

Hallituksen esitys eduskunnalle ydinenergilaki ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ydinenergilaki sekä muutettaviksi säteilylakia, rikoslakia, sakan täytäntöönpanosta annettua lakia, painelaitelakia, kaivoslakia, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, turvallisuusselvityslakia, pelastuslakia, kyberturvallisuuslakia, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, rakentamislakia, eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annettua lakia ja Säteilyturvakeskuksesta annettua lakia. Samalla nykyinen ydinenergilaki kumottaisiin.

Kokonaisuusdistuksen ensisijaisena tavoitteena on pitää ydinenergian käyttö yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena, huolehtia toiminnan turvallisuudesta ja Suomessa syntyvästä ydinjätteestä asianmukaisesti sekä varmistaa, että ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä, ja muutoinkin varmistaa Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusvelvoitteiden noudattamisen sekä lisäksi EU-sääntelyn täytäntöönpano. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on vahvistaa Suomen asemaa houkuttelevana ydinenergian tuotannon ja uusien laitosten rakentamisaikana luomalla edellytykset ydinlaitoshankkeiden toteuttamisen nopeutumiselle ja sujuvoittamiselle sekä ydinenergian tuotannon kustannustehokkuuden parantamiselle.

Esityksen mukaan ydinlaitoshankkeen ensimmäinen kokonaisvaltainen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointi tapahtuisi periaatepäätöksessä, joka olisi nykyistä yleisluonteisempi. Periaatepäätöksen ratkaisisi valtioneuvosto, mutta pienten ydinvoimalaitoshankkeiden osalta työ- ja elinkeinoministeriö. Valtioneuvoston periaatepäätös annettaisiin eduskunnalle selontekona. Ydinlaitoksen lupajärjestelmä olisi modulaarinen. Kuntien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet turvattaisiin. Ydinlaitosluvissa ei enää käsiteltäisi yksityiskohtaisesti ydinjätehuollon tai ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä taikka laitoksen turvallisuuteen liittyviä teknisiä asioita, vaan ne käsiteltäisiin erillisinä asioina työ- ja elinkeinoministeriössä ja Säteilyturvakeskuksessa. Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolon sääntelyä uudistettaisiin siten, että sen voimassaoloa olisi mahdollista jatkaa säädettyjen edellytysten täytyessä. Ydinlaitoslupaa koskevan asian ratkaisisi valtioneuvosto, mutta ydinaineiden ja ydinjätteiden käsittelyyn ja varastointiin tarkoitetun itsenäisen ydinteknisen laitoksen lupa-asian Säteilyturvakeskus.

Ydinjätehuollosta ja sen kustannuksiin varautumisesta säädettäisiin vastaavasti kuin kumottavassa laissa. Ydinjätteiden tuontia ja vientiä koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin, mutta peruseriaatetta ei muutettaisi.

Kaivos- ja malminrikastustoiminnan turvallisuussääntelyä ja lupajärjestelmää uudistettaisiin. Ydinaineen talteenottolaitosta koskevat vaatimukset ja lupajärjestelmä olisivat soveltuvin osin vastaavat kuin ydinlaitosten osalta. Jätehuollon velvoitteiden laiminlyönnin varalta vaadittaisiin vakuus. Säteilyturvakeskus olisi lupaviranomainen.

Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoitusta koskeva sääntely uudistettaisiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	6
1 Asian tausta ja valmistelu	6
1.1 Tausta	6
1.2 Valmistelu	6
2 Euratom-säädösten ja ydinalan kansainvälisten sopimusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	7
2.1 Euratom-sopimus	7
2.2 Ydinturvallisuudirektiivi	7
2.3 Ydinjätedirektiivi	8
2.4 Jätesiidirektiivi	9
2.5 Säteilysurvallisuudirektiivi	9
2.6 Ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus	10
2.7 Käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus	10
2.8 Ydinsulkusopimus	11
2.9 Ydinmateriaalivalvontasopimus ja siihen liittyvät sopimukset	11
2.10 Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus	11
2.11 Yleissopimus ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä	12
3 Nykytila ja sen arviointi	12
3.1 Ydinenergialaki ja sen nojalla annetut säädökset, määräykset ja ohjeet	12
3.1.1 Lainsäädäntö	12
3.1.2 Säteilysurvakeskuksen määräykset	13
3.1.3 YVL-ohjeet	14
3.2 Muu keskeinen kansallinen lainsäädäntö	14
3.2.1 Säteilylaki	14
3.2.2 Ympäristövaikutusten arviointi ja Espoon sopimus	14
3.2.3 Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi	16
3.2.4 Jätelaki	16
3.2.5 Muu lainsäädäntö	16
3.3 Ydinenergian tuotannon nykytila ja kehitysnäkymät Suomessa	16
4 Tavoitteet	18
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	19
5.1 Keskeiset ehdotukset	19
5.2 Esityksen vaikutukset	22
5.2.1 Pääasialliset vaikutukset	22
5.2.2 Yritysvaikutukset	25
5.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan	33
5.2.4 Vaikutukset kansantalouteen	36
5.2.5 Vaikutukset kuntatalouteen	36
5.2.6 Ilmasto- ja ympäristövaikutukset	38
5.2.7 Vaikutukset yhteiskuntaan ja kansalaisiin	39

5.2.8	Vaikutukset turvallisuuteen	40
5.2.9	Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset	41
5.2.10	Vaikutukset tutkimukseen ja teknologian kehitykseen.....	42
5.2.11	Kansallinen liikkumavara	42
6	Muut toteuttamisvaihtoehdot.....	42
6.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	42
6.1.1	Ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto sekä loppusijoitus	42
6.1.2	Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminta.....	46
6.1.3	STUK-määräyksistä poikkeaminen	46
6.1.4	Ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskeva sääntely	47
6.1.5	Luvanhaltijan henkilöstöä koskeva sääntely	47
6.1.6	Mittausten ja analyysien luotettavuus.....	48
6.1.7	Seuraamussääntely.....	48
6.1.8	Turvajärjestelyt tiettyjen tilojen osalta	48
6.1.9	Ydinvastuulaki	49
6.1.10	Kyberturvallisuuslain noudattamisen valvonta.....	49
6.1.11	Terveysturvallisuuden ammattihenkilön ilmoitusoikeus	50
6.1.12	Lupien keskittäminen.....	50
6.2	Ulkomaisten lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	50
6.2.1	Kansainvälisesti sovitut turvallisuusvaatimukset	50
6.2.2	Kansallisten sääntelyrakenteiden vertailu.....	51
6.2.3	Lupajärjestelmä.....	52
7	Lausuntopalaute.....	53
8	Säännöskohtaiset perustelut.....	56
8.1	Ydinenergialaki.....	56
8.1.1	I OSA: YLEISET SÄÄNNÖKSET	56
8.1.2	II OSA: YDINMATERIAALIVALVONTA	71
8.1.3	III OSA: YDINLAITOKSET	89
8.1.4	IV OSA: YDINJÄTEHUOLTO	166
8.1.5	V OSA: YDINLAITOKSEN RAKENTAMINEN, KÄYTTÖÖN OTTAMINEN JA KÄYTÖSTÄPOISTO	197
8.1.6	VI OSA: VALVONTA JA HALLINTOPAKKO SEKÄ SEURAAMUKSET	227
8.1.7	VII OSA: LUPAVIRANOMAISEN PÄÄTÖKSIÄ KOSKEVAT ASIAT	254
8.1.8	VIII OSA: ERINÄISET SÄÄNNÖKSET	271
8.1.9	OSA IX: LOPPUSÄÄNNÖKSET	284
8.2	Säteilylaki	291
8.3	Rikoslaki	295
8.4	Laki sakon täytäntöönpanosta.....	303
8.5	Painelaitelaki.....	304
8.6	Kaivoslaki	306
8.7	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta	306
8.8	Laki Finanssivalvonnasta.....	307
8.9	Turvallisuusselvityslaki	307
8.10	Pelastuslaki	307
8.11	Kyberturvallisuuslaki.....	307

8.12 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä.....	308
8.13 Rakentamislaki	308
8.14 Laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä	308
8.15 Laki Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	308
9 Lakia alemman asteinen sääntely	309
9.1 Asetukset.....	309
9.2 Säteilyturvakeskuksen määräykset	310
9.3 Muut viranomaismääräykset.....	311
10 Voimaantulo	311
11 Suhde muihin esityksiin	311
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	311
11.2 Suhde talousarvioesitykseen.....	312
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	312
12.1 Yleiset perustuslakia koskevat näkökohdat	312
12.2 Ydinenergian käytön luvanvaraisuus, hyväksymiset ja ilmoitukset viranomaiselle	312
12.2.1 Johdanto	312
12.2.2 Ydinlaitosten lupajärjestelmä	313
12.2.3 Ydinmateriaalivalvontaan liittyvät luvat	316
12.2.4 Hyväksymiset	317
12.2.5 Henkilöihin liittyvät hyväksymiset.....	318
12.2.6 Ilmoitusvelvollisuudet	318
12.3 Osallistumisoikeuden ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen.....	319
12.4 Muutoksenhaku.....	319
12.5 Valvonta.....	320
12.5.1 Kansallisten viranomaisten valvontaoikeudet	320
12.5.2 Kansainväliset valvontaviranomaiset ja tietojen toimittaminen	325
12.6 Virka-apu	326
12.7 Turvajärjestelyt.....	326
12.8 Lääkärin ja terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus.....	328
12.9 Seuraamussääntely.....	330
12.10 Valtion ydinjätehuoltorahasto.....	334
12.11 Maksut ja verot Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoittamiseksi.....	335
12.11.1 Yleistä	335
12.11.2 Valvontamaksu	335
12.11.3 Valvontasuunnitelmaan perustuvat maksut	335
12.12 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle	337
12.13 Lainsäädäntövallan delegointi	338
12.14 Turvallisuusselvitykset	339
LAKIEHDOTUKSET	341
1. Ydinenergilaki.....	341
2. Laki säteilylain muuttamisesta	500
3. Laki rikoslain muuttamisesta.....	504
4. Laki sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	507
5. Laki painelaitelain muuttamisesta	508
6. Laki kaivoslain muuttamisesta	511

7. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 80 ja 82 §:n muuttamisesta	513
8. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta	514
9. Laki turvallisuusselvityslain muuttamisesta	515
10. Laki pelastuslain 48 §:n muuttamisesta	517
11. Laki kyberturvallisuuslain 26 §:n ja liitteen I muuttamisesta	518
12. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 10 ja 11 §:n muuttamisesta	519
13. Laki rakentamislain 1 §:n muuttamisesta	520
14. Laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	521
15. Laki Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	522
LIITTEET	523
RINNAKKAISTEKSTIT	523
2. Laki säteilylain muuttamisesta	523
3. Laki rikoslain muuttamisesta	529
4. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	534
5. Laki painelaitelain muuttamisesta	535
6. Laki kaivoslain muuttamisesta	539
7. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 80 ja 82 §:n muuttamisesta	542
8. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta	544
9. Laki turvallisuusselvityslain muuttamisesta	546
10. Laki pelastuslain 48 §:n muuttamisesta	548
11. Laki kyberturvallisuuslain 26 §:n ja liitteen I muuttamisesta	549
12. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 10 ja 11 §:n muuttamisesta	551
13. Laki rakentamislain 1 §:n muuttamisesta	553
14. Laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	554
15. Laki Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	555
MUUT LIITTEET	556
11. LAKIEHDOTUKSEN LIITE I	556

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Ydinenergilaki (990/1987), jäljempänä *kumottava laki*, on ydinenergian käytön sääntelyn perusta ja keskeinen Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden täytäntöönpanon kannalta.

Kumottava laki tuli voimaan 1.3.1988, ja sillä kumottiin atomienergilaki (356/1957). Kumottavaa lakia on muutettu noin 30 kertaa. Lakiin sisältyvien menettelyjen ja vaatimusten kehittämistä on tapahtunut soveltamiskäytännössä, ja laki on tässä suhteessa osoittautunut joustavaksi ja erilaisiin hankkeisiin ja niiden eri vaiheisiin mukautuvaksi. Lukuisten uudistusten seurauksena kumottava laki ja sen nojalla annettu säännöstö on mukautunut yleiseen oikeudelliseen kehitykseen ja täyttää edelleen yhteiskunnan kokonaisedun varmistamiseen ja turvallisuuteen liittyvät tavoitteet sekä Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteet, mutta siitä on muodostunut monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus.

Ydinlaitosten toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, mm. energiamarkkinat ovat kehittyneet säännelystä markkinasta markkinaehtoiseksi ja uusiutuvien energianlähteiden osuus energian tuotannossa on kasvanut merkittävästi. Ydinlaitosten teknologia on kehittynyt, mm. pienten modulaaristen reaktorien (jäljempänä *SMR*) kehittäminen myös kaukolämmön ja teollisuuden energian tuotantoon on edennyt. Ydinenergia-alalle on tullut ja on tulossa uusia toimijoita sekä uusia liiketoimintamalleja. Lisäksi muu kansallinen oikeusnormisto ja kansainvälinen sääntelykehikko ovat kehittyneet merkittävästi.

Ydinenergian tuotanto katsotaan päästöttömäksi, ja siksi se on tärkeä myös ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Ydinenergialla voidaan tuottaa kohtuuhintaista energiaa ja varmistaa energian saatavuutta Suomessa. Ydinenergialla tuotetaan sähköä tai lämpöä vakaasti sääolosuhteista ja vuorokaudenajasta riippumattomasti sekä sähköverkkoon sen tarvitsemaa vakautta.

1.2 Valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä kartoitti ydinlaitosten elinkaaren ja polttoainekierron sekä käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen liittyvän sääntelyn kehittämistarpeita. [Työryhmän loppuraportti](#) julkaistiin 27.8.2020. Työryhmän näkemyksen mukaan ydinenergilainsäädäntö on mukautunut yleiseen oikeudelliseen kehitykseen ja täyttää edelleen yhteiskunnan kokonaisedun varmistamiseen ja turvallisuuteen liittyvät tavoitteet ja Suomen kansainvälisoikeudelliset velvoitteet, mutta työryhmä piti tarpeellisena ydinenergilainsäädännön kokonaisuudistusta. Työryhmä linjasi ydinenergilainsäädännön kokonaisuudistuksen keskeisiä periaatteita.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut ydinenergilain kokonaisuudistuksen yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa sekä tiiviissä yhteistyössä ydinlaitoksia koskevien luvanhaltijoiden kanssa (Teollisuuden Voima Oyj, Fortum Power and Heat Oy, Posiva Oy). Sosiaali- ja terveysministeriölle on välitetty tietoja keskeisistä säteilyturvallisuuteen liittyvistä ehdotuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö ja Säteilyturvakeskus ovat järjestäneet uudistukseen liittyen vuosina 2022–2025 yhteensä kaksitoista tiedotus- ja kuulemistilaisuutta, seminaareja ja työpajoja, johon sidosryhmien edustajat ja muutoin asiasta kiinnostuneet ovat osallistuneet. Tilaisuuksissa on käsitelty kokonaisuuteen liittyviä eri aihealueita, mm. ydinlaitosten lupajärjestelmän uudistamista sekä ydinmateriaalivalvonnan ja ydinjätehuollon sääntelyn

uudistamista. Metallinjalostajat ry:tä ja Kaivosteollisuus ry:tä on kuultu erikseen kaivos- ja malminrikastustoimintaan liittyvästä valmistelusta.

Esitysluonnoksesta on käyty kuntalain (410/2025) 11 §:n mukainen neuvottelu, ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 31.10.2025.

Esitysluonnos on toimitettu Euroopan komissiolle tiedoksi Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen (SopS 103/1994; jäljempänä *Euratom-sopimus*) 33 artiklan mukaisesti marraskuun alussa vuonna 2025.

Lainsäädännön arviointineuvosto on käsitellyt hallituksen esityksen luonnoksen ja antanut siitä lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle (VN/13890/2025-VNK-2).

Ydinenergialainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyy Säteilyturvakeskuksen säännöstöuudistus, ja lainsäädännön valmistelu on toteutettu kiinteässä yhteydessä Säteilyturvakeskuksen säännöstöuudistukseen.

Valtioneuvoston hankesivuilla säädösvalmisteluhankkeen tunniste on TEM032:00/2023.

2 Euratom-säädösten ja ydinalan kansainvälisten sopimusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Euratom-sopimus

Euratom-sopimus tuli voimaan 1958, ja sillä perustettiin Euroopan atomienergiayhteisö (jäljempänä *Euratom*), jonka päämääränä on edistää ydinenergia-alan kehitystä Euroopassa. Euratom-sopimuksella pyritään varmistamaan ydinenergian rauhanomainen käyttö, toimitusvarmuus, tutkimuksen edistäminen sekä kansalaisten ja työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden korkea taso. Euratom-sopimusta on muutettu useita kertoja (konsolidoitu toisinto 2016/C 203/01).

Euratom-sopimus kattaa ydinenergian siviilikäytön, ja siinä määritellään Euratomille kahdeksan päätehtävää, mm. tutkimuksen kehittäminen, perusnormien laatiminen, investointien edistäminen ja ydinaineiden valvonta. Euratomin omistusoikeudesta erityisiin halkeamiskelpoisiin aineisiin määrätään myös Euratom-sopimuksessa, ja Euratom valvoo niiden käyttöä. Lisäksi Euratom-sopimus edistää yhteismarkkinoita ja kansainvälistä yhteistyötä ydinenergian rauhanomaisessa käytössä. Euratom-sopimus sisältää myös säännökset toimielinten tehtävistä, jotka eroavat kuitenkin esim. Euroopan parlamentin kuulemisen osalta muista EU:n vastaavista menettelyistä.

2.2 Ydinturvallisuudirektiivi

Ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteisön kehysten perustamisesta annettu neuvoston direktiivi 2009/71/Euratom, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom, jäljempänä *ydinturvallisuudirektiivi*, on yksi Euratom-sopimuksen 30 artiklassa tarkoitetuista perusnormeista työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivalta säteilyltä. Ydinturvallisuudirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön kumottavalla lailla. Ydinturvallisuudirektiivillä luodaan yhteisön kehys ydinlaitosten turvallisuudelle. Sen tavoitteena on ylläpitää ja edistää ydinlaitosten turvallisuuden ja sen sääntelyn jatkuvaa parantamista ja varmistaa, että jäsenvaltioilla on asianmukaiset kansalliset järjestelyt saavuttaakseen korkean turvallisuustason työntekijöiden ja väestön suojelemiseksi ydinlaitosten ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta. Ydinturvallisuudirektiiviä sovelletaan kaikkiin

siviilikäyttöön tarkoitettuihin ydinlaitoksiin, joilla tarkoitetaan ydinvoimalaitoksia, väkevöintilaitoksia, ydinpolttoaineen valmistuslaitoksia, jälleenkäsittelylaitoksia, tutkimusreaktoreita, käytetyn polttoaineen varastoja sekä radioaktiivisen jätteen varastoja, jotka ovat mainittujen ydinlaitosten kanssa samalla alueella ja liittyvät suoraan niihin.

Ydinturvallisuudirektiivissä määritellään ydinlaitosten turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät jäsenvaltioiden velvollisuudet, kansallinen oikeudellinen, valvonta- ja organisaatiokehys, kattaen toimijoiden toimintaan liittyvän vastuunjaon, kansalliset turvallisuusvaatimukset, lupajärjestelmän ja toimivaltaisen valvontaviranomaisen viranomaisvalvontaan liittyvät seikat. Ydinturvallisuudirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava viranomaisen tosiasiallinen riippumattomuus päätöksenteossaan. Lisäksi ydinturvallisuudirektiivissä määritellään luvanhaltijan vastuu ydinlaitoksen turvallisuudesta. Luvanhaltijan vastuu turvallisuudesta kattaa turvallisuuden osoittamisen, turvallisuuden jatkuvan järjestelmällisen parantamisen, turvallisuuden asianmukaisesti etusijalle asettavien johtamisjärjestelmien toteuttamisen sekä riittävien taloudellisten ja henkilöstöresurssien varmistamisen. Jäsenvaltioiden on ydinturvallisuudirektiivin mukaan myös varmistettava ydinlaitosten turvallisuuteen osallistuvan henkilöstön riittävä koulutus.

Ydinturvallisuudirektiivin mukaisena ydinlaitosten turvallisuutta koskevana tavoitteena on ehkäistä onnettomuuksia ja lieventää niiden seurauksia sellaisten radioaktiivisten päästöjen välttämiseksi, jotka vaatisivat merkittäviä laitoksen ulkopuolisia suojelutoimia. Laitosten turvallisuuden varmistamiseksi tulisi soveltaa syvyyssuuntaista turvallisuutta ja edistää vahvaa turvallisuuskulttuuria. Ydinturvallisuudirektiivissä säädetään turvallisuusarviointien tekemisestä lupakäsittelyn yhteydessä sekä sen jälkeen kymmenen vuoden välein tehtävistä määräaikaista turvallisuusarvioinneista. Toiminnassa olisi pyrittävä turvallisuuden jatkuvaan parantamiseen ottaen huomioon ydinlaitoksen vanheneminen ja toiminnasta saadut käyttökokemukset. Ydinturvallisuudirektiivissä säädetään myös kansallista turvallisuuskehystä koskevista vertaisarvioinneista, joita tulee toteuttaa säännöllisesti.

Ydinturvallisuudirektiivi sisältää kansallista liikkumavaraa sen osalta, että jäsenvaltiot voivat 2 artiklan 2 kohdan mukaan edellyttää kansallisesti direktiiviä tiukempia turvallisuusvaatimuksia. Lisäksi kansallista liikkumavaraa sisältyy 4 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan on toimivalta päättää siitä, miten kansalliset ydinlaitosten turvallisuusvaatimukset hyväksytään ja mitä välinettä käyttäen niitä sovelletaan. Jossain määrin kansallista liikkumavaraa sisältää myös 8 b artiklan 2 kohta, jossa määritellään turvallisuuskulttuuria edistävien toimien keskeiset osa-alueet, mutta se ei sulje pois muita osa-alueita. Ydinturvallisuudirektiivin 8 d artiklassa määritellään valmiustilanteiden vastuunjaon selkeyteen liittyvä velvoite, mutta jätetään kansalliseen harkintavaltaan sen tarkoituksenmukainen toteuttaminen. Ydinturvallisuudirektiivi ei sisällä delegoitua säädösvaltaa.

2.3 Ydinjätedirektiivi

Yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullisesta huollosta ja turvallisuudesta annetun neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom, jäljempänä *ydinjätedirektiivi*, keskeisenä tavoitteena on luoda yhteisön kehys vastuulliselle ja turvalliselle käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen hallinnalle. Ydinjätedirektiivi on osa Euratom-sopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuja perusnormeja. Ydinjätedirektiivissä edellytetään jäsenvaltioilta kansalliset järjestelyt korkean turvallisuustason saavuttamiseksi käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen hallinnassa työntekijöiden ja yleisön suojelemiseksi ionisoivalta säteilyltä. Ydinjätedirektiiviä sovelletaan siviilitoiminnasta syntyneeseen radioaktiiviseen jätteeseen ja käytettyyn ydinpolttoaineeseen.

Ydinjätedirektiivillä veloitetaan jäsenvaltiot käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen hallintaa varten luomaan kansallinen toimintapolitiikka sekä lainsäädäntö-, sääntely- ja organisaatiokehys. Näihin sisältyy mm. kansallisten ohjelmien laatiminen, turvallisuutta koskevat järjestelyt, lupajärjestelmät, valvonta ja dokumentointi. Jäsenvaltioiden on myös nimettävä riippumaton toimivaltainen viranomainen. Ydinjätedirektiivin mukaan luvanhaltijoilla on ensisijainen vastuu toimintansa turvallisuudesta, ja tätä varten on oltava riittävät taloudelliset edellytykset ja henkilöstöresurssit.

Ydinjätedirektiivin mukaan edellytetään jäsenvaltioilta radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen huollon kansallisen ohjelman laatimista. Sen tulee sisältää mm. tavoitteet, aikataulut, inventaarion käytetystä ydinpolttoaineesta ja radioaktiivisesta jätteestä, hallintakonseptit, kustannusarviot ja rahoitusjärjestelmät. Läpinäkyvyys on myös keskeinen osa ydinjätedirektiiviä, ja jäsenvaltioiden on varmistettava, että tarvittava tieto käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen hallinnasta on työntekijöiden ja suuren yleisön saatavilla ja että yleisölle annetaan mahdollisuudet osallistua päätöksentekoprosesseihin. Lisäksi ydinjätedirektiivillä kannustetaan jäsenvaltioiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä asiantuntemuksen ja teknologian jakamiseksi. Jäsenvaltioiden on toimitettava Euroopan komissiolle kansalliset ohjelmansa ja raportit niiden toteuttamisesta.

Ydinjätedirektiivin mukaan kansallista liikkumavaraa sisältyy 5 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiolla on toimivalta päättää siitä, miten käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevat järjestelyt vahvistetaan ja mitä välinettä käyttäen niitä sovelletaan. Ydinjätedirektiivi ei sisällä delegoitua säädösvaltaa.

2.4 Jätésiirtodirektiivi

Radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta annetun neuvoston direktiivin 2006/117/Euratom, jäljempänä *jätésiirtodirektiivi*, tarkoituksena on säätää valtioiden rajat ylittävien radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvontaa ja tarkkailua koskevasta yhteisön järjestelmästä, jolla varmistetaan väestön asianmukainen suojelu. Jätésiirtodirektiiviä sovelletaan valtioiden rajat ylittävien radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtoihin.

Jätésiirtodirektiivissä säädetään siirtolupajärjestelmästä, viranomaisten roolista siirtolupajärjestelmässä, siirtoa koskevasta vastaanottoilmoituksesta, siirron keskeyttämisen edellytyksistä ja vientikielloista. Jätésiirtodirektiivissä myös veloitetaan jäsenvaltiot toimittamaan Euroopan komissiolle toimivaltaisen viranomaisen tiedot ja määräaikauskertomuksia kolmen vuoden välein jätésiirtodirektiivin täytäntöönpanosta. Jätésiirtodirektiivi ei sisällä kansallista liikkumavaraa eikä delegoitua säädösvaltaa.

2.5 Säteilyturvallisuusedirektiivi

Turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2013/59/Euratom, jäljempänä *säteilyturvallisuusedirektiivi*, tavoitteena on suojella työntekijöiden, väestön, potilaiden ja muiden henkilöiden terveyttä vahvistamalla yhdenmukaiset perusnormit altistuksissa. Säteilyturvallisuusedirektiivi on osa Euratom-sopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuja perusnormeja. Säteilyturvallisuusedirektiiviä sovelletaan kaikkiin suunniteltuihin, vallitseviin sekä poikkeavasta tapahtumasta ja säteilyvaaratilanteista aiheutuviin ionisoivan säteilyn altistustilanteisiin. EU:n jäsenvaltiot voivat halutessaan soveltaa tiukempia normeja kuin säteilyturvallisuusedirektiivissä veloitetaan.

Säteilyturvallisuudirektiivillä veloitetaan jäsenvaltiot perustamaan viranomaisten valvoma säteilysuojelujärjestelmä, joka kattaa säännösten, säteilytoiminnan lupajärjestelmän, säteilysuojelua koskevat yleisperiaatteet, vertailutasot, viranomaisvalvonnan, säteilyvaara- ja vallitsevat altistustilanteet, koulutuksen ja tiedottamisen sekä työperäiselle, lääketieteelliselle ja väestön altistukselle asetettavat annosrajoitukset. Säteilyturvallisuudirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava viranomaisen tosiasiallinen riippumattomuus toiminnassaan.

Kansallista liikkumavaraa on säteilyturvallisuudirektiivin 14 artiklan 3 kohdassa säteilysuojelun vastuuhenkilön pätevyyden tunnustamisen suhteen. Jäsenvaltiot voivat rajata viranomaisvalvonnan alaa 24 artiklan 2 kohdan mukaan. Jäsenvaltiot voivat 26 artiklan mukaan päättää rajattujen materiaalien tai laitteiden vapauttamisesta ilmoitusvelvollisuudesta. Määriteltujen toimintojen lisäksi jäsenvaltiot voivat 27 artiklan 2 kohdan mukaan edellyttää lupaa tai rekisteröintiä myös muun tyyppisille toiminnoille. Jäsenvaltiot voivat 41 artiklan 2 kohdan mukaan edellyttää tiukempaa annostarkkailua säteilyluokkaan B kuuluvilla työntekijöillä. Jäsenvaltiot voivat 52 artiklan mukaan antaa toimivaltaisen viranomaisen sallia tietyissä tilanteissa työperäisen annosrajoituksen ylityksen ja 79 artiklan mukaan toteuttaa järjestelmät säteilysuojelun vastuuhenkilöiden tunnustamiseksi. Jäsenvaltiot voivat edellyttää 84 artiklan mukaan ulkopuolisten työntekijöiden työnantajilta tarvittaessa säteilysuojelun vastuuhenkilön nimeämistä valvomaan tai suorittamaan asiaankuuluvia säteilysuojelutehtäviä, jotka liittyvät ulkopuolisten työntekijöiden suojeluun.

2.6 Ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus

Ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus (SopS 74/1996) on kansainvälinen yleissopimus, jonka tarkoituksena on parantaa ydinennergian käytön turvallisuutta maailmanlaajuisesti. Yleissopimuksen tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää maailmanlaajuisesti korkea turvallisuuden taso kehittämällä kansallisia toimenpiteitä ja teknistä yhteistyötä, järjestää ja ylläpitää ydinlaitoksissa tehokkaita suojia säteilyvaaroja vastaan mm. yksilöiden ja ympäristön suojelemiseksi, ehkäistä ydinonnettomuuksia ja lieventää niiden mahdollisia vaikutuksia. Yleissopimusta sovelletaan siviilikäyttöön tarkoitettuihin ydinvoimalaitoksiin ja saman laitospaikan ydinvoimalaitoksen käyttöön liittyviin radioaktiivisten aineiden varastointi- ja käsittelylaitoksiin.

Ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus velvoittaa jäsenvaltiot kansallisiin lainsäädännönsä, valvonnallisiin ja hallinnollisiin järjestelyihin ydinlaitosten turvallisuuden takaamiseksi. Tähän sisältyy mm. olemassa olevien ydinlaitosten turvallisuuden arvioiminen, säännösten ja valvontajärjestelmän luominen ja ylläpitäminen, sijoituspaikkaan liittyvien menettelytapojen ja laadunvarmistusohjelmien laatiminen, ydinlaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöön liittyvät turvallisuuden takaavat toimenpiteet sekä hätätilavalmiuden varmistaminen. Sopimuspuolten on myös nimettävä tai perustettava toimivaltainen valvontaviranomainen. Sopimuksen mukaan edellytetään luvanhaltijoiden ensisijaista vastuuta toimintansa turvallisuudesta.

2.7 Käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus

Käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 36/2001) tavoitteena on käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuus sekä ehkäistä ja lieventää niihin liittyviä onnettomuuksia. Sopimuksen soveltamisala on siviilikäyttöisten ydinreaktoreiden käytetyn polttoaineen ja siviilikäytössä syntyneen radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuus sekä siviiliohjelmiin siirretty sotilas- tai puolustusohjelmasta peräisin olevan polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuus.

Käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus velvoittaa sopimuspuolet toimiin, joilla turvataan käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huolto kaikissa vaiheissa. Huollon turvallisuuden varmistamiseen kuuluu olemassa olevien käytetyn polttoaineen huoltolaitosten turvallisuuden arvioiminen, suunnitteilla olevien laitosten sijoittamisen, suunnittelun, rakentamisen ja käytön turvallisuudesta huolehtiminen ja turvallisuusmääräyksiä noudattaminen loppusijoittamisessa. Sopimuspuolten on luotava ja ylläpidettävä lainsäädäntö ja viranomaisvalvonta yleissopimuksen toteutumiseksi.

2.8 Ydinsulkusopimus

Ydinaseiden leviämisen estämisestä tehdyn sopimuksen (SopS 11/1970), jäljempänä *ydinsulkusopimus*, tavoite on ydinaseiden leviämisen estäminen, kansainvälisen yhteistyön lisääminen ydinenergian rauhanomaisessa käytössä ja ydinaseriisunnan edistäminen.

Ydinsulkusopimus kieltää muita kuin ydinasevaltioita kehittämästä, valmistamasta, hankkimasta, omistamasta tai saattamasta hallintaansa ydinaseita, ja ydinasevaltiot sitoutetaan olemaan levittämättä ydinaseita. Kaikki sopimuspuolet edistävät ydinaseriisuntaa. Sopimuksessa sovitaan valvontajärjestelmät ydinaseettomien valtioiden valvontaan, ydinaseettomat valtiot sitoutetaan valvonnan kohteeksi ja sopimusten solmimiseen Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa. Sopimuksen osapuolet velvoitetaan edistämään yhteistyötä ydinenergian rauhanomaisen käytön kehittämisessä.

2.9 Ydinmateriaalivalvontasopimus ja siihen liittyvät sopimukset

Ydinsulkusopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehdyn Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen sopimuksen (SopS 55/1995), jäljempänä *ydinmateriaalivalvontasopimus*, tarkoituksena on rajoittaa ydinaseiden leviämistä ja varmistaa ydinenergian käyttö vain rauhanomaisiin tarkoituksiin ydinsulkusopimuksen mukaisesti. Ydinaseettomien ydinsulkusopimuksen sopimuspuolten on solmittava ydinmateriaalivalvontasopimus Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa. Suomi on mukana Euroopan atomienergiayhteisön, Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisessä valvontasopimuksessa (SopS 2/1972).

Valtioilla on ilmoitusvelvollisuus kaikesta valvonnanalaisesta ydinmateriaalista, ja Kansainvälisellä atomienergiajärjestöllä on oikeus tarkastaa ydinmateriaaleja valtion ilmoittamissa paikoissa. Ydinmateriaalivalvontasopimusta täydentää lisäpöytäkirja Itävallan tasavallan, Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Suomen tasavallan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Portugalin tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ruotsin kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja IAEA:n sopimukseen ydinaseiden leviämisen estämisestä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanemiseksi (SopS 53/2004), jäljempänä *valvontasopimuksen lisäpöytäkirja*. Sen nojalla Kansainvälisellä atomienergiajärjestöllä on entistä laajemmat tiedot valtion ydinpolttoainekierrosta ja oikeus kerätä tietoja avoimista lähteistä, käyttää satelliittia ja ottaa ympäristönäytteitä.

2.10 Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus

Euratomin ydinmateriaalivalvonnan täytäntöönpanosta annetun komission asetuksen 2025/974 (Euratom), jäljempänä *Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus*, tavoitteena on ydinmateriaalivalvonnan järjestäminen. Asetusta sovelletaan henkilöön tai yritykseen, joka perustaa laitoksen tai käyttää sitä lähtöaineiden tai erityisten halkeamiskelpoisten aineiden tuottamiseen, erottamiseen, jälleenkäsittelyyn, varastointiin tai muuhun käyttöön.

Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa säädetään uusien laitosten teknisten tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle, komissiolle tiedotettavasta vuosittaisesta toimintaohjelmasta, ydinmateriaalivalvonnasta ja ydinmateriaalikirjanpidosta. Lisäksi siinä säännellään ydinmateriaaleja koskevasta raportoinnista, EU:n jäsenvaltioiden välisistä ydinmateriaalien siirroista ja jätteiden käsittelystä ilmoittamisesta.

2.11 Yleissopimus ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä

Ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä tehdyn yleissopimuksen (SopS 72/1989), jäljempänä *CPPNM-yleissopimus* (Convention on the Physical Protection of Nuclear Material), tavoitteena on varmistaa rauhanomaisiin tarkoituksiin käytettävien ydinaineiden tehokkaat turvajärjestelyt, estää ja torjua näihin aineisiin ja laitoksiin liittyviä rikoksia sekä helpottaa sopimuspuolten välistä yhteistyötä näiden päämäärien saavuttamiseksi. CPPNM-yleissopimusta sovelletaan rauhanomaisiin tarkoituksiin käytettäviin, käytössä, varastoituna tai kuljetettavana oleviin ydinaineisiin sekä rauhanomaisiin tarkoituksiin käytettäviin ydinlaitoksiin tietyin poikkeuksin. CPPNM-yleissopimuksen muutos hyväksyttiin vuonna 2016 (SopS 20/2016).

CPPNM-yleissopimuksen mukaan jokaisen sopimuspuolen on suunniteltava ja toteutettava toimenpiteitä, joilla varmistetaan tehokkaat turvajärjestelyt mm. niiden vastuulla olevien ydinaineiden varastamisen tai katoamisen välttämiseksi sekä niiden alueella sijaitsevien ydinlaitosten sabotoinnin estämiseksi. Sopimuspuolten on hankittava varmuus siitä, että niiden tuomat, viemät tai niiden alueen kautta kuljetettavat ydinaineet on suojattu asiaankuuluvan suojaustason mukaan, nimitettävä toimivaltainen viranomainen ja yhteydenpitoelin, tehtävä yhteistyötä varkauksien ja sabotaasin varalta sekä säädettävä sopimuksen alaan kuuluvat rikokset rangaistaviksi kansallisessa lainsäädännössä.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Ydinenergialaki ja sen nojalla annetut säädökset, määräykset ja ohjeet

3.1.1 Lainsäädäntö

Kumottava laki on ydinenergian käytön sääntelyn perusta. Kumottavassa laissa säädetään ydinenergian käytön yleisistä periaatteista, turvallisuutta koskevista vaatimuksista, ydinenergian käytön lupamenettelyistä, ydinjätehuollosta, varautumisesta ydinjätehuollon kustannuksiin, asiantuntemuksen varmistamisesta, ydinenergia-alan viranomaisista ja viranomaisten yhteistyöstä, valvonnasta ja pakkokeinoista sekä seuraamuksista.

Kumottavasta laista ja sen nojalla annetusta säännöstöstä on lukuisten muutosten sekä muun oikeusnormiston ja kansainvälisen sääntelyn kehityksen seurauksena muodostunut monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupia koskeva sääntely ja soveltamiskäytäntö ovat johtaneet samojen asioiden toistuvaan ja päällekkäiseen käsittelyyn hankkeen eri vaiheissa ja osin lain tavoitteiden kannalta muutoin

kuin oikea-aikaisesti. Kumottavan lain ja sen nojalla annetun säännösten ei myöskään arvioida soveltuvan riittävällä tavalla teknologioiden ja liiketoimintamallien odotettavissa olevaan kehitykseen. Vaatimusten määrä ja niiden yksityiskohtaisuus on huomattava. Seuraavat asetukset ovat voimassa kumottavan lain nojalla:

- valtioneuvoston asetus ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta (991/2017);
- valtioneuvoston asetus ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnasta (1016/2016);
- valtioneuvoston asetus ydinturvallisuusneuvottelukunnasta (1015/2016);
- valtioneuvoston asetus Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista (83/2010);
- valtioneuvoston asetus Valtion ydinjätehuoltorahastosta (161/2004);
- valtioneuvoston asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista (1474/2001);
- ydinenergia-asetus (161/1988), jäljempänä *YEA*.

Mainituista asetuksista ydinenergian käytön kannalta keskeisin on YEA, jossa säädetään tarkemmin kumottavan lain määritelmien rajauksista, kumottavan lain tiettyjen säännösten soveltamisesta ja soveltamisalan rajauksista, luvanvaraisuudesta vapautetusta ydinenergian käytöstä, säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden käytön päästöjen rajoittamisesta, periaatepäätös- ja lupamenettelyistä, ydinjätehuollosta, taloudellisesta varautumisesta ja Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista, valvonnasta, vastuullisesta johtajasta ja muusta henkilökunnasta sekä ilmoitusmenettelystä.

Muut kumottavan lain nojalla annetut asetukset koskevat keskeisesti ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista ja Valtion ydinjätehuoltorahastoa sekä kumottavan lain nojalla asetettuja neuvottelukuntia.

3.1.2 Säteilyturvakeskuksen määräykset

Kumottavaa lakia ja YEA:ta täydentävät Säteilyturvakeskuksen määräykset, jäljempänä *STUK-määräykset*. Sitovat teknisluonteiset turvallisuusvaatimukset olivat aiemmin valtioneuvoston asetuksissa, joiden vaatimuksista pääosa siirrettiin STUK-määräyksiin vuonna 2015.

Säteilyturvakeskukselle on annettu valtuus viranomaismääräysten antamiseen kumottavan lain 7 q §:n nojalla. Määräyksiä voidaan antaa kumottavan lain 2 a luvun turvallisuutta koskevien vaatimusten ja periaatteiden teknisluonteisista yksityiskohdista.

Säteilyturvakeskus on antanut seuraavat STUK-määräykset:

- STUK-määräys Y/1/2018 ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta;
- STUK-määräys Y/2/2024 ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä;
- STUK-määräys Y/3/2020 ydinenergian käytön turvajärjestelyistä;
- STUK-määräys Y/4/2018 ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta;

- STUK-määräys Y/5/2016 uraanin tai toriumin tuottamiseksi harjoitettavan kaivostoiminnan ja malminrikastustoiminnan turvallisuudesta.

Lisäksi Säteilyturvakeskus on antanut säteilylain (859/2018) ja kumottavan lain nojalla STUK-määräyksen SY/1/2018 vapaarajoista ja vapauttamisrajoista.

3.1.3 YVL-ohjeet

Kumottavan lain 7 r §:n mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on asettaa lain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevat yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset. Näitä yksityiskohtaisia turvallisuusvaatimuksia on asetettu Säteilyturvakeskuksen ydinvoimalaitosohjeissa, jäljempänä *YVL-ohje*. Turvallisuusvaatimukset tulee asettaa ydinenergian käytön osa-alueiden mukaan ja julkaista Säteilyturvakeskuksen määräyskokoelmassa. YVL-ohjeet velvoittavat luvanhaltijaa, mutta luvanhaltijalla on oikeus esittää myös niistä poikkeavia menettelytapoja, jos esitetty menettelytapa täyttää kumottavan lain mukaisen turvallisuustason.

YVL-ohjeita on annettu yhteensä 47, ja ne on jaettu ryhmiin A–E aihepiiriin mukaisesti. YVL-ohjeita on annettu ydinlaitoksen turvallisuuden hallinnasta, ydinlaitoksen ja sen järjestelmien suunnittelusta, ydinlaitoksen ja ympäristön säteilyturvallisuudesta, ydinmateriaaleista ja ydinjätteestä sekä ydinlaitoksen rakenteista ja laitteista.

YVL-ohjeiden tekniset vaatimukset perustuvat osin kansainvälisiin ohjeistuksiin, kuten kansainvälisen atomienergiajärjestön General Safety Requirement ja Specific Safety Requirements -ohjeisiin sekä Nuclear Security Series -suosituksiin ja teknisiin ohjeisiin. Lisäksi ohjeiden taustalla on Western European Nuclear Regulators Associationin, jäljempänä *WENRA*, määrittelemiä Safety Reference Levels -standardeja ja uusien laitosten turvallisuustavoitteita.

3.2 Muu keskeinen kansallinen lainsäädäntö

3.2.1 Säteilylaki

Säteilylaki tuli voimaan 15.12.2018. Säteilylakia sovelletaan säteilytoimintaan, vallitsevaan altistustilanteeseen ja säteilyvaaratilanteeseen. Säteilylain tarkoituksena on terveyden suojeleminen säteilyn aiheuttamilta haitoilta sekä ehkäistä ja vähentää säteilystä aiheutuvia ympäristöhaittoja ja muita haittoja. Säteilylain soveltamisesta ydinenergian käyttöön säädetään kumottavan lain 2 a §:ssä. Lisäksi kumottavan lain 7 c §:ssä säädetään säteilyaltistuksen rajoittamisesta ja 61 §:n 2 momentin mukaan säteilysuojauksesta on lisäksi voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty. Ydinenergian käytössä säteilylakia sovelletaan lähinnä säteilytyötä koskevien säännösten osalta. Säteilylain taustalla on säteilyturvallisuusdirektiivi.

Säteilylain ja ydinenergilain rajapinta on havaittu haastavaksi etenkin radioaktiivisia jätteitä koskevien säännösten osalta. Kumottavassa laissa säädetään ydinjätteitä koskevista vaatimuksista, ja säteilyn käytön seurauksena syntyneeseen radioaktiiviseen jätteeseen kohdistuvat säteilylain vaatimukset, vaikka jätteet ovat ominaisuuksiltaan pääosin samankaltaisia. Ottaen huomioon, että radioaktiivisten jätteiden (myös ydinjäte) huollon keskeinen infrastruktuuri sijaitsee ydinvoimalaitoksiin liittyvillä laitosalueilla, on näiden lainsäädäntöjen erilaisista vaatimuksista katsottu aiheutuvan käytännön haasteita toimijoille. Sääntelyn taustalla on osin ydinjätedirektiivi.

3.2.2 Ympäristövaikutusten arviointi ja Espoon sopimus

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017), jäljempänä *YVA-laki*, säädetään velvoitteista ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (*YVA-menettely*), jos hankkeella katsotaan olevan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-lain liitteessä 1 on määritelty ydinenergian käyttöön liittyvät hankkeet, joista YVA-menettely tulee tehdä aina. YVA-lain taustalla on tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU, jäljempänä *YVA-direktiivi*.

YVA-menettely tulee tehdä seuraavissa hankkeissa (YVA-lain liite 1 kohta 7 alakohdat b–d):

b) ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit, mukaan lukien näiden laitosten tai reaktoreiden purkaminen tai käytöstä poistaminen, lukuun ottamatta halkeamis- ja hyödyntämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho ei ylitä yhtä kilowattia; ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit lakkaavat olemasta tällaisia laitoksia, kun kaikki ydinpolttoaine, ydinjätteet ja muut radioaktiiviset jätteet on pysyvästi poistettu laitosalueelta;

c) laitokset, joissa jälleenkäsitellään käytettyä ydinpolttoainetta;

d) laitokset, jotka on suunniteltu ydinpolttoaineen valmistamiseen tai isotooppiväkevointiin, käytetyn ydinpolttoaineen tai korkea-aktiivisen jätteen käsittelyyn, käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen, ydinjätteen tai muun radioaktiivisen jätteen loppusijoittamiseen tai käytetyn ydinpolttoaineen, muun ydinjätteen tai muun radioaktiivisen jätteen pitkäaikaiseen varastointiin muualla kuin tuotantopaikassa (suunniteltu pidemmäksi ajaksi kuin 10 vuodeksi).

Mainittujen lisäksi YVA-menettely tulee tehdä tilanteissa, joissa on kyse edellä lueteltuja hankkeita kooltaan vastaavasta hankkeen muutoksesta (YVA-lain liite 1 kohta 12), mikä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun C-411/17 mukaan voi olla esim. laitoksen käyttöä jatkaminen yhdistettynä siihen tehtyihin fyysisiin muutoksiin. Pienempien muutosten osalta YVA-menettely voi tulla kyseeseen yksittäistapauspäätösmenettelyn kautta, jossa arvioidaan, aiheuttaako hanke tai sen muutos myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen edellisessä listauksessa lueteltujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Ydinlaitoksia koskeissa hankkeissa työ- ja elinkeinoministeriö hoitaa YVA-laissa säädetyt yhteysviranomaisen tehtävät. Ministeriö tekee lisäksi päätökset arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ydinlaitoksia koskeissa hankkeissa.

Kumottavan lain ja YVA-lain rajapinnassa käytännössä haasteeksi ovat muodostuneet kysymykset YVA-menettelyn soveltamisesta erilaisiin laitoksilla tehtäviin muutoksiin, koska laissa ei ole kynnysarvoja, joiden perusteella tarve YVA-menettelylle voitaisiin arvioida. Toisaalta tulkinnan yhteneväisyydelle on eduksi se, että päätökset arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ydinlaitoksia koskeissa hankkeissa tekee vain yksi viranomainen eli työ- ja elinkeinoministeriö.

YVA-menettelyyn liittyy ydinenergia-alalla keskeisesti yleissopimus rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (SopS 67/1997), jäljempänä *Espoon sopimus*. Rajat ylittävää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan ydinalan hankkeisiin silloin, kun niillä todennäköisesti on merkittäviä rajat ylittäviä vaikutuksia. Hankkeet, joiden osalta rajat

ylittävien vaikutusten mahdollisuus tulee tarkastella, ovat keskeisiltä osin yhdenmukaiset YVA-direktiivin ja sen kautta myös YVA-lain hankeluettelon kanssa. Espoon sopimusta voidaan kuitenkin tarvittaessa soveltaa YVA-direktiiviä ja YVA-lain hankeluetteloa laajemmin, jos hankkeella arvioidaan olevan merkittäviä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Espoon sopimukseen sisältyy monilta osin vastaavanlaisia vaatimuksia ja reunaehdoja prosesseille kuin YVA-direktiivissä on määritelty, koska Espoon sopimus on pantu täytäntöön EU:ssa YVA-direktiivillä.

Viron kanssa on tehty sopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (SopS 51/2002).

3.2.3 Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005), jäljempänä *SOVA-laki*, säädetään velvollisuudesta arvioida viranomaisen suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutuksia ja siihen liittyvistä toimista valmistelun aikana (*ympäristöarviointi*), jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristöarviointi on tehtävä mm. energiahuoltoa, teollisuutta tai jätehuoltoa varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. SOVA-laissa säädetään myös velvoitteista tilanteessa, jossa suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolen tai EU:n jäsenvaltion alueelle.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (347/2005), jäljempänä *SOVA-asetus*, annetaan tarkempia säännöksiä SOVA-lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista suunnitelmaista ja ohjelmista. Asetuksen mukaan tällaisia suunnitelmia ja ohjelmia ovat mm. kumottavan lain 27 b §:ssä tarkoitettu kansallinen ydinjätehuollon ohjelma.

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen vastaa suunnitelman tai ohjelman ympäristöarvioinnista.

3.2.4 Jätelaki

Jätelaki (646/2011) liittyy ydinenergian käyttöön erityisesti, jos ydinjätettä vapautetaan viranomaisvalvonnasta ja se siirtyy sitä kautta jätelain soveltamisalaan. Jätelaki ei sovelleta ydinjätteeseen. Lainsäädännön tasolla lakien keskinäisessä soveltamisessa ei ole havaittu merkittäviä puutteellisuuksia, mutta käytännön toiminnassa on ajoittain havaittu haasteelliseksi saada käsittelyyn viranomaisvalvonnasta vapautettua jätettä konventionaalisissa jätehuollon laitoksissa.

3.2.5 Muu lainsäädäntö

Ydinenergia-alan toimintaan liittyy myös paljon muuta lainsäädäntöä kuin edellä on kuvattu. Ydinvastuulaissa (484/1972) säädetään ydinlaitoksen haltijan vastuusta ydinvahingosta. Sovellettavaksi tulevat myös hallinnon yleislait ja muut yleislait, joita sovelletaan laajasti erilaisiin toimintoihin toimialasta riippumatta. Tällaisia ovat esim. hallintolaki (434/2003), laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999; jäljempänä *julkisuuslaki*), ympäristönsuojelulaki (527/2014), alueidenkäyttölaki (132/1999), rakentamislaki (751/2023), vesilaki (587/2011) ja kaivoslaki (621/2011). Säteilyturvakeskuksesta annetussa laissa ja asetuksessa (1069/1983 ja 902/1990) määritellään Säteilyturvakeskuksen tehtävää ja toimintaa.

Lisäksi pelastuslaissa (379/2011) säädetään mm. pelastussuunnitelmia koskevista vaatimuksista, joita sovelletaan myös ydinlaitoksiin.

3.3 Ydinenergian tuotannon nykytila ja kehitysnäkymät Suomessa

Suomessa noin 40 prosenttia sähköstä tuotetaan ydinenergialla. Ydinenergia edistää merkittävästi kansallisen energia- ja ilmastostrategian toteutusta, koska se on hiilidioksidineutraalia tuotantoa ja sen käyttö lisää sähkön toimitusvarmuutta.

Suomessa on käytössä viisi ydinreaktoria, kaksi Loviisassa ja kolme Olkiluodossa. Näistä Loviisassa ja Olkiluodossa on kummassakin otettu käyttöön kaksi reaktoria vuosina 1977–1980 atomienenergiain voimassaolon aikana, jolloin ei edellytetty periaatepäätöstä. Laitosten käyttöluvut ovat voimassa Loviisan ydinvoimalaitosten osalta energian tuottamiseen vuoteen 2050 ja käytöstäpoistoon valmistautumisen osalta vuoden 2055 loppuun, jätehuoltoon tarkoitettujen ydinlaitosten osalta vuoteen 2090. Ydinvoimalaitos Olkiluoto 3 otettiin kaupalliseen käyttöön vuonna 2023, ja se on saanut käyttöluvan 2019. Kaikkien Olkiluodon ydinvoimalaitosten käyttöluvut ovat voimassa vuoteen 2038. Suomen ensimmäinen ydinreaktori on 1960-luvulla rakennettu Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n FiR 1 -kooreaktori Espoon Otaniemessä, jonka käyttö lopetettiin vuonna 2015, purkamista koskeva käyttöluva myönnettiin vuonna 2021, purkutyöt aloitettiin vuonna 2023 ja saatiin päätökseen vuonna 2024.

Käytetyn ydinpolttoaineen välivarastot sekä matala- ja keskiaktiivisten ydinjätteiden loppusijoituslaitokset ovat olleet käytössä nykyisillä laitospaikoilla jo useiden vuosikymmenien ajan. Posiva Oy:n käytetyn polttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitos sai rakentamisluvan vuonna 2015, ja sitä koskevan käyttöluvan myöntämistä valmistellaan. Kyse on ensimmäisestä rakentamisolosuhteeseen edenneestä käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksesta maailmassa.

Lisäksi Suomessa toimii Sotkamossa Terrafame Oy:n ydinaineen talteenottolaitos, jossa kaivoksesta saatavasta malmista otetaan talteen uraania.

Ydinenergian tuotannon kehitysnäkymiin vaikuttavat keskeisesti energia- ja ilmastopoliittiset tavoitteet ja muu yhteiskunnassa tapahtuva kehitys Suomessa, erityisesti:

- kasvava energian kysyntä, erityisesti sähkön kysyntä, kun liikenne, teollisuus ja lämmön tuotanto sekä yhteiskunta muutoinkin sähköistyvät;
- kiinnostus polttoon perustumattoman lämmön tuotannon kehittämiseen sekä fossiilisilla ja biopolttoaineilla toteutetun lämmön tuotannon korvaaminen ydinenergialla;
- energian tuotannon päästöttömyystavoitteet ja tarve kehittää päästöttömiä ratkaisuja;
- energian tuotannon päästöttömyyden saavuttaminen kustannustehokkaasti ja ennustettavasti;
- sähkön ja lämmön tuotannon ja sen hinnan ennustettavuuden varmistamiseen liittyvät tarpeet;
- energian tuotannon toimitusvarmuuden ja huoltovarmuuden turvaaminen;

- energian hinnan säilyminen vakaana ja ennustettavana;
- ydinenergian tuotantoon liittyvän sääntelyn ja turvallisuusvaatimusten kehityksen ennustettavuus, miten siinä ennakoidaan teknologian, toiminnan ja toimintatapojen kehittyminen, miten vaatimusten noudattamisen valvonta järjestetään tehokkaasti yhteiskunnan, viranomaisen ja toiminnanharjoittajan kannalta.

Ydinenergian tuotannolle on havaittavissa useita erilaisia vaihtoehtoisia kehityssuuntia. Yhtenä kehityssuuntana on toiminnassa olevien ydinvoimalaitosten käyttöiän jatkaminen ja siihen liittyvät tarvittavat uudistukset sekä mahdollinen tehonkorotus toteuttamalla teknisiä parannuksia reaktorin ja turbiinisaarekkeen toimintoihin. Toisena kehityssuuntana on sähkön tuotanto tai sähkön- ja lämmön yhteistuotanto uusissa suuren kokoluokan ydinvoimalaitoksissa. Näiden rinnalla tai vaihtoehtoisesti yhtenä kehityssuuntana on SMR-laitoksilla tapahtuva sähkön tuotanto, lämmön tuotanto tai sähkön ja lämmön yhteistuotanto kaukolämmön tarpeisiin tai teollisuuskohteissa. Aikaisintaan noin kahdenkymmenen vuoden kuluttua myös fuusioenergian kaupallinen tuotanto saattaa olla mahdollista.

Ydinenergian tuotannon tulevaisuuteen vaikuttavat edellä mainittujen lisäksi mm. eri vaihtoehtojilla tuotetun energian kysyntä, taloudellinen kannattavuus, rahoituksen saatavuus, reaktoriteknologian tekninen toteutettavuus, ydinjätehuollon toteutettavuus sekä eri ratkaisujen ja sijaintivaihtoehtojen hyväksyttävyys. Ydinenergian tuotantokustannusten kilpailukyky verrattuna muuhun energian tuotantoon voidaan parantaa esim. ydinvoimalaitosten käyttöikää pidentämällä, hyödyntämällä modulaarisuutta ja sarjavalmistettavia osia rakentamisessa ja käytön aikana sekä kiinnittämällä huomiota vaatimusten oikeasuhtaisuuteen ja järjestämällä niiden noudattamisen valvonta tehokkaasti. Ydinenergian toimintaympäristöön vaikuttavat myös EU-sääntely sekä globaalin talouden ja politiikan näkymät.

Ydinenergian tuotannon ja ydinjätehuollon tulevaisuuden näkymien kannalta on olennaista, että toiminta säilyy yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena sekä kansallisesti ja paikallisesti hyväksyttävänä. Tämä edellyttää mm. ydinlaitosten olevan turvallisia ja ydinlaitoksiin liittyvien riskien hallintaa, ydinjätehuollon loppusijoituksen ratkaisuja ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista ennakolta sekä kattavasti toteutettua ydinmateriaalivalvontaa. Kansainvälinen yhteistyö on tarpeen ydinenergian käytön pitämiseksi turallisena ja ydinmateriaalivalvonnan Suomea sitovien velvoitteiden mukaisena, mutta myös esim. ydinpolttoaineiden tutkimuksessa.

4 Tavoitteet

Ydinenergiain kokonaisuudistuksen ensisijaisena tavoitteena on pitää ydinenergian käyttö yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena, huolehtia toiminnan turvallisuudesta ja Suomessa syntyvästä ydinjätteestä asianmukaisesti sekä varmistaa, että ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä, ja muutoinkin varmistaa Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusvelvoitteiden noudattaminen ja EU-sääntelyn täytäntöönpano.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on vahvistaa Suomen asemaa houkuttelevana ydinenergian tuotannon ja uusien laitosten rakentamisaikana luomalla edellytykset ydinlaitoshankkeiden toteuttamisen nopeutumiselle ja ydinenergian tuotannon kustannustehokkuuden parantamiselle. Tavoitteena on mahdollistaa hankkeiden sujuvuus ja Suomen kilpailukyky investointikohteena.

Hallitusohjelman mukaisesti tarkoituksena on edistää uusien ydinenergiaratkaisujen (esim. SMR-laitosten) käyttöönottoa ja ydinvoimalaitosten sijoittumista lähelle kulutuskohteita. Hallitusohjelman mukaisesti ydinenergiain kokonaisuudistuksen tavoitteena on myös

mahdollistaa tyyppihyväksymisen kaltaisen menettelyn käyttö sekä SMR-laitosten että muiden ydinlaitosten osalta. Tähän tavoitteeseen liittyy osin tavoite riittävästä ja selkeistä viranomaisprosesseista, jotka mahdollistaisivat hyväksytyn ydinlaitoskonseptin monistamisen, sekä lakitasolla riittävän jouston tarjoaminen erityyppisiin toiminta- ja yhteistyömalleihin ydinlaitoksen koko elinkaaren aikana (suunnittelu, rakentaminen, käyttöönotto, käyttö, käytöstäpoisto tai sulkeminen) ja mahdollisuuden poiketa Säteilyturvakeskuksen lain nojalla antamasta määräyksestä, kuitenkin siten, että ydinenergian käytön turvallisuuden korkea taso säilyy Suomessa.

Tavoitteena on parantaa ydinlaitosten investointiympäristöä uudistamalla lupajärjestelmää, karsimalla sääntelyn muodostamia hankeriskejä ja parantamalla ennustettavuutta. Ydinlaitosten lupajärjestelmän uudistamisen tavoitteena on ottaa huomioon erityyppiset toiminta- ja yhteistyömallit, SMR-laitosten ja muiden ydinlaitosten moninaisuus sekä vaatimusten oikeasuhtaisuus hankkeiden ja lupajärjestelmän eri vaiheissa. Keventämällä lupajärjestelmää sen alkuvaiheessa ja lisäämällä mahdollisuuksia muutoksiin alkuvaiheen jälkeen tavoitellaan parempia edellytyksiä luvan hakijalle ja hankekehittäjille viedä hankkeiden valmistelua eteenpäin tarveperusteisesti ja hallita hankeriskejä.

Uudet ydinenergiateknologiat, mukaan lukien SMR-laitokset, voivat perustua erilaisiin teknisiin ratkaisuihin. Uudistuksen tavoitteena on teknologianeutraalimpi ja riskitietoinen säännöstö, joka mahdollistaa eri teknologiat ja ottaa huomioon tarpeen viranomaisprosesseissa mahdollisesti muuttaa hanketta alkuvaiheen jälkeen. Tavoitteena on vähentää ydinlaitoksen sekä sen järjestelmiä, rakenteita, laitteita, henkilöstöä ja tietoaineistoa koskevien erillishyväksymisten määrää. Lisäksi tavoitteena on ottaa huomioon erityyppiset ydinlaitokset, laitosten erilaiset sijaintivaihtoehdot sekä laitosten eri suuruiset ydinaineiden määrät ja niiden erilaiset radioaktiivisten aineiden aktiivisuustasot oikeasuhtaisesti.

Ydinenergian käytön yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden varmistaminen, ydinenergian käytön riskien hallinta yhteiskunnan ja valtion kannalta sekä ydinenergian käytön hyväksyttävyyden säilyttäminen ovat uudistuksen keskeisiä tavoitteita. Tarkoituksena on arvioida ydinlaitoshankkeissa oikea-aikaisesti ja kokonaisvaltaisesti turvallisuuteen, ydinjätehuoltoon ja ydinmateriaalivalvontaan, energiatalouteen, hankkeen toteutettavuuteen ja kannattavuuteen liittyviä riskejä ja varautumistarpeita osana yhteiskunnan kokonaisuutta. Tavoitteena on myös varmistaa toimitusvarmuus, huoltovarmuus ja etenkin ydinvoimalaitosten turvallisuus ja luotettava käyttö sekä näihin liittyen ottaa huomioon turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset.

Uudistuksella tavoitellaan kokonaisuutena ajantasaista lainsäädäntökokonaisuutta, jossa ehdotettu ydinenergialaki olisi sovitettu yhteen muun oikeusnormiston kanssa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi sekä EU-säännöstö ja muut Suomea sitovat ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteet on asianmukaisesti otettu huomioon ja hyödynnetty niissä oleva mahdollinen liikkumavara. Kansainvälisten velvoitteiden osalta ydinenergialaissa on tarpeen panna kansallisesti täytäntöön mm. ydinturvallisuudirektiivi, ydinjätedirektiivi ja säteilyturvallisuudirektiivi sekä ottaa huomioon lukuisia muita kansainvälisiä säädöksiä ja sopimuksia (mm. Euratom-sopimus, ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus, käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus sekä CPPNM-yleissopimus).

Tavoitteena on parantaa ydinenergian käytön sääntelyä säädösteknisenä kokonaisuutena. Tavoitteena on selkeä, hallittava ja ajantasainen lainsäädäntö, jossa ydinenergian käytön eri osat alueet sekä niihin liittyvät velvoitteet ja menettelyt olisivat selkeästi tunnistettavissa ja oikeasuhtaisia. Tavoitteena on selkiyttää suhdetta ydinenergialainsäädännön ja

Säteilyturvakeskuksen laatiman teknisen säännösten välillä sekä vähentää merkittävästi lain nojalla annettavien määräysten yksityiskohtaisten teknisten vaatimusten määrää. Tavoitteena on myös selkiyttää muiden lainsäädäntökokonaisuuksien suhdetta ehdotettuun ydinenergialakiin ja alan toimintaan, etenkin säteilylain osalta. Tavoitteena on myös luoda edellytykset Säteilyturvakeskuksen toiminnan kehittämiseksi ydinenergian käytön turvallisuuden valvonnassa ja ydinmateriaalivalvonnassa.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

Ydinenergian käytön yleisiä periaatteita ja kieltoja olisivat ydinräjähdekielto, yhteiskunnan kokonaisuus, ydinlaitosten ja muun ydinenergian käytön turvallisuus (osa I). Ydinenergian käytön keskeiset velvollisuudet liittyisivät säteilysuojelun yleisiin periaatteisiin, ydinjätehuoltoon, ydinmateriaalivalvontaan, ydinmateriaalien ja ydinlaitosten suojaamiseen sekä varautumiseen onnettomuuksien ja turvallisuutta heikentävien tapahtumien seurausten rajoittamiseen.

Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista ja menettelyistä säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omana kokonaisuutena (osa II). Sääntely perustuu Euratom-sopimukseen ja sitä täydentävään Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetukseen sekä muihin Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteisiin.

Ydinlaitosten turvallisuuden edellyttämistä vaatimuksista ja menettelyistä säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omana kokonaisuutena (osa III). Vaatimukset perustuisivat ydinturvallisuudirektiiviin, ydinjätedirektiiviin, säteilyturvallisuudirektiiviin sekä mm. CPPNM-yleissopimukseen ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön vahvistamiin turvallisuusstandardeihin ja suosituksiin. Ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi siihen kohdistettaisiin eri vaiheissa turvallisuuden arviointia ja osoittamista sekä hyväksymismenettelyitä ja tarkastuksia. Kumottavaan lakiin verrattuna niiden määrää kuitenkin karsittaisiin. Ydinlaitoksen säteilyturvallisuutta koskeva sääntely sovitettaisiin yhteen säteilylain kanssa. Ydinlaitoksen rakennusta, rakenteita ja laitteita koskeva sääntely sovitettaisiin yhteen asianomaisen yleislainsäädännön (esim. rakentamista, painelaitteita ja sähköturvallisuutta koskeva lainsäädäntö) ja EU-sääntelyn kanssa (mm. rakennustuotteita ja koneita koskeva EU-sääntely).

Ydinjätehuollon vaatimuksista ja sen kustannuksiin varautumisesta sekä niihin liittyvistä menettelyistä säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omana kokonaisuutena (osa IV). Ydinjätehuoltoon liittyvät vaatimukset perustuisivat ydinjätedirektiiviin ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön vahvistamiin turvallisuusstandardeihin ja suosituksiin. Ydinjätehuoltoon ja sen kustannuksiin varautumista koskeva sääntely (mukaan lukien Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskeva sääntely) vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain sääntelyä. Velvollisuuksien hoitamisen laiminlyöntiin liittyvää sääntelyä kuitenkin täydennettäisiin. Ydinjätteiden tuontia, vientiä ja siirtoa koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin, mutta perusperiaatetta ei muutettaisi. Suomessa syntyneet ydinjätteet olisi edelleen lähtökohtaisesti loppusijoitettava Suomeen. Muualta Suomeen ei saisi tuoda ydinjätteitä loppusijoitettavaksi. Rajapintaa säteilylain kanssa jätehuollon osalta selkeytettäisiin.

Ydinlaitosten lupajärjestelmästä sekä ydinlaitosten käyttöönotosta ja käytöstäpoistosta säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omana kokonaisuutena (osa V). Ydinlaitoshankkeiden ensimmäinen kokonaisvaltainen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointi tapahtuisi periaatepäätöksessä, mutta kumottavasta laista poiketen

sijaintipaikan tai teknologian yksityiskohtainen arviointi ei sisältyisi tähän vaiheeseen. Periaatepäätöksen ratkaisisi valtioneuvosto. Pienten ydinvoimalaitoshankkeiden (nimellislämpöteho yhteensä 50 megawattia) osalta edellytettäisiin myös periaatepäätöstä, mutta asian ratkaisisi työ- ja elinkeinoministeriö. Valtioneuvoston periaatepäätös annettaisiin eduskunnalle selontekona. Ydinlaitoksen lupajärjestelmä olisi modulaarinen. Rakentamislupaa edeltäisi periaatepäätös, ja rakentamisluvan jälkeen olisi käyttö lupa. Muiden ydinlaitosten kuin loppusijoituslaitosten käytöstäpoisto vaatisi luvan. Mainituissa luissa ei enää käsiteltäisi yksityiskohtaisesti ydinjätehuollon tai ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä taikka laitoksen turvallisuuteen liittyviä teknisiä asioita, vaan ne käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin erikseen työ- ja elinkeinoministeriössä ja Säteilyturvakeskuksessa. Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolon sääntelyä uudistettaisiin siten, että sen voimassaoloa olisi mahdollista jatkaa säädettyjen edellytysten täytyessä. Ydinlaitoksen käyttöönoton valvonnan sääntelyssä eriytettäisiin ydinvoimalaitoksia koskeva sääntely muita ydinlaitoksia koskevasta sääntelystä. Säteilyturvakeskus valvoisi ydinlaitosten rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstäpoistoa tai loppusijoituslaitoksen osalta sen sulkemista. Ydinlaitoksen lupa-asian ratkaisisi valtioneuvosto, mutta ydinaineiden ja ydinjätteiden käsittelyyn ja varastointiin tarkoitetun itsenäisen ydinteknisen laitoksen ja maaperäloppusijoituslaitoksen lupa-asian ratkaisisi Säteilyturvakeskus. Sijaintikunnan suostumus olisi rakentamisluvan vireilletulon edellytys riippumatta siitä, ratkaiseeko lupa-asian valtioneuvosto vai Säteilyturvakeskus. Sijaintikunnalla olisi myös valitusoikeus rakentamislupaa koskevasta päätöksestä. Lupamenettelyissä, lupapäätöksen sisällössä ja antamisessa sekä siitä tiedottamiseen sovellettaisiin lähtökohtaisesti hallinnon yleislakeja.

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusta koskevaa sääntelyä kevennettäisiin ja selkeytettäisiin. Kuljetuksen hyväksymistä edellytettäisiin, jos kuljetukseen liittyy erityisiä riskejä kuljettavien aineiden määrän tai radioaktiivisuuden perusteella. Kuljetuksen hyväksymismenettelyssä arvioitaisiin säteilyturvallisuutta ja turvajärjestelyjä, ja asia ratkaistaisiin samalla päätöksellä vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain, jäljempänä *VAK-laki* (541/2023), mukaan edellytetyn hyväksymisen kanssa.

Kaivos- ja malminrikastustoiminnan turvallisuussääntelyä ja lupajärjestelmää uudistettaisiin. Uraani- tai toriumpitoinen malmi on ydinainetta, ja siihen sovellettaisiin ehdotetun ydinenergiain ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita ja menettelyitä (II osa). Ehdotetussa ydinenergiailaissa säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevista vaatimuksista, jotka soveltuvin osin vastaisivat ydinlaitoksen säteily- ja muuta turvallisuutta koskevia vaatimuksia (19 luku) ja tällaisen laitoksen jätehuoltoa koskevista vaatimuksista (28 luku). Uutena vaatimuksena olisi laitoksen ja laitosalueen puhdistamista koskevien ja jätehuollon velvoitteiden laiminlyönnin varalta vaadittava vakuus. Ydinaineen talteenottolaitoksen lupajärjestelmä vastaisi soveltuvin osin ydinlaitoksen lupajärjestelmää, ja lupaviranomaisen tehtävät siirtyisivät Säteilyturvakeskukselle (34 luku). Ydinaineen talteenottolaitos vastaisi kumottavan lain mukaista laajamittaista malminrikastustoimintaa.

Esityksen mukaan ydinenergian käytön säteilyturvallisuuteen, jos on kyse esim. sairaaloissa, tutkimuslaitoksissa tai teollisuudessa tapahtuvasta toiminnasta, sovellettaisiin säteilylakia, jonka nojalla toiminta saattaa mm. edellyttää turvallisuuslupaa. Lisäksi ehdotetun ydinenergiain nojalla säteilylain mukaisessa säteilytoiminnan turvallisuusarvioinnissa olisi esitettävä ketjureaktion hallintaa koskevat toimet. Myös kaivostoiminnan säteilyturvallisuuteen sovellettaisiin säteilylakia ja muuhun turvallisuuteen mm. kaivoslakia ja työturvallisuuslakia (738/2002).

Valvonnasta, hallintopakosta ja seuraamuksista säädettäisiin ehdotetussa ydinenergiailaissa omana kokonaisuutena (osa VI). Valvontaan ja hallintopakkoon liittyvä sääntely olisi

kumottavaan lakiin verrattuna kattavampaa, ja siinä otettaisiin huomioon erillisten hyväksymismenettelyjen väheneminen ja valvonnan painopisteen siirtyminen osin jälkivalvontaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen päätöksiin liittyvistä asioista säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omana kokonaisuutena (osa VII). Erilaisiin päätöksiin liittyviä menettelyitä on yhdenmukaistettu.

Teknisiä vaatimustenmukaisuuden, tarkastuksen ja laadunvarmistuksen palveluita tarjoavista laitoksista, tietoturvallisuudesta, salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta, valvontamaksuista ja muista maksuista, muutoksenhausta sekä kansallisesta ohjelmasta ja kansainvälisistä vertaisarvioinneista säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omana kokonaisuutena (osa VIII). Sääntely olisi nykyistä kattavampaa. Muutoksenhakusääntelyssä otettaisiin huomioon vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen riittävällä tavalla. Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoitusta koskeva sääntely uudistettaisiin. Valtion maksuperustelakia sovellettaisiin myös mm. Säteilyturvakeskuksen valvontasuunnitelman mukaisista valvontatoimista perittäviin maksuihin. Käyttöön otettaisiin veroluonteinen valvontamaksu.

Voimaantuloa koskevat säännökset ja siirtymäsäännökset koottaisiin ehdotetussa ydinenergialaissa omaksi kokonaisuudeksi (osa IX). Rakenteilla ja käytössä olevien ydinlaitosten toimintaedellytykset turvattaisiin, ja siirtymäaika uusiin vaatimuksiin sopeutumiseksi olisi pääosin vuoden 2032 loppuun. Samoin varmistettaisiin Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnan ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumistoimien jatkuvan keskeytyksettä.

Ehdotetun ydinenergialain säännökset olisivat kumottavaan lakiin verrattuna kokonaisuudessaan yksityiskohtaisempia ja kattavampia. Säteilyturvakeskus antaisi laissa olevien yksityiskohtaisten valtuussäännösten perusteella määräyksiä, joissa tarkennettaisiin laissa olevia vaatimuksia ja menettelyitä. STUK-määräysten mukaisten yksityiskohtaisten vaatimusten määrä vähenisi olennaisesti, ja ne olisivat tavoitteellisempia.

Lisäksi muuta lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi. Säteilylakiin ehdotetaan lisättäväksi säännöksiä erityisesti orpojen lähteiden käsittelyyn liittyen sekä valtion toissijaista huolehtimisvelvollisuutta koskevan säännöksen muuttamista. Rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:ää, 34 luvun 4 §:ää ja 44 luvun 10 §:ää muutettaisiin. Painelaitelakiin (1144/2016) ja lukuisiin muihin lakeihin ehdotetaan muutoksia, joilla sääntely sovitettaisiin yhteen ehdotetun ydinenergialain kanssa.

5.2 Esityksen vaikutukset

5.2.1 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotetulla ydinenergialailla varmistettaisiin, että ydinenergian käyttö on turvallista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle ja että ydinaseiden leviämistä ei edistetä. Esitys sisältää tiukat turvallisuuteen (ml. turvajärjestelyihin ja ydinmateriaalivalvontaan) ja eräisiin muihin kokonaisuuksiin liittyvät vaatimukset ydinlaitoksille ja ydinjätehuollolle. Ydinlaitosten ydinjätteet olisi käsiteltävä ja loppusijoitettava turvallisesti Suomessa siten, että haitalliset ympäristövaikutukset ja radioaktiivisten aineiden päästöistä aiheutuvat vaikutukset olisivat mahdollisimmat vähäiset. Ydinenergian käyttö olisi tarkasti valvottua, ja toimijoiden olisi noudatettava useita velvoitteita, mm. säteilysuojeluun ja turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia. Säteilyturvakeskus vastaa pääasiassa velvoitteiden noudattamisen valvonnasta.

Esitys täyttäisi Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteet sekä EU-säännösten velvoitteet ja muut vaatimukset.

Esityksessä otettaisiin huomioon erilaiset teknologiavaihtoehdot ja teknologian kehitys. Tämä mahdollistaisi uusien ja turvallisten ydinenergiateknologioiden käyttöönoton. SMR-laitosten edistämiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön tyyppihyväksymisen kaltainen ydinlaitoskonseptin arviointi, minkä lisäksi sääntelyn viranomaisprosessien kehittämiseen ja rakentamissääntelyyn liittyvään poikkeamistarpeeseen on kiinnitetty huomiota. Rakentamissääntelyyn liittyvän poikkeamismahdollisuuden seurauksena esim. ulkomailla kehitettyjen ratkaisujen käyttöönotto olisi Suomessa mahdollista, jos ne todetaan turvalliseksi ja ne muutoinkin täyttävät säädetyt vaatimukset.

Kokonaisuudistuksen seurauksena ydinenergian käytön sääntelyä ja sen yksityiskohtaisuutta kevennettäisiin ja muutettaisiin teknologianeutraalimmaksi. Säteilyturvakeskuksen vahvistamien yksityiskohtaisten teknisten vaatimusten määrä vähenisi merkittävästi. Muutos toteutettaisiin vaarantamatta ydinlaitosten ja muun ydinenergian käytön turvallisuutta.

Ydinlaitoksia koskevan lupajärjestelmän muutokset sujuvoittaisivat hankekehittäjien ja luvanhaltijoiden mahdollisuuksia kehittää hanketta, tehostaisivat hakemusten käsittelyä ja parantaisivat hankkeiden riskienhallintaa. Verkostomaisempi toiminta, jossa hankkeen valmisteluun ja toteutukseen osallistuu ydinlaitoksen elinkaaren vaiheissa eri tahoja, olisi paremmin toteutettavissa.

Ehdotettu ydinenergalaki vaikuttaa myös taloudellisesti ydinenergian käytön kustannuksiin ja rahoitukseen. Luvanhaltijoilta edellytettäisiin vastaavasti kuin nykyisin osallistumista alan tutkimuksen rahoitukseen ja varautumista ydinjätehuollon kustannuksiin sekä yleisesti riittävää taloudellista kantokykyä. Esitys ei aiheuttaisi menojen lisäystä valtiontalouteen. Ydinenergia-alan toimijat ovat maksuvelvollisia viranomaissuoritteista sekä velvollisia hoitamaan taloudelliset velvoitteensa työ- ja elinkeinoministeriön alaiselle Valtion ydinjätehuoltorahastolle. Ydinlaitosten osalta rakenne- ja laitevaatimusten ehdotetut muutokset vaikuttaisivat suorimmin alihankinnan toimitusvarmuuteen ja kustannuksiin.

Ehdotettu ydinenergalaki parantaisi toiminnassa olevien ydinlaitosten ja ydinaineen talteenottolaitoksen pitkäjänteistä käyttöä, vaikka kaikilla muutoksilla ei arvioida olevan välittömiä vaikutuksia. Esityksen mukaisilla muutoksilla arvioidaan kokonaisuutena parannettavan ydinlaitoksiin liittyvää investointivarmuutta ja samalla rahoituksen saamista investointeihin markkinoilta.

Uusiin ydinlaitosinvestointeihin vaikuttavat useat ehdotetusta ydinenergalaista riippumattomat asiat, mm. vaihtoehtoisten energian tuotannon muotojen kysyntä ja kustannukset, rahoituksen saatavuus ja sen hinta, arvio sähkön hinnan kehityksestä, ydinlaitoshankkeen ja ydinjätehuollon ratkaisujen yhteiskunnallinen hyväksyttävyys sekä EU-sääntelyn ja kansainvälisten velvoitteiden kehittyminen.

Suomessa voidaan tulevaisuudessa hyödyntää SMR-laitoksia sähkön, sähkön ja lämmön yhteistuotannossa tai lämmön tuotannossa. Toistaiseksi Suomessa ei ole yhtään SMR-laitosta. Tiedossa on, että alustavia suunnitelmia SMR-laitoksiin liittyvien teknologioiden hyödyntämisestä on tehnyt viisi energia-alalla toimivaa yritystä. Valtioneuvosto hyväksyi 4.12.2025 valtioneuvoston selonteon kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta (VNS 8/2025 vp). Sen mukaan hallitus jatkaa ydinenergian lisärakentamisen edistämisvaihtoehtojen selvittämistä ja valmistelua tavoitteena synnyttää Suomeen vähintään yksi perinteisen

ydinvoimalaitoksen investointipäätös sekä investointipäätökset useista modulaarisista laitoksista.

SMR-laitosten määrään tulevaisuudessa vaikuttavat useat tekijät. Teknologiaa on tarpeen kehittää ennen kuin se voidaan ottaa käyttöön energian tuotannossa. SMR-teknologioiden taloudellisuus tulee vaikuttamaan huomattavasti laitosten yleisyyteen. Jos SMR-teknologia on sen kehittämisvaiheen jälkeen markkinaehtoisesti kannattavaa, ovat kannusteet sen käyttöönottoon hyvät. Jos käyttöönotto ei ole kannattavaa suhteessa muihin vaihtoehtoihin, sen laaja leistyminen on epätodennäköistä.

Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja skenaariot (KEITO) – pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustaselvityksessä arvioitiin, että uutta ydinenergian SMR-sähköntuotantokapasiteettia voisi syntyä 1000 MW. Kyse on skenaariosta, ei ennusteesta.

Kaukolämmön osalta markkinat ja kysyntä on paikallisia. Suomessa on periaatteellista potentiaalia ydinkaukolämmön osalta suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa. Pienimmille paikkakunnille ei ole välttämättä saatavissa tarvittavan kokoista reaktoria reaktoritoimittajilta, vaikka tähän olisikin kiinnostusta. Todennäköisesti aivan pienimpien ratkaisuiden osalta energian tuotantokustannus olisi myös liian korkea suhteessa vaihtoehtoihin. Todennäköisimmin ydinkaukolämmön tuotannolla olisi periaatteellista potentiaalia pääkaupunkiseudulla, maakuntakeskuksissa ja muissa merkittävässä keskisuurissa kaupungeissa riippuen kunkin kaupungin yksilöllisistä tarpeista ja ydinkaukolämmön soveltuvuudesta ja taloudellisuudesta kussakin kaukolämpöjärjestelmässä. Lisäksi asiaan voivat vaikuttaa mm. ydinenergian käytön hyväksyttävyys, uusien laitospaikkojen käyttöönottojen mahdollisuudet ja rahoituksen saatavuus. Lisäksi ydinenergian käyttöön liittyy lukuisia muita käytännön kysymyksiä, jotka vaikuttavat SMR-laitosten toimintaedellytyksiin huomattavasti. Näihin liittyvät mm. käyttö- ja kunnossapitotoiminta sekä ydinmateriaalivalvonnan ja ydinjätehuollon toteutus.

SMR-laitosten hyödyntäminen sähköön tuotannossa voisi lisätä sääriippumatonta sähköön tarjontaa, joka voisi hivenen vähentää sähköön hintojen vaihtelua. Ydinvoimalla tuotettu sähkö korvaisi todennäköisesti pääasiassa uusiutuvalla energialla tapahtuvaa sähköön tuotantoa ja hyvin vähäisessä määrin fossiilisilla polttoaineilla tapahtuvaa sähköön tuotantoa. Uusi ydinvoimakapasiteetti ei todennäköisesti vaikuttaisi olemassa olevan ydinvoimalaitoskapasiteetin käyttöön, kun oletetaan SMR-laitoksen käytön muuttuvien kustannusten olevan korkeampia kuin suuremmissa jo käytössä olevissa laitossyksiköissä. Ydinkaukolämmön tuotanto vähentäisi todennäköisesti bioenergian ja muiden polttoaineiden käyttöä kaukolämmön tuotannossa sekä mahdollisesti jonkin verran sähköä käyttävien lämmitystapojen, kuten lämpöpumput ja sähkökattilat, hyödyntämistä. Määrälliset vaikutukset riippuisivat siitä, kuinka moni kaupunki ja missä laajuudessa ottaisi ydinkaukolämpölaitoksia käyttöönsä.

Ehdotettu ydinenergi laki parantaisi Suomen houkuttelevuutta ydinenergian käytön investointeihin. Suomessa merkittävä osuus sähköstä tuotetaan ydinenergialla, mikä osoittaa Suomen vetovoimaa ydinenergian tuotantopaikkana. Suomessa on laaja poliittinen ja väestön tuki ydinenergian tuotannolle. Luottamus ydinvoimaan perustuu mm. pitkään jatkuneeseen turvalliseen käyttöön, alan korkeaan osaamiseen, vastuullisiin toiminnanharjoittajiin ja korkeatasoiseen viranomaistoimintaan. Liiketoiminnan houkuttelevuuden kannalta on olennaista säilyttää ydinenergian tuotannon kilpailukyky ja hallita investointiriskejä.

Ehdotetussa ydinenergi laissa säilytetään nykyiset keskeiset ydinenergian käyttöön liittyvät periaatteet. Samalla lupamenettelyjä uudistetaan nykyaikaisemmiksi ja vaatimustasoa

kehitetään riskitietoisemmaksi, jotta luodaan edellytykset teknologisen kehityksen hyödyntämiselle ja erilaisille ydinenergian käyttösovelluksille. Lupajärjestelmän muutos mahdollistaisi hankkeiden sujuvoittamisen ja samalla lupakäsittelyjen ennustettavuuden säilyttämisen, mikä on olennaista hankeriskien hallinnalle. Lupajärjestelmän uudistuksen odotetaan lisäävän ydinenergian tuotantoinvestointien houkuttelevuutta.

Ehdotetun ydinenergiain lain muutosten tavoitteena on tasapainottaa ydinenergian käytölle asetettuja vaatimuksia suhteessa siitä aiheutuviin riskeihin. Ehdotetussa laissa on huomioitu yhtenäisyys kansainväliseen vaatimustasoon ja ns. standardilaitosten toteuttaminen Suomeen. Ehdotettu laki sisältää kattavasti ydinenergian käytön vaatimukset ja tuo läpinäkyvästi esille toiminnan velvoitteet. Näiden muutosten seurauksena ydinenergian tuotannon kilpailukyvyyn ja Suomen houkuttelevuuden odotetaan parantuvan.

Erityisesti periaatepäätöksen muuttaminen yleisluonteisemmaksi voi parantaa uusien ydinenergiahankkeiden kannattavuutta. Tämä luo edellytyksiä valmistella uusia ydinenergiahankkeita nopeammin ja tehokkaammin, mikä voi lisätä Suomen houkuttelevuutta uusien ydinenergiahankkeiden kehittämispäikkänä. Tätä potentiaalia voi tapauskohtaisesti vähentää rakentamisen edellyttämä kaavoitus, joka voi mahdolliset valitukset huomioon ottaen vaikuttaa hankkeiden valmisteluvaiheen aikatauluun huomattavasti.

5.2.2 Yritysvaikutukset

Johdanto

Esityksen yritysvaikutuksia on arvoitu seuraavien ydinenergian käyttöä harjoittavien yritysten kannalta:

- 1) ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa harjoittavat eli mm. ydinlaitoksiin ja ydinlaitoshankkeisiin tuotteita ja palveluita tuottavat, tutkimuslaitokset, sairaalat, ydinaineita teollisissa prosesseissa käyttävät yritykset, uraani- tai toriumpitoista malmia louhivat kaivosyritykset sekä 2–6 kohdassa tarkoitetut yritykset;
- 2) ydinlaitoksesta vastaavat yritykset eli käytännössä luvanhaltijat;
- 3) ydinlaitosluvan hakijat tai tällaista harkitsevat;
- 4) ydinaineen talteenottolaitoksesta vastaava yritys eli käytännössä tällaista laitosta koskevan luvan haltijat;
- 5) ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan hakijat sekä tällaisen hakemista harkitsevat;
- 6) ydinaineen ja ydinjätteen kuljetusyritykset.

Yrityksiä on kokonaisuudessaan arviolta yhteensä useita kymmeniä, joista 2 kohdassa tarkoitettuja luvanhaltijoita on kolme (Fortum Power and Heat Oy, Teollisuuden Voima Oyj, Posiva Oy), ja nämä harjoittavat nykyisin myös 6 kohdassa tarkoitettua kuljetustoimintaa. Lisäksi Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:llä on käyttö lupa FiR1-reaktorin purkamiseksi. Mahdollisia uusia 3 kohdassa tarkoitettuja luvanhaltijoita voi tulevaisuudessa olla useita uusia. Tällä hetkellä alustavia suunnitelmia ydinenergian tuottamiseksi tulevaisuudessa on ainakin

Helsingissä, Keravalla, Kuopiossa ja Torniossa, joissa hanketta valmistelevat sellaiset paikallisesti toimivat energiayhtiöt, jotka eivät tällä hetkellä ole luvanhaltijoita.

Säätelyn muutos yleisellä tasolla

Esityksen mukaan ydinenergialainsäädäntöä ja siihen liittyvää Säteilyturvakeskuksen säännöstöä selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin sekä yksityiskohtaisten vaatimusten määrää karsittaisiin olennaisesti. Ehdotetussa ydinenergialaissa vaatimusten määrä kasvaisi, koska laissa säädettäisiin kattavasti nykyistä käytäntöä vastaavat turvallisuusvaatimukset ja viranomaiskäsitellyt. STUK-määräyksissä esitettävien vaatimusten määrä vähenisi noin 70–80 prosenttia verrattuna nykyiseen STUK-määräys- ja YVL-ohjekokonaisuuteen. Säännösten tasoa yhdenmukaistettaisiin myös yleisen eurooppalaisen tason kanssa. Tämä lisäisi valinnanvapautta toteutusratkaisuissa ja mahdollistaisi paremmin erilaisten uusien teknologioiden ja toimintamallien käyttöönottoa sekä loisi toiminnanharjoittajille edellytyksiä parantaa toimintansa kannattavuutta. Säännösten yksityiskohtaisuuden vähentäminen edellyttäisi samalla, että ydinlaitosten hankekehittäjiltä ja luvanhaltijoilta vaadittaisiin hyvää kykyä suunnitella toimintaa ja arvioida ehdottamiensa ratkaisujen turvallisuutta.

Toiminnanharjoittajien hallinnollista taakkaa kevennettäisiin vähentämällä viranomaishyväksymisiä. Nykyisin edellytetyjä Säteilyturvakeskuksen hyväksymisiä ydinlaitoksessa sekä sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden muutoksille korvattaisiin osin ilmoitusmenettelyllä. Henkilöitä koskevien hyväksymisten määrää vähennettäisiin olennaisesti. Kokonaisuudessaan viranomaisille toimitettavien tietojen määrää karsittaisiin jonkin verran. Viranomaisilla säilyisi edelleen laajat turvallisuuden liittyvien tietojen saantioikeudet, mutta näitä voidaan pyytää tapauskohtaisesti osana toiminnanaikaista valvontaa. Toiminnanharjoittajille asetettavat velvoitteet tulevat osin ydinalan kansainvälisistä sopimuksista ja säätelystä. Ydinlaitoksiin liittyvä luvanhaltijoiden hallinnollinen taakka vähenisi vuositasolla jonkin verran.

Esityksen mukaan säätelyssä otettaisiin nykyistä paremmin huomioon erilaiset ydinlaitokset ja niiden käyttö sähkön tuotannon lisäksi kaukolämmön tai teollisuuden tarpeisiin. Säätelyllä ei kuitenkaan voida suoraan vaikuttaa siihen, mihin energian tuotannon muotoon yritys päättää kohdistaa investointinsa.

Seuraavassa on kuvattu tarkemmin ehdotetun ydinenergialain mukaisten muutosten vaikutuksia yrityksille. Konkreettisesti muutokset vähentäisivät mm. tarvittavien viranomaishyväksyntöjen määrää, laskisivat ydinlaitoshankkeiden alkuvaiheen viranomaisprosesseista aiheutuvia kuluja, lisääisivät ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden valmistajiksi soveltuvien yritysten määrää sekä poistaisivat eri lakien välistä päällekkäisyyttä tai epäselvyyttä.

Yritysten kannalta merkittävää on myös hankekehitysprosessin mahdollinen nopeutuminen, joka vähentää taloudellisia riskejä ja tehostaa resurssien käyttöä hankkeiden alkuvaiheessa. Huomioiden se, että investointien kannattavuuteen vaikuttaa laskelmissa eniten se, mitä niiden alkuvaiheissa tapahtuu (rahan nykyarvon vaikutus, ns. diskonttaus), on tämä merkittävää.

Ydinenergian käytön säätelyn selkeyttäminen suhteessa säteilylakiin ja kaivoslakiin

Ydinlaitosten säteilyturvallisuudesta säädettäisiin ehdotuksen mukaan nykyistä kattavammin ehdotetussa ydinenergialaissa, ja säteilylakia sovellettaisiin täydentävästi. Tämä selkeyttäisi ydinlaitoksiin sovellettavaa säteilyturvallisuuden säätelykokonaisuutta ja vähentäisi jossain määrin hallinnollista taakkaa.

Ydinenergian käyttöä harjoittavien yritysten toimintaedellytyksiä parannettaisiin lisäämällä sovellettavan sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuutta, jos yrityksellä tai muulla toiminnanharjoittajalla ei ole muuta ydinenergian käyttöä kuin ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa. Nykyisin näihin toimijoihin sovelletaan kumottavassa laissa olevan viittauksen mukaan säteilylain säteilysuojelua ja säteilyturvallisuutta koskevia vaatimuksia, ja niiden noudattamista valvotaan kumottavan lain mukaan. Käytännössä kyseiset yritykset ja muut toimijat harjoittavat myös sellaista toimintaa, johon sovelletaan säteilylakia ja jota valvotaan säteilylain nojalla. Esityksen mukaan kyseisten yritysten ja muiden toimijoiden sääntely ehdotetussa ydinenergiailaissa rajattaisiin ydinmateriaalivalvontaan, ja säteilyturvallisuuden ja säteilysuojelun varmistamisessa noudatettaisiin yksinomaan säteilylakia. Ehdotetussa ydinenergiailaissa ydinjäte määriteltäisiin siten, että kyseisten yritysten ja muiden toimijoiden ydinenergian käytössä syntyneet radioaktiivisia aineita tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävät jätteet eivät enää olisi ydinjätteitä, vaan niihin sovellettaisiin säteilylakia. Ydinjätteestä olisi kyse, jos toiminta liittyy ydinlaitoksiin.

Kumottavaa lakia on sovellettu myös sellaisiin laitoksiin, joissa ydinreaktio tapahtuu fuusion avulla (*fuusiolaitos*). Ehdotetun ydinenergiailain sääntely kohdistuisi jatkossa laitoksiin, jossa ydinreaktio tapahtuu fission perusteella. Fuusioreaktorin tutkimiseen tarkoitettuihin laitoksiin sovellettaisiin säteilylakia. Fuusiolaitoksiin liittyvä teknologia on edelleen hyvin keskeneräistä, mutta ehdotus mahdollistaisi paremmin tällaisiin laitoksiin liittyvät innovaatiot. Energian tuotantoon tarkoitettujen fuusiolaitosten sääntelyä on todennäköisesti tarpeen tarkastella siihen liittyvien lainsäädäntötarpeiden osalta siinä vaiheessa, kun teknologia alkaa olla tältä osin riittävän kypsä. Tämän ei odoteta tapahtuvan lähitulevaisuudessa.

Kumottavassa laissa säädetään hyvin epätarkasti ja puutteellisesti kulkuneuvoista, joiden käyttövoimana on ydinreaktori tai joissa kuljetetaan ydinlaitosta. Ehdotetussa ydinenergiailaissa varauduttaisiin siihen, että tällaisten laitosten osalta tapahtuisi kehitystä, ja lain nojalla olisi mahdollista tarkentaa ydinlaitoksia koskevaa sääntelyä tällaisiin laitoksiin. Ehdotetun ydinenergiailain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät sellaiset kulkuneuvot, joihin sovelletaan ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (SopS 11/1981), jäljempänä *SOLAS-sopimus*. Tämä mahdollistaisi paremmin tällaisiin laitoksiin liittyvät innovaatiot.

Kumottavassa laissa ydinaineen talteenottolaitoksista (malminrikastuslaitoksista) säädetään hyvin epätarkasti ja vaikeasti hahmotettavalla tavalla. Ehdotettu ydinenergiailaki sisältäisi myös näitä koskevat vaatimukset ja monivaiheisen lupamenettelyn. Tämä lisäisi näihin hankkeisiin liittyvää oikeusvarmuutta ja vähentäisi hankkeiden toteuttamiseen liittyviä riskejä. Lupaviranomaisena olisi Säteilyturvakeskus, kun nykyisin lupa-asian ratkaisee valtioneuvoston yleisistunto. Tämä yksinkertaistaisi lupaharkintaa ja luvan myöntämistä.

Kumottavan lain soveltamisalaan kuuluu malminlouhinta, jos malmi on uraani- tai toriumpitoista. Kaivostoiminnan sääntely kohdistuu sekä ydinmateriaalivalvontaan että kaivosten turvallisuuteen. Kaivostoimintaan sovelletaan myös säteilylakia, ja kyse on mainitun lain 18 luvussa tarkoitettusta luonnonsäteilylle altistavasta toiminnasta (ks. esim. 145 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetty ilmoitusvelvollisuus). Ehdotetussa ydinenergiailaissa säädettäisiin edelleen kaivostoimintaan liittyvästä ydinmateriaalivalvonnasta, mutta kaivostoiminnan säteilyturvallisuuteen ja toiminnassa syntyviin luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviin jätteisiin sovellettaisiin lähtökohtaisesti säteilylakia. Tämä yksinkertaistaisi sääntelyä ja edistäisi kaivoslain 6 §:ssä säädettyä yleistä periaatetta, joka edellyttää niin pitkälle kuin mahdollista toimimaan siten, että kaivostoiminnan kaikissa vaiheissa hyödynnetään kaikki alueella tavatut, teknistaloudellisesti hyödynnettävissä olevat kaivosmineraalit. Kaivosyritysten kannalta ehdotettu muutos parantaisi edellytyksiä hyödyntää malmivaroja.

Kumottavan lain soveltamisalaan voidaan katsoa kuuluvan myös ydinaineen tuotantolaitokset, joita ovat mm. ydinpolttoaineen tuotantoon liittyvät uraanin konversio- ja väkevöintilaitokset, polttoaineen valmistuslaitos ja käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelylaitos. Kumottavassa laissa näiden laitosten sääntelykokonaisuus on epäselvä. Ehdotetussa ydinenergiailaissa sääntelyä on selvennetty. Tällaisten hankkeiden toteutumista Suomessa, ainakaan laajamittaisena, voidaan pitää epätodennäköisenä. Ehdotettu sääntely selkeyttäisi tällaisen hankekehittäjän kannalta sovellettavia vaatimuksia ja menettelyjä.

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukset hoidetaan nykyisin osana ydinlaitoksen toimintaa, ja luvanhaltija huolehtii kuljetusten turvallisuudesta. Ehdotetussa ydinenergiailaissa rajattaisiin kuljetusta koskevaa sääntelyä nykyistä selkeämmin sellaisiin kuljetuksiin, jossa turvallisuuden varmistamiseen on erityisiä perusteita kuljetettavan aineen määrän ja radioaktiivisuuden perusteella. Kuljetuksen hyväksymisen edellytykset liittyisivät ainoastaan säteilyturvallisuuteen ja turvajärjestelyihin, muutoin kuljetuksen turvallisuus arvioitaisiin VAK-lain mukaan. Ehdotetut kuljetuksia koskevat vaatimukset olisivat nykyistä tarkempia, ja huomioon olisi myös otettu tilanne, jossa kuljetuksesta vastaa muu kuin luvanhaltija. Päällekkäiset hyväksymismenettelyt sovitettaisiin yhteen, kun esityksen mukaan Säteilyturvakeskus ratkaisisi ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksymistä koskevan asian yhdellä päätöksellä, jossa sovellettaisiin ehdotetun ydinenergiailain ohella myös VAK-lakia. Esityksessä ehdotetut muutokset mahdollistavat kuljetusten järjestämisen nykyistä kustannustehokkaammin ja vähentäisivät hallinnollisia kustannuksia.

Lupajärjestelmä

Esityksen mukaisilla ydinlaitoksia koskevan lupajärjestelmän muutoksilla pyritään vähentämään eri vaiheisiin liittyvää epävarmuutta ja parantamaan hankekehittäjän tai luvanhaltijan riskienhallintaa.

Ydinvoimalaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöönottoon liittyviä hyväksymis- ja lupamenettelyitä kehitettäisiin esityksen mukaan siten, että hankkeiden riskienhallintaa ja hankekehityksen edellytyksiä parannettaisiin sekä vähennettäisiin samojen asioiden päällekkäistä käsittelyä. Samoin hakemus- ja päätösmenettelyn sääntelyä yksinkertaistettaisiin, mikä mahdollistaisi menettelyiden soveltamisen tapauskohtaisesti ottaen huomioon mm. käsiteltävän asian periaatteellisuus, laajuus ja merkittävyys.

Ydinlaitoshanketta koskevassa periaatepäätöksessä olisi mahdollista käsitellä sisällöltään laajempi ydinlaitosta koskeva hankekokonaisuus, ja tarkastelussa painopiste olisi yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arvioinnissa. Laitoksen sijaintipaikan soveltuvuutta, sijaintipaikasta johtuvia suunnitteluperusteita ja ydinlaitoskonseptia koskevat asiat käsiteltäisiin erikseen Säteilyturvakeskuksessa, kun ne nykyisin ovat osin osana periaatepäätöksen käsittelyä. Muutos mahdollistaa hankekehitykseen liittyvän riskienhallinnan ja niiden hajauttamisen nykyistä selvästi paremmin, samoin tämä yksinkertaistaisi keskenään samanlaisten ydinlaitosten toteuttamista ja edistäisi useammasta moduulista koostuvan ydinlaitoskokonaisuuden toteuttamisen yhdellä tai useammalla sijaintipaikalla.

Valtioneuvoston periaatepäätös annettaisiin eduskunnalle selontekona, mikä olisi muutos nykytilanteeseen, jossa eduskunta päättäessään jättää periaatepäätöksen voimaan tekee käytännössä asiassa hallinnollisen päätöksen. Eduskunnan päätöksellään voimaan jättämän periaatepäätöksen nojalla myönnettäviin ydinlaitoslupiin liittyy epävarmuutta, missä määrin luvassa on mahdollista poiketa siitä, mitä periaatepäätöstä koskevassa hakemuksessa on esitetty, koska hakemus on osa hyväksyttyä periaatepäätöstä ("sellaisina kuin hakemuksen kuvaus

laitoksien keskeisiltä toimintaperiaateiltaan ja turvallisuuden varmistamiseen liittyviltä ratkaisuiltaan esittää”). Periaatepäätöksen nojalla toteutetut ydinlaitokset voivat olla toiminnassa kymmeniä vuosia ja jopa yli sata vuotta, ja esille saattaa tulla asioita, joita periaatepäätöstä koskevassa hakemuksessa ei ole ennakoitu. Esitys vähentäisi ydinlaitoshankkeen riskejä ja mahdollistaisi paremmin ydinlaitoksen kehittämisen koko laitoksen elinkaaren aikana.

Ydinlaitosten lupamenettelyä ja lupaharkintaa yksinkertaistettaisiin ja päällekkäistä käsittelyä vähennettäisiin. Luvan myöntäminen edellyttäisi, että Säteilyturvakeskus olisi hyväksynyt asianomaiseen lupavaiheeseen liittyvät ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeiset asiakokonaisuudet, mikä vastaisi nykykäytäntöä. Sen sijaan näitä ei enää käsiteltäisi uudestaan valtioneuvoston lupaharkinnassa. Tämä tehostaisi lupien käsittelyä ja vähentäisi lupamenettelystä yrityksille aiheutuvia kustannuksia. Ydinlaitoslupiin liittyvää lupatoimivaltaa siirrettäisiin Säteilyturvakeskukselle, kun on kyse ydinteknisistä laitoksista. Tämä yksinkertaistaisi tällaisten laitosten toteuttamista.

Ydinlaitosten lupajärjestelmään ehdotetuista muutoksista seuraisi, että YVA-lain mukainen menettely siirtyisi periaatepäätösvaiheesta rakentamislupavaiheeseen. Tämä vähentää jonkin verran hankkeen alkuvaiheen investointitarpeita sekä mahdollistaisi paremmin sijaintipaikkaselvitysten, kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arvioinnin taustaselvitysten yhdistämisen ja hyödyntämisen ristiin. Periaatepäätöksen valmistelun yhteydessä olisi kuitenkin toteutettava SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi, josta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Ydinlaitosten käyttöluvut myönnettäisiin edelleen määräaikaaisina, mutta käyttölupien jatkamiseen liittyviä menettelyjä kevennettäisiin ja päätösten harkinnanvaraisuutta rajattaisiin. Käyttöluvan voimassaoloa voitaisiin jatkaa määräajan, jos mm. laitoksen turvallisuusarviointi on ajantasainen, ympäristövaikutusten arviointi on tarvittaessa toteutettu ja luvanhaltija ei ole laiminlyönyt velvoitteitaan. Käyttöluvan jatkamisessa luvan myöntämisen edellytyksiä ei arvioitaisi kokonaisuudessaan uudelleen kuten nykyisin. Tämä yksinkertaistaisi ydinlaitosten käytön jatkamiseen liittyvää menettelyä ja vähentäisi yritysten kannalta käyttölupien jatkamiseen liittyvää epävarmuutta.

Esityksen mukaan käytöstäpoistolupaa koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin. Käytöstäpoistoluvan hyväksymisen edellytys ei enää olisi yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden harkinta, mikä vähentäisi yritysten kannalta käytöstäpoiston hyväksyttävyyteen liittyvää epävarmuutta. Käytöstäpoistolupaa ei vaadittaisi loppusijoituslaitokselta, vaan tällaiset laitokset suljettaisiin, ja tähän sulkemiseen liittyvistä menettelyistä ja vaatimuksista säädettaisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin.

Ydinlaitoslupien siirtämisestä toisen hallintaan säädettaisiin laissa. Tämä mahdollistaisi nykyistä paremmin laitokseen liittyvän hankekehityksen, rakentamisen, käytön ja käytöstäpoiston toteuttamisen verkostomaisesti ja eri yrityksissä.

Teknisten vaatimusten muutokset

Ehdotetussa ydinennergialaissa selkeytettäisiin ja osin yksinkertaistettaisiin erilaisiin ydinlaitoksiin ja ydinennergian käyttöön liittyviä vaatimuksia. Säännöstö kohtelisi yrityksiä tasapuolisesti sen mukaan, millaista ydinennergian käyttöä yritys harjoittaa ja millaisia vaatimuksia tällaiselle toiminnalle on tarpeen asettaa ydinmateriaalivalvonnan ja ydinaseiden

leviämisen estämisen sekä ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuden, ydinjätehuoltovelvoitteiden tai kuljetusten turvallisuuden kannalta.

Ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen kohdistettaisiin tiukemmat vaatimukset ja kontrollit, koska ydinreaktiosta aiheutuu erityisiä riskejä. Ydinvoimalaitokselle tarvittavien turvallisuustoimintoja toteuttavien järjestelmien laajuus riippuu laitoksen teknologisista valinnoista ja kokoluokasta. Muissa ydinlaitoksissa vaatimusten soveltamiseen vaikuttaa etenkin laitoksessa käsiteltävien ja varastoitavien radioaktiivisten aineiden määrä ja radioaktiivisuus. Loppusijoituslaitoksessa vaatimuksiin ja niiden soveltamiseen vaikuttaa mm. laitoksen sulkemisen jälkeinen pitkäaikaisturvallisuus. Ydinaineen talteenottolaitokseen sovellettavat vaatimukset olisivat osin selvästi suppeammat kuin ydinlaitoksia koskevat vaatimukset (esim. turvajärjestelyjen osalta). Sääntelyn osittainen eriyttäminen erilaisten ydinlaitosten ja muun ydinenergian käytön osalta kohdentaisi sääntelyä tarkemmin asianomaisen kohteen mukaan ja selkeyttäisi sovellettavia vaatimuksia ja menettelyitä.

Ydinvoimalaitokset suunnitellaan käytännössä kokonaisuutena, johon kuuluvat järjestelmät, rakenteet ja laitteet sekä tarvittavat huonetilat ja kulkureitit. Suomalaisten toiminnanharjoittajien tavoitteena on, että Suomeen voitaisiin toteuttaa kustannustehokkaasti muualle jo suunniteltuja ja toteutettuja ydinvoimalaitoksia ilman että niihin on tarvetta tehdä suomalaisten vaatimusten takia merkittäviä suunnittelumuutoksia. Esityksessä ehdotettu menettely, jolla rakentamislain nojalla annetuista yksityiskohtaisista vaatimuksista olisi mahdollista poiketa, jos se on ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta välttämätöntä ja asianomaisen rakentamislain tarkoitetun olennaisen teknisen vaatimuksen noudattaminen ei vaarannu, mahdollistaisi muualla suunnitellun ydinlaitoksen rakentamisen Suomeen ilman sen uudelleen suunnittelemista Suomea varten. Tämä voi merkittävästi alentaa ydinlaitoshankkeen kustannuksia ja vähentää siihen liittyviä suunnitteluriskejä sekä edistää modulaaristen ja muiden ydinvoimalaitosten toteuttamista kustannustehokkaasti.

Esityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että ydinlaitoshanke voidaan valmistella ja toteuttaa verkostomaisesti hyödyntäen erilaisia toimitus- ja alihankintaketjuja nykyistä paremmin. Tämä olisi muutos nykytilanteeseen, jossa luvanhaltijat tai samaan konserniin kuuluvat yritykset hoitavat laajemmin itse omassa organisaatiossaan kumottavaan lakiin perustuvat velvoitteet. Verkostomaisempi toimintatapa noudattaa teollisuuden yleistä kehitystä, jossa yritykset kehittävät palveluja osaksi liiketoimintaansa. Mahdollistettu kehityssuunta loisi edellytyksiä palvelua tarjoavien yritysten liiketoiminnan kehittämiseen kotimaassa ja myös ulkomailla. Palvelujen alihankinta on keskeistä erityisesti pienemmille kaupunkien energiayhtiöille, jotka suunnittelevat kaukolämmön tuotantoa tai lämmön ja sähkön yhteistuotantoa.

Esityksessä on vähennetty luvanhaltijan organisoitumista ja vastuuhenkilöitä määrittäviä vaatimuksia. Nämä muutokset vähentäisivät luvanhaltijoiden ja muiden yritysten hallinnollista taakkaa sekä mahdollistaisivat toiminnan joustavamman ja tehokkaamman organisoinnin. Nykyisestä ydinmateriaalivalvonnan ja valmiusjärjestelyjen vastuuhenkilöitä ja näiden varahenkilöitä koskevasta vaatimuksesta luovuttaisiin. Myöskään ydinlaitoksen rakentamiselle, ydinlaitoksen käytölle, ydinlaitoksen käytöstäpoistolle, uraani- tai toriumpitoisen malmin kaivos- tai malminrikastustoiminnalle taikka luvanvaraiselle ydinaineiden ja ydinjätteiden hallussapidolle, valmistukselle, tuottamiselle, käsittelylle, käyttämiselle, varastoinnille ja kuljetukselle ei enää vaadittaisi vastuullista johtajaa ja tämän varahenkilöä. Sen sijaan turvajärjestelyjen vastuuhenkilön ja tämän varahenkilön sekä ydinvoimalaitoksen ohjaajien olisi edelleen oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä, mutta hyväksymismenettelyjä kevennettäisiin.

Ydinlaitosten rakenteita ja laitteita koskevaa sääntelyä uudistetaan siten, että mahdollistettaisiin nykyistä laajemmin markkinoilla yleisesti saatavilla olevien tuotteiden hyödyntäminen ydinlaitoksen rakenteina ja laitteina. Ydinlaitosten rakenteiden ja laitteiden toimitusvarmuutta ja kustannustehokkuutta on pyritty edistämään jo nykyisin, ja tältä osin vakiintuneita menettelyitä kehitettäisiin edelleen. Rakenteiden ja laitteiden laadunvarmistusta koskevia vaatimuksia muutettaisiin siten, että luvanhaltijoiden omatarkastuslaitosten käyttäminen olisi jatkossa mahdollista. Kustannusvaikutukset yrityksille riippuvat osin siitä, miten luvanhaltijat hyödyntäisivät ehdotettuun ydinenergi lakiin sisällytettyjä mahdollisuuksia.

Ydinjätehuolto ja sen kustannuksiin varautuminen

Ydinjätehuoltoon ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseen liittyviin velvollisuuksiin ei esityksessä ehdoteta periaatteellisia muutoksia. Tällä turvataan osaltaan ydinlaitosten yhteiskunnallinen hyväksyttävyys, mikä on olennainen edellytys sille, että ydinlaitoksia saa rakentaa ja käyttää. Ydinjätteitä koskevaan sääntelyyn ehdotetaan kuitenkin muutamia käytännön toimintaa helpottavia muutoksia, mm. koskien pienen määrän käytettyä ydinpolttoainetta toimittamista tutkimuksia varten. Ydinjätteen loppusijoittaminen perustuisi edelleen sen toteuttamiseen Suomessa ja ydinjätteen muu kuin vähäinen tuonti Suomeen loppusijoitettavaksi olisi edelleen kiellettyä. Sen sijaan ulkomaisen ydinjätteen käsittely ja väliaikainen varastointi Suomessa olisi mahdollista valtioneuvoston luvalla. Tällä pyritään mahdollistamaan suomalaisten laitosten, esim. Posiva Oy:n kapselointilaitoksen, liiketaloudellinen hyödyntäminen muiden maiden jätteiden käsittelyyn ja pakkaamiseen loppusijoitusta varten.

Yritysten viranomais- ja muut kustannukset

Ehdotetun ydinenergi lain tavoitteena on varmistaa, että ydinenergian käyttö on Suomessa turvallista ja vaatimusten mukaista. Yrityksille aiheutuu kustannuksia lain seurauksena esim. laitosten toteuttamisesta, luvanhaltijan organisaation toiminnasta, ydinjätehuollosta ja viranomaiskustannuksista. Ehdotettuun lakiin on tehty edellä kuvattuja muutoksia, joiden kautta yritysten on mahdollista vähentää aiheutuvia kustannuksia. Erityisesti lupajärjestelmän sujuvoittaminen, erilaisten liiketoiminnan organisoitumismallien mahdollistaminen, rakenne- ja laitevaatimusten muutokset, poikkeamismahdollisuudet kansallisista rakentamismääräyksistä ja viranomaismaksujärjestelmän muutokset mahdollistavat yrityksille kustannussäästöjä, jos ne hyödyntävät lakiin ehdotetut muutokset.

Ydinenergian käytön lakisääteisissä maksuissa on esityksessä otettu huomioon eri suuruiset yritykset, ja samalla varmistettu, että markkinoille pääsyä ei estetä.

Ehdotetussa ydinenergi laissa Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoituksen maksujärjestelmää uudistettaisiin, mutta kokonaisuutena arvioiden uudistuksen ei oleteta muuttavan nykytilannetta merkittävästi. Yrityksille aiheutuu nykyisin vuosittain noin 18 milj. euron kokonaiskustannus Säteilyturvakeskuksen perimistä lupakäsittelyjen suorite- ja valvontamaksuista. Maksut perustuvat maksuperustelakiin ja ydinturvallisuusvalvontaan kuuluvien Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1285/1993). Maksut kohdistuvat lähes kokonaan luvanhaltijoihin (Teollisuuden Voima Oyj, Fortum Power ja Heat Oy ja Posiva Oy). Lisäksi maksuja kohdistuu uraanin talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvaa toimintaa harjoittaviin.

Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoituksen maksujärjestelmä uudistuisi siten, että pääosa maksuista kerättäisiin nykyiseen tapaan suoritteista. Säteilyturvakeskuksen valvontasuunnitelmaan perustuva valvonta olisi myös suoritepohjaista. Valvontasuunnitelma olisi uusi menettely, jolla lisätäisiin viranomaisvalvonnan läpinäkyvyyttä. Uutena osuutena tulisi valvontamaksu, jonka suuruus määräytyisi luvanhaltijan ydinlaitoksen ja elinkaarivaiheen perusteella. Maksujärjestelmän muutos ei itsessään muuta Säteilyturvakeskuksen rahoitusta. Ehdotetussa ydinenergialaissa on vähennetty Säteilyturvakeskuksen hyväksymispisteitä ja mahdollistettu paremmin riskitietoinen ja tilannekohtainen valvonta. Yritysten viranomaiskustannusten määrä riippuisi niiden oman toiminnan ja viranomaiselle tehtyjen osoitusten laadusta.

Luvanhaltijat ovat myös velvollisia rahoittamaan Valtion ydinjätehuoltorahaston myöntämiä tutkimusavustuksia. Vuonna 2026 luvanhaltijoilta arvioidaan kerättävän yhteensä noin 7 milj. euroa. Tutkimusavustuksiin kerättävien maksujen perusteena säilyisivät vuosittaiset perusmaksut sekä lämpötehoon ja ydinjätteiden vastuumäärään liittyvät perusteet. Maksujen suuruutta ja kohdentumista muutettaisiin kuitenkin siten, että niitä kerättäisiin periaatepäätöksen sijasta vasta rakentamislupahakemuksen tultua vireille, jolloin hanke on yksilöity. Tämän mukaisesti SMR-laitosten ja muiden uusien hankkeiden valmistelu olisi mahdollista toteuttaa nykyistä pidemmälle ilman tutkimusavustusten rahoitukseen liittyvää maksuvelvollisuutta. Perusmaksun määräytymiseen esitetyn tarkennuksen seurauksena sekä maksuosuuden määräytyminen lämpötehoon ja vastuumäärään perustuen tarkoittavat, että pienemmät toimijat maksavat merkittävästi suuria pienemmän osuuden ydinlaitosten turvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimustoiminnan rahoittamisesta. Lisäksi maksuihin ja niiden määräytymisperusteisiin ehdotetut muutokset vähentäisivät luvanhaltijoiden maksurasitusta noin 15 prosenttia vuoden 2029 alusta lukien, jolloin vuosittain kerättävä summa olisi arviolta yhteensä noin 6 milj. euroa. Jos uusista yrityksistä tulee luvanhaltijoita tai nykyiset luvanhaltijat rakentavat uusia ydinlaitoksia, kasvaisi Valtion ydinjätehuoltorahaston tutkimusavustuksia varten kerättävien maksujen määrä vastaavasti.

Työ- ja elinkeinoministeriö perii valtioneuvoston periaatepäätöksestä, lupahakemukseen annetusta päätöksestä sekä näiden päätösten valmistelun edellyttämistä toimenpiteistä päätöstä tai lupaa hakevalta yritykseltä maksuja valtiolle, jotka ovat tällä hetkellä noin 12 000–85 000 euroa (ks. ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista annettu valtioneuvoston asetus). Ministeriö perii myös sen ydinenergialain nojalla tekemistä päätöksistä yrityksiltä (pääsääntöisesti luvanhaltijoilta) valtiolle maksuja, jotka ovat päätöksestä riippuen 630, 6 300 tai 9 450 euroa, sekä luvanhaltijoilta valvontaa varten vuosittain maksuja yhteensä noin 30 000–40 000 euroa (ks. ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista annettu työ- ja elinkeinoministeriön asetus, joka voimassa 1.3.2025–28.2.2027; 44/2025). Ydinenergialainsäädännön kokonaisuudistuksen rinnalla on tarkoitus tarkastella myös mainittujen maksuasetusten uudistamista.

Säteilylain mukaisten orpojen lähteiden ja kierrätysmetallin käsittelyn sääntelyn muutosten yritysvaikutukset

Esitykseen sisältyy ehdotus säteilylain muuttamisesta, jonka mukaan orpoja lähteitä koskevaa 86 §:ää muutettaisiin.

Kierrätysmetallia käsittelevien yritysten velvollisuutta hakea turvallisuuslupaa laajennettaisiin ja täsmennettäisiin nykyisestä. Säteilylähteitä päätyy säännöllisesti kierrätysmetallin joukkoon, ja yrityksillä on velvollisuus ilmoittaa lähteistä Säteilyturvakeskukselle. Yrityksillä, jotka

todennäköisimmin löytävät lähteitä, on jo nykyään velvollisuus hakea toimintaan turvallisuuslupa. Arvioiden mukaan ehdotettu laajennus koskisi kahta tai kolmea uutta yritystä. Turvallisuuslupavaatimuksen laajentaminen aiheuttaisi näille yrityksille hallinnollista taakkaa, mutta samalla se parantaisi säteilyturvallisuutta ja vähentäisi riskejä kierrätysmetallin käsittelyssä.

Jos kierrätysmetalleja käsitellään tai varastoidaan vähintään 100 000 tonnia vuodessa, olisi toimintaan oltava turvallisuuslupa. Useilla tämän kokoluokan kierrätysmetalleja käsittelevillä yrityksillä on turvallisuuslupa jo ennestään, esim. romumetallin tunnistamiseen käytetään tyypillisesti röntgensäteilyyn perustuvia analysointilaitteita, jotka vaativat turvallisuuslupan. Käytännössä tätä jo olemassa olevaa turvallisuuslupaa olisi laajennettava koskemaan orpojen lähteiden käsittelyä. Samalla turvallisuusarvioon olisi sisällytettävä kuvaus myös tästä toiminnasta. Hallinnollisen taakan lisäys on näissä tilanteissa hyvin vähäinen. Jos yrityksellä ei olisi turvallisuuslupaa ennestään, olisi hallinnollisen taakan lisäys hieman edellä esitettyä suurempi. Tällaiseen toimintaan sisältyy kuitenkin kohtuullisia säteilyriskejä, joiden hallinta nykyistä paremmin olisi tärkeää.

Turvallisuuslupavaatimuksen lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta varautua säteilylähteisiin liittyviin riskeihin niille yrityksille, joissa kierrätysmetalleja käsitellään tai varastoidaan alle 100 000 tonnia vuodessa. Ennakoiva asiaan varautuminen on yritysten tavanomaista toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Etukäteen hyvin suunniteltu toimintatapa käytännössä pienentää hallinnollista taakkaa tilanteessa, jossa säteilylähde löydetään. Ennakointi ja varautuminen lisäävät myös toiminnan säteily- ja kokonaisturvallisuutta.

Muiden säteilylakiin ehdotettujen muutosten yritysvaikutukset

Esityksellä on taloudellisia vaikutuksia erityisesti säteilytoimintaa harjoittaviin yrityksiin ja tutkimuslaitoksiin (säteilylain 81, 83, 84, 127 ja 128 §:ään ehdotetut muutokset). Lupamenettelyjen selkeyttäminen ja päällekkäisyyksien poistaminen, kuten radioaktiivisten jätteiden käsittelyyn liittyvän luvituksen osalta, vähentävät hallinnollista taakkaa ja voivat tuoda kustannussäästöjä toiminnanharjoittajille, joilla olisi jo ehdotetun ydinenergiain lain mukainen lupa. Toisaalta esityksessä ehdotetut uudet velvoitteet päästöjen ja väestön altistuksen kirjanpidosta sekä tietojen toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle voivat lisätä kustannuksia erityisesti pk-sektorin toiminnanharjoittajille, jos ne edellyttävät investointeja mittaus- ja raportointijärjestelmiin.

5.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan

Valtion ydinlaitoksiin, ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen taikka ydinjätehuoltoon liittyviin vastuisiin ja riskeihin ei esityksen mukaan tulisi muutoksia. Ydinvastuulain mukaiset vakuutukset tai vastaavat järjestelyt vaadittaisiin edelleen ydinlaitoksesta sekä ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksesta aiheutuvan ydinvahingon varalle, ja velvoitteen noudattamista valvottaisiin ehdotetun ydinenergiain lain nojalla. Ydinlaitoksiin, ydinaineen talteenottolaitoksiin, ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksiin sekä tällaista toimintaa harjoittaviin kohdistettaisiin edelleen tiukat turvallisuus- ja muut vaatimukset, ja niiden noudattamista valvottaisiin tehokkaasti. Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskeva sääntely vastaisi esityksen mukaan kumottavan lain mukaista sääntelyä. Luvanhaltijoilta vaadittaisiin edelleen vakuudet ja luvanhaltijoilta kerättäisiin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastoon ydinjätehuollon toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten varalta. Ydinjätehuollon ja sen kustannuksiin varautumista koskevassa sääntelyssä on lisäksi esityksen mukaan otettu huomioon nykyistä kattavammin mahdolliset laiminlyöntitilanteet.

Työ- ja elinkeinoministeriön toiminta rahoitetaan valtion talousarviosta. Ministeriön valmistelemista valtioneuvoston periaatepäätöksistä ja muista päätöksistä kerätään maksuja maksuperustelain mukaisesti. Esitys ei suoraan vaikuta perittävien maksujen määrään, mutta suoritteiden ja niihin tarvittavien tehtävien suorittamiseen tarvittavien resurssien määrään voi tulla muutoksia. Muutoksia seurataan toteumaperusteisesti ja maksuasetuksia päivitetään näiden mukaisesti. Maksujen vastaavuus niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden on tarkoitua tarkastella ydinenergiainsäädännön kokonaisuudistuksen rinnalla. Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista ja Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskevat tehtävät ministeriössä edellyttävät vuosittain varsin samalla tavalla resursseja, mutta muutoin käsiteltävien asioiden määrä saattaa vaihdella vuositasolla. Jos uusia periaatepäätöstä tai ydinlaitoslupia koskevia hakemuksia tehdään, luvanhaltijoita tulee nykyisen kolmen lisäksi, kasvavaa tehtävien määrä ja resurssitarpeet vastaavasti. Tehtävät olisi mahdollista hoitaa kohdentamalla resursseja tarvittaessa uudelleen ja kehittämällä toimintatapoja.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii Valtion ydinjätehuoltorahasto. Esitys ei muuttaisi Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnan kustannusten arvioitua tasoa. Valtion ydinjätehuoltorahasto jakautuu kahteen rahastoon, varautumisrahastoon ja tutkimusrahastoon, joille aiheutuvat kustannukset jaetaan. Valtion ydinjätehuoltorahaston varautumisrahaston toiminta rahoitetaan luvanhaltijoilta kerättävillä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista varten kerättävillä maksuilla. Valtion ydinjätehuoltorahaston tutkimusrahaston toiminta rahoitetaan ydinlaitoslupan hakijoilta ja tällaista lupaa hakevilta perittävillä maksuilla. Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvät tehtäviä hoitavat pääosin työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet, ja tarvittavien resurssien määrä on vuositalossa varsin vakio, koska toimet ovat luonteeltaan vuosittain toistuvia. Työ- ja elinkeinoministeriö veloittaa rahastolta kustannukset, joita aiheutuu rahaston tehtävien hoitamisesta ministeriössä. Valtion ydinjätehuoltorahaston varautumisrahastossa oli vuoden 2024 lopussa noin 3 000 milj. euroa ([tilinpäätös vuodelta 2024](#)).

Säteilyturvakeskuksen valvontatoiminnasta ja muusta viranomaistoiminnasta säädetään kumottavassa laissa ja YEA:ssa hyvin yleispiirteisesti ja tarkemmin Säteilyturvakeskuksen YVL-ohjeissa. YVL-ohjeet määrittävät hyvinkin tarkasti Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä edellyttävät kohteet ydinenergian käytössä ja valvontatoimet eri tilanteissa. Ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin kattavasti ydinenergian käyttöön liittyvistä viranomaishyväksymisistä ja viranomaiselle toimitettavista tiedoista. Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä edellyttäviä asioita vähennettäisiin ja siirrettäisiin osin ilmoitusvelvollisuuden alaisiksi. Kokonaisuudessaan Säteilyturvakeskukselle toimitettavien asioiden määrää on vähennetty. Muutos vähentäisi toiminnanharjoittajien hallinnollista taakkaa ja antaisi myös Säteilyturvakeskukselle liikkumavaraa ja mahdollisuuden kohdentaa valvontatoimia nykyistä riskitietoisemmin. Esitetty valvontamalli mahdollistaisi joustavamman resurssien käytön esim. uusien ydinlaitoshankkeiden käynnistyessä.

Ydinenergian turvallisuuden valvonnan tehtäviä jaoteltaisiin esityksen mukaan jossain määrin uudelleen. Ydinlaitosten rakenteiden ja laitteiden suunnittelun, valmistuksen ja toimintakunnon valvontaa siirrettäisiin Säteilyturvakeskukselta tarkastuslaitoksille. Ehdotetussa ydinenergialaissa määriteltäisiin selkeämmin vaatimukset erilaisille ydinlaitoksille ja niihin kohdistuvalle Säteilyturvakeskuksen valvonnalle, mikä muuttaisi jossain määrin Säteilyturvakeskuksen tehtäviä. Pienien ydinainemäärien ja fuusioreaktorin kokeellista käyttöä koskevat turvallisuusasiat siirrettäisiin esityksen mukaan säteilylain alaiseksi toiminnaksi. Säteilylain soveltamisalaan siirrettävien asioiden turvallisuusvalvonta säilyisi edelleen Säteilyturvakeskuksen tehtävänä, mutta valvonnan rahoitukseen ja osin toteutustapaan tulisi esityksessä ehdotetun seurauksena muutoksia. Ehdotetussa ydinenergialaissa Säteilyturvakeskukselle siirtyisivät ydinteknisten laitosten ja ydinaineen talteenottolaitosten

lupaviranomaisen tehtävät. Uusi lupaviranomaisen tehtävä edellyttäisi muutoksia Säteilyturvakeskuksen prosesseihin, tietojärjestelmiin ja lupakäsittelyyn liittyvien menettelyjen osaamiseen. Säteilyturvakeskuksen tehtävissä tapahtuvat muutokset olisi mahdollista hoitaa lähtökohtaisesti resursseja uudelleen kohdentamalla. Säteilyturvakeskus rahoittaisi uudistukset ehdotetun ydinenergilain mukaisella maksujärjestelmällä.

Säteilyturvakeskuksen valvontatoiminta ohjautuisi esityksen mukaan jatkossa vahvemmin arvioitun turvallisuustilanteen ja toiminnanharjoittajan oman toiminnan laadun perusteella. Valvonnan kohdentamista varten Säteilyturvakeskuksen olisi kehitettävä edelleen riskitietoisien valvonnan mallejaan ja turvallisuuden tilannekuvan kokoamista sekä näihin liittyviä menettelytapoja, prosesseja ja toiminnassa käytettäviä tietojärjestelmiä. Säteilyturvakeskus rahoittaisi uudistukset ehdotetun ydinenergilain mukaisella maksujärjestelmällä.

Säteilyturvakeskuksen ydinenergian käytön valvontatoiminnan ja muun viranomaistoiminnan rahoitus perustuu nykyisin suoritemaksuihin, joihin sovelletaan maksuperustelakia ja sen nojalla annettua kauppaja teollisuusministeriön päätöstä ydinturvallisuusvalvontaan kuuluvien Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista. Ydinlaitosten osalta on käytössä tehtyihin valvontatunteihin perustuva kuukausittainen arviolaskutus, ja maksut tasataan vuosittain toteutuneiden kustannusten perusteella. Käytössä olevassa mallissa toiminnanharjoittavat maksavat vain todelliset kulut ja valvonnan kustannusvastaavuus on aina sataprosenttinen. Sääntelyä uudistettaisiin, mutta kuvattuihin perusteisiin ei ehdoteta muutoksia.

Ehdotetussa ydinenergalaisissa Säteilyturvakeskuksen viranomaistoiminnan rahoitus perustuisi maksuperustelain mukaisiin suoritemaksuihin sekä Säteilyturvakeskuksen keräämään valvontamaksuun. Valvontamaksuista saadut tulot tuloutettaisiin valtion talousarvioon, johon vastaavasti sisällytettäisiin määräraha Säteilyturvakeskuksen valvontaviranomaisen toimintaan. Säteilyturvakeskuksen rahoitus säilyisi ennustettavana sekä sopeutuisi toimijoiden määrän kehitykseen ja toimijoihin kohdistettavien tarkastusten ja valvontatoimien tarpeellisuuteen. Ehdotettu rahoitusmalli mahdollistaisi Säteilyturvakeskuksen rahoituksen nopeat muutokset esim. uusien ydinlaitoshankkeiden edellyttämän resurssitarpeen kattamiseen. Ehdotettu rahoitusmalli myös säilyttäisi viranomaiskustannusten kohdistumisen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ja sataprosenttisen kustannusvastaavuuden.

Esityksessä ehdotetaan Säteilyturvakeskuksen valvontatehtävän laajentamista kyberturvallisuuslain (124/2025) soveltamisalaan kuuluvassa toiminnassa. Säteilyturvakeskus valvoo jo nykyisin pääosaa kyberturvallisuuslakiin ehdotetuista asioista osana säteilyturvallisuus- ja muuta turvallisuusvalvontaansa. Muutoksella pyritään selkeyttämään Energiaviraston ja Säteilyturvakeskuksen työnjakoa. Kyberturvallisuuslain velvoitteiden noudattamisen valvonta ydinlaitoksilla lisäisi jonkin verran Säteilyturvakeskuksen tehtäviä sekä saattaisi edellyttää osaamisen kehittämistä ja osin resurssien uudelleen kohdentamista. Kyberturvallisuuslain noudattamisen valvonnasta Säteilyturvakeskukselle aiheutuvat kustannukset olisi tarkoitus kattaa työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen yhteistyössä kohdentamalla toimintamenoja uudestaan.

Esityksen mukaiset muutokset Säteilyturvakeskuksen tehtäviin ja uudet tehtävät eivät vaikuttaisi välittömästi Säteilyturvakeskuksen resurssitarpeeseen, vaan tehtävät voitaisiin hoitaa nykyisiä resursseja uudelleen kohdentamalla. Jos ydinenergian käyttö laajenee, resurssien lisääminen saattaa olla tarpeen. Tällöin mahdolliset lisäresurssien kustannukset katettaisiin luvanhaltijoilta ja muilta toiminnanharjoittajilta kerättävillä suoritemaksuilla ja valvontamaksulla.

Esitys ei vaikuttaisi merkittävästi eri viranomaisten toimivaltaan ja yhteistyöhön. Esitys kuitenkin selkeyttäisi jossain määrin valvontatoimivaltuuksia erityisesti Säteilyturvakeskuksen valvonnan osalta suhteessa muihin viranomaisiin, koska sääntely on aikaisempaa täsmällisempää. Käytännössä muiden viranomaisten valvontatoimivalta perustuu muuhun kuin ydinenergialakiin. Esityksen valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomiota eri lakien rajapintoihin erityisesti valvonnan osalta, minkä arvioidaan selkeyttävän viranomaisten keskinäisiä toimivaltuuksia ja parantavan yhteistyömahdollisuuksia.

Esityksessä ehdotetaan seuraamusmaksuja koskevan sääntelyn sisällyttämistä ydinenergialakiin. Tällä voisi olla jotakin vaikutuksia seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta vastaavan Oikeusrekisterikeskuksen toimintaan. Seuraamusmaksujen määrääminen arvioidaan kuitenkin tulevan kyseeseen vain poikkeuksellisesti, minkä vuoksi esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia Oikeusrekisterikeskuksen resursseihin. Koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin ja seuraamusmaksuja voi syntyä vuosittain eri hallinnonaloilla useita, yhteisvaikutus Oikeusrekisterikeskuksen kokonaistyömäärään näkyy viiveellä ja mahdollinen lisäresursoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Eri hallinnonalojen seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa on kyse pysyväisluonteisesta tehtävästä ja Oikeusrekisterikeskukselle mahdollisesti syntyvät lisämäärärahatarpeet käsitellään julkisen talouden suunnitelmia ja valtiontalouden arvioita koskevissa menettelyissä.

Kyberturvallisuuslakiin ehdotettu muutos edellyttäisi Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen tietojärjestelmien kehittämistä. Arviolta tietojärjestelmäkustannukset yhteisen NIS2-ilmoituskanavan kehittämisen osalta olisivat kertaluonteisesti noin 5 000–10 000 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö ja Säteilyturvakeskus varautuvat kattamaan tietojärjestelmäkustannukset määrärahoja uudelleen kohdentamalla.

Ehdotetulla säteilylain 80 §:n 3 momentin valtion toissijaista huolehtimisvelvollisuutta koskevalla sääntelymuutoksella ei ole merkittäviä vaikutuksia valtion talouteen, koska valtio perii radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä aiheutuvat kustannukset toiminnanharjoittajalta. On kuitenkin tarpeen arvioida, millaisissa tilanteissa toissijainen huolehtimisvelvollisuus voi tulla sovellettavaksi ja miten tämä voi vaikuttaa valtion vastuisiin käytännössä.

Radioaktiivisen jätteen poistaminen käytöstä ei ole ainoastaan taloudellisesti kohtuuttoman kallista useissa tapauksissa vaan myös logistisesti haastavaa ja teknisesti monimutkaista erityisesti vanhojen, vaurioituneiden tai tunnistamattomien säteilylähteiden osalta. Näissä tilanteissa valtion toissijainen huolehtimisvelvollisuus on perusteltua, kun poistaminen käytöstä ei ole realistisesti toteutettavissa muulla tavoin. Tämän vuoksi on tarpeen säätää aiempaa selvemmin, että näissä kohtuuttomia kustannuksia tai muita vaikeuksia aiheuttavissa tilanteissa lähteitä voitaisiin ottaa valtion vastuulle. Ratkaisu olisi kuitenkin viimesijainen, ja sen soveltamiskynnys olisi pidettävä korkealla, koska loppusijoitustila on Suomessakin kallista ja sitä on rajallisesti. Koska valtio perii kuitenkin kustannukset toiminnanharjoittajalla, on muutosehdotus kustannusneutraali.

5.2.4 Vaikutukset kansantalouteen

Ydinlaitoksista seuraa myönteisiä kansantaloudellisia vaikutuksia, kun kohtuuhintaista perustuotantoa on saatavilla. Koko kansantalouden tasolla ydinlaitosten operoinnin arvioidaan liikevaihdon, arvonlisän ja työllisten määrässä mitattuna olevan kohtalaisen pieni toimiala, jonka merkitys korostuu markkinoille toimitetun energian vaikutusten kautta. Kustannustehokkaan, puhtaan ja toimitusvarman energian saatavuus lisää mm. kansantalouden

kilpailukykyä ja aiheuttaa positiivisia vaikutuksia monilla muilla toimialoilla. Erityisen merkittävä vaikutus voi olla energiaintensiivisillä energiaa käyttävillä toimialoilla.

Ydinlaitokset ovat tyypillisesti kymmenien tai satojen miljoonien tai miljardien eurojen arvoisia investointeja, ja niiden pitkäjänteinen toiminta vaikuttaa kansantalouteen pitkään. Ydinlaitosten vaikutukset ovat hankekohtaisia, ja niiden suuruus ja kohdentuminen riippuu mm. hankkeen kokoluokasta, sijoittumisesta, toteutustavasta ja muista yksityiskohdista.

Nykyinen ja mahdollinen uusi ydinvoiman tuotantokapasiteetti turvaisi sähkön saatavuutta Suomessa, minkä arvioidaan olevan vetovoimatekijä uusien teollisten investointien sijoittumiselle Suomeen. Ydinenergialla tuotettu lämpöenergia loisi edellytyksiä vähentää polttoon perustuvan lämmön tuotannon roolia Suomessa ja mahdollistaa siten lämmön tuotannon kustannuskilpailukyyn ja toimitusvarmuuden pitkäjänteistä kehittämistä.

Esityksellä on edellytykset lisätä mainittuja kansantaloudellisia vaikutuksia, mutta monet muut tekijät vaikuttavat investointien toteutukseen enemmän. Ydinlaitoksissa käytettyjen teknologioiden hankintakustannukset, investointien muut kustannukset, käyttökustannukset ja muut taloudelliset tekijät vaikuttavat esim. suuremmin kansantalouteen.

Uusien ydinvoimalaitosten liittäminen kantaverkkoon voi vaatia lisäinvestointeja kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:ltä. Lämmön tuotannon laitosten liittäminen kaukolämpö- tai teollisuuslämpöverkkoihin voi edellyttää lämpöyhtiöiltä investointeja lämmönsiirtoputkistoihin. Näiden arvioidaan muodostavan hyvin rajallisen osan investoinnin kokonaisuudesta ydinkaukolämpöhankkeissa.

5.2.5 Vaikutukset kuntatalouteen

Ydinenergialain kokonaisuudistuksen tavoitteena on edistää uusien ydinenergiainvestointien toteutusta. Vaikutukset kuntatalouteen riippuvat siitä, kuinka paljon ydinlaitoshankkeita toteutetaan tulevaisuudessa.

Ehdotetussa ydinenergialaissa säilytettäisiin sijaintikunnan puolto edellytyksenä ydinlaitoksen sijoittumiselle kuntaan. Kunnilla on keskeinen rooli myös mm. kaavoituksessa ja rakentamislain mukaisissa lupaprosesseissa. Aloitteen ydinlaitoshankkeen käynnistämiseksi voi tehdä esim. kunnan omistama yritys. Ydinenergian käytön kuntavaikutuksiin vaikuttavat myös kunnat itse.

Ydinlaitoksen ehdotetun ydinenergialain mukaisen rakentamislupaa koskevan hakemuksen vireilletulon edellytyksenä olisi sijaintikunnan puolto. Ydinlaitoksen rakentamislupaa, käyttö lupaa ja käytöstäpoistolupaa koskevasta hakemuksesta pyydetäisiin ehdotetun lain mukaan lausunto ydinlaitoshankkeen sijaintikunnalta ja sen lähiympäristön kunnilta. Sijaintikunnalla olisi valitusoikeus rakentamislupaa koskevasta päätöksestä.

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksesta osin vastaavasti kuin ydinlaitoksista. Tällaisen laitoksen ehdotetun lain mukaista rakentamislupaa ja käyttö lupaa koskevasta hakemuksesta pyydetäisiin lausunnot vastaavasti kuin ydinlaitoslupaa koskevasta hakemuksesta. Sen sijaan sijaintikunnan puoltoa ei edellytettäisi erikseen, mutta sijaintikunnalla olisi valitusoikeus rakentamislupaa koskevasta päätöksestä. Myös tällainen laitos edellyttäisi alueidenkäyttölain mukaista kaavoitusta ja mm. rakentamislain mukaista rakentamislupaa.

Ehdotetussa ydinenergialaissa mahdollistettaisiin lisäksi valtioneuvoston luvalla muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittely (esim. kapselointi) ja väliaikainen varastointi Suomessa

toimivassa ydinlaitoksessa. Tällaisen luvan myöntäminen olisi tarkkaan rajattu ja edellyttäisi mm. sijaintikunnan puolta. Sijaintikunnalla olisi myös valitusoikeus lupapäätöksestä.

Ydinenergiահankkeet vaikuttavat monin tavoin sijaintikuntaan ja sen lähiympäristön kuntiin sekä näiden talouteen. Ydinlaitoshankkeiden mahdolliset positiiviset vaikutukset kuntien talouteen muodostuvat useista eri tekijöistä, kuten lisääntyvistä työpaikoista, verotuloista ja investoinneista. Ehdotetussa ydinenergiailaissa ei säädettäisi toimialaan liittyvästä verotuksesta. Mahdolliset uudet ydinlaitoshankkeet tuottavat kuitenkin sijaintikunnilleen merkittäviä kiinteistöverotuloja, joiden suuruuteen vaikuttavat kyseessä olevat rakennukset ja rakennelmat, kiinteistöveroprosentti sekä muutokset verotuottojen jaossa kuntien ja valtion kesken.

Ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön aikana syntyy runsaasti suoria ja epäsuoria työpaikkoja, joiden kautta kunta saa kunnallisverotuloja. Suuret ydinvoimahankkeet työllistävät rakennusvaiheessa jopa tuhansia henkilöitä useiden vuosien ajan. Paikalliset yritykset voivat saada urakoita ja alihankintatöitä. Investointeja voidaan tehdä paitsi itse ydinlaitokseen, myös esim. paikalliseen tieverkkoon ja muuhun infrastruktuuriin. Ydinvoimalaitoksen käyttö vaatii jatkuvaa henkilöstöä, mikä tuo pysyviä työpaikkoja alueelle. Työvoiman lisääntyminen kasvattaa kysyntää paikallisille palveluille, kuten majoitukselle, ravintoloille ja kaupoille.

Kunnille voi aiheutua lisäkustannuksia esim. kaavoituksesta, ehdotetun ydinenergiailain ja muiden lakien lupakäsittelyistä ja valvonnasta sekä viranomaisten lisäkouluttamisesta. Kunnan viranomaisilta vaaditaan osaamista ja resursseja hoitaa hankkeisiin liittyvää kaavoitusta sekä osallistua lupaprosesseihin ja vuoropuheluun hankkeita suunnittelevien yritysten, valtion viranomaisten ja kuntalaisten kanssa. Ydinlaitoshankkeet voivat edellyttää myös panostuksia koulutukseen, terveydenhuoltoon ja muihin julkisiin palveluihin.

5.2.6 Ilmasto- ja ympäristövaikutukset

Esityksen tavoitteena on parantaa ydinlaitoshankkeiden toteuttamisen edellytyksiä. Ydinenergian käyttö ei aiheuta merkittäviä hiilidioksidipäästöjä ja hillitsee siten ilmastomuutosta. Energiajärjestelmän aiheuttamiin kasvihuonekaasupäästöihin vaikuttavat kuitenkin hyvin monet muutkin tekijät.

Useisiin muihin energian tuotannon muotoihin verrattuna ydinenergian käyttö ei edellytä erityisen laajojen maa-alojen hyödyntämistä tuotettua energiamäärää kohden. Tämä ominaisuus kohdistaa normaalikäytön vaikutukset laitosalueille ja niiden välittömään läheisyyteen. Tällä on merkitystä luontoon kohdistuvien vaikutusten osalta.

Suomessa on viime vuosikymmeninä laadittu useita ympäristövaikutusten arviointiselostuksia ydinvoimalaitoshankkeista sekä ydinjätehuollon toteutukseen liittyvistä erilaisista ydinlaitoksista. SMR-laitoksia koskevia ympäristövaikutusten arviointiselostuksia ei ole vielä laadittu.

Ydinvoimalaitosten normaalikäytön aikainen merkittävin ympäristövaikutus on nykyisin jäähdytysveden ottaminen vesistöstä ja laskeminen takaisin vesistöön useita asteita lämpimämpänä. Tällä voi olla vaikutuksia mm. kalastoon ja vesistön tilaan sekä jääpeitteeseen talvisin. Ainoastaan lämpöä tuottavilla ydinlaitoksilla ei välttämättä olisi näitä vaikutuksia, sillä lämpökuorman poistamistarve liittyy erityisesti lauhdesähkön tuotantoon. Ydinvoimalaitosten vesistöön liittyviä vaikutuksia säännellään ympäristönsuojelulain mukaisilla ympäristöluvilla ja vesilain mukaisilla vesiluvilla. Ydinlaitosten rakentamisella ja purkamisella voi olla myös muunlaisia merkittäviä tähän esitykseen liittymättömiä ympäristövaikutuksia, esim. melu.

Esityksen tavoitteena olevan turvallisuuden korkean tason säilyttäminen on keskeistä merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten estämiseksi. Ydinlaitosten merkittävin, mutta erittäin epätodennäköinen ympäristövaikutus olisi vakava reaktorionnettomuus. Ydinjätehuollossa loppusijoituslaitosten osalta erityisen tärkeää on huolehtia pitkäaikaisturvallisuudesta. Esityksen mukaisesti ydinlaitosten lupaprosesseissa ja ydinlaitosten valvonnassa on tavoitteena korkean turvallisuustason varmistaminen. Turvallisuuteen liittyvässä arvioinnissa otetaan huomioon myös ilmastonmuutoksen mahdolliset vaikutukset ydinlaitosten turvallisuuteen (esim. meriveden pinnan nousu). Lisäksi ilmastonmuutoksella voi olla vaikutuksia mm. ydinlaitosten toimintaan liittyvien pintavesistöjen tilaan, joka voidaan mm. ottaa huomioon ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Kunkin ydinlaitoshankkeen ympäristövaikutukset ja mahdollisuudet niiden hillitsemiseksi arvioidaan hankekohtaisesti erikseen. Ympäristövaikutusten arviointia koskevassa lainsäädännössä edellytetään ydinlaitoshankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamista ennen hankkeiden lupahakemusten vireille tuloa. Arviointi sisältää tyypillisesti myös Espoon sopimuksen mukaisen kansainvälisen kuulemisen. Ympäristövaikutusten arviointiprosessin päättävä perusteltu päätelmä olisi liitettävä lupahakemuksiin. Ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttaminen ennen rakentamislupaa aiemman periaatepäätöksen sijaan ei katsota vaikuttavan ydinennergian käytön ympäristövaikutuksiin. Osana periaatepäätösten valmistelua tehtäisiin SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi hankkeesta.

Esityksessä on otettu huomioon, että ydinjätteitä olisi mahdollista hyödyntää esim. ydinpolttoaineen tuotannon raaka-aineena tai ydinlaitoksesta poistettuja rakenteita tai laitteita muissa ydinvoimaloissa tai kohteissa (esim. sairaala). Tämä mahdollistaisi materiaalien kiertotalouden ja uusiutumattomien luonnonvarojen nykyistä paremman hyödyntämisen.

Ydinlaitokset sijaitsevat nykyisin kaukana asutuskeskuksista. Ehdotetussa ydinennergialaissa otetaan huomioon mahdollisuus toteuttaa ydinlaitos lähelle asutuskeskuksia, mikä etenkin lämmön tuotannon kannalta olisi tarpeellista. Jos SMR-laitoksia rakennettaisiin jatkossa enemmän lähelle asutuskeskuksia, olisi tällä vaikutuksia maankäyttöön ja sen suunnitteluun. Ydinlaitoksen epätodennäköisen erittäin vakavan onnettomuuden seurausten rajoittamiseksi ydinlaitoksen ympärille on asetettava suojavyöhyke ja varautumisalue, jotka määritetään tapauskohtaisesti. Sen vuoksi niiden koko voivat vaihdella huomattavasti. Suojavyöhyke ja varautumisalue voivat vaikuttaa yhdyskuntarakenteen kehittymiseen sekä estää tai rajoittaa muiden maankäyttötarpeiden toteuttamista. Ydinlaitoksen rakentaminen edellyttää asemakaavaa, joten yhdyskuntarakenteiden kehittyminen ratkaistaan ensi sijassa sijaintikunnan valmistelemassa ja hyväksymässä kaavoituksessa. Suomessa ei ole uraanin talteenottolaitosta lukuun ottamatta ydinpolttoaineen tuotantoketjun toimintoja, joten näiltä osin ydinennergian käytön ympäristövaikutukset aiheutuvat ulkomailla.

Säteilylakiin ehdotetuilla muutoksilla olisi myönteisiä ympäristövaikutuksia. Päästöjen ja väestön altistuksen seurannan tehostaminen parantaa ympäristön suojelua ionisoivalta säteilyltä. Radioaktiivisten jätteiden käsittelyn ja loppusijoituksen sääntelyn selkeyttäminen tukee turvallista jätehuoltoa ja vähentää riskiä siitä, että radioaktiivisia aineita päätyy ympäristöön hallitsemattomasti (84 §). Orpojen lähteiden hallinta kierrätysmetallin käsittelyssä vähentää riskiä siitä, että säteilylähteitä päätyy kierrätykseen ja edelleen uusiin tuotteisiin tai ympäristöön (86 §). Tämä parantaa ympäristöturvallisuutta ja tukee kiertotalouden vastuullista toteuttamista.

5.2.7 Vaikutukset yhteiskuntaan ja kansalaisiin

Ydinlaitosten tuottama energia sekä ydinmateriaalien ja ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus turvallisesti ja vastuullisesti mahdollistavat yhteiskunnan toimintaa ja kansalaisten elinolojen asianmukaista järjestämistä Suomessa. Ydinlaitokset tarjoavat toimeentuloa, ja niillä on monia samankaltaisia vaikutuksia yhteiskuntaan ja kansalaisiin kuin muillakin elinkeinoelämän toiminnoilla.

Ehdotetun ydinenergialain keskeisiin tavoitteisiin kuuluvat ydinenergian käytön turvallisuus kansalaisten ja ympäristön kannalta sekä yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus. Näitä periaatteita pantaisiin toimeen erityisesti varmistamalla kattava hankkeiden ja toiminnan turvallisuuden ja muiden toimintaan liittyvien velvoitteiden noudattamisen arviointi sekä yhteiskunnan eri toimijoiden osallistumismahdollisuudet viranomaisprosesseihin.

Yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin ja kansalaisoikeuksien toteutumisen kannalta tietoisuus oikeuksista ja mahdollisuudet esittää kantansa ovat keskeisessä roolissa. Ydinlaitoshankkeissa yhteiskunnan eri toimijoilla ja kansalaisilla voi olla voimakkaasti toisistaan eriäviä näkemyksiä ja näkökulmia liittyen hankkeiden vaikutuksiin. Esityksen tavoitteena on varmistaa riittävä ja monipuolinen keskeisten viranomaisten, osallisten, kuntien, kansalaisten, organisaatioiden ja muiden tahojen kuuleminen. Tämä toteutetaan mm. lupamallin monivaiheisuuden kautta sekä käyttö lupien määräaikaaisuudella. Lupavaiheisiin sisältyvät kattavat tiedoksiannot ja kuulemisvaiheet. Ehdotetun ydinenergialain mukaan valitusoikeutta laajennettaisiin jonkin verran. Tämä edistäisi osallistamista ja parantaisi vaikuttamismahdollisuuksia.

Ydinlaitoshankkeen periaatepäätöksen valmisteluun liittyy SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi, jonka mukaisesti yleisölle on varattava mahdollisuus tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi ja siihen liittyvä osallistaminen ja kuuleminen toteutettaisiin ennen ehdotetun ydinenergialain mukaisen rakentamisluvan myöntämistä, jolloin hanke on konkretisoitunut. Rakentamisluvan hyväksyminen edellyttää alueidenkäyttölain mukaista asemakaavaa, ja myös kaavoitukseen liittyy YVA-lain soveltaminen. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksien arvioidaan kokonaisuudessaan säilyvään vähintään nykyisellä tasolla, vaikka YVA-lain soveltaminen tapahtuisi kumottavaan lakiin nähden hieman eri vaiheessa.

5.2.8 Vaikutukset turvallisuuteen

Esityksen tavoitteena on turvata ja säilyttää turvallisuuden korkea taso. Tarkoitus ei ole muuttaa tilannetta suhteessa kumottavaan lakiin, mutta ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin kumottavaan lakiin verrattuna kattavammin ydinmateriaalivalvontaan ja turvallisuuden varmistamiseen tarvittavista toimista. Lisäksi esityksessä on otettu huomioon eräät uudet turvallisuuden osa-alueet, kuten kyberturvallisuus sekä uudenlaisten liiketoimintamallien ja uusien teknologioiden (esim. SMR-laitokset) merkitys turvallisuuden kannalta.

Esitetty uusien ydinlaitosten lupamalli ja käytössä olevien ydinlaitosten valvonta sekä muu esityksen mukainen sääntely turvaisivat mahdollisuudet turvallisuuden arviointiin useissa eri vaiheissa ydinlaitoshanketta. Esitys myös mahdollistaisi hankkeiden turvallisuuden arvioinnin eri näkökohdista. Ydinlaitoshankkeen periaatepäätöksen arvioinnissa ja samoin edelleen myös ydinlaitoksen rakentamista ja käyttöä koskevassa valtioneuvoston lupaharkinnassa yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointi on keskeistä. Turvallisuuden varmistamiseksi hankkeen kehittäjän ja luvanhaltijan kykyä täyttää lakiin perustuvat velvoitteet

arvioidaan monessa vaiheessa, ja niiden noudattamista valvottaisiin tehokkaasti ja riskiperusteisesti.

Kansalliseen turvallisuuteen ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen liittyvät kysymykset on esityksessä otettu huomioon eri näkökohdista. Ehdotetussa ydinenergiassa pyritään selkiyttämään kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisten viranomaisten, kuten poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitoksen roolia, vastuita ja oikeuksia toimittaessa ydinlaitoksiin liittyvissä tilanteissa. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuus on olennainen arvioitaessa yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta osana ydinlaitoshankkeiden periaatepäätöksiä ja ydinlaitoslupia. Ydinlaitoshankkeeseen liittyvät arvioidut riskit olisivat keskeinen osa periaatepäätösharkintaa. Laaja turvallisuus- ja geopolitiittinen riskianalyysi tehtäisiin, jos hankkeen merkitys sitä edellyttäisi. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin luetaan talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, joihin kaikkiin energiaratkaisut oleellisesti liittyvät. Valtioneuvoston rakentamisluvan ja käyttöluvan myöntämisen edellytyksissä sekä lupien peruuttamisessa otettaisiin huomioon mahdollinen hybrdivaikuttaminen. Toiminta ei saisi vaarantaa tai olla omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- tai huoltovarmuutta tai ydinlaitoksen luotettavaa käyttöä. Esityksen mukaan ydinalan arkaluonteisen tiedon salassapitoon ja luovuttamiseen liittyy rajoituksia, joita voidaan pitää olennaisina sekä kansallisen turvallisuuden että ydinlaitosten suojaamisen kannalta. Esityksessä on myös otettu huomioon poikkeusoloissa tarvittavan sähkön tuotannon ja ydinlaitosten turvallisuuden yhteensovittaminen sekä tarkennettu ja selkeytetty ydinmateriaalien tuontiin ja valvontaan liittyviä lupavaatimuksia. Ydinlaitosten turvallisuuskysymysten kokonaisuuteen kuuluu monia näkökulmia, esim. ydinlaitosten käytön tekninen turvallisuus, ydinlaitoksen turvallisuutta vaarantavalta toiminnalta ehkäisevät turvajärjestelyt ja seurausten rajoittamiseen tarvittavat valmiusjärjestelyt sekä taloudelliseen toimintakykyyn ja varautumiseen liittyvät vaatimukset. Ydinlaitoksiin liittyviä teknologian toimittajia sekä omistukseen ja rahoitukseen liittyviä taustoja arvioidaan osana lupaharkintaa. Kokonaisuutena arvioiden ehdotukset vahvistaisivat myös valtion turvallisuutta, parantaisivat energian toimitus- ja huoltovarmuutta ja tukisivat laitosten luotettavaa toimintaa.

Säteilylakiin ehdotetuilla muutoksilla olisi merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnan turvallisuuteen. Säteilyturvallisuus paranee väestön ja työntekijöiden osalta, kun altistuksen ja päästöjen seuranta sekä orpojen lähteiden hallinta toteutetaan systemaattisesti. Ydinmateriaalivalvonnan täsmentäminen ehkäisee materiaalien väärinkäyttöä ja tukee kansainvälistä ydinenergian käytön turvallisuutta (2, 3 ja 4 a §). Rikkomussäännösten yhdenmukaistaminen säteilylain ja ydinenergiain välillä parantaa sääntelyn johdonmukaisuutta ja oikeusvarmuutta (185 §). Tämä tukee viranomaisvalvontaa ja ehkäisee tilanteita, joissa säteilylähteitä käytetään ilman asianmukaista lupaa.

5.2.9 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutukset liittyvät erityisesti elinkeinovapauteen, omaisuuden suojaan, ympäristöperusoikeuden toteutumiseen, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä oikeuteen henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Elinkeinovapautta ja omaisuuden suojaa koskevat vaikutukset kohdistuvat erityisesti ydinenergian käyttöä harjoittaviin yrityksiin eli luvanhaltijoihin ja näiden lisäksi pieneen joukkoon muita toimintaluvan haltijoita. Luvanvaraiseen ammatinharjoittamiseen rinnastuvat säännökset kohdistuvat rajalliseen joukkoon ydinlaitoksella työskenteleviä henkilöitä. Elinkeinovapautta rajoittavat vaatimukset näkyvät erityisesti luvanhaltijan toiminnassa siten, että vuorovaikutus toiminnassa viranomaisen kanssa on hyvin säännöllistä sekä erilaisten lupien ja hyväksyntöjen muodossa että valvonnan osalta. Vaikutus on käytännössä yritysten kannalta merkittävä ja elinkeinovapautta rajoittava, mutta toisaalta yhteiskunnan kokonaisedun kannalta perusteltu.

Ympäristöperusoikeuden toteutumista edistävien vaatimusten voidaan katsoa kohdistuvan koko yhteiskuntaan, mutta erityisesti ydinlaitosten lähialueilla asuviin henkilöihin ja ympäristöön. Turvallisuutta koskevien vaatimusten käytännön vaikutus sille, että toiminnasta ei saa aiheutua haitallista vaikutusta ihmisille ja ympäristölle, on käytännössä merkittävä. Turvallisuusvaatimusten noudattaminen sekä ympäristön tilan ja päästöjen jatkuva seuranta, luvanhaltijan vastuullinen toiminta sekä toiminnan jatkuva kehittäminen vaikuttavat suoraan siihen, että vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta ja ympäristöstä toteutuu ja edistetään oikeutta terveelliseen ympäristöön. Esitys sisältää useita säännöksiä osallistumisoikeuksien järjestämiseksi hankkeiden eri vaiheissa, mikä vaikuttaa suoraan positiivisesti ympäristöperusoikeuteen liittyvään osallistumisoikeuteen.

Henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen liittyvät vaikutukset kohdistuvat lähtökohtaisesti vain sellaisiin tilanteisiin, joissa joudutaan suorittamaan ydinlaitoksen turvaamiseen liittyviä tehtäviä. Vaikutukset eivät siten kohdistu erityisesti mihinkään erityiseen henkilöryhmään, ja vaikutusten toteutuminen on riippuvainen siitä, paljonko kyseisiä tilanteita laitoksella tapahtuu. Turvallisuustarkastukseen liittyvä henkilökohtaisen koskemattomuuden vähäisempi rajoittaminen toteutuu käytännössä aina ydinlaitoksella vierailun yhteydessä ja koskee siten verrattain laajaa joukkoa henkilöitä laitoksen henkilökunta mukaan luettuna. Vaikutuksen ei kuitenkaan arvioida olevan tältä osin erityisen merkittäviä.

Ydinlaitoksien turvallisuutta koskevien säännösten arvioidaan vaikuttavan merkittävästi turvallisuutta koskevan perusoikeuden toteutumiseen niin laitoksella kuin sen ulkopuolella. Turvallisuusvaatimusten arvioidaan merkittävästi edistävän työntekijöiden turvallisuutta työskennellessä, mutta laajemmin myös turvallisuutta yhteiskunnassa. Turvallisuutta koskevat vaatimukset konkretisoituvat laitoksella erilaisina toimintaohjeistuksina, joilla varmistetaan turvallista toimintaa siten, että henkilöiden tai laitoksen turvallisuutta ei vaaranneta. Säännöllinen turvallisuuden arviointi sekä kehittäminen parantavat myös turvallisuuden toteutumista laitoksella ja laajemmin yhteiskunnassa.

5.2.10 Vaikutukset tutkimukseen ja teknologian kehitykseen

Esityksellä on vaikutuksia myös tutkimustoimintaan ja teknologian kehitykseen. Fuusioreaktorin kokeellisen käytön sisällyttäminen säteilylain soveltamisalaan mahdollistaa säteilyturvallisuuden varmistamisen myös uusien teknologioiden tutkimuksessa (2, 3 ja 4 a §). Tämä tukee innovaatioita ja tutkimusta, mutta varmistaa samalla, että säteilyaltistukseen liittyvät riskit hallitaan asianmukaisesti. Sääntelyn selkeyttäminen fuusiotoiminnan osalta tukee kansainvälisten velvoitteiden täyttämistä ja mahdollistaa teknologianeutraalin sääntelyn, joka ei estä uusien energiamuotojen kehittämistä.

5.2.11 Kansallinen liikkumavara

Ydinturvallisuudirektiivin osalta voidaan katsoa, että keskeisten turvallisuusvaatimusten osalta kansallista liikkumavaraa käytetään jonkin verran. Tämä kuitenkin johtuu enimmäkseen siitä, että direktiivin vaatimukset ovat luonteeltaan varsin ylätasoisia ja toisaalta kansallinen asiaa koskeva vaatimustaso on oltava direktiivin tasoa huomattavasti konkreettisempaa esim. valvonnan järjestämisen vuoksi. Kansallisen liikkumavaran käyttö kansallisen ydinlaitoksen turvallisuusvaatimusten osalta käytettäisiin siten, että yksityiskohtaiset vaatimukset annettaisiin Säteilyturvakeskuksen määräyksinä. Turvallisuuskulttuurin osalta sääntely olisi keskeisiltä osin direktiiviä vastaavaa, mutta jonkin verran sitä täydentävää säätelyä kansallisesti oltaisiin ehdottamassa. Valmiustilanteiden vastuunjakoja koskevan liikkumavaran osalta ehdotettu ratkaisu vastaa aikaisempaa tapaa järjestää toiminta, jossa viranomainen ottaa vastuun saavuttuaan paikalle, mutta toimintaa tehdään yhteistyössä luvanhaltijan kanssa.

Ydinjätedirektiivin osalta kansallisen kehyksen koordinaatioon liittyvät viranomaistehtävät on jaettu käytännössä työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen välillä sen mukaan kuin ehdotetun ydinenergialain IV osassa on säädettäisiin.

Säteilyturvallisuusdirektiivin osalta kansallisen liikkumavaran käyttö toteutuu lähtökohtaisesti säteilylaissa säädetyllä tavalla. Tähän ei esitetä muutosta. Kuitenkin työntekijöiden henkilökohtaista annostarkkailua ehdotetaan laajennettavaksi direktiivin vähimmäisvaatimukseen nähden siten, että henkilökohtaista annostarkkailua edellytettäisiin myös luokan B säteilytyöntekijöiltä.

Toimenpiteistä kyberturvallisuuden yhteisen korkean tason varmistamiseksi kaikkialla unionissa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 ja direktiivin (EU) 2018/1972 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2555 (*NIS 2 -direktiivi*) osalta kansallista liikkumavaraa on käytetty siten, että sääntelyä sovellettaisiin vähimmäistoimijajoukkoa laajemmin myös muihin ydinlaitoksiin kuin sähkön tuotannon laitoksiin. Vaatimustaso näiden osalta olisi kuitenkin NIS 2 -direktiiviä vastaava.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

6.1.1 Ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto sekä loppusijoitus

Esityksessä ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto sallittaisiin rajatusti ja säännelysti ja siten kumottavaan lakiin verrattuna tarkemmin ja mahdollistavammin. Ydinjätteiden vientiä, tuontia tai siirtoa voitaisiin kuitenkin periaatteellisesti säännellä eri tavoilla.

Ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto voitaisiin täysin kieltää. Tämä estäisi ydinturvallisuutta parantavia toimia, kuten ydinjätteitä ja ydinpolttoaineita koskevan ulkomailla tehtävän tutkimuksen taikka ydinlaitoksen laitteiden huollon tai käytöspoistetun rakenteen tai laitteen käsittelyn toteuttamista ulkomailla. Kielto myös nostaisi ydinjätehuollon kustannuksia ja vähentäisi vaihtoehtoja. Suomessa ei ole tarjolla palveluja kaikkeen edellä kuvattuun toimintaan.

Ydinjätteiden viennistä, tuonnista ja siirrosta voitaisiin säätää kuten kumottamassa laissa. Tämä mahdollistaa rajatun lähinnä tutkimusperusteisen pienimuotoisen ydinjätteiden viennin, tuonnin ja siirron. Nykysääntelyn säilyttäminen voisi hankaloittaa tietyn perustellun tutkimuksen, ydinjätteiden käsittelymenetelmien tai resurssihyödyntämisen vaihtoehtoja. Palvelun tarjoaminen ydinjätteiden käsittelemiseksi Suomessa tai suomalaisen ydinjätteen käsittelemiseksi ulkomailla ei olisi ehdotetussa määrin mahdollista. Tämä hidastaisi alan palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä.

Ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto voitaisiin sallia ehdotettua laajemmin. Tämä voisi tarkoittaa ydinjätteiden laajamittaista tuontia tai siirtoa Suomeen tai ydinjätteiden laajamittaista vientiä tai siirtoa Suomesta muihin maihin. Etenkin tähän vaihtoehtoon liittyy myös kysymys muualla syntyneiden ydinjätteiden loppusijoituksesta Suomeen ja Suomessa syntyneiden ydinjätteiden loppusijoituksen toteutus toisessa valtiossa.

Ydinjätettä voidaan teknisesti kuljettaa maasta toiseen. Tietyissä maassa syntynyttä ydinjätettä voidaan teknisesti loppusijoittaa toiseen maahan, jos siellä on käytössä soveltuva loppusijoituslaitos. Ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto edellyttävät kuljetuksiin liittyviä lupia,

ja niitä koskisivat myös muut velvoitteet ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaan. Asiaan liittyy kuljetusten osalta säteily- ja muita turvallisuusnäkökohtia, jotka tulisi ottaa huomioon. Kuljetukset lisääntyisivät suhteessa ehdotettuun, jos ydinjätteiden vienti, tuonti ja siirto sallittaisiin ehdotettua laajemmin.

Teknisten näkökohtien lisäksi asiaan liittyy useita periaatteellisia ja käytännöllisiä erityispiirteitä, joiden vuoksi esitettyä laajempaa ydinjätteiden viennin, tuonnin ja siirron vapauttamista ei ole ehdotettu eikä myöskään loppusijoituksen osalta muutosta.

Yleisesti ottaen ulkomaisten ydinjätteiden ominaisuuksia ja niihin liittyviä mahdollisia erityispiirteitä ei välttämättä tunnettaisi siinä määrin hyvin kuin kotimaisia, ja näitä olisi tarpeen selvittää varsin kattavasti ennen tuontia tai siirtoa Suomeen. Tämä voisi kuitenkin olla haasteellista erityisesti vanhojen ydinjätteiden osalta, joissa varmuutta tietojen oikeellisuudesta ei välttämättä ole saatavissa. Koska käytetty ydinpolttoaine on radioaktiivisuutensa takia muutenkin erittäin vaarallista ja pysyy vaarallisena satoja tuhansia vuosia, korostuu tarve ydinjätteisiin liittyvien tietojen tarkkuudesta ja oikeellisuudesta.

Ydinalan kansainväliset sopimukset sääntelevät ydinmateriaalien ja ydinjätteiden valvontaa hyvin tarkasti. Ulkomailta Suomeen tuotuihin tai siirrettyihin taikka Suomesta ulkomaille vietyihin tai siirrettyihin ydinmateriaaleihin kohdistuisi ydinmateriaalivalvontaa mukaan lukien ydinjätteiden loppusijoitus. Ydinmateriaaleihin ja ydinjätteisiin liittyy globaali luonne, esim. siten, että käytetyissä ydinpolttoaineissa olevaa uraania tuotetaan lähes ainoastaan EU:n ulkopuolella ja ydinpolttoaineiden valmistusarvoketjun palveluja tuotetaan sekä EU:ssa että EU:n ulkopuolella. Yhtenä vaihtoehtona on tarkasteltu ydinjätteiden siirron sallimista jonkin verran laajemmin kuin niiden vienti tai tuonti. Tällainen rajaus ei kuitenkaan olisi käytännössä toteutettavissa tarkkarajaisesti. Jos Suomeen tuotaisiin esim. käytettyä ydinpolttoainetta toisesta EU:n jäsenvaltiosta, siinä käytetty uraani olisi todennäköisesti kuitenkin lähtöisin EU:n ulkopuolelta, ja asiaan ylipäättään kohdistuisi globaalisti organisoitua ydinmateriaalivalvontaa. Muutoinkin ydinjätteen luokittelu sen mukaan, onko se peräisin toisesta EU:n jäsenvaltiosta vai EU:n ulkopuolelta ja käytetäänkö EU:n jäsenvaltiota läpikulkupaikkana, ei kaikissa tapauksissa tosiasiallisesti ole mahdollista.

Ydinjätteiden viennin, tuonnin ja siirron vapauttaminen voisi johtaa pitkän ajan kuluessa useiden valtioiden yhteisiin tai yhteen maahan keskitettyyn suuren kokoluokan ydinjätehuollon teknisiin ratkaisuihin, jotka olisivat periaatteessa kustannustehokkaita sekä turvallisuuden ja ympäristövaikutusten osalta soveltuvassa sijainnissa. Kansainvälinen teollisuus yleisesti ottaen toimii tyypillisesti näin eli tuotanto keskittyy kustannustehokkuuden, osaamisen ja luonnonolosuhteiden kannalta optimaalisiin sijainteihin.

Yhteisratkaisujen toiminta voisi edesauttaa ydinenergian hyväksyttävyyttä kansainvälisesti ottaen huomioon, että monissa ydinenergiaa tuottavissa maissa näkymää ydinjätekyksymysten riittäville ratkaisuille ei ole. Kansainväliset yhteisratkaisut voisivat mahdollistaa pienempiä jätemääriä tuottavien laitosten, kuten SMR-laitosten ydinjätehuollon kustannustehokasta toteutusta, sekä ylipäänsä mahdollisuutta ydinjätehuollon toteutukseen niiden maiden osalta, joihin on realistista suunnitella vain vähäinen määrä ydinenergian tuotantoa.

Kansainvälisen ydinjätehuollon laajamittaisen yhteistyön toteuttaminen edellyttäisi vuosikymmenien konkreettista kansainvälistä, kansallista ja paikallista yhteistyötä vakaassa poliittisessa toimintaympäristössä. Historiallisten kokemusten valossa sekä ottaen huomioon geopolittisten jännitteiden kasvu ja kansainvälisen sopimusjärjestelmän heikkeneminen tämä ei vaikuta erityisen realistiselta eikä se tarjoaisi ratkaisuja lähivuosina tai -vuosikymmeninä. Lisäksi on huomattava, että myös tavanomaisten jätteiden vientiin, tuontiin ja siirtoon kohdistuu

rajoituksia ympäristön ja ihmisten terveyden suojelemiseksi haitallisilta vaikutuksilta, ks. jätteiden siirroista sekä asetusten (EU) N:o 1257/2013 ja (EU) 2020/1056 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1013/2006 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1157 sekä vaarallisten jätteiden maanrajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus (SopS 45/1992).

Ydinjätteiden vienti, tuonti tai siirto loppusijoitettavaksi ulkomaille tai Suomeen edellyttäisi ydinjätedirektiivin nojalla valtiosopimuksia ydinjätettä tuottavan ja sitä loppusijoittavan valtion tai valtioiden kesken. Koska ydinjätteitä syntyy toiminnanharjoittajien toimesta ja loppusijoitus toisessa maassa tapahtuu toiminnanharjoittajan toimesta, edellyttäisi loppusijoittaminen myös sopimuksia yksityisten toimijoiden välillä. Valtiosopimusta koskeva vaatimus mahdollistaisi kumppaneiden huolellisen valinnan, mutta toisaalta kansainvälisen loppusijoitusmarkkinan muodostuminen olisi hyvin hidasta.

Jos ydinjätteiden vienti tai siirto Suomesta muualle sallittaisiin esitettyä laajemmin, kysymyksenä olisivat ainakin, mihin ydinjätteet viedään loppusijoitettavaksi. Palveluita voi olla mahdollista ostaa matala- ja keskiaktiivisten jätteiden osalta, mutta esim. käytettyjen ydinpolttoaineiden osalta Suomi on etenemässä ensimmäisenä maailmassa. Käytännössä käytetyn ydinpolttoaineen vieminen loppusijoitettavaksi muualle ei ole tällä hetkellä kaupallisessa mittakaavassa mahdollista eikä näköpiirissä ole sellaista kehityskulkua muualla, joka muuttaisi tätä tilannetta. Tämän vuoksi esityksessä ei ole varauduttu tällaiseen vaihtoehtoon. Ydinjätehuollon toteuttamista koskevaa suunnitelmaa edellytettäisiin ydinlaitoshankkeen alkuvaiheesta lähtien, ja sen olisi perustuttava Suomessa toteutettavaan loppusijoitukseen. Lisäksi on otettava huomioon, että vaikka ydinjätteiden loppusijoitusta koskevien kansainvälisten sopimusten osalta tapahtuisi jossain vaiheessa edistymistä, saattaisi ydinjätteiden loppusijoitus muualla valtiosopimuksista huolimatta epäonnistua tai viivästyä kohtuuttomasti Suomesta riippumattomista syistä.

Muualta Suomeen tuotujen tai siirrettyjen ydinjätteiden loppusijoitukseen Suomessa liittyy taloudellisiin vastuisiin liittyviä näkökohtia. Ydinjätehuolto on erittäin pitkäjänteistä toimintaa. Ydinjätteet olisivat oletettavasti hyvin pitkään Suomessa ennen kuin loppusijoituslaitos suljetaan. Lopulta ydinjätteiden loppusijoituslaitoksesta ja siihen loppusijoitetuista ydinjätteistä vastuun ottaisi valtio. Jo ennen suunniteltua valtion vastuun alkamista ulkomaista ydinjätettä loppusijoittava yritys voisi ajautua taloudellisiin vaikeuksiin tai eri syistä lopettaa toimintansa, mikä edellyttäisi ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista, jota Valtion ydinjätehuoltorahasto toteuttaa. Tällainen sääntely vaatisi huolellista valmistelua. Käytännössä valtio hyväksyisi ydinjätteet vastuulleen, kun ne olisi tuotu tai siirretty Suomeen.

Valtion vastuulle lopulta jäävä muualta tuotu tai siirretty loppusijoitettu ydinjäte voi sisältää taloudellisia riskejä, joihin ei ole voitu tai osattu täysimääräisesti varautua toiminta-aikana. Taloudellista riskiä voidaan rajata vakuuksilla ja maksuilla, mutta täyttä varmuutta näistä ei etukäteen ole. Mahdolliset toiminnalliset odottamattomat haasteet loppusijoituslaitoksella sen valtiolle luovutuksen jälkeen jäisivät valtion taloudelliseksi riskiksi.

Ydinjätteiden loppusijoitukseen liittyy periaatteellisesti ylisukupolvinen näkökulma. Ydinenergian tuotanto Suomessa edistää osaltaan energian toimitusvarmuutta, vähäpäästöisyyttä ja kohtuuhintaisuutta. Tämän tuotannon yhteydessä syntyvät ydinjätteet ovat negatiivinen seuraus monesta hyödyistä, jota ydinenergian tuotannolla voidaan Suomessa saavuttaa. Loppusijoitettaessa Suomessa syntyneet ydinjätteet Suomeen otetaan ydinenergian positiivisia ja negatiivisia ulkoisvaikutuksia kumpiakin osaksi suomalaisen yhteiskunnan toimintaa. Tältä osin kyse on kokonaisharkinnasta ydinenergian eri ominaisuudet huomioiden. Tähän perustuen voidaan myös olettaa Suomessa tapahtuvan ydinenergian käytön tai sen

seurauksena syntyvien ydinjätteiden loppusijoittamisen Suomeen olevan yleisesti ja myös tulevien sukupolvien kannalta hyväksyttävää sekä kestävä ja vastuullista.

Muissa maissa tuotetun ydinjätteen loppusijoitusta Suomeen ei sen sijaan voida pitää vastuullisena eikä kestävä tulevien sukupolvien kannalta. Muualla toteutetun ydinenergian tuotannon radioaktiivisten jätteiden tuominen tai siirtäminen loppusijoitukseen Suomeen ei edistä ydinenergian tuotantoa ja energijärjestelmän toimintaa taikka mitään muutakaan toimintaa Suomessa. Se olisi itsenäistä liiketoimintaa, johon kuitenkin sisältyy ajatus Suomen valtion viimesijaisesta vastuusta ydinjätteistä sekä niihin liittyvistä taloudellisista ja turvallisuusriskeistä. Jos ydinjätteiden tuonti tai siirto Suomeen heikentäisi ydinenergian käytön hyväksyttävyyttä Suomessa, heikentäisi tämä mahdollisesti myös ydinenergian tuotannon toimintamahdollisuuksia Suomessa pitkällä aikavälillä. Tällä voisi olla negatiivisia seurauksia Suomen energijärjestelmälle ja Suomessa syntyneiden ydinjätteiden loppusijoituksen hyväksyttävyydelle Suomessa. Päätöstä huolehtia ulkomaisista ydinjätteistä Suomessa ja tästä seuraavia vaikutuksia ei käytännössä olisi mahdollista peruuttaa myöhemmin. Päätös sallia ydinjätteiden tuonti tai siirto loppusijoitukseen Suomeen olisi siis tulevien sukupolvien kannalta merkittävä ja periaatteelliselta luonteeltaan erittäin pitkälle tulevaisuuteen vaikuttava.

Vastaavan tyyppinen periaatteellinen näkökulma liittyisi myös ydinjätteiden vientiin tai siirtoon Suomesta loppusijoitettavaksi muualle. Tällöin ydinjätteiden loppusijoitus siirrettäisiin jonkin toisen valtion vastuulle. Kuten edellä on selostettu, tämä ei olisi käytetyn ydinpolttoaineen osalta nykytilanteessa edes mahdollista, kun käyttöön hyväksytyjä loppusijoituslaitoksia ei maailmassa ole.

Ydinjätteiden loppusijoitukseen liittyy paikallisia näkökulmia. Ilman loppusijoituspaikkaa tietyssä kunnassa ydinjätteitä ei voi loppusijoittaa, sillä ydinjätteiden loppusijoitus edellyttää vähintään sijaintikunnan suostumusta. Tämä ei liity yksinomaan ydinenergi lakiin, vaan alue tulee esim. kaavoittaa kunnan toimesta. On esitetty näkökulmia, joiden mukaan loppusijoitettavien ydinjätteiden alkuperäpaikkakunnalla ja -maalla on jopa ratkaisevaa vaikutusta siihen, kuinka hyväksyttävää ydinjätteiden loppusijoitus tietyssä sijainnissa tai Suomessa ylipäänsä on.

Työ- ja elinkeinoministeriö tulee tutkimaan ydinjätehuollon tulevaisuuden vaihtoehtoja selvityksillä. Suomeen on suunnitteilla uusia ydinenergiահankkeita, ja näiden toteutus voi edellyttää uudenlaisia ydinjätehuollon ratkaisuja. Ydinjätehuolto vaatii Suomessa jatkossakin pitkäjänteistä suunnittelua, yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta sekä yleistä ja paikallista hyväksyttävyyttä.

6.1.2 Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminta

Esityksen valmistelun yhteydessä on arvioitu mahdollisuutta muuttaa Valtion ydinjätehuoltorahaston varautumisrahaston valtion velkakirjoihin sijoitettavia varoja koskevaa sääntelyä. Kumottavan lain mukaan vähimmäisosuus on 20 prosenttia.

Tarkastelussa on ollut vaihtoehto, jossa tämä vähimmäisosuus laskettaisiin 15 prosenttiin ja enimmäisosuudeksi säädettäisiin 20 prosenttia. Muutos saattaisi vähentää luvanhaltijoiden kiinnostusta takaisinlainaukseen, kun tältä osin varautumisrahaston varat sijoitettaisiin muulla tavoin rahoitusmarkkinoilla. Muutos kuitenkin vaikeuttaisi merkittävästi varautumisrahaston riskienhallintaa. Tämä puolestaan olisi ratkaistavissa vaatimalla nykyistä huomattavasti suurempaa suojaosuutta, mikä muuttaisi varautumisrahaston luonnetta enemmän sijoitusrahastoksi ja hämärtäisi varautumisrahaston perustarkoitusta eli varautumista ydinjätehuollon kustannuksiin.

Rahaston tuotot ovat myös nykymallilla riittäviä kattamaan ydinjätehuoltovelvollisten maksutarpeet tyypillisen tai sitä paremman tuoton vuosina. Edellytyksiä lisätä varautumisrahaston sijoitustoiminnan riskejä sääntelyn muuttamisella ei arvioida olevan eikä myöskään tarvetta muuttaa varautumisrahaston luonnetta suojaosuuksia huomattavasti kasvattamalla.

Liikkumavaraa sijoitustoiminnassa saataisiin kuitenkin ehdotuksen mukaan nykyistä jonkin verran enemmän, kun sijoitusten vähimmäisosuudet olisi varmistettava kolmen vuoden välein nykyisen vuosittaisen tarkastelun sijasta. Sijoitustoimintaa myös ohjataan aktiivisesti siten, että markkinoiden tuottomahdollisuuksia pyritään hyödyntämään laissa määriteltyjen allokaatorajojen sisällä ja Valtion ydinjätehuoltorahaston hyväksymän sijoitussuunnitelman mukaisesti.

6.1.3 STUK-määräyksistä poikkeaminen

Kumottavan lain säännökset sekä sovellettavien vaatimusten että menettelyjen osalta ovat varsin väljiä. Niitä on tarkennettu STUK-määräyksillä ja etenkin erittäin yksityiskohtaisilla YVL-ohjeilla, joiden yksityiskohtaisista vaatimuksista on kumottava lain 7 r §:n 3 momentin mukaan mahdollista poiketa.

Ehdotetun ydinenergialain sääntely olisi täsmällisempää ja tarkkarajaisempaa, ja sitä tarkentaisivat edelleen STUK-määräykset. YVL-ohjeista luovuttaisiin. Uudistus merkitsisi huomattavaa muutosta nykytilaan, ja kaikkien haasteellisten soveltamistilanteiden ennakointi on hankalaa. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, missä laajuudessa ja millä edellytyksillä STUK-määräyksistä olisi mahdollista poiketa. Poikkeamistarve saattaa olla perustelua etenkin ehdotetun lain voimaan tullessa toiminnassa olevan ydinlaitoksen järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskevista teknisistä vaatimuksista sekä niihin liittyviä asiakirja-aineistoa ja suunnitteluprosessia koskevista vaatimuksista.

Tarkastelussa on ollut vaihtoehto, jonka mukaan yksilöitäisiin ne ehdotetun ydinenergialain luvut tai säännökset, joiden perusteella olisi mahdollisuus hyväksyä STUK-määräyksistä poikkeaminen, ja poikkeamisen edellytyksistä säädettäisiin varsin väljästi sekä vaihtoehto, jossa tätä yksilöintiä ei tehtäisi, mutta poikkeamisen edellytyksistä säädettäisiin tarkasti. Edellisen vaihtoehdon mukaan olisi tarve viitata käytännössä huomattavaan osaan ehdotetun lain määräystenantovaltuuden perusteella annettuihin määräyksiin, mutta tämä saattaisi johtaa liian laajaan poikkeamiseen määräysten mukaisista vaatimuksista, mikä olisi sääntelykokonaisuuden tavoitteiden kannalta epätarkoituksenmukaista. Jälkimmäisen vaihtoehdon etuna olisi se, että poikkeamismahdollisuuden soveltamisalasta ei lähtökohtaisesti rajattaisi ulos mitään STUK-määräyksen vaatimusta, mutta poikkeamisen edellytyksistä säädettäisiin tarkemmin, jolloin poikkeamistilanteiden määrä olisi oletettavasti hallitumpi. Jälkimmäisen vaihtoehdon mukaan olisi periaatteessa mahdollista, että kohtuuttoman tai teknisesti epätarkoituksenmukaisen ratkaisun soveltamisesta voitaisiin hyväksyä yksittäistapauksessa poikkeus, jos tarvittava turvallisuustavoite olisi mahdollista saavuttaa myös muulla tavalla.

6.1.4 Ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskeva sääntely

Ehdotettuun ydinenergialakiin esitetään uutena vaatimuksena ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskevia yleisiä vaatimusmäärittelyjä. Niiden tulisi sisältää ydinlaitoksen rakenteisiin ja laitteisiin sovellettavat vaatimukset ja soveltamisohjeet, niiltä ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta edellytettävät tekniset ominaisuudet sekä näiden vaatimusten, soveltamisohjeiden ja teknisten ominaisuuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavat menettelyt. Yleisiä

vaatimusmäärittelyjä edellytettäisiin ainoastaan sellaisten turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden osalta, jotka on tarkoitettu käyttöön ydinlaitoksessa.

Ydinlaitoshankkeen kehittäjälle ja luvanhaltijalle yleisiä vaatimusmäärittelyjä koskeva menettely mahdollistaisi laajasti ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden valinnan. Vastaavaa yksityiskohtaista sääntelyä, kuten nykyisin YVL-ohjeissa, ei enää olisi. Myöskään muualla lainsäädännössä ei säädettä tarkemmin turvallisuuteen vaikuttavista ydinlaitoksen rakenteista ja laitteista taikka niiden valintaa koskevista vaatimuksista eikä kansainvälistä tai eurooppalaista harmonisointia ole. Yleinen vaatimusmäärittely voi olla joidenkin rakenne- tai laiteryhmien osalta hyvinkin yksinkertainen, esim. luettelo käytettävistä standardeista ja mahdollisesti luvanhaltijan soveltamat menettelyt suunnittelussa, valmistuksessa ja vaatimusten noudattamiseen liittyvissä tarkastuksissa. Yksittäisessä yleisessä vaatimusmäärittelyssä olisi mahdollista käsitellä keskitetysti suurta joukkoa rakenteita tai laitteita. Arviolta yleisiä vaatimusmäärittelyjä olisi ydinlaitosta kohden joitakin kymmeniä, ja niitä olisi mahdollista muokata ydinlaitoksen elinkaaren aikana.

Vaihtoehtona yleiselle vaatimusmäärittelylle on tarkasteltu projekti- tai hankintaeräkohtaista vaatimusmäärittelyä, jota ei olisi velvollisuus pitää ajan tasalla. Tämän vaihtoehdon arvioidaan kuitenkin lisäävän hallinnollista taakkaa enemmän, koska tällöin projekti- tai hankintaeräkohtaisille vaatimusmäärittelyille vaadittaisiin Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen, ja johtavan tarpeettoman yksityiskohtaisiin vaatimusmäärittelyihin.

6.1.5 Luvanhaltijan henkilöstöä koskeva sääntely

Valmistelun aikana on arvioitu yhtenä sääntelyvaihtoehtona kumottavan lain 7 k §:ssä säädetyn vastuullisen johtajan hyväksymistä koskevan sääntelyn säilyttämistä sellaisenaan. Luvanhaltijalla olisi tällöin oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä vastuullinen johtaja ja varahenkilö ydinlaitoksen rakentamiselle, käytölle ja käytöstä poistolle sekä ydinaineisiin ja ydinjätteisiin liittyvään toimintaan, jos toimintaan tarvitaan erillinen lupa. Vastuullisen johtajan tehtävänä on ollut huolehtia siitä, että ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä ja ydinmateriaalivalvontaa koskevia säännöksiä, lupaehtoja ja STUK-määräyksiä noudatetaan. Tehtävää on pidetty turvallisuuteen liittyvän toiminnan vastuiden järjestämisen kannalta selkeyttävänä.

Valmistelussa on kuitenkin katsottu, että nykyisen kaltainen vastuullisen johtajan tehtävän säilyttäminen sellaisenaan ei olisi mahdollista ottaen huomioon, että vastuu toiminnan lainmukaisuudesta tulisi olla luvanhaltijalla eikä luvanhaltijan palveluksessa olevalla yksittäisellä henkilöllä. Lisäksi on arvioitu, että nykyisenkaltaisen vastuullisen johtajan tehtävän säilyttäminen luvanhaltijan organisaatiossa olisi edelleen mahdollista, mutta henkilöllä ei vain olisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä.

6.1.6 Mittausten ja analyysien luotettavuus

Päästöjen ja ympäristön säteilytarkkailun näytteiden testauslaitoksessa tehtävien mittausten ja analyysien osalta on arvioitu testauslaitoksen akkreditoinnin rinnalla vaihtoehtoa, jossa Säteilyturvakeskus hyväksyisi ja valvoisi testauslaitoksen toimintaa. Malli vastaisi käytännössä nykyistä valvontamallia ja kattaisi sellaisenaan koko ketjun valvonnan Säteilyturvakeskuksen toimesta näytteiden oton määrittämisestä tulosten analysointiin. Valmistelun aikana on arvioitu, että testauslaitosten pätevyyden osoittamiselle on vakiintunut menettely (akkreditointi) ja testauslaitosten toiminnan yhdenmukaisuuden näkökulmasta olisi järkevää käyttää olemassa olevaa menettelyä sen sijaan, että sen rinnalle luotaisiin erillinen menettely, joka olisi mahdollisesti taloudellisesti ja hallinnollisesti raskaampi. Vaihtoehtoja arvioitaessa kuitenkin

katsottiin tarpeelliseksi jättää liikkumavaraa, ja testauslaitoksen akkreditointia koskeva vaatimus ei olisi ehdoton.

6.1.7 Seuraamussääntely

Valmistelun aikana on arvioitu erilaisia vaihtoehtoja seuraamussääntelyn osalta.

Yhtenä vaihtoehtona on ollut se, että seuraamusjärjestelmä perustuisi kumottavan lain tapaan rikoslain säännöksiin ja erillistä hallinnollista seuraamusmaksua ei olisi. Tällöin seuraamusjärjestelmä voisi jossain määrin olla luonteeltaan selkeämpi.

Valmistelussa on kuitenkin arvioitu, että vähäisemmät teot saattavat helposti olla luonteeltaan sellaisia, että rikosprosessin mukaisten menettelyjen käyttäminen olisi näihin turhan raskasta ja toisaalta ne saattaisivat myös jäädä tutkimatta. Tästä syystä arvioinnissa päädyttiin ottamaan hallinnollista seuraamusmaksua koskeva sääntelykokonaisuus osaksi ehdotettua ydinenergialakia. Lisäksi on arvioitu rikkomusta koskevan sääntelyn laajempaa hyödyntämistä. Koska ehdotetun lain velvoitteet kohdistuvat lähtökohtaisesti selvästi sellaiseen, jolta ehdotetun lain mukaan vaadittaisiin lupa, on seuraamus tarpeen voida kohdistaa tähän, koska vallitsevan käytännön mukaan rikkomuksiin ei voida soveltaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

6.1.8 Turvajärjestelyt tiettyjen tilojen osalta

Laitosalueen ulkopuolella sijaitsevien ydinlaitoksen ohjaamiseen tai valvontaan käytettävien tilojen turvajärjestelyjen osalta on arvioitu useampia vaihtoehtoja. Erilaisia vaihtoehtoja on arvioitu sen suhteen, mihin tiloihin turvahenkilöiden toimivaltuudet tulisi ulottaa, ja tältä osin on arvioitu myös ydinlaitoksen valvontaan liittyvien tilojen ulottamista turvahenkilöitä koskevien säännösten piiriin. Riskiperusteisesti on kuitenkin katsottu, että ainoastaan ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavien toimintojen ohjaamiseen käytettävät tilat olisivat sellaisia, joissa olisi tarkoituksenmukaista pitää yllä raskaampia turvajärjestelyjä. Muissa laitosalueen ulkopuolella olevissa ydinlaitoksen tiloissa voitaisiin käyttää esim. vartijoita.

Lisäksi vaihtoehtona on arvioitu erityisesti toimivaltuuksien ulottamista laitosalueen ulkopuolelle kuljetusten ja laitosalueen ulkopuolella sijaitsevien ydinlaitoksen ohjaamiseen tarkoitettujen tilojen osalta siltä osin kuin kyse on miehittämättömien kulkuneuvojen kulkuun puuttumisesta. Tältä osin sääntelyä ei kuitenkaan päädytty esittämään laajennettavaksi, koska radiohäirintään käytettävän teknisen laitteen käyttö laitosalueen ulkopuolella sisältää mahdollisesti sellaisia riskejä, joita turvahenkilö ei saatavilla olevien tietojen perusteella pysty arvioimaan, ja näissä tilanteissa olisi tarpeen nojautua poliisin toimivaltuuksiin turvallisuuden varmistamisessa.

6.1.9 Ydinvastuulaki

Vahingonkorvausvastuu ydinvoiman alalla eli ydinvastuu perustuu keskeisiltä osin kolmeen kansainväliseen sopimukseen: vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla vuonna 1960 Pariisissa tehtyyn yleissopimukseen (SopS 20/1972), jäljempänä *Pariisin yleissopimus*, sanottua yleissopimusta täydentävään vuonna 1963 Brysselissä tehtyyn lisäyleissopimukseen (SopS 4/1977), jäljempänä *Brysselin lisäyleissopimus*, sekä Kansainvälisen atomienergiajärjestön piirissä vuonna 1963 korvausvastuusta tehdyn Wienin yleissopimuksen ja Pariisin yleissopimuksen soveltamista koskevaan, vuonna 1988 Wienissä tehtyyn yhteispöytäkirjaan (SopS 98/1994). Pariisin yleissopimusta ja Brysselin lisäyleissopimusta on muutettu viimeksi vuonna 2004 tehdyillä muutospöytäkirjoilla.

Ydinvastuulain mukaisesti Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan vastuu samasta ydintapahtumasta johtuneista, Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on rajoittamaton ja muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista vastuun enimmäismäärä on 1,2 miljardia euroa. Vastuun enimmäismäärä muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on tätä alempi, jos ydinlaitosta ei käytetä energian tuotannossa tai kyse on polttoaineen tai muun ydinaineen kuljetuksesta.

Kumottavan lain mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on valvoa, että vahingonkorvausvastuu ydinvahingon varalta on järjestetty siitä säädetyllä tavalla. Käytännössä toiminnanharjoittajat ottavat vakuutuksen ydinvahingosta johtuvan vastuun varalta, mutta ydinvastuulaki mahdollistaa myös muun yhtä turvaavan taloudellisen takuun (ks. 28 §).

Ydinvastuulaissa määritelty energian tuotannossa käytettävän ydinlaitoksen haltijan vastuun enimmäismäärä muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista koskee kaikkia ydinvoimalaitoksia riippumatta laitoksen koosta, tehosta tai käytetystä teknologiasta. SMR-laitoksiin ja muihin uusiin teknologioihin liittyviä ydinvastuukysymyksiä arvioidaan tulevaisuudessa todennäköisesti kansainvälisten järjestöjen piirissä. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö kerää tietoa asiaan liittyvien näkökohtien ja tietojen kehityksestä.

Vastuusta ydinvahingon varalta säädettäisiin myös jatkossa ydinvastuulaissa, mutta lain noudattamista valvottaisiin ehdotetun ydinenergiain lain mukaisesti. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että ydinenergian käytön ja ydinvastuun sääntelykokonaisuuksia ei ole tarkoituksenmukaista koota yhteen lakiin mm. ottaen huomioon niiden toisistaan poikkeava kansainvälisoikeudellinen sääntely. Ydinvastuulain uudistamista arvioitaisiin erillisessä prosessissa, kun siihen on edellytykset.

6.1.10 Kyberturvallisuuslain noudattamisen valvonta

Esityksen valmistelun aikana on arvioitu vaihtoehtoja kyberturvallisuuslain noudattamisen valvonnan järjestämiseksi. Vaihtoehtona ehdotetulle sääntelylle on pidetty valvonnan säilyttämistä Energiavirastolla, joka valvoo sähkön tuottajien ja muun energia-alan osalta kyberturvallisuuslain noudattamista. Etuna tämän vaihtoehdon kannalta on se, että se mahdollistaisi yhdenmukaisemman valvonnan sähköntuottajille. Kyberturvallisuusvaatimusten on kuitenkin katsottu olevan keskeinen osa ydinlaitosten turvallisuutta ja vahvasti liitoksissa muihin laitoksen turvallisuuden osa-alueisiin, minkä vuoksi on arvioitu, että ehdotettu vaihtoehto siirtää valvonta Säteilyturvakeskukselle käytännössä mahdollistaa ydinlaitoksen turvallisuuden kokonaisvaltaisemman valvonnan. Valvonnan yhdenmukaisuuteen suhteessa muiden viranomaisten valvontaan on kuitenkin käytännön valvonnassa kiinnitettävä huomiota.

6.1.11 Terveystarkastuksen ammattihenkilön ilmoitusoikeus

Esityksen valmistelun aikana on terveystarkastuksen ammattihenkilön ilmoitusoikeuden osalta pohdittu vaihtoehtona sääntelyn säilyttämistä nykyisellään, jolloin ilmoitusoikeus koskisi vain turvahenkilöitä ja ydinvoimalaitoksen ohjaajia. Sääntely pysyisi tällöin ehdotettuun nähden jossain määrin tarkkarajaisempana ja selkeämpänä sen suhteen, keneen vaatimus kohdistuisi, mutta samanaikaisesti jättäisi mahdolliset muut turvallisuuden kannalta keskeiset tehtävät sen soveltamisen ulkopuolelle. Ydinlaitoksen organisaatiot voisivat ehdotetun lain puitteissa järjestäytyä hyvin eri tavoin. Tämän vuoksi ei ole laissa yleisellä tasolla tarkkaan mahdollista määritellä sitä, mitä henkilöstöryhmiä säännöksen tulisi koskea, koska turvallisuuden kannalta merkittäviä tehtäviä voi olla myös muualla organisaatiossa.

6.1.12 Lupien keskittäminen

Esityksen valmistelussa on arvioitu mahdollisuutta sovittaa ehdotetun ydinenergiain mukainen ydinlaitosten lupajärjestelmä ns. yhden luukun palvelujen hankkeen mukaisiin lupamenettelyihin (ks. laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa; 823/2025). Hankkeen mukainen lupajärjestelmä koskee ympäristöasioita ja niitä käsitteleviä viranomaisia, joten se eroaa olennaisesti ehdotetun ydinenergiain mukaisesta ydinlaitosten lupajärjestelmästä. Tästä syystä esitykseen ei sisälly ehdotusta ydinlaitosten lupajärjestelmän yhdistämisestä mainittuun lakiin.

6.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

6.2.1 Kansainvälisesti sovitut turvallisuusvaatimukset

Kansainvälisen atomienergiajärjestön turvallisuusstandardit muodostavat kansainvälisesti hyväksytyn viitekehyksen ydinenergian ja säteilyn turvalliselle käytölle. Ne sisältävät suuntaviivat ydinlaitosten, säteilyn käytön, radioaktiivisten materiaalien kuljetuksen ja jätehuollon turvallisuudelle. Tavoitteena on suojella ihmisiä ja ympäristöä ionisoivan säteilyn haittavaikutuksilta sekä ehkäistä ydinonnettomuuksia. Kansainvälisen atomienergiajärjestön turvallisuusstandardit koostuvat peruseriaateista, yleisistä vaatimuksista ja erityisvaatimuksista eri toimialoille. Standardit ovat suosituksia, mutta monet maat ovat sisällyttäneet ne kansalliseen lainsäädäntönsä. Suomen lähtökohtana on täyttää lainsäädännössä turvallisuusstandardien johtavat periaatteet ja vaatimukset. Turvallisuusstandardeja vastaavia turvallisuusasioita on osin esitetty kansainvälisissä ydinturvallisuutta koskevissa sopimuksissa sekä EU-lainsäädännössä.

WENRA on laatinut ns. turvallisuuden referenssitasoja jäsenmaissaan toimiville ydinvoimalaitoksille ja tutkimusreaktoreille sekä ydinjätteestä huolehtimiseksi. WENRAn työhön osallistuvien maiden kansalliset viranomaiset ovat sitoutuneet viemään referenssitasoissa kuvatut turvallisuusvaatimukset kansallisiin säännöstöihinsä ydinturvallisuuden harmonisoimiseksi EU:ssa ja muissa WENRAan liittyneissä maissa. Näiden turvallisuusvaatimusten sisältö on tähän saakka ilmennyt usealla säännöstötasolla (mukaan lukien kumottava laki), mutta sääntelyn pääpaino on ollut YVL-ohjeissa. Referenssitasoja ei ole tarkoitus saattaa kansalliseen säännöstöön sanatakkasti, mutta tavoitteena on osoittaa niiden tarkoituksen täyttyminen kansallisessa sääntelyssä ja viranomaisen toiminnalla. Referenssitasojen lisäksi uusille ydinvoimalaitoksille on laadittu yleisemmät turvallisuustavoitteet, joiden mukaisesti uudet ydinvoimalaitokset odotetaan jäsenmaissa rakennettavan. Nämä turvallisuustavoitteet on sisällytetty suomalaiseen säännöstöön, ja niiden voidaan katsoa olevan yleisiä periaatteita, joiden täyttymisestä on syytä varmistua uusia laitoksia rakennettaessa ja käytettäessä. Ydinturvallisuudirektiivin mukaan edellytetään tietyiltä osin WENRAn laatimien turvallisuustavoitteiden ja referenssitasojen noudattamista.

6.2.2 Kansallisten sääntelyrakenteiden vertailu

Kansalliset sääntelyratkaisut riippuvat kunkin maan lainsäädäntötavasta. Seuraavassa on esitetty vertailua muutamien keskeisten maiden tilanteesta (Ruotsi, Iso-Britannia, Ranska, Sveitsi, Tšekki).

Ruotsin ydinenergiainsäädäntö muodostuu ydinenergiasta ja ydinenergia-asetuksesta (lagen om kärnteknisk verksamhet 1984:3, förordningen om kärnteknisk verksamhet 1984:14). Lisäksi Ruotsissa on turvallisuusviranomaisen määräyksiä sekä suositusluonteisia ohjeita ja oppaita (general advices, guidance), jotka eivät ole oikeudellisesti sitovia. Laajemmassa

kontekstissa Ruotsin ydinturvallisuuden ja säteilysuojelun lainsäädäntökehykseen kuuluvat ydinenergilainsäädännön lisäksi säteilylaki (2018:396), ympäristökaari (1998:808), ydinvastuulaki (1968:45) ja jätehuollon rahoitukseen liittyvä laki (2006:647). Ruotsin nykyinen ydinenergilaki on ollut voimassa 35 vuoden ajan. Tänä aikana sitä on muutettu yli 30 kertaa. Lain säännöksiä on lisätty, muutettu ja poistettu, mikä on johtanut siihen, että laki on muuttunut jäsentelemättömäksi ja vaikealukuiseksi. Tämän vuoksi Ruotsin hallitus käynnisti ydinenergilain ja ydinenergia-asetuksen päivitystarpeiden selvitystyön vuonna 2017. Selvitystyön tuloksena valmistui maaliskuussa 2019 komiteamietintö (Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar, SOU 2019:16). Mietintö sisältää ehdotuksen Ruotsin uudeksi ydinenergilajiksi. Ruotsissa nykyinen hallitus käynnisti laajemman ydinenergian käytön edellytysten, lupajärjestelmän ja turvallisuussäntelyn arvioinnin.

Sveitsin ydinenergilainsäädäntö muodostuu ydinenergilaista (Nuclear Energy Act 2003), säteilysuojelulaista (Radiological Protection Act 1991) ja Sveitsin turvallisuusviranomaista (jäljempänä *ENSI*) (Eidgenössisches Nuklearsicherheitsinspektorat) koskevasta laista (ENSI Act 2007). Ydinenergilaki sisältää ydinturvallisuuteen liittyvät periaatteet, luvitusprosessin, luvanhaltijan velvollisuudet, käytöstäpoistoa sekä radioaktiivisen jätteen hävittämistä koskevat säännökset, rangaistussäännökset sekä säännökset ENSIn asemasta, tehtävistä ja rahoituksesta. Säteilysuojelulaki sisältää säännökset tilanteista, joissa on ionisoivan säteilyn vaara. Lisäksi säännöstö sisältää lakiin perustuvia määräyksiä (ordinances) ja määräysten perusteella annettuja sääntelyohjeita (regulatory guidelines). Sveitsin lainsäädännön jako ydinenergilakiin ja säteilylakiin vastaa Suomen tilannetta. Sveitsin viranomaisella ei ole vastaavaa määräystenantovaltuutta kuin Säteilyturvakeskuksella on kumottavan lain ja ehdotetun ydinenergilain nojalla.

Tšekin ydinenergilainsäädännön keskiössä on vuonna 2017 voimaan tullut uusi atomilaki (Atomic Act nro. 263/2016) sekä sitä täsmentävät asetukset. Ydinturvallisuusarvioinnista säädetään tarkemmin eri asetuksissa. Lisäksi on olemassa sarja turvallisuusoppaita (safety guide) ja suosituksia.

6.2.3 Lupajärjestelmä

Iso-Britanniassa turvallisuusviranomainen (jäljempänä *ONR*) myöntää laitospaikkaluvan (Site License) toistaiseksi voimassa olevaksi. ONR myöntää myöhemmin laitoksen elinkaaren eri vaiheissa lupia (Permission), ennen kuin rakentaminen, käyttöönotto, käyttö, käytöstäpoisto tai näiden vaiheiden aikana suoritettavat tietyt toimet voidaan aloittaa. Iso-Britanniassa laitospaikkalupa on korvattava uudella luvalla, jos toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia (esim. operaattorin vaihtuminen, uusien ydinlaitosten rakentaminen, laitosalueen laajentaminen).

Ranskassa pääministeri myöntää ydinlaitosluvan (Creation Authorisation) toistaiseksi voimassa olevaksi. Luvan voimassaolon ehtoja tarkastellaan säännöllisesti kymmenen vuoden välein tehtävissä määräaikaissa turvallisuusarvioinneissa. Ranskan turvallisuusviranomainen myöntää laitoksen käyttöönotolle luvan (Commissioning Authorisation). Ranskan lupamallissa merkittävät muutokset on luvitettava Creation Authorisation -lupamenettelyä vastaavalla tavalla, jotta ydinlaitoslupa pysyy voimassa (ydinvoimalaitoksen kapasiteetti ja ominaisuudet, uusien laitosyksiköiden rakentaminen sekä olennaiset muutokset tekijöissä, jotka ovat vaikuttaneet lupapäätökseen).

Tšekissä ydinlaitoksen lupamenettely muodostuu kolmesta luvasta, joita ovat sijaintilupapäätös, rakennuslupa ja käyttölupa. Toimivalta sijaintipaikan luvittamiseen on rakennuslain nojalla yleisellä rakennusviranomaisella. Rakennuslupan ja käyttölupan myöntää teollisuus- ja

kauppaministeriö kuultuaan turvallisuusviranomaisen kannan. Käyttölupa edellyttää kunnan hyväksymistä. Ennen rakentamista ydinlaitokselle on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi. Tšekissä turvallisuusviranomainen myöntää käyttöluvan toistaiseksi voimassa olevaksi. Ruotsissa uuden ydinlaitoksen ja olemassa olevien laitosten suuret muutokset täytyy arvioida sekä ydinennergialain että ympäristökaaren mukaisesti. Lupahakemus täytyy lähettää sekä Ruotsin turvallisuusviranomaiselle (Strålsäkerhetsmyndigheten; jäljempänä SSM) että maa- ja ympäristötuomioistuimelle. Lupahakemuksessa on oltava mukana ympäristövaikutusten arviointi. Ruotsin hallitus ratkaisee hyväksymisen ympäristölain mukaisesti sekä päättää luvan ehdoista ydinennergialain mukaisesti.

Ruotsin hallitus on asettanut useita selvityskomiteoita arvioimaan muutostarpeita uusien ydinvoimalaitoshankkeiden edellytysten parantamiseksi. Yksi selvityskomitea on arvioinut lupajärjestelmän muutostarpeita ja antanut ensimmäiset ehdotuksensa (SOU 025:7). Ruotsin hallitus on tehnyt lokakuussa 2025 esityksen lupajärjestelmän muuttamisesta. Ehdotuksen tarkoituksena on modernisoida ja virtaviivaistaa ydinlaitosten luvitusta. Ehdotuksessa ydinennergialain mukainen ja ympäristökaaren mukainen luvitus erotettaisiin nykyistä selkeämmin toisistaan. Esityksessä on kolme keskeistä ehdotusta, joilla tuodaan uutena hallituksen periaatepäätös vaihtoehtoisena lupavaiheena, selkeytetään SSM:n lupaviranomaisroolia ydinlaitosten rakentamis- ja käyttöluvissa sekä mahdollistetaan ennen varsinaista lupakäsittelyä edeltävä ennakoarviointi. Ehdotuksessa ympäristökaaren mukaiseen lupakäsittelyyn esitetään vaihtoehtona mallia, jossa hallitukselta haettaisiin ensimmäisenä periaatteellista päätöstä ja käsittely jatkuisi tämän jälkeen ympäristötuomioistuimessa. Ehdotuksen mukaan SSM myöntäisi jatkossa Ruotsin ydinennergialain mukaiset ydinteknisen toiminnan luvat. Ennakoarviointi ennen laitoksen varsinaista luvitusta olisi luonteeltaan sitova, mutta menettely olisi toiminnanharjoittajille vapaaehtoinen. Annettu päätös olisi voimassa määräajan. Ehdotus on monilta osin samansuuntainen kuin Suomeen tämän esityksen mukaisesti ehdotettu rakentamislupahakemusta edeltävä laitossuunnittelun ja turvallisuusperustelujen periaatetasoinen Säteilyturvakeskuksen arviointi (ydinlaitoskonseptin arviointi). Iso-Britanniassa, Ranskassa ja Kanadassa on otettu käyttöön samankaltaisia menettelyjä kuin esityksessä ehdotettu Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoskonseptin arviointi. Tarkoitus on ollut tehostaa ja sujuvoittaa uusien ydinvoimalaitosten luvitusprosessin alkua. Iso-Britanniassa ydinturvallisuus- ja ympäristöviranomaiset tekevät ydinvoimalaitoksen perussuunnittelun arvioinnin (Generic Design Assessment), jonka tarkoituksena on sujuvoittaa ydinvoimalaitoksen suunnittelun ja turvallisuusperustelujen arviointia varsinaisessa lupamenettelyssä (Site License). Iso-Britanniassa tehtävä arviointi on olennaisesti laajempi ja yksityiskohtaisempi kuin esityksessä ehdotetaan. Ranskan lainsäädännössä on vapaaehtoinen esiluvitusvaihe (Safety Options), jossa toiminnanharjoittajat voivat pyytää Ranskan ydinturvallisuusviranomaiselta alustavan kannanoton ydinlaitoksen suunnittelusta ja turvallisuusperusteluista ennen varsinaista lupahakemusta (Creation Authorisation). Kanadassa on vapaaehtoinen laitoksen esiarviointi, jota laitostoimittaja voi hakea. Arvioinnin tavoitteena on tunnistaa aikaisessa vaiheessa luvitus- ja turvallisuusvaatimuksia, antaa viranomaiselle mahdollisuus perehtyä laitokseen jo ennen varsinaista luvitusvaihetta ja antaa kansalaisille varmuutta siitä, että maahan mahdollisesti rakennettavat uudenlaisetkin laitokset tulevat täyttämään turvallisuusvaatimukset.

Sveitsissä ydinlaitoslupajärjestelmä sisältää kolme vaihetta, joita ovat yleinen lupa, rakennuslupa ja käyttölupa. Yleinen lupa tarvitaan ydinvoimalaitoksen sijoittamiseen, ja siinä määritetään myös, missä ajassa luvanhaltijan on haettava rakennuslupaa. Rakennuslupa sisältää tiedot mm. luvanhaltijasta ja rakennuksen sijainnista sekä siitä, missä ajassa luvanhaltijan on aloitettava rakennustyöt. Käyttölupa sisältää tiedot mm. luvanhaltijasta, ydinvoimalaitoksen kapasiteetista ja ympäristön valvonnan mekanismeista. Luvitusprosessiin osallistuvat useat liittovaltio- ja osavaltiotason viranomaiset. Kansallinen viranomainen ENSI voi esittää näihin

lupiin lisäehtoja. Varsinainen lupapäätös tehdään liittovaltion neuvossa. Sveitsin parlamentti ratifioi päätöksen. Sveitsin ydinenergialain 1.1.2018 voimaan tulleen muutoksen jälkeen yleistä lupaa ei enää saa myöntää, joten uusia ydinlaitoksia ei vastaavasti enää ole mahdollista toteuttaa Sveitsissä.

Esityksessä ehdotettu ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden ja sijaintipaikan soveltuvuuden arviointi sekä niitä koskeva Säteilyturvakeskuksen lausunto vastaisivat Tšekissä ja Iso-Britanniassa noudatettuja menettelyitä. Tšekin ydinenergialaissa ensimmäinen ydinturvallisuusviranomaisen arviointiin perustuva lupavaihe on laitospaikkalupa (Site License). Sen yhteydessä arvioidaan kattavasti sijaintipaikan ominaisuuksia, soveltuvuutta ja turvallisuutta ennen rakentamislupahakemusvaihetta. Ison-Britannian lupamallissa laitospaikkaluvan (Site License) myöntämiseksi luvan hakijan on toimitettava sijaintipaikkaperustelu (Site Justification Report), jossa arvioidaan sijaintipaikan ominaisuuksia, soveltuvuutta ja turvallisuutta. Molemmissa maissa perusajatuksena on arvioida sijaintipaikka hyvissä ajoin ennen rakentamislupaa, jotta mahdolliset turvallisuuteen liittyvät tekijät voidaan tunnistaa oikea-aikaisesti ja pystytään vähentämään sijaintipaikan valintaan liittyviä epävarmuuksia ja riskejä.

7 Lausuntopalaute

Esitysluonnos ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi oli julkisesti lausuttavana lausuntopalvelu.fi-sivustolla 26.6.–25.8.2025. Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi lausuntoja yhteensä 68 taholta. Lausuntoja saatiin yli 70 kappaletta. Lausuntoja antoivat ministeriöt, viranomaiset, kunnat, maakuntaliitot, tutkimuslaitokset, yritykset, etujärjestöt, kansalaisjärjestöt ja yksityishenkilöt.

Lausuntoja antoivat seuraavat tahot: Calogena, DeepGeo Finland, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Energiavirasto, Energiateollisuus ry, EPV Energia Oy, Eurajoen kunta, FINAS-akkreditointipalvelu, FinNuclear ry, Fortum Power and Heat Oy, Geologian tutkimuskeskus, Greenpeace Norden, Helen Oy, Helsingin kaupunki, Helsingin yliopiston matemaattisluonnontieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopiston seismologian instituutti, I-Valo, Ilmatieteen laitos, IPU Industrial Power Units, Jensen Hughes Finland Oy, Kaivosteollisuus ry, Keskuskauppakamari, Kiwa Tarkastus Oy, Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto (LUT), liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, Nucone Oy, oikeusministeriö, Oikeusrekisterikeskus, Onnettomuustutkintakeskus, Platom Oy, Pohjolan Voima Oyj, Poliisihallitus, puolustusministeriö, Reef Origin, Satakuntaliitto, SEATOM Technologies Oy, Societal Security Solutions Oy, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Steady Energy, Säteilyturvakeskus, Suomen Ekomodernistit ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Rauhanpuolustajain Lapin piirijärjestö ry, Suomen Sähkökäyttäjät ry, Suomen Yrittäjät ry, Suomen ympäristökeskus, säteilyturvallisuusneuvottelukunta, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Teollisuuden Voima Oyj ja Posiva Oy, Think Atom Oy, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, ulkoministeriö, Uudenmaan liitto, valtiovarainministeriö, Valtion ydinjätehuoltorahasto, ydinturvallisuusneuvottelukunta, ympäristöministeriö ja YVA ry.

Lausunnoissa suhtauduttiin pääosin myönteisesti esityksen tavoitteisiin. Uudistuksen katsottiin vastaavan ajankohtaisiin tarpeisiin ja tukevan ydinenergian turvallista ja tehokasta käyttöä. Erityisesti modulaarinen lupajärjestelmä, teknologianeutraali sääntely ja riskiperusteisuus saivat laajaa kannatusta. Useat lausunnonantajat korostivat, että uudistus parantaa investointiympäristöä ja lisää Suomen houkuttelevuutta ydinenergiahankkeiden sijoituspaikkana.

Ministeriöiden ja virastojen lausunnoissa esitettiin yksityiskohtaisia muutos- ja täsmennysehdotuksia erityisesti niiden toimialaan kuuluvan sääntelyn osalta. Useissa lausunnoissa tuotiin esiin myös tarve täydentää esityksen säätämisyjärjestystä koskevia perusteluita ja vaikutusarvioita.

Useissa lausunnoissa korostettiin kuntien asemaa ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä arvioitiin kuntavaikutuksia. Erityisesti painotettiin, että sijaintikunnan suostumus tulisi säilyttää edellytyksenä ydinlaitoshankkeen etenemiselle jo periaatepäätösvaiheessa. Kunnille ei tulisi aiheutua kustannuksia ydinlaitosten toiminnasta tai siihen varautumisesta, ja osallistumismahdollisuudet tulisi turvata kaikissa lupavaiheissa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn siirtämistä rakentamisluvan yhteyteen pidettiin ongelmallisena, sillä sen katsottiin voivan heikentää osallistumismahdollisuuksia.

SMR-laitosten ja muiden uusien teknologioiden mahdollistamista pidettiin laajasti kannatettavana. Sääntelyn toivottiin olevan teknologianeutraalia ja joustavaa, jotta uudet ratkaisut voidaan ottaa käyttöön turvallisesti ja tehokkaasti. Osa lausunnonantajista suhtautui kriittisesti siihen, että pieniä hankkeita koskevan periaatepäätöksen voisi ratkaista työ- ja elinkeinoministeriö ilman eduskuntakäsittelyä.

Lausunnoissa korostettiin poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastusviranomaisten tehtävien selkeyttämistä sekä varautumista uusiin teknologioihin ja kuljetusturvallisuuteen. Kyberturvallisuus nousi keskeiseksi teemaksi, mukaan lukien sen yhteensovittaminen muun lainsäädännön kanssa, valvontavastuiden jakautuminen ja ehdotus keskittämisestä kustannustehokkuuden varmistamiseksi.

Ydinjätteiden käsittelyä ja loppusijoitusta sekä niihin liittyvää sääntelyä käsiteltiin laajasti useissa lausunnoissa. Lausunnoissa korostettiin, että ydinjätehuollon ratkaisut edellyttävät sosiaalista hyväksyttävyyttä ja avointa viestintää sekä kansainvälisten velvoitteiden ja EU-sääntelyn huomioon ottamista. Lisäksi ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia sekä loppusijoitusta, tuontia, vientiä ja siirtoa koskevat rajoitukset nousivat laajasti esiin, ja erityisesti kansainvälisen loppusijoituksen mahdollistaminen jakoi lausunnonantajien näkemykset. Osa lausunnonantajista kannatti kansainvälisen loppusijoituksen mahdollistamista viitaten mm. taloudellisiin näkökohtiin, myönteisiin työllisyys-, investointi- ja innovaatiovaikutuksiin, ydinenergian ja sen käytön normalisointiin ja maailmanlaajuiseen hyväksyttävyyden parantamiseen sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon ehkäisemiseen. Sen sijaan etenkin kunnat ja ympäristöjärjestöt vastustivat ydinjätteiden tuonnin ja siirron sekä muualla syntyneen ydinjätteen loppusijoituksen Suomessa erityisesti turvallisuus- ja hyväksyttävyyssperustein. Ydinjätehuollon sääntelyn johdonmukaisuutta suhteessa säteilylakiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin pidettiin myös tärkeänä.

Investointiympäristön näkökulmasta esitystä pidettiin pääosin myönteisenä. Yritykset ja elinkeinoelämän järjestöt korostivat sääntelyn selkeyden, ennakoitavuuden ja hallinnollisen taakan keventämisen merkitystä. Osa ympäristöjärjestöistä ja viranomaistahoista korosti turvallisuuden ensisijaisuutta ja varoitti sääntelyn keventämisestä ilman selkeää turvallisuusperustetta.

Lausunnoissa arvioitiin myös esityksen vaikutuksia viranomaisiin, kansalaisiin ja ympäristöön. Säteilyturvakeskuksen roolin laajeneminen nähtiin keskeisenä muutoksena, ja sen resurssien riittävyttä pidettiin olennaisena. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksien ja tiedonsaannin turvaaminen nähtiin tärkeänä erityisesti SMR-laitoshankkeissa. Ympäristövaikutusten arvioinnin ja kaavoituksen yhteensovittamista pidettiin välttämättömänä.

Säännöskohtaisissa kommenteissa korostuivat turvallisuusviranomaisten roolit, ydinjätehuollon sääntely, seuraamusjärjestelmän rakenteet sekä viranomaisyhteistyön ja osallistumisen järjestäminen. Useat lausunnonantajat esittivät tarkennuksia mm. turvahenkilöiden toimivaltuuksiin, kyberturvallisuuteen, ympäristön seurantaan ja siirtymäsäännöksiin liittyen. Lisäksi esitettiin muutoksia seuraamusmaksuja ja muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn.

Esityksen jatkovalmistelussa on otettu huomioon lausunnoissa esitetyt näkökohdat ja kehitysehdotukset.

Ministeriöiden ja virastojen lausunnoissa esitettyjen yksityiskohtaisten huomioiden perusteella on muokattu useita lainkohtia ja täydennetty perusteluita. Ehdotetussa ydinenergialaissa on muokattu mm. turvajärjestelyjä, virka-apua, Säteilyturvakeskuksen tutkintaoikeutta, päätöksentekoon liittyviä hallintomenettelyitä ja seuraamusmaksua koskevia säännöksiä. Samoin ehdotetun ydinenergialain suhdetta SOVA-lain soveltamiseen periaatepäätöksen käsittelyn yhteydessä, YVA-lain soveltamiseen ydinlaitosten lupa-asioissa, ydinjätteiden valvonnasta vapauttamista suhteessa säteilylakiin sekä ehdotettujen säännösten suhdetta SOLAS-sopimuksen soveltamiseen on selvennetty säännösehdoituksissa. Rikoslakiin ehdotetun 34 luvun 4 §:n ja 44 luvun 10 §:n muutosehdotusta on muokattu perusteellisesti, turvallisuusselvityslain 21 §:n muutosehdotusta on selvennetty ja säteilylain 80 §:ään ehdotettua muutosta on muokattu. Ehdotetun ydinenergialain turvajärjestelyjä, turvallisuusselvitystä, periaatepäätöksen hyväksymisen edellytyksiä, suhdetta alueidenkäyttölakiin ja rakentamislakiin on selkeytetty. Säteilyturvakeskuksen lausunnon perusteella säännösehdoituksiin ja niiden perusteluihin on tehty lukuisia teknisiä korjauksia. Esityksen perustelujen vaikutuksia koskevaa jaksoa sekä suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestysperusteluja koskevaa jaksoa on täydennetty. Aikataulusyistä ei ole ollut mahdollista selvittää viranomaisvalvonnan toimivallanjaon uudistamista yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetussa laissa (310/2025).

Kuntien, maakuntaliittojen ja Suomen Kuntaliitto ry:n lausuntojen perusteella kunnan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on parannettu. Ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen vireilletulo edellyttäisi sijaintikunnan puoltaa, ja tämä koskisi myös sellaisia rakentamislupahakemuksia, joiden osalta Säteilyturvakeskus on toimivaltainen lupaviranomainen. Ydinlaitoslupaa koskevasta hakemuksesta olisi aina pyydyttävä lausunto sijaintikunnalta ja lähiympäristön kunnilta. Sijaintikunnalla olisi myös valitusoikeus ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevasta päätöksestä. Ydinjätteiden tuonti tai siirto Suomeen sekä niiden vienti tai siirto Suomesta olisi mahdollista tarkasti rajatuissa tilanteissa. Kumottavan lain mukainen lähtökohtainen kieltä loppusijoittaa muualla tuotettuja ydinjätteitä Suomessa ja velvollisuus loppusijoittaa Suomessa syntyneet ydinjätteet Suomeen säilytettäisiin. Valtioneuvoston luvan myöntäminen muualta Suomeen tuodun ydinjätteiden käsittelyyn ja lyhytaikaiseen varastointiin edellyttäisi sijaintikunnan puoltaa, ja sijaintikunnalla olisi myös valitusoikeus myönnetystä luvasta. Rakentamislain 12 luvun soveltamista ydinlaitoksiin on täydennetty. Luvanhaltijoiden velvoitteita on myös selkeytetty säännösehdoituksissa ja niiden perusteluissa.

Elinkeinoelämän ja energia-alan järjestöjen, yritysten ja LUTin lausuntojen perusteella etenkin ydinlaitoksen sekä sen sijaintipaikan, järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden sääntelyä on muokattu ja varsinkin perusteluissa on selkeytetty asioita. Seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä on muutettu perusteellisesti. Samoin ydinlaitoshankkeiden hyväksyttävyyteen liittyviä näkökohtia on otettu huomioon mm. edellyttämällä sijaintikunnan puoltaa rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytyksenä. Fortum Power and Heat Oy:n lausunto ja Teollisuuden voima Oy:n ja Posiva Oy:n yhteinen lausunto olivat huomattavan

yksityiskohtaisia verrattuna muihin elinkeinoelämän ja energia-alan sekä yritysten lausuntoihin. Kyseisten luvanhaltijoiden lausunnoissa esitetyt näkökohdat on pääosin otettu huomioon esityksessä.

Lausunnonantajien toisistaan poikkeavia näkemyksiä ydinjätteiden viennin, tuonnin ja siirron sekä muualla syntyneen ydinjätteen loppusijoitukseen Suomessa arvioitiin esityksen valmistelussa perusteellisesti ja laaja-alaisesti. Sääntelyä on tarkennettu jonkin verran.

Lisäksi ympäristöjärjestöjen lausuntojen perusteella osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevaa sääntelyä on tarkennettu.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausuntonsa hallituksen esitysluonnoksesta 9.1.2026. Lausunnon mukaan ydinenergialakia koskevan esitysluonnoksen taustaa, tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia on kuvattu napakasti. Esitysluonnos on kokonaisuutena hyvin valmisteltu, ja se on kirjoitettu hyvällä yleiskielellä. Lain kokonaisuudistuksen vaikutuksia on käsitelty monipuolisesti ja pääosin perusteellisesti, mutta vaikutuksia olisi hyvä tarkentaa joiltakin osin.

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnon perusteella vaikutusarviointeja on täydennetty yrityksistä, viranomaistoimintaa ja viranomaisten yhteistyötä, kuntataloutta, ympäristöä ja alueidenkäyttöä sekä kansalaisten osallistumista koskevilta osin. Lisäksi lausunnon perusteella vaikutusarviointeja on täydennetty perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia ja kansallista liikkumavaraa käsittelevillä jaksoilla.

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Ydinenergialaki

8.1.1 I OSA: YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku - Yleiset säännökset ydinenergian käytöstä

1 §. Lain tarkoitus. Lain tavoitesäännös olisi sisällöltään vastaava kuin kumottavan lain 1 §:n mukaan. Ydinenergialain tavoitteena olisi edelleen varmistaa ydinenergian käytön turvallisuus ja muu yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus sekä se, että ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä.

Ydinenergian käytöllä tarkoitettaisiin, kuten nykyisin, lain soveltamisalaan 2 §:n mukaan kuuluvaa toimintaa.

2 §. Soveltamisala. Pykälä olisi sisällöltään vastaava kuin kumottavan 2 §:n 1–3 momentti. Pykälä vastaisi 1 §:ää siten, että ydinmateriaalivalvonta ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta koskeva tavoite liittyy kaikkeen pykälässä tarkoitettuun toimintaan, mutta turvallisuus lähinnä 3–5 kohtaan. Lain soveltamisalaan kuuluisi edelleen kaikki toiminta, johon liittyy ydinmateriaaleja (mukaan lukien tutkimustoiminta, kaivostoiminta, teollisuuden prosessit, terveydenhoito).

Ehdotuksen mukaan uraani- tai toriumpitoinen malmi olisi myös ydinainetta tiettyjen sitä koskevien raja-arvojen ylittyessä, joten sitä ei enää erikseen mainittaisi soveltamisalaa koskevassa pykälässä. Kaivos- ja malminrikastustoiminta, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen (ks. kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 2 kohta), korvattaisiin ydinaineen

talteenottolaitoksella. Ehdotuksen 5 §:ssä säädetään muutoinkin pykälässä käytettyjen käsitteiden merkityksestä.

Pykälän 3 kohdan mukaisesti laissa säädettäisiin ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä sekä käytöstäpoistosta tai loppusijoituslaitosten osalta sulkemisesta. Ydinvoimalaitos määriteltäisiin 5 §:n 1 momentin 32 kohdassa ydinlaitokseksi, jonka tarkoituksena on fissioon perustuen ydinreaktorin avulla tuottaa sähköä tai lämpöä. Esitykseen sisältyy ehdotus säteilylain muuttamisesta, jonka mukaan säteilylakia sovellettaisiin fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön.

Pykälän 4 kohdassa tarkoitetun ydinjätehuollon osalta soveltamisala muuttuisi hieman aikaisempaan nähden johtuen siitä, että ydinjätteen määritelmää ehdotetaan muutettavaksi ja se koskisi aikaisempaan nähden hieman rajallisempaa toimintaa vain ydinlaitoksiin liittyen.

Ehdotuksen mukaista ydinmateriaalivalvonnan sääntelyä on syytä soveltaa kaikkeen Suomessa tapahtuvaan ydinenergian käyttöön. Sotilaskäytössä olevien ydinmateriaalien valvonnan olisi tarvittaessa mahdollista säätää poikkeuksia, kunhan Suomea sitovat ydinmateriaalivalvonnan kansainväliset velvoitteet täytetään.

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinenergian käyttöön sovellettaisiin Suomea velvoittavia ydinalan kansainvälisiä sopimuksia, lukuun ottamatta SOLAS-sopimusta. Keskeisimpiä ovat:

- o ydinsulkusopimus;

- o Euratom-sopimus;

- o Euratom-sopimusta täydentävä asetus N:o 9 Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 197 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen malmien pitoisuuksien määrittämisestä 2.2.1960, jäljempänä *malminen pitoisuuksien määrittämistä koskeva asetus N:o 9*, ja Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus;

- o ydinmateriaalivalvontasopimus;

- o valvontasopimuksen lisäpöytäkirja;

- o sopimus täydellisestä ydinkoekiellosta (SopS 15/2001) ja siihen liittyvä täydellisen ydinkoekieltosopimuksen järjestön valmistelutoimikunnan ja Suomen hallituksen välinen järjestely, joka koskee täydellisestä ydinkoekiellosta tehdyn sopimuksen kansainvälisiin monitorointilaitoksiin liittyvää toimintaa, hyväksymisen jälkeinen toiminta mukaan lukien (SopS 47/2000);

- o ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus;

- o CPPNM-yleissopimus;

- o käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus;

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja Suomea velvoittavia ydinalan kansainvälisiä sopimuksia ovat myös lukuisat kahdensiviset sopimukset. Euratom-sopimuksessa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa on ydinaineiden hankintaan liittyviä ja ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus kaksikäyttötuotteiden vientiä, välitystä, teknistä apua, kauttakulkua ja siirtoa koskevan unionin valvontajärjestelmän perustamisesta annettuun asetukseen 2021/821 (EU), jäljempänä *EU-vientivalvonta-asetus*, ja kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettuun lakiin (500/2024), jäljempänä *vientivalvontalaki*, joita sovelletaan ydinmateriaalien vientiin, siirtoon ja kauttakulkuun. Momentin mukaan sovellettaisiin kuitenkin ehdotettua lakia, jos vienti, siirto tai kauttakulku koskee sellaista ydinmateriaalia, joka on samalla ehdotetun lain mukaista ydinjätettä. Vastaava säännös on kumottavan lain 2 §:n 4 momentissa.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen viittaus ydinvastuulakiin. Ehdotetussa laissa säädettäisiin ydinvastuulain noudattamisen valvonnasta.

Pykälän 4 momentissa olisi viittaus säteilylain soveltamiseen sen mukaan kuin ehdotetussa laissa säädetään.

Pykälän 5 momentissa olisi informatiivinen viittaus vaarallisten aineiden kuljetusta koskevaan muuhun lainsäädäntöön. Ehdotetun lain kannalta keskeinen on VAK-laki, jota myös sovelletaan ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen. VAK-laissa säädetään kuljetusten turvallisuudesta vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista (ADR) tehdyn eurooppalaisen sopimuksen (SopS 23/1979) ja muiden kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Radioaktiivisten aineiden kuljetusten osalta Säteilyturvakeskus on VAK-lain mukaan toimivaltainen viranomainen. VAK-lain nojalla annetut Liikenne- ja viestintäviraston VAK-määräykset, joissa on mm. tarkennettu vaarallisten aineiden tie-, rautatie- ja ilmakuljetusta, ovat keskeisiä VAK-lain soveltamisen kannalta.

Pykälän 6 momentissa olisi viittaus painelaitelakiin, jota sovelletaan ydinlaitosten painelaitteisiin ja ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen käytettäviin painelaitteisiin sen lisäksi, mitä ehdotetussa laissa säädetään. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi painelaitelain muuttamisesta. Lisäksi ydinlaitosten sähkölaitteisiin sovellettaisiin sähköturvallisuuslakia (1135/2016) ja paloturvallisuuslaitteisiin eräistä paloturvallisuuslaitteista annettua lakia (191/2024).

Pykälän 7 momentin mukaan ydinlaitokseen sovellettaisiin rakentamislakia, mutta mainitun lain 4 ja 12 lukua sen mukaan kuin ehdotetussa laissa säädetään. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Pykälän 8 momentissa olisi informatiivinen viittaus työturvallisuuslakiin (738/2002), ympäristönsuojelulakiin, alueidenkäyttölakiin (132/1999), kaivoslakiin, jätelakiin, SOVA-lakiin, YVA-lakiin ja kyberturvallisuuslakiin.

Pykälän 9 momentissa olisi informatiivinen viittaus työterveyshuoltolain (1383/2001) 13 §:ään.

Pykälän 10 momentissa olisi informatiivinen viittaus luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojalaki*).

4 §. Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain ja muun lainsäädännön yhteensovittamisesta ydinlaitoksen suunnittelussa, rakentamisessa, käytössä sekä sen käytöstäpoistossa tai loppusijoituslaitoksen osalta sulkemisessa. Tulkintatilanteissa olisi terveyttä, turvallisuutta ja

ympäristösuojelua koskevia eri lainsäädäntöihin perustuvia velvoitteita sovellettava tavalla, joka ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta.

5 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ehdotetussa laissa käytetyt keskeiset käsitteet.

Kohdassa 1 ydinenergian käytöllä tarkoitettaisiin kumottavaa lakia vastaavasti 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa, kuitenkin huomioon ottaen ehdotetut muutokset verrattuna kumottavassa laissa säädettyyn.

Kohtien 2–7 määritelmät luonnonuraani, väkevöity uraani, erityinen halkeamiskelpoinen aine, lähtöaine, uraani- tai toriumpitoinen malmi ja ydinaine vastaisivat Euratom-sopimuksen, malmien pitoisuuksien määrittämistä koskevan asetuksen N:o 9 ja Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen vastaavia määritelmiä. Sopimuksen ja asetusten vaatimukset sitovat suomalaisia toiminnanharjoittajia ja osaltaan myös Suomen valtiota, joten on syytä määritellä yhteiseen soveltamisalaan kuuluvat aineet vastaavasti. Merkittävimmät muutokset kumottavaan lakiin verrattuna olisivat lähtöaineen määritelmään kuuluvista aineista käytetyt käsitteet 5 kohdan d alakohdassa ja uraani- tai toriumpitoisten malmien kuulumisen jatkossa ydinaineisiin. Lisäksi kumottavan lain nojalla säädetty erityiseksi halkeamiskelpoiseksi aineeksi luokittelemisen alaraja (0,01 kg tonnissa) poistuisi.

Kohdassa 8 ydinmateriaali määriteltäisiin pääosin vastaavasti kuin YEA 1 §:n 1 momentin 8 kohdassa ja 8 §:n 1 momentissa, mutta jatkossa yksityisoikeudelliset sopimukset eivät kuuluisi ydinmateriaalin käsitteeseen. Ehdotetun 2 §:n mukaisesti niitä koskeva toiminta käsiteltäisiin erillisenä ydinaineista ja muista ydinmateriaaleista.

Kohdissa 9 ja 10 tuonti ja vienti määriteltäisiin EU-vientivalvonta-asetusta vastaavalla tavalla tarkoittamaan tuontia EU:n tullialueen ulkopuolelta ja vientiä sen ulkopuolelle.

Kohdassa 11 siirto määriteltäisiin EU:n tullialueen sisällä tapahtuvaksi siirroksi erotuksena viennistä tai tuonnista. Siirrosta olisi aina kyse joko siirrosta Suomeen tai Suomesta. Kumottavan laissa viennin käsite kattaa myös Suomesta tapahtuvat siirrot ja tuonti myös Suomeen tapahtuvat siirrot, mutta vastaavasti kuin EU-vientivalvonta-asetuksessa ja tullimenettelyissä EU:n tullialueen sisäiset ja rajan ylittävät siirrot ehdotettaisiin erotettavaksi toisistaan.

Kohdassa 12 alkuperämaarajoitus määriteltäisiin pääosin vastaavasti kuin YEA 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Käsitteellä tarkoitettaisiin jotain täydentävää rajoitusta tai velvoitetta verrattuna siihen, mitä ydinenergialaissa säädetään. Tällainen olisi esim. vaatimus toimittaa vuosittainen listaus hallussa olevista alkuperämaarajoituksen alaisista ydinmateriaaleista. Ydinmateriaalien lisäksi alkuperämaarajoitus voisi kohdistua muihin ydinenergian käyttöön liittyviin tuotteisiin, jos tällaisia olisi ydinalan kahdenvälisessä sopimuksessa määritelty. Euratomin ja Kanadan välinen sopimus koskee esim. ydinmateriaaliksi laskettavien tuotteiden lisäksi tritiumia. Kohdassa täsmennettäisiin lisäksi, että alkuperämaarajoitus voisi johtua myös Suomen valtion toiselle valtiolle antamasta ydinenergian rauhanomaiseen käyttöön liittyvästä sitoumuksesta. Nykyistä alkuperämaarajoituksen määritelmää on tulkittu jo samalla tavoin.

Kohdassa 13 Euratom-sopimus tarkoittaisi vuonna 1957 solmittua Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusta, jonka Suomi hyväksyi osana liittymistä EU:n jäseneksi.

Kohdassa 14 Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus tarkoittaisi 2.10 jaksossa määriteltyä asetusta.

Kohdassa 15 viitattaisiin säteilylain 4 §:n 12 kohdassa tarkoitettuun potentiaalisen altistuksen määritelmään.

Kohdan 16 säteilytyötä koskeva määritelmä vastaisi keskeisiltä osin säteilylain 4 §:n 26 kohdan määritelmää.

Kohdan 17 säteilytyöntekijän määritelmä olisi vastaava kuin säteilylain 4 §:n 27 kohdassa. Määritelmässä säteilytyö kuitenkin viittaisi 16 kohdassa määriteltyyn säteilytyöhön säteilylain sijaan.

Kohdassa 18 viitattaisiin säteilylain 91 §:ssä säädettyyn valvonta- ja tarkkailualueeseen, joita voi olla useita. Säteilylain 91 §:n 3 momentin nojalla on annettu valvonta- ja tarkkailualueita koskevia tarkentavia säännöksiä, joita sovellettaisiin myös ydinenergialain mukaisiin valvonta- ja tarkkailualueisiin.

Kohdan 19 säteilyturvallisuukspoikkeamaa koskeva määritelmä vastaisi säteilylain 4 §:n 28 kohdan määritelmän alkuosaa.

Kohdassa 20 viitattaisiin säteilylain 4 §:n 31 kohdan määritelmään.

Kohdan 21 määritelmä vastaisi keskeisiltä osin säteilylain 4 §:n 37 kohdan ulkopuolisen työntekijän määritelmää.

Kohdassa 22 viitattaisiin säteilylain 4 §:n 36 kohdan työperäisen altistuksen määritelmään.

Kohdassa 23 määriteltäisiin vallitseva altistustilanne ionisoivan säteilyn aiheuttamaksi altistustilanteeksi, joka ei ole säteilyvaaratilanne eikä ydinenergian käyttöä (vrt. säteilylain 4 §:n 39 kohdan vallitsevan altistustilanteen määritelmä).

Kohdan 24 määritelmä vastaisi keskeisiltä osin säteilylain 4 §:n 42 kohdan määritelmää ja kohdan 25 määritelmä keskeisiltä osin säteilylain 4 §:n 43 kohdan määritelmää.

Kohdassa 26 viitattaisiin säteilylain 85 §:ään, jonka nojalla Säteilyturvakeskus on antanut STUK-määräyksen SY/1/2018 vapaarajoista ja vapauttamisrajoista.

Kohdan 27 mukaan radioaktiivisella aineella tarkoitettaisiin ainetta, joka hajoaa itsestään ja lähettää ionisoivaa säteilyä. Määritelmä olisi sama kuin säteilylain 4 §:n 14 kohdassa tarkoitettu radioaktiivinen aine. Säteilyturvallisuuksdirektiivissä radioaktiivinen aine määritellään aineeksi, joka sisältää yhtä tai useampaa jonkun alkuaineen isotooppia, jonka aktiivisuutta tai aktiivisuuspitoisuutta ei voida säteilysuojelun kannalta jättää huomiotta.

Kohdan 28 mukainen ydinpolttoaineen määritelmä vastaisi keskeisiltä osin YEA 1 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmää. Määritelmää tarkennettaisiin siten, että ydinpolttoaine koostuu ydinaineesta ja siihen välittömästi liittyvistä rakenteista. Ydinpolttoaineen suunnittelun ja valmistuksen vaatimukset kohdistuvat ydinaineen lisäksi näihin rakenteisiin. Nykyisin käytössä olevissa ydinvoimalaitoksissa näitä rakenteita ovat esim. metalliset ydinpolttoainesauvojen suojakuoret ja sauvat toisiinsa yhdistävät välituet. Ydinpolttoaine voi olla toisissa reaktorimalleissa myös kuulina tai sulan aineen seassa, jolloin vastaavia rakenteita ei tarvita.

Kohdan 29 mukainen käytetyn ydinpolttoaineen määritelmä vastaisi ydinjätedirektiivin mukaista määritelmää.

Kohdan 30 mukaan ydinjätettä olisivat käytetty ydinpolttoaine sekä ydinlaitoksen käytön ja käytöstäpoiston yhteydessä tai seurauksena aktivoituneet tai radioaktiivisella aineella kontaminoituneet rakenteet, laitteet, tavarat ja aineet. Kyseiset rakenteet, laitteet, tavarat ja aineet olisivat ydinjätettä silloin, kun niille ei enää olisi muuta hyväksyttävää käyttöä, esim. toisella luvanhaltijalla, ja tähän liittyvästä menettelystä säädettäisiin tarkemmin 210 §:ssä. Määritelmä rajaisi ydinjätteen syntymisen ydinlaitoksiin, kun kumottavan lain mukaan viitataan ydinenergian käyttöön (ks. kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 3 kohta). Jos ydinenergian käyttö on pienimuotoista, on tarkoituksenmukaisempaa soveltaa mahdollisesti syntyviin radioaktiivisiin jätteisiin säteilylakia. Ydinjätettä olisi myös käytetyn ydinpolttoaineen ja muiden ydinjätteiden käsittelystä syntyvä jäte riippumatta sen käsittelypaikasta. Ydinlaitoksen käytön ja käytöstäpoiston aikana päästöjen mukana ympäristöön levinneet radioaktiiviset aineet eivät kuitenkaan olisi ydinjätettä. Ehdotetussa laissa määriteltäisiin perusteet viranomaisvalvonnasta vapauttamiselle. Kun aktiivisuuspitoisuudet eivät ylitä vapauttamisrajaa, kyseinen jäte ei enää olisi ydinjätettä.

Kohdan 31 mukaan hyvin matala-aktiivisella ydinjätteellä tarkoitettaisiin sellaista ydinjätettä, jonka säteilysuojelutarve on vähäisempi verrattuna muihin ydinjätteisiin. Hyvin matala-aktiivisen ydinjätteen säteilyturvallisuuden kannalta merkittävien radioaktiivisten aineiden keskimääräinen pitoisuus voi olla enintään 100 kilobecquerelia kilogrammaa kohti. Säteilyturvallisuuden kannalta merkittäviä ominaisuuksia ovat mm. pitkä puoliintumisaika, radioaktiivisen aineen hajoamismuoto ja korkea hajoamisenergia. Määritelmän aktiivisuuspitoisuusraja olisi vastaava kuin kumottavassa laissa, jonka mukaan hyvin matala-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituslaitoksen kokonaisaktiivisuusinventaarille on asetettu yhden terabecquerelin (TBq) raja. Kokonaisaktiivisuusrajasta luovuttaisiin, ja se korvattaisiin säätämällä tarkemmin tällaisten ydinjätteiden loppusijoitukseen liittyvään säteilysuojaustarpeeseen perustuvasta ajallisesta rajoituksesta (ks. 216 §).

Kohdan 32 mukaan ydinvoimalaitos tarkoittaisi keskeisiltä osin samaa laitosta kuin kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan. Tarkennuksena kumottavaan lakiin määriteltäisiin kyseessä olevan laitos, jonka tarkoituksena on fissioon perustuen ydinreaktorin avulla tuottaa sähköä tai lämpöä. Ydinvoimalaitokseen kuuluisivat siihen välittömästi liittyvät tilat, kuten nykyisin.

Kohdassa 33 määriteltäisiin ydintekninen laitos. Kyseessä olisi itsenäinen ydinlaitos, jota kohdan a alakohdan mukaan käytettäisiin erityisen halkeamiskelpoisen aineen tai lähtöaineen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon ja jossa mainittuja ydinaineita säilytetään kerralla laitoksella enemmän kuin yksi efektiivinen kilogramma. Määritelmä vastaisi YEA 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ydinaineen laajamittaista valmistusta, tuottamista, käyttämistä, käsittelyä tai varastointia, jotka kuuluvat ydinlaitoksen määritelmään kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan. Soveltamisrajaus (yksi efektiivinen kilogramma) perustuu ydinmateriaalivalvontasopimuksessa määrättyihin ja Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa säädettyihin ydinmateriaalivalvonnan velvoitteisiin, joiden mukaan tällaisia laitoksia valvotaan samantasoisesti kuin muita ydinlaitoksia, esim. ydinreaktoreita. Efektiivinen kilogramma määriteltäisiin viittaamalla Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetukseen. Kohdan b alakohdan mukaan ydinteknisellä laitoksella tarkoitettaisiin myös ydinjätteiden käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon käytettävää itsenäistä laitosta. Pakkaamisella tarkoitettaisiin myös käytetyn ydinpolttoaineen pakkaamista loppusijoitusta varten esim. loppusijoituskapseleihin. Ydinjätteiden osalta poistettaisiin YEA 6 §:ssä säädetty kokonaisaktiivisuuteen tai alfa-

aktiivisuuteen perustuvat raja-arvot, jolloin ydinjätteisiin liittyvää toimintaa harjoitettaisiin lähtökohtaisesti ydinlaitoksessa. Ydinjätteen määritelmä olisi kuitenkin nykyistä rajatumpi ja liittyisi aina ydinlaitoksiin. Sen vuoksi muutos ei käytännössä olisi kovinkaan merkittävä. Kyseessä olisi itsenäinen ydintekninen laitos, jos se toteutetaan erillisenä ydinvoimalaitoksesta ja se toimii kokonaan tukeutumatta ydinvoimalaitoksen järjestelmiin.

Kohdan 34 mukaan ydinpolttoaineen tuotantolaitoksella tarkoitettaisiin kohdan a alakohdan mukaisesti laitoksia, joissa fissiili materiaali väkevöidään ydinpolttoaineeseen kelpaavaan väkevöintiasteeseen. Kohdan b alakohdan mukaan ydinpolttoaineen tuotantolaitoksilla tarkoitettaisiin myös laitoksia, jotka on tarkoitettu ensisijaisesti ydinpolttoaineen valmistukseen reaktorissa käytettävään muotoon. Kohdan c alakohdan mukaan käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelylaitos olisi myös ydinpolttoaineen tuotantolaitos, koska sen tuotteena rauhanomaisessa käytössä on käytetystä ydinpolttoaineesta erotetut aktinidit, joista voidaan valmistaa ydinpolttoainetta. Ydinpolttoaineen tuotantolaitokseksi ei katsottaisi uraanin erotuslaitosta, jossa tuotetaan uraanirikastetta, eikä konversiolaitosta, jossa uraanirikaste muutetaan väkevöintiin sopivaan kemialliseen muotoon, koska uraanin isotooppisuhde pysyy prosesseissa luonnollisena ja siten kriittisyysonnettomuus ei ole mahdollinen.

Kohdassa 35 määriteltäisiin loppusijoituslaitos ydinjätedirektiivin määritelmää vastaavalla tavalla. Loppusijoituslaitokseen kuuluvat loppusijoitukseen tarkoitettujen tilojen lisäksi aputilat, jotka voivat sijaita maan päällä tai maan alla. Myös hyvin matala-aktiivisen jätteen loppusijoituslaitos olisi ydinlaitos, mutta lupajärjestelmässä aktiivisuuspitoisuuksiltaan erilaisia ydinjätteitä varten tarkoitettut laitokset eriytettäisiin toisistaan. Samoin loppusijoituslaitosta koskevissa vaatimuksissa otettaisiin huomioon siihen sijoitettavien ydinjätteiden aktiivisuuspitoisuus. Määritelmään sisältyvä sana ”ensisijainen” mahdollistaisi myös muun ydinjätteiden loppusijoitukseen luontevasti liittyvän toiminnan. Myös ydinjätedirektiivin määritelmässä käytetään sanaa ”ensisijainen”. Ydinjätteitä loppusijoitettavaksi käsittelevät ydintekniset laitokset, kuten kapselointilaitos, eivät olisi loppusijoituslaitoksia.

Kohdan 36 mukaan maaperäloppusijoituslaitoksella tarkoitettaisiin hyvin matala-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituslaitosta. Kyseinen laitos rakennetaan maanpinnan läheisyyteen. Tyypillinen maaperäloppusijoituslaitos muistuttaa rakenteiltaan vaarallisten aineiden kaatopaikkoja. Maaperäloppusijoituslaitokseen saisi sijoittaa vain hyvin matala-aktiivista ydinjätettä.

Kohdan 37 määritelmä olisi uusi, ja sillä tarkoitettaisiin lähinnä kumottavan lain mukaista malminrikastustoimintaa sekä siihen verrattavaa muuta jalostustoimintaa. Määritelmän mukaan ydinaineen talteenottolaitoksella tarkoitettaisiin laitosta, jota käytetään lähtöaineen talteenottoon, käytännössä lähtöaineeksi katsottavan uraani- tai toriumrikasteen talteenottoon. Tällä tarkoitettaisiin uraanin tai toriumin tuottamista niiden hyödyntämiseksi jatkojalostuksessa, mutta ei sellaista toimintaa, jossa näitä kertyy esim. epäpuhtauksina sivuvirtoihin. Jos sen sijaan pääasiallisena syötteenä olisi lähtöaine, kyseessä olisi ydinlaitos. Lisäksi määritelmän mukaan kalenterivuoden aikana olisi otettava talteen uraania tai toriumia yli 10 000 kg tai niitä olisi säilytettävä talteenoton tuloksena syntyneessä lähtöaineessa kerralla yli 10 000 kg. Jos kyseessä on toiminta, jossa määritelmän mukaisia rajoja ei ylitetä, siihen sovellettaisiin kuitenkin ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita, esim. toiminta saattaa edellyttää toimintalupaa. Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa lähtöaineen tuotantoa talteenottolaitoksella koskevat vastaavat säännökset kuin ydinlaitoksia, joten on tarpeen asettaa vuosituotantorajan lisäksi raja kerralla säilytettävälle uraanille tai toriumille, johon mainitussa asetuksessa perustuu laitoksen määritelmä.

Kohdan 38 mukaan ydinlaitoksia olisivat ydinvoimalaitos, ydintekninen laitos, ydinpolttoaineen tuotantolaitos ja loppusijoituslaitos, ei kuitenkaan ydinaineen talteenottolaitos. Kumottavaan lakiin verrattuna myös maaperäloppusijoituslaitokset olisivat ydinlaitoksia. Pysyvästi käytöstäpoistettu ydinvoimalaitos, ydintekninen laitos tai ydinpolttoaineen tuotantolaitos taikka pysyvästi suljettu loppusijoituslaitos eivät enää olisi ydinlaitoksia.

Kohdassa 39 määriteltäisiin liikkumis- ja oleskelurajoitusalue alueeksi, jossa ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen suojaamiseksi liikkumista ja oleskelua on poliisilain (872/2011) 9 luvun 8 §:n nojalla annetussa sisäministeriön asetuksessa rajoitettu.

Kohdan 40 mukaan laitosalue olisi rajattu alue liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Käytännössä laitosalue on rajattu kaksoisaidalla.

Kohdassa 41 määriteltäisiin tietoaaineisto, joka tarkoittaisi 8 kohdan e alakohdassa määriteltyä ydinalan tietoaaineistoa sekä asiakirjoista ja muista tiedoista muodostuvaa tietokokonaisuutta, joka liittyy ydinlaitoksiin, ydinaineen talteenottolaitoksiin taikka ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksiin.

Kohdan 42 mukaan ydinlaitoksen rakennuksella tarkoitettaisiin sellaista rakentamislain 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettua rakennusta, jossa on ydinlaitoksen toimintoja tai sen turvallisen toiminnan edellyttämiä huonetiloja.

Kohdan 43 mukaan ydintekninen rakenne määriteltäisiin ottaen huomioon rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien sääntöjen yhdenmukaistamisesta ja asetuksen (EU) N:o 305/2011 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/3110, jäljempänä *EU:n rakennustuoteasetus*. Ydintekninen rakenne olisi ydinlaitoksen rakennuksen tai järjestelmän (esim. ilmastointikanavien putkisto) osaksi tarkoitettu ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkityksellinen rakenne, joka koostuu vähintään kahdesta EU:n rakennustuoteasetuksessa tarkoitettua rakennustuotteesta ja joka ei kuulu mainitussa asetuksessa tarkoitetun yhdenmukaistetun tuotestandardin soveltamisalaan tai jonka valmistaja ei ole hankkinut rakenteelle eurooppalaista teknistä arviointia mainitun asetuksen mukaisesti. EU:n rakennustuoteasetuksen mukaan rakennustuotteella tarkoitetaan mitä tahansa muotoiltua tai muodotonta aineellista tarviketta, mukaan lukien 3D-tulostetut tuotteet, tai tuotejärjestelmää, joka saatetaan markkinoille, myös rakennustyömaalle toimittamalla, liitettäväksi pysyvästi rakennuskohteisiin tai niiden osiin, lukuun ottamatta tarvikkeita, jotka on ensin integroitava tuotejärjestelmään tai toiseen rakennustuotteeseen ennen niiden liittämistä pysyvästi rakennuskohteisiin. Määritelmä kattaisi laajasti erilaisia rakennustuotteita. Määritelmän kannalta ei ole merkitystä sillä, onko rakennustuotteen vaatimustenmukaisuus mahdollisesti arvioitu EU:n rakennustuoteasetuksen mukaisesti vai ei. Myös luonnon materiaali voi olla määritelmässä tarkoitettu rakennustuote. Ydintekninen rakenne voisi koostua esim. kalliosta yhdistettynä johonkin erikseen valmistettuun rakennustuotteeseen. Esitykseen sisältyy ehdotus eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain (954/2012) muuttamisesta. Mainitussa laissa säädetään kansallisesti niiden tuotteiden tuotehyväksynnästä, joiden vaatimustenmukaisuutta ei ole EU:n rakennustuoteasetuksen mukaisesti arvioitu. Määritelmässä tarkoitettuun ydintekniseen rakenteeseen ei sovellettaisi kyseistä kansallista lakia, vaan ydinteknisten rakenteiden vaatimustenmukaisuus arvioitaisiin sen sijaan ehdotetun ydinenergilain mukaisesti eli kyse olisi tältä osin kansallisesti rinnakkaisesta menettelystä.

Kohdan 44 mukaan ydinlaitoksen rakenteella tarkoitettaisiin ydinteknistä rakennetta sekä muuta ydinlaitoksen rakennuksen tai ydinlaitoksen järjestelmän osaksi tarkoitettua ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkityksellistä rakennetta. Muiden ydinlaitosten rakenteiden kuin

ydinteknisten rakenteiden vaatimustenmukaisuus arvioidaan joko EU:n rakennustuoteasetuksen mukaan tai eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain mukaan.

Kohdassa 45 määriteltäisiin ydintekninen kone ottaen huomioon koneista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/42/EY ja neuvoston direktiivin 73/361/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1230, jäljempänä *EU:n koneasetus*. Ydintekninen kone olisi EU:n koneasetuksen 2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu kone ja vastaavaa tuote. Kyseisen kohdan mukaan EU:n koneasetusta ei sovelleta koneisiin ja vastaaviin tuotteisiin, jotka on erityisesti suunniteltu käytettäväksi ydinlaitoksessa tai joita käytetään ydinlaitoksessa ja joiden tapauksessa tämän asetuksen vaatimusten noudattaminen saattaa vaarantaa kyseisen laitoksen turvallisuuden.

Kohdassa 46 määriteltäisiin ydintekninen painelaite ottaen huomioon painelaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/68/EU, jäljempänä *painelaitedirektiivi*, joka on kansallisesti pantu täytäntöön painelaitelailla. Ydintekninen painelaite olisi painelaitelain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu painelaite, joka on suunniteltu tai asennettu ydinlaitokseen ja jonka toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisten aineiden päästöjä (mukaan lukien ydinlaitoksen keskeisimpiin turvallisuustoimintoihin vaikuttavat painelaitteet). Painelaitedirektiiviä ei sen 1 artiklan 2 kohdan h alakohdan mukaan sovelleta erityisesti ydinsovelluksiin suunniteltuihin painelaitteisiin, joiden toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisia päästöjä. Ydintekninen painelaite olisi vastaava kuin kumottavan lain 60 §:n 1 momentin 1 kohdassa määritellään.

Kohdan 47 mukaan ydinlaitoksen painelaitteella tarkoitettaisiin ydinteknistä painelaitetta ja muuta ydinlaitokseen suunniteltua tai asennettua painelaitetta. Muu ydinlaitoksen painelaite olisi vastaava kuin kumottavan lain 60 §:n 2 kohdassa määritellään.

Kohdan 48 mukaan ydintekninen mekaaninen laite tarkoittaisi ydinteknistä konetta ja ydinteknistä painelaitetta.

Kohdan 49 mukaan ydinlaitoksen laitteella tarkoitettaisiin ydinlaitokseen suunniteltua tai asennettua mekaanista ja muuta laitetta, esim. sähkölaitetta.

Kohdan 50 mukaan laitoksen käytöstäpoistolla tarkoitettaisiin ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen ja sen laitosalueen puhdistamista radioaktiivisista aineista ja laitoksen purkamista sen käytön päätyttyä sekä näihin liittyviä valmistelutoimenpiteitä. Mainittujen ydinlaitosten osalta tarkoitettaisiin, että laitoksessa tai laitosalueella ei enää lähtökohtaisesti ole radioaktiivisia aineita ja ydinjätteitä, joihin olisi niiden aktiivisuuden tai aktiivisuuspitoisuuden perusteella tarve kohdentaa erityisiä toimia säteilyturvallisuuden varmistamiseksi. Radioaktiivisuudesta puhdistamisella tarkoitetaan laitoksen käytön aikana aktivoituneiden tai kontaminoituneiden järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden purkamista tai puhdistamista radioaktiivisuudesta. Laitoksen purkamista valmistelevia toimenpiteitä olisivat esim. käytetyn ydinpolttoaineen siirtäminen reaktorirakennuksesta välivarastoon, prosessijärjestelmien tyhjentäminen, ydinlaitoksen käytön aikana syntyneiden jätteiden käsittely ja varastointi sekä loppusijoittaminen ja laitoksen purkamisessa tarvittavien tilojen rakentaminen.

Kohdan 51 mukaan ydinjätteen varastoinnilla tarkoitettaisiin ydinjätteen säilyttämistä ydinlaitoksessa tai sen osassa, josta se on tarkoitus siirtää myöhemmin pois. Ydinjätteen varastointi voisi olla lyhyt- tai pitkäkestoista, mutta ei pysyvää. Varastointi voitaisiin toteuttaa siihen soveltuvassa ydinlaitoksessa tai sen osassa. Lisäksi esim. ydinjätteen

loppusijoituslaitoksessa voi olla tiloja, jotka ovat tarkoitettu nimenomaan varastointiin. Tällaisen tilan osalta olisi kyse ydinjätteiden varastoinnista, ei niiden loppusijoituksesta, ja kyseisten ydinjätteiden mahdolliselle jatkokäsittelylle ja loppusijoitukselle tulisi olla suunnitelma, jonka perusteella ydinjätehuoltoon liittyvät velvollisuudet täytetään.

Kohdan 52 mukaan loppusijoituksella tarkoitettaisiin ydinjätteen sijoittamista niille soveltuvaan loppusijoituslaitokseen pysyvästi siten, että sitä ei enää jatkokäsitellä tai siirretä pois myöhemmin. Määritelmä vastaisi ydinjätedirektiivin 3 artiklan mukaista määritelmää.

Kohdan 53 mukaan loppusijoituslaitoksen pysyvällä sulkemisella tarkoitettaisiin toimenpiteitä ja teknisiä ratkaisuja, jotka suoritetaan, kun loppusijoituslaitokseen on sijoitettu kaikki sinne tarkoitettu ydinjäte ja laitoksen käyttö lopetetaan. Sulkemisen pysyvyydellä tarkoitettaisiin sitä, että sulkemisen jälkeen kyseiseen loppusijoituslaitokseen sijoitettuja ydinjätteitä ei ole tarkoitus enää koskaan palauttaa loppusijoituslaitoksesta. Sulkemisen yhteydessä puretaan loppusijoituslaitokseen liittyvät maanpäälliset apulaitokset ja suljetaan soveltuvin menetelmin kaikki yhteydet loppusijoitustiloihin. Maanalaisten loppusijoituslaitosten tapauksessa tämä käsittää mm. kulku- ja ilmanvaihtoyhteyksien täyttämistä soveltuvin menetelmin siten, että pohjavesien virtaus maanpinnalta tiloihin pysyy pienenä ja loppusijoitetuille ydinjätteille ei muodostu nopeita kulkeutumisreittejä maanpinnalle. Maaperäloppusijoituslaitoksen tapauksessa pysyvällä sulkemisella tarkoitetaan toimenpiteitä ja teknisiä ratkaisuja, joilla jätteet peitetään laitoksen käytön loputtua. Määritelmä vastaisi ydinjätedirektiivin sulkemista koskevaa määritelmää.

Kohdan 54 mukaan pitkäaikaisturvallisuudella tarkoitettaisiin loppusijoituksen turvallisuutta loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen. Pitkäaikaisturvallisuus on tarpeen ottaa huomioon mm. loppusijoituslaitoksen suunnittelussa ja sijaintipaikan valinnassa.

Kohdan 55 mukaan ydinjätehuollolla tarkoitettaisiin ydinlaitosten käytön yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden hoitamiseksi tarvittavia toimenpiteitä eli ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia sekä loppusijoitusta. Ydinjätehuolto kattaisi ydinjätteiden huollon edellyttämät toimenpiteet niiden syntyhetkestä niiden elinkaaren loppuun saakka, joka voi niiden sisältämän radioaktiivisuuden perusteella olla esim. niiden vapauttamista ydinenergiailain mukaisesta valvonnasta tai niiden loppusijoittamista. Ydinjätehuollolla tarkoitettaisiin lisäksi ydinlaitoksen käytöstäpoistoa ja loppusijoituslaitoksen sulkemista.

Kohdassa 56 toiminnanharjoittaja määriteltäisiin ydinenergian käyttöä harjoittavaksi. Kumottavassa laissa toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan samaa, mutta käsitettä ei ole määritelty. Kyseessä voi olla luonnollinen henkilö, yhteisö ja säätiö (mukaan lukien viranomaiset).

Kohdassa 57 luvanhaltijalla tarkoitettaisiin ydinlaitoksen rakentamista, käyttöä tai käytöstäpoistoa koskevan luvan haltijaa. Ydinlaitoslupia koskevat keskeiset säännökset olisivat V osassa. Kumottavassa laissa luvanhaltija on mainitussa laissa tarkoitettuna luvan haltija, mutta ehdotetulla määritelmän rajauksella pyritään selkeyttämään ydinlaitoksia ja muuta ydinenergian käyttöä koskevaa sääntelyä. Lisäksi ehdotetussa laissa käytettäisiin käsitettä luvan haltija, ja tällä tarkoitettaisiin yleisesti ehdotetun lain mukaisen luvan haltijaa, esim. ydinaineentalteenottolaitosta koskevan rakentamisluvan tai käyttöluvan haltijaa taikka toimintaluvan haltijaa.

Kohdan 58 mukaan kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijalla tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajaa, jolla on ehdotetun lain mukainen hyväksyminen ydinaineiden tai

ydinjätteiden kuljetukseen. Hyväksymisestä säädettäisiin 18 luvussa, ja kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaa koskevista keskeisistä velvoitteista 7 ja 16 luvussa.

Kohdassa 59 määriteltäisiin nimellislämpöteho ydinvoimalaitoksen ydinreaktorin tai -reaktorien enimmäislämpötehoksi tavanomaisessa käytössä. Käsitettä käytetään 267, 296, 310 ja 458 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin, että lähtöainetta koskevia vaatimuksia ei sovellettaisi sellaiseen uraania tai toriumia sisältävään jätteeseen tai sivutuotteeseen, joka syntyy kaivoslain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun kaivostoiminnan yhteydessä, malminrikastuksessa, ydinaineen talteenotossa tai metallinjalostuksessa tai niihin rinnastettavassa toiminnossa taikka näiden seurauksena ja jota ei käytetä lähtöaineen tuottamiseen. Säännöksen tarkoituksena on rajata ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisalasta sellainen toiminta, jossa uraania tai toriumia kertyy varsinaisen prosessin, kuten muun metallin jalostuksen, sivutuotteisiin tai jätteisiin ja niitä ei oteta talteen tai jatkokäsitellä lähtöaineen tuottamiseksi. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa tällaiseen toimintaan. Säännös selkeyttäisi tällaiseen toimintaan kohdistuvia vaatimuksia verrattuna nykytilaan. Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 1 artiklassa on jätetty asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle muut kuin uraani- tai toriumpitoista malmia vastaavat aineet, joten ehdotetun lain tai mainitun asetuksen mukaiset lähtöainetta koskevat yleiset periaatteet tai kirjanpito-, raportointi- ja ilmoitusvelvollisuudet eivät koskisi 2 momentissa tarkoitettuja aineita. Lisäksi on huomattava, että uraani- tai toriumpitoiselle malmille pykälän 1 momentin 6 kohdassa määriteltyjen pitoisuusrajojen ylittyessä 2 momentissa tarkoitettua ainetta käsiteltäisiin uraani- tai toriumpitoisena malmina vastaavasti kuin mainitussa asetuksessa.

Pykälän 3 momentti vastaisi YEA 4 §:n 2 momenttia. Säännöksen tarkoituksena on selventää lain soveltamista tilanteissa, joissa olisi sovellettava rinnakkaisia säännöksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan tutkimusreaktoriin ja muuhun ydinlaitokseen, jossa on fissioon perustuva ydinreaktori, sovellettaisiin, mitä ydinvoimalaitoksista säädetään. Ehdotus vastaisi kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaista viittausta tutkimusreaktoriin.

Lisäksi 4 momentin mukaan ydinlaitokseen, joka rakennetaan käytettäväksi kulkuneuvona yksinomaan Suomessa tai jota käytetään tällaisessa kulkuneuvossa tai sen voimanlähteenä, sovellettaisiin, mitä ydinlaitoksista säädetään. Tällaisen kulkuneuvon valmistukseen Suomessa sovellettaisiin myös ydinlaitoksia koskevia vaatimuksia, jos kulkuneuvossa oleva ydinreaktori otettaisiin käyttöön Suomessa. Samoin ydinlaitoksia koskevia vaatimuksia sovellettaisiin, jos muualla kuin Suomessa käytössä oleva kulkuneuvo tuotaisiin korjattavaksi tai kunnossapitoa varten Suomeen. Kansainvälisille vesille tarkoitetut kulkuneuvot kuuluvat SOLAS-sopimuksen soveltamisalaan. Kumottavan lain 22 §:n 1 momentin mukaan kulkuneuvossa olevaan ydinlaitokseen sovelletaan lain 19 §:n 1–10 kohdan säännöksiä vain niiltä osin kuin toiminta sitä edellyttää. Kumottavan lain 22 §:n 2 momentissa säädetään Suomen alueella tilapäisesti käytettävässä kulkuneuvossa olevasta ydinlaitoksesta.

Pykälän 5 momentissa selvennettäisiin, että ehdotetun lain ydinjätteitä koskevia säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin ydinjätteisiin, jotka syntyvät Suomessa syntyneistä ydinjätteistä, jos niitä käsitellään muualla kuin Suomessa.

Pykälän 6 momentissa olisi asetuksenantovaltuus 1 momentin 8 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen muiden aineiden kuin ydinaineiden tarkemmaksi määrittelemiseksi. Lisäksi asetuksella voitaisiin tarkemmin määritellä saman kohdan c ja d alakohdissa tarkoitettuja laitteita, laitteistoja ja osia sekä ydinalan tietoaaineistoja. Nykyisin vastaavat tarkennukset ovat

YEA:ssa ja etenkin sen liitteessä A. Sääntelyssä on otettava huomioon EU-vientivalvonta-asetus, vientivalvontalaki, valvontasopimuksen lisäpöytäkirja sekä Suomen ja Euratomin tekemien ydinalan kahdenvälisten sopimusten ja muiden kansainvälisten ydinmateriaalivalvonnan sopimusten ja menettelyjen kattamat muut ydinmateriaalit.

Ehdotetussa laissa ei enää olisi jätehuoltovelvollisen määritelmää (ks. kumottavan lain 9 §:n 3 momentti). Jätehuoltovelvollinen on ehdotetussa laissa korvattu luvanhaltijalla, koska ydinjätteiden määritelmän tarkennuksen seurauksena ainoastaan luvanhaltijoiden toiminnassa tai sen seurauksena syntyy ydinjätettä.

2 luku - Yleiset periaatteet, velvollisuudet ja kiellot

6 §. Ydinräjähteitä koskeva kiello. Pykälä vastaisi kumottavan lain 4 §:ää. Pykälässä on kuitenkin otettu huomioon, että kumottavan lain mukainen maahantuonti vastaa ehdotetun lain mukaan tuontia tai siirtoa Suomeen. Tarkoituksena ei ole muuttaa oikeustilaa.

7 §. Yhteiskunnan kokonaisu. Pykälä vastaisi kumottavan lain 5 §:ää.

8 §. Ydinenergian käytön turvallisuus. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 6 §:ää.

Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 7 a §:n 2 momenttia.

9 §. Ydinlaitoksen turvallisuus ja ydinjätehuolto. Ydinlaitosten turvallisuussuunnittelun tavoite on estää ja rajoittaa radioaktiivisten aineiden päästöjä ympäristöön. Tämä edellyttää ydinlaitoksen ydinpolttoaineen ketjureaktion hallintaa ja siinä kehittyvän jälkilämmön siirtämistä lopulliseen lämpönieluun (ilmakehä, vesistö, maa- ja kallioperä) sekä radioaktiivisten aineiden hallintaa. Loppusijoituslaitosten turvallisuussuunnittelun tavoitteena on lisäksi estää ja rajoittaa radioaktiivisten aineiden päästöjä ympäristöön laitosten sulkemisen jälkeen tulevien sukupolvien suojelemiseksi.

Tehokkailla valmiusjärjestelyillä varaudutaan hallitsemaan ydinlaitoksen onnettomuustilanteita ja minimoimaan edelleen niiden seurauksia ympäristölle ja ihmisille.

Muita turvallisuustavoitteita olisivat ydinlaitosten pitäminen turvallisina säteilytyöpaikkoina sekä ydinpolttoaineen ja muiden ydinmateriaalien hallinta ja valvonta siten, että ehdotetun lain tavoitteet ja ydinmateriaalivalvontaa koskevien kansainvälisten sopimusten velvoitteet täytetään.

Turvajärjestelyillä turvataan ydinlaitoksia ja ydinmateriaaleja lainvastaiselta tai muulta turvallisuutta vaarantavalta tahalliselta toiminnalta, joten turvajärjestelyjen toteuttamisella varmistetaan mainittujen tavoitteiden toteutumista. Lainvastaisella toiminnalla tarkoitettaisiin etenkin sellaista vahingontekoa, sabotaasia tai anastusta, joka täyttää rikoksen tunnusmerkit.

Pykälän 1 momentti täydentäisi 8 §:ää ja vastaisi osin kumottavan lain 7 a §:n 1 momentin alkuosaa. Velvoitetta tarkennettaisiin edellyttämällä turvallisuuden kokonaistarkastelua ottaen huomioon inhimilliset, organisatoriset ja tekniset näkökohdat sekä näiden yhteisvaikutukset turvallisuuteen. Turvallisuuteen vaikuttaa paitsi tekniikka myös ihmisten ja organisaatioiden toiminta, joten turvallisuutta on tarkasteltava kokonaisuutena inhimilliset, organisatoriset ja tekniset näkökohdat huomioon ottaen. Turvallisuuden kokonaistarkastelu edellyttäisi myös turvallisuuden eri osa-alueiden (turvallisuus, turvajärjestelyt ja ydinmateriaalivalvonta) soveltamista yhteen.

Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 7 a §:n 1 momentin loppuosaa, 7 e §:n 1 momenttia sekä 9 §:n 1 momenttia. Luvanhaltijan olisi osoitettava ydinlaitoksen turvallisuutta ja loppusijoituslaitoksen osalta myös pitkäaikaisturvallisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen luotettavasti. Luvanhaltijan olisi myös arvioitava kehittämistoimenpiteiden merkitystä ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta ja tarvittaessa tehtävä muutoksia ydinlaitokseen, sen järjestelmiin, rakenteisiin, laitteisiin, organisaatioon, ohjeistukseen ym. Kun turvallisuuden osoittamista luotettavasti pidetään jatkuvasti ajan tasalla, määräaikaaisessa turvallisuusarvioinnissa voidaan hyödyntää näitä. Viittaus ydinlaitoksen käytöstä saatuaan kokemukseen tarkoittaa myös ydinlaitosten osien käytöstä saatua kokemusta sekä muista vastaavista ydinlaitoksista ja niiden osien käytöstä saatua kokemusta Suomessa ja muualla. Lisäksi myös muiden alojen turvallisuustutkimus, tieteessä ja tekniikassa tapahtuva kehitys, onnettomuudet ja häiriötilanteet voivat antaa aihetta tarkastella vastaavanlaista tilannetta ydinlaitoksen osalta. Pykälän 2 momentissa on otettu huomioon ydinturvallisuutta koskevaan yleissopimukseen helmikuussa 2015 tehty täydentävä Wienin deklaratio ydinturvallisuudesta.

Pykälän 1 ja 2 momentilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan a alakohta ja ydinjätedirektiivin 7 artiklan 1 kohta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yleisesti luvanhaltijan ydinjätehuoltoa koskevasta velvollisuudesta ja siihen liittyvästä kustannusvastuusta. Vastaava periaate on kumottavan lain 9 §:n 3 momentissa. Tarkemmin asiasta säädettäisiin IV osassa.

Pykälän 4 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitokseen, sitä koskevan luvan haltijaan ja laitoksen toiminnassa syntyvien luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden huoltoon sovellettaisiin, mitä 1–3 säädetään ydinlaitoksesta, luvanhaltijasta ja ydinjätehuollosta.

10 §. Säteilysuojelun yleisten periaatteiden soveltaminen. Pykälä vastaisi kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 1 kohtaa. Säännöksessä on otettu huomioon, että säteilylain 5 ja 7 §:ssä käytetty käsite säteilytoiminta ei ole ehdotetussa laissa käytössä, vaan sen sijaan kyse on ydinenergian käytöstä. Lisäksi säännöksessä on otettu huomioon kumottavan lain 7 c §:n 1 momentissa säädetty säteilyaltistuksen rajoittamisen periaate.

11 §. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista ei nykyisin säädetä erikseen kumottavassa laissa, mutta velvoitteet ovat kumottavan lain kannalta keskeisiä ja sisältyvät kumottavan lain 1 §:n tavoitesäännökseen. Vastaava säännös on YEA 118 b §:n ensimmäisessä virkkeessä. Pykälässä tarkoitettaisiin ehdotetussa laissa erikseen säädettyjen velvoitteiden lisäksi Euratom-sopimukseen ja muihin Suomea sitovien ydinalan kansainvälisiin sopimuksiin perustuvia velvoitteita.

12 §. Ydinlaitosten ja ydinmateriaalien suojaaminen. Pykälä vastaisi yhdessä ehdotetun 13 §:n kanssa kumottavan lain 7 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen suojaamista koskevasta periaatteesta. Suojaaminen tulisi tehdä turvallisuutta vaarantavan lainvastaisen toiminnan varalta, esim. sabotaasi, mutta lisäksi myös muulta tahalliselta toiminnalta suojaamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan suojattavia olisivat ydinaineet ja muut ydinmateriaalit sekä ydinjätteet niiden käsittely- ja varastointipaikoilla, millä tarkoitettaisiin kattavasti paikkoja, joissa ydinmateriaaleja ja ydinjätteitä on toiminnanharjoittajan hallussa. Lainvastaisella toiminnalla tarkoitettaisiin sellaista ydinmateriaaleihin ja ydinjätteisiin kohdistuvaa toimintaa, johon ei ole oikeutta lain mukaan. Joutumiselta muuten sivullisten käsiin tarkoitettaisiin esim.

ydinmateriaalien luovuttamista sellaiselle taholle, jolla ei ole lupaa pitää sitä hallussaan, tai ydinalan tietoaaineiston tarjoamista julkisesti saataville. Säännöksen tarkoitus on kattaa kaikki tilanteet, joissa ydinmateriaaleja tai ydinjätteitä voi päätyä asiattomasti valvonnan ulkopuolelle tai muille kuin niiden hallintaan oikeutetuille tahoille.

13 § Varautuminen seurausten rajoittamiseksi. Pykälä vastaisi yhdessä ehdotetun 12 §:n kanssa kumottavan lain 7 §:ää.

3 luku - Viranomaiset ja muut viranomaistehtävät

14 §. Valtioneuvosto ja ministeriöt. Ehdotetussa 3 luvussa säädettäisiin nykyistä kattavammin toimivaltaisista viranomaisista. Keskeisiltä osin valtioneuvoston yleisistunnon ja ministeriöiden työnjako vastaisi nykyistä. Viranomaisten valvontatehtävistä ja niihin liittyvistä toimivaltuuksista sekä muista tehtävistä säädettäisiin jäljempänä laissa.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto ratkaisisi ydinlaitoshankkeen periaatepäätöstä ja ydinlaitosten lupa-asiat sen mukaan kuin ehdotetussa laissa säädetään sekä hoitaisi muut laissa säädetyt tehtävät. Tämä vastaisi pääosin nykytilaa, mutta sen mukaan kuin jäljempänä tarkemmin säädettäisiin, toimivaltaa olisi periaatepäätösten osalta osin työ- ja elinkeinoministeriöllä ja ydinteknisten laitosten ja maaperäloppusijoituslaitosten lupa-asioiden osalta Säteilyturvakeskuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi lain valvonnan ylimmästä johdosta ja ohjauksesta, kuten nykyisin.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö toimisi myös Euratom-sopimuksessa tarkoitettuna Suomen toimivaltaisena viranomaisena, valvoisi IV osassa tarkemmin säädettävällä tavalla ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevien säännösten noudattamista ja hoitaisi Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyviä tehtäviä sekä muita ehdotetussa laissa säädettyjä tehtäviä. Ministeriö hoitaisi mm. lupaviranomaisen tehtäviä valtioneuvostossa ratkaistavien ydinlaitoslupien osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan ulkoministeriö on toimivaltainen viranomainen ydinmateriaalien viennissä ja siirrossa Suomesta, kun kyse on kaksikäyttötuotteesta, joka ei samalla ole ehdotetun lain mukaista ydinjätettä (ks. 3 §:n 2 momentti). Vientivalvontalain 4 §:n 1 momentin mukaan ulkoministeriö toimii EU-vientivalvonta-asetuksessa tarkoitettuna ja vientivalvontalain mukaisena toimivaltaisena viranomaisena.

15 §. Säteilyturvakeskus. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen valvontatehtävästä ja muista ehdotetun lain mukaisista tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus hoitaisi valvontaa ehdotetun lain mukaisesti muilta kuin 14 §:ssä säädetyiltä osin. Säteilyturvakeskus pitäisi yllä kansallista ydinmateriaalien valvontajärjestelmää ja hoitaisi ydinmateriaalivalvonnan kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen valvonnan siltä osin kuin ne eivät kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista Säteilyturvakeskuksen, erityisesti kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen hoitamiseen liittyvistä tehtävistä. Näitä olisivat momentin 1 kohdan mukaan Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 6 artiklassa edellytetty laitosalueen edustajana ja 2 kohdan mukaan mainitun asetuksen 37 artiklassa tarkoitettuna vastuuviranomaisena toimiminen. Säteilyturvakeskus vastaisi kansallisen ydinlaitosten ulkopuolisen sijoituspaikan valvonnasta siten kuin mainitussa asetuksessa säädetään

vastuuviranomaisen tehtävistä ja siten kuin ehdotetussa laissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen suorittamasta valvonnasta ja valvontaoikeuksista. Säteilyturvakeskus vastaisi vastuuviranomaisena mainitun asetuksen mukaisten tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle sekä tätä varten tarvittavasta tietojen keräämisestä kansalliseen ydinlaitoksen ulkopuoliseen sijoituspaikkaan kuuluvilta pienlaitoksilta ja sijoituspaikan keskuskirjanpidosta. Tietojen toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle tätä varten säädettäisiin lain II osassa.

Momentin 3 kohdan perusteella Säteilyturvakeskus toimisi jätesiirotodirektiivin mukaisena toimivaltaisena viranomaisena vastaavasti kuin säteilylaissa asiasta säädetään.

Momentin 4 kohdan mukaisesti Säteilyturvakeskus vastaisi Suomen valtiota koskevien tietojen toimittamisesta Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti ydinmateriaalivalvontaan liittyen. Tämä tarkoittaa käytännössä, että valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan 2 artiklan mukaisten tietojen toimittamisesta vastaisi pääasiassa Säteilyturvakeskus niiltä osin kuin toimittamista ei ole määritelty Euroopan komission vastuulle.

16 §. Tulli. Pykälässä olisi informatiivinen viittaus Tullin ydinmateriaalien ja ydinjätteiden valvontatehtävään. Tullin valvonta perustuu tullilakiin (304/2016). Tullin valvonta kohdistuisi ydinmateriaalien ja ydinjätteiden tuontiin ja vientiin sekä kauttakulkuun.

17 §. Valtion ydinjätehuoltorahasto. Pykälässä säädettäisiin Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja sen tehtävästä. Valtion ydinjätehuoltorahasto olisi nykyistä vastaavasti valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka tehtävänä olisi huolehtia ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta. Sen tehtävänä olisi lisäksi rahoittaa ydinlaitosten turvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvää tutkimustoimintaa ja hoitaa sille muut ehdotetun lain 22–27 luvussa säädetty tehtävät.

18 §. Neuvottelukunnat. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin ydinturvallisuusneuvottelukunnasta (ks. kumottavan lain 56 §:n 2 momentti). Ydinturvallisuusneuvottelukunta toimisi Säteilyturvakeskuksen yhteydessä ja avustaisi Säteilyturvakeskusta ydinlaitosten turvallisuuteen liittyvien asioiden valmistelussa. Neuvottelukunta antaisi käytännössä Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä näkemyksiä erilaisiin turvallisuuden kannalta olennaisiin seikkoihin, jotka Säteilyturvakeskus voi ottaa huomioon omassa toiminnassaan. Neuvottelukunta voi myös omasta aloitteestaan ottaa esille turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Neuvottelukunnan asettaisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnasta (ks. kumottavan lain 56 §:n 3 momentti). Neuvottelukunnan tehtävänä olisi seurata, arvioida ja tehdä ehdotuksia ydinlaitosten, ydinaineen talteenottolaitosten sekä ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusten turvajärjestelyjen kehittämiseksi. Nämä voisivat pitää sisällään sekä konkreettisia ehdotuksia turvajärjestelyjen toimenpiteiksi että yleisemmän tason ehdotuksia esim. tarvittaviksi säännösmuutoksiksi. Neuvottelukunnassa olisivat edustettuina sen toiminnan kannalta keskeiset ministeriöt ja viranomaiset (mm. sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, puolustusministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, suojelupoliisi, Rajavartiolaitos, pelastuslaitos, Puolustusvoimat ja myös paikallisia poliisilaitoksia). Neuvottelukunnan asettaisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

8.1.2 II OSA: YDINMATERIAALIVALVONTA

4 luku - Ydinmateriaaleihin liittyvät velvollisuudet

19 §. *Ydinmateriaaleja koskevat ilmoitus- ja seurantavelvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaaleja koskevasta ilmoitus- ja seurantavelvollisuudesta. Velvollisuus vastaisi YEA 118 b §:n vaatimusta ydinenergian käyttäjän ydinmateriaalin kirjanpito- ja raportointijärjestelmästä. Suomi on sitoutunut ydinsulkusopimuksen ydinaseettomana osapuolena ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeelliseen valvontaan alueellaan, oikeudenkäyttövaltansa alla ja valvonnassaan. Ehdotetun lain 15 §:n mukaisesti Säteilyturvakeskus valvoisi ydinmateriaalivalvonnan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamista, joten sillä tulisi olla tarkat ja ajantasaiset tiedot toiminnanharjoittajien hallussa ja vastuulla olevista ydinmateriaaleista, niiden käyttöpaikoista ja niihin liittyvästä toiminnasta.

Toiminnanharjoittajia koskee myös Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus, jossa on määritelty toiminnanharjoittajia sitovat velvollisuudet ydinaineiden kirjanpidosta ja niihin liittyvästä raportoinnista. Säteilyturvakeskuksen on pystyttävä huolehtimaan Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten velvollisuuksien täyttämiseksi tarpeellisesta ydinmateriaalivalvonnasta sekä niiden ydinmateriaalien valvonnasta, jotka eivät kuulu mainitun asetuksen soveltamisalaan. Tämä on otettu huomioon säännösehdoituksissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan yleisestä velvollisuudesta pitää kirjaa ja raportoida sekä hallussaan että vastuullaan olevista ydinmateriaaleista ja niihin liittyvästä toiminnasta. Suoraan toiminnanharjoittajan hallussa olevien ydinmateriaalien lisäksi valvonta voi kohdistua toiminnanharjoittajan vastuulla oleviin ydinmateriaaleihin esim. kuljetuksessa, jossa materiaalit ovat väliaikaisesti kuljetusyrityksen hallussa, mutta ne olisivat kirjanpidollisesti lähettävän tai vastaanottavan toiminnanharjoittajan vastuulla. Momentissa säädettäisiin lisäksi velvollisuudesta ilmoittaa, raportoida ja antaa ydinmateriaaleja koskevia tietoja Säteilyturvakeskukselle.

Ydinmateriaaleja koskevien kirjanpito-, ilmoitus- ja raportointivelvollisuuksien lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta raportoida niiden käyttöpaikoista, jotta Säteilyturvakeskus voi osaltaan täyttää mm. Suomea sitovat valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan vaatimukset. Momentissa myös määriteltäisiin ydinenergian käyttöpaikka. Käsitettä käytetään YEA 118 b §:ssä, mutta sitä ei ole määritelty.

Pykälässä ja muualla ehdotetussa laissa toiminnanharjoittajille säädetyt ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet koskevat myös ydinlaitosta ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevien lupien haltijoita. Ydinmateriaalivalvonnan lupa- ja ilmoitusvaatimuksia ei kuitenkaan sovellettaisi 43 §:n mukaan.

Pykälän 3 momentti vastaisi YEA 118 b §:n alkuosaa, jonka mukaan toiminnanharjoittajalla ei saa olla ydinlaitoksessa tai muussa ydinenergian käyttöpaikassa ilmoitettuihin tietoihin sisältymättömiä ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkityksellisiä tiloja, materiaaleja eikä toimintoja.

20 §. *Pienlaitoksen ydinaineisiin liittyvät ilmoitus- ja seurantavelvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 37 artiklan mukaisten kansallisten ydinlaitosten ulkopuolisella sijoituspaikalla toimivien *pienlaitosten* toiminnanharjoittajien velvollisuuksista. Kyseessä olisi uusi vaatimus. Samaan sijoituspaikkaan voi kuulua useita pienlaitoksia, ja sijoituspaikkoja voi olla useita. Toiminnanharjoittajaa, jonka toiminnot tai osa

niistä olisi hyväksytty pienlaitokseksi, eivät koskisi mainitun asetuksen mukaiset raportointivelvollisuudet. Toiminnanharjoittaja vastaisi kuitenkin edelleen 1 momentin mukaisesti ydinaineidensa kirjanpidosta ja valvonnasta sekä näihin liittyvien asiakirjojen säilytyksestä. Pienlaitoksen toiminnanharjoittaja raportoi 19 §:n mukaisesti Säteilyturvakeskukselle, joka vastaisi 15 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti kansallisen ydinlaitosten ulkopuolisen sijoituspaikan vastuuviranomaisena mainitun asetuksen mukaisista ilmoituksista Euroopan komissiolle. Tällä varmistettaisiin mainitun asetuksen täytäntöönpano asetuksen 37 artiklan 2 kohdan ja 6 kohdan d alakohdan mukaisesti pienlaitoksen osalta. Myös muut toiminnanharjoittajaa koskevat ehdotetun lain säännökset koskisivat pienlaitoksen toiminnanharjoittajaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pienlaitokseksi hyväksymisestä. Pienlaitoksia koskevan sääntelyn tarkoituksena olisi yksinkertaistaa pienten ydinainemäärien haltijoiden raportointia siten, että tällaiset toiminnanharjoittajat raportoisivat ainoastaan Säteilyturvakeskukselle. Yksinkertaistetulla ja yhdenmukaistetulla raportointivelvollisuudella olisi tarkoitus varmistaa, että näiden toiminnanharjoittajien ydinaineista saadaan ajantasaiset ja oikeat tiedot. Tämän vuoksi Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä pienlaitokseksi pieniä ydinainemääriä hallussaan pitäviä toiminnanharjoittajia. Määrän lisäksi hyväksymisessä olisi arvioitava sen vaikutusta ehdotetun lain ja Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisen valvonnan toteuttamiseen. Pääasiassa tällä tarkoitettaisiin toiminnasta ja ydinaineista raportointia Euroopan komissiolle, mutta myös Säteilyturvakeskuksen, Euroopan komission ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön tarkastuksia ja muuta valvontaa. Hyvin usein tapahtuvat muutokset ydinainevarastossa tai huomattava määrä muuta ydinalan toimintaa laitoksella voisivat esim. aiheuttaa tarpeen valvoa tai tarkastaa laitosta tiheämmin kuin pienlaitoksen valvontaa tulnaisiin suorittamaan, joten tällaisen osalta Säteilyturvakeskus ei välttämättä voisi hyväksyä hakemusta. Harkinta jäisi kuitenkin Säteilyturvakeskukselle. Mainitun asetuksen 37 artiklan 1 kohdan mukaisesti kansallinen ydinlaitoksen ulkopuolinen sijoituspaikka perustettaisiin vastuuviranomaisen eli Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä. Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä hakemuksia vain, jos kansallinen ydinlaitoksen ulkopuolinen sijoituspaikka on perustettu.

21 §. *Ydinmateriaalien luovuttamiseen liittyvät velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalien luovuttamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Pykälän 1 momentin mukaista ydinmateriaalien luovutusta koskevaa velvollisuutta sovellettaisiin myös luovutuksen liittyessä Suomesta tapahtuvaan vientiin tai siirtoon. Ydinmateriaaleihin liittyvät kirjanpito-, raportointi- ja muut velvollisuudet säilyvät niin kauan kuin materiaali on käytettävissä. Myöskään toiminnanharjoittajan toiminnan päättymisen ei päättä velvollisuuksia. Tämän vuoksi olisi syytä välttää tilanteita, joissa ydinmateriaaleista ja niihin liittyvistä velvollisuuksista hankkiudutaan eroon luovuttamalla materiaalit taholle, joka ei tunne ydinmateriaaleihin liittyviä velvollisuuksia tai tosiasiaa ei pysty suoriutumaan niistä. Luovutuksen saajan suostumus koskisi kaikkien ydinmateriaalien luovutusta, sisältäen myös luvanvaraisuudesta vapautetut.

Lisäksi 1 momentissa vaadittaisiin kustakin ydinmateriaalin luovutuksesta vastaanottajan suostumus ja vastaanottotodistus. Vastaanottotodistuksella tarkoitettaisiin dokumenttia, johon tallennetaan luovutustapahtumasta tarpeelliset tiedot, joita vastaan kirjanpito ja viranomaiselle toimitetut raportit voidaan tarvittaessa myöhemmin varmentaa. Tapauksissa, joissa luovutus on jatkuvaluonteista, esim. tietoaineistokokonaisuuksien siirtäminen tai tietoaineistojen hallinta yhteisellä ohjelmistolla, vastaanottotodistus voisi koskea tiettyä aikavälinä luovutettua ydinmateriaalia. Luovuttajan olisi huolehdittava siitä, että vastaanottaja saa käyttöönsä luovutettavia ydinmateriaaleja koskevan materiaali- ja käyttökirjanpidon keskeisiltä osin tai jäljennöksen siitä. Tämä on käytännössä tarpeen, jotta vastaanottaja voi huolehtia ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista.

Luovuttajan olisi varmistettava, että vastaanottajalla on ydinmateriaaliin liittyvään toimintaan lupa, jos sellaista ehdotetun lain mukaan vaaditaan. Lupa voisi olla esim. toimintalupa tai ydinlaitoslupa. Vaatimus varmistaa luvan voimassaolo ei siis koskisi sellaisen ydinmateriaalin luovutuksia, jonka hallussapito tai luovutus on vapautettu luvanvaraisuudesta, eikä sellaisia luovutuksia, jotka liittyvät vientiin tai siirtoon Suomesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinmateriaaliin tai muuhun ydinenenergian käyttöön liittyvään tuotteeseen kohdistuvan alkuperämaarajoituksen ilmoittamisesta luovutuksen saajalle. Luovutuksen saaja olisi myös velvollinen selvittämään alkuperämaarajoituksesta johtuvat velvoitteet ja rajoitukset ydinmateriaalille tai muulle tuotteelle sekä velvollinen noudattamaan niitä. Vaatimus olisi uusi. Sen tarkoituksena olisi varmistaa, että Suomea velvoittavista kahdenvälisistä kansainvälisistä ydinalan sopimuksista aiheutuvat rajoitteet ja velvoitteet tulevat luovutusten vastaanottajien tietoon. Kyseiset rajoitteet ja velvoitteet voivat olla materiaalieräkohtaisia, ja ne eivät useimmiten ilmene lainsäädännöstä.

22 §. *Ydinmateriaalivalvontaa koskeva omavalvonta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta järjestää ydinmateriaaleja koskeva omavalvonta. Vaatimus vastaisi osittain YEA 118 b §:ää.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan omavalvonnan tulisi sisältää kaikki tarvittavat toiminnanharjoittajan toimet, joilla se varmistaa ensinnäkin 19 §:n mukaisen kirjanpitonsa ja viranomaiselle toimittamiensa raporttien tietojen vastaavan ydinmateriaalejaan ja ydinmateriaalivalvonnan kannalta oleellista toimintaansa (oikeellisuus), toiseksi sen, että ne kattavat kaikki toiminnanharjoittajan vastuulla olevat toiminnot ja tapahtumat (kattavuus), ja kolmanneksi sen, että toiminnanharjoittajan tietojen hallinta säilyy katkeamattomana (jatkuvuus). Näihin toimiin kuuluvat esim. toiminnanharjoittajan kirjanpitoimenetelmät, sisäiset vastuunjaot ydinmateriaalivalvonnan tehtävistä ja sisäiset tarkastukset.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin velvollisuudesta varmistaa, että ydinenenergian käyttöpaikasta ilmoitettuihin tietoihin sisältyisivät kaikki ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkitykselliset tilat, materiaalit ja toiminnot. Kohdassa tarkoitettulla omavalvonnalla varmistettaisiin erityisesti, että toiminnanharjoittaja tunnistaa kaikki toimintonsa, joihin liittyy ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita, ja aktiivisesti varmistaa, että ilmoittamatonta toimintaa ei ole.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajalla olisi velvollisuus ilmoittaa Säteilyturvakeskukselle viipymättä tapahtumista ja havainnoista, joilla voi olla olennaista merkitystä ydinmateriaalivalvonnan kannalta. Näiden ilmoitusten perusteella Säteilyturvakeskus voi mm. kohdentaa valvontaansa.

23 §. *Toiminnanharjoittajan henkilöstöä koskeva vaatimus.* Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajan henkilöstöstä. Säännös vastaisi pääosin kumottavan lain 7 i §:n 1 momentin vaatimusta osaavasta ja ammattitaitoisesta henkilöstöstä, mutta kohdentaisi vaatimuksen koskemaan erityisesti ydinmateriaalivalvontaa. Tarkemmat henkilöstöä koskevat vaatimukset riippuisivat toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Säännös jättäisi toiminnanharjoittajalle mahdollisuuden itse määritellä toimintansa vaatiman henkilöstön siten, että asetetut vaatimukset täyttyvät. Vaatimus henkilöstön osaamisen kehittämisestä viittaisi toiminnanharjoittajan koko henkilöstöön sen sijaan, että kaikki ydinmateriaalivalvonnan osaaminen keskittyisi nimetyille vastuuhenkilöille. Kumottavan lain 7 i §:n 3 momentin mukaista vastuuhenkilöä ja tämän varahenkilöä tai kumottavan lain 7 k §:n mukaista vastuullista johtajaa ja tämän varahenkilöä ei enää edellytettäisi. Toiminnanharjoittaja voisi kuitenkin edelleen nimittää ydinmateriaalivalvonnan vastuuhenkilöt, mutta näille ei vaadittaisi

Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Selvitys henkilöstöä koskevan vaatimuksen noudattamisesta sisältyisi 25 §:ssä tarkoitettuun ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaan, ja Säteilyturvakeskus arvioisi asiaa osana toimintalupaa koskevaa harkintaa 31 §:n mukaan tai mahdollisesti myös 34 §:n mukaan käsitellessään toimintailmoitusta.

Ehdotetussa 379 §:ssä säädettäisiin tilanteista, joissa ydinmateriaaleihin liittyviä tehtäviä hoitavilta henkilöiltä olisi edellytettävä turvallisuusselvitys.

24 §. *Ydinmateriaaleja koskevat turvajärjestelyt.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta suojata ydinmateriaalit lainvastaiselta toiminnalta, katoamiselta ja joutumiselta muuten sivullisten käsiin. Lisäksi säädettäisiin, että näiden turvajärjestelyjen olisi oltava toiminnan ja ydinmateriaalivalvontaan liittyvien riskien kannalta riittävät ja ajantasaiset. Pykälää sovellettaisiin ydinenergian käyttöpaikoilla olevien ydinmateriaalien lisäksi niiden kuljetuksiin. Vastaava velvoite on kumottavan lain 7 l §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että ydinmateriaalien turvajärjestelyihin kuuluisi ydinmateriaalien ja ydinenergian käyttöpaikkojen suojaaminen rakenteellisesti, riittävällä henkilöstöllä ja muulla tarvittavalla tavalla, ydinmateriaalien sijaintipaikan säännöllinen varmistaminen, pääsynhallinnan ja muiden teknisten valvontakeinojen käyttäminen sekä tietoturvallisuuden hallinnalla asiattoman pääsyn estäminen ydinmateriaaleja ja niiden turvajärjestelyjä koskevaan aineistoon. Tarkoituksena olisi, että tarvetta soveltaa näitä toimia arvioidaan sen mukaan, millaisesta ydinmateriaalista on kyse ja millainen ydinaseiden leviämiseen tai muuhun luvattomaan käyttöön liittyvä riski siihen liittyy.

Vaatus ydinmateriaalien suojaamiseen perustuu yleisesti CPPNM-yleissopimukseen ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön ydinlaitosten ja ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevaan suositukseen (Nuclear Security Series No. 13 Nuclear Security Recommendations on Physical Protection of Nuclear Material and Nuclear Facilities; INFCIRC/225/Rev.5; 2011). Suosituksen mukaan kaikkiin ydinaineisiin olisi sovellettava ns. harkittuja hallintamenettelyjä (prudent management practice). Suomea sitovissa ydinalan kahdenvälisissä sopimuksissa on yleisesti vaatimus soveltaa niiden mukaan siirrettyihin materiaaleihin mainitun suosituksen mukaisia turvajärjestelyjä. Lisäksi turvajärjestelyt ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että mitään Suomen valtion alueella olevia ydinmateriaaleja ei siirretä viranomaisvalvonnan ja ilmoitetun käytön ulkopuolelle. Ydinmateriaalien olinpaikan säännöllinen varmistaminen kuuluu jo ydinmateriaalien omavalvonnan menettelyihin, mutta ydinmateriaalien anastamisen, katoamisen tai muuten asiattoman käytön estämiseksi tätä on tarpeen täydentää toimintaan liittyvien riskien kannalta riittävillä turvajärjestelyillä.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin ydinlaitoksen turvajärjestelyjä koskevien 16 luvun säännösten soveltamiseen. Näitä sovellettaisiin ydinenergian käyttöpaikkaan, jos siellä säilytetään kerralla vähäistä suurempi määrä erityisiä halkeamiskelpoisia aineita (ks. 148 §:n 2 momentti), ks. 150, 152, 154–156 ja 168 §.

Pykälän 3 momentin mukaan turvajärjestelyjen sekä ydinenergian käytön turvallisuutta ja ydinmateriaalivalvontaa koskevien toimien tulisi muodostaa yhteensopiva kokonaisuus. Turvajärjestelyissä tulisi esim. ottaa huomioon viranomaisten valvontaoikeuksien toteutuminen.

25 §. *Ydinmateriaalivalvonnan käsikirja.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalivalvonnan käsikirjasta. Käsikirjaa koskeva vaatimus olisi lakitasolla uusi, mutta vastaisi nykyistä käytäntöä ja käsitteistöä. Käsikirjan muodolle tai rakenteelle ei asetettaisi erityisiä vaatimuksia.

Käsikirja voisi koostua useasta eri osasta kattaen toiminnanharjoittajan erilaiset toimintokokonaisuudet, esim. erikseen ydinaineiden ja muiden ydinmateriaalien valvonnan.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinmateriaalivalvonnan käsikirjassa tulisi esittää ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamiseksi tarvittavat menettelyt, vastuut ja velvollisuudet, jotta toiminta voidaan sen perusteella toteuttaa ja todentaa. Tarkoituksena olisi, että käsikirjan perusteella Säteilyturvakeskus voisi arvioida, kattaako toiminnanharjoittaja menettelyillään kaikki ydinmateriaalivalvonnan velvoitteensa ja onko toiminnanharjoittaja asettanut menettelyjä koskevat vastuut kattavasti.

Pykälän 1 momentin mukaisesti käsikirja toimisi myös toiminnanharjoittajan sisäisenä ohjeena. Pienten ydinainemäärien haltijoilla ydinaineisiin liittyvä toiminta voi esim. olla hyvin satunnaista. Toisaalta esim. ydinvoimalaitoksilla velvoitteita voi olla hyvin runsaasti, mutta kaikki niistä eivät toistu säännöllisesti. Kattava ohjeistus velvoitteiden noudattamiseksi tarvittavista menettelyistä on nykyisessä käytännössä havaittu tehokkaaksi keinoksi sen varmistamiseksi, että toiminnanharjoittajat ymmärtävät velvoitteensa ja noudattavat niitä.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajalla tulisi olla ydinmateriaalivalvonnan käsikirja ennen ydinmateriaalivalvontaan liittyvän toiminnan aloittamista tai ennen kuin hankkeesta on Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaan tehtävä ensimmäinen teknisiä perustietoja koskeva ilmoitus, jos kyseinen ilmoitus on mainitun asetuksen mukaan tehtävä. Ydinmateriaalivalvontaan liittyvää toimintaa olisi ydinenergian käyttö, esim. ydinaineen hallussapito, mutta myös ydinmateriaalivalvontaan liittyvän luvan hakeminen. Ensimmäisellä ilmoituksella tarkoitettaisiin mainitun asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua teknisiä perustietoja koskevaa ensimmäistä ilmoitusta. Aikarajan tarkoituksena olisi varmistaa, että käsikirjassa on kuvattu ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkittävät velvoitteet myös, jos niitä on olemassa ennen toiminnan varsinaista aloitusta. Ydinlaitoksen osalta ensimmäinen ilmoitus teknisistä perustiedoista on esim. toimitettava mainitun asetuksen mukaisesti Euroopan komission kanssa sovittuna ajankohtana, jonka tulee olla ennen rakentamislupahakemusta. Toiminnanharjoittajan olisi pidettävä käsikirja ajan tasalla ja huolehdittava siitä, että ajantasainen käsikirja on Säteilyturvakeskuksen käytettävissä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta, joka koskisi poikkeamista käsikirjaa koskevien velvoitteiden noudattamisesta.

26 §. *Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden soveltaminen ydinlaitokseen ja ydinaineen talteenottolaitokseen.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista ja niiden noudattamiseen varautumisesta ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen suunnittelussa, rakentamisessa, käyttöönnotossa, käytössä sekä käytöstäpoistossa tai sulkemisessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi suunnitelmasta ydinmateriaalivalvonnan järjestämiseksi. Hyväksytty suunnitelma olisi ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamisluvan ja käyttöluvan myöntämisen edellytys. Suunnitelma vastaisi pääosin YEA 35 ja 36 §:ssä vaadittua suunnitelmaa ja selvitystä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suunnitelman hyväksymisen edellytyksistä. Suunnitelmassa tulisi esittää valvonnan kannalta oleelliset aikataulut suunnittelun ja rakentamisen aikana, esim. teknisten perustietojen päivittämisaikataulut ja laitoksen odotettu valmistusajankohta. Lisäksi suunnitelmassa olisi esitettävä kuvaus ydinmateriaalivalvontaan varautumisesta suunnittelun ja rakentamisen aikana. Suunnitelma kattaisi esim. ydinmateriaalivalvonnan huomioon ottamisen laitoksen suunnittelussa ja suunnitteluorganisaatiossa sekä laitoksen

käyttöä varten tarvittavan ydinmateriaalivalvonnan organisaation, omavalvonnan, kirjanpidon ja raportoinnin kehittämisen. Pykälän 3 momentin mukaan suunnitelma olisi pidettävä ajan tasalla laitoksen käyttöönottoon saakka.

Toiminnanharjoittaja voisi todeta suunnitelmassa sellaiset ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamiseen varautumiseksi tarkoitetut toimenpiteet toteutuneiksi, joita toiminnanharjoittaja jo noudattaa ja jotka on kuvattu ydinmateriaalivalvonnan käsikirjassa.

27 §. *Ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa koskeva lupavaatimus.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaaleihin liittyvän toiminnan lupavaatimuksesta. Toiminnan luvanvaraisuus on tehokas keino lain tarkoituksen toteuttamiseksi ja erityisesti ydinmateriaalien pitämiseksi Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden mukaisessa käytössä. Pykälässä tarkoitettu toimintalupa korvaisi kumottavan lain ja YEA:n mukaan vaadittavat ydinaineita ja kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja aineita, laitteita ja laitteistoja koskevat luvat, tuontiluvat, vientiluvat ja luvat siirtoihin Suomen alueen kautta sekä tietoaineistoja ja sopimuksia koskevat luvat. Ehdotus selkeyttäisi ydinmateriaalivalvonnan lupasääntelyä. Ehdotetussa laissa tarkoitettu toimintalupa sisältäisi laajemmin ydinmateriaalivalvontaan kuuluvia asiakokonaisuuksia verrattuna kumottavan lain mukaiseen toimintalupaan (ks. YEA:n kumottu 41 §).

Pykälän 1 momentin mukaan ydinmateriaaleihin liittyvään ydinenergian käyttöön olisi oltava toimintalupa tai muu ehdotetussa laissa tarkoitettu lupa. Tällainen muu lupa olisi käytännössä ydinlaitoksen rakentamislupa, käyttölupa ja käytöstäpoistolupa tai ydinaineen talteenottolaitosta koskeva rakentamislupa tai käyttölupa. Mainituissa luvissa käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin vastaavat asiat kuin toimintaluvassa. Toimintaluvan sijasta voisi 5 luvussa säädetyissä tapauksissa riittää myös toimintailmoitus taikka muu ilmoitus. Lisäksi 6 luvussa säädettäisiin toiminnasta, jonka merkitys ydinmateriaalivalvonnan tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden kannalta katsotaan vähäiseksi ja joka tällä perusteella voitaisiin vapauttaa lupaharkinnasta ja ilmoitusvelvollisuudesta.

Toiminnan jaottelu lupaa vaativaan, ilmoituksenvaraiseen ja näistä vapautettuun toimintaan noudattaisi keskeisiltä osin YEA 2 a luvun ja 3 luvun sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan 5 luvun mukaisesti toimintaluvan tai muun lupavaatimuksen tai toimintailmoitusta koskevan vaatimuksen soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa saisi harjoittaa ainoastaan elinkeinotoimintalain (565/2023) 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu yhteisö tai säätiö. Vaatimus olisi uusi. Tällaiseen toimintaan liittyvät velvollisuudet ovat sen luonteisia, että niitä on mahdollista harjoittaa ainoastaan organisaatiossa. Valvontaviranomaisen toimivaltuuksien takia on lisäksi perusteltua rajata toiminta suomalaisiin ja Euroopan talousalueen yhteisöihin ja säätiöihin sekä sellaisiin muihin ulkomaisiin yhteisöihin ja säätiöihin, jotka ovat perustaneet Suomeen sivuliikkeen. Tiedossa ei ole tilanteita, joissa luonnollinen henkilö olisi kumottavan lain nojalla hakenut tai tehnyt ilmoituksen momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Luonnollisen henkilön olisi mahdollista harjoittaa sellaista ydinmateriaalivalvonnan sääntelyn alaan kuuluvaa toimintaa, jota varten ei edellytetä toimintalupaa, ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevaa lupaa tai toimintailmoitusta.

28 §. *Ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin säteilyturvallisuutta koskevien vaatimusten soveltamisesta muuhun kuin ydinlaitoksilla tai ydinaineen talteenottolaitoksilla tapahtuvaan toimintaan. Säteilylain 3 §:n mukaan säteilylain soveltamisesta ydinenergian käyttöön säädetään ydinenergialaissa. Pykälän mukainen ehdotus olisi merkittävä muutos verrattuna nykytilaan, jossa kumottavan lain 2 a §:ssä säädetään

säteilylain soveltamisesta tiettyjen pykälien osalta. Ehdotuksen mukaan ydinlaitosten ja ydinaineen talteenottolaitosten ulkopuolinen ydinaineiden käsittely vaatisi säteilylain mukaisesti turvallisuuslupan. Toimintalupa kattaisi vain ydinmateriaalivalvontaan liittyvät asiat, mutta ei säteilyturvallisuuteen liittyviä asioita.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitosten ja ydinaineen talteenottolaitosten ulkopuolella ydinaineen hallussapidon, valmistuksen, tuottamisen, luovutuksen, käsittelyn, käytön ja varastoinnin säteilyturvallisuuteen sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta, radioaktiivisesta aineesta ja säteilytoiminnasta. Lisäksi kyseisiin ydinaineisiin sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään radioaktiivista ainetta sisältävistä säteilylähteistä. Mahdollisen turvallisuuslupan tarve ja muiden säteilylain mukaisten vaatimusten täyttyminen arvioitaisiin erillään ydinenergialain mukaisesta lupa- ja ilmoitusmenettelystä. Tarkoitus on selkeyttää ydinmateriaalivalvontaan liittyvää lupaharkintaa siirtämällä säteilyturvallisuutta koskevat seikat erilliseen harkintaan.

Säteilylain määritelmä radioaktiivisesta jätteestä kattaa myös radioaktiiviset aineet. Pykälän 1 momentin mukaan säteilylain 79 §:n mukainen toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvollisuus koskisi myös ehdotetussa pykälässä tarkoitettussa toiminnassa syntyviä radioaktiivisia jätteitä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta varmistaa, että 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa ei tapahdu hallitsematonta ketjureaktiota. Laitoksessa, jossa säilytetään kerralla enemmän kuin yksi efektiivinen kilogramma ydinainetta, on ehdotetun lain mukaan ydintekninen laitos ja siihen sovelletaan ydinlaitosta koskevia säännöksiä mm. hallitsemattoman ketjureaktion estämisestä. Hallitsematon ketjureaktio on mahdollinen myös tätä pienemmässä määrässä ydinainetta, jos ainetta käsitellään ketjureaktion hallinnan kannalta epäedullisesti. Tämän vuoksi myös tällaisen toiminnanharjoittajan olisi tarpeellisin toimin varmistettava, että toiminnassa ei tapahdu hallitsematonta ketjureaktiota. Varmistaminen voisi tapahtua käytännössä mm. selvittämällä hallitsemattoman ketjureaktion mahdollisuuden olevan erittäin pieni, esim. lähtöaineen määrän ollessa pieni, taikka suunnittelemalla ja toteuttamalla tarpeelliset rakenteet ja menettelyt hallitsemattoman ketjureaktion ehkäisemiseksi. Ketjureaktion hallintaa koskevat toimet olisi esitettävä säteilylain 26 §:n mukaisessa säteilytoiminnan turvallisuusarviossa. Säteilylain 26 §:n mukaan turvallisuusarvio on tehtävä turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa. Jos ydinaineisiin liittyvä toiminta ei edellytä turvallisuuslupaa säteilylain 49 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella radioaktiivisen aineen vähäisen määrän vuoksi, on kyseessä niin pieni ydinaineen määrä, että hallitsemattoman ketjureaktion mahdollisuutta voidaan pitää erittäin pienenä. Sen vuoksi tällaisen toiminnan ollessa kyseessä ei edellytettäisi 2 momentissa tarkoitettujen toimien esittämistä.

29 §. Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus. Pykälän 1 momentti sisältäisi 19–26 §:ään liittyvät Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudet. Säteilyturvakeskus voisi tarkentaa määräyksillä vaatimusten teknisiä yksityiskohtia ja 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua vähäistä määrää siten, että Suomea kansainvälisissä sopimuksissa velvoittavat valvonta- ja raportointivaatimukset voidaan täyttää ajallaan, toiminnanharjoittajien ilmoitusten ja kirjanpidon paikkansapitävyyttä voidaan tehokkaasti valvoa ja kansallista ydinmateriaalien valvontajärjestelmää voidaan ylläpitää siten, että vaatimusten täyttäminen voidaan varmistaa myös jatkossa.

Pykälän 2 momentissa olisi 28 §:n 2 momenttiin liittyvä Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

5 luku - Ydinmateriaalivalvonnan lupajärjestelmä ja ilmoitukset

30 §. Toimintalupaa koskeva vaatimus. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa toiminnalta edellytettäisiin toimintalupaa. Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin ydinmateriaaleihin liittyvän toiminnan muodot, joita varten vaadittaisiin lupa. Toimintalupa korvaisi kumottavan lain 21 §:n nojalla myönnettävät ydinmateriaalivalvontaan liittyvät luvat, joista säädetään YEA 6, 7 a, 7 b ja 11 luvussa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan 5 §:n 1 momentin 7 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettujen aineiden eli erityisen halkeamiskelpoisen aineen ja lähtöaineen hallussapito, valmistaminen, tuottaminen, käsittely, käyttäminen, varastointi tai luovuttaminen olisi luvanvaraista. Ydinsulkusopimuksen ja muiden ydinenergian rauhanomaista käyttöä koskevien kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamiseksi lähtöaineita ja erityisiä halkeamiskelpoisia aineita on valvottava tehokkaasti, joten niihin liittyvässä toiminnassa lupa vaadittaisiin lähtökohtaisesti aina. Jäljempänä säädettäisiin tilanteista, joissa tällaiseen toimintaan ei vaadita lupaa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan toimintalupaa edellytettäisiin ydinaineiden tuonnista tai siirrosta Suomeen. Näillä toimintaluvilla varmistettaisiin erityisesti, että ydinainetta Suomen ulkopuolelta tuovalla on riittävät menettelyt ydinaineita koskevista kansainvälisten sopimusten velvoitteista huolehtimiseksi. Tuonnilla tarkoitettaisiin tuontia Suomeen EU:n tullialueen ulkopuolelta ja siirrolla tarkoitettaisiin EU:n tullialueen sisällä tapahtuvia siirtoja. Muiden ydinaineiden kuin uraani- tai toriumpitoisen malmin ja muiden ydinmateriaalien viennistä säädetään EU-vientivalvonta-asetuksessa ja vientivalvontalaissa. Vientiluvat näille myöntää ulkoministeriö.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin 5 §:n 1 momentin 8 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen aineiden eli muiden aineiden kuin ydinaineiden ja c ja d alakohdassa tarkoitettujen ydinmateriaalien, kuten laitteiden, laitteistojen tai osien tuonnin, luovutuksen, valmistamisen, tuottamisen, hallussapidon tai Suomeen tehtävän siirron luvanvaraisuudesta. Näihin liittyviä valvontavelvoitteita johtuu Suomen ja Euratomin tekemistä kahdenvälisistä sopimuksista ja valvontasopimuksen lisäpöytäkirjasta. Lisäksi olisi valvottava näiden tuotteiden osalta sellaisten velvoitteiden noudattamista, jotka johtuvat vientivalvonnan kansainvälisten järjestelyjen ja näistä erityisesti ydinalan toimittajamaiden ryhmän (Nuclear Suppliers Group) suuntaviivojen (INFCIRC/254 osa 1) mukaan annetuista sitoumuksista.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan toimintalupaa edellyttäisi myös ydinalan tietoaineiston tuonti, siirto Suomeen, luovutus tai hallussapito, mutta ainoastaan, jos tietoaineistoon kohdistuu Suomen tai Euratomin kahdenväliseen sopimukseen perustuva alkuperämaarajoitus. Ydinalan tietoaineistot eivät kuulu valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan soveltamisalaan, joten niitä koskevat velvoitteet johtuvat ainoastaan mainituista kahdenvälisistä sopimuksista. Kaikkein ydinalan tietoaineistoon ja muihin ydinmateriaaleihin kohdistuvasta turvajärjestelyjä koskevasta vaatimuksesta säädettäisiin 24 §:ssä sekä salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta 44 luvussa.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan uraani- tai toriumpitoisten malmien osalta vaadittaisiin toimintalupa, jos niitä viedään tai siirretään Suomesta. Lisäksi 2 kohdan mukaan vaadittaisiin toimintalupa, jos niitä tuodaan tai siirretään Suomeen. Tällaisia malmeja koskevat velvoitteet Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa liittyvät pääosin niiden vientiin, tuontiin ja siirtoon maiden välillä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimintalupaa koskevasta vaatimuksesta vapautetusta toiminnasta. Toimintalupaa ei vaadittaisi, jos toiminnasta olisi 34 §:n mukaan tehtävä toimintailmoitus. Lisäksi toimintalupaa ei vaadittaisi, jos kyse on esim.

ydinmateriaalivalvonnan kannalta erittäin vähäisestä toiminnasta (ks. 41 §) tai muusta 6 luvussa säädetystä tilanteesta.

Toimintaluvan lisäksi 1 momentissa tarkoitetun toiminnan turvallisuuteen sovellettaisiin 28 §:n nojalla säteilylakia, jossa säädetään turvallisuuslupaa koskevasta vaatimuksesta. Tämä ei kuitenkaan koske toimintaa, johon on oikeus ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan nojalla.

31 §. *Toimintalupaa koskeva harkinta.* Pykälässä säädettäisiin toimintalupaa koskevasta harkinnasta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimintaluvan myöntämisen edellytyksistä, joiden täyttymistä Säteilyturvakeskuksen olisi arvioitava ennen luvan myöntämistä. Luvan hakijalla tulisi momentin 1 kohdan mukaan olla riittävät edellytykset hoitaa toimintaluvan alaan kuuluvaa toimintaa koskevia velvollisuuksia. Momentin 2 kohdan mukaisesti luvan hakijalla tulisi ennen toiminnan aloittamista olla 25 §:n vaatimukset täyttävä ydinmateriaalivalvonnan käsikirja, joka tulisi olla toimitettu Säteilyturvakeskukselle.

Uusien toimintalupaa koskevien hakijoiden osalta 1 momentin 1 ja 2 kohta ja 25 §:n mukainen ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaa koskeva vaatimus tarkoittaisivat yhdessä sitä, että hakijan olisi kehitettävä oma ydinmateriaalien valvontajärjestelmänsä ja siihen sisältyvät toiminnanharjoittajan velvoitteiden hoitamiseksi tarpeelliset menettelyt sekä esitettävä ne ydinmateriaalivalvonnan käsikirjassaan. Kun hakijalla olisi aiempaa toimintaa, olisi riittävää varmistaa olemassa olevien menettelyiden ja käsikirjan kattavan myös hakemuksen kohteena olevan toiminnan. Tarvittaessa menettelyjä ja käsikirjaa tulisi täydentää.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan edellytys vastaisi ydinmateriaalivalvonnan valmiuksien ja teknisten edellytysten osalta pääosin kumottavan lain 21 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ydinenergian käyttöä koskevan luvan myöntämiseksi. Toimintaluvan soveltamisalaan kuuluvan toiminnan säteilyturvallisuutta koskevien vaatimusten noudattamista arvioitaisiin ehdotetun 28 §:n mukaan jatkossa säteilylain mukaisesti. Vaatimusten mukainen käsikirja luvan myöntämisen edellytyksenä olisi tiukennus verrattuna nykyisiin YVL-ohjeessa D.1 esitettyihin vaatimuksiin käsikirjan hyväksymisestä. Nykyisin vaaditaan erikseen käsikirjan hyväksymistä, ja vaatimus hyväksytystä käsikirjasta on sidottu ydinenergian käytön aloittamiseen, esim. ydinaineen maahantuonnin ja siitä alkavan hallussapidon tapauksessa maahantuonnin ajankohtaan. Ehdotuksen mukaan käsikirja olisi oltava laadittu ja toimitettu Säteilyturvakeskukselle ennen kuin toimintalupa voidaan myöntää. Tarkoitus on vähentää hallinnollista taakkaa, selkeyttää ydinenergian käytön aloittamiseen liittyviä vaiheita ja varmistaa, että ydinmateriaaleihin liittyvä toiminta aloitetaan vasta, kun Säteilyturvakeskus voinut todeta toiminnanharjoittajalla olevan tähän valmius.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan ydinmateriaaleihin liittyvällä toiminnalla tulisi olla hyväksyttävä peruste, joka ei ole ristiriidassa ydinmateriaalivalvonnan tavoitteiden toteutumisen kanssa. Kumottavan lain yleisten periaatteiden täyttyminen kuuluu kumottavan lain 21 §:ssä tarkoitettuihin muun ydinenergian käyttöä koskevan luvan hyväksymisen edellytyksiin. Ehdotetussa kohdassa tavoite olisi vastaava kuin kumottavassa laissa, mutta vaatimus toimintaa koskevasta hyväksyttävästä perusteesta olisi uusi. Hyväksyttävä peruste voi liittyä esim. tutkimus- tai teolliseen toimintaan tai terveydenhoitoon, jossa on tarpeen käsitellä ydinmateriaaleja. Hyväksyttäväkään peruste ei saisi olla ristiriidassa ydinmateriaalivalvonnan tavoitteiden toteuttamisen kanssa. Tällä tarkoitettaisiin erityisesti, että toimintaluvan alaiseen ydinenergian käyttöön ei saisi liittyä ydinaseiden leviämistä edistävää toimintaa Suomea velvoittavien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan perusteella luvan myöntämiselle ei saisi myöskään olla muuta ehdotetussa laissa säädettyä estettä. Tällainen este voisi olla esim. se, että hakija ei täyttäisi 27 §:n 2 momentissa säädettyä vaatimusta tai toiminta kokonaisuudessaan vaatisi esim. ydinlaitoslupaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskukselle velvollisuus varmistaa, että 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Viranomaisten 358 §:ssä säädettyjen tarkastusoikeuksien nojalla Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus tarkastaa myös luvan hakijan toimintaa. Vaatimuksella korvattaisiin kumottavan lain 21 §:n 2 momentissa säädetty kielto ryhtyä ydinenergian käyttöön ennen kuin Säteilyturvakeskus on todennut, milloin toiminta sitä edellyttää, että ydinenergian käyttö on asetettujen turvallisuusvaatimusten mukaista, turvajärjestelyt sekä valmiusjärjestelyt ovat riittävät, ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja vahingonkorvausvastuu toiminnan yhteydessä sattuvan ydinvahingon varalta on järjestetty siitä säädetyllä tavalla. Toimintaluvassa arvioitaisiin lisäksi vain ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeelliseen valvontaan ja turvajärjestelyihin liittyviä edellytyksiä. Turvallisuuteen liittyviä edellytyksiä arvioitaisiin tarvittaessa säteilylain mukaisesti, ja toiminta saattaa edellyttää säteilylaissa tarkoitettua turvallisuussupaa.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin lisäksi Säteilyturvakeskukselle velvollisuus varmistaa ennen luvan myöntämistä, että ydinaineiden tuottamista, käsittelyä tai muuta käyttämistä koskevaa toimintalupaa hakeva toiminnanharjoittaja on huolehtinut laitoksen perustietojen toimittamista koskevasta velvollisuudesta. Lupaharkinnan ajankohdasta ja toimintaluvan tyypistä riippuisi, kuinka yksityiskohtaiset 1 kohdassa tarkoitettut perustiedot olisi Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa vaadittu toimitettavaksi. Jos esim. ydinaineen hallussapitoa koskevaa toimintalupaa haettaisiin yli 200 päivää ennen ydinaineen tuomista laitokselle, ei perustietoja olisi mainitussa asetuksessa vielä vaadittu toimitettavaksi, kun kyseessä on toimintaluvan piiriin kuuluva määrä ydinainetta. Mainitun asetuksen mukaan perustietojen toimittamista koskeviin vaatimuksiin kuuluvat myös muutokset perustiedoissa, joten Säteilyturvakeskuksen olisi varmistettava, että myös niitä koskevien velvollisuuksien noudattamisesta on huolehdittu.

Lisäksi 2 momentin 2 kohdan mukaan Säteilyturvakeskuksen olisi varmistettava ydinalan kahdenväliseen sopimukseen perustuvien velvoitteiden noudattaminen, jos kyse on ydinmateriaalin tuontia, vientiä, siirtoa, luovutusta tai hallussapitoa koskevasta toimintaluvasta ja toiminta kuuluu sopimuksen soveltamisalaan. Kyseiset varmistukset olisivat tarpeen, jotta voidaan varmistua, että toimintaluvan alaisessa ydinenergian käytössä noudatetaan Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksesta ja Suomen tai Euratomin tekemistä kahdenvälisistä sopimuksista johtuvia velvoitteita.

32 §. *Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupavaatimus.* Pykälässä säädettäisiin tiettyjen ydinalan yksityisoikeudellisten sopimusten tekemisen luvanvaraisuudesta. Pykälässä tarkoitettut yksityisoikeudelliset sopimukset määriteltäisiin vastaavasti kuin kumottavan lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja YEA 9 §:ssä. Tällaisilla sopimuksilla tarkoitettaisiin sekä sellaisia, joihin liittyy ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa Suomessa tai vientiä Suomesta sopimuksessa tarkoitettua toimintaa varten, että sellaisia, joissa ydinmateriaaleihin liittyvä toiminta tapahtuu ainoastaan kohdevaltiossa. Ensin mainituissa tapauksissa toimintaa koskisivat myös muut sovellettavat ydinenergian käyttöä ja vientiä koskevat ydinenergiain ja vientivalvontalain vaatimukset.

Pykälässä tarkoitettut sopimukset liittyisivät 5 §:n 1 momentin 8 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettun laitteen tai laitteiston valmistukseen, asentamiseen, rakentamiseen tai käyttämiseen

muualla kuin EU:n jäsenvaltion ja, jos kyse on muusta kuin sensitiivisistä laitteista tai laitteistosta, lisäksi muun EU:n alueen ulkopuolella olevan, valtioneuvoston asetuksessa säädettyä valtion alueella. Kuten nykyisin maantieteellinen raja 1 momentin 2 kohdan tilanteissa tarkoittaisi lähtökohtaisesti niitä ydinalan toimittajamaiden ryhmän (Nuclear Suppliers Group) jäsenmaita, jotka eivät ole EU:n jäsenvaltioita.

Pykälässä tarkoitettu sopimus voisi koskea esim. tilannetta, jossa toimija osallistuu urakoitsijana ydinvoimalaitoksen tai sen osan rakentamiseen muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa valtiossa, mutta toimintaan ei liity mitään vientivalvonnan tai ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvaa vientiä. Tällaisen toiminnan yhteydessä olisi syytä lupaharkinnalla varmistua, että se ei edistä ydinaseiden leviämistä. Vientivalvontalain ja EU-vientivalvonta-asetuksen perusteella on luvanvaraista viedä ydinalan laitteita, laitteistoja ja niihin liittyvää teknologiaa ja ohjelmistoja maihin, joita tässä pykälässä tarkoitettu lupavaatimus koskee. Pykälässä tarkoitettu sopimus voi kuitenkin koskea myös vientivalvonnan ulkopuolisen työvoiman, osaamisen, tiedon, laitteen, laitteiston tai muun tavarain tai palvelun toimittamista. Lupavaatimus ei kuitenkaan koskisi työ sopimuksia.

Pykälän mukainen sopimusten tekemisen luvanvaraisuus olisi vastaava kuin kumottavassa laissa (ks. kumottavan lain 2 §:n 2 momentin 1 kohta sekä YEA 9 § ja sen liite A ja B), mutta lupaviranomainen olisi jatkossa työ- ja elinkeinoministeriön sijaan Säteilyturvakeskus. Tiedossa ei ole, että tällaisia lupia olisi haettu tai myönnetty.

Ehdotettu 2 momentti sisältäisi asetuksen antovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista laitteista, laitteistoista ja valtioista Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti vastaavasti kuin YEA 9 §:ssä sekä sen liitteessä A ja B.

33 §. *Yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupaharkinta.* Pykälän mukaan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupa olisi myönnettävä, jos pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät. Pykälän 1 kohdan mukaan hakijalla tulisi olla edellytykset huolehtia siitä, että ydinaseiden leviämisen estämiseen liittyvät velvollisuudet ja muut kansainväliset velvoitteet täyttyvät.

Pykälän 2 kohdan mukaan valtion, jossa sopimus toteutetaan, tulisi olla sitoutunut ydinaseiden leviämisen estämiseen ja ydinmateriaalien kansainväliseen valvontajärjestelmään. Tällä tarkoitettaisiin vähintään, että valtio on ydinsulkusopimuksen osapuoli, valtiolla on voimassa ydinsulkusopimuksessa tarkoitettu Kansainvälisen atomienergiajärjestön kanssa tehty ydinmateriaalivalvontasopimus ja tiedossa ei saisi olla seikkoja, jotka viittaisivat näitä sopimuksia koskeviin rikkomuksiin tai epäilyihin niistä.

Pykälä 3 kohdan mukaan sopimukselle tulisi olla hyväksyttävät perusteet ottaen huomioon lain tavoitteet erityisesti ydinaseiden leviämisen estämisestä.

Pykälän 4 kohdan mukaan lupa voitaisiin myöntää, jos sille ei ole muualla ehdotetussa laissa säädettyä estettä, esim. 27 §:n 2 momentissa säädettyä vaatimusta ei täytetä.

34 §. *Toimintailmoitus.* Pykälässä säädettäisiin toimintailmoitusta koskevasta vaatimuksesta. Jos ydinenergian käyttö on ydinmateriaalivalvonnan ja Suomea velvoittavien ydinalan kansainvälisten sopimusten kannalta muuta kuin merkittävää, ei toimintaa koskeva lupaharkinta ole tarpeen. Jos ydinmateriaaliin kohdistuisi alkuperämaarajoitus, sitä koskeva toiminta vaatisi pääsääntöisesti kuitenkin aina toimintaluvan, koska lupaharkinnalla olisi tarpeen varmistaa, että Suomen tai Euratomin tekemien kahdenvälisten sopimusten velvoitteita noudatetaan. Koska

toimintailmoituksen vaatimaan toimintaan ei voisi kohdistua alkuperämaarajoitusta, toimintailmoituksen yhteydessä ei vaadittaisi varmistuksia, että ydinalan kahdenvälisen sopimusten velvoitteita on noudatettu.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa vaadittaisiin toimintailmoitus. Kyseinen ydinenergian käyttö olisi vapautettu toimintalupaa koskevasta vaatimuksesta 30 §:n 2 momentin perusteella. Toimintailmoitus korvaisi ja yhdenmukaistaisi nykyisen YEA 17 luvun mukaiset ilmoitukset luvanvaraisuudesta vapautetusta ydinenergian käytöstä. Toimintailmoituksen vaativa ydinenergian käyttö vastaisikin pääosin tiettyjä YEA 3 luvussa säädettyjä luvanvaraisuudesta vapautettuja ydinenergian käytön muotoja.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa vaadittaisiin toimintailmoitus ydinalan laitteiden ja laitteistojen valmistamisesta vastaavasti kuin YEA 18 a §:ssä. Nykyisessä vaatimuksessa mainittua laitteen tai laitteiston kokoamista ei mainittaisi kohdassa eikä muualla ehdotuksessa, koska myös se laskettaisiin jatkossa valmistukseksi. Valmistamiseen ei yleisesti kohdistu alkuperämaarajoitusta, mutta on mahdollista, että joku valmistaa Suomessa laitteen tai laitteiston käyttäen osia, joihin kohdistuu alkuperämaarajoitus, mikä voi siirtää alkuperämaarajoituksen kohdistumaan myös laitetta tai laitteistoa. Tällöin toimintaan vaadittaisiin lupa.

Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdassa vaadittaisiin toimintailmoitus, jos ydinenergian käytössä on kyse vähäisestä määrästä ydinmateriaalia. Tarkennukset alakohdissa tarkoitettuihin vähäisiin määriin, mukaan lukien erityyppisiä toimintoja koskevat kerta- ja vuosirajat, voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella 3 momentin nojalla. Momentin 2 kohdan a alakohta vastaisi YEA 18 §:ssä tarkoitettua toimintaa ja b alakohta YEA 12 ja 13 §:ää. Säteilyturvakeskus voisi 37 §:n 2 momentin nojalla tarkentaa vähäisiä määriä koskevan toimintailmoituksen toimittamiseen liittyvää menettelyä, esim. voitaisiin vaatia nykyistä YEA 13 §:ää vastaavalla tavalla ilmoitus painolastina, kuljetuspakkauksena tai säteilysuojana käytetyistä ydinaineista vain niiden ensimmäisen tuonnin yhteydessä. Momentin 2 kohdan c alakohta vastaisi YEA 15 §:ää, jonka mukaan vaaditaan ilmoitus erityisen halkeamiskelpoisen aineen luovutuksesta sen hallussapitoa koskevan luvan haltijalle. Momentin 3 kohdassa säädettäisiin uraani- tai toriumpitoisen malmin viennistä, tuonnista ja siirrosta tehtävästä toimintailmoituksesta, jos kyse on vähäisestä määrästä. Lisäksi b alakohdan mukaan edellytettäisiin, että vienti tai siirto Suomesta tapahtuu ydinsulkusopimuksen osapuolena olevaan valtioon. Momentin 3 kohta vastaisi YEA 14 §:ää.

Pykälässä 2 momentissa säädettäisiin toimintailmoituksen toimittamisen ajankohdasta. Ilmoitus olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle riittävän ajoissa ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. Tarkoitus on, että tarvittaessa voidaan varmistua toiminnan olevan luvanvaraisuudesta vapautettu ja toiminnanharjoittajan olevan riittävästi varautunut tarvittavien vaatimusten täyttämiseen. Ilmoituksen lisäksi toiminta edellyttäisi ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaa, jollei sitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävissä tilanteissa olisi vapautettu tästä velvollisuudesta.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa toimintailmoitukseen sisältyvissä asioissa tehdyistä muutoksista. Koska toimintailmoitusta käytetään viranomaisvalvonnan suunnittelussa, olisi muutoksista viipymättä toimitettava tieto Säteilyturvakeskukselle.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus pykälässä tarkoitettusta vähäisestä määrästä.

35 §. *Ydinmateriaalin vientiä koskeva ilmoitus.* Pykälä korvaisi YEA 21 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden sellaisista ydinmateriaalien vientiin liittyvistä luovutuksista, jotka vapautetaan erillisestä vientiin liittyvästä luvasta. Verrattuna YEA 21 §:ään

ilmoitusvelvollisuus laajenisi ehdotetussa pykälässä kattamaan myös sellaiset viennit ja siirrot Suomesta, joihin ei liity luovutusta. Lisäksi velvollisuus kohdistuisi oikea-aikaisesti sellaisiin vienteihin ja siirtoihin Suomesta, joissa luovutus tapahtuu selvästi vientitapahtuman jälkeen.

Pykälän pääasiallisena tavoitteena on varmistaa, että Säteilyturvakeskus saa oikea-aikaisesti tiedot ydinmateriaalien vienneistä. Näihin liittyvät luovutukset olisi jäljempänä säädetyn mukaisesti vapautettu toimintaluvasta ja toimintailmoituksesta kaksinkertaisen lupaharkinnan välttämiseksi. Valtion on valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan artiklojen 2.a.(ix)(a) ja 3.d mukaan ilmoitettava tietyt ydinmateriaalien viennit Kansainväliselle atomienergiajärjestölle neljännesvuosittain, 60 päivää vuosineljänneksen päättymisen jälkeen. Lisäpöytäkirjan vaatimus ei erottele luovutuksen sisältäviä ja sisältämättömiä vientejä. Säteilyturvakeskus vastaisi ilmoituksen toimittamisesta Kansainväliselle atomienergiajärjestölle 15 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisesti. Tämän vuoksi olisi riittävää säätää ehdotuksen mukaisesti, että ilmoitus viennistä toimitetaan Säteilyturvakeskukselle vahvistuksena kahden viikon kuluessa tapahtumasta.

Ydinalan tietoaaineistot eivät kuulu valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan soveltamisalaan, joten ilmoitus niiden vienneistä ei ole sen vuoksi tarpeellinen. Jos tietoaaineistoihin kohdistuu alkuperämaaraajoitus, niiden viennistä olisi kuitenkin ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle ydinalan kahdensivuisissa sopimuksissa edellytetyn valvonnan vuoksi. Uraani- tai toriumpitoisten malmien luovutus ei kuuluisi pykälässä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Jäljempänä säädettäisiin, että Säteilyturvakeskukselle toimitettaisiin niiden viennistä kuitenkin Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen VII luvun mukaiset ilmoitukset.

Pykälässä säädettäväksi ehdotettu ilmoitusvelvollisuus kattaisi myös siirrot Suomesta, koska osa niihin liittyvistä luovutuksista vapautettaisiin jäljempänä toimintaluvasta ja toimintailmoituksesta. Näistä luovutuksista ei ilman tätä ilmoitusvelvollisuutta tulisi tietoa Säteilyturvakeskukselle, joten ilmoitus on tarpeellinen.

36 §. *Ydinmateriaalivalvontaan liittyvät muut ilmoitukset.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tehdä ydinmateriaaleista ja niihin liittyvästä toiminnasta täydentäviä ilmoituksia.

Pykälän 1 momentin mukaiset velvollisuudet tehdä ilmoitus tiettyjen ydinmateriaalien valmistamisesta, edellisen vuoden aikana tehdystä ydinpolttoainekiertoa liittyvästä tutkimustoiminnasta sekä ydinpolttoainekierron kehittämistä koskevista yleissuunnitelmista ovat tarpeellisia valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan ilmoitusvelvollisuuksien täyttämiseksi. Kyseiset ilmoitusvelvollisuudet ovat valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan artikloissa 2.a.(iv), 2.a.(i), 2.a.(x) ja 2.b.(i). Näille vuosittain tehtäville ilmoituksille aikarajana on 15.5., joten ilmoitukset vaadittaisiin toimitettavaksi Säteilyturvakeskukselle vuosittain helmikuun loppuun mennessä, jotta Kansainväliselle atomienergiajärjestölle tehtävän ilmoituksen valmistelulle ja mahdollisille lisäselvityksille jää riittävästi aikaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sellaiseen toimintaan liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta, jossa syntyy 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua uraani- tai toriumpitoista jätettä tai sivutuotetta ja johon ei sovelleta lähtöainetta koskevia säännöksiä. Ilmoitus vaadittaisiin tehtäväksi ennen toiminnan aloittamista jätteeseen tai sivutuotteeseen kertyvän uraanin tai toriumin määrästä, jos kyseessä on suunnitelman mukaan vuosittain yli 500 kg uraania tai toriumia. Ilmoitusta ei kuitenkaan vaadittaisi, jos uraanin tai toriumin pitoisuus olisi pieni eli ei ylitä uraani- tai toriumpitoisen malmin pitoisuusrajaa. Jos kyseessä ei ole uraani- tai toriumpitoinen malmi taikka ainetta ei sen muokkausasteen vuoksi lasketa lähtöaineeksi ja aine ei ole tarkoitettu lähtöaineen tuottamiseen tai muuten ydinalan käyttöön, Euratom-sopimuksesta,

ydinmateriaalivalvontasopimuksesta tai valvontasopimuksen lisäpöytäkirjasta ei aiheudu toiminnanharjoittajia tai valtiota sitovia kirjanpito- tai raportointivelvollisuuksia tällaisesta malmista tai aineesta. On kuitenkin useita mahdollisia tapoja, joilla aine voi tulla näissä sopimuksissa tarkoitetun valvonnan piiriin. Näihin kuuluvat esim. uraanin tai toriumin talteenotto aineesta tai sen siirtäminen ydinpolttoainekierto. Näiden toteutuessa aine tulee myös ehdotetun lain soveltamisalan piiriin joko lähtöaineena tai uraani- tai toriumpitoisena malmina.

Pykälän 2 momentin mukaan vaadittaisiin ilmoitus myös, jos momentissa tarkoitettua jätteessä tai sivutuotteessa luovutetaan kerralla tai saman kalenterivuoden aikana toiselle toimijalle yli 500 kg uraania tai toriumia. Tällä varmistettaisiin, että kyseisiä aineita ei siirretä ydinpolttoainekierto valvonnan ulkopuolella.

Säteilyturvakeskuksen on tarpeen saada tiedot 2 momentissa tarkoitettujen aineiden tuotannosta Suomessa, jotta se voi huolehtia, että Suomessa tuotettavat lähtöaineet ovat valvonnan piirissä ja kaikkia ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteita noudatetaan. Erityisesti Säteilyturvakeskuksen tulisi tietää, kuka tällaista toimintaa harjoittaa, missä toimintaa harjoitetaan ja kuinka paljon uraania tai toriumia tuotettavassa jätteessä tai sivutuotteessa on.

37 §. Ilmoituksia koskevat täydentävät säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan 34–36 §:ssä tarkoitettut ilmoitukset olisi tehtävä sähköisesti, ja niissä olisi oltava toiminnan valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Toimintailmoituksessa olisi käytännössä esitettävä keskeisiltä osin vastaavat tiedot kuin vaaditaan toimintalupahakemuksessa. Tällä varmistettaisiin se, että ensimmäisen toimintailmoituksen yhteydessä toiminnanharjoittaja olisi kehittänyt oman valvontajärjestelmänsä ja siihen sisältyvät toiminnanharjoittajan velvoitteiden hoitamiseksi tarpeelliset menettelyt toiminnan edellyttämälle tasolle sekä mm. dokumentoinut menettelyt ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaansa. Tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevassa ilmoituksessa olisi myös kuvattava toiminta valvonnan kannalta tarpeellisella tavalla.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

38 §. Ilmoitusten toimittamisen määräajan pidentäminen. Edellä 35 ja 36 §:ssä säädetyt määräajat on asetettu siten, että Säteilyturvakeskus pystyy täyttämään Suomea koskevat ilmoitusvelvollisuudet. Tämä sisältää toiminnanharjoittajien ilmoitusten käsittelyn, mahdolliset selvitykset ja Euroopan komissiolle tai Kansainväliselle atomienergiajärjestölle tehtävien ilmoitusten valmistelun. Yksittäisissä tapauksissa asetetuista määräajoista voidaan poiketa, jos tälle on perusteltu syy ja jos määräajan ylittyminen ei haittaa Suomea koskevien velvollisuuksien täyttämistä. Perusteltu syy voisi olla esim. merkittävät muutokset toiminnanharjoittajan ilmoituksista vastaavassa organisaatiossa tai ilmoituksen vaatima merkittävä selvitystyö. Tarkoitus olisi, että Säteilyturvakeskus asettaa uuden määräajan siten, että lisäaikaa saaneiden toiminnanharjoittajien ilmoitusten vaatimille toimenpiteille jää edelleen aikaa.

39 §. Ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa koskeva täydentävä velvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan yleisestä velvollisuudesta toimittaa Säteilyturvakeskukselle samanaikaisesti tiedot, jotka se toimittaa Euroopan komissiolle Euratom-sopimuksen nojalla ydinmateriaalivalvontaa varten. Erityisesti Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen nojalla Euroopan komissiolle toimitettavat tiedot olisi toimitettava myös Säteilyturvakeskukselle, mutta velvoite koskisi kaikkea Euroopan komissiolle toimitettavaa valvontatietoa. Tietojen toimittaminen on olennainen osa ydinmateriaalivalvonnan kansallisen valvonnan ylläpitoa.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

40 §. *Tulli-ilmoituksessa ilmoitettavat tiedot ydinmateriaaleista.* Pykälässä säädettäisiin tulli-ilmoituksessa ilmoitettavista ydinmateriaaleja koskevista tiedoista. Tulli-ilmoituksella tarkoitetaan EU:n tullikoodeksissa säädetyjä menettelyitä ja ilmoituksia, jotka annetaan Tullille vain tuotaessa tavaraa EU:n ulkopuolelta, vietäessä tavaraa EU:n ulkopuolelle ja sellaisessa kauttakulussa, jossa tavaraa liikkuu EU:n ulkopuolelta EU:n kautta EU:n ulkopuolelle. EU:n sisäisistä siirroista ei tehdä tällaisia tulli-ilmoituksia Tullille.

Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat keskeisiltä osin YEA 115 a §:ää. Ehdotuksessa on myös otettu huomioon se, että aineettomat tuonnit, kuten sähköiset tietoaisteistot eivät voimassa olevan EU-lainsäädännön perusteella ole enää tavaroita eikä niistä tehdä tulli-ilmoitusta.

Pykälän 3 momentti vastaisi YEA 115 b §:ää. Tullin tekemä tarkastus liittyisi kuitenkin vain sellaisiin tilanteisiin, joissa tuonti tapahtuu EU-alueen ulkopuolelta.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

6 luku - Ydinmateriaalivalvonnan säännösten soveltamisrajaukset

41 §. *Ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamista koskeva raja.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa ydinmateriaalivalvontaa koskevia 4 ja 5 lukujen vaatimuksia ei sovellettaisi. Suomi on sitoutunut ydinsulkusopimuksessa ydinmateriaalivalvontaan, joka koskee kaikkia Suomen alueella, oikeudenkäyttövallan alla tai valvonnassa olevaa ydinainetta. Lisäksi Euratom-sopimuksen alainen ydinmateriaalivalvonta koskee kaikkia yhteisön ydinaseettomien jäsenmaiden alueella olevia ydinaineita. Näistä valtion ja toiminnanharjoittajien velvoitteista, ydinalan kahdenvälisen sopimusten velvoitteista ja muiden ydinmateriaalien kansallisen valvontajärjestelmän ylläpitoon liittyvien tarpeiden vuoksi ydinmateriaalivalvonnan sääntelyn ulkopuolelle voidaan rajata ydinmateriaalia vain tarkoin ehdoin.

Euroopan komissio vastaa Euratom-sopimuksen mukaisesta ydinaineiden valvonnasta Suomessa, joten on tärkeää varmistaa, että ydinmateriaalivalvontasopimusta ja Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetusta on noudatettu ennen kuin ydinaineen kansallinen valvonta päätetään. Kuitenkin samasta syystä mainitun asetuksen mukaisen ydinaineen valvonnan päättyessä myös kansallinen valvonta on mahdollista päättää, jos Suomi ei ole ydinalan kahdenvälisissä tai muissa sopimuksissa sitoutunut jatkamaan valvontaa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisesti lain 4 ja 5 luvun vaatimusten soveltaminen voitaisiin päättää, jos ydinaine on ehdotetun lain tai säteilylain mukaisesti päästetty ympäristöön. Menettely on ydinmateriaalivalvonnan kannalta mahdollinen, koska ydinaine leviää peruuttamattomasti muun aineen mukana joka puolelle, esim. jäteveden mukana. Kyseessä voisi olla mikä tahansa ydinaine, joka voitaisiin päästää ympäristöön ehdotetun 7 luvun tai säteilylain 127 §:n mukaisesti, esim. tutkimuksessa käytettävät laimeat uraaniliuokset. Turvallisuuskäsitteet arvioitaisiin kyseisten pykälien ja niiden perusteella annettujen alemman asteisten säännösten ja määräysten mukaisesti. Menettely vaatii ilmoituksen Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisesti. Menettely olisi laissa uusi, mutta mainitussa asetuksessa se on määritelty jo aiemmin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ydinmateriaalivalvontaa koskevien lain säännösten soveltaminen radioaktiivisessa jätteessä olevaan ydinaineeseen voitaisiin lopettaa jätteen

alhaisen ydinainepitoisuuden perusteella. Menettely on mahdollistettu Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa. Tarkoitus on, että mainitun asetuksen mukaisen valvonnan päättyessä myös ehdotetun lain mukainen valvonta päättyy. Säteilyturvakeskuksella olisi toiminnanharjoittajan Euroopan komissiolle tekemien ilmoitusten yhteydessä mahdollisuus tarkastaa ilmoitusten oikeellisuus tai muuten varmentaa soveltamisen lopettamisen kohteena olevan ydinaineen ominaisuudet.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan ydinmateriaalivalvontaa koskevien lain säännösten soveltaminen alkuperämaarajoituksesta vapaaseen ydinaineeseen voitaisiin lopettaa, jos ydinaine on käytetty sellaisen lopputuotteen valmistuksessa, jota ei ole erityisesti tarkoitettu ydinenergian käyttöön liittyvään toimintaan ja josta ydinainetta ei olisi käytännössä mahdollista saada talteen. Muulla kuin ydinenergian käyttöön liittyvällä toiminnalla tarkoitettaisiin yleisesti sellaisia tuotteita, joissa ydinainetta käytetään sen fysikaalisten tai kemiallisten ominaisuuksien vuoksi, mutta ei fissioreaktioon tai radioaktiiviseen säteilyyn liittyvien ominaisuuksien vuoksi (esim. uraanin käyttö keramiikan pinnoitteissa, toriumin käyttö lamppujen hehkulangoissa tai uraanilasi). Menettely vaatisi ilmoituksen Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisesti. Menettely vastaisi osittain YEA 10 b §:ää. Muutoksena nykyiseen ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltaminen olisi mahdollista lopettaa myös erityisen halkeamiskelpoisen aineen ollessa kyseessä. Lisäksi vaatimuksesta poistettaisiin YEA 10 b §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetty neljän gramman yläraja. EU-vientivalvonta-asetuksessa vapautetaan vientiluvasta enintään neljä grammaa luonnon- tai köyhdytettyä urania, jos se on instrumenttien tunnistavassa osassa. Pykälän 1 momentin 3 kohta kattaisi myös muita lopputuotteita. Vientiluvanvaraisuus on syytä jättää selvitettäväksi tapauskohtaisesti vientivalvontalain ja EU-vientivalvonta-asetuksen perusteella.

Pykälän 1 momentin 4 kohta koskisi 3 kohdasta poiketen valmista lopputuotetta, joka esim. tuodaan maahan, mutta muuten sisältö olisi keskeisiltä osin sama kuin 3 kohdassa. YEA 10 b §:n 2 momentissa säädettyä lopputuotteiden valmistusta tai tuottamista koskevaa soveltamisrajausta ei olisi tarvetta säätää, sillä lopputuotteen valmistus ei olisi suoraan ehdotetun lain soveltamisalassa ja valmistuksessa käytettävän ydinaineen hallussapitoon ja käsittelyyn tarvittaisiin lähtökohtaisesti joko toimintalupa tai toimintailmoitus.

Pykälän 1 momentin 5 kohta vastaisi YEA 10 a §:ää, jonka mukaan ydinmateriaalivalvontaa koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos ydinaine on instrumentin osana lääketieteellisessä tarkoituksessa sijoitettuna ihmisen kehoon. Verrattuna YEA 10 a §:ään kohdassa laajennettaisiin soveltamisalaa, ja kohdan mukaista perustetta voitaisiin soveltaa erityisten halkeamiskelpoisten aineiden lisäksi myös muihin ydinaineisiin.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan ydinmateriaalivalvontaa koskevia lain 4 ja 5 lukujen säännöksiä ei sovellettaisi lähtöaineeseen, jossa uraanin tai toriumin pitoisuus ei ylitä uraani- tai toriumpitoiselle malmille säädettyjä pitoisuusrajoja ja jota ei kyseessä olevassa toiminnassa jatkojalosteta uraanin tai toriumin rikastamiseksi eikä luovuteta toiselle. Tarkoituksena on rajata valvonnan ja lupavaatimuksen ulkopuolelle sellaiset malminrikastustoiminnan tai metallinjalostuksen aineet, joiden voidaan tulkita olevan lähtöaineen määritelmässä tarkoitettua malmirikastetta, mutta joissa uraani tai torium ovat epäpuhtautena ja päätyvät jätteeksi tai sivutuotteeksi. Pitoisuusrajat olisivat uraani- tai toriumpitoisen malmin määritelmässä säädetty pitoisuusrajat, koska ne ylittävän aineen voidaan tulkita kuuluvan Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen soveltamisalaan ja soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa tulee kuitenkin valvoa. Kohdassa tarkoitettua lähtöainetta ei saisi jatkojalostaa uraanin tai toriumin rikastamiseksi eikä luovuttaa toiselle. Jos lähtöaine luovutetaan suomalaiselle toiminnanharjoittajalle, koskisivat luovutusta 4 ja 5 lukujen säännökset, mutta vastaanottajan osalta tämän kohdan soveltamisrajaus voisi tulla kyseeseen, jos edellytykset täyttyvät.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan 4 ja 5 lukujen säännöksiä ei myöskään sovellettaisi sellaiseen ydinaineeseen, johon ei muulla kuin 1–6 kohdassa tarkoitettulla perusteella sovelleta Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaista valvontaa. Kohdassa tarkoitettaisiin esim. tapauksia, joissa mainitun asetuksen mukainen ydinmateriaalivalvonta on päättynyt alhaisen ydinainepitoisuuden perusteella, mutta kyse ei ole 2 kohdassa tarkoitettusta radioaktiivisesta jätteestä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan ydinmateriaalivalvontaa koskevien lain 4 ja 5 lukujen säännösten soveltaminen voitaisiin lopettaa myös muiden lain soveltamisalaan kuuluvien aineiden, laitteiden ja laitteistojen osalta, jos niitä muutetaan pysyvästi siten, että ne eivät sovellu käyttötarkoitukseensa, tai ne loppusijoitetaan. Kohdan a alakohdassa käyttötarkoituksella tarkoitettaisiin erityisesti 5 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua ydinmateriaalin ydinenergian käyttöön liittyvää tarkoitusta tai erityistä soveltuvuutta, josta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella 5 §:n 6 momentin nojalla. Loppusijoitusta koskeva peruste olisi muutos nykytilaan. Tämä voi olla tarpeen esim. ydinlaitosten käytöstäpoiston yhteydessä, jolloin ydinmateriaalin käyttötarkoitukseen soveltumattomaksi muokkaaminen voi aiheuttaa kohtuuttoman suuria säteilyannoksia tai muita riskejä. Tällöin olisi kuitenkin varmistettava, että ydinmateriaaliin kohdistuva alkuperämaaraajoitus ei estä toimintakuntoisen ydinmateriaalin valvonnan päättämistä. Tarkoituksena on kuitenkin, että ydinmateriaalivalvonta päätetään vain, jos voidaan varmistua siitä, että ydinmateriaali ei päädy väärin käyttötarkoituksiin.

Pykälän 2 momentissa olisi 1 momentin 1–3 ja 7 kohtaan liittyvä täydentävä vaatimus, jonka mukaan asianomaiseen kohtaan sovellettavaa Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaista menettelyä olisi myös noudatettava. Tarkoitus on, että ydinenergiain mukainen valvonta päättyy vasta, jos mainitun asetuksen mukaiset valvonnan päättämiseen liittyvät ilmoitukset on tehty. Momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa menettelystä on mainitun asetuksen mukaisesti sovittava Euroopan komission kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 8 kohtaan liittyvästä hyväksymisestä. Kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttaminen edellyttäisi lisäksi, että Säteilyturvakeskus on arvioinut joko a tai b alakohdassa säädetyt edellytykset täyttyvän ja hyväksynyt ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamisen. Momentin a alakohdan osalta olisi arvioitava, tekeekö ydinmateriaalin muuttaminen sen käyttötarkoitukseensa soveltumattomaksi ja onko muutos pysyvä. Momentin b alakohdan osalta olisi arvioitava ydinmateriaaliin kohdistuvia alkuperämaaraajoituksia ja loppusijoituksen pysyvyyden varmistavia menettelyjä. Hyväksymistä olisi haettava viimeistään 30 päivää ennen kohdassa tarkoitettua toimenpiteen toteuttamisen ajankohtaa.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

42 §. *Toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevat poikkeukset tietyissä tilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin tietyissä tilanteissa tehtävistä poikkeuksista toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevaan vaatimukseen.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla ydinmateriaalien luovutus vapautettaisiin toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevasta vaatimuksesta, jos siihen on myönnetty EU-vientivalvonta-asetuksessa tarkoitettu yksittäis- tai koontilupa. Tällä vältettäisiin kaksinkertainen lupaharkinta luovutuksen sisältävän viennin tai siirron kohdalla. Säteilyturvakeskuksella on vientivalvontalain perusteella oikeus luovuttaa ulkoministeriölle ja ulkoministeriöllä vastaavasti oikeus luovuttaa Säteilyturvakeskukselle mainitussa laissa tai EU-vientivalvonta-

asetuksessa säädetyn tehtävän hoitamiseksi välttämättömät tiedot, joten ulkoministeriöllä on mahdollisuus tarvittaessa saada Säteilyturvakeskukselta mm. alkuperämaarajoituksiin liittyvät tiedot, joita muuten arvioitaisiin vientiin tai siirtoon Suomesta liittyvän luovutuksen lupaharkinnassa.

Luovutusta koskevan toimintaluvan tai toimintailmoituksen piiriin jätettäisiin sellaiset Euroopan unionin sisäiset siirrot, joihin EU-vientivalvonta-asetuksen mukaan ei vaadita lupaa, ja yleisluvilla tehtävät viennit, joissa ei ole käytetty tapauskohtaista harkintaa. Tällaiset vertautuvat Suomen sisällä tehtäviin luovutuksiin, joihin tarvitaan pääasiassa toimintalupa tai toimintailmoitus, jos tästä ei ole muualla vapautettu. Nämä ovat YEA 21 §:n mukaan vapautettu luvanvaraisuudesta, joten joissain tapauksessa ydinmateriaalin luovuttamiseen tarvitaan lupa Suomen sisällä, mutta ei maan rajojen ulkopuolelle, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Ehdotus selkeyttäisi luovutusta koskevan luvan- tai ilmoituksenvaraisuutta.

Vastaavasti vientiin tai siirtoon Suomesta liittyvä luovutus vapautettaisiin kaksinkertaisesta lupaharkinnasta, jos kyseessä on ydinjätteessä olevan ydinaineen vienti tai siirto Suomesta. Säteilyturvakeskus voisi käsitellä luovutusta koskevan harkinnan ja esim. alkuperämaarajoituksiin liittyvät vaatimukset osana ydinjätteen viennin tai siirron toteuttamista koskevaa hyväksymistä.

Pykälän 1 momentin 2 kohta vastaisi YEA 11 §:n 1 momenttia. Toimintalupaa ja toimintailmoitusta ei vaadittaisi, jos kyse on muun kuin ns. sensitiivisen ydinaineen siirrosta Suomeen toisesta EU:n jäsenvaltiosta ja siirron kohteena olevaan ydinaineeseen ei kohdistu alkuperämaarajoitusta. Tällaisten ydinaineiden siirtoa Suomeen pidettäisiin siis vastaavana kuin vastaavanlaisen ydinaineen vastaanottamista Suomen rajojen sisäpuolelta. Jos kyseessä olisi uusi toiminnanharjoittaja, ydinaineen hallussapitoon vaadittaisiin toimintalupa 30 §:n perusteella tai toimintailmoitus 30 §:n 2 momentin ja 34 §:n perusteella.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja ns. sensitiivisiä ydinaineita ovat YEA liitteen 1 kohdassa luetellut tuotteet, mm. uraani, jonka väkevöintiaste uraanin isotooppien 235 ja 233 suhteen on suurempi kuin 0,20, sekä erotettu plutonium.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännökseen ei sisälly YEA 11 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus ydinmateriaalien valvontajärjestelmän mukaisen ilmoituksen tekemisestä Säteilyturvakeskukselle. Valvontajärjestelmän mukaisista ilmoituksista säädettäisiin 19 §:ssä, ja tämä ilmoitus olisi tehtävä myös sovellettaessa 2 kohtaa.

Pykälän 1 momentin 3 kohta vastaisi YEA 18 a §:n 2 momenttia. Toimintalupaa ja toimintailmoitusta ei vaadittaisi laitteiden, laitteistojen ja osien hallussapitoon, valmistamiseen, tuottamiseen, luovutukseen, tuontiin tai siirtoon Suomeen, jos kyse ei ole EU-vientivalvonta-asetuksessa tarkoitettusta tuotteesta ja ydinmateriaaliin ei kohdistu alkuperämaarajoitusta. YEA liitteen A luettelo ydinmateriaaleista perustuu EU-vientivalvonta-asetuksen valvontaluetteloon sekä valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan luetteloon tuotteista, joiden valmistuksesta tai rakentamisesta on tehtävä ilmoitus Kansainväliselle atomienergiajärjestölle. Vientivalvonnan alaisten tuotteiden osalta on syytä jatkossakin varmistua, että niitä käytetään ehtojen mukaisesti, mutta valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan täytäntöönpanoon riittäisivät vuosittaiset ilmoitukset, joista säädettäisiin 36 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Jos ydinmateriaaliin kohdistuu alkuperämaarajoitus, edellytettäisiin toimintalupaa tai toimintailmoitusta edellä ehdotetun mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

43 §. *Toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevan vaatimuksen soveltaminen ydinlaitosten toiminnassa.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta soveltaa ydinlaitosten toiminnassa toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevaa vaatimusta. Ydinmateriaalin luovutukseen, tuontiin ja siirtoon Suomeen vaadittaisiin toimintalupa tai toimintailmoitus silloinkin, jos kyseessä on luvanhaltija.

Pykälän 1 momentin mukaan toimintalupaa tai toimintailmoitusta ei vaadittaisi, jos toiminnan kohteena olevat ydinmateriaalit tulisivat käyttöön ydinlaitoslupan mukaisessa toiminnassa. Kaksinkertaista luvitusta tältä osin ei voi pitää tarkoituksenmukaisena. Luvanhaltijat ovat joka tapauksessa valvonnan piirissä. Ydinmateriaalin luovuttaja voisi varmistua ydinmateriaalien tulevan ydinlaitoslupan mukaiseen käyttöön 21 §:ssä tarkoitetulla vastaanottotodistuksella. Pykälän 1 momentin periaate vastaisi YEA 19 §:ää, mutta sen mukaisia rajoituksia ei enää pidetä tarkoituksenmukaisina.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintalupaa ja toimintailmoitusta ei edellytettäisi sellaisten ydinmateriaalien osalta, joita tarvitaan ydinlaitoksen toiminnassa tai jotka syntyvät sen tuloksena. Ydinlaitosluvassa voitaisiin tarkemmin määrätä näistä ydinmateriaaleista. Tämä voisi momentin 1 kohdan mukaan koskea ydinmateriaalien hallussapitoa, valmistusta, tuottamista, käsittelyä, käyttämistä ja varastointia luvanhaltijan hallussa olevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella tai sen osalla sekä 2 kohdan mukaan ydinalan tietoaineistojen hallussapitoa. Pykälän 2 momentin periaate vastaisi YEA 20 §:ää, mutta sen mukaisia rajoituksia ei enää pidetä tarkoituksenmukaisina. Nykyiseen verrattuna 1 kohdan paikka-alue on tarkennettu luvanhaltijan hallussa olevaksi liikkumis- ja oleskelurajoitusalueeksi tai sen osaksi. Tarkoituksena on rajata tämä sille alueelle, jolla luvanhaltija huolehtii säilytettävien ydinmateriaalien turvajärjestelyistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 ja 2 momentin soveltamisesta ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan. Tällainen laitos ei olisi ydinlaitos, ja määritelmän mukaisesti luvanhaltijalla tarkoitettaisiin ydinlaitoslupan haltijaa.

44 §. *Toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevan vaatimuksen soveltaminen viranomaistoiminnassa.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksesta soveltaa toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevaa vaatimusta viranomaistoimintaan. Pykälä vastaisi YEA 22 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskukseen, Kansainväliseen atomienergiajärjestöön ja Euroopan komissioon ei sovellettaisi toimintalupaa tai toimintailmoitusta koskevia vaatimuksia silloin, kun ne suorittavat ehdotetun lain mukaista valvontaa ja tekevät toimenpiteitä valvontatoimivaltuuksien nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskukseen kuitenkin sovellettaisiin, mitä 4 luvussa säädetään ydinmateriaalien ilmoitus- ja seurantavelvollisuuksista, luovuttamista koskevista velvollisuuksista, omavalvonnasta, toiminnanharjoittajan henkilöstöä koskevasta vaatimuksesta, turvajärjestelyistä, ydinmateriaalivalvonnan käsikirjasta ja ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuudesta.

8.1.3 III OSA: YDINLAITOKSET

7 luku - Ydinlaitoksen ja kuljetusten säteilyturvallisuus

45 §. *Säteilyturvallisuutta koskevien säännösten soveltaminen kuljetuksiin.* Ydinaineet ja ydinjätteet ovat radioaktiivisia aineita. Radioaktiivisten aineiden kuljetusten keskeinen

turvallisuusperiaate on suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä säteilyn vaikutuksilta radioaktiivisten aineiden kuljetusten aikana. Ydinaineen ja ydinjätteen kuljetukset ovat ehdotetussa laissa tarkoitettua ydinenergian käyttöä. Tässä luvussa säädetyn lisäksi kuljetusten turvajärjestelyistä säädetäisiin 16 luvussa ja kuljetusten hyväksymisestä 18 luvussa.

VAK-laissa säädetään yleisesti radioaktiivisten aineiden kuljetusten säteilyturvallisuudesta. Säteilyturvakeskus valvoo radioaktiivisten aineiden kuljetuksia ja siihen liittyviä VAK-lain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamista (VAK-lain 118 §). VAK-lakia sovelletaan ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksiin.

Kuljetusten säteilyturvallisuudesta säädetäisiin täydentävästi ehdotetussa laissa, kun tämä on säteilysuojelun ja säteilyaltistuksen seurannan takia perusteltua. Nykyisin ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksiin sovelletaan säteilylakia kumottavan lain 2 a §:n mukaisesti. Tavoitteena on selkeyttää kuljetusten säteilyturvallisuutta koskevaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetun lain säteilyturvallisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin, jos kerralla kuljetetaan aktiivisuudeltaan enemmän kuin 1 000 TBq olevaa erityistä halkeamiskelpoista ainetta taikka käytettyä ydinpolttoainetta tai muuta ydinjätettä. Mainittu raja-arvo on vastaava kuin Kansainvälisen atomienergiajärjestön radioaktiivisen materiaalin kuljetusta koskevassa turvallisuusstandardissa (SSR-6) ja vaarallisten aineiden kuljetusta tiellä koskevan Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen TRAFICOM/463168/03.04.03.00/2024 liitteessä A. Momentissa tarkoitettua kuljettamista ei olisi VAK-lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettu ydinaineiden tai ydinjätteiden siirtäminen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. VAK-lakia sovelletaan lähtökohtaisesti tie-, rautatie-, alus- tai ilmakuljetukseen ja lisäksi tehdas- ja varastoalueella tapahtuvaan vaarallisten aineiden varastointiin, siirtoon tai muuhun käsittelyyn, jos toimenpide liittyy kiinteästi mainittuun kuljetukseen.

Pääsääntöisesti luvanhaltija huolehtii luvassa tarkoitetun ydinlaitoksen ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltija vastaisi tässä luvussa säädettyjen kuljetusta koskevien velvollisuuksien noudattamisesta, jos kuljetus liittyy luvanhaltijan ydinlaitoksen toimintaan ja luvanhaltija huolehtii kuljetuksen järjestämisestä. Kuljetus voi myös perustua erilliselle kuljetusyritykselle annettuun toimeksiantoon, ja tällöin kuljetusyritys olisi kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija, johon sovellettaisiin, mitä tässä luvussa säädetään luvanhaltijasta. Sama on tilanne, jos Suomen alueen kautta kuljetetaan ydinaineita tai ydinjätteitä.

Pykälän 3 momentin mukaan muihin kuin 1 momentissa tarkoitettujen ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksiin sovellettaisiin, mitä säteilylaissa ja VAK-laissa säädetään radioaktiivisten aineiden kuljetuksesta. Säteilylain nojalla tällaisiin kuljetuksiin ei vaadita turvallisuuslupaa, mutta esim. työntekijöiden säteilysuojelusta on huolehdittava. VAK-lain 13 luvussa säädetään kuljetuksen osapuolten (mm. kuljetuksen suorittajan) velvollisuuksista huolehtia kuljetuksen turvallisuudesta. Radioaktiivisten aineiden kuljetuksia koskevista erityisistä velvollisuuksista säädetään VAK-lain 63 §:ssä.

46 §. *Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen häiriö- ja onnettomuustilanteissa.* Pykälällä pantaisiin kansallisesti täytäntöön ydinturvallisuusdirektiivin 8 artiklan 1 kohdan a ja b alakohta. Pykälän 1 momentti vastaisi keskeiseltä sisällöltään YEA 22 b §:n 4 ja 6 momenttia.

Pykälän 2 momentissa otettaisiin huomioon suhteellisuusperiaate siten, että tavanomaisessa käytössä mahdollisten haitallisten seurausten on oltava lievempiä kuin harvinaisemmissa

tapahtumissa. Mitä harvinaisemmasta tapahtumasta on kyse, sitä merkittävämpiä vaikutuksia seurauksille voitaisiin sallia. Tällainen suhteellisuusperiaate tavoittelee sitä, että itse haitallisten vaikutusten riski ei vaihtelee samassa suhteessa tapahtumien todennäköisyyden kanssa, vaan että tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten yhteisvaikutus johtaisi tasaisempaan riskitasoon todennäköisyydestä riippumatta. Tämä vastaisi kumottavan lain 2 a luvun 7 a §:n 2 momentin mukaista periaatetta, jota sovelletaan YEA 22 b §:n 2 ja 3 momentissa.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus. Valtioneuvostona asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin 1 momentin mukaisista rajoituksista ja potentiaalisesta altistuksesta 2 momentin periaatteen mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

47 §. Säteilyaltistuksen rajoittaminen ydinlaitoksessa. Pykälä vastaisi ydinlaitosten osalta nykytilaa (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 1 kohta ja 7 c §:n 3 momentti), mutta sääntelyä selvennettäisiin. Pykälässä viitatus säteilylain 10 §:n 1 ja 2 momentin nojalla on annettu valtioneuvoston asetus ionisoivasta säteilystä (1034/2018), jossa säädetään säteilyaltistuksen laskenta- ja määrittämisperusteista sekä annosrajoista. Säteilyturvakeskus voi kuitenkin yksittäisen työntekijän osalta hyväksyä säteilylain 8 §:n nojalla poikkeuksen annosrajoista.

48 §. Ydinlaitoksesta aiheutuvan väestön altistuksen rajoittaminen. Ehdotettu 48, 49 ja 51–57 § muodostaisivat kokonaisuuden, joiden tavoitteena on rajoittaa ydinlaitoksen toiminnasta aiheutuvia radioaktiivisten aineiden päästöjä ja varmistaa tämän tavoitteen toteutuminen.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin erikseen työntekijöiden (ks. 50 §) ja väestön altistuksen rajoittamisesta, kun säteilylain 9 §:ssä ne käsitellään yhdessä. Kumottavan lain 7 c §:n 1 momentissa viitataan säteilylain 6 ja 9 §:ään. Kumottavan lain 7 c §:n 2 momentissa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla YEA 22 b ja 22 d §:ssä säädetään väestön altistuksen annosrajoituksista. Sääntelyä selkeytettäisiin laissa.

Pykälä vastaisi säteilylain 126 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaa. Väestön altistusta olisi erityisesti rajoitettava pykälän 1 kohdan mukaan estämällä radioaktiivisten aineiden leviäminen ydinlaitoksen ulkopuolelle ja ympäristöön sekä 2 kohdan mukaan rajoittamalla pääsyä ydinlaitokseen ja sen laitosalueelle. Pykälän 2 kohdassa oleva velvoite on samankaltainen kuin turvajärjestelyjä koskevien säännösten mukaan edellytetään, mutta sen tavoite on toinen.

49 §. Annosrajoitukset ja potentiaalista altistusta koskevat rajoitukset. Pykälän 1 momentti vastaisi säteilylain 9 §:n 1 momenttia, johon viitataan kumottavan lain 7 c §:n 1 momentissa, ja säteilylain 9 §:ää täydentävää säteilylain 25 §:n 1 ja 2 momenttia. Ehdotetun 10 §:n mukaan ydinenergian käytössä on noudatettava säteilysuojelun optimointiperiaatetta. Luvanhaltija vastaisi siitä, että annokset jäisivät alle annosrajoitusten ja potentiaalisten altistusten rajoitusten. Ydinlaitoksessa momentissa tarkoitettu työperäisen altistuksen annosrajoituksen asettaminen edellyttäisi sekä kollektiivisen että tehtävä- tai työntekijäkohtaisen annosrajoituksen asettamista. Momentissa myös tarkennettaisiin potentiaalisen altistuksen rajoituksen asettamista koskevaa velvollisuutta, ja tämän altistuksen rajoitusta varten ei ole tiukasti sidottua tiettyä suuretta. Useissa tapauksissa voidaan käyttää muotoilua, jossa on mukana annosta ja sen toteutumisen todennäköisyyttä kuvaava tekijä. Säteilyturvallisuuspoikkeama määritellään 5 §:ssä tapahtumaksi, jonka seurauksena säteilyturvallisuus vaarantuu tai voi vaarantua.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu potentiaalisen altistuksen rajoitus olisi tarkoitus asettaa esim. osana 51 §:n 2 momentin mukaisia järjestelmällisiä menettelyitä. Erityisen suuren säteilyriskin

töistä laaditaan osana 50 § 2 momentin menettelyitä erillinen säteilysuojelusuunnitelma. Potentiaalinen altistus arvioitaisiin osana tätä suunnitelmaa tai suunnitelmassa säteilyturvallisuuspoikkeamien varalle. Merkittävänä altistuksena voidaan tyypillisesti pitää kertatapahtumasta suunnittelemattomasti saatua annosta, joka on suurempi kuin kolme kymmenesosaa työntekijän annosrajasta.

Pykälän 2 momentissa otettaisiin huomioon tilanne, jossa työntekijän tai väestön altistuminen voi aiheutua sekä ydinlaitoksista ja ydinaineen talteenottolaitoksista että samanaikaisesti säteilylain mukaisesta turvallisuuslupaa edellyttävästä toiminnasta. Luvanhaltijan olisi asetettava työperäistä altistusta koskevat annosrajoitukset ottaen huomioon kaikki luvanhaltijan sekä ydinenergiailain että säteilylain alainen toiminta, joista työperäistä altistusta voi syntyä. Turvallisuuslupaa edellyttävä toiminta voi olla ydinlaitoksessa tai muualla säteilyaltistuksen arvioinnin kannalta merkityksellisellä alueella. Pykälän 2 momentissa olisi säteilylain 9 §:n 2 momenttia vastaava säännös, ja säännöksellä pannaan osaltaan täytäntöön säteilyturvallisuusdirektiivi.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, joka täydentää 46 §:ssä säädettyä asetuksenantovaltuutta.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

50 §. Työntekijöiden säteilysuojelu. Pykälän 1 momentti vastaisi ydinlaitosten ja kuljetusten osalta nykytilaa (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 8 kohta), mutta sääntelyä selvennettäisiin. Lisäksi momentin 6 kohdassa edellytettäisiin, että luvanhaltija jakaisi ydinlaitoksen valvonta-alueen altistusolosuhteiden perusteella vyöhykkeisiin, mikä täydentäisi säteilylain 91 §:n sääntelyä. Momentin 7 kohta vastaisi nykyisin YVL-ohjeen C.2 mukaista vaatimustasoa, ja on tiukempi kuin säteilylain 92 §:n 3 momentin nojalla vaaditaan. Säteilytyö määriteltäisiin 5 §:n 1 momentin 16 kohdassa ja säteilytyöntekijä 17 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työntekijöiden säteilysuojelua koskevista täydentävistä velvoitteista. Luvanhaltijan olisi suunniteltava ydinlaitoksella tehtävien toimenpiteiden (esim. huoltotyöt) säteilyturvallinen toteuttaminen säteilyaltistuksen estämiseksi ja rajoittamiseksi. Lisäksi muiden työntekijöiden kuin säteilytyöntekijöiden säteilyaltistusta olisi seurattava säännöllisesti esim. arviointeihin ja mittauksiin perustuen, jos näiden työntekijöiden altistus on säteilyaltistusta rajoittavista toimenpiteistä huolimatta suurempi kuin väestön annosrajoitus, josta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Muiden kuin säteilytyöntekijöiden altistuksen seurannalla ei tarkoiteta henkilökohtaista tarkkailua, vaan se voi olla esim. annosnopeuden mittaamista laitosalueella sen varmistamiseksi, että altistusolosuhteet eivät ole muuttuneet. Luvanhaltijan olisi 49 §:n mukaan asetettava annosrajoitus myös muille kuin säteilytyöntekijöille. Momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että säteilyaltistuksen rajoittamiseksi tai estämiseksi olisi ydinlaitoksella oltava tarvittavat huonetilat, laitteet, varusteet ja järjestelmälliset menettelyt. Laitokseen sisältyvien huonetilojen lisäksi huonetilat voisivat olla myös esim. katoksia tai aidattuja alueita.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

51 §. Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen. Pykälän 1 momentissa vaadittaisiin suunnittelemaan ydinlaitos ja käyttämään sitä siten, että ydinlaitoksen toiminnasta aiheutuvat radioaktiivisten aineiden päästöt ympäristöön ja vesihuoltolain (119/2001) mukaiseen jätevesiviemäriin pysyisi niin pienenä kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on toteutettavissa ottaen huomioon niistä aiheutuva säteilyaltistus. Suunnitteluvaatimus on uusi, mutta velvoite on tarpeen kohdistaa jo ydinlaitoksen suunnitteluvaiheeseen. Ydinlaitoksessa

tulisi olla tarvittavat järjestelmät ja ydinlaitosta varten tulisi olla tarvittavat järjestelyt. Tavoitteen saavuttamiseksi olisi käytettävä parasta käyttökelpoista tekniikkaa, millä tarkoitettaisiin ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 7 kohdassa määriteltyä parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT), kuitenkin siten, että kyse on soveltuvuudesta ydinlaitosten radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamiseen. Vaatimus liittyy ydinlaitoksen jatkuvan parantamisen periaatteeseen ja Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelua koskevaan yleissopimukseen (SopS 51/1998). BAT-periaatteen lisäksi tavoitteiden saavuttamisessa olisi otettava huomioon optimointiperiaate. Optimoitu säteilysuojelu on lopputulos arvioinnista, jossa huolellisesti tasapainotetaan säteilyaltistuksesta aiheutuvaa haittaa ja saatavilla olevia resursseja yksilöiden suojaamisessa. Pienimmän säteilyannoksen vaihtoehto ympäristössä ei siten välttämättä ole paras kokonaisuuden kannalta, esim. järjestelmien käytöstä aiheutuu työntekijöiden altistusta käytettyjen suodatinmateriaalien käsittelyssä. Säteilyturvakeskus hyväksyisi suunnitelman osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelua (ks. 83 §), ja suunnitelmaa koskevat periaatteet arvioitaisiin ydinlaitoskonseptin arvioinnin yhteydessä. Radioaktiivisten aineiden päästäminen jätevesiviemäriin voisi olla mahdollista, jos BAT-periaate ja väestön altistuksen pitäminen niin pienenä kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista toteutuvat.

Pykälässä 2 momentissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin kumottavan lain 7 c §:n 1 momentin mukaisista radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisvelvoitteista.

Pykälän 3 momentissa on Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus. Määräyksessä olisi tarvittaessa tarkoitus tarkentaa BAT-periaatteen soveltamisvaatimusta.

52 §. *Radioaktiivisten aineiden päästöjen raja-arvot.* Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijalta vaadittaisiin ydinlaitokseen sovellettavat radioaktiivisten aineiden päästöjen raja-arvot, joiden olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymät. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että säteilyaltistus ei olisi 49 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä annosrajoitusta suurempi. Vastaava säännös on kumottavan lain 7 c §:n 4 momentissa. Käytännössä hyväksyminen tapahtuisi osana turvallisuusteknisten käyttöehtojen hyväksymistä.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

53 §. *Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen tavoitearvot.* Pykälän 1 momentin säännös olisi laissa uusi. Vastaava vaatimus perustuu nykyisin YVL-ohjeeseen C.3. Luvanhaltijan olisi asetettava ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen tavoitearvot siten, että niiden voidaan katsoa perustuvan laitoksen suunniteltuun häiriöttömään toimintaan. Tavoitearvojen olisi oltava asetettuja ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista. Ydinlaitoksen käytön aloittamisesta säädettäisiin 32 luvussa. Tavoitearvoja olisi tarvittaessa muutettava, esim. polttoainevuodon takia häiriötöntä toimintaa kuvaava taso voi muuttua. Tällöin tavoitearvoja olisi päivitettävä, jotta pystytään tunnistamaan mahdolliset uudet päästöihin vaikuttavat tapahtumat. Tavoitearvojen on ennen kaikkea tarkoitus toimia päästöjen vertailuarvona ja laitoksen normaalia toimintaa kuvaavana indikaattorina. Vertaamalla toteutunutta päästöä tavoitearvoon voidaan tarvittaessa ryhtyä selvittämään ja korjaamaan syytä, joka on aiheuttanut päästön kohoamisen normaalia toimintaa kuvaavan tavoitearvon yläpuolelle.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

54 §. *Ydinlaitoksen ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittäminen.* Pykälän 1 momentin mukainen ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittämistä koskeva vaatimus olisi laissa uusi. Nykyisin edellytetään hakijaa toimittamaan Säteilyturvakeskukselle ydinlaitoksen ympäristön perustilaselvitystä koskeva ohjelma rakentamislupaa haettaessa (YEA

35 §:n 1 momentti) ja selvitys ympäristön säteilyn perustilasta käyttölupaa haettaessa (YEA 36 §:n 1 momentti). Sääntelyä selvennettäisiin. Ydinlaitoksen ympäristön perustilaselvitys olisi tehtävä siten, että selvitetään suunnitellun ydinlaitoksen ympäristön radioaktiivisuuden lähtötilanne. Lähtötilanteen tulisi olla selvitetty ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista 32 luvun mukaisesti. Sääntely vastaisi säteilylain 128 §:n 2 momenttia, jossa vastaava vaatimus koskee säteilylaissa tarkoitettuja toiminnanharjoittajia. Lisäksi on huomattava, että kyse on eri perustilaselvityksestä kuin mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään maaperän ja pohjaveden tilaa koskevasta perustilaselvityksestä.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

55 §. *Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen seurannan järjestäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin kumottavan lain 7 c §:n 4 momentin mukaisista radioaktiivisten aineiden päästöjen seurantavelvoitteista. Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi huolehdittava ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen luotettavasta seurannasta. Tämä olisi tarpeen, jotta erot toteutuneiden päästöjen sekä 52 §:ssä tarkoitettujen raja-arvojen tai 53 §:ssä tarkoitettujen tavoitearvojen välillä tunnistetaan. Luvanhaltijan olisi myös arvioitavat 52 §:ssä tarkoitettujen raja-arvojen tai 53 §:ssä tarkoitettujen tavoitearvojen ylittymiseen johtaneet syyt ja toteutettava tarvittaessa toimenpiteet päästöjen hallitsemiseksi tai vähentämiseksi.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

56 §. *Ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun järjestäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin luvanhaltijan ympäristön säteilytarkkailuvelvollisuudesta. Nykyisin Säteilyturvakeskukselle on käyttölupaa haettaessa toimitettava ydinlaitoksen ympäristön säteilyvalvontaa koskeva ohjelma (YEA 36 §:n 1 momentti), mutta sen sisällöstä ei säädetä tarkemmin. Säteilytarkkailu korvaisi aiemmin käytetyn säteilyvalvonnan. Ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailulla varmistetaan ydinlaitoksen päästöihin perustuvan väestön altistusriskiä oikeellisuudesta sekä siitä, että ydinlaitoksella on riittävä mittaustarve tavanomaisen toiminnan ja myös ydinlaitoksen häiriö- ja onnettomuustilanteiden varalle oman säteilytarkkailunsa osalta. Luvanhaltijan olisi huolehdittava ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun järjestämisestä siten, että muutokset laitoksen ympäristössä tunnistetaan. Muutoksella tarkoitetaan sekä lyhyen että pitkän aikavälin muutosta. Tämä edellyttäisi mm. perusteellista suunnitelmaa säteilytarkkailun järjestämiseksi. Luvanhaltijan olisi säteilytarkkailussa lisäksi otettava huomioon muut käytettävissä olevat ympäristön radioaktiivisuutta koskevat tiedot, esim. viranomaisien tai muiden luvanhaltijoiden tuottamat tiedot.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijalla olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun järjestämistä koskeva suunnitelma. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että suunnitelman mukaan säteilytarkkailu on järjestetty 1 momentissa edellytetyllä tavalla.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

57 §. *Väestön altistuksen seuranta ydinlaitoksen ympäristössä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin luvanhaltijalle velvollisuus huolehtia väestön altistuksen seurannasta ydinlaitoksen ympäristössä. Tämä seuranta tehdään toteutuneita päästöjä ja päästöjen leviämistä koskevien tietojen perusteella. Vastaava velvoite on säteilylain 128 §:n 2 momentissa, jossa se koskee turvallisuuslupan haltijaa.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

58 §. Säteilyaltistuksen rajoittaminen kuljetuksissa. Säteilyaltistuksen rajoittamisesta säädettäisiin nykyistä selkeämmin myös 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kuljetusten osalta. Luvanhaltijan tai vastaavasti kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijan olisi noudatettava, mitä säteilylain 15 luvussa säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuuksista rajoittaa väestön altistusta turvallisuuslupaa edellyttävässä ja muussa toiminnassa. Lisäksi olisi sovellettava, mitä säteilylain 8 ja 9 §:ssä sekä 10 §:n nojalla säädetään työperäisen ja väestön altistuksen rajoittamisesta.

Kuljetuksiin sovelletaan lisäksi VAK-lakia, jonka 63 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan vaaditaan säteilysuojeluohjelmaa.

59 §. Säteilyturvallisuusasiantuntija. Pykälän 1 momentin mukaan edellytettäisiin säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämistä ydinlaitoksella ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa kuljetuksissa. Säännös vastaisi nykytilaa (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 5 kohta), mutta sääntelyä selvennettäisiin. Säteilyturvallisuusvastaavaa koskevasta vaatimuksesta (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 3 kohta) luovuttaisiin tarpeettomana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin säteilylain 32 §:n (asiantuntijoiden käyttäminen) ja 6 luvun (kelpoisuusvaatimukset ja säteilysuojeluosaaminen) soveltamisesta. Säteilylain 32 §:n nojalla säteilyturvallisuusasiantuntijasta säädetään lisäksi ionisoivasta säteilystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

60 §. Säteilyturvallisuutta koskevat tietoaineistot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta laatia säteilysuojelun kannalta riittävä ohjeistus, joka sisältäisi säteilysuojelun hallinnollisen, operatiivisen ja teknisen toteutuksen. Tämä pitäisi sisällään erilaiset säteilysuojeluun liittyvät menettelylliset ohjeistukset sekä niiden toteutukseen liittyvät seikat. Momentissa säädettäisiin lisäksi velvollisuudesta pitää ydinlaitoksessa ja kuljetuksessa työntekijän saatavilla säteilyturvallisuutta koskevat tietoaineistot. Sääntely vastaisi nykytilaa (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 4 kohta), mutta sääntelyä selvennettäisiin. Tietoaineistot voivat olla saatavilla myös sähköisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietoaineistojen säilyttämisestä, johon sovellettaisiin säteilylain tietojen säilyttämistä koskevaa säännöstä. Ydinlaitosten toiminnassa ja kuljetuksissa annetaan myös suullista ohjeistusta, mutta tällöin ei ole kyse 2 momentissa tarkoitettusta tietoaineistosta.

61 §. Työntekijöiden säteilyturvallisuutta koskeva koulutus ja perehdytys. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta järjestää ydinlaitoksen ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettun kuljetuksen työntekijän koulutus ja perehdys vastaavasti kuin säteilylain 33 ja 34 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuudesta. Säännös vastaisi nykytilaa (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 6 kohta), mutta sääntelyä selvennettäisiin.

62 §. Säteilymittaukset. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksessa ja kuljetuksissa tehtävistä säteilymittauksista. Tässä tarkoitettuja säteilymittauksia ovat kaikki mittaukset, joiden perusteella määritetään ionisoivaa säteilyä. Sääntely vastaisi pääasiallisesti nykytilaa (ks. kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 7 kohta), mutta sääntelyä selvennettäisiin ottaen huomioon ydinlaitoksen ominaispiirteet sekä laitoksella tehtävien säteilymittauksen käyttötarkoitus. Ydinlaitoksen säteilymittauksilla, erityisesti jatkuvatoimisilla mittalaitteilla on tyypillisesti muitakin tehtäviä ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta kuin säteilyaltistuksen arvioiminen tai

turvallisuuden varmistaminen. Tällaisia ovat esim. mittaukset, joilla on ohjaus- tai hälytystoimintoja ydinlaitoksen hallintaan liittyen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta käyttää tarkoitukseen soveltuvia ja luotettavia säteilymittausjärjestelmiä, kun tehdään säteilymittauksia ydinlaitoksen turvallisuuden ja työtekijöiden ja väestön säteilyturvallisuuden varmistamiseksi sekä ydinlaitoksen säteilyolosuhteiden seuraamiseksi. Säteilymittausjärjestelmän muodostaisivat myös esim. yksittäiset annosnopeusmittarit, henkilömonitorit, pintakontaminaatiomittarit ja -analysaattorit ja siirrettävät ilmamonitorit ja ilmanäytteenkeräimet. Momentissa tarkoitetuilla ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi tehtävillä mittauksilla tarkoitetaan esim. jatkuvatoimisia säteilymittauksia, joilla on tyypillisesti ohjaus- ja hälytystoimintoja. Luotettavaan mittaukseen kuuluu esim. kalibrointi.

Pykälän 2 momentin mukaan annosmittauspalveluihin ja kuljetusten yhteydessä tehtäviin säteilymittauksiin sovellettaisiin säteilylain 9 lukua.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

Säteilymittausjärjestelmiä koskevien suunnitelmien ja niihin tehtävien muutosten hyväksymisestä säädettäisiin 10 luvussa.

63 §. Mittausten ja analyysien tekeminen. Pykälän 1 momentin mukaan radioaktiivisten aineiden päästönäytteiden, ympäristön säteilytarkkailun näytteiden ja ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvitykseen liittyvien näytteiden sekä säteilyturvallisuuden kannalta merkittävät ja muuhun kuin jatkuvatoimiseen mittaukseen perustuvat kemialliset ja radiokemialliset mittaukset ja analyysit olisi tehtävä päteväksi todetussa testauslaitoksessa. Täydentävästi asiasta säädettäisiin 43 luvussa. Tällä varmistetaan tulosten luotettavuus ja laadukkuus sekä hyödynnettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön osaamista ja tarjoamaa akkreditointipalvelua. Testauslaitos voi olla osa luvanhaltijan organisaatiota (luvanhaltijan oma testauslaitos) tai siitä erillinen.

Pykälän 2 momentissa mahdollistettaisiin 1 momentissa tarkoitettujen mittausten ja analyysien tekeminen myös muualla kuin päteväksi todetussa testauslaitoksessa tai muulla kuin päteväksi todetun testauslaitoksen pätevyysalueeseen kuuluvalla akkreditoidulla menetelmällä. Tätä varten olisi oltava perusteltu syy, esim. akkreditoitua menetelmää ei ole tai sitä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista käyttää. Tämä saattaa koskea esim. harvoin tehtäviä mittauksia ja analyysijä. Lisäksi perusteltu syy voisi liittyä myös esim. mittausten ja analyysien kustannustehokkuuteen. Luvanhaltijalta ei edellytetä omaa testauslaitosta, ja näytteitä voidaan joutua kuljettamaan pitkiä matkoja akkreditoituun testauslaitokseen. Tällöin voi olla mahdollista, että nopeasti näytteenoton jälkeen tehtävät mittaukset on toteutettava laitospaikalla. Momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi myös, että käytettävien menetelmien soveltuvuus ja tulosten laatu olisi varmistettu muulla luotettavalla tavalla (esim. käyttäen soveltuvaa laatustandardia).

8 luku - Ydinlaitoksen sijaintipaikka

64 §. Ydinlaitoksen sijaintipaikkaa koskevat vaatimukset. Ydinlaitoksen sijaintipaikka koskevista vaatimuksista säädetään nykyisin kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 5 kohdan määräystenantovaltuuden nojalla STUK-määräyksen Y/1/2018 8 §:ssä ja loppusijoituslaitosten osalta STUK-määräyksen Y/4/2018 12 §:ssä sekä tarkemmin YVL-ohjeissa A.2 ja B.7. Pykälässä säädettäisiin vaatimuksista nykykäytäntöä vastaavasti.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen sijaintipaikan olisi sovelluttava ydinlaitoksen turvalliseen käyttöön sekä käytöstä poistamiseen tai loppusijoituslaitoksen osalta turvalliseen sulkemiseen.

Sijaintipaikan soveltuvuuden arvioinnissa keskeistä on sijaintipaikalle suunniteltavien ydinlaitosten toiminnan luonne, esim. ydinenergian tuotanto, ydinpolttoaineen tai ydinjätteiden radioaktiivisuus ja muut ominaisuudet. Arviointi on suhteutettava toiminnan laajuuteen ja sen turvallisuusmerkitykseen. Arvioinnissa otettaisiin huomioon paikalliset olosuhteet, lähiympäristön toiminnot (esim. teollisuuslaitokset, julkiset rakennukset) ja väestö (esim. väestön määrä ja asutustiheys), sijaintipaikan lähiympäristössä ja vaikutusalueella voimassa ja vireillä olevissa kaavoissa osoitettu tai suunniteltu alueidenkäyttö sekä ulkoiset turvallisuuteen vaikuttavat tapahtumat (esim. äärimmäiset sääilmiöt, maanjäristykset, maastopalot, vedenpinnan nousu) ja muut mahdolliset ulkoiset tapahtumat (esim. kemikaali- ja räjähdysonnettomuudet, ilma-aluksen törmäys ja muut liikenneonnettomuudet tai muu ydinlaitoksen ympäristössä esiintyvä poikkeuksellinen tilanne tai tapahtuma, joka voi vaikuttaa haitallisesti laitoksen turvallisuuteen tai käyttöön). Ydinlaitoksen turvallinen käyttö edellyttää mm., että toiminta sijaintipaikalla voidaan toteuttaa säteilyturvallisuutta, turvajärjestelyjä, valmiusjärjestelyjä ja ydinpolttoainehuoltoa ja muutoinkin ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten mukaisesti. Sijaintipaikan tulisi olla sellainen, että ydinlaitoksen ympäristölleen aiheuttamat haitat ja ydinlaitoksen ulkoisista uhista aiheutuvat riskit olisivat hyvin pienet ja hallittavissa. Valmiusjärjestelyjen osalta olisi otettava huomioon onnettomuuden seurauksena välittömästi tarvittavien toimien toteutettavuus suojavyöhykkeellä ja varautumisalueella. Lisäksi olisi arvioitava vakavan onnettomuuden seurauksena ympäristöön levinneiden radioaktiivisten aineiden seurauksena väestöön kohdistuvat suojelutoimet ja ympäristön puhdistustoimet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin täydentävästi loppusijoituslaitoksen sijaintipaikasta. Loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan soveltuvuutta arvioitaisiin sekä laitoksen käytönaikaisen turvallisuuden että pitkäaikaisturvallisuuden kannalta. Loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan soveltuvuudessa olisi otettava huomioon konseptin edellyttämässä laajuudessa maaperän ominaisuudet, kallioperän vakaus, eheys, fyysiset ja mekaaniset ominaisuudet sekä pohjaveden ominaisuudet ja näiden ominaisuuksien yhteensopivuus jätelajin sekä jätepakkausten ja muiden teknisten vapautumisesteiden pitkäaikaisen kestävyyskannalta. Loppusijoituspaikan ja loppusijoituksen syvyyden valinnassa olisi mm. otettava huomioon maa- ja kallioperän sekä pohjaveden ominaisuudet ja niiden ennakoitu kehittyminen sekä ihmisen tahattoman tunkeutumisen mahdollisuus ja sen ehkäiseminen mahdollisuuksien mukaan.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus sijaintipaikan soveltuvuutta koskevista teknisluoteisista seikoista.

65 §. Ydinlaitoksen suojavyöhyke. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen suojavyöhykkeestä keskeisiltä osin vastaavasti kuin nykyisin STUK-määräyksessä Y/2/2024. Suojavyöhykkeen tarkoituksena on rajata väestölle ja yhteiskunnalle aiheutuvaa haittaa ydinlaitoksen erittäin harvinaisessa onnettomuudessa. Suojavyöhykkeen asettamisesta seuraa rajoituksia yhteiskunnan toiminnoille kyseisellä alueella esim. alueiden käytön osalta.

Pykälän 1 momentissa olisi suojavyöhykettä koskeva perusvaatimus. Suojavyöhykkeen tulisi olla vähintään laitosalueen kokoinen, ja laitosalueen tulisi sijaita kokonaisuudessaan suojavyöhykkeellä. Laitosalueen määrittämisestä säädettäisiin 151 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan sijaintipaikan turvallisuudessa otettaisiin huomioon paikalle suunniteltu ydinlaitostyyppi ja sen mahdolliset häiriö- ja onnettomuustilanteet.

Suojavyöhykkeen olisi oltava sellainen, että onnettomuustilanteessa sen ulkopuolella ei suurella varmuudella olisi ionisoivan säteilyn vakavien determinististen haittavaikutusten eli vakavan säteilyn aiheuttaman terveyshaitan estämisestä tai rajoittamisesta johtuvaa väestön evakuointitarvetta. Suojavyöhykkeen kokoa määritettäessä olisi osoitettava, että onnettomuustilanteessa suojavyöhykkeen ulkopuolella suojaamattoman henkilön annos ei ylittäisi 7 luvun perusteella annettavia raja-arvoja. Tämä ei kuitenkaan sulkisi täysin pois evakuointitarvetta myös suojavyöhykkeen ulkopuolella erittäin epätodennäköisissä onnettomuustilanteissa. Evakuointi olisi voitava toteuttaa tehokkaasti suojavyöhykkeeltä ottaen huomioon paikalliset olosuhteet ja käytössä olevat viranomaisresurssit. Kyseessä on pelastuslain 2 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu suojaväistö. Matalan päästöpotentiaalin ydinlaitoksissa (esim. maaperäloppusijoituslaitos tai vähäisiä määriä ydinjätettä sisältävä varasto) saattaisi riittää myös pienempi suojavyöhyke. Suojavyöhykkeen määrittäminen perustuisi laitoksen onnettomuusanalyysiin. Suojavyöhyke voisi olla pienimmillään laitosalueen kokoinen.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu onnettomuustilanne viittaisi tilanteeseen, johon ydinlaitoksen suunnittelussa ei ole varauduttu. Tällainen tilanne voisi aiheutua esim. ydinlaitoksen suunnittelussa huomioitua vakavammasta tapahtumasta tai suunnittelussa huomioitua laajemmasta turvallisuustoimintojen toimintakuntoisuuden menetyksestä.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

66 §. Ydinlaitoksen varautumisalue. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen varautumisalueesta keskeisiltä osin vastaavasti kuin nykyisin STUK-määräyksessä Y/2/2024.

Pykälän 1 momentissa olisi varautumisaluetta koskeva perusvaatimus.

Pykälän 2 momentin mukaan varautumisalueen olisi oltava sellainen, että onnettomuustilanteessa sen ulkopuolella ei suurella varmuudella olisi tarvetta kiireellisiin toimenpiteisiin väestön säteilyaltistuksen rajoittamiseksi. Varautumisalueen kokoa määritettäessä olisi osoitettava, että onnettomuustilanteessa varautumisalueen ulkopuolella suojaamattoman henkilön annos ei ylittäisi 7 luvun perusteella annettavia raja-arvoja. Tämä ei kuitenkaan sulkisi täysin pois kiireellisten toimenpiteiden tarvetta varautumisalueen ulkopuolella erittäin epätodennäköisissä onnettomuustilanteissa. Kiireellisillä toimenpiteillä tarkoitetaan laitostilanteen perusteella ennen päästön alkamista toteutettavia toimenpiteitä, minkä perusteella varautumisalueen koolle voitaisiin asettaa yläraja.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu onnettomuustilanne viittaisi vastaavaan onnettomuustilanteeseen kuin 65 §:n 2 momentissa tarkoitetaan.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskukselle määräystenantovaltuus.

67 §. Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuden arviointi. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen sijaintipaikan arvioinnin perusteista ja sen perusteella määritettävistä ydinlaitoksen suunnitteluperusteista. Pykälä laissa olisi uusi. Nykyisin vaatimukset ovat YVL-ohjeessa A.2.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asioista, jotka sijaintipaikan soveltuvuuden arvioinnissa olisi selvitettävä, ja muista soveltuvuuden arviointiin liittyvistä seikoista. Sijaintipaikan soveltuvuuden arvioimiseksi olisi ensinnäkin selvitettävä sijaintipaikan ominaisuudet, mikä edellyttäisi perusteellisia selvityksiä mm. sijaintipaikan geologiasta, meteorologiasta, seismologiasta, hydrologiasta ja hydrogeologiasta. Lisäksi olisi selvitettävä, millainen ydinlaitos tai millaisia ydinlaitoksia ja niihin liittyviä toimintoja, kuten ydinpolttoainehuollon

tai jätehuollon toimintoja, sijaintipaikalle suunnitellaan ja mitkä ovat niiden ominaisuuksia koskevat yleistiedot. Arvioinnissa olisi lisäksi otettava huomioon valmiusjärjestelyjen ja turvajärjestelyjen sekä ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusten toteutettavuuteen liittyviä seikkoja, kuten pääsy sijaintipaikalle. Ydinlaitoshankkeesta ei tässä arvioinnin vaiheessa usein ole vielä yksityiskohtaista tietoa, joten suojavyöhykettä ja varautumisaluetta koskevat arviot voisivat perustua sijaintipaikalle suunniteltujen ydinlaitosten yleisluonteisiin tietoihin. Arviot voisi myös toteuttaa konservatiivisilla yleisillä oletuksilla, ilman yksityiskohtaista tietoa laitoksista. Soveltuvuuden arvioinnissa olisi arvioitava myös sijaintipaikan lähiympäristöön liittyvät seikat, kuten alueen väestön määrä ja sijoittuminen sekä muut yhteiskunnan toiminnot. Lähiympäristöön liittyvien seikkojen arvioinnissa olisi tarpeen tarkastella myös voimassa tai vireillä olevissa kaavoissa osoitettu tai suunniteltu alueidenkäyttö.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen selvittämisessä olisi käytettävä sellaisia luotettavia tutkimus-, laskenta ja arviointimenetelmiä, joiden perusteella sijaintipaikan ominaisuudet voidaan selvittää luotettavasti ja joiden perusteella voidaan arvioida valmiusjärjestelyjen, turvajärjestelyjen ja kuljetusjärjestelyjen toteutettavuus ehdotetun lain mukaisesti. Tutkimuksissa tulisi käyttää olosuhteisiin ja olosuhteiden heterogeenisyyteen nähden riittävän kattavaa havaintoverkkoa ja tutkimukset tulisi tehdä toisiaan täydentävin menetelmin. Arvioinnissa olisi lisäksi käytettävä riittävää asiantuntemusta ja laadunhallintaa siten, että arviointi olisi laadultaan korkeatasoista ja riittävän kattavaa.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

68 §. *Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnosta. Loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin samanaikaisesti kuin loppusijoituslaitoksen ydinlaitoskonseptin arvion perusteella annettava lausunto (ks. 81 §).

Pykälän 2 momentin mukaan lausunnossa arvioitaisiin sijaintipaikkaa 65 §:ssä säädetyn suojavyöhykettä ja 66 §:ssä säädetyn varautumisaluetta koskevien vaatimusten, 16 luvussa säädettyjen turvajärjestelyjä koskevien vaatimusten ja 17 luvussa säädettyjen ydinlaitosten valmiusjärjestelyjä koskevien vaatimusten kannalta. Lisäksi arvioinnissa olisi otettava huomioon ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusten toteutettavuus sijaintipaikan kannalta. Lausunnossa arvioitaisiin myös sellaisia sijaintipaikasta johtuvia seikkoja (esim. liikenne yhteydet, väestön määrä, rakennettu ympäristö), jotka olisi tarpeen tunnistaa ydinlaitoshankkeen jatkovalmistelussa.

Suojavyöhykettä ja varautumisaluetta arvioitaisiin sijaintipaikan soveltuvuuden osana perustuen suunniteltujen ydinlaitosten yleisluonteisiin tietoihin tai konservatiivisiin yleisiin oletuksiin. Soveltuvuuden osana olisi tarkoitus arvioida alustavasti, ovatko suojavyöhyke ja varautumisalue toteutettavissa suunnitellulle sijaintipaikalle ottaen huomioon valmiusjärjestelyjen toteutettavuus. Ydinlaitosten sijaintipaikka ja siihen liittyvän suojavyöhykkeen enimmäislaajuus käsitellään ja ratkaistaan kaavoituksen yhteydessä, jossa Säteilyturvakeskus toimii lausunnonantajana. Ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen käsittelyssä arvioitaisiin ehdotusta suojavyöhykkeeksi ja varautumisalueeksi mm. ottaen huomioon kaavoitus. Ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntämisen edellytyksenä olisi 306 §:n mukaan asemakaavassa varattu alue ydinlaitoksen rakentamista varten. Suojavyöhykkeen sijaintia ja kokoa olisi mahdollista arvioida tarkemmin vasta rakentamislupahakemuksen käsittelyn yhteydessä, jolloin sijaintipaikalle suunnitellusta ydinlaitoksesta on käytössä yksityiskohtaisemmat tiedot ja vyöhykkeen tarkempaan määrittelyyn tarvittavat laitoskohtaiset onnettomuusanalyysit. Käytännössä tämä edellyttäisi, että suojavyöhyke olisi määritettävä

kaavoituksessa tarpeeksi konservatiivisesti, jotta suunnitellulle laitokselle voitaisiin myöntää 306 §:n mukaisesti rakentamislupa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin seikoista, joihin Säteilyturvakeskus voisi ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnossa ottaa kantaa. Nämä voivat koskea esim. suunniteltuun sijaintipaikkaan liittyvien erityispiirteiden tarkempaa selvittämistä ennen rakentamislupahakemuksen jättämistä.

Säteilyturvakeskuksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnon valmistelussa olisi oltava tarvittavalla tavalla vuorovaikutuksessa kuntaan sen varmistamiseksi, että kunta saa asiassa riittävästi tietoa sekä voi välittää Säteilyturvakeskukselle tietoa esim. sijaintipaikan alueidenkäyttöön liittyvistä tavoitteistaan ja suunnitelmistaan tai muista sijaintipaikan soveltuvuuteen tai suunnitteluperusteisiin liittyvistä näkökohdista.

Säteilyturvakeskuksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto ei ole päätös ydinlaitoksen sijaintipaikan hyväksymisestä, vaan tähän tarvitaan mm. kunnan puolto ja alueen varaamista asemakaavassa.

69 §. Ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden määrittäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden määrittämisestä. Näillä suunnitteluperusteilla tarkoitetaan sellaisia fysikaalisia arvoja, joita käytetään ydinlaitoksen suunnittelun lähtökohtana siten, että laitoksen turvallisuuden varmistamiseksi sijaintipaikan ominaisuudet otetaan riittävällä tavalla huomioon toteutusta suunniteltaessa. Ydinvoimalaitoksen osalta keskeisiä sijaintipaikan ominaisuuksia ovat mm. maanjäristyolosuhteet, maksimaaliset tuulennopeudet tai meriveden pinta, ja maanalaisen loppusijoituslaitoksen osalta mm. maaperän geologiset ja geotekniset ominaisuudet, pohjaveden pinnankorkeus ja painekorkeudet, pohjavesikemia ja pohjaveden virtaukset, kallioperän geologiset ominaisuudet ja stabiilius sekä kallion rikkonaisuusrakenteet. Ydinvoimalaitoksen osalta olisi arvioitava myös ympäristöön tapahtuvan lämmönpoiston luotettavuutta. Sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämiseen on varattava riittävä tarkkailujakso, jotta kausittaiset ominaisuuksien vaihtelut pystytään arvioimaan. Suunnitteluperusteet asetettaisiin siten, että turvallisuudesta voidaan varmistua valittaessa ydinlaitosta tai suunniteltaessa laitos kyseiselle sijaintipaikalle. Loppusijoituslaitoksen osalta suunnitteluperusteet eivät hankkeen alkuvaiheessa käytännössä ole kovin yksityiskohtaiset, vaan ne tarkentuvat myöhemmin paikkatutkimuksissa ja muussa sijaintipaikan ominaisuuksien tarkemmassa selvittämisessä. Maa- ja kallioperän olosuhteet ja pohjavesiolosuhteet muuttuvat loppusijoituslaitoksen rakentamisen aikana. Turvallisuuden säilyttämiseksi olosuhteiden muuttuminen on pidettävä hallittuna ja sellaisena, että suunniteltu loppusijoitusjärjestelmä toimii tarkoitetulla tavalla. Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

70 §. Ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamisesta. Momentin mukaan Säteilyturvakeskus vahvistaisi suunnitteluperusteet sitovalla lausunnollaan, jos on noudatettu 64 ja 67 §:ää ja 69 §:ssä säädetyt turvallisuustavoitteet täyttyvät.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi täydentää sijaintipaikan suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevaa lausuntoaan kannanotoilla 1–3 kohdassa tarkoitetuissa asioissa. Kannanotot voisivat olla esim. lisäselvityksiä sijaintipaikan ominaisuuksiin liittyen, täydentävien arviointien tekemistä tai kolmannen osapuolen suorittamia riippumattomia arviointia taikka liittyä suunniteltuihin ydinlaitoksiin ja niiden suunnittelussa erityisesti huomioon otettaviin teknisiin ominaisuuksiin. Kannanotot voisivat koskea myös ydinlaitosten sijoitussuunnitelmaa.

71 §. *Sijaintipaikan ominaisuuksien seuranta.* Pykälän 1 momentin mukaan sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämistä ja seurantaa olisi jatkettava ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön aikana, jotta voitaisiin tunnistaa mahdolliset ydinlaitoksen turvallisuuteen epäedullisesti vaikuttavat muutokset. Momentin 1 kohdan mukaan olisi arvioitava ja tarvittaessa selvittävä ulkoisiin turvallisuushyönteisiin tai muihin mahdollisiin ulkoisiin tapahtumiin taikka sijaintipaikan läheisyydessä oleviin toimintoihin tapahtuvia muutoksia, joita voisivat olla esim. muutokset ilmastossa ja ympäristössä, teollisuusrakentaminen sijaintipaikan läheisyydessä, liikenneverkoston tai energiaverkoston muutokset. Muutoksia olisi arvioitava sijaintipaikalle suunniteltujen ydinlaitosten, turvajärjestelyjen ja valmiusjärjestelyjen toteuttamisen sekä ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusten turvallisuuden kannalta. Momentin 2 kohdan mukaan olisi arvioitava myös sitä, onko sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämisestä saatu sellaista uutta tutkimus- tai muuta tietoa, jolla on olennainen merkitys sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden kannalta. Tällaista tietoa voisi olla esim. alueen geologiasta, pohjavedestä, seismologiasta tai meteorologiasta saatu tutkimustieto.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta seurata loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan ominaisuuksia ja niissä tapahtuvia muutoksia laitoksen pysyvään sulkemiseen asti.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

9 luku - Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset vaatimukset

72 §. *Ydinlaitoksen suunnittelua koskevat vaatimukset.* Ydinlaitoksen ja muun ydinenergian käytön turvallisuutta koskevasta johtavasta periaatteesta säädetään kumottavan lain 7 a §:ssä. Ydinlaitoksen suunnittelussa on kumottavan lain 7 d §:n mukaan varauduttava käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien mahdollisuuteen. Pykälässä säädettäisiin nykyistä hieman tarkemmin ydinlaitoksen turvallisen suunnittelun perusvaatimuksesta.

Pykälän 1 momentissa ja muualla ehdotetussa laissa turvallisuutta käytetään sanan yleismerkityksessä, ja se sisältää ydinlaitoksen teknisen suunnittelun lisäksi myös esim. valmiusjärjestelyjen ja turvajärjestelyjen suunnittelun. Ydinlaitos olisi suunniteltava turvalliseksi. Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisestä pitkäaikaisturvallisuuden huomioon ottamisesta suunnittelussa säädettäisiin 79 §:ssä.

Ydinturvallisuudirektiivin 8 a artiklan 1 kohdassa edellytetään, että kansallisen kehyksen mukaan ydinlaitosten suunnittelussa, sijoituspaikan valinnassa, rakentamisessa, käyttöönnotossa, käytössä ja käytöstäpoistossa on tavoitteena ehkäistä onnettomuudet ja onnettomuustapauksessa lieventää sen seurauksia. Pykälän 2 momentilla mainittu kohta pantaisiin kansallisesti täytäntöön.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisen suunnittelun vaatimus koskisi sekä tavanomaista käyttöä että häiriö- ja onnettomuustilanteita. Tavanomaisia käyttötilanteita esim. ydinvoimalaitoksella ovat myös testaukset, laitoksen ylös- ja alasajo, huolto ja ydinpolttoaineen vaihto. Ydinlaitos kokonaisuutena (myös siellä tapahtuva ydinaineiden ja ydinjätteiden käsittely) sekä sen järjestelmät, rakenteet ja laitteet olisi suunniteltava siten, että radioaktiivisten aineiden päästöjä rajoitetaan. Suunnittelun tavoitteena on myös varmistaa turvallisuustavoitteen toteutuminen ydinlaitoksen rakentamisessa, käytössä (mukaan lukien kunnonvalvonnassa ja kunnossapidossa) sekä käytöstäpoistossa tai loppusijoituslaitosten osalta sulkemisessa.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin suojautumista kattavasti erilaisiin häiriö- ja onnettomuustilanteisiin. Näitä voivat aiheuttaa ulkoiset tapahtumat (esim. luonnon- ja sääilmiöt, lentokonetörmäys ja lainvastaiseen toimintaan liittyvät turvallisuusuhat) ja sisäiset tapahtumat (esim. laitteen rikkoutuminen, tulipalot, sortumat, tulvat laitoksen sisätiloissa ja laitoksen tahallinen vahingoittaminen). Suunnittelussa ensisijaisena tavoitteena olisi onnettomuuksien estäminen. Suunnitteluperusteissa olisi otettava lähtökohdaksi häiriöiden ja onnettomuuksien hallinta, jota varten olisi oltava riittävät turvallisuustoiminnot ja toimenpiteet. Toimenpiteiden suorittamisen tulisi olla työntekijöiden kannalta turvallista. Väestön potentiaalisen altistuksen rajoituksia, joista säädettäisiin 7 luvussa ja sen nojalla, olisi käytettävä ydinlaitoksen turvallisuussuunnittelun perusteena. Suunnittelussa edellytettäisiin varautumista ihmisen toiminnan luotettavuuden vaihteluun.

Pykälän 3 momentissa on tavoitteena, että laitoksen käyttöön ja käyttöorganisaatioon liittyvät näkökohdat otetaan huomioon laitoksen suunnittelussa tai muutoksessa järjestelmällisesti alusta asti, jotta laitoksen tekniikan sekä sitä käyttävän ja turvaavan organisaation muodostama kokonaisuus tukisi laitoksen turvallista käyttövaihtetta.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

73 §. *Ydinlaitoksen turvallisuustoiminnot ja niiden suojaaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen turvallisuustoiminnoista, joiden avulla varmistettaisiin häiriötilanteiden hallinta, ehkäistäisiin onnettomuustilanteiden syntyminen tai eteneminen sekä lievennettäisiin onnettomuustilanteiden seurauksia. Vastaava vaatimus on kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla annetun STUK-määräyksen Y/1/2018 11 §:ssä ja Y/4/2018 13 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamisessa olisi kuitenkin ensisijaisesti hyödynnettävä suunnitteluratkaisuin saavutettavissa olevia luontaisia turvallisuusominaisuuksia. Luontaisia turvallisuusominaisuuksia ovat esim. reaktorin tehoa vakauttavat takaisinkytkennät ja hitaus.

Pykälässä tarkoitetut ydinlaitoksen turvallisuustoiminnot ovat toiminnallisia (esim. ydinvoimalaitoksessa ydinpolttoaineen jäähdytys) tai rakenteellisia (esim. ydinpolttoaineen suojakuori, reaktorin primääripiiri ja suojarakennus). Kaikissa ydinlaitoksissa turvallisuustoimintojen tarkoituksena on rajoittaa radioaktiivisen aineiden aiheuttamia haittavaikutuksia tavanomaisessa käytössä sekä häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Keskeiset ns. perusturvallisuustoiminnot ovat ketjureaktion hallinta ydinpolttoaineessa, ydinpolttoaineen jäähdytys tai siinä kehittyvän jälkilämmön poisto lopulliseen lämpönieluun (ilma, vesistö, maaperä) sekä radioaktiivisten aineiden leviämisen rajoittaminen. Eri ydinlaitoksissa näitä perusturvallisuustoimintoja toteutetaan eri tavalla eli erilaisilla laitoskohtaisilla turvallisuustoiminnoilla. Ydinvoimalaitoksessa ydinpolttoaineen jäähdytys ja jälkilämmönpoisto edellyttää tarkoitukseen suunniteltujen jäähdytysjärjestelmien toimintaa, kun taas loppusijoituslaitoksessa ydinpolttoaineen jälkilämpö siirtyy ilman erityisjärjestelyjä maa- tai kallioperään. Ydinvoimalaitoksen reaktorissa ketjureaktion hallinta edellyttää esim. erillisen reaktorin sammutusjärjestelmän käyttöä, kun taas ydinteknisessä laitoksessa turvallisuustavoite toteutetaan rakenteellisin ratkaisuin rajoittamalla ydinaineen määrää ja koostumusta. Turvallisuustoimintoja toteuttavien järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden olisi myös toimittava häiriöiden ja onnettomuuksien aiheuttamissa olosuhteissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin syvyysuuntaista turvallisuusperiaatetta (ydinlaitoksen turvallisuus varmistetaan peräkkäisillä ja toisistaan riippumattomilla suojauksilla) koskevasta vaatimuksesta vastaavalla tavalla kuin kumottavan lain 7 b §:ssä. Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin moninkertaisuus-, erottelu- ja erilaisuusperiaatteista, joita nykyään vaaditaan ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta annetun STUK-määräyksen Y/1/2018 11 §:n 1 momentin

ja 12 §:n 1 momentin perusteella. Moninkertaisuus, erilaisuus ja erottelu on tarkoitettu parantamaan turvallisuustoimintojen luotettavuutta eli ne ovat keinoja toteuttaa syvyysuuntaista turvallisuusperiaatetta.

Syvyysuuntaisella turvallisuusperiaatteella tavoitellaan tilannetta, jossa häiriö- tai onnettomuustilanteen kehittyessä pahemmaksi jonkin turvallisuustoiminnon vikaantumisen seurauksena tilanteen hallitsemiseksi olisi toisia edellisestä riippumattomia turvallisuustoimintoja, joiden vikaantuminen samasta syystä olisi epätodennäköistä.

Moninkertaisuusperiaatteella tarkoitetaan vaihtoehtoisten järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden toteuttamista siten, että mikä tahansa niistä voi suorittaa vaaditun toiminnon riippumatta muiden toimintatilasta tai vioista. Erotteluperiaatteella tarkoitetaan fyysistä erottelua (eli järjestelmien erottamista toisistaan riittävällä esteillä, etäisyydellä tai sijoittelulla tai niiden yhdistelmillä) ja toiminnallista erottelua. Erilaisuusperiaatteella tarkoitetaan toimintojen varmistamista eri toimintaperiaatetta käyttävillä tai muuten keskenään erilaisilla järjestelmillä tai laitteilla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen järjestelmistä, rakenteista ja laitteista, joiden tarkoituksena olisi suojata ydinlaitosta ja sen turvallisuustoimintoja sisäisiltä ja ulkoisilta tapahtumilta. Tällaisia olisivat esim. palosammutusjärjestelmät, vesitiiviit ovet sisäisten tulvien leviämisen rajoittamiseksi, ukkossuojaus ja laitoksen turvajärjestelyihin käytettävät järjestelmät.

Pykälässä säädettyjä vaatimuksia sovellettaisiin myös loppusijoituslaitokseen sen käytön aikana. Loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuuteen liittyvästä suunnittelusta säädettäisiin 79 §:ssä. Kun loppusijoituslaitos on pysyvästi suljettu, sitä ei enää pidetä ydinlaitoksena eikä tässä pykälässä säädettyjä vaatimuksia sovelleta siihen.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

74 §. Ydinlaitoksen hallinta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen tilan seuranta, hallintaa ja ohjausta koskevasta perusvaatimuksesta. Ydinlaitoksen tilan seurannalla tarkoitettaisiin sekä ydinlaitoksen järjestelmien ja laitteiden tilan että ydinlaitoksen prosessien tilan seuranta. Ydinlaitoksen valvonnan ja ohjauksen turvallisuudesta säädetään kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 13 kohdan nojalla annetussa määräyksessä.

Pykälän 1 momentin mukaan edellytyksenä olisivat mm. tarvittavat huonetilat, joita käytetään ydinlaitoksen tilan seuraamiseksi, hallitsemiseksi ja ohjaamiseksi. Tarvittavat järjestelmät ja menettelyt viittaisivat myös henkilökunnan työskentelyolosuhteiden turvaamiseen, esim. suojautumiseen sisäisiltä ja ulkoisilta uhilta ydinvoimalaitoksen ohjaamiseen tarvittavissa huonetiloissa.

Pykälän 1 momentin mukaan edellytettäisiin myös esim. ydinlaitoksen veden kemiallisten olosuhteiden valvontaa, koska tällä on merkitystä työntekijöiden säteilyturvallisuuden ja muutoin ydinlaitoksen turvallisuuden sekä ikääntymisen hallinnan kannalta. Ydinlaitoksen tilan seuranta olisivat myös turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien käyttökuntoisuuden valvontaan tarvittavat järjestelmät ja menettelyt, esim. automaatiojärjestelmien itsediagnostiikka ja prosessijärjestelmän vesivarannon riittävyyden valvonta.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

75 §. Ydinpolttoaineen ja ydinjätteiden käsittelyyn varautuminen. Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen suunnitteluvaatimuksena olisi se, että sen toiminnan yhteydessä tai seurauksena syntyisi niin vähän ydinjätettä kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista radioaktiivisuuden ja määrän suhteen, kuitenkin suhteutettuna ydinlaitoksen toiminnan laajuuteen (esim. lämpöteholtaan suurempi ydinvoimalaitos tuottaa enemmän energiaa ja samalla myös enemmän ydinjätettä). Suunnitteluvaatimus kohdistuisi käytön aikana muodostuvan käytetyn ydinpolttoaineen ja muun ydinjätteen määrään, ydinlaitoksen rakenteiden aktivoitumiseen ja kontaminoitumiseen sekä käytöstäpoistossa syntyvien jätteiden määrään. Ydinlaitoksessa käytettävät materiaalit tulisi valita siten, että niiden aktivoituminen on vähäistä ja että ne on helposti puhdistettavissa radioaktiivisesta kontaminaatiosta. Radioaktiivisten aineiden pääsy esim. ydinvoimalaitoksen betonirakenteisiin on estettävä sopivalla pinnoituksella sekä prosessit suunniteltava siten, että niistä purettaessa kertyvän jätteen määrä on mahdollisimman vähäinen. Ydinlaitoksen ja ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuus on kuitenkin tämänkin vaatimuksen suhteen etusijalla. Kumottavan lain 27 a §:ssä säädetään vastaavan sisältöisestä ydinjätehuollon johtavasta periaatteesta.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu suunnitteluvaatimus arvioitaisiin ja hyväksyttäisiin osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelua (ks. 83 §).

Pykälän 2 momentti vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 7 h §:n 1 momenttia. Ydinvoimalaitoksessa on lähtökohtaisesti aina ydinpolttoainetta. Ydinvoimalaitoksessa on myös varauduttava ydinjätteiden käsittelyyn ja varastointiin, vaikka ydinjäte olisi tarkoitus siirtää muuhun ydinlaitokseen. Ydinjätteiden käsittelyn ja varastoinnin edellyttämiä järjestelmiä, menettelyjä ja huonetiloja voidaan myöhemmin rakentaa jonkin verran lisää, mutta suunnitteluvaiheessa olisi tunnistettava tarpeet esim. purkujätteisiin liittyen. Muissa ydinlaitoksissa (ydinteknisissä laitoksissa, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksessa ja loppusijoituslaitoksessa) riippuu laitoksen tyypistä, millaisiin järjestelyihin, menettelyihin ja huonetiloihin on tarve. Ydinteknisessä laitoksessa, joka on tuoreen ydinpolttoaineen varasto, ei ole välttämättä tarpeen varautua ydinjätteisiin. Jos ydintekninen laitos on tarkoitettu ydinjätteiden varastointiin tai loppusijoituslaitos ydinjätteiden loppusijoittamiseen, ei ole tarpeen varautua tuoreeseen ydinpolttoaineeseen. Toisaalta ydinlaitoksessa, jossa käsitellään muita ydinaineita kuin ydinpolttoainetta, ydinaineiden käsittelyn on oltava turvallista eli niiden on myös täytettävä tämän luvun muut vaatimukset. Niissä on esim. varauduttava häiriö- ja onnettomuustilanteisiin sekä oltava tarvittavat rakenteelliset tai toiminnalliset turvallisuustoiminnot 72 ja 73 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

76 §. Säteilyaltistuksen rajoittaminen suunnitteluratkaisuilla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta rajoittaa työntekijöiden säteilyaltistusta ydinlaitoksen suunnittelulla. Huonetilojen suunnittelulla tarkoitettaisiin esim. niiden koon ja seinämäpaksuuksien suunnittelua sekä järjestelmien, rakenteiden, laitteiden sijoitussuunnittelulla näiden sijoittamista ydinlaitoksella yleisesti ja suhteessa kyseiseen huonetilaan. Materiaalivalinnoilla vähennettäisiin radioaktiivisten aineiden syntymistä aktivoitumisella sekä parannettaisiin rakenteiden ja laitteiden puhdistettavuutta. Muilla suunnitteluratkaisuilla, esim. ilmastointi- ja ilmanvaihtojärjestelmien tuottamalla huonetilojen painesuhteilla ja ilmastointi- ja ilmanvaihtojärjestelmien suodattimilla, vähennettäisiin radioaktiivisten aineiden kulkeutumista järjestelmissä, rakenteissa ja laitteissa ja huonetilojen välillä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden puhdistettavuudesta sen mukaan kuin se on tarkoituksenmukaista ja kohtuudella käytännöllisin

toimenpitein mahdollista. Tämä olisi tarpeen, jotta työntekijöiden säteilyaltistus laitoksen elinkaaren aikana voitaisiin pitää alhaisena. Lisäksi ydinlaitoksen onnettomuusolosuhteissa voi olla tarpeellista päästä suorittamaan huolto- ja korjaustoimenpiteitä rakenteille ja laitteille tai tehdä muita toimenpiteitä siten, että laitoksen turvallisuustoimintoja voidaan ylläpitää pitkäaikaisesti. Puhdistettavuus tarkoittaisi esim. helposti puhdistettavien materiaalien ja pinnoitteiden valintaa sekä järjestelmien suunnittelua puhdistettaviksi prosessiteknisin ratkaisuin.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

77 §. *Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet.* Pykälän 1 momentissa olisi yleinen ydinlaitoksen järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskeva vaatimus, jonka mukaan niihin ydinlaitoksen elinkaaren eri vaiheissa tehtävien toimenpiteiden laajuudessa ja niiden valinnassa keskeistä on järjestelmän, rakenteen ja laitteen ominaisuuksien lisäksi niiden merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta. Vaatimus koskisi myös järjestelmien ja laitteiden luotettavan toiminnan kannalta keskeisiä ohjelmistoja. Järjestelmään, rakenteeseen ja laitteeseen kohdistettavien toimenpiteiden määrään ja laatuun vaikuttavat myös sen ominaisuudet, olosuhteet, monimutkaisuus ja ensikertaisuus (eli kyseistä järjestelmää, rakennetta tai laitetta tai niihin liittyvää menettelyä käytetään ensimmäistä kertaa tietyssä sovelluksessa tai toimintaympäristössä). Toimenpiteitä suunniteltaessa turvallisuusmerkitystä arvioidaan tyypillisesti sekä deterministisin että todennäköisyysperusteisin menettelyin. Kumottavan lain sääntely ei joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta ulotu ydinlaitoksen järjestelmiin, rakenteisiin ja laitteisiin, vaan vaatimus perustuu kumottavan lain 7 q §:n nojalla annettuun määräykseen.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien, niihin kuuluvien rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallintaan ja käyttökuntoisuuden ylläpitoon olisi varauduttava. Lisäksi turvallisuuden kannalta tärkeiden rakennusten ikääntymisen hallintaan olisi varauduttava. Tämä vaatisi asian huomioon ottamista jo suunnitteluvaiheessa, jotta mm. määräajoin tehtävät kokeet ja tarkastukset olisi mahdollista tehdä (esim. koe voi vaatia testausputkiston, painelaitelaitteelle tehtävä määräaikainen painekoe vaatii joko painelaitteeseen tai painelaitteeseen liitetystä putkistosta sulkuventtiilit tai mahdollisuuden asentaa sokeat laipat) taikka laite tai sen osa voidaan vaihtaa ydinlaitoksen käytön aikana.

Ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden merkitystä ydinlaitoksen turvallisuustoimintojen toteutumisessa ja niiden eheyden ja toimintakyvyn ylläpitämisessä kuvaa 2 momentin mukainen turvallisuusluokitus. Pykälän 2 momentissa vahvistettaisiin ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuusluokituksen peruste. Ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuusluokitus on keskeinen niihin kohdistettavien vaatimusten ja näiden noudattamisen varmistamiseksi tehtävien toimenpiteiden kannalta. Turvallisuusluokitusta voidaan osaltaan käyttää mm. määritettäessä laitteelle tai rakenteelle kohdennettavaa vaatimustasoa sen sijaan, että asia arvioidaan joka kerta koko ydinlaitoksen kannalta. Myös kansainvälisesti (esim. Kansainvälisen atomienergiajärjestön SSR 2/1 Safety of Nuclear Power Plants: Design Rev. 1) edellytetään, että käytössä on jonkinlainen luokitusjärjestelmä. Kumottavassa laissa ei nykyisin säädetä turvallisuusluokituksesta, vaan vaatimus sisältyy ydinenergia-asetuksen 35, 36 ja 36 a §:ään ja STUK-määräyksiin Y/1/2018 ja Y/4/2018.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös vaatimuksesta luokitella ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet sen mukaan, mitä niiden kestävyydeltä vaaditaan turvallisuustoimintojen toteuttamiseksi tai suojaamiseksi maanjäristystilanteissa (*maanjäristysluokitus*). Lisäksi 2

momentissa säädettäisiin loppusijoituslaitoksen vapautumisesteiksi tarkoitettujen rakenteiden ja niihin välittömästi liittyvien rakenteiden luokituksesta, joka olisi tehtävä sen mukaan, mikä niiden merkitys on pitkäaikaisturvallisuuden toteuttamisessa (*vaativuusluokitus*). Näitä liittyviä rakenteita voisi olla esim. tiivistysrakenteet, kun niiden tarkoitus on ylläpitää suotuisien olosuhteiden säilymistä kallioperässä ja pohjavedessä. Sen sijaan esim. kallion lujitukselle käytettäisiin turvallisuus- ja maanjäristysluokituksia, koska kallion lujituksella ei ole pitkäaikaisturvallisuuden kannalta merkitystä suotuisien olosuhteiden ylläpitämisessä vaan turvallisuusmerkitys liittyy laitoksen käytön aikaiseen turvallisuuteen. Myös matala- ja keskiaktiivisen sekä hyvin matala-aktiivisen jätteen loppusijoituslaitoksissa käytettävät vapautumisesteen kuuluisivat pitkäaikaisturvallisuusmerkityksen perusteella tehtävän luokituksen piiriin, jos niillä on merkitystä pitkäaikaisturvallisuuden toteutumisessa. Turvallisuusluokkia ja maanjäristysluokkia koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset perustuvat nykyisin YVL-ohjeeseen B.2. Turvallisuusluokat ovat nykyisin 1, 2 ja 3. Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet, joilla ei ole ydinteknistä merkitystä, ovat ja olisivat myös jatkossa EYT-luokassa, joka nykyisin ei ole turvallisuusluokka. Maanjäristysluokat ovat nykyisin S1, S2A ja S2B. Pitkäaikaisturvallisuus on aiemmin käsitelty osana turvallisuusluokitusta, ja ehdotuksen mukainen pitkäaikaisturvallisuutta koskeva vaativuusluokitus olisi uusi.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

78 §. *Ydinlaitoksen käytöstäpoistoon varautuminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 7 g §:n 1 momenttia, mutta loppusijoituslaitosten osalta asiasta säädettäisiin 79 §:ssä. Ydinlaitoksen käytöstäpoistoon tulisi varautua sekä suunnittelussa että käytön aikana. Vaatimus koskisi muita ydinlaitoksia kuin loppusijoituslaitosta eli ydinvoimalaitosta, ydinteknistä laitosta ja ydinpolttoaineen tuotantolaitosta. Käytöstäpoisto olisi suunniteltava siten, että syntyvän ydinjätteen määrä jäisi niin vähäiseksi kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Käytöstäpoiston suunnittelu olisi aloitettava laitosuunnittelun yhteydessä, mutta se täsmentyisi laitoksen käytön aikana, ja esim. laitoksen käytön aikaiset tapahtumat saattavat vaikuttaa siihen, miten käytöstäpoisto lopulta toteutetaan.

Pykälän 1 momentin mukainen ydinlaitoksen suunnittelua koskeva vaatimus arvioitaisiin ja ratkaistaisiin osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelua (ks. 83 §). Lisäksi vaadittaisiin 20 luvun nojalla ydinlaitoksen käytöstäpoistosuunnitelmaa.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

79 §. *Pitkäaikaisturvallisuus loppusijoituslaitoksen suunnittelussa.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätteiden loppusijoituslaitoksen suunnittelua koskevasta vaatimuksesta tavoitteena pitkäaikaisturvallisuus eli laitoksen pysyvän sulkemisen jälkeinen pitkän aikavälin turvallisuus. Sääntelyssä on eriytetty loppusijoituslaitoksen pysyvään sulkemiseen varautuminen muiden ydinlaitosten käytöstäpoistosta, ja siitä säädettäisiin nykyistä tarkemmin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pitkäaikaisturvallisuudesta loppusijoituslaitoksen suunnittelun lähtökohtana. Radioaktiivisten aineiden pääsy elinympäristöön tulisi estyä mahdollisimman tehokkaasti loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen niin kauan kuin turvallisuus sitä vaatii. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimenpiteistä, joilla varaudutaan loppusijoituslaitoksen suunnittelussa sulkemisen jälkeiseen pitkäaikaisturvallisuuteen. Loppusijoituslaitos olisi suunniteltava siten, että radioaktiiviset aineet eristetään niiden määrään ja puoliintumisaikoihin nähden riittävän pitkän ajanjakson ajan. Suunnittelun tavoitteena on estää radioaktiivisten aineiden vapautumista loppusijoitustiloista ja hidastaa vapautuvien aineiden kulkeutumista loppusijoitustiloista kallioperään ja

elinympäristöön. Keskeisiä ovat luontaiset turvallisuusominaisuudet, esim. pohjaveden ominaisuudet ja muut olosuhteet, jotka ovat jätepakkausten ehjänä säilymisen kannalta suotuisat. Lisäksi vapautumisestoina toimivilla rakenteilla ja materiaaleilla (esim. jätepakkauksilla ja loppusijoitustilojen rakenteilla) varmistetaan pitkäaikaisturvallisuus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös pitkäaikaisturvallisuuden turvallisuustoimintoja koskevasta vaatimusta. Ydinlaitosten turvallisuuden peruseriaatteita on syvyyssuuntainen turvallisuuseriaate, jolla tarkoitetaan turvallisuustoimintojen varmistamista peräkkäisillä ja toisistaan riippumattomilla suojauksilla. Loppusijoituslaitoksella vapautumisesteet ja niiden toteuttamat pitkäaikaisturvallisuuden turvallisuustoiminnot täydentäviä toisiaan siten, että loppusijoituksen turvallisuus ei riipu yksittäisestä vapautumisestestä tai pitkäaikaisturvallisuuden turvallisuustoiminnoista. Tätä kutsutaan moniesteriaatteenksi. Moniesteriaatteen käsitettä on suhteutettava loppusijoitettavan ydinjätteen radioaktiivisiin ominaisuuksiin. Korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituksessa korostuu teknisten vapautumisesteiden rooli. Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksessa moniesteriaatetta toteuttavat loppusijoitusjärjestelmän eri tekniset vapautumisesteet sekä luonnollinen vapautumiseste. Matala- ja keskiaktiivisen jätteen loppusijoituksessa moniesteriaatetta toteuttavat jätepakkaukset, loppusijoituslaitoksen sulkemirakenteet sekä luonnollinen vapautumiseste.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilysurvakeskuksen määräystenantovaltuus.

80 §. *Ydinlaitoksen suunnittelua koskeva täydentävä vaatimus.* Pykälässä säädettäisiin täydentävästi ydinlaitoksen suunnittelua koskevista vaatimuksista. Ydinlaitoksen suunnittelussa olisi varauduttava mm. ydinmateriaalivalvontaa (ks. tarkemmin II osa, ns. safeguards by design), ydinlaitoksen rakennusta, rakenteita ja laitteita koskeviin vaatimuksiin (ks. tarkemmin 11 luku) sekä valmiustilanteita (ks. tarkemmin 17 luku) ja muiden ehdotetussa laissa säädettyjen, ydinlaitosta koskevien velvoitteiden noudattamiseen.

Ydinmateriaalivalvontaan varautuminen edellyttäisi, että ydinlaitoksen suunnittelussa selvitetään ja otetaan huomioon ydinlaitoksella ydinmateriaalien hallintaan, valvontaan ja tarkastuksiin tarpeelliset ydinmateriaalivalvonnan menetelmät ja menettelyt. Samalla ydinlaitoksen ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkitykselliset toiminnot olisi selvitettävä eli valvontaan liittyvien ilmoitusten kattavuus varmistettava. Ehdotetussa 4 luvussa esitettyjen ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden (esim. ydinmateriaalikirjanpito) noudattamiseksi tarpeelliset toimenpiteet olisi suunniteltava oikea-aikaisesti. Lisäksi suunnittelun ja suunnittelumuutosten hyväksyttävyyden arvioinneissa olisi otettava huomioon ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet.

Säteilysuaraatilanteita ja valmiustilanteita koskeviin velvoitteisiin varautuminen edellyttäisi ydinlaitoksen suunnittelussa niitä varten tarvittavien huonetilujen, kulkureittien, viestintäjärjestelmien ja tiedonsiirtojärjestelmien huomioon ottamista suunnittelussa. Näihin tilanteisiin varautumisesta säädettäisiin 17 luvussa.

10 luku - Ydinlaitoksen suunnittelun arviointi ja hyväksyminen

81 §. *Ydinlaitoskonseptin arviointi.* Ydinlaitoskonseptin arviointi ja sitä koskeva menettely olisivat laissa uusia, mutta käytännössä arviointi vastaisi nykyisin osana periaatepäätöksen harkintaa tehtävää Säteilysurvakeskuksen alustavaa turvallisuusarviota. Ehdotetun lain mukaan arviointi ei enää sisältyisi periaatepäätökseen.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoskonseptilla tarkoitettaisiin ydinlaitoksen turvallisuusperiaatteiden toteuttamisesta sekä rakenteellisista, teknisistä ja toiminnallisista ratkaisuista vaadittavaa yleisen tason suunnitelmaa. Ydinlaitoskonseptin arviointi perustuisi hakijan toimittamaan yleiskuvaukseen laitoksesta ja muuhun aineistoon, ja olisi pikemmin periaatteellinen ja yleispiirteinen verrattuna 83 §:ssä tarkoitettuun ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymiseen. Arvioinnissa sovellettaisiin, mitä ehdotetussa laissa säädetään ydinlaitoksen turvallisuudesta ottaen huomioon säännöksiä tarkentavat STUK-määräykset. Ydinlaitoskonseptin turvallisuuden arvioinnin kohteena olisi laajasti, mitä ehdotetussa laissa säädetään tai sen nojalla määrätään ydinlaitoksen turvallisuudesta, mukaan lukien turvajärjestelyistä, säteilyturvallisuudesta ja ydinmateriaalivalvonnasta sekä turvallisuusvaatimusten täyttymisen osoittamisesta. Ydinlaitoskonseptin arvioinnissa tarkasteltaisiin myös ydinjätehuollon perusteita ja siihen varautumista, ydinvoimalaitosten osalta myös ydinpolttoaineen käsittelyyn ja varastointiin varautumista sekä ydinjätehuollon toteutettavuutta. Arviointi keskittyisi mainittuihin asiakokonaisuuksiin niiltä osin kuin näihin voidaan vaikuttaa ydinlaitoksen suunnittelulla. Lisäksi arvioinnissa tarkasteltaisiin niitä laskennallisia, kokeellisia ja muita menetelmiä, joiden perusteella ydinlaitoskonseptin turvallisuus on tarkoitus osoittaa luotettavasti. Loppusijoituslaitoksen ydinlaitoskonseptin arviointi koskisi lisäksi suunnitelmia pitkäaikaisturvallisuuteen varautumiseksi. Ydinlaitoskonseptin arviointiin sisältyisi myös laitostoimittajan ja tämän toimitusketjun arviointi. Toimitusketjussa tapahtuvat muutokset ovat todennäköisiä laitoshankkeen kehittyessä, ja tarvittaessa asia tulisi uudestaan arvioitavaksi esim. osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoskonseptia koskevasta lausunnosta. Lausunnossa olisi otettava kantaa siihen, voidaanko konseptin perusteella suunniteltavan ydinlaitoksen arvioida täyttävän ehdotetussa laissa ydinlaitoksen turvallisuudelle säädetyt vaatimukset sekä onko konsepti suunniteltu riittävän valmiiksi täyttämään rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytykset (ks. 305 §:n 7 kohta). Jos lausunnon mukaan konseptin perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä arvioida sen perusteella suunniteltavan ydinlaitoksen turvallisuutta, olisi ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto mahdollista hakea perusteellisemmalla hakemuksella uudestaan. Säteilyturvakeskuksen lausunnossa olisi myös todettava arvioinnissa esille tulleet ratkaisut, jotka edellyttäisivät ydinlaitoskonseptiin muutoksia turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Tämä on tarpeen 305 §:n 8 kohdassa säädetyt edellytyksen toteutumisen arviointia varten.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi jättää ydinlaitoskonseptin arviointia koskevan hakemuksen tutkimatta, jos ydinlaitoskonseptin mukaisen ydinlaitoksen toteutuminen Suomessa on epävarmaa yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuteen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointi ei lähtökohtaisesti kuulu Säteilyturvakeskuksen tehtäviin. Sen vuoksi Säteilyturvakeskuksen olisi selvitettävä asiassa työ- ja elinkeinoministeriön kanta, jos hakemus olisi tarkoitus tällä perusteella jättää tutkimatta. Ydinlaitoskonseptin arviointi saattaa sitoa huomattavasti Säteilyturvakeskuksen voimavaroja. Sen vuoksi ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena sellaisten ydinlaitoskonseptien arviointia, joihin perustuvien ydinlaitosten toteutuminen Suomessa olisi epävarmaa.

Pykälän 4 momentin mukaan loppusijoituslaitoksen ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin samanaikaisesti kuin laitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto.

82 §. Ennakkotieto. Pykälän 1 momentti vastaisi osin kumottavan lain 55 §:n 5 momenttia. Ehdotuksen mukaan Säteilyturvakeskuksen ennakkotietoa koskeva päätös olisi lähtökohtaisesti sitova. Ennakkotieto koskisi sitä, miltä osin ydinlaitokseen suunniteltu järjestelmä, rakenne tai laite tai niiden muodostama kokonaisuus tai turvallisuuden osoittamiseksi käytettävä menettely

täyttäisi ehdotetussa laissa säädetty ja sen nojalla tarkennetut vaatimukset. Ennakkotietoa voisi hakea ydinlaitokseen suunnitellun järjestelmän, rakenteen tai laitteen sekä niiden muodostaman kokonaisuuden lisäksi myös esim. sovellettavista analyysimenetelmistä ja oletuksista sekä tarvittavien analyysien laajuudesta. Ennakkotietoa koskevan hakemuksen käsittely edellyttäisi, että Säteilyturvakeskus on antanut ydinlaitoskonseptista lausunnon ja ennakkotiedon hakijalla on tämä lausunto tai käyttöoikeus siihen. Käytännössä säännöksen mukainen menettely tulisi sovellettavaksi ydinlaitoskonseptin arvioinnin ja rakentamislupahakemuksen välisenä aikana.

Säteilyturvakeskus ottaa asian hallintolain nojalla käsittelyyn. Ennakkotiedon antaminen perustuu riittäviin tietoihin, jotta käsittelyn edellytykset olisivat olemassa, ja toisaalta järjestelmä, rakenne, laite taikka siihen liittyvä menettely tai muu arvioitava seikka olisi oltava luonteeltaan sellainen, että sen turvallisuuden edellytyksiä voidaan arvioida irrallaan laitospokokonaisuudesta. Asian käsittelystä voitaisiin antaa siten myös tutkimatta jättämistä koskeva tai kielteinen päätös, jos säännöksen mukaista ennakkotietoa ei ole mahdollista antaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa ennakkotietoa ei noudateta. Nämä liittyvät hakijan toimittamien tietojen puutteellisuuksiin tai virheellisyyksiin, ennakkotiedon kohteena olleen asian muuttamiseen sekä sovelletun säännöksen tai määräyksen tai niiden tulkinnan muuttumiseen.

Lisäksi 42 luvussa säädettäisiin luvanvaraisuustiedustelusta (433 §) ja ennakkoarvioinnista (434 §).

83 §. Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksyminen. Säteilyturvakeskuksen ydinlaitosten turvallisuutta koskevien asioiden hyväksymismenettelystä säädetään nykyisin epätarkasti YEA 15 luvussa (ks. erit. 108–110, 110 a ja 112 §, 112 b §:n 2 momentti, 114 §). Käytännössä on vaadittu, että Säteilyturvakeskuksen periaatepäätöstä varten antaman alustavan turvallisuusarvion (ks. YEA 25 §:n 2 momentti), rakentamislupahakemuksen käsittelyä varten antaman lausunnon alustavasta turvallisuusselosteesta (ks. YEA 35 §:n 1 momentin 1 kohta), käyttöluupahakemuksen käsittelyä varten antaman lausunnon lopullisesta turvallisuusselosteesta (ks. YEA 36 §:n 1 momentin 1 kohta) ja käytöstäpoistoa koskevan lupahakemuksen käsittelyä varten antaman lausunnon turvallisuusselosteesta (ks. YEA 36 a §:n 1 momentin 1 kohta) perusteena olevat hakijan toimittamat asiakirjat ovat olleet erikseen Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä. Sääntelyä selkeytettäisiin sekä samalla valtioneuvoston, työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen vastuita ja toimivaltuuksia selvennettäisiin.

Pykälän mukaan Säteilyturvakeskus hyväksyisi ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun. Laitoksen tekniikan olisi kokonaisuutena oltava sellainen, että se täyttää ehdotetussa laissa säädetty vaatimukset (ks. esim. säteilyturvallisuutta koskeva 7 luku ja turvajärjestelyjä koskeva 16 luku). Kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun osana hyväksyttäisiin ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien järjestelmäsuunnittelu, joka osaltaan on pohjana ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden suunnitteluvaatimuksille. Ydinlaitoksen rakennukset hyväksyttäisiin vastaavalla tavalla kuin järjestelmät eli rakennukset kokonaisuuksina arvioitaisiin turvallisuustoimintojen ja turvallisuusperiaatteiden toteutumisen kannalta sekä perustana yksityiskohtaiselle rakenteiden suunnittelulle. Muiden järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden osalta hyväksyttäisiin se, että ne eivät esim. vaaranna turvallisuustoimintoja. Kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymisessä arvioitaisiin myös, että ydinlaitoksen teknisissä ratkaisuissa on varauduttu ydinmateriaalivalvontaan, ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallintaan, säteilyvaaratilanteiden ja valmiustilanteiden hallintaan ja muiden ehdotetussa laissa säädettyjen, ydinlaitosta koskevien vaatimusten noudattamiseen. Kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun osana hyväksytään järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuusluokitus ja

maanjärjestysluokitus. Kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymisen yhteydessä varmistettaisiin lisäksi, että Säteilyturvakeskuksen lausunnolla vahvistamat sijaintipaikasta johtuvat suunnitteluperusteet ja sen ydinlaitoskonseptia koskevassa lausunnossa esitetyt asiat on asianmukaisesti otettu huomioon ydinlaitoksen suunnittelussa. Käytännössä kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymisen kannalta keskeinen asiakirja on ydinlaitoksen turvallisuusseloste, josta säädettäisiin 95 §:ssä.

Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun olisi oltava hyväksytty ennen kuin rakentamislupa voidaan myöntää (ks. 30 luku). Rakentamislupaa koskevassa menettelyssä ei enää käsiteltäisi yksityiskohtaisesti ydinlaitoksen teknistä turvallisuutta. Jos rakentamislupa-asian ratkaisee valtioneuvosto, Säteilyturvakeskus ilmoittaisi lausunnossaan rakentamislupahakemuksen käsittelyä varten, onko ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelu hyväksytty, ja lisäksi tarvittaessa joitain yleispiirteisiä huomioita ydinlaitoksen turvallisuudesta. Jos rakentamislupa-asian ratkaisee Säteilyturvakeskus, sen on ensin ratkaistava ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä koskeva asia.

84 §. *Ydinlaitoksen suunnitteluperusteiden muuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin laitoksen suunnitteluperusteiden muuttamisesta. Ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvia tai muiden ydinlaitoksen keskeisten suunnitteluperusteiden muuttamiselle olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen. Muu keskeisen suunnitteluperusteen muutos voisi olla esim. merkittävä laitoksen käyttötavan tai käyttötoiminnan muutos alkuperäiseen verrattuna. Tällaisen muutoksen seurauksena laitoksella voisi aiheutua sellaisia häiriöitä tai onnettomuuksia, joita ei ole otettu huomioon alkuperäisessä suunnittelussa. Tällainen muutos olisi esim. myös ydinvoimalaitoksen nimellislämpötehon korottaminen tai ydinpolttoainevaraston varastointikapasiteetin muutos. Myös sijaintipaikasta johtuvia suunnitteluperusteita voi olla tarpeen päivittää esim. paikallisten luonnonolosuhteiden muuttuessa merkittävästi tai saataessa sijaintipaikan ominaisuuksista sellaista uutta tietoa, jolla on vaikutusta suunnitteluperusteisiin. Suunnitteluperusteiden muuttaminen edellyttää, että niiden muuttamisen jälkeenkin ydinlaitos täyttää ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat ja ydinlaitoksen sijaintipaikkaa koskevat vaatimukset. Suunnitteluperusteiden muuttamisen hyväksyminen saattaa monessa tilanteessa johtaa esim. kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun taikka laite- tai rakennetason muutoksiin, jotka hyväksyttäisiin erikseen.

85 §. *Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun muuttaminen rakentamisen aikana.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa ydinlaitoksen rakentamisen aikana tehtävä kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun muutosta koskeva suunnitelma edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Ehdotus vastaisi YEA 108 ja 109 §:ään perustuvaa menettelyä, jota tarkennetaan YVL-ohjeessa B.1. Kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun muuttaminen voi johtua esim. ydinlaitoksen yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä ilmenneistä muutostarpeista.

Pykälän mukaista muutossuunnitelman hyväksymistä koskevaa vaatimusta sovellettaisiin, kun kyseessä olisi ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävä toiminnallinen tai rakenteellinen muutos tai turvallisuuteen vaikuttava muutos, josta säädetään 1 tai 2 kohdassa. Tällaisia muutoksia olisivat esim. turvallisuustoimintoa suorittavan järjestelmän laitteiden jäähdytystavan muutos ja muutokset turvallisuustoimintojen ohjauksessa. Tässä yhteydessä saattaa myös olla tarpeen muuttaa tai määrittää järjestelmän, rakenteen tai laitteen turvallisuusluokitusta tai maanjärjestysluokitusta.

Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden 11 luvussa säädetyn yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastaminen olisi mahdollista, kun ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelu on hyväksytty ja yksityiskohtaista teknistä suunnittelua on tarkennettu

siltä osin kuin kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun muutoksilla on merkitystä rakenteen tai laitteen kannalta.

86 §. *Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun merkittävä muuttaminen ydinlaitoksen käytön aikana.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa ydinlaitoksen järjestelmiä muutettaisiin merkittävästi ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämisen jälkeen. Tämä edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Ehdotus vastaisi YEA 110 ja 111 §:ään perustuvaa menettelyä, jota tarkennetaan YVL-ohjeessa B.1. Periaatesuunnitelma voi myös muodostua laajoista muutostyökokonaisuuksista (vrt. tehonkorotus, automaation uusinta), johon voi liittyä useita tarkentavia periaatesuunnitelmia.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen turvallisuustoimintojen toiminnallista tai rakenteellista kokonaisuutta taikka ydinlaitoksen turvallisuustoimintoja toteuttavaa järjestelmän tai järjestelmien suunnitteluperustetta, toimintaperiaatetta tai keskeisiä riippuvuuksia koskeva muutos edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä muutosta koskevan periaatesuunnitelman osalta. Tällaisia muutoksia olisivat esim. turvallisuustoimintoa suorittavan järjestelmän laitteiden jäähdytystavan muutos tai uuden turvallisuustoimintoja toteuttavan järjestelmän lisääminen ydinlaitokseen. Tässä yhteydessä saattaa myös olla tarpeen muuttaa tai määrittää järjestelmän, rakenteen tai laitteen turvallisuusluokitusta tai maanjäristysluokitusta. Periaatesuunnitelma olisi yleisluonteisempi suunnitelma muutoksesta tai muutostyökokonaisuudesta ja sen periaatteista, jota olisi tarpeen tarkentaa järjestelmäsuunnittelun hyväksymiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinlaitoksen muutosta koskevan periaatesuunnitelman perusteella tehdyn tarkentavan järjestelmän tai rakennuksen järjestelmäsuunnittelun olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä.

87 §. *Ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttava muutos ydinlaitoksen käytön aikana.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa ydinlaitoksen käytön aikana eli käyttöluvan myöntämisen jälkeen ydinlaitoksen järjestelmään tehty ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavaa muutosta koskevan suunnitelman olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Ehdotus vastaisi YEA 110 ja 111 §:ään perustuvaa menettelyä, jota tarkennetaan YVL-ohjeessa B.1.

Pykälässä tarkoitettaisiin tilanteita, joissa ydinlaitoksen järjestelmän, järjestelmien tai rakennusten turvallisuustoimintojen suorittamiseen tai niiden suojaamiseen ulkoisilta tai sisäisiltä tapahtumilta tehtävä muutos voi olennaisesti vaikuttaa ydinlaitoksen turvallisuuteen. Kyseessä voi olla esim. turvallisuustoimintoa suorittavan järjestelmän laitetyyppin vaihto siten, että sen ominaisuudet eivät vastaa alkuperäisiä ja edellyttää turvallisuusanalyysien uusimista, tai laitoksen palosuojelua toteuttavien järjestelmien muutokset. Tässä yhteydessä saattaa myös olla tarpeen muuttaa tai määrittää järjestelmän, rakenteen tai laitteen turvallisuusluokitusta tai maanjäristysluokitusta. Muutosta koskevan suunnitelman hyväksyminen olisi edellytys 11 luvussa säädetyn yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamiselle.

88 §. *Säteilymittausjärjestelmien muutokset ydinlaitoksen rakentamisen tai käytön aikana.* Pykälässä säädettäisiin 62 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin säteilymittausjärjestelmiin tehtävistä muutoksista. Ydinlaitoksessa on erilaisia tehtäviä suorittavia säteilymittausjärjestelmiä. Osa järjestelmistä osallistuu ydinlaitoksen häiriö- ja onnettomuustilanteiden hallintaan käynnistämällä niissä tarvittavia toimintoja. Näitä toimintoja koskevia muutoksia käsiteltäisiin pykälän mukaan vastaavalla tavalla kuin 85–87 §:ssä tarkoitettuja muutoksia.

Muutoksen olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos se vaikuttaa säteilymittausjärjestelmän luotettavuuteen tai periaatteisiin. Säteilymittausjärjestelmien avulla huolehditaan myös ydinlaitoksen työntekijöiden säteilyturvallisuudesta tai valvotaan säteilytilannetta ydinlaitoksen välittömässä ympäristössä. Tällaisia järjestelmiä voi olla kiinteästi asennettuna osaksi ydinlaitoksen järjestelmäkokonaisuutta tai niitä voidaan toteuttaa esim. kannettavin mittalaittein, joita ovat mm. yksittäiset annosnopeusmittarit.

89 §. Ydinlaitoksen järjestelmien vähäiset muutokset. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen rakentamisen tai käytön aikana ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeisiin järjestelmiin tehtäviä vähäisiä muutoksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Tällaisia muutoksia olisivat esim. vähäiset parametrimuutokset laitoksen ohjausjärjestelmissä ja ilmausyhteen lisääminen prosessijärjestelmään. Sama koskisi ydinlaitoksen säteilymittausjärjestelmiin tehtävää muutosta lukuun ottamatta 85–88 §:ssä tarkoitettua muutosta.

Pykälä täydentäisi 85–88 §:ää, mutta menettely olisi kevyempi. Riittävää olisi, että muutoksista toimitettaisiin Säteilyturvakeskukselle yhteenveto ennen toimeenpanoa. Tämä tarkoittaisi tiivistettyä kuvausta suunnitellusta muutoksesta ja sen vaikutuksesta ydinlaitoksen turvallisuuteen.

90 §. Ydinlaitoksen järjestelmiin rinnastettavat kokonaisuudet. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen järjestelmiin rinnastettaviin kokonaisuuksiin tehtävistä muutoksista, joilla voi olla muu kuin vähäinen vaikutus ydinlaitoksen turvallisuuteen. Vastaavista asiakokonaisuuksista on vaatimuksia YVL-ohjeissa. Kyse on ns. pseudojärjestelmistä, jotka eivät varsinaisesti ole ydinlaitoksen järjestelmiä eli määritetyn toiminnon suorittavia ydinlaitoksen rakenteista ja laitteista muodostuvia kokonaisuuksia (esim. ydinreaktorin jäähdytyspiiri ja ydinlaitoksen suunniteltuja turvallisuustoimintoja toteuttavat järjestelmät). Pykälässä tarkoitettuja pseudojärjestelmiä olisivat esim. vesikemian hallinta, ydinvoimalaitoksen valvomokokonaisuus ja automaatioarkkitehtuuri. Näillä on vaikutus ydinvoimalaitoksen järjestelmiin, rakenteisiin ja laitteisiin.

Pykälässä säädettäisiin myös ydinlaitoksen järjestelmiin rinnastettaviin kokonaisuuksiin tehtävistä muutoksista, joilla voi olla vaikutusta ydinjätehuollon toteutukseen. Pykälässä tarkoitettuja järjestelmiin rinnastettavia ydinjätteiden käsittelyyn liittyviä prosesseja olisivat esim. nestemäisten jätteiden käsittely ja kiinteitys sekä kiinteiden jätteiden käsittelymenetelmät tai turvajärjestelyjen kokonaisuus. Näillä on vaikutuksia ydinjätteiden loppusijoituksen turvalliseen toteutukseen.

Pykälässä tarkoitettuihin pseudojärjestelmiin tehtävän muutosten suunnittelun olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos kyse on ydinlaitoksen turvallisuuteen tai ydinjätehuollon toteutukseen vaikuttavasta muusta kuin vaikutukseltaan vähäisestä muutoksesta.

91 §. Ydinlaitosta koskevan suunnittelun hyväksyminen. Pykälässä säädettäisiin 84–88 ja 90 §:n nojalla vaaditun hyväksymisen edellytyksestä. Se olisi sama kuin ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymisen edellytys 83 §:n mukaan. Ydinlaitoksen olisi edelleen sen suunnitteluperusteisiin tai suunnitteluun tehtyjen muutosten ja tarkennusten jälkeen täytettävä ehdotetun lain ydinlaitoksen turvallisuutta ja muut ydinlaitosta ja sen sijaintipaikkaa koskevat vaatimukset.

92 §. Muutosten vaikutus muihin ydinlaitosta koskeviin suunnitelmiin ja menettelyihin. Pykälän mukaan luvanhaltija veloitettaisiin huolehtimaan siitä, että ydinlaitokseen ja sen järjestelmiin tehtyjen muutosten seurauksena toteutetaan muut tarpeelliset muutokset ehdotetussa laissa säädettyjen vaatimusten noudattamiseksi. Ydinlaitoksen järjestelmiin tehtävät muutokset voivat

vaikuttaa esim. ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallintaan, turvajärjestelyihin, säteilyvaaratilanteiden ja valmiustilanteiden hallintaan sekä käytöstäpoistoa koskeviin suunnitelmiin. Pykälässä korostettaisiin luvanhaltijan velvollisuutta huolehtia ehdotetussa laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisesta. Luvanhaltijan olisi 127 §:n mukaan huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen tekniset, organisatoriset ja toiminnalliset muutokset toteutetaan järjestelmällisesti ja hallitusti.

93 §. Järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden luokituksen muuttaminen. Pykälä olisi informatiivinen. Ydinlaitoksen järjestelmän, rakenteen tai laitteen turvallisuusluokitus tai maanjäristysluokitus hyväksyttäisiin osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä tai 84–88 ja 90 §:ssä tarkoitettujen muutosten hyväksymisen yhteydessä. Turvallisuusluokitusta ja maanjäristysluokitusta voidaan joutua arvioimaan uudelleen ydinlaitoksen elinkaaren aikana esim., jos järjestelmän, rakenteen tai laitteen tehtävien merkitys muuttuu. Luokitukset määrittävät järjestelmään, rakenteeseen ja laitteeseen kohdistuvia turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia ja valvontaa, joten luokitusten muutosten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä.

Pykälän mukaan luvanhaltija voisi hakea turvallisuusluokituksen ja maanjäristysluokituksen muuttamista sekä osana 84–88 ja 90 §:ssä tarkoitettuja muutoksia että erikseen. Turvallisuusluokituksen ja maanjäristysluokituksen muuttamiseen sovellettaisiin 77 §:ää.

94 §. Loppusijoituslaitoksen suunnittelun muuttaminen tai tarkentaminen. Ydinlaitoksen suunnittelun muuttamista tai tarkentamista koskevat 84–88 § soveltuisivat myös loppusijoituslaitoksen käytön turvallisuuteen, esim. loppusijoituslaitoksen säteilymittausjärjestelmän tai palontorjuntaan liittyvän järjestelmän muuttamiseen. Muista ydinlaitoksista poiketen loppusijoituslaitoksen kannalta on keskeistä myös laitoksen sulkemisen jälkeinen pitkäaikaisturvallisuus. Tämän vuoksi sovellettaessa 91 §:ää loppusijoituslaitoksen suunnittelun muutokseen tai tarkennukseen arvioitaisiin vaikutukset sekä laitoksen käytön aikaiseen turvallisuuteen että laitoksen pitkäaikaisturvallisuuteen. Loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuuteen vaikuttaisi esim. loppusijoituskapseleihin käytettävän kuparin laadun muuttaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin loppusijoituslaitoksen vaativuusluokituksen muuttamisesta, jota olisi mahdollista hakea myös muutoin kuin 84–88 §:ssä tarkoitettujen muutosten yhteydessä. Vaativuusluokituksen muuttamiseen sovellettaisiin 77 §:ää.

95 §. Ydinlaitoksen turvallisuusseloste. Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusselostetta koskeva vaatimus sisällytettäisiin lakiin. Turvallisuusseloste on keskeinen ydinlaitosta ja sen turvallisuusperusteluja kuvaava asiakirjakokonaisuus. Kansainvälisesti on yleisesti käytössä ydinlaitosten turvallisuusseloste. Ydinlaitoksen turvallisuusselostetta vaaditaan YEA 35 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla, ja sitä on pidettävä yllä YEA 36 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ja 36 a §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla. Turvallisuusselosteessa olisi oltava turvallisuuden arvioimiseksi tarvittavat tiedot ydinlaitoksesta, sen järjestelmästä, rakennuksista, rakenteista, laitteista, sijaintipaikasta, käyttötoiminnan periaatteista ja turvallisuuden osoittamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusselostetta olisi tarkistettava ja pidettävä ajan tasalla ydinlaitoksen koko elinkaaren ajan. Vastaava vaatimusta on sovellettu YEA 109, 110 ja 112 §:n nojalla. Tavoitteena on varmistaa, että ydinlaitoksen turvallisuudesta säilyy riittävä kokonaiskäsitys turvallisuusselosteen perusteella. Turvallisuusselostetta olisi tarkistettava, kun ydinlaitoksen suunnittelua muutetaan tai tarkennetaan, ja tarvittaessa myös muutoin 83–90 ja 94 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

96 §. Luvanhaltijan tietojenantovelvollisuus. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 10 a §:ää. Velvollisuus perustuu ydinturvallisuudsdirektiiviin.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus tietoaaineistojen salassapitoa koskevaan 449 §:ään.

97 §. Määräystenantovaltuus. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta, joka koskisi 85–88 §:ssä tarkoitetun suunnitelman sisältöä, 89 §:ssä tarkoitetun yhteenvedon sisältöä ja 95 §:ssä tarkoitetun ydinlaitoksen turvallisuusselosteen sisältöä.

11 luku - Ydinlaitoksen rakennukset, rakenteet ja laitteet

98 §. Ydinlaitoksen rakennuksia ja rakenteita koskevat tekniset vaatimukset. Pykälässä sovitettaisiin yhteen rakentamista ja rakenteita sekä ydinlaitoksen rakennusten ja rakenteiden turvallisuutta koskeva sääntely. Kumottavassa laissa ei säädetä ydinlaitoksen rakennusta tai rakenteita koskevista teknisistä vaatimuksista, vaan Säteilyturvakeskus on kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla valtuutettu vaatimaan, että ydinlaitoksen osiksi tarkoitetut rakenteet valmistetaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymällä tavalla. Ehdotus selkeyttäisi nykytilaa, jossa on tapauskohtaisesti jouduttu arvioimaan keskenään ristiriitaisten vaatimusten soveltamista. Rakentamislain 83 §:ssä säädettyjä suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimuksia sovelletaan myös ydinlaitokseen, samoin rakentamislain 87 §:ssä säädettyjä työnjohtajien kelpoisuusvaatimuksia. Tarkoituksena on, että Säteilyturvakeskus antaisi ohjeet, joilla selvennettäisiin kelpoisuusvaatimuksia ydinlaitokseen liittyvissä suunnittelu- ja työnjohtotehtävissä.

Pykälän 1 momentissa olisi perusvaatimus suunnitella ja rakentaa ydinlaitoksen rakennukset, sekä suunnitella ja valmistaa tai valita ydinlaitoksen rakenteet siten, että ydinlaitoksen turvallisuus ei vaarannu. Sama koskisi ydinlaitoksen rakenteiden asentamista. Lisäksi olisi noudatettava, mitä rakentamislain 29, 31–34, 39 ja 40 §:ssä tai niiden nojalla säädetään rakentamisen olennaisista teknisistä vaatimuksista. Esitykseen sisältyy ehdotus rakentamislain muuttamiseksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rakentamislain 4 luvun säännösten soveltamisesta ydinlaitoksen rakentamiseen ja rakenteisiin. Muilta osin rakentamislain 4 luvun säännöksiä eli 30, 35–38 ja 41 §:ää ei sovellettaisi.

Pykälän 1 momentissa ja muualla tässä luvussa rakennuksia, rakenteita ja laitteita koskevana vaatimuksena on, että ydinlaitoksen turvallisuus ei vaarannu. Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelu hyväksyttäisiin 10 luvun mukaisesti. Ydinlaitoksen rakennukset, rakenteet ja laitteet eivät saisi estää ydinlaitoksen järjestelmän turvallista toimintaa, esim. pumpun paineen tai lämmönvaihtimen lämmönsiirtokapasiteetin olisi oltava riittävä tai runkorakenteen progressiivinen sortuminen ei saisi edetä ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeän järjestelmän toimintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksella olisi toimivalta hyväksyä poikkeuksia 1 momentissa mainittujen rakentamislain pykälien nojalla annetuista yksityiskohtaisemmista vaatimuksista. Poikkeuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi, että poikkeaminen on ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta välttämätöntä ja asianomaisen rakentamislaisa tarkoitetun olennaisen teknisen vaatimuksen noudattaminen ei vaarannu. Ydinlaitoksen turvallisuuden arvioinnissa on keskeistä ydinlaitoskonseptin turvallisuus kokonaisuutena, ja muutokset siinä voivat vaarantaa ydinlaitoksen turvallisen toteuttamisen. Ydinlaitos suunnitellaan kokonaisuudessaan turvalliseksi, ja tällöin muutosten edellyttäminen esim.

hätäpoistumisreittien osalta saattaa vaarantaa laitoksen turvallisuuden tai edellyttää sen suunnittelua kokonaisuudessaan uudestaan. Tavoitteena on mahdollistaa myös sellaiset ratkaisut, jotka eivät olisi yhdenmukaisia rakentamislain nojalla annettujen ympäristöministeriön asetuksissa säädettyjen yksityiskohtaisten vaatimusten kanssa.

Suomen rakentamismääräyskokoelman tekniset vaatimukset perustuvat EN-standardeihin, jotka eivät yksinään tue ydinlaitosten suunnittelua, valmistusta, rakentamista, materiaalien ja rakenteiden testausta ja tarkastusta sekä asiantuntijoiden pätevyyden varmistamista. EN-standardit on tarkoitettu yleisesti rakentamiseen, mutta ei erityisesti ydinlaitosten erityisrakenteita eikä niiden suunnittelua sisäisiä ja ulkoisia uhkia vastaan. Sen sijaan esim. pohjoisamerikkalaiset ACI-, ASCE-, ASME- ja AISC-standardit muodostavat kokonaisuuden ydinlaitoksen elinkaaren kaikkiin vaiheisiin.

Pykälän 2 momentilla mahdollistettaisiin ydinlaitoksen turvallisen rakennusteknisen kokonaisuuden suunnittelun aloittaminen siihen sopivan standardiperheen tai standardien muodostaman johdonmukaisen kokonaisuuden mukaan jo ennen rakentamisluvan hakemista. Tämä johtaisi samalla nykyisiä menettelytapoja parempaan kustannustehokkuuteen, kun pienillä teknisillä muutoksilla voi olla merkittäviä heijastusvaikutuksia laitoksen suunnitteluun ja sen turvallisuuden osoittamiseen.

Rakennuksen käytön aikaista turvallisuutta ja paloturvallisuuslaitteita koskevista vaatimuksista säädetään myös pelastuslaissa ja eräistä paloturvallisuuslaitteista annetussa laissa, ja nämä vaatimukset koskevat myös ydinlaitoksia ja ne olisi otettava huomioon ydinlaitoksen suunnittelussa. Valmistelun aikana ei ole tunnistettu tarvetta poiketa mainittujen lakien nojalla annettujen säästöjen vaatimuksista.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

99 §. Ydinlaitoksen laitteita koskevat tekniset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen laitteita koskevista teknisistä vaatimuksista yleisesti. Pykälä koskisi kaikkia ydinlaitoksen laitteita. Tavoitteena on myös sovittaa painelaitelaki sekä painelaitteita ja koneita koskeva EU-sääntely paremmin yhteen ydinlaitoksen turvallisuutta koskevan vaatimuksen kanssa. Kumottavan lain 60 §:n mukaan painelaitelakia sovelletaan, jollei laissa tai sen nojalla toisin säädetä. Lisäksi Säteilyturvakeskus on kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla valtuutettu vaatimaan, että ydinlaitoksen osiksi tarkoitetut laitteet valmistetaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymällä tavalla. Muutoin ei kumottavassa laissa säädetä ydinteknisistä mekaanisista laitteista tai muista ydinlaitoksen laitteista. Nykyisin keskeiset vaatimukset ovat YVL-ohjeissa E.3, E.4, E.8, E.9, E.10, E.11 ja E.13. Sääntelykokonaisuus on vaikeasti hahmotettavissa.

Pykälän 1 momentissa olisi perusvaatimus suunnitella ja valmistaa tai valita sekä asentaa ydinlaitoksen laitteet (mukaan lukien automaatiojärjestelmän järjestelmäalusta) siten, että ydinlaitoksen turvallisuus ei vaarannu. Tämä saattaa tarkoittaa esim. erityisiä vaatimuksia häiriöttömälle toiminnalle tai radioaktiivisesta säteilystä johtuvia täydentäviä vaatimuksia. Valintaa koskevaa vaatimusta sovellettaisiin erityisesti niissä tilanteissa, joissa valmistuksen valvonta kuuluu EU:n harmonisoidun sääntelyn piiriin, ja tällöin on keskeistä valita markkinoilla olevista CE-merkityistä tuotteista sellainen, joka soveltuu ominaisuuksiltaan käytettäväksi ydinlaitoksissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin painelaitelain ja EU:n koneasetuksen soveltamisesta. Ydinteknisiin painelaitteisiin sovellettaisiin, mitä niitä koskevista turvallisuusvaatimuksista säädetään painelaitelaissa. Esityksen liitteenä on ehdotus painelaitelain muuttamisesta, jonka

uudessa 97 b §:ssä säädettäisiin lain soveltamisesta ydinteknisiin painelaitteisiin ja muihin ydinlaitoksen painelaitteisiin.

EU:n koneasetusta ei sen 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan sovelleta koneisiin ja vastaaviin tuotteisiin, jotka on erityisesti suunniteltu käytettäväksi ydinlaitoksessa tai joita käytetään ydinlaitoksessa ja joiden tapauksessa tämän asetuksen vaatimusten noudattaminen saattaa vaarantaa kyseisen laitoksen ydinturvallisuuden. Pykälän 2 momentissa EU:n koneasetuksen soveltamista täydennettäisiin kansallisesti. Myös sellaisten ydinteknisten koneiden, joihin ei sovelleta mainittua asetusta sen soveltamisalaa koskevan rajauksen perusteella, olisi täytettävä mainitun asetuksen mukaiset terveyttä ja turvallisuutta koskevat vaatimukset siltä osin kuin niiden noudattaminen ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta. Jos jokin EU:n koneasetuksen mukainen tekninen ratkaisu vaarantaisi ydinlaitoksen turvallisuuden (esim. ydinlaitoksen turvallisen toiminnan kannalta tärkeän koneen hätäpysäyttäminen), olisi terveyttä ja turvallisuutta koskeva tavoite saavutettava tavalla, joka ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta (esim. työntekijän pääsy estetään tilaan, jossa työntekijä voi jäädä koneen puristukseen).

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

100 §. *Ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskevien vaatimusten noudattamisen varmistaminen.* Pykälässä veloitettaisiin luvanhaltija huolehtimaan siitä, että ydinlaitoksen rakenteiden, laitteiden ja automaatiojärjestelmän järjestelmälustan vaatimustenmukaisuus arvioidaan. Sen mukaan kuin jäljempänä säädetään, Säteilyturvakeskus tai tarkastuslaitos tekee yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ja käyttöönototarkastuksen. Vaatimustenmukaisuuden arvioinnilla tarkoitetaan yleisesti valmistuksen aikana ja ennen markkinoille saattamista (käyttöönottoa) tehtävää varmistusta siitä, että säädetyt vaatimukset täytetään. Ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnista säädettäisiin 105 ja 106 §:ssä. Muiden ydinlaitosten rakenteiden ja laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointiin sovellettaisiin, mitä siitä muualla säädetään. Muiden ydinlaitoksen rakenteiden kuin ydinteknisten rakenteiden vaatimustenmukaisuuden arviointiin sovelletaan EU:n rakennustuoteasetusta tai eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annettua lakia. EU:n rakennustuoteasetuksen 59 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan on myös mahdollista noudattaa yksinkertaistettua menettelyä tietyin edellytyksin, jolloin esim. koottaessa osista kokonaisuuksia kaikkia erillisiä osia ei ole erikseen tarpeen testata. Ydinlaitoksen sähkölaitteisiin ja sähkölaitteistoihin sovelletaan sähköturvallisuuslakia, ja niiden tulee olla CE-merkittyjä. Myös esim. EU:n koneasetusta sovellettaisiin. Ehdotetussa laissa tarkoitettu vaatimustenmukaisuuden arviointi koskisi siten sellaisia tuotteita, joiden vaatimustenmukaisuutta ei arvioitaisi EU:n harmonisoidujen säädösten ja menettelyjen perusteella ja joihin ei sovellettaisi mahdollisia kansallisia täydentäviä menettelyjä. EU:n harmonisoidujen säädösten soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden osalta Säteilyturvakeskus tai tarkastuslaitos arvioisivat ydinlaitosten turvallisuuden kannalta edellytettävien ja yleisiä tuotteiden turvallisuutta koskevia vaatimuksia täydentävien teknisten ominaisuuksien täyttymistä yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen yhteydessä erityisesti liittyen rakenteiden ja laitteiden valintaan sekä niiden käyttöönottoon ja asentamiseen.

101 §. *Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden yleiset vaatimusmäärittelyt.* Pykälän 1 momentissa olisi yleisiä vaatimusmäärittelyjä koskeva perusvaatimus. Nykyisin vaatimus perustuu YVL-ohjeisiin. Yleisten vaatimusmäärittelyjen tehtävänä olisi sisältää rakenteiden ja laitteiden yksityiskohtaisempia suunnitteluvaatimuksia, kuten käytettävät standardit, jotka nykyisin ovat vaatimuksena YVL-ohjeissa. Käytännössä yleisten vaatimusmäärittelyjen valmistelusta huolehtii ydinlaitoshankkeen kehittämisestä vastaava ja ydinlaitoslupaa

valmisteleva. Yleisissä vaatimusmäärittelyissä olisi määriteltävä turvallisuuteen vaikuttaviin (eli käytännössä turvallisuusluokkiin 1–3 luokiteltuihin) ydinlaitoksen rakenteisiin (myös vaativuusluokkiin V1–V3 luokiteltuihin geo- ja kallioteknisiin rakenteisiin ja loppusijoituslaitoksen teknisiin vapautumisesteisiin) ja laitteisiin (myös automaatiojärjestelmän järjestelmälustaan) sovellettavat vaatimukset, soveltamisohjeet ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta edellytettävät tekniset ominaisuudet, joita on tarpeen edellyttää erityisesti laitoksen turvallisuudesta johtuvista syistä, sekä niiden noudattamisen varmistamiseksi tarvittavat vaatimustenmukaisuuden arviointi- ja muut menettelyt. Vaatimukset voivat perustua esim. lakiin, asetukseen tai Säteilyturvakeskuksen tai muun viranomaisen määräykseen. Soveltamisohjeet olisivat esim. standardeja, Säteilyturvakeskuksen ohjeita ja suosituksia taikka luvanhaltijan tai valmistajan laatimia ohjeita. Menettelyt voivat esim. perustua lakiin, asetukseen, STUK-määräyksiin, soveltamisohjeisiin tai kansainvälisiin suosituksiin. Yleisistä vaatimusmäärittelyistä käytetään eri tekniikan aloilla toisistaan poikkeavia nimityksiä, esim. suunnitteluohje, projektisuunnitelma, suunnitteluvaatimukset, suunnitteluperusteet tai pelkkä vaatimusmäärittely. Yleiset vaatimusmäärittelyt olisi myös pidettävä ajan tasalla ja niihin olisi esim. tehtävä muutoksia, kun niiden perustana oleva laki, asetus, standardi tai muu vastaava muuttuu. Lisäksi luvanhaltija voi havaita vaatimusmäärittelyä käyttäessään tarvetta päivittää sitä ja sen menettelyjä. Loppusijoituksen rakenteita koskeviin yleisiin vaatimusmäärittelyihin olisi sisällytettävä kaikki laitoksen pitkäaikaisturvallisuudesta ja sen varmistamisesta johtuvat vaatimukset rakenteille.

Pykälän 2 momentin mukaan yleisten vaatimusmäärittelyjen olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymät. Vaatimus vastaisi nykykäytäntöä, lukuun ottamatta ilmastointilaitteita, joita koskevat yleiset vaatimusmäärittelyt toimitetaan nykyisin YVL-ohjeen E.13 mukaisesti tiedoksi. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että rakenteeseen tai laitteeseen sovellettavat vaatimukset, soveltamisohjeet, edellytetyt tekniset ominaisuudet ja menettelyt muodostaisivat johdonmukaisen kokonaisuuden, jonka perusteella rakenteen tai laitteen voidaan arvioida toimivan luotettavasti osana ydinlaitosta. Olennaista arvioinnissa on mm., että viitattaessa standardeihin sovelletaan johdonmukaisesti standardien muodostamaa kokonaisuutta tai samaan standardiperheeseen kuuluvia standardeja (esim. ASME/ASCE-standardeja tai EN-tuotestandardeja) tai niiden yhdistelmää (esim. ydinlaitoksen suojarakennuksen suunnitelma voi perustua johdonmukaiseen yhdistelmään ASME/ASCE-standardeja ja EN-tuotestandardeja, polttoainealtaiden tiivistelyrakenteet suunnitellaan ja toteutetaan usein noudattamalla saksalaisten KTA-standardien ja EN-standardien yhdistelmiä).

Kun yleiset vaatimusmäärittelyt koskevat sarjavalmisteisia rakenteita tai laitteita, voidaan lähtökohtaisesti olettaa sarjavalmisteisuuden takaavan tuotteiden tasalaatuisuuden, millä on merkitystä myös mm. sovellettavien vaatimusten ja yleisten vaatimusmäärittelyjen kannalta (esim. sarjavalmisteisten laitteiden osalta ei ole tarpeen edellyttää lisävaatimuksia ainetta rikkomatonta tarkastusta tekevältä laitokselta).

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

102 §. *Ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskevat yksityiskohtaiset tekniset suunnitelmat.* Pykälässä säädettäisiin yksityiskohtaisia teknisiä suunnitelmia koskevasta vaatimuksesta. Nämä suunnitelmat olisivat rakenne- ja laitekohtaisia tai automaatiojärjestelmän järjestelmälustaa koskevia ja perustuisivat yleisiin vaatimusmäärittelyihin. Pykälässä tarkoitetuista yksityiskohtaisista teknisistä suunnitelmista käytetään eri tekniikan aloilla toisistaan poikkeavia nimityksiä, esim. rakennesuunnitelma, soveltuvuusarvio tai kalliotekninen suunnitelma. Nykyisin vastaava vaatimus perustuu kumottavan lain 55 §:n 2 ja 4 kohtaan ja 5 momenttiin ja 63 §:n 1 momentin 3 kohtaan sekä YEA 117 §:ään. Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman vaatimus kohdistuisi turvallisuuteen vaikuttaviin ydinlaitoksen rakenteisiin, laitteisiin ja

automaatiojärjestelmän järjestelmälustaan, mikä käytännössä tarkoittaisi turvallisuusluokkiin 1–3 tai vaativuusluokkiin V1–V3 luokiteltuja rakenteita, laitteita ja automaatiojärjestelmien järjestelmälustoja.

Pykälän 1 momentin mukaan yksityiskohtaisessa teknisessä suunnitelmassa olisi otettava kantaa, miten rakenteen tai laitteen käyttöpaikan rasituksen ja kuormituksen (mukaan lukien säteilyrasitus, kosteus, lämpötila, maanjäristys) edellyttämät materiaalivalinnat ja muut suunnitteluratkaisut on otettu huomioon. Menettelyinä voidaan käyttää esim. laskelmia, analyysejä, kokeellisia menetelmiä ja käyttökokemuksia sekä näiden yhdistelmiä. Menettely voi tarkoittaa myös sen toteamista, että vaatimustenmukaisuuden arviointi on toteutettu EU:n vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen mukaisesti silloin, kun kyseessä on harmonisoitujen tuotesäännösten piiriin kuuluva tuote. Rakenteen tai laitteen turvallisuusluokituksen mukainen merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta olisi otettava huomioon yksityiskohtaisessa teknisessä suunnitelmassa. Sarjavalmistetuissa rakenteissa ja laitteissa yksityiskohtainen tekninen suunnitelma olisi käytännössä yksinkertaisempi. Ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen, jonka turvallisuusmerkitys on suuri, valmistuksen valvontaa tulisi käytännössä valvoa yksityiskohtaisessa rakennesuunnitelmassa esitetyn mukaisesti riippumaton taho. Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman valmistelusta huolehtii käytännössä luvanhaltija.

Lisäksi yksityiskohtaisessa teknisessä suunnitelmassa olisi noudatettava hyväksyttyä ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelua ja siihen hyväksyttyjä muutoksia ja tarkennuksia sekä asianomaista rakennetta tai laitetta koskevaa hyväksyttyä yleistä vaatimusmäärittelyä. Tällä varmistettaisiin turvallisuuteen vaikuttavan ydinlaitoksen rakenteen tai laitteen soveltuvan kokonaisuutena arvioiden ydinlaitokseen ja toimivan sen turvallisuuden edellyttämällä tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan yksityiskohtaista teknistä suunnitelmaa koskevasta vaatimuksesta voitaisiin poiketa, jos Säteilyturvakeskuksen hyväksymät yleiset vaatimusmäärittelyt asianomaisen rakenteen tai laitteen osalta olisivat riittävän yksityiskohtaiset ja Säteilyturvakeskus on hyväksynyt poikkeamisen osana yleisten vaatimusmäärittelyjen hyväksymistä. Käytännössä tämä soveltuisi etenkin sarjavalmistettuihin laitteisiin.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

103 §. *Tarkastustoiminnan toimivallan jako.* Pykälässä säädettäisiin tarkastustoiminnan toimivallan jaosta Säteilyturvakeskuksen ja Säteilyturvakeskuksen hyväksymän tarkastuslaitoksen välillä. Tarkastustoiminnan toimivallan jako perustuisi ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden turvallisuusmerkitykseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskus toimivaltaan kuuluvista yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksesta, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ja käyttöönottotarkastuksesta. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin asiasta yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen osalta, 2 kohdassa vaatimustenmukaisuuden arvioinnin osalta ja 3 kohdassa käyttöönottotarkastuksen osalta. Momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan Säteilyturvakeskus tarkastaisi turvallisuuden kannalta merkittäviä ydinlaitoksen rakenteita koskevat eli käytännössä turvallisuusluokkiin 1 ja 2 kuuluvien rakenteiden yksityiskohtaiset tekniset suunnitelmat. Momentin 1 kohdan b alakohdan mukaan Säteilyturvakeskus tarkastaisi myös ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävän eli turvallisuusluokkiin 1 ja 2 kuuluvan ydinteknisen mekaanisen laitteen ja sähkö- ja automaatiolaitteen yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman. Lisäksi Säteilyturvakeskus tarkastaisi c alakohdan mukaan turvallisuuteen

vaikuttavan eli turvallisuusluokkiin 1–3 kuuluvan ydinlaitoksen automaatiojärjestelmän järjestelmälustaa koskevan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman.

Momentin 2 kohdan a alakohdan mukaan Säteilyturvakeskus tekisi vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävälle ydintekniselle rakenteelle tai mekaaniselle laitteelle ja b alakohdan mukaan ydinlaitoksen turvallisuustoimintojen toteuttamisen kannalta merkittävän ydinteknisten rakenteen tai mekaanisen laitteen varaosalle. Vaatimustenmukaisuuden arviointi koskisi 1 kohtaan nähden suppeampaa joukkoa rakenteita ja laitteita verrattuna yksityiskohtaisten suunnitelmien tarkastamiseen ja kohdistuisi vain 5 §:n 1 momentin 43 kohdassa tarkoitettuihin ydinteknisiin rakenteisiin, joille ei ole olemassa EU:n harmonisoitua vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyä, sekä 5 §:n 1 momentin 46 kohdassa tarkoitettuihin ydinteknisiin painelaitteisiin. Vaatimustenmukaisuuden arviointi ei kohdistuisi muihin ydinlaitoksen rakenteisiin tai laitteisiin.

Momentin 3 kohdan mukaan Säteilyturvakeskus tekisi käyttöönottotarkastukset ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävälle rakenteille ja ydinteknisille mekaanisille laitteille.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastuslaitos tekisi muut kuin 1 momentissa tarkoitettut yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastukset, vaatimustenmukaisuuden arvoinnit ja käyttöönottotarkastukset, jos niitä ehdotetun lain mukaan edellytetään tehtäväksi turvallisuuteen vaikuttaville ydinlaitoksen rakenteille tai laitteille. Tämä tarkoittaisi käytännössä turvallisuusluokkaan 3 kuuluvia rakenteita ja laitteita ja osittain turvallisuusluokkaan 2 kuuluvia rakenteita ja laitteita, jotka 3 momentin nojalla voitaisiin saattaa turvallisuusmerkityksen perusteella tarkastuslaitosten tarkastusten piiriin. Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksesta, vaatimustenmukaisuuden arvoinnista ja käyttöönottotarkastuksista säädettäisiin 11 luvussa. Ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvonnasta ja siihen liittyvistä tarkastuksista säädettäisiin 139 §:ssä ja sen 2 momentissa mainituissa laeissa.

Tarkastustoiminnan toimivallan jako vahvistettaisiin 3 momentin mukaisesti ydinlaitoskohtaisesti perustuen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelussa tai sen muutoksessa esitettyjen tietojen perusteella. Vahvistaminen ei siten edellyttäisi erillistä hakemusta, mutta asiasta tehtäisiin valituskelpoinen päätös. Kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun perusteella pystytään arvioimaan kunkin ydinlaitoksen eri rakenteiden ja laitteiden turvallisuusmerkitys. Asiaa on arvioitava tapauskohtaisesti. Vahvistamista koskevassa päätöksessä olisi mahdollista hyväksyä, että tarkastuslaitos tekee yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen tiettyjen turvallisuuden kannalta merkittävien rakenteiden tai laitteiden osalta, jos asialle ei ole turvallisuuteen liittyvän kokonaisarvioinnin mukaan estettä. Tämä voisi koskea etenkin osaa turvallisuusluokkaan 2 kuuluvia rakenteita ja laitteita. Vastaavilla reunaehdoilla olisi mahdollista siirtää tarkastuslaitoksen tarkastettavaksi myös vaatimustenmukaisuuden arvoinnit sekä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut käyttöönottotarkastukset. Säteilyturvakeskus kuitenkin tarkastaisi aina turvallisuusluokkiin 1–3 kuuluvan automaatiojärjestelmän järjestelmälustan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman. Lisäksi vahvistamista koskevassa päätöksessä olisi mahdollista hyväksyä 2 momentissa tarkoitettut tehtävät tietyiltä osin 436 §:ssä tarkoitettun omatarkastuslaitoksen toimivaltaan kuuluviksi, jos rakenteen tai laitteen merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta ei edellytä riippumatonta tarkastusta. Säteilyturvakeskus voi myös luvanhaltijaa kuultuaan muuttaa vahvistettua tarkastustoiminnan toimivallan jakoa, jos se on perusteltua rakenteen tai laitteen turvallisuusmerkityksestä saadun uuden tiedon perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuus poiketa esitetystä toimivallan jaon periaatteesta, jos se on käytännöllisistä tai erityisistä syistä tarpeen. Säteilyturvakeskus voisi esim. tarkastaa muun kuin 1 momentissa tarkoitettun rakenteen tai laitteen yksityiskohtaisen

teknisen suunnitelman, jos se liittyy kiinteästi sellaiseen yksityiskohtaiseen tekniseen suunnitelmaan, jonka tarkastaminen on Säteilyturvakeskuksen tehtävä. Tällaisia olisi esim. turvallisuusluokkaan 3 kuuluvat rakenteet, jotka on hitsattu kiinni turvallisuusluokkaan 2 kuuluviin rakenteisiin. Säteilyturvakeskus voisi hoitaa tarkastukset myös silloin, jos tarkastuslaitosta ei ole käytettävissä tai käyttöönottotarkastuksen toteuttaminen Säteilyturvakeskuksen toimesta olisi käyttöönoton tavoitteen ja tehokkaan toteuttamisen kannalta perusteltua.

104 §. *Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamista koskevasta vaatimuksesta. Mitä 1 momentissa säädetään, sovellettaisiin myös loppusijoituslaitosta koskevan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamiseen. Loppusijoituslaitoksen rakenteita ja laitteita koskeva luokitusjärjestelmä saattaa poiketa muiden ydinlaitosten rakenteita ja laitteita koskevasta luokitusjärjestelmästä.

Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen tavoitteena on selvittää 102 §:ssä säädettyjen vaatimusten noudattaminen (mm. hyväksytyn ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun soveltaminen) sekä varmistaa rakennetta tai laitetta koskevan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman olevan johdonmukainen ydinlaitoskonseptin, ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun ja sovellettavan yleisen vaatimusmäärittelyn kanssa sekä muutoinkin olevan asianmukainen ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta. Ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen yksityiskohtainen tekninen suunnitelma tarkastettaisiin osana vaatimustenmukaisuuden arviointia, muutoin tarkastus tehtäisiin erikseen. Säteilyturvakeskus tekisi yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen perusteella päätöksen, jossa otettaisiin kantaa tarkastuksessa selvitettyihin asioihin ja suunnitelmaan vaadittaviin muutoksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävän rakenteen tai laitteen valmistuksen saisi aloittaa vasta, kun yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman on tarkastuksessa todettu täyttävän säädetyt vaatimukset. Muutoin on riskinä, että mahdollisesti kallis ja erityisesti ydinlaitosta varten valmistettua rakennetta tai laitetta ei saa ottaa käyttöön ydinlaitoksessa. Säteilyturvakeskus voi kuitenkin hyväksyä yleisiä vaatimusmäärittelyjä koskevassa päätöksessä 101 §:n 2 momentin mukaisesti, että yksityiskohtaista teknistä suunnittelua ei vaadita tai että valmistuksen saa perustellusta syystä aloittaa ennen yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman hyväksymistä. Perusteltu syy olisi esim. tarkoin yksilöidyn sarjavalmistetun laitteen hyväksyminen sopivaan käyttöpaikkaan. Tarvittaessa yleistä vaatimusmäärittelyä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta.

Pykälän 2 momentin mukaan sellaisten valmistukseen liittyvien toimenpiteiden suorittamista, joilla ei ole merkittävää vaikutusta valmiin rakenteen tai laitteen turvallisuuteen, saisi kuitenkin aloittaa jo ennen 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa olisi tarpeen poiketa hyväksytystä yksityiskohtaisesta teknisestä suunnitelmasta. Merkittävien poikkeamien tapauksessa suunnitelma olisi tältä osin tarkastettava uudestaan. Muista poikkeamista tulisi ilmoittaa toimivaltaiselle taholle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta.

105 §. *Ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnin perusteet.* Pykälässä säädettäisiin ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnin perusteista. Tällaiset rakenteet ja laitteet voivat olla

yksittäin valmistettuja tai sarjavalmistettuja. Muiden ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointiin sovelletaan, mitä muualla laissa tai EU:n asetuksessa säädetään (esim. sähkölaitteiden vaatimustenmukaisuus arvioidaan sähköturvallisuuslain mukaisesti). Kumottavassa laissa asiasta säädetään 60 a §:ssä, mutta sääntelyä selkeytettäisiin ja tarkennettaisiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin luvanhaltijalle velvollisuudeksi toimittaa Säteilyturvakeskukselle tai tarkastuslaitokselle vaatimustenmukaisuuden arviointia varten tarvittavat tiedot, suunnitelmat ja niiden perusteet sekä järjestää riittävät edellytykset valvoa valmistusta ja saada valmistajalta tietoja. Näillä tiedoilla viitataan yleisiin tietoihin ja kuvaukseen laitteesta tai rakenteesta sekä kaikkiin niihin tulos- ja toteuma-aineistoihin, joilla tehdyn työn ja sen vaatimustenmukaisuus ja asetettujen yksityiskohtaisten laatuvaatimusten noudattaminen voidaan todentaa. Toimivallan jaosta säädettäisiin 103 §:ssä. Nykyisin velvoitteen noudattamista valvotaan osittain rakentamisluvan myöntämisen yhteydessä (ks. kumottavan lain 19 §:n 7 kohta), ja lisäksi samankaltainen säännös on kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytettäisiin, että ydintekninen rakenne tai mekaaninen laite, jonka vaatimustenmukaisuus on arvioitu ehdotetun lain mukaisesti, asennetaan ja sitä käytetään ainoastaan sellaisissa ydinlaitoksissa, johon se yleisten vaatimusmäärittelyjen ja yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman mukaan soveltuu. Tällaiset rakenteet ja laitteet eivät ole CE-merkittyjä eikä niitä hyväksytä EU:n sisämarkkinoilla.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

106 §. *Ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn pääkohdista. Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen lisäksi menettely vastaisi keskeisiltä osin EU:n tuotelainsäädännössä noudatettua vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden moduulia G (Yksikkökohtaiseen tarkastukseen perustuva vaatimustenmukaisuus). Vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyyn sisältyisi 1 kohdan mukaan myös valmistajan edellytysten arviointi, ja valmistajan kelpoisuus ratkaistaisiin osana vaatimustenmukaisuuden arviointia, kun nykyisin Säteilyturvakeskus tekee tästä erillisen päätöksen. Momentin 3 ja 4 kohdat vastaisivat YVL-ohjeissa erällä tekniikan aloilla käytettyjä termejä mm. valmistuksen rakennetarkastus, osarakennetarkastus tai rakenteen rakennetarkastus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vaihtoehtoisista vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, joita olisi mahdollista soveltaa muiden kuin ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviin ydinteknisiin rakenteisiin ja mekaanisiin laitteisiin eli käytännössä turvallisuusluokkaan 3 kuuluviin rakenteisiin ja laitteisiin. Kyseessä olisivat tarkastuslaitoksen toimivaltaan kuuluvissa vaatimustenmukaisuuden arvioinneissa sovellettavat menettelyt. Tarkastuslaitos voisi tehdä vaatimustenmukaisuuden arvioinnin noudattaen moduulia B (tyyppitarkastus ja tuotteen teknisen suunnittelun asianmukaisuuden arviointi) keskeisesti vastaavaa menettelyä yhdistettynä moduulia D (tuotantoprosessin laadunvarmistus) tai F (rakenteen tai laitteen tarkastus) keskeisesti vastaavaan menettelyyn taikka noudattaen moduulia B (tyyppitarkastus ja aiottua tuotantoa edustavan valmiin tuotteen näytteen tarkastus) keskeisesti vastaavaa menettelyä yhdistettynä moduulia E (rakenteen tai laitteen laadunvarmistus) tai C2 (sisäinen tuotannonvalvonta ja satunnaisin väliajoin suoritettavat valvotut rakenne- tai laitetarkastukset) keskeisesti vastaavaan menettelyyn. Lisäksi tarkastuslaitos voisi tehdä vaatimustenmukaisuuden arvioinnin noudattaen moduulia H (täydelliseen laadunvarmistukseen perustuva vaatimustenmukaisuus) keskeisesti vastaavaa

menettelyä. Menettelyt olisivat keskeisiltä osin vastaavia kuin painelaitedirektiivin mukaan edellytetään luokan III laitteille. Nykyisin sovelletaan ainoastaan moduuliin G perustuvaa menettelyä. Momentissa ehdotettujen uusien menettelyjen tavoitteena on yksinkertaistaa ja nopeuttaa turvallisuusmerkitykseltään vähäisemmän ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen vaatimustenmukaisuuden arviointia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin osittain yksinkertaistetusta menettelystä, jota luvanhaltija voisi halutessaan hyödyntää. Menettelyä voidaan soveltaa, kun sama valmistaja valmistaa enemmän kuin yhden ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen. Tällöin 1 momentin 1 kohdan mukaista tarkastusta ei ole tarpeen toistaa, jos luvanhaltija tekee vuosittain momentin mukaiset arvioinnit. Momentin mukaista menettelyä ei olisi kuitenkaan mahdollista soveltaa ydinlaitoksen turvallisuuteen liittyvästä erityisestä syystä. Tällainen erityinen syy voisi olla kyseessä esim. tilanteessa, jossa valmistaja ryhtyy valmistamaan korkeampaan turvallisuusluokkaan kuuluvaa ydinteknistä rakennetta tai mekaanista laitetta. Menettelyä täydentäisi 391 §:ssä luvanhaltijalle säädetty velvollisuus.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta.

107 §. *Ydinteknisiin rakenteisiin ja mekaanisiin laitteisiin liittyvät luvanhaltijan täydentävät velvoitteet.* Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan tehtäväksi huolehtia ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden osalta niistä velvoitteista, jotka CE-merkittyjen rakenteiden ja laitteiden osalta kuuluvat pääsääntöisesti valmistajalle (ks. esim. painelaitelain 30 §). Pykälän mukainen varmistaminen edellyttää mm. asian dokumentointia tarvittavalla tavalla. Pykälää sovellettaisiin sellaisiin ydinteknisiin rakenteisiin ja mekaanisiin laitteisiin, jotka otetaan käyttöön ehdotetun lain tultua voimaan.

108 §. *Pitkän valmistusajan vaativat ydintekniset rakenteet ja mekaaniset laitteet.* Pykälän 1 momentissa mahdollistettaisiin turvallisuuden kannalta merkittävän, mutta pitkän valmistusajan vaativan ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastus ja valmistuksen aloittaminen ennen sitä koskevan yleisen vaatimusmäärittelyn hyväksymistä. Edellytyksenä olisi, että Säteilyturvakeskukselle on toimitettu kyseistä laitosta koskeva kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä koskeva hakemus ja Säteilyturvakeskus on arvioinut suunnitelmaa riittävästi kyseisen rakenteen tai laitteen yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamiseksi ja että kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun arvioinnissa ei olisi tullut esiin sellaisia seikkoja, jotka estäisivät pitkän valmistusajan vaativan rakenteen tai laitteen yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamista. Edellytys täytyisi myös, jos Säteilyturvakeskus on aiemmin hyväksynyt luvanhaltijan vastaavan ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun. Lisäksi edellytettäisiin, että kyseisen rakenteen tai laitteen yleinen vaatimusmäärittely olisi hyväksytty tai yksityiskohtaisessa teknisessä suunnitelmassa esitettäisiin yleisessä vaatimusmäärittelyssä edellytetyt tiedot. Jos valmistusta ei olisi mahdollista aloittaa riittävän varhaisessa vaiheessa, saattaisi ydinlaitoksen rakentaminen ja käyttöönotto viivästyä merkittävästi. Tyypillinen pitkän valmistusajan vaatima laite on reaktoripainesäiliö, jonka valmistus saattaa kestää useita vuosia. Vastaavaa menettelyä on sovellettu kumottavan lain 55 §:n 4 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin täydentävästä vaatimuksesta, joka vastaisi 106 §:n 3 momentin mukaista menettelyä.

109 §. *Automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuuden arviointi.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen käyttäytymiseen laajasti vaikuttavan automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimuksenmukaisuus arvioidaan. Käytännössä näillä tarkoitettaisiin nykyisin turvallisuusluokkaan 2 kuuluvia järjestelmäalustoja. Turvallisuuskriittisissä kohteissa

käytettävät järjestelmäalustat ovat erittäin monimutkaisia ja monikäyttöisiä tuotteita, joista voidaan koota ydinlaitoksen suunnitteluvaiheessa laitoksessa tarvittavia järjestelmiä. Luvanhaltijalta ei edellytetä vaatimuksenmukaisuuden arviointiin tarvittavaa erityisosaamista. Tehtävää hoitaisi päteväksi todettu sertifiointilaitos. Vaatimuksesta määrätään nykyisin YVL-ohjeessa E.7.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitetun järjestelmäalustan vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelyn pääkohdat. Menettely vastaisi keskeisiltä osin EU:n tuotelainsäädännössä noudatettuja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden moduulia B (tyyppitarkastus) yhdistettynä moduuliin D (tuotantoprosessin laadunvarmistukseen perustuva tyyppimukaisuus), minkä lisäksi arviointi kohdistuisi myös järjestelmäalustaan, jolloin noudatettaisiin soveltuvien osin moduulia G (Yksikkökohtaiseen tarkastukseen perustuva vaatimustenmukaisuus).

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

110 §. *Turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden käyttöönottotarkastus.* Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuuteen vaikuttaville eli käytännössä turvallisuusluokkiin 1–3 kuuluville ydinlaitoksen rakenteille, laitteille ja automaatiojärjestelmän järjestelmäalustoille olisi tehtävä käyttöönottotarkastus. Käyttöönottotarkastuksessa varmistettaisiin, että rakenne, laite tai järjestelmäalusta on asennettu käyttöpaikkaansa siten, että se ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta. Käyttöönottotarkastuksessa varmistettaisiin myös, että yksityiskohtaista teknistä suunnitelmaa ja muutoinkin rakennetta, laitetta tai järjestelmäalustaa koskevia ehdotetun lain vaatimuksia on noudatettu. Järjestelmien, rakennusten, huonetilojen ja kalliotilojen osalta käyttöönottotarkastus olisi esim. mahdollista tehdä vastaavaan tapaan laajemmillekin kokonaisuuksille sen mukaan, mikä on kulloinkin tarkoituksenmukainen kokonaisuus käyttöönotettavaksi.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus painelaitelakiin. Esitykseen sisältyy ehdotus painelaitelain muuttamisesta. Lakiin lisättäisiin uusi 97 c §, jossa säädettäisiin ydinlaitoksen painelaitteiden tarkastamisesta.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

111 §. *Ydinlaitoksen rakentaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen sijaintipaikalla ei saisi tehdä ydinlaitoksen rakenteisiin liittyviä töitä ennen kuin ydinlaitoksen rakentamislupa on lainvoimainen (ks. 30 luku). Lisäksi momentissa on otettu huomioon, että 467 §:n nojalla voidaan määrätä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana. Keskeisiltä osin vastaava säännös on kumottavan lain 55 §:n 5 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudeksi huolehtia siitä, että ydinlaitoksen rakentamisessa varmistetaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymien suunnitelmien noudattaminen, esim. ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun noudattaminen.

Luvanhaltija voi esim. esittää rakentamisen valvontaa koskevan suunnitelman siitä, kuinka rakentamisessa noudatetaan sovellettavia ehdotetun lain säännöksiä ja STUK-määräyksiä. Suunnitelman mukaisesti esitetään ensin yleisellä tasolla rakennus- tai rakennetyyppikohtaisten vaatimusmäärittelyjen mukaiset tekniset tarkastustehtävät (esim. ”yleinen tarkastus- ja testaussuunnitelma”). Nämä täsmentyvät seuraamaan yksityiskohtaisesti vastaavien rakennesuunnitelmien noudattamista (esim. ”rakennesuunnitelmien mukainen yksityiskohtainen tarkastus- ja testaussuunnitelma”). Säteilyturvakeskus käsittelee rakentamisen valvontaa koskevat suunnitelmat yleisten vaatimusmäärittelyjen osana sekä

tekniset tarkastustehtävät rakennesuunnitelmien osana. Mainitut suunnitelmat laaditaan yleensä luvanhaltijan ja laitostoimittajan yhteistyönä.

112 §. *Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden korjaukset ja muutokset.* Pykälän mukaan ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden sekä automaatiojärjestelmän järjestelmälustan korjaamiseen ja muutoksiin sovellettaisiin myös, mitä ehdotetussa 11 luvussa säädetään rakenteita, laitteita ja järjestelmälustaa koskevista vaatimuksista, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, yleisistä vaatimusmäärittelyistä, yksityiskohtaisesta teknisestä suunnitelmasta ja käyttöönottotarkastuksesta. Pykälää ei kuitenkaan sovellettaisi, jos rakenteen, laitteen tai järjestelmälustan korjaamisella tai muutoksella ei voida katsoa olevan merkitystä ydinlaitoksen turvallisuuteen (esim. pulttiliitoksella kiinnitetyn varaosan vaihtaminen uuteen, joka on vastaavalla tavalla hyväksytty).

12 luku - Ydinpolttoaine ja säätöelementit

113 §. *Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelu.* Säteilyturvakeskus voi kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vaatia, että ydinpolttoaine valmistetaan sen hyväksymällä tavalla ja velvoittaa luvanhaltija tai luvan hakija järjestämään Säteilyturvakeskukselle tilaisuus riittävästi tarkkailla polttoaineen valmistusta. Lisäksi YEA 114 §:n mukaan Säteilyturvakeskus valvoo, että ydinpolttoaine suunnitellaan, valmistetaan ja varastoidaan sekä sitä käsitellään ja käytetään annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti. Sääntelyä tarkennettaisiin ehdotetun lain 12 luvussa. Ketjureaktion hallintaan tarkoitetuista kiinteässä olomuodossa olevista osista (*säätöelementit*) säädettäisiin myös lakitasolla, ja sääntely vastaisi pääosin ydinpolttoainetta koskevaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentissa olisi ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä koskeva suunnitteluvaatimus, jossa korostuu vaatimus suunnitella ne ja niihin liittyvät toimet turvallisuus huomioon ottaen. Ydinpolttoaine ja säätöelementit on pääsääntöisesti tarkoitettu tiettyyn ydinlaitokseen, jolloin turvallisuutta olisi arvioitava sen ydinlaitoksen kannalta, johon ne on tarkoitettu. Lisäksi ydinpolttoaineen ja säätöelementtien kuljetus, käsittely, varastointi sekä jälleenkäsittely tai loppusijoittaminen olisi voitava toteuttaa turvallisesti, ja tämä olisi otettava huomioon suunnittelussa. Ydinpolttoaineen tulisi olla yhteensopiva suunnitellun loppusijoitusratkaisun tai jälleenkäsittelyratkaisun kanssa.

Tarkoitus olisi varmistaa, että ydinpolttoaine on yhteensopivaa muiden ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten kanssa. Ydinpolttoaine todennäköisesti kehittyä ja muuttuu monta kertaa laitoksen elinaikana, samoin polttoaineen toimittaja voi vaihtua.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

114 §. *Ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä koskevien suunnitelmien hyväksyminen.* Pykälän mukaan ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä koskevien suunnitelmien ja niihin tehtävien merkittävien muutosten olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 momentin 1 kohdan mukaan, että ydinpolttoaineen käyttö ydinvoimalaitoksen reaktorissa ja säätöelementin käyttö ydinlaitoksessa on turvallista sekä samoin niiden käsittely, varastointi ja käytöstäpoisto. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 2 kohdan mukaan myös, että Säteilyturvakeskuksen olisi tarvittavalla tavalla mahdollisuus päästä valvomaan valmistusta, ja 3 kohdan mukaisesti, että hyväksymiselle ei ole ehdotetussa laissa säädettyä estettä.

Suunnitelman hyväksyminen olisi kaksiosainen, kuten nykyisin. Ensin hyväksyttäisiin tekninen suunnittelu ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta ja tämän jälkeen valmistustapaa ja -menetelmiä koskeva suunnittelu, jossa määriteltäisiin myös valmistuksen aikaiset tarkastukset ja muu vaatimustenmukaisuuden osoittaminen. Tällöin esim. pelkän valmistus- tai tarkastusmenetelmän muutokset eivät aiheuttaisi tarvetta hakea uutta hyväksymistä suunnittelulle alusta alkaen. Nykyisillä laitoksilla valmistusta koskeva suunnittelu ja valvonta on ollut polttoaineen toimituseräkohtainen, mutta säännös mahdollistaisi myös muun kuin mainitun eräkohtaisen suunnittelun ja valvonnan.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytettäisiin, että 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien muut kuin merkittävät muutokset olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi. Tämä olisi tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun suunnitelmaa on muutettu. Tällainen muu kuin merkittävä muutos voisi olla esim. vähäinen muutos valmistukseen liittyvissä parametreissa tai dokumentaatiossa. Vähäisen muutoksen arvioinnissa olennaista on, että muutos ei vaikuta turvallisuusmerkityksellisiin ominaisuuksiin. Muutokset olisi kuitenkin toimitettava Säteilyturvakeskukselle, jotta niiden kumulatiivista vaikutusta polttoaineen turvallisuuteen olisi mahdollista arvioida kattavasti.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

115 §. *Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien valmistus.* Pykälän tavoitteena on järjestää ydinpolttoaineen ja säätöelementtien valmistuksen valvonta. Pykälässä kuvattu menettely vastaisi nykyistä käytäntöä (ks. YVL-ohje E.2).

Pykälän 1 momentin mukaan ydinpolttoaineen ja säätöelementtien valmistus olisi mahdollista, kun Säteilyturvakeskus on 114 §:n mukaan hyväksynyt ydinpolttoainetta tai säätöelementtejä koskevan suunnitelman sekä valmistusta koskevan suunnitelman. Turvallisuudelle tärkeät polttoaineen pääkomponentit valmistetaan nykyisin kohdistettuna tietyn ydinvoimalaitoksen yhteen toimituserään. Näille vaadittaisiin suunnittelun hyväksyminen ennen valmistuksen aloittamista, jotta vältettäisiin sellaisen ydinpolttoaineen tai sellaisten säätöelementtien valmistaminen, jotka todettaisiin jälkepäin epäsovivaksi kyseiselle laitokselle. Sallittua olisi kuitenkin sellaisten materiaalien ja tarvikkeiden hankinta ja muihin sellaisiin toimenpiteisiin ryhtyminen, joilla ei ole merkittävää vaikutusta ydinpolttoaineen tai säätöelementtien turvallisuuteen (esim. ruuvien ja mutterien tai raakamateriaalien valmistus etukäteen olisi mahdollista). Luvanhaltijan olisi tunnistettava mainitun pykälän 1 momentin mukaisten suunnitelmien yhteydessä sellaiset valmistustoimenpiteet ja pääkomponentit, joilla voisi olla merkittävää vaikutusta ydinpolttoaineen tai säätöelementtien turvallisuuteen.

Pykälän 1 momentin mukaan sallittua olisi myös ydinpolttoaineen koe-erän valmistus ennen 2 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä, jos Säteilyturvakeskus on tämän erikseen hyväksynyt. Tällaisen 114 §:stä poikkeavan menettelyn hyväksymisen edellytyksenä olisi koe-erän valmistuksen olevan perusteltua. Myös tällaisissa tapauksissa olisi täytettävä mainitun pykälän 1 momentissa säädetyt edellytykset. Koe-erää koskeva poikkeus mahdollistaisi pienten koe-erien käyttöönoton kevennetyllä menettelyllä, jotta olisi mahdollista kerätä etukäteen tietoa uuden polttoainetyypin koe-erän käyttäytymisestä ennen täyttä polttoaineen vaihtolatausta uudella polttoaineella. Koe-erän pienempi määrä aiheuttaa pienemmän riskin kuin kokonainen vaihtolataus uutta polttoainetta. Poikkeus olisi perusteltu, koska koe-erän käytöllä saavutettava etu voidaan katsoa merkittäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltija olisi velvollinen huolehtimaan siitä, että valmistuksessa noudatetaan 114 §:ssä tarkoitettuja hyväksyttyjä suunnitelmia ja niitä koskevien Säteilyturvakeskuksen päätösten määräyksiä. Mainitussa pykälässä tarkoitettua hyväksymisen

edellytyksenä olisi myös, että Säteilyturvakeskukselle olisi järjestetty mahdollisuus tarvittavalla tavalla valvoa valmistusta pykälän 1 momentin 2 kohdassa edellytetyn mukaisesti. Polttoaineen ja säätöelementin vaatimustenmukaisuuden arviointiin sovellettaisiin, mitä 105 §:n 1 momentissa säädetään ja 3 momentin nojalla määrätään ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen vaatimustenmukaisuuden arvioinnin perusteista sekä mitä 106 §:n 1 momentissa säädetään ja 4 momentin nojalla määrätään mainittujen rakenteiden ja laitteiden moduuliin G perustuvasta vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelystä. Luvanhaltija olisi myös velvollinen viipymättä ilmoittamaan Säteilyturvakeskukselle valmistukseen liittyvistä muista kuin vähäisistä poikkeamista.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltija olisi lisäksi velvollinen huolehtimaan siitä, että jokainen ydinpolttoaine-erä yksilöidään sen tunnistamiseksi valvonnan edellyttämällä tavalla. Ydinpolttoaine-erien ja säätöelementtien valvonta on tarpeen laadunvalvonnan (esim. jälkeensä havaitun valmistusvirheen kohdistamiseksi) ja muun ehdotetussa laissa tarkoitetun valvonnan kannalta (esim. mahdollisten käyttörajoitusten kohdentamisen kannalta). Lisäksi ydinpolttoaine-erien valvonta on tarpeen ydinmateriaalivalvonnan kannalta.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

116 §. *Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien hyväksyminen käyttöön.* Pykälän mukaan ydinpolttoaine-erän ja säätöelementtien käyttöönotto ydinvoimalaitoksessa edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Ydinpolttoaine ja säätöelementit ovat ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisiä. Sen vuoksi olisi 1 momentin mukaan tarpeen ennen ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käyttöönottoa varmistua niiden olevan hyväksytyjen suunnitelmien mukaisia ja ydinpolttoaine-erän osalta lisäksi, että sen valmistusta on valvottu valmistuspaikoilla.

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käyttöönoton hyväksymisen yhteydessä tarkastettaisiin, että toimituserän mukainen ydinpolttoaine tai säätöelementti on vastaanotettu ja sen kunto kuljetuksen jäljiltä tarkastettu. Lisäksi varmistettaisiin, että suunnittelussa ja valmistuksessa mahdollisesti havaitut vähäiset puutteet tai avoimet asiat on käsitelty ja ratkaistu.

Pykälän 2 momentin mukaan olisi mahdollista poiketa 115 §:n 1 momentin mukaisesta vaatimuksesta aloittaa valmistus vasta 114 §:n suunnitelman tultua hyväksytyksi ja 2 momentin mukaisesta valvontaa koskevasta vaatimuksesta. Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käyttöönoton hyväksymisen edellytyksenä olisi kuitenkin, että valmistus on tehty 114 §:n mukaisesti hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti. Nykyisin ei ole olemassa sarjavalmistettua ydinpolttoainetta. Uusien reaktoriteknologioiden myötä saattaisi olla tulevaisuudessa mahdollista, että polttoaine ei olisi valmistettu johonkin tiettyyn ydinvoimalaitokseen, mihin varaudutaan 2 momentilla. Säännöksen tavoitteena on mahdollistaa joustavampi menettely tällaisille sarjavalmisteisille ydinpolttoaineille. Säännöksessä otettaisiin huomioon myös esim. tilanteet, joissa normaali ydinpolttoaineen hankinta olisi estynyt tai muusta syystä ydinpolttoaineen valmistuksen valvonta olisi käytännössä erittäin hankala toteuttaa, mutta käytössä olisi muu vaihtoehtoinen tapa varmistua ydinpolttoaineen turvallisuudesta ja laadusta. Vastaava poikkeusmenettely halutaan mahdollistaa myös säätöelementeille.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

117 §. *Ydinpolttoaineen käyttö ydinvoimalaitoksen reaktorissa.* Pykälän 1 momentissa olisi yleinen vaatimus käyttää ydinpolttoainetta reaktorissa siten, että ydinvoimalaitoksen turvallisuus ei vaarannu.

Pykälän 2 momentissa velvoitettaisiin suunnittelemaan ydinpolttoaineen käyttö ydinreaktorissa jokaista reaktorin käyttöjaksoa varten. Luvanhaltija määrittelee reaktorin käyttöjakson. Reaktorisydämen kokoonpano muuttuu aina polttoainetta vaihdettaessa. Suunnitelma olisi tehtävä reaktorin käyttöjaksoa varten, ja sen tulisi sisältää käyttäytymisselvitys, joka osoittaa polttoaineen käyttäytymisen esim. häiriö- ja onnettomuustilanteissa sen mukaan kuin ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun ja ydinpolttoainetta koskevan suunnitelman yhteydessä on hyväksytty. Myös sellaisissa reaktoreissa, jotka ladataan vain kerran tai joita ladataan jatkuvasti käytön aikana, ydinpolttoaineen käyttö olisi suunniteltava ja osoitettava pysyminen turvallisuusselosteen raja-arvojen sisällä koko käyttöjakson ajan.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinpolttoaineen käyttöä koskevan suunnitelman olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että 1 momentissa säädetty vaatimus täyttyy.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

118 §. *Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytönvalvonta ja kunnonvalvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytön ja varastoinnin olisi oltava turvallista. Luvanhaltijalta edellytettäisiin turvallisuuden varmistamiseksi kirjallisia menettelyitä ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytön ja kunnon varmistamiseksi. Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytönvalvonnalla tarkoitetaan reaktorissa tapahtuvan käytön olosuhteiden ja polttoaineen käyttäytymisen systemaattista valvontaa, ja siihen kuuluvat myös polttoaineen ja säätöelementtien käytönaikaiset tarkastukset. Kunnonvalvonnalla puolestaan tarkoitetaan ydinpolttoaineen (mukaan lukien käytetyn ydinpolttoaineen) ja säätöelementtien varastoinnin aikaisia tarkastuksia ja muuta eheyden systemaattista valvontaa.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

119 §. *Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien korjaaminen.* Ydinpolttoaine tai säätöelementti saattaa vaurioitua käytössä tai käsittelyssä, mistä syntyy tarve sen korjaamiseen ennen sen käyttöä reaktorissa tai siirtämistä käytetyn ydinpolttoaineen varastoon. Korjaaminen sisältäisi mahdollisesti rakenteen purkamista, muokkaamista tai uusien osien vaihtamista. Myös tarkastukset saattavat edellyttää rakenteen purkamista tai muokkaamista. Korjaamisella ei tarkoitettaisi yksinkertaisia muokkaus- ja puhdistustoimenpiteitä, jotka eivät vaikuta ydinpolttoaineen tai säätöelementin vaatimustenmukaisuuteen ja eheyteen.

Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin korjaussuunnitelman toimittamista Säteilyturvakeskukselle. Korjaussuunnitelmalla osoitettaisiin, että ydinpolttoaine tai säätöelementti täyttäisi korjauksen jälkeenkin ehdotetun lain vaatimuksen turvallisesta käytöstä.

Pykälän 2 momentti koskisi tilannetta, jossa korjauksessa käytettäisiin alkuperäisestä suunnittelusta poikkeavia osia. Tällöin näiden osien valmistusta koskeva suunnitelma olisi toimitettava Säteilyturvakeskuksen hyväksyttäväksi vastaavasti kuin alkuperäisten osien osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan korjatun ydinpolttoaineen tai säätöelementin käytölle vaadittaisiin vastaava hyväksyminen kuin alkuperäiselle polttoaineelle tai säätöelementille. Lisäksi luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että korjatulle ydinpolttoaineelle tai säätöelementille tehdään tarvittavat tarkastukset ja testaukset, joilla osoitetaan sen soveltuvan suunniteltuun käyttöön eli reaktoriin tai varastointiin. Tällaiset tarkastukset ja testaukset voi tehdä esim. polttoaineen valmistaja.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

13 luku - Ydinlaitoksen organisaatio ja johtaminen

120 §. *Ydinlaitoksen turvallisuuden edistäminen toiminnassa.* Pykälän 1 momentilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön ydinturvallisuusdirektiivin 8 b artiklan 2 kohta. Säännös vastaisi osin kumottavan lain 7 j §:ää. Ydinlaitosluvan mukaisessa toiminnassa olisi edistettävä mainitussa direktiivissä edellytettyä kulttuuria eli sellaisia arvoja, asenteita ja toimintatapoja, jotka tukevat ydinlaitoksen turvallisuutta ja sen jatkuvaa parantamista. Toiminnassa kulttuurin tulisi edistää sitä, että turvallisuusasiat saavat tärkeytensä edellyttämän huomion ja turvallisuus asetetaan asianmukaisesti etusijalle, jos erilaiset tavoitteet kilpailevat. Luvanhaltijan ylin johto ja muut johtotehtävissä olevat henkilöt ovat keskeisiä tämän velvoitteen noudattamisen kannalta. Momentin mukaisesti velvoite koskisi ydinlaitosluvan mukaista toimintaa eli rakentamisluvan, käyttöluvan tai käytöstäpoistoluvan mukaista toimintaa. Käytännössä turvallisuutta edistävän kulttuurin kehittäminen alkaa jo ydinlaitoksen suunnitteluvaiheessa, ja asiaa tarkastellaan rakentamisluvan myöntämisen yhteydessä. Turvallisuutta edistävää kulttuuria koskeva vaatimus kohdistuisi ulkoistettuun toimintaan, jos se toteuttaa luvan mukaista toimintaa (esim. osallistuu ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttöön tai kunnossapitoon).

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi havaintojen ja tapahtumien yhteydessä tunnistettava ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät laaja-alaisesti myös muiden ydinlaitosten osalta, noudatettava tässä järjestelmällisiä menettelyitä sekä toteutettava tarvittavat korjaavat toimenpiteet. Vaatimus on yhdenmukainen kansainvälisen säännösten kanssa (ks. mm. Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2 ja WENRA).

Pykälän 2 momentissa velvoitettaisiin luvanhaltijaa luvan mukaisessa toiminnassa säännöllisesti arvioimaan 1 momentissa tarkoitettuja arvoja, asenteita ja toimintatapoja turvallisuuden näkökulmasta. Luvanhaltijalla olisi oltava niistä mahdollisimman ajantasainen kuva pystyäkseen edistämään turvallisuutta toiminnassaan. Jos luvan mukaisessa toiminnassa tai sen toimintaympäristössä tapahtuu olennaisia muutoksia (esim. ydinlaitoksella toimivien tai sen toiminnan turvallisuuteen suoraan vaikuttavien toimeksisaajien ja alihankkijoiden yhteistyöverkostossa), turvallisuutta edistävän kulttuurin tilaa olisi seurattava. Momentilla pantaisiin täytäntöön kansallisesti ydinturvallisuusdirektiivin 6 artiklan a kohta, jonka mukaan luvanhaltijalla on vastuu myös sellaisten toimeksisaajien ja alihankkijoiden toiminnasta, joiden toiminta voi vaikuttaa ydinlaitoksen turvallisuuteen, sekä f kohta, jonka mukaan henkilöstöllä tulisi olla asianmukainen pätevyys ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien velvoitteidensa täyttämiseksi (mukaan lukien vaaditun turvallisuutta edistävän kulttuurin mukaiseen toimintaan). Turvallisuutta edistävän kulttuurin arviointia ja seurantaan turvallisuuden näkökulmasta edellytetään myös kansainvälisessä säännöstössä (ks. mm. Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2 ja WENRA).

Pykälän 3 momentissa on otettu huomioon, että erilaiset toimitus-, alihankinta- ja yhteistyömallit olisivat nykyistä laajemmin käytössä ydinlaitoksilla ja että ydinlaitoksen lähistöllä voi olla muita luvanhaltijoita tai toimijoita, joiden toiminnalla voi olla vaikutusta ydinlaitoksen turvallisuuteen. Tällöin korostuu turvallisuuteen vaikuttavan tiedonvaihdon tärkeys näiden organisaatioiden välillä. Luvanhaltijan olisi luotava toimintatavat, jolla varmistetaan vuorovaikutus ja tietojenvaihto ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavista seikoista.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

121 §. *Johtamisjärjestelmä.* Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan vastuusta huolehtia menettelyiden, toimivaltuuksien, vastuiden ja velvollisuuksien asianmukaisesta järjestämisestä

sekä näihin liittävästä ohjeistuksesta. Ydinlaitoksen turvallisuustavoitteen kannalta on keskeistä, että nämä ovat asianmukaisessa suhteessa keskenään sen mukaan kuin on niiden merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta. Muut luvanhaltijan tavoitteet eivät saisi vaarantaa ydinlaitoksen turvallisuutta. Ihmisen ja organisaation toiminta sekä näihin luontaisesti kuuluva vaihtelu vaikuttavat ydinlaitoksen turvallisuuteen. Ihmisen ja organisaation toiminnan luotettavuuden parantamiseen ja varmistamiseen tähtäävät menettelyt olisi tärkeää integroida soveltuviin toimintoihin ja prosesseihin, jotta inhimillisten ja organisatoristen tekijöiden hallinnan menettelyillä saavutetaan turvallisuusmerkityksen mukainen vaikuttavuus. Luvanhaltijan olisi turvallisuuteen liittyviä näkökohtia käsiteltäessä otettava huomioon kokonaisvaltaisesti inhimilliset, organisatoriset ja tekniset näkökohdat sekä näiden yhteisvaikutukset turvallisuuteen. Tähän kokonaistarkasteluun liittyy myös ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden ja turvajärjestelyjä koskevien velvoitteiden huomioon ottaminen.

Ydinlaitosta suunnitellaan ennen rakentamisluvan hakemista, ja suunnittelua tekee muu kuin luvanhaltija (esim. laitostoimittaja tai suunnittelutoimisto). Luvanhaltija olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että suunnittelussa noudatetaan ehdotetussa laissa säädettyjä vaatimuksia. Asiaa arvioidaan mm., kun Säteilyturvakeskus käsittelee ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä sekä käsiteltäessä ydinlaitoksen rakentamislupahakemusta.

Pykälän 2 momentissa olisi luvanhaltijan johtamisjärjestelmää koskeva perusvaatimus. Johtamisjärjestelmällä on keskeinen merkitys ydinlaitoksen turvallisuustavoitteen kannalta. Johtamisjärjestelmässä esitetyt toiminnot ja menettelyt olisi pyrittävä määrittelemään ja arvioimaan optimaalisesti ydinlaitoksen kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Johtamisjärjestelmä olisi käytännössä aina oltava dokumentoidussa muodossa, ja sitä olisi pidettävä ajan tasalla. Tämä tarkoittaisi myös, että turvallisuuden kannalta keskeinen toiminta ohjeistettaisiin johtamisjärjestelmässä. Velvoitteella pantaisiin kansallisesti täytäntöön ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan d kohta ja 8 b artiklan 2 kohta sekä ydinjätedirektiiviin 7 artiklan 4 kohta. Kansainvälinen säännöstö korostaa turvallisuusmerkityksen mukaisesti toteutettuja toimenpiteitä (ns. graded approach) ja integroitua johtamisjärjestelmää (Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2). Kumottavan lain 7 j §:ssä on yleinen johtamisjärjestelmää koskeva vaatimus.

Pykälän 3 momentissa on Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

122 §. Ydinlaitoksen henkilöstö. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 7 i §:n 1, 4 ja 5 momenttia. Soveltuvuus voi liittyä esim. terveydentilaan, tietoihin ja taitoihin. Henkilöstöä koskevan velvoitteen sisältö määräytyisi tarkemmin sen mukaan, mistä ydinlaitoksen elinkaaren vaiheesta on kyse ja mikä on organisaation tehtävä asianomaisessa elinkaaren vaiheessa. Velvoitetta sovellettaisiin myös, jos luvanhaltija käyttää toimittajien tai alihankkijoiden henkilöstöä. Velvoite perustuu ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan f kohtaan ja 7 artiklaan.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijaa vaadittaisiin nimeämään ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi laitoksella tarvittava henkilöstö ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisten toimintojen johtamisesta vastaavat henkilöt. Ydinlaitoksella olisi oltava sen turvallisuuden varmistamiseen tarvittava henkilöstö paikalla tai käytettävissä, mutta näiden määrä ja tehtävät vaihtelevat eri ydinlaitoksilla, esim. ydinteknisellä laitoksella tai loppusijoituslaitoksella tarvitaan turvallisuuden varmistamiseksi pääsääntöisesti vähemmän henkilökuntaa kuin ydinvoimalaitoksella. Luvanhaltijan olisi määritettävä henkilötarve tavanomaiseen ydinlaitoksen käyttötilanteeseen, häiriö- ja onnettomuustilanteisiin sekä valmiustilanteisiin. Laitokselle vaadittava henkilöstö voi myös olla alihankkijan palveluksessa.

Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisten johtajien merkitys on tunnistettu myös kansainvälisessä säännöstössä (Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2, WENRA). Kumottavan lain 7 k §:n mukaisesta vastuullista johtajaa koskevasta sääntelystä luovuttaisiin.

Ydinvoimalaitoksen ohjaajasta säädettäisiin 131 §:ssä ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilöstä 156 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

123 §. Ylin johto. Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä tulisi olla kollektiivisesti ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tarpeellinen asiantuntemus. Pääsääntöisesti luvanhaltijat olisivat todennäköisesti osakeyhtiöitä, jolloin niissä on myös hallitus, mutta muunkinlainen toimintamalli olisi mahdollinen. Hallituksen asiantuntemusta koskevan vaatimuksen voidaan katsoa täyttyvän, jos esim. yhdellä tai kahdella hallituksen jäsenellä on vastaavaa kokemusta jonkin ydinenenergia-alan toimijan hallituksesta tai johtotehtävistä, muuta hallitusjäsenyyteen rinnastettavaa kokemusta ydinenenergia-alalta tai hän suorittaa kattavan perehdytyskoulutuksen.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan juoksevaa hallintoa hoitavalta ylimmältä johtajalta (esim. osakeyhtiön toimitusjohtajalta) edellytettäisiin tehtävän hoitamisen kannalta riittävä asiantuntemus ja kokemus ydinlaitoksen turvallisuudesta ja sitä koskevasta säännöstöstä, esim. työkokemusta vastuullisista tehtävistä ydinenenergia-alalla tai vastaavanlaisista tehtävistä muualla teollisuudessa ja tarvittaessa perehdytys tehtäviin. Lisäksi ylimmältä johtajalta edellytettäisiin ylempää korkeakoulututkintoa, hyvämaineisuutta ja muutoin tehtävän edellyttämää soveltuvuutta.

Kansainvälisessä säännöstössä (Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2) korostetaan luvanhaltijan ylimmän johdon vastuuta toiminnan turvallisuudesta ja turvallisuusjohtamisesta. Osakeyhtiölain (624/2006) mukaan hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (yleistoimivalta) ja toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (yleistoimivalta). Osakeyhtiömuotoisen luvanhaltijan ylin johto (hallitus ja toimitusjohtaja) vastaa siitä, että laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattaminen on asianmukaisesti järjestetty.

Pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettua hyvämaineisuutta olisi tarkoitus soveltaa vastaavalla tavalla kuin Finanssivalvonta tulkitsee henkilön hyvämaineisuutta. Luvanhaltijan tulisi selvittää hyvämaineisuutta käytettävissään olevilla keinoilla eli käytännössä kysymällä henkilöiltä itseltään ja hakemalla suojelupoliisilta henkilöstä tämän suostumuksella henkilöturvallisuusselvitys. Ylimmän johdon turvallisuusselvitys voitaisiin tehdä myös osana yritysturvallisuusselvitystä. EU-sääntelyssä hyvämaineisuuteen liittyy kunniallisuus, ja yhdessä nämä seikat muodostavat luotettavuuden. Hyvämaineisuutta arvioidaan mm. ottaen huomioon hallitseeko henkilö itseään ja omaisuuttaan, onko henkilön katsottu lainvoimaisella tuomiolla tai päätöksellä syyllistyneen rikokseen tai onko henkilö saanut valvontaviranomaisen huomautuksen tai vastaavan seuraamuksen toiminnastaan, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton tehtävään, tai onko henkilö muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton tehtävään.

Pykälän 1 ja 2 momentti olisi muutos nykytilaan, jossa kumottavan lain 7 k §:n mukaan edellytetään Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä vastuullisia johtajia. Käytännössä vastuullisen johtajan asema suhteessa luvanhaltijan ja esim. osakeyhtiölain ylimmän johdon vastuusiin ja valtuuksiin on voinut olla hankala sovittaa yhteen. Pykälän 2 momentissa ehdotetulla ylimmällä johtajalla voidaan paremmin katsoa olevan toimivalta tehdä luvanhaltijaa koskevia päätöksiä.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

124 §. Hankintojen ja toimitusketjun hallinta. Luvanhaltija saa hankkia tuotteita ja palveluita ydinlaitosta varten siltä osin kuin tämä on sovitettavissa yhteen luvanhaltijan ydinlaitosta koskevan vastuun kanssa. Jos toimittajia tai alihankkijoita käytetään, luvanhaltijan on varmistettava, että nämä kykenevät toimittamaan ydinlaitoksen turvallisuudet edellyttämät, vaatimustenmukaiset tuotteet tai palvelut. Tämä koskee myös tilanteita, joissa toimittaja tai alihankkija käyttää alihankkijaa. Hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa on myös otettava huomioon turvallisuus. Hankittavat tuotteet voivat olla ydinlaitos kokonaisuutena sekä siihen kuuluvat järjestelmät, rakenteet ja laitteet. Hankittavat palvelut voivat olla myös esim. suunnittelu- tai kunnossapitopalveluja. Toimitusketjun hallintaan olisi oltava asianmukaiset menettelyt, joilla toimittajilta ja alihankkijoilta hankittujen tuotteiden tai palvelujen vaatimustenmukaisuus varmistetaan.

Luvanhaltijan johtamisjärjestelmässä olisi 121 §:n mukaan kuvattava tuotteiden tai palveluiden toimittajien ja alihankkijoiden toimivaltuudet, vastuut ja velvollisuudet sekä näiden valvonta. Jos toimittaja tai alihankkija käyttää itse alihankkijaa, luvanhaltijan olisi vaadittava tuotteen tai palvelun tilaajalta samaa.

Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 9 §:n 1 momentin loppuosaa. Pykälällä pantaisiin kansallisesti täytäntöön ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan a ja f kohta. Ydinlaitosten rakenteista ja laitteista säädettäisiin tarkemmin 11 luvussa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että hankinnat on suunniteltava ja toteutettava turvallisuudelle asetettavien vaatimusten kanssa yhteensopivalla tavalla.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

125 §. Sisäinen valvonta. Sisäistä valvontaa koskeva pykälä olisi uusi, mutta siihen liittyviä velvoitteita on sisällytetty STUK-määräyksiin ja YVL-ohjeisiin. Sisäinen valvonta olisi yläkäsite erilaisille luvanhaltijan järjestämien vaatimusten noudattamisen varmistaville toimenpiteille, joita ovat mm. ydinlaitoksen käytönvalvonta, sisäiset auditoinnit, itsearvioinnit, turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnit sekä laadunvalvonta. Sisäisen valvonnan tarkoitus olisi varmistaa ydinlaitoksen turvallisuutta koskevan säännösten ja luvanhaltijan toiminnalle asetettujen vaatimusten noudattaminen sekä mahdollisten poikkeamien, riskien ja kehittämismahdollisuuksien tunnistaminen ja käsittely.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan tehtävänä olisi huolehtia sisäisen valvonnan järjestämisestä. Tällöin tulisi ottaa huomioon tarkasteltavan asian merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta. Luvanhaltija voisi käyttää sisäisessä valvonnassa riippumatonta ulkopuolista tahoa, esim. tarkastuslaitosta tai laatujärjestelmän sertifiointilaitosta. Luvanhaltijan olisi huolehdittava myös siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeiset, ulkoistetut toiminnot ovat sisäisen valvonnan piirissä. Pykälän 2 momentissa luvanhaltija velvoitettaisiin ryhtymään asianmukaisiin toimiin puutteiden takia.

Sisäisellä valvonnalla ei tarkoiteta ns. sisäistä tarkastusta, joka on toiminnasta riippumaton liikkeenjohtoon riskienhallinnan ja johtamisen työkalu ja jonka tehtävänä on tarkastaa mm. liiketoimintaa varten järjestetty sisäisen valvonnan riittävyys.

Sisäinen valvonta olisi integroitu luvanhaltijan toimintaan ja prosesseihin, ja siten kyse on eri asiasta kuin 126 §:ssä tarkoitettua riippumattomasta turvallisuusvalvonnasta. Kansainvälisessä säännöstössä on käsitelty valvontaan liittyviä vaatimuksia (WENRA).

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

126 §. Riippumaton ydinlaitoksen turvallisuusvalvonta. Riippumatonta turvallisuusvalvontaa koskeva säännös olisi laissa uusi. Riippumattoman turvallisuusvalvonnan tehtävänä olisi valvoa säännösten noudattamista ja toiminnan kokonaisvaltaista turvallisuutta ja johtamista sekä arvioida valvonnassa havaittujen puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi organisaatiossa tehtyjen toimenpiteiden riittävyttä ja vaikuttavuutta. Riippumattomuus edellyttäisi, että turvallisuusvalvontaa tekevät ja siitä vastaavat olisivat riippumattomia arvioitavasta toiminnasta (myös esim. sisäisestä valvonnasta tai ydinlaitoksen turvallisuuden johtamisesta).

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijalta vaadittaisiin operatiivisesta toiminnasta riippumaton ydinlaitoksen turvallisuusvalvonta, joka tehtävänä olisi arvioida sisäisen valvonnan riittävyttä ja tehokkuutta sekä muiden ehdotetussa laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisesta huolehtimista. Riippumattoman turvallisuusvalvonnan olisi tarkoitus tuottaa kokonaisvaltainen tilannekuva ydinlaitoksen turvallisuudesta ja johtamisesta sekä välittää näistä ja niihin liittyvistä kehittämistarpeista tietoja luvanhaltijan ylimmälle johdolle. Luvanhaltijan olisi huolehdittava riippumattoman turvallisuusvalvonnan toimintaedellytyksistä ja toimivaltuuksista. Tarvittaessa tehtävässä voidaan käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin riippumattoman turvallisuusvalvonnan tulosten ja toimenpidesuosituksen raportoinnista. Ylimmän johdon tehtävä olisi päättää toimenpiteistä, joihin tulosten ja suositusten perusteella on ryhdyttävä. Jos riippumattoman turvallisuusvalvonnan toimenpidesuosituksia ei noudatettaisi, asia tulisi todennäköisesti esiin uudestaan riippumattoman turvallisuusvalvonnan raportissa.

Riippumattoman turvallisuusvalvontatoiminto olisi myös Säteilyturvakeskuksen valvonnan kannalta tärkeä. Toiminnon arviointien perusteella myös Säteilyturvakeskus saa lisää tietoa ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten ja muiden ehdotetussa laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta.

127 §. Ydinlaitoksen muutosten hallinta. Muutosten hallintaa koskeva pykälä olisi uusi. Kansainvälisessä säännöstössä ja standardeissa edellytetään muutosten hallintaa (Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2, WENRA). Muutokset voivat olla teknisiä, organisatorisia tai toimintaan liittyviä.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijalla olisi velvollisuus huolehtia ydinlaitoksen teknisten, organisatoristen ja toiminnallisten muutosten toteuttamisesta järjestelmällisesti ja hallitusti. Velvollisuuden kannalta turvallisuutta edistävä kulttuuri olisi keskeinen.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

128 §. Ydinlaitoksen turvallisuusriskien ja -poikkeamien hallinta. Riskien ja poikkeamien hallintaa koskevat vaatimukset olisivat lakitasolla uudet. Riskien ja poikkeamien hallinnasta on vaatimuksia mm. YVL-ohjeessa A.3. Lisäksi poikkeamien hallinnasta on vaatimuksia STUK-määräyksissä Y/1/2018 ja Y/4/2018. Kansainvälisessä säännöstössä ja standardeissa edellytetään riskien ja poikkeamien hallintaa (Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2, WENRA). Riskit voivat liittyä teknisiin, organisatorisiin ja inhimillisiin tekijöihin tai esim. muutostilanteisiin.

Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan luvanhaltijalla olisi velvollisuus huolehtia ydinlaitoksen turvallisuuteen liittyvien riskien ja poikkeamien tunnistamisesta ja hallitsemisesta järjestelmällisesti. Myös tämän velvollisuuden noudattamisen kannalta turvallisuutta edistävä kulttuuri olisi keskeinen. Riskien ja poikkeamien hallinnassa on tärkeää riittävän laaja-alainen tarkastelu. Lisäksi luvanhaltijalla on velvollisuus toteuttaa tarvittavat riskien hallintaan sekä poikkeamien käsittelyyn ja toistumisen ennalta ehkäisyyn tarvittavat toimenpiteet. Kyberturvallisuuslaissa säädetään kyberturvallisuuteen liittyvien riskien hallinnasta.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

129 §. Tietoaineiston hallinta. Pykälä olisi uusi. Kansainvälisessä säännöstössä ja standardeissa edellytetään tiedon ja tietämyksen hallintaa (Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR Part 2, WENRA).

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta olennaista tietoaineistoa ylläpidetään ja hallitaan järjestelmällisesti. Vaatimus kohdistuu ydinlaitoksen koko elinkaareen. Ydinlaitoksen sekä sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden suunnitteluun, rakentamiseen tai valmistukseen ja käyttöön sekä niihin liittyviin muutoksiin tuotetaan tietoaineistoa, jonka tallentaminen ja jäljitettävyyden on ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamisen kannalta tärkeää. Tietojen jäljitettävyydestä, tiedon eheydestä ja luotettavuudesta on tärkeää huolehtia tehokkailla menettelyillä ja järjestelmillä. Ydinlaitoksen elinkaaren eri vaiheissa voi olla tärkeää pystyä luotettavasti jäljittämään aikaisemmassa vaiheessa kertynyttä tietoaineistoa ja laitoksen historiatietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan olisi myös varmistettava, että se saa ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta riittävästi tietoaineistoa käyttöönsä tuotteiden ja palveluiden toimittajilta ja näiden alihankkijoilta. Tämä tarkoittaisi esim. luvanhaltijaa koskevaa velvollisuutta arvioida toimittajien käyttämät menettelyt tietoaineiston eheyden ja luotettavuuden hallitsemiseksi. Luvanhaltijan olisi varmistettava tarvittavat ja riittävät tiedot ydinlaitoksen turvallisuuden hallinnan kannalta myös, kun kyseessä on sarjavalmistettu tuote.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

14 luku - Ydinlaitoksen käyttö

130 §. Ydinlaitoksen käytön turvallisuus. Ydinlaitoksen ja muun ydinenergian käytön turvallisuutta koskevasta johtavasta periaatteesta säädetään kumottavan lain 7 a §:ssä. Ydinlaitosta on kumottavan lain 7 f §:n mukaan käytettävä turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Tarkemmin asiasta määrätään YVL-ohjeessa A.6.

Pykälän 1 momentin mukaan edellytettäisiin ydinlaitoksen käyttämistä turvallisesti, millä tässä momentissa tarkoitetaan laitoksen tavanomaista käyttöä. Tavoitteena on ehkäistä häiriö-, uhka- ja onnettomuustilanteisiin päätyminen, mikä edellyttää mm. ydinlaitoksen käyttämistä suunnitteluperusteiden ja turvallisuusanalyysien oletusten mukaisesti. Ydinlaitoksen tavanomaiseen käyttöön kuuluvat myös laitoksen huoltoa ja kunnossapitoa koskevia sekä muita käytön aikana suoritettavia toimenpiteitä, kuten testauksia ja määräaikaistarkastuksia. Turvalliseen käyttöön pyritään mm. pätevällä ja riittävällä henkilöstöllä, käyttötarkoitukseensa soveltuvilla ohjeilla ja menettelyillä sekä turvallisuutta edistävällä kulttuurilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa ydinlaitoksella tapahtuu varotoimista huolimatta häiriö-, uhka- tai onnettomuustilanne. Tällöin olisi välittömästi ryhdyttävä

tarpeellisiin toimenpiteisiin ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi, ydinlaitoksen tilan hallitsemiseksi ja seurausten lieventämiseksi. Näillä tarkoitetaan esim. laitoksen ohjaajien ja muun käyttövuoron henkilöstön tekemiä toimenpiteitä. Tilanteen mukaan tarpeellisia toimenpiteitä ovat esim. tilanteen havaitseminen ja tunnistaminen, hälytyksiin reagoiminen, laitoksen tilan valvonta (mukaan lukien esim. suunniteltujen automaattisten turvallisuustoimintojen toteutumisen varmistaminen) sekä mahdollisten ohjausten tekeminen. Onnettomuustilanteilla tarkoitetaan tässä pykälässä vakavuudeltaan erilaisia onnettomuuksia.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

131 §. *Ydinvoimalaitoksen ohjaaja.* Ydinlaitosten ohjaajien hyväksymistä koskevasta vaatimuksesta säädetään kumottavan lain 7 i §:n 2 momentissa. Säteilyturvakeskus on asettanut kelpoisuusehdot ja arvioinut niiden täyttymistä kumottavan lain 55 §:n 2 momentin 5 kohdan nojalla. Tarkemmin ohjaajista määrätään YVL-ohjeessa A.4. Sääntelyä nostettaisiin lakitasolle ja samalla vähennettäisiin niiden henkilöiden määrää, joilta edellytetään Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Jatkossa ainoastaan ydinvoimalaitoksessa olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä ohjaajia, mutta ei muissa ydinlaitoksissa.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksessa olisi laitoksen turvallisen käytön kannalta oltava riittävä määrä Säteilyturvakeskuksen tätä laitosta varten hyväksymiä ydinvoimalaitoksen ohjaajia. Ydinvoimalaitoksen ohjaaja on henkilö, joka työskentelee pääasiallisesti laitoksen valvomossa sekä vastaa ja tekee turvallisuuskriittistä prosessinohjaustyötä (esim. vuoropäällikkö ja reaktoriohjaaja sekä näiden esihenkilöt). Ohjaajan työllä on suora vaikutus ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen. Ohjaajien riittävä määrä varmistaa työhön liittyvien turvallisuustavoitteiden toteutumista. Luvanhaltijan käytettävissä tulisi olla riittävästi hyväksyttyjä ohjaajia vuorojärjestelyjen toteuttamiseksi siten, että ydinvoimalaitoksella on aina laitoksen tilanteen edellyttämä määrä hyväksyttyjä ohjaajia. Ydinvoimalaitoksen ohjaajan työn turvallisuusmerkityksen vuoksi tehtävään kohdistuu Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä koskeva vaatimus. Tällaisessa tehtävässä ei saisi toimia ilman voimassa olevaa hyväksymistä.

Pykälän 1 momentin 1–3 kohdassa säädettäisiin ohjaajia koskevista vaatimuksista. Ohjaajien tehtävänä on myös ohjata ydinvoimalaitosta vika-, häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Ohjaajilta vaadittaisiin mm. kognitiivisia taitoja, stressin sietokykyä sekä edellytykset sujuvaan keskinäiseen tiedonvaihtoon ja yhteistyöhön viranomaisten kanssa. Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksen ohjaajan olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jotta varmistetaan ehdotetun ohjaajan soveltuvuus ja osaaminen. Luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että ohjaajaksi ehdotettava täyttää 1–3 kohdassa säädetyt vaatimukset. Hakemuksen ohjaajaksi hyväksymiseksi tekisi luvanhaltija (ks. 41 luku). Vastaava vaatimus on kumottavan lain 7 i §:n 2 momentissa, ja tarkemmin asiasta määrätään YVL-ohjeessa A.4. Asian arvioimiseksi tarvittavat tiedot ja luotettavat selvitykset voivat vaihdella tapauskohtaisesti mm. sen mukaan, onko kyse uudesta luvanhaltijasta tai ohjaajan hyväksymisen uusimisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan ohjaajan edellytettäisiin työskentelevän säännöllisesti tehtävässä, johon ohjaaja on hyväksytty, jotta tehtävän edellyttämä osaaminen ja kokemus ydinvoimalaitoksesta säilyvät. Nykyisin hyväksytään enintään kuuden kuukauden yhtäjaksoinen poissaolo. Jos hyväksytty ohjaaja työskentelee pääasiallisesti muussa tehtävässä kuin ydinvoimalaitoksen valvomossa ohjaajana, luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että ohjaaja toimii osaamisen ylläpitämiseksi riittävän säännöllisesti ohjaajana. Ohjaajien suorana esihenkilönä tai tämän sijaisena toimiminen tulkitaan ohjaajan tehtävässä työskentelemiseksi. Lisäksi hyväksymisen ylläpitäminen edellyttää, että ohjaaja osallistuu säännöllisesti ohjaajan tehtävää koskeviin kertauskoulutuksiin. Kertauskoulutukseen kuuluu riittävä määrä käytännön

koulutusta simulaattorilla ja soveltuvin menetelmin annettavaa teoriakoulutusta. Luvanhaltijan olisi 3 momentin mukaan huolehdittava kertauskoulutuksen järjestämisestä.

Ydinvoimalaitoksen ohjaajille ei ole ammattipätevyyteen valmistavaa julkista tai muuta koulutusta, joten 3 momentin mukaan luvanhaltijan on huolehdittava laitospohjaisesta koulutuksen järjestämisestä. Vaikka koulutus tulisikin laitostoimittajalta, on luvanhaltijan vastuulla varmistaa ohjaajien riittävä osaaminen. Perehdyttävällä koulutuksella tarkoitettaisiin syvällistä peruskoulutusta, johon kuuluu vähintään koulutusta ydinvoimalaitoksen turvallisuusperiaatteista ja -vaatimuksista, perusteellinen laitoksen ja sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden toiminnan ja käytön koulutus häiriö- ja onnettomuustilanteet mukaan lukien, työharjoittelujakso päävalvomossa ja simulaattorikoulutusta, joka sisältää laitoksen ja sen järjestelmien tavanomaisen toiminnan sekä häiriö- ja onnettomuustilanteet. Ohjaajien osaamiseen kuuluu syvälinen osaaminen laitoksen käyttöä koskevista teknisistä ja hallinnollisista ohjeista. Koulutuksen on kehitettävä myös ohjaajien turvallisuusasenteita ja yhteistyötaitoja turvallisuutta edistävän kulttuurin ylläpitämiseksi. Luvanhaltijan olisi 3 momentin mukaan myös huolehdittava osaamisen osoittamisesta, mikä edellyttää luvanhaltijalta valmiutta arvioida ohjaajien osaamista ja pätevyyttä kokonaisvaltaisesti.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan perusteella ydinvoimalaitoksen ohjaajien tulisi olla tehtävään soveltuvia. Ohjaajilla tulisi mm. terveydentilansa puolesta olla edellytykset toimia tehtävässä, esim. kyky tehdä vuorotyötä ja tehtävän kannalta tarpeellinen toimintakyky. Pykälän 3 momentin mukaan luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että terveydentilaa seurataan vähintään vuosittain. Terveystilan heikentyminen voi alentaa ohjaajan kyvykkyyttä toimia tehtävässä turvallisuusmerkityksen edellyttämällä tavalla. Vastaava vaatimus on kumottavan lain 7 w §:n 1 momentissa.

Sen lisäksi, mitä pykälässä säädetään, ohjaajia koskee 379 §:n nojalla myös turvallisuusselvitystä koskeva velvollisuus.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

132 §. Ydinlaitoksen tilan valvonta ja ohjaus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen tilan valvontaa (monitorointia) ja ohjaamista (operointia) koskevasta perusvaatimuksesta. Laitoksen tilan valvonta käsittää sekä ydinlaitoksen prosessin valvonnan että järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden tilan valvonnan. Lisäksi osana laitoksen tilan valvontaa edellytettäisiin 2 momentin mukaan järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden käyttökuntoisuuden valvontaa. Laitoksen tilan valvonnan ja ohjauksen muodostaman kokonaisuuden tulisi olla järjestelmällinen, suunniteltu ja luotettava, ja sen soveltuvuuden käyttötarkoitukseensa tulisi olla varmistettu siten, että kokonaisuus tukisi laitoksen turvallisuutta tavanomaisessa käytössä sekä häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Ydinlaitoksen tilan valvonnasta ja ohjauksesta määrätään nykyisin STUK-määräyksen Y/1/2018 20 §:ssä ja Y/4/2018 19 §:ssä sekä tarkentavasti YVL-ohjeen A.6 4 ja 5 luvuissa.

Pykälän 1 momentin perusteella ydinlaitoksen tilan valvominen ja ohjaaminen järjestelmällisesti ja luotettavasti edellyttäisi mm., että ydinvoimalaitoksen valvomossa on riittävästi Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä ohjaajia ja tarvittaessa muuta henkilökuntaa valvomassa ja ohjaamassa laitosta turvallisuuden varmistamiseksi tavanomaisessa käytössä sekä häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Laitoksen tilan valvontaa ja tarvittavia ohjauksia tekevillä olisi oltava tähän riittävät edellytykset, esim. soveltuvat ohjeet ja toimivat käyttöliittymät, joilla voidaan valvoa ja tarvittaessa ohjata laitosta ja jotka antavat tiedon laitoksen tilasta ja poikkeamista tavanomaisesta käytöstä. Muissa ydinlaitoksissa kuin ydinvoimalaitoksessa ei edellytettäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä ohjaajia, mutta

päteviä ja soveltuvia ohjaajia tulisi myös näissä muissa ydinlaitoksissa olla riittävästi (ks. 122 §).

Pykälän 2 momentin mukaan vaadittaisiin ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden järjestelmällistä käyttökuntoisuuden valvontaa, mikä voi tarkoittaa esim. määräajoin tehtäviä kokeita tai valvontakierroksia laitoksen tiloissa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

133 §. *Ydinlaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksella tulisi olla turvallisuustekniset käyttöehdot, jotka sisältävät ydinlaitoksen turvallisen käytön varmistamiseksi tarvittavat tekniset ja hallinnolliset vaatimukset. Turvallisuustekniset käyttöehdot olisi pidettävä ajan tasalla ja niiden ajantasaisuutta olisi arvioitava säännöllisesti. Turvallisuusteknisiä käyttöehtoja vaaditaan YEA 36 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla, ja tarkemmin niistä määrätään STUK-määräyksen Y/1/2018 22 §:ssä ja Y/4/2018 26 §:ssä sekä tarkentavasti YVL-ohjeen A.6 7 luvussa.

Turvallisuusteknisten käyttöehtojen mukaisella käytöllä varmistetaan ydinlaitoksen käyttäminen sen suunnitteluperusteiden ja turvallisuusanalyysien oletusten mukaisesti. Turvallisuusteknisissä käyttöehdoissa asetetaan laitoksen turvallisen käytön rajat esim. turvallisuutta kuvaavien prosessiparametrien osalta. Tällöin esim. turvallisuusanalyysissä käytetyt onnettomuustilanteiden alkutilaa koskevat oletukset täytetään. Turvallisuusteknisten käyttöehtojen laajuus vaihtelee sen mukaan, millaisia häiriö- ja onnettomuustilanteiden riskejä laitokseen liittyy ja kuinka vakavat mahdolliset seuraukset ovat, esim. maaperäloppusijoituslaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot on todennäköisesti huomattavasti suppeammat kuin ydinvoimalaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusteknisten käyttöehtojen tulisi olla Säteilyturvakeskuksen hyväksymät ennen kuin niiden mukainen toiminta aloitetaan. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että turvallisuustekniset käyttöehdot täyttävät 1 momentissa säädetyn tavoitteen. Myös muutosten olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä, jollei kyse ole vähäisistä muutoksista (ks. 426 §). Näiden osalta riittää, että Säteilyturvakeskuksella on käytettävissä ajantasaiset turvallisuustekniset käyttöehdot 388 §:n mukaisesti. Turvallisuustekniset käyttöehdot voidaan hyväksyä osissa. Tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin aloittaminen ydinvoimalaitoksessa ja ydinpolttoaineen lataaminen ydinvoimalaitoksen reaktoriin ensimmäisen kerran ovat esimerkkejä ydinlaitoksen suunnitteluperusteiden mukaisesta toiminnasta, joiden aloittaminen edellyttää näiden toimenpiteiden osalta hyväksytyjä turvallisuusteknisiä käyttöehtoja. Kokonaisuudessaan turvallisuusteknisten käyttöehtojen noudattaminen aloitetaan ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus. Määräystenantovaltuudessa turvallisuusteknisten käyttöehtojen asianmukaisuuden varmistamisella tarkoitetaan esim. pykälän 1 momentissa tarkoitettujen turvallisuusteknisten käyttöehtojen vaatimusten oikeellisuuden ja kattavuuden perustelemista mm. turvallisuusanalyysillä.

134 §. *Turvallisuusteknisten käyttöehtojen noudattaminen ydinlaitoksessa.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitosta olisi käytettävä turvallisuusteknisten käyttöehtojen mukaisesti. Luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että ydinlaitosta ja sen käyttöä koskevia vaatimuksia noudatetaan. Luvanhaltijan olisi varmistettava turvallisuusteknisten käyttöehtojen noudattaminen esim. koestamalla ja tarkastamalla säännöllisesti ydinlaitoksen järjestelmien,

rakenteiden ja laitteiden käyttökuntoisuus. Jos tästä poiketaan, olisi välittömästi ryhdyttävä toimiin turvallisuusteknisten käyttöehtojen vaatimusten täyttämiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan sallittaisiin poikkeaminen turvallisuusteknisistä käyttöehdoista, jos Säteilyturvakeskus on hyväksynyt sen etukäteen. Tällainen suunniteltu turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poikkeaminen esim. laitokselle tehtävän muutoksen toteuttamiseksi olisi mahdollista, jos poikkeaminen on perusteltua ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta ja kokonaisarvioinnin perusteella ydinlaitoksen turvallisuustason ei arvioida mainittavasti heikenevän. Sen sijaan esim. turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poikkeaminen pelkästään tuotannollisten tai taloudellisen syiden takia ei olisi sallittua. Turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelyssä on olennaista poikkeamisen syyn ja vaikutusten lisäksi ydinlaitoksen kokonaistilanne. Turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poikkeaminen edellyttää, että Säteilyturvakeskus on sen hyväksynyt.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös tilanteesta, jossa turvallisuusteknisistä käyttöehdoista on poikettu ilman Säteilyturvakeskuksen 2 momentissa tarkoitettua hyväksymistä. Tällöin luvanhaltijan olisi välittömästi ryhdyttävä toimiin turvallisuusteknisten käyttöehtojen vaatimusten täyttämiseksi 1 momentin mukaisesti. Poikkeaman turvallisuusmerkitys on arvioitava, jotta mahdolliset tarvittavat lisätoimenpiteet turvallisuuden varmistamiseksi voidaan aloittaa viipymättä. Lisäksi asiasta on ilmoitettava viipymättä Säteilyturvakeskukselle. Poikkeaminen turvallisuusteknisistä käyttöehdoista ilman Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä voi tapahtua esim., jos turvallisuusteknisten käyttöehtojen mukainen määräaikauskoe jää suorittamatta erehdyksen, inhimillisen virheen tai muun syyn vuoksi.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

135 §. Ydinlaitoksen käyttöohjeet. Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksella tulisi olla tavanomaista käyttöä sekä häiriö- ja onnettomuustilanteita varten käyttöohjeet, joissa kuvataan näihin eri tilanteisiin sovellettavat yksityiskohtaiset toimintatavat. Nykyisin käyttöohjetta vaaditaan STUK-määräyksen Y/1/2018 20 § ja YVL-ohjeen A.6 7 luvun mukaan. Ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan e kohdan mukaan luvanhaltijoiden on huolehdittava mm. vakavien onnettomuuksien hallintaa koskevista ohjeista tai vastaavista järjestelyistä, jotta onnettomuuksiin voidaan reagoida tehokkaasti niiden seurausten ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi.

Ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi laitoksen tilan valvonnassa ja ohjauksessa sekä muissa käyttöön liittyvissä toimenpiteissä tavanomaisessa käytössä sekä häiriö- ja onnettomuustilanteissa käytetään kirjallisia ohjeita, jotta toiminta ja toimenpiteet toteutetaan turvallisesti, hallitusti ja luotettavasti. Etenkin häiriö- ja onnettomuustilanteiden tunnistamista ja hallintaa varten toiminnan on tarpeen olla suunniteltua ja ohjeistettua, koska tilanteet tulevat yllättäen ja kuormittavat henkilöstöä. Tilanteen hallinta käsittää ohjaajien tai tarvittaessa muun henkilöstön tekemän laitoksen tilan valvonnan sekä tarvittavat toimenpiteet. Häiriö- ja onnettomuustilanteiden luotettava tunnistaminen ja hallinta edellyttävät, että ohjeiden suunnittelu, laadinta ja soveltuvuuden varmistaminen tehdään hallitusti ja järjestelmällisesti sekä ottaen huomioon ohjeen merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta. Käyttöohjeiden laatimisessa olisi käytettävä luotettavia menetelmiä ohjeen turvallisuusmerkityksen mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan käyttöohjeiden soveltuvuus käyttötarkoitukseensa olisi varmistettava ja osoitettava soveltuvien todennuksien ja kelpuutuksien ohjeen turvallisuusmerkityksen mukaisesti. Käyttöohjeiden laajuus vaihtelee erilaisissa ydinlaitoksissa mm. laitokseen liittyvien häiriö- ja onnettomuustilanteiden riskien ja niiden seurausten vakavuuden sekä käytön vaativuuden mukaan.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

136 §. *Ydinlaitoksen pysäyttäminen ja uudelleen käynnistäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksen pysäyttäminen ja uudelleen käynnistäminen olisi toteutettava turvallisesti, millä pyritään ehkäisemään häiriö- ja onnettomuustilanteisiin päätyminen. Kyseessä ovat ns. seisokit. Pykälän 1 momentilla tarkennettaisiin 130 §:ssä säädettyä velvoitetta laitoksen turvallisesta käytöstä. Ydinvoimalaitos voidaan pysäyttää mm. ydinpolttoaineen vaihtamista varten, ja samassa yhteydessä tehdään yleensä myös esim. erilaisia laitteiden huoltoja, tarkastuksia ja mahdollisesti korjauksia, jotka vaikuttavat laitoksen turvalliseen toimintaan (mm. vuosihuolto). Ydinvoimalaitos voidaan joutua pysäyttämään myös vikatilanteen seurauksena korjausta varten. Kuvatuissa tilanteissa ydinvoimalaitoksen pysäyttäminen ja uudelleen käynnistäminen ovat osa laitoksen tavanomaista käyttöä. Nykyisin ydinlaitoksen pysäyttämistä ja uudelleen käynnistämistä koskevat vaatimukset ovat YVL-ohjeen A.6 6 luvussa.

Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin ydinvoimalaitoksen seisokin toteuttamiselta suunnitelmallisuutta ja siihen liittyviä turvallisuusarvioita. Selkeät ja hyvin dokumentoidut suunnittelu- ja toteutusprosessit tukevat ja varmistavat, että kaikki toimenpiteet tehdään oikein ja turvallisesti. Hyvällä suunnittelulla varmistetaan, että käytettävissä on riittävät ja osaavat resurssit. Tässä tarkoitettuja suunnitelmia ovat esim. pysäyttämisen aikana toteutettavia töitä koskevat suunnitelmat ja näiden aikataulut sekä laitoksen turvallisuustoimintojen käyttökuntoisuuden varmistamista koskevat suunnitelmat.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetut suunnitelmat ja turvallisuusarviot olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi ennen kuin ydinvoimalaitos pysäytetään laajojen huolto- ja korjaustoimenpiteiden takia, ydinpolttoaineen vaihtamiseksi tai laitokseen kohdistettavien laajuudeltaan tai merkittävyydeltään näihin rinnastettavien toimenpiteiden takia (esim. merkittävän häiriötilanteen tai poikkeuksellisen tapahtuman edellyttämät huolto- ja korjaustilanteet). Tällöin vaadittaisiin myös Säteilyturvakeskuksen tarkastus ennen ydinvoimalaitoksen uudelleen käynnistämistä. Tarkastuksessa arvioidaan, onko luvanhaltija varmistanut laitoksen käynnistämisen turvallisuuden asianmukaisesti. Muutoin ydinvoimalaitoksen uudelleen käynnistäminen ei edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen tarkastusta, mikä vastaisi nykytilannetta. Nykytilanteeseen verrattuna ei enää olisi erillistä Säteilyturvakeskuksen käynnistyslupaa eikä erillistä ydinpolttoainetta sisältävän painelaitteen (reaktoripainesäiliön) sulkemislupaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muiden ydinlaitosten kuin ydinvoimalaitosten toiminnan pitkäaikaisesta keskeyttämisestä. Käytännössä kyse olisi käyttötoiminnan keskeyttämisestä siten, että laitos on pidempään käyttämättä, jolloin ei olisi tarve tehdä samassa laajuudessa esim. tavanomaisia huolto-, tarkastus tai valvontatoimenpiteitä turvallisuusteknisten käyttöehtojen mukaisesti. Kyse ei siten olisi toiminnan hetkellisestä keskeyttämisestä laitoksen tavanomaisten huoltotöiden vuoksi, vaan sellaisesta toiminnan selvästä keskeyttämisestä, jonka aikana laitoksella tehtäisiin esim. merkittäviä muutostöitä ja nämä muutokset vaikuttavat olennaisesti laitoksen rakenteisiin, järjestelmiin, turvallisuustoimintoihin tai laitoksen käyttötapaan.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnan pitkäaikainen keskeyttäminen olisi suunniteltava ja keskeyttämisen vaikutukset ydinlaitoksen turvallisuuteen olisi arvioitava. Lisäksi keskeyttämisen ajaksi olisi tehtävä tarvittavat toimenpiteet turvallisuuden varmistamiseksi toiminnan keskeyttämisen aikana. Jos laitoksella suoritetaan kyseisenä ajanjaksona huolto- tai korjaustoimenpiteitä taikka muutostöitä, tulisi näiden vaikutus arvioida ydinlaitoksen turvallisuuteen erityisesti keskeyttämisen näkökulmasta. Muutostöiden hyväksymisestä säädetään erikseen. Suunnitelma olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi ennen

toiminnan keskeyttämistä. Lisäksi momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen tarkastusta koskevasta vaatimuksesta.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

15 luku - Ydinlaitoksen turvallisuuden varmistaminen ja kehittäminen

137 §. *Turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttymisen osoittaminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 7 e §:n 1 momenttia, mutta tarkentaisi sitä. Pykälässä tarkoitetaan toimenpiteitä, joita esim. laitostoimittajan tai luvanhaltijan pitää tehdä sen osoittamiseksi, että ydinlaitos on turvallinen toimintaympäristössään ja käyttöorganisaatioineen. Vaatimusten täyttymisen osoittamiseen tarvittavat toimenpiteet riippuvat siitä, millaiseen kohteeseen (laitoskokonaisuudet, järjestelmät, rakenteet ja laitteet, organisaatio ja sen osaaminen) vaatimukset liittyvät ja missä kohteen tai arvioitavan laitoksen elinkaaren vaiheessa osoitusta tehdään. Vaatimusten täyttymisen osoittamiseen käytettäviä menetelmiä ja menettelyitä ovat esim. analyysit, laskelmat, kokeellinen tutkimus, ydinlaitoksen koekäyttö, suunnittelu- ja käytönaikaisten prosessien arviointi ja hallinta, ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttö riippumattomaan arviointiin, rakentamisen ja valmistuksen valvonta, testauslaitoksen kokeet sekä valvomosimulaattori. Jäljitettävyydellä tarkoitetaan menettelyiden, menetelmien ja tulosten esittämistä ja tallentamista siten, että turvallisuusvaatimusten täyttymisen osoittamista koskevien tulosten voidaan tarvittaessa todentaa edustavan osoitukseen liittyvää kohdetta koko sen elinkaaren ajan. Tämä mahdollistaa turvallisuusvaatimusten osoittamisen perusteiden ja tulosten uudelleen arvioinnin tarvittaessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeistä aikaa koskevien vaatimusten täyttymisen arvioimisesta laitoksen elinkaaren aikana. Loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuutta koskevien vaatimusten tähtyminen loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisenä ajanjaksona on arvioitava käyttäen luotettavaksi osoitettuja ja käyttötarkoitukseensa soveltuvia menettelyitä. Pitkäaikaisturvallisuutta tarkastellaan loppusijoituslaitoksen toimintakykyä ja laitoksesta mahdollisesti aiheutuvia säteilyaltistuksia oletetuissa tulevaisuutta koskevissa kehityskuluissa, joissa huomioidaan sekä laitoksen kehittyminen ajan kuluessa että laitospaikan ympäristön kehityskulut. Käytettäviä menetelmiä ja menettelyitä ovat mm. laskennalliset analyysit sekä skenaarioanalyysi. Turvallisuusarviossa käsitellyn ajanjakson on ulotuttava niin pitkälle tulevaisuuteen kuin loppusijoitettujen jätteiden voidaan katsoa muodostavan riskin ihmisten ja muun elollisen luonnon turvallisuudelle. Tämä ajanjakso voi olla eri loppusijoituslaitoksille erilainen riippuen niihin sijoitetun ydinjätteen määrästä ja ominaisuuksista.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

138 §. *Ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallinta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta huolehtia ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden luotettavuuden ja ikääntymisen hallinnasta. Vaatimus on nykyisin STUK-määräyksen Y/1/2018 5 §:ssä ja Y/4/2018 6 §:ssä, ja tarkemmin asiasta määrätään etenkin YVL-ohjeessa A.8.

Pykälän 1 momentin mukaan ikääntymisen hallintaa olisi tehtävä siten, että otetaan huomioon ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvonnan ja kunnossapidon järjestäminen sekä niihin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet. Ikääntymisen hallinnassa tulisi ottaa huomioon järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta laitoksen käytön aikana.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

139 §. *Ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvonta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta noudattaa ydinlaitoksen ikääntymisen hallinnassa rakentamislain 139 §:ää ja 140 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtaa. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään pääsuunnittelijan ja rakennusten omistajan velvollisuuksista, sovellettaisiin luvanhaltijaan. Jos rakentamislain 140 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaisia kunnossapitovelvollisuuksia laiminlyödään, sovellettaisiin rakentamislain 141 §:ää, jonka mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi antaa määräyksiä ja kieltoja. Muilta osin rakentamislain 12 lukua ei sovellettaisi ydinlaitoksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltija veloitettaisiin seuraamaan rakenteiden ja laitteiden kuntoa ja tekemään niihin tarpeellisia tarkastuksia sen hetkisen kunnon selvittämiseksi ja ikääntymisen hallitsemiseksi. Momentissa olisi myös informatiivinen viittaus ydinlaitoksen ikääntymisen hallintaan liittyvien laitteiden käytönaikaista tarkastusta koskevaan sääntelyyn. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi painelaitelain muuttamisesta, jossa säädettäisiin tarkemmin mm. ydinlaitoksen painelaitteiden määräaikaistarkastuksesta. Sähkölaitteistojen määräaikaistarkastuksista säädetään sähköturvallisuuslain 49–51 §:ssä. Työturvallisuuslain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta (403/2008) säädetään mekaanisten laitteiden määräaikaistarkastuksesta. Eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain 16 §:ssä säädetään paloilmioittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston määräaikaistarkastuksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan sovellettaisiin vastaavaa toimivallan jakoa kuin 103 §:ssä säädetään, jos kunnonvalvonta edellyttää rakenteen tai laitteen turvallisuusmerkityksen takia riippumatonta tarkastusta. Tarkastustoimivallan jaon vahvistamiseen sovellettaisiin mainitun pykälän 3 momenttia ja tarkastustoimivallasta poikkeamiseen mainitun pykälän 4 momentin 3 kohtaa.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus kunnonvalvonnasta ja siihen liittyvistä tarkastuksista.

140 §. *Ikääntymisen hallintaohjelma.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ikääntymisen hallintaohjelmasta, johon tulisi sisällyttää 138 ja 139 §:ssä tarkoitettuja kunnonvalvontaa ja ikääntymisen hallintaa koskevat toimenpiteet. Ohjelman tulisi olla Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Ohjelma tulisi pitää ajan tasalla.

Pykälän 2 momentin mukaan ikääntymisen hallintaohjelman hyväksymisen edellytyksenä olisi, että se sisältää toimenpiteet ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden pitämiseksi toimintakuntoisina siten, että niistä muodostuu ydinlaitoksen turvallisuuden ylläpitämisen kannalta tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Säteilyturvakeskuksella olisi 41 luvun nojalla myös oikeus antaa määräyksiä ikääntymisen hallintaohjelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä, esim. edellyttää kuormitusten seuranta tietyille laitteen osalle tai ottaa huomioon tietyn laiteryhmän teknologinen ikääntyminen.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

141 §. *Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden määräaikainen ainetta rikkomaton tarkastus.* Pykälän 1 momentissa veloitettaisiin luvanhaltija huolehtimaan siitä, että kaikille sellaisille ydinlaitoksen rakenteille ja laitteille, jotka ovat keskeisiä turvallisuustoimintojen toteuttamisen kannalta tai joilla on keskeinen merkitys radioaktiivisten aineiden päästöjen estämisen kannalta, laadittaisiin ainetta rikkomattomia tarkastuksia koskeva suunnitelma ja tarvittaessa teetettäisiin

ainetta rikkomattomia tarkastuksia. Vaatimus koskisi erityisesti sellaisia rakenteita ja mekaanisia laitteita, joilla on merkitystä aikaisen tai suuren päästön estämisen kannalta. Suunnitelmat tulisi pitää ajan tasalla ja tehtyjen tarkastusten tulokset tulisi tallentaa rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallintaa varten.

Pykälän 2 momentissa olisi vaatimus ainetta rikkomattomien tarkastusten pätevyysvaatimuksista. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen rakenteiden tarkastuksissa riittäisi päteväintilaitoksen soveltuvaksi vahvistama henkilö, ns. sertifioitu NDT-tarkastaja. Tämä on yleinen vaatimus esim. painelaitelain mukaan vaadittavissa ainetta rikkomattomissa tarkastuksissa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen mekaanisten laitteiden ainetta rikkomattomien tarkastusten vaativuuden takia sertifioitua NDT-tarkastajaa ei pidettäisi riittävänä takaamaan tehtyjen tarkastusten laatua ja luotettavuutta. Kansainvälisesti vaaditaan yleisesti vahvistamaan soveltuviksi (pätevöimään) ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta kaikkein tärkeimpien mekaanisten laitteiden määräaikaisia ainetta rikkomattomia tarkastuksia koskevat tarkastusjärjestelmät (henkilöt, laitteistot, ohjeet ja käytettävät ohjelmistot). Pätevöinnissä varmistetaan tarkastuksen laatu kyseisessä tarkastuskohteessa etukäteen. Pätevöidyt määräaikaistarkastukset ovat erittäin tärkeitä ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamisessa. Sen vuoksi niitä saisivat tehdä vain Säteilyturvakeskuksen hyväksymät testauslaitokset. Pätevöityjen määräaikaistarkastusten tavoitteena on varmistaa ydinlaitoksen turvallisuus vastaavasti kuin painelaitelain määräaikaistarkastuksia tehdään painelaiteturvallisuuden varmistamiseksi. Pykälän 1 momentissa tarkoitettussa suunnitelmassa mekaanisia laitteita koskevat pätevoidyt määräaikaistarkastukset olisi varauduttava tekemään siten, että niillä voidaan varmistaa ydinlaitoksen turvallisuus seuraavalla käyttöjaksolla eli yleensä seuraavaan huoltoseisokkiin saakka.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

142 §. Pätevöityjen määräaikaistarkastusten ohjelma. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pätevöityjen määräaikaistarkastusten ohjelman sisällöstä ja sen hyväksymisen edellytyksistä. Ohjelmassa olisi kuvattava tarkastuksen kohteena olevat laitteet ja niiden tarkastuksissa noudatettavat soveltamisohjeet, kuten testauslaitoksen tarkastusohjeet. Lisäksi ohjelmassa olisi kuvattava tarkastuksia koskevat periaatteet ja suunnitelmat. Pätevöityjen määräaikaistarkastusten ohjelmassa voi olla sitä täydentäviä osia eri aihealueilta, joita ovat esim. perustarkastussuunnitelma, putkiston riskitietoinen määräaikaistarkastusohjelma ja tarkastusvälin ohjelma. Ohjelman hyväksyminen edellyttäisi sitä, että sen perusteella voidaan riittävän luotettavasti arvioida ohjelman alaan kuuluvien laitteiden eheys ja tarkastusväli olisi riittävän tiheä turvallisuuden varmistamisen kannalta. Ohjelman olisi oltava hyväksytty riittävän ajoissa ennen kuin ohjelman mukaiset tarkastukset aloitetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pätevöityjen määräaikaistarkastusten ohjelman mukaisesti tehtävien tarkastusten kohteista ja tavoitteista sekä näiden hyväksymisestä, joka vaadittaisiin ennen kuin tarkastustoiminta aloitetaan.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

143 §. Pätevöidyssä määräaikaistarkastuksessa havaittu poikkeama. Pykälässä säädettäisiin menettelystä, joka mahdollistaisi toiminnan jatkamisen, vaikka määräaikaistarkastuksen kohde ei täyttäisi tarkastustavoitteita.

144 §. *Turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden laadunvalvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan edellytettäisiin turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden laadunvalvontaa, mikä käytännössä tarkoittaisi turvallisuusluokkiin 1–3 kuuluvia rakenteita ja laitteita. Vaatimus koskisi rakenteiden ja laitteiden koko elinkaarta, mukaan lukien suunnittelu ja valmistus. Laadunvalvonnan tavoitteena on varmistaa rakenteiden ja laitteiden olevan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman mukaisia. Kyseessä olevat rakenteet ja laitteet voivat olla sarjavalmistaisia tai yksittäin valmistettuja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin testauslaitoksista, jotka saavat tehdä rakenteiden ja laitteiden laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia. Ehdotetun lain mukaan hyväksytyllä testauslaitoksella olisi laajempi oikeus tehdä näitä tarkastuksia kuin päteväksi todetulla (akkreditoidulla) testauslaitoksella. Mitä pykälässä säädetään testauslaitoksista, ei kuitenkaan sovellettaisi ydinlaitoksen kunnonvalvontaa tekeviin testauslaitoksiin.

Pykälän 3 momentissa olisi täydentävä säännös, jonka mukaan laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia saisi tehdä myös sen mukaan kuin Säteilyturvakeskus on hyväksynyt osana yleisiä vaatimusmäärittelyjä. Käytännössä tätä sovellettaisiin mm. sarjavalmistestien rakenteiden ja laitteiden laadunvalvontaan sekä tilanteisiin, joissa rakenteet ja laitteet valmistettaisiin esim. yhdysvaltalaisen ASME-standardin mukaan. Toimittaessa ASME-standardin mukaan ainetta rikkomattoman testauslaitoksen soveltuvaksi vahvistamat tarkastajat tekevät tarkastukset.

145 §. *Tiettyjen laitteiden tarkastusta koskevat täydentävät säännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleinen vaatimus soveltuvuuden vahvistamisesta, joka koskisi pysyviä liitoksia ja ainetta rikkomattomia tarkastusta tekeviä henkilöitä sekä liitosmenetelmien ja muiden rakennemateriaalien ominaisuuksiin vaikuttavia valmistusmenetelmiä (esim. kuuma- ja kylmämuovaus ja lämpökäsittely). Vastaavanlainen vaatimus valmistusmenetelmien osalta koskee painelaitelaitelain 23 §:n nojalla säädettyjen luokan II, III ja IV ja henkilöiden osalta luokan III ja IV painelaitteiden valmistusta. Soveltuvuuden vahvistamista koskevaa vaatimusta sovellettaisiin vain sellaisen turvallisuuteen vaikuttavaan ydinlaitoksen mekaaniseen laitteeseen, joka on yksittäin valmistettu. Sarjavalmistestien laitteiden valmistustavan voidaan katsoa varmistavan pysyvien liitosten ja valmistusmenetelmien riittävän laadun.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi myös hyväksyä muun kuin 1 momentin mukaisen soveltuvaksi vahvistamistavan. Säännöksen perusteella olisi mahdollista esim. yhdysvaltalaisen ASME-standardin mukainen valmistus, jos lopputuote on sen mukaisesti valmistettuna yhtä laadukas kuin 1 momentin mukaisesti valmistettu. Toimittaessa ASME-standardin mukaan päteväintilaitoksen sijasta soveltuvaksi vahvistaminen on työnantajana toimivan yrityksen tehtävä.

146 §. *Ydinlaitoksen määräaikainen turvallisuusarviointi.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 7 e §:n 2 momenttia, mutta loppusijoituslaitoksen osalta vaatimusta tiukennettaisiin ja arviointi olisi tehtävä vähintään 15 vuoden sijaan vähintään 10 vuoden välein. Muutos on tarpeen, jotta voidaan varmistua osaamisen ylläpidosta sekä luvanhaltijalla että viranomaisella, erityisesti pitkäaikaisturvallisuuden analysoinnin osalta. Lisäksi käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen liittyvä kansainvälinen kehitys etenee nopeasti ja uutta tietoa kertyy menetelmistä, materiaaleista ja turvallisuudesta rakentamisen ja loppusijoitustoiminnan edetessä. Myös näistä syistä aiempaa tiheämpi loppusijoituslaitoksen turvallisuuden kokonaisarviointi olisi tarpeen. Erilaisten ydinlaitosten osalta määräaikaisen turvallisuusarvioinnin laajuus ja sisältö määräytyisivät suhteessa ydinlaitoksen ja toiminnan turvallisuusmerkitykseen. Asiaa tarkennettaisiin STUK-määräyksessä. Momentissa säädettäisiin lisäksi määräaikaisen turvallisuusarvioinnin suunnittelua koskevasta

vaatimuksesta, jossa tulisi määritellä määräaikaisen turvallisuusarvioinnin laajuus ja sisältö kattaen arvioitavat aihealueet sekä niiden sisältö ja käytettävät arviointimenetelmät. Suunnitelma toimitettaisiin Säteilyturvakeskukselle tiedoksi. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että määräaikaisen turvallisuusarvioinnin toteuttaminen vastaa sen toteuttamista koskeviin vaatimuksiin ja se on laajuudeltaan riittävä suhteessa toimintaan.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin määräaikaisen turvallisuusarvioinnin sisältöä. Määräaikaisessa turvallisuusarvioinnissa ydinlaitos olisi arvioitava ottaen huomioon, mitä ehdotetussa laissa säädetään ydinlaitoksen turvallisuudesta (mm. turvallisesta käytöstä ja turvajärjestelyistä). Momentti vastaisi ydinturvallisuudirektiivin 8 c artiklan b kohtaa. Määräaikaisen turvallisuusarvioinnin tavoitteena on tarkastella ydinlaitoksen turvallisuutta laaja-alaisesti, tunnistaa kehityskohteita laitoksessa ja toiminnassa sekä varmistaa ydinlaitoksen turvallinen käyttö ottaen huomioon 2 luvussa säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet. Nykyisin asiasta määrätään tarkemmin YVL-ohjeessa A.1.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

147 §. *Ydinlaitoksen määräaikaisen turvallisuusarvioinnin käsittely.* Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava turvallisuusarviointia koskevan aineiston lisäksi johtopäätöksenä suunnitelma niistä toimenpiteistä, joilla ydinlaitoksen turvallisuudesta varmistutaan ja edelleen kehitetään ottaen huomioon 2 luvussa säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet. Nykyisin asiasta määrätään YVL-ohjeen A.1 liitteessä A. Vaatimus julkisesta tiivistelmästä olisi uusi. Luvanhaltijan olisi toimitettava julkinen tiivistelmä Säteilyturvakeskukselle ja julkaistava se. Tavoitteena on tukea kansalaisviestintää ja lisätä ydinlaitosten turvallisuusasioiden käsittelyn avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan tekemän määräaikaisen turvallisuusarvioinnin johtopäätösten hyväksymisen edellytyksistä. Luvanhaltijan tekemän arvioinnin ja johtopäätösten jälkeen Säteilyturvakeskus toteuttaa nykytilaa vastaavasti oman arvionsa ja päättää johtopäätösten hyväksymisestä. Päätöksessä Säteilyturvakeskus ottaisi kantaa luvanhaltijan johtopäätösten ja toimenpidesuunnitelman riittävyyteen sekä luvanhaltijan tekemän arvioinnin kattavuuteen. Säteilyturvakeskuksella olisi myös oikeus antaa määräyksiä hyväksymistä koskevassa päätöksessä (ks. 41 luku).

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus toimittaisi 2 momentissa tarkoitetun päätöksen työ- ja elinkeinoministeriölle tiedoksi, jos valtioneuvosto on myöntänyt luvan kyseiselle ydinlaitokselle. Tällöin ministeriöllä, joka on asiassa lupaviranomainen, olisi mahdollisuus arvioida lupamääräysten ajantasaisuutta sekä tarvittaessa 312 §:n mukaisesti käyttöluvan voimassaolon jatkamisen hyväksymisen edellytyksiä.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

16 luku - Turvajärjestelyt

148 §. *Turvajärjestelyjä koskevien säännösten soveltaminen ydinlaitoksiin ja muuhun ydinenergian käyttöön.* Pykälässä säädettäisiin nykyistä tarkemmin turvajärjestelyjä koskevien säännösten soveltamisalasta siten, että se vastaisi keskeisiltä osin CPPNM-yleissopimuksen mukaista soveltamisalaa. Nykyisin soveltamisala on tarkennettu YVL-ohjeessa A.1. CPPNM-yleissopimuksen mukaiset velvoitteet on keskeisiltä osin sisällytetty tähän lukuun.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitosten turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä sovellettaisiin ydinvoimalaitokseen, ydinpolttoaineen tuotantolaitokseen sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja muun korkea-aktiivisen ydinjätteen käsittelyyn, varastointiin ja loppusijoittamiseen tarkoitettuun ydinlaitokseen. Lisäksi säännöksiä sovellettaisiin muuhun ydinlaitokseen, joka sijaitsee samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella kuin jokin näistä ydinlaitoksista. Liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen on tarpeen olla kokonaisuudessaan yhdenmukaisten turvajärjestelyjen piirissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinlaitosten turvajärjestelyjä koskevien säännösten soveltamisesta muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin ydinlaitoksiin sekä ydinaineen talteenottolaitokseen ja muuhun sellaiseen ydinenergian käyttöpaikkaan, jossa CPPNM-yleissopimuksen ja muiden Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaan edellytetään turvajärjestelyjä. Kyse olisi sellaisesta ydinenergian käyttöpaikasta, jossa pidetään hallussa kerralla muutoin kuin vähäistä määrää erityistä halkeamiskelpoista ainetta. Ydinaineita saisi kerralla säilyttää muualla kuin ydinlaitoksessa enintään yksi efektiivinen kilogramma. Käytännössä kyse olisi tilanteesta, jossa toiminnan lupavaatimuksesta ja toimintaa koskevista keskeisistä velvoitteista säädettäisiin II osassa.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettujen laitosten ja muiden ydinenergian käyttöpaikkojen suojaaminen ei ole tarpeen tässä luvussa tarkoitettulla tavalla muutoin kuin rajatusti. Ydinlaitosten turvajärjestelyjä koskevien säännösten soveltamisesta näihin laitoksiin ja käyttöpaikkoihin säädettäisiin 150, 152, 154–156 ja 168 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan edellytettäisiin, että samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella sijaitsevia eri luvanhaltijoiden ydinlaitoksia koskevat turvajärjestelyt sovitettaisiin yhteen. Nykyisin Olkiluodon ydinlaitokset sijaitsevat samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella, samoin Loviisan ydinlaitokset (ks. liikkumis- ja oleskelurajoituksista annetun sisäministeriön asetuksen 1104/2013 karttaliite 4).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin turvajärjestelyjä koskevien säännösten soveltamisesta ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksiin vastaavasti kuin nykyisin säädetään YEA 17 §:n 1 momentissa. Soveltamisalaa koskevat rajaukset perustuvat keskeisiltä osin CPPNM-yleissopimukseen. Lisäksi momentissa tarkoitettuihin kuljetuksiin sekä muihin ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksiin sovelletaan VAK-lakia, jonka 10 luvussa säädetään turvatoimista. Lisäksi kuljetettaessa ydinmateriaaleja olisi noudatettava ehdotetun lain 24 §:ää.

Mitä tässä luvussa säädetään turvajärjestelyistä, sovelletaan, jos liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella kuljetetaan erityistä halkeamiskelpoista ainetta, käytettyä ydinpolttoainetta, sellaista reaktorin sydämessä säteilytettyä ydinpolttoainetta, joka on suunniteltu palautettavaksi reaktorin sydämeen sieltä poistamisen jälkeen, tai muuta ydinjätettä kerralla aktiivisuudeltaan enemmän kuin 1 TBq. Erityisen halkeamiskelpoiseen aineen osalta tarkemmat raja-arvot kuljetettavan määrän ja väkevöintiasteen osalta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella, ja ne olisivat samat kuin 2 momentissa tarkoitetaan. Momentissa tarkoitettua kuljettamista ei ole VAK-lain 2 §:n 3 kohdan mukaan ydinaineiden tai ydinjätteiden siirtäminen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Rajoitus olisi vastaava kuin säteilysuojelua ja säteilyaltistuksen rajoittamista koskevien säännösten soveltamisessa kuljetuksiin (ks. 45 §).

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin 2 momentissa ja 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista erityisistä halkeamiskelpoisista aineista keskeisiltä osin CPPNM-yleissopimusta ja YEA 17 §:n 1 momentin 1 kohtaa vastaavasti.

149 §. *Luvanhaltijan vastuu kuljetuksen turvajärjestelyistä.* Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltija vastaisi tässä luvussa säädetystä kuljetusta koskevien velvoitteiden noudattamisesta, jos kuljetus liittyy luvanhaltijan ydinlaitoksen toimintaan ja luvanhaltija huolehtii kuljetuksen järjestämisestä. Nykyisin luvanhaltijat huolehtivat ydinlaitoksen toimintaan liittyvien ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksista. Luvanhaltijan turvaohjesääntö ja turvaorganisaatio ovat tällöin pääsääntöisesti yhteiset ydinlaitokselle ja kuljetuksille. Pykälässä otettaisiin huomioon, että vastuu kuljetuksista voitaisiin toteuttaa myös muulla tavalla. Tällöin kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija vastaisi tässä luvussa säädetystä kuljetusta koskevien velvoitteiden noudattamisesta, ja tähän hyväksymisen haltijaan sovellettaisiin, mitä tässä luvussa säädetään luvanhaltijasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvoitteesta määritellä kuljetuksen turvajärjestelyjen toteuttamisen vastuista käytännössä ja niiden siirtymisestä kuljetuksen aikana kuljetuksen osapuolien kesken ennen kuljetukseen ryhtymistä. Osapuolilla voidaan tarkoittaa esim. kuljetuksen suorittajaa, vastaanottajaa, lähettäjää tai muita osapuolia tilanteissa, joissa siirrytään kuljetusmuodosta toiseen. VAK-lainsäädännössä ei ole määritelty tarkemmin turvajärjestelyvastuiden siirtymisestä kuljetusten aikana, minkä vuoksi tämä tulisi tapauskohtaisesti aina määrittää kuljetukselle, jotta turvajärjestelyjä koskevat vaatimukset täyttyvät koko kuljetuksen ajan. Kansainvälisistä velvoitteista johtuen kuljetuksen turvajärjestelyjen vastuut vaihtelevat jossain määrin kuljetusmuodon mukaan, mikä on otettava huomioon määriteltäessä turvajärjestelyvastuita käytännön tasolla.

150 §. *Turvajärjestelyjen perusteet.* Turvajärjestelyjen sisällöstä ja toiminnasta, jossa ehdotetun lain mukaisia turvajärjestelyjä vaaditaan, säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin (ks. kumottavan lain 7 l §:n 1 ja 2 momentti). Erillinen turvajärjestelyjen määritelmä ei sen sijaan olisi enää tarpeen (ks. kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 6 kohta). Turvajärjestelyihin sisältyvät mm. hallinnolliset, rakenteelliset, tekniset ja operatiiviset järjestelyt sekä tietoturvallisuus.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen ja 148 §:n 4 momentissa tarkoituksen kuljetuksen turvaamiseksi vaadittaisiin turvajärjestelyt, joiden tulisi olla riittävät suhteessa riskeihin tai muuhun turvallisuutta vaarantavaan toimintaan ja niiden mahdollisiin seurauksiin sekä niitä koskevan tilannekuvan perusteella arvioituihin suojaustarpeisiin. Luvanhaltijan turvajärjestelyihin liittyvät velvollisuudet ja vastuut olisivat kuten nykyisin. Keskeisiä luvanhaltijan asiakirjoja turvajärjestelyjen toimeenpanemiseksi olisivat turvaohjesääntö ja turvasuunnitelma, joista säädettäisiin 153 ja 154 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suojelupoliisi määrittelisi lainvastaisen toiminnan uhkakuvan ja Säteilyturvakeskus suunnitteluperusteuhan. Vastaava säännös on YEA 146 §:ssä. Luvanhaltijan turvajärjestelyjen olisi perustuttava suunnitteluperusteuhkaan, ja niitä olisi muutettava, jos suunnitteluperusteuhkassa tai tilannekuvassa tapahtuneet muutokset sitä edellyttäisivät. Suunnitteluperusteluhan sisällöstä säädettäisiin momentissa, ja erillinen suunnitteluperusteluhan määritelmä ei olisi tarpeen (ks. YEA 1 §:n 1 momentin 22 kohta).

Pykälän 3 momentin mukaan 1 ja 2 momenttia sovellettaisiin myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

151 §. *Laitosalue ja turvajärjestelyjen vyöhykkeet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin laitosalueen määrittelemisestä. Luvanhaltijan olisi määriteltävä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeinen alue laitosalueeksi.

Laitosalueen tulisi olla ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tarvittavan laaja. Vaatimusta sovellettaisiin myös ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta määritellä vyöhykkeet liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Kyseessä ovat sisäkkäiset vyöhykkeet turvajärjestelyjen syvyysuuntaisen puolustuksen tarkoituksenmukaiseksi toteuttamiseksi. Tietoverkkojen osalta vyöhykkeet voivat olla myös rinnakkaisia. Vyöhykkeiden määrittämisessä on mm. otettava huomioon ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden suojaaminen sekä turvallisuushkien ennalta ehkäisy, havaitseminen, viivytys ja vaste. Nykyisin turvajärjestelyvyöhykkeistä määrätään STUK-määräyksen Y/3/2020 4 §:ssä ja tarkemmin YVL-ohjeen A.11 3.4 kohdassa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

152 §. Laitosalueen valvonta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin laitosalueen valvontaa koskevasta luvanhaltijan velvollisuudesta. Laitosalueen määrittämisestä säädettäisiin 151 §:n 1 momentissa. Momentin mukainen velvollisuus koskisi myös laitosalueen ulkopuolella sijaitsevia laitoksen ohjaamiseen tai valvontaan käytettäviä tiloja ja tietojärjestelmiä. Tällä otettaisiin huomioon erityisesti sellaiset uudet ydinlaitoskonseptit, joissa toimintoja voi sijaita myös varsinaisen laitosalueen ulkopuolella, mutta joiden valvonnasta on vastaavalla tavalla varmistuttava. Tavoitteena on turvallisuutta vaarantavan toiminnan havaitseminen ja estäminen riittävän ajoissa. Kyseessä voi olla esim. luvaton tunkeutuminen laitosalueelle, epäilyttävät toimet tai vaaralliset materiaalit. Tavoitteena on myös ehkäistä ydinaineiden ja muiden ydinmateriaalien sekä ydinjätteiden luvaton pois vieminen laitosalueelta. Valvontaan kuuluu lisäksi turvallisuusmääräysten noudattamisen varmistaminen, mikä osaltaan ehkäisee vaaratilanteita.

Pykälän 2 momentissa olisi laitosalueen valvontaa koskeva täydentävä vaatimus. Sen mukaan laitosalueelle tulevaa tai sen ulkopuolella sijaitsevien ydinlaitoksen ohjaamiseen tai valvontaan käytettävien tilojen henkilö- ja tavaraliikennettä olisi valvottava. Momentti sisältäisi nimenomaisen vaatimuksen turvallisuustarkastuksen tekemiselle laitosalueelle tuleville henkilöille, kulkuneuvoille, tavaroille ja lähetyksille. Turvallisuustarkastus olisi mahdollista tehdä myös laitosalueelta poistuttaessa.

Pykälän 2 momentin turvallisuustarkastus ei koskisi poliisin, pelastustoimen, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien henkilöstöä taikka näiden kulkuneuvoja, välineistöä ja tavaroita, jos kyse on virkatehtävän suorittamisesta laitosalueella. Lisäksi kyseisten viranomaisten hallussa saattaa olla sellaisia välineitä, joille luvanhaltijan ei ole tarkoituksenmukaista tehdä turvallisuustarkastusta. Tämä ei kuitenkaan poistaisi henkilöiden tunnistamiseen liittyvien vaatimusten noudattamisvelvollisuutta. Kiireellisissä tilanteissa myös muun henkilön turvallisuustarkastus voitaisiin jättää riskiarvion perusteella suorittamatta, jos henkilö osallistuisi henkeen, terveyteen tai omaisuuteen kohdistuvan uhkan torjumiseen. Tämä voisi tarkoittaa esim. Säteilyturvakeskuksen valmiustoimintaan osallistuvaa henkilöä, luvanhaltijan omaa turvahenkilöä, pelastushenkilöstöä tai valmiustoiminnasta vastaavaa henkilöstöä. Luvanhaltija voisi riskiperusteisesti määritellä näiden henkilöiden turvallisuustarkastukseen liittyvän tarpeen eri tilanteissa.

Henkilö- ja tavaraliikenteen valvonnalla voidaan estää mm. turvallisuuden kannalta vaarallisten aineiden ja esineiden pääsy laitosalueelle ja ydinlaitokseen. Nykyisin velvollisuudesta määrätään STUK-määräyksen S/3/2020 7 §:ssä ja tarkennetaan YVL-ohjeen A.11 3.6 kohdassa. Turvallisuustarkastuksista säädettäisiin 162 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitetun ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen laitosalueen valvontaan sovellettaisiin 1 momenttia ja tällaisen laitoksen henkilö- ja tavaraliikenteen valvontaan 2 momenttia. Sen sijaan turvallisuustarkastuksia ei edellytettäisi. Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan velvollisuudesta määrittää laitosalue säädettäisiin 151 §:n 1 momentissa. Muuta 148 §:n 2 momentissa tarkoitettua ydinenergian käyttöpaikkaa ja sinne pääsyä olisi valvottava.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

153 §. Turvaohjesääntö. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen turvajärjestelyjä koskevasta luvanhaltijan turvaohjesäännöstä, jossa kuvataan mm. turvaorganisaatio, turvahenkilöiden voimankäyttövälineet ja niihin liittyvä koulutus. Luvanhaltijan kuljetusten turvajärjestelyjä koskevat asiat sisältyisivät myös turvaohjesääntöön ja yksityiskohtaisemmin kuljetuksen turvasuunnitelmaan. Turvaohjesääntö olisi pidettävä ajan tasalla, kuten kumottavan lain 7 o §:n 1 momentin nojalla. Turvaohjesääntö olisi kokonaisuudessaan salassa pidettävä 44 luvun perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin turvaohjesäännön hyväksymisen edellytyksestä eli käytännössä turvaohjesäännössä esitettävistä tiedoista. Sisällöltään se vastaisi kumottavan lain 7 o §:n 1 ja 2 momenttia, mutta hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin nykyistä tarkemmin ja turvaohjesääntöön sisällytettävien asioiden listaa on tiivistetty jonkin verran sekä samalla siirretty joitakin asioita turvasuunnitelmaan. Lisäksi hyväksymisen edellytyksenä olisi poliisilain 9 luvun 8 §:n nojalla sisäministeriön asetuksella vahvistettu liikkumis- ja oleskelurajoitusalue. Ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunta on pitänyt tärkeänä, että eri luvanhaltijoiden turvaohjesäännöt olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset. Tästä syystä sääntely olisi edelleen varsin yksityiskohtaista. Lisäksi luvanhaltijoiden on edellytetty noudattavan samanlaista turvaohjesäännön perusrakennetta. Turvaohjesäännön hyväksymismenettelyssä kuullaan eri viranomais tahoja, mm. asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaista. Turvaohjesäännön olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ennen kuin ydinlaitoksen rakentamislupa voidaan myöntää (ks. 30 luku).

Pykälän 3 momentin mukaan turvaohjesääntö olisi sovitettava yhteen pelastuslaissa tarkoitetun ulkoisen pelastussuunnitelman kanssa. Tästä ei kuitenkaan saisi seurata ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuuden vaarantumista. Pelastuslain 48 §:n 1 momentin mukaan ydinlaitos on erityistä vaaraa aiheuttava kohde, jota varten pelastuslaitoksen on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan eli luvanhaltijan kanssa. Lisäksi turvaohjesääntö olisi sovitettava yhteen sellaisten poliisin ydinlaitoksia tai kuljetuksia koskevien suunnitelmien kanssa, joista luvanhaltija saa tiedon.

154 §. Turvasuunnitelma. Turvasuunnitelmasta ja sen hyväksymisestä ei nykyisin säädetä suoraan kumottavassa laissa, mutta asia käsitellään rakentamisluvan ja käyttöluvan myöntämisen yhteydessä (ks. YEA 35 §:n 1 momentin 6 kohta, jossa viittaus alustavaan suunnitelmaan turvajärjestelyiksi, ja YEA 36 §:n 1 momentin 7 kohta, jossa viittaus turvajärjestelyjä koskevaan suunnitelmaan, sekä näihin liittyvä YEA 108 ja 110 §). Pykälässä ehdotetun mukaisesti turvasuunnitelmaa koskevat perussäännökset olisivat laissa. Turvasuunnitelman sisältöä sekä sen suhdetta turvaohjesääntöön ja ydinlaitoslupiin selkeytettäisiin, samoin Säteilyturvakeskuksen toimivaltaa asiassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen turvasuunnitelmaa koskevasta vaatimuksesta ja keskeisestä sisällöstä. Turvasuunnitelma on turvaohjesääntöä tarkentava asiakirja, ja siinä olisi myös kuvattava turvajärjestelyjen suunnitteluperusteet ja turvajärjestelyjä koskevien vaatimusten täyttyminen. Turvajärjestelyjen tekninen ja rakenteellinen toteutus käsitellään ja

ratkaistaan kuitenkin osin osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä. Turvasuunnitelma on salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti ja ehdotetun 44 luvun perusteella.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös ydinlaitoksen turvasuunnitelman hyväksymisestä sen mukaan kuin on ollut vakiintunut käytäntö. Ydinlaitoksen turvasuunnitelman olisi oltava hyväksytty, ennen kuin rakentamislupa voidaan myöntää (ks. 30 luku). Turvasuunnitelma olisi pidettävä ajan tasalla. Turvasuunnitelmaa olisi mm. päivitettävä, kun ydinlaitoksen rakentamisvaiheesta siirrytään ydinlaitoksen käyttöönottoon ja käyttöön. Turvasuunnitelmaan tehtyjen muutosten olisi oltava hyväksytty ennen kuin käyttö lupa voidaan myöntää (ks. 30 luku).

Pykälän 2 momentin mukaan myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan sovellettaisiin ydinlaitoksen turvasuunnitelmaa koskevaa sääntelyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuljetuksen turvasuunnitelmasta, jossa olisi esitettävä vastaavat asiat kuin 1 momentin mukaan edellytetään ydinlaitosten turvasuunnitelmilta. Kuljetuksen turvasuunnitelmaa ei hyväksyttäisi erikseen, vaan osana kuljetusta koskevaa Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä (ks. 186 §).

Pykälän 4 momentissa olisi turvasuunnitelman sisältöä koskeva Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

155 §. Turvajärjestelyjä koskeva varustelu. Pykälän 1 momentissa oleva hälytyskeskusta sekä turvajärjestelyjen edellyttämiä muita tiloja, välineitä, varusteita ja viestintäjärjestelmiä koskeva vaatimus olisi laissa uusi. Nykyisin vaatimus on osaksi STUK-määräyksen Y/3/2020 10 §:ssä, ja siitä määrätään tarkemmin YVL-ohjeen A.11 kohdassa 3.7 ja 3.9.

Hälytyskeskus on olennainen osa turvajärjestelyjä, ja sen avulla on mahdollista mm. keskitetysti valvoa tilannetta, seurata ja hallinnoida hälytyslaitteita ja muita järjestelmiä sekä käsitellä tietoja tilannekuvan muodostamiseksi. Hälytyskeskus toimii ensimmäisenä yhteyspisteenä, kun hätätilanteita, rikosepäilyjä tai muita ulkoisia uhkia ydinlaitoksen turvallisuudelle ilmenee. Hälytyskeskus on myös linkki eri viranomaisten (esim. poliisin, pelastuslaitoksen ja ensivasteyksiköiden) välillä, mikä mahdollistaa tehokkaan ja koordinoitun reagoinnin hätätilanteissa. Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että hälytyskeskus suunnitellaan asianmukaisesti (ks. myös 80 §:n ydinlaitoksen suunnittelua koskeva täydentävä vaatimus).

Turvajärjestelyjen operatiivista johtamista varten tarvitaan asianmukaiset tilat, välineet ja viestintäyhteydet. Ydinlaitoksella tarvitaan myös poliisin käyttöön osoitettu ja varustettu tila, josta poliisi voi johtaa toimintaa ydinlaitokseen kohdistuvan uhkatilanteen torjumiseksi. Lisäksi tarvitaan muita tiloja, esim. varahälytyskeskus, jos turvajärjestelyjen tehokas toteuttaminen sellaista edellyttää. Momentissa olisi myös vaatimus turvajärjestelyihin tarvittavan välineistön toimintakuntoisuudesta (esim. testaus) huolehtimisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan turvajärjestelyjen varusteluvaatimus koskisi myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettua laitosta ja muuta ydinenergian käyttöpaikkaa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

156 §. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilö. Pykälässä säädettäisiin nykyistä tarkemmin turvajärjestelyjen vastuuhenkilöstä ja tämän sijaisesta, näitä koskevista vaatimuksista ja

hyväksymisestä sekä näiden vastuista ja tehtävistä. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilön ei edellytetä jatkuvasti olevan ydinlaitoksella. Pykälä vastaisi kumottavan lain 7 i §:n 3–5 momenttia siltä osin kuin niissä säädetään turvajärjestelyjen vastuuhenkilöstä ja tämän varahenkilöstä, mutta vastuusta ja tehtävistä säädettäisiin 1 momentissa kuitenkin nykyistä tarkemmin. Kumottavan lain 55 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan Säteilyturvakeskus voi asettaa kelpoisuusehtoja ja tutkia näiden täyttämistä. Asiasta määrätään nykyisin yksityiskohtaisesti YVL-ohjeen A.4 liitteessä B. Pykälässä selvennettäisiin myös, että tässä luvussa tarkoitettuja kuljetuksia varten olisi oltava turvajärjestelyjen vastuuhenkilö. Ydinlaitoksen turvajärjestelyjen vastuuhenkilö voi myös hoitaa luvanhaltijan kuljetuksiin liittyvät 1 momentissa säädetty tehtävät, kuten nykyisin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös turvajärjestelyjen vastuuhenkilön varahenkilöstä, johon sovellettaisiin, mitä vastuuhenkilöstä säädetään. Varahenkilöstä säädetään kumottavan lain 7 i §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin turvajärjestelyjen vastuuhenkilöä koskevista vaatimuksista ja samalla hyväksymisen edellytyksistä vastaavasti kuin nykyisin. Momentin 1 kohdan perusteella turvajärjestelyjen vastuuhenkilön tulisi olla työsuhteessa luvanhaltijaan ja 2 kohdan mukaan perehtynyt turvajärjestelyihin. Momentin 3 kohdan mukaan henkilöllä tulisi olla tarvittava koulutus ja kokemus ydinlaitosten turvajärjestelyistä. Lisäksi vastuuhenkilöllä tulisi olla riittävät tiedot toimintaa koskevasta lainsäädännöstä ja muut tehtävien kannalta tarpeelliset tiedot ydinlaitoksen ja kuljetusten turvallisuudesta. Momentin 4 kohdan mukaan henkilön tulisi soveltaa tehtävän hoitamiseen. Lisäksi turvajärjestelyjen vastuuhenkilön nuhteettomuus ja luotettavuus tulisi olla 379 §:n mukaisesti selvitetty, kuten kumottavan lain 7 i §:n 7 momentin mukaan.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi erityisillä perusteilla hyväksyä turvajärjestelyjen vastuuhenkilöksi myös henkilön, joka on työsuhteessa sellaiseen samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella toimivaan luvanhaltijaan, jonka kanssa turvajärjestelyt olisi sovittava yhteen 148 §:n 3 momentin mukaisesti. Samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella saattaa toimia useita luvanhaltijoita, ja tällaisessa tilanteessa luvanhaltijoilla voisi olla sama turvajärjestelyjen vastuuhenkilö, jonka tulisi olla työsuhteessa yhteen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella toimivaan luvanhaltijaan.

Vastuuhenkilön olisi oltava hyväksytty ennen kuin ydinlaitoksen rakentamislupa tai kuljetusta koskeva hyväksyminen voidaan myöntää (ks. rakentamisluvan myöntämisen osalta 30 luku ja kuljetuksen hyväksymisen osalta 18 luku).

Turvajärjestelyjen vastuuhenkilöä koskevan hyväksymispäätöksen voimassaolosta ja hyväksymispäätöksen peruuttamisesta säädettäisiin 41 luvussa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 148 §:n 2 momentissa tarkoitettun laitoksen ja muun ydinenergian käyttöpaikan turvajärjestelyjen vastuuhenkilöstä ja tämän varahenkilöstä. Tehtävät olisivat rajatummalla kuin 1 momentissa säädetään, koska turvahenkilöitä ei edellytetä tällaisessa laitoksessa tai ydinenergian käyttöpaikassa. Kyseessä olevan laitoksen ja muun ydinenergian käyttöpaikan luvan haltijan velvollisuus varmistaa turvajärjestelyjen vastuuhenkilön ja tämän varahenkilön toimivalta ja mahdollisuudesta hoitaa tehtävänsä olisi vastaava kuin 1 momentin mukaan edellytetään. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilö ja tämän varahenkilö eivät olisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä, mutta näiden olisi täytettävä 2 momentin 1–4 kohdassa säädetty edellytykset.

157 §. *Turvahenkilöiden käyttämistä koskeva vaatimus.* Pykälässä säädettäisiin turvahenkilöiden käyttämistä koskevasta vaatimuksesta ja tähän liittyvästä rajoituksesta. Pykälän 1, 2 ja 4 momentti vastaisivat sisällöllisesti kumottavan lain 7 m §:n 1–3 momenttia. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu ydinlaitoksen turvaaminen pitäisi sisällään myös ydinlaitoksessa työskentelevät ja sitä koskevan liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen sekä laitoksen ohjaamiseen tai valvontaan liittyvät liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella sijaitsevat ydinlaitoksen tilat, jos näihin kohdistuva uhka vaarantaisi ydinlaitoksen turvallisuuden. Kuljetustapahtumaan sisältyy myös sen siihen liittyvä tilapäinen varastointi.

Pykälän 3 momentin mukaan kuljetuksen turvaamiseksi olisi sallittua käyttää turvahenkilön sijasta yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015), jäljempänä *turvapalvelulaki*, tarkoitettua vartijaa, jos kuljetetaan tuoretta ydinpolttoainetta tai aktiivisuudeltaan enintään vastaavaa erityistä halkeamiskelpoista ainetta. Vartijoiden pätevyysvaatimuksista ja toimivaltuuksista säädetään mainitussa laissa. Tämä olisi muutos nykytilanteeseen. Tällaisiin kuljetuksiin liittyvien riskien, erityisesti mahdollisten radioaktiivisten aineiden päästöjen kannalta arvioidaan vartijoiden käytön riittävän turvaamaan kuljetukset. Sen sijaan käytetyn ydinpolttoaineen kuljetukseen turvaamiseen vaadittaisiin edelleen aina turvahenkilöitä.

Sen lisäksi, mitä ehdotetussa laissa säädetään velvollisuudesta käyttää turvahenkilöitä, ydinlaitosten ja kuljetusten turvaamisessa käytetään turvapalvelulaissa tarkoitettuja vartijoita.

158 §. *Turvahenkilöille asetetut vaatimukset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin turvahenkilöä koskevista vaatimuksista vastaavasti kuin kumottavan lain 7 m §:n 4 momentissa ja 5 kohdassa säädetyn vaatimuksen osalta 7 w §:n 1 momentissa. Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 7 m §:n 6 momenttia. Pykälän 3 momentti vastaisi kumottavan lain 7 x §:ää. Työterveyshuoltolain 13 §:ssä säädetään työntekijän velvollisuudesta osallistua terveystarkastukseen.

159 §. *Turvahenkilön asu.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin turvahenkilön asua koskevista vaatimuksista vastaavasti kuin kumottavan lain 7 m §:n 5 momentissa. Säteilyturvakeskus voi kieltää 35 luvun nojalla asun, merkin tai tekstin käyttämisen, jos se ei täytä säädettyjä vaatimuksia. Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

160 §. *Turvahenkilön tehtävissä noudatettavat periaatteet.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 7 n §:n 1 momenttia, jota täydennettäisiin velvollisuudella noudattaa turvapalvelulain 9 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta. Mainitun pykälän mukainen salassapitovelvollisuus kattaa myös mm. liikesalaisuudet ja henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvia seikkoja, mutta turvajärjestelyjä koskevan salassapitovelvollisuuden osalta on osin päällekkäinen ehdotetussa 44 luvussa säädetyn kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta turvahenkilöön. Lisäksi pykälässä olisi informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että julkisen hallintotehtävän hoitaminen edellyttää henkilöiden toimivan virkavastuulla, ja pitänyt tärkeänä, että virkavastuusta määrätään laissa (PeVL 1/2008 vp ja 22/2020 vp). Rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain 40 luvussa.

161 §. *Turvahenkilön toimivaltuudet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin turvahenkilön toimivaltuuksista ydinlaitosta koskevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella vastaavasti kuin säädetään kumottavan lain 7 n §:n 2 momentin 1, 2 ja 4–9 kohdassa ja 3 momentissa. Toimivaltuudet olisivat voimassa liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella vastaavasti kuin

kumottavan lain 7 n §:n 4 momentin mukaan. Toimivaltuuksia täydennettäisiin kuitenkin siten, että miehittämättömien ilma-alusten lisäksi turvahenkilöllä olisi oikeus puuttua myös muun miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella.

Uutena toimivaltuutena olisi 1 momentin 10 kohdassa koiran käyttäminen turvallisuustarkastuksessa, mikä samoin kuin koiran käyttäminen voimankäyttövälineenä edellyttäisi, että koira on turvahenkilön ohjauksessaan hyväksytysti suorittanut Poliisiammattikorkeakoulun asettamat koulutusvaatimukset ja täyttää turvapalvelulain 21 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa säädetyt edellytykset. Ydinlaitosten turvallisuuden varmistamiseksi laadukas turvallisuustarkastus erityisesti räjähdysaineiden osalta on välttämätöntä. Koiran käyttäminen ydinlaitoksen turvallisuustarkastuksen tukena olisi tehokas ja joustava keino ottaen huomioon toimintaympäristön haasteet ja parantaisi turvallisuustarkastuksen luotettavuutta. Teknisten laitteiden käyttö turvallisuustarkastuksissa on mahdollista vain rajallisesti johtuen tarkastettavien kohteiden monimuotoisuudesta (esim. suuria komponentteja ja erilaisia materiaaleja, joiden purkaminen tai muut turvallisuustarkastuksen edellyttämät toimenpiteet eivät ole mahdollisia). Koiralla ei myöskään ole paikkasidonnaisuutta, kuten läpivalaisulaitteella. Koiran erityisten ominaisuuksien vuoksi sitä käytetään aktiivisesti esim. Tullin, Rajavartiolaitoksen ja poliisin toiminnassa sekä Ruotsissa ydinvoimalaitosten turvallisuustarkastuksissa.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Siinä säädettäisiin turvahenkilön toimivaltuuksista liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella sijaitsevista ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavien toimintojen ohjaamiseen käytettävissä tiloissa (esim. etävalvomossa). Käytännössä toimintoja voidaan turvallisuutta koskevien teknisten vaatimusten perusteella sijoittaa vain rajatusti laitosalueen ulkopuolelle. Säännöksessä otettaisiin huomioon sellaiset ydinlaitoskonseptit, joissa ydinlaitoksen ohjaamiseen liittyviä toimintoja voitaisiin suorittaa muualta kuin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueelta, mutta joita täytyy yhtä lailla suojata. Turvahenkilöiden toimivaltuudet olisivat tällaisissa tiloissa lähes vastaavat kuin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella kuitenkin siten, että 1 momentin 8–10 kohdassa säädettyjä toimivaltuuksia ei voisi käyttää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin turvahenkilön toimivaltuuksista kuljetusten yhteydessä selkeästi erikseen verrattuna toimivaltuuksiin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Momentin 1 kohdan mukaan turvahenkilöllä olisi oikeus käyttää 1 momentin 5–7 kohdassa säädettyjä toimivaltuuksia erityisesti vaarallisten esineiden ja esteiden poistamisen osalta ja lisäksi oikeus suorittaa turvallisuustarkastus tai päihdetestaus. Momentin 2 kohdan toimivaltuus olisi vastaava kuin kumottavan lain 7 n §:n 2 momentin 3 kohdassa. Sen sijaan 3 ja 4 kohdassa tarkennettaisiin soveltamista verrattuna kumottavan lain 7 n §:n 2 momentin 2 ja 5 kohtaan, koska toimivaltuudet olisivat voimassa liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella. Kynnys soveltamiseen olisi korkeampi ja edellyttäisi kuljetuksen vaarantumisen todennäköisyyttä.

162 §. Turvallisuustarkastus ja päihdetestaus. Pykälän 1–4 momentti vastaisivat keskeisiltä osin kumottavan lain 7 s §:ää. Pykälän 1 momenttiin olisi lisätty viittaus 152 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään viranomaisille tehtävien turvallisuustarkastusten rajoituksesta. Pykälän 2 momenttia täydennettäisiin nykyiseen verrattuna siten, että henkilöltä pois otetut esineet tai aineet olisi luovutettava kuljetustilanteessa tapahtuneen pois oton yhteydessä joko poliisille taikka henkilölle itselleen kuljetuksen päätyttyä. Pykälän 3 momentissa olevaa päihdetestausta koskevaa säännöstä täydennettäisiin rajaamalla virkatehtävää hoitava poliisin, pelastustoimen, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien henkilöstö säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta tiedottaa turvallisuustarkastuksesta ja päihdetestauksesta. Vastaava vaatimus on ydinlaitoksen alueen

osalta kumottavan lain 7 l §:n 3 momentissa, jossa viitataan yleisesti turvajärjestelyjä koskevaan tiedottamisvelvollisuuteen.

Pykälän 6 momentissa otettaisiin huomioon, että ydinlaitoksen kannalta keskeisiä toimintoja voi olla myös liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella. Momentin mukaan ydinlaitokseen kuuluvassa tilassa, joka sijaitsee liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella ja josta voidaan suorittaa laitoksen turvallisuuteen vaikuttavien toimintojen ohjaamista, sovellettaisiin 1–5 momenttia.

163 §. *Turvahenkilön voimankäyttövälineet.* Pykälässä säädettäisiin turvahenkilön voimankäyttövälineistä vastaavasti kuin nykyisin säädetään kumottavan lain 7 u §:n 1–3 momentissa. Sääntelyä täydennettäisiin vaatimuksella, jonka mukaan voimankäyttövälineiden tulisi olla luvanhaltijan tai sen lukuun toimivan hallinnoimia. Turvapalvelulaissa tarkoitettu vartija saa tietyin rajoituksin käyttää omia voimankäyttövälineitä. Ehdotetussa laissa tätä mahdollisuutta ei olisi ydinlaitoksiin liittyvien erityispiirteiden takia.

164 §. *Sitominen.* Pykälässä säädettäisiin turvahenkilön suorittamasta sitomisesta. Säännös olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan turvahenkilö saisi rajoittaa ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuutta vaarantavan henkilön liikkumis- ja toimintavapautta käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla. Sitominen olisi mahdollista, jos rajoittaminen on välttämätöntä ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi, henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi. Säännös olisi asiallisesti poliisilain sääntelyä vastaava, mutta sopeutettuna ydinlaitosten toimintaympäristöön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sitomisen ajallisesta rajoituksesta. Sitominen olisi sallittua vain niin pitkään kuin se on välttämätöntä, mutta korkeintaan siihen asti, kunnes henkilö on saatettu poliisiin haltuun. Tällaisessa tilanteessa poliisi päättäisi joko henkilön sitomisen jatkamisesta tai liikkumis- ja toimintavapauden palauttamisesta.

165 §. *Voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttö.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin oikeudesta käyttää voimakeinoja vastaavasti kuin säädetään kumottavan lain 7 t §:n 1 momentissa. Voimakeinojen käyttö pitää sisällään voimankäyttövälineiden käytön. Ampuma-aseiden käyttö olisi kuitenkin 3 momentin mukaan rajoitettu vastaavasti kuin säädetään kumottavan lain 7 u §:n 4 ja 5 momentissa. Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta säädettäisiin kootusti 166 §:ssä, mutta ampuma-aseen käyttäminen olisi mahdollista ehdotuksen mukaan myös miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumiseksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) soveltamisesta kiinniotettuihin vastaavasti kuin säädetään turvapalvelu lain 44 §:n 1 momentissa säiliössä pidettyjen kohtelusta. Asiasta ei säädetä kumottavassa laissa. Muutoin momentti vastaisi kumottavan lain 7 t §:n 2 momenttia.

166 §. *Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttuminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 7 v §:n 1 ja 4 momenttia ja 7 v §:n 1 momentin kanssa osin päällekkäistä 7 n §:n 2 momentin 9 kohtaa ja 4 momenttia. Toimivaltuudet säädettäisiin ilmailulain 11 §:n nojalla perustetun alueen lisäksi koskemaan myös ilmailulain 11 a §:n nojalla perustettua UAS-ilmatilavyöhykettä, joka koskee erityisesti miehittämättömän ilmailun rajoittamista ja kieltämistä kyseisillä alueilla. Ilmailulain sääntelyä on täydennetty tältä osin edellisen kumottavan lain asiaa koskevan muutoksen jälkeen, minkä vuoksi sääntelyn täydentäminen

tältä osin on tarpeen. Turvahenkilöllä olisi oikeus voimakeinojen käyttöön miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Erikseen ei olisi tarpeen viitata tähän 165 §:n 1 momentissa (vrt. kumottavan lain 7 t §:n 1 momentissa oleva viittaus miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumisesta).

Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 7 v §:n 2 momenttia, mutta asioista säädettäisiin hieman tiiviimmin. Turvahenkilön osaamista ja koulutusta koskevaa vaatimusta ei olisi tarpeen toistaa, koska asiasta säädetään jo kattavasti 158 §:ssä.

Pykälän 3 momentti vastaisi kumottavan lain 7 v §:n 3 momenttia. Sääntelyä kuitenkin täydennettäisiin siten, että radioviestintää koskevan tiedon, välitystiedon ja sijaintitiedon luovuttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle säädettäisiin erikseen rinnakkaisena vaihtoehtona tiedon hävittämiseksi.

Pykälän 4 momenttiin säädettäisiin muiden miehittämättömien kulkuneuvojen kuin ilma-alusten kulkuun puuttumisesta. Säännös olisi uusi. Toimivaltuus olisi rajattu ydinlaitoksen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueelle silloin, kun miehittämättömän kulkuneuvo saapuu oikeudetta mainitulle alueelle. Tällaisten kulkuneuvojen osalta sovellettaisiin muutoin vastaavia säännöksiä kuin miehittämättömien ilma-alusten osalta.

167 §. *Turvajärjestelyihin liittyvät ilmoitusvelvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin kootusti tapahtumailmoituksesta ja muista turvajärjestelyihin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista. Sääntely vastaisi kumottavan lain 7 n §:n 5 momentissa, 7 t §:n 3 ja 4 momentissa ja 7 v §:n 5 momentissa olevaa sääntelyä. Sääntelyssä olisi otettu huomioon, että myös muiden miehittämättömien kulkuneuvojen kuin ilma-alusten kulkuun olisi ehdotuksen mukaan mahdollista puuttua.

168 §. *Turvajärjestelyihin liittyvät harjoitukset.* Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että ydinlaitosten ja kuljetusten turvajärjestelyjen toteuttamista harjoitellaan säännöllisesti. Tämä edellyttäisi suunnitelmallisuutta. Harjoituksia koskeva vaatimus on kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 22 kohdan nojalla annetun STUK-määräyksen Y/3/2020 6 §:ssä, jota tarkennetaan YVL-ohjeen A.11 6.2 kohdassa. Turvajärjestelyihin liittyvät harjoitukset ovat keskeisiä turvaohjesäännön ja turvasuunnitelman mukaisen toiminnan varmistamiseksi, valmiuden parantamiseksi ja riskien hallitsemiseksi uhkatilanteissa sekä turvaorganisaation ja muiden keskeisten toimijoiden yhteistyön vahvistamiseksi. Harjoitukset parantavat henkilöstön valmistautumista erilaisiin uhkatilanteisiin sekä tukevat organisaation tehokasta ja koordinoitua toimintaa. Harjoituksissa voidaan myös testata turvajärjestelyjen ja toimintasuunnitelmien toimivuutta käytännössä sekä näin tunnistaa mahdolliset puutteet ja kehittämistarpeet.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että luvanhaltija ilmoittaisi harjoituksista Säteilyturvakeskukselle ja muille asian kannalta keskeisille viranomaisille, esim. alueella toimivaltaiselle pelastuslaitokselle ja poliisille. Monimutkaisissa turvallisuustilanteissa useiden eri tahojen (esim. pelastushenkilöstön, poliisin ja organisaation oman turvallisuushenkilöstön) tulee toimia yhdessä. Harjoitukset edistäisivät yhteistyön sujuvuutta ja tehokkuutta.

Pykälän 3 momentin mukaan myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan sovellettaisiin 1 ja 2 momenttia.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

169 §. *Turvajärjestelyihin liittyvät arvioinnit.* Turvajärjestelyjen arvioinnin tarkoituksena on selvittää, ovatko ydinlaitoksen ja kuljetusten turvajärjestelyt riittävät, ja tunnistaa mahdolliset parannuskohteet. Riippumattomat arvioijat voivat auttaa tunnistamaan ja arvioimaan mahdollisia riskejä, joita organisaatio itse on saattanut aliarvioida. Tämä auttaa kehittämään tehokkaampia riskienhallintakäytäntöjä. Myös muuttuvan uhkakuvan vuoksi on perusteltua, että luvanhaltija toteuttaa riippumattoman tahon arviointeja määrävälein. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu riippumaton taho voi olla esim. konsultti tai ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnan tätä tarkoitusta varten asettama työryhmä. Arviointiryhmä tarvitsee työnsä tekemiseksi tiettyjä turvallisuusluokiteltuja aineistoja, ja tietyin edellytyksin ne voidaan luovuttaa arvioinnin ajaksi ryhmän käyttöön (ks. 455 §). Arvioinnin jälkeen on huolehdittava turvallisuusluokitellun aineistojen poiskeräämisestä ja hävittämisestä dokumentoidusti. Vaatimus perustuu nykyisin YVL-ohjeen A.11 6.1 kohtaan.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

17 luku - Säteilyturvallisuuspoikkeamat ja valmiustilanteet

170 §. *Säteilyturvallisuuspoikkeamat.* Pykälän 1 momentin vaatimus varautua ydinlaitoksessa säteilyturvallisuuspoikkeamaan vastaisi säteilylain 23 §:ää osaksi ja 129 §:ää, jota sovelletaan kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla. Säteilyturvallisuuspoikkeama ydinlaitoksessa on turvallisuuden kannalta merkitykseltään rajattu tapahtuma, esim. radioaktiivisen kontaminaation paikallinen leviäminen jätteen käsittelyn yhteydessä. Säteilyturvallisuuspoikkeamat eivät pääsääntöisesti vaadi valmiustoiminnan käynnistämistä. Luvanhaltijan olisi säteilyturvallisuuspoikkeamaan varautumista varten laadittava toimintasuunnitelmaa ja huolehdittava toimintasuunnitelman mukaisten toimien harjoitusten järjestämisestä. Valmiusjärjestelyihin liittyvät suunnitelmat voivat kattaa myös säteilyturvallisuuspoikkeamiin ja säteilyvaaratilanteisiin valmistautumisen.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

171 §. *Toimet säteilyturvallisuuspoikkeamassa.* Pykälän 1 momentin mukainen luvanhaltijan velvollisuus ryhtyä toimiin säteilyturvallisuuspoikkeamassa vastaisi säteilylain 130 §:n 1 ja 3 momenttia. Luvanhaltijan toimiin säteilyturvallisuuspoikkeaman jälkeen sovellettaisiin säteilylain 131 §:n 1–3 momenttia. Nykyisin säteilylain 130 ja 131 §:ää on noudatettava kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

172 §. *Valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevien säännösten soveltamisrajaus.* Kumottavan lain valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevia säännöksiä (ks. erit. kumottavan lain 7 p § ja 9 §:n 2 momentti) sovelletaan nykyisin kaikkiin ydinlaitoksiin. Tämän ei katsota kuitenkaan olevan välttämätöntä tietyissä tilanteissa ottaen huomioon ydinlaitoksen häiriöistä tai onnettomuuksista mahdollisesti aiheutuvat seuraukset. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevien 173–181 §:n soveltamisesta.

Pykälän mukaan Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä poikkeamisen 173–181 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamiseen. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 kohdan mukaan, että ydinlaitoksessa kerralla käsiteltävien tai varastoitavien ydinaineiden tai ydinjätteiden määrä on vähäinen (esim. pieni tutkimusreaktori tai maaperäloppusijoituslaitos) tai ydinlaitos on käytöstäpoistovaiheessa. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 2 kohdan mukaan, että

säteilyturvallisuuden vaarantumisen riski toiminnassa olisi kokonaisuutena arvioiden ja ottaen huomioon mahdolliset häiriö- ja onnettomuustilanteet vähäinen. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 3 kohdan mukaan, että mahdollisuus ydinlaitoksen häiriöstä tai onnettomuudesta väestön annosrajaa suuremmalle altistukselle olisi erittäin pieni. Altistumisen annosrajoista säädetään ionisoivasta säteilystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa, ja se on väestölle 1 millisievert vuodessa. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 4 kohdan mukaan, että varautuminen häiriö- ja onnettomuustilanteisiin olisi riittävä. Säteilyturvakeskuksen olisi arvioitava, riittäisikö säteilyturvallisuuspoikkeamaa koskevan 170 ja 171 §:n ja säteilyvaaratilannetta koskeva 182 §:n noudattaminen vai olisiko joltain osin myös sovellettava 173–181 §:ää. Työntekijöiden altistumista ei sen sijaan arvioitaisi, vaan siihen sovellettaisiin säteilyturvallisuuspoikkeamaa koskevia säännöksiä. Kun kyse on uuden ydinlaitoksen suunnittelusta, pykälässä tarkoitettua poikkeamismahdollisuutta voisi hakea samanaikaisesti kuin haetaan ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä. Kun kyseessä on esim. käytöstäpoistovaiheessa oleva ydinlaitos, pykälässä tarkoitettua poikkeamismahdollisuutta voisi hakea, kun ydinlaitoksen käytöstäpoistolupaa koskeva hakemus on vireillä.

173 §. Valmiusjärjestelyt. Ydinlaitosta varten on oltava valmiusjärjestelyt (ks. erit. kumottavan lain 7 p § ja 9 §:n 2 momentti). Sääntelyä tarkennettaisiin ja siirrettäisiin lakitasolle, mutta vaatimustaso on tarkoitus säilyttää nykyistä vastaavana. Valmiusjärjestelyjä koskevat vaatimukset vaikuttavat ydinlaitoksen suunnitteluun, esim. toimintojen sijoittumiseen ja tilaratkaisuihin.

Pykälän 1 momentissa olisi ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjä koskeva perusvaatimus. Valmiusjärjestelyillä varaudutaan ydinlaitoksen valmiustilanteeseen eli ydinlaitoksen onnettomuuteen tai muuhun tapahtumaan, jossa laitoksen turvallisuus heikkenee tai uhkaa heiketä tai joka edellyttää toimintavalmiuden tehostamista laitoksen turvallisuuden varmistamiseksi, sekä toteutetaan tarvittavat toimenpiteet tilanteen hallitsemiseksi ja haitallisten vaikutusten estämiseksi tai rajoittamiseksi. Edellä viitattuja muita turvallisuutta heikentäviä tapahtumia voivat olla esim. myrsky tai muu luonnonilmiön taikka ulkopuolisen tunkeutuminen laitosalueelle. Varautuminen tarkoittaisi tässä varautumista toimintaan tai toimenpiteisiin. Valmiustilanteet luokitellaan varautumistilanteiksi, laitoshätätilanteiksi ja yleishätätilanteiksi (ks. tarkemmin 180 §:n 1 momentin perustelut). Valmiusjärjestelyt eivät enää olisi tarpeen, kun laitosalueella ei ole jäljellä ydinaineita tai ydinjätteitä tai ydinjätteet on loppusijoitettu laitosalueelle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmiusjärjestelyjen suunnittelua koskevista vaatimuksista. Ydinlaitokseen kohdistuvat vaarat ja riskit olisi arvioitava ja analysoitava ennakkoon. Vaara- ja riskianalyysien perusteella olisi määriteltävä varautuminen ja vaikutusten lieventämiseksi tarvittava vaste sekä mitoitettava valmiustoiminta niiden mukaisesti. Lisäksi valmiusjärjestelyissä ja niiden mitoituksessa olisi varauduttava sellaisiin tapahtumiin, joita ei analyysissä ole osattu ottaa huomioon. Valmiusjärjestelyissä olisi myös otettava huomioon sellaiset häiriö- ja onnettomuustilanteet, joista voi seurata säteilyvaaratilanne, ja järjestelyjen on kyettävä täyttämään tavoitteensa tällaisissa tilanteissa. Säteilyvaaratilanteessa luvanhaltijan pitäisi pystyä mm. seuraamaan tilannetta ja tekemään arvioita tilanteen kehityksestä laitoksella ja ympäristössä. Valmiusorganisaation olisi kyettävä seuraamaan radioaktiivisten aineiden leviämistä laitoksella ja päästöä ympäristössä sekä kyettävä seuraamaan ja ennustamaan päästön aiheuttamia vaikutuksia. Huomioon otettavaa tällöin on esim. viranomaisen tukeminen suojelutoimien päätöksenteossa ja toteuttamisessa, säteilyvaaratyöntekijöitä koskevien säännösten noudattamiseen liittyvät velvollisuudet sekä toiminta tilanteissa, joissa laitoksen ympäristössä joudutaan toteuttamaan suojelutoimia ja jotka voivat myös haitata kulkua laitokselle.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

174 §. Valmiusjärjestelyjen yhteensovittaminen. Pykälän 1 momentin mukainen vaatimus sovittaa ydinlaitosta koskevat valmiusjärjestelyt yhteen viranomaisten laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa vastaisi kumottavan lain 7 p §:n 4 momenttia. Luvanhaltijan velvollisuus huolehtia valmiusjärjestelyistä vastaisi kumottavan lain 9 §:n 2 momenttia. Lisäksi pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta toimia viranomaisten kanssa yhteistyössä valmiustilanteessa ja sen jälkitilanteessa.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu yhteensovittaminen olisi tarpeen mm. ydinlaitoksen lähialueelle tarvittavien varoittamisjärjestelmien ja järjestelyjen osalta (esim. suurtehohälyttimet). Momentissa tarkoitettuja pelastus- ja valmiussuunnitelmia on mm. pelastuslain 48 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma.

Pykälän 2 momentissa oleva vaatimus sovittaa samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella tai muuten välittömästi toistensa läheisyydessä sijaitsevia ydinlaitoksia koskevat valmiusjärjestelyt yhteen on laissa uusi. Käytännössä tätä on jo edellytetty, koska ydinlaitoksen turvallisuus voi heikentyä mm. sen lähistöllä olevissa ydinlaitoksissa aiheutuvien vaaratilanteiden takia. Liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen määriteltäisiin 5 §:n 1 momentin 39 kohdassa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

175 §. Valmiusorganisaatio. Pykälän 1 momentissa säädettävä vaatimus vastaisi kumottavan lain 7 p §:n 3 momenttia. Valmiusorganisaation perustehtävänä olisi valmiustilanteessa tehdä tarpeelliset toimenpiteet tilanteen hallitsemiseksi ja säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi. Lisäksi valmiusorganisaatiolla olisi valmiustilanteessa mahdollisuus määrätä turvallisuuden kannalta välttämättömistä toimenpiteistä, jotka koskevat muita samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella olevia ydinlaitoksia, esim. määrätä ydinlaitos pysäytettäväksi tai tuottamaan sähköä. Toimenpiteillä ei kuitenkaan saisi vaarantaa näiden ydinlaitosten turvallisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin valmiusorganisaation henkilöresursseista ja organisaatioon kuuluvien henkilöiden koulutuksesta mm. säännöllisin valmiusharjoituksin. Henkilöresurssien mitoituksessa olisi varauduttava siihen, että valmiustoimintaa on tarpeen jatkaa suunnitellussa laajuudessa pitkän aikaa. Valmiusorganisaation kuuluvat henkilöt, jotka voivat altistua valmiustilanteessa, ovat säteilyvaaratilanteessa säteilyvaaratyöntekijöitä. Tästä syystä heihin ei säteilyvaaratilanteessa sovelleta säteilytyöntekijän säännöksiä riippumatta siitä, ovatko he normaalitilanteessa säteilytyöntekijöitä. Tästä seuraa mm. se, että säteilyvaaratilanteessa valmiusorganisaatioon kuuluville henkilöille on järjestettävä säteilylain mukainen annosolosuhteiden tarkkailu henkilökohtaisen annostarkkailun mukaan. Tämä mahdollistaa säteilyvaaratilanteessa käyttökelpoisemmat ja tilanteen mukaiset järjestelyt työntekijöiden annosten määrittelyä. Valmiusorganisaatiossa tarvittavan osaamisen perusteella annettuun koulutukseen tulisi sisältyä vähintään samat asiat kuin säteilylain 136 §:n mukaan edellytetään säteilyvaaratyöntekijöiden koulutukselta. Valmiusharjoituksia olisi järjestettävä säännöllisesti, pääsääntöisesti vuosittain. Valmiusharjoituksissa olisi pyrittävä noudattamaan todelliseen valmiustilanteeseen rinnastettavia olosuhteita.

Pykälän 3 momentin tiloja, välineitä, varusteita ja viestintäjärjestelmiä vastaava vaatimus on kumottavan lain 7 p §:n 3 momentissa. Valmiusorganisaatiolla olisi tarpeen olla sellaiset tilat, joista tilanteen vaatimia toimenpiteitä voidaan johtaa ja joista on pääsy tilanteen hoitamisen edellyttämiin paikkoihin. Tilojen tulisi olla mitoitettu mahdollistamaan myös toiminnan

jatkuminen pidempään sekä soveltua valmiusorganisaation kouluttamiseen ja harjoitteluun. Lisäksi valmiustilanteen johtamiseen olisi oltava varatilat.

Valmiusorganisaation varusteet, välineet ja viestintäjärjestelmät olisi tarpeen mitoittaa valmiustoiminnan laajuuden mukaan ja sijoittaa valmiusorganisaation toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisesti. Varusteita olisi pidettävä varastoituna riittävästi ennakkoon, jotta valmiustilanteessa niitä on käytettävissä riittävästi riippumatta mahdollisesta saatavuuden heikkenemisestä. Säteilyvaaratilanteen arvioimiseksi ja seuraamiseksi tarvitaan välineitä esim. erilaisiin säteilymittauksiin ja meteorologisiin mittauksiin. Viestinnän turvaaminen valmiustilanteessa edellyttäisi, että on olemassa useita toisistaan riippumattomia viestintäjärjestelmiä.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

176 §. Valmiussuunnitelma. Valmiusjärjestelyjen suunnittelua koskevat vaatimukset perustuvat nykyisin Säteilyturvakeskuksen kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 23 kohdan nojalla antamaan määräykseen Y/2/2024. Sääntelyä tarkennettaisiin lakitasolla. Nykyisin YEA 108 ja 110 §:n nojalla vaaditaan valmiusjärjestelyjen olevan Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä, mutta ehdotuksen mukaan tämä korvautuisi valmiusjärjestelyjä konkretisoivan valmiussuunnitelman hyväksymistä koskevalla vaatimuksella. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valmiussuunnitelman laatimista koskevasta velvollisuudesta sekä suunnitelman keskeisestä sisällöstä ja samalla sen hyväksymisen edellytyksistä. Valmiussuunnitelma on kokonaisuus, jossa olisi kuvattava sekä varautuminen että vaste. Kun luvanhaltijan toiminta on valmiussuunnitelman mukaista, vastaa se sekä ydinlaitoksen tavanomaisen käytön varautumisvaatimuksia että valmiustilanteen aikaisesta vasteesta. Valmiussuunnitelmassa olisi kuvattava koko suunniteltu valmiustoiminta, mukaan lukien kuvaus varautumista edellyttävistä uhkista ja riskeistä. Valmiussuunnitelmassa olisi kuvattava valmiusorganisaatio, sen toiminta ja tilat sekä sen tarvitsemat varusteet, välineet ja viestintäjärjestelmät ja niiden käyttö toiminnan edellyttämällä tavalla riittävän yksityiskohtaisesti. Valmiussuunnitelma voi koostua erillisistä osakokonaisuuksista.

Valmiussuunnitelman laajuus muuttuu ydinlaitoksen elinkaaren vaiheissa, erityisesti ydinlaitoshankkeen alkuvaiheessa ja käytöstäpoistovaiheessa. Alkuvaiheessa on oleellista laatia valmiussuunnitelma siinä laajuudessa, että laitoksen suunnittelussa mm. valmiustoiminnan vaatimat tilat mitoitetaan riittävän suuriksi ja sijoitetaan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisesti, jotta valmiissa laitoksessa voidaan toteuttaa valmiustilanteeseen liittyvät toimenpiteet tehokkaasti (esim. valmiusorganisaatio ja sen tarvitsemat toimintaa ja tiloja mitoittavat välineet ja varusteet on tarpeen tunnistaa jo ydinlaitoskonseptissa). Laitoksen käytöstäpoiston yhteydessä laitos muuttuu, ja suunnitelman tulee vastata laitoksesta aiheutuvia uhkia ja riskejä.

Valmiussuunnitelman olisi oltava rakentamisluvan myöntämisestä päätettäessä sellaisella tasolla, että ydinlaitoksen tila-, sijoitus- ja järjestelmäsuunnitteluun on voitu antaa riittävästi tietoa valmiusjärjestelyjen toteuttamiseksi käyttövaiheessa. Valmiussuunnitelmaa olisi tarkennettava ja täydennettävä ydinlaitoksen rakentamisen edetessä käytön vaatimalle tasolle. Ydinlaitoksen käyttöönotto edellyttäisi, että valmiussuunnitelma on ydinlaitoksen toiminnan kannalta riittävä. Tämä olisi käyttöluvan myöntämisen edellytys, mutta Säteilyturvakeskus arvioisi asiaa vielä uudestaan ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista. Lisäksi valmiusjärjestelyjen edellyttämiin huonetiloihin, kulkureitteihin, viestintäjärjestelmiin ja tiedonsiirtojärjestelmiin olisi varauduttava osana ydinlaitoksen suunnittelua 9 luvun mukaan, ja suunnittelua arvioitaisiin osana ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelua 10 luvun mukaan.

Pykälän 1 momentin mukaan valmiussuunnitelma olisi pidettävä ajan tasalla. Tämä edellyttää, että valmiussuunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti ja siihen tehdään tarvittaessa muutoksia, mm. omat ja muiden luvanhaltijoiden kokemukset sekä tutkimustieto olisi otettava huomioon muutostarpeita arvioitaessa. Valmiussuunnitelma on salassa pidettävä julkisuulain 24 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaisesti ja 44 luvun mukaan.

Pykälän 2 momentin nojalla luvanhaltijan olisi toimitettava hyväksytty valmiussuunnitelma asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle. Ydinlaitos on pelastuslain 48 §:ssä tarkoitettu erityistä vaaraa aiheuttava kohde, josta pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

177 §. *Ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjen toimintaohjeet.* Pykälässä säädettäisiin valmiussuunnitelmaa tarkentavista ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjen toimintaohjeista. Pykälän 1 momentin mukaan toimintaohjeissa olisi esitettävä valmiusjärjestelyjen hallinnollinen, operatiivinen ja tekninen toteutus. Valmiussuunnitelmassa olisi otettava kantaa, millaisia ohjeita toiminnassa tarvitaan. Toimintaohjeita voi olla organisaation osille, yksittäisille henkilöille, toiminnolle ja varusteille. Toimintaohjeissa voidaan viitata ydinlaitoksen sekä sen järjestelmiä ja laitteita koskeviin ohjeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan valmiusjärjestelyjen toimintaohjeisiin olisi tarvittaessa tehtävä muutoksia. Toimintaohjeille ja niiden muuttamiselle ei enää edellytettäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Niihin liittyvästä tietojen toimittamista koskevasta velvollisuudesta säädettäisiin 36 luvussa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

178 §. *Tiedottaminen valmiustilanteeseen varautumisesta.* Pykälän mukaan luvanhaltija olisi velvollinen yhteistyössä asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaisen ja Säteilyturvakeskuksen kanssa tiedottamaan valmiustilanteeseen varautumisesta ja laatimaan tätä varten ohjeet. Ohjeissa olisi kuvatta erityisesti, miten valmiustilanteesta varoitetaan sekä miten siinä on toimittava ja suojauduttava. Ohjeet on tarpeen laatia yhteistyössä viranomaisten kanssa, koska pelastusviranomainen on evakuoimisen asiantuntija ja Säteilyturvakeskus säteilyturvallisuuden asiantuntija.

Pelastuslain 32 §:n mukaan pelastustoimintaan kuuluu uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen. Pelastusviranomainen on toimivaltainen viranomainen ihmisten ja omaisuuden kiireellisessä evakuoinnissa, joka myös tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhan vuoksi.

Tiedottamiseen sovellettaisiin lisäksi, mitä säteilylain 133 §:ssä säädetään säteilyvaaratilanteesta tiedottamisesta ja sen nojalla annetussa sisäministeriön asetuksessa tiedottamisesta säteilyvaaratilanteesta (774/2011).

179 §. *Kulkuyhteyksien järjestäminen valmiustilanteessa.* Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan ja pelastus- ja muiden viranomaisten yhteistyöstä erityisesti valmiustilanteisiin liittyvien kulkuyhteyksien suunnittelussa ja järjestämisessä. Säännös olisi uusi lakitasolla, mutta käytännössä asia on jo toteutettu nykyisen luvanhaltijoiden osalta yhteistyössä pelastuslaitoksen ja muiden sille virka-apua antavien viranomaisten kanssa. Kulkuyhteyksiä

tarvitaan evakuoointeihin ja valmiustilanteen hallintaan erityisesti pitkäkestoisessa tilanteessa, jossa alueella voidaan tarvita merkittävästi kalustoa ja muuta materiaalia kuten polttoainetta. Kokemukset Fukushima ydinvoimalaitosonnettomuuden kulkuyhteyksien merkittävydestä nousivat esiin EU:n stressitesteissä. Vaatimus perustuu nykyisin YVL-ohjeeseen C.5. Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR 7 osan 8 vaatimuksen 5.27 kohdan ja 24 vaatimuksen mukaan yhteiskunnan olisi osallistuttava valmiustilanteiden aikaisen logistiikan järjestämiseen.

Pykälän 1 momentissa velvoitettaisiin luvanhaltija suunnittelemaan ydinlaitoksen kulkuyhteyksien järjestäminen valmiustilanteissa asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaisen ja muiden viranomaisten kanssa. Asiasta ei säädetä kumottavassa laissa, mutta yhteistyötä asiassa on tehty jo aikaisemmin. Kulkuyhteydet ovat valmiustilanteen hoitamisen kannalta olennaisia, koska mm. henkilö- ja tavaraliikenteen on toimittava myös valmiustilanteen aikana. Valmiustilanne voi jatkua kauemmin kuin pelastustoiminta. Kulkuyhteyksien suunnittelu sisältää suunnitelmat myös poikkeuksellisten kulkuyhteyksien käytöstä (esim. meritse tapahtuvat yhteydet), mutta myös kulkuyhteyksien palauttamista koskevat suunnitelmat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaisen ja muiden viranomaisten velvollisuudeksi avustaa kulkuyhteyksien järjestämisessä laitosalueelle. Kulkuyhteyksien järjestämiseen katsottaisiin kuuluvan myös niiden palauttaminen erityisesti alueella, missä luvanhaltijalla ei ole toimivaltaa. Muulla viranomaisella tarkoitetaan esim. Puolustusvoimia, jolla voi olla käytettävissään kulkuyhteyksien palauttamiseen tarvittavaa kalustoa. Luvanhaltijan olisi avustettava viranomaisia kulkuyhteyden palauttamisessa hallitsemallaan alueella, mutta myös sen ulkopuolella erityisesti tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Valmiustilanteen poikkeuksellisen luonteen takia viranomainen voisi tarvita luvanhaltijan apua toimissa, joihin ei ole osattu varautua. Luvanhaltijan tulisi avustaa viranomaisia mahdollisuuksien mukaan myös ennalta suunnittelemissa tapauksissa.

180 §. Toiminta valmiustilanteissa. Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuuksista valmiustilanteessa. Nykyisin niistä määrätään kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 23 kohdan nojalla annetussa STUK-määräyksessä Y/2/2024.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi valmiustilanteessa viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin tilanteen hallitsemiseksi ja säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Tämä edellyttää, että valmiustilanteet tunnistetaan välittömästi.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet olisi mitoitettava tilanteen vakavuuden edellyttämällä tavalla. Valmiustilanteet jakaantuvat vakavuuden ja hallittavuuden perusteella useisiin tasoihin. Kumottavan säännösten mukaan valmiustilanteet jaetaan kolmeen tasoon (ks. Y/2/2024, 4 §). Näistä lievin on varautumistilanne eli poikkeuksellinen tilanne, jossa laitoksen turvallisuustaso halutaan varmistaa (esim. poikkeukselliset sääolosuhteet). Laitoshätätilanne on varautumistilannetta vakavampi, ja siitä on kyse, kun laitoksen turvallisuus heikkenee tai uhkaa heiketä merkittävästi. Laitoshätätilanteessa vaikutuksien ei oleteta ulottuvan laitosalueen ulkopuolelle. Yleishätätilannetta on vakavin valmiustilanne, ja sillä on aina vaikutusta laitosalueen ulkopuolella. Yleishätätilanteessa on olemassa vaara, että radioaktiivisten aineiden päästöt saattavat edellyttää suojelutoimia ydinvoimalaitoksen ympäristössä. Viimeistään yleishätätilanteessa aloitetaan suojelutoimet. Kansainvälisen atomienergiajärjestön GSR 7 osan 7 vaatimuksen 5.1.4 kohdan mukaan valmiustilanteet tulee luokitella. Suomessa on pitkään käytetty luokittelua kolmeen edellä esitettyyn luokkaan.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen valmiusorganisaatio antaisi asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle väestöön kohdistuvia suojelutoimia koskevat suositukset, kunnes Säteilyturvakeskus ottaa niistä vastuun pelastuslain 46 §:n 2 momentin 9 kohdan nojalla. Valmiustilanteet voivat alkaa niin nopeasti, että Säteilyturvakeskus ei välittömästi pysty vastaamaan pelastusviranomaisen tietopyyntöihin väestön suojelemiseksi. Suosituksiin sovellettaisiin, mitä säteilylain 132 §:ssä säädetään säteilyvaaratilanteesta aiheutuvan altistuksen rajoittamisesta. Tällä varmistettaisiin myös, että tilanteen alkuvaiheessa luvanhaltijan suositusten perusteella tehdyt toimet ovat yhteensopivia viranomaisten suojelutoimistrategian kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan olisi välittömästi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle ja tarvittaessa muille viranomaisille valmiustilanteeseen siirtymisestä ja sen kehittämisen nusteissa tapahtuneista muutoksista sekä pidettävä yllä tilannekuvaa sen kehittämisestä. Luvanhaltijan olisi järjestettävä automaattinen, luotettava ja ajantasainen tiedonsiirto valmiustilanteen ja sen kehittymisen kannalta olennaisen laitoksen tilaa koskevan tiedon välittämiseksi Säteilyturvakeskuksen valmiuskeskukseen. Tiedon siirrolle olisi oltava myös varajärjestelyt. Lisäksi luvanhaltijan olisi tiedotettava valmiustilanteen kehittämisestä erikseen myös asianomaisen hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle ja tarvittaessa avustettava pelastusviranomaista valmiustilanteessa. Ilmatieteen laitokselle olisi toimitettava tiedot päästöjen leviämisen arvioimiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan valmiustilanteessa olisi mahdollista tehdä vahinkojen rajoittamiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä muutoksia ydinlaitoksessa sekä sen järjestelmissä, rakenteissa ja laitteissa ilman ehdotetussa laissa säädettyä hyväksymistä. Välttämättömiä muutoksia saisi kohdistaa samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella sijaitseviin ydinlaitoksiin, esim. valmiustoiminnan riittävän nopea toteuttaminen saattaa edellyttää aitoja ja tilapäisreittien raivausta kulkuyhteyksien varmistamiseksi tai hallinnollisten rajoitusten muuttamista. Tiedot tehdyistä muutoksista olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi viipymättä.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

181 §. Valmiustilanteen purkamisen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valmiustilanteen purkamista koskevasta edellytyksestä ja toimivaltuudesta. Valmiussuunnitelmassa olisi oltava menettelyt valmiustilanteen purkamiseen ja jälkitoimiin. Jälkitoimet voivat olla mittavia ja yhteiskuntaan merkittävästi vaikuttavia, vaikka ne eivät ole valmiustilanteita. Niihin kuuluu mm. tapahtuman seurausten selvittäminen. Jälkitoimiin liittyy yhteistoimintaa viranomaisten kanssa, jota koskevasta luvanhaltijan velvollisuudesta säädettäisiin 174 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaisia jälkitoimia kuvataan nykyisin YVL-ohjeessa C.5. Säteilyturvakeskukselle olisi 2 momentin mukaisesti ilmoitettava, kun siirrytään valmiustilanteen purkamiseen. Nykyisin valmiustilanteen purkamisesta määrätään Säteilyturvakeskuksen kumottavan lain 7 q §:n 1 momentin 23 kohdan nojalla antaman määräyksen Y/2/2024 12 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan valmiustilanne olisi purettava, kun ydinlaitos on saatu vakaaseen, tarvittaessa pitkäaikaisesti ylläpidettävään tilaan. Tällöin tilanteesta aiheutunut radioaktiivisten aineiden päästö olisi loppunut tai hallinnassa ja vähäinen. Vakaa tila tarkoittaisi, että ydinlaitoksen keskeiset perusturvallisuustoiminnot toteutuisivat luotettavasti. Keskeiset perusturvallisuustoiminnot ovat ketjureaktion hallinta ydinpolttoaineessa, ydinpolttoaineen jäähdytys tai siinä kehittyvän jälkilämmön poisto lopulliseen lämpönieluun (ilmakehä, vesistö, maa- ja kallioperä) sekä radioaktiivisten aineiden leviämisen rajoittaminen. Eri ydinlaitoksissa näitä perusturvallisuustoimintoja toteutetaan eri tavalla eli erilaisilla laitoskohtaisilla turvallisuustoiminnoilla. Vähäisellä päästöllä tarkoitettaisiin laitoksen tavanomaiseen käyttöön

nähdessä mahdollisesti suurempaa, mutta kuitenkin korkeintaan annos- ja ympäristövaikutuksiltaan vähäistä päästöä. Valmiustilanteen jälkeisessä tilassa keskeistä on turvallisuuden ylläpitäminen ennen laitoksen palauttamista tavanomaiseen käyttöön tai käytöstä poistamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmiustilanteen purkamisen jälkeisistä vaiheista. Riippuen valmiustilanteen vakavuudesta luvanhaltijalla ei ole valmiustilanteen purkamisen yhteydessä välttämättä heti tietoa siitä, aiotaanko tai voidaanko laitosta käyttää tavanomaisesti jatkossa. Kyse on käytännössä valmiustilanteen ja tavanomaisen käytön välisestä tilasta, johon ei enää sovelleta valmiustilannetta koskevia poikkeamismahdollisuuksia, mutta käytännössä ei ole mahdollista toteuttaa kaikkia tavanomaisen käytön vaatimuksia. Valmiustilanteet voivat vakavuudeltaan olla eriasteisia ja niiden jälkeiset toimenpiteet voivat merkittävästi vaihdella keskenään. Keskeistä olisi ensi vaiheessa selvittää häiriö- ja onnettomuustilanteen ja sen aikana laitokseen mahdollisesti tehtyjen muutosten vaikutukset laitokseen sekä edellytykset tavanomaisen käytön jatkamiselle. Vakavimpien valmiustilanteiden jälkeen käytön jatkamisesta päättäminen voi siirtyä ajallisesti eteenpäin.

Jos luvanhaltija päättäisi selvityksen perusteella jatkaa laitoksen käyttöä, vaadittaisiin suunnitelma ydinlaitoksen tavanomaisen käytön jatkamisesta turvallisesti. Suunnitelman tulisi sisältää tiedot tarkastuksista, korjauksista ja muutoksista laitokseen tai toimintaan. Keskeistä olisi tavanomaisen käytön turvallisuuden varmistaminen uudelleen käynnistämisen jälkeen sekä turvallisuuden ylläpitäminen uudelleen käynnistämiseen kuuluvana aikana. Selvitystyön ja 2 momentin mukaisen suunnitelman laatimisen ja sen toteuttamisen aikana laitos on pidettävä 1 momentin mukaisessa tilassa. Tämä vaihe voi kestää vuosia. Ydinlaitoksen uudelleen käynnistäminen edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymää suunnitelmaa.

Jos toimintaa ei olisi valmiustilanteen jälkeen tarkoitus jatkaa, on ryhdyttävä toimiin ydinlaitoksen käytöstäpoistoksi. Käytöstäpoistosta säädettäisiin 33 luvussa, ja muuttunut tilanne saattaa edellyttää käytöstäpoistosuunnitelman päivittämistä. Käytöstäpoistoon valmistautuminen voi kestää kauan, ja tällöin ydinlaitos olisi pidettävä 1 momentin mukaisessa tilassa käytöstäpoistoon valmistautumisen ajan. Jos kyse olisi loppusijoituslaitoksesta, jonka toimintaa ei olisi tarkoitus jatkaa, on ryhdyttävä toimiin sen sulkemiseksi 33 luvun mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

182 §. *Ydinlaitoksen säteilyvaaratilanne ja siirtyminen vallitsevaan altistustilanteeseen.* Säteilyvaaratilanteessa noudatetaan kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla säteilylain 16 lukua. Säteilyvaaratilanteessa merkittäviä määriä radioaktiivisia aineita voi vapautua hallinnasta ydinlaitoksella tai sen ympäristöön. Ydinlaitoksessa kyseessä voi samanaikaisesti olla myös valmiustilanne. Valmiustilanteen ulkopuolella ydinlaitoksessa voi syntyä tilanne, joka täyttää säteilyvaaratilanteen kriteerit, jos laitoksella joudutaan toteuttamaan pelastustoimia laitoksella olevien henkilöiden pelastamiseksi tilanteessa, joka ei kuitenkaan uhkaa laitoksen turvallisuutta. Tällainen tilanne voisi olla esim. puristuksiin jääneen henkilön pelastaminen tilasta, jossa on korkeita säteilytasoja. Koska näissä tilanteissa ydinlaitoksen turvallisuus ei ole uhattuna, tilanteessa ei ole tarvetta valmiustoimille.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sellaisista ydinlaitoksen säteilyvaaratilanteista, jotka eivät samalla ole valmiustilanteita. Tällöin sovellettaisiin säteilylain säteilyvaaratilanteita koskevaa 132 ja 134–136 §:ää.

Vallitsevaan altistustilanteeseen siirtymisessä noudatetaan kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla säteilylain 137 §:ää. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinlaitosten osalta

säteilylain 137 §:stä jonkin verran poikkeavasti. Valtioneuvoston päätöksenteko olisi tarkoituksenmukaista rajata liikkumis- ja oletusrajoituksen ulkopuolella olevaan alueeseen. Säteilyturvakeskuksella olisi toimivalta päättää siirtymisestä vallitsevaan altistustilanteeseen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella, ja Säteilyturvakeskus käsitelisi ja ratkaisisi asian luvanhaltijan 417 §:n nojalla tekemästä hakemuksesta. Momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi antaa määräyksiä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen osalta turvallisuuden varmistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä vallitsevaan altistustilanteeseen siirtymisen jälkeen.

183 §. *Radioaktiivisten aineiden leviäminen kuljetuksen aikana.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta huolehtia toimenpiteistä säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi sekä puhdistamisesta ja vastata sen kustannuksista, jos 45 §:n 1 momentissa tarkoitetun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetuksen yhteydessä tapahtuneessa säteilyvaaratilanteessa radioaktiivisia aineita leviää ympäristöön. Puhdistamisessa ei sovellettaisi säteilylain 138 §:n 2 ja 3 momenttia eikä säteilylain 83 §:ään, johon viitataan säteilylain 138 §:n 2 momentissa. Kuljetus poikkeaa säteilylain soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta, ja kuljetuksesta vastaava voidaan suoraan laissa velvoittaa hoitamaan puhdistustoimet. Puhdistaminen ei myöskään edellyttäisi säteilylain mukaista turvallisuuslupaa, jotta toimenpiteet eivät viivästyisi. Luvanhaltijalla tai kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijalla olisi joka tapauksessa oltava lupa tai hyväksyminen. Ydinvastuulaissa säädetään lisäksi ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen liittyvästä vastuusta ydinvahingon varalta. Pykälän 1 momenttia vastaava sääntely ei olisi tarpeen ydinlaitosten osalta. Luvanhaltija vastaa 173 §:n 1 momentin mukaan valmiustilanteen aikana säteilyaltistuksen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta. Valmiustilanteen aikana tehdään siksi jo välttämättömiä puhdistustoimia. Laitoksen sisätilojen puhdistettavuudesta säädettäisiin 76 §:n 2 momentissa. Valmiustilanteen päättymisen jälkeen edellytettäisiin 181 §:n mukaan jälkitoimien käynnistämistä.

Pykälän 2 momentin mukaan kuljetukseen sovellettaisiin myös, mitä 182 §:n 2 momentissa säädetään ydinlaitosten osalta vallitsevaan altistustilanteeseen siirtymisestä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

184 §. *Vallitseva altistustilanne.* Vallitsevaan altistustilanteeseen sovelletaan kumottavan lain 2 a §:n 1 momentin 10 kohdan nojalla säteilylain 17 lukua.

Pykälän mukaan ydinlaitoksen ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen liittyvässä vallitsevassa altistustilanteessa sovellettaisiin lisäksi säteilylain 138 §:n 1 momentissa säädettyä velvollisuutta ja 4 momentin nojalla annettuja määräyksiä, 140 §:ssä säädettyjä viitearvoja ja 141 §:n mukaista turvallisuuslupaa koskevaa vaatimusta.

18 luku - Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetus

185 §. *Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksyminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen vaadittaisiin Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen, kun kuljetukseen sovelletaan säteilyturvallisuutta koskevia säännöksiä 45 §:n 1 momentin mukaan tai turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä 148 §:n 4 momentin mukaan. Säteilyturvallisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin, kun kuljetetaan muualla kuin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella kerralla aktiivisuudeltaan enemmän kuin 1 000 TBq olevaa erityistä halkeamiskelpoista ainetta, käytettyä ydinpolttoainetta tai muuta ydinjätettä. Turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä sovellettaisiin, kun kuljetetaan muualla kuin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella erityistä halkeamiskelpoista ainetta, jollei kerralla kuljetettavan

aineen määrä ole vähäinen sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella olisi mahdollisesti tarkemmin säädetty, käytettyä ydinpolttoainetta, sellaista reaktorin sydämessä säteilytettyä ydinpolttoainetta, joka on suunniteltu palautettavaksi reaktorin sydämeen sieltä poistamisen jälkeen, taikka muuta ydinjätettä kuin käytettyä ydinpolttoainetta, jos kerralla kuljetettavan ydinjätteen aktiivisuus on suurempi kuin 1 TBq. Mainituissa luvuissa yksilöidään tarkemmin sovellettavat säännökset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuljetusta koskevan hyväksymisen edellytyksistä. Momentin 1 kohdan mukaan 7 ja 16 luvussa säädettyjen kuljetusta koskevien vaatimusten olisi täyttyvä sen mukaan kuin mainituissa luvuissa säädetään. Momentin 2 kohdan mukaan vahingonkorvausvastuun tulisi olla järjestetty ydinvastuulain mukaisesti. Momentin 3 kohdan mukaan vaadittaisiin, että hakija olisi hakenut Säteilyturvakeskukselta myös VAK-lain 20 §:n mukaista hyväksymistä. Momentin 4 kohdan mukaan edellytettäisiin lisäksi, että muuta ehdotetussa laissa säädettyä estettä hyväksymiselle ei ole (esim. ehdotetun lain toimintalupaa tai toimintailmoitusta koskeva vaatimus tai vientivalvontalain mukaista vientilupaa koskeva vaatimus on täytetty).

Kauttakulusta on kyse, kun kuljetus liittyy Suomen alueen kautta tapahtuvaan tuontiin, vientiin tai siirtoon. Kuljetusta koskevia säännöksiä sovelletaan myös kauttakulkuun.

Turvallisuusselvitystä koskevasta velvollisuudesta säädettäisiin 379 §:ssä.

186 §. *Kuljetuksen hyväksymistä koskevan asian käsittely ja ratkaiseminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetun lain ja VAK-lain mukainen kuljetuksen hyväksymistä koskeva hakemus on lähtökohtaisesti käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä. Tällöin sovellettaisiin VAK-lain mukaista menettelyä ottaen kuitenkin huomioon, mitä hakemuksen ja päätöksen sisällöstä säädetään ehdotetussa laissa. Säännös mahdollistaisi, että poikkeuksellisesti ehdotetun lain mukainen kuljetuksen hyväksymistä koskeva hakemus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus hyväksyisi päätöksellään sekä käytettävät kuljetusjärjestelyt että kuljetuksessa käytettävän turvasuunnitelman, jos sitä kyseisen radioaktiivisen aineen kuljetukselle edellytetään. Kuljetusjärjestelyjen tulisi olla VAK-lain ja sen nojalla annettujen kuljetusmuotojen määräysten mukaiset.

Pykälän 3 momentin mukaan kuljetuksen hyväksyminen voisi koskea yksittäistä kuljetusta tai useita hyväksymisen mukaisilla kuljetus- ja turvajärjestelyillä eri ajankohtina toteutettavia kuljetuksia.

187 §. *Vastuu hyväksytystä kuljetuksesta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hyväksyttyä kuljetusta koskevasta vastuusta. Kuljetuksen turvallisuudesta vastaisi se taho, johon kuljetuksen hyväksymistä koskeva päätös on välittömästi kohdistettu. Tämä taho on vastuussa siitä, että kuljetuksessa noudatetaan kuljetuksen säteilyturvallisuudesta ja turvajärjestelyistä annettuja vaatimuksia sekä kuljetus toteutetaan VAK-lain ja sen nojalla annettujen määräysten mukainen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hyväksytystä kuljetuksesta poikkeamisesta. Kuljetuksen suorittaminen muulla kuin hyväksytyllä tavalla olisi mahdollista vain odottamattomista tai pakottavista syistä. Muutos voisi olla esim. reitin muuttaminen onnettomuuden takia tai muista kuljetuksen aikana ilmenneistä odottamattomista tapahtumista uhkaympäristössä.

188 §. *Muutos hyväksytyssä kuljetuksessa.* Pykälän mukaan Säteilyturvakeskukselle olisi ilmoitettava viipymättä, jos kuljetuksen säteilyturvallisuuteen, turvajärjestelyihin tai

kuljetustapahtumaan liittyen tulee vähäisiä muutoksia verrattuna kuljetuksen hyväksymisen yhteydessä käsiteltyihin tietoihin. Vähäisiksi muutoksiksi voidaan katsoa esim. muutokset kuljetuksen aikataulussa, henkilömuutokset suorittavassa organisaatiossa, muutokset kuljetukseen osallistuvien yritysten ja käytettävän kaluston osalta, kuljetuksen siirtyminen ennakolta määritellylle varareitille tai muutokset kuljetettavan aineen määrässä, jos ainemäärän lisäyksellä ei ole merkitystä kuljetuksen säteilyturvallisuuden kannalta.

189 §. *Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetusta koskevat ilmoitusvelvollisuudet.* Pykälän 1 momentti koskisi tilanteita, joissa Säteilyturvakeskuksen hyväksymispäätös koskee useita samankaltaisina toteutuvia kuljetuksia. Tällöin jokaisesta toteutettavasta kuljetuksesta olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle ilmoitus vähintään kuukausi ennen kuljetuksen suunniteltua toteuttamista. Ilmoituksessa tulisi esittää kuljetuksen suunniteltu toteutusajankohta sekä mahdolliset vähäiset muutokset hyväksymispäätökseen verrattuna koskien kuljetusjärjestelyjä, säteilysuojelua tai turvajärjestelyjä. Ilmoituksen tekemisestä vastaisi kuljetuksesta vastaava eli käytännössä kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija tai kuljetuksesta vastaava luvanhaltija.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuljetuksen suorittamiseen liittyvistä ilmoittamisvelvoitteista. Momentin mukaan Säteilyturvakeskukselle olisi ennen kuljetukseen ryhtymistä ilmoitettava kuljetuksen lopullinen aikataulu ja reitti sekä kuljetuksen yhteyshenkilön yhteystiedot. Lisäksi, jos kyseessä on ydinaseiden leviämisen estämisen kannalta erityisen merkittävä kuljetus, kuten plutoniumin kuljettaminen, olisi tästä tehtävä erillinen ilmoitus riittävän ajoissa ennen kuljetuksen aloittamista. Ilmoituksen tarkoitus on varmistua siitä, että kuljetukseen liittyvä uhkaympäristö ehditään tarvittaessa selvittää ja kuljetuksen turvallisen suorittamisen edellytykset varmistaa viranomaisien kesken ennen kuljetuksen suorittamista.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

190 §. *Hyväksymisvaatimuksesta vapautettuja kuljetuksia koskeva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin ilmoitusvelvollisuudesta, kun ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksymistä ei vaadita. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus koskisi kaikkia hyväksymisvaatimuksesta vapautettuja ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksia. Vastuu ilmoituksen toimittamisesta olisi kuljetuksen lähettäjällä. Ilmoitus edellyttäisiin toimitettavaksi kaksi viikkoa ennen kuljetukseen ryhtymisen suunniteltua ajankohtaa, jotta Säteilyturvakeskukselle jäisi riittävästi aikaa ilmoituksen käsittelyyn ja mahdollisten kuljetukseen kohdistuvien tarkastustoimien suunnitteluun.

Pykälän 2 momentissa olisi ilmoitukseen liittyvä Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

19 luku - Ydinaineen talteenottolaitos

191 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen säteilyturvallisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen säteilyturvallisuuteen liittyvien pykälien soveltamisesta ydinaineen talteenottolaitokseen. Perustelut olisivat vastaavat kuin pykälässä viitatuissa pykälissä, mutta kuitenkin siten, että talteenottolaitokseen ei sovellettaisi 49 §:ssä vaatimusta kollektiivisen työoperäisen altistuksen annosrajoituksen asettamisesta eikä 50 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohtaa.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitoksen radioaktiivisten aineiden päästönäytteiden, ympäristön säteilytarkkailun näytteiden ja ympäristön radioaktiivisuuden

perustilan selvittämiseen liittyviin mittauksiin ja analyysihin sovellettaisiin, mitä niistä ydinlaitosten osalta säädettäisiin 63 §:ssä. Päästönäytteillä tarkoitettaisiin talteenottolaitoksen osalta sellaisia päästönäytteitä, joiden perusteella päästöt virallisesti määritetään. Sovellettaessa 63 §:n 2 momenttia talteenottolaitoksiin, voidaan ottaa huomioon myös muiden viranomaisten edellyttämät mittaukset ja analyysit ja sovitaa näitä vaatimuksia yhteen tarkoituksenmukaisella tavalla kuitenkin siten, että käytettävien menetelmien soveltuvuudesta ja tulosten laadusta voidaan edelleen varmistua.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin säteilymittauksia koskevista vaatimuksista. Tässä tarkoitettuja säteilymittauksia olisivat kaikki mittaukset, joiden perusteella määritetään ionisoivaa säteilyä. Säteilyolosuhteiden seuraamiseksi tehtäviä mittauksia ovat esim. tilojen ja ilman kontaminaatiomittaukset. Työntekijöiden säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tehtävien mittauksen ja annosmittauspalvelun osalta sovellettaisiin säteilylain 9 lukua. Tällaisia mittauksia ovat esim. valvonta-alueen rajalla tehtävät mittaukset ja kannettavat annosnopeusmittarit ja kontaminaatiomittarit. Talteenottolaitoksen muut säteilymittaukset olisi tehtävä käyttäen tarkoitukseen soveltuvia ja luotettavia säteilymittausjärjestelmiä.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus säteilymittauksiin liittyvistä teknisistä yksityiskohdista.

192 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset vaatimukset.* Ydinenergian käytön turvallisuuden johtavasta periaatteesta säädetään kumottavan lain 7 a §:ssä. Varautumisesta käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien mahdollisuuteen säädetään kumottavan lain 7 d §:ssä, ja tätä on sovellettu myös kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kaivos- ja rikastustoimintaan.

Pykälässä säädettäisiin nykyistä hieman tarkemmin ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuudesta ja suunnittelun perusvaatimuksesta. Pykälässä olevan viittaussäännöksen mukaan ydinlaitosten turvallisuutta koskevia vaatimuksia sovellettaisiin osin myös ydinaineen talteenottolaitoksiin.

Ehdotetun 72 §:n mukaisesti ydinaineen talteenottolaitos ja sen järjestelmät olisi suunniteltava turvallisiksi ja suunnittelussa tulisi varautua laitoksen häiriö- ja onnettomuustilanteisiin. Mainitussa pykälässä olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Ehdotetun 74 §:n perusteella vaadittaisiin ydinaineen talteenottolaitoksen tilan ja prosessien ohjaamiseksi ja seuraamiseksi tarvittavat järjestelmät, menettelyt ja huonetilat, joiden avulla voitaisiin hallita paitsi normaalit käyttötilanteet, myös mahdollisia käyttöhäiriöitä ja onnettomuustilanteita. Mainitussa pykälässä olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Ehdotetun 75 §:n perusteella ydinaineen talteenottolaitoksessa syntyvien luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden käsittelyyn olisi varauduttava siten, että jätteitä syntyy niin vähän kuin mahdollista toiminnan laajuus huomioiden. Talteenottolaitosta varten olisi myös oltavat riittävät järjestelmät, menettelyt ja huonetilat jätteiden käsittelyyn ja varastointiin. Mainitussa pykälässä olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Ehdotetun 76 §:n perusteella vaadittaisiin, että työntekijöiden säteilyaltistusta olisi rajoitettava huonetilojen suunnittelulla sekä huonetiloihin sijoitettavien järjestelmien suunnittelulla. Myös tilojen materiaalivalinnoilla ja muilla suunnitteluratkaisuilla voisi vaikuttaa radioaktiivisten

aineiden kulkeutumiseen ja kertymiseen. Lisäksi tilat ja järjestelmät olisi suunniteltava sellaisiksi, että niiden puhdistaminen kohtuudella käytännöllisin toimenpitein olisi mahdollista. Mainitussa pykälässä olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Ehdotetun 77 §:n 1 momentin perusteella edellytettäisiin, että ydinaineen talteenottolaitoksen järjestelmät olisi suunniteltava, valmistettava, rakennettava, asennettava ja niitä olisi käytettävä sen mukaan kuin niiden merkitys talteenottolaitoksen turvallisuuden kannalta edellyttää. Vaatimukseen sisältyisi yleinen järjestelmiä koskeva vaatimus turvallisuuden huomioon ottamisesta järjestelmien koko elinkaaren ajan. Mainitun pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Ehdotetun 78 §:n perusteella edellytettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen suunnittelussa varautumaan laitoksen turvalliseen käytöstäpoistoon. Lisäksi suunnittelussa olisi tavoitteena, että käytöstäpoistossa luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviä jätteitä syntyisi niin vähän kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein olisi mahdollista. Mainitussa pykälässä olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Lisäksi sovellettaisiin 80 §:ssä säädettyä täydentävää vaatimusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvoitteesta hyödyntää luontaisia turvallisuusominaisuuksia suunnitteluratkaisuissa. Ydinaineen talteenottolaitoksessa suunnitteluratkaisut voivat olla esim. sellaisia, että mahdolliset vuodot, roiskeet tai hienoainespäästöt pysähtyvät laitoksen sisätiloihin.

193 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuusseloste.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuusselosteesta. YEA 62 a §:n 1 momentissa edellytetään turvallisuusselosteen toimittamista, kun lupaa haetaan. Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusselosteen olisi sisällytettävä tarvittavat tiedot laitoksesta, sen järjestelmistä, käyttötoiminnan periaatteista ja turvallisuuden osoittamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusselostetta olisi tarkistettava ja pidettävä ajan tasalla talteenottolaitoksen koko elinkaaren ajan. Turvallisuusselosteeseen olisi sisällytettävä laitokseen tehtävät turvallisuuden kannalta merkittävät muutokset siten, että laitoksen turvallisuudesta säilyy elinkaaren aikana riittävä kokonaiskäsitys. Turvallisuusselostetta olisi siten tarkistettava, kun talteenottolaitoksen suunnittelua muutetaan tai tarkennetaan.

Pykälän 3 momentissa on Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus turvallisuusselosteeseen sisällytettävistä seikoista.

194 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen organisaatio ja johtaminen.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen organisaatiosta ja johtamisesta. Pykälä sisältäisi viittauksen ydinlaitosten organisaatiota ja johtamista koskeviin säännöksiin (ks. 13 luku), joita sovellettaisiin kokonaisuudessaan lukuun ottamatta 123 ja 126 §:ää.

195 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttö.* Pykälässä säädettäisiin talteenottolaitoksen käyttöön sovellettavista ydinlaitoksen käyttöä koskevista pykälistä. Ydinenergian käytön turvallisuutta koskeva johtava periaate on kumottavan lain 7 a §:ssä. Varautumisesta käyttöhäiriöiden ja onnettomuuksien mahdollisuuden säädetään kumottavan lain 7 d §:ssä, ja tätä on sovellettu myös kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kaivos- ja rikastustoimintaan.

Ehdotetun 130 §:n mukaan edellytettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen käyttämistä turvallisesti, millä tarkoitetaan laitoksen tavanomaista käyttöä. Tavoitteena on ehkäistä häiriö- ja onnettomuustilanteisiin päätyminen, mikä edellyttää laitoksen käyttämistä suunnitteluperusteiden ja turvallisuusanalyysioletusten mukaisesti. Lisäksi mainitun pykälän perusteella se koskisi myös tilannetta, jossa talteenottolaitoksella tapahtuu varotoimista huolimatta häiriö- tai onnettomuustilanne, jolloin olisi välittömästi ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin turvallisuuden varmistamiseksi, talteenottolaitoksen tilan hallitsemiseksi ja seurausten lieventämiseksi. Mainitun pykälän 3 momentissa olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus vaatimuksen tarkentamiseksi tarvittaessa.

Ehdotetun 132 §:n 1 momentin perusteella ydinaineen talteenottolaitoksen tilaa olisi valvottava ja ohjattava järjestelmällisesti ja luotettavasti. Laitoksen tilan valvonta käsittää sekä talteenotto-prosessin valvonnan että prosessin käyttökuntoisuuden valvonnan. Laitoksen tilan valvonnan ja ohjauksen muodostaman kokonaisuuden tulisi olla järjestelmällinen, suunniteltu ja luotettava, ja sen olisi oltava soveltuva käyttötarkoitukseen. Mainitun pykälän 3 momentissa olisi myös Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutus tarvittaessa tarkentaa säädettyä yleisvaatimusta. Nykyisin STUK-määräyksen Y/5/2016 7 §:n perusteella vaaditaan laitoksen käyttöönoton yhteydessä varmistamaan, että turvallisuuden kannalta tärkeät järjestelmät toimivat suunnitellulla tavalla tavanomaisissa käyttötilanteissa ja mahdollisuuksien mukaan myös häiriö- ja onnettomuustilanteissa.

196 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuden varmistaminen ja kehittäminen.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuden varmistamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttymisen osoittamisesta vastaavasti kuin kumottavan lain 7 e §:n 1 momenttia. Vaatimusten täyttymisen osoittamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joita luvan haltijan (tai laitostoimittajan) pitää tehdä sen osoittamiseksi, että talteenottolaitos on turvallinen toimintaympäristössään käyttöorganisaatioineen. Vaatimusten täyttymisen osoittamiseen tarvittavat toimenpiteet riippuvat siitä, millaiseen kohteeseen (laitoskokonaisuudet, järjestelmät, organisaatio ja sen osaaminen) vaatimukset liittyvät ja missä kohteen tai arvioitavan laitoksen elinkaaren vaiheessa osoitusta tehdään. Vaatimusten täyttymisen osoittamisessa käytettäviä menetelmiä ja menettelyitä ovat esim. analyysit, laskelmat, kokeellinen tutkimus, laitoksen koekäyttö, prosessien arviointi ja hallinta, ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttö riippumattoman arviointiin sekä rakentamisen ja valmistuksen valvonta. Jäljitettävyydellä tarkoitetaan menettelyiden, menetelmien ja tulosten esittämistä ja tallentamista siten, että turvallisuusvaatimusten osoittamisen perusteiden ja tulosten uudelleen arviointi on tarvittaessa mahdollista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvan haltijan velvollisuudesta huolehtia ydinaineen talteenottolaitoksen ja sen järjestelmien kunnon seurannasta laitoksen turvallisuuden edellyttämässä laajuudessa. Säännös olisi ydinlaitoksien ikääntymisen hallintaa koskevaa velvoitetta lievämpi. Talteenottolaitokselta ei vaadittaisi hyväksyttyä ikääntymisen hallintaohjelmaa, mutta käytännössä laitoksella tulisi olla menettelyt laitoksen ja sen järjestelmien kunnon seurannalle, jotta turvallisuudesta voidaan riittävästi varmistua.

Pykälän 3 momentissa on Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus. Tarkoituksena olisi tarvittaessa antaa tarkentavia määräyksiä turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttymisen osoittamisesta sekä laitoksen ja sen järjestelmien kunnonvalvonnasta.

197 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvajärjestelyt.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitoksen turvajärjestelyihin sovellettaisiin ydinlaitoksen turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä 16 luvun mukaisesti (ks. 150–152, 154–156 ja 168 §). Ydinaineen

talteenottolaitoksen turvajärjestelyt poikkeavat ydinlaitosten turvajärjestelyistä keskeisiltä osin siten, että talteenottolaitoksilla ei edellytetä turvahenkilöitä, vaan turvaaminen voidaan hoitaa käyttäen turvapalvelulaissa tarkoitettuja vartijoita. Tämän vuoksi 16 lukua olisi tarpeen soveltaa vain osittain.

198 §. *Säteilyturvallisuuspoikkeamat ja säteilyvaaratilanteet ydinaineen talteenottolaitoksessa.* Pykälässä säädettäisiin säteilyturvallisuuspoikkeamista ja säteilyvaaratilanteista ydinaineen talteenottolaitoksella. Talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan sovellettaisiin säteilylain 16 lukua ja 138 §:ää siten, että luvan haltijaan sovelletaan, mitä kyseisissä säännöksissä on säädetty turvallisuuslupaa edellyttävästä toiminnasta ja toiminnanharjoittajasta. Jos luvan haltija laiminlyö säteilylain 138 §:ssä säädetyn velvollisuuden, sovellettaisiin säteilylain 139 §:ää. Lisäksi sovellettaisiin säteilylain 140 ja 141 §:ää. Valtiolle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen käytettäisiin ensisijaisesti 28 luvussa tarkoitettua vakuutta.

8.1.4 IV OSA: YDINJÄTEHUOLTO

20 luku - Ydinjätehuollon periaatteet ja vaatimukset

199 §. *Vastuu ydinjätehuollosta ja sen kustannuksista.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinjätehuollon toteuttamisen vastuista ja siihen liittyvistä kustannusvastuista sekä näihin liittyvistä suunnitteluvastuista. Säännös vastaisi pääpiirteissään kumottavan lain 9 §:n 3 momentissa säädettyjä velvoitteita. Erillisestä jätehuoltovelvollisen määritelmästä luovuttaisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltija vastaisi toimintansa yhteydessä tai sen seurauksena syntyvien ydinjätteiden ydinjätehuollosta, siihen liittyvien toimenpiteiden asianmukaisesta valmistelusta sekä ydinjätehuoltoon liittyvistä kustannuksista. Näistä toimenpiteistä koostuu luvanhaltijaa koskeva huolehtimisvelvollisuus. Ydinjätehuolto kattaa laajasti ne toimenpiteet, jotka on tarpeen toteuttaa toiminnassa tai sen seurauksena syntyneiden ydinjätteiden turvallista käsittelyä ja loppusijoitusta varten. Huolehtimisvelvollisuuteen sisältyvät velvoitteet edellyttävät valmistelevia toimenpiteitä, esim. ydinlaitoksen rakentamisluvan hyväksymisen edellytyksenä olisi hyväksytty ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelma. Ydinjätehuollon toimenpiteiden valmistelulla tarkoitetaan myös mm. eri vaiheissa edellytetyjä suunnittelutoimenpiteitä sekä ydinlaitoksen käytöstäpoistoon tai sulkemiseen liittyvää valmistelua. Luvanhaltijan velvollisuudesta varautua ydinjätehuollon kustannuksiin säädettäisiin 226 §:ssä. Varautumisvelvollisuus alkaisi konkreettisesti, kun ydinlaitoksessa ensimmäisen kerran voi syntyä ydinjätettä, esim. kun luvanhaltijan ydinlaitokselle tuodaan ensimmäisen kerran ydinpolttoainetta tai muusta ydinlaitoksesta ydinjätettä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden voimassa pysymisestä. Säännös vastaisi kumottavan lain 10 §:ää. Velvollisuuteen eivät vaikuta luvan voimassaolon päätyminen tai peruuttaminen, vaan luvanhaltija on lähtökohtaisesti aina velvollinen huolehtimaan toiminnassaan tai sen seurauksena syntyvistä ydinjätteistä loppusijoituslaitoksen pysyvään sulkemiseen saakka tai siihen asti, kun luvanhaltija on siirtänyt huolehtimisvelvollisuutensa toiselle luvanhaltijalle. Huolehtimisvelvollisuuden päättymisestä säädettäisiin kootusti 342 §:ssä.

Pykälän 3 momentti vastaisi YEA 5 §:n 1 kohtaa ydinlaitoksen käytön aikaisten radioaktiivisten aineiden päästöjen osalta. Ydinlaitoksen onnettomuuden jälkeisen jätehuollon vaatimus olisi uusi. Epätodennäköisen ydinlaitoksen vakavan onnettomuuden seurauksena radioaktiivisia aineita voi levitä laajalle alueelle laitosalueen ulkopuolelle. Radioaktiivisten aineiden puhdistustoimissa voisi syntyä hyvin suuria määriä vähän radioaktiivisia aineita sisältävää

jätettä. Puhdistustoimien toteuttamisesta vastaisi luvanhaltijan sijaan valtio. Luvanhaltijalla olisi edelleen vastuu puhdistustoimien kustannuksista ydinvastuulain 14 §:n mukaisesti. Säteilylaissa säädetään ydinenergialakia laajemmin väestön erilaisista altistustilanteista ja radioaktiivisia aineita sisältäviin materiaaleihin liittyvistä menettelyistä. Onnettomuuden jälkeisissä puhdistustoimissa ja jätehuollossa sovellettaisiin tästä syystä ehdotetun lain sijasta säteilylakia ja jätelakia.

200 §. Luvanhaltijan oikeus ydinjätteisiin liittyvään toimintaan. Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan oikeudesta ydinjätteisiin liittyvään toimintaan. Säännös vastaisi pääpiirteissään YEA 20 §:n ydinjätteitä koskevia osia.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijalla olisi oikeus ydinlaitoksessa tai laitosalueella ilman eri lupaa ydinlaitosluvan perusteella pitää hallussaan, tuottaa, käsitellä, käyttää ja varastoida luvan mukaisessa toiminnassa tai sen seurauksena syntyvä ydinjätteitä tai luvan mukaisesti ydinlaitokseen tuotavia ydinjätteitä. Ydinlaitosluvassa voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä, joissa otetaan huomioon toiminnan laajuus ja turvallisuusmerkitys.

Pykälän 2 momentin mukaan muualla kuin ydinlaitoksessa tai laitosalueella saisi pitää hallussa, tuottaa, käsitellä, käyttää ja varastoida ydinjätteitä ainoastaan sen mukaan kuin jäljempänä säädetään (esim. 214 § ja 21 luku).

201 §. Ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuus. Pykälässä säädettäisiin ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan ydinjätehuollon turvallisuus olisi asetettava etusijalle suunnittelussa ja toteutuksessa. Tällä tarkoitetaan sitä, että ydinjätehuollon toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että onnettomuuksien riskit ovat vähäiset, radioaktiivisten aineiden leviäminen estetään tehokkaasti ja työntekijöiden suojelusta huolehditaan. Ydinjätehuolto on kokonaisuus, jossa otetaan huomioon ydinjätehuollon kaikkien vaiheiden väliset riippuvuudet.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinjätteiden ominaisuudet tulisi selvittää ja ydinjätteet tulisi lajitella ja luokitella siten, että niiden jatkokäsittely voidaan toteuttaa turvallisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jatkokäsittelyn tavoitteena on yleensä ydinjätteen tilavuuden pienentäminen ja ydinjätteen saattaminen varastoinnin ja loppusijoituksen kannalta vakaaseen olomuotoon. Tavallisimpia käsittelymenetelmiä ovat ydinjätteiden paloittelu ja kokoonpuristaminen, nestemäisessä muodossa olevien ydinjätteiden kiinteytys ja ydinjätteiden pakkaaminen astioihin. Ydinjätteiden luokittelu perustuu jätteen ominaisuuksiin, esim. aktiivisuuteen, kemialliseen tai fysikaaliseen olomuotoon. Ydinjätteiden luokittelua ja ydinjäteluokille asetettuja raja-arvoja käytetään mm. arvioitaessa, soveltuuko käytössä oleva pakkaus- ja loppusijoitusmenetelmä kyseiselle ydinjäte-erälle vai tarvitaanko muita ratkaisuja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ydinjätteitä vastaanottavan luvanhaltijan velvollisuuksista. Luvanhaltijalla, joka varastoi tai loppusijoittaa ydinjätteitä, olisi velvollisuus huolehtia turvallisuudesta. Luvanhaltijan olisi siten varmistettava, että vastaanotetut ydinjätteet voidaan käsitellä ja varastoida tai loppusijoittaa turvallisesti. Luvanhaltijan olisi lisäksi varmistettava, että ydinlaitosluvan mukaan siihen saa tuoda toisesta ydinlaitoksesta ydinjätteitä käsiteltäväksi ja varastoitavaksi tai loppusijoitettavaksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta.

202 §. Ydinjätteiden määrä ja radioaktiivisuus. Pykälässä säädettäisiin ydinjätteiden määrästä ja radioaktiivisuudesta. Säännös vastaisi kumottavan lain 27 a §:ssä säädettyjä velvoitteita. Pykälä perustuisi ydinjätedirektiivin 4 artiklan 3 kohdan a alakohtaan. Ydinlaitoksen suunnittelussa,

käytössä ja käytöstäpoistossa tulisi pyrkiä asettamaan etusijalle ratkaisut, joilla laitoksen elinkaaren eri vaiheissa syntyvän ydinjätteen määrä ja radioaktiivisuus jää niin pieneksi kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista. Lisäksi syntyneen ydinjätteen määrää voi olla mahdollista vähentää kierrätyksellä ja uusiokäytöllä. Muiden turvallisuutta koskevien vaatimusten (esim. työntekijöiden suojelun ja ydinjätteen loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuutta koskevat vaatimukset) noudattaminen ei saisi kuitenkaan vaarantua. Pykälässä olisi velvoite seurata ydinjätteiden määrän kehitystä ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ydinjätteiden määrän rajoittamiseksi.

203 §. Tiedot ydinjätteistä ja arvio niiden määrän kehityksestä. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta pitää kirjaa ydinjätteistä ja arvioida niiden määrän kehitystä. Ydinjätedirektiivin 12 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kansallisiin ohjelmiin on sisällyttävä inventaario kaikesta käytetystä ydinpolttoaineesta ja radioaktiivisesta jätteestä sekä arviot tulevista määristä (mukaan lukien käytöstäpoistosta syntyvät määrät), radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen sijaintipaikka ja määrä radioaktiivisen jätteen asianmukaisen luokituksen mukaisesti.

Pykälän 1 momentissa velvoitettaisiin luvanhaltija pitämään kirjaa varastoiduista ja loppusijoitetuista ydinjätteistä. Kirjanpidosta tulisi käydä ilmi jätepakkauksia ja niiden sijaintia koskevat tiedot sekä kuhunkin jätepakkaukseen sisältyvien ydinjätteiden tiedot. Ydinjätteiden määrän tulee olla hyvin tiedossa niiden hoitamiseksi tarvittavien jatkotoimenpiteiden suunnittelua varten. Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen tiedot loppusijoitetuista ydinjätteistä tallennetaan, jotta tulevaisuudessa on käytettävissä tiedot suljetusta loppusijoituslaitoksesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään luvanhaltijan velvollisuudesta raportoida Säteilyturvakeskukselle. Suomella on velvollisuus raportoida Kansainväliselle atomienergiajärjestölle käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan yleissopimuksen perusteella ja Euroopan komissiolle ydinjätedirektiivin perusteella.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

204 §. Ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelma. Pykälässä säädettäisiin ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmasta. Toteuttamissuunnitelmalla tarkoitettaisiin ydinlaitosta varten tehtävää suunnitelmaa ydinjätehuollon järjestämisen toteuttamisesta yleisellä tasolla, jotta voidaan varmistua ydinjätehuollon ja käytöstäpoiston suunnittelun huomioon ottamisesta laitoshankkeen alusta alkaen. Toteuttamissuunnitelman hyväksyisi työ- ja elinkeinoministeriö, ja sen olisi oltava hyväksytty ennen rakentamisluvan myöntämistä (ks. 30 luku).

Toteuttamissuunnitelma ja sitä koskeva hyväksymispäätös vastaisivat kumottavan lain 28 §:ssä säädettyjä menettelyjä ydinjätehuollon toteuttamisesta. Muutoksena aikaisempaan asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin työ- ja elinkeinoministeriössä, ja sen olisi oltava hyväksytty ennen ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntämistä. Jos luvanhaltijalla on jo entuudestaan ydinlaitos, uutta ydinlaitosta koskeva toteuttamissuunnitelma olisi mahdollista sisällyttää osaksi olemassa olevaa suunnitelmaa.

Pykälän 1 momentin nojalla ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmaa koskevassa hyväksymispäätöksessä vahvistettaisiin ydinjätehuollossa noudatettavat periaatteet ja ydinjätehuollon toimenpiteiden toteuttamisessa noudatettava aikataulu. Tässä vaiheessa aikataulu olisi vielä varsin yleisellä tasolla.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 kohdan perusteella, että toteuttamissuunnitelmassa olisi kuvattu yleisellä tasolla asianomaisen ydinlaitoksen ydinjätehuollon toteuttaminen laitoksen koko elinkaaren aikana syntyville ydinjätteille. Suunnitelman tulisi kattaa ydinjätteiden lajittelu, varastointi, käsittely ja loppusijoitus. Suunnitelmassa tulisi 2 kohdan mukaan olla luvanhaltijan vastuiden ja velvollisuuksien järjestämistä koskevat tiedot sekä 3 kohdan mukaan muut kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut ydinjätehuollon valmistelua koskevat tiedot. Momentin 4 kohdan a alakohdan mukaan edellytettäisiin käytöstäpoistostrategiaa, kun kyse on ydinvoimalaitoksesta, ydinteknisestä laitoksesta tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksesta, ja b alakohdan mukaan sulkemisstrategiaa, kun kyse on loppusijoituslaitoksesta. Momentin perusteella voitaisiin hyväksyä sellaisiin menetelmiin perustuvat suunnitelmat, joiden turvallisuudesta ja luotettavuudesta on riittävästi näyttöä. Jos ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelma sisältää uusia menetelmiä jätehuollon tai käytöstäpoiston toteutukseen, tulisi ne perustella yksityiskohtaisemmin, jotta niiden toteutettavuutta pystytään arvioimaan luotettavasti. Jos samalla laitospaikalla on useita ydinlaitoksia, olisi tämä otettava huomioon toteuttamissuunnitelmassa. Pykälän 2 momenttia sovellettaessa olisi tarvittaessa otettava huomioon, mitä ydinjätehuollosta ehdotetussa laissa säädetään (mm. ydinjätteiden loppusijoitusta Suomeen koskeva vaatimus). Tämä vastaa YEA 76 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta.

205 §. *Ydinjätehuoltosuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmaa täydentävästä ydinjätehuoltosuunnitelmasta. Ydinjätehuoltosuunnitelma olisi toimitettava kolmen vuoden kuluessa ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymisestä ja sen jälkeen vähintään joka kolmas vuosi työ- ja elinkeinoministeriön hyväksyttäväksi. Säännöllisellä ydinjätehuoltosuunnitelman päivittämisellä pystyttäisiin seuraamaan ydinjätehuoltoon liittyen toimien etenemistä ja hyväksymisen yhteydessä tarpeen mukaan edellyttämään lisätoimia asian edistämiseksi. Luvanhaltija vastaisi velvoitteen noudattamisesta. Luvanhaltijan kaikki ydinlaitokset voivat sisältyä samaan ydinjätehuoltosuunnitelmaan. Luvanhaltijat voivat myös yhdessä tehdä yhteisen ydinjätehuoltosuunnitelman, kuten nykyisin Posiva Oy, Teollisuuden Voima Oyj ja Fortum Power and Heat Oy.

Ydinjätehuoltosuunnitelma kehittyisi ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon etenemisen aikana, ja se olisi keskeinen työkalu ydinjätehuollon etenemisen seurannassa ja velvoittamisessa ydinjätehuollon suunnitteluvaiheesta lähtien koko ydinlaitoshankkeen elinkaaren ajan. Ydinjätehuoltosuunnitelma yhdessä ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman kanssa sisältäisi myös olennaista tietoa ydinjätehuollon ja käytöstäpoiston tai loppusijoituslaitoksen kustannusten arvioinnin ja kustannuksiin varautumisen kannalta. Ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman eriyttäminen ydinjätehuoltosuunnitelmasta selkeyttäisi sääntelyä. Ydinjätehuoltosuunnitelma ja sen päivitystä koskeva vaatimus vastaisi kumottavan lain 7 h §:n 4 momenttia ja 28 §:ää sekä YEA 74 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinjätehuoltosuunnitelman toimitusaikataulusta ja toimitustavasta. Ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksyminen käynnistää ydinjätehuoltosuunnitelman kolmen vuoden välein tapahtuvan toimitussyklin. Velvollisuus toimittaa ydinjätehuoltosuunnitelma 1 momentin mukaisesti päättyy, kun huolehtimisvelvollisuus on ehdotetun lain mukaisesti päättynyt.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinjätehuoltosuunnitelman hyväksymisen edellytyksistä. Momentin 1 kohdan mukaan olisi selvitettävä suunnitelmat tulevalle kolmelle vuodelle yksityiskohtaisemmin ja mainittua ajanjaksoa seuraavalle kolmen vuoden ajanjaksolle

yleisemmin. Näiden perusteella pystyttäisiin arvioimaan ydinjätehuollon toteutuksen etenemää. Momentin 2 kohdan mukaan edellytettäisiin tietoja ydinjätehuollon toteutukseen liittyvistä sopimuksista ja muista järjestelyistä, jotka voivat olla olennainen osa jätehuoltokokonaisuutta ja siten olennainen osa arvioitaessa jätehuollon toteutusta ja uskottavuutta. Momentin 3 kohdassa edellytettäisiin esittämään merkittävät muutokset ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmassa hyväksyttyihin toimenpiteisiin, aikatauluihin ja menetelmiin. Menetelmiä koskevan muutoksen hyväksymisen edellytys olisi vastaava kuin 204 §:n mukaan edellytetään ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmaan sisällytettävien menetelmien hyväksymiseltä. Momentin 4 kohdan mukaan olisi lisäksi toimitettavat muut huolehtimisvelvollisuuden arvioimiseksi tarpeelliset selvitykset.

Pykälän 3 momentissa olisi täydentävä säännös, joka koskee ydinjätehuoltosuunnitelman päivityksiä. Päivityksen hyväksymisen edellytyksenä olisi, että 2 momentissa edellytettujen asioiden lisäksi se sisältäisi riittävässä laajuudessa selvityksen toteutetuista ydinjätehuollon toimenpiteistä.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

206 §. *Ydinjätehuoltosuunnitelman noudattaminen.* Pykälässä säädettäisiin velvoitteesta toteuttaa hyväksytyn ydinjätehuoltosuunnitelman mukaiset toimenpiteet olennaisilta osin. Tämä tarkoittaisi sitä, että toimenpiteet tulisi toteuttaa olennaisilta osin hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Muilta osin poikkeamiset olisivat kuitenkin mahdollisia, koska suunnitelmassa ei ole tarkoituksenmukaista varautua huomattavan yksityiskohtaisesti erilaisiin mahdollisiin tilanteisiin. Ydinjätehuoltosuunnitelma päivitetäisiin edelleen kolmen vuoden välein. Tämän arvioidaan olevan riittävää, vaikka suunnitelmaa olisi tarpeen muuttaa jo sitä ennen.

207 §. *Ydinlaitoksen käytöstäpoiston suunnittelu.* Pykälässä säädettäisiin käytöstäpoistosuunnitelmaa koskevasta vaatimuksesta, jota sovellettaisiin ydinvoimalaitokseen, ydintekniseen laitokseen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitokseen. Säännös vastaisi pääpiirteissään kumottavan lain 7 g §:n 2 momenttia sekä YEA 79 a ja 79 b §:ää. Kumottavan lain mukaan käytöstäpoistosuunnitelman on hyväksynyt työ- ja elinkeinoministeriö, mutta ehdotuksen mukaan hyväksyminen siirrettäisiin Säteilyturvakeskuksen tehtäväksi. Käytöstäpoistosuunnitelma on tarpeen sen varmistamiseksi, että laitoksen käytöstäpoistoon varaudutaan riittävän ajoissa ja pyritään huolehtimaan käytöstäpoistovaiheeseen jäävän mahdollisimman vähän ydinjätettä. Käytöstäpoistosuunnitelmaa ei vaadittaisi loppusijoituslaitoksesta, joka elinkaaren loppuvaiheessa suljetaan pysyvästi, mutta ei poisteta käytöstä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistosuunnitelmaa koskevasta vaatimuksesta ja sen säännöllisestä päivittämisestä aina laitoksen purkamisen aloittamiseen saakka. Ensimmäisen kerran käytöstäpoistosuunnitelma olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle hyväksyttäväksi ennen ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämistä (ks. 30 luku). Laitoksen käytön aikana käytöstäpoistosuunnitelma olisi toimitettava vähintään joka kuudes vuosi, jotta sen perusteella laskettuja käytöstäpoiston kustannusarvioita voidaan hyödyntää ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisessa. Ydinlaitoksilla tulee olla ajantasaiset ja elinkaaren vaiheen huomioon ottaen riittävän yksityiskohtaiset suunnitelmat laitoksen purkamiseksi koko laitoksen elinkaaren ajan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käytöstäpoistosuunnitelman hyväksymisen edellytyksistä. Käytöstäpoistosuunnitelman laajuus voi vaihdella purettavan laitoksen tyyppin ja koon mukaan

sekä elinkaaren vaiheen mukaan. Sen tulee sisältää yleispiirteinen kuvaus käytöstäpoiston vaiheista ja aikataulusta sekä laitosalueen lopputilasta ja käytettävistä jätehuollon menetelmistä. Rakentamisvaiheessa ei edellytettäisi erillistä käytöstäpoistosuunnitelmaa, vaan tältä osin käytöstäpoistoa koskevat pääperiaatteet tulisi esittää ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmassa ja ydinjätehuoltosuunnitelmassa. Ensimmäisen käytöstäpoistosuunnitelman olisi perustuttava rakennetun laitoksen ajantasaiseen suunnitteluaineistoon. Ydinlaitoksen käytön aikana käytöstäpoistosuunnitelmaa olisi määräajoin tarkennettava. Käytön aikana tarkennusten olisi perustuttava ydinlaitoksen ajantasaiseen suunnitteluaineistoon, ja niissä olisi otettava huomioon mm. toteutetut laitosmuutokset. Lisäksi käytöstäpoistosuunnitelman päivityksissä olisi otettava huomioon muutokset käytöstäpoiston vaiheissa ja purkamisessa käytettävissä menetelmissä mahdollisesti tapahtunut tekninen kehitys.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa edellytettäisiin tietoa siitä, onko laitos suunniteltu purettavaksi välittömästi käytön päätyttyä (*välitön purkaminen*) vai sisältyykö käytöstäpoistoon laitoksen pidempiaikaista säilyttämistä käyttövaiheen päätyttyä ennen purkutoimenpiteiden aloittamista (*viivästetty purkaminen*). Jos luvanhaltija päätyy esittämään viivästettyä purkamista, on valitulle menettelylle esitettävä perustelut. Momentin 2 kohdassa edellytettäisiin antamaan arvio laitoksen purkamisessa syntyvistä jätemääristä ja aktiivisuuksista sekä kuvaamaan käytöstäpoistosta syntyvien ydinjätteiden käsittelyssä, varastoinnissa ja loppusijoittamisessa käytettävät menettelyt. Momentin 3 kohdassa edellytettäisiin esittämään ydinlaitoksen purkamisen toteutusvaiheet ja niiden aikataulut. Ennen ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämistä olisi riittävää esittää käytöstäpoiston vaiheistus päävaiheiden osalta. Toteutusvaiheiden määriä ja kuvauksia olisi tarkennettava ydinlaitoksen käytön aikana, kunnes lopullisessa käytöstäpoistosuunnitelmassa esitetään lopullinen käytöstäpoiston vaiheistus projektiaikatauluineen. Momentin 4 kohdan mukaan edellytettäisiin laitosalueen lopputilan määrittämistä. Käytöstäpoistosuunnitelmasta olisi käytävä ilmi, puretaanko laitosalueelta ydinlaitokset ja muut rakennukset vai jääkö alueelle rakennuksia tai muita ydinlaitokseen liittyviä rakenteita. Lisäksi olisi esitettävä arvio siitä, tuleeko sijaintipaikka kokonaan vapautettavaksi ehdotetun lain mukaisesta valvonnasta vai jääkö alueelle säteilystä johtuvia toimenpiderajoituksia tai -kieltoja. Nykyisin YEA 79 a §:n 1 momentissa 4 kohdassa edellytetystä käytöstäpoiston ja siihen liittyvän ydinjätehuollon kustannusarvion sisällyttämisestä käytöstäpoistosuunnitelmaan luovuttaisiin.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskukselle määräystenantovaltuus.

208 §. *Ydinjätteiden vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätteen viranomaisvalvonnasta vapauttamisesta. Viranomaisvalvonnasta vapauttamisella tarkoitetaan, että ydinjätteeseen ei enää sovelleta ydinenergialakia. Viranomaisvalvonnasta vapauttamisen jälkeen jätettä on käsiteltävä jätelain mukaisesti. Pykälä vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 27 c–27 e §:ää.

Pykälän 1 momentissa annettaisiin Säteilyturvakeskukselle valtuus hyväksyä ydinjätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttaminen 1 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Momentin 1 kohdassa edellytettäisiin, että valvonnasta vapautettava jäte ei ole sellaista ydinmateriaalia, johon ehdotettua lakia sovelletaan. Jos jäte on aiemmin ollut ydinmateriaalivalvonnan piirissä, mutta 41 §:n perusteella tämä ei enää ole tarpeen, jäte on ennen valvonnasta vapauttamista poistettava ydinmateriaalivalvonnan alaisuudesta. Valvonnasta vapautettavaan jätteeseen ei voi kohdistua ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin radioaktiivisen aineen määrää koskevista rajoista. Jos radioaktiivisen aineen määrä ydinjätteessä ei ylitä vapauttamisrajaa, se voidaan vapauttaa valvonnasta, kun Säteilyturvakeskus on päätöksessä antanut määräykset radioaktiivisuuden määrittämiseen käytettävistä menettelyistä. Säteilyturvakeskus voi hyväksyä ydinjätteiden

viranomaisvalvonnasta vapauttamisen myös tapauksissa, joissa siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ylittää vapauttamisrajan. Tällöin luvanhaltijan on hakemuksessaan osoitettava, että radioaktiivisen aineen määrä ydinjätteessä on niin vähäinen, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa. Momentin 3 kohdan mukaan edellyttäisiin oikeutusperiaatteen mukaisesti, että vapauttamisesta saavutettava hyöty on suurempi kuin siitä aiheutuva haitta, ja sen pitäisi myös olla lähtökohtaisesti turvallista. Momentin 4 kohdassa kiellettäisiin ydinjätteiden laimentaminen, jos laimentamisen tavoitteena on ainoastaan viranomaisvalvonnasta vapauttamiseen sovellettavan vapauttamisrajan saavuttaminen. Vapauttamisraja on määritelty 5 §:ssä viittaamalla säteilylain 85 §:ään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valvonnasta vapautetut jätteet eivät olisi enää ydinjätettä ja niihin olisi sovellettava jätelakia. Jätelain 8 §:ssä säädetään yleisestä velvollisuudesta noudattaa mainitun pykälän 1 momentissa säädettyä etusijajärjestystä.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus. Tarkoitus olisi säätää nykyistä YEA 10 c §:ää vastaavasti 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, joissa vapauttamisrajan ylittymisestä huolimatta ei aiheudu terveyshaittaa.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

209 §. *Ydinlaitoksen rakennuksen ja laitosalueen osan vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan vapauttamisesta ydinennergialain mukaisesta valvonnasta. Säännös on uusi. Aiemmin ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamista on käsitelty YVL-ohjeessa D.4. Ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttaminen tulee kyseeseen esim. tilanteissa, joissa ydinlaitoksen käytön aikana halutaan pysyvästi muuttaa jonkin rakennuksen tai sen osan käyttötarkoitusta. Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistetuksi hyväksymisestä säädettäisiin 337 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joilla Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan vapauttamisen ydinennergialain mukaisesta valvonnasta. Vapauttamisen edellytyksenä on, että luvanhaltija on osoittanut luotettavasti Säteilyturvakeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaan ydinlaitoksen rakennuksessa tai sen osassa taikka laitosalueen osassa olevan radioaktiivisen aineen määrän olevan enintään vapauttamisrajan mukainen tai, jos se ylitetään, siitä ei aiheudu terveyshaittaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin suunnitelman hyväksyminen edellytyksistä. Keskeistä hyväksymisen kannalta olisi, että suunnitelman mukaiset radioaktiivisuuden mittausmenetelmät, käytetyt mittauslaitteet ja mittaukseen osallistuvien asiantuntemus varmistaisivat luotettavan mittaustuloksen.

Pykälän 3 momentin mukaan pykälässä tarkoitettu valvonnasta vapauttaminen ratkaistaisiin 337 §:ssä tarkoitetun ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistetuksi hyväksymisen yhteydessä. Säteilyturvakeskus voisi myös ratkaista asian erikseen hyväksytyn suunnitelman mukaisen toiminnan tarkastuksen perusteella, kun kyse on ydinlaitoksen rakennuksen tai laitosalueen osasta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta.

210 §. Ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen hyväksyminen. Pykälässä säädettäisiin ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen hyväksymisestä. Pykälä olisi uusi, mutta käytännössä pykälässä tarkoitettuja tilanteita on hoidettu tulkitsemalla kumottavaa lakia.

Pykälän 1 momentin perusteella työ- ja elinkeinoministeriö voisi päätöksellään hakemuksesta hyväksyä, että hyödyntämiskelpoista ydinjätettä voidaan luovuttaa toiseen käyttötarkoitukseen. Momentin 1 kohdassa tarkoitettu hyväksyttävä peruste voisi olla esim. ydinlaitokselta purettujen osien ottaminen uudelleen käyttöön toisella ydinlaitoksella, teollisuudessa, sairaalassa tai muussa soveltuvassa kohteessa. Momentin 2 kohdan mukaan vaadittaisiin taloudelliset ja muut edellytykset toimenpiteen toteuttamiselle. Momentin 3 kohdan mukaan olisi huolehdittava siitä, että uuteen käyttötarkoitukseen luovutettu ydinjäte soveltuu suunniteltuun käyttötarkoitukseensa sen mahdollisesti sisältämistä radioaktiivisista aineista huolimatta. Momentin 4 kohdan mukaan ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen olisi oltava yhteiskunnan kokonaisedun mukainen.

Pykälän 2 momentin mukaan uuteen käyttötarkoitukseen hyväksytty ydinjäte ei olisi ehdotetussa laissa tarkoitettua ydinjätettä. Jos uusi käyttötarkoitus olisi ydinlaitoksessa, toimintaan sovellettaisiin ydinenergialakia ja laitoksen toiminnassa tai sen seurauksena syntyvä radioaktiivisia aineita sisältävä jäte olisi ydinjätettä. Jos uudessa käyttötarkoituksena käytettyä ydinpolttoainetta jälleenkäsitellään siten, että siitä syntyy ydinpolttoaineen valmistuksessa hyödynnettävää ainetta, tämä aine ei ole ydinjätettä, mutta tässä valmistuksessa syntynyt jäte olisi ydinjätettä, jos se on radioaktiivista. Jos sen sijaan uusi käyttötarkoitus olisi tutkimuslaitoksessa tai sairaalassa (esim. sairaalassa säteilysuojaukseen käytettävä rakenne), toiminnan säteilyturvallisuuteen sovellettaisiin säteilylakia ja toiminnassa tai sen seurauksena syntyvä jäte olisi säteilylaissa tarkoitettua radioaktiivista jätettä.

211 §. Huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen. Pykälässä mahdollistettaisiin ydinjätteiden huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen Suomessa luvanhaltijalta toiselle. Siirtäminen vastaisi kumottavan lain 30 §:n nojalla sovellettua käytäntöä. YEA 81 ja 82 §:n mukaan huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen yhteydessä on haettava luovutuslupaa Säteilyturvakeskukselta samanaikaisesti ja molemmat hakemukset on ratkaistava samanaikaisesti. Ehdotuksen mukaan velvollisuus luovutusluvan hakemiseen huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen yhteydessä poistuisi ja luovutuksen edellytykset arvioitaisiin huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen yhteydessä. Ehdotus mahdollistaisi ydinjätehuoltoon liittyvien toimien keskittämisen ja ydinjätehuoltoon liittyvien velvollisuuksien tehokkaan hoitamisen.

Pykälän 1 momentin mukaan huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä koskevan asian ratkaisisi työ- ja elinkeinoministeriö, koska ratkaisulla on merkitystä ydinjätehuollon toteuttamisen ja taloudellisen varautumisen järjestämisen kannalta sekä siten yhteys Valtion ydinjätehuoltorahastoon. Hyväksymisen edellytysten arviointia varten olisi käytännössä tarpeen pyytää Säteilyturvakeskukselta lausuntoa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen hyväksymisen edellytyksistä. Momentin 1 kohdan mukaan edellytettäisiin vastaanottajan suostumusta. Momentin 2 kohdan mukaan vastaanottajalla tulisi olla edellytykset pitää hallussa luovutettuja ydinjätteitä ja huolehtia niistä ehdotetun lain mukaisesti. Vastaanottajalla olisi sen vuoksi oltava ydinlaitoslupa, jonka puitteissa luovutettuja ydinjätteitä olisi mahdollista pitää hallussa, käsitellä ja varastoida tai loppusijoittaa. Momentin 3 kohdassa edellytettäisiin, että huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen seurauksena ydinjätehuollon toimenpiteistä ja niiden kustannuksista vastaaminen taikka ydinjätehuollon kustannuksiin varautuminen eivät vaarannu.

Momentin 4 kohdan mukaan myöskään ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattaminen ei saisi vaarantua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen oikeusvaikutuksista pääosin vastaavasti kuin kumottavan lain 30 §:ssä, mutta tarkemmin. Kun huolehtimisvelvollisuus on siirretty, vastaanottanut taho on vastuussa ydinjätehuollon toteuttamisesta ja siihen liittyvistä kustannuksista luovutuksen kohteena oleville ydinjätteille vastaavasti kuin ydinjätteet olisivat syntyneet luvanhaltijan omissa ydinlaitoksissa. Samalla ydinjätteet luovuttaneen tahon velvollisuudet huolehtia näistä ydinjätteistä päättyisi. Huolehtimisvelvollisuutta ei olisi mahdollista palauttaa alkuperäiselle luvanhaltijalle ilman uutta huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä koskevaa hakemusta ja sen hyväksymistä. Jos kaikki luvanhaltijan huolehtimisvelvollisuuteen kuuluvat ydinjätteet siirretään toiselle luvanhaltijalle, päättyy huolehtimisvelvollisuus ydinjätteiden luovuttajan osalta 342 §:n mukaisesti.

Pykälään liittyy 232 §:n 1 momentin 3 kohta, jossa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden siirtämisestä aiheutuvien kustannuksiin varautumiseen liittyvien muutosten vahvistamisesta asianomaisten luvanhaltijoiden vastuumääriin ja rahastotavoitteisiin, ja 262 §, jossa säädettäisiin luvanhaltijoiden rahasto-osuuksien vahvistamisesta.

212 §. *Ydinjätteiden luovuttamista koskeva ilmoitus.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätteiden luovuttamisesta ilman huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä toiselle luvanhaltijalle. Kumottavan lain 21 §:n mukaisesta ydinjätteiden luovuttamista koskevasta lupavaatimuksesta luovuttaisiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin luovutukseen liittyvistä edellytyksistä ja rajoituksista, jotka olisivat vastaavat kuin 211 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettäisiin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Säteilysurvakeskukselle etukäteen tehtävästä ilmoituksesta. Ilmoituksessa olisi oltava selvitys vastaanottajan suostumuksesta ja siitä, että vastaanottajalla on 1 momentissa tarkoitettu ydinlaitoslupa.

213 §. *Ydinjätteiden siirtäminen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin käytetyn ydinpolttoaineen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella tapahtuvassa siirtämisessä käytettävän pakkauksen hyväksymisestä. Pakkauksella tarkoitettaisiin yhtä tai useampaa astiaa ja kaikkia muita osia tai komponentteja, jotka ovat astian sisällön sisällä pysymisen ja turvallisuuden kannalta välttämättömiä. Pakkauksen määritelmä vastaisi Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen TRAFICOM/473662/03.04.03.00/2022 mukaista pakkauksen määritelmää. Pykälä olisi laissa uusi. Nykyisin asiaa käsitellään YVL-ohjeessa. Ehdotuksen tavoitteena on varmistua siitä, että pakkaus on käyttötarkoitukseensa sopiva ja että sen kunnonvalvonnasta on huolehdittu.

Käytetyn ydinpolttoaineen siirtämisessä käytettävän pakkauksen olisi 1 momentin mukaan oltava Säteilysurvakeskuksen hyväksymä. Pykälän 2 momentin mukaan siirtämisessä saisi käyttää myös pakkausta, jonka pakkauksen rakennetyypin Säteilysurvakeskus on VAK-lain mukaan hyväksynyt ja joka soveltuu käytetyn ydinpolttoaineen turvalliseen siirtämiseen. Pykälän 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa ei edellytettäisi 1 momentin mukaista hyväksymistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ydinjätteiden siirtämisestä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Siirrettäessä käytettyä ydinpolttoainetta olisi käytettävä 1 tai 2 momentissa tarkoitettua pakkausta sekä turvallisuuden kannalta soveltuvia kulkuneuvoja, välineitä ja reittejä. Siirrettäessä muita ydinjätteitä olisi käytettävä turvallisuuden kannalta

soveltuvia pakkauksia, kulkuneuvoja ja välineitä. Käytännössä näitä muita ydinjätteitä olisivat aktivoituneet tai kontaminoituneet rakenteet ja laitteet sekä ydinlaitoksen huolto-, korjaus- ja puhdistustöissä syntyneet matala- ja keskiaktiiviset jätteet.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

214 §. *Ydinjätteiden tutkiminen sekä rakenteiden ja laitteiden käsittely Suomessa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksissa syntyneiden ydinjätteiden tutkimisesta Suomessa sijaitsevassa tutkimuslaitoksissa. Tällaisia tutkittavia ydinjätteitä voivat olla esim. säteilytetyt materiaalinäytteet ja voimalaitosten käytön aikana syntyneistä hyvin matala-, matala- ja keskiaktiivisista jätteistä otetut näytteet ja muut vastaavat pienet jätemäärät. Tutkimuslaitokselta ei vaadittaisi toimintaan ehdotetun lain mukaista lupaa. Tutkimuslaitokseen ja ydinjätteeseen sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta sekä radioaktiivisen jätteen hallussapidosta, säilyttämisestä ja varastoinnista. Säteilylaissa säädetään turvallisuuslupaa koskevasta vaatimuksesta. Tutkimuslaitos ei saisi luovuttaa tutkimusnäytettä tai sen käsittelystä syntynyttä ydinjätettä muualle, vaan se olisi 2 momentin mukaisesti palautettava ensisijaisesti luvanhaltijalle, jolla on kyseisen ydinjätteen osalta huolehtimisvelvollisuus.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden huoltamiseen, korjaamiseen ja puhdistamiseen liittyvistä toimista muualla kuin laitosalueella ja muun kuin luvanhaltijan toimesta. Kyse olisi radioaktiivisella aineella kontaminoituneiden tai aktivoituneiden rakenteiden ja laitteiden käsittelystä, johon liittyy säteilyturvallisuuden kannalta huomioon otettavia seikkoja erityisesti työntekijöiden säteilyturvallisuuden kannalta. Tällaiseen toimintaan sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta sekä radioaktiivisen jätteen hallussapidosta, säilyttämisestä ja varastoinnista. Käytännössä toiminta vaatisi pääsääntöisesti turvallisuuslupaa, jollei kyse olisi vapaarajan alittavasta toiminnasta. Sääntely poikkeaisi säteilylain velvoitteista kuitenkin siten, että toiminnan seurauksena syntyneet jätteet olisivat ehdotetun lain mukaisia luvanhaltijan vastuulle kuuluvia ydinjätteitä, koska huoltaminen, korjaaminen ja puhdistus kuuluvat osaksi ydinlaitoksen toimintaa, jolloin ydinjätteen määritelmänkin mukaisesti ydinjäte olisi tällöinkin syntynyt ydinlaitoksen toiminnan seurauksena.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkimuksesta muodostuneet ydinjätteet palautettaisiin tutkimusnäytteen toimittaneelle luvanhaltijalle. Sama koskisi huollettua, puhdistettua tai korjattua rakennetta tai laitetta sekä näiden toimenpiteiden seurauksena syntynyttä ydinjätettä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta siirtää 1 momentin mukaisten ydinjätteiden tutkimiseen liittyvien ydinjäte-erien jätehuoltoa koskevat tehtävät luvanhaltijalta tutkimuslaitokselle. Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä, että tutkimuslaitos huolehtii tällaisten vähäisten jätemäärien jätehuollosta. Hakemuksen tekisi luvanhaltija 417 §:n nojalla. Tutkimuslaitokseen ja ydinjätteisiin sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta ja radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä. Säteilylain 11 luvussa säädetään radioaktiivisesta jätteestä. Ehdotus selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi sääntelyä verrattuna kumottavan lain 30 ja 32 §:ään. Kun ydinlaitoksen tutkimusnäytteestä syntyvä jäte on radioaktiivinen, kyseessä olisi ehdotetussa laissa tarkoitettu ydinjäte, mutta siihen sovellettaisiin säteilylakia, kun se on tutkimuslaitoksessa. Tutkitut näytteet voivat muuttua tutkittaessa sellaiseen muotoon, että niiden palauttaminen takaisin luovuttaneelle luvanhaltijalle ei ole tarkoituksenmukaista (esim. kiinteät radioaktiiviset aineet saattavat olla tutkimuksen jälkeen nestemäisessä muodossa). Huolehtimisvelvollisuus kyseiseen ydinjäte-erään päättyisi, kun Säteilyturvakeskus on tehnyt päätöksen tutkittujen ydinjätteiden jätehuollosta, jonka

mukaan tutkimuslaitos hoitaisi jäte-erän jätehuollon säteilylain menettelyiden mukaisesti, ja päätös on lainvoimainen.

215 §. *Radioaktiivisten jätteiden hallussapito, käsittely, varastointi ja loppusijoittaminen.* Radioaktiivisten jätteiden huollosta säädetään säteilylain 11 luvussa. Pääperiaatteena säteilylaissa on, että toiminnanharjoittajan on huolehdittava toiminnassaan syntyvien radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekemisestä. Radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekemiseksi on käytettävissä kolme pääasiallista menetelmää: kierrätys, jätteiden vanhentaminen, jolloin niissä olevat radioaktiiviset aineet hajoavat stabiileiksi aineiksi, tai loppusijoitus. Radioaktiivisten jätteiden toissijainen huolehtimisvelvollisuus on säteilylain 80 §:n 1 momentin mukaisesti valtiolla. Suomessa ei ole kansallista loppusijoituslaitosta säteilylain alaisille radioaktiivisille jätteille. Säteilylain mukaisen valtion toissijaisen huolehtimisvelvollisuuden toteuttamiseksi sosiaali- ja terveysministeriöllä on Teollisuuden Voima Oyj:n kanssa vuodelta 1996 sopimus, jonka nojalla radioaktiivisia jätteitä voidaan varastoida ja loppusijoittaa Teollisuuden Voima Oyj:n matala- ja keskiaktiivisten ydinjätteiden loppusijoituslaitokseen (VLJ-luolaan) enintään 100 m³.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltija saisi pitää hallussa, käsitellä, varastoida tai loppusijoittaa myös säteilylain soveltamisalaan kuuluvia radioaktiivisia jätteitä sen mukaan kuin ydinlaitosluvassa tarkemmin määrätään. Tällöin radioaktiivisiin jätteisiin sovellettaisiin säteilylain sijaan, mitä ehdotetussa laissa säädetään jätehuollon toimenpiteistä. Tämä mahdollistaisi radioaktiivisten jätteiden huoltotoimenpiteet myös muualla kuin Teollisuuden Voima Oyj:n loppusijoituslaitoksessa ja samalla yritysvetoisten ratkaisujen kehittymisen säteilylain alaisten toiminnanharjoittajien radioaktiivisten jätteiden huoltoon. Ehdotetulla sääntelyllä olisi turvallisuutta ja radioaktiivisten jätteiden huoltoa parantava vaikutus, koska se edistäisi kaupallisten jätehuoltoratkaisujen kehittämistä radioaktiivisille jätteille. Ehdotettu säännös olisi laissa uusi, mutta nykyisin asia on sisältynyt matala- ja keskiaktiivisen ydinjätteen loppusijoituslaitoksen (VLJ-luolan) käyttöluvan ehtoihin.

Edellä tarkoitettujen jätteiden käsittelyyn ja siihen liittyviin kustannuksiin ydinlaitoksella voi liittyä merkittäviä epävarmuuksia, ja jäte olisi edelleen mahdollista toimittaa käsittelyyn tai loppusijoitukseen muualle. Luvanhaltijan vastuulla olisi huolehtia mm. siitä, että käsittelyssä tai varastoinnissa radioaktiivisista jätteistä ei aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle (ks. säteilylain 79 §), mutta vastuu jätteistä olisi edelleen niiden tuottajalla tai valtiolla.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijalle siirtyisi 1 momentissa tarkoitettujen jätteiden osalta ehdotetun lain mukainen huolehtimisvelvollisuus, kun jätteet on loppusijoitettu. Tällöin jätteisiin ei enää sovellettaisi säteilylakia, vaan ehdotettua lakia. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi myös hyväksyä, että huolehtimisvelvollisuus siirretään jo aiemmin luvanhaltijalle. Tämä edellyttäisi, että radioaktiiviset jätteet luovuttanut antaa suostumuksensa huolehtimisvelvollisuuden siirtämiseen ja jätteitä koskeva kustannuksiin varautuminen on asianmukaisesti ratkaistu.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi säteilylain muuttamisesta, jolla varmistettaisiin säteilylain soveltamisalaan kuuluvien radioaktiivisten jätteiden sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuus.

21 luku - Ydinjätteiden loppusijoitus sekä niiden tuontia, vientiä ja siirtoa koskevat rajoitukset

216 §. *Ydinjätteiden loppusijoitusta koskevat velvollisuudet.* Pykälän mukaan Suomessa syntyneet ydinjätteet olisi loppusijoitettava Suomeen. Suomessa syntyneiden ydinjätteiden

vieminen käsiteltäväksi, varastoitavaksi ja loppusijoitettavaksi kiellettiin kumottavan lain muutoksella vuonna 1996. Loppusijoitusta koskevaa velvollisuutta sovelletaan myös sellaisiin ydinjätteisiin, jotka syntyvät Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelystä (esim. tutkimustoimenpiteistä) ja jälleenkäsittelystä muualla kuin Suomessa (ks. 5 §:n 5 momentti).

Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 6 a §:ää loppusijoitusta koskevan velvollisuuden osalta. Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että Suomessa syntyneistä ydinjätteistä huolehditaan lähtökohtaisesti Suomessa asianmukaisesti ja turvallisuusvaatimukset täyttäen. Ydinjätedirektiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan kullakin jäsenvaltiolla on oltava perimmäinen vastuu siinä syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltiolla on myös perimmäinen vastuu toiseen maahan käsittelyä tai jälleenkäsittelyä varten siirretystä radioaktiivisesta jätteestä tai käytetystä ydinpolttoaineesta syntyvän jätteen turvallisesta ja vastuullisesta loppusijoituksesta. Ehdotetun lain mukainen ydinjäte on ydinjätedirektiivissä tarkoitettua radioaktiivista jätettä.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinjätteet olisi loppusijoitettava siten, että niistä pitkällä aikajaksolla aiheutuvan säteilyaltistuksen taso pysyy käytettävissä olevan tiedon perusteella hyväksyttävänä. Loppusijoituslaitoksen suunnittelun ja toteutuksen tavoitteena on, että ihmisille ja ympäristölle, mukaan lukien muille elollisille, ei suurella todennäköisyydellä aiheudu terveyshaittoja loppusijoitetuista ydinjätteistä pitkälläkään aikajaksolla. Loppusijoituslaitoksen suunnittelussa olisi varauduttava riittävän kattavaan suunnitteluperusteolosuhteiden ja -ilmiöiden huomioon ottamiseen, jotta riittävä turvallisuuden taso saavutettaisiin. Säteilyaltistuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon kattavasti erilaiset uskottavat skenaariot, joista voisi aiheutua päästöjä. Erikseen olisi syytä käsitellä harvoin tapahtuvia voimakkaita luonnonilmiöitä, ihmisten tahatonta tunkeutumista pysyvästi suljettuun loppusijoituslaitokseen ja muita harvinaiseksi katsottavia tapahtumia. Tällaisille spekulatiivisille tapahtumille ei ole perusteltua kiinnittää altistusrajoitusta.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytettäisiin lisäksi, että pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen turvallisuus ei saisi edellyttää loppusijoituslaitoksen valvontaa pitkällä aikavälillä. Tarkoituksena on huolehtia säteilyaltistuksen vaikutuksilta suojaamisesta siinäkin tapauksessa, että nykyisen kaltaisella tieteellisteknisellä tasolla olevaa yhteiskuntaa ei välttämättä enää olisi ja loppusijoituslaitos olisi kadonnut yhteiskunnan muistista. Säännös vastaisi kumottavan lain 7 h §:n 3 momenttia. Sulkemisen jälkeinen loppusijoituslaitoksen ja laitospaikan valvonta ja esim. myös huoltotoimenpiteet saattavat kuitenkin olla tarpeen rajatun ajanjakson. Tämä koskee etenkin maaperäloppusijoituslaitosta, jota varten aktiivinen valvontajakso saattaa olla tarpeen joitakin satoja vuosia. Maaperäloppusijoituslaitoksen vapautumisesteet altistuvat maanpinnalla ympäristörasituksille, jolloin niiden toiminnan ylläpito voi edellyttää ihmisen aktiivisia toimia. Tällainen toimenpide voisi olla esim. kasvillisuuden raivaus. Aktiivisia kunnossapitotoimia voidaan olettaa tehtäväksi 200 vuoden ajan, mikä on yhteiskunnallisen muistin näkökulmasta realistinen ajanjakso. Pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan kiinteistölle voidaan 341 §:n nojalla määrätä toimenpiderajoituksia ja -kieltoja, joiden noudattamista voi olla tarpeen valvoa. Tällä pyritään estämään ihmisten tahatonta tunkeutumista tai muita toimia (esim. lämpökaivot tai kallioperän louhinta), jotka häiritsisivät loppusijoituslaitoksen vapautumisesteiden toimintaa.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuutus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää säteilyaltistuksen annosrajoituksia pysyvästi suljetulle loppusijoituslaitokselle. Kyseiset annosrajoitukset ovat loppusijoituslaitoksen suunnittelua ohjaavia altistusarviointikriteereitä, joilla pyritään varmistamaan, että 2 momentin turvallisuustavoitteet täyttyvät. Annosrajoitusten asettamisessa pyritään kansainvälisesti noudattamaan kansainvälisen säteilysuojelukomission ICRP ohjeita. Suljetun loppusijoituslaitoksen säteilysuojelukriteereitä käsittelee mm. ICRP:n

suositus ICRP-122 Radiological Protection in Geological Disposal of Long-lived Solid Radioactive Waste. Altistusrajoituksista säädetään nykyisin YEA 22 d §:ssä.

217 §. *Poikkeus ydinjätteiden loppusijoitusta koskevasta velvollisuudesta.* Pykälän 1 momentin mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö voisi hyväksyä ydinjätteiden loppusijoittamisen muualle, jos momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Loppusijoittaminen muualle kuin Suomeen olisi hyväksyttävissä, jos järjestelyllä ei olisi sanottavaa merkitystä asianomaisen luvanhaltijan huolehtimisvelvollisuuden kannalta ja kyseessä olisi vähäinen määrä ydinjätteitä, esim. tutkittavaksi viety ydinjäte-erä. Tällaiset jäte-erät tai jätenäytteet saattavat muuttua tutkimuksissa sellaiseen muotoon, että niiden palauttaminen takaisin Suomeen loppusijoitettavaksi ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi vaadittaisiin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut sopimukset, joista 3 kohdassa edellytetty perustuu ydinjätedirektiivin 4 artiklaan.

Pykälän 2 momentin mukaan loppusijoituksesta muualle kuin EU:n alueelle vaadittaisiin ydinjätedirektiivin 4 artiklan mukaisten edellytysten täyttyminen, mm. 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu sopimus. Sopimuksella varmistetaan ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuus ja välillisesti ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista huolehtiminen. Komissio on antanut erillisen suosituksen kolmansiin maihin suuntautuvaan radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen vientiin sovellettavista arviointiperusteista (2008/956/Euratom). Näihin sisältyy mm. sitoutuminen erilaisiin kansainvälisiin sopimusvelvoitteisiin.

Ehdotettu sääntely vastaisi pääosin kumottavan lain 6 a §:n 2 ja 3 momenttia sekä YEA 7 b §:ää.

218 §. *Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittely ja varastointi muualla.* Pykälän 1 momentin mukaan Suomessa syntyneet ydinjätteet olisi käsiteltävä ja varastoitava Suomessa. Vastaava säännös on kumottavan lain 6 a §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi kuitenkin hyväksyä ydinjätteiden käsittelyn ja lyhytaikaisen varastoinnin muualla kuin Suomessa. Lyhytaikaisella varastoinnilla tarkoitettaisiin enimmillään noin kahden vuoden aikaa, mutta ministeriö voisi päätöksessään käyttää tapauskohtaista harkintaa.

Hyväksymisen edellytyksenä olisi 2 momentin 1 kohdan mukaan, että asianomaisen luvanhaltijan huolehtimisvelvollisuuden noudattaminen ei vaarannu, ja 2 kohdan mukaan, että ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet täytetään. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 3 kohdan mukaan, että kyseisten ydinjätteiden ja niiden käsittelyn tai varastoinnin yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden loppusijoitus on hyväksytty toteutettavaksi 217 §:n mukaisesti muualla kuin Suomessa tai 219 §:n 3 momentin mukaisesti Suomessa.

Ehdotus vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 6 a §:n 2 momentin 1 ja 1 a kohtaa ja täsmentäisi velvoitetta ulkomaille käsittelyyn lähetettävien ydinjätteiden loppusijoituksesta. Ehdotetulla pykälällä mahdollistettaisiin suomalaisten ydinjätteiden tutkiminen ulkomaisessa tutkimuslaitoksessa taikka Suomessa tapahtuvaa loppusijoitusta edeltävän ydinjätteen käsittely ulkomaisissa jätteenkäsittely- tai muussa laitoksissa, jos pykälän 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Kyseeseen voisi esim. tulla kiinteiden ydinjätteiden polttaminen tilavuuden pienentämiseksi tai saastuneiden metallikomponenttien puhdistaminen radioaktiivisuudesta ja sen jälkeen mittauksilla puhtaaksi todettujen metallien vapauttaminen valvonnasta kierrätykseen sekä muut vastaavat jätteidenkäsittelytoimenpiteet.

219 §. *Muualla syntyneiden ydinjätteiden loppusijoitusta koskeva kieltö.* Pykälän 1 momentin mukaan Suomeen ei saisi tuoda loppusijoitettavaksi ydinjätteitä eikä niihin rinnastettavia

radioaktiivisia jätteitä, jos ne ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Suomi ei lähtökohtaisesti ottaisi vastuulleen muutoin kuin vähäisiä määriä muissa maissa tuotettuja ydinjätteitä tai radioaktiivisia jätteitä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää poikkeuksen muualla syntyneiden ydinjätteiden loppusijoituskiellosta, jos järjestelyllä ei olisi sanottavaa merkitystä ydinjätteet vastaanottavan huolehtimisvelvollisuuden kannalta ja kyseessä olevien ydinjätteiden määrä olisi vähäinen. Tuotavien ydinjätteiden pitäisi olla sellaisia, että niiden ydinjätehuolto Suomessa on olemassa olevien ydinlaitoslupien puitteissa mahdollista ja niiden ydinjätehuollon kustannukset on sisällytetty Valtion ydinjätehuoltorahaston varautumislaskelmiin. Järjestelyn pitäisi muutenkin olla yhteiskunnan kokonaisedun mukainen. Lisäksi vaadittaisiin vastaavasti, mitä 217 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa edellytetään Suomessa syntyneiden ydinjätteiden loppusijoituksesta ulkomaille.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi hyväksyä Suomessa tapahtuneessa ydinenegian käytössä aktivoituneen tai radioaktiivisella aineella kontaminoituneen rakenteen tai laitteen huollon, käsittelyn, lyhytaikaisen varastoinnin tai käytöstäpoiston yhteydessä ulkomailla syntyneen ydinjätteen loppusijoituksen Suomessa. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että palautettavan ydinjätteen aktiivisuus ei olennaisesti eroa Suomesta viedyn rakenteen tai laitteen alkuperäisestä aktiivisuudesta. Tämä olisi myös ydinjättedirektiivin periaatteiden mukaista.

Pykälä vastaisi pääosin kumottavan lain 6 b §:n ja YEA 7 a §:n vaatimuksia.

220 §. *Muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittely ja varastointi Suomessa.* Pykälän 1 momentissa kielletäisiin lähtökohtaisesti muualla kuin Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastuvien radioaktiivisten jätteiden käsittely ja varastointi Suomessa. Tällaisten jätteiden tuonti tai siirto Suomeen loppusijoitettavaksi olisi 219 § mukaisesti kiellettyä, lukuun ottamatta vähäisiä määriä koskevaa tämän pykälän 3 momentissa sekä 219 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjä poikkeuksia. Pykälällä mahdollistettaisiin rajatuissa tilanteissa ulkomaisten ydinjätteiden kaupallinen käsittely (esim. kapselointi) suomalaisessa ydinlaitoksessa, jos 2 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät, tai tutkimus suomalaisessa tutkimuslaitoksessa, jos 3 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Pykälä olisi uusi ja poikkeaisi kumottavan lain 6 b §:ssä säädetystä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi 1 momentissa säädetystä poiketen myöntää luvan ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden käsittelyyn ja lyhytaikaiseen varastointiin Suomessa (*ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa*), jos momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Lyhytaikaisella varastoinnilla Suomessa tarkoitettaisiin enimmillään noin kahden vuoden aikaa, mutta valtioneuvosto voisi päätöksessään käyttää tapauskohtaista harkintaa. Koska luvan myöntäminen olisi periaatteellisesti merkittävä asia, luvan käsittelyyn sovellettaisiin keskeisiltä osin vastaavaa menettelyä kuin ydinlaitoksia koskevan luvan käsittelyyn ja asian ratkaisisi valtioneuvosto.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettuja tapauksia olisivat mm. ydinjätteiden tuominen Suomeen käytetyn ydinpolttoaineen lataamiseksi loppusijoituskapseliin tai muuhun vastaavaan käsittelyyn, johon liittyy merkittävä taloudellinen tai muu painava syy. Hyväksymisen edellytyksenä viitattaisiin yleisesti 7–13 §:ssä säädettyihin yleisiin periaatteisiin ja velvollisuuksiin. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 kohdan mukaan, että toiminnan suunniteltu sijaintikunta on puoltanut hanketta, ja 2 kohdassa tarkoitettua perustetta. Hyväksymisen edellytysten arvioinnissa olisi 3 kohdan mukaan varmistettava, että vastaanottavalla ydinlaitoksella on lupa kyseisten jätteiden käsittelyyn ja varastointiin ja että ne

tapahtuisivat muutoinkin turvallisesti. Jos tuotavaan jäte-erään liittyisi ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita, niiden noudattamisesta olisi 4 kohdan mukaan varmistuttava. Ydinjätteiden tai niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden käsittelyn ja varastoinnin hyväksyminen Suomessa edellyttäisi 5 kohdan mukaan, että ulkomaisen toimijan ja suomalaisen luvanhaltijan välillä olisi sitova sopimus, joka kattaisi kaikki tarvittavat ydinjätehuollon toimenpiteet ja sisältäisi aikataulun ja muut tarvittavat ehdot. Lisäksi jätteiden alkuperämaan olisi 6 kohdan mukaan annettava sitoumus siitä, että Suomeen tuoduista tai siirretyistä ja käsittelyn tai varastoinnin yhteydessä tai seurauksena Suomessa syntyneistä jätteistä huolehditaan turvallisesti ja vastuullisesti alkuperämaassa. Sitoumus voi olla valtiosopimus tai muu valtion antama sitoumus, joka velvoittaa valtiota kansainvälisen oikeuden mukaan. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 7 kohdan mukaan myös luvan hakijan asettamat riittävät vakuudet niiden jätehuollon toimenpiteiden kustannusten varalle, jotka mahdollisesti jouduttaisiin kuitenkin tekemään Suomessa. Vakuuden olisi oltava riittävä ottaen huomioon kustannusten arviointiin liittyvä epävarmuus, minkä vuoksi arvioituja ydinjätehuollon toimenpiteiden kustannuksia olisi korotettava 25 prosentilla. Lisäksi 8 kohdan mukaan luvan myöntämiselle ei saisi olla ehdotetussa laissa säädettyä estettä.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi hyväksyä, että vähäisiä määriä muualla syntyneitä ydinjätteitä ja niihin rinnastettavia radioaktiivisia jätteitä käsitellään ja varastoidaan lyhytaikaisesti Suomessa. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 kohdan mukaan, että käsittely ja varastointi ovat Suomessa tehtävän jätteiden tutkimuksen takia perusteltua ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaista, ja 2 kohdan mukaan, että kyseessä olevien jätteiden määrä vastaa käytettävässä tutkimusmenetelmässä tarvittavaa määrää. Momentissa tarkoitettu toiminta olisi siten olennaisesti suppeampaa ja merkitykseltään vähäisempää verrattuna 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan. Momentin 3 kohdan mukaan jätteiden käsittely ja varastointi tapahtuisi tutkimuslaitoksessa, jonka samoin kuin jätteiden käsittelyn ja varastoinnin olisi täytettävä 214 §:n 1 momentissa säädetty ja siinä tarkoitettut säteilylaissa säädetty edellytykset sekä muutoinkin käsittely ja varastointi olisi toteutettava turvallisesti. Kyseessä olisi siis samankaltainen toiminta kuin tarkoitetaan 214 §:n 1 momentissa sillä erotuksella, että jätteet tuodaan tai siirretään Suomeen. Vastaavasti kuin 2 momentissa edellytetään, 4 kohdan mukaan ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet olisi täytettävä. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 5 kohdan mukaan myös, että ydinjätehuolto on järjestetty 2 momentin 5 ja 6 kohdan mukaisesti. Jos kyse olisi sellaisista jätteistä, joiden palauttaminen ei ole tarkoituksenmukaista, voitaisiin 5 kohdan mukaan kuitenkin noudattaa järjestelyä, jossa tutkimuslaitos huolehtii tutkittujen jätteiden jätehuollosta. Tämä edellyttäisi ensinnäkin, että jätehuollon kustannuksiin Suomessa on varauduttu. Toiseksi tämä edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymispäätöstä, jonka mukaa tutkimuslaitos huolehtii tutkittujen jätteiden jätehuollon toteuttamisesta. Hyväksymisen edellytyksiin sovellettaisiin, mitä niistä 214 §:n 3 momentissa säädetään, ja lisäksi, että tutkimuslaitokseen ja jätteisiin sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta ja radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä. Kolmanneksi 217 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyjen edellytysten olisi täyttyttävä. Lisäksi 6 kohdan mukaan hyväksymiselle ei saisi olla ehdotetussa laissa säädettyä estettä.

221 §. *Ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupaa koskevat täydentävät säännökset.* Pykälässä säädettäisiin täydentävästi 220 §:ssä tarkoitettusta ydinjätteiden käsittely- ja varastointiluvasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupaa koskevasta hakemuksesta ja sen käsittelystä sekä hakemuksen tiedoksiannosta ja hakemuksesta tiedottamisesta viittaamalla ydinlaitoslupaa koskevaa hakemusta ja sen käsittelyä sekä hakemuksen tiedoksiantoa ja hakemuksesta tiedottamista koskeviin säännöksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö olisi asiassa lupaviranomainen, kuten ydinlaitoslupia koskevissa asioissa.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa olisi voimassa määräajan. Lupapäätöksessä olisi asetettava määräaika, jolloin luvassa tarkoitetut jätteet on viimeistään vietävä pois tai siirrettävä Suomesta. Lisäksi lupapäätöksessä olisi annettava määräykset, jotka ovat tarpeen ydinaseiden leviämisen estämiseksi ja ydinjätehuollon velvollisuuksien noudattamiseksi sekä luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi (esim. vakuuteen liittyviä määräyksiä). Lisäksi lupapäätökseen sovellettaisiin, mitä 309 §:ssä säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen sisällöstä ja 320 §:n 1 ja 3 momentissa lupapäätöksen antamisesta ja siitä tiedottamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa olisi peruutettavissa vastaavasti kuin ydinlaitoslupa 323 §:n mukaan.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

222 §. *Muulla syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia koskeva vakuus.* Pykälässä säädettäisiin 220 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitettua vakuutta ja sen antajaa koskevista vaatimuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö vapauttaisi vakuuden, kun ydinjätteet tai niihin rinnastettavat radioaktiiviset jätteet on viety tai siirretty pois Suomesta, ja tästä on kulunut kolme kuukautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuuden realisointia koskevasta menettelystä, jota sovellettaisiin, jos ydinjätteitä tai niihin rinnastettavia radioaktiivisia jätteitä ei olisi viety tai siirretty pois Suomesta määräaikaan mennessä eikä toiminnanharjoittaja olisi annettusta määräyksestä huolimatta täyttänyt velvoitteitaan. Vakuus käytettäisiin tällöin teettämistoimien kustannusten kattamiseksi.

Ehdotettu pykälä olisi uusi. Vastaava vaatimus ei ole ollut kumottavassa laissa tarpeen, koska ydinjätteiden tuonti Suomeen käsittelyä ja varastointia varten on ollut kiellettyä.

223 §. *Ydinjätteiden tuonnin, viennin ja siirron toteuttamista koskeva hyväksyminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinjätteiden tuontia, vientiä ja siirtoa koskevasta hyväksymismenettelystä. Kauttakulussa on aina myös kysymys tuonnista, viennistä tai siirrosta. Hyväksymismenettelyssä olisi käytettävä jätesiirtodirektiivissä säädettyjä menettelyjä. Säteilyturvakeskuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi lisäksi, että tuontiin, vientiin, siirtoon ja kauttakulkuun on ehdotetussa laissa edellytetyt luvat ja hyväksymiset (esim. 5 luvussa edellytetty toimintalupa tai toimintailmoitus, 18 luvussa edellytetty kuljetusta koskeva hyväksyminen, 217 tai 219 §:ssä tarkoitettu hyväksyminen tai 220 §:ssä tarkoitettu lupa). Säännös vastaisi YEA 7 c luvussa ja säteilylain 82 §:ssä säädettyä menettelyä. Jätesiirtodirektiivissä edellytetyn mukaisesti hyväksymispäätös voidaan antaa jätesiirtodirektiivin mukaisella vakioasiakirjalla.

Pykälän 2 momentin mukaan samanaikaisesti ydinmateriaalia olevan ydinjätteen vientiä tai siirtoa Suomesta (ja kauttakulkua Suomen alueen kautta) koskevan hyväksymisen edellytyksenä olisi lisäksi se, että vientivalvontalain 10 §:ssä säädettyjä lupaharkinnan edellytyksiä sovellettaisiin, mukaan lukien pykälässä viitattuja EU-vientivalvonta-asetuksen 15 artiklan mukaisia edellytyksiä. Ydinmateriaalin vientiin, siirtoon ja kauttakulkuun sovellettaisiin 3 §:n 2 momentin mukaan ehdotetun lain säännöksiä EU-vientivalvonta-asetuksen ja vientivalvontalain sijaan, jos se on samalla ehdotetun lain mukaista ydinjätettä. Tämä tarkoittaisi erityisesti, että tällaisen ydinmateriaalin osalta vientiä ja siirtoa Suomesta koskeva lupaharkinta tapahtuisi ehdotetun lain mukaisesti. Tarkoitus kuitenkin olisi, että vientivalvontalaissa tarkoitettuja lupaharkinnan näkökohtia noudatetaan. Lupaharkinnan edellytykset ovat vastaavat EU-vientivalvonta-asetuksessa. Hyväksymisessä olisi esim. varmistettava, että Suomea sitovien ydinalan kahdenvälisten sopimusten velvoitteita

noudatetaan. Vaatimus olisi uusi, mutta vastaisi ydinalan kahdenvälisten sopimusten velvoitteiden ja sitoumusten noudattamisen varmistamisen osalta nykyistä käytäntöä.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua asian käsittelyä varten olisi tarpeen pyytää ulkoministeriön lausunto sen varmistamiseksi, onko vienti hyväksyttävissä EU-vientivalvonta-asetuksen 15 artiklassa viitattujen perusteiden mukaisesti ja erityisesti EU:n neuvoston yhteisessä kannassa 2008/944/YUTP määriteltyjen kriteerien 1–8 mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtävänä olisi julkaista jätesiirtodirektiivin mukainen vakioasiakirja omassa määräyskokoelmassaan.

224 §. Tulli-ilmoituksessa ilmoitettavat tiedot ydinjätteistä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa ydinjätteiden tuontia tai vientiä koskevassa tulli-ilmoituksessa tai siihen liittyvissä selvityksissä tuonnista tai viennistä. Säännös vastaisi pääpiirteittäin YEA 115 a §:ää. Tulli-ilmoituksella tarkoitetaan unionin tullikoodeksissa säädetyjä menettelyitä ja ilmoituksia, jotka annetaan Tullille tuotaessa tavaraa EU:n ulkopuolelta, vietäessä tavaraa EU:n ulkopuolelle ja sellaisessa kauttakulussa, jossa tavaraa liikkuu EU:n ulkopuolelta EU:n kautta EU:n ulkopuolelle. Tulli-ilmoitus on tehtävä aina kaikesta EU:n ja EU:n ulkopuolisten maiden välisestä tavaraliikenteestä. EU:n sisäisistä siirroista ei tehdä tulli-ilmoituksia.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

225 §. Ydinjätteiden palauttaminen loppusijoituslaitoksesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinjätteiden palauttamisesta loppusijoituslaitoksesta. Tämän olisi oltava mahdollista, kunnes loppusijoituslaitos suljetaan pysyvästi. Palauttaminen voisi tulla kysymykseen vain, jos siihen on turvallisuuteen liittyviä erityisen painavia perusteita. Palauttamismahdollisuuden huomioon ottaminen suunnittelussa ja mahdollinen palauttaminen tulee toteuttaa siten, että loppusijoituslaitoksen käytön turvallisuus ja pitkäaikaisturvallisuus eivät vaarannu.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

22 luku - Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin

226 §. Luvanhaltijan varautumisvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta varautua ydinjätehuollon kustannuksiin. Pykälä vastaisi kumottavan lain 35 ja 36 §:ää, minkä lisäksi siihen lisättäisiin 43 §:n 1 momentissa nykyisin oleva asetuksenantovaltuus. Pykälän 2 momentissa tarkoitettuja kustannuksia on selostettu tarkemmin 216 §:n 2 momentin perusteluissa. Pykälän 2 momentin 3 kohta on kirjoitettu nykyistä yleisempään muotoon, ja siinä tarkoitetaan valtion maksuperustelaissa tarkoitettujen maksujen lisäksi myös valtiolle loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen aiheutuvia valvonta- ja muita toimenpidekustannuksia.

Pykälän 3 momentissa on asetuksenantovaltuus.

227 §. Luvanhaltijan vastuumäärä. Pykälän mukainen luvanhaltijan vastuumäärän arviointi vastaisi kumottavan lain 37 §:n 1 kohdan määritelmää ja 39 §:n 1 momenttia. Sääntelyä on tarkennettu viittaamalla hyväksyttyyn ydinjätehuoltosuunnitelmaan.

228 §. *Luvanhaltijan vastuumäärän arviointi.* Pykälä liittyisi 230 §:ään, jossa säädetään vastuumäärien ja rahastotavoitteiden vahvistamisesta, ja osin 232 §:ään, jossa säädetään niiden tarkistamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan olisi kolmen vuoden välein toimitettava arviot, jotka ovat tarpeen vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistamiseksi 230 §:n mukaisesti. Nykyisin ilmoitusvelvollisuudesta säädetään YEA 88 §:n 1 ja 3 momentissa ja 104 §:ssä. Sääntelyä tarkennettaisiin hieman.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Pääsääntöisesti arvio vastuumäärästä seuraavalle kolmelle vuodelle ja alustava arvio käsiteltävä ajanjaksoa seuraavalle kahdelle vuodelle tehtäisiin 1 momentin mukaisesti kolmen vuoden välein. Uuden luvanhaltijan toiminnan alkuvaiheessa vahvistaminen voitaisiin kuitenkin tehdä 230 §:n 2 momentin mukaan vuosittain. Sama koskee sellaista toiminnan loppuvaiheessa olevaa luvanhaltijaa, jonka ydinlaitosten käytöstäpoisto ja loppusijoituslaitoksen sulkeminen on aloitettu. Tällaisen luvanhaltijan olisi toimitettava 1 momentissa tarkoitetut arviot ja selvitykset vuosittain. Lisäksi 1 momentissa tarkoitetut luvanhaltijat saisivat halutessaan toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle tiedoksi arvioita ja alustavia arvioita koskevia muutoksia kolmivuotisen syklin aikana.

Pykälän 3 momentti vastaisi kumottavan lain 39 §:n 2 ja 3 momenttia. Ensimmäisiä vastuumääriä koskevaa arviota tarkennettaisiin. Lisäksi momenttiin siirrettäisiin YEA 89 §:n sisältö ensimmäisen luvanhaltijan toimittaman vastuumääriä koskevan arvion osalta. Momentissa tarkoitettu arviointi perustuisi jätahuoltokaavioon, kuten nykyisin.

Pykälän 4 momentti olisi uusi. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi hankittava arvio vastuumäärästä ydinjätahuoltoon perehtyneeltä riippumattomalta asiantuntijalta tai yhteisöltä, jos luvanhaltija laiminlyö 1–3 momentissa säädetyn velvollisuuden kehotuksesta huolimatta.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

229 §. *Luvanhaltijan rahasto-osuus ja rahastotavoite.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat kumottavan lain 40 §:n 1 ja 2 momenttia sekä osin ydinjätahuollon kustannuksiin varautumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1–3 momenttia, mutta sääntelyä tarkennettaisiin. Jaksottamisaika oli aiemmin 25 vuotta, ja se pidennettiin voimayhtiöiden aloitteesta 40 vuoteen vuoden 2017 lopussa. Riittäviä perusteita arvioida asiaa uudelleen ei ole. Pykälän 2 momentin mukaan jaksottamisaika voisi olla enintään 40 vuotta, ja jaksottamisajan pituudesta päätettäisiin, kun vastuumäärän arvioinnin perusteet hyväksytään 228 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti.

Pykälän 3 momentti on uusi. Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisiin tarvittaviin valtion valvonta- ja muihin kustannuksiin varauduttaisiin loppusijoituslaitoksen toiminnan loppupuolella siten, että arvioidut kustannukset jaksotettaisiin viimeistään kymmenelle viimeiselle toimintavuodelle. Luvanhaltija saa kuitenkin sisällyttää nämä kustannukset jo aiemmin vastuumäärää koskevaan arvioon, jolloin ne otetaan vastaavasti huomioon, kun mainittuja toimenpidekustannuksia koskeva rahastotavoite vahvistetaan. Pykälän 3 momentissa tarkoitettuja kustannuksia on selostettu tarkemmin 216 §:n 2 momentin perusteluissa.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

230 §. *Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 43 §:n 2 momentin 1 kohtaa ja momentin valmisteluun liittyneitä tavoitteita. Vastuumäärästä päättäminen selvennettäisiin alustavan vastuumäärän

vahvistamiseksi. Pykälän 1 momentissa tarkoitetut vahvistamista koskevat päätökset tehtäisiin lähtökohtaisesti kolmeksi vuodeksi kerallaan ja kaikkien luvanhaltijoiden osalta samalle kolmen vuoden ajanjaksolle. Tämä ajanjakso liittyy myös 250 §:n nojalla myönnettävän lainan laina-aikaan ja 254 §:ssä tarkoitettuun sijoitusten vähimmäisosuuksien varmistamiseen.

Pykälän 2 momentissa olisi kumottavan lain 43 §:n 2 momentin 2 kohtaa vastaava poikkeus, jota tarkennettaisiin hieman. Momentin mukaan vahvistaminen voitaisiin tehdä vuosittain, jos kyse olisi sellaisen luvanhaltijan toiminnan alkuvaiheesta, jolle ei aiemmin ole tehty 1 momentissa tarkoitettuja vahvistamista koskevaa päätöstä. Sama koskisi sellaisen luvanhaltijan toiminnan loppuvaihetta, jonka ydinlaitosten käytöstäpoisto ja loppusijoituslaitoksen sulkeminen on aloitettu. Jos vahvistaminen tehdään 2 momentin mukaisesti, takaisinlainaus 250 §:n mukaan ei olisi mahdollinen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, minkä vuoden hinta- ja kustannustasoa käytetään rahastotavoitetta sekä vastuumääriä ja alustavia vastuumääriä vahvistettaessa.

231 §. *Rahastotavoitteen vahvistamiseen liittyvät poikkeukset.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 40 §:n 3 momenttia. Nykyisestä poiketen sen soveltamisala rajattaisiin 230 §:n 1 momentin tilanteisiin, koska 2 momentissa on jo kyse poikkeuksellisesta tilanteesta. Lisäksi sääntelyä on tarkennettu sisällyttämällä siihen ydinjätehuollon kustannusten varautumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 § siten, että erittäin monimutkaista laskentasääntöä on muokattu ja otettu huomioon sekä suuria määriä ydinjätteitä tuottavat että pienemmän mittakaavan toimijat. Käytännössä edellisiin tulisi sovellettavaksi euromääräinen soveltamisen ylä- ja alaraja ja jälkimäisiin prosenttiperusteinen soveltamisen ylä- ja alaraja, mutta asia olisi arvioitava tapauskohtaisesti ja valittava luvanhaltijan kannalta edullisin vaihtoehto. Soveltamisen ylärajan säätämisestä seuraisi, että mainitun asetuksen 10 §:n 1 momentti on tarpeeton. Kun kyse on mainittujen ylärajan ylittävistä tilanteista, tulisi harkittavaksi 2 momentin soveltaminen. Lisäksi säännökseen on sisällytetty mainitun asetuksen 10 §:n 3 momentin rajausta siitä, että muutoksen syynä ei saa olla jätehuoltotoimenpiteiden olennainen laiminlyönti verrattuna vastuumäärän arvion perustana olevaan suunnitelmaan.

Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 46 §:ää. Säännös on tarkoitettu poikkeukselliseen erityistilanteeseen eli muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun tilanteeseen. Säännöksen sanamuotoa on selvennetty ottaen huomioon sen alkuperäinen tarkoitus (ks. HE 16/1985 vp). Lisäksi se on sovitettu yhteen 1 momentin kanssa. Myös 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa vaadittaisiin 234 §:n mukaisesti vakuudet, mikä turvaa valtion edun asiassa. Kokonaisuutena arvioiden ei arvioida olevan kyse sellaisesta asiasta, joka olisi vietävä valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

232 §. *Vastuumäärän ja rahastotavoitteen tarkistaminen.* Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa 230 §:n 1 momentin mukaan tehtyä vahvistamista koskevaa päätöstä olisi mahdollista tarkistaa. Tarkistaminen tehtäisiin kalenterivuoden lopussa. Tarkistaminen voisi koskea päätöksessä kuluvalle vuodelle vahvistettua vastuumäärää sekä vahvistettuja rahastotavoitteita ja alustavia vastuumääriä. Sen mukaan missä vaiheessa kolmen vuoden aikavälillä tarkistaminen tehdään, rahastotavoitetta ja alustavaa vastuumäärää koskeva vahvistaminen voi kohdistua enintään kolmelle seuraavalle kalenterivuodelle. Tarkistaminen ei muuttaisi 230 §:n 1 momentin mukaisten päätösten kolmen vuoden aikaväliä. Tarkistaminen ei myöskään vaikuttaisi 250 §:n mukaan myönnettyyn lainaan. Pääsääntönä olisi kuitenkin päättää vastuumääristä ja rahastotavoitteista 230 §:n 1 momentin mukaisesti kolmen vuoden välein.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tarkistaminen olisi mahdollinen, jos luvanhaltijan toiminnassa tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka lisäävät muutoin kuin vähäisessä määrin luvanhaltijan toiminnan yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden määrää. Tällaisia tilanteita olisivat etenkin uuden ydinlaitoksen käyttöönotto, toiminnassa olevan ydinvoimalaitoksen nimellislämpötehon korottaminen, ydinlaitosluvan siirtäminen luvanhaltijalle tai jossain tapauksissa huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen luvanhaltijalle tai muu sellainen muutos, joka lisää muutoin kuin vähäisessä määrin luvanhaltijan toiminnassa tai sen seurauksena syntyvien ydinjätteiden määrää.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tarkistaminen olisi myös mahdollista tehdä, jos suunnitellut ydinjätehuollon toimenpiteet viivästyvät muutoin kuin vähäisessä määrin. Vähäinen viivästyminen ei ylittäisi soveltamiskynnystä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tarkistaminen olisi lisäksi mahdollista tehdä, jos huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen seurauksena vahvistettu kuluva kalenterivuoden vastuumäärä sekä vahvistetut rahastotavoitteet ja alustavat vastuumäärät alenevat luovuttajan osalta yhtä paljon kuin ne kasvavat vastaanottajan osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan olisi haettava vastuumäärän ja rahastotavoitteen tarkistamista ja toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle 228 §:n 1 momentissa tarkoitetut arviot ja selvitykset, jos 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu muutos tai 2 kohdassa tarkoitettu viivästyminen on kokonaisuutena arvioiden olennainen. Tällöinkin ministeriö arvioisi, onko tarkistaminen perusteltua. Luvanhaltijan vastuumäärän arviointiin sovellettaisiin 228 §:ää. Huolehtimisvelvollisuuden osalta kumottavan lain 43 §:n 3 momentissa on vastaavanlainen säännös.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

233 §. Luvanhaltijan ydinjätehuoltomaksu. Pykälä vastaisi kumottavan lain 42 §:n 1 momenttia, ja siihen on sisällytetty 37 §:n 4 kohdan määritelmä. Pykälän 2 momenttiin on lisätty säännös sen varmistamiseksi, että työ- ja elinkeinoministeriö saisi viipymättä tiedon maksuvelvollisuuden laiminlyönnistä. Jos rahasto-osuus olisi suurempi kuin rahastotavoite, sovellettaisiin ylijäämän palauttamiseen 261 §:ää.

234 §. Vakuusjärjestelyt ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseksi. Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin kumottavan lain 44 §:n 1 ja 3 momenttia. Ehdotuksessa on otettu huomioon, että valtioneuvosto on 3 momentin nojalla korottanut vaadittavien vakuuksien määrää kymmenellä prosentilla vuonna 1988, ja 230 §:n 3 momentin ehdotus sovellettavasta kustannustasosta. Lisäksi momentissa on selvennetty ajankohtaa, jolloin vakuudet olisi luovutettava ensimmäisen kerran.

Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 45 §:ää ja YEA 94 §:ää. Lisäksi momentissa on selvennetty noudatettua menettelyä, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriö määrääjoin varmistaa, että käytettävät vakuudet ovat hyväksyttäviä. Päätöksen voimassaolosta säädettäisiin 39 luvussa. Momentin mukaan hyväksyttävä vakuus olisi nykytilaan verrattuna myös panttaussitumus suomalaisen talletuspankin pankkitilillä oleviin luvanhaltijan varoihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vakuuksia koskevan ehdotuksen tekemisen ajankohdasta ja selvennettäisiin menettelyä, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriön on ennen vakuuksien valtiolle luovuttamista arvioitava vakuuksien riittävyys ja varmistettava, että ne on hyväksytty 2 momentin mukaan.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

235 §. *Ylimääräinen ydinjätehuoltomaksu.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 44 §:n 4 momenttia. Pykälässä on selvennetty, että toimivalta asiassa on työ- ja elinkeinoministeriöllä, ja lisätty säännös, jonka tarkoituksena on varmistaa ministeriön tiedonsaanti laiminlyöntitilanteessa. Maksuvelvollisuutta koskevaa määräaika on pidennetty hieman käytännön syistä.

236 §. *Valtiolle luovutettujen vakuuksien palauttaminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 53 §:ää. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivallan ja vakuuksien palauttamisen osalta sääntelyä on selvennetty.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

237 §. *Valtiolle luovutetun vakuuden muuttaminen rahaksi.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentin mukaan valtiolle luovutetun vakuuden rahaksi muuttamiseen olisi mahdollista ryhtyä, jos luvanhaltija on laiminlyönyt ydinjätehuoltomaksun tai ylimääräisen ydinjätehuoltomaksun maksamisen ja ei ole kehotuksesta huolimatta korjannut puutetta määräajassa.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

23 luku - Ydinjätehuollon kustannusten korvaaminen valtiolle

238 §. *Luovutettavaksi määrättyjä ydinjätteitä koskeva vastuumäärä.* Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin kumottavan lain 47 §:n 1 momenttia. Valtioneuvoston sijasta työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaisi valtiolle luovutettujen ydinjätteiden ydinjätehuollon toimenpiteistä seuraavat muutokset vastuumääriin. Vahvistamiseen liittyisi 374 §:ssä tarkoitettu päätös. Momentissa säädettäisiin vastuumäärän vahvistamisesta luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä seuraavina vuosina. Päätöksen tekemisen ajankohtana ei välttämättä ole riittävää selvyyttä ydinjätehuollon kustannuksista, vaan asiaa on tarpeen tarkastella vuosittain.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan olisi edelleen toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle luvanhaltijalle kuuluvaa vastuumäärää koskevat arviot 227 ja 228 §:n mukaisesti. Luvanhaltijalla ei mahdollisesti olisi kuitenkaan tietoa tehdyistä ydinjätehuollon toimenpiteistä ja näiden kustannuksista, jolloin ministeriön olisi tältä osin selvítettävä asia.

239 §. *Valtion saatavan kattaminen ja luvanhaltijan kateosuus.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat kumottavan lain 48 §:n 1 momenttia. Pykälän 1 momentti sisältäisi 37 §:n 6 kohdan määritelmän. Pykälän 2 momentti vastaisi osaksi myös kumottavan lain 48 §:n 2 momenttia. Kumottavan lain 48 §:n 2 momentissa olevasta mahdollisuudesta lainata vakuudesta saadut varat kumottavan lain 45 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulle vakuutusyhtiölle tai pankille luovuttaisiin, koska tällaiselle järjestelylle ei enää katsota olevan perusteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin takaisinlainauksen keskeyttämisestä. Luvanhaltija ei voisi enää hyödyntää lainamahdollisuutta, kun se on laiminlyönyt ydinjätehuollon toimenpiteistä huolehtimisen ja valtion on täytynyt ottaa ne hoidettavakseen. Valtion ydinjätehuoltorahaston takaisinlainausta koskeviin sopimuksiin olisi tarvittaessa otettava ehto momentin mukaisesta lainan irtisanomisesta.

240 §. *Katetarve.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 47 §:ää ja 2 momentti osaksi 48 §:n 2 momenttia. Pykälän 1 momenttiin on sisällytetty 37 §:n 5 kohdan määritelmä. Päätökset

pykälässä tarkoitetuissa asioissa tekisi ehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö valtioneuvoston sijasta.

Pykälän 1 momentissa selvennettäisiin, että vastuu ydinjätehuollon kustannuksista jatkuu edelleen sen jälkeen, kun valtiolle on luovutettu ydinjätteitä ydinjätehuollon toimenpiteitä varten. Katetarpeen korotusta vastuumäärään nähden nostettaisiin kumottavan lain 10 prosentista 25 prosenttiin, koska kustannukset nousevat merkittävästi valtion joutuessa ostamaan ydinjätehuollon palvelut.

Pykälän 2 momentissa on otettu huomioon vastuumäärän vahvistamisessa toteutetut ja nyt ehdotetut muutokset sekä se, että ydinlaitoksen käytöstäpoiston kuluja koskeva jaksottaminen on edelleen osin vireillä. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi määrätä, että jaksottaminen lopetetaan.

241 §. *Katetarpeeseen perustuva valtion saatava.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 47 §:n 3 momenttia.

242 §. *Katemaksu.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtäväksi vahvistaa katemaksu vuosittain. Katemaksu olisi käsitteenä uusi, mutta sen käyttöönotto selkeyttäisi sääntelyä.

Pykälän 2 momentti vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 49 §:n 2 momenttia.

243 §. *Katetarpeeseen liittyvät vakuudet.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentin mukaan valtiolle luovutettujen ydinjätehuollon toimenpiteet voivat kestää pitkään. Sen vuoksi luvanhaltijan olisi luovutettava valtiolle vakuuksia siten, että niiden yhteismäärä vastaisi kuluvan vuoden kesäkuun lopussa määrää, joka saadaan korottamalla edelliselle kalenterivuodelle vahvistettua vastuumäärää 25 prosentilla ja vähentämällä siitä kuluvalla vuodelle vahvistettu luvanhaltijan katetarve. Ehdotuksessa on otettu huomioon 240 §:n mukainen katetarpeen korotus vastuumäärään nähden 25 prosentilla. Vakuuden luovuttamista koskevan velvoitteen sääntely olisi sisällöltään vastaava kuin 234 §:ssä tarkoitettujen vakuuksien luovuttamista koskeva sääntely. Pykälän 2 momentissa olisi viittaus mainitun pykälän soveltamiseen.

244 §. *Ylimääräinen katemaksu.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltija olisi velvollinen maksamaan ylimääräisen katemaksun, jos vakuuksia koskevaa velvoitetta laiminlyöttäisiin. Ylimääräisen katemaksun suuruudesta päättäisi työ- ja elinkeinoministeriö. Pykälän 1 momentti olisi sisällöltään vastaava kuin 235 §:n ylimääräistä ydinjätehuoltomaksua koskeva säännös. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtäväksi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle laiminlyönnistä.

245 §. *Katetarpeeseen liittyvien vakuuksien palauttaminen tai rahaksi muuttaminen.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta palauttaa ylimääräiset vakuudet. Sisällöltään säännös vastaisi 236 §:ää. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuuden rahaksi muuttamisesta. Sisällöltään säännös vastaisi pääosin 237 §:ää. Koska 2 momentissa säädetyt edellytykset liittyvät tilanteeseen, jossa luvanhaltijan on laiminlyönyt ydinjätehuoltoon liittyviä velvoitteita, ei arvioida tarpeelliseksi säätää 237 §:n 1 momentin 2 kohtaa vastaavaa säännöstä.

246 §. *Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeiset valtion kustannukset.* Pykälä vastaisi sisällöltään osin kumottavan lain 32 §:ää, jossa edellytetään kertakaikkista maksua loppusijoitettujen ydinjätteiden tarkkailusta ja valvonnasta.

Pykälän mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston olisi erotettava luvanhaltijan rahasto-osuudesta osuus valtion loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisiin valvonta- ja muihin kustannuksiin valtion kateosuuteen, kun Säteilyturvakeskus on 340 §:n mukaan hyväksynyt loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi. Valtio vastaa pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen jälkivalvonnasta ja muista toimenpiteistä 344 §:n mukaan. Loppusijoituslaitos siirtyminen valtiolle edellyttäisi 340 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan, että valtiolle tulevaisuudessa aiheutuvien valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannusten korvaamiseen on varattuna tarvittavat varat Valtion ydinjätehuoltorahastossa.

247 §. Kateosuuksiin siirrettyjen osuuksien vähentäminen rahasto-osuudesta. Pykälä olisi uusi. Pykälä liittyy 239 §:ään, jossa säädetään osuuden siirtämisestä luvanhaltijan kateosuuteen, ja 246 §:ään, jossa säädetään osuuden siirtämisestä valtion kateosuuteen. Kun tällainen siirtäminen tehdään, Valtion ydinjätehuoltorahaston on vähennettävä luvanhaltijan rahasto-osuudesta luvanhaltijan kateosuuteen tai valtion kateosuuteen siirretty määrä.

248 §. Kateosuuden käyttäminen. Pykälän tavoite olisi sama kuin kumottavan lain 50 §:n mukaan, mutta asiasta säädettäisiin yksinkertaisemmin. Kateosuus on tarkoitettu valtion saatavien kattamiseen, ja valtiolle olisi siirrettävä siitä tarvittavat summat ydinjätehuollon ja loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisten toimenpiteiden kustannusten kattamiseen. Ylijäämän palauttaminen luvanhaltijalle ei olisi perusteltua ennen 249 §:ssä tarkoitettua tilannetta.

249 §. Luvanhaltijan kateosuuden ylijäämän palauttaminen. Pykälä olisi uusi. Luvanhaltijalle palautettaisiin mahdollinen ylijäämä, kun valtiolle luovutettuja ydinjätteitä koskevien ydinjätehuollon kustannukset on suoritettu luvanhaltijan kateosuudesta.

24 luku - Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminta

250 §. Varautumisrahaston varojen lainaaminen luvanhaltijalle. Pykälä 1 ja 2 momentti vastaisivat kumottavan lain 52 a §:n 1 momenttia, mutta vakuutta koskevasta vaatimuksesta säädettäisiin 251 §:ssä. Lainan myöntämisestä päätettäisiin kolmen vuoden välein kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Lisäksi 1 momenttiin on lisätty YEA 101 §:n 2 momentin mukainen rajoitus. Erääntynyttä lainaa ja sen korkoa koskevien velvoitteiden olisi oltava hoidettu, kun lainan myöntämisestä päätetään. Jos luvanhaltija on kyseisenä ajankohtana laiminlyönyt erääntyneen lainan tai sen koron maksamisen, ei luvanhaltijalle tai sen 3 momentissa tarkoitettulle osakkeenomistajalle voida myöntää lainaa ja asia käsitellään uudestaan kolmen vuoden kuluttua. Vastaavasti jos osakkeenomistaja on kyseisenä ajankohtana laiminlyönyt erääntyneen lainan tai sen koron maksamisen, ei tälle osakkeenomistajalle voida myöntää lainaa ja asia käsitellään uudestaan kolmen vuoden kuluttua.

Pykälän 3 momentti vastaisi kumottavan lain 52 a §:n 2 momenttia.

Jos huolehtimisvelvollisuus siirrettäisiin kolmivuotisen laina-ajan aikana ja samalla takaisinlainaajan rahastotavoite pienenesi, lainaa ei kuitenkaan sanottaisi irti, vaan se olisi maksettava takaisin laina-ajan päätyttyä. Tarvittaessa rahaston olisi tarkistettava lainojen vakuudet. Se, jolle huolehtimisvelvollisuus on siirretty, saisi mahdollisuuden takaisinlainaukseen, kun asiaa seuraavan kerran käsitellään kolmivuotisen lainajakson päätyttyä.

251 §. Lainauksen ehdot ja vakuusvaatimus. Pykälän 1 momentti vastaisi 52 a §:n 1 momentin mukaista vakuusvaatimusta ja 4 momenttia. Lisäksi lainansaajalle on säädetty velvollisuudeksi huolehtia vakuutena olevan omaisuuden vakuutettuna pitämisestä.

Pykälän 2 momentti vastaisi YEA 105 §:ää. Momenttiin lisättäisiin uusi vakuuksien palauttamista koskeva säännös.

Vakuusvaatimuksen täyttämiseksi ja riittävyyden arvioimiseksi Valtion ydinjätehuoltorahasto on teettänyt Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:llä tuottoarvolaskelmat kunkin takaisinlainaajan sähkön tuotannosta ja hintakehityksestä. Tämän lisäksi rahasto on tehnyt itse laskelmia yhtiöiden tilinpäätösten ja mainittujen laskelmien perusteella käyttäen omia arvostuskertoimia. Rahasto on eliminoinut laskelmistaan yhtiöiden ydinvoiman tuotannon osuuden. Vakuusarvomuistiot on hyväksytty vähintään kerran vuodessa rahaston johtokunnassa. Tarvittaessa vakuustarvetta voidaan arvioida muulloinkin, jos yhtiön rahoituksellinen asema heikentyy yllättäen.

Pykälän 3 momentissa olisi vakuuden rahaksi muuttamista koskeva perussäännös, joka tulisi sovellettavaksi, jos erääntyneen lainan tai sen koron maksaminen on kehotuksesta huolimatta laiminlyöty.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

252 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen sijoittaminen valtion velkakirjoihin. Pykälän 1 ja 3 momentti vastaisivat kumottavan lain 52 a §:n 3 momenttia, mutta vähimmäisosuutta koskevasta vaatimuksesta säädettäisiin kootusti 254 §:ssä.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Kateosuuksissa olevat varat olisi sijoitettava 1 momentin mukaisesti. Kateosuuksissa olevia varoja ei laskettaisi 1 momentin mukaan laskettavaan 20 prosentin vähimmäisosuuteen.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

253 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta. Pykälä vastaisi kumottavan lain 52 b §:ää, mutta vähimmäisosuutta koskevasta vaatimuksesta säädettäisiin kootusti 254 §:ssä.

254 §. Sijoitusten vähimmäisosuuksien varmistaminen. Pykälässä säädettäisiin kootusti sijoitusten vähimmäisosuuden varmistamisesta ja pääosin vastaavasti kuin kumottavan lain 52 a §:n 3 momentissa ja 52 b §:n 2 momentissa. Vähimmäisosuuksien varmistamista koskevia menettelyitä on selkeytetty ottaen huomioon säännösten soveltamisesta kertyneet kokemukset. Varmistaminen olisi tehtävä kolmen vuoden välein, kun nykyään se on tehtävä vuosittain. Vähimmäisosuuksien tarkistaminen tehtäisiin maaliskuun viimeisen päivän tilanteen mukaan, jolloin valtion velkakirjoissa ja muussa sijoitustoiminnassa olisi 252 §:n 1 momentin ja 253 §:n 1 momentin mukaisesti oltava kummassakin vähintään 20 prosenttia. Vähimmäisosuuksien laskemiseen eivät vaikuttaisi ne summat, jotka luvanhaltijoille mahdollisesti palautetaan huhtikuun alussa. Vähimmäisosuuksien laskemisessa olisi kuitenkin käytettävä luvanhaltijoille kuluvalle vuodelle vahvistettuja rahastotavoitteita, ei 250 §:n 2 momentissa tarkoitettuja alimpia rahastotavoitteita. Valtion ydinjätehuoltorahaston olisi tarvittaessa muutettava sijoituksia siten, että vähimmäisosuudet täytetään, sekä myönnettävä lainat sen mukaan, että niitä koskeva enimmäisosuus ei ylity.

255 §. Suojaisuus. Pykälä 1 momentti vastaisi kumottavan lain 52 c §:n 1 momentin alkuosaa, ja siihen sisältyisi 37 §:n 9 kohdassa oleva määritelmä sekä osin 52 c §:n 5 momentti hieman tarkennettuna.

Pykälän 2 momentti vastaisi kumottavan lain 52 c §:n 1 momentin loppuosaa. Momentissa on otettu huomioon, että luvanhaltija saa maksaa suojaosuuden kattamiseksi tarvittavat varat rahastolle. Kiinteistökiinnitystä ei enää hyväksyttäisi vakuudeksi. Lisäksi sääntelyä täydennettäisiin suojaosuuteen luovutettujen varojen sijoittamista koskevalla säännöksellä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa 2 momentissa mainittuna ajankohtana luvanhaltijan luovuttamia vakuuksia ja varoja olisi enemmän kuin 1 momentin mukaan edellytetään. Valtion ydinjätehuoltorahaston olisi tällöin viipymättä palautettava luvanhaltijalle ylimenevää osaa vastaavia vakuuksia ja varoja. Ensisijaisesti palauttaminen olisi kohdistettava vakuuksiin.

Valtion ydinjätehuoltorahasto tekisi 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa asianomaisiin luvanhaltijoihin kohdistetut päätökset.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

256 §. Täydentävä suojaisuus. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 52 c §:n 4 ja osin 5 momenttia, mutta sääntelyä on selkeytetty jonkin verran. Vastaavasti kuin suojaosuuden osalta myöskään täydentävän suojaosuuden kattamisessa ei hyväksyttäisi enää kiinteistökiinnitystä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuuden palauttamisesta. Valtion ydinjätehuoltorahasto tekisi 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa asianomaisiin luvanhaltijoihin kohdistetut päätökset.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

257 §. Varautumisrahaston varojen riittävyyden varmistaminen. Pykälä vastaisi osin kumottavan lain 52 c §:n 2 ja 3 momenttia. Sääntelyä selvennettäisiin hieman. Vastaavasti kuin suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden osalta myöskään pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa ei hyväksyttäisi enää kiinteistökiinnitystä. Valtion ydinjätehuoltorahasto tekisi 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa asianomaisiin luvanhaltijoihin kohdistetut päätökset.

258 §. Finanssivalvonnan määräystenantovaltuus. Pykälä vastaisi osin kumottavan lain 52 d §:n 2 momenttia.

25 luku - **Rahasto-osuuksien ja kateosuuksien hallinnointi**

259 §. Varautumisrahaston varojen arvostaminen. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 41 §:n 4 momenttia. Sääntelyä täsmennettäisiin mainitsemalla, että varojen arvostamista koskevat säännökset liittyvät varautumisrahastoon.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

260 §. Varautumisrahaston voitto ja tappio. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat keskeisiltä osin kumottavan lain 51 §:ää ja osin 41 §:ää. Lisäksi 1 momenttiin on sisällytetty 37 §:n 7 kohdassa oleva voittoja ja 8 kohdassa oleva tappiota koskeva määritelmä. Ylijäämän palauttamisesta säädettäisiin 261 §:ssä, ja tässä yhteydessä otettaisiin huomioon voiton tai tappion vaikutus ydinjätehuoltomaksun suuruuteen. Pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettu rahasto-osuuksien

suhde määräytyisi 262 §:n mukaan, jossa säädettäisiin luvanhaltijan rahasto-osuuden vahvistamisesta ja siihen liittyvistä muutoksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa varautumisrahastossa on lisäksi luvanhaltijan tai valtion kateosuuksia. Sääntely vastaisi keskeisiltä osin, mitä 1 momentissa säädetään rahasto-osuuksien osalta ja vastaisi myös pääosin kumottavan lain 51 §:ää siltä osin kuin siinä säädetään kateosuuksista. Pykälässä otettaisiin kuitenkin huomioon, että kateosuuksiin kuuluvia varoja saisi sijoittaa ainoastaan Suomen valtion velkakirjoihin tai siirtää valtiovarastoon.

261 §. Ylijäämän palauttaminen. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 42 §:n 2 momenttia. Sääntelyä on selkeytetty tarkentamalla luvanhaltijan osuuteen kohdistetun voiton tai tappion huomioon ottamista laskelmassa. Ehdotus vastaisi noudatettua menettelyä. Sääntelyä on täydennetty luvanhaltijan suostumusta koskevalla maininnalla, koska luvanhaltijan ydinlaitoksilla voi olla erilaisia ylijäämiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ylijäämän palauttamisesta, kun luvanhaltijan katetarve on pienempi kuin edellisen vuoden viimeisen päivän luvanhaltijan kateosuus, johon on kohdistettu luvanhaltijan osuus rahaston voitosta tai tappiosta. Menettely olisi sama kuin 1 momentissa. Tähän tilanteeseen ei liity 250 §:ssä tarkoitettua lainaamista.

262 §. Luvanhaltijan rahasto-osuuden vahvistaminen. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat keskeisiltä osin kumottavan lain 41 §:n 1 ja 2 momenttia, mutta sääntelyä on selkeytetty, ja se vastaisi noudatettua käytäntöä. Lisäksi pykälän 1 momentissa on otettu huomioon kumottavan lain 37 §:n 3 kohdassa oleva määritelmä. Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltijan rahasto-osuus vahvistettaisiin aina kalenterivuoden lopun tilanteen mukaan. Vuoden viimeisen päivän rahasto-osuus saataisiin lisäämällä viimeksi eli vuotta aiemmin vahvistettuun rahasto-osuuteen tai vähentämällä siitä luvanhaltijan osuus Valtion ydinjätehuoltorahaston 260 §:n 1 ja 2 momentin mukaan lasketusta voitosta tai tappiosta sekä kalenterivuoden aikana tapahtuneet tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettut muutokset.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luvanhaltijan rahasto-osuuden suhteellinen osuus varautumisrahaston varoista muuttuu, mikä otetaan huomioon mm. laskettaessa luvanhaltijan osuutta rahaston voitosta tai tappiosta. Näissä tilanteissa luvanhaltija rahasto-osuutta ei kuitenkaan vahvistettaisi erikseen.

Luvanhaltijan rahasto-osuudessa olevien varojen määrää ja samalla luvanhaltijan suhteellista osuutta varautumisrahastosta kasvattaisivat 2 momentin 1 kohdan mukaan luvanhaltijan maksama ydinjätehuoltomaksu tai luvanhaltijalle palautettava ylijäämä. Momentin 2 kohta koskisi tilanteita, joissa huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen seurauksena tapahtuisi muutoksia luovuttajan ja vastaanottajan rahasto-osuuksissa, kun varoja siirretään luvanhaltijoiden rahasto-osuuksien välillä. Momentin 3 kohta koskisi tilanteita, joissa luvanhaltijan rahasto-osuutta pienentäisi varojen siirtäminen luvanhaltijan kateosuuteen tai valtion kateosuuteen.

263 §. Luvanhaltijan kateosuuden vahvistaminen. Pykälä olisi uusi. Luvanhaltijan kateosuuden vahvistamista koskeva sääntely olisi pääosin vastaava kuin luvanhaltijan rahasto-osuuden vahvistamista koskeva sääntely.

264 §. Luvanhaltijan varat varautumisrahastossa. Pykälä olisi uusi. Pykälässä tarkennettaisiin luvanhaltijan varautumisrahastossa olevaan varallisuuteen kuuluvia eriä. Luvanhaltijan rahasto-osuuden lisäksi näitä olisivat suojaosuuden kattamiseksi maksetut varat, ylimääräiseen

ydinjätehuoltomaksuun ja ylimääräiseen katemaksuun perustuvat varat sekä luvanhaltijan kateosuudessa olevat varat. Koska luvanhaltijan rahasto-osuuden varautumisrahastossa on 229 §:n mukaan saavutettava edellisen kalenterivuoden vastuumäärää, rahasto-osuuteen ei olisi mahdollista sisällyttää pykälässä tarkoitettuja eriä.

265 §. Valtion kateosuuden vahvistaminen. Pykälä olisi uusi. Valtion vuoden viimeisen päivänä kateosuus vahvistettaisiin kuten vuoden viimeisen päivän luvanhaltijan rahasto-osuus ja luvanhaltijan kateosuus. Valtion kateosuus voisi muuttua, kun loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen tarvittavien valtion valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannusten kattamiseksi kalenterivuoden aikana on käytetty varoja. Lisäksi muutoksia voi tapahtua 260 §:n 3 momentin mukaan lasketun voiton tai tappion perusteella.

26 luku - Valtion ydinjätehuoltorahaston avustukset

266 §. Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen. Pykälä vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 53 a §:ää. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin hieman siten, että tutkimustoiminnan tavoitteena on edistää Suomessa toimivien ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittämistä. Tähän sisältyy myös tavoite tutkimuksen avulla tunnistaa uusia ilmiöitä, joilla olisi merkitystä luvanhaltijoiden ydinlaitosten turvallisuuden tai ydinjätehuollon ratkaisujen kannalta. Korkea-asteen koulutustoiminnan tukemisesta luovuttaisiin avustusjärjestelmän hallinnoinnin tehostamiseksi. Tutkimustoimintaa koskevaa avustusta voidaan myös käyttää kansainvälisten ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusta koskevien hankkeiden osallistumismaksuja ja vastinrahoitusta varten sen mukaan kuin tällainen on valtionavustuslain (688/2001) mukaan mahdollista.

267 §. Luvanhaltijalta kerättävät maksut avustusten rahoittamiseen. Pykälän 1 momentti vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 53 b §:n 1 momentin alkuosaa ja pääosin 2 momentin 2 kohtaa, mutta maksuja ja maksuperusteita muutettaisiin maksurasituksen pienentämiseksi. Perusmaksua ei enää perittäisi periaatepäätöksen haltijalta, vaan vasta luvanhaltijalta tai luvan hakijalta. Periaatepäätökset muuttuisivat uudistuksen myötä nykyistä yleisimmiksi, joten tässä vaiheessa ei vielä vaadittaisi maksuja. Lisäksi periaatepäätökseen voisi sisältyä useista samanlaisista ydinvoimaloista koostuva hanke, jolloin tutkimustarve ei myöskään suoraan vastaisi nimellislämpötehoja. Samalla vähennettäisiin ydinlaitoshankkeen alkuvaiheen kustannusrasitusta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinvoimalaitosta koskevan luvan tai lupahakemuksen perusteella kerättävistä maksuista ja 2 momentissa ydinpolttoaineen tuotantolaitosta koskevan luvan tai lupahakemuksen perusteella kerättävistä maksuista sekä 3 momentissa luvanhaltijan vastuumäärään perustuvasta maksusta. Kumottava lain 53 b §:ää sovellettaisiin kuitenkin 488 §:n 2 momentin mukaan vuoden 2028 loppuun. Ehdotettujen muutosten perusteella maksurasitus alenisi vuonna 2029 noin 15 prosenttia. Ehdotetut maksut ja maksuperusteet olisivat voimassa toistaiseksi, joten rahanarvon muutos huomioon ottaen maksurasituksen alenema olisi suurempi. Säästöjä arvioidaan saatavan erityisesti avustusjärjestelmän hallinnoinnin tehostamisesta, hankkeiden kilpailuttamisella ja kohdentamalla avustuksia tarkemmin sellaisiin laadukkaisiin ja korkeatasoisiin tutkimushankkeisiin, joilla arvioidaan parhaiten voitavan edistää avustusjärjestelmän tavoitteita. Tutkimushankkeiden vaikutus ydinlaitosten turvallisuustasoon tai ydinjätehuollon ratkaisujen kehittämiseen arvioidaan säilyvän vähintään nykytasolla. Lisäksi maksukertymä kasvaisi ja samalla mahdollisuudet tukea tutkimushankkeita, jos ydinlaitosten ja luvanhaltijoiden määrä kasvaisi.

Pykälän 1 momentin mukainen perusmaksu alennettaisiin enintään 270 000 euroon. Perusmaksuun ehdotetaan porrastusta, jonka mukaan maksu olisi 480 euroa nimellislämpötehon megawatilta, kuitenkin enintään 270 000 euroa. Ehdotuksella vähennettäisiin pieniin ydinvoimalaitoshankkeisiin kohdistuvaa maksurasitusta. Pykälän 1 momentin mukainen tehomaksu olisi 240 euroa kultakin nimellislämpötehon megawatilta. Ehdotuksen mukaan tehomaksu perittäisiin kuitenkin kaksinkertaisena, jos luvassa tarkoitettu ydinvoimalaitos perustuisi muuhun kuin Suomessa yleisesti käytössä olevaan teknologiaan (muu kuin kevytvesireaktori). Tällaiseen Suomelle uuteen teknologiaan arvioidaan liittyvän erityisen paljon tutkimustarpeita myös mahdollisesti ydinpolttoainehuollon ja ydinjätehuollon ratkaisujen osalta. Tehomaksu perittäisiin luvanhaltijoilta, mutta ei vielä lupahakemuksen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sellaisen luvanhaltijan maksuvelvollisuudesta, jolla on lupa ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen rakentamiseen tai käyttöön tai joka on hakenut lupaa tällaisen laitoksen rakentamiseen. Vuosittainen perusmaksu olisi 270 000 euroa, minkä lisäksi luvanhaltijoilta kerättäisiin perusmaksun lisäosa 540 000 euroa. Myös tällaisiin laitoksiin liittyy tutkimustarpeita, mutta kumottavassa laissa ei tällaista laitostyyppiä ole erikseen tunnistettu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan vastuumäärään perustuvasta maksuvelvollisuudesta, joka olisi edeltävälle kalenterivuodelle kohdistettu vastuumäärä kerrottuna 0,07 prosentilla. Maksuvelvollisuus olisi kuitenkin kaksinkertainen, jos luvassa tarkoitettu ydinvoimalaitos perustuu muuhun kuin Suomessa yleisesti käytössä olevaan teknologiaan.

Tutkimustoiminnan rahoitukseen kerättävät maksut olisivat yhteensä arviolta noin 6 milj. euroa vuodessa. Uusien ydinlaitoshankkeiden myötä kerättävien maksujen määrä kasvaisi, samoin tutkimustarpeet.

268 §. Maksuvelvollisuutta koskevat täydentävät säännökset. Pykälä vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 53 b §:n 1 momentin loppua, mutta sääntelyä selkeytettäisiin ja tarkennettaisiin. Säännöksessä on otettu huomioon 267 §:ään ehdotetut muutokset. Lisäksi pykälässä säädettäisiin täydentävästi maksuvelvollisuutta koskevasta päätöksestä.

269 §. Maksuvelvollisuuden päättymisen. Pykälässä säädettäisiin maksuvelvollisuuden päättymisen ajankohdasta. Ydinvoimalaitoksen osalta ajankohtana olisi energian tuotannon päättymistä seuraava kalenterivuosi, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen osalta käytöstäpoistoluvan myöntämistä seuraava kalenterivuosi sekä loppusijoituslaitoksen osalta laitoksen pysyvästi suljetuksi hyväksymistä koskevan päätöksen tekemistä seuraava kalenterivuosi. Pykälä olisi uusi. Velvollisuutta rahoittaa tutkimustoimintaa ei voida enää pitää perusteltuna mainittujen ajankohtien jälkeen.

270 §. Tutkimusrahaston varallisuus. Pykälä vastaisi kumottavan lain 53 c §:ää.

271 §. Avustusten myöntäminen. Pykälä vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 53 d §:n 1 ja 2 momenttia. Ennen avustusten myöntämistä olisi pyydettävä lausunto työ- ja elinkeinoministeriöltä, Säteilyturvakeskuksen ja luvanhaltijoilta. Lausuntopyyntö voi koskea esim. hakemuksia, hakemuskokonaisuutta tai päätösluonnosta.

Avustusten myöntämiseen liittyvää hallintotoimintaa arvioidaan olevan mahdollista tehostaa merkittävästi. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä sidosryhmien kanssa laatima monivuotinen tutkimusohjelma on osoittautunut tarpeettoman raskaaksi ja tehottomaksi

toimintavaksi. Lisäksi oli tarkoitus keskittää avustuksiin liittyvät tehtävät Valtion ydinjätehuoltorahastoon (ks. 273 §) .

Avustusten maksamiseen sovellettaisiin valtionavustuslakia, jonka 12 §:ssä säädetään asiasta.

272 §. Varojen palauttaminen maksuvelvollisille. Pykälässä säädettäisiin kalenterivuoden aikana käyttämättä jäävien varojen palauttamisesta maksuvelvollisille kattavammin verrattuna kumottavan lain 53 b §:n 4 momenttiin. Kerättäviä maksuja on pidettävä veroluonteisina maksuina, ja sen vuoksi käyttämättä jääneet varat olisi palautettava vuosittain.

Pykälän 1 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston olisi jätettävä osa tutkimusrahaston varoista jakamatta, jos 266 §:ssä säädettyjen tavoitteiden kannalta ei ole perusteita käyttää kaikkia jaettavissa olevia varoja.

Pykälän 2 momentin mukaan kalenterivuoden aikana jakamatta jääneet varat olisi palautettava ilman aiheutonta viivytystä maksuvelvollisille maksujen suhteessa. Sama koskisi sellaisia 271 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla avustusten myöntämistä koskevilla päätöksillä sidottuja varoja, jotka jäävät kalenterivuoden aikana käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun syyn vuoksi.

273 §. Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 53 e §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahasto hoitaisi valtionavustuslaissa valtionapuviranomaiselle säädetty tehtävät. Tämä olisi muutos nykytilaan. Kumottavan lain 53 e §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomaisen tehtävät on jaettu rahaston ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä. Avustusten myöntämiseen liittyvää valmistelutyötä tekisivät edelleen ministeriön virkamiehet, ja ministeriölle valmistelutyöstä aiheutuneet kustannukset veloitettaisiin rahastolta.

27 luku - Valtion ydinjätehuoltorahasto

274 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävät. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 38 §:n 1 momenttia. Hallinnon yleislakeihin ei enää ole tarpeen erikseen viitata, vaan niitä sovelletaan myös Valtion ydinjätehuoltorahastoon. Informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin olisi edelleen 1 momentissa. Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskeva perussäännös olisi 17 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

275 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston yleinen ohjaus ja valvonta. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 38 §:n 2 momenttia. Pykälän 2 momentti vastaisi Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä. Rahaston erillisvarallisuus olisi ehdotuksen mukaan tutkimusrahasto.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

276 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston tilintarkastajien asettaminen. Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:ää. Nykyisin tilintarkastajien kilpailutus on tehty vuosittain, mutta tarkoitus olisi jatkossa tehdä tämä kolmen vuoden välein. Muutoksena nykytilaan olisi mahdollisuus nimittää myös

tilintarkastusyhteisö. Lisäksi muutoksena nykytilaan työ- ja elinkeinoministeriön olisi pyydettävä ehdotus KHT-tilintarkastajaksi tai tilintarkastusyhteisöksi sellaisilta luvanhaltijoilta, joilla on vahvistettu rahasto-osuus, mutta ministeriöllä olisi mahdollisuus poiketa ehdotuksesta. Tämän arvioidaan parantavan tilintarkastuksen kustannustehokkuutta.

Pykälän 2 momentti vastaisi mainitun asetuksen 13 §:n 3 momenttia.

277 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston tilintarkastajien tehtävät.* Pykälän 1 momentti vastaisi Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n 2 momenttia ja 12 §:n 1 momenttia. Momentin 3 kohdan mukainen arviointi siitä, onko rahaston hallintoa ja toimintaa hoidettu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti, pitäisi sisällä myös arvion siitä, onko rahasto-osuudet vahvistettu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Pykälän 2 momentti vastaisi mainitun asetuksen 12 §:n 2 momenttia ja 13 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentti vastaisi mainitun asetuksen 13 §:n 2 momenttia.

278 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 38 a §:n 2–4 momenttia. Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin lisäksi johtokunnan jäseneltä hyvämaineisuutta. Ehdotettu muutos saattaisi Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunnan jäsenen hyvämaineisuuden vaatimukset vastaamaan Valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 3 §:ssä ja Kevasta annetun lain (66/2016) 9 §:ssä säädettyä vaatimusta.

279 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunnan tehtävät.* Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 38 a §:n 1 momenttia. Kumottavan lain 1 momentin 4 kohdassa olevaa mainintaa päättää niiden kumottavan lain 48–50 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamisesta, joita ei ole säädetty valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi, ei arvioida enää tarpeelliseksi, koska ehdotetussa laissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin toimivaltuuksista.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

280 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 52 §:n 1 ja 2 momenttia. Pykälän 1 momentissa tarkennettaisiin, että kyse on varautumisrahaston varojen sijoittamisesta.

281 §. *Sijoitusneuvottelukunta.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 52 §:n 3 momenttia. Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin ne luvanhaltijat, jotka voivat olla edustettuina sijoitusneuvottelukunnassa.

282 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta.* Pykälän 1 momentti vastaisi osin kumottavan lain 38 b §:n 1 momenttia. Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtäviä, etenkin rahaston avustuksiin liittyviä tehtäviä, on merkittävältä osin hoidettu ulkoistetusti. Tarkoitus olisi huolehtia siitä, että rahastossa olisi sen tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi riittävä määrä henkilöstöä. Nämä olisivat työ- ja elinkeinoministeriön rahaston tehtäviin määräämiä ministeriön virkamiehiä, jotka toimisivat virkavastuulla.

Pykälän 1 momentin mukaan rahastolla olisi oikeus käyttää valtioneuvoston yhteisiä konsernipalveluita, esim. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeiden tarjoamia talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja ja Valtion viestintä- ja tietotekniikkakeskus Valtorin tuottamia tietotekniikkapalveluja. Rahastolla olisi myös oikeus käyttää muiden kuin

viranomaisten tuottamia palveluita sijoitustoimintaan liittyen. Lisäksi rahasto voisi käyttää muiden kuin viranomaisten tuottamia palveluita avustusten hallinnoinnissa siltä osin kuin siihen ei liity julkisen vallan käyttöä.

Pykälän 2 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahasto korvaisi rahaston tehtävien hoitamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle aiheutuneet kustannukset. Tältä osin kyse ei ole muutoksesta nykytilaan.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

283 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtajan tehtävät.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 38 b §:n 2 ja 3 momenttia.

284 §. *Velvollisuus tehdä sisäpiiri-ilmoitus.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 38 c §:n 1 momenttia. Pykälän sanamuotoja on hieman tarkistettu.

285 §. *Sisäpiiri-ilmoitus.* Pykälän 1–4 momentti vastaisivat kumottavan lain 38 c §:n 2–6 momenttia. Sanamuotoja on hieman tarkistettu ja säännösten keskinäistä järjestystä muutettu.

Pykälä 5 momentissa olisi Finanssivalvonnan määräystenantovaltuus, joka on vastaava kuin kumottavan lain 52 d §:n 2 momentissa.

286 §. *Sisäpiirirekisteri.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat kumottavan lain 38 d §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälä 3 momentissa olisi Finanssivalvonnan määräystenantovaltuus, joka on vastaava kuin kumottavan lain 52 d §:n 2 momentissa.

28 luku - Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuolto

287 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuolto.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävistä jätteistä ja niiden jätehuollosta. Ydinaineen talteenottolaitokseen ei sovellettaisi ydinjätteitä koskevia säännöksiä, eikä kyse olisi myöskään säteilylaissa tarkoitetuista radioaktiivisista jätteistä. Ydinaineen talteenottolaitoksessa syntyvä jäte on luonteeltaan luonnon radioaktiivisia aineita sisältävää jätettä, jossa säteilyturvallisuus täytyy ottaa huomioon, mutta jota kuitenkin käytännössä käsitellään jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaisesti, ja säteilylakia sovelletaan mahdolliseen luonnon radioaktiivisista aineista johtuvaan säteilyaltistukseen.

Pykälän 1 momentin mukaan talteenottolaitosta koskevan luvan haltija vastaisi toimintansa yhteydessä tai seurauksena syntyvistä luonnon radioaktiivisista aineista sisältävistä jätteistä ja olisi velvollinen huolehtimaan niiden loppukäsittelystä. Loppukäsittely on mahdollista toteuttaa esim. jätelain vaarallisten jätteiden menettelyjen kautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuollon toimenpiteiden suunnittelun ja toteuttamisen turvallisuudesta. Näiden jätteiden huoltoon sovellettaisiin lisäksi, mitä säteilylaissa säädetään vastaavien jätteiden säteilyaltistukseen liittyvistä seikoista.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

288 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelmasta. Pykälässä edellytettäisiin luvan haltijaa suunnittelemaan luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden huoltotoimet lähtien jätteiden käsittelystä ja varastoinnista talteenottolaitoksen alueella ja päätyen jätteiden loppukäsittelyä koskeviin periaatteisiin. Uraanin rikastustoiminnassa syntyvien tuotantojätteiden jätehuollosta ja loppukäsittelystä määrätään nykyisin STUK-määräyksessä Y/5/2016.

Poiketen ydinlaitosten ydinjätehuoltosuunnitelmista ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelmaa ei tarvitsisi hyväksyttää Säteilyturvakeskuksella eikä toimittaa säännöllisin väliajoin arvioitavaksi. Talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelma olisi kuitenkin pidettävä ajan tasalla laitoksen elinkaaren ajan.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

289 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen jättekirjanpito.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnassa syntyvien luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden kirjanpidosta. Luvan haltijalla olisi oltava ajantasainen tieto varastoitujen ja loppukäsitteltyjen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden määrästä ja laadusta. Vaatimus olisi uusi.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus jättekirjanpidon järjestämisestä.

290 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen vakuus.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitosta koskevasta vakuudesta, jonka tarkoituksena olisi varmistaa, että kaikissa olosuhteissa olisi käytettävissä varat laitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden loppukäsittelyyn ja muuhun jätehuoltoon sekä laitoksen ja sen ympäristön puhdistamiseen radioaktiivisista aineista, vaikka luvan haltija päätyisi maksukyvyttömyyteen. Vakuuden määrä riippuisi toiminnan laadusta ja laajuudesta. Vakuuden määrää asetettaessa olisi otettava huomioon kaivoslain ja ympäristönsuojelulain nojalla mahdollisesti vaaditut vakuudet lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten (ks. kaivoslain 108–110 §) ja jätteiden käsittelytoimintaa varten (ks. ympäristönsuojelulain 59–61 b §).

Säännös olisi uusi, vastaavaa sääntelyä ei ole kumottavassa laissa. Ydinaineen talteenottolaitos ei myöskään kuulu Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvän sääntelyn piiriin, eikä menettelyitä jälkihoitotoimenpiteiden tai muiden 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten varautumiseen ole. Vakuusmenettelyllä saataisiin myös ydinaineen talteenottotoiminnan jätehuolto kustannusten varautumiseen mukaan, mutta menettely olisi kevyempi kuin ydinlaitoksilla. Vastaavaa vakuussääntelyä on myös esim. säteilylaissa.

291 §. *Vakuuden asettaminen.* Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen 290 §:ssä tarkoitetun vakuuden asettamista koskevasta päätöksestä. Säännös olisi uusi, vastaavaa sääntelyä ei ole kumottavassa laissa. Sääntely vastaisi pääpiirteissään kaivoslain vakuutta koskevia säännöksiä. Säteilyturvakeskuksen tehtävänä olisi ydinaineen talteenottolaitosta koskevan vakuuden asettamisesta päättäminen. Säteilyturvakeskus myös tarkistaisi asetetun vakuuden suuruutta, jos olosuhteissa tai ydinaineen talteenottotoiminnassa tapahtuisi muutoksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä vakuudeksi voitaisiin hyväksyä. Vakuudeksi hyväksyttäisiin takaus, vakuutus ja pantattu talletus. Vakuuden antajan olisi oltava luotto-,

vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vakuuden asettamisesta Säteilyturvakeskukselle. Sen perusteella Säteilyturvakeskuksen tulisi valvoa korvauksen saajan etua vakuuden asettamisessa ja tarvittaessa muuttaa vakuus rahaksi ja jakaa varat niiden jakamista edellyttävissä tilanteissa.

292 §. *Vakuudesta suoritettavat kustannukset.* Pykälän mukaan 290 §:ssä tarkoitettua vakuutta voitaisiin käyttää ehdotetussa laissa säädettyjen tai ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöluvassa määrättyjen jätehuollon velvoitteiden ja mainitussa pykälässä tarkoitettujen puhdistustoimenpiteiden kustannuksiin. Säännös olisi uusi, vastaavaa sääntelyä ei ole kumottavassa laissa. Sääntely vastaa pääpiirteissään kaivoslain vakuutta koskevia säännöksiä.

293 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta.* Pykälän mukaan ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävät jätteet olisi mahdollista vapauttaa viranomaisvalvonnasta vastaavalla tavalla kuin 208 §:ssä säädetään ydinjätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamisesta.

294 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen rakennuksen ja laitosalueen osan vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta.* Pykälässä säädettäisiin talteenottolaitoksen rakennusten ja laitosalueen osan vapauttamisesta ehdotetun lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta. Viranomaisvalvonnasta vapauttamiseen sovellettaisiin, mitä ydinlaitoksen rakennuksen ja sen osien sekä laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamisesta säädetään 209 §:ssä.

Säteilyturvakeskus voi tarvittaessa tarkistaa vakuuden suuruutta, kun se tekee ydinaineen talteenottolaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskevan päätöksen.

8.1.5 V OSA: YDINLAITOKSEN RAKENTAMINEN, KÄYTTÖÖN OTTAMINEN JA KÄYTÖSTÄPOISTO

29 luku - Periaatepäättös ydinlaitoshankkeesta

295 §. *Periaatepäättöstä koskeva vaatimus.* Kumottavaan lakiin sisällytettiin uutena ydinlaitoslupia edeltävänä vaiheena periaatepäättösmenettely. Tavoitteena oli riittävän kansanvaltaisen menettelyn omaksumiseksi tehtäessä tärkeimpiä ydinenergiaa koskevia päätöksiä, mikä toteutettiin edellyttämällä eduskunnan myötävaikutusta päätettäessä ydinvoimalaitoksen tai muun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentamisesta, ydinlaitoksen sijaintikunnan puoltaa sekä laajaa kansalaisten, asianomaisten kuntien ja viranomaisten kuulemista hankkeesta. Periaatepäättöstä koskevaa sääntelyä kehitettäisiin ottaen huomioon kumottavan lain periaatepäättöstä koskevan sääntelyn soveltamisesta saadut kokemukset, muualla lainsäädännössä tapahtunut kehitys mm. liittyen vaikutusten selvittämiseen, kuulemiseen ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamiseen sekä ydinlaitosten teknologiassa ja niitä koskevissa liiketoimintamalleissa tapahtunut kehitys.

Pykälässä säädettäisiin periaatepäättöstä koskevasta vaatimuksesta, joka koskisi ydinvoimalaitos-, ydinpolttoaineen tuotantolaitos- ja loppusijoituslaitoshankkeita. Pykälä vastaisi pääosin kumottavan lain 11 §:n 1 momenttia. Ydinteknisten laitosten ja maaperäloppusijoituslaitosten tarve seuraa mainituista hankkeista. Näitä ydinlaitoksia varten ei edellytettäisi erillistä periaatepäättöstä. Ydinpolttoainehuoltoon ja ydinjätehuoltoon liittyvät

laitostarpeet ja tarvittavat toiminnot olisivat kuitenkin osa periaatepäätöksen harkintaa, koska periaatepäätöksessä käsiteltäisiin kaikki hankkeeseen kuuluvat ydinvoimalaitokset ja muut ydinlaitokset sekä ydinpolttoaineisiin ja ydinjätehuoltoon liittyvät käsittely-, varastointi- ja muut toiminnot. Määritelmiä koskevan 5 §:n 1 momentin 33 kohdan perusteluissa on tarkemmin selostettu, milloin kyse olisi itsenäisestä ydinteknisestä laitoksesta. Kun sitä ei ole pidettävä itsenäisenä, kyse olisi toiseen ydinlaitokseen liittyvistä toiminnoista.

Periaatepäätöstä koskevan vaatimuksen soveltamista laajennettaisiin kaikkiin ydinvoimalaitoksiin ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksiin, kun nykyisin vaatimusta sovelletaan tällaisiin ydinlaitoksiin, jos kyse on kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 11 §:n 1 momentissa tarkoitetusta yleiseltä merkitykseltään huomattavasta ydinlaitoksesta (ks. myös YEA 7 §:n 1 momentti). Loppusijoituslaitosten osalta ehdotus vastaisi kumottavaa lakia (ks. kumottavan lain 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja YEA 6 §:n 3 momentti).

296 §. *Toimivaltaiset viranomaiset periaatepäätöstä koskevassa asiassa.* Pykälä 1 momentti vastaisi kumottavan lain 11 ja 14 §:ää, joiden mukaan valtioneuvosto ratkaisee periaatepäätöstä koskevan asian, sekä 12 ja 13 §:ää, joiden mukaan työ- ja elinkeinoministeriö hankkii tarvittavat selvitykset ja järjestää yleisen kuulemisen.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö ratkaisisi kuitenkin periaatepäätöstä koskevan asian, jos kyse on yhtä tai useampaa ydinvoimalaitosta koskevasta hankkeesta, jossa ydinvoimalaitosten yhteenlaskettu nimellislämpöteho on enintään 50 megawattia. Tämä olisi muutos nykytilaan, jossa nimellislämpöteholtaan enintään 50 megawatin ydinvoimalaitoshanke ei ole yleiseltä merkitykseltään huomattava eikä sen toteuttamiseen vaadita periaatepäätöstä. Ehdotuksen mukaan ydinvoimalaitoshankkeilta edellytettäisiin aina ennen lupavaihetta periaatepäätöstä hankkeen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuudesta, jotta ydinvoimalaitoksen hyväksyttävyyden kannalta ongelmallisiin kohtiin olisi mahdollista puuttua riittävän ajoissa ja tehdä tarvittavat muutokset hankkeessa ennen rakentamisluvan hakemista. Periaatepäätöksessä ei 297 §:n mukaan enää kuitenkaan arvioitaisi esim. ydinlaitoskonseptin teknisiä yksityiskohtia. Menettely vähentäisi myös hankekehittäjän riskiä.

297 §. *Periaatepäätöksen hyväksymisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoshankkeen periaatepäätöksen hyväksymisen edellytyksistä kumottavan lain 14 §:n 2 momenttia ja sen soveltamiskäytäntöä vastaavasti. Hyväksyminen perustuisi kokonaisarviointiin. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden harkinta on joustava ja mahdollistaa tapauskohtaisesti kokonaisvaltaisen harkinnan. Tavoitteena olisi mm. arvioida hankkeen hyötyjä ja hyväksyttävyyttä energiahuollon kannalta, hankkeen toteutettavuutta, hankekehittäjän edellytyksiä toteuttaa hankkeeseen liittyvä suunnittelu ja kehittäminen ja suunnitellun luvanhaltijan edellytykset rakennuttaa hankkeeseen sisältyvät ydinlaitokset ja käyttää niitä ottaen huomioon myös ydinmateriaalivalvonnan, ydinpolttoainehuollon ja ydinjätehuollon järjestämistä koskevat suunnitelmat, hankkeen aikataulu ja sen realistisuus sekä hankkeeseen liittyviä riskejä (esim. hakijaan tai suunnitellun luvanhaltijan tai näiden taustalla oleviin tahoihin, hankesuunnitteluun tai sen aikatauluihin liittyviä riskejä). Hakija olisi periaatepäätösvaiheessa ydinlaitoshankkeen kehittämisestä vastaava ja voi myös olla suunniteltu luvanhaltija. Suunniteltu luvanhaltija voi kuitenkin myös olla jokin muu yhteisö, ja suunnitellut muutokset olisi tältä osin kuvattava hakemuksessa. Hankkeen hyödyllisyyttä olisi mahdollista arvioida myös mm. ydinpolttoaineen tai radioaktiivisten isotooppien saatavuuden kannalta, jos kyseisen hankkeen mukaan olisi tarkoitus rakentaa esim. ydinpolttoaineen tuotantolaitos.

Ydinvoimahankkeille olisi periaatepäätöksen hyväksymisen edellytysten arvioinnin kannalta tarpeen tehdä turvallisuus- ja geopoliittinen riskianalyysi, erityisesti toimittaessa kansalliset

rajat ylittävien tahojen kanssa. Riskianalyysin tulisi sisältää mm. poliittisen riskiarvion, arvion kansallisen turvallisuuden kannalta, arvion yhteiskunnan ja valtion kannettavaksi mahdollisesti jäävistä vastuista, arvion hankkeen ulkomaisiin teknologioihin, laitteisiin ja asiantuntemukseen liittyvistä riskeistä sekä arvion toimitusketjuihin ja ydinpolttoaineen toimituksiin liittyvistä riskeistä. Riskianalyysissa olisi myös arvioita, miten valvontaan vaikuttaisi, jos hankkeen keskeisen osaaminen olisi muualla kuin Suomessa, sekä millaisia uusia haasteita geopolittisista jännitteistä ja kansainvälisen sopimusjärjestelmän heikkenemisestä voisi seurata. Lisäksi muutokset ydinalaan tai kauppaan liittyvissä kansainvälisissä sopimuksissa, direktiiveissä tai vaatimuksissa voivat aiheuttaa lisäkustannuksia tai rajoituksia alan toimijoille. Etenkin laajoissa tai huoltovarmuuden kannalta merkittävissä ydinvoimahankkeissa tällainen turvallisuus- ja geopolittinen riskianalyysi olisi tehtävä huolella.

Periaatepäätöksen hyväksymisen jälkeen hankkeessa saattaa tapahtua muutoksia verrattuna siihen, mitä periaatepäätöksen harkinnassa on arvioitu. Muutoksen vaikutus arvioitaisiin tarvittaessa ydinlaitoksen rakentamislupaa koskevassa harkinnassa.

Periaatepäätöksen hyväksymisen edellytysten arvioinnissa ei enää käsiteltäisi sijaintipaikan soveltuvuutta eikä ydinlaitoskonseptin teknisiä yksityiskohtia, mikä olisi muutos verrattuna kumottavan lain 14 §:n 1 momentissa säädettyihin periaatepäätöksen harkinnan ennakkoehtoihin.

Periaatepäätöstä koskevan hakemuksen käsittelyyn liittyy SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi. EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännössä tehdyn linjauksen mukaan periaatepäätöksen arvioidaan olevan SOVA-lain 4 §:ssä tarkoitettu ohjelma. Tarkemmin asiasta säädettäisiin 321 §:ssä.

298 §. Periaatepäätöksen sisältö. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin periaatepäätöksen sisällöstä. Periaatepäätös olisi mahdollista tehdä, kun ydinlaitoshankkeen arvioidaan kokonaisharkinnan perusteella olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukainen. Periaatepäätöksessä olisi esitettävä tähän liittyvät perustelut. Lisäksi päätöksessä olisi selostettava yleispiirteisesti hankkeeseen sisältyvät erilaiset ydinlaitokset ja niihin liittyvät ydinpolttoainehuollon tai ydinjätehuollon järjestämiseksi tarpeelliset toiminnot. Periaatepäätöksessä ei olisi enää tarpeen ottaa kantaa ydinlaitoksen teknisiin ratkaisuihin. Rakennettavan ydinlaitoksen teknologia ja laitoistoimittaja sekä muut tekniset seikat muuttuvat ja tarkentuvat hankkeen edessä, ja ydinlaitoshankkeen turvallisuus varmistetaan useassa vaiheessa (mm. rakentamislupaa ja käyttöilupaa koskevassa harkinnassa sekä laitoksen käyttöönoton hyväksymistä koskevassa harkinnassa). Periaatepäätöksessä olisi myös selostettava SOVA-lain 11 §:ssä säädetyt asiat soveltuvin osin. Mainittua pykälää olisi sovellettava 321 §:n mukaan.

Pykälän 2 momentti koskisi tilanteita, joissa periaatepäätöstä koskeva hakemus hylättäisiin sen vuoksi, että ydinlaitoshankkeen ei kokonaisharkinnan perusteella arvioida olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukainen. Tällöin hakijalle annettaisiin periaatepäätöksen sijasta periaatepäätöstä koskevan hakemuksen hylkäämistä koskeva päätös.

Hallintolain 44 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä ja 45 §:ssä päätöksen perustelemisesta.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

299 §. Periaatepäätöksessä annettavat määräykset. Pykälässä olisi kumottavan lain 14 a §:n 1 momenttia vastaava säännös. Sen sijaan 14 a §:n 2 momenttia vastaava säännös ei enää olisi

tarpeen, koska periaatepäätöksessä ei enää oteta yksityiskohtaisesti kantaa hankkeeseen sisältyvien laitosten teknisiin yksityiskohtiin.

300 §. *Periaatepäätöksessä asetettava määräaika.* Pykälän 1 momentin mukaan periaatepäätöksessä olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa päätöksessä tarkoitettun ydinvoimalaitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen tai muun loppusijoituslaitoksen kuin maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamislupahakemus olisi tultava vireille 305 §:n mukaisesti. Kumottavassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta noudatetun käytännön mukaan periaatepäätökseen on lisätty rakentamislupahakemusta koskeva määräaika. Ydinvoimalaitoksia koskevissa periaatepäätöksissä on käytetty viiden vuoden määräaikaa (ks. esim. Olkiluoto 3 -laitosyksikköä koskeva periaatepäätös v. 2002 sekä Hanhikivi 1 -laitosyksikköä koskevat periaatepäätökset v. 2010 ja v. 2014), mutta loppusijoituslaitoksen periaatepäätöksessä noin viidentoista vuoden määräaikaa (ks. Posiva Oy:n loppusijoituslaitosta koskevat periaatepäätökset v. 2000 ja v. 2002). Hankkeen laajuus sekä siihen sisältyvät ydinlaitokset ja niiden suunniteltu rakentamisaikataulu olisivat osa periaatepäätöksen harkintaa, joten ne olisi otettava huomioon määräaikaa asetettaessa.

Rakentamislupahakemuksen vireilletulo edellyttäisi 305 §:n mukaan mm., että Säteilyturvakeskus olisi antanut lausunnot ydinlaitoskonseptin vaatimustenmukaisuudesta, sijaintipaikan soveltuvuudesta ja sijaintipaikasta johtuvista suunnitteluperusteista. Vastaavat asiat sisältyvät nykyisin pääosin jo periaatepäätöksen harkintaan, mutta ehdotuksen mukaan niitä ei vielä käsiteltäisi tässä vaiheessa.

Pykälän 2 momentin mukaan useita ydinvoimalaitoksia, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksia tai loppusijoituslaitoksia sisältävässä periaatepäätöksessä olisi lisäksi asetettava määräaika, jonka jälkeen tällaisen ydinlaitoksen rakentamislupaa ei enää olisi mahdollista hakea. Määräaikaa asetettaessa olisi mm. otettava huomioon hakemuksen mukainen hankesuunnitelma ja rakentamisaikataulu. Periaatepäätökseen sisältyvien mainittuihin ydinlaitoksiin liittyvien toimintojen, ydinteknisen laitoksen ja maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamislupaa olisi tästä määräajasta riippumatta edelleen mahdollista hakea.

301 §. *Selonteko periaatepäätöksestä eduskunnalle.* Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto antaisi periaatepäätöksestään selonteon eduskunnalle. Tämä olisi muutos kumottavan lain 15 §:n 1 momentin mukaiseen menettelyyn, jonka mukaan eduskunta voi kumota periaatepäätöksen sellaisenaan tai päättää, että se jää sellaisenaan voimaan. Nykyinen menettely poikkeaa perustuslain 3 §:n mukaisesta valtiollisten tehtävien jaosta. Tehtyjen periaatepäätöksen ratkaisuihin on viitattu hakemukseen (esim. "...sellaisina kuin hakemuksen kuvaus laitoksien keskeisiltä toimintaperiaatteiltaan ja turvallisuuden varmistamiseen liittyviltä ratkaisuiltaan esittää"). Tämä aiheuttaa epäselvyyttä siitä, mitä eduskunta ja valtioneuvosto ovat hyväksyneet ja millaiset muutokset ydinlaitoksissa olisivat hyväksyttäviä ydinlaitoksen usein varsin pitkän käyttöajan aikana.

Selonteon eduskuntakäsittelyyn kuuluvat lähetekeskustelu täysistunnossa ja valiokuntakäsittely sekä ainoa käsittely täysistunnossa, jonka lopuksi täysistunto hyväksyy eduskunnan selontekoa koskevan kannanoton. Kannanotto lähetetään valtioneuvostolle tiedoksi eduskunnan kirjelmänä. Eduskunta voi kuitenkin päättää olla lähettämättä asiaa valiokuntaan, jolloin eduskunta ei hyväksy selonteon johdosta kannanottoa. Käytännössä periaatepäätöksen käsittely olisi ehdotuksen mukaan varsin samanlainen kuin nykyisin.

Jos samaan aikaan hyväksytään useita ydinlaitoshankkeita koskevia periaatepäätöksiä, valtioneuvosto voi samanaikaisesti antaa useita periaatepäätöksiä koskevat selonteot

eduskunnalle. Tämä voisi olla perusteltua esim. paremman kokonaiskuvan saamiseksi vireillä olevista ydinlaitoshankkeista ja niiden mahdollisista keskinäisistä riippuvuuksista.

Pykälän mukaan valtioneuvoston periaatepäätökset annettaisiin aina eduskunnalle selontekona. Ydinvoimalaitoshankkeita koskevat periaatepäätökset, jotka työ- ja elinkeinoministeriö on ratkaissut, eivät kuuluisi pykälän soveltamisalaan.

302 §. *Periaatepäätöksessä asetetun määräajan jatkaminen.* Pykälän mukaan periaatepäätöksessä asetettua määräaikaa, jonka kuluessa rakentamislupaa olisi haettava 305 §:n mukaisesti, voidaan jatkaa kerran enintään kahdella vuodella. Määräajan jatkaminen voi koskea sekä 300 §:n 1 että 2 momentissa tarkoitettua tilannetta. Hyväksyminen olisi tarkoitettu vain rajattuihin tilanteisiin ja edellyttäisi, että tällä arvioidaan olevan enintään vähäinen merkitys yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta koskevan harkinnan kannalta ja periaatepäätöksen haltija on tehokkaasti ja järjestelmällisesti edistänyt ydinlaitoshankkeen toteutumista (esim. ydinlaitoksen sijaintipaikan kaavoitusta ja sijaintipaikan soveltuvuuden arviointia, ympäristövaikutusten arviointia, ydinlaitoksen ja siihen liittyvien toimintojen suunnittelua, ydinlaitoskonseptin vaatimusten mukaisuuden arviointia ja hankkeen rahoitusta). Asian ratkaisisi 296 §:n mukaisesti joko valtioneuvosto tai työ- ja elinkeinoministeriö.

Säännös olisi uusi. Vastaavaa säännöstä ei ole kumottavassa laissa. Tulkinnan mukaan valtioneuvosto ei ole voinut jatkaa periaatepäätöksessä asetettua määräaikaa mm. sen vuoksi, että eduskunta on jättänyt periaatepäätöksen kumottavan lain 15 §:n 1 momentin mukaisesti sellaisenaan voimaan. Koska ehdotuksen mukaan periaatepäätös annettaisiin jatkossa selontekona eduskunnalle vain osassa hankkeita ja eduskunta voisi tehdä asiassa kannanoton, mutta ei periaatepäätöksen voimaanjättämistä koskevaa päätöstä, eduskunnan asiassa tekemä kannanotto ei olisi suoraan esteenä hyväksyä muutoksia asetettuun määräaikaan.

30 luku - Ydinlaitosluvut

303 §. *Ydinlaitoksen lupavaatimus.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttöön vaadittaisiin ehdotetun lain mukainen lupa. Ydinlaitokset ovat monimutkaisia kokonaisuuksia, ja niitä koskevien vaatimusten noudattamisen valvonta edellyttää useita lupaj- ja muita vaiheita. Tämä vähentää myös hankkeen toteuttamiseen liittyviä riskejä, kun havaittuihin puutteisiin ja kehittämiskohteisiin pystytään riittävän ajoissa kiinnittämään huomiota. Muutoksena nykytilaan kaksi erillistä lupavaihetta koskevaa vaatimusta sovellettaisiin myös maaperäloppusijoituslaitokseen, jota koskeva lupasääntely on kumottavassa laissa varsin epätarkkaa.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinlaitoksen käytöstäpoistoon on myös oltava lupa. Käytöstäpoistolupa on tarkoitettu ydinlaitoksen käytöstäpoiston aikaista toimintaa varten, jolloin puretaan ja käsitellään suuri määrä radioaktiivista materiaalia. Käytöstäpoistolupaa koskeva vaatimus ei kuitenkaan koskisi loppusijoituslaitoksia, jotka suljetaan pysyvästi toiminnan päätyttyä eli sen jälkeen, kun laitokseen ei ole enää tarkoitus sijoittaa ydinjätteitä. Tältä osin sääntelyä selkeytettäisiin. Käytöstäpoistolupaa koskevaa sääntelyä ei toistaiseksi ole sovellettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käytöstäpoistolupaa koskevan hakemuksen ajankohdasta. Luvanhaltija voi valmistella laitoksen käytöstäpoistoa jo käyttöluvan voimassa ollessa, mutta käytöstäpoistolupaa olisi haettava viimeistään, kun laitoksen käyttöluvassa tarkoitettu toiminta on päättynyt ja – jos laitoksessa on ollut käytettyä ydinpolttoainetta – siinä ei enää ole sitä. Vaatimus vastaisi pääpiirteittäin kumottavan lain 20 a §:n 1 momenttia.

Kumottavan lain 8 §:n 1 momentissa säädetään yleisesti kiellosta harjoittaa ydinenergian käyttöä ilman lain mukaista lupaa, ja kumottavan lain mukaan ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttöön ja käytöstäpoistoon vaaditaan lupa.

304 §. *Lupaviranomaiset.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisten toimivallanjaosta ydinlaitoslupia koskevista asioista. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto ratkaisi edelleen pääosin ydinlaitosten lupa-asiat (vrt. kumottavan lain 16 §:n 1 momentti). Lisäksi momentissa selvennettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö on valtioneuvostossa ratkaistavien asioiden osalta lupaviranomainen. Tämä vastaisi noudatettua käytäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskukselle siirtyisivät ydinteknisiä laitoksia koskevat lupa-asiat. Ydintekniset laitokset rinnastuvat merkitykseltään ja riskeiltään esim. vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavaan laitokseen sekä räjähteiden valmistukseen ja varastointiin, joita koskevat luvat myöntää vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 ja 58 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Ydintekniset laitokset ovat myös aina seurausta siitä, että ydinvoimalaitoksen tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen rakentamista ja käyttöä varten on myönnetty valtioneuvoston lupa. Säteilyturvakeskuksen on jo nykyisin tulkittu olevan toimivaltainen ratkaisemaan maaperäloppusijoituslaitosta koskevat lupa-asiat.

305 §. *Rakentamislupahakemuksen vireilletulo.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen vireilletulosta. Hakemuksen tehokas käsittely edellyttää, että hakija on riittävästi selvittänyt hakemuksen käsittelyn kannalta välttämättömiä asioita. Pykälä on myös tarpeen sen vuoksi, että ehdotuksen mukaisesti periaatepäätöksessä ei enää käsiteltäisi tarkemmin mm. ydinlaitoksen sijaintipaikkaan ja laitosteknologiaan liittyviä asioita, vaan näitä käsiteltäisiin periaatepäätöksestä erillään itsenäisissä menettelyissä, joissa Säteilyturvakeskus on toimivaltainen viranomainen.

Pykälän 1 kohdan mukaan ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytyksenä olisi, että lupaa hakee se, johon periaatepäätös on välittömästi kohdistettu. Vaihtoehtoisesti vireilletulon edellytyksenä olisi, että periaatepäätöksessä tarkoitettu suunniteltu luvanhaltija hakisi lupaa, kun tämä on periaatepäätöksen mukaan toinen kuin se, johon periaatepäätös on välittömästi kohdistettu. Sääntelyssä on otettu huomioon, että periaatepäätöksen mukaan tällainen ydinlaitoshankkeen kehitys olisi mahdollinen siirryttäessä rakentamislupavaiheeseen.

Pykälän 2 kohdan mukaan rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytyksenä olisi suunnitellun ydinlaitoksen sijaintikunnan lausunto, jonka mukaan hakemuksen mukaisen ydinlaitoksen rakentamista puolletaan ja joka sisältyy hakemukseen. Vastaava vaatimus on kumottavan lain 14 §:n 1 momentin mukaan osa periaatepäätöksen käsittelyä. Ehdotetun lain mukaisessa periaatepäätöksessä ei vielä käsiteltäisi ydinlaitoksen sijaintipaikkaa koskevia asioita. Rakentamislupaa valmistelevalle olisi pyydettävä lausuntoa sijaintikunnalta, kun kumottavan lain 12 §:n mukaan lausuntoa pyytää työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 3 kohdan mukaan vireilletulo edellytyksenä olisi, että ydinvoimalaitosta, ydinpolttoaineen tuotantolaitosta tai muuta loppusijoituslaitosta kuin maaperäloppusijoituslaitosta koskeva rakentamislupahakemus on tehty periaatepäätöksessä annetussa määräajassa tai 302 §:n mukaan asetetussa jatketussa määräajassa. Lisäksi vireilletulo edellytyksenä olisi 3 kohdan mukaan, että hakemuksessa tarkoitettu ydinvoimalaitos, ydinpolttoaineen tuotantolaitos tai loppusijoituslaitos sisältyy periaatepäätöksen mukaiseen ydinlaitoshankkeeseen. Jos lupahakemus koskisi ydinteknisen laitoksen tai maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamista, näiden tulisi olla tarpeellisia periaatepäätökseen

sisältyvän ydinvoimalaitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen tai muun loppusijoituslaitoksen kuin maaperäloppusijoituslaitoksen kannalta. Sen sijaan ei olisi tarpeen, että tällainen ydintekninen laitos tai maaperäloppusijoituslaitos olisi yksilöity periaatepäätöksessä. Pykälän 3 kohta vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 18 §:n 1 momentissa säädettyä rakentamisluvan myöntämisen edellytystä.

Pykälän 4 kohdan mukaan edellytyksenä olisi Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto, jonka mukaan hakemuksessa tarkoitettuun ydinlaitoshankkeeseen liittyvät valmiusjärjestelyt, turvajärjestelyt ja kuljetusjärjestelyt voidaan sijaintipaikalla toteuttaa niitä koskevien vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 5 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että Säteilyturvakeskus on sitovalla lausunnollaan vahvistanut ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvat suunnitteluperusteet. Sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden on tarpeen olla riittävän kattavasti selvitetty, kun rakentamislupaa haetaan. Rakentamislupahakemuksen vireilletulon jälkeen vahvistettuja suunnitteluperusteita voidaan tarvittaessa tarkentaa tai muuttaa, kun tutkimustieto kehittyy (esim. ilmastonmuutokseen liittyvä tutkimus) tai sijaintipaikasta saadaan uutta tietoa laitospaikkaa valmisteltaessa (esim. kaivaukset, täytöt, louhinnat, kairaukset, ruoppaukset).

Pykälän 6 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että hakija on selvittänyt 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen lausuntojen olevan vielä riittävän ajantasaisia ja sen, että ei ole tapahtunut niissä käsiteltyihin asioihin olennaisesti vaikuttavia muutoksia.

Pykälän 7 kohdan mukaan edellytyksenä olisi Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto, jonka mukaan konseptin perusteella suunniteltavan ydinlaitoksen voidaan arvioida täyttävän ydinlaitoksen turvallisuudelle ehdotetussa laissa säädetty vaatimukset. Tämä vastaisi sitä, mitä kumottavan lain 14 §:n 1 momentissa säädetään periaatepäätöksen käsittelyn ennakkoodellytyksenä ("esim. ei ole tullut seikkoja, jotka osoittavat, ettei ole riittäviä edellytyksiä rakentaa ydinlaitosta").

Pykälän 8 kohdan mukaan hakijan olisi pitänyt huolehtia siitä, että sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevassa lausunnossa esitetyt kannanotot ja ydinlaitoskonseptia koskevan lausunnon mukaiset muutokset ydinlaitoskonseptiin olisi otettu huomioon hankkeen valmistelussa.

Pykälän 9 kohdan mukaan Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisten teknisten perustietojen toimittamista koskevasta velvollisuudesta on pitänyt huolehtia. Mainitun asetuksen II luvun 3 ja 4 artiklassa säädetään tästä velvollisuudesta.

306 §. *Rakentamisluvan myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin rakentamisluvan myöntämisen edellytyksistä keskeisiltä osin vastaavasti kuin kumottavan lain 19 §:ssä ja sitä tarkentavassa YEA 32 ja 35 §:ssä. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin ja osin menettelyä kevennettäisiin.

Rakentamislupa voisi koskea yhtä ydinlaitosta tai useamman ydinlaitoksen kokonaisuutta, esim. useita teknisesti samanlaisia ydinvoimalaitoksia tai samalle laitospaikalle suunniteltuja keskenään erilaisia ydinlaitoksia. Valtioneuvoston ratkaisemassa rakentamisluvassa voidaan kuitenkin käsitellä ainoastaan 304 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ydinlaitoksia ja näihin liittyviä sellaisia toimintoja esim. ydinpolttoaineen tai ydinjätteen käsittelemiseksi tai varastoisemiseksi, joita ei ole pidettävä itsenäisinä ydinteknisinä laitoksina. Vastaavasti Säteilyturvakeskuksen ratkaisemassa rakentamisluvassa voidaan käsitellä ainoastaan 304 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ydinlaitoksia ja näihin liittyviä mainittuja toimintoja.

Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa oleva viittaus 8–13 §:ssä säädettyihin yleisiin periaatteisiin ja velvollisuuksiin vastaisi kumottavan lain 19 §:n loppuosaa. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta koskevaan 7 §:n mukaiseen periaatteeseen viitattaisiin pykälän 2 momentissa, ja sitä sovellettaisiin vain valtioneuvoston päättäessä rakentamisluvan myöntämisestä. Tämä tarkoittaisi mm. sitä, että tarvittaessa periaatepäätöksen harkinnan yhteydessä tehtyä turvallisuus- ja geopolitiittista riskianalyysia olisi arvioitava uudestaan.

Momentin 1 kohta vastaisi kumottavan lain 19 §:n 8 ja 9 sekä osin 10 kohtaa. Turvallisuusselvityslain (726/2014) 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään Säteilyturvakeskuksen oikeudesta hakea yritysturvallisuusselvitystä. Momentin 2 kohdassa oleva edellytys olisi jonkin verran laajempi verrattuna kumottavan lain 19 §:n 7 kohtaan, ja ehdotuksessa otetaan huomioon liiketoimintamalleissa tapahtuneet ja ennakoitavissa oleva muutokset.

Momentin 3 kohta yhdessä 6, 8 ja 9 kohdan kanssa vastaisivat kumottavan lain 19 §:n 1, 3 ja 6 kohtaa. Momentin 6 kohta vastaisi osaksi kumottavan lain 19 §:n 2 ja 3 kohtaa. Lisäksi 6 kohdassa edellytettäisiin ydinlaitoksen suunnitellun suojavaöhykkeen olevan laajuudeltaan riittävä. Suojavaöhyke on ennen STUK-määräyksen Y/2/2024 uudistusta ollut kaikille ydinlaitoksille täsmälleen samalla tavalla määritelty. Muutoksen jälkeen suojavaöhykkeen tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Asemakaavaprosessissa ydinlaitoshanketta valmisteleva tekee päästö- sekä häiriö- ja onnettomuustilanneanalyysiä tai konservatiivisiin oletuksiin perustuvan ehdotuksen suojavaöhykkeeksi. Säteilyturvakeskus on kaavaprosessissa lausunnonantaja ja ottaa lausunnossaan alustavasti kantaa käytettävissä olevan aineiston perusteella ehdotettuun suojavaöhykkeeseen. Rakentamisluvan myöntämisen edellytyksenä olisi 6 kohdan mukaan, että kaavaprosessissa määritetty suojavaöhyke on laajuudeltaan riittävä. Suojavaöhykkeestä seuraa aina maankäyttörajoituksia. Momentin 9 kohdassa tarkoitettuja ydinmateriaalivalvonnan ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia ei olisi lupaharkinnassa enää tarkoitettu yksityiskohtaisesti, vaan hakijalla olisi oltava kohdassa mainitut Säteilyturvakeskuksen hyväksymät suunnitelmat ja muut asiakirjat ennen luvan myöntämistä.

Momentin 4 kohdassa lisättäisiin hyväksymisen edellytykseksi käyttötoiminnan rahoitusta koskevien suunnitelmien riittävyys ja asianmukaisuus, ja myös tältä osin ehdotuksessa otettaisiin huomioon liiketoimintamalleissa tapahtuneet ja odotettavissa olevat muutokset.

Momentin 5 kohta vastaisi kumottavan lain 19 §:n 4 kohtaa. Asemakaavan laatimisessa on otettava huomioon alueidenkäyttölain mukainen yleispiirteisempien kaavojen ohjausvaikutus. Ydinlaitoksen asemakaavan laadinnassa on arvioitava vaikutuksia alueella, joka voi olla asemakaavoitettavaa aluetta laajempi.

Momentin 8 kohta vastaisi asiasisällöltään kumottavan lain 19 §:n 5 kohtaa. Lupaharkinnassa ydinjätehuoltoon liittyviä kysymyksiä ei kuitenkaan enää arvioitaisi yksityiskohtaisesti, vaan ennen luvan myöntämistä hakijalta vaadittaisiin työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymä ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelma.

Momentin 11 kohta vastaisi osin kumottavan lain 19 §:n 10 kohtaa. Sitovia kansainvälisiä sopimusvelvoitteita on mm. Euratom-sopimuksen IV luvussa ja sen nojalla annetuissa määräyksissä sekä Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä maiden välisten rajojen läheisyyteen rakennettavien ydinlaitosten turvallisuuskysymyksiin liittyvän yhteydenoton suuntaviivoista tehdyssä sopimuksessa (SopS 19/1977), jäljempänä *rajareaktorisopimus*.

Momentin 12 kohdan mukaan luvan myöntämiselle ei saisi olla ehdotetussa laissa säädettyä estettä (ks. esim. 315 §).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin täydentävästi luvan myöntämisen edellytyksistä, kun asia ratkaistaan valtioneuvostossa. Momentin 1 kohdan mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että hakijan omistus tai muut hakijaan liittyvät seikat eivät vaarantaisi tai olisi omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- ja huoltovarmuutta tai laitoksen luotettavaa käyttöä. Tämän perusteella voitaisiin edellyttää esim., että selkeä enemmistö yhtiön tai säätiön omistuksesta on kotimaisilla tai Euroopan talousalueen toimijoilla. Kyseessä olisi uusi luvan myöntämisen edellytys, ja sen tavoitteena on mm. varmistaa ydinlaitoksen toiminnan luotettavuus ja ehdotetun lain mukaisten turvallisuustavoitteiden toteutuminen. Ulkomaisten yritysostojen seurannasta annetussa laissa (172/2012) säädetään mm. siitä, miten erittäin tärkeän kansallisen edun vaatiessa voidaan rajoittaa vaikutusvallan siirtymistä ulkomaalaisille sekä ulkomaaisille yhteisöille ja säätiöille. Momentin 2 kohdan mukaan edellytyksenä olisi lisäksi yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus. Kohta vastaisi kumottavan lain 19 §:n loppua.

307 §. Käyttöluvan myöntämisen edellytykset. Pykälässä säädettäisiin käyttöluvan myöntämisen edellytyksistä keskeisiltä osin vastaavasti kuin kumottavan lain 20 §:n 1 momentissa ja sitä tarkentavassa YEA 34 ja 36 §:ssä. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin ja osin menettelyä kevennettäisiin.

Käyttöluja voisi koskea yhtä ydinlaitosta tai useamman ydinlaitoksen kokonaisuutta, esim. useita teknisesti samanlaisia ydinvoimalaitoksia tai samalla laitospaikalla sijaitsevia keskenään erilaisia ydinlaitoksia ottaen huomioon, mitä rakentamisluvassa on hyväksytty.

Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa oleva viittaus lain 8–13 §:ssä säädettyihin yleisiin periaatteisiin ja velvollisuuksiin vastaisi kumottavan lain 20 §:n 1 momentin loppuosaa. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta koskevaan 7 §:n mukaiseen periaatteeseen viitattaisiin pykälän 2 momentissa, ja sitä sovellettaisiin vain valtioneuvoston päättäessä käyttöluvan myöntämisestä. Tämä tarkoittaisi mm. sitä, että tarvittaessa periaatepäätöksen ja rakentamisluvan harkinnan yhteydessä tehtyä turvallisuus- ja geopoliittista riskianalyysia olisi arvioitava uudestaan.

Momentin 1 kohta vastaisi kumottavan lain 20 §:n 1 momentin johdantokappaletta, ja lisäksi siinä otettaisiin huomioon, että periaatepäätöksen ja rakentamisluvan mukaan ydinlaitoksen käyttöluvan haltija olisi muu kuin se, johon periaatepäätös ja rakentamislupa on välittömästi kohdistettu. Momentin 2 kohdan mukaan rakentamislupaa ja siinä annettuja määräyksiä tulee olla noudatettu. Momentin 2–5, 7 ja 8 kohta vastaisivat kumottavan lain 20 §:n 1 momentissa säädettyä turvallisuuteen ja ympäristönsuojeluun liittyvää luvan myöntämisen edellytystä, mutta sääntelyä tarkennettaisiin. Momentin 9 kohdassa tarkoitettuja ydinmateriaalivalvonnan ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia ei olisi lupaharkinnassa enää tarkoitus käsitellä yksityiskohtaisesti, vaan hakijalla olisi oltava kohdassa mainitut Säteilyturvakeskuksen hyväksymät suunnitelmat ennen luvan myöntämistä.

Momentin 6 kohta vastaisi asiasisällöltään kumottavan lain 20 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Lupaharkinnassa ydinjätehuoltoon liittyviä kysymyksiä ei kuitenkaan enää arvioitaisi yksityiskohtaisesti, vaan ennen luvan myöntämistä hakijalta vaadittaisiin työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymä ydinjätehuoltosuunnitelma.

Momentin 9 kohta vastaisi osin kumottavan lain 20 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Sitovia kansainvälisiä sopimusvelvoitteita on mm. Euratom-sopimuksen III luvun 37 artiklassa

tarkoitettu Euroopan komission lausunto, kun hanke koskee ydinjätteen hävittämistä, sekä rajareaktorisopimuksessa.

Momentin 10 kohdan mukaan luvan myöntämiselle ei saisi olla ehdotetussa laissa säädettyä estettä (ks. esim. 315 §).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin täydentävästi luvan myöntämisen edellytyksistä, kun asia ratkaistaan valtioneuvostossa. Momentin 1 kohdan mukainen edellytys olisi vastaava kuin rakentamisluvan myöntämisen edellytys 306 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan ja täydennys verrattuna kumottavaan lakiin. Momentin 2 kohdan mukaan edellytettäisiin lisäksi yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta, mikä vastaisi kumottavan lain 20 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa käyttö lupaa hakee rakentamisluvan haltija, mutta tarkoitus olisi välittömästi hakea käyttöluvan siirtämistä luvan tultua lainvoimaiseksi. Tällöin käyttöluvan myöntämisen edellytyksiä voitaisiin mm. 1 momentin 3 kohdan osalta arvioida ensisijaisesti vastaanottajan kannalta. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että suunniteltu tuleva käyttöluvan haltija on antanut tähän suostumuksensa. Jos käyttöluvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaisiin 3 momentissa säädetyllä tavalla, edellyttäisi tämä asian huomioon ottamista myös lupamääräyksissä. Ehdotus mahdollistaisi mm. liiketoimintamallin, jossa sama luvanhaltija vastaa ydinlaitoksen rakentamisesta ja käyttöönotosta, mutta ydinlaitoksesta käytöstä toinen luvanhaltija.

308 §. *Käytöstäpoistoluvan myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin käytöstäpoistoluvan myöntämisen edellytyksistä keskeisiltä osin vastaavasti kuin kumottavan lain 20 a §:n 1 momentissa ja 2 momentissa ja niitä tarkentavassa YEA 34 a ja 36 a §:ssä. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin ja osin menettelyä kevennettäisiin. Loppusijoituslaitoksiin ei sovellettaisi käytöstäpoistolupaa koskevaa sääntelyä.

Pykälän johdantokappaleessa oleva viittaus 8–13 §:ssä säädettyihin yleisiin periaatteisiin ja velvollisuuksiin vastaisi kumottavan lain 20 a §:n 2 momentin 5 kohtaa.

Pykälän 2 kohta vastaisi kumottavan lain 20 a §:n 2 momentin 3 ja 4 kohtaa, mutta sääntelyä tarkennettaisiin. Lupaharkinnassa ydinjätehuoltoon liittyviä kysymyksiä ei kuitenkaan enää arvioitaisi yksityiskohtaisesti, vaan ennen luvan myöntämistä hakijalta vaadittaisiin työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymä päivitetty ydinjätehuoltosuunnitelma.

Pykälän 1, 4 ja 5 kohta vastaisivat kumottavan lain 20 a §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä turvallisuuteen ja ympäristönsuojeluun liittyvää luvan myöntämisen edellytystä sekä osin 2 kohdassa säädettyä ydinjätehuoltoa koskevaa vaatimusta, mutta sääntelyä tarkennettaisiin. Pykälän 1 kohdassa tarkoitettuja ydinlaitoksen turvallisuuden ja laitoksen käytöstäpoiston kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia ei olisi lupaharkinnassa enää tarkoitus käsitellä yksityiskohtaisesti, vaan hakijalla olisi oltava kohdassa mainitut Säteilyturvakeskuksen hyväksymät suunnitelmat ennen luvan myöntämistä.

Pykälän 3 kohdassa otettaisiin huomioon liiketoimintamalleissa tapahtuneet ja ennakoitavissa oleva muutokset.

Pykälän 6 kohta vastaisi osin kumottavan lain 20 a §:n 2 momentin 4 kohtaa.

Momentin 7 kohdan mukaan luvan myöntämiselle ei saisi olla ehdotetussa laissa säädettyä estettä (ks. esim. 315 §).

309 §. Lupapäätöksen sisältö. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin lupapäätöksen sisällön osalta hallintolain 44 §:ään. Lupapäätöksen sisällöstä säädetään nykyisin yksityiskohtaisesti YEA 38 §:ssä. Lupapäätöksessä olisi vastattava lausunnoissa, muistutuksissa ja mielipiteissä tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin. Tältä osin olisi kuitenkin mahdollista päätöksessä viitata siihen, että lausunnossa esitetyt vaatimukset on otettu huomioon ratkaisussa ja määräyksissä ja niiden perusteluissa ilmenevällä tavalla, sekä ottaa lyhyesti kantaa mahdollisiin lisäselvitysvaatimuksiin. Lupa olisi myös sisällytettävä luvan hakijan esittämät toimenpiteet merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi, jos asiassa sovelletaan YVA-lakia. Lisäksi lupapäätöksessä olisi selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä se keskeisiltä osin päätökseen. Hallintolain 45 §:ssä säädetään päätöksen perustelemisesta.

Pykälän 2 momenttia vastaava säännös on kumottavan lain 25 §:n 1 momentissa. Sääntelyä on tarkennettu ottaen huomioon YVA-direktiivin 8 a artiklan 1 kohta.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

310 §. Lupamääräykset. Pykälän 1 momentti vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 25 §:n 1 momenttia. Merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi annettavat lupamääräykset voisivat olla myös muita kuin hakijan esittämiä ja tulla muutoinkin ilmi kuin sovellettaessa YVA-lakia. Sääntelyä on tarkennettu ottaen huomioon YVA-direktiivin 8 a artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 4 kohta. Lupamääräyksiä olisi aina harkittava tapauskohtaisesti ottaen huomioon mm. luvassa tarkoitettu ydinlaitos ja sen linkaaren vaihe siten, että luvan myöntämisen edellytykset varmistetaan.

Pykälän 2 momentti olisi laissa uusi. Nimellislämpöteho on keskeinen arvioitaessa ydinvoimalaitoksessa käsiteltävän ja käytettävän ydinpolttoaineen määrää sekä syntyvän ydinjätteen määrää. Säännös on myös tarpeen, koska nimellislämpötehon perusteella määräytyy tutkimus- ja infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseksi kerättävä maksuosuus Valtion ydinjätehuoltorahastoon (ks. 26 luku) ja valvontamaksun suuruus (ks. 45 luku).

Pykälän 3 momentti olisi uusi. Säännöksen tavoitteena on varmistaa käytöstäpoiston turvallisuus ja toteuttaminen ilman aiheutonta viivytystä.

Pykälän 4 momentti olisi uusi. Säteilylain soveltamisalaan kuuluvien loppusijoitettavien radioaktiivisten jätteiden määrä on vähäinen verrattuna ydinenergialain soveltamisalaan kuuluvien loppusijoitettavien ydinjätteiden määrään. Säännös mahdollistaisi radioaktiivisten jätteiden hallussa pitämisen, käsittelyn, varastoinnin ja loppusijoittamisen ydinlaitoksen käyttöä tai käytöstäpoistoa koskevan luvan nojalla, jos siitä on luvassa erikseen annettu määräys. Luvanhaltijalta ei säteilylakiin ehdotetun muutoksen mukaan enää edellytettäisi säteilylain mukaista turvallisuushupaa.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

311 §. Rakentamisluvan voimassaolo ja siinä asetetun määräajan jatkaminen. Pykälän 1 momentin mukaan rakentamislupa olisi voimassa toistaiseksi, mikä vastaa kumottavan lain 24 §:ää. Rakentamisluvassa olisi asetettava määräaika, jolloin luvan mukaisen ydinlaitoksen rakentamiseen ja rakenteisiin liittyvät työt olisi viimeistään aloitettava. Säännös vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 24 §:ää. Lisäksi on otettava huomioon, että rakentamislupa saattaa sisältää myös esim. usean modulaarisen ydinlaitoksen rakentamisen, ja tällöin olisi luvassa otettava kantaa ensimmäisen ydinlaitoksen keskeisten osien rakentamisen aloittamisen lisäksi myös siihen, minkä ajankohdan jälkeen ei enää olisi mahdollista aloittaa uuden

ydinlaitoksen rakentamista. Lisäksi on otettava huomioon, että rakentamislain 77 §:n 1 momentin mukaan mainitun lain mukainen rakentamislupa raukeaa, jos rakennustyötä ei ole aloitettu kolmessa vuodessa tai saatettu loppuun viiden vuoden kuluessa luvan lainvoimaiseksi tulosta.

Pykälän 2 momentin säännös olisi uusi. Rakentamisluvassa asetettua määräaika olisi mahdollista jatkaa kerran enintään kahdella vuodella, jos luvanhaltija on tehokkaasti ja järjestelmällisesti edistänyt ydinlaitoksen rakentamisen aloittamista. Rakentamisluvassa asetetun määräajan pidentämiselle ei kumottavan lain mukaan voida katsoa olevan edellytyksiä, mutta periaatepäätöksen eduskuntakäsittelyyn ehdotetun muutoksen seurauksena se olisi mahdollista. Määräajan toistuvalla pidentämiselle ei katsota olevan perusteita. Rakentamislain 77 §:n 2 momentin mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi pidentää mainitun lain mukaisen rakentamisluvan voimassaoloa työn aloittamista varten enintään kahdella vuodella, jos oikeudelliset edellytykset rakentamiseen tai muuhun toimenpiteeseen ovat edelleen voimassa, ja työn loppuunsaattamista varten määräaikoja voidaan pidentää enintään kolmella vuodella kerrallaan.

312 §. Käyttöluvan voimassaolo ja sen jatkaminen. Pykälän 1 momentti vastaisi kumottavan lain 24 §:ää. Voimassaolon pituuden harkinnassa olisi toisaalta otettava huomioon toiminnan arvoitu kesto mm. luvanhaltijan suunnitelmien mukaan sekä tarve varmistaa riittävän usein 8–13 §:n mukaisten yleisten periaatteiden ja velvollisuuksien sekä niiden ehdotetussa laissa säädettyjen vaatimusten noudattaminen, jotka koskevat ydinmateriaalivalvontaa (ks. II osa), ydinlaitoksia (ks. III osa) ja ydinjätehuoltoa (ks. IV osa). Luvan voimassaolon pituus perustuisi myös jatkossa aina tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Kumottavan lain mukaan käyttöluvan voimassaolon päätyttyä on laitosta varten oltava uusi käyttölupa, jonka myöntämiseen sovelletaan samoja edellytyksiä kuin luvasta ensimmäisen kerran päätettäessä. Ehdotuksen mukaan käyttöluvan voimassaoloa olisi mahdollista jatkaa määräajan, jonka pituutta harkittaisiin 1 momentin mukaisesti. Voimassaoloa olisi mahdollista jatkaa, jos 1 kohdan mukaisesti ydinlaitoksen turvallisuus on varmistettu suunnitellun käyttöajan ajan, 2 kohdan toimenpiteet ydinlaitoksen ympäristörasituksen rajoittamiseksi ovat riittävät ja asianmukaiset suunnitellun käyttöajan ajan, 3 kohdan mukaisesti ydinlaitoksen käyttöön liittyvien Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamisesta (esim. ydinmateriaalivalvonta ja ydinaseiden leviämisen estäminen sekä turvajärjestelyt) on huolehdittu ja 4 kohdan mukaisesti luvanhaltija ei ole olennaisesti laiminlyönyt tai rikkonut velvollisuuksiaan. Lisäksi 5 kohdassa olisi täydentävä säännös. Käyttöluvan voimassaolon jatkamisen edellytysten arviointi olisi laajaa, mutta harkinta olisi lähtökohtaisesti sidottu 2 momentissa säädettyihin perusteisiin. Ehdotus vähentäisi luvanhaltija riskejä ja edistäisi kunnossapito- ja korjaustoimenpiteiden toteuttamista ydinlaitoksessa ennakoivasti.

Jos ydinlaitoksessa tai sen toiminnassa tapahtuu 314 §:n 1 momentissa tarkoitettuja muutoksia, asiaa ei ole mahdollista ratkaista käyttöluvan voimassaolon jatkamista koskevassa päätöksessä. Asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin 314 §:n mukaisesti käyttöluvan muuttamista koskevana asiana, jonka hyväksymisen edellytyksiin sovellettaisiin 307 §:ää.

Pykälän 3 momentin mukaan loppusijoituslaitosta koskevan käyttöluvan voimassaolo päättyisi luvassa määrättynä ajankohtana, jollei käyttöluvan voimassaoloa olisi sitä ennen jatkettu 2 momentin nojalla. Jos Säteilyturvakeskus hyväksyisi loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi 340 §:n mukaan sitä ennen, päättyisi luvan voimassaolo, kun tämä päätös on lainvoimainen.

313 §. *Käytöstäpoistoluvan voimassaolo.* Käytöstäpoistoluvan voimassaoloa koskeva säännös olisi vastaava kuin kumottavan lain 25 §:ssä. Lisäksi pykälässä tarkennettaisiin luvan voimassaolo päättyään, kun Säteilyturvakeskus on 337 §:n mukaan hyväksynyt laitoksen käytöstäpoistetuksi ja päätös on lainvoimainen. Tämän jälkeen kyseessä ei enää olisi ydinlaitos.

314 §. *Luvan muuttaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoslupaa voidaan luvanhaltijan hakemuksesta muuttaa. Säännös vastaa noudatettua käytäntöä. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa luvanhaltija olisi velvollinen hakemaan luvan muuttamista. Tällaisia tilanteita olisivat ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden tai ydinjätteiden määrää lisäävä tai muu olennainen muutos ydinlaitoksessa tai sen toiminnassa. Olennaisia muutoksia olisivat etenkin sellaiset, joita olisi tarpeen arvioida luvan myöntämisen edellytysten kannalta. Ydinvoimalaitoksen nimellislämpötehon korottaminen edellyttäisi esim. luvan muuttamista, ja tähän liittyen Säteilyturvakeskuksen turvallisuusarviointia. Luvan muuttamisen edellytyksiin sovellettaisiin, mitä 306–308 §:ssä säädetään asianomaisen luvan myöntämisen edellytyksistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin huomattavasti täsmällisemmin lupaviranomaisen aloitteesta tapahtuvasta luvan muuttamisen edellytyksistä verrattuna kumottavaan lain 25 §:n 2 momenttiin. Luvan muuttaminen voisi 1–3 kohdan mukaan tulla vireille, jos toiminnasta aiheutuva vaara poikkeaa olennaisesti ennalta arvioidusta, toiminnasta voi aiheutua ehdotetussa laissa kielletty seuraus tai toimintaympäristössä on tapahtunut olennainen muutos. Momentin 4 kohdassa otettaisiin huomioon, että luvan myöntämisen jälkeen ehdotettua tai muuta lakia, EU:n lainsäädäntöä (esim. Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetus, ydinturvallisuusdirektiivi, ydinjätedirektiivi, säteilyturvallisuusdirektiivi) tai Suomea sitovaa ydinalan kansainvälistä sopimusta on muutettu siten, että luvan muuttaminen olisi tarpeen ydinmateriaalivalvontaa, ydinlaitoksen turvallisuutta, säteilyturvallisuutta tai ydinjätehuoltoa koskevan yksilöidyn vaatimuksen täyttämiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi tehdä aloitteen lupamääräysten muuttamiseksi, kun kyse on valtioneuvoston myöntämästä luvasta eli ydinvoimalaitosta, ydinpolttoaineen tuotantolaitosta tai loppusijoituslaitosta koskevasta luvasta. Ydinteknisen laitoksen ja maaperäloppusijoituslaitoksen osalta Säteilyturvakeskus olisi lupaviranomainen.

31 luku - Periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupaa koskevat täydentävät säännökset

315 §. *Periaatepäätöksen ja ydinlaitosluvan hakija.* Pykälän 1 momentin mukaan periaatepäätöstä tai ydinlaitoslupaa saisi hakea suomalainen yhteisö tai säätiö (ks. elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentin 2 kohta) ja ulkomainen yhteisö tai säätiö, joka on perustettu Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa (ks. elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentin 3 kohta). Yhteisöllä tarkoitettaisiin mm. osakeyhtiötä, osuuskuntaa, yliopistoa, valtiota ja sen laitosta sekä näihin verrattavaa muuta oikeushenkilöä. Säätiöllä tarkoitettaisiin säätiölaissa (487/2015) tarkoitettua tai tähän verrattavaa säätiötä. Säännös vastaisi kumottavan lain 17 §:n 1 momenttia, mutta luonnollinen henkilö ei enää voisi hakea periaatepäätöstä tai ydinlaitoslupaa.

316 §. *Periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupaa koskeva hakemus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisluonteisesti periaatepäätöstä koskevan hakemuksen sisällöstä ja 2 momentissa ydinlaitoslupaa koskevan hakemuksen sisällöstä. Hakemuksessa tulisi olla asian harkinnan kannalta tarvittava selvitykset ja tiedot, ks. periaatepäätöksen hyväksymisen edellytyksiä koskeva 297 § ja ydinlaitoslupien myöntämisen edellytyksiä koskevat 306–308 §.

Rakentamisluvan vireilletulon edellytysten selvittämiseksi rakentamislupaa koskevassa hakemuksessa tulisi myös olla selvitys 305 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisestä.

Pykälän 2 momentissa olisi viittaus YVA-lain soveltamiseen. Ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntäminen edellyttäisi lähtökohtaisesti YVA-lain mukaista ympäristövaikutusten arviointiselostusta ja perusteltua päätelmää. Myös käyttöluvan ja käytöstäpoistoluvan myöntäminen saattaa edellyttää YVA-lain soveltamista. Periaatepäätöksen sääntelyyn ehdotettujen muutosten seurauksena periaatepäätöksen hyväksymisen edellytyksenä olisi SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi, mutta ei YVA-lain soveltaminen (ks. 321 §). Hankekehittäjä voi kuitenkin panna vireille YVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin jo ennen periaatepäätöstä koskevan hakemuksen jättämistä. Tämä saattaa olla tarpeen esim., jos hankekehittäjän tavoitteena on edistää kaavoitusta ennen periaatepäätöstä koskevan hakemuksen vireilletuloa.

Pykälän 3 momentissa velvoitettaisiin tarvittaessa selvittämään hakemukseen sisällytettyjen tietojen perusteita. Momentin mukaan siirryttäisiin sähköiseen hakemusmenettelyyn.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

317 §. Lausunnot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaadittavista lausunnoista yleispiirteisesti. Lupaviranomaisen olisi aina tapauskohtaisesti arvioitava tarkemmin käsiteltävän asian kokonaisharkinnan kannalta keskeiset tahot. Kumottavan lain 23 §:n 1 momentin mukaan lupa-asiaassa on pyydettävä lausunto ympäristöministeriöltä ja Säteilyturvakeskukselta, periaatepäätöksen osalta ks. myös YEA 25 §:n 1 momentti ja ydinlaitoslupien osalta YEA 37 §:n 1 momentti.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoslupaa koskevasta hakemuksesta olisi myös pyydettävä lausunto ydinlaitoshankkeen sijaintikunnalta ja sen lähiympäristön kunnilta. Sijaintikunnalta pyydettävästä lausunnosta säädetään YEA 37 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus Euratom-sopimukseen, YVA-laissa tarkoitettuun ympäristövaikutuksiltaan valtion rajat ylittäviin hankkeisiin ja rajareaktorisopimukseen. Rakentamislupavaiheessa luvan hakijan on toimitettava Euroopan komissiolle Euratom-sopimuksen 41 artiklassa tarkoitetut tiedot investoinneista. Käyttölupahakemusvaiheessa jäsenvaltion on toimitettava komissiolle Euratom-sopimuksen 37 artiklassa tarkoitetut yleiset tiedot radioaktiivisen jätteen hävittämistä koskevista suunnitelmista.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen viittaus hallintolakiin, jonka 31–33 §:ssä säädetään momentissa tarkoitetuista seikoista.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

318 §. Muistutukset ja mielipiteet. Pykälässä säädettäisiin niiden oikeudesta tulla kuulluksi, joiden etua tai oikeutta asia saattaa koskea, ja muiden oikeudesta ilmaista mielipiteensä asiassa. Pykälässä tarkoitettu taho, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea, olisi hieman laajempi kuin asianosaisen käsite hallintolain 11 §:n mukaan. Käsitteiden eron syynä on kuultavaksi tulevien määräytyminen ydinlaitoshanketta koskevassa periaatepäätösasiassa tai ydinlaitoksen lupa-asiaassa hankesuunnitelman ja tulevaisuusarvion kautta, kun taas hallintolain mukaisissa asioissa yhteys käsiteltävään asiaan on käsittelyvaiheessa yleensä selkeämpi. Muistutuksella tarkoitettaisiin virallista kannanottoa tai vastustusta, jonka pykälässä tarkoitettu taho voi esittää vireillä olevasta asiasta. Pykälä vastaisi ympäristönsuojelulain 43 §:ää ja vesilain 11 luvun 7

§:ää. Kumottavan lain 13 ja 23 a §:ssä säädetään kuulemisesta ja mielipiteiden ilmaisemisesta hieman yksityiskohtaisemmin. Pykälän 2 momentin mukaan kuulemiseen ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamiseen sovellettaisiin lisäksi, mitä hallintolaissa säädetään.

319 §. Hakemuksen tiedoksianto ja hakemuksesta tiedottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan hakemus annettaisiin tiedoksi julkisella kuulutuksella hallintolain 62 a ja 62 b §:n mukaisesti sekä erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa samalla hakijalla on samalle sijaintipaikalle vireillä hakemus sekä valtioneuvoston että Säteilyturvakeskuksen luvaksi, esim. ydinvoimalaitosta ja ydinteknistä laitosta koskeva lupahakemus. Lupaviranomaiset voisivat tällöin tiedottaa hakemuksista yhdessä.

320 §. Periaatepäätöksen ja lupapäätöksen antaminen ja niistä tiedottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomaisen olisi toimitettava periaatepäätös ja lupapäätös hakijalle sekä niille tahoille, joilta on pyydetty lausunto. Valtioneuvoston lupa ydinlaitoksen rakentamiseen annettaisiin siten aina tiedoksi mm. Säteilyturvakeskukselle ja ydinlaitoksen sijaintikunnalle. Asiasta säädetään nykyisin yksityiskohtaisemmin YEA 39 §:ssä. Vastaavaa menettelyä noudatettaisiin, kun kyse on periaatepäätöstä koskevan hakemuksen hylkäämistä koskevasta päätöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan rakentamislupaa koskeva päätös olisi lähetettävä myös niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, ja siitä olisi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet lupa-asiaa muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voitaisiin päätöksestä ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. Ehdotuksella turvattaisiin YVA-direktiivin ja tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepanosta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen (SopS 122/2004), jäljempänä *Ärhusin yleissopimus*, velvoitteiden ja tavoitteiston toteutuminen nykyistä paremmin.

Pykälän 3 momentin mukaan lupaviranomaisen olisi lisäksi annettava periaatepäätös ja lupapäätös tiedoksi julkisella kuulutuksella hallintolain 62 a ja 62 b §:n mukaisesti. Vastaavan sisältöinen säännös on SOVA-lain 11 §:n 3 momentissa, ja sitä sovelletaan periaatepäätöksestä tiedottamiseen. Rakentamislupapäätöstä koskevassa kuulutuksessa olisi lisäksi mainittava päätöstä koskeva valitusaike. Kumottavan lain 25 a §:ssä säädetään rakentamislupapäätöksen tiedoksiannosta ja siitä tiedottamisesta.

Pykälän 4 momentissa olisi informatiivinen viittaus YVA-lain 29 a §:n 2 momenttiin.

321 §. Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain soveltaminen periaatepäätökseen. Pykälässä säädettäisiin SOVA-lain soveltamisesta periaatepäätöksen valmistelussa ja hyväksymisessä. Periaatepäätös olisi SOVA-lain 4 §:ssä tarkoitettu ympäristöarviointia edellyttävä suunnitelma ja ohjelma. Lupaviranomainen laatisi ympäristöselostuksen ennen periaatepäätöksen ratkaisemista. Jos SOVA-lain 10 §:n mukaan on neuvoteltu toisen valtion kanssa, periaatepäätöksestä olisi tiedotettava kyseiselle valtiolle. Tarkemmin asiasta säädetään SOVA-asetuksen 8 §:ssä. SOVA-lain soveltaminen edellyttää, että hakija toimittaa ympäristöarviointia varten riittävästi aineistoa lupaviranomaiselle. Ydinlaitoshankkeen edetessä lupavaiheeseen sovelletaan YVA-lakia, jolloin SOVA-lain 12 §:n mukaista seurantaa voidaan käytännössä toteuttaa YVA-lain mukaisissa menettelyissä.

322 §. Lupapäätöksen siirtäminen. Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoslupa olisi luvanhaltijan hakemuksesta siirrettävissä. Työ- ja elinkeinoministeriö olisi toimivaltainen, kun

kyse on valtioneuvoston myöntämästä luvasta, ja muutoin Säteilyturvakeskus. Lupapäätöksen siirtämisen edellytykset ovat kumottavan lain mukaan epäselvät. Mahdollisten uusien liiketoimintamallien kannalta ehdotettu sääntely saattaisi olla tulevaisuudessa tarpeellinen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtämistä koskevista edellytyksistä. Momentin 1 kohdan mukaan vaadittaisiin vastaanottajan suostumus. Momentin 2 kohdan mukaan vastaanottajan olisi täytettävä vastaavat vaatimukset kuin luvan hakijalta ja luvanhaltijalta ehdotetun lain mukaan edellytetään, mm. osaamiseen ja taloudellisiin edellytyksiin liittyen. Lisäksi vastaanottajan olisi mm. täytettävä 306 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 307 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetty edellytys, kun kyse on mainituissa lainkohdissa tarkoitetusta ydinlaitoksesta. Momentin 3 kohdan mukaan ennen siirtämistä syntyneisiin ydinjätteisiin liittyvä huolehtimisvelvollisuus ja kustannuksiin varautuminen pitäisi olla asianmukaisesti ratkaisu. Velvoitteet voisivat näiden osalta koskea edelleen alkuperäistä luvanhaltijaa tai ne voivat siirtyä uudelle luvanhaltijalle. Momentin 4 kohdan mukaan olisi myös varmistettava, että luvan siirtäminen ei vaarantaisi ehdotetun lain mukaisten ydinmateriaalivalvontaa, ydinlaitoksen turvallisuutta tai ydinjätehuoltoa koskevien velvoitteiden noudattamista.

Pykälän 3 momentissa olisi täydentävä edellytys, jonka mukaan järjestelyn olisi oltava yhteiskunnan kokonaisedun mukainen. Säännöstä sovellettaisiin, kun asian ratkaisee työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 4 momentin mukaan lupapäätöksen vastaanottajan olisi viipymättä huolehdittava ydinjätehuoltosuunnitelman päivittämisestä sen mukaan kuin se on vastaanotettujen ydinjätteiden osalta tarpeen. Vastaanottajan hyväksyttyä ydinjätehuoltosuunnitelmaa saattaa olla tarve mm. päivittää toimenpiteiden ja aikataulujen osalta.

323 §. *Ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen peruuttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitosluvan peruuttamisen edellytyksistä jonkin verran laajemmin kuin kumottavan lain 26 §:ssä. Momentin 4 kohdan mukaan luvan peruuttaminen olisi mahdollista myös, jos toiminnan arvioidaan olennaisella tavalla vaarantavan tai olevan omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- tai huoltovarmuutta tai laitoksen luotettavaa käyttöä. Kyseessä olisi täydennys verrattuna kumottavaan lakiin, ja ehdotuksessa otettaisiin huomioon tarve mm. varmistaa laitoksen toiminnan luotettavuus ja ehdotetun lain mukaisen turvallisuustavoitteen toteutuminen sekä suojata kriittistä infrastruktuuria. Ydinjätteiden valtiolle luovuttamisesta säädettäisiin 374 §:ssä sekä ydinmateriaalien ja ydinjätteiden tulemisesta valtion haltuun 376 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijalle olisi 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa annettava määräaika asioiden korjaamiseen, jos korjaaminen on mahdollista tai ilmenneet puutteet, vaarantuminen, rikkomukset tai laiminlyönnit ovat vähäisiä. Säteilyturvakeskuksen valtuudesta päättää luvan mukaisen toiminnan keskeyttämisestä tai rajoittamisesta säädettäisiin 368 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan päätöksessä olisi mahdollista antaa määräyksiä, jotka ovat ydinmateriaalivalvonnan, ydinlaitoksen turvallisuuden tai ydinjätehuollon ehdotetussa laissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisen kannalta tarpeellisia.

Luvan peruuttaminen ei 199 §:n 2 momentin mukaan vaikuttaisi huolehtimisvelvollisuuteen.

324 §. *Säännösten soveltaminen määräajan jatkamista sekä lupapäätöksen muuttamista, voimassaolon jatkamista ja siirtämistä koskevaan asiaan.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin periaatepäätöksessä ja rakentamisluvassa asetetun määräajan jatkamista, käyttöluvan

voimassaolon jatkamista sekä ydinlaitosluvan muuttamista ja siirtämistä koskevaan asiaan sovellettavista menettelyistä ja velvollisuuksista, osin viitaten hakemukseen ja sen käsittelyyn sekä päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovellettaviin säännöksiin. Mainittuja asioita koskevaan hakemukseen ja sen käsittelyyn sekä päätökseen, päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovellettaisiin keskeisiltä osin samoja lainkohtia kuin periaatepäätöksen tai ydinlaitosluvan osalta. Hakemukseen ja sen käsittelyyn sovellettaisiin 316 §:n 3 momenttia ja 317–319 §:ää sekä 316 §:n 4 momentin nojalla säädettyä. Päätökseen sovellettaisiin 309 ja 310 §:ää. Päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovellettaisiin 320 §:ää sekä periaatepäätöksen osalta myös SOVA-lakia.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

325 §. *Säännösten soveltaminen lupapäätöksen peruuttamiseen.* Pykälässä säädettäisiin lupapäätöksen peruuttamisessa sovellettavasta menettelystä, osin viitaten hakemuksen käsittelyyn sekä päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovellettaviin säännöksiin.

326 §. *Korvaus käyttöilupaa koskevan hakemuksen hylkäämisestä.* Pykälässä säädettäisiin valtion korvausvelvollisuudesta tilanteessa, jossa ydinlaitos on rakennettu valtioneuvoston luvalla, mutta valtioneuvosto hylkäisi käyttöilupaa koskevan hakemuksen yksinomaan käyttäen perusteena yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta. Korvaussäännösten soveltamisala olisi suppeampi kuin kumottavan lain 27 §:ssä säädetään, mutta se on seurausta lupasääntelyyn ehdotetuista muutoksista (esim. käyttöluvun voimassaolon jatkaminen perustuisi sidottuun harkintaan).

Pykälän 2 momentin mukaan rakentamisesta aiheutuneista suoranaisista kustannuksista olisi ensi sijassa pyrittävä sopimaan. Jos sopimukseen ei päästä, sovellettaisiin 3 momentin mukaan asiassa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019), jonka 20–22 §:ssä säädetään hallintoriita-asiasta.

32 luku - Ydinlaitoksen ja sen muutosten käyttöönotto

327 §. *Ydinlaitoksen ja sen turvallisuuteen vaikuttavien muutosten käyttöönotto.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen ja sen turvallisuuteen vaikuttavien muutosten käyttöönotosta. Yleisellä tasolla asiasta säädetään kumottavan lain 20 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja YEA 15 luvussa. Tarkemmin asiasta on STUK-määräyksen Y/1/2018 19 §:ssä, jota edelleen tarkennetaan YVL-ohjeen A.5 4 luvussa. Ydinlaitoksen tai sen muutosten käyttöönotto on keskeinen vaihe laitoksen turvallisen ja luotettavan käyttövaiheen varmistamisessa. Käyttöönotolla tarkoitetaan toimia (esim. erilaisia kokeita), joilla varmistetaan ydinlaitoksen käytön aikaiseen turvallisuuteen vaikuttavien organisaatioiden ja niiden toteuttamien toimintojen tarkoituksenmukaisuus ja laitoksen ja sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden suunniteltu toiminta ja turvallinen käyttö. Käyttöönoton tavoitteena on järjestelmällisesti varmistaa ja osoittaa, että rakennettu laitos tai toteutettu muutos täyttää suunnittelua koskevat ja muut vaatimukset sekä toimii suunnittelutavoitteiden ja -perusteiden mukaisesti.

Pykälän 1 momentissa olisi ydinlaitoksen koekäytön tavoite eli sen osoittaminen, että laitos ja sen järjestelmät, rakenteet ja laitteet toimivat suunnitellulla tavalla varmistaen laitoksen turvallisuuden. Turvallisuuteen kuuluvat myös mm. turvajärjestelyt, valmiusjärjestelyt ja ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet. Koekäytöllä tarkoitetaan kokeita, joilla varmistetaan, että ydinlaitos ja sen järjestelmät, rakenteet ja laitteet toimivat suunnitellusti (esim. reaktorin järjestelmän pumppu pystyy tuottamaan vaadittavan virtauksen). Koekäyttö on osa laitoksen käyttöönottoa. Luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että koekäyttö suunnitellaan ja toteutetaan

järjestelmällisesti ja riittävän perusteellisesti. Tämä edellyttää myös koekäytön dokumentointia. Koekäytöltä ja laajemmin käyttöönnotolta edellytetään näin suunnitelmallisuutta ja todennettavuutta. Lisäksi ydinvoimalaitoksella tietyt koekäytöt olisivat mahdollisia vasta, kun Säteilyturvakeskus olisi 330 §:n mukaan hyväksynyt ydinpolttoaineen lataamiseen reaktoriin.

Pykälän 2 momentin mukaan käyttöönnotossa olisi lisäksi varmistettava luvanhaltijaa koskevien 121 §:ssä säädettyjen vaatimusten ja luvanhaltijan henkilöstöä koskevien 122 §:ssä säädettyjen vaatimusten noudattaminen. Ydinlaitoksen käyttöönnotto ei ole vain teknisten järjestelmien koekäyttöä, vaan siihen liittyy olennaisesti myös luvanhaltijan menettelyiden sekä organisaation ja sen toimintojen riittävyyden varmistaminen laitoksen turvallisen ja luotettavan käytön kannalta. Tavoitteena on mm. varmistaa, että ydinlaitoksen tulevilla käyttöorganisaatiolla on edellytykset käyttää ydinlaitosta turvallisesti, ja tarvittaessa henkilöstön koulutuksesta on huolehdittava. Lisäksi käyttöönnotossa olisi noudatettava, mitä muualla ehdotetussa laissa tai muussa laissa säädetään, ks. esim. 7 luvussa säädetty säteilyturvallisuuksiin koskevat vaatimukset ja työturvallisuuslainsäädännön mukaiset työnantajan velvollisuudet.

Pykälän 1 ja 2 momenttien mukaisesti osoittamisen ja varmistamisen tulisi olla järjestelmällistä ja riittävän perusteellista. Tämä edellyttäisi ydinlaitoksen vaiheittaista käyttöönnottoa. Käyttöönnoton vaiheet voivat olla erilaisia projektista ja ydinlaitoksesta riippuen. Ydinvoimalaitoksen osalta vaiheita ovat yleensä ennen ydinpolttoaineen lataamista reaktoriin tehtävät laite- ja järjestelmäkokeet ensin kylmässä tilassa ja tämän jälkeen normaaleilla suunnitteluparametreilla kuumassa tilassa. Näiden jälkeen ydinvoimalaitoksen osalta toiminta jatkuu ydinteknisellä käyttöönnotolla, joka alkaa ydinpolttoaineen lataamisesta reaktoriin. Ydinteknisen käyttöönnoton tavoitteena on osoittaa, että laitos kokonaisuudessaan ydinreaktori mukaan lukien toimii suunnitelmien mukaisesti. Ydinvoimalaitoksen käyttö alkaa reaktorin ensimmäisestä käynnistämisestä eli kriittisyydestä. Reaktorin ensimmäisen käynnistämisen jälkeen käyttöönnottoa jatketaan portaittain tehoa nostaen siten, että jokaisella tehotasolla arvioidaan turvallisuuden näkökulmasta mahdollisuus siirtyä seuraavaan vaiheeseen.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 ja 2 momenttia sovellettaisiin sellaisiin ydinlaitoksen järjestelmien ja niihin rinnastettavien kokonaisuuksien muutoksiin laitoksen käytön aikana, joihin 85–90 §:n mukaan vaaditaan Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen tai ilmoitus Säteilyturvakeskukselle. Muutosten jälkeinen koekäyttö suunnitellaan sen laajuiseksi, että muutetun järjestelmän, rakenteen tai laitteen ja laitoksen mahdollisesti muuttuneiden turvallisuustoimintojen toimivuus tulee osoitetuksi.

328 §. *Ydinlaitoksen ja laajojen laitosmuutosten käyttöönottosuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitokseen ja siihen tehtävien muutosten käyttöönottosuunnitelmasta. Vaatimus olisi laissa uusi. Nykyisin käyttöönottosuunnitelmaa vaaditaan YVL-ohjeen A.5 4.2 luvussa, jossa edellytetään myös Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä suunnitelmalle.

Pykälän 1 momentissa olisi käyttöönottosuunnitelmaa koskeva perusvaatimus. Ydinlaitoksen käyttöönnotto olisi suunniteltava ja dokumentoitava. Luvanhaltijan olisi toimitettava käyttöönottosuunnitelma Säteilyturvakeskukselle, mutta suunnitelman voisi laatia myös esim. laitostoimittaja.

Pykälän 1 momentin mukaan käyttöönottosuunnitelman olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että 1 momentin 1–4 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät. Momentin 1 kohdan mukaan suunnitelman hyväksymisen edellytyksenä olisi, että sen mukaan ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi laitoksen sekä sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden osoitetaan toimivan tavalla, joka varmistaa laitoksen turvallisuuden, ja että suunnitelman mukaan varmistetaan 121 ja 122 §:ssä säädettyjen

vaatimusten täytyminen sen mukaan kuin käyttöönoton vaihe edellyttää. Tämän olisi myös oltava suunnitelman perusteella riittävän järjestelmällistä ja perusteellista (mm. käyttöönoton jakaminen turvallisuuden varmistamisen kannalta tarvittaviin vaiheisiin). Momentin 2 kohdan mukaiset koekäytöt ja muut tarvittavat toimenpiteet voidaan käyttöönottosuunnitelmassa kuvata yleisellä tasolla ja tarkemmin yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentin soveltamisesta ydinlaitoksen käytön aikana tehtäviin laajoihin laitosmuutoksiin. Tässä tarkoitettuja muutoksia olisivat esim. ydinvoimalaitoksen nimellislämpötehon korottaminen, käytetyn ydinpolttoaineen märkävaraston laajennus ja laajat automaatiouudistukset sekä muut samanaikaisesti useisiin laitoksen turvallisuuden kannalta tärkeisiin järjestelmiin kohdistuvat muutokset, jotka edellyttävät ydinlaitoksen järjestelmien suunnitteluperustan ja turvallisuusvaatimusten uudelleenarviointia, turvallisuusanalyysien uusimista ja mittavia laitehankintoja.

329 §. *Tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin aloittaminen ydinvoimalaitoksessa.* Ydinvoimalaitoksen käyttöönotto sisältää useita vaiheita, ja näihin liittyvistä menettelyistä säädettäisiin tämän pykälän lisäksi 330–332 §:ssä. Pykälää sovellettaisiin tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin aloittamiseen rakenteilla olevassa ydinvoimalaitoksessa, kun ydinvoimalaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymisessä tällainen käsittely ja varastointi on hyväksytty osaksi ydinvoimalaitoksen toimintaan. Pykälää ei sovellettaisi, jos kyse on itsenäisestä tuoreen ydinpolttoaineen varastosta. Tällainen varasto (ydintekninen laitos) edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen rakentamislupaa, ja sen käytön aloittamiseen sovellettaisiin 333 §:ää. Nykyisin asiasta säädetään YEA 110 a §:ssä, ja tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeen A.1 3.7 luvussa.

Pykälän mukaan tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin rakenteilla olevalla ydinvoimalaitoksella saisi aloittaa, kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt tämän. Tuoreen ydinpolttoaineen tuonnin seurauksena erityisjärjestelyt laitoksella ovat tarpeen, minkä vuoksi vaihe on merkittävä ja edellyttää Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Lisäksi momentissa säädettäisiin hyväksymisen edellytyksenä olevan, että ydinvastuulain mukainen vakuuttamista koskeva velvoite on asianmukaisesti hoidettu tämän vaiheen osalta eli tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyyn ja varastointiin sekä luvanhaltijan osoittavan ehdotetun lain turvallisuutta koskevien ja muiden sovellettavien vaatimusten täyttyvän. Momentin 2 kohdan mukaan edellytettäisiin, että luvanhaltija varmistaisi ja osoittaisi toimintaan tarvittavien järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden toimivan suunnitellusti (esim. riittävän laajoin koekäytöin) ja olevan toimintakuntoisia siten, että vaiheen edellyttämät säteilysuojelua koskevat järjestelyt samoin kuin turvajärjestelyt ja valmiusjärjestelyt ovat käytössä ja että ydinmateriaalivalvonnan edellyttämät toimet (esim. raportointi, kirjanpito, valvontalaitteet) on asianmukaisesti toteutettu. Käytännössä tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin aloittaminen edellyttäisi mm., että työntekijöiden säteilysuojelu on järjestetty 7 luvussa säädetyllä tavalla ja laitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot ovat asianmukaisilta osin Säteilyturvakeskuksen hyväksymät ja käytössä 133 §:n mukaisesti. Täydentävä hyväksymisen edellytys olisi 3 kohdassa.

330 §. *Ydinpolttoaineen lataaminen ydinvoimalaitoksen reaktoriin.* Pykälässä säädettäisiin ydinpolttoaineen lataamisesta ydinvoimalaitoksen reaktoriin, kun se tehdään ensimmäisen kerran. Tätä vaihetta edeltää joko 329 §:n mukainen menettely, kun tuore ydinpolttoaine varastoidaan ydinvoimalaitoksella, tai 333 §:n mukainen menettely, kun varastointi tapahtuu itsenäisessä ydinteknisessä laitoksessa. Vaatimus olisi laissa uusi. Ehdotuksen mukaan ydinvoimalaitoksen käytön katsottaisiin alkavan reaktorin käynnistämisestä ensimmäisen kerran (ks. myös 331 §), mikä olisi muutos nykytilanteeseen verrattuna (ks. YVL-ohjeen A.1 vaatimus 338, jonka mukaan ydinvoimalaitoksen käytön katsotaan alkavan siitä, kun ydinpolttoainetta lataaminen reaktoriin alkaa). Nykyisin ydinlaitoksen käytön aloittamisen

edellytyksistä ja toimintaan liittyvästä Säteilysurvakeskuksen toteamisesta (hyväksymisestä) säädetään yleisellä tasolla kumottavan lain 20 §:n 2 momentin 1 kohdassa. Tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeen A5 4.5 luvussa.

Pykälän mukaan ydinpolttoaineen lataaminen ensimmäisen kerran ydinvoimalaitoksen reaktoriin saadaan aloittaa, kun Säteilysurvakeskus on hyväksynyt tämän. Hyväksymisen edellytyksenä olisi ydinvastuulain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden täyttyminen sekä osoitus ehdotetun lain turvallisuutta koskevien ja muiden vaatimusten täyttymisestä niiltä osin kuin vaatimukset ovat olennaisia lataamisen ja käyttöönottovaiheen turvallisuuden kannalta. Vakuuttamisvelvollisuus on pykälässä tarkoitettussa käyttöönoton vaiheessa todennäköisesti selvästi laajempi kuin 329 §:ssä tarkoitettussa vaiheessa. Osoittamisen tavoitteena on, että luvanhaltija esittää ja perustelee turvallisen ydinpolttoaineen lataamisen aloittamisen valmiuden kokonaisuutena ottaen huomioon teknisten näkökohtien lisäksi mm. henkilöstön osaamisen sekä vastuiden ja velvollisuuksien olevan toimenpiteeseen nähden asianmukaiset ja riittävät. Tässä vaiheessa edellytettäisiin turvallisuuden olevan varmistettu laitoksen kriittiseksi tekemiseen ja käytön aloittamiseen saakka eli siihen saakka, että siirrytään 331 §:ssä tarkoitettuun vaiheeseen. Tarvittaessa myös turvajärjestelyjä ja valmiusjärjestelyjä on päivitettävä. Turvallisuuden osoittaminen edellyttää lisäksi, että ydinpolttoaine ja säätöelementit on hyväksytty käyttöön 12 luvun mukaisesti. Lisäksi 3 kohdan mukaan vaadittaisiin käyttöönottovaiheen kannalta riittävästi Säteilysurvakeskuksen 131 §:n mukaisesti hyväksymiä ohjaajia. Täydentävä hyväksymisen edellytys olisi 4 kohdassa.

331 §. *Ydinvoimalaitoksen käytön aloittaminen.* Pykälässä säädettäisiin ydinvoimalaitoksen käytön aloittamisesta, jolla tarkoitettaisiin reaktorin käynnistämistä ensimmäisen kerran. Tämä on ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kannalta keskeinen vaihe, jossa reaktori tehdään ensimmäisen kerran kriittiseksi eli reaktorissa käynnistetään ensimmäisen kerran ketjureaktio. Tällöin on tärkeä varmistaa ketjureaktion pysyvän hallittuna. Ydinvoimalaitoksen käytön aloittaminen merkitsee laitoksen rakentamisvaiheen vaihtumista käyttövaiheeksi, mikä tarkoittaa merkittävää muutosta organisaation, sen toiminnan ja johtamisjärjestelmän näkökulmasta. Nykyisin ydinlaitoksen käytön aloittamisen edellytyksistä ja toimintaan liittyvästä Säteilysurvakeskuksen toteamisesta (hyväksymisestä) säädetään yleisellä tasolla kumottavan lain 20 §:n 2 momentin 1 kohdassa. Tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeen A.5 4.5 luvussa.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksen käytön aloittaminen edellyttäisi valtioneuvoston myöntämän käyttöluvan lisäksi Säteilysurvakeskuksen hyväksymistä. Reaktorin käynnistämisen seurauksena reaktorissa alkaa muodostua merkittäviä määriä radioaktiivista ainetta. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että luvanhaltija on osoittanut ydinvoimalaitoksen täyttävän ehdotetussa laissa säädetyt turvallisuutta koskevat ja muut vaatimukset (mm. ydinmateriaalivalvontaa, säteilysurvallisuutta, turvajärjestelyjä, valmiusjärjestelyjä, laitoksen käyttöä, johtamisjärjestelmää ja henkilöstöä koskevat vaatimukset).

Käytännössä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu osoittaminen koskisi asioita, joissa on mahdollisesti aiemmin todettu puutteita käyttöluvan tai Säteilysurvakeskuksen ehdotetussa laissa tarkoitettujen hyväksymispäätösten yhteydessä, sekä asioita, joista on tullut uutta tietoa ja joita ei ole käsitelty osana käyttö lupaa tai asianomaista hyväksymispäätöstä. Luvanhaltijalta saattaa 1 kohdan nojalla olla tarpeen vaatia yksityiskohtaisempaa osoittamista esim. siitä, että laitoksessa sekä sen järjestelmissä, rakenteissa ja laitteissa mahdollisesti todetut turvallisuuteen vaikuttavat puutteet on käsitelty ja korjattu ja edellisen käyttöönottovaiheen (esim. esikriittisyyskokeet) tulokset ovat hyväksyttäviä. Jos edellisestä vaiheesta siirtyy koekäytön kokeita tai jää muita seurantatarpeita (esim. putkilinjan värähtelyiden seuraaminen)

myöhempiin käyttöönoton vaiheisiin, on näiden vaikutukset turvallisuuteen arvioitava ja siirtämisen hyväksyttävyyden perusteltava turvallisuuden näkökulmasta. Osoittamisen tavoitteena on, että luvanhaltija esittää ja perustelee turvallisen käytön aloittamisen valmiuden kokonaisuutena ottaen huomioon teknisten näkökohtien lisäksi myös mm. henkilöstön osaaminen, vastuut ja velvollisuudet. Lisäksi 2 kohdan mukaan vaadittaisiin, että ympäristön radioaktiivisuuden perustila on selvitetty 54 §:n mukaisesti, ja 3 kohdan mukaan, että ei ole ilmennyt ehdotetussa laissa säädettyä estettä hyväksymiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan olisi huolehdittava siitä, että ydinvoimalaitoksen reaktori käynnistetään turvallisesti käynnistämiseen liittyvän erityisen turvallisuusmerkityksen vuoksi.

332 §. *Ydinvoimalaitoksen ja ydinvoimalaitoksen laajojen laitosmuutosten käyttöönoton vaiheiden valvonta.* Pykälässä säädettäisiin ydinvoimalaitoksen ja siihen tehtävien laajojen laitosmuutosten käyttöönoton valvonnasta. Vaatimus olisi laissa uusi, mutta vastaa noudatettua käytäntöä. Nykyisin YEA 110 §:ssä säädetään yleisesti ydinlaitoksen käyttöönoton eri vaiheiden aloittamisesta ja tähän liittyvästä Säteilyturvakeskuksen toteamisesta. Tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeen A5 4.5 ja 5.3 luvuissa.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksen reaktorin ensimmäisen käynnistämisen (ks. 331 §) jälkeen luvanhaltijan olisi haettava käyttöönotosuunnitelman mukaiselle seuraavaan käyttöönoton vaiheeseen siirtymiselle Säteilyturvakeskukselta hyväksymistä sen mukaan kuin käyttöönotosuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä on määrätty. Tämä koskisi kuitenkin vain tilanteita, joissa Säteilyturvakeskus on tätä edellyttänyt 328 §:n mukaisessa käyttöönotosuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä. Valvontatarpeet vaihtelevat merkittävästi eri ydinvoimalaitosten välillä, mm. laitoksen teknologian, lämpötehon ja sijainnin perusteella, minkä lisäksi luvanhaltijoiden osaamisessa ja kokemuksessa saattaa myös olla eroja.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen hyväksymisen edellytyksistä. Hyväksyminen voitaisiin myöntää, jos ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kannalta ei ole estettä siirtyä seuraavaan käyttöönoton vaiheeseen, mikä edellyttää mm. luvanhaltijalta perusteluja seuraavan käyttöönottovaiheen turvalliselle toteuttamiselle niin käyttöönottokokeiden kuin yleisemminkin laitoksen tilan näkökulmasta. Tarkemmin tämä tarkoittaa, että 1 kohdan mukaisesti esim. edellisen käyttöönottovaiheen tulokset ovat hyväksyttäviä ja osoittavat laitoksen toimineen turvallisesti. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 2 kohdan mukaan luvanhaltijan osoitus siitä, että viat ja muut turvallisuuden kannalta merkittävät havainnot on käsitelty asianmukaisesti. Jos edellisestä vaiheesta siirtyy koekäytön kokeita tai jää muita seurantatarpeita (esim. putkilinjan värähtelyiden seuraaminen) myöhempiin käyttöönoton vaiheisiin, on näiden vaikutukset turvallisuuteen arvioitava ja siirtämisen hyväksyttävyyden perusteltava turvallisuuden näkökulmasta. Lisäksi hyväksymisen edellytyksenä olisi 3 kohdan mukaan, että suunnitelmat seuraavan käyttöönottovaiheen (koekäyttö) turvallisesti toteuttamiseksi ja tarkemmat koekäyttöä koskevat ohjeet on laadittu. Tavoitteena on, että luvanhaltija esittää ja perustelee kokonaisuutena valmiuden toteuttaa seuraava käyttöönoton vaihe turvallisesti ottaen huomioon teknisten näkökohtien lisäksi myös mm. henkilöstön osaaminen, vastuut ja velvollisuudet. Täydentävä hyväksymisen edellytys olisi 4 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentin soveltamisesta ydinvoimalaitoksen käytön aikana tehtävän laajan laitosmuutoksen käyttöönottoon, jos laitosmuutoksen käyttöönotosuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä Säteilyturvakeskus on määritellyt hyväksymistä edellyttäviä käyttöönoton vaiheita. Tällaisia muutoksia olisivat esim.

ydinvoimalaitoksen nimellislämpötehon korottaminen sekä 328 §:n 2 momentin perusteluissa mainitut tilanteet.

333 §. *Muiden ydinlaitosten kuin ydinvoimalaitoksen käytön aloittaminen.* Pykälässä säädettäisiin ydinteknisen laitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja loppusijoituslaitoksen käyttöönotosta, mikä on ydinvoimalaitokseen verrattuna huomattavasti yksinkertaisempi. Ydinlaitoksen käytön aloittamisen edellytyksistä ja toimintaan liittyvästä Säteilyturvakeskuksen toteamisesta (hyväksymisestä) säädetään yleisesti kumottavan lain 20 §:n 2 momentin 1 kohdassa.

Pykälän mukaan käytön aloittaminen edellyttäisi käyttöluvan lisäksi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Käytön katsottaisiin alkavan mainituissa ydinlaitoksissa, kun laitokseen tuodaan ensimmäisen kerran ydinainetta tai ydinjätettä. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 kohdan mukaan ydinvastuulain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden täyttyminen. Luvanhaltija olisi 2 ja 3 kohdan mukaan osoitettava, että ydinlaitos täyttää ehdotetussa laissa säädetyt turvallisuutta koskevat ja muut vaatimukset ja luvanhaltija on huolehtinut velvoitteistaan (mm. ydinmateriaalivalvontaa, turvajärjestelyjä, valmiusjärjestelyjä, laitoksen käyttöä, johtamisjärjestelmää ja henkilöstöä koskevat vaatimukset) siltä osin kuin luvanhaltija ei ole osoittanut tätä aiemmin. Kyseessä saattaa olla vastaava tilanne, joka on kuvattu 331 §:n 1 kohdan perusteluissa. Ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittäminen tulisi 4 kohdan mukaan olla tehtynä 54 §:n mukaisesti. Jos ydinlaitos sijaitsee laitospaikalla, jossa jo on muita toiminnassa olevia ydinlaitoksia, perustilaselvitys on pääsääntöisesti jo tehty.

334 §. *Määräystenantovaltuus.* Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudet luvussa säädetyistä asiakokonaisuuksista.

33 luku - Ydinlaitoksen käytöstäpoisto tai sulkeminen

335 §. *Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoisto.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen kunnossa pitämisestä laitoksen varsinaisen käytön päätyttyä. Mainittuja laitoksia olisi pidettävä sellaisessa kunnossa, että niiden turvallinen käytöstäpoisto on mahdollista. Tämä tarkoittaa sitä, että käytöstäpoiston aikana tarvittavat järjestelmät, esim. nostolaitteet ja säteilyvalvontaan liittyvät laitteet, on pidettävä käyttökuntoisina. Lisäksi olisi huolehdittava siitä, että rakenteet ovat kunnossa ja että esim. lohkeilevat pinnoitteet eivät mahdollistaisi aktiivisuuden siirtymistä betonirakenteisiin nestemäisten jätteiden vuototapauksissa. Nykyisin YEA 36 a §:n 13 kohdassa on edellytetty selvitystä ydinlaitoksen ikääntymisen hallinnasta. Se on keskittynyt käytöstäpoiston aikaiseen laitoksen ikääntymisen hallinnan menettelyjen kuvaamiseen.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoisto tulisi aloittaa käytön päätyttyä. Käytöstäpoiston aloittamista saisi lykätä ainoastaan perustelluista syistä, esim. ydinlaitoksen säteilytasojen pienentämisen takia tai useamman ydinlaitoksen purkamisen tapauksessa toiminnan tehostamisen takia. Useamman ydinlaitoksen purkaminen peräkkäin mahdollistaisi esim. saman osaamisen ja purkuorganisaation käyttämisen. Viivästetty purkaminen ei kuitenkaan olisi perusteltua pelkästään taloudelliseen optimointiin perustuen. Vastaava säännös on kumottavan lain 7 g §:n 1 momentissa hieman yleisemmällä tasolla.

Pykälän 1 momentin mukaan käytöstäpoistoon valmistautumisen voisi aloittaa jo käyttöluvan voimassa ollessa, esim. tehdä laitosmuutoksia käytöstäpoistoa varten ja purkaa laitoksen

kontaminoitumattomia osia tai muita osia, joilla ei käytöstäpoiston turvallisen toteuttamisen kannalta ole merkitystä. Käytöstäpoisto edellyttäisi käytöstäpoistolupaa, kun siirrytään purkamaan sellaisia laitoksen järjestelmiä ja rakenteita, jotka sisältävät merkittävästi radioaktiivisuutta (esim. primääripiirin ja reaktorin osia) tai käytöstäpoiston turvallisen toteutuksen kannalta merkittäviä järjestelmiä (esim. säteilyvalvontaan ja radioaktiivisten aineiden päästöihin liittyviä laitteistoja, ilmastointijärjestelmiä, rakenteellisia säteilysuojia, nostolaitteita) tai muita käytöstäpoiston turvallisuuden kannalta tärkeäksi todettuja laitteistoja tai rakenteita. Tältä osin sääntely olisi uutta ja tarkentaisi, mitä käytöstäpoistoon liittyviä tehtäviä voisi tehdä käyttöluvan alaisuudessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan vastuista 1 momentissa tarkoitetun ydinlaitoksen käytöstäpoiston aikana. Luvanhaltijan olisi ensisijaisesti huolehdittava turvallisuudesta ja tällöin sovellettava, mitä ehdotetussa laissa siitä säädetään. Luvanhaltijan olisi tunnistettava keskeisimmät käytöstäpoistoon liittyvät häiriö- ja onnettomuustilanteet ja varauduttava niihin. Käytöstäpoiston yhteydessä häiriö- ja onnettomuustilanteilla tarkoitetaan sellaisia tilanteita, joita purkutöiden yhteydessä voi tapahtua ja jotka voivat aiheuttaa esim. laitoksella puhtaampien tilojen kontaminoitumisen, henkilöstön tarpeetonta altistumista säteilylle tai riskin ympäristöön tapahtuville radioaktiivisten aineiden päästöille. Lisäksi käytöstäpoistossa on otettava huomioon ihmisen toimintaan liittyvät virhemahdollisuudet. Käytöstäpoiston osalta on tarkasteltava ydinlaitoksen sisäiset ja ulkoiset uhkatilanteet ja suojauduttava niiltä. Sisäisiä tapahtumia ovat mm. tulipalot, tulvat, räjähdykset, sähkömagneettinen säteily, putkikatkot, säiliöiden rikkoutumiset, raskaiden esineiden putoamiset, räjähdysten ja laitteiden rikkoutumisten seurauksena syntyvät sinkoutuvat kappaleet. Ulkoisia tapahtumia ovat harvinaiset sääolosuhteet, seismiset ilmiöt, laitoksen ympäristössä tapahtuvien onnettomuuksien vaikutukset ja muut ympäristöstä tai ihmisen toiminnasta johtuvat tekijät. Lisäksi on otettava huomioon lainvastaiset ja muut turvallisuutta vaarantavat luvattomat toimet. Nykyisin mainittujen asioiden käsittelyä on edellytetty YEA 36 a §:n 2 kohdan perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun ydinlaitoksen käytöstäpoistossa on noudatettava hyväksyttyä ydinjätehuoltosuunnitelmaa ja käytöstäpoistosuunnitelmaa (mukaan lukien niissä annettavat määräykset). Lisäksi olisi muutoinkin noudatettava, mitä käytöstäpoistoluvassa määrätään. Luvanhaltijan olisi myös huolehdittava siitä, että käytöstäpoistettavan laitoksen ydinjätteet loppusijoitetaan. Asiasta säädetään nykyisin jätehuoltoa koskevaa vaatimusta lukuun ottamatta kumottavan lain 7 §:n 3 momentissa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

336 §. Radioaktiivisuuden selvittäminen käytöstäpoiston yhteydessä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen radioaktiivisuuden ja kontaminaation tasojen määrittämisestä käytöstäpoiston suunnittelua ja toteutusta varten. Aktiivisuus- ja kontaminaatiotasoa koskevia tietoja tarvitaan esim. ydinlaitokselle edellytettävän purkulaajuuden, purkutoimenpiteiden ja niihin liittyvien säteilysuojelutoimenpiteiden ja ydinjätehuollon suunnittelun lähtötiedoiksi. Luvanhaltijalta edellytettäisiin arviota siitä, miten pitkään laitosaluetta on käytöstäpoiston jälkeen valvottava, jos alueelle tai rakennuksiin jäävien radioaktiivisten aineiden määrät ovat yli vapauttamisrajan. Valvontajaksoa ei välttämättä edellytetä lainkaan, riippuen radioaktiivisten aineiden määrästä, mutta luvanhaltijan olisi tehtävä tämän tarpeesta arvio.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

337 §. Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen hyväksyminen käytöstäpoistetuksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinvoimalaitoksen,

ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistetuksi hyväksymisestä. Hyväksymisen edellytyksenä olisi 1 kohdan mukaan, että ydinjätteet on varastoitu, loppusijoitettu tai niistä on muuten huolehdittu ehdotetussa laissa säädetyllä tavalla (esim. puhdistettu). Hyväksymisen edellytyksenä olisi 2 kohdan mukaan myös, että laitoksessa ja sitä koskevalla laitosalueen osalla jäljellä olevien radioaktiivisten aineiden määrä ei ole vapauttamisrajaa suurempi taikka aiheutuva altistus ja potentiaalinen altistus ovat vapauttamisrajan ylittymisestä huolimatta niin vähäisiä, että niistä ei aiheudu terveyshaittaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käytöstäpoistosta tilanteissa, joissa 1 momentin 2 kohdassa säädetty edellytys ei täyty, vaikka kohtuullisin toimenpitein olisi pyritty täyttämään edellytys. Tällöin laitos olisi mahdollista hyväksyä käytöstäpoistetuksi, jos radioaktiivisista aineista aiheutuva terveyshaitta on mahdollista ehkäistä 341 §:n 2 momentin mukaisilla toimenpiderajoituksilla tai -kielloilla.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinvoimalaitos, ydintekninen laitos tai ydinpolttoaineen tuotantolaitos ei olisi enää ydinlaitos eikä siihen enää sovellettaisi ehdotetun lain ydinlaitoksia koskevaa sääntelyä, kun Säteilyturvakeskus on päätöksellään hyväksynyt laitoksen käytöstäpoistetuksi ja päätös on lainvoimainen.

Pykälä vastaisi pääpiirteissään kumottavan lain 27 c §:ää ja 33 §:n 2 momenttia, mutta ehdotetussa pykälässä on täsmennetty ydinjätehuollon velvoitteita.

338 §. *Loppusijoituslaitoksen sulkemisen suunnittelu.* Loppusijoituslaitoksen sulkemisen suunnittelu on keskeinen osa loppusijoituslaitoksen turvallisuutta, ja se olisi otettava huomioon koko laitoksen elinkaaren ajan. Pykälässä säädettäisiin edellytykset loppusijoituslaitoksen sulkemissuunnitelman hyväksymiselle, joka olisi oltava ennen varsinaisen pysyvän sulkemisen toteuttamista. Sulkeminen tehtäisiin osana käyttöluvan alaista toimintaa.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus hyväksyisi sulkemissuunnitelman, jos se on sisällöltään riittävän yksityiskohtainen loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen ja sulkemisen jälkeisen pitkäaikaisturvallisuuden varmistamiseksi sekä sisältäisi 1–5 kohdassa tarkoitetut asiat. Jotta turvallisen sulkemisen toteutusvalmiutta voitaisiin arvioida, momentin 1 kohdassa sulkemissuunnitelmaan edellytettäisiin sisällytettäväksi selvitys loppusijoituslaitoksen sulkemisen toteutusvaiheista aikatauluineen. Tämän pohjalta Säteilyturvakeskus pystyisi arvioimaan, onko esitetty suunnitelma teknisesti toteutettavissa ja vastaako esitetty laitoksen sulkemisen tekninen toteutus laitoksen turvallisuussuunnittelua. Momentin 2 kohdassa edellytettäisiin sisällyttämään sulkemissuunnitelmaan tiedot laitosalueen ja kiinteistötietojärjestelmään tehtävistä merkinnöistä laitoksen sulkemisen jälkeen. Lisäksi edellytettäisiin selvitystä muista keinoista, joiden avulla tieto loppusijoituslaitoksesta ja siihen sijoitetuista ydinjätteistä säilyy pidemmällä aikavälillä ydinjätedirektiivin 12 artiklan vaatimuksen mukaisesti. Näiden pohjalta pystyttäisiin arvioimaan, että tiedot suljetusta loppusijoituslaitoksesta on riittävällä tavalla merkitty alueelle, kiinteistötietojärjestelmään ja muihin järjestelmiin, jolloin tieto siirtyisi myös tuleville sukupolville. Momentin 3 kohdassa edellytettäisiin ehdotusta laitosalueen sulkemisen jälkeistä jälkivalvontaa koskevasta suunnitelmasta ja muista tarpeellisista toimenpiteistä. Suunnitelmassa tulisi tuoda esille myös muut mahdolliset laitosaluetta koskevat suunnitelmat loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen ydinjätedirektiivin 12 artiklan vaatimuksen mukaisesti. Loppusijoituslaitoksen suunnittelun lähtökohtana olisi 216 §:n mukaisesti loppusijoitus ilman tarvetta loppusijoituspaikan valvonnalle pysyvän sulkemisen jälkeisellä ajanjaksolla, mutta loppusijoituslaitoksen käytön aikana on voitu saada lisätietoa, jonka perusteella olisi tarpeen arvioida laitoksen sulkemisen yhteydessä jälkivalvonnan tarve. Suunnitelmaa hyödynnettäisiin myös arvioitaessa valtiolle tulevaisuudessa aiheutuvien valvonta- ja muiden toimenpiteiden

kustannusten korvaamiseen tarvittavien varojen määrää. Momentin 4 kohdassa edellytettäisiin suunnitelmaa ydinmateriaalien valvontaa koskevista järjestelyistä pysyvän sulkemisen jälkeiselle ajalle, esim. siitä, miten suljetussa laitoksessa olevien ydinaineiden kirjanpito on tarkoitettu siirtää valtiolle huolehtimisvelvollisuuden päättämiseksi. Tämä olisi erityisen tärkeää käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen yhteydessä, mutta asia olisi hyvä käsitellä jokaisen loppusijoituslaitoksen osalta erikseen. Momentin 5 kohdassa edellytettäisiin muiden kuin 1–4 kohdassa tarkoitettujen sulkemisen ja pysyvän sulkemisen jälkeisen ajanjakson turvallisuutta osoittavien selvitysten toimittamista, jotta laitoksen turvallisuudesta on ajantasainen kuva sulkemisen aloittamisen yhteydessä.

Loppusijoituslaitoksen sulkeminen saattaa kestää useita vuosia, jolloin sulkemissuunnitelmaa saattaa olla tarve muuttaa. Luvanhaltija voi hakea sen muuttamista Säteilyturvakeskuksesta, ja asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin samalla tavalla kuin suunnitelman käsitteleminen ja ratkaiseminen (ks. 41 luku).

Kumottavassa laissa ja YEA:ssa on mainittu loppusijoituslaitoksen sulkeminen lyhyesti, mutta nyt ehdotettu sulkemissuunnitelma sisältöineen olisi uusi vaatimus. Tavoitteena on varmistaa loppusijoituslaitoksen turvallisuus ja pysyvän sulkemisen jälkeinen pitkäaikaisturvallisuus.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

339 §. Loppusijoituslaitoksen sulkeminen pysyvästi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen toteutusajankohdasta. Loppusijoituslaitosta ei saisi jättää tarpeettomasti avoimeksi, koska sillä voi olla haitallisia vaikutuksia loppusijoitettujen ydinjätteiden turvallisuuden kannalta pitkällä aikavälillä.

Loppusijoituslaitoksen pysyvä sulkeminen tapahtuu käyttöluvan nojalla, ja siinä olisi noudatettava käyttö lupaa ja siinä annettuja määräyksiä sekä muutoinkin huolehdittava käyttöturvallisuudesta ehdotetun lain mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan sulkemisessa olisi myös noudatettava hyväksyttyä ydinjätehuoltosuunnitelmaa ja sulkemissuunnitelmaa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

Pykälä olisi laissa uusi. Kumottavassa laissa ei säädetä loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen ajankohdasta tarkemmin. Ydinjätedirektiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan perustetaan yhteisön kehys käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullisen ja turvallisen huollon varmistamiseksi, jotta vältetään kohtuuttomien rasitteiden jättäminen tuleville sukupolville. YVL-ohjeen D.5 mukaan loppusijoitustilat on täytettävä ja suljettava heti kun se on tarkoituksenmukaista loppusijoitustoimien ja niihin liittyvien valvontatoimien kannalta. Nykyinen vaatimus loppusijoituslaitoksen sulkemiselle mahdollisimman nopeasti perustuu turvallisuuden kannalta siihen, että avoimena olleessaan loppusijoituslaitos aiheuttaa enemmän häiriötä alueen olosuhteisiin, joka saattaa olla haitallista loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisen pitkäaikaisturvallisuuden kannalta.

340 §. Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen hyväksyminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen hyväksymisen edellytyksistä. Hyväksymisen yhteydessä Säteilyturvakeskus varmistaisi 1 ja 2 kohdan nojalla, että sulkeminen on tehty käyttöluvan ja hyväksytyn sulkemissuunnitelman mukaan sekä sen, että pitkäaikaisturvallisuutta koskevien vaatimusten voidaan arvioida täyttyvän. Momentin 3 kohdan mukainen tietoaineistojen siirtämistä koskeva hyväksymisen edellytys olisi tarpeen, jotta voitaisiin varmistaa loppusijoituslaitosta koskevien tietojen säilymistä tuleville sukupolville. Kyse voisi olla esim. ydinmateriaaleja koskevista tiedoista tai turvallisuuden

kannalta merkittävää loppusijoitettua jätettä koskevasta tiedosta, jotta turvallisuutta koskevan tiedon säilyvyys varmistetaan. Momentin 4 kohdan mukaan olisi varmistettava, että Valtion ydinjätehuoltorahastossa on varattuna riittävästi varoja sulkemisen jälkeen tarvittavien valtion valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannuksia varten. Kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi, rahaston on 246 §:n mukaan erotettava luvanhaltijan rahasto-osuudesta mainittuihin kustannuksiin varattu osuus valtion kateosuuteen. Momentin 5 kohdan mukaan edellytettäisiin, että pysyvän sulkemisen hyväksymiselle ei olisi muutakaan ehdotetussa laissa säädettyä estettä.

Pykälän 2 momentin mukaan loppusijoituslaitos ei olisi enää ydinlaitos, kun se on hyväksytty pysyvästi suljetuksi ja hyväksymispäätös lainvoimainen. Tällöin ei enää sovellettaisi, mitä ehdotetussa laissa säädetään ydinlaitoksista. Tämä korostaisi loppusijoituksen pysyvää sulkemista lopullisena ratkaisuna, ja laitoksen turvallisuuden varmistaminen ei enää edellyttäisi ehdotetun lain ydinlaitosta koskevien säännösten soveltamista.

Kumottavassa laissa ei säädetä sulkemisen hyväksymisen edellytyksistä tarkemmin, mutta lain 32 ja 33 §:n mukaan loppusijoitus voidaan katsoa suoritetuksi, kun se on toteutettu Säteilyturvakeskuksen pysyväksi hyväksymällä tavalla. Lisäksi lain 32 §:n mukaan jätehuoltovelvollisen on suoritettava valtiolle kertakaikkinen maksu ennen huolehtimisvelvollisuuden lakkaamista niitä toimenpiteitä varten, joita ydinjätteiden tulevaisuudessa tapahtuva tarkkailu ja valvonta edellyttävät. Sulkemisen hyväksymiskriteerit ovat nykyisin YVL-ohjeessa D.5. Lisäksi STUK-määräyksen Y/4/2018 29 §:n 4 kohdan mukaan edellytetään jätekirjanpidon toimittamista Säteilyturvakeskukselle sen hyväksymässä muodossa.

Pykälän 3 momentissa olisi 1 momentin 3 kohtaan liittyvä Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

341 §. Toimenpiderajoitukset ja -kiellot. Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus määritteli pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen kiinteistöille tarpeelliset toimenpiderajoitukset ja -kiellot. Toimenpiderajoitusten ja -kieltojen laatu ja ajallinen kesto riippuisivat kiinteistöllä tapahtuneesta toiminnasta. Loppusijoituslaitosta koskevien toimenpiderajoitusten ja -kieltojen tarkoitus olisi estää ihmisen toiminnan mahdolliset haitalliset vaikutukset pysyvästi suljetulle loppusijoituslaitokselle sekä pienentää alueella oleskelevien tai liikkuvien ihmisten mahdollista säteilyturvallisuusriskiä. Kallioperässä olevien suljettujen loppusijoituslaitosten osalta toimenpiderajoituksilla voitaisiin estää kiinteistöllä esim. kaivostoiminta ja porausten tekeminen. Tällaisten loppusijoituslaitosten osalta toimenpiderajoitukset ja -kiellot olisivat todennäköisesti luonteeltaan pysyviä. Suljetun maaperäloppusijoituslaitoksen tapauksessa rajoitukset olisivat tiukempia, jotta maaperään rakennetun loppusijoitustilan rakenteet eivät vaurioituisi toiminnan seurauksena. Tällaisessa tilanteessa toimenpidekielloilla voitaisiin estää esim. rakentaminen kiinteistölle, sen käyttäminen maanviljelykseen tai porausten ja kaivausten tekeminen alueella. Tässä tapauksessa toimenpiderajoitusten ja -kieltojen ajallinen kesto olisi tyypillisesti satoja vuosia, jonka jälkeen kiinteistöä voisi käyttää ilman rajoituksia. Ajallinen kesto voitaisiin määrittää loppusijoituslaitokselle sinne loppusijoitettujen ydinjätteiden ominaisuuksien perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa toimenpiderajoitukset tai -kiellot ovat välttämättömät terveyshaitan ehkäisemiseksi käytöstäpoistetun ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen sijaintipaikan kiinteistöllä 337 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa. Määrättävät toimenpiderajoitukset ja -kiellot saisivat enintään kohtuullisessa määrin rajoittaa tai estää alueen käyttöä. Tavoitteena olisi tällöin mm. rajata toimenpiderajoitusten tai -kieltojen voimassaolo enintään muutama kymmenen

vuoteen. Laitoksen käytöstäpoisto olisi toteutettava lähtökohtaisesti siten, että toimenpiderajoitusten tai -kieltojen sijasta tarvittavilla toimenpiteillä huolehditaan jäljelle jäävien radioaktiivisten aineiden määrän vastaavan enintään vapauttamisrajaa tai että vapauttamisrajan ylittymisestä huolimatta terveyshaittaa ei aiheudu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin toimenpiderajoituksia ja -kieltoja koskevien merkintöjen tekemisestä kiinteistötietojärjestelmiin.

Pykälä vastaisi kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja YEA 85 §:ää. Nykytilanteeseen verrattuna myös käytöstäpoistetun ydinlaitoksen kiinteistölle olisi mahdollista määrätä toimenrajoituksia ja -kieltoja.

342 §. *Huolehtimisvelvollisuuden päättyminen.* Pykälässä säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden päättymisestä. Luvanhaltijalla olisi huolehtimisvelvollisuus, kunnes kaikki pykälän mukaiset edellytykset on täytetty.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden päättymisen edellytyksistä. Momentin 1 kohdan mukaan luvanhaltijan kaikkien ydinvoimalaitosten, ydinteknisten laitosten ja ydinpolttoaineen tuotantolaitosten tulisi olla hyväksytty käytöstäpoistetuksi. Momentin 2 kohdan mukaan kaikista luvanhaltijan toiminnasta tai toiminnan seurauksena syntyneistä ydinjätteistä tulisi olla huolehdittu. Ydinjätteiden pitäisi olla joko a alakohdan mukaan loppusijoitettuna pysyvästi suljettuun loppusijoituslaitokseen taikka b alakohdan mukaan hyväksytysti siirretty toiselle luvanhaltijalle samoin kuin niitä koskeva huolehtimisvelvollisuus. Momentin 2 kohdan c ja d alakohdassa on otettu huomioon, että rajoitettuja määriä ydinjätteitä olisi mahdollista siirtää ehdotetun lain mukaisesti myös tutkimuslaitokselle tai Suomen oikeudenkäyttövallan ulkopuolelle. Jos luvanhaltijan ydinjätteitä on loppusijoitettu toisen luvanhaltijan loppusijoituslaitokseen, joka ei ole suljettu pysyvästi, ja huolehtimisvelvollisuutta ei myöskään ole siirretty hyväksytysti toiselle luvanhaltijalle, huolehtimisvelvollisuus säilyy edelleen sillä luvanhaltijalla, jonka toiminnan yhteydessä tai seurauksena ydinjätteet ovat syntyneet.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyisi huolehtimisvelvollisuuden päättäneeksi, kun 1 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi Valtion ydinjätehuoltorahastossa on varattuna riittävästi varoja mahdollisen jälkivalvonnan ja muiden jälkitoimenpiteiden kustannusten kattamiseksi.

Pykälä vastaisi pääsääntöisesti kumottavan lain 32 §:ää, mutta sääntelyä olisi tarkennettu ja selkeytetty. Kumottavassa laissa Säteilyturvakeskus tekee päätöksen niissä tapauksissa, joissa se on myöntänyt luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan. Ehdotuksen mukaan kaikki huolehtimisvelvollisuuden päättymiseen liittyvät päätökset olisivat työ- ja elinkeinoministeriön päätöksiä. Huolehtimisvelvollisuuden päättäminen on valtion kannalta merkittävä, ja asiakokonaisuus pysyisi paremmin hallittavana, kun kaikki huolehtimisvelvollisuuden päättämiseen liittyvät päätökset tehtäisiin työ- ja elinkeinoministeriössä.

343 §. *Ydinjätteiden siirtäminen valtiolle.* Pykälän 1 momentin mukaan pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen ydinjätteet ja samoin niiden omistusoikeus siirtyisivät valtiolle, kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi 340 §:n nojalla. Valtion tehtävänä olisi huolehtia sulkemisen jälkeisestä valvonnasta ja muista toimenpiteistä. Kumottavan lain 34 §:n 1 momentissa säädetään ydinjätteiden omistuksen siirtymisestä valtiolle.

Pykälän 2 momentin mukaan loppusijoituslaitoksen laitospaikan hallinta- tai käyttöoikeus siirtyisi myös valtiolle 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa siltä osin kuin valvonta ja muut toimenpiteet sitä edellyttävät. Siirtäminen olisi pyrittävä toteuttamaan mahdollisimman rajatusti valvonta- ja muiden toimenpiteiden edellyttämässä laajuudessa. Laitospaikan omistajalla tai siihen hallintaoikeuden saaneella luvanhaltijalla tai muulla toiminnanharjoittajalla voi laitospaikalla edelleen olla toimintaa, jolle aiheutuvaa haittaa olisi pyrittävä välttämään.

344 §. *Vastuu ydinjätteistä loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtoin vastuusta sille 343 §:n mukaan siirtyneiden ydinjätteiden ja pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen laitospaikan valvonnasta ja muista toimenpiteistä. Säännös vastaisi osin kumottavan lain 34 §:ää.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtävänä olisi huolehtia pysyvän sulkemisen jälkeisestä valvonnasta ja päättää valvontaan liittyvistä toimenpiteistä. Muutoin toimenpiteistä päättäisi työ- ja elinkeinoministeriö. Nykyisin vastuu on valtiolla, joten sääntely tarkentuisi nykyiseen verrattuna.

Ydinjätehuollossa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan luvanhaltija vastaa jätehuollon toteutuksesta ja kustannuksista (huolehtimisvelvollisuus). Huolehtimisvelvollisuuden päättymisen hyväksyminen 342 §:n mukaan edellyttäisi mm., että kaikista ydinjätteistä on huolehdittu ja loppusijoituslaitokset on suljettu 340 §:n mukaisesti. Tämän jälkeen luvanhaltija on toteuttanut kaikki siltä edellytetyt toimet ja vastannut niiden kustannuksista. Tältä osin sääntely on vastaava kuin kumottavassa laissa.

Loppusijoituslaitokset olisi suunniteltava ehdotetun lain mukaisesti siten, että niiden turvallisuus ei edellytä pysyvän sulkemisen jälkeisiä toimia, joten niistä ei pitäisi aiheutua ainakaan merkittäviä kustannuksia valtiolle. Jos loppusijoituslaitoksesta aiheutuisi suunnitelmista huolimatta enemmän kuin pieniä määriä säteilyannoksia tuleville sukupolville, valtion tulisi huolehtia tilanteen korjaamisesta. Valtio sitoutuu käytännössä lopulliseen vastuuseen siinä vaiheessa, kun se on myöntänyt luvan ydinlaitoksen rakentamiseen.

34 luku - Ydinaineen talteenottolaitoksen rakentaminen, käyttöönotto ja käytöstäpoisto

345 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen lupavaatimus.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen lupavaatimuksesta. Pykälän mukaan talteenottolaitoksen rakentaminen ja käyttö vaatisivat Säteilyturvakeskuksen luvan. Säännös merkitsisi muutosta lupajärjestelmän nykytilaan, jonka nojalla vastaavaa lupaa on haettu valtioneuvostolta ja lupaa on vaadittu vasta ennen käyttöönottoa. Ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoisto ei vaatisi erillistä lupaa, vaan tämä toiminta tapahtuisi käyttöluvan perusteella. Lisäksi ydinlaitosta vastaavalla tavalla se tulisi hyväksyä käytöstäpoiston päätyttyä erillisellä päätöksellä käytöstäpoistetuksi siten kuin jäljempänä säädettäisiin.

346 §. *Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan rakentamisluvan myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamisluvan myöntämisen edellytyksistä.

Uraanin ja toriumin talteenottoon liittyvästä lupaharkinnasta säädetään kumottavan lain 21 §:n 3 ja 4 momentissa sekä YEA 9 luvussa. Verrattuna kumottavaan lakiin lupamenettely kuitenkin muuttuisi siten, että lupa vaadittaisiin talteenottolaitoksen rakentamiseen ja käyttöön, mutta esim. toimintalupaa ei enää vaadittaisi erikseen.

Ydinaineen talteenottolaitoksen luvan myöntäminen edellyttäisi, että 8–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti laitoksen rakentamisessa ja käytössä. Lisäksi luvan myöntäminen edellyttäisi, että 1–9 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät ja 10 kohdan mukaan hyväksymiselle ei ole estettä. Edellytykset olisivat jonkin verran nykyistä yksityiskohtaisempia. Edellytykset olisivat pääosin vastaavat kuin säädetään ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntämisen edellytyksistä 306 §:n 1 momentissa, mutta esim. ydinaineen talteenottolaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä koskevaa menettelyä ei laissa olisi. Laitokselle ei myöskään edellytettäisi suojavyöhykettä tai varautumisaluetta. Lisäksi laitokselle ei edellytettäisi erillistä turvaohjesääntöä, vaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymä turvasuunnitelma riittäisi.

Kunnan suostumus ydinaineen talteenottolaitoksen sijoittamiseksi kunnan alueelle tulisi asemakaavoituksen kautta. Asemakaavan laatimisessa on otettava huomioon alueidenkäyttölain mukainen yleispiirteisempien kaavojen ohjausvaikutus. Erillistä kunnan suostumusta laitoksen sijoittamisesta ei kuitenkaan vaadittaisi. Kuntaa kuultaisiin hakemuksen käsittelyn yhteydessä.

347 §. *Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan käyttöluvan myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöluvan myöntämisen edellytyksistä. Uraanin ja toriumin talteenottoon liittyvästä lupaharkinnasta säädetään kumottavan lain 21 §:n 3 ja 4 momentissa sekä YEA 9 luvussa. Kumottavan lain mukaan kyse on luvasta kaivos- ja rikastustoimintaan, ja vastaa siten melko tarkasti tässä esitettyä käyttöilupaa.

Ehdotetussa 8–13 §:ssä säädettäisiin jonkin verran nykyistä yksityiskohtaisemmin, muttei tiukemmin, talteenottolaitosta koskevista yleisistä turvallisuusvaatimuksista, säteilyturvallisuustavoitteista ja ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista.

Kuten edellisen pykälän perusteluissa mainittiin, sääntelyä lievennettäisiin verrattuna kumottavan lain 21 §:n 4 momenttiin.

Lisäksi käyttöluvan myöntäminen edellyttäisi, että 1–9 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät ja 10 kohdan mukaista estettä hyväksymiselle ei ole. Edellytykset olisivat jonkin verran nykyistä yksityiskohtaisempia. Edellytykset olisivat pääosin vastaavat kuin säädetään ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämisen edellytyksistä 307 §:n 1 momentissa. Verrattuna ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämisen edellytyksiin ne olisivat kuitenkin jonkin verran lievempiä, esim. Säteilyturvakeskuksen valmiussuunnitelmaa, turvaohjesääntöä, turvallisuusteknisiä käyttöehtoja, käytöstäpoistosuunnitelmaa tai ikääntymisen hallintaohjelmaa ei edellytettäisi. Toisaalta luvan saaminen edellyttäisi 28 luvun mukaisen vakuuden asettamista. Tämä poikkeaisi ydinlaitoksen käyttöluvan myöntämisen edellytyksistä.

348 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen lupahakemus ja sen käsittely.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitosta koskevasta lupahakemuksesta, luvan hakijasta ja luvan käsittelystä, joihin sovellettaisiin vastaavia säännöksiä kuin 315–319 §:ssä säädetään ydinlaitoksia koskevan luvan hakijasta, lupahakemuksesta ja sen käsittelystä. Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

349 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen lupapäätöstä koskevat täydentävät säännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitosta koskevaan lupapäätökseen sovellettaisiin, mitä 309 §:ssä, 310 §:n 1 momentissa ja 5 momentin nojalla, 311 §:ssä, 312 §:n 1 ja 2 momentissa, 314 ja 320 §:ssä sekä 322 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen sisällöstä, lupamääräyksistä, luvan voimassaolosta, luvassa asetetun määräajan voimassaolon jatkamisesta, lupapäätöksen

antamisesta, muuttamisesta ja siirtämisestä sekä lupapäätöksestä tiedottamisesta. Lisäksi 1 momentin mukaan talteenottolaitokselle asetetun vakuuden riittävyys olisi varmistettava, ennen kuin käyttöluvan voimassaolon jatkamisesta tai luvan muuttamisesta tai siirtämisestä päätetään.

Pykälän 2 momentin mukaan sovellettaisiin ydinaineen talteenottolaitosta koskevassa rakentamisluvassa asetetun määräajan ja käyttöluvan voimassaolojen jatkamista sekä luvan muuttamista ja siirtämistä koskevassa asiassa, mitä 316 §:n 3 momentissa ja 4 momentin nojalla sekä 318 ja 319 §:ssä säädetään ydinlaitoksen lupaa koskevasta hakijasta, hakemuksesta ja sen käsittelystä. Päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovellettaisiin, mitä 320 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen antamisesta ja siitä tiedottamisesta. Lisäksi momentissa säädettäisiin täydentävästi hakemuksesta ja sen käsittelystä.

Pykälän 3 momentissa olisi 1 ja 2 momentin soveltamiseen liittyvä tarkennus.

Pykälän 4 momentissa olisi vastaava säännös kuin ydinlaitosten osalta 111 §:n 1 momentissa.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

350 §. *Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan lupapäätöksen peruuttaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitosta koskeva lupapäätös voitaisiin peruuttaa vastaavasti kuin ydinlaitoslupaa koskeva päätös 323 §:n mukaan. Lupapäätöksen peruuttamiseen ei kuitenkaan sovellettaisi, mitä 323 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään. Ydinaineen talteenottolaitoksella ei ole vastaavaa merkitystä energian toimitus- ja huoltovarmuudelle kuin on ydinlaitoksella. Pykälän 2 momentin mukaan sovellettaisiin vastaava menettelyä kuin ydinlaitoslupan peruuttamiseen 325 §:n mukaan.

351 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönotto.* Pykälässä säädettäisiin talteenottolaitoksen ja sen turvallisuuteen vaikuttavien muutosten käyttöönotosta. Vaatimus olisi laissa uusi, ja asiasta määrätään STUK-määräyksessä Y/5/2016.

Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönottoon sovellettaisiin 327 §:n 1 momentissa esitettyjä ydinlaitoksen käyttöönottoa koskevia vaatimuksia koekäytöstä. Koekäytön tavoite on osoittaa, että laitos ja sen järjestelmät toimivat suunnitellulla tavalla varmistaen talteenottolaitoksen turvallisuuden. Luvan haltijan olisi huolehdittava siitä, että laitoksen tai laitosmuutoksen koekäyttö suunnitellaan ja toteutetaan järjestelmällisesti ja riittävän laaja-alaisesti. Tämä edellyttäisi myös koekäytön dokumentointia.

Lisäksi ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönottoon sovellettaisiin 327 §:n 2 momenttia. Luvan haltijan olisi käyttöönotossa varmistettava 121 §:n mukaisten vaatimusten ja henkilöstöä koskevien 122 §:n vaatimusten noudattaminen.

Pykälän 1 momentissa olisi myös viittaus 334 §:n nojalla annettujen STUK-määräysten soveltamiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitoksen käytön saisi aloittaa vasta kun laitoksella on käyttöluva ja Säteilyturvakeskus on hyväksynyt käytön aloittamisen. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että turvallisuutta koskevia vaatimusten täyttyminen on osoitettu, laitoksen ympäristön radioaktiivisuuden perustila on selvitetty sekä sitä, että käytön aloittamiselle ei ole ehdotetussa laissa säädettyä estettä.

352 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoiston suunnittelu.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin talteenottolaitoksen käytöstäpoistosuunnitelman sisällöstä. Laitoksen

käytöstäpoistoon ei saisi ryhtyä ennen kuin Säteilyturvakeskus on hyväksynyt käytöstäpoistosuunnitelman. Käytöstäpoistosuunnitelmassa olisi kuvattava laitoksen ja laitosalueen puhdistaminen radioaktiivisista aineista, purkamisessa käytettävät menetelmät, toteutusvaiheet sekä aikataulu. Lisäksi tulisi esittää luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden loppukäsittelyä ja muuta jätehuoltoa koskeva suunnitelma sekä laitosalueen lopputila. Laitos voidaan purkaa kokonaan tai osittain tai se voidaan ottaa radioaktiivisista aineista puhdistamisen jälkeen muuhun käyttöön. Vaatimus olisi uusi.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin Säteilyturvakeskukselle määräystenantovaltuus käytöstäpoistosuunnitelmaan sisällytettävistä teknisluontoisista seikoista.

353 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoisto.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin talteenottolaitoksen käytöstäpoistosta. Talteenottolaitos ja sen laitosalue olisi puhdistettava radioaktiivisista aineista tai vaihtoehtoisesti laitos olisi purettava viipymättä sen käytön päätyttyä. Toiminnasta ja laitoksen käytöstäpoistosta syntyneet luonnon radioaktiivisia aineita sisältävät jätteet on joko vapautettava valvonnasta tai loppukäsiteltävä asianmukaisella tavalla. Työntekijöiden, väestön ja ympäristön säteilyturvallisuudesta olisi huolehdittava myös laitoksen käytöstäpoiston aikana. Vaatimus on uusi.

Pykälän 2 momentin mukaan käytöstäpoistossa olisi noudatettava hyväksyttyä käytöstäpoistosuunnitelmaa. Käytöstäpoisto tapahtuisi käyttöluvan voimassaolon aikana. Lisäksi olisi noudatettava, mitä käyttöluvassa mahdollisesti määrätään käytöstäpoistosta.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus koskien käytöstäpoiston teknistä toteuttamista.

354 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen hyväksyminen käytöstäpoistetuksi.* Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä talteenottolaitoksen käytöstäpoistetuksi, jos se ja sen laitosalue on kokonaan puhdistettu radioaktiivisuudesta ja vapautettu ydinenergialain mukaisesta viranomaisvalvonnasta. Vaatimus on uusi. Säteilyturvakeskus voisi myös hyväksyä talteenottolaitoksen käytöstäpoistetuksi tilanteessa, jossa laitokseen ja laitosalueelle jäävää radioaktiivisuutta on yli vapauttamisrajan. Tällöin luvan haltijan olisi osoitettava, että jäljelle jääneestä radioaktiivisuudesta ei aiheudu terveyshaittaa. Talteenottolaitos voitaisiin hyväksyä käytöstäpoistetuksi myös tapauksessa, jossa laitokseen ja sen laitosalueelle jääneistä radioaktiivisista aineista aiheutuvia säteilyvaikutuksia estetään talteenottolaitosta tai sen laitosaluetta koskevilla määräaikaaisilla toimenpiderajoituksilla ja -kielloilla. Vaatimus on uusi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentin 2 kohdan kannalta välttämättömistä toimenpiderajoituksista ja -kielloista.

Pykälän 3 momentin mukaan käytöstäpoistetuksi hyväksytty ydinaineen talteenottolaitos ei enää olisi ehdotetun lain soveltamisen piirissä, kun päätös on lainvoimainen.

8.1.6 VI OSA: VALVONTA JA HALLINTOPAKKO SEKÄ SEURAAMUKSET

35 luku - Valvonta ja hallintopakko

355 §. *Valvontasuunnitelman mukainen valvonta.* Valvontasuunnitelmaa koskeva sääntely olisi uutta. Pykälän mukaan Säteilyturvakeskus laatisi säännöllistä valvontaansa varten valvontasuunnitelman. Ydinenergian käytön valvonnassa korostuisi riskiperusteinen lähestymistapa. Säteilyturvakeskus kuulee tarvittavassa laajuudessa luvanhaltijoita ja muita

tahoja suunnitelman valmistelussa ja tarkistamisessa. Vastaavanlaista sääntelyä on esim. ympäristö-, terveydensuojelu- elintarvike- ja säteilylainsäädännössä.

Pykälän 1 momentin mukaan valvontasuunnitelma laadittaisiin kattavaksi. Säteilyturvakeskuksen olisi sen perusteella mahdollisuus ylläpitää tilannekuvaa valvontansa piiriin kuuluvasta ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta. Säteilyturvakeskus tarkistaisi valvontasuunnitelman säännöllisesti valvonnassa ilmenneiden tarpeiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontasuunnitelmaan sisällytettävistä tiedoista. Valvontasuunnitelmassa olisi oltava tiedot valvottavista kohteista, valvonnan riskiperusteisesta kohdentamisesta, säännöllisistä tarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista. Muita säännöllisiä valvontatoimia olisivat esim. laitospaikalla tehtävä yleisvalvonta, Säteilyturvakeskuksen ympäristön säteilytarkkailu sekä valvonnan yhteydessä ilmi tulleet selvittämistä vaativat asiat. Valvontasuunnitelmaan voitaisiin kirjata viranomaisen aloitteesta tapahtuvien säännöllisten valvontatoimien lisäksi myös muita säännöllisiä toimia, esim. viranomaisille toimitettavien raporttien käsittelyä.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valvontasuunnitelmasta sekä sen sisällöstä ja tarkistamisesta.

356 §. *Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 52 d §:n 1 ja 3 momenttia.

357 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin kootusti valvontaviranomaisen keskeisistä valvontaan liittyvistä tiedonsaantioikeuksista. Nykyisin niistä säädetään kumottavan lain 63 §:ssä ja YEA 15 luvussa. Tiedonsaantioikeudet ovat tarpeen sekä ehdotetun lain velvoitteiden että Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamisen valvomiseksi. Kansainväliset velvoitteet liittyvät erityisesti ydinmateriaalivalvontaan. Pykälän 1 momentin mukainen sääntely koskisi Säteilyturvakeskuksen lisäksi muuta ehdotetun lain mukaan toimivaltaista viranomaista. Käytännössä tämä tarkoittaa erityisesti työ- ja elinkeinoministeriötä, jolle on laissa säädetty valvontatehtäviä mm. ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen valvontaan liittyen. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen oikeuksien soveltamisesta Euroopan komissioon ja Kansainväliseen atomienergiajärjestöön näiden valvoessa kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamista säädettäisiin 365 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaisten tiedonsaantioikeudesta salassapitosäännösten estämättä. Salassapitosäännöksillä tarkoitettaisiin erityisesti 44 luvussa tarkoitettua salassapito- ja vaitiolovelvoitetta koskevia säännöksiä, mutta sillä voidaan tarkoittaa myös muita salassapitosäännöksiä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja voitaisiin saada ydinenergian käyttöä harjoittavalta ja muuta ehdotetussa laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavalta. Käytännössä tällä tarkoitettaisiin erityisesti joko luvanhaltijoita, ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijoita tai toimintaluvan haltijoita, mutta myös esim. Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä tarkastuslaitoksia, päteväntielimiä ja testauslaitoksia, joilta voi olla tarpeen saada tietoja niiden ehdotettuun lakiin perustuvan toiminnan valvomiseksi. Lisäksi 1 kohdassa säädettäisiin viranomaisen oikeudesta saada muilta viranomaisilta valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja. Tämä voisi tarkoittaa esim. tietoja suojelupoliisilta sen varmistamiseksi, että vaadittavat turvallisuusselvitykset on tehty. Momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus voi tilanteen mukaan vaihdella. Pääsääntöisesti kyse olisi aineiston toimittamisesta, mutta tiedonsaantioikeus voi tapahtua myös esim. osallistumalla auditointeihin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin oikeudesta saada valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ydinlaitoksesta ja sen järjestelmiä koskevista suunnitelmista. Kyseiset tiedot eivät välttämättä ole aina suoraan luvanhaltijan hallussa olevia tietoja, vaan ne voivat olla myös toimittajien tai alihankkijoiden tietoja. Velvoite kuitenkin kohdistuisi lähtökohtaisesti luvanhaltijaan tai luvan hakijaan, johon myös valvonta kohdistuu, ja siten tietojen toimittaminen valvontaviranomaiselle tapahtuisi lähtökohtaisesti luvanhaltijan kautta, mutta tiedonsaantioikeus voisi kohdistua myös muuhun Suomen lainkäyttövallan piirissä olevaan toimijaan. Luvanhaltijan olisi mm. sopimuksin varmistettava tarvittavien tietojen saanti toimittajilta ja alihankkijoilta. Tiedot olisivat erityisesti suunnitelmia, joiden perusteella ydinlaitos tai sen järjestelmät tultaisiin toteuttamaan ja joiden vaatimustenmukaisuudesta olisi tarve varmistua jo suunnitteluvaiheessa. Virheellisestä suunnittelusta voi aiheutua luvanhaltijalle merkittäviä kustannuksia ja tarpeetonta lisätyötä viranomaisessa. Tiedonsaantioikeus koskisi vastaavalla tavalla ydinaineen talteenottolaitosta ja sen järjestelmien suunnittelua.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin oikeudesta saada tietoja ydinlaitoksen rakennuksia, rakenteita, laitteita, ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä koskevista suunnitelmista sekä niiden valmistuksesta niiltä osin kuin se on tarpeen valvonnan kannalta. Tietoja olisi oikeus saada myös mainittujen kokonaisuuksien vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvästä aineistosta. Vastaavasti kuin 2 kohdassa tiedonsaantioikeus kohdistuisi erityisesti luvanhaltijaan, mutta voisi kohdistua myös Suomen lainkäyttövallan piiriin kuuluviin muihin toimijoihin.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus Finanssivalvonnasta annetun lain 18 §:ään.

Kolmannen osapuolen oikeudesta saada tieto viranomaisen saamista asiakirjoista sekä viranomaisen toiminnan vaitiolovelvollisuudesta ja asiakirjojen salassapidosta säädetään julkisuuslaissa.

358 §. Tarkastusoikeus. Pykälässä säädettäisiin kootusti valvontaviranomaisen keskeisistä valvontaan liittyvistä tarkastusoikeuksista. Nykyisin niistä säädetään kumottavan lain 55 ja 63 §:ssä sekä YEA 15 luvussa. Kumottavat säännökset ovat sisällöltään tarpeettoman laajoja, ja valvonnan yleiskäsitteen alle lukeutuvia eri toimenpiteitä kuvataan yksityiskohtaisesti. Ehdotetussa pykälässä sanamuotoja on selkeytetty ja poistettu tehtävien kuvausten tarkennukset niiltä osin kuin ne on arvioitu tarpeettomiksi.

Pykälän mukaiset tarkastusoikeudet ovat tarpeen sekä ehdotetun lain velvoitteiden että Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamisen valvomiseksi vastaavasti kuin on selostettu 357 §:n perusteluissa. Kansainväliset velvoitteet liittyvät erityisesti ydinmateriaalivalvontaan. Sääntely koskisi Säteilyturvakeskuksen lisäksi muuta ehdotetun lain mukaan toimivaltaista viranomaista. Käytännössä tämä tarkoittaa erityisesti työ- ja elinkeinoministeriötä, jolle on laissa säädetty valvontatehtäviä mm. ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen valvontaan liittyen. Pykälässä tarkoitettujen oikeuksien soveltamisesta Euroopan komissioon ja Kansainväliseen atomienergiajärjestöön näiden valvoessa kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamista säädettäisiin 365 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta kulkea toisen alueella, mikä käytännössä tarkoittaisi oikeutta kulkea valvottavien toimintapaikoissa valvonnan edellyttämällä tavalla, mutta tarvittaessa myös niiden ympäristössä. Oikeus on olennainen valvontatehtävien toteuttamiseksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin oikeudesta päästä paikkaan, jossa ydinenergian käyttöä hakemuksen mukaan tullaan harjoittamaan, jossa sitä harjoitetaan tai jossa toimintaa on harjoitettu (esim. laitosalue), sekä tällaisen paikan läheisyyteen. Hakemuksella tarkoitettaisiin tässä myös ydinlaitoksen sijaintipaikan suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevan lausunnon hakemusta tai rakentamislupahakemusta. Lisäksi kohdassa säädettäisiin oikeudesta päästä muuhun paikkaan, johon pääsy olisi välttämätöntä ydinaseiden leviämisen estämisen valvomiseksi. Pääsy paikkaan, jossa toimintaa on harjoitettu, voi olla tarpeen esim. sen varmistamiseksi, että paikkaan ei ole jäänyt ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvia aineita tai aineistoja tai paikka on turvallinen säteilyturvallisuuden kannalta. Lisäpöytäkirjan 5.a.(ii) artiklan mukaisesti pääsyoikeus on myös uraani- ja toriumin rikastuslaitoksille. Nämä paikat kuuluvat lain soveltamisalaan, koska uraani- tai toriumpitoinen malmi määriteltäisiin ydinaineeksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin oikeudesta suorittaa korvauksetta valvonnan edellyttämät kokeet ja mittaukset, ottaa tai saada toimijalta tarvittavat näytteet, valokuvat ja muut mahdolliset tallenteet sekä 4 kohdassa oikeudesta asentaa valvonnan edellyttämät laitteet toiminnan harjoittamispaikkaan tai sen läheisyyteen. Toimenpiteet voisi ensinnäkin suorittaa korvauksetta. Viranomaisella voisi esim. korvauksetta tehdä mittauksia ja ottaa näytteitä toiminnan harjoittamispaikalta, jos se olisi valvonnan kannalta tarpeen. Korvausvelvollisuutta ei syntyisi silloinkaan, jos viranomaisella olisi esim. valvonnan kannalta välttämätöntä keskeyttää toiminta tai purkaa toiminnassa käytettävä väline sen turvallisuuden selvittämiseksi. Toimivaltuus mahdollistaisi monenlaisen valvontatoiminnan toteuttamisen valvottavasta kohteesta riippuen. Laitteita voitaisiin lisäksi sijoittaa luvanhaltijan alueen ulkopuolelle ydinenergian käyttöpaikan läheisyyteen. Asennettavista laitteista säädettäisiin erikseen 361 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin oikeudesta tarkkailla ydinlaitosten tai ydinaineen talteenottolaitosten toimintaa sekä niiden radioaktiivisten aineiden päästöjä ja muita vaikutuksia. Tämä tarkoittaisi laajimmillaan esim. Säteilyturvakeskuksen paikallistarkastajien tekemää valvontaa, mutta se voisi sisältää myös muuta, vähemmän säännöllistä tarkkailua. Säteilyturvakeskuksen ympäristön säteilytarkkailusta säädettäisiin tarkemmin 359 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin oikeudesta tehdä tarkastuksia. Kohdassa tarkastus kuvaa sitä, että viranomaisella käy itse paikalla hankkimassa selvitystä, eikä selvitä asiaa yksinomaan kirjallisen aineiston perusteella. Viranomaisella voi tarkastusta tehdessään käyttää kaikkia 1 momentin 1–5 kohdan mukaisia keinoja. Lisäksi viranomaisella olisi oikeus tarkastuksia tehdessään saada tietoja 357 §:n mukaisesti. Vastaava säännös on ympäristönsuojelulain 172 §:n momentin 7 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä Säteilyturvakeskukselle, jos 1 momentissa tarkoitettujen valvontatoimenpiteiden suorittamiseen suunniteltuna ajankohtana sisältyisi turvallisuuteen liittyvä tai muu tarkastuksen suorittamiseen vaikuttava este. Tällainen este voisi syntyä esim. huoltotoimenpiteiden toteuttamisesta tietyssä tilassa, jolloin riski säteilyaltistukselle on kohonnut ja valvontatoimenpiteitä ei voida toteuttaa aiheuttamatta ylimääräistä säteilyaltistusta. Ilmoituksessa tulisi kuvata syy ja esittää perustelut sille, että valvontatoimenpidettä ei voida toimijan mukaan toteuttaa turvallisesti tai tarkoituksenmukaisesti, sekä ilmoittaa rajoituksen kesto. Muu este valvonnan tarkoituksenmukaisen toteuttamisen kannalta voisi olla tilanne, jossa tarkastuksen toteuttaminen edellyttäisi tarkastuksen toteuttamisen kannalta sellaisia valmistelevia toimenpiteitä, joita ei tarkastuksen suunniteltuun ajankohtaan mennessä ole mahdollista toteuttaa. Ilmoitus ei kuitenkaan estäisi välttämättömän valvontatoimenpiteen suorittamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valvontatoimenpiteiden kohdistamisesta kotirauhan suojaamiin paikkoihin. Valvontatoimenpiteen tulisi tällaisessa tilanteessa ensinnäkin olla välttämätön valvonnan kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi, ja lisäksi on syytä epäillä jonkin momentissa mainitun rikoksen tunnusmerkistön täyttymistä. Arvioinnin tunnusmerkistön täyttymisestä tekisi toimivaltainen valvontaviranomainen.

Pykälän 4 momentissa olisi informatiivinen viittaus Finanssivalvonnasta annetun lain 24 §:ään.

Pykälän 5 momentissa olisi määräystenantovaltuus ilmoituksesta, jos tarkastusta ei voida 2 momentissa tarkoitetulla tavalla toteuttaa turvallisesti tai tarkoituksenmukaisesti.

359 §. *Säteilyturvakeskuksen oikeus ympäristön säteilytarkkailuun.* Pykälä vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain 7 c §:n 5 momenttia.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus tarpeellisessa laajuudessa ja tarvittaessa tarkemmin valvontasuunnitelmassa kuvatulla tavalla tarkkailla ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen ympäristöä. Kyse olisi luvanhaltijan ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan 56 §:n mukaisesti toteuttamaa ympäristön säteilytarkkailua täydentävästä tarkkailusta, jolla todennetaan tuloksia ja seurataan riippumattomasti laitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen vaikutusta ympäristön radioaktiivisuuteen ottaen huomioon laitoksen toiminnan laajuus ja säteilyvaikutukset. Vaikutuksella tarkoitetaan ydinlaitoksen toiminnan aiheuttamia sekä lyhyen että pitkän aikavälin muutoksia.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus tehdä mittauksia 1 momentin lisäksi myös 54 §:ssä tarkoitetun ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvityksen tietojen varmistamiseksi. Mittaukset olisivat tarpeen, kun ydinlaitokselle tai ydinaineen talteenottolaitokselle on myönnetty rakentamislupa. Perustilaselvityksen tietojen varmistamisella varmennetaan ympäristön säteilytarkkailun mittauksen lähtökohtia. Perustilaselvityksessä selvitetään ympäristön säteilytilanne ennen toiminnan aloittamista, ja näihin tietoihin pohjautuen tehdään seurantaa mahdollisesta toiminnasta syntyvään säteilyaltistukseen liittyen. Tämän vuoksi on olennaista, että myös näitä tuloksia voidaan tarvittaessa varmentaa.

360 §. *Tarkastus häiriö- tai vaaratilanteissa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen velvollisuudesta tehdä valvontatarkastuksia, jos ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnasta voi aiheutua vaaraa turvallisuudelle. Tämä voisi koskea häiriö- tai vaaratilanteita, laitosta koskevan luvan tai päätöksen noudattamatta jättämistä tai muuta seikkaa, jonka perusteella voidaan olettaa turvallisuuden joko vaarantuvan tai voivan vaarantua. Muu seikka voisi olla esim. muulla tarkastuksella tullut havainto tai Säteilyturvakeskukselle toimitettavat poikkeamia koskevat tiedot.

Pykälän 2 momentissa olisi vastaava säännös ydinaineen ja ydinjätteen kuljetuksen osalta kuin 1 momentissa on ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen osalta.

361 §. *Viranomaisen asentamat laitteet.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisen valvontaa varten asentamista laitteista. Tämä tarkoittaisi sekä Säteilyturvakeskuksen että Kansainvälisen atomienergiajärjestön tai Euroopan komission asentamia valvontalaitteita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen valvontalaitteiden asentamisesta ilmoittamisesta. Tämä ilmoitus kohdistuisi toiminnanharjoittajan lisäksi myös muuhun kiinteistön omistajaan tai haltijaan, jos Säteilyturvakeskus asentaisi laitteita sen alueelle.

Joissain tilanteissa voi olla tarpeen asentaa esim. päästöjen valvonnan mittaamisen kannalta tarpeellisia laitteita laajemmalle kuin toiminnanharjoittajan alueelle riittävän kokonaiskuvan varmistamiseksi. Laitteiden asentamisesta ei saisi aiheutua vähäistä suurempaa haittaa kiinteistön omistajalle tai muulle alueen haltijalle, jos tämä on eri kuin toiminnanharjoittaja, eikä toiminnanharjoittajalle tarpeetonta haittaa. Haitta tarkoittaisi tässä nimenomaisesti laitteiden asentamisen tai käytön aiheuttamaa haittaa kiinteistön omistus- tai hallintaoikeuden käyttämisen kannalta, mutta se ei koskisi esim. tilanteita, joissa mittaushavaintojen perusteella maan käytölle voisi seurata käyttörajoituksia toiminnasta aiheutuneen saastumisen vuoksi ja joka seuraisi kyseisellä alueella tehdyistä mittauksista.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin laitteisiin kajoaminen tai niiden toiminnan häiritseminen ilman erityistä syytä. Valvontalaitteisiin kajoaminen tai niiden toiminnan häirintä olisi lähtökohtaisesti kiellettyä, mutta joissain erityisissä tilanteissa esim. valvontalaitteen sinetin rikkominen voisi olla perusteltua. Momentissa tarkoitettu erityinen peruste koskisi kansallisen viranomaisvalvonnan laitteita. Euroopan komission ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön valvontaa varten asennettuihin laitteisiin puuttumisen perusteista säädetään erikseen Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa ja sen nojalla annetuissa erityisissä valvontasäännöksissä, joita sovellettaisiin näihin laitteisiin. Mainitussa asetuksessa ja sen mukaan toiminnanharjoittajille annetuissa erityisissä valvontasäännöksissä säädetään tilanteista, joissa valvontalaitteiden toimintaan voi puuttua, sekä ilmoituksista ja muista toimenpiteistä, joita tällaisissa tilanteista vaaditaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta huolehtia siitä, että laitteiden asentamiselle ja käytölle on asianmukaiset edellytykset (esim. laitteiden toiminnan edellyttämä sähkö olisi saatavissa), sekä velvollisuudesta toteuttaa riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 momentissa tarkoitettuihin (mukaan lukien Euroopan komission ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön) laitteisiin ei kajota tai niiden toimintaan puututa. Monet valvontalaitteet ovat laitoksella tiloissa, joissa liikutaan päivittäin, joten vaatimuksen täyttäminen voisi tarkoittaa esim. työntekijöiden koulutusta, laitteiden merkitsemistä tai niiden rajaamista. Sen sijaan esim. vikatilanteen aiheuttamista sähkökatkoista seuraavat tilanteet eivät olisi tulkittavissa pykälässä tarkoitetuksi puuttumiseksi tai kajoamiseksi. Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksessa ja sen mukaan toiminnanharjoittajille annetuissa erityisissä valvontasäännöksissä säädetään valvontalaitteiden asentamisesta ja käytöstä sekä muista valvontatoimenpiteistä johtuvien kustannusten korvaamisesta toiminnanharjoittajalle.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus, jolla voitaisiin määritellä tarkemmin erityisistä perusteista, joilla kansallisen viranomaisen asentamiin laitteisiin olisi mahdollista kajota tai niiden toimintaan puuttua.

362 §. Tarkastusmenettely. Pykälässä säädettäisiin nykyistä kattavammin valvonnallisten tarkastusten menettelystä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta noudattaa hallintolain 39 §:ää valvonnallisissa tarkastuksissa. Asianosaisen määritelmä on pykälässä tarkennettu verrattuna hallintolakiin.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

363 §. Valvonnassa tarvittavat tilat ja suojavarusteet. Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta järjestää Säteilyturvakeskuksen käyttöön valvonnassa tarvittavat tilat sekä valvontaa suorittavalle tarpeelliset erityiset suojavarusteet. Sääntely vastaa nykyistä käytäntöä ydinvoimalaitosten valvonnassa.

Pykälän 1 momentin mukaan velvollisuus tilojen järjestämiseen perustuisi siihen, että Säteilyturvakeskuksella on riittävä valvonnallinen tarve läsnäoloon ydinvoimalaitoksessa ja sen laitospaikalla ja että tilojen järjestämistä koskeva pyyntö on esitetty. Tilojen soveltumisella toimistotyöhön tarkoitettaisiin sitä, että tiloissa olisi riittävät työpisteet, säilytystilat, sopivat valaistus- ja sisäilmaolosuhteet, sähkövirtaa käytettävissä, mahdollisuus henkilöstötilojen käyttöön sekä edellytykset toimivia tietoliikenneyhteyksiä varten. Tietoliikenneyhteys voi olla viranomaisen tai luvanhaltijan järjestämä tai yhteistyössä järjestetty, mutta niiden hankinnasta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista vastaa viranomainen. Lisäksi viranomainen vastaa tietoliikenneyhteyksien tietoturvasta ja soveltuvuudesta viranomaisen tarpeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaa suorittavalle olisi järjestettävä valvonnassa tarpeelliset erityiset suojavarusteet. Tällaisia olisivat valvonta-alueella tai muussa vastaavassa paikassa esim. säteilyn tai kontaminaation riskin vuoksi tarvittavat varusteet, kuten suojavaatetus ja suojajalkineet. Momentissa tarkoitettuja suojavarusteita eivät olisi tavanomaiset esim. rakennustyömaalla käytettävät henkilönsuojaimet, kuten suojakypärä, silmänsuojaimet, kuulonsuojaimet, hengityksen suojain, turvajalkineet tai heijastava vaatetus. Velvollisuus koskisi sekä luvanhaltijaa että ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaa.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

364 §. *Yhteistyövelvoite tarkastuksessa.* Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijoiden ja muiden tarkastuksen kohteena olevan ehdotetussa laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavien yhteistyövelvoitteesta.

Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tehdä yhteistyötä tarkastuksen tavoitteen toteuttamiseksi. Tarkastuksen tavoite ilmoitetaan tarkastuksen kohteelle hallintolain 39 §:n mukaan. Sillä tarkoitettaisiin esim. vierailua tietyssä laitoksen huonetilassa tai ydinmateriaalierän todentamista mittauksin. Yhteistyöllä tarkoitettaisiin toimenpiteitä, joilla tavoitteen toteutuminen varmistetaan laitoksen osalta, esim. tarvittavan henkilöstön varaamista tarkastajien saattajaksi tai käyttämään laitoksen laitteita tai turvallisen pääsyn varmistamista vaikeakulkuisiin tiloihin. Pykälässä säädettäisiin lisäksi velvollisuudesta vaadittaessa esittää valvovalle viranomaiselle kirjallisesti tai sähköisessä muodossa tarkastuksen kannalta tarvittavat asiakirjat tai muut tiedot, joilla on merkitystä tarkastuksen toteuttamisen kannalta. Kyseessä olisi tiedonsaantioikeutta tukeva säännös valvonnassa.

365 §. *Ydinalan kansainvälisten sopimusten noudattamisen valvonta.* Pykälässä säädettäisiin Euratom-sopimuksen ja muiden Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten noudattamisen valvonnan järjestämisestä. Pykälä vastaisi kumottavan lain 63 §:n 3 momenttia ja YEA 118 a §:ää. Pykälässä tarkoitettu hyväksyminen on julkisen vallan käyttöä, joten siitä olisi säädettävä laissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 357, 358 ja 361 §:n, 363 §:n 2 momentin ja 364 §:n soveltamisesta Euratomin ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön tarkastajiin sekä joissain tilanteissa myös muiden Suomea sitovien ydinalan kahdenvälisten kansainvälisten sopimusten valvontaan. Kansainvälisen atomienergiajärjestön valvonta perustuu ydinmateriaalivalvontasopimukseen ja Euratomin valvonta Euratom-sopimukseen. Kahdenvälisiin sopimuksiin liittyvä valvonta olisi tarpeen sisällyttää osaksi säännöstä sen vuoksi, että Kansainvälinen atomienergiajärjestö ei aina toteuta valvontaa, vaikka se on välttämätöntä myös kahdenvälisissä sopimuksissa. Kyse on ennen kaikkea ydinmateriaalivalvontaan kohdistuvasta valvonnasta, johon liittyy erityinen kansainvälinen valvontamekanismi ydinaseiden leviämisen estämiseksi. Edellä 358 §:n 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä saisi tehdä Suomessa sellainen kansainvälistä valvontatehtävää

hoitava tarkastaja, jonka Säteilyturvakeskus olisi hyväksynyt 2 momentissa säädetyn perusteella tai työ- ja elinkeinoministeriö 3 momentissa säädetyn perusteella. Tiedonsaantioikeus 357 §:n 1 momentin nojalla koskisi myös sellaisia tietoja, joista esim. Euroopan komissio pyytää lisätietoja, ja valvontalaitteiden mahdollisesti siirtämää tietoa. Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen edustajan olisi oltava aina läsnä ydinenergian käyttöpaikoilla, kun pykälässä tarkoitettut kansainvälistä valvontatehtävää hoitavat tarkastajat suorittavat valvontatoimenpiteitä, kuitenkin siten, että tästä ei seuraa viivettä tai haittaa tarkastuksen tekemiselle. Vaatimus ei koskisi etänä suoritettavia tarkastuksia. Momentin mukaan 362 §:ssä tarkoitettulla asianosaisella olisi oikeus olla läsnä tarkastuksessa. Muutoin tarkastukseen sovellettaisiin asianomaista Suomea velvoittavaa ydinalan kansainvälistä sopimusta.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus hyväksyisi kansainvälistä valvontatehtävää hoitavan tarkastajan, jos tarkastajan ei arvioida voivan vaarantaa ydinenergian käytön turvallisuutta ja ydinaseiden leviämisen estämistä. Asianomaisia luvanhaltijoita olisi kuultava ennen kuin ehdotetut kansainvälistä valvontatehtävää hoitavat tarkastajat hyväksytään pyytämällä lausunnot. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa Säteilyturvakeskus ei 2 momentissa tarkoitetuista perusteista johtuen hyväksyisi kansainvälistä valvontatehtävää hoitavaa tarkastajaa. Tällaisissa tilanteissa toimivalta käsitellä ja ratkaista asia siirrettäisiin työ- ja elinkeinoministeriölle, joka tekisi arvioinnin ottaen huomioon lain 7–13 §:ssä säädetty yleiset periaatteet ja velvollisuudet. Pykälän 2 ja 3 momentin mukainen menettely vastaisi nykykäytäntöä, joka on osoittautunut joustavaksi. Ainoastaan poikkeuksellisesti kansainvälistä valvontatehtävää hoitavan tarkastajan hyväksymistä koskeva asia on siirretty työ- ja elinkeinoministeriöön. Valmistelun yhteyden on myös selvitetty tarkastajien hyväksymistä koskevien ratkaisujen siirtämistä kokonaisuudessaan työ- ja elinkeinoministeriöön, mutta sen arvioidaan tarpeettomasti hidastavan ja hankaloittavan hyväksymismenettelyä.

366 §. Säteilyturvakeskuksen tutkintaoikeus. Pykälässä säädettäisiin ydinlaitosten ja ydinaineen talteenottolaitosten häiriö- ja onnettomuustilanteiden tutkinnasta. Pykälä vastaisi yleispiirteisesti kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 9 kohdan säännöstä tutkinnasta, mutta sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi selvästi nykyiseen nähden.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin häiriö- ja onnettomuustilanteista, joiden perusteella Säteilyturvakeskus voisi aloittaa tutkimuksen. Tutkimuksen käynnistäminen edellyttäisi konkreettista ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen vaikuttavaa häiriö- tai onnettomuustilannetta tai muuta vakavaa tilannetta, jossa tutkinta olisi tarpeen tapahtumien syyn selvittämiseksi tai vastaavien tilanteiden ehkäisemiseksi. Tutkittavan tapauksen tulisi liittyä konkreettisesti laitoksen turvallisuuden vaarantumiseen, säteilyaltistukseen tai päästöistä ympäristöön. Poikkeamien ja häiriö- tai onnettomuustilanteiden selvittäminen olisi tyypillisesti luvanhaltijan velvoite, ja tutkinta olisi siihen nähden poikkeava viranomaisen toimivaltuus, joka voidaan tehdä vain erityisissä tilanteissa tutkimuksen käynnistämisen edellytysten täytyessä. Tutkinta voitaisiin kohdistaa myös tilanteisiin, joissa laitoksen tai sitä koskevan luvan haltijan toiminnassa on havaittu puutteita, jotka heikentävät merkittävästi laitoksen suunniteltua toimintaa häiriötilanteissa ja nostavat riskiä laitoksen onnettomuudesta. Tutkinnassa voitaisiin selvittää sellaista tapahtumaa, jossa lähtökohtaisesti oletettaisiin osapuolien hoitaneen velvoitteensa ja toimineen lain mukaisesti, mutta siitä huolimatta pykälässä tarkoitettu häiriö- tai onnettomuustilanne tai sellaisen vaaratilanne olisi päässyt syntymään. Momentissa olisi myös informatiivinen viittaus turvallisuustutkintalakiin (525/2011), jossa säädetään suuronnettomuuksien tutkinnasta.

Pykälän 2 momentin mukaisesti tutkinnassa selvitetäisiin tapahtumien kulku, siihen vaikuttaneet välilliset ja välittömät syyt, syy-seurausketjut ja tapahtuman syntyyn myötävaikuttaneet tekijät. Samassa momentissa säädettäisiin tutkintaa tekevien henkilöiden

riippumattomuudesta. Määräaikaiseen tutkintatehtävään nimitettävän yksittäisen tutkintaryhmän jäsenen tulisi olla mahdollisimman riippumaton tutkittavasta asiasta, jotta ennakoasenteet ja tutkijan asema vaikuttaisivat mahdollisimman vähän tutkinnan suorittamiseen ja johtopäätösten tekemiseen. Riippumattomuuden vuoksi viranomainen ei myöskään tutkinnassa lähtökohtaisesti tutkisi viranomaisen omia toimia, vaikka usein valvova viranomainen on jollain tavalla ollut sellaisessa vuorovaikutuksessa tutkittavan asian kanssa siten, että viranomaisen toimet ovat saattaneet vaikuttaa osaltaan tapahtuman syntyyn. Jos ilmenisi, että on tarve tutkia myös viranomaisen toimet, olisi harkittava tilanteen mukaan erillistä selvittämistä esim. sisäistä tutkintaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkinnan lopputuloksesta. Tutkinnasta laadittaisiin julkinen raportti. Valvontatoimenpidetarpeet ja suositukset turvallisuuden kehittämiseksi tulisi esittää tutkintaryhmän laatimassa julkisessa tutkintaraportissa. Tutkinnassa saatujen tietojen mahdollinen osittainen salaaminen tapahtuisi julkisuuslain yleisö- ja asianosaisjulkisuussäännösten sekä salassapitosäännösten mukaisesti. Kolmannen oikeudesta saada tieto Säteilyturvakeskuksen tutkinnan yhteydessä saamista asiakirjoista sekä vaihtolovelvollisuudesta viranomaisen toiminnassa ja asiakirjojen salassapidosta säädetään julkisuuslaissa.

Pykälän 3 momentin mukaisesti tutkintaraportti olisi tutkintaryhmän käsitys tapahtumien kulusta, ja tutkinnan perusteella voitaisiin ensisijaisesti antaa laajalti suosituksia turvallisuuden parantamiseksi. Suositukset voitaisiin kohdistaa luvanhaltijaan, ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan, toimialaan ja viranomaisiin tai ne voisivat olla esim. esityksiä lainsäädännön muuttamiseksi. Turvallisuussuosituksina annettavat johtopäätökset voisivat perustua laajemmin henkilöstön kuulemiseen kuin valvonnalliset tai oikeudelliset seuraamukset. Valvontatarkoituksessa tehtävästä tutkinnasta tulisi kuitenkin voida seurata valvonnallisia toimenpiteitä ja oikeudellisen vastuun kohdentumista siitäkin huolimatta, että lähtökohtaisesti tutkintaa ei tehdä oikeudellisen vastuun toteuttamiseksi. Tutkintaraportti ei olisi luonteeltaan hallintopäätös, vaan velvoitteiden laiminlyöntiin liittyvät tilanteet jäisivät varsinaisen valvontatoiminnon vastuulle ja ensisijaisesti tavanomaisten hallintomenettelyiden ja hallintopakkojen avulla saatettavaksi turvalliselle ja lainmukaiselle tasolle. Riittävän vakavina ne saattaisivat siirtyä poliisin tutkittaviksi. Valvontaviranomaisen valvontatehtävään kuuluvia toimenpiteitä ei kuitenkaan voisi korvata pelkillä suosituksilla. Tutkinnalla ei siis tulisi korvata tavanomaisia hallinto- tai rikosprosessuaalisia menettelyitä. Tämä piirre erottaa valvontaviranomaisen tutkinnat oleellisesti ns. turvallisuustutkinnoista.

367 §. Tiedonsaanti ja muut oikeudet tutkinnassa. Pykälässä säädettäisiin tutkintaan liittyvästä tiedonsaanti- ja muista oikeuksista. Tiedonsaantioikeus rakentuisi valvontaan liittyvää tiedonsaantioikeutta täydentävästi siten, että Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus saada sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tutkinnan suorittamiseksi. Välttämättömillä tiedoilla tarkoitetaan sellaisia tietoja, joita ilman tutkintaa ei ole mahdollista toteuttaa.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tutkinnassa tarvittavia välttämättömiä tietoja voisivat olla esim. poikkeamaraportit, kokouspöytäkirjat, työmaapäiväkirjat, tapahtuma- ja vuosiraportit, ohjeet, toimintajärjestelmän asiakirjat, prosessiparametrit, lokitiedot, teknisten laitteiden tallenteet, palkitsemisjärjestelmän perusteita koskevat tiedot, aikataulut, annetut tehtävämääräykset tai koulutuksiin ja pätevyyskseen liittyvät tiedot. Muilta viranomaisilta tai esitutkinnasta saatettaisiin myös tarvita salassapitosäännösten suojaamia tietoja. Tällaiset tiedot saattaisivat vaikuttaa siihen, aloittaisiko Säteilyturvakeskus omaa tutkintaa ollenkaan tai keskeyttäisikö se oman tutkintansa. Säteilyturvakeskus ei tutkisi tapahtumaa, jossa lähtökohtaisesti tiedetään olevan kyse ilmiselvistä laiminlyönnistä tai lain noudattamatta jättämisestä, ja tällainen tilanne tulee saattaa lain vaatimalle tasolle hallinnollisin keinoin. Jos

Säteilyturvakeskus tutkisi esitutkintaviranomaisen kanssa rinnakkain samaa tapahtumaa, tutkinnan johtopäätösten ja edelleen toimenpiteiden ja suositusten kannalta esitutkinnasta saatavat tiedot voivat olla merkittäviä sen varmistamiseksi, että Säteilyturvakeskuksen tutkinnassa ei tehdä selkeästi virheellistä johtopäätöstä ja edelleen niiden perusteella virheellisiä ja perusteettomia valvontatoimia tai perusteettomia turvallisuussuosituksia.

Pykälän 2 momentin mukaisesti tutkinnassa voitaisiin kuulla tutkinnan kohteena olevien tapahtumien osapuolia, kolmansia osapuolia sekä näiden henkilöstöä. Tämä voi tarkoittaa esim. alihankkijoita. Kuuleminen voisi tapahtua ainoastaan kuultavan suostumuksella, ja kuulemisen yhteydessä henkilölle tulisi kertoa hänen oikeutensa ja velvollisuutensa kuulemisen suhteen (esim. totuudessa pysymisen velvoite, oikeus vaieta ja itsekriminointisuoja) sekä kuulemisen tarkoitus ja mahdolliset tutkinnan seuraukset. Kuultava henkilö olisi lähtökohtaisesti kuultavana, ei asianosaisena, epäiltynä tai todistajana, mutta tämän asema saattaisi muuttua tutkinnan edetessä, jos tutkinnassa ilmenisi seikkoja, jotka johtaisivat oikeudellisten vastuukysymysten selvittämiseen. Tästä syystä kuultavalle tulisi riittävästi selvittää ennen kuulemistä hänen oikeudellinen asemansa sekä oikeutensa ja velvollisuutensa. Kuulemisessa saadut tiedot voitaisiin tarvittaessa salata osin tai kokonaan julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella. Kuulemisesta tehty muistiinpanot olisivat tutkijan omia muistiinpanoja, eivätkä ne olisi sellaisenaan tarkoitettu käytettäväksi mahdollisissa muiden viranomaisten oikeudellisessa tutkinnassa.

Koska valvontaviranomaisen tekemässä tutkinnassa olisi kyse valvontaluonteisesta tutkinnasta eikä varsinaisesta turvallisuustutkinnasta, tiedonsaantioikeuksiin ei 3 momentin mukaan kuuluisi esim. henkilöiden terveystiedot taikka sijainti- tai puhelutiedot tai luottamuksellisen viestinnän suojan ydinalueeseen kuuluvat tiedot. Erityiset henkilötietoryhmät rajattaisiin kokonaan pois tiedonsaantioikeuksista. Samoin kyberturvallisuuslain 19 §:ssä tarkoitetun CSIRT-yksikön käsittelemät tiedot. Muutoin suhde viranomaisen ja valvottavan välillä voisi muodostua ongelmalliseksi, jos valvovalle viranomaiselle annettaisiin oikeuksia, jotka lähenevät esitutkintaa tai esim. riippumattoman Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaoikeuksia.

Pykälän 4 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus tutkinnassa rajoittaa liikkumista tutkintapaikalla ja ottaa haltuun esineitä ja asiakirjoja, joille voitaisiin tehdä tutkimuksia. Tällaiset oikeudet voivat olla välttämättömiä syyn selvittämisessä, vaikka niitä ei usein tarvitsisi käyttää.

368 §. Toiminnan keskeyttäminen ja rajoittaminen. Pykälässä säädettäisiin toiminnan keskeyttämisestä ja rajoittamisesta. Sääntely vastaisi pääosaltaan kumottavan lain 67 §:ää. Sääntelyä kuitenkin uudistettaisiin sisällöllisesti ja lakiteknisesti. Viittaukset asianosaisen kuulemiseen on tarpeettomana poistettu, koska päätös tehtäisiin hallintolain mukaisin menettelyin hallintopäätöksellä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden mukaan ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan toiminta tai toiminnanharjoittajan luvan mukainen toiminta voitaisiin keskeyttää. Rajoitus voisi kohdistua sekä luvanhaltijoihin ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan että sellaisiin muihin toiminnanharjoittajiin, joilla on ehdotetun lain mukainen toimintalupa. Toiminta voitaisiin keskeyttää ensinnäkin sillä perusteella, että toiminnasta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle. Keskeyttäminen voitaisiin lisäksi tehdä sillä perusteella, että toiminta olisi merkittävästi vastoin ehdotetun lain säännöksiä tai Suomea sitovia ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteita. Tämä koskisi erityisesti ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita.

Toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen voitaisiin tehdä vain välttämättömiltä osin. Päätös voisi olla voimassa vain siihen saakka, kunnes päätökseen johtanut syy olisi lakannut olemasta.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinlaitoksen toiminta tai ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetus voitaisiin keskeyttää, jos ydinvastuulaissa säädettyjä velvoitteita ei ole täytetty.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa ilman varsinaisen hallintopäätöksen tekemistä toiminta keskeytetään tai sitä rajoitetaan kiireellisenä välittömänä hallintopakkoa koskevana toimenpiteenä. Soveltaminen rajattaisiin kuitenkin tilanteeseen, jossa toiminnasta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle. Toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen voitaisiin tehdä välittömänä hallintopakko-toimena enintään 14 päivän ajaksi.

369 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen oikeudesta kieltää säännösten vastainen menettely ja määrätä korjaamaan toiminta säännösten mukaiseksi. Sääntely vastaisi kumottavaa sääntelyä osittain (ks. kumottavan lain 55 §:n 2 momentin 4 kohta). Kieltoa koskeva säännös olisi uusi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin määräajan asettamisesta ja korjaavien toimien ilmoittamisesta.

370 §. Turvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin velvoittaminen. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen mahdollisuudesta velvoittaa luvanhaltijaa sellaisiin ydinlaitoksen turvallisuutta parantaviin toimiin, jotka olisivat perusteltuja ydinlaitosten käytöstä saatujen kokemusten, turvallisuustutkimuksen tai tieteessä ja tekniikassa tapahtuneen kehityksen perusteella tehtyjen uusien johtopäätösten mukaan, kohtuudella käytännöllisin toimenpitein toteutettavissa ja oikeasuhtaisissa niiden turvallisuutta parantavaan vaikutukseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden. Kyse olisi muusta kuin suoraan luvanhaltijan toiminnasta johtuvasta syystä tehdä turvallisuusparannuksia, mikä on keskeinen ero 369 §:n mukaiseen toiminnassa havaittujen puutteiden korjaamisen edellyttämiseen. Pykälä tulisi sovellettavaksi esim. tilanteessa, jossa ulkomaisessa ydinlaitoksessa tapahtuu onnettomuus ja Suomessa sijaitsevassa ydinlaitoksessa on välttämätöntä suorittaa turvallisuutta parantavia toimenpiteitä vastaavan tilanteen välttämiseksi. Pykälän nojalla edellytettävien toimenpiteiden olisi oltava perusteltuja turvallisuuden parantamiseksi, kohtuudella käytännöllisin toimenpitein toteutettavissa ja oikeasuhtaisissa niiden turvallisuutta parantavaan vaikutukseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vähäistä parannusta ei esim. olisi perusteltua edellyttää, jos siitä aiheutuisi luvanhaltijalle huomattavia kustannuksia ja sillä ei ole merkittävää turvallisuutta parantavaa vaikutusta.

371 §. Uhkasakko, teettämishukka ja keskeyttämishukka. Pykälä sisältäisi säännökset Säteilyturvakeskuksen oikeudesta käyttää uhkasakkolaissa (1113/1990) säädettyjä keinoja ehdotetussa laissa säädettyjen velvoitteiden tehostamiseksi. Uhkasakkolaissa säädetään uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta samoin kuin teettämish- ja keskeyttämishukan asettamisesta ja niiden määräämisestä pantaviksi täytäntöön.

Pykälän 2 momentissa olisi rajoitus tietojen hyödyntämisestä esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä.

372 §. Ydinmateriaalien haltuunotto. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen oikeudesta ottaa haltuun ydinmateriaalia toiminnanharjoittelulta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin haltuunoton edellytyksistä. Säteilyturvakeskus voisi päättää ydinmateriaalien ottamisesta valtion haltuun, jos toiminnanharjoittaja ei noudata 369 §:n nojalla annettua määräystä ydinmateriaaleihin liittyvien velvollisuuksien täyttämisestä ja toiminnanharjoittajan menettely kokonaisuutena arvioiden on perusteltu syy olettaa, että velvollisuuksia tai osaa niistä ei voida toiminnanharjoittajan toimenpitein toteuttaa.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajan olisi korvattava valtiolle haltuun otettuihin ydinmateriaaleihin liittyvistä ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista aiheutuvat ja muut kustannukset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin haltuunoton päättymisestä. Takavarikoimisessa noudatetaan pakkokeinolakia (806/2011).

373 §. *Ydinaineita koskeva toissijainen huolehtimisvelvollisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan sellaisen tilanteen varalta, jossa momentissa tarkoitettu toiminnanharjoittaja ei voi ilman kohtuuttomia kustannuksia palauttaa käytöstä poistettua ydinainetta sen toimittajalle tai luovuttaa sitä muulle toimijalle, Säteilyturvakeskus voisi hakemuksesta päättää, että valtio huolehtii ydinaineisiin liittyvistä ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista. Tämä tarkoittaisi mm. ydinmateriaalivalvonnan kannalta tarpeellisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että jätteessä olevat ydinmateriaalit eivät päädy väärin käsiin.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittaja olisi velvollinen korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden kustannukset 372 §:n mukaisesti. Vastaava säännös on säteilylain 80 §:n 4 momentissa. Pykälässä säädettäisiin säteilylain 80 §:ää täydentävästä valtion toissijaisesta huolehtimisvelvollisuudesta. Säteilylain 80 §:n 1 momentin mukaan valtio huolehtii toissijaisesti jätteiden vaarattomiksi tekemisestä. Käytöstä poistettuihin ydinaineisiin, jotka samalla ovat säteilylaissa tarkoitettuja radioaktiivisia jätteitä, mutta eivät ehdotetussa laissa tarkoitettuja ydinjätteitä, sovelletaan lisäksi säteilylain 80 §:n 3 momenttia, jota koskeva muutos sisältyy tähän esitykseen.

374 §. *Ydinjätteiden luovuttaminen valtiolle ydinjätehuollon toimenpiteitä varten.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätteiden luovuttamisesta valtioneuvoston päätöksellä valtiolle tilanteessa, jossa luvanhaltija jättää noudattamatta ydinjätehuoltoon liittyvät velvollisuutensa osin tai kokonaan.

Pykälän soveltaminen edellyttäisi ensinnäkin, että 369 §:n nojalla annettua määräystä ydinjätehuoltoon liittyvien velvollisuuksien täyttämisestä ei ole noudatettu. Tällaisia velvollisuuksia olisi esim. hyväksytyn ydinjätehuoltosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden noudattaminen olennaisilta osin, vakuusvelvollisuus, ydinjätehuoltomaksujen suorittaminen, ydinjätehuoltosuunnitelman ja käytöstäpoistosuunnitelman laatimista ja päivittämistä koskevat velvoitteet sekä Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvät velvoitteet (esim. suojaosuutta, mahdollista ylimääräistä suojaosuutta, lainan takaisinmaksua tai lainavakuuksien täydentämistä koskevat velvoitteet). Pykälän soveltaminen edellyttäisi lisäksi, että luvanhaltijan menettely kokonaisuutena arvioiden on perusteltu syy olettaa, että ydinjätehuoltoa tai osaa siitä ei voida luvanhaltijan toimenpitein toteuttaa. Pykälän 1 momentti vastaisi osin kumottavan lain 31 §:ää, mutta sääntelyä selkeytettäisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan valtio huolehtisi tarvittavista ydinjätehuollon toimenpiteistä ja luvanhaltija vastaisi edelleen niiden kustannuksista. Valtion käytettävissä olevat ratkaisut ydinjätehuollon järjestämiseksi vaatisivat tällaisissa tilanteissa aina tapauskohtaista harkintaa. Sen vuoksi yksityiskohtaisista menettelyistä ei säädettäisi. Kustannukset voivat olla hyvinkin eritasoisia riippuen siitä, millaiset toimenpiteet arvioidaan tarpeelliseksi. Säännös vastaisi

kumottavan lain 32 §:n 2 momenttia. Valtiolle ydinjätehuoltoon liittyvien toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta säädettäisiin 23 luvussa.

375 §. *Luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden luovuttaminen valtiolle jätehuollon toimenpiteitä varten.* Pykälä säädettäisiin ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan jätehuollon toimenpiteisiin liittyvien laiminlyöntien seurauksena tehtävästä päätöksestä ottaa valtion huolehdittavaksi toimenpiteiden toteuttaminen. Sääntely olisi pääosin vastaava kuin 374 §:ssä säädetään ydinjätehuollon toimenpiteiden osalta, mutta ratkaisuvalla asiassa olisi Säteilyturvakeskuksella. Kustannusten korvaamiseen käytettäisiin ensisijaisesti 290 §:ssä tarkoitettua vakuutta, josta suoritettavista kustannuksista säädettäisiin 292 §:ssä.

376 §. *Valtion haltuun tulleet ydinmateriaalit ja ydinjätteet.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinmateriaali ja ydinjäte siirtyisivät valtion haltuun, jos ne olisivat luvanhaltijan tai muun toiminnanharjoittajan hallussa vastoin ehdotettua lakia (esim. ilman ehdotetun lain mukaista lupaa) ja niistä vastuussa olevaa luvanhaltijaa tai muuta toiminnanharjoittajaa ei pystytty selvittämään. Ennen kuin ydinmateriaali ja ydinjäte voisivat siirtyä valtion haltuun olisi selvitettävä niistä vastuussa oleva toiminnanharjoittaja, jolle se olisi ensisijaisesti pyrittävä palauttamaan. Jos palauttaminen ei onnistu, sovellettaisiin ydinmateriaalien osalta 372 §:ää ja ydinjätteiden osalta 374 §:ää. Tällöin kyseinen toiminnanharjoittaja vastaisi ydinmateriaaleihin tai ydinjätteisiin liittyvien toimenpiteiden kustannuksista 372 ja 374 §:n mukaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion velvollisuudesta huolehtia sen haltuun tullevista ydinmateriaaleista ja ydinjätteistä ehdotetun lain mukaisesti. Keskeisesti velvoitteet liittyvät ydinmateriaalivalvontaan ja turvallisuuteen. Käytännössä Säteilyturvakeskus voisi huolehtia tarvittavista toimenpiteistä. Tällöin Säteilyturvakeskukselta ei edellytettäisi ehdotetun lain mukaista lupaa tai hyväksymistä, mutta Säteilyturvakeskuksen olisi kuitenkin noudatettava, mitä ehdotetussa laissa säädetään turvallisuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momenttia sovelletaan myös valtion haltuun 372–375 §:n nojalla tullessiin ydinaineisiin ja muihin ydinmateriaaleihin sekä ydinjätteisiin ja luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviin jätteisiin.

377 §. *Virka-apu.* Pykälässä säädettäisiin virka-avusta. Virka-apu on aina luonteeltaan poikkeuksellista, ja siinä on kyse viranomaisen toimivallan käyttämisestä toisen viranomaisen avustamiseksi tälle laissa säädetyn tehtävän toteuttamiseksi tavalla, joka ei virka-apua pyytävälle viranomaiselle ole mahdollista esim. erityistilanteessa toimivallan tai kyvykkyyden puutteen vuoksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten, mukaan lukien ydinalan kansainvälistä valvontaa suorittavat viranomaiset, oikeudesta saada virka-apua poliisilta. Säännös sisältäisi ensinnäkin viittauksen poliisilakiin, jossa on säädetty poliisin yleisestä velvollisuudesta antaa virka-apua. Merkityksellistä on erityisesti poliisilaissa säädetty virka-apu muulle viranomaiselle valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Momentissa olisi viittaussäännökset lisäksi Rajavartiolaitoksen ja pelastusviranomaisen virka-apuvelvoitetta koskeviin säännöksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen oikeudesta saada virka-apua Rajavartiolaitokselta. Rajavartiolaitoksella on käytössään sellaista erityisesti merialueilla käytettävää säteilymittauskalustoa, joita Säteilyturvakeskuksella ei ole. Tämän vuoksi Säteilyturvakeskuksella olisi valmiustilanteessa oikeus saada virka-apua Rajavartiolaitokselta

tällaisten mittauskaluston käyttöön liittyen. Rajavartiolaitoksen muusta virka-avusta säädetään rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä, jota koskeva viittaus olisi 1 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Puolustusvoimien velvollisuudesta antaa virka-apua. Virka-apu kohdistuisi erityisesti valmius- tai uhkatilanteisiin. Puolustusvoimien virka-apu voi sisältää kalustoa tai muita resursseja, kuten säteilymittauksia lentokoneella tai kulkuyhteyksien palauttamiseen käytettävää kalustoa ja sen operointia pelastustoiminnassa. Lisäksi virka-apu voi sisältää alueen eristämistä, vartioimista ja suojaamista. Uhkatilanteissa, joissa poliisilla olisi johtovastuu, sovellettaisiin, mitä Puolustusvoimien poliisille antamasta virka-avusta erikseen säädetään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisten oikeudesta saada virka-apua Tullilta. Virka-apu kohdistuisi erityisesti viennin, tuonnin ja kauttakulun valvontaan, joita koskevasta Tullin valvontatehtävästä säädettäisiin 16 §:ssä. Kyse voisi olla esim. tilanteesta, jossa on tarpeen selvittää ehdotetun lain nojalla tapahtuvaan vientiin liittyviä rikkomuksia, joiden tutkintaan Tullilla on asianmukaiset toimivaltuudet. Lisäksi Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus saada Tullilta virka-apua kulkuneuvojen säteilymittausten toteuttamiseen, johon Tullilla on erityistä kalustoa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen velvollisuudesta antaa toisilleen virka-apua.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin virka-avusta aiheutuvista kustannuksista. Lähtökohtaisesti virka-avun pyytäjä vastaisi kustannuksista, jollei asiasta toisin viranomaisten välillä sovita. Lisäksi virka-avun antamisen edellytyksenä olisi, että sen antaminen ei vaaranna virka-apua antavan viranomaisen säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

378 §. Ulkopuoliset asiantuntijat. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen käyttämistä ulkopuolisista asiantuntijoista. Säännös olisi vastaava kuin säteilylain 181 §:ssä säädetään ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisestä valvonnassa. Valvonnan lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita voitaisiin käyttää myös 366 §:ssä tarkoitetussa tutkinnassa. Ulkopuoliset asiantuntijat voisivat toimia 1 momentin mukaan apuna erilaisten tarkastusten, tutkimusten, selvitysten ja mittausten tekemisessä valvonnan tai tutkinnan kannalta merkityksellisen seikan selvittämisessä. Valvovalla viranomaisella ei voi olla käytännössä palveluksessaan säännöllisesti kaikkien alojen asiantuntijoita. Valvonta kuitenkin edellyttää usein asiantuntijan arvioita, minkä vuoksi ehdotetaan, että viranomaisella olisi oikeus tapauskohtaisesti käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita apunaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ulkopuolisen asiantuntijan asiantuntemusta koskevasta vaatimuksesta. Ulkopuolisella asiantuntijalla olisi oltava tarvittava asiantuntemus tarkastusten, tutkimusten, selvitysten ja mittausten tekemiseen. Säteilyturvakeskus valitsee asiantuntijan sekä arvioi tämän asiantuntemuksen riittävyyden. Valvontaa koskevasta päätöksenteosta vastaisi aina valvontaviranomainen. Ulkopuolisia asiantuntijoita käytettäessäkin mahdolliset hallinnolliset päätökset tekee siten ulkopuolisen asiantuntijan palveluja tilannut valvontaviranomainen. Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Lisäksi 2 momentissa olisi viittaus vahingonkorvauslakiin.

379 §. Turvallisuusselvitystä koskeva velvollisuus. Pykälä vastaisi kumottavan lain 7 i §:n 7 momenttia, mutta siihen tehtäisiin muutamia täsmennyksiä. Pykälässä säädetty velvollisuus koskisi turvallisuusselvityksen hankkimista ja sen voimassa pitämistä. Pykälän tavoitteena on ennalta estää ydinlaitosten, ydinaineen talteenottolaitosten, ydinaineiden ja ydinjätteiden

kuljetuksen sekä ydinaineisiin liittyvän toiminnan turvallisuuden vaarantuminen. Tavoitteena on myös varmistaa työntekijöiden ja muiden sellaisten henkilöiden luotettavuus, jotka voivat aiheuttaa varaa mainitun toiminnan turvallisuudelle. Lisäksi tavoitteena on mainittuun toimintaan liittyvän tietoturvan varmistaminen.

Turvallisuusselvityslaisissa säädetään henkilöturvallisuusselvityksen laatimisen edellytyksistä. Esitykseen sisältyy ehdotus mainitun lain muuttamisesta. Turvallisuusselvityslain 21 §:n 5 kohta jaettaisiin 5 ja 5 a–5 d kohdaksi, joista ehdotettuun lakiin liittyisivät 5 ja 5 a–5 c kohta. Lisäksi sääntelyä täydennettäisiin ja tarkennettaisiin hieman.

Pykälän 1 momentissa säädetty turvallisuusselvitystä koskeva velvollisuus kohdistettaisiin niihin, jotka ovat luvan haltijaan tai tämän toimittajaan tai alihankkijaan palvelussuhteessa tai hoitavat mainittujen toimijoiden toimeksiantotehtäviä. Momentin mukaan turvallisuusselvitystä vaadittaisiin ensinnäkin sellaiselta, jolla on pääsy ydinlaitokseen tai ydinaineen talteenottolaitokseen tai tällaisen laitoksen rakentamisalueelle. Vaatimus voisi kohdistua myös sellaiseen, joka osallistumalla tällaisen laitoksen suunnitteluun, rakentamiseen tai käyttöön saa laitoksesta tietoja, joiden paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa laitoksen turvallisuuden vaarantumisen. Turvallisuusselvitystä vaadittaisiin siten mm. ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen työntekijöiltä sekä sellaisiin toimitus- ja alihankintaketjuun kuuluvilta henkilöiltä, joilla on pääsy laitokseen esim. kunnossapito- ja puhdistustöitä varten. Turvallisuusselvitystä koskeva vaatimus voisi kohdistua lisäksi sellaisiin, jotka pääsevät ydinaineiden valmistus-, tuotanto-, käsittely-, käyttö- ja varastointipaikkaan. Tällaista toimintaa on ydinlaitosten ja ydinaineen talteenottolaitoksen ohella esim. tutkimuslaitoksissa ja teollisuudessa. Turvallisuusselvitystä koskeva vaatimus kohdistuisi siten työntekijöihin ja muihin henkilöihin, joilla on pääsy mainittuun paikkaan. Turvallisuusselvitystä koskeva vaatimus voi kohdistua myös toimittajien ja alihankkijoiden henkilöstöön.

Ydinlaitoksessa on paljon turvallisuusselvityslain 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua salassa pidettävää aineistoa. Lisäksi turvallisuusselvityslain 22 §:ssä säädetään eräiden tehtävien hyväksymisestä turvallisuusselvitysmenettelyyn.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusselvitystä koskevaa vaatimusta sovellettaisiin sellaiseen ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen, jota varten vaadittaisiin 18 luvun mukaista hyväksymistä. Momentissa tarkoitettu turvallisuusselvitystä koskeva vaatimus voisi kohdistua niihin, jotka osallistuvat ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen. Tällaisia henkilöitä ovat mm. kuljetustehtävää hoitava ja kuljetuksen turvaamiseen liittyviä tehtäviä hoitavat.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin täydentävästi niistä tahoista, joiden velvollisuutena olisi huolehtia 1 ja 2 momentissa säädetyn vaatimuksen noudattamisesta. Näitä olisivat ydinlaitosta ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevien ja ydinmateriaalivalvontaan liittyvien lupien haltijat sekä tällaisten lupien hakijat. Lisäksi velvoite koskisi kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaa ja tällaisen hyväksymisen hakijaa. Jossain tilanteissa turvallisuusselvityksen hankkiminen ei ole mahdollista. Momentissa säädettäisiin myös ajankohdasta, jolloin turvallisuusselvitys tulisi olla tehty, sekä velvollisuudesta huolehtia sen voimassa pitämisestä.

380 §. Terveysturvallisuuden ammattihenkilön ilmoitusoikeus. Pykälä vastaisi pääosin sisällöltään kumottavan lain 7 w §:n 2–6 momenttia. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ilmoitusoikeus laajennettaisiin koskemaan turvajärjestelyjen vastuuhenkilöä ja sellaista henkilöä, joka muutoin osallistuu ydinlaitoksen turvallisuuteen merkittävästi vaikuttavien toimintojen ohjaukseen ydinvoimalaitoksella. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilö vastaa ydinvoimalaitoksen turvajärjestelyjen suunnittelusta ja toimeenpanosta, mikä tarkoittaa erityistä mahdollisuutta vaikuttaa turvajärjestelyjen toteutukseen. Henkilöitä, jotka muutoin osallistuvat mainitulla

tavalla toimintojen ohjaukseen ydinvoimalaitoksella, ovat esim. tuoreen ja käytetyn ydinpolttoaineen käsittelylaitteita ohjaavat ja ydinvoimalaitoksen valvomossa työskentelevät muut kuin ohjaajat (ns. käyttömies, field operators). Tahot, joille ilmoitus saadaan tehdä, on muokattu hieman ottaen huomioon ehdotetussa laissa käytetty terminologia ja se, että vastuullista johtajaa ei enää vaadita.

Ilmoitusoikeutta täydentää rikoslain 15 luvun 10 §, jossa säädetään törkeästä rikoksen ilmoittamatta jättämisen rangaistavuudesta.

36 luku - Tietojen toimittaminen Säteilyturvakeskukselle ydinlaitosten valvontaa varten

381 §. Säännöllinen tietojen toimittaminen. Pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta toimittaa säännöllisesti tietoja Säteilyturvakeskukselle. Nykyisin velvoite perustuu osin YVL-ohjeisiin, etenkin ohjeeseen YVL A.9 (ks. myös YVL-ohjeen A.10 vaatimukset 606 ja 713). Nykyiseen toimintaan nähden ehdotettu sääntely olisi uutta, ja sen tarkoituksena on kohdentaa nykyistä paremmin luvanhaltijoiden ja ydinlaitosluvan hakijan tietojen toimittamista koskevat velvoitteet suhteessa toiminnan laatuun ja laajuuteen. Valvonnan kannalta tarpeettomia raportteja ei vaadittaisi.

Pykälän 1 momentissa olisi määritelty aihekohtaisia kokonaisuuksia, joita säännöllinen tietojen toimittaminen voisi koskea. Näitä olisivat turvallisuuteen vaikuttava toiminta, ydinlaitosten rakentamista koskevat tiedot, sen käyttöä ja käytöstäpoistoa koskevat tiedot, ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallintaa koskevat tiedot, ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvontaa koskevat tiedot, ydinlaitoksesta aiheutuvat radioaktiivisten aineiden päästöt sekä ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun tulokset. Tietoja olisi toimitettava ydinlaitoksen rakentamisen, käytön ja käytöstäpoiston aikana sekä 7 kohdan mukaan loppusijoituslaitoksen sulkemiseen liittyen. Säännöllinen toimittaminen voisi tarkoittaa erilaisia säännönmukaisesti toimitettavia tietoja. Näitä voisivat olla vuorokausittaiset tietojen toimittamiset ydinlaitoksen käytöstä, mutta myös esim. neljännesvuosittain tai vuosittain toimitettavat tiedot. Tietojen toimittamisen laajuus määräytyisi ensinnäkin toiminnan laadun ja laajuuden perusteella. Tämä tarkoittaisi sitä, että laajamittaisemmasta toiminnasta, kuten ydinvoimalaitoksen käyttämisestä olisi tarpeen toimittaa laajemmin tietoja verrattuna ydintekniseen laitoksen käyttämiseen. Toisaalta rakentamisvaiheessa tietoja ei tarvita samalla tavalla suhteessa käyttövaiheeseen. Lisäksi tietojen toimittaminen perustuisi siihen, että tietoja toimitettaisiin vain sellaisista seikoista, jotka ovat tarpeen turvallisuuden varmistamiseksi tai osoittamiseksi. Tavoitteena on varmistaa, että Säteilyturvakeskuksella pysyy riittävä tilannekuva ydinlaitoksen turvallisuudesta.

Pykälän 2 momentin mukaan tietojen toimittaminen perustuisi luvan hakijan tai luvanhaltijan esittämään suunnitelmaan, jonka olisi oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Toimitettavista tiedoista olisi tarkoitus antaa 398 §:n nojalla tarkempia määräyksiä niiden täsmällisemmäksi määrittämiseksi. Suunnitelma voitaisiin hyväksyä, jos sen perusteella voidaan saada riittävästi tietoa turvallisuuden valvonnan kannalta.

382 §. Ydinlaitoksen tapahtumista ilmoittaminen. Ydinturvallisuusdirektiivin 8 b artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan on huolehdittava siitä, että luvanhaltijalla on velvoite raportoida toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle tapahtumista, joilla on mahdollisia vaikutuksia ydinlaitoksen turvallisuuteen. Nykyisin asiasta säädetään säteilylain 16 luvussa sekä tarkemmin STUK-määräyksen Y/1/2018 21 ja 22 §:ssä ja STUK-määräyksen Y/4/2018 25 ja 26 §:ssä ja edelleen tarkemmin YVL-ohjeen A.10 7 luvussa, YVL-ohjeen A.9 vaatimuksessa 307 f ja

turvallisuusteknisten käyttöehtojen vastaisten tilanteiden osalta myös YVL-ohjeen A.6 vaatimuksessa 745.

Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin, että luvanhaltija ilmoittaa ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuuden ja säteilyturvallisuuden kannalta merkityksellisistä tapahtumista ja havainnoista viipymättä Säteilyturvakeskukselle. Lisäksi 171 ja 392 §:ssä säädettäisiin erikseen säteilyturvallisuuspoikkeamaa ja 180 §:ssä valmiustilannetta koskevista ilmoitus- ja toimintavelvollisuuksista. Pykälässä olisi myös viittaussäännös painelaitelaissa ja kyberturvallisuuslaissa säädettyihin ilmoitusvelvollisuuksiin, joita sovelletaan ehdotetun lain ohella. Valvontaviranomaisen on tarpeen saada oikea-aikaisesti tietoa ydinlaitoksen tapahtumista, häiriötilanteista ja onnettomuuksista, jotta se pystyy hoitamaan valvontatehtävänsä ja valmiustilanteissa valmiusorganisaationsa tehtävät. Tapahtuman turvallisuusmerkitys ja tarve tiedottaa asioista määrittävät ilmoitusajan ja -tavan.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että luvanhaltija toimittaa selvitystensä tulokset Säteilyturvakeskukselle. Velvollisuus kohdistuisi ehdotetun lain mukaisiin poikkeamiin. Painelaitelain ja kyberturvallisuuslain osalta noudatettaisiin niissä säädettyjä menettelyjä. Luvanhaltijan velvollisuudesta selvittää tapahtumat säädettäisiin 120 §:ssä. Toimitettujen tietojen perusteella Säteilyturvakeskus muodostaa oman käsityksen tilanteesta ja luvanhaltijan tekemien toimenpiteiden riittävydestä sekä kohdistaa tarvittaessa luvanhaltijaan valvontatoimenpiteitä saatujen tietojen perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan sovellettaisiin, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään luvanhaltijasta, kun tämä vastaa ehdotetussa laissa kuljetusta koskevien velvoitteiden noudattamisesta.

383 §. *Tietojen toimittaminen luvanhaltijan toimintaan liittyvistä muutoksista.* Pykälän mukaan luvanhaltijan olisi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle, jos luvanhaltijan toimintaan kohdistuu sellainen muutos, joka voi vaikuttaa ydinlaitoksen turvallisuuteen.

Tietoja olisi toimitettava, jos luvanhaltijan toimintaan kohdistuu sellainen muutos, joka voi vaikuttaa ydinlaitoksen turvallisuuteen. Tällaisia muutoksia olisivat esim. omistajavaihdot, ulkoistukset, henkilöstövähennykset ja turvallisuuden kannalta tärkeiden menettelytapojen muutokset. Muutokset toimitus- ja alihankintaketjussa olisi ilmoitettava, kun kyse on ydinlaitoksen turvallisuuteen merkittävästi vaikuttavasta muutoksesta. Pykälässä tarkoitetuista muutoksista olisi ilmoitettava ennen muutoksen toteuttamista ja toimitus- ja alihankintaketjun osalta niin pian kuin mahdollista sen jälkeen, kun tieto on saavuttanut luvanhaltijan. Muutokset ilmiöinä itsessään voivat potentiaalisesti aiheuttaa ydinlaitokselle turvallisuusriskejä, joita tulisi tunnistaa ja hallita.

384 §. *Johtamisjärjestelmää, asiantuntemusta sekä toimitus- ja alihankintaketjuja koskevien tietojen toimittaminen.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen johtamisjärjestelmää, asiantuntemusta sekä toimitus- ja alihankintaketjuja koskevien tietojen toimittamisesta. Kyse olisi lupavaiheessa toimitettavasta tiedosta, joka on tarkoitettu täydentämään Säteilyturvakeskukselle toimitettavaa muuta lupahakemuksen aineistoa. Koska luvanhaltijan johtamisjärjestelmään ja henkilöstöön sekä toimitus- ja alihankintaketjuihin ei sisälly erityistä Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä, on näiden tietojen toimittaminen tarpeen, jotta Säteilyturvakeskus voi lupahakemusta koskevassa lausunnossaan riittävästi ottaa kantaa luvan myöntämisen edellytyksiin tältä osin tai päättäessään luvan myöntämisestä, kun toimivalta lupa-asiaassa on Säteilyturvakeskuksella. Toimitettavien tietojen laajuuteen ja laatuun vaikuttaa, millaisesta toiminnasta ja mistä toiminnan vaiheesta on kyse.

Toimitettavia tietoja olisivat kuvaus hankkeen toteuttamisesta, johtamisjärjestelmästä, laadunhallinnasta, asiantuntemuksesta, henkilöstöresursseista sekä toimintaan osallistuvista organisaatioista ja näiden rooleista. Tietoja olisi toimitettava siltä osin kuin ne ovat tarpeen turvallisuuden varmistamiseksi, mikä tarkoittaa esim. sitä, että koko johtamisjärjestelmää ei ole tarpeen toimittaa, vaan ne osat, joilla osoitetaan vaatimusten täyttyminen. Käytännössä tietojen toimittamisella on pyrittävä osoittamaan se, että asianomaisen luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät (ks. 30 luku). Rakentamislupavaiheessa korostuvat erityisesti toimitus- ja alihankintaketjuun liittyvät seikat, mutta samoin luvan edellytyksenä on hakijan oma tarpeellinen asiantuntemus sekä johtamisjärjestelmä.

Pykälässä säädetyn mukaan vastaavat tiedot olisi toimitettava myös laajojen laitosmuutosten yhteydessä. Nämä ovat luvanhaltijan toiminnassa siinä määrin laajoja toimenpiteitä, joiden yhteydessä on tarpeen varmistaa pykälässä tarkoitetut seikat. Lisäksi vastaavat tiedot olisi toimitettava vastaanottajasta, jos ydinlaitosluvan siirtämistä haetaan.

385 §. Tietojen toimittaminen ydinlaitoksen johdosta. Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskukselle olisi toimitettava luvanhaltijan ylintä johtajaa ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisiä johtajia koskevat tiedot sekä tiedot näiden soveltuvuudesta tehtäväänsä. Asiaa koskevat vaatimukset sisältyvät 122 ja 123 §:ään. Lisäksi olisi ilmoitettava, jos henkilöihin, joista tietoja on toimitettu, kohdistuu henkilö- ja tehtävämuutoksia.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanhaltijan olisi myös toimitettava tieto siitä, miten luvanhaltijan hallitusta tai vastaavaa toimielintä koskeva vaatimus ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tarpeellisesta asiantuntemuksesta, muusta tehtävän hoitamisen vaatimasta ammatillista pätevyydestä ja kokemuksesta sekä hyvämaineisuudesta täytetään. Jos hallituksessa tai muussa vastaavassa toimielimessä tapahtuu henkilömuutoksia, niistä tulisi myös ilmoittaa. Vaatimuksesta säädettäisiin tarkemmin 123 §:n 1 momentissa.

386 §. Tietojen toimittaminen inhimillisten tekijöiden hallinnasta. Pykälässä säädettäisiin inhimillisten tekijöiden hallintaan liittyvien selvitysten toimittamisesta. Aineistojen perusteella Säteilyturvakeskus arvioi inhimillisten tekijöiden hallinnan riittävyttä ja asianmukaisuutta ydinlaitoksen ja sen järjestelmien suunnittelussa. Selvityksillä voitaisiin tarkoittaa esim. keskeisiä inhimillisten tekijöiden hallintaan liittyviä suunnitelmia ja tulosaineistoja, kuten toimintojen ja tehtävien analysoimiseen liittyviä aineistoja sekä tekniikan ja sitä käyttävän organisaation muodostaman kokonaisuuden todentamiseen ja kelpuutukseen liittyviä aineistoja.

387 §. Ydinlaitoksen ja sen muutosten käyttöönottoa koskevien tietojen toimittaminen. Nykyisin erilaisten käyttöönottoon liittyvien suunnitelmien, arvioiden, raporttien ja muiden tietojen toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle esitetään vaatimuksia YVL-ohjeen A.5 4 luvussa.

Pykälässä säädettäisiin käyttöönoton keskeisten tulosten sekä erilaisten käyttöönoton raporttien, käyttöönottosuunnitelmaa tarkentavien suunnitelmien, arvioiden ja käyttöönoton vaiheita koskevien selvitysten toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle käyttöönoton viranomaisvalvontaa varten. Tällaisia ovat esim. käyttöönoton tulosraportit järjestelmän tai laitostason koekäytöistä. Käyttöönottoa koskevia turvallisuuden kannalta keskeisiä suunnitelmia ovat esim. yksityiskohtaisemmat suunnitelmat koekäytölle (esim. järjestelmän koekäytölle tai laitostason koekäytölle) tai ydinvoimalaitoksen ensimmäistä ydinpolttoaineen lataamista reaktoriin kuvaava lataussuunnitelma. Suunnitelmiin liittyen olisi esim. perusteltava, jos laitoksen joidenkin turvallisuustoimintojen koestaminen tehdään vasta laitoksen käytön aloittamisen jälkeen. Käyttöönoton vaiheita koskevia selvityksiä ovat esim. luvanhaltijan arviot käyttöönoton jatkamisen edellytysten täyttymisestä ennen siirtymistä seuraavaan käyttöönoton vaiheeseen. Selvityksissä esitetään mm. kuvaus suoritetusta käyttöönoton vaiheesta, tämän

tulokset sekä arvio suoritettujen käyttöönoton asianmukaisuudesta. Käyttöönottoon liittyviä ohjeita olisivat esim. ohjeet kokeiden suorittamiseksi.

388 §. *Ydinlaitoksen turvallisuusteknisiä käyttöehtoja, käyttöohjeita ja turvallisuusselostetta koskevien tietojen toimittaminen.* Pykälän tavoitteena on varmistaa, että Säteilyturvakeskuksella on viranomaisvalvonnan kannalta tarvittavat ydinlaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot, ydinlaitoksen käyttöohjeet ja turvallisuusseloste käytettävissään. Pykälän mukaan aineiston olisi oltava Säteilyturvakeskuksen käytettävissä ajantasaisena. Pykälän 1–3 kohdassa tarkennettaisiin ajankohdat, josta alkaen aineiston olisi oltava Säteilyturvakeskuksessa ajantasaisena.

Pykälän 1 kohdan mukaisesti ajantasaiset turvallisuustekniset käyttöehdot olisi oltava Säteilyturvakeskuksen käytettävissä. Muut kuin vähäiset muutokset turvallisuusteknisiin käyttöehtoihin toimitetaan Säteilyturvakeskukselle hyväksyttäväksi 426 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Kohdan tavoitteena olisi, että Säteilyturvakeskuksella olisi kaikin osin ajantasaiset turvallisuustekniset käyttöehdot käytettävissä ydinlaitoksen käytön valvontaa varten.

Pykälän 2 kohdan mukaisesti ydinlaitoksen käyttöohjeiden olisi oltava Säteilyturvakeskuksen käytettävissä. Säteilyturvakeskus hyödyntää ydinlaitoksen käyttöohjeita mm. valmiustilanteissa. Lisäksi käyttöohjeiden soveltamiseen liittyvä keskeinen muu aineisto olisi oltava Säteilyturvakeskuksen käytettävissä. Etenkin häiriö- ja onnettomuustilanteita koskevien käyttöohjeiden laadinnassa käytetyt taustaoletukset ja muu keskeinen tausta-aineisto ovat tarpeen ydinlaitoksen turvallisuuden valvonnan kannalta. Kohta koskisi kaikkia ydinlaitoksia, mutta ydinvoimalaitoksen osalta käyttöohjeet ja niiden soveltamiseen liittyvä keskeinen muu aineisto olisi oltava Säteilyturvakeskuksen käytettävissä ydinpolttoaineen reaktoriin lataamisesta lähtien, kun taas muiden ydinlaitosten osalta velvoite alkaisi laitoksen käytön aloittamisesta.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin velvollisuudesta toimittaa ajantasainen turvallisuusseloste Säteilyturvakeskukselle. Koska turvallisuusselosteeseen tehdään mahdollisesti muutoksia varsin usein ja ne voivat olla osin varsin vähäisiä, ei ole tarpeen eikä tarkoituksenmukaista jokaisen muutoksen jälkeen toimittaa Säteilyturvakeskukselle päivitettyä versiota. Luvanhaltijan arvioitavaksi jäisi, kuinka usein ajantasainen versio toimitetaan Säteilyturvakeskukselle.

389 §. *Tietojen toimittaminen ydinpolttoaineeseen ja säätöelementteihin liittyen.* Pykälässä säädettäisiin ydinpolttoainetta (mukaan lukien käytetty ydinpolttoaine) ja säätöelementtejä koskevasta tietojen toimittamisesta. Pykälän 1 kohdan mukaan Säteilyturvakeskukselle olisi toimitettava käytön- ja kunnonvalvonnan menettelyjä koskevat tiedot sekä niihin liittyvät merkittävät muutokset. Pykälän 2 kohdan mukaan Säteilyturvakeskukselle tulisi toimittaa ydinpolttoaineen ja säätöelementtien laadunvarmistusta koskevat suunnitelmat sekä niihin liittyvät laadunvarmistuksen menettelyt. Kyse olisi luvanhaltijan valmistuksen valvontaa ja valvonnan toteuttamisen menettelyjä koskevasta tietojen toimittamisesta. Pykälän 3 kohdan mukaan tulisi toimittaa ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelun ja valmistuksen laadunvarmistuksen tulokset. Pykälän 4 kohdan mukaan tietoja olisi toimitettava ydinpolttoaineen ja säätöelementtien tarkastuksista ja tarkastusten tuloksista näitä koskevan yhteenvedon muodossa. Pykälän 5 kohdan mukaan yhteenveto toimitusketjuun kuuluvista toimijoista sekä 6 kohdan mukaan keskeiset tiedot luvanhaltijan käyttämää ydinpolttoainetta koskevasta kansainvälisestä ja kansallisesta käyttökokemustoiminnasta olisi myös toimitettava. Tämä tarkoittaisi myös muissa laitoksissa vastaavan ydinpolttoaineen käytöstä saatavia

kokemuksia ydinpolttoaineen käyttäytymisestä ja turvallisuudesta, jotka olisi otettava huomioon myös luvanhaltijan käytössä olevassa laitoksessa.

390 §. *Tietojen toimittaminen päteväidystä määrääikaistarkastuksista.* Pykälässä säädettäisiin pätevytyihin määrääikaistarkastuksiin liittyvien tietojen toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle.

Pykälän 1 kohdan mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle soveltuviksi vahvistettujen tarkastusjärjestelmien tulosaineistot ennen tarkastusten tekemistä. Aineistosta nähdään, miten testauslaitos on suunnitellut tarkastuksen toteuttaakseen 142 §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkastustavoitteen ja miten hyvin testauslaitos on onnistunut saavuttamaan tarkastustavoitteen päteväintikokeissa. Tarkastustavoite voi olla esim. luotettavasti löydettyä pienin vikakoko. Päteväintikokeessa testauslaitos osoittaa päteväintielimelle täyttävänsä lähtötietojen tarkastustavoitteet käyttämällä omia laitteita, henkilöitä ja tarkastusohjeita. Aineisto olisi toimitettava vähintään yhtä kuukautta ennen tarkastuksen suorittamista.

Pykälän 2 kohdan mukaan pätevytyjen määrääikaistarkastusten alustavat tulokset olisi toimitettava tiedoksi heti tarkastuksen jälkeen. Tämä on olennaista esim. ydinlaitosten vuosihuoltojen aikana, jolloin Säteilyturvakeskuksen on voitava varmistua siitä, että laitos on turvallista käynnistää uudelleen.

Pykälän 3 kohdassa edellytettäisiin selvitys pätevytyjen määrääikaistarkastusten toteutetuista tarkastuksista ja niistä saaduista tuloksista. Tämä olisi tehtävä kuuden kuukauden kuluessa tarkastuksen tekemisestä.

391 §. *Yhteenveto valmistajaa ja testauslaitoksia koskevista arvioinneista.* Pykälässä säädettäisiin 106 §:n 3 momentissa ja 108 §:n 2 momentissa säädettyjen menettelyjen yhteenvedosta, joka toimitettaisiin kalenterivuositain. Yhteenvedon tulisi sisältää suoritettujen arviointien tulokset sekä luvanhaltijan lausunnon siitä, täytyvätkö arviointien kohteena olleet valmistajat ja valmistajien käyttämiä testauslaitoksia ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaiset vaatimukset. Kyseisten testauslaitosten käyttämisestä päättää luvanhaltija, joka myös ensisijaisesti valvoo niiden toimintaa.

Luvanhaltijan yhteenvedolla varmistetaan, että luvanhaltija seuraa toimittajiensa ja testauslaitosten vaatimustenmukaista toimintaa ja että valmistaja ja testauslaitos edelleen täyttävät hyväksymisvaiheessa varmistetut vaatimukset. Tärkeimpänä näistä vaatimuksista on valmistajan laatujärjestelmän sertifiointi ja testauslaitoksen akkreditointi tai näitä korvaava menettely.

Pykälässä otettaisiin huomioon, että Säteilyturvakeskuksen ohella tarkastuslaitos saattaa soveltaa 106 §:n 3 momentin mukaista menettelyä. Tällöin luvanhaltijan olisi toimitettava kalenterivuositain yhteenveto tarkastuslaitokselle.

392 §. *Ydinlaitoksen säteilyturvallisuutta koskevien tietojen toimittaminen.* Pykälän 1 kohdan mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava tiedot annosrajoituksia, kollektiivisen työperäisen annoksen rajoituksia ja potentiaalista altistusta koskevista rajoituksista ennen kuin ydinlaitoksesta voi aiheutua työperäistä altistusta. Tiedot ovat tarpeen, kun Säteilyturvakeskus käsittelee ja ratkaisee erilaisia ydinlaitoksiin liittyviä suunnitelmia. Pykälän 1 momentti vastaisi säteilylain 25 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 kohdan mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava tiedot ydinlaitoksen valvonta- ja tarkkailualueista. Tiedot olisi toimitettava myös säteilyturvallisuuden kannalta merkittävistä muutoksista.

Pykälän 3 kohdan mukaan luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen tavoitearvot ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista sekä tavoitearvoihin tehtävät muutokset.

Pykälän 4 kohdan mukaan luvanhaltijan olisi viipymättä toimitettava tieto tapahtuneesta säteilyturvapoikkeamasta. Ilmoitusvelvollisuus vastaisi säteilylain 130 §:n 2 momenttia. Säännöstä on nykyisin noudatettava kumottavan lain 2 a §:n 9 kohdan nojalla.

Pykälän 5 kohdan mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava tiedot ydinlaitoksen järjestelmiin, rakenteisiin ja laitteisiin kohdistuvista radioaktiivisten aineiden puhdistustöistä ja niihin liittyvistä menettelyistä ennen toimenpiteiden suorittamista. Velvoite koskisi kuitenkin vain sellaisia järjestelmiä, rakenteita ja laitteita, joihin voi kertyä tai joissa voi muodostua työntekijöiden säteilyaltistuksen kannalta merkittäviä määriä radioaktiivisia aineita. Ilmoittamista edellytettäisiin erityisesti siksi, että kyseisiin puhdistustöihin sisältyy merkittävä säteilyaltistuksen riski.

Pykälän 6 kohdan mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava tiedot 50 §:n 2 momentissa tarkoitetuista työntekijöiden säteilysuojelun järjestämistä koskevista menettelyistä.

393 §. *Ulkoisia säteilyn annosnopeuksia koskevan mittaustiedon toimittaminen.* Pykälän mukaan luvanhaltijan olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle ydinlaitoksen jatkuvatoimisia ulkoisen säteilyn annosnopeuden mittausten tiedot ajantasaisesti. Kyseisiä mittauksia olisivat ympäristön säteilytarkkailuun liittyvät mittaukset, joista olisi tarkoitus antaa tarkempia määryksiä 56 §:n nojalla. Kyse olisi säteilytilannetiedon keräämisestä ja säteilytilannekuvan ylläpidosta, joka on Säteilyturvakeskuksen valtakunnallinen tehtävä Säteilyturvakeskuksesta annetun lain (1164/2022) 2 §:n mukaan. Tiedot ulkoisen säteilyn annosnopeudesta ovat keskeisiä valtakunnallisen säteilytilannetiedon ylläpitämisessä, ja siksi vaatimus kohdistuu vain näihin laitoksen alueella ja laitoksen lähiympäristössä tehtäville jatkuvatoimisille annosnopeusmittauksille.

394 §. *Valmiusjärjestelyihin liittyvien tietojen toimittaminen.* Pykälässä säädettäisiin valmiusjärjestelyihin liittyvien tietojen toimittamisesta. Pykälän mukaan valmiusjärjestelyjen toimintaohjeet ja niihin tehdyt muut kuin vähäiset muutokset olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi. Muita kuin vähäisiä muutoksia olisivat kaikki muutokset, joilla voidaan arvioida olevan vaikutusta valmiustoimintaan. Toimintaohjeet mahdollistaisivat nykyistä joustavammin valmiustoiminnan kehittämisen, kun niiden muuttaminen ei edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä. Valmiussuunnitelman käsittelyn kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että toimintaohjeet toimitettaisiin Säteilyturvakeskukselle samanaikaisesti tiedoksi kuin haetaan ydinlaitoksen käyttövaihetta varten tarkennetun valmiussuunnitelman hyväksymistä.

Pykälän mukaan valmiusharjoituksia koskeva suunnitelma olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle, samoin niistä laadittu raportti, jossa olisi kuvattava harjoituksen toteutus sekä sen perusteella tehdyt havainnot ja kehittämiskohteet.

395 §. *Tietojen toimittaminen sijaintipaikan ominaisuuksien seurannasta.* Pykälässä säädettäisiin sijaintipaikan täydentäviä selvityksiä ja arviointeja koskevien tietojen toimittamisesta. Tietojen toimittamisvelvollisuus kohdistuisi sijaintipaikan

soveltuvuuslausunnon haltijaan ja sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevan lausunnon haltijaan sekä sellaiseen, joka on saanut tällaiseen lausuntoon käyttöoikeuden. Tietoja olisi toimitettava, jos esim. valmistelutöiden yhteydessä tai seurannan aikana muutoin saadaan sijaintipaikasta uutta tietoa, jolla voi olla merkitystä sijaintipaikan soveltuvuuden arvioinnin ja vahvistettujen suunnitteluperusteiden kannalta. Valmistelevilla töillä tarkoitetaan esim. maansiirtoja, ruoppausta tai kallion louhintaa sijaintipaikalla.

Sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämistä jatketaan rakentamiseen valmistauduttaessa ympäristön seurannalla esim. paikan geologian selvittämisellä sekä pohjaveden pinnan ja virtausten monitoroinnilla. Monitoroinnin ja selvitysten tulokset ja johtopäätökset ohjaavat tarpeen mukaan ydinlaitoksen sijoitussuunnittelua ja siihen tehtäviä muutoksia sekä suunnitteluperusteiden tarkentamista, kun laitoksen suunnittelussa varaudutaan sijaintipaikasta johtuviin ulkoisiin uhkiin.

396 §. *Selvitys ydinvaluun mukaisen velvollisuuden noudattamisesta.* Pykälä vastaisi käytännössä kumottavan lain 55 §:n 3 momentin säännöstä ydinvaluun mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden valvonnasta. Säteilyturvakeskus valvoisi edelleen ydinvaluun mukaisten velvoitteiden täyttymistä ja tarkastaisi vakuutuskirjan aina vakuutuskauden alussa tai varmistaisi säännöllisesti muulla tavoin, että ydinvaluun mukainen velvollisuus on täytetty asianmukaisesti.

397 §. *Tietojen toimittaminen ydinalueen talteenottolaitoksesta.* Pykälässä säädettäisiin 381 §:n 2 momentissa säädetyn suunnitelman hyväksymistä sekä 381–385 ja 387 §:ssä, 388 §:n 3 kohdassa sekä 392 §:n 1, 2, 4 ja 6 kohdassa säädettyjen tietojen toimittamista koskevien velvoitteiden soveltamisesta ydinalueen talteenottolaitosta koskevaan luvan haltijaan. Käytännössä tietojen toimittaminen tehtäisiin niiltä osin kuin kyseisiä tietojen toimittamista koskevia perusvaatimuksia sovellettaisiin 19 luvun nojalla myös ydinalueen talteenottolaitoksiin, esim. 385 §:ssä säädettyjä tietoja edellytettäisiin vain siltä osin kuin on kyse 122 §:n 2 momentissa tarkoitetuista laitoksen turvallisuuden kannalta keskeisiä toimintoja johtavista henkilöistä.

398 §. *Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.* Pykälässä säädettäisiin 36 lukuun liittyvästä Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudesta. Määräystenantovaltuus kattaisi tarkemmin toimitettavien tietojen yksilöinnin määräystasolla ja tarvittaessa niiden toimitusaikataulujen tarkemman määrittämisen.

37 luku - Poikkeuksia koskevat säännökset

399 §. *Poikkeaminen Säteilyturvakeskuksen määräyksestä.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta hakemuksesta poiketa yksittäistapauksessa ehdotetun lain nojalla annetusta ja sitä tarkentavasta STUK-määräyksestä. Sääntely vastaisi periaatteeltaan kumottavan lain 7 r §:n 3 momentin säännöstä, mutta poikkeamisen hyväksymisen edellytyksiä olisi tarkennettu. Poikkeamista koskeva hyväksyminen olisi harkinnanvaraista, ja se tulisi tehdä aina tapauskohtaisen harkinnan perusteella mahdollisimman suppeasti. Poikkeaminen voisi koskea yksittäistapausta, jossa määräyksen mukaisen vaatimuksen soveltaminen olisi asiaan vaikuttavat seikat ja olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta tai teknisesti epätarkoituksenmukaista. Lisäksi poikkeamisen hyväksymisen edellytyksenä olisi vastaavasti kuin kumottavan lain mukaan, että luvanhaltija tai ydinalueen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija tai muu toiminnanharjoittaja esittää vaatimuksen sijasta sovellettavan menettelytavan tai ratkaisun ja osoittaa sen toteuttavan ehdotetun lain mukaisen

turvallisuustason (mukaan lukien ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden mukainen turvallisuustaso). Poikkeamisen hyväksyminen voisi kuitenkin estyä sen vuoksi, että se olisi ristiriidassa Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden kanssa. Ydinturvallisuudirektiivin tai ydinjätedirektiivin kansallisen täytäntöönpanon velvoite saattaisi mm. estää poikkeamisen hyväksymisen. Mainittuihin direktiiveihin perustuvien velvollisuuksien noudattamista ei voida pitää kohtuuttomana. Yksityiskohtaisia vaatimuksia on annettu kumottavan lain nojalla noin 8 000, ja uuden lain nojalla olisi tarkoitus antaa noin 1 400 vaatimusta. Käytännössä esim. useita vuosikymmeniä toiminnassa oleviin laitoksiin saattaa olla erittäin hankala toteuttaa yksityiskohtaisten vaatimusten muuttumisesta seuraavia järjestelmiä, rakenteita tai laitteita koskevia muutoksia.

400 §. *Ydinlaitoksen toiminta poikkeusoloissa.* Pykälällä varauduttaisiin poikkeusoloissa vallitseviin tilanteisiin, joissa ydinlaitoksen turvallisuutta ja huoltovarmuuden kannalta kriittistä sähkön tuotantoa voidaan joutua sovittamaan yhteen. Tällöin yksittäisistä STUK-määräyksen turvallisuutta koskevasta vaatimuksesta olisi mahdollista poiketa, mutta myönnetty poikkeukset (esim. varaosapuutteeseen vastaaminen osittain puutteellisesti kelpoistetulla varaosalla) eivät saisi vaarantaa ydinlaitoksen turvallisuutta. Tapauskohtaisesti olisi harkittava, miltä osin poikkeaminen olisi perusteltua, ja tällöin olisi etenkin otettava yhteiskuntaa kohdanneen kriisin syvyys. Päätöksen olisi oltava voimassa myös sen perusteena olleiden olosuhteiden poistuttua niin kauan, että laitos voidaan palauttaa määräysten mukaiseen tilaan suunnitelmallisesti. Ydinlaitoksen turvallisuus on myös poikkeusoloissa keskeistä, ja huomattava onnettomuusriski ei olisi sallittu missään olosuhteissa. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus edellyttää, että ydinlaitokset ovat turvallisia myös valmiustilanteessa ja käytettävissä energian tuotantoon poikkeusolojen päättymisen jälkeen.

Pykälän tarkoituksena on varmistaa, että Säteilyturvakeskuksen ei tarvitsisi odottaa valtioneuvoston ottavan valmiuslakia (1552/2011) käyttöön, jos alemman tason toimenpiteillä voitaisiin ehkäistä energian tuotannon häiriöistä aiheutuneiden poikkeusolojen syntyminen.

401 §. *Kulkuneuvossa olevaa ydinlaitosta koskevat poikkeukset.* Toistaiseksi pykälässä tarkoitettuja ydinlaitoksia ei ole Suomessa eikä tiedossa ole niitä koskevia suunnitelmia. Pykälässä varauduttaisiin kuitenkin mahdollisuuteen poiketa ehdotetussa laissa säädetyistä ydinlaitosta tai sen järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskevista vaatimuksista sekä lupa-, ilmoitus-, huolto- ja tarkastusvelvoitteista tällaisten kulkuneuvojen osalta, esim. sijaintipaikkaa koskevia vaatimuksia olisi hankala soveltaa sellaisenaan. Suomessa valmistettavalle ja käyttöönotettavalle ydinkäyttöiselle kulkuneuvolle tulisi säätää sovellettavaksi ne vaatimukset, jotka ovat oleellisia Suomen väestön, ympäristön ja yhteiskunnan suojaamiseksi. Tämä koskisi esim. suomalaisella telakalla valmistettavaa ja käyttöönotettavaa ydinkäyttöistä laivaa. Samoin Suomeen korjattavaksi tai kunnossapitoa varten tuotavalle kulkuneuvolle tulisi säätää turvallisuuden kannalta tarpeelliset vaatimukset.

Poikkeaminen edellyttäisi, että mahdollisesti aiheutuva henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahingon vaara on vähäinen ja kysymyksessä olevan vaatimuksen tai velvoitteen noudattaminen ei ole tarpeen lain tarkoituksen toteutumisen kannalta. Pykälän perusteella voitaisiin myös asettaa tarvittavat vaatimukset Suomessa valmistettavalle ja käyttöön otettavalle tai kunnossapidettävälle kulkuneuvolle siltä osin kuin se on turvallisuuden kannalta tarpeen.

38 luku - Seuraamukset

402 §. *Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset.* Pykälä sisältäisi informatiiviset viittaukset rikoslain säännöksiin. Valmisteilla on rikoslain 48 luvun muuttaminen liittyen ympäristön

suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1203, jäljempänä *ympäristörikosdirektiivi*, kansalliseen täytäntöönpanoon. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi rikoslain muuttamisesta. Sen mukaan rikoslain 17 luvun 6 §:n 2 momentti, 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta ja 44 luvun 10 § muutettaisiin.

403 §. Turvalvontarikkomus. Pykälä sisältäisi säännökset turvalvontarikkomuksesta. Säännös olisi uusi, mutta vastaisi keskeisiltä osin turvalvontalain mukaisia vastaavia vartijoihin kohdistuvia rikkomussäännöksiä. Vartijoihin sovellettaisiin tältä osin mainittua lakia. Turvalvontarikkomuksesta voitaisi tuomita turvahenkilölle sakko, jollei muualla laissa säädetä tehdystä teosta ankarampaa rangaistusta.

Pykälän mukainen rangaistavuus tulisi kyseeseen tahallisuudesta tai törkeästä huolimattomuudesta. Törkeä huolimattomuus on katsottu tarpeelliseksi sisällyttää rangaistussäännöksen alaan, koska rangaistaviin tekoihin sisältyy mm. voimankäyttöön ja voimankäyttövälineisiin liittyviä toimia, joihin voi liittyä merkittävää haittaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin turvalvontarikkomuksen tekemuodoista. Momentin 1 kohdan mukaan turvalvontarikkomuksesta voitaisiin tuomita turvahenkilö, joka jättää noudattamatta voimankäyttövälineitä tai niiden käyttöä koskevia 163 §:ssä ja 165 §:n 1–3 kohdassa olevia säännöksiä.

Momentin 2 kohdan mukaan turvalvontarikkomuksesta voitaisiin tuomita turvahenkilö, joka jättää noudattamatta 162 §:ssä säädettyä turvallisuustarkastusta tai päihdetestausta koskevia velvoitteita. Tällaisia rikkomuksia voisivat olla esim. turvallisuustarkastusta koskevien velvoitteiden laiminlyönti tai vääränlainen toteuttamistapa taikka päihdetestauksen toteuttaminen muualla kuin pykälässä sallitulla alueella tai sen toteuttaminen muulla kuin sallitulla tavalla.

Momentin 3 kohdan mukaan turvahenkilö voidaan tuomita myös silloin, jos turvahenkilön asua koskevaa 159 §:ää tai sen nojalla annettuja määräyksiä ei noudateta, kun turvahenkilöä käytetään 157 §:n mukaisesti. Rangaistavuus voisi tulla kyseeseen esim., jos turvahenkilöä ei voida asunsa puolesta tunnistaa turvahenkilöksi tai asussa käytetään harhaanjohtavia merkintöjä.

Momentin 4 kohdan mukaan turvahenkilö voitaisiin tuomita silloin, jos hän jättää noudattamatta kiinniotetun henkilön kohtelua koskevia 165 §:n 4 momentissa säädettyjä velvoitteita. Vaatimukset tulevat käytännössä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain perusteella. Rangaistus voisi tulla kyseeseen esim., jos vapautensa menettäneeltä henkilöltä evätään pääsy terveyden- tai sairaanhoitoon poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n vastaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan turvalvontarikkomuksesta voitaisiin tuomita myös sellainen henkilö, joka oikeudettomasti käyttää turvahenkilön asua siten, että häntä voidaan pitää 157 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä hoitavana turvahenkilönä, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta. Säännös kattaisi myös teot, joissa henkilö käyttää turvahenkilön asua merkittävästi muistuttavaa asua erehdyttämistarkoituksessa, mutta joka ei ole luvanhaltijan tai sen lukuun toimivan virallinen turvahenkilön asu. Rangaistavuus edellyttäisi kuitenkin, että kyseessä on tilanne, jossa henkilön voidaan olettaa olevan turvaamassa ydinlaitosta tai kuljetusta.

404 §. Seuraamusmaksu. Pykälässä säädettäisiin hallinnollisesta seuraamusmaksusta. Sääntely olisi uutta. Hallinnollinen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijalle tai muulle toiminnanharjoittajalle, jolle kuuluu ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita.

Hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin kuuluisi tekoja ja laiminlyöntejä, joita on arvioitu hallinnollisten seuraamusten sääntelyperiaatteiden mukaisesti. Seuraamusmaksu tukisi lainsäädännön velvoitteiden noudattamista ja noudattamisen valvontaa. Seuraamusmaksun piiriin kuuluvien tekoihin ei lähtökohtaisesti olisi tehokkaasti sovellettavissa muita valvonnan keinoja, koska laiminlyönti tai rikkomus on luonteeltaan sellainen, että se on kertaluonteinen tai päättynyt, taikka seuraamusmaksun uhalla pyritään vaikuttamaan lainsäädännön keskeisten velvoitteiden rikkomisen ehkäisemiseksi. Teot tai laiminlyönnit olisivat moitittavuudeltaan suhteellisen vähäisiä ja helposti toteen näytettävissä. Moitittavammista teoista säädettäisiin rangaistus rikoslaissa.

Hallinnollisissa seuraamuksissa käytettäisiin tuottamuksesta riippumatonta vastuuta. Vastuuperustetta käytännössä lievennettäisiin toiminnanharjoittajan tai muun seuraamusmaksun kohteen osalta sillä, että seuraamusmaksu olisi joissakin tapauksissa sidottu velvoitteiden olennaiseen tai toistuvaan rikkomiseen, sekä 405 §:ään ehdotetuilla säännöksillä, jotka koskevat seuraamusmaksun määräämisen harkintaa ja määräämättä jättämisen tilanteita. Seuraamusmaksut kohdistuisivat lähtökohtaisesti oikeushenkilöihin ja liittyisivät elinkeinotoiminnassa noudatettavien säännösten valvontaan.

Seuraamusmaksun käyttäminen olisi Säteilyturvakeskuksen harkinnassa, ja sen määräämiseen ei olisi velvollisuutta. Rangaistusten käytön viimesijaisuuden periaatteen mukaisesti seuraamusmaksun käyttäminen olisi toissijaista ja täydentävää muihin hallinnollisiin valvontatoimiin nähden.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos toiminnassa olennaisesti laiminlyödään 19 §:ssä säädetty ydinmateriaaleihin liittyvä kirjanpitovelvollisuus. Kirjanpidon asianmukaisuus on ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamisen kannalta keskeistä. Laiminlyönnin olennaisuus jäisi tapauskohtaisesti harkittavaksi. Olennaisena laiminlyöntinä voitaisiin pitää esim. tilannetta, jossa kirjanpito on kokonaan laatimatta tai sieltä puuttuu joitakin pakollisia ja merkittäviä osa-alueita kokonaan tai jos kirjanpidossa on muuten merkittäviä puutteita tai virheitä, jotka vaikeuttavat kokonaiskuvan saamista ydinmateriaaleista ja niiden sijainneista. Lisäksi rangaistavaa olisi, jos toiminnassa laiminlyödään 19 §:ssä säädetty tietojen toimittamista tai raportointia koskeva velvollisuus siten, että Suomea velvoittavan ydinalan kansainvälisen sopimuksen mukainen valtiota koskevien tietojen toimittaminen vaarantuu (ks. 15 §:n 2 momentin 1, 2 tai 4 kohta).

Momentin 2 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos ydinmateriaaleja luovutetaan vastaanottajalle, jolla ei ole materiaalien hallussapitoon ehdotetun lain mukaan tarvittavaa lupaa. Lain 21 §:ään sisältyisi velvollisuus luovuttajalle varmistaa, että vastaanottajalla on tarvittava lupa.

Momentin 3 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos 34 §:n mukaan toimintailmoituksen piiriin kuuluvaa ydinmateriaaleihin liittyvää ydinenergian käyttöä harjoitetaan ennen kuin ilmoitus on tehty. Seuraamusmaksu olisi tarpeellinen ydinmateriaalivalvonnan tehostamiseksi. Ilmoituksen tekemättä jättämiseen jo aloitetussa toiminnassa ei voida muilla hallinnollisilla keinoilla puuttua. Kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin myös määrätä, jos ydinmateriaaleihin liittyvää ydinenergian käyttöä harjoitetaan ilman 30 §:ssä säädettyä toimintalupaa siten, että siitä on vähäistä haittaa Suomea sitovissa

ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle. Jos teko olisi omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa, sovellettaisiin rikoslain 44 luvun 10 §:n 7 kohtaa.

Momentin 4 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos toiminnassa olennaisesti tai toistuvasti laiminlyödään ydinmateriaalivalvonnan ilmoituksia tai tietojen toimittamista. Ehdotetun 35 §:n mukaan vaaditaan tietyistä ydinmateriaalien vienneistä tai siirroista ilmoitus. Ehdotetun lain 36 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle pykälästä tarkemmin ilmeneviä ydinmateriaalivalvonnan tietoja. Ehdotetun lain 39 §:n mukaan Säteilyturvakeskukselle olisi toimitettava samanaikaisesti ydinmateriaalivalvonnan tiedot kuin toiminnanharjoittaja toimittaa ne Euroopan komissiolle. Olennaisuus ja toistuvuus jäisi tapauskohtaisesti arvioitavaksi ja tässä olisi otettava huomioon myös muiden hallinnollisten valvontakeinojen käytön mahdollisuus ja niiden tehokkuus.

Seuraamusmaksu voitaisiin 5 kohdan mukaan määrätä luvanhaltijalle, jonka toiminnassa toteutetaan ydinlaitoksen järjestelmään kohdistuva muutos ydinlaitoksen käytön aikana 87 §:ssä säädetyn vastaisesti. Muutoksen toteuttaminen ennen sitä koskevan suunnitelman hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti voi vaarantaa ydinlaitoksen turvallisuutta. Kiellettyjen muutosten toteuttamisen estämiseksi on perusteltua säätää seuraamusmaksusta.

Momentin 6 kohdan mukaisesti seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos ydintekninen rakenne tai mekaaninen laite asennettaisiin tai sitä käytettäisiin muualla kuin 105 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ydinlaitoksessa. Ydinlaitoksen turvallisuus voi vaarantua, jos käytetään laitetta tai rakennetta, jonka soveltuvuutta ei ole ehdotetun lain mukaisesti arvioitu tai se on arvioinnissa todettu soveltumattomaksi. Lisäksi kyseiset rakenteet ja laitteet eivät ole CE-merkittyjä, joten ne eivät myöskään sovellu tavanomaiseen käyttöön. Seuraamusmaksu on perusteltua säätää seuraamukseksi näistä vaatimuksista poikkeamisten varalle.

Seuraamusmaksu voitaisiin 7 kohdan mukaan määrätä, jos ydinpolttoainetta tai säätöelementti otetaan käyttöön ilman hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti. Ydinpolttoaineella ja säätöelementeillä on keskeinen vaikutus fissioketjureaktioon ja sen hallintaan. Vääränlaisen polttoaineen tai säätöelementin käyttö voi vaarantaa turvallisuuden. Ydinpolttoaine ja säätöelementti olisi käytössä lähtökohtaisesti ainakin silloin, kun ne on asennettu reaktoriin ja reaktori on käynnissä.

Momentin 8 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä luvanhaltijalle, joka käyttää ydinvoimalaitoksen ohjaajan tehtävässä sellaista henkilöä, jolla ei ole voimassa olevaa ohjaajan hyväksymistä. Tehtävän olisi oltava myös sellainen, joka on ohjaajan hyväksymisen piirissä. Ohjaajan hyväksymisen piiriin kuuluvat tehtävät määritellään 131 §:n mukaisesti ja yksityiskohtaisemmin 131 §:n nojalla annetuissa päätöksissä. Ydinvoimalaitoksen turvallisuus voi vaarantua, jos ohjaajan tehtävässä käytetään sellaista henkilöä, jonka edellytyksistä toimia ohjaajana ei ole lain mukaisesti varmistettu.

Momentin 9 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä luvanhaltijalle, jonka toiminnassa poiketaan ydinlaitoksen turvallisuusteknisistä käyttöehdoista ilman 134 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti. Poikkeamisen olisi oltava toistuvaa tai suunniteltu, jotta se olisi seuraamusmaksun piirissä. Turvallisuustekniset käyttöehdot laaditaan laitoksen turvalliseksi käyttämiseksi ja laitosta on lähtökohtaisesti käytettävä niiden mukaisesti.

Momentin 10 kohdassa säädettäisiin seuraamusmaksusta tilanteessa, jossa turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poiketaan suunnittelemattomasti ja poikkeamista koskeva ilmoitusvelvollisuus toistuvasti laiminlyödään tai ilmoituksen tekemisessä toistuvasti ja perusteettomasti

viivytellään. Seuraamusmaksua ei siten määrättäisi, jos kysymys olisi yksittäisestä tai harvoin tapahtuvasta laiminlyönnistä.

Seuraamusmaksu voitaisiin 11 kohdan mukaan määrätä, jos ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden kunnan seuranta laiminlyödään olennaisesti. Laiminlyönnin olennaisuutta olisi harkittava tapauskohtaisesti. Olennaisuuteen vaikuttaisi esim. se, että seurannasta puuttuu merkittäviä kohteita taikka seuranta on laiminlyöty pitkältä ajalta tai muuten järjestelmällisesti tai toistuvasti. Olennaisuuden arvioinnissa olisi otettava huomioon myös se, jos muut hallinnolliset toimet eivät ole johtaneet puutteiden korjaamiseen.

Momentin 12 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos toiminnassa jatketaan 143 §:ssä säädetyn vastaisesti sellaisen laitteen käyttöä, joka ei täytä sille asetettua tarkastustavoitetta. Tällaisen laitteen käyttö voi vaarantaa ydinlaitoksen turvallisuutta. Seuraamusmaksun säätäminen tällaisia tilanteita varten on perusteltua.

Momentin 13 kohdassa seuraamusmaksu säädettäisiin tilanteisiin, jossa olennaisesti laiminlyödään 157 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukainen turvahenkilöiden käyttö. Laiminlyöntiä voitaisiin pitää olennaisena, jos turvahenkilöitä ei käytetä ollenkaan tai jos turvahenkilöitä on selvästi vähemmän kuin turvaohjesäännön mukaan on katsottu tarpeelliseksi.

Seuraamusmaksu voitaisiin 14 kohdan mukaan määrätä luvanhaltijalle, joka käyttää turvahenkilöitä muuten kuin muutoin kuin 157 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyllä tavalla. Turvahenkilöiden käyttämiseksi katsottaisiin esim. turvahenkilöiden tunnuksilla ja varusteilla varustettujen henkilöiden pitäminen sellaisessa paikassa, jossa se ei ole lain mukaan sallittua.

Momentin 15 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä luvanhaltijalle, jonka toiminnassa ei ilmoiteta Säteilyturvakeskukselle valmiustilanteeseen siirtymisestä tai ilmoituksen tekemisessä viivytellään perusteettomasti. Valmiustilanteessa on 180 §:n mukaisesti kysymys onnettomuudesta tai muusta ydinlaitoksen turvallisuutta heikentävistä tapahtumista. Tällaisissa tapahtumissa on olennaisen tärkeää, että Säteilyturvakeskus saa siitä tiedon ajoissa.

Momentin 16 kohdassa säädettäisiin seuraamusmaksusta tilanteessa, jossa olennaisesti laiminlyödään 203 §:ssä säädetty varastoituja ja loppusijoitettuja ydinjätteitä koskeva kirjanpito. Ydinmateriaalivalvonnan ja turvallisuuden kannalta on keskeistä, että ydinjätteitä koskevat tiedot ovat ajan tasalla ja oikein. Olennaisuuden arviointi olisi tapauskohtaista. Seuraamusmaksulla ehkäistäisiin kirjanpitoon liittyviä laiminlyöntejä.

Momentin 17 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviä jätteitä ja niiden loppukäsittelyä koskeva 289 §:ssä säädetty kirjanpito laiminlyödään olennaisesti. Olennaisuutta arvioitaisiin tapauskohtaisesti. Seuraamusmaksun uhalla voitaisiin vaikuttaa siihen, että kirjanpito on ajan tasalla ja muutenkin asianmukainen.

Momentin 18 kohdassa säädettäisiin seuraamusmaksusta tilanteissa, jossa tuoreen ydinpolttoaineen käsittely tai varastointi aloitetaan ydinvoimalaitoksessa ennen kuin sitä koskee 329 §:ssä säädetty hyväksyminen. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös, jos luvanhaltija toimii hyväksymisen vastaisesti. Ydinpolttoaineen varastoinnin tai käsittelyn aloittaminen ilman että sen turvallisuus ja muut tarpeelliset edellytykset on hyväksymisellä varmistettu, voi aiheuttaa hallitsemattoman ketjureaktion tai muita vaaratilanteita ja vahinkoja.

Momentin 19 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos ydinpolttoaine ladataan reaktoriin ensimmäistä kertaa ilman 330 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen

vastaisesti. Tällaisen toiminnan turvallisuus ja muut edellytykset on varmistettava hyväksymisellä ennen kuin toiminta aloitetaan.

Momentin 20 kohdassa seuraamusmaksun uhka kohdistettaisiin ydinreaktorin ensimmäiseen käynnistämiseen sellaisessa tilanteessa, jossa se tapahtuu ilman 331 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti. Tällaisen toiminnan turvallisuus ja muut edellytykset on varmistettava hyväksymisellä ennen kuin toiminta aloitetaan. Jos kyse on tilanteesta, jossa käynnistetään ydinvoimalaitos 136 §:n 2 momentissa säädetyn vastaisesti ilman Säteilyturvakeskuksen tarkastusta, sovellettaisiin rikoslain 44 luvun 10 §:ää.

Seuraamusmaksusta 21 kohdassa säädettäisiin sellaisiin tilanteisiin, jossa ydinvoimalaitoksen käyttöönotossa tai sen laajan muutoksen käyttöönotossa siirrytään käyttöönoton seuraavaan vaiheeseen ilman 332 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti. Seuraavaan vaiheeseen siirtymisen turvallisuus ja muut edellytykset on varmistettava hyväksymisellä ennen kuin seuraavaan vaiheeseen siirrytään.

Momentin 22 kohdassa seuraamusmaksusta säädettäisiin tilanteessa, jossa ydinteknisen laitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen tai loppusijoituslaitoksen käyttö aloitetaan ilman laissa säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti. Turvallisuuden ja muiden edellytysten varmistamiseksi toimintaa ei saa aloittaa ennen hyväksymistä. Momentin mukaan seuraamusmaksu koskisi myös tilanteita, joissa käynnistetään mainittu laitos ilman 136 §:n 3 momentissa tarkoitettua tarkastusta. Tämä on samoin perusteltua asian turvallisuusmerkityksen takia.

Momentin 23 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos säteilyturvallisuuspoikkeamasta ilmoittamisessa viivytellään perusteettomasti. Säteilyturvallisuuspoikkeama määriteltäisiin 5 §:n 1 momentissa. On tärkeää, että tieto säteilyturvallisuuspoikkeamasta toimitetaan mahdollisimman pian Säteilyturvakeskukselle. Ydinaineen talteenottolaitokseen sovellettaisiin kohdassa mainittua pykälää 397 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä kuljetuksen hyväksymispäätöksen haltijalle, jos tämä laiminlyö ydinaineen tai ydinjätteen kuljetusta koskevan 189 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden. Momentin 2 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä kuljetuksen lähettäjälle, jos tämä laiminlyö kuljetusta koskevan 190 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden. Kuljetusten valvonta on käytännössä vaikeaa, jos ilmoituksia ei tehdä asianmukaisesti. Seuraamusmaksun säätäminen näiden laiminlyöntien varalle on perusteltua.

405 §. *Seuraamusmaksun määrä ja täytäntöönpano.* Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksua koskevan asian käsittelisi ja ratkaisisi Säteilyturvakeskus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun suuruudesta. Seuraamusmaksu oikeushenkilölle olisi 1 000–100 000 euroa. Ehdotuksessa on otettu huomioon toiminnanharjoittajien merkittävät kokoerot ja seuraamusmaksun alaan kuuluvien toimien moninaisuus. Momentissa säädettäisiin myös seuraamusmaksun määrän arvioinnista. Arviointiin vaikuttaisi menettelyn laatu, laajuus ja kesto sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi tulisi arvioida menettelyllä saavutettu hyöty tai vahinko, jos ne ovat määritettävissä. Toiminnanharjoittajan yhteistyöllä olisi myös merkitystä määrää arvioitaessa siten, että aktiivinen puutteiden korjaaminen ja asian selvittämisen edistäminen vaikuttaisivat seuraamusmaksuun sitä alentavasti. Merkitystä kokonaisarvioinnissa olisi myös aikaisemmillä säännöksiin kohdistuvilla rikkomuksilla ja laiminlyönnillä.

Pykälän 3 momentin mukaan seuraamusmaksua voitaisiin kohtuullistaa tai se voitaisiin jättää kokonaan määräämättä, jos laiminlyönti olisi vähäinen tai ydinenergian käytön turvallisuuden tai ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden kannalta vähämerkityksinen. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden kannalta vähämerkityksellisellä laiminlyönnillä tarkoitettaisiin mm. tilanteita, joissa laiminlyönti ei vaaranna Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisten velvoitteiden täyttymistä, joissa ei ole kyse usean velvoitteen yhtäaikaisesta noudattamatta jättämisestä ja joissa laiminlyönti ei kokonaisuutena arvioiden vaaranna ydinmateriaalivalvonnan tavoitteiden toteutumista. Seuraamusmaksun kohtuullistamista tai määräämättä jättäminen voitaisiin tehdä myös silloin, jos laiminlyönnille olisi pätevä syy, esim. poikkeamatilanteissa saattaa olla turvallisuuden kannalta perusteltua tehdä toimenpiteitä pikaisesti ja hoitaa niihin liittyvät hallinnolliset menettelyt vasta jälkikäteen. Lisäksi kohtuullistamista tai määräämättä jättämistä voitaisiin tehdä silloin, jos se olisi muusta syystä olosuhteet huomioiden kohtuutonta. Poikkeamatilanteissa voi esim. syntyä viiveitä erilaisten raportointivelvoitteiden hoitamisessa, kun tehtävien hoitamista on priorisoitava, mutta on kuitenkin syytä olettaa toiminnanharjoittajan hoitavan sitä koskevat velvoitteet asianmukaiselle tasolle mahdollisimman pian.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös ne bis in idem -periaatteesta. Seuraamusmaksua ei määrättäisi, jos asianomaista epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei myöskään saisi samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rikosoikeudellista rangaistusta.

Pykälän 4 momentti sisältäisi viittaussäännöksen sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin (672/2002). Esitykseen sisältyy ehdotus mainitun lain muuttamisesta.

8.1.7 VII OSA: LUPAVIRANOMAISEN PÄÄTÖKSIÄ KOSKEVAT ASIAT

39 Luku - Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymispäätöksiä koskevat asiat

Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymispäätöksiä koskevat täydentävät säännökset olisivat 39 ja 42 luvussa. Kyse olisi ministeriön päätöksistä, jotka liittyvät ydinjätehuoltoon ja sen kustannuksiin varautumiseen seuraavasti:

- ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksyminen (204 §);
- ydinjätehuoltosuunnitelman hyväksyminen (205 §);
- ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen hyväksyminen (210 §);
- huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen hyväksyminen (211 § ja 215 §:n 2 momentti);
- Suomessa syntyneiden ydinjätteen loppusijoittamista muualle koskeva hyväksyminen (217 §);
- Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia muualla koskeva hyväksyminen (218 §:n 2 momentti);
- muualla syntyneiden ydinjätteiden loppusijoittamista Suomeen koskeva hyväksyminen (219 §:n 2 ja 3 momentti);
- muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia Suomessa koskeva hyväksyminen (220 §:n 3 momentti);
- ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevat päätökset (228 §:n 3 momentti, 229 §:n 2 momentti, 230–232 §, 234 §:n 2 ja 3 momentti, 235, 238, 240 ja 244 §);
- huolehtimisvelvollisuuden päättymisen hyväksyminen (342 §).

406 §. Hakija. Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriöltä hyväksymistä taikka vahvistamista tai vahvistamiseen liittyvää tarkistamista saisi hakea luvanhaltija. Säännöksen

soveltamisalaan kuuluisivat ydinjätehuoltoon ja sen kustannuksiin varautumiseen liittyvät ministeriön pykälässä tarkoitetut päätösaasiat. Ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymistä saisi hakea myös se, jolla on ydinlaitoshanketta koskeva periaatepäätös. Ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntäminen edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö on hyväksynyt ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman. Jos kyse olisi 220 §:n 3 momentissa tarkoitetusta työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymisestä, hakemuksen voisi tehdä tutkimuslaitos tai muu toiminnanharjoittaja, joka vastaisi mainitussa lainkohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä.

407 §. *Ydinjätehuoltoon liittyvissä päätöksissä annettavat määräykset.* Pykälässä säädettäisiin valtuudesta antaa määräyksiä työ- ja elinkeinoministeriön 204, 205, 210, 211, 215, 217–220, 228, 230–232, 234, 235, 238, 240, 244 ja 342 §:ssä tarkoitetussa päätöksessä.

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymistä koskevista määräyksistä. Kyse olisi ydinjätehuollon turvallisen ja vastuullisen toteuttamisen kannalta tarpeellisista määräyksistä.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin ydinjätehuoltosuunnitelman hyväksymistä koskevan päätöksen määräyksistä. Kyse olisi ydinjätehuollon toteuttamisen kehittämisen kannalta tarpeellisista määräyksistä ottaen huomioon ydinlaitoksen elinkaaren vaihe.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä koskevan päätöksen määräyksistä. Kyse voisi olla määräys ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen järjestämisestä luovuttajalta vastaanottajalle siirtyvän huolehtimisvelvollisuuden osalta. Lisäksi voitaisiin antaa määräyksiä huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen tavasta ja aikataulusta. Huolehtimisvelvollisuuden siirtämiseen liittyy Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskevia velvoitteita, minkä vuoksi on tärkeää voida tarvittaessa antaa määräyksiä siitä, miten siirtämisen yhteydessä varautumista koskevat velvoitteet hoidetaan.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin sellaisessa päätöksessä annettavista määräyksistä, joka koskee poikkeuksen hyväksymistä ydinjätteiden käsittelyä, varastointia tai loppusijoitusta Suomessa koskevasta velvollisuudesta tai sellaisesta kiellosta, joka koskee muualla syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden käsittelyä tai varastointia Suomessa tai loppusijoitusta Suomeen. Määräyksen voisivat koskea huolehtimisvelvollisuutta (esim. huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä), ydinjätehuollon taloudellisen varautumisen järjestämistä, ydinjätehuollon suunnittelua ja toteutusta etenkin siltä osin kuin se tapahtuu Suomessa, ydinjätehuollon aikataulua sekä jätteiden kuljetusten, viennin, tuonnin tai siirron valmistelua ja toteuttamista.

Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen hyväksymistä koskevan päätöksen määräyksistä, jos uusi käyttöpaikka olisi ydinlaitoksessa. Tällöin määräykset voisivat koskea tuotteen käytössä syntyvien ydinjätteiden huomioon ottamista huolehtimisvelvollisuudessa, ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisessa, ydinjätehuollon suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä ydinjätehuollon turvallisuutta ja aikataulua. Jos uusi käyttöpaikka olisi muualla kuin ydinlaitoksessa, tuotteen käytöstä voisi syntyä radioaktiivisia jätteitä, joka ei kuitenkaan olisi ydinjätettä.

Pykälän 6 kohdassa säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden päättymistä koskevan päätöksen määräyksistä. Määräykset voisivat koskea ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen päättymistä.

Pykälän 7 kohdassa säädettäisiin ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevien päätösten määräyksistä. Määräyksiä voitaisiin antaa kustannuksiin varautumisen toteuttamisesta ja niiden aikataulusta.

408 §. *Ydinjätehuoltoon liittyvien päätöksen voimassaolo.* Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriön ydinjätehuoltoon liittyvät päätökset olisivat voimassa toistaiseksi. Poikkeuksena tästä olisi 234 §:ssä tarkoitetun vakuuden hyväksymistä koskeva päätös, joka olisi voimassa enintään kymmenen vuotta. Nykyisin vakuuksien hyväksyttävyys tarkistetaan kuuden vuoden välein.

Lisäksi osa työ- ja elinkeinoministeriön päätöksistä on sellaisia, että ne on säännöllisesti päivitettävä. Ydinjätehuoltosuunnitelma on esim. päivitettävä kolmen vuoden välein, samoin pääsääntöisesti vastuumäärää, rahastotavoitetta ja alustavaa vastuumäärää koskeva vahvistamispäätös.

409 §. *Ydinjätehuoltoon liittyvän päätöksen peruuttaminen.* Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriön 406 §:ssä tarkoitetun päätöksensä peruuttaminen kokonaan tai osittain tulisi kysymykseen, jos se on perustunut virheellisiin tietoihin asiassa vaikuttavista tosiasioista. Peruuttaminen edellyttäisi lisäksi, että päätöksen haltijalle varattaisiin tilaisuus kohtuullisessa määräajassa korjata puute, jos se päätöksen haltijan toimin on mahdollista.

40 luku - Säteilyturvakeskuksen ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvia lupa- ja hyväksymispäätöksiä sekä ilmoituksia koskevat asiat

Säteilyturvakeskuksen ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvia lupa- ja hyväksymispäätöksiä sekä ilmoituksia koskevat täydentävät säännökset olisivat 40 ja 42 luvussa. Kyse olisi seuraavista:

- pienlaitokseksi hyväksyminen (20 §);
- ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksyminen (26 §);
- toimintalupa (30 ja 31 §);
- ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupa (32 ja 33 §);
- toimintailmoitus (34 §);
- ydinmateriaalien vientiä koskeva ilmoitus (35 §);
- ydinmateriaalivalvontaan liittyvät muut ilmoitukset (36 §);
- ilmoitusten toimittamisen määräajan pidentäminen (38 §);
- ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa koskeva täydentävä velvollisuus (39 §);
- ydinmateriaalivalvonnasta vapauttamisen hyväksyminen (41 §:n 3 momentti).

410 §. *Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen hakija ja ilmoitusvelvollinen.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen hakijalle ja ilmoitusvelvolliselle asetettavista yleisistä vaatimuksista. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin 5 luvussa säädettyyn.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajista, jotka voisivat hakea 20 §:n 2 momentin mukaista pienlaitokseksi hyväksymistä. Hakijan tulisi täyttää 20 §:ssä säädetty edellytykset. Toimintaluvan ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan hakijaan ja toimintailmoituksen tekijään sovellettaisiin 27 §:n 2 momenttia, jossa säädettäisiin hakijasta tai ilmoituksen tekijästä siten, että kyseessä olisi oltava elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentissa tai 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa

tarkoitettu yhteisö tai säätiö. Momentti olisi informatiivinen suhteessa II osassa säädettyihin asioihin koskeviin vaatimuksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymistä saisi hakea se, joka hakee lupaa ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiseen tai käyttöön tai jolla on kyseinen lupa. Ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamisluvan tai käyttöluvan hakijalta ja haltijalta vaaditaan kyseinen hyväksytty suunnitelma 26 §:n mukaan.

Muilta osin hakijasta tai ilmoituksen tekijästä ei olisi tarpeen säätää, vaan asia ilmenee II osan mukaisesti sitä koskevasta asiayhteydestä. Toiminta saattaa edellyttää lisäksi esim. ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaa tai turvajärjestelyjä, ja hakijan tai ilmoituksen tekijän olisi täytettävä nämä vaatimukset.

411 §. *Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvassa lupa- tai hyväksymispäätöksessä annettavat määräykset.* Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi antaa pienlaitokseksi hyväksymistä koskevassa päätöksessä kansallisen ydinlaitoksen ulkopuolisen sijoituspaikan valvonnan ja Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisia määräyksiä, jotka voisivat koskea esim. raportoinnin muotoa tai määrävälejä, jos toiminnanharjoittajan toiminta sitä vaatisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimintalupaa koskevassa päätöksessä annettavista määräyksistä, jotka voisivat koskea ydinmateriaalivalvonnan tai kahdenvälisistä sopimusten velvoitteiden noudattamista. Ydinmateriaalivalvonnan takia tarpeellisia lupamääräyksiä voisivat olla esim. kansainvälisen ydinmateriaalivalvonnan mahdollistamiseen liittyvät tai kansallisen valvontajärjestelmän ylläpidon kannalta tarpeelliset ehdot. Kyseeseen voisi tulla esim. Suomea sitovista ydinalan kansainvälisistä sopimuksista johtuvia velvollisuuksia, joita toiminnanharjoittajan olisi noudatettava. Yleisimmin kyse olisi ydinalan kahdenvälisen sopimusten velvoitteiden noudattamisen edellyttämistä ehdoista ydinmateriaalin hallussapitoa, tuontia, vientiä, siirtoa tai luovutusta koskevan toimintaluvan yhteydessä. Hallussapitoa tai luovutusta koskevan sopimuksen, jonka soveltamisalaan toiminta kuuluu, velvoitteet tulisivat vastaanottajan tietoon myös 21 §:n 2 momentissa ehdotetun alkuperämaaraajoitusta koskevan ilmoituksen kautta. Useat sopimusvelvoitteet eivät ilmene sopimuksista selkeästi, joten velvoitteiden kattava noudattaminen on syytä tarpeen mukaan varmistaa päätöksessä annettavin määräyksin. Lisäksi määräykset voisivat koskea salassapitoa ja tietojen suojaamista. Vastaavasti voitaisiin antaa määräyksiä ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymispäätöksessä ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevassa lupapäätöksessä.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamista koskevassa päätöksessä olisi määrättävä ajankohta, jolloin 4 ja 5 luvun säännöksiä ei enää sovelleta päätöksessä tarkoitettuihin ydinmateriaaleihin. Käyttötarkoitukseensa soveltumattomaksi muuttamisen yhteydessä ajankohdaksi voisi useimmiten tulla muuttamista koskeva ajankohta, jolloin Säteilyturvakeskus voisi tarvittaessa tarkastuksin varmentaa toiminnan olevan hakemuksen ja hyväksymispäätöksen mukainen. Loppusijoituksen yhteydessä ajankohdaksi voisi tulla esim. loppusijoituslaitokselle siirtämisen tai luovuttamisen ajankohta. Ajankohta voitaisiin sitoa päivämäärään tai tapahtumaan.

412 §. *Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen voimassaolo.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen voimassaolosta. Pykälän 1 momentin mukaan päätökset, jotka koskevat pienlaitokseksi hyväksymistä, ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymistä ja

ydinmateriaalivalvonnan säännösten soveltamisesta vapauttamista, olisivat voimassa toistaiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimintaluvan ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan voimassaolosta. Kuten nykyisin, luvat olisivat voimassa määräajan. Voimassaoloajan enimmäispituus voisi olla enimmillään kymmenen vuotta. Tätä voidaan pitää kohtuullisena aikana, jonka jälkeen toiminnan vaatimustenmukaisuutta olisi viimeistään arvioitava uudelleen. Toisaalta jatkoluvan hakeminen pidempään jatkuneelle toiminnalle ei olisi toimintaluvan haltijalle kohtuuttoman työlästä, kun ydinmateriaalivalvonnan menettelyjen ja käsikirjan ajantasaisuudesta olisi huolehdittu ja muut luvan myöntämisen edellytykset olisivat ennallaan.

Lisäksi 2 momentin mukaan luvassa olisi mahdollista määrätä, että toimintalupa lakkaa olemasta voimassa tietyillä perusteilla. Määräys toimintaluvan voimassaolon päättymisestä toiminnan keskeytyksen takia mahdollistaisi esim. sen, että ydinmateriaalia ei tuotaisi tai luovutettaisi saman luvan perusteella pitkän ajanjakson aikana hyvin erilaisissa olosuhteissa. Määräys toimintaluvan voimassaolon päättymisestä toimintaan liittyvän hankkeen raukeamisen tai peruuntumisen vuoksi mahdollistaisi myös esim. ydinlaitoshankkeisiin liittyvien alihankkijoiden ydinalan tietoaineistojen hallussapitoa koskevien lupien päättämisen, jos ydinlaitoshanke peruuntuu ja samalla peruste hallussapidolle poistuu. Momentin mukaan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan voimassaolo päättyisi, jos lupaa koskeva sopimus lakkaisi olemasta voimassa.

413 §. *Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen muuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalivalvontaan liittyvien päätösten muuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan toimintaluvan tai ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan haltija taikka se, johon hyväksymispäätös on kohdistettu, voisi hakea luvan tai hyväksymisen muuttamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta hakea ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymispäätöksen muuttamista, jos suunnitelmaan tehdään muita kuin vähäisiä muutoksia. Hyväksytyn suunnitelman olisi oltava ajan tasalla, kun ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamisluvasta tai käyttöluvasta päätetään. Muita kuin vähäisiä muutoksia ydinmateriaalivalvonnan tavoitteiden kannalta olisivat etenkin sellaiset, jotka viivästyttävät ydinmateriaalivalvonnan velvoitteisiin varautumiseksi tarpeellisia toimenpiteitä kokonaisaikataulun kannalta merkittävästi. Toimintaluvan ja yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan muuttamista olisi haettava, jos luvassa tarkoitetussa toiminnassa tapahtuu muita kuin vähäisiä muutoksia verrattuna siihen, mikä on hyväksytty päätöksen yhteydessä.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskukselle annettu määräystenantovaltuus, joka koskisi 2 momentissa tarkoitettuja vähäisiä muutoksia.

414 §. *Ydinmateriaalivalvonnan lupiin ja hyväksymisiin liittyvät ilmoitusvelvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin ydinmateriaalivalvontaan liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista. Pykälän 1 kohta liittyy kiinteästi 413 §:n 2 momenttiin. Mainitussa lainkohdassa tarkoitettua muutoksesta, jota varten ei ole velvollisuutta hakea luvan tai hyväksymispäätöksen muuttamista, olisi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle viipymättä. Kyseessä voisi esim. toimintaluvan osalta olla aiempaan verrattuna vastaavan tasoiseksi muuttuneen kirjanpitoimenettelyn päivittäminen ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaan.

Pykälän 2 kohdan mukaan Säteilyturvakeskukselle olisi ilmoitettava viipymättä, jos ydinmateriaalivalvonnasta vapautettavalle ydinmateriaalille tehtävän 41 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun toimenpiteen ajankohta muuttuu.

415 §. *Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin toimintaluvan ja muun ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen peruuttamisesta. Peruuttaminen olisi mahdollista päätöksen haltijan hakemuksesta. Tällä menettelyllä toimintaluvan haltija voisi esim. vapautua luvassa asetetuista ja muuten luvan haltijalle kuuluvista velvollisuuksista, jos varsinainen ydinenergian käyttö olisi päättynyt lopullisesti ennen luvan voimassaoloajan päättymistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa Säteilyturvakeskus voisi omasta aloitteestaan peruuttaa toimintaluvan. Momentin 1 kohdan mukainen peruuttaminen voisi tulla kysymykseen, jos hakija on antanut virheellisiä tietoja siten, että niillä on olennaista merkitystä lupa- tai hyväksymispäätöksen harkintaan.

Momentin 2 kohdan mukaan pienlaitokseksi hyväksymistä koskeva päätös voitaisiin peruuttaa, jos toiminnanharjoittaja ei enää täytä 20 §:n 2 momentissa säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä. Vastaavasti 2 kohdan mukaan toimintalupa voitaisiin peruuttaa, jos 31 §:ssä säädetty edellytykset eivät enää täyty, ja yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupa, jos 33 §:ssä säädetty edellytykset eivät enää täyty. Lisäksi peruuttamisen edellytyksenä olisi, että tällaisissa tilanteissa havaittuja puutteita ei ole korjattu määräajassa eli käytännössä puutteiden korjaamiseen on annettava mahdollisuus ennen luvan peruuttamista.

Momentin 3 kohdan mukaan lupa tai hyväksyminen voitaisiin peruuttaa myös, jos päätöksen haltija olennaisella tavalla laiminlyö tai rikkoo ydinmateriaalivalvonnan velvoitteita tai ydinmateriaalivalvontaa koskevaa päätöstä. Momentin 3 kohdan soveltaminen edellyttäisi lisäksi, että laiminlyöntiä tai rikkomusta ei ole korjattu asetetussa määräajassa. Velvoitteiden rikkominen voisi olla esim. kirjanpidon laiminlyöntiä tai oma- ja ulkovalvontaan liittyvien velvoitteiden rikkomista.

Momentin 4 kohdan mukaan luvan tai päätöksen peruuttaminen tulisi kyseeseen myös, jos luvan tai päätöksen haltija tai sen saanut yhteisö tai säätiö purkautuu, lopettaa toimintansa, joutuu konkurssiin tai muuten menettää oikeuskelpoisuutensa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin peruuttamisen yhteydessä toteutettavista ydinmateriaaleja koskevista toimituksista. Päätöksessä olisi mahdollista määrätä, miten ydinmateriaalien kanssa tulee menetellä. Näitä toimia voisivat käytännössä olla esim. ydinalan tietoa- ja materiaalien hävittäminen, ydinmateriaalien luovuttaminen toiselle luvan haltijalle tai viime kädessä ydinmateriaalin luovuttaminen valtiolle. Momentissa olisi myös viittaus 372 §:ään, jossa säädetään ydinmateriaalien ottamisesta valtion haltuun. Mainitun pykälän mukaan toiminnanharjoittaja vastaisi kustannuksista, jotka valtiolle aiheutuu tarvittavista toimenpiteistä.

41 luku - Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoksiin ja ydinaineen talteenottolaitoksiin liittyviä päätöksiä ja lausuntoja koskevat asiat

Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoksiin ja ydinjätehuoltoon liittyviä päätöksiä ja lausuntoja koskevat täydentävät säännökset olisivat 41 ja 42 luvussa. Kyse olisi seuraavista:

- ydinlaitosten ympäristön säteilytarkkailua koskevan suunnitelman hyväksyminen (56 §:n 2 momentti);
- mittauksen ja analyysien tekemistä koskeva hyväksyminen (63 §:n 2 momentti);

- sijaintipaikan soveltuvuuslausunto (68 §);
- sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskeva lausunto (70 §);
- ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto (81 §);
- ennakkotietoa koskeva päätös (82 §);
- ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksyminen (83 §);
- ydinlaitoksen suunnitteluperusteiden muuttamisen hyväksyminen (84 §);
- ydinlaitoksen rakentamisen aikana tapahtuvan kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun muuttamisen hyväksyminen (85 §);
- ydinlaitoksen käytön aikana tapahtuvan laitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun merkittävän muuttamisen periaatesuunnitelman ja sitä tarkentavan järjestelmäsuunnittelun hyväksyminen (86 §);
- ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavan muutoksen hyväksyminen ydinlaitoksen käytön aikana (87 §);
- ydinlaitoksen rakentamisen tai käytön aikana tapahtuvan säteilymittausjärjestelmien muutosten hyväksyminen (88 §);
- ydinlaitoksen toiminnan kannalta laitoksen järjestelmään rinnastettavaan tärkeään kokonaisuuteen tehtävää muutosta koskevan suunnitelman hyväksyminen (90 §);
- luokituksen muuttamisen hyväksyminen (93 §);
- loppusijoituslaitoksen suunnittelun muuttamisen tai tarkentamisen sekä luokituksen muuttamisen hyväksyminen (94 §);
- rakentamislain säännösten nojalla annetuista vaatimuksista poikkeamista koskeva hyväksyminen (98 §:n 2 momentti);
- yleisten vaatimusmäärittelyjen hyväksyminen (101 §);
- tarkastustoiminnan toimivallan jaon vahvistaminen tai siitä poikkeamisen hyväksyminen (103 §);
- yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksen perusteella tehtävä päätös (104 §);
- ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä ja niiden valmistusta koskevien suunnitelmien sekä niihin tehtävien merkittävien muutosten hyväksyminen (114 §);
- ydinpolttoaineen koe-erän valmistuksen aloittamisen hyväksyminen (115 §);
- ydinpolttoaineen ja säätöelementtien hyväksyminen käyttöön (116 §);
- ydinpolttoaineen käyttöä reaktorissa koskevan suunnitelman hyväksyminen (117 §);
- ydinpolttoaineen ja säätöelementtien korjaamiseen liittyvän valmistussuunnitelman hyväksyminen sekä korjatun ydinpolttoaineen ja säätöelementin käyttöönoton hyväksyminen (119 §);
- ydinvoimalaitoksen ohjaajan hyväksyminen (131 §);
- turvallisuusteknisten käyttöehtojen hyväksyminen (133 §);
- turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poikkeamisen hyväksyminen (134 §);
- ikääntymisen hallintaohjelman hyväksyminen (140 §);
- pätevyiden määräaikaistarkastusten ohjelman hyväksyminen (142 §);
- pätevyissä määräaikaistarkastuksessa havaittuun poikkeamaan liittyvä hyväksyminen (143 §);
- tiettyjen laitteiden osalta henkilöiden, liitosmenetelmien ja valmistusmenetelmien hyväksyminen (145 §);
- määräaikaisen turvallisuusarvioinnin perustelleella tehtävä päätös (147 §);
- turvaohjesäännön hyväksyminen (153 §);
- turvasuunnitelman hyväksyminen (154 §);
- turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksyminen (156 §);
- valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevien säännösten soveltamisesta poikkeamisen hyväksyminen (172 §);
- valmiussuunnitelman hyväksyminen (176 §);

- ydinlaitoksen uudelleen käynnistämistä koskevan suunnitelman hyväksyminen valmiustilanteen purkamisen jälkeen (181 §);
- päätös säteilyvaaratilanteesta vallitsevaan altistustilanteen siirtymisestä (182 §);
- ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksyminen (185 §);
- käytöstäpoistosuunnitelman hyväksyminen (207 §);
- ydinjätteiden ydinenergialain mukaisesta valvonnasta vapauttamista koskeva hyväksyminen (208 §);
- ydinlaitoksen rakennuksen ja laitosalueen osan ydinenergialain mukaisesta valvonnasta vapauttamista koskeva hyväksyminen (209 §);
- pakkauksen hyväksyminen (213 §);
- tutkimuslaitosta koskeva ydinjätteiden jätehuollosta huolehtimista koskeva hyväksyminen (214 §:n 3 momentti ja 220 §:n 3 momentti);
- ydinjätteiden tuonnin, viennin ja siirron toteuttamista koskeva hyväksyminen (223 §);
- käyttöönottosuunnitelman hyväksyminen (328 §);
- varastoinnin aloittamisen hyväksyminen (329 §);
- ydinpolttoaineen lataamista reaktoriin koskeva hyväksyminen (330 §);
- ydinvoimalaitoksen käytön aloittamisen hyväksyminen (331 §);
- ydinvoimalaitoksen käyttöönoton vaiheisiin liittyvä hyväksyminen (332 §);
- muiden ydinlaitosten kuin ydinvoimalaitoksen käytön aloittamisen hyväksyminen (333 §);
- ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen hyväksyminen käytöstäpoistetuksi (337 §);
- loppusijoituslaitoksen sulkemissuunnitelman hyväksyminen (338 §);
- loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen hyväksyminen (340 §);
- säännöllisten tietojen toimittamista koskevan suunnitelman hyväksyminen (381 §);
- STUK-määräyksestä poikkeamisen hyväksyminen (399 §);
- ydinlaitoksen toimintaa poikkeusoloissa koskeva hyväksyminen (400 §).

Säteilyturvakeskuksen ydinaineen talteenottolaitoksiin liittyviä päätöksiä koskevat täydentävät säännökset olisivat myös 41 ja 42 luvussa, ks. 56 §:n 2 momentti ja 63 §:n 2 momentti, joiden soveltaminen perustuu 19 lukuun, 208 ja 209 §, joiden soveltaminen perustuu 28 lukuun, ja 381 §, jonka soveltaminen perustuu 397 §:ään, sekä 154, 291, 351, 352, 354 ja 399 §.

416 §. Lausunnon ja ennakkotiedon hakija. Pykälän 1 momentin mukaan sijaintipaikan soveltuvuuslausuntoa ja sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevaa lausuntoa saisi hakea Säteilyturvakeskukselta elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisö tai säätiö, jolla on hallinnassaan ydinlaitoksen sijaintipaikka tai maakaaren (540/1995) 2 luvun 7 §:ssä tarkoitettu esisopimus hallinnan saamiseksi sijaintipaikkaan.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinlaitoskonseptia koskevaa lausuntoa saisi hakea Säteilyturvakeskukselta elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisö tai säätiö.

Pykälän 3 momentin mukaan ennakkotietoa saisi hakea Säteilyturvakeskukselta ydinlaitoskonseptista annetun myönteisen lausunnon haltija tai siihen käyttöoikeuden saanut.

417 §. Ydinlaitoksen, ydinjätehuollon ja kuljetuksen turvallisuuteen liittyvän hyväksymisen hakija. Pykälässä säädettäisiin hyväksymispäätöksiä hakevien toimijoiden vaatimuksista. Pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa ydinlaitoksen, ydinjätehuollon ja kuljetuksen turvallisuuteen liittyvissä asioissa hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta saisi hakea luvanhaltija. Ydinlaitoskonseptista annetun myönteisen lausunnon haltija tai siihen

käyttöoikeuden saanut saisi kuitenkin myös hakea 83 §:ssä säädettyä kokonais- ja järjestelmäsunnittelun hyväksymistä, koska tässä hankevaiheessa ei vielä pääsääntöisesti ole luvanhaltijaa. Luvanhaltija hakisi myös 214 §:n 3 momentissa säädettyä hyväksymistä, mutta sovellettaessa mainittua lainkohtaa 220 §:n 3 momentin 5 kohdan b alakohdan nojalla, hakemuksen tekisi tutkimuslaitos, koska luvanhaltijaa ei tällaisessa tilanteessa ole.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa voisi sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hakea hyväksymistä ydinlaitoshankkeen periaatepäätöksen haltija. Hakemuksen käsittely edellyttää kuitenkin tällöin usein, että laitосkonseptista on käytettävissä riittävästi tietoa. Momentin mukaan myös se, joka aikoo kuljettaa ydinaineita tai ydinjätteitä, saisi hakea 185 §:ssä säädettyä hyväksymistä. Pääsääntöisesti kuljetuksen hyväksymistä hakevat luvanhaltijat.

Pykälän 3 momentin mukaan luvanhaltijat ja ydinlaitoshankkeen periaatepäätöksen haltija saisivat myös yhdessä hakea yleisten vaatimusmäärittelyjen hyväksymistä. Tämä vastaisi jo nykyisin noudatettua menettelyä ja tehostaa ydinlaitokseen tehtävien rakenteiden ja laitteiden hankintoja erityisesti pitkäaikaista valmistusta vaativien laitteiden osalta.

418 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvän hyväksymispäätöksen hakija.* Pykälässä säädetäisiin ydinaineen talteenottolaitokseen liittyvien hyväksymispäätösten hakijaa koskevista vaatimuksista. Pykälän 1 momentissa mainituissa ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvissä asioissa hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta saisi hakea tällaista laitosta koskevan luvan haltija.

Pykälän 2 momentin mukaan turvasuunnitelman hyväksymistä saisi 1 momentissa säädetyn lisäksi hakea se, jolla on ydinaineen talteenottolaitosta koskeva rakentamislupahakemus vireillä. Hyväksytty turvasuunnitelma on mainitun luvan myöntämisen edellytys.

419 §. *Määräykset ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistamiseksi.* Pykälässä säädetäisiin 417 §:ssä tarkoitetuissa hyväksymispäätöksissä annettavista määräyksistä. Näiden tulisi olla asianomaisen päätöksen myöntämisen edellytysten toteuttamisen ja turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä 1–17 kohdassa tarkoitetuista seikoista sekä niitä täydentävästä 18 kohdasta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun toteuttamisesta. Kohta liittyisi 56 §:ssä säädettyyn ympäristön säteilytarkkailun suunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen ja 63 §:n 2 momentissa säädettyyn mittausten ja analyysien tekemistä koskevaan hyväksymiseen. Määräyksiä voitaisiin antaa esim. toteutettavien mittausten laadusta, laajuudesta tai toteuttamisen ajankohdasta.

Momentin 2 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinlaitoksesta ja sen järjestelmistä sekä niitä koskevista suunnitelmista ja niihin liittyvästä turvallisuuden osoittamisesta. Kohta kattaisi 10 luvun ydinlaitoksen suunnittelun ja arvioinnin hyväksymistä koskevan päätöskokonaisuuden. Käytännössä määräyksiä voitaisiin antaa esim. hyväksymiseen liittyvistä täydentävistä vaatimuksista erilaisten selvitysten muodossa tai niitä koskevasta laadunvalvonnasta ja siihen liittyvistä menettelyistä.

Momentin 3 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinlaitoksen rakennuksesta, rakenteista ja laitteista sekä niihin sovellettavista vaatimuksista. Hyväksymiset koskisivat 98 §:ssä tarkoitettua poikkeamispäätöstä rakentamislain nojalla annettujen vaatimusten soveltamisesta ja 101 §:ssä tarkoitettua yleisten vaatimusmäärittelyjen

hyväksymistä. Määräykset voisivat koskea esim. laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyviä menettelyllisiä määräyksiä tai lisätestauksia.

Momentin 4 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa Säteilyturvakeskuksen päätöksessä, joka tehtäisiin yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamisen perusteella. Määräykset voisivat koskea yksityiskohtaiseen tekniseen suunnitelmaan liittyviä täydentäviä selvityksiä sekä valmistuksen tai asennuksen aikana huomioon otettavia seikkoja.

Momentin 5 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinpolttoaineesta ja säätöelementeistä sekä niitä koskevista suunnitelmista. Hyväksymisistä, joita määräykset voisivat koskea, säädettäisiin 12 luvussa.

Momentin 6 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa käytetyn ydinpolttoaineen siirtämiseen käytettävästä pakkauksesta, jota koskevasta hyväksymisestä säädettäisiin 213 §:ssä.

Momentin 7 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinlaitoksen ja sitä koskevien laajojen laitosmuutosten käyttöönotosta sekä käyttöönoton keskeisiä vaiheita koskevista täydentävistä vaatimuksista, jotka ovat tarpeen turvallisen käyttöönoton varmistamiseksi. Kohta koskisi 328–333 §:ssä säädettyjä hyväksymisiä ja näihin liittyvien täydentävien hyväksymis- ja tarkastusvelvoitteiden määräämistä. Käyttöönottosuunnitelman hyväksymispäätöksessä, josta säädettäisiin 328 §:ssä, Säteilyturvakeskus voisi määritellä tapauskohtaisesti ne käyttöönoton vaiheet, joihin siirtyminen edellyttää Säteilyturvakeskuksen erillistä hyväksymistä. Käytännössä tämä koskee ydinvoimalaitoksen reaktorin ensimmäisen käynnistämisen jälkeisiä käyttöönoton vaiheita, joissa reaktorin tehoa nostetaan portaittain. Menettelyllä mahdollistetaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä edellyttävien vaiheiden määrittäminen erilaisten projektien ja laitostyyppien turvallisuusmerkityksen mukaisesti. Lisäksi käyttöönoton keskeisiä vaiheita koskevilla täydentävillä tarkastusvelvoitteilla tarkoitettaisiin Säteilyturvakeskuksen tekemiä tarkastuksia esim. ennen 329 §:n mukaista tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin aloittamista ydinvoimalaitoksessa, ennen 330 §:n mukaista ydinpolttoaineen lataamisen aloittamista ydinvoimalaitoksen reaktoriin, ennen 331 §:n mukaista ydinvoimalaitoksen käytön aloittamista sekä ennen 333 §:n mukaista muun ydinlaitoksen kuin ydinvoimalaitoksen käytön aloittamista.

Momentin 8 kohdan mukaan hyväksymistä koskevia määräyksiä voitaisiin antaa turvallisuusteknisistä käyttöehdoista ja niistä poikkeamisesta. Tämä koskisi käytännössä 133 ja 134 §:ssä säädettyä päätöstä. Määräykset voisivat koskea esim. käyttöehtojen sisältöä ja poikkeamien osalta esim. sellaisia korvaavia toimia tai lisärajoituksia, joita turvallisuusteknisten käyttöehtojen poikkeamisen johdosta olisi tarpeen asettaa.

Momentin 9 kohdan mukaan ydinvoimalaitoksen ohjaajan tehtävistä ja niiden hoitamisesta sekä ydinvoimalaitoksista, joita ohjaajan pätevyys koskee, voitaisiin antaa hyväksymispäätöksessä määräyksiä. Ohjaajista säädettäisiin 131 §:ssä. Ohjaajilta vaadittava osaaminen ja kokemus ovat sidoksissa tiettyyn ydinvoimalaitokseen ja tiettyyn tehtävään, ja esim. käyttötoiminta voidaan organisoida eri tavoin. Samalla hakemuksella voidaan kuitenkin hakea hyväksymistä siihen, että ohjaaja voi toimia ohjaajana useissa ydinvoimalaitoksissa, jos laitokset ja ohjaajan tehtävät näillä ovat keskenään riittävän samankaltaiset.

Momentin 10 kohdan mukaan hyväksymispäätöksissä voitaisiin antaa määräyksiä ydinlaitoksen turvajärjestelyistä. Tämä koskisi erityisesti 154 §:ssä säädettyä turvasuunnitelmaa ja turvajärjestelyjen järjestämisen oikeasuhtaisuutta suhteessa riskeihin.

Momentin 11 kohdan mukaan hyväksymispäätöksessä voitaisiin antaa määräyksiä turvajärjestelyn vastuuhenkilön ja turvahenkilön tehtävistä ja niiden hoitamisesta. Kohta koskisi erityisesti 156 §:ssä säädettyä turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymistä sekä 153 §:ssä säädettyä turvaohjesäännön hyväksymistä, jossa määritellään yksityiskohtaisesti turvahenkilöiden toimintaa laitosalueella. Tältä osin voitaisiin antaa määräyksiä esim. menettelyjen tai välineiden oikeasuhtaisuudesta.

Momentin 12 kohdan mukaan tarkempia hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa valmiussuunnitelmasta, josta säädettäisiin 176 §:ssä. Määräykset voisivat olla esim. varusteluun tai niiden ylläpitämiseen liittyviä määräyksiä.

Momentin 13 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinjätehuollon toimien toteuttamisesta. Hyväksymiset liittyvät 20 ja 21 lukuun sisältyviin Säteilyturvakeskuksen päätöksiin. Käytännössä määräykset voisivat olla täydentäviä vaatimuksia liittyen esim. erilaisten selvitysten tai mittausten toteuttamista koskeviin velvollisuuksiin. Lisäksi määräykset voisivat koskea 214 §:n 3 momentissa ja 220 §:n 3 momentin 5 kohdan b alakohdassa tarkoitettua 214 §:n 3 momentin soveltamistilannetta, jossa tutkimuslaitoksen jätehuollon toteuttamisesta määrättäisiin tarkemmin ottaen huomioon, mitä siitä säteilylaissa säädetään.

Momentin 14 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistosta. Kohta liittyisi erityisesti 207 §:ssä säädettyyn käytöstäpoistoa koskevan suunnitelman hyväksymiseen ja 337 §:ssä säädettyyn käytöstäpoiston päättämistä koskevaan päätöksentekoon. Määräykset voisivat koskea esim. käytöstäpoiston toteuttamista tai jälkitoimia.

Momentin 15 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa loppusijoituslaitoksen sulkemisesta, mukaan lukien sen vaiheet, asiaa koskevassa päätöksessä (ks. 340 §). Määräykset voisivat koskea esim. dokumentaatiota koskevia vaatimuksia, alueen jälkivalvontaan liittyviä toimenpiteitä tai joitain vähäisiä muita toimenpiteitä, joita sulkemisen yhteydessä edellytettäisiin tehtäväksi.

Momentin 16 kohdan mukaan säännöllisesti toimitettavia tietoja koskevan suunnitelman hyväksymiseen liittyen voitaisiin antaa määräyksiä (ks. 381 §). Määräykset saattaisivat liittyä esim. määräväleihin.

Momentin 17 kohdan mukaan voitaisiin antaa määräyksiä vientivalvontaa koskevista velvoitteista tilanteessa, jossa kyse on ydinjätteiden viennin, tuonnin tai siirron toteuttamisen hyväksymistä koskevasta päätöksestä (ks. 223 §).

Momentin 18 kohdan mukaan hyväksymiseen liittyviä määräyksiä voitaisiin antaa muista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja päätöksen edellytysten toteutumiseen liittyvistä seikoista. Kohtaa voitaisiin soveltaa kaikkiin 417 §:ssä mainittuihin säännöksiin ja olisi luonteeltaan yleisempi.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi antaa valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevien säännösten soveltamisrajausta koskevassa päätöksessä sellaisia 173–181 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamiseen liittyviä määräyksiä, jotka ovat tarpeen valmiustilanteeseen varautumiseksi ja tarpeellisten toimien toteuttamiseksi valmiustilanteessa. Nämä voisivat koskea esim. korvaavia toimia, joita olisi syytä tehdä

tilanteessa, jossa varsinaisia valmiussäännöksiä ei sovellettaisi, mutta kokonaisuudessaan asiaa ei voitaisi jättää huomioon ottamatta.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi ennakkotietoa koskevassa päätöksessä antaa määräyksiä päätöksen soveltamista koskevista rajoituksista. Ennakkotietoa koskevan asian käsittelyssä ja ratkaisemisessa ei esim. aina ole käytettävissä kaikkea tarvittavaa tietoa, minkä vuoksi annettavassa päätöksessä voi olla tarpeen antaa määräyksiä päätöksen soveltamista koskevista rajoituksista.

420 §. *Viranomaisvalvonnasta vapauttamiseen liittyvät määräykset.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätteiden ja rakennusten tai niiden osien valvonnasta vapauttamista koskevaan päätökseen sisällytettävistä määräyksistä. Pykälässä annettaisiin Säteilyturvakeskukselle mahdollisuus antaa ydinjätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskevassa päätöksessä määräyksiä, jotka ovat tarpeen terveyshaitan ehkäisemiseksi, turvallisuuden varmistamiseksi tai säteilysuojelun toteuttamiseksi.

Pykälän 1 kohdan mukaisessa ydinjätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskevassa päätöksessä määräykset voisivat koskea esim. valvonnassa vapauttamisessa käytettäviä menettelyitä, valvonnasta vapautettavan ydinjätteen sisältämien radioaktiivisten aineiden määrää taikka kerralla tai jossain tietyssä ajassa vapautettavan ydinjätteen määrää. Vapautettaessa valvonnasta ydinjäte-eriä, joissa radioaktiivisen aineen määrä on vapauttamisrajaa korkeampi, mutta kuitenkin tasolla, josta ei aiheudu terveyshaittaa, annettavat määräykset voisivat koskea käytettäviä aktiivisuusrajoja, jättemääriä, jätteen vastaanottajaa sekä valvonnasta vapautuksessa käytettäviä menettelyjä. Ydinjätteen valvonnasta vapauttamista koskeva päätös voisi koskea jatkuvaa toimintaa tai yksittäistä ydinjäte-erää.

Pykälän 2 kohdan mukaan Säteilyturvakeskuksella olisi mahdollisuus antaa ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskevassa päätöksessä määräyksiä, jotka voisivat koskea esim. valvonnasta vapautettavan ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan sisältämän radioaktiivisen aineen määrää ja mahdollisia säteilytasoista aiheutuvia käyttörajoituksia, jos ydinlaitoksen rakennukseen tai sen osaan taikka laitosalueen osaan jää vapauttamisrajaa korkeampi määrä radioaktiivisia aineita.

421 §. *Kuljetusten turvallisuutta koskevat määräykset.* Pykälässä säädettäisiin 186 §:ssä säädetystä kuljetuksen hyväksymistä koskevassa päätöksessä annettavista määräyksistä. Säteilyturvallisuuden ja turvajärjestelyjen toteuttamiseksi voi esim. olla tarpeen antaa määräyksiä kuljetusreitistä, varustelusta tai säteilysuojelun toteuttamisesta. Lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa ajankohdasta, jolloin kuljetuksessa ei vaadittaisi turvahenkilöitä.

422 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevat määräykset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 418 §:ssä tarkoitetussa hyväksymispäätöksessä annettavista määräyksistä. Näiden tulisi olla asianomaisen päätöksen myöntämisen edellytysten toteuttamisen ja turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä 1–5 kohdassa tarkoitetuista seikoista. Momentin 1 kohta liittyisi 56 §:ssä ja 63 §:n 2 momentissa säädettyyn päätökseen, jota sovelletaan ydinaineen talteenottolaitokseen 191 §:n 1 momentin nojalla, 2 kohta 154 §:ssä nojalla hyväksyttyyn turvasuunnitelmaan, 3 kohta 352 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ja 4 kohta 381 §:ssä tarkoitettuun päätökseen, jota sovelletaan 397 §:n nojalla. Momentin 5 kohta liittyisi kaikkiin 418 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin 420 §:ään, jota sovellettaisiin vastaavasti ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden sekä tällaisen laitoksen tai sen osan tai laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskevaan päätökseen.

423 §. *Ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän päätöksen voimassaolo.* Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän Säteilyturvakeskuksen päätöksen voimassaolosta.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinvoimalaitoksen ohjaajan hyväksymistä koskeva päätös olisi määräaikainen. Päätös olisi ensimmäisen hyväksymisen yhteydessä voimassa enintään kaksi vuotta ja sen jälkeen enintään neljä vuotta. Voimassaolo määräytyisi ohjaajan osoittaman osaamisen perusteella. Päätöksen voimassaolo olisi vastaava kuin nykyisin. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymispäätös voisi olla voimassa määräajan. Ydinjätteiden tuonnin, viennin ja siirron toteuttamista koskeva hyväksymispäätös olisi jätesiidodirektiivin mukaisesti voimassa määräajan, joka on enintään kolme vuotta.

Pykälän 2 momentin mukaan muutoin kuin 1 momentissa säädetyiltä osin 417 §:ssä tarkoitettu ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvä hyväksymispäätös olisi voimassa toistaiseksi, jollei hakemuksesta muuta johdu tai jäljempänä toisin säädetä.

Pykälän 3 momentin mukaan ennakkotietoa koskeva päätös ja päätös, jonka mukaan hyväksytään poikkeaminen määräyksen vaatimuksesta 399 tai 400 §:n nojalla, voitaisiin määrätä olemaan voimassa määräajan.

424 §. *Kuljetuksen hyväksymistä koskevan päätöksen voimassaolo.* Pykälässä säädettäisiin kuljetuksen hyväksymistä koskevan päätöksen voimassaolosta. Pykälän 1 momentin mukaan kuljetuksen hyväksymistä koskeva päätös olisi voimassa määräajan, joka on enintään kolme vuotta. Tämä vastaisi kumottavan lain nojalla myönnettyjen kuljetuslupien voimassaoloa.

Pykälän 2 momentin mukaan kuljetuksen hyväksymistä koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä, että se lakkaa olemasta voimassa, jos toimintaa ei aloiteta määräajassa päätöksen antamisesta tai se on ollut keskeytyneenä määrätyn ajan.

425 §. *Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvän päätöksen voimassaolo.* Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvä 418 §:ssä tarkoitettu hyväksymispäätös olisi voimassa toistaiseksi, jollei hakemuksesta muuta johdu tai jäljempänä toisin säädetä.

426 §. *Ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän päätöksen muuttaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan luvanhaltija voisi hakea Säteilyturvakeskukselta 417 §:ssä tarkoitettua asiaa koskevan ydinlaitoksen tai ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän hyväksymispäätöksen muuttamista. Hyväksymispäätöksen muuttamista olisi velvollisuus hakea momentin 1–4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Momentin 1 kohdan mukaan päätökseen olisi haettava muutosta, jos muutetaan päätöksessä hyväksyttyä turvasuunnitelmaa. Tämä koskisi kaikkia muutoksia niiden merkittävyydestä riippumatta.

Momentin 2 kohta koskisi tilanteita, joissa muutoin kuin vähäisellä tavalla muutetaan päätöksessä hyväksyttyjä turvallisuusteknisiä käyttöehtoja (esim. tavalla, jolla voi olla vaikutusta niiden tulkintaan), ikääntymisen hallintaohjelmaa, pätevyötyjen määräaikaistarkastusten ohjelmaa, valmiussuunnitelmaa taikka ydinlaitoksen tai sen laajojen

laitosmuutosten käyttöönottosuunnitelmaa. Vähäisille muutoksille ei tarvitsisi hakea hyväksymistä, ja näihin liittyvistä ilmoituksista säädettäisiin 2 momentissa.

Momentin 3 kohdan mukaan muutosta olisi haettava, jos muutetaan merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä ympäristön säteilytarkkailun toteuttamista koskevaa suunnitelmaa.

Momentin 4 kohdan mukana muutosta olisi haettava myös, jos muutetaan merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä muuta kuin 1–3 kohdassa tarkoitettua ydinlaitoksen tai ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvää asiaa. Nämä voisivat liittyä esim. valvonnasta vapauttamista, käytöstäpoistoa taikka rakenteita tai laitteita koskevien päätösten muuttaminen. Merkittävää on, että muutos kohdistuisi päätöstä koskevan asian keskeisiin osiin siinä määrin, että toiminta ei enää vastaisi päätöksessä edellytettyä.

Pykälän 2 momentti täydentäisi 1 momentin sääntelyä. Luvanhaltijan olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetussa asiassa tehtävä muutos tiedoksi ennen sen toteuttamista, jos muutos ei mainitun kohdan mukaan edellyttäisi asianomaisen hyväksymispäätöksen muuttamista koskevaa hakemusta.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus siitä, milloin muutos olisi 1 momentissa tarkoitettu.

427 §. Kuljetuksen hyväksymispäätöksen muuttaminen. Pykälän mukaan luvanhaltija tai kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija voisi hakea hyväksymispäätöksen muuttamista Säteilyturvakeskukselta. Hyväksymispäätöksen muuttamista olisi velvollisuus hakea, jos hyväksyttyyn kuljetukseen tehdään muita kuin vähäisiä muutoksia säteilyturvallisuutta, turvasuunnitelmaa tai kuljetusjärjestelyjä koskevissa asioissa. Lisäksi pykälässä olisi viittaus 188 §:ään, jossa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa manituissa asioissa tapahtuneista vähäisistä muutoksista Säteilyturvakeskukselle.

428 §. Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvän päätöksen muuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija voisi hakea Säteilyturvakeskukselta 418 §:ssä tarkoitettua asiaa koskevan hyväksymispäätöksen muuttamista. Hyväksymispäätöksen muuttamista olisi velvollisuus hakea momentin 1–3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin muutoksen hakemisesta hyväksyttyyn turvasuunnitelmaan. Kaikkiin muutoksiin olisi haettava hyväksymistä. Momentin 2 kohdan mukaan muutosta olisi haettava, jos muutetaan merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä ympäristön säteilytarkkailun toteuttamista koskevaa suunnitelmaa. Momentin 3 kohta kattaisi muut päätökset, jos muutetaan merkittävästi laitoksen turvallisuuteen liittyvää muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua asiaa.

Pykälän 2 momentti täydentäisi 1 momentin sääntelyä. Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan olisi toimitettava Säteilyturvakeskukselle hyväksyttyyn ympäristön säteilytarkkailun toteuttamista koskevaan suunnitelmaan tehtävä muu kuin merkittävä muutos tiedoksi ennen sen toteuttamista.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

429 §. Ydinlaitoksen, ydinjätehuollon, ydinaineen talteenottolaitoksen ja kuljetuksen turvallisuuteen liittyvän päätöksen sekä ennakkotiedon ja lausunnon peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen tekemän hyväksymisen, lausunnon tai ennakkotiedon peruuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi peruuttaa 417 ja 418

§:ssä tarkoitetun päätöksensä kokonaan tai osittain päätöksen haltijan hakemuksesta tai tilanteessa, jossa 426–428 §:ssä säädettyä velvollisuutta hakea päätökseen muutosta on olennaisella tavalla laiminlyöty.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinvoimalaitoksen ohjaajan ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymisen peruuttamisen edellytyksistä. Momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi peruuttaa hyväksymispäätöksen kokonaan tai määräajaksi, ja se voitaisiin tehdä myös asianomaisen henkilön hakemuksesta. Momentin 1 kohdan mukaan peruuttaminen voitaisiin tehdä, jos kävisi ilmi, että hakemuksessa on annettu sellaisia virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymiseen. Momentin 2 kohdan mukaan peruuttaminen voitaisiin tehdä, jos henkilö ei enää täytä hänelle asiaa koskevassa pykälässä asetettuja hyväksymisen edellytyksiä eikä puutteita ole korjattu määräajassa. Tämä tarkoittaa, että tällaisissa tilanteissa olisi aina ensin annettava mahdollisuus puutteiden korjaamiseen. Momentin 3 kohdan mukaan hyväksyminen voitaisiin peruuttaa, jos ohjaaja tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilö tuomitaan lainvoimaisella tuomiolla sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtävään. Rikoksen tulisi olla luonteeltaan sellainen, jolla on suoraan merkitystä henkilön tehtävän hoitamisen kannalta. Tällainen voisi olla esim. salassapitorikos, joka on kohdistunut ehdotetussa laissa tarkoitettuihin salassa pidettäviin tietoihin tai ydinennergian käyttörikkos. Kyse olisi kuitenkin aina tapauskohtaisesta harkinnasta. Momentin 4 kohdan mukaan hyväksyminen voitaisiin peruuttaa olennaisiin ja vakaviin puutteisiin ja laiminlyönteihin liittyvistä syistä. Momentin 5 kohdan mukaan hyväksyminen voitaisiin peruuttaa myös silloin, jos hyväksytty henkilö on pysyvästi lopettanut tehtävät, joita hyväksyminen koskee. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilön varahenkilön hyväksyminen peruutettaisiin vastaavasti kuin turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksyminen. Varahenkilöön sovellettaisiin 156 §:n mukaan, mitä turvajärjestelyjen vastuuhenkilöstä säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi peruuttaa muun 417 tai 418 §:ssä tarkoitetun hyväksymispäätöksen kuin ohjaajan tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymispäätöksen sekä 416 §:ssä tarkoitetun lausunnon ja ennakkotietoa koskevan päätöksen, jos se on perustunut virheellisiin tietoihin asiaan vaikuttavista tosiasioista tai olosuhteet ovat päätöksen tai lausunnon antamisen jälkeen olennaisesti muuttuneet. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen, kun esim. tutkimustiedon perusteella saadaan lisätietoja tai hakemusaineistoa olisi vääristelty. Säteilyturvakeskuksen olisi kuitenkin ennen peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä varattava päätöksen tai lausunnon haltijalle tilaisuus kohtuullisessa määräajassa korjata puute, milloin se päätöksen tai lausunnon haltijan toimin on mahdollista.

Pykälän 4 momentissa olisi kuljetusta koskevan hyväksymispäätöksen peruuttamista koskeva informatiivinen säännös. VAK-lain 138 §:n säädetään viranomaisen hyväksymispäätöksen peruuttamisesta. Ydinennergialain ja VAK-lain mukainen kuljetuksen hyväksymistä koskeva asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin samalla päätöksellä.

430 §. *Päätöksen peruuttamiseen liittyvät täydentävät säännökset.* Pykälässä olisi päätöksen peruuttamista koskevat täydentävät säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinjätteiden tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskevan päätöksen peruuttamisen seurauksena se, johon päätös on kohdistettu (eli asianomaisen ydinlaitoksen luvanhaltijaa tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaa), olisi velvollinen huolehtimaan päätöksessä tarkoitetuista jätteistä siltä osin kuin se mahdollista ja käytännöllisin toimin toteutettavissa. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että valvonnasta vapauttamista koskevan päätöksen mukaisesti ennen

sen peruuttamista esim. jäteasemalle, metallien kierrätykseen tai muuhun jatkokäyttöön luovutettuja jäte-eriä ei tarvitsisi palauttaa takaisin ydinlaitokselle päätöksen peruuttamisen seurauksena, jos tämä ei enää olisi mahdollista ja käytännöllisin toimenpitein toteutettavissa.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus voisi pidättää ydinvoimalaitoksen ohjaajan ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hoitamasta tehtäviään, kun hyväksymispäätöksen peruuttaminen on tullut vireille. Pidättäminen voisi jatkua siihen asti, kunnes hyväksymispäätöksen peruuttamista koskeva päätös on tullut lainvoimaiseksi. Tämä saattaisi erityisesti olla tarpeen, jos peruuttamisen syynä on 429 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettu peruste.

42 luku - Työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen päätöksiin liittyvät täydentävät säännökset

431 §. Hakemus. Pykälän 1 momentin mukaan hyväksymistä koskevassa asiassa hakemus työ- ja elinkeinoministeriölle ja Säteilyturvakeskukselle olisi tehtävä sähköisesti. Hakemuksessa olisi selvitettävä, miten hyväksymisen edellytykset täytetään, sekä esitettävä muut viranomaisharkinnan kannalta merkitykselliset selvitykset ja tarvittavat tiedot. Hakemuksesta olisi myös käytävä tarvittaessa ilmi, mihin aineistoon ja laskenta-, tutkimus- tai arviointimenetelmään annetut tiedot perustuvat. Lisäksi hakijalla olisi hakemuksen laatimista varten oltava käytettävissä riittävä asiantuntemus. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että hyväksymispäätöksen muuttamista koskeva hakemus olisi tehtävä riittävän ajoissa ennen muutoksen suunniteltua toteuttamista.

Yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevassa lupahakemuksessa olisi mm. oltava sopimusluonnos sekä muut lupaharkinnan kannalta olennaiset tiedot ja selvitykset, esim. toimijan taloudellista asemaa koskevat selvitykset. Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvassa lupahakemuksessa olisi oltava mm. selvitys 27 §:n 2 momentissa säädetyn vaatimuksen täytymisestä. Ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten vapauttamista koskeva hakemus voisi koskea kertaluontoista yksittäisen ydinmateriaalierän valvonnan päättämistä taikka pidemmällä ajanjaksolla useampaa ydinmateriaalierää koskevia käytöstäpoistokampanjoita. Mahdollista olisi esittää hakemuksessa menettelyt ja esim. useamman vuoden ajalle alustavat aikataulut sekä ilmoittaa tarkennetut aikataulut Säteilyturvakeskukselle niiden tullessa hakijan tietoon.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa säädettyä sovellettaisiin myös 416 §:ssä tarkoitetun lausuntoa ja ennakkotietoa koskevan asian vireille panemiseen Säteilyturvakeskuksessa.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

Pykälän 4 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

432 §. Viranomaisharkinnan perusteet. Pykälässä olisi työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen viranomaisharkintaa koskeva perussäännös. Harkinta olisi sidottua kyseisestä asiasta säädettyihin hyväksymisen edellytyksiin. Hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin ehdotetussa laissa samassa yhteydessä kuin asiaa koskevasta perusvaatimuksesta. Lisäksi asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen sovelletaan hallintolakia.

433 §. Tiedustelu luvanvaraisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön antaisi hakemuksen perusteella lausunnon siitä, vaaditaanko hakemuksessa yksilöityyn toimintaan lupa tai hyväksyminen ehdotetun lain mukaan. Momentin mukaan ministeriö antaisi

lausunnon, jos hakemus liittyy ydinlaitoksen lupa-asiaan taikka ministeriön toimivaltaan kuuluvaan ydinjätteitä tai ydinjätehuoltoa koskevaan asiaan. Ministeriö ottaisi kantaa myös sellaisissa ydinlaitoksia koskevissa lupa-asioissa, joissa Säteilyturvakeskus on lupaviranomainen. Tapauskohtaisesti voi olla esim. tarve arvioida, onko kysymyksessä ydinvoimalaitoksen luvassa ratkaistava asia vai onko kyse erillistä ydinteknistä laitosta koskevasta lupa-asiasta. Tarvittaessa ministeriön olisi asian selvittämiseksi pyydettävä Säteilyturvakeskukselta lausunto.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus antaisi hakemuksen perusteella lausunnon siitä, vaaditaanko hakemuksessa yksilöityyn toimintaan lupa tai hyväksyminen tai onko siitä tehtävä ilmoitus. Säteilyturvakeskus antaisi lausunnon muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Säteilyturvakeskus antaisi lausunnon mm. kaikissa ydinmateriaalivalvontaan liittyvissä lupa-, hyväksymispäätös- ja ilmoitustiedusteluissa sekä ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvissä hyväksymispäätöstiedusteluissa.

Kumottavan lain 8 §:n 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön on pyynnöstä annettava sitova ennakkotieto siitä, onko aiottuun toimintaan haettava lupa.

434 §. Ennakoarviointi. Pykälä vastaisi keskeiseltä sisällöltään kumottavan lain 55 §:n 4 momenttia siltä osin kuin se koskee ydinlaitosta ja ydinaineen talteenottolaitosta sekä tällaista laitosta koskevan hankkeen valmistelua. Pykälän mukaan Säteilyturvakeskus voisi ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevaa hanketta suunnittelevan hakemuksesta arvioida tiettyjä suunnitelmia. Arviointi voisi koskea laitosta ja sen sijaintipaikkaa koskevia suunnitelmia. Säteilyturvakeskus voisi antaa alustavia ohjeita siitä, mitä laitoksen turvallisuuden osalta sellaisissa suunnitelmissa olisi otettava huomioon. Lisäksi voidaan pyytää ennakoarviointia siitä, vaaditaanko asialle lain mukaan Säteilyturvakeskuksen lausuntoa tai hyväksymistä, mikä voi olla olennaista erityisesti muutosten arvioinnin yhteydessä.

Ennakoarviosta perittäisiin maksuasetuksen mukainen maksu. Maksullisuus perustuisi siihen, että kyseinen neuvonta olisi tyypillisesti luonteeltaan laajamittaista ja vaatii teknisten suunnitelmien arviointia, jotta ohjeistusta asiaan voidaan antaa. Muun ydinenergian käytön osalta sovellettaisi hallintolain 8 §:n neuvontaa koskevaa säännöstä. Hallintolain 8 §:n nojalla tapahtuva neuvonta on maksutonta.

435 §. Säteilyturvakeskuksen lausunnon tai ennakkotietoa koskevan päätöksen siirtäminen toiselle. Pykälän 1 momentin mukaan sijaintipaikan soveltuvuuslausunto, sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskeva lausunto, ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto ja ennakkotietoa koskeva päätös voitaisiin siirtää tai käyttöoikeus niihin luovuttaa toiselle toimijalle. Säännös mahdollistaisi joustavan toiminnan eri toimijoiden välillä erityisesti liittyen mahdollisiin monitoimijamalleihin, joita uusien teknologioiden käyttöönottoon saattaa liittyä. Käyttöoikeuden luovutus voisi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa esim. useampi yritys rakentaisi samalle laitospaikalle ydinlaitoksia tai toteuttaisi samaa ydinlaitoskonseptia. Momentin mukaan vastaanottajan olisi täytettävä vastaavat vaatimukset kuin lausunnon tai ennakkotietoa koskevan päätöksen hakijalta edellytetään (ks. 416 §) sekä saatava käyttöönsä lausunnon tai päätöksen valmisteluun liittyvät merkitykselliset aineistot tai jäljennös niistä.

Pykälän 2 momentin mukaan siirrosta tai käyttöoikeuden luovutuksesta olisi viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle. Ilmoituksessa olisi oltava selvitys siitä, miten vastaanottajaa koskevat 1 momentissa säädetyt vaatimukset täytetään. Lausunnon ja ennakkotiedon noudattaminen sen vastaanottajan osalta edellyttäisi 1 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Ennakkotiedon noudattamisesta säädettäisiin lisäksi 82 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus.

8.1.8 VIII OSA: ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

43 luku - **Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset**

436 §. *Arviointilaitoksia koskevat vaatimukset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitosta, päteväntielintä ja testauslaitosta (jäljempänä *arviointilaitos*) koskevista yleisistä vaatimuksista. Yleisiä vaatimuksia sovellettaisiin ehdotetussa laissa tarkoitettujen tehtävien kannalta. Lisäksi tarkastuslaitosten henkilökuntaan sovellettaisiin turvallisuusselvitystä koskevaa vaatimusta 379 §:n mukaisesti. Muihin vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksiin ei liity ehdotetun lain mukaista hyväksymismenettelyä. Vaatimukset olisivat vastaavat kuin muualla lainsäädännössä, ks. esim. painelaitelain 45 ja 46 §. Nykyisin asiasta säädetään yleisemmällä tasolla kumottavan lain 60 a §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentin riippumattomuutta koskevan vaatimuksen täydentämisestä ja 4 kohdan vaatimuksesta poikkeamisesta, kun kyseessä olisi tiettyihin käyttäjäryhmiin liittyviä vaatimustenmukaisuuden arviointeja tai tarkastuksia tekevstä tarkastuslaitoksesta. Näitä kutsutaan omatarkastuslaitokseksi. Omatarkastuslaitoksen tehtävät liittyvän saman organisaation toimintaan, jonka osa se itse on.

Pykälän 3 momentin mukaan luvanhaltijan tai valmistajan omaan testauslaitokseen sovellettaisiin, mitä omatarkastuslaitoksista säädetään. Myös näiden testauslaitosten osalta on tarpeen säätää tarkennuksia riippumattomuutta koskevasta vaatimuksesta ja poiketa vastuuvakuutusta koskevasta vaatimuksesta. Tällaisen luvanhaltijan tai valmistajan oman testauslaitoksen tehtävät rajattaisiin koskemaan kyseisen luvanhaltijan tai valmistajan laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkovia tai rikkomattomia tarkastuksia. Momentissa säädettäisiin myös luvanhaltijan testauslaitoksesta, jonka oikeudet tehdä 63 §:ssä tarkoitettuja mittauksia ja analyyskejä rajattaisiin koskemaan yksinomaan kyseistä luvanhaltijaa. Tällaiseen testauslaitokseen ei sovellettaisi 1 momentin 1 ja 4 kohtaa.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

437 §. *Arviointilaitoksen hyväksyminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitoksen, päteväntielimen ja testauslaitoksen hyväksymistä koskevasta hakemuksesta. Tarkastuslaitokset hakisivat hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta, mutta päteväntielimen ja testauslaitoksen hyväksymistä hakisi luvanhaltija. Tarkastuslaitoksen ja päteväntielimen tulisi olla Suomessa rekisteröity, ja tämä vaatimus olisi laissa uusi, mutta linjassa muun lainsäädännön kanssa (ks. esim. painelaitelain 45 §:n 1 kohta). Nykyisin hyväksymisestä säädetään kumottavan lain 60 a §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan hyväksymisen edellytyksenä olisi, että 436 §:ssä säädetyt vaatimukset täyttyvät. Vaatimusten täyttyminen osoitettaisiin ensi sijassa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön (FINAS) antamalla todistuksella. Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä myös muun tavan, joka antaa riittävän varmuuden edellytysten täyttymisestä. Säteilyturvakeskus voisi tarvittaessa täydentävästi arvioida vaatimusten täyttymistä. Tarkastuslaitoksesta edellytetään ydinlaitosten turvallisuuden erityisosaamista, mikä olisi otettava asianmukaisesti huomioon arviointiryhmässä. Käytännössä Säteilyturvakeskuksen asiantuntija on osallistunut FINASin arviointiryhmään. Tarvittaessa Säteilyturvakeskuksen asiantuntija voisi osallistua myös päteväntielimen ja testauslaitoksen arviointiryhmään.

Testauslaitos on usein muualla kuin Suomessa, jolloin FINASin antaman akkreditointitodistuksen sijasta vaatimusten täyttyminen osoitetaan yleensä muulla tavalla, esim. testauslaitoksen kotimaan kansallisen akkreditointielimen antamalla akkreditointitodistuksella, jos sen myöntämät akkreditoinnit tunnustetaan vastavuoroisesti akkreditointielimien vastavuoroisen tunnustamissopimuksen perusteella. Lisäksi Säteilyturvakeskus voisi tietyissä tilanteissa katsoa luvanhaltijan oman arvioinnin testauslaitoksesta riittäväksi. Käytännössä pätevyyden osoittamista koskevat menettelyt olisivat vastaavat kuin nykyisin.

Pykälän 3 momentissa täydennettäisiin 436 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä yleistä kelpoisuusvaatimusta. Momentin mukaan hyväksymisen edellytyksenä olisi rakentamislain 83 §:n mukaisten kelpoisuusvaatimusten soveltaminen, jos tarkastuslaitoksen tehtävänä on ydinlaitoksen rakenteiden yksityiskohtaisten teknisten suunnitelmien tarkastaminen.

438 §. *Hyväksymistä koskeva päätös ja hyväksymismenettely.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin arviointilaitoksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Säteilyturvakeskus voisi päätöksessä antaa toimintaa koskevia yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä, esim. liittyen ehdotetussa laissa säädettyyn salassapitovelvollisuuteen tai turvallisuusselvitystä koskevaan vaatimukseen. Päätös olisi voimassa toistaiseksi tai määräajan. Nykyisin päätöksen sisällöstä säädetään YEA 113 §:ssä, tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeissa E.1, E.5 ja E.12.

Pykälän 2 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

439 §. *Tarkastuslaitoksen tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 437 §:n nojalla hyväksytyn tarkastuslaitoksen tehtävistä. Ne liittyvät yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastukseen, vaatimustenmukaisuuden arviointiin, käyttöönottotarkastuksiin ja määräaikaistarkastuksiin, joista säädettäisiin 11 ja 15 luvussa sekä ydinlaitoksen painelaitteiden osalta painelaitelaissa. Nykyisin tarkastuslaitoksen tehtävistä säädetään kumottavan lain 60 §:ssä ja YEA 113 a §:ssä, ja tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeessa E.1.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin omatarkastuslaitoksen tehtäväaluetta.

440 §. *Pätevöintielimen tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen 437 §:n mukaan hyväksymän pätevöintielimen tehtävästä, joka olisi 141 §:ssä tarkoitetussa ainetta rikkomattomassa tarkastuksessa käytettävän menetelmän soveltuvaksi vahvistaminen. Nykyisin asiasta säädetään YEA 113 b §:ssä, ja tarkempia vaatimuksia on YVL-ohjeessa E.5.

441 §. *Testauslaitoksen tehtävät.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen 437 §:n mukaan hyväksymän testauslaitoksen tehtävistä, joista säädettäisiin 141 §:ssä ja 144 §:n 2 momentissa. Tehtävät olisivat vastaavat kuin nykyisin. Nykyisin pätevyistä määräraikaistarkastuksista määrätään YVL-ohjeessa E.5 ja laadunvalvontaan liittyvistä ainetta rikkomattomista tarkastuksista YVL-ohjeissa E.3, E.8, E.9, E.10 ja E.12.

Pykälän 2 momentin mukaan 63 §:ssä tarkoitettuja mittauksia ja analyysyjä taikka sellaisia 144 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ainetta rikkomattomia tarkastuksia, jotka eivät ole ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviä, saisi hoitaa FINASin antamalla akkreditointitodistuksella tehtäviin päteväksi todettu. Samoin kyseisiä ainetta rikkomattomia tarkastuksia saisi tehdä testauslaitos, joka on FINASin akkreditointitodistukseen rinnastettavalla tavalla todettu päteväksi tekemään niitä. Tällainen rinnastettava tapa voi olla esim. jonkin muun maan akkreditointielimen akkreditointi, jos kyseisen maan akkreditointielin on liittynyt

akkreditointielimien vastavuoroisiin tunnustamissopimuksiin. Näiltä testauslaitoksilta ei vaadittaisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin 144 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään testauslaitoksen hyväksymisestä laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia koskevasta tehtävästä osana yleisten vaatimusmäärittelyjen hyväksymistä, sekä 63 §:ssä tarkoitettuihin mittauksiin ja analyysihin, joiden tekeminen perustuisi 63 §:n 2 momentissa tarkoitettuun Säteilyturvakeskuksen hyväksymispäätökseen. Edellä 144 §:n 3 momentissa tarkoitettuja voivat olla esim. sarjavalmisteiset rakenteet tai laitteet ja ASME-standardin mukaan kokonaan valmistetut rakenteet ja laitteet.

Ydinaineen talteenottolaitokseen liittyviin mittauksiin ja analyysihin sovellettaisiin 191 §:n 2 momentin mukaan 63 §:ää.

Pykälän 4 momentissa olisi luvanhaltijan tai valmistajan omaa testauslaitosta koskeva täydentävä säännös.

Pätevöidyistä määräaikaistarkastuksista säädetään nykyisin YVL-ohjeessa E.5 ja laadunvalvontaan liittyvistä ainetta rikkomattomista tarkastuksista YVL-ohjeissa E.3, E.8, E.9, E.10.

442 §. *Sertifiointilaitoksen tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin päteväksi todetun sertifiointilaitoksen tehtäväksi 109 §:ssä tarkoitettu automaatiojärjestelmän järjestelmälustan vaatimustenmukaisuuden arviointi. Pätevyyden osoituksena vaadittaisiin FINASin akkreditointia tai rinnastettavaa tapaa. Rinnastettava tapa voi esim. olla jonkin muun maan akkreditointielimen akkreditointi, jos kyseisen maan akkreditointielin on liittynyt akkreditointielimien vastavuoroisiin tunnustamissopimuksiin.

443 §. *Pätevöintilaitoksen tehtävät.* Pätevöintilaitos määritellään painelaitelain 2 §:n 27 kohdassa painelaitedirektiivissä tarkoitetuksi tunnustetuksi kolmantena osapuolena olevaksi organisaatioksi, joka suorittaa painelaitteiden pysyviä liitoksia ja rikkomatonta aineenkoetusta tekevien henkilöiden sekä liitosmenetelmien pätevöintiä ja hyväksymistä (soveltuvaksi vahvistamista).

Pykälässä säädettäisiin pätevöintilaitoksien tehtävistä, joista olisi tarkemmat säännökset 141 ja 145 §:ssä. Pätevöintilaitos saisi hoitaa näitä tehtäviä ydinlaitosten painelaitteiden osalta ja myös muiden ydinlaitosten mekaanisten laitteiden ja rakenteiden osalta, mikä olisi laajempi tehtäväalue kuin painelaitelain 42 §:ssä säädetään. Koska painelaitelain mukaan hyväksytyt pätevöintilaitoksia ei ole kaikkialla käytössä tai niiden käyttö ei ole kokonaisturvallisuuden kannalta perusteltua, Säteilyturvakeskus voisi hyväksyä pätevöintilaitokseen toimintaan rinnastettavan muun menettelyn 145 §:n 2 momentin mukaisesti. Tällainen vastaava menettely voi esim. olla laite, joka valmistetaan kokonaan ASME-standardien menettelyjen mukaan. Nykyisin pätevöintilaitoksista määrätään YVL-ohjeessa E.3.

444 §. *Arviointilaitoksen ja sertifiointilaitoksen yleiset velvollisuudet.* Pykälän 1 momentissa säädetään arviointilaitoksen ja sertifiointilaitoksen tehtäväksi seurata tehtäviensä ja toimialansa sääntelyn kehittämistä. Arviointilaitos tai sertifiointilaitos voi toimiessaan havaita ydinlaitoksella turvallisuutta merkittävästi vaarantavia seikkoja liittyen ydinlaitoksen toimintaan (esim. luvanhaltijan tai sen toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluvan toimijan toimintaan), rakenteisiin tai laitteisiin (mukaan lukien automaatiojärjestelmän järjestelmälustat). Arviointilaitos tai sertifiointilaitos ilmoittaa näistä ensisijaisesti luvanhaltijalle, mutta pykälän mukaan myös Säteilyturvakeskukselle, jos havaittu seikka

vaarantaisi merkittävästi ydinlaitoksen turvallisuutta. Nykyisin asiasta määrätään YVL-ohjeissa. Pykälän 2 momentissa olisi päteväntilaitoksen velvollisuuksia koskeva informatiivinen viittaus painelaitelakiin.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus.

445 §. *Arviointilaitosta koskevat täydentävät velvollisuudet.* Pykälän 1 momentin mukaan tarkastuslaitosten olisi Säteilyturvakeskuksen kanssa yhteistyössä huolehdittava toiminnan yhtenäisyydestä ja sen kehittämisestä. Käytännössä Säteilyturvakeskus koordinoi tarkastuslaitosten toimintaa, ja tarkastuslaitosten tulisi osallistua tähän yhteistyöhön. Tarkastuslaitosten olisi myös vuosittain annettava Säteilyturvakeskukselle kertomus toiminnastaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa hyväksymisen edellytyksiä koskevasta muutoksesta. Velvollisuus koskisi päteväntielimen ja testauslaboratorion osalta luvanhaltijaa.

446 §. *Tarkastuslaitokseen sovellettava muu lainsäädäntö.* Pykälässä säädettäisiin tarkastuslaitoksen henkilökunnan rikosoikeudellisesta virkavastuusta, ja lisäksi vahingonkorvausvastuusta olisi informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin. Pykälässä ei enää olisi olla kumottavan lain 60 a §:n 6 momenttia vastaavaa viittaussäännöstä. Hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös tarkastuslaitoksiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä.

447 §. *Arviointilaitoksen hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen ja peruuttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen antaman arviointilaitoksen hyväksymispäätöksen muuttamisesta. Säteilyturvakeskus voisi muuttaa hyväksymispäätöstä, jos hyväksymisen edellytyksissä tapahtuisi olennaisia muutoksia. Tällaisia voisivat olla esim. muutokset hyväksymisen kannalta oleellisessa henkilöstössä tai pätevyysalueissa. Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin, milloin Säteilyturvakeskus voisi peruuttaa arviointilaitoksen hyväksymistä koskevan päätöksen. Vastaava sääntely on kumottavan lain 60 a §:n 3 momentissa.

44 luku - Tietoturvallisuus, salassapito ja vaitiolovelvollisuus

448 §. *Salassa pidettävän ja muun tietoaineiston tietoturvallisuus.* Pykälän 1 momentin vaatimus tietoturvallisuudesta huolehtimisesta olisi yleisvaatimus ja koskisi salassa pidettävän lisäksi myös muuta tietoaineistoa, jonka tietoturvallisuudesta olisi huolehdittava tiedon suojaustarpeen perusteella. Mitä suurempi suojaustarve tietoon liittyy esim. sen salassapidosta johtuen, sitä kattavammat tietoturvallisuuteen liittyvät menettelyt toimijalla olisi oltava. Tietoturvallisuus kattaa sekä fyysiseen tietoaineistoon sisältyvän tietoturvallisuuden että sähköisessä muodossa olevat tietoaineistot. Velvoite koskisi luvanhaltijoita, toimintaluvan haltijaa, näiden toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluvia sekä muita ehdotetussa laissa tarkoitettuja toimijoita (esim. ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöluvan tai rakentamisluvan haltija, kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija, muutoin kuin toimintaluvanvaraista ydinalan tietoaineiston käsittelyä harjoittava ja tarkastuslaitos).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin salassa pidettävän tietoaineiston käsittelystä. Momentin mukaan ehdotetussa laissa tarkoitetun toimijan olisi käsittelyn yhteydessä tunnistettava ja merkittävä salassa pidettävää tietoa sisältävät tietoaineistot ja huolehdittava siitä, että asiaton

pääsy tietoaaineistoihin estetään. Asiattomalla pääsyyllä tarkoitetaan sekä ulkopuolisia henkilöitä, mutta se voi tarkoittaa myös organisaation sisällä sellaisia henkilöitä, joiden työtehtävien hoitaminen ei edellytä salassa pidettäväksi määritellyn tiedon käsittelyä. Estäminen voi tapahtua esim. erilaisilla pääsynhallintajärjestelyillä. Tietojen merkitseminen tulisi tapahtua asianmukaisella tavalla. Merkinnän kannalta olennaista on, että tietoaaineistosta käy selkeästi ilmi tiedon salassapitovelvoite.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin salassa pidettävän tietoaaineiston säilyttämisestä ja käsittelystä. Tietoaaineistot olisi säilytettävä ja käsiteltävä sellaisissa tiloissa tai tietojärjestelmissä, joissa tietojen luottamuksellisuudesta, eheydestä ja saatavuudesta voitaisiin riittävällä tavalla varmistua. Luotaessa, kopioitaessa, siirrettäessä, jaettaessa, säilytettäessä, hävitettäessä tai muutoin käsiteltäessä salassa pidettävää tietoaaineistoa olisi myös huolehdittava tiedon riittävästä suojaamisesta. Tämä tarkoittaa esim. eri organisaatioiden välisessä tiedonvaihdoissa sitä, että myös vastaanottajalla on riittävät menettelyt tietoturvallisuuden varmistamiseksi.

Pykälän 4 momentti sisältäisi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuuden salassa pidettävän ja muun tietoaaineiston käsittelystä ja tietoturvallisuudesta.

449 §. Tietoaaineistojen salassapito. Pykälässä säädettäisiin tietoaaineistojen salassapidosta. Säännös vastaisi osin kumottavan lain 78 §:n vaitiolovelvollisuutta koskevan säännöksen sisältöä, mutta sitä on täydennetty. Tietoaaineiston salassapito olisi pysyvää ottaen huomioon, että laitosten toiminta-aika voi olla useamman vuosikymmenen mittainen ja salassapito voi olla tarpeen kattaa koko laitoksen elinkaaren ajan. Salassapito lakkaisi ydinalan tietoaaineistoa lukuun ottamatta käytännössä silloin, kun eri kohtien mukainen vahinkoedellytys ei enää täytyisi.

Pykälän 1 kohdan mukaan ydinalan tietoaaineistot olisivat salassa pidettäviä. Ydinalan tietoaaineiston määritelmä olisi 5 §:ssä. Tämä salassapitovelvoite liittyy Suomea sitoviin ydinmateriaalivalvonnan kansainvälisiin velvoitteisiin.

Pykälän 2 kohdan mukaan salassa pidettäviä olisivat myös kohdassa tarkoitettut ydinlaitoksen järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskevat tietoaaineistot siltä osin kuin ne sisältävät tietoja, joiden ilmaiseminen sivulliselle voi vaarantaa sellaisen laitoksen turvallisuuden. Salassapito edellyttäisi lisäksi, että kyseessä olevat tietoaaineistot koskevat ydinlaitosta, jolla on ehdotetussa laissa tarkoitettu rakentamislupa, käyttö lupa tai käytöstäpoistolupa tai jonka rakentamista koskeva lupahakemus on vireillä. Sama koskisi ydinaineen talteenottolaitoksen kyseisiä järjestelmiä.

Pykälän 3 kohta vastaisi kumottavan lain 78 §:ää turvajärjestelyjä koskevaa salassapitovelvoitetta. Salassapito koskisi turvajärjestelyjä ja niiden toteuttamista koskevia tietoja. Tiedot olisivat salassa pidettäviä, jollei ole ilmeistä, että tiedon paljastaminen ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista. Salassapito kohdistuisi esim. laitoksen suojaamista koskeviin tietoihin, joiden paljastuminen voisi mahdollistaa niiden käyttämisen vahingoittamistarkoituksiin, mutta ei esim. sellaisia turvajärjestelyjä koskevia tietoja, joista laitoksella vierailuille on tiedotettava. Ydinmateriaaleihin liittyvistä turvajärjestelyistä säädettäisiin 24 §:ssä ja täydentävästi 16 luvussa. Ydinlaitosten, ydinaineen talteenottolaitosten ja kuljetusten turvajärjestelyistä säädettäisiin myös 16 luvussa.

Pykälän 4 kohdan mukaan salassa pidettävää olisi myös lain 176 §:ssä tarkoitettu valmiussuunnitelma, joka sisältää yksityiskohtaisia tietoja ydinlaitoksen valmiustoiminnasta. Valmiustoiminnan tarkoituksenmukaisen turvaamisen kannalta tietoaaineiston on tietyiltä osin

tarpeen olla salassa pidettävä. Säännös sisältäisi vahinkoedellytyslausekkeen eli tieto olisi salassa pidettävää vain silloin, jos tiedon antaminen vaarantaisi valmiusjärjestelyjen tarkoituksen toteutumisen. Valmiustoiminnan tehokkaan toteutumisen kannalta joitain tietoja on myös tarpeen jakaa esim. lähiympäristön asukkaille, jotta osataan toimia oikein valmiustilanteessa.

Pykälän 5 kohdan mukaan ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusta koskevat järjestelyt ja turvasuunnitelmat olisivat salassa pidettäviä, jollei ole ilmeistä, että niitä koskevien tietojen antaminen ei vaaranna kuljetuksen turvallisuutta. Kuljetusjärjestelyjä koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin esim. kuljetusvälineistöä, kuljetettavaa ydinainetta tai ydinjätettä taikka kuljetusreittejä koskevia tietoja. Kuljetuksia koskevasta turvasuunnitelmasta säädettäisiin 154 §:ssä.

450 §. Oikeus salassa pidettävän tietoaineiston käsittelyyn. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta 449 §:n nojalla salassa pidettävän tietoaineiston käsittelyyn. Oikeudesta olisi tarpeen säätää erikseen, sillä salassa pidettävään tietoaineistoon liittyviä tapahtumia saattaa olla runsaastikin esim. luvanhaltijan ja toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluvien välillä, jolloin oikeus tietojen käsittelyyn olisi oltava kuitenkin jossain määrin joustavaa näiden toimijoiden välillä. Toimitus- ja alihankintaketjuun katsotaan kuuluvan myös luvanhaltijan tai tämän käyttämät ulkopuoliset konsultit ja asiantuntijat. Olennaista olisi, että ydinlaitosten tai ydinmateriaalien turvallisuutta ei tällä toiminnalla vaaranneta.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinennergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijalla olisi oikeus käsitellä salassa pidettäviä tietoaineistoa. Lisäksi vastaava oikeus olisi lupaa koskevaa hakemusta valmistelevalla. Nämä toimijat saisivat ottaa vastaan, pitää hallussaan, valmistaa ja käsitellä 449 §:n mukaan salassa pidettävää tietoaineistoa siltä osin kuin se liittyy luvan mukaiseen toimintaan tai lupahakemuksen valmisteluun. Toimitus- ja alihankintaketjuun kuuluvalla voitaisiin luovuttaa tietoaineistoja välttämättömässä määrin siten, että salassa pidettävää tietoaineistoa ei luovuteta tarpeettoman laajalle. Tietoaineiston tulisi olla välttämätöntä nimenomaisesti toimitus- ja alihankintaketjuun kuuluvan toimijan tehtävän hoitamiseksi. Lisäksi momentin mukaan salassa pidettävää tietoaineistoa voitaisiin luovuttaa 120 §:n 3 momentissa tarkoitettulle toimijalle. Tietoaineiston luovuttaminen olisi mahdollista vain siltä osin kuin se olisi välttämätöntä mainitussa lainkohdassa edellytetyn tiedonvaihdon kannalta. Suunnitteluperusteuhkaa koskevien tietojen luovuttamisesta säädettäisiin 454 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa säädettyä sovellettaisiin vastaavasti myös kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan ja sitä koskevaa hakemusta valmistelevaan sekä näiden toimitus- ja alihankintaketjuun kuuluvaan toimijaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oikeudesta ydinalan tietoaineiston hallussapitoon ja käsittelyyn. Ydinalan tietoaineisto voi liittyä myös muuhun toimintaan kuin sellaiseen, johon vaaditaan ehdotetun lain mukainen lupa. Oikeus ydinalan tietoaineiston hallussapitoon ja käsittelyyn olisi sellaisella, jonka tehtävien hoitamisen kannalta tietoaineisto on välttämätöntä, esim. ydinalan suunnittelupalvelujen tarjoajalla. Momentissa olisi lisäksi viittaussäännös ydinalan tietoaineiston hallussapitoa, luovutusta, tuontia ja siirtoa koskeviin lupavelvoitteisiin, joista säädettäisiin lain II osassa.

451 §. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä hyväksikäytön kielto. Pykälässä säädettäisiin salassa pidettävän tietoaineiston käyttämisestä ja luovuttamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan tietoaineiston käyttäminen ja luovuttaminen olisi käyttötarkoitussidonnaista. Tietoaineistoja saisi käyttää ja luovuttaa vain sellaiseen ehdotetun

lain mukaiseen tarkoitukseen, jota varten tietoaineisto on annettu tai laadittu. Momentti sisältäisi asiakirjasalaisuutta koskevan vaatimuksen, jonka mukaan salassa pidettävää tietoaineistoa, sen kopiota tai tulostetta ei saisi näyttää, luovuttaa tai muulla tavalla saattaa sivullisen nähtäväksi ilman ehdotetussa laissa säädettyä perustetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin salassa pidettävän tietoaineiston ilmaisemiskiellosta. Ilmaisemiskiello koskisi sellaisen toimijan palveluksessa toimivia henkilöitä, joiden hallussa on 449 §:ssä tarkoitettua salassa pidettävää tietoaineistoa ja jolle salassa pidettävää tietoa on luovutettu 450 §:n nojalla. Ilmaisemisen kiello koskee sellaisia tilanteita, joissa henkilö on tehtävässään saanut salassa pidettäviä tietoja ja kiello ulottuu myös tilanteisiin, joissa henkilön toimeksianto- tai palvelussuhde on jo päättynyt.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hyväksikäyttökiellosta. Sen mukaan salassa pidettävää tietoaineistoa ei saisi työtehtäviin liittymättömästi käyttää hyväksi omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi esim. työpaikkaa vaihdettaessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin julkisuuslain vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäytön kielloa koskevien säännösten soveltamisesta.

452 §. *Salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta koskevien säännösten soveltaminen suullisesti saatuihin tietoihin.* Pykälän mukaan salassa pidettäväksi säädettäisiin myös muulla tavoin kuin konkreettisina asiakirjoina saadut tiedot siltä osin kuin on kyse 449 §:n mukaan salassa pidettävästä tietoaineistosta. Säännös olisi uusi. Salassa pidettävän tietoaineiston käsittelyä koskevia rajoituksia, salassapito- ja vaitiolovelvoitetta sekä hyväksikäyttöä koskevia 450 ja 451 §:n säännöksiä sovellettaisiin myös suullisesti tai havainnoimalla saatuihin tietoihin, jos kyseiset tiedot olisivat salassa pidettäviä 449 §:n mukaan. Ydinlaitoksella suoritettavien huoltotoimenpiteiden yhteydessä on esim. mahdollista, että ulkopuolinen toimija voi päästä sellaisiin paikkoihin, joissa havainnoimalla voidaan saada tietoja laitoksen turvajärjestelyjen toteuttamisen sellaisista seikoista, jotka ovat fyysisinä tietoaineistoina salassa pidettäviä. Vastaava koskisi myös suullisesti henkilöiden välillä annettuja tietoja.

453 §. *Tietojen luovuttaminen salassapitovelvollisuuden estämättä.* Pykälässä säädettäisiin tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä. Säännös pitäisi sisällään viranomaisten välistä tietojenvaihtoa koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus ja muu ehdotetussa laissa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen saisivat luovuttaa ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja salassapitosäännösten estämättä momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskus saisi myös salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja momentissa säädetyin edellytyksin Euroopan komissiolle ja Kansainväliselle atomienergiajärjestölle sekä rajatusti toisen valtion ydinlaitosten ja säteilyturvallisuuden valvonnasta vastaavalle viranomaiselle.

Pykälän 3 momentin mukaan Säteilyturvakeskus saisi lisäksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetussa laissa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle sen mukaan kuin momentissa tarkemmin säädetään sekä FINASille välttämättömät tiedot sen ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi (ks. 437, 441 ja 442 §).

454 §. *Suunnitteluperusteuhkaa koskevien tietojen luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin suunnitteluperusteuhkaa koskevien tietojen luovuttamisesta. Kyse on 150 §:ssä säädetystä

Säteilyturvakeskuksen Suojelupoliisin antamien tietojen perusteella tekemästä asiakirjasta, joka sisältää mm. ydinlaitosten turvallisuuden ja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta merkittävää tietoa. Suunnitteluperusteuhkaa koskevaa tietoa on voitava luovuttaa oikea-aikaisesti siten, että siinä olevat seikat voidaan ottaa huomioon ehdotetussa laissa tarkoitettujen turvajärjestelyjen suunnittelussa sekä ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen suunnitteluratkaisuissa, mutta sitä ei kuitenkaan ole turvallisuuden kannalta perusteltua luovuttaa sellaisessa vaiheessa, jolloin hankkeen toteutumisesta ei välttämättä ole vielä riittävää varmuutta. Tällöin tieto voi mahdollisesti joutua myös väärin käsiin. Tämän vuoksi luovuttamisesta on tarpeen säätää erikseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta. Tietoa voitaisiin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa sille, jolla on perusteltu tarve käyttää suunnitteluperusteuhkassa olevia tietoja turvajärjestelyjen taikka ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen suunnitteluun. Perusteltu tarve tarkoittaisi sitä, että ydinlaitoshankkeen tai muun hankkeen suunnittelu ja toteutus on sellaisessa vaiheessa, että sen toteuttamista voidaan pitää erittäin todennäköisenä ja hanke on muutenkin uskottava. Tämä voisi konkretisoida ydinlaitoshankkeen osalta esim. olemassa olevana periaatepäätöksenä tai aiesopimuksina laitostoimittajan kanssa. Luovuttamisen arviointi perustuisi lisäksi siihen, että tiedon luovuttamisesta ei arvioida aiheutuvan vaaraa ydinlaitosten turvallisuudelle. Suunnitteluperusteuhka on julkisuuslain nojalla salassa pidettävää tietoa, joka kuitenkin on hankkeen tietyssä vaiheessa välttämätöntä luovuttaa sitä tarvitsevalle, jotta siinä olevat seikat voidaan ottaa huomioon suunnittelun aikana. Tietoja luovutettaisiin vain siltä osin kuin se olisi tarpeen käsiteltävänä olevassa tapauksessa. Tietojen edelleen luovuttaminen olisi 450 §:ssä säädetystä poiketen kielletty.

Rajoittamalla tiedon luovuttamista suojataan erityisesti jo olemassa olevia ydinlaitoksia ulkoisilta uhkilta. Koska tiedon salaaminen perustuu osin myös kansallisen turvallisuuden varmistamiseen, on käytännössä arvioitu, että tietoa ei lähtökohtaisesti voitaisi luovuttaa ulkomaisille toimijoille, jotka eivät ole Suomen lainkäyttövallan piirissä ja joihin ei siten sovelleta esim. vaitiolovelvollisuutta tai hyväksikäytön kieltoa koskevia säännöksiä. Käytännössä tällaisissa tilanteissa esim. hankkeen suomalainen toimija voisi laatia laitostoimittajalle kriteerit, joiden pohjalta laitossuunnittelua voidaan tehdä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen velvoitteesta varmistua tiedon riittävästä suojaamisesta tietoa luovutettaessa. Suojaaminen tarkoittaisi sitä, että olisi huolehdittava tietoa käsittelevien henkilöiden rajaamisesta, tilaturvallisuudesta ja tietoturvallisuudesta. Lisäksi tulisi varmistua siitä, että tietoja käsitteleville on tehty asianmukainen turvallisuusselvitys 379 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskus oikeudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja toisen valtion ydinlaitosten ja säteilyturvallisuuden valvonnasta vastaavalle viranomaiselle momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin julkisuuslain 16 §:n soveltamiseen, jossa säädetään tiedon luovuttamisen tavoista.

455 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen neuvottelukuntien käyttöön.* Pykälässä säädettäisiin salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta 18 §:ssä tarkoitetuille neuvottelukunnille. Neuvottelukuntien tehtävistä säädetään mainitussa pykälässä, ja tarkempia säännöksiä niiden tehtävistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Neuvottelukuntien tehtävät ovat sellaisia, että asioiden käsittely saattaa edellyttää joissain tilanteissa myös 449

§:ssä tarkoitetun salassa pidettävän tietoaaineiston saamista, minkä vuoksi sen luovuttamisesta olisi tarpeen säätää erikseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen mahdollisuudesta luovuttaa ydinturvallisuusneuvottelukunnalle salassapitosäännösten estämättä sen tehtävien hoitamisessa välttämättömiä tietoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin salassa pidettävän tiedon luovuttamisesta ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnan tehtävien hoitamiseksi. Jäsenenä olevat viranomaiset voisivat salassapitosäännösten estämättä luovuttaa neuvottelukunnan tehtävien hoitamisessa välttämättömiä tietoja. Tämä koskisi myös muita viranomaisia kuin Säteilyturvakeskusta poiketen siitä, mitä säädettäisiin ydinturvallisuusneuvottelukunnasta. Ottaen huomioon, että käsiteltäväksi tulevat asiat voivat sisältää myös muiden viranomaisten kuin Säteilyturvakeskuksen salassa pidettävää tietoa, on asiasta tarpeen säätää erikseen. Säännös on mahdollistava, ei viranomaisia velvoittava.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tietoihin liittyvästä vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäytön kiellosta. Jos tällaisia tietoja toiminnassa käsiteltäisiin, sovellettaisiin neuvottelukunnan jäsenen, mitä julkisuuslain 23 §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäytön kiellosta. Lisäksi sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Momentti sisältäisi viittauksen vahingonkorvauslakiin vahingonkorvausvastuun osalta.

45 luku - Valvontamaksu ja muut maksut

456 §. Maksut. Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaus valtion maksuperustelakiin (150/1992).

Pykälän 2 momentin mukaan maksuja voitaisiin periä myös tietyistä valvontasuunnitelmaan perustuvista valvontatoimista sekä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen häiriö- ja vaaratilanteissa tai vaatimustenvastaisen toiminnan muuttamisen valvomiseksi. Tavoitteena on parantaa laskutuksen läpinäkyvyyttä. Maksullisuus määräytyisi näiden suoritteiden osalta valtion maksuperustelainsäädännön mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen mahdollisuudesta käyttää maksujen perinnässä kuukausittaista laskutusta ja vuosittaista tasaaslaskua. Valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 2 §:n mukaan julkisoikeudellisissa suoritteissa maksut on perittävä suoritteen tilauksen yhteydessä, suoritetta luovutettaessa tai välittömästi suoritteen tuottamisen jälkeen tapahtuvana laskutuksena. Ehdotettu sääntely mahdollistaisi suoritteiden keräämisen kuukausittain laskutettavana. Tasaaslaskutuksen käyttömahdollisuudella parannettaisiin julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuutta. Maksuvelvollisilta perittäisiin vuosittain lisää maksua tai vastaavasti palautettaisiin, jos kustannukset ovat poikenneet siitä, mitä maksua määrättäessä tiedossa on ollut. Menettely vastaisi nykyistä toimintatapaa.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin säätää maksujen perimisestä kuukausilaskutuksena sekä vuosittaisesta tasaaslaskutuksesta.

457 §. Valvontamaksun perusteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vuotuisesta valvontamaksusta. Valvontamaksu perittäisiin ehdotetussa laissa tarkoitetuista ydinlaitosta ja

ydinaiseen talteenottolaitosta koskevista viranomaistoimista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontamaksu muodostuisi perusmaksusta ja lisämaksusta.

458 §. Valvontamaksun suuruus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontamaksun suuruudesta ydinvoimalaitosten osalta. Perusmaksu perustuisi nimellislämpötehon megawattimäärään. Enimmäismäärä perusmaksulle olisi kuitenkin 48 000 euroa kunkin maksuvelvollisen osalta. Momentissa säädettäisiin myös lisämaksusta. Lisämaksu perustuisi luvan mukaiseen nimellislämpötehon megawattimäärään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen perusmaksusta (48 000 euroa) ja lisämaksusta (96 000 euroa) sekä ydinaineen talteenottolaitoksen perusmaksusta (5 000 euroa).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisämaksusta niiden luvanhaltijoiden osalta, joille on vahvistettu 230 tai 238 §:n mukaan vastuumäärä.

459 §. Maksuvelvollisuutta koskevat täydentävät säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan perusmaksu maksettaisiin jokaiselta kalenterivuodelta, jolloin rakentamislupa tai käyttö lupa on voimassa tai rakentamislupaa koskeva hakemus on vireillä. Perusmaksua koskeva maksuvelvollisuus alkaisi, kun rakentamislupahakemus tulee vireille, ja lisämaksua koskeva maksuvelvollisuus 2 momentin mukaan, kun rakentamislupa on myönnetty. Tarkasteluajankohta olisi asianomaisen vuoden 1.1. Perusmaksua ja lisämaksua koskeva velvollisuus olisi voimassa myös, kun laitosta koskee voimassa oleva käyttö lupa.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua lisämaksua koskevaa velvollisuutta ei kuitenkaan vielä olisi, kun rakentamislupaa koskeva hakemus on vireillä, vaan maksuvelvollisuus perustuisi voimassa olevaan rakentamislupaan tai käyttö lupaan.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettua lisämaksua koskevaa velvollisuutta sovellettaisiin aina, kun edelliselle kalenterivuodelle on kohdistettu vastuumäärä.

460 §. Maksuvelvollisuuden päättyminen. Pykälässä säädettäisiin maksuvelvollisuuden päättymisestä. Pykälän 1 momentin mukaan 458 §:n 1 ja 2 momentin mukaisen perusmaksun ja lisämaksun maksuvelvollisuutta ei enää olisi sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin laitoksesta ei ole vireillä rakentamislupaa koskeva hakemus taikka rakentamislupa tai käyttö lupa ei ole voimassa. Pykälän 2 momentin mukaan vastuumäärään perustuvaa maksuvelvollisuutta ei enää olisi sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin luvanhaltijalle ei enää ole kohdistettu vastuumäärä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maksuvelvollisuuden päättymisestä tilanteessa, jossa rakentamisluvan mukainen hanke jää toteutumatta.

461 §. Valvontamaksun määrääminen. Pykälässä olisi säännökset valvontamaksun erääntymisestä ja maksupäätöksen lähettämisestä. Maksuunpano voitaisiin toimittaa varaamatta maksuvelvolliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Ennen hallintopäätöksen tekemistä asianosaiselle on lähtökohtaisesti varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain 34 §:n mukaisesti. Saman pykälän 2 momentin 5 kohdassa on poikkeussäännös, jonka mukaan asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta. Ehdotettu erityissääntely olisi tarpeen, koska kuulemista ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa mekaaniseen maksuunpanomenettelyyn, vaan kuuleminen rajautuisi yksittäisiin poikkeustilanteisiin. Veroluonteisten maksujen määrääminen perustuu 458 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin. Jos

maksuunpano toimitettaisiin lain nojalla lähtökohtaisesti ilman kuulemista, vältettäisiin kuulematta jättämistä koskevaa harkintaa ja perustelemista vuosittain sekä mahdollisia väitteitä menettelytapavirheistä. Muutos keventäisi myös hallinnollista taakkaa. Säteilyturvakeskus voisi säännöksestä huolimatta varata maksuvelvolliselle tilaisuuden tulla kuulluksi ennen maksun määräämistä, jos se yksittäisissä tapauksissa harkitaan tarpeelliseksi. Vastaavaa erityissääntelyä on ajoneuvoverolain (1281/2003) 15 §:ssä, jonka nojalla ajoneuvovero pannaan maksuun rekisteritietojen perusteella verovelvollista kuulematta. Maksujen oikaisemisesta ja muutoksenhausta säädettäisiin 46 luvussa. Päätös voitaisiin myös antaa tiedoksi tavallisena tiedoksiantona. Siten päätöksen tiedoksianto ei edellyttäisi päätöksen lähettämistä saantitodistuksella tai muuta todisteellista tapaa käyttäen. Vastaava säännös on verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 26 c §:ssä ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 56 c §:ssä.

462 §. *Julkisten saatavien periminen.* Pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaus verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin (706/2007).

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa mainittua lakia sovellettaisiin myös ydinjätehuoltomaksuun ja muihin maksuihin (esim. ylimääräinen ydinjätehuoltomaksu), jotka luvanhaltija olisi ehdotetun lain mukaan velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle.

463 §. *Korko.* Pykälässä säädettäisiin perittävästä viivästyskorosta ja palautuskorosta. Pykälän 1 momentin mukaan viivästyneelle maksulle voitaisiin periä viivästyskorkoa. Säteilyturvakeskus voisi periä 10 euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi. Viivästysmaksun suuruus vastaisi valtion maksuperustelain sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan pykälää ei sovellettaisi seuraamusmaksuun tai uhkasakkoon, jotka ovat rangaistusluonteisia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hyvityskorosta tilanteessa, jossa valvontamaksua palautetaan maksuvelvolliselle.

46 luku - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

464 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikaisuvaatimusmenettelystä, jota sovellettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön, Säteilyturvakeskuksen, Valtion ydinjätehuoltorahaston ja tarkastuslaitoksen päätöksiin. Oikaisuvaatimuksen alaa laajennettaisiin jonkin verran, ja se olisi muutoksenhaun ensi vaiheena käytössä mahdollisimman laajasti. Lisäksi momentissa olisi informatiivinen viittaus hallintolakiin, jonka 7 a luvussa säädetään oikaisuvaatimusmenettelystä. Säteilyturvakeskuksen seuraamusmaksun määräämistä koskevaan päätökseen ei kuitenkaan saisi vaatia oikaisua, vaan siihen olisi haettava muutosta 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin, jota sovellettaisiin haettaessa muutosta oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen, seuraamusmaksun määräämistä koskevaan päätökseen ja valtioneuvoston yleisistunnossa tehtyyn päätökseen. Kumottavan lain 75 §:n 2 momentissa oleva viittaus Euratom-sopimukseen ei ole tarpeen, koska ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kansallisesta muutoksenhausta.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaan valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavia asioita olisivat ydinlaitoksia koskevat lupa-asiat, ei kuitenkaan ydinteknisiä laitoksia ja maaperäloppusijoituslaitoksia koskevat lupa-asiat, jotka ratkaisisi Säteilyturvakeskus. Valtion yleisistunnossa ratkaistavia asioita olisivat myös mm. muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja lyhytaikaista varastointia Suomessa koskeva lupa (ks. 220 §) sekä päätös ydinjätteiden valtiolle luovuttamisesta (ks. 374 §).

Pykälän 2 momentin mukaan valittamalla ei kuitenkaan saisi hakea muutosta periaatepäätökseen. Säännös vastaisi kumottavan lain 75 §:n 3 momenttia. Lisäksi sääntelyä tarkennettaisiin siten, että sama koskisi myös päätöstä, jolla periaatepäätöstä koskeva hakemus hylätään.

Pykälän 3 momentti vastaisi kumottavan lain 75 §:n 6 momenttia.

Pykälän 4 momentin mukaan valtion maksuperustelaissa säädettyjä muutoksenhakuaineita sovellettaisiin valtion viranomaisen määräämään sellaiseen maksuun, johon sovelletaan valtion maksuperustelakia.

Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston 271 §:n nojalla tekemää avustuspäätöstä koskeva muutoksenhaku olisi vastaava kuin säädetään valtionavustuslain 34 §:ssä.

465 §. Valitusoikeus. Pykälän 1 momentin mukaan asianosaisella olisi valitusoikeus. Asianosainen olisi se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa, käyttöilupaa ja käytöstäpoistolupaa koskevasta päätöksestä valitusoikeus olisi myös sillä, jonka etua tai oikeutta asia saattaa koskea. Asianosaisen käsitettä on tarpeen laajentaa ottaen huomioon Århusin yleissopimuksen 9 artikla ja YVA-direktiivin 11 artikla.

Pykälän 2 momentin 1 kohta vastaisi kumottavan lain 75 a §:ää, ja sitä täydennettäisiin ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevalla laajennetulla valitusoikeudella. Valitusoikeus koskisi myös rakentamisluvan muuttamisesta tehtyä lupapäätöstä. Ydinlaitosta ja ydinlaitoksen talteenottolaitosta koskevat hankkeet ovat monilupaisia. Kumottavan lain sääntelyä ehdotuksen mukaisesti täydennettynä on pidettävä riittävänä ottaen huomioon Århusin yleissopimus.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevasta päätöksestä valitusoikeus olisi myös laitoksen sijaintikunnalla. Säännös olisi uusi. Mainitun laitoksen ehdotetun lain mukainen rakentamislupa ja sen muutos voivat vaikuttaa kunnan oloihin. Kohdan mukaan sijaintikunnalla olisi myös valitusoikeus valtioneuvoston 220 §:ssä tarkoitettusta ydinjätteiden käsittely- ja varastointiluvasta. Kyse olisi uusi lupamenettely. Ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen vireilletulo edellyttäisi 305 §:n mukaan sijaintikunnan puolta asiassa, samoin ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa 220 §:n mukaan.

466 §. Päätöksen täytäntöönpano. Pykälän 1 momentin mukaan ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseen ja valtion vastuiden turvaamiseen liittyviä työ- ja elinkeinoministeriön ja Valtion ydinjätehuoltorahaston päätöksiä olisi noudatettava lainvoimaa vailla olevana. Sama koskisi Valtion ydinjätehuoltorahaston avustusten rahoittamiseksi kerättäviä maksuja ja Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoittamiseksi kerättäviä valvontamaksuja koskevia päätöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan päätöksen tehnyt viranomainen voisi määrätä, että toiminnan keskeyttämistä tai rajoittamista koskevaa päätöstä (368 §) ja rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemista koskevaa päätöstä (369 §) olisi noudatettava lainvoimaa vailla olevana.

Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat keskeisiltä osin kumottavan lain 75 §:n 7 momenttia. Verrattuna kumottavaan lakiin viranomaisen toimivaltaa laajennettaisiin jonkin verran.

Pykälän 3 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston 271 §:ssä tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoon sovellettaisiin valtionavustuslain 35 §:ää. Vastaava säännös on kumottavan lain 75 §:n 6 momentissa.

467 §. *Ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana.* Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoslupaa koskevassa päätöksessä olisi mahdollista määrätä, että toiminta voidaan aloittaa lupapäätöstä noudattaen ennen kuin lupapäätös on lainvoimainen. Määräämisen edellytyksenä olisi hakijan esittämä perusteltu syy. Määräämisen edellytyksenä olisi myös, että täytäntöönpano ei tee muutoksenhakua hyödyttömäksi ja hakija asettaa 234 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun riittävän vakuuden. Asia voi sisältyä jo ydinlaitoslupaa koskevaan hakemukseen tai sitä olisi mahdollista hakea erikseen. Asia olisi mahdollista ratkaista varsinaisessa lupapäätöksessä tai sen jälkeen erillisellä päätöksellä.

Pykälän 2 momentin mukaan lupapäätöksessä olisi myös mahdollista antaa toiminnan aloittamista koskevia määräyksiä esim. yksilöimällä toimenpiteet, joihin saa ryhtyä, ja asettaa määräaika.

Pykälän 3 momentin mukaan lupa-asian ratkaissut viranomainen (valtioneuvosto tai Säteilyturvakeskus) voi päätöksellään hyväksyä täytäntöönpanon valitusajan kuluessa tai 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta. Kun asia ratkaistaisiin valtioneuvostossa, työ- ja elinkeinoministeriö olisi 304 §:n mukaan lupaviranomainen, jolle asiaa koskeva hakemus olisi toimitettava.

Pykälä olisi uusi. Pykälä täydentäisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:ää, jossa säädetään päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta.

47 luku - Kansallinen ohjelma ja kansainväliset vertaisarvioinnit

468 §. *Ydinlaitosten turvallisuuden ja ydinjätehuollon kansallinen kehys.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinlaitosten turvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä. Ydinturvallisuudirektiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on luotava ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskeva kansallinen kehys, jossa tulee säätää erityisesti vastuiden jaosta, valtion viranomaisten koordinaatiosta, kansallisista ydinturvallisuusvaatimuksista, jotka kattavat kaikki ydinlaitosten elinkaaren kaikki vaiheet, järjestelmästä, joka vastaa ydinlaitoslupien käsittelystä ja toimintakielloista luvan puuttuessa, viranomaisvalvontaa koskevasta järjestelmästä sekä tehokkaista täytäntöönpanon valvontaa koskevista toiminna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinjätehuollon kansallisesta kehyksestä. Ydinjätedirektiivin 5 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on luotava käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva kansallinen kehys, johon kuuluu kansallinen lainsäädäntö- ja sääntelykehys ja organisatorinen kehys, sekä pidettävä tätä kansallista kehystä yllä. Tämän kansallisen kehyksen avulla jaetaan vastuu ydinjätehuollosta ja huolehditaan asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten välisestä koordinoinnista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kansallisesta järjestelmästä, joka koostuu ydinlaitosten turvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä ja ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä. Momentti vastaisi kumottavan lain 54 a §:n 1 momenttia.

469 §. *Kansallinen ydinjätehuollon ohjelma.* Pykälässä säädettäisiin ydinjätehuollon kansallisesta ohjelmasta. Säännös vastaisi kumottavan lain 27 b §:n 1, 2 ja 4 momenttia. SOVA-asetuksen 1 §:n mukaan kansallinen ydinjätehuollon ohjelma edellyttää ympäristöarviointia.

Ydinjätedirektiivissä edellytetään, että kansallisesta ydinjätehuollon ohjelmasta ja kansallisesta toimintapolitiikasta säädetään täsmällisesti laissa. Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on määritettävä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva kansallinen toimintapolitiikka ja pidettävä sitä yllä. Kullakin jäsenvaltiolla on oltava perimmäinen vastuu siinä syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta. Direktiivissä edellytetään, että lainsäädännössä tulisi olla selkeästi määritelty velvoite luoda ja ylläpitää kansallista toimintapolitiikkaa, joka sisältää kaikki direktiivin 4 artiklan periaatteet. Direktiivin mukaan kansallinen toimintapolitiikka ja kansallinen ydinjätehuollon ohjelma voivat sisältyä yhteen tai useampaan asiakirjaan.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö laatisi yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa kansallisen ydinjätehuollon ohjelman. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että kansallinen ohjelma sisältäisi kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sekä kansallisen toimintapolitiikan direktiivin mahdollistamalla tavalla yhdessä asiakirjassa. Momentin mukainen arvio ydinjätehuollon kustannuksista tarkoittaisi kokonaisarviota. Luvanhaltijakohtaiset kustannukset ovat luvanhaltijoiden liikesalaisuutta.

Pykälän 1 momentin mukaan kansallinen ydinjätehuollon ohjelma ja säteilylain 87 §:ssä tarkoitettu radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallinen ohjelma muodostaisivat yhdessä ydinjätedirektiivin 11 ja 12 artiklan mukaisen ydinjätteen ja muun radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan kansallisen ohjelman. Ydinjätedirektiivin kansallinen täytäntöönpano on Suomessa jaettu ydinenergialakiin ja säteilylakiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuulemisesta. Tarkoituksena on varmistaa julkisuuden toteutuminen ja riittävän laaja kuuleminen eri sidosryhmien kannalta merkittävän ohjelman laatimisvaiheessa. Vastaava säännös on säteilylain 87 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sisällöstä.

470 §. *Kansallinen itsearviointi.* Pykälässä säädettäisiin itsearvioinneista vastaavasti kuin kumottavan lain 54 §:n 3 ja 4 momentissa, 54 a §:n 1 ja 2 momentissa sekä 55 §:n 2 momentin 10 kohdassa. Velvollisuus kansalliseen itsearviointiin perustuu ydinturvallisuusdirektiiviin ja ydinjätedirektiiviin.

471 §. *Kansainväliset vertaisarvioinnit.* Pykälässä säädettäisiin kansainvälisistä vertaisarvioinneista vastaavasti kuin kumottavan lain 54 §:n 3 ja 4 momentissa ja 54 a §:n 1 ja 3 momentissa. Velvollisuus kansainvälisiin vertaisarviointeihin perustuu ydinturvallisuusdirektiiviin ja ydinjätedirektiiviin.

472 §. *Kansallisen ydinjätehuollon ohjelman päivittäminen.* Pykälä vastaisi kumottavan lain 27 b §:n 3 momenttia. Lisäksi pykälässä todettaisiin, että kansallista ydinjätehuollon ohjelmaa olisi päivitettävä muutoinkin tarvittaessa.

8.1.9 OSA IX: LOPPUSÄÄNNÖKSET

48 luku – Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

473 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2027. Lain täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä, esim. ohjeistusta ja tiedotusta, olisi tarkoitus tehdä jo ennen lain voimaantuloa.

474 §. Kumomissäännös. Pykälän 1 momentilla kumottaisiin kumottava laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Samalla kumoutuisivat ydinenergia-asetus, Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettu valtioneuvoston asetus, Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annettu valtioneuvoston asetus, ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annettu valtioneuvoston asetus sekä ydinturvallisuusneuvottelukunnasta annettu valtioneuvoston asetus ja ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnasta annettu valtioneuvoston asetus niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumottavan lain ja maksuperustelain nojalla annettu valtioneuvoston asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista kumoutuisi samoin. Lisäksi samalla kumoutuisivat Säteilyturvakeskuksen ydinenergilain 7 q §:n nojalla antamat yleiset turvallisuusmääräykset, 7 r §:n nojalla antamat yksityiskohtaiset vaatimukset ja 55 §:n 2 momentin 5 kohdan nojalla asettamat kelpoisuusehdot.

Pykälän 2 momentin mukaan Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetussa laissa (1209/2023) tai muualla lainsäädännössä oleva viittaus kumottavaan lakiin tarkoittaisi viittausta ehdotettuun lakiin sen voimaantulon jälkeen. Kumottavaan lakiin on viitattu ainakin säteilylaissa, rikoslaissa, painelaitelaissa, kaivoslaissa, elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (360/1968), Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008), Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetussa laissa, jätelaissa, pelastuslaissa, sähkömarkkinalaissa (588/2013), ympäristönsuojelulaissa, turvapalvelulaissa, Säteilyturvakeskuksesta annetussa laissa ja asetuksessa (1359/2022), SOVA-asetuksessa ja valtioneuvoston ohjesäännössä (262/2003).

Pykälän 2 momentin mukaan muualla laissa oleva viittaus kumottavassa laissa tarkoitettuun ydinjätteeseen tai ydinjätehuoltomaksuun koskisi ehdotetun lain voimaantulon jälkeen viittausta ehdotetussa laissa tarkoitettuun ydinjätteeseen ja ydinjätehuoltomaksuun. Ydinjätehuoltomaksuun viitataan ainakin elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa ja ydinjätteeseen jätelaissa.

475 §. Vireillä olevat asiat. Pykälässä olisi yleiset siirtymäsäännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan kumottavan lain nojalla vireillä olevat lupa-, hyväksymis- ja muut asiat ratkaistaisiin noudattaen ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä. Jäljempänä 476 ja 478 §:ssä säädettäisiin kuitenkin tästä poikkeuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan sellaiset 1 momentissa tarkoitettut asiat käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin ehdotetun lain säännösten mukaisesti, jotka muutoksenhakutuomioistuimien kumoaa lain voimaan tultua ja palauttaa kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi.

Ydinlaitoksiin liittyvät projektit ovat tyypillisesti pitkäkestoisia ja sisältävät useita vaiheita, joihin liittyy hyväksymisiä. Ehdotetun lain voimaan tullessa toiminnassa olevissa ydinlaitoksissa voi olla useita tällaisia pitkäkestoisia projekteja kesken. Pykälän mukaan projekteihin liittyvät asiat ratkaistaisiin kumottavan lain tai ehdotetun lain mukaan riippuen asian vireille tulosta. Käytännössä voi olla hankalaa ja siitä voi aiheutua tarpeettomia

kustannuksia, jos samassa projektissa olisi sovellettava kahta toisistaan poikkeavaa normistokokonaisuutta. Ehdotetun 399 §:n mukaan luvanhaltija voisi hakea poikkeusta ehdotetun lain nojalla annettujen määräysten noudattamisesta. Ehdotettu pykälä soveltuisi myös tilanteisiin, joissa kumottavan lain nojalla aloitettu pitkäkestoinen projekti on kesken ehdotetun lain tullessa voimaan. Ehdotetun pykälän nojalla luvanhaltija voisi hakemuksesta saada oikeuden poiketa tietyistä ehdotetun lain nojalla annettujen määräysten noudattamisesta ja noudattaa sen sijaan esim. ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olevia STUK-määräysten tai YVL-ohjeiden vaatimuksia. Ehdotettua pykälää vastaava säännös on kumottavan lain 7 r §:n 3 momentissa. Sen nojalla luvanhaltija voisi hakea poikkeusta noudattaa ehdotetun lain voimaan tullessa vireillä olevassa asiassa kumottavan lain nojalla annettujen yksityiskohtaisten vaatimusten sijaan ehdotetun lain nojalla annettujen STUK-määräysten vaatimuksia.

476 §. *Eräiden vireillä olevien lupa-asioiden käsittely ja ratkaiseminen.* Ehdotetun lain mukainen lupajärjestelmä poikkeaa kumottavan lain mukaisesta lupajärjestelmästä, mm. hyväksymisen edellytysten ja osin lupa-asian ratkaisevan viranomaisen osalta.

Pykälän 1 momentti koskisi tilanteita, joissa kumottavan lain nojalla annetun ja ehdotetun lain nojalla voimaan jätetyn valtioneuvoston periaatepäätöksen perusteella haetaan ehdotetun lain mukaista ydinlaitoksen rakentamislupaa. Kumottavan lain mukaan periaatepäätöksen osana käsitellään asioita, jotka ehdotetun lain mukaan käsitellään siitä erillisenä. Momentin mukaan rakentamislupaa koskevan hakemuksen vireilletuloon sovellettaisiin tällöin ehdotetun lain 305 §:n 1, 3, 5 ja 9 kohtaa. Sijaintipaikan soveltuvuus ja ydinlaitoskonsepti olisi jo arvioitu yleisellä tasolla osana kumottavan lain periaatepäätösmenettelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kaivos- ja malminrikastustoimintaa koskeva lupahakemus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin noudattaen ehdotetun lain ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevia säännöksiä, jos hakemuksessa tarkoitettu toiminta vastaa ehdotetussa laissa tarkoitettua ydinaineen talteenottolaitoksen toimintaa. Tällaista toimintaa koskevan luvan muuttamista koskeva hakemus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin noudattaen ehdotetun lain luvan muuttamista koskevia säännöksiä. Ehdotetussa laissa ydinaineen talteenottolaitoksesta säädettäisiin selvästi yksityiskohtaisemmin kuin kumottavassa laissa tarkoitettua vastaavasta toiminnasta ja lupaa vaadittaisiin erikseen rakentamista ja käyttöä varten. Momentin mukaan hakemus siirtyisi ehdotetun lain voimaan tullessa Säteilysurvakeskukseen, joka ehdotetun lain mukaan olisi asiassa lupaviranomainen.

Pykälän 3 momentin mukaan kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 4 a kohdassa tarkoitettua ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta vähäisempää loppusijoitusta koskeva lupahakemus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin noudattaen ehdotetun lain maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamislupaa koskevia säännöksiä. Kumottavan lain mukainen ydinjätteinen laajamittaista loppusijoitusta vähäisempi loppusijoitustoiminta vastaisi ehdotetun lain mukaista maaperäloppusijoituslaitosta. Lupaviranomainen olisi edelleen Säteilysurvakeskus. Ehdotetun lain mukaan edellytettäisiin sekä lupaa rakentamiseen että käyttöön. Momentin mukaan vireillä oleva lupahakemus käsiteltäisiin rakentamislupahakemuksena.

Pykälän 3 momentin mukaan kumottavassa laissa tarkoitettua kuljetuslupaa koskeva hakemus käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin noudattaen ehdotetun lain ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksymistä koskevia säännöksiä. Hyväksymisen edellytykset muuttuisivat ja tarkentuisivat ehdotetussa laissa. Menettely muuttuisi myös, kun hyväksymisestä päätettäisiin samanaikaisesti VAK-lain nojalla.

477 §. Ennen tämän lain voimaan tuloa annetut päätökset. Pykälän mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa annetut valtioneuvoston periaatepäätökset, lupapäätökset ja muut päätökset jäisivät voimaan päätöksen mukaisesti. Tämä tarkoittaisi mm. kumottavan lain nojalla annettuja ydinlaitoksia koskevia lupia sekä Säteilyturvakeskuksen kumottavan lain 21 §:n mukaan myöntämiä lupia tai erilaisia ydinlaitoksiin turvallisuuteen liittyviä hyväksymispäätöksiä. Voimaan jäisivät myös työ- ja elinkeinoministeriön ja Valtion ydinjätehuoltorahaston ydinjätehuoltoon ja sen kustannuksiin varautumista koskevat päätökset, esim. kumottavan lain 41 §:n nojalla vahvistettu luvanhaltijan rahasto-osuus, kumottavan lain 43 §:n 2 momentin nojalla vahvistettu luvanhaltijan vastuumäärä, rahastotavoite ja päätös vastuumäärästä sekä kumottavan lain 52 c §:n nojalla vahvistettu suojaosuus ja mahdollisesti täydentävä suojaosuus. Samoin jäisi voimaan Terrafame Oy:lle myönnetty lupa kaivos- ja malminrikastustoimintaan. Lupapäätökset ja muut päätökset jäisivät voimaan päätöksen mukaisesti, ja mm. päätöksen määräyksiä olisi edelleen noudatettava.

478 §. Luvanvaraisuuden lakkaaminen. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa ehdotetun lain mukaan ei enää edellytettäisi lupaa tai hyväksymistä. Tällaiset luvat ja hyväksymiset raukeaisivat ehdotetun lain voimaan tullessa siltä osin kuin ehdotetun lain mukaan ei enää edellytettäisi lupaa tai hyväksymistä, ja niitä koskevien vireillä olevien asioiden käsittely jäisi sillensä. Ehdotetussa laissa ei esim. enää ole kumottavan lain 7 i §:n 3 momenttia vastaavaa vaatimusta ydinmateriaalivalvonnan ja valmiusjärjestelyjen hyväksytystä vastuuhenkilöä tai 7 k §:ää vastaavaa vaatimusta hyväksytystä vastuullisesta johtajasta. Nämä kumottavan lain nojalla tehdyt hyväksymispäätökset raukeaisivat ehdotetun lain tullessa voimaan.

479 §. Ydinlaitoksia koskevat yleiset siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kumottavan lain nojalla luvitettuja ydinlaitoksia koskevasta siirtymäsäännöksestä. Tällainen ydinlaitos sekä sen organisaatio ja johtaminen ja sen rakenteisiin ja laitteisiin sovellettava tarkastustoimivallan jako olisi saatettava ehdotetun lain mukaiseksi vuoden 2032 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaisi etenkin ehdotetun lain III osassa säädettyjä vaatimuksia ja hyväksymismenettelyitä sekä ehdotetun lain 103 §:n perusteella tapahtuvaa tarkastustoimivallan jakoa koskevaa vahvistamista. Siirtymäaikana noudatettaisiin ehdotetun lain 477 §:n nojalla Säteilyturvakeskuksen asiassa antamia päätöksiä kyseisten päätösten mukaisesti. Siltä osin kuin ehdotetun lain mukaan vaaditaan hyväksymistä tai tarkastustoimivallan jaon osalta vahvistamista, luvanhaltijan on haettava hyväksymistä tai vahvistamista taikka toimitettava tarvittavat tiedot riittävän ajoissa ennen siirtymäajan päättymistä. Jos luvassa annettu määräys olisi ristiriidassa ehdotetun lain säännöksen kanssa, sovellettaisiin ehdotettua lakia. Momentin mukaan kumottavan lain 7 r §:n 3 momentin nojalla hyväksytyt poikkeukset YVL-ohjeiden yksityiskohtaisten vaatimusten noudattamisesta olisivat voimassa enintään vuoden 2032 loppuun. Säteilyturvakeskuksen ehdotetun lain nojalla antamien STUK-määräysten noudattamisesta olisi kuitenkin mahdollisuus saada poikkeus ehdotetun 399 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan ehdotetun lain voimaan tullessa toiminnassa olevien ydinlaitosten järjestelmille ja rakenteille (mukaan lukien laitoksen perusratkaisut), laitteille (esim. painelaitteet ja muut mekaaniset laitteet sekä niiden varaosat) ja tietoaisteistoille (esim. alustava ja lopullinen turvallisuusseloste, niihin sisältyvät analyysit, luokitusasiakirja, turvallisuustekniset käyttöehdot, ydinlaitoksen käyttöohjeet, turvaohjesääntö, turvasuunnitelma, valmiussuunnitelma) ei edellytettäisi ehdotetun lain mukaista Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä, jos sisällöltään vastaava hyväksyminen on voimassa ehdotetun lain tullessa voimaan. Luvanhaltijan olisi arvioitava vastaavuus. Jos asia ei olisi selvä ehdotetun lain mukaisten turvallisuusvaatimusten kannalta, olisi tarpeen dokumentoida arviointi sekä tarvittaessa olla yhteydessä Säteilyturvakeskukseen tai tarkastuslaitokseen. Mitä

1 kohdassa säädetään, koskisi myös ydinvoimalaitoksen ohjaajia ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilöitä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan 1 momentissa tarkoitettujen ydinlaitosten suojavyöhykkeet ja varautumisalueet jäisivät voimaan sellaisina kuin ne ovat ehdotetun lain tullessa voimaan. Näiden osalta ei ole tehty erillistä päätöstä, vaan ne ovat perustuneet STUK-määräyksessä asetettuun ehdottomaan kilometrirajaan. Luvanhaltija voisi ehdotetun 314 §:n 1 momentin perusteella hakea muutosta niihin. Myös viranomainen voisi ryhtyä niiden muuttamiseen ehdotetun lain 314 §:n 2 momentissa säädettyillä perusteilla.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin poikkeuksista, jotka koskisivat ennen ehdotetun lain voimaan tuloa ydinlaitoksessa käyttöönotettuihin ja kumottavan lain vaatimukset täyttäviä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavia rakenteita, laitteita ja niiden varaosia (a alakohta) sekä ydinteknisiä rakenteita ja mekaanisia laitteita (b alakohta). Alakohdassa a tarkoitettuihin rakenteisiin ja laitteisiin ei sovellettaisi yleisiä vaatimusmäärittelyjä koskevaa ehdotetun lain 101 §:ää, jos niihin ei tehdä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavia muutoksia ehdotetun lain tultua voimaan. Näiden rakenteiden ja laitteiden ennen ehdotetun lain voimaantuloa valmistettuihin varaosiin ei sovellettaisi ehdotetun lain 102–107 §:ssä säädettyjä vaatimuksia ja menettelyitä, jos niihin ei tehdä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavia muutoksia ehdotetun lain tultua voimaan. Alakohdassa b tarkoitettuihin rakenteisiin ja laitteisiin ei sovellettaisi ehdotetun lain 107 §:ää. Mainitussa pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan vastuulla olevista toimenpiteistä, jotka on tehtävä ennen mainitun rakenteen tai laitteen käyttöönottoa.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinvoimalaitokseen, joka on rakennettu ja jonka käyttämiseen on myönnetty lupa ensimmäisen kerran ennen vuotta 1990, sovellettaisiin ehdotetun lain 46 §:ää vain siltä osin kuin sen perusteella ydinvoimalaitoksen turvallisuuden parantaminen on perusteltua ja toteutettavissa kohtuudella käytännöllisin toimenpitein, jotka ovat oikeasuhtaisia niiden turvallisuutta parantavaan vaikutukseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden. Vastaavan sisältöinen siirtymäsäännös on YEA:n 1.1.2018 voimaan tullessa muutosasetuksessa.

Ehdotetun lain voimaan tullessa Suomessa toimivista ydinlaitoksista osa on ollut käytössä pitkään, osa jo ennen kumottavan lain voimaantuloa. Vaatimukset ja menettelyt ovat vuosikymmenien aikana muuttuneet. Pykälän tavoitteena on, että siirtymäajasta riippumatta toiminnassa olevien ydinlaitosten toiminta voi jatkua häiriöttä. Ehdotetussa laissa säädettyä ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausuntoa (68 §), ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevaa lausuntoa (70 §) tai ydinlaitoskonseptin arviointia koskevaa lausuntoa (81 §) ei esim. sovellettaisi toiminnassa oleviin ydinlaitoksiin. Myöskään esim. ehdotetun lain 328 §:ää ei sovellettaisi sellaisiin muutoksiin, jotka on tehty tai otettu käyttöön ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

480 §. *Ydinaineen talteenottolaitosta koskevat yleiset siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan kaivos- ja malminrikastustoimintaan, jota koskee kumottavan lain 21 §:n nojalla annettu lupa, sovelletaan, mitä ehdotetussa laissa säädetään ydinaineen talteenottolaitoksesta. Keskeiset säännökset olisivat ehdotetun lain 19, 28 ja 34 luvussa. Ehdotetun lain mukaan ei enää edellytettäisi määräaikaista turvallisuusarviointia. Momentin mukaan luvassa annettua määräystä ei sovellettaisi, jos se on ristiriidassa ehdotetun lain säännösten kanssa. Siten annetussa luvassa olevaa määräaikaista turvallisuusarviointia koskevaa määräystä ei enää sovellettaisi. Lisäksi momentissa on vastaava säännös kuin ydinlaitosten osalta 479 §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa olisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymien ydinaineen talteenottolaitosta koskevien tietoaineistojen osalta vastaava säännös kuin ydinlaitosten osalta 479 §:n 2 momentissa. Talteenottolaitoksen järjestelmiä, rakenteita tai laitteita ei ole erikseen hyväksytty, mutta esim. turvasuunnitelma on Säteilyturvakeskuksen hyväksymä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain mukaisen vakuutta koskevan vaatimuksen soveltamisesta (ks. 290–292 §). Vaatimus olisi uusi, mutta jätehuoltovelvollisuuksien täydentämistä on käsitelty 1 momentissa tarkoitettun luvan perusteluissa. Momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen olisi viimeistään 30.6.2027 vaadittava ehdotetun lain mukainen vakuus ja annettava enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Vakuuden määräämistä koskevaa päätöstä olisi noudatettava lainvoimaa vailla olevana.

481 §. *Säännöllistä tietojen toimittamista koskeva suunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun 381 §:n 2 momentin mukaisen velvoitteen soveltamisesta ehdotetun lain voimaan tullessa luvittuihin ydinlaitoksiin ja ydinaineen talteenottolaitokseen. Mainittua lainkohtaa sovellettaisiin ydinaineen talteenottolaitokseen 397 §:n nojalla. Säännöllistä tietojen toimittamista koskevan suunnitelman hyväksymistä olisi haettava Säteilyturvakeskukselta viimeistään 30.6.2028.

482 §. *Lupapäätöksen ja muun päätöksen muuttaminen, peruuttaminen ja siirtäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain mukaisten luvan muuttamista, peruuttamista ja siirtämistä koskevien säännösten soveltamisesta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain mukaisen Säteilyturvakeskuksen hyväksymispäätöksen muuttamista ja peruuttamista koskevien säännösten soveltamisesta. Ehdotetussa laissa 1 ja 2 momentissa tarkoitettu sääntely olisi osin kattavampaa ja osin tarkempaa, mutta periaatteeltaan vastaavaa kuin kumottavan lain nojalla on sovellettu.

483 §. *Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolon jatkaminen.* Ehdotetun lain mukainen ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolon jatkamista koskeva sääntely olisi uutta ja poikkeaisi kumottavasta laista. Pykälän mukaan kumottavan lain nojalla annetun ydinlaitoksen käyttölupa sovellettaisiin ehdotetun lain käyttöluvan voimassaolon jatkamista koskevia säännöksiä. Sama koskisi kumottavan lain 21 §:n nojalla annettua lupaa kaivos- ja malminrikastustoimintaan.

484 §. *Valvonta, hallintopakko ja seuraamukset.* Pykälän nojalla valvontaa ja hallintopakkoa koskevia ehdotetun lain 35 luvun säännöksiä ja seuraamuksia koskevia 38 luvun säännöksiä sovellettaisiin myös sellaiseen ydinenergian käyttöön, jota varten on myönnetty ydinlaitoslupa, toimintalupa tai muu lupa taikka joka on aloitettu ennen ehdotetun lain voimaan tuloa. Säteilyturvakeskuksen 355 §:ssä tarkoitettuun valvontasuunnitelmaan sisältyisi myös ennen ehdotetun lain voimaan tuloa aloitettu ydinenergian käyttö, ja 366 §:n mukainen tutkinta voisi kohdistua tällaiseen ydinenergian käyttöön. Tällaiseen ydinenergian käyttöön olisi myös mahdollista kohdistaa esim. 368–370 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä sekä tehostaa niitä 371 §:n mukaisesti. Ehdotetun 403 §:n mukainen turvalvontarikkomus ja 404 §:n mukainen seuraamusmaksu olisivat uusia seuraamuksia, ja niitä sovellettaisiin myös ennen ehdotetun lain voimaan tuloa aloitettuun ydinenergian käyttöön.

485 §. *Kuljetushupaa ja säteilylain mukaista turvallisuushupaa koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuljetushupia koskevista siirtymäsäännöksistä. Kumottavan lain nojalla hyväksytyt kuljetushuvat poikkeavat sisällöltään olennaisesti ehdotetun lain 18 luvussa säädetystä kuljetuksen hyväksymisestä. Kuljetushuvan perusteella saisi luvan sekä siinä olevien voimassaoloa koskevien ja muiden määräysten mukaisesti kuljettaa ydinaineita tai ydinjätteitä, jos Säteilyturvakeskuksen hyväksyisi erikseen kuljetussuunnitelman ja

turvasuunnitelman. Näiden hyväksymiseen sovellettaisiin kumottavaa lakia sekä sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Siirtymäaika olisi vuoden 2027 loppuun, mutta päättyisi jo sitä ennen, jos luvan voimassaolo päättyisi ennen mainittua ajankohtaa. Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetus olisi oltava ehdotetun lain mukaisesti hyväksytty 1 päivästä tammikuuta 2028.

Pykälän 2 momentti liittyisi ehdotetun lain 28 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan muuhun kuin ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnan yhteydessä tapahtuvaan ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuuteen sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta, radioaktiivisesta aineesta ja säteilytoiminnasta. Näihin ydinaineisiin sovellettaisiin, mitä säteilylaissa säädetään radioaktiivista ainetta sisältävistä säteilylähteistä. Säteilylain nojalla toiminta saattaa edellyttää turvallisuuslupaa. Pykälän mukaan vaadittua turvallisuuslupaa olisi haettava vuoden 2029 loppuun mennessä. Jos toimintaluvan voimassaolo päättyisi sitä ennen, olisi turvallisuuslupaa haettava riittävän ajoissa siten, että se olisi voimassa ennen toimintaluvan voimassaolon päättymistä.

486 §. *Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevat siirtymäsäännökset.* Ehdotetun lain mukainen ydinjätehuollon velvoitteisiin ja kustannuksiin varautumista koskeva sääntely olisi sisällöltään vastaava kuin kumottavassa laissa. Pykälän 1 momentin tarkoituksena olisi varmistaa, että ydinjätehuoltosuunnitelman ja käytöstäpoistosuunnitelman päivittäminen sekä vastuumäärän arviointia varten tarvittavien tietojen toimittaminen jatkuisi säännöllisenä. Luvanhaltijoille, joilla on ehdotetun lain tullessa voimaan kumottavan lain 52 a §:ssä tarkoitettua lainaa, on tehty 43 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettut päätökset vuoden 2025 lopussa. Näiden luvanhaltijoiden osalta päätökset olisi seuraavan kerran tehtävä ehdotetun lain 230 §:n 1 momentin mukaisesti vuoden 2028 lopussa. Ehdotetun lain mukaan Säteilyturvakeskus käsitelisi ja ratkaisisi käytöstäpoistosuunnitelmaa koskevat asiat työ- ja elinkeinoministeriön sijaan.

Kumottavan lain 44 ja 45 § ja ehdotetun lain 234 §:n mukainen velvollisuus luovuttaa valtiolle vakuudet ydinjätehuollon kustannusten varalta vastaisivat toisiaan. Pykälän 2 momentin mukaan kumottavan lain mukaiset vakuudet siirtyisivät vastaaviksi ehdotetun lain mukaisiksi vakuuksiksi.

487 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa koskevat siirtymäsäännökset.* Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa koskeva sääntely olisi ehdotetussa laissa sisällöltään vastaavaa kuin kumottavassa laissa.

Pykälän 1 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kumottavan lain 52 a §:n nojalla tekemät lainasopimukset jätehuoltovelvollisten (luvanhaltijoiden) ja näiden osakkeenomistajien kanssa jäisivät voimaan lainasopimuksessa tarkemmin sovitun mukaisesti. Momentin mukaan olisi mahdollista pidentää kolmen vuoden laina-aikaa enintään kahdella kuukaudella, kun ehdotetun lain 250 §:n nojalla päätetään varautumisrahaston varojen lainaamisesta vuonna 2029. Kun varojen lainaamisesta päätettäisiin vuonna 2032, laina-ajat olisivat taas kolme vuotta. Perusteena kertaluonteiselle laina-ajan pidentämiselle on sovittaa yhteen erilaisia aikatauluja, esim. luvanhaltijoiden tilinpäätösten aikataulu ja rahaston lainojen myöntämiseen tarvitsema valmisteluajataulu mm. vakuuksien sekä luvanhaltijoiden ja näiden osakkeenomistajien vakavaraisuuden arviointiin.

Pykälän 2 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan riskeiltä suojaamista varten vaadittavia vakuuksia koskeva sääntely olisi ehdotetussa laissa sisällöltään vastaava kuin kumottavassa laissa. Kumottavan lain 52 c §:n 1 momentin mukaiset vakuudet siirtyisivät 255 §:n mukaisiksi vakuuksiksi, kumottavan lain 52 c §:n 2 momentin mukaiset

vakuudet 257 §:n 1 momentin mukaisiksi vakuuksiksi, kumottavan lain 52 c §:n 3 momentin mukaiset vakuudet 257 §:n 2 momentin mukaisiksi vakuuksiksi ja kumottavan lain 52 c §:n 4 momentin mukaiset vakuudet 256 §:n mukaisiksi vakuuksiksi.

Pykälän 3 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitusten vähimmäisosuuksien varmistamista koskevaa 254 §:ää sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2029. Kumottavan lain 52 a §:n 3 momentin ja 52 b §:n 1 momentin mukaan mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja vähimmäisosuutta koskevan vaatimuksen täyttyminen tulee varmistaa kalenterivuositain 1.4. tilanteen mukaan, ja mainittuja lainkohtia sovellettaisiin vuoden 2028 loppuun. Kumottavan lain mukainen menettely on osoittautunut käytännössä hankalaksi.

488 §. *Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskevat täydentävät siirtymäsäännökset.* Kumottavan lain ja ehdotetun lain mukainen Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskeva sääntely vastaisivat sisällöllisesti toisiaan, mutta avustusjärjestelmään liittyvien maksujen osalta siirtymäsäännökset olisivat tarpeen.

Pykälän 1 momentin mukaan kumottavan lain nojalla nimitetty Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta ja sijoitusneuvottelukunta sekä asetetut tilintarkastajat jatkaisivat toimikautensa loppuun.

Pykälän 2 momentin mukaan kumottavan lain 53 b §:n 1–3 momenttia sovellettaisiin vuoden 2028 loppuun ja ehdotetun lain 267 ja 268 §:ää vuoden 2029 alusta. Tämän olisi johdonmukaista ottaen huomioon kumottavan lain mukaan noudatettu toimintatapa, jossa tutkimushankkeita avustetaan monivuotisiksi suunniteltujen tutkimusohjelmien mukaan.

Pykälän 3 momentissa otettaisiin huomioon, että kumottavassa laissa tarkoitettu Valtion ydinjätehuoltorahaston erillisvarallisuus olisi ehdotetun lain mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston tutkimusrahasto.

Pykälän 4 momentin mukaan kumottavan lain 53 d §:n mukaan jakamatta jääneet varat ja sellaiset avustusten myöntämistä koskevin päätöksin sidotut varat, jotka ovat jääneet käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun syyn vuoksi, olisi viipymättä palautettava kumottavan lain 53 b §:n mukaan maksuvelvollisille maksujen suhteessa ehdotetun lain tultua voimaan. Säännös olisi tarpeen, koska kumottavan lain 53 b §:n 4 momenttia ei enää sovellettaisi ehdotetun lain tultua voimaan.

489 §. *Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuutta ja valvontamaksua koskevat siirtymäsäännökset.* Ehdotetun lain 45 luvun mukaisesti uudistettaisiin Säteilyturvakeskuksen viranomaistoiminnan rahoitus. Säännösten toimeenpano edellyttäisi mm. ehdotetun lain mukaista valvontasuunnitelmaa. Myös luvanhaltijoiden ja muiden maksuvelvollisten on pystyttävä taloussuunnittelussaan varautumaan ehdotetun lain mukaiseen viranomaistoiminnan rahoitukseen. Lisäksi maksuasetuksen valmisteluun olisi varattava riittävästi aikaa. Pykälän mukaan Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuutta ja valvontamaksua koskevia 45 luvun säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2029 alusta.

490 §. *Neuvottelukuntia koskevat siirtymäsäännökset.* Kumottavan lain 56 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut neuvottelukunnat olisivat vastaavat kuin ehdotetussa 18 §:ssä tarkoitettut neuvottelukunnat. Pykälän mukaan ydinturvallisuusneuvottelukunta ja ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunta jatkaisivat toimikautensa loppuun. Neuvottelukuntiin ja niiden tehtäviin sovellettaisiin kuitenkin, mitä 18 §:ssä ja sen nojalla säädetään.

8.2 Säteilylaki

1 luku – Yleiset säännökset

2 §. Soveltamisala ja sen rajaukset. Säteilylain 2 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti koskien fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön liittyvää toimintaa. Fuusioreaktorin kokeellisella käytöllä tarkoitettaisiin käytännössä sellaista tutkimusta, joka pitää sisällään säteilyyn liittyviä riskejä ja radioaktiivisten aineiden käsittelyä. Se ei siten kattaisi esim. tilanteita, joissa fuusioreaktion tutkimiseksi tehdään teoreettista tutkimusta ilman säteilyaltistukseen liittyvää riskiä.

Ehdotetussa ydinenergialaissa ydinlaitos rajattaisiin fissioreaktioon perustuvaan toimintaan, jolloin mahdollinen fuusioreaktioon liittyvä toiminta jäisi sen soveltamisalan ulkopuolelle. Eesityksen mukaan fuusioreaktorin kokeellinen käyttö kuuluisi säteilylain soveltamisalaan, koska toiminta on lähempänä muuta säteilytoimintaa siihen liittyvän säteilyaltistuksen ja riskien vuoksi. Fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön liittyviin ydinmateriaaleihin sovellettaisiin kuitenkin, mitä ydinmateriaalivalvonnasta ehdotetussa ydinenergialaissa säädetään.

Tällä hetkellä fuusioteknologian kehitys rajoittuu käytännössä vain tutkimustoimintaan. Varsinaista energian tuotantoa tällä menetelmällä ei ole tarkoituksenmukaista ottaa mukaan sääntelyn piiriin ennen varsinaisten teknologioiden kehittämistä. Mahdollisesti tulevaisuudessa tapahtuu fuusioreaktorin kehityksessä läpimurto. Tällöin olisi arvioitava, säädettäisiinkö fuusioreaktorista (mukaan lukien fuusiotutkimusreaktori) ydinenergialaissa vai säädettäisiinkö siitä oma laki. Samassa yhteydessä arvioitaisiin myös mm. uuden lain tai muutettavan ydinenergialain sääntelyn suhdetta säteilylain sääntelyyn (mm. radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden sääntelyn osalta).

3 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Ehdotettu ydinenergialaki ja säteilylaki sovitettaisiin nykyistä tarkemmin yhteen. Tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa säteilyturvallisuuteen liittyvää sääntelykokonaisuutta myös toimijoiden kannalta. Ydinlaitosten säteilyturvallisuudesta säädettäisiin yksityiskohtaisesti ehdotetussa ydinenergialaissa, mutta muun ydinenergian käytön säteilyturvallisuus perustuisi lähtökohtaisesti säteilylakiin sen mukaan kuin ehdotetussa ydinenergialaissa tarkemmin säädetään. Pykälän 1 momentissa päivitetäisiin ehdotetun ydinenergialain säädösnumero.

4 a §. Säteilylain soveltaminen fuusioreaktion kokeelliseen käyttöön. Fuusioreaktion kokeellisesta käytöstä ja säteilylain soveltamisesta siihen olisi tarpeen säätää erikseen. Kyseinen toiminta ei kuuluisi voimassa olevan säteilylain säteilyn käytön ja säteilylähteiden määritelmiin sen vuoksi, että radioaktiivisia aineita ei käytetä fuusiotuotannossa niiden radioaktiivisuuden vuoksi. Toiminnassa on kuitenkin tarpeen käsitellä radioaktiivisia aineita ja niitä syntyy myös toiminnan seurauksena, mutta radioaktiivisuus on tässä sivuominaisuus eikä syy kyseisen aineen käyttöön. Tämä on keskeinen ero säteilylähteen nykyiseen määritelmään verrattuna.

72 §. Luovuttajan, vastaanottajan ja kuljetuksen suorittajan velvollisuudet. Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin. Jos kyse olisi sellaisesta ydinaineesta, johon ehdotetun ydinenergialain 28 §:n nojalla sovelletaan, mitä säteilylähteestä säädetään, voitaisiin tällaiset ydinaineet turvallisuusluvan haltijan lisäksi luovuttaa ehdotetun ydinenergialain mukaiselle luvanhaltijalle, jos käyttö tapahtuu ydinlaitosluvan mukaisessa toiminnassa. Käytännössä tämä koskisi sellaisia säteilylain alaisia toimijoita, jotka tekevät esim. tutkimusta ydinaineilla, jota voidaan käyttää hyödyksi myös ydinlaitoksella. Jos sen sijaan ydinaine on samalla radioaktiivista jätettä, sen luovuttamisesta luvanhaltijalle säädettäisiin 83 §:n 2 momentissa.

80 §. Toissijainen huolehtimisvelvollisuus. Ehdotetaan muutettavaksi 80 §:n 3 momenttia siten, että valtion toissijaisen huolehtimisvelvollisuuden edellytyksiä täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin vastaamaan nykykäytäntöä. Muutoksen tarkoituksena ei ole laajentaa valtion vastuuta, vaan varmistaa, että sääntely vastaa käytännössä sovellettuja periaatteita ja mahdollistaa nykyistä selkeämmin harkinnan poikkeuksellisissa tilanteissa.

Lainkohdasta ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan valtion huolehtimisvastuu edellyttää, ettei ole olemassa toiminnanharjoittajaa, jonka toimialaan kuuluu radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekeminen. Tämä ehto olisi tarpeeton, koska ehdotettu momentti ja pykälä muilta osin kattaa jo tilanteet, joissa sopivaa toimijaa ei ole saatavilla.

Lisäksi momenttia muutettaisiin siten, että radioaktiivisten jätteiden luovuttamisen osalta viitattaisiin muun toiminnanharjoittajan sijaan toimijaan. Tämä merkitsisi sitä, että kyse voisi olla edelleen nykyiseen tapaan säteilylain alaisesta turvallisuuslupan haltijasta. Jos kyse olisi ulkomaisesta toimijasta, vastaanottajavaltion vastaanoton osalta sovellettaisiin jättesiirtodirektiiviä, jossa säädetään mm. vastaanottajaa koskevasta suostumuksesta. Radioaktiivisten jätteiden käsittelyyn liittyvä lupavaatimus perustuu ydinjätedirektiivin 5 artiklaan.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi harkinnanvarainen säännös, jonka mukaan valtio voisi huolehtia radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä myös, jos palauttamisesta tai luovuttamisesta aiheutuu poikkeuksellisen suuria kustannuksia tai jos siihen on muita erittäin painavia syitä.

Käytöstä poistettujen säteilylähteiden vaarattomaksi tekemisessä ensisijainen vaihtoehto on lähteen palauttaminen valmistajalle tai muulle toimijalle. Lähteitä maahantuotaessa on edellytetty 15.12.2018 lukien valmistajan sitoumus ottaa lähde vastaan käytön jälkeen. Lähteiden käyttöajat ovat kuitenkin jopa kymmeniä vuosia, joten maassa on paljon ennen tätä vaatimusta tuotuja lähteitä eikä palauttaminen muutenkaan ole välttämättä enää mahdollista, kun lähde tulee käyttöikänsä päähän.

Lähes kaikki Suomeen koko historian aikana tuodut säteilylähteet ovat päätyneet valtion vastuulle. Tämä on ollut vallitseva käytäntö viime vuosiin saakka. Uutta säteilylakia täytäntöön pantaessa valtion vastuulle ottamisen ehtoja on alettu tutkia ja sen myötä myös tulkita selvästi tiukemmin. Säteilylähteiden käyttäjiltä on edellytetty konkreettisia selvityksiä mahdollisuudesta palauttaa lähde valmistajalle tai muulle toimijalle ennen kuin päätös valtion vastuulle ottamisesta on tehty. Tämän seurauksena vaihtoehtoisia poistoreittejä on alkanut muodosta.

Poikkeuksellisen suuret kustannukset viittaavat tilanteisiin, joissa kaupallinen poistoreitti on olemassa, mutta sen toteuttaminen olisi taloudellisesti epärealistista. Esimerkiksi vanhojen sädehoitolaitteiden palautus alkuperämaahan (esim. Kanadaan) voi edellyttää yksityisen rahtikoneen vuokraamista, monivaiheista purkua ja erillistä loppusijoitusta, jolloin kokonaishinta voi nousta yli puoleen miljoonaan euroon. Maassa on myös paljon vanhoja lähteitä, joille tällaisia poistoreittejä ei ole, esim. Suomessa hyvin yleisten, Neuvostoliitossa valmistettujen lähteiden palauttaminen valmistajalle on nykytilassa kohtuuttoman vaikeaa. Vastaava tilanne on omavalmisteisten, muutettujen, vaurioituneiden tai muuten tunnistamattomien vanhojen lähteiden kanssa. Jotkut valmistajat kuitenkin ottavat vastaan vanhojakin lähteitä. Vanhojen lähteiden poistossa merkittävä rooli on kuljetuksilla. Suurten säteilylähteiden kuljettaminen eri maiden läpi on kallista ja vaikeaa. Erityisen haastava tilanne on vanhojen lähteiden kanssa, joiden dokumentaatio on kateissa tai valmistajan sertifikaatit vanhentuneet. Joissain tilanteissa lähteiden ottaminen valtion vastuulle voi olla perusteltua,

vaikka kaupallinen poistoreitti ulkomaille olisikin olemassa. Tällainen tilanne saattaisi syntyä, jos säteilylähteen kuljettaminen tai muu käsittely ulkomaille viemistä varten olisi säteilyturvallisuuden näkökulmasta liian suuri riski. Mahdollinen voisi olla myös esim. tilanne, jossa palautettavan lähteen turvallisesta käsittelystä poistoketjussa ei voitaisi varmistua.

81 §. Eräiden säännösten soveltaminen radioaktiivisiin jätteisiin. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Sen mukaan turvallisuushupaa ei vaadittaisi sellaiselta ehdotetun ydinenergiain mukaiselta luvanhaltijalta, jonka ydinlaitoslupa mahdollistaa radioaktiivisten jätteiden käsittelyn, varastoimisen tai loppusijoittamisen. Tältä osin sääntelyä uudistetaan myös ehdotetussa ydinenergiailaissa. Ehdotetun ydinenergiain mukaisessa ydinlaitosluvassa otetaan huomioon riittävästi jätteiden käsittelyyn liittyvät seikat ja niiden turvallisuus, minkä vuoksi kahdenkertaista luvutusta näille ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Jos radioaktiivisten jätteiden käsittely, varastointi tai loppusijoitus ei kuitenkaan kuuluisi ydinlaitosluvan alaan, tulisi näille hakea erikseen turvallisuushupaa.

83 §. Säteilylähteiden ja käyttötilojen käytöstä poistaminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin. Kumottavan ja ehdotetun ydinenergiain mukaiset ydinjätteet ovat radioaktiivisia jätteitä, ja niiden loppusijoitus ehdotetun ydinenergiain mukaan on vähintään yhtä turvallista kuin säteilylain mukainen radioaktiivisten jätteiden loppusijoitus. Kumottavan lain mukaisiin loppusijoituslaitoksiin sijoitetaan myös säteilylain soveltamisalaan kuuluvaa radioaktiivista jätettä, mutta tähän vaaditaan erikseen säteilylain mukainen turvallisuushupa. Tämä lupavaatimus poistettaisiin, jos toiminnanharjoittajalla on ehdotetun ydinenergiain mukainen lupa ydinjätteen loppusijoittamiseen ja tarvittaessa ydinjätteiden hallussapitoon, käsittelyyn ja varastointiin ja kyseisen luvan mukaan mainitut toimet olisivat mahdollisia myös radioaktiivisten jätteiden osalta.

84 §. Uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin ydinaineita koskeva raja. Ydinaineiden kanssa toimivat ns. pientoimijat, kuten tutkimuslaitokset siirtyvät ehdotetun ydinenergiain perusteella luvittavaksi turvallisuuteen liittyvien näkökohtien osalta säteilylain mukaisesti, mutta niitä koskevat edelleen ydinenergiain ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet. Esityksessä otettaisiin huomioon tilanteet, joissa radioaktiivinen jäte voi olla samaan aikaan myös ydinainetta, jolloin sitä ei voitaisi vapauttaa valvonnasta samalla tavalla kuin muita radioaktiivisia jätteitä, koska ydinmateriaaleja koskeva kirjanpitovelvollisuus ei ole päättynyt. Säännös koskee erityisesti toimijoita, jotka tekevät esim. tutkimusta sellaisilla ydinaineilla, joissa olevien radioaktiivisten aineiden määrä ei ole 85 §:n mukaista vapauttamisrajaa suurempi. Ehdotetussa ydinenergiailaissa säädettäisiin erikseen ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden soveltamisen päättymisestä. Ydinaine määriteltäisiin ehdotetun ydinenergiain 5 §:n 1 momentin 7 kohdassa. Ehdotetun ydinenergiain 41 §:ssä säädettäisiin ydinaineista, joihin ei sovelleta mainitun lain 4 ja 5 luvun säännöksiä.

86 §. Kierrätysmetallin käsittely ja orvot lähteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toiminnasta, jossa kierrätysmetalleja käsitellään tai varastoidaan vähintään 100 000 tonnia vuodessa. Tällaista toimintaa varten olisi oltava turvallisuushupa. Aiempaa säännöstä turvallisuushupan tarpeellisuudesta täsmennettäisiin selkeällä kriteerillä, joka on yhdenmukainen Kansainvälisen atomienergiajärjestön ohjeistuksen (SSG-17, Orpojen lähteiden ja muiden radioaktiivisten aineiden valvonta metallin kierrätyksessä ja tuotantoteollisuudessa) kanssa. Säteilyturvallisuuskeskuksen saamien ilmoitusten mukaan kierrätysmetallin käsittelyn ja varastoinnin yhteydessä löydetään satunnaisesti 1–5 säteilylähdettä vuodessa, viimeisen kymmenen vuoden aikana yhteensä 18 orpoa lähdettä. Orvon lähteen löytäminen edellyttää tietoisuutta ja osaamista lähteen tunnistamiseksi ja väestön ja työntekijöiden suojelemiseksi ionisoivalta säteilyltä. Kierrätysmetallin käyttö on yleistynyt

säteilylain tultua voimaan 15.12.2018. Aiemmin turvallisuuslupaa on vaadittu kolmelta yritykseltä, mutta uuden vaatimuksen vuoksi turvallisuuslupaa vaadittaisiin lisäksi arviolta kahdelta tai kolmelta yritykseltä.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnassa, jossa kierrätysmetallia käsitellään tai varastoidaan vähintään 20 000 tonnia vuodessa, olisi varauduttava huolehtimaan työntekijöiden ja väestön säteilysuojelusta. Momentti olisi uusi. Säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa olisi käytettävä säteilyturvallisuusasiantuntijaa 32 §:n 3 momentin mukaisesti. Pykälässä esitetään täsmennettäväksi vaatimuksia siten, että turvallisuuslupaa edellyttävän toiminnan lisäksi myös keskisuuria määriä (20 000–100 000 tonnia) kierrätysmetallia käsittelevien toiminnanharjoittajien olisi varauduttava työntekijöiden ja väestön suojeluun. Raja 20 000 tonnia kierrätysmetallia vastaa sitä määrää, jota käytetään ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 2 §:n 2 momentin 12 kohdan f alakohdassa määriteltäessä, milloin ympäristölupahakemuksen käsittelee vielä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jos kierrätysromun määrä ylittää 20 000 tonnia, toiminta ei enää kuulu kunnan toimivaltaan. Tällöin sovelletaan asetuksen 1 §:ää, jonka mukaan Lupa- ja valvontavirasto ratkaisee ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 1 tarkoitettujen toimintojen ympäristölupa-asiat.

Pykälän nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyisivät uudeksi 3 ja 4 momentiksi. Pykälän uutta 3 momenttia muutettaisiin siten, että sen mukaan velvoitettaisiin kaikkia kierrätysmetallialan toimijoita ilmoittamaan löytyneestä orvosta lähteestä riippumatta siitä, kuuluvatko toimijat 1 tai 2 momentin alaan. Myös näitä pienemmät toimijat löytävät ajoittain orpoja lähteitä, ja myös näistä tilanteista olisi tarpeen saada tietoa, jotta säteilyturvallisuudesta voitaisiin varmistua tai siihen liittyen voidaan toimijalle antaa tarvittaessa ohjeistusta. Pykälän 4 momentissa korjattaisiin viittaus 3 momenttiin.

87 §. Jätehuollon kansallinen toimintapolitiikka ja ohjelma. Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin vastaavasti kuin ehdotetun ydinenergialain 469 §:n 1 momentissa säädettäisiin. Radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallinen ohjelma ja mainituksa lainkohdassa tarkoitettu kansallinen ydinjätehuollon ohjelma muodostaisivat yhdessä ydinjätedirektiivin 11 ja 12 art. mukaisen ydinjätteen ja muun radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan kansallisen ohjelman. Ydinjätedirektiivin kansallinen täytäntöönpano on Suomessa jaettu ydinenergialakiin ja säteilylakiin.

127 §. Päästöt ja niiden raja-arvot. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin myös päästörajaa suurempaa päästöä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Tarkemmat vaatimukset annettaisiin STUK-määräyksellä, jota varten pykälän 6 momentin määräystenantovaltuutta ehdotetaan täydennettäväksi.

Ehdotetulla muutoksella toimeenpantaisiin päästöjen osalta Kansainvälisen atomienergiajärjestön suosituksen Säteilysuojelu ja säteilylähteiden turvallisuus: Kansainväliset perusturvallisuusnormit, Yleiset turvallisuusvaatimukset (Radiation Protection and Safety of Radiation Sources: International Basic Safety Standards. General Safety Requirements Part 3, vaatimus 32 kohta 3.137).

128 §. Väestön altistuksen seuranta. Pykälän sääntelyä täydennettäisiin uudella 2 momentilla. Selvyyden vuoksi pykälä ehdotettaisiin muutettavaksi kokonaisuudessaan. Päästöjen kirjanpidosta säädetään erikseen lain 127 §:ssä, joten vastaavasti olisi tarpeen säätää kirjanpitovelvollisuudesta myös väestön altistuksen seurannan ja siitä Säteilyturvakeskukselle ilmoittamisen osalta. Nämä tarvitaan, jotta Säteilyturvakeskus pystyisi systemaattisesti seuraamaan väestön altistuksen suuruutta. Jos väestön annos aiheutuu päästöistä, raportoidut

päästöt antavat viitteitä annoksista. Kun altistusta seurataan esim. ulkoisen säteilyn vuoksi käyttöpaikan alueella tai läheisyydessä, jonne väestöllä on pääsy, Säteilyturvakeskus ei systemaattisesti pystyisi seuraamaan ilman kirjanpitoa ja ilmoituksia väestöannosten suuruutta.

Vaatimuksella toimeenpantaisiin väestön altistuksen osalta Kansainvälisen atomienergiajärjestön suositus Säteilysuojelu ja säteilylähteiden turvallisuus: Kansainväliset perusturvallisuusnormit, Yleiset turvallisuusvaatimukset (Radiation Protection and Safety of Radiation Sources: International Basic Safety Standards. General Safety Requirements Part 3, vaatimus 32 kohta 3.137 d), joka lähtee oletuksesta, että seurannalle on määritelty valvontaviranomaisen hyväksymät operatiiviset kriteerit, joita suuremmista altistuksista on ilmoitettava. Päästörajat ovat yksi tällainen kriteeri (127 §:ssä), ja toinen on väestön altistuksen osalta annosrajoitusta suurempi altistus. Seurannan toteuttamiselle voitaisiin kuitenkin asettaa muitakin kriteereitä ja ehtoja, joita suuremmasta altistuksesta tai muusta toteutumattomuudesta tulisi ilmoittaa Säteilyturvakeskukselle. Näitä voisivat olla esim. arviointien käytännön toteutusta koskevat ehdot.

Pykälän uuden 4 momentin määräystenantovaltuutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se ottaa huomioon myös ehdotetun uuden 2 momentin alan. Muotoilu olisi analoginen sen kanssa, mitä 127 §:n 4 momentissa säädetään tietojen toimittamisesta päästöistä ja niiden seurannasta. Tarkemmat vaatimukset annettaisiin STUK-määräyksellä.

185 §. Säteilyrikkomus. Pykälän 1 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että säteilylähteen luovuttamista koskevaa rikkomussäännöstä yhdenmukaistettaisiin ehdotetun ydinenergiain ja säteilylakiin ehdotettujen muutosten kanssa. Rangaistavaa olisi edelleen säteilylähteen luovuttaminen sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla ei ole turvallisuuslupaa kyseisen säteilylähteen käyttämiseen. Tämä voisi turvallisuusluvan lisäksi olla jatkossa myös ehdotetussa ydinenergiailaissa säädetyn luvan (esim. ydinlaitosluvan) haltija, jos tällä olisi säteilylähteen käsittelyyn oikeus ydinenergiailaissa tarkoitetun luvan perusteella.

8.3 Rikoslaki

17 luku - Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

6 §. Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen. Rikoslain 17 luvun 6 §:n 2 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka mukaan järjestystä ylläpitävällä henkilöllä tarkoitettaisiin myös ehdotetussa ydinenergiailaissa tarkoitettua turvahenkilöä. Selvyyden vuoksi 2 momentti säädettäisiin kokonaan uudestaan. Turvahenkilöt ylläpitävät ydinlaitosten ja kuljetusta turvajärjestelyjä ja turvalvontaa ehdotetun ydinenergiain mukaisesti, ja turvahenkilöillä on asianmukaiset toimivaltuudet tehtäviensä hoitamiseksi. Turvahenkilöiltä edellytetään aina vähintään 3 kohdassa tarkoitetun vartijan koulutusta, mutta toimivaltuudet ovat tästä poikkeavat. Kriminalisoinnin laajentaminen kattamaan myös turvahenkilöiden vastustamisen on katsottu tarpeelliseksi, sillä on erityisen tärkeää, että ydinlaitoksen turvahenkilöt pystyvät turvaamaan kohteen asianmukaisesti ja tehtävän hoitamisen estäminen tai vaikeuttaminen olisi säädetty rangaistavaksi vastaavalla tavalla kuin muidenkin järjestystä ylläpitävien henkilöiden osalta. Lisäksi momentin 2 ja 3 kohdassa on ruotsinkielisessä ehdotuksessa tehty lakitekninen korjaus.

34 luku - Yleisvaarallisista rikoksista

4 §. Terveiden vaarantaminen. Rikoslain 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa sääntelyn sanamuotoa tarkennettaisiin. Terveiden vaarantamiseen syyllistyisi, jos kyse olisi 4 kohdassa

tarkoitettua laiminlyönnistä ja teko on omiaan aiheuttamaan yleistä hengen tai terveyden vaaraa. Rangaistavien tekojen ja rangaistavuuden rajaamisen kannalta keskeinen vaaratunnusmerkki säilyisi käytännössä ennallaan. Rangaistavuuden alaa ei ehdoteta laajennettavaksi. Voimassa olevassa laissa olevat yleisluonteiset viittaukset ydinenergiain vastaisuuteen korvattaisiin täsmällisemmällä tekojen luonnehdinnoilla ja viittauksilla ydinenergiain rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellytysten toteuttamiseksi. Selvyyden vuoksi 4 kohta jaettaisiin a–e alakohdaksi, joissa tarkoitettuista teoista voi aiheutua pykälässä tarkoitettua vaaraa.

Ehdotetun 4 kohdan a alakohdan mukaan rangaistavaa olisi, jos ehdotetun ydinenergiain 28 §:n 2 momentissa säädettyä ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuutta koskevaa vaatimusta ei noudateta. Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että hallitsematonta ketjureaktiota ei tapahdu, jos kyse on muusta kuin ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan toiminnasta. Rangaistavaa olisi siten esim. ketjureaktion hallintaan liittyvän velvollisuuden laiminlyönti tai puutteellinen noudattaminen siten, että siitä voi seurata pykälässä tarkoitettu vaara.

Ehdotetun 4 kohdan b alakohdan mukaan rangaistavaa olisi, jos jätettäisiin noudattamatta ehdotetun ydinenergiain 48, 50, 51, 98, 99, 117, 122, 130–132, 152, 180 tai 335 §:ssä säädetty ydinlaitoksen tai sen käyttöönoton, käytön, käytöstäpoiston tai sulkemisen turvallisuutta koskeva velvollisuus, kielto tai rajoitus. Ydinlaitos määriteltäisiin ehdotetun ydinenergiain 5 §:n 1 momentin 38 kohdassa. Mainituista 48, 50 ja 51 § liittyvät ydinlaitoksen säteilyturvallisuuteen. Rangaistavaa voisi esim. olla sellaisen velvollisuuden noudattamatta jättäminen, jonka seurauksena väestö tai työntekijöitä altistuu radioaktiiviselle säteilylle, mikä aiheuttaisi pykälässä tarkoitettua vaaran. Mainituista 98 ja 99 § koskevat ydinlaitoksen rakennuksia, rakenteita ja laitteita. Rangaistavaa voisi esim. olla sellaisen ydinteknisen mekaanisen laitteen valitseminen ydinlaitokseen, joka voi haitata laitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien luotettavaa toimintaa, mikä voi hidastaa häiriö- tai onnettomuustilanteen havaitsemista tai ei estä sen kehittymistä vakavammaksi ja aiheuttaisi pykälässä tarkoitettua vaaran. Rangaistavaa voisi myös esim. olla sellaisen painelaitteen asentaminen ydinlaitokseen, joka aiheuttaisi räjähdys- ja sen seurauksena ydinlaitoksen onnettomuuden, joka aiheuttaisi tai voisi aiheuttaa radioaktiivisten aineiden päästön, mikä aiheuttaisi pykälässä tarkoitettua vaaran. Mainituista 117 §:ssä säädetään ydinpolttoaineen käytöstä ydinvoimalaitoksen reaktorissa. Rangaistavaa voisi esim. olla ydinpolttoaineen lataaminen ydinvoimalaitoksen turvallisuutta vaarantavalla tavalla siten, että siitä seuraa radioaktiivisten aineiden päästö, mikä aiheuttaisi pykälässä tarkoitettua vaaran. Mainituista 122 §:ssä säädetään ydinlaitoksen henkilöstöstä. Rangaistavaa voisi esim. olla epäpätevien henkilöiden käyttäminen ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisissä tehtävissä, jos tästä olisi seurauksena radioaktiivisten aineiden päästö, mikä aiheuttaisi pykälässä tarkoitettua vaaran. Mainituista 130–132 § liittyvät ydinlaitoksen käytön turvallisuuteen. Rangaistavaa voisi esim. olla häiriö-, uhka- tai onnettomuustilanteissa tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen laiminlyönti tai viivyttely siten, että ydinlaitoksen turvallisuus vaarantuu ja radioaktiivisia aineita leviää laajalle alueelle, mikä aiheuttaisi pykälässä tarkoitettua vaaran. Mainituista 152 § koskee laitosalueen valvontaa. Rangaistavaa voisi esim. olla pääsynhallintaa koskevan velvoitteen laiminlyönti siten, että ydinlaitokseen tai sen tietojärjestelmiin pääsee henkilö aiheuttamaan sellaista vahinkoa, joka olisi pykälässä tarkoitettua vaaraa. Mainituista 180 § koskee toimintaa valmiustilanteessa. Rangaistavaa voisi esim. olla säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisten toimien laiminlyönti tai viivyttely niiden toteuttamisessa siten, että tästä aiheutuisi pykälässä tarkoitettua vaaraa. Mainituista 335 § liittyy ydinlaitoksen käytöstäpoiston turvallisuuteen. Rangaistavaa voisi esim. olla ydinvoimalaitoksen kunnossapidon laiminlyönti siten, että sen käytöstäpoistoa ei voida toteuttaa turvallisesti ja tästä seuraa pykälässä tarkoitettu vaara.

Ehdotetun 4 kohdan c alakohdan mukaan rangaistavaa olisi, jos jätettäisiin noudattamatta ehdotetun ydinenergilain 48, 50, 51, 122 tai 130 §:ssä, 132 §:n 1 momentissa taikka 152 tai 353 §:ssä säädetty ydinaineen talteenottolaitoksen tai sen käyttöönoton, käytön tai käytöstäpoiston turvallisuutta koskeva velvollisuus, kieltö tai rajoitus. Mainituista 48, 50 ja 51 §:ää sovelletaan tällaiseen laitokseen 191 §:n nojalla, 122 §:ää 194 §:n nojalla sekä 130 §:ää ja 132 §:n 1 momenttia 195 §:n nojalla. Mitä b alakohdan perusteluissa on selostettu liittyen 48, 50, 51, 122, 130, 132, 152 ja 353 §:ään, soveltuu vastaavasti c alakohdassa rangaistavaksi säädettyyn. Ydinaineen talteenottolaitos määriteltäisiin ehdotetun ydinenergilain 5 §:n 1 momentin 37 kohdassa.

Ehdotetun 4 kohdan d alakohdan mukaan rangaistavaa olisi, jos jätettäisiin noudattamatta ehdotetun ydinenergilain 50 §:ssä, 58 §:n 1 momentissa tai 183 §:ssä säädetty ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuutta koskeva velvollisuus, kieltö tai rajoitus ja tästä seuraisi pykälässä tarkoitettu vaara. Väestön tai työntekijöiden altistuminen radioaktiiviselle säteilylle ja pykälässä tarkoitettu vaara voi aiheutua esim. 50 §:ssä tai 58 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden laiminlyönnin seurauksena. Mainituista 183 § koskee velvollisuutta ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin, jos kuljetuksessa leviää ympäristöön radioaktiivisia aineita. Tällaisen velvollisuuden laiminlyönnistä voi seurata pykälässä tarkoitettu vaara.

Ehdotetun 4 kohdan e alakohdan mukaan rangaistavaa olisi, jos jätettäisiin noudattamatta ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuutta koskeva ehdotetun ydinenergilain 201 tai 213 §:ssä tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuollon turvallisuutta koskevaa 287 §:ssä säädetty velvollisuus. Väestön tai työntekijöiden altistuminen radioaktiiviselle säteilylle ja pykälässä tarkoitettu vaara voi aiheutua esim. 201 §:n 1 momentissa säädetyn ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuutta koskevan velvoitteen laiminlyönnin seurauksena, jos radioaktiivisia aineita pääsee leviämään. Työntekijöiden altistuminen radioaktiiviselle säteilylle ja pykälässä tarkoitettu vaara voi aiheutua esim., jos liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella siirretään 213 §:ssä säädetyn velvollisuuden vastaisesti ydinjätteitä siten, että käytetyt pakkaukset, kulkuneuvot ja reitit eivät ole turvallisuuden kannalta soveltuvia.

44 luku - Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

10 §. *Ydinenergian käyttörikos.* Rikoslain 44 luvun 10 §:ssä säädettyä ydinenergian käyttörikosta ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan vastaamaan ehdotetun ydinenergilain mukaisia säännöksiä. Rangaistussäännökset sisältäisivät moitittavuudeltaan erilaisia tekoja. Ydinenergian käyttörikoksesta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rangaistusasteikkoa ehdotetaan korotettavaksi yhdestä vuodesta vankeutta kahteen vuoteen. Rangaistusasteikon korottaminen on katsottu perustelluksi johtuen tiettyjen tekomuotojen vakavista vaikutuksista, joita säteilyaltistuksesta ihmisille voi seurata, ottaen huomioon myös merkittävimpien toiminnanharjoittajien hallussa olevat radioaktiivisia aineita sisältävien aineiden ja materiaalien määrä, sekä johtuen tiettyjen tekomuotojen vakavista seurauksista yhteiskunnalle ydinjätehuollon kustannuksiin liittyvän varautumisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Verrattuna voimassa olevaan lakiin sääntelyä tarkennettaisiin merkittävästi viittaamalla ehdotetun ydinenergilain säännöksiin ja niiden nojalla annettuihin lain säännöksiä tarkentaviin määräyksiin. Rangaistus voitaisiin määrätä tahallista tai törkeää huolimattomuudesta aiheutetusta teosta. Nykyisin myös huolimattomuudesta aiheutettu teko on rangaistavaa, mutta ehdotetun ydinenergilain seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä olisi pidettävä huolimattomuudesta aiheutettujen tekojen osalta riittävänä ja oikeasuhtaisena. Arvion mukaan päällekkäisyyttä rangaistussäännösten ja seuraamusmaksua koskevien säännösten välillä ei olisi.

Pykälän 1 kohdan mukaan rangaistavaa olisi ydinvoimalaitoksen käyttäminen ilman ehdotetun ydinenergiain 303 §:ssä edellytettyä käyttö lupaa tai lupapäätöksen vastaisesti taikka sen uudelleen käynnistäminen ilman ehdotetussa ydinenergiailaissa edellytettyä tarkastusta (ks. 136 §:n 2 momentti). Ehdotetun ydinenergiain 331 §:n mukaan ydinvoimalaitoksen käyttö alkaisi, kun sen reaktori käynnistetään ensimmäisen kerran. Rangaistussäännös koskisi nimenomaisesti ydinvoimalaitoksia, ei muita ydinlaitoksia, joista olisi erillinen säännös ehdotetussa 2 kohdassa. Pykälän 1 kohdan mukaan ydinvoimalaitoksen käyttäminen tai uudelleen käynnistäminen olisi aina rangaistavaa riippumatta aiheutuneesta vahingosta ottaen huomioon ydinvoimalaitokseen liittyvät ja muihin laitostyyppeihin verrattuna merkittävämmät riskit. Rangaistussäännös kattaisi ainoastaan käytön ja uudelleen käynnistämisen, ei esim. rakentamista tai käytöstäpoistoa näihin liittyvistä vähäisemmistä riskeistä johtuen. Ydinvoimalaitoksen rakentaminen ja käytöstäpoisto kuuluisivat 2 kohdan rangaistussäännöksen alaan, jossa rangaistavuuden edellytyksenä olisi teosta aiheutuva vaara tai mahdollinen vaara tai haitta. Ydinlaitoksia olisivat ehdotetun ydinenergiain 5 §:n 1 momentin 38 kohdan mukaan ydinvoimalaitokset, ydintekniset laitokset, ydinpolttoaineen tuotantolaitokset ja loppusijoituslaitokset. Ydinvoimalaitos määriteltäisiin 5 §:n 1 momentin 32 kohdassa. Ydinvoimalaitos olisi sellainen ydinlaitos, jossa fissioon perustuen ydinreaktorin avulla tuotetaan sähköä tai lämpöä. Ydinvoimalaitoksen häiriö- ja onnettomuustilanteiden seuraukset voivat olla merkittävästi vakavampia ja laajemmin vaikuttavia kuin muiden ydinlaitosten häiriö- ja onnettomuustilanteiden seuraukset. Lisäksi 5 §:n 4 momentissa olisi ydinvoimalaitoksen määritelmää täydentävä säännös. Ydinvoimalaitoksen käyttö lupa ja sen uudelleen käynnistämistä edellyttävä valvontaviranomaisen tarkastus ovat keskeisiä ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kannalta ottaen huomioon tällaiseen laitokseen liittyvien mahdollisten häiriö- ja onnettomuustilanteiden seurausten merkittävät ja laajat vaikutukset. Pykälän mukaan rangaistavaa olisi esim. ydinlaitoksen käyttäminen käyttöluvan voimassaolon päättymisen jälkeen tai ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien lupamääräysten vastaisesti.

Pykälän 2 kohdan rangaistussäännös koskisi ydinvoimalaitoksen rakentamiseen ryhtymistä ja käytöstäpoistoa sekä muun ydinlaitoksen kuin ydinvoimalaitoksen rakentamiseen ryhtymistä, käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstäpoistoa ilman ehdotetun ydinenergiain 30 luvussa säädettyä lupaa tai lupapäätöksen vastaisesti. Lisäksi 2 kohta koskisi ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiseen ryhtymistä, käyttöönottamista ja käyttöä ilman 34 luvussa säädettyä lupaa tai lupapäätöksen vastaisesti. Ydinaineen talteenottolaitos määriteltäisiin ehdotetun ydinenergiain 5 §:n 1 momentin 37 kohdassa, ja kyseinen laitos ei 38 kohdan mukaan olisi ydinlaitos. Ydinlaitoksen rakentamisen ryhtymisen kannalta keskeinen olisi 111 §:n 1 momentissa säädetty kielto, ja ydinaineen talteenottolaitosten osalta vastaava kielto olisi 349 §:n 4 momentissa. Ydinlaitoksen käyttö alkaisi 333 §:n mukaan, kun laitokseen tuodaan ensimmäistä kertaa ydinainetta tai ydinjätettä. Ydinvoimalaitoksen käytön alkamisen ajankohtaa on selostettu 1 kohdan perusteluissa. Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönotosta säädettäisiin 351 §:ssä. Ydinvoimalaitoksen, ydintekniset laitokset, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoistoa koskeva määritelmä olisi 5 §:n 1 momentin 50 kohdassa. Kohdan mukaiset teot olisivat rangaistavia silloin, jos teko olisi omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle taikka siitä olisi vaaraa toisen omaisuudelle. Vähäisempien tekojen seuraamuksiin voitaisiin tietyiltä osin soveltaa ehdotetun ydinenergiain mukaista seuraamusmaksua. Kohdan mukaan rangaistavaa olisi esim. ydintekniset laitokset, loppusijoituslaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönottamisen ilman käyttö lupaa siten, että kohdassa tarkoitettu vaaraa koskeva edellytys täyttyy. Kohdassa tarkoitettavat luvat ovat keskeisiä sen varmistamiseksi, että ydinlaitos tai ydinaineen talteenottolaitos täyttää sitä koskevat ehdotetussa ydinenergiailaissa säädetyt turvallisuutta koskevat vaatimukset ja luvan haltija täyttää ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet. Vaaraa tai mahdollista vaaraa voi aiheutua esim. turvallisuutta koskevien

velvoitteiden laiminlyönnistä aiheutuvista radioaktiivisten aineiden päästöistä tai turvajärjestelyjä koskevien velvoitteiden noudattamatta jättämisestä. Riittävää olisi, että teko on luonteeltaan vaarantava. Tällöin ei siis edellytetä näyttöä todellisesta vaaratilanteesta. Tällaisen abstraktin vaaran osalta riittävää on, että tekotyyppi on sellainen, että se kokemukseräisesti yleensä aiheuttaa hengen tai terveyden vaaraa tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle. Jonkinlainen todellinen, vakavasti otettava mahdollisuus vahinkoon tulee teosta kuitenkin aiheutua. Sen sijaan toisen omaisuuden osalta vaaran tulisi olla konkreettinen, jotta rangaistavuuskynnys ylittyisi.

Pykälän 3 kohdan mukaan rangaistavaa olisi ilman ehdotetun ydinenergilain 205, 207, 210, 213, 214, 217–219 §:ssä tai 220 §:n 3 momentissa edellytettyä hyväksymistä tai hyväksymispäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti tai ilman 220 §:n 2 momentissa edellytettyä lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti pitää hallussa, tuottaa, käsitellä, käyttää, varastoida tai loppusijoittaa ydinjätteitä. Rangaistavaa olisi myös 218–220 §:ssä säädettyjen ydinjätteiden loppusijoitusta, tuontia, vientiä, siirtoa tai luovutusta koskevien velvoitteiden, kieltojen ja rajoitusten rikkominen. Ehdotetun ydinenergilain 200 §:n mukaan ydinlaitosluvan perusteella luvanhaltijalla on oikeus pitää hallussa, tuottaa, käsitellä, käyttää ja varastoida ydinjätteitä sen mukaan kuin luvassa tarkemmin määrätään. Ydinjätteiden loppusijoittaminen toteutettaisiin ehdotetun ydinenergilain 30 luvussa säädetyn loppusijoituslaitosta koskevan käyttöluvan nojalla. Rangaistavuus ei edellyttäisi vaaran aiheuttamista kohdassa tarkoitettujen velvollisuuksien, kieltojen ja rajoitusten periaatteellisen merkityksen ja valtion ydinjätteitä koskevan viimesijaisen vastuun takia sekä Suomea velvoittavien ydinalan kansainvälisten sopimusten ja EU-sääntelyyn perustuvien velvoitteiden takia. Ydinjätteitä saisi luovuttaa Suomessa toimijoiden välillä 212 ja 214 §:n mukaan sekä yhdessä huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen kanssa 211 §:n mukaan. Ehdotetun ydinenergilain 5 §:n 1 momentin 30 kohdassa määriteltäisiin ydinjäte, 51 kohdassa ydinjätteen varastointi ja 52 kohdassa loppusijoitus. Rangaistavaa olisi esim. muualla syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden tuonti Suomeen loppusijoitusta varten ilman 219 §:n 2 tai 3 momentin mukaista hyväksymistä taikka niiden tuominen Suomeen käsittelyä tai varastointia varten ilman 220 §:n 2 momentin mukaista valtioneuvoston lupaa tai 3 momentin mukaista työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymistä. Rangaistavaa olisi myös esim. Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittely tai varastointi muualla kuin Suomessa ilman 218 §:n mukaista säädettyä hyväksymistä tai loppusijoittaminen muualla kuin Suomessa ilman 217 §:n mukaista hyväksymistä.

Pykälän 4 kohdan mukaan rangaistavaa olisi ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljettaminen ilman ehdotetun ydinenergilain 185 §:ssä edellytettyä hyväksymistä tai hyväksymispäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti. Eräät VAK-lain vastaiset menettelyt on säädetty rangaistavaksi vaarallisten aineiden kuljetusrikoksena rikoslain 44 luvun 13 §:ssä. Ehdotetun ydinenergilain mukaista kuljetuksen hyväksymistä koskevaa vaatimusta sovelletaan vain sellaisiin ydinaineisiin ja ydinjätteisiin, jotka ovat vaarallisuudeltaan merkittäviä. Ehdotetun ydinenergilain 188 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa vähäiset muutokset olisivat kuitenkin sallittuja hyväksytyssä kuljetuksessa. Hyväksytystä kuljetuksesta olisi mahdollista poiketa kuljetuksen aikana vain odottamattomasta ja pakottavasta syystä, mikä voi tarkoittaa esim. kuljetuksen aikana suljettua tieyhteyttä tai ilmennyttä turvallisuushkaa, minkä vuoksi reitiltä voidaan joutua poikkeamaan, mutta tällainen poikkeaminen olisi sallittua lain mukaan ja ei siten kuuluisi rangaistussäännöksen alaan. Muu kuin odottamattomasta ja pakottavasta syystä poikkeaminen olisi rangaistussäännöksen piirissä samoin esim. kuljetuksen toteuttaminen ajankohtana, jolloin kuljetusta koskevan hyväksymispäätöksen voimassaolo on päättynyt.

Pykälän 1–4 kohta vastaisivat yhdessä 7 kohdan kanssa voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 3 kohdan osalta lisäksi osin voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Rangaistavuutta ei tältä osin ehdoteta laajennettavaksi. Rangaistavuuden alaa kuitenkin rajattaisiin ehdotetussa 2 kohdassa siten, että rangaistavuus edellyttäisi toiminnan olevan omiaan aiheuttamaan vaaraa ihmisille tai toisen omaisuudella. Kumottavan lain 21 §:n mukaan ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljettaminen edellyttää lupaa, mutta ehdotetun ydinenergiain lain mukaan kyseessä olisi kuljetuksen hyväksyminen.

Pykälän 5 kohdan mukaan rangaistavaa olisi jättää noudattamatta ehdotetun ydinenergiain lain 28 §:n 2 momentissa säädetty ydinaineen turvallisuutta koskeva velvollisuus, 48, 50, 51 §:ssä, 58 §:n 1 momentissa, 98, 99, 117, 122, 130–132, 152, 327, 335 tai 353 §:ssä säädetty ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskeva velvollisuus, 183 §:ssä säädetty ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuutta koskeva velvollisuus tai 201, 213 tai 287 §:ssä säädetty ydinjätteiden tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden käsittelyn, varastoinnin, loppusijoituksen tai loppukäsittelyn turvallisuutta koskeva velvollisuus taikka toiminnan keskeyttämistä tai rajoittamista koskevan ehdotetun ydinenergiain lain 368 §:n nojalla annettu kielto tai määräys. Teon rangaistavuus edellyttäisi kuitenkin, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle taikka siitä on vaaraa toisen omaisuudelle. Pykälässä viitattaisiin 50 §:n 3 momentin, 51 §:n 3 momentin, 98 §:n 3 momentin, 99 §:n 3 momentin, 117 §:n 3 momentin, 122 §:n 3 momentin, 130 §:n 3 momentin, 131 §:n 4 momentin, 132 §:n 3 momentin, 152 §:n 4 momentin, 183 §:n 3 momentin, 201 §:n 4 momentin, 213 §:n 4 momentin, 287 §:n 3 momentin, 335 §:n 3 momentin ja 353 §:n 3 momentin nojalla annettuihin määräyksiin, ja tällä tarkoitettaisiin STUK-määräyksiä, joissa tarkennetaan ja täsmennetään kohdassa mainittuja ydinenergiailaissa säädettyjä velvollisuuksia. Kohdassa tarkoitettun 368 §:n nojalla annetun kiellon tai määräyksen noudattamatta jättämisestä voitaisiin kohdan mukaan rangaista, jos kyse olisi esim. ydinpolttoaineen ydinreaktoriin lataamista koskevasta kiellostä ja sen noudattamatta jättämisestä voisi aiheutua kohdassa tarkoitettua abstraktia vaaraa. Muilta osin kohdassa tarkoitettuja rangaistavia tekoja on tarkemmin selostettu 34 luvun 4 §:n perusteluissa. Kohdan mukaan rangaistavuus koskisi myös siinä tarkoitettujen STUK-määräysten vaatimusten noudattamatta jättämistä. Tämän ei kuitenkaan voida katsoa laajentavan rangaistavuuden alaa, koska määräykset sisältäisivät ainoastaan lain säännöksiä tarkentavia ja täsmäntäviä teknisluonteisia määräyksiä. Verrattuna 34 luvun 4 §:ssä säädettyyn terveyden vaarantamiseen ydinenergian käyttörikoksena rangaistavaa olisi abstraktin tai konkreettisen vaaran aiheuttaminen toisen hengelle tai terveydelle ja tällöin ei edellytettäisi kyseessä olevan laajaa ihmisjoukkoa. Lisäksi kohdan mukainen muun kuin vähäisen haitan aiheutuminen tai potentiaalinen aiheutuminen taikka toisen omaisuuden vaarantuminen eivät olisi rikoslain 34 luvun 4 §:n mukaan rangaistavuuden edellytyksiä. Kohdassa tarkoitettun abstraktin vaaran ja haitan sekä konkreettisen vaaran käsitteiden osalta viitataan 2 kohdassa selostettuun.

Pykälän 5 kohta vastaisi keskeisiltä osin voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 2 kohtaa, mutta sääntelyä tarkennettaisiin. Rangaistavuutta ei 5 kohdan osalta ehdoteta laajennettavaksi. Verrattuna voimassa olevaan säännökseen ydinenergian käytön turvallisuuden rangaistavuus tarkennettaisiin koskemaan ydinlaitoksen, ydinaineen talteenottolaitoksen, ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen taikka ydinjätteiden tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden käsittelyn, varastoinnin taikka loppusijoituksen (ydinjätteet) tai loppukäsittelyn (luonnon radioaktiivisia aineita sisältävät jätteet) turvallisuuteen liittyvien säännösten, kieltojen ja määräysten laiminlyöntiä siten, että tekoon liittyy kohdassa säädetty vaaran tai haitan edellytys. Erikseen ei olisi tarpeen viitata turvajärjestelyihin, valmiusjärjestelyihin tai pelastuspalvelujärjestelyihin, koska mainitut asiakokonaisuudet ovat

ehdotetun ydinenergilain mukaan keskeisiä ehdotetussa 5 kohdassa tarkoitettun toiminnan turvallisuuden kannalta (ks. mm. ehdotetun ydinenergilain 16 ja 17 luku). Toisin kuin voimassa olevassa laissa, ydinjätehuoltoon liittyvää huolehtimisvelvollisuutta ei enää mainittaisi, koska se on käsitteenä varsin väljä ja tulkinnanvarainen.

Pykälän 6 kohdan mukaan rangaistavaa olisi jättää noudattamatta ehdotetun ydinenergilain 226, 233–235, 239 tai 242–244 §:ssä säädetty varautumisvelvollisuus tai sen kannalta olennainen 228 §:ssä tai 232 §:n 2 momentissa säädetty arvioiden, selvitysten tai tietojen toimittamisvelvollisuus. Tämä tarkoittaisi kuten voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa mm. ydinjätehuoltomaksua tai vakuusjärjestelyjä koskevan velvoitteen laiminlyöntiä. Luvanhaltijan varautumisvelvollisuutta koskeva perussäännös on 226 §:ssä. Keskeisiä kohdan rangaistussäännöksen soveltamisen kannalta olisivat myös mm. 233 §:ssä säädetty luvanhaltijan ydinjätehuoltomaksu ja 234 §:ssä säädetty ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseksi vaaditut vakuusjärjestelyt. Lisäksi rangaistavaa olisi myös esim. varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelykokonaisuuden kannalta olennaisten arvioiden, selvitysten ja tietojen toimittamiseen liittyvien 228 §:ssä, 232 §:n 2 momentissa tai 234 §:n 3 momentissa säädettyjen velvollisuuksien laiminlyönti. Työ- ja elinkeinoministeriölle 228 §:n 4 momentissa säädetty mahdollisuus hankkia tiedot laiminlyöntitilanteissa ei kuitenkaan vähentäisi sitä haittaa, mikä ydinjätehuollon kustannusten varautumiselle ja sen noudattamisen seurannalle aiheutuu. Kyseinen laiminlyönti sisältyy nykyisin rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Rangaistavaa olisi 6 kohdan mukaan myös, jos jätetään noudattamatta varautumisvelvollisuus ehdotetun ydinenergilain mukaisesti ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista. Tähän liittyen keskeinen velvoite olisi 226 §:ssä säädetyn yleisen velvollisuuden lisäksi 234 §:n 1 momentissa säädetty velvollisuus luovuttaa valtiolle vakuudet ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseksi kuukauden kuluessa siitä, kun ydinlaitoksen käyttöluupa on tullut lainvoimaiseksi tai pantu täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Varautumisvelvollisuus on olennainen ydinlaitoksen yleisen hyväksyttävyyden kannalta ja keskeinen sen varmistamiseksi, että ydinjätehuollon kustannukset eivät jää yhteiskunnan kannettavaksi. Sen vuoksi ehdotetussa 6 kohdassa tarkoitettua laiminlyöntiä olisi pidettävä erityisen vakavana ja moitittavana. Valtion ydinjätehuoltorahastossa olevilla varoilla varaudutaan ydinjätehuollon (mukaan lukien loppusijoituksen) kustannuksiin, minkä vuoksi velvoite on olennainen ydinjätehuollon osalta. Rangaistavuus tulisi kyseeseen siinä tilanteessa, että noudattamatta jättäminen aiheuttaisi muuta kuin vähäistä haittaa ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiselle. Tämä rajoitus ei kuitenkaan koskisi 234 §:n 1 momentissa säädetyn velvoitteen laiminlyöntiä, mikä vastaisi voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 3 kohdassa säädettyä rangaistavuutta tilanteessa, jossa ryhdytään käyttämään ydinlaitosta ennen kuin asianomainen viranomainen on todennut mainitun velvollisuuden täytetyksi. Kohdan mukaan rangaistavaa olisi esim. 233 §:ssä säädetyn ydinjätehuoltomaksua koskevan velvollisuuden laiminlyönti tai 228 §:ssä säädettyjen vastuumäärän arviointiin liittyvien tietojen toimittamisvelvollisuuden laiminlyönti siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiselle. Vähäinen puute tai viivästyminen tietojen toimittamisessa olisi katsottava vähäisen haitan aiheuttamiseksi ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen kannalta ja ei siten olisi rangaistavaa.

Pykälän 6 kohta vastaisi voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin rangaistavien tekojen osalta ja siten, että rangaistavuus edellyttäisi teon olevan omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiselle. Jos kyse olisi siitä, että jätettäisiin noudattamatta ehdotetun ydinenergilain 234 §:n 1 momentissa säädetyn vakuuksien ensimmäistä luovuttamista koskeva velvollisuus, rangaistavuus ei kuitenkaan edellyttäisi teosta seuraavan haittaa ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiselle.

Pykälän 7 kohdan mukaan rangaistavaa olisi ilman ehdotetun ydinenergilain 30 §:ssä edellytettyä toimintalupaa tai lupaa koskevassa päätöksessä annettujen määräysten vastaisesti harjoittaa mainittua lupaa edellyttävää toimintaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinmateriaalien ja muun ydinenergian käytön valvonnalle. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden täyttäminen on olennainen keino ydinaseiden leviämisen estämiseksi ja toimintalupalupaa koskeva vaatimus on näiden velvoitteiden noudattamisen valvonnan kannalta keskeinen. Toimintalupaa koskevasta vaatimuksesta säädettäisiin ehdotetun ydinenergilain 30 §:ssä, ja esim. ydinaineiden tuonti tai siirto Suomeen edellyttäisi toimintalupaa. Kohdassa tarkoitettun lupavelvoitteen laiminlyöntiä olisi ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan tavoitteen tärkeyden kannalta pidettävä erityisen vakavana ja moitittavana. Kohdassa viitatus kansainväliset sopimusvelvoitteet perustuvat Euratom-sopimukseen, Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetukseen, ydinsulkusopimukseen, Suomen ja kansainvälisen atomienergiajärjestön väliseen valvontasopimukseen, ydinmateriaalivalvontasopimukseen ja valvontasopimuksen lisäpöytäkirjaan sekä mahdollisiin kahdensivisiin ydinmateriaalivalvontaan liittyviin valtiosopimuksiin. Kohdan nojalla olisi rangaistavaa esim. ilman voimassa olevaa toimintalupaa tapahtuva ydinaineiden tuonti tai siirto Suomeen tai sellaisen ydinalan tietoaaineiston hallussapito, luovutus, tuonti tai siirto Suomeen, johon kohdistuu alkuperämaaraajoitus, siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa (esim. Euratom-sopimus tai Euratomin jonkin EU:n ulkopuolisen valtion kanssa tekemä kahdensivinen ydinalan sopimus) edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle. Jos teosta seuraisi, että Suomea velvoittavien ydinmateriaalivalvonnan keskeisiä velvoitteita ei olisi mahdollista täyttää, kyse olisi aina kohdassa tarkoitettusta haitasta. Ehdotetun ydinenergilain 5 §:n 1 momentin 7 kohdassa määriteltäisiin ydinaine ja 12 kohdassa alkuperämaaraajoitus.

Pykälän 7 kohta vastaisi yhdessä 1, 2 ja 4 kohdassa ehdotetun mukaisesti voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Sääntelyä kuitenkin tarkennettaisiin rangaistavien tekojen osalta ja siten, että rangaistavuus edellyttäisi teon olevan omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle. Rangaistavuutta ei 7 kohdan osalta ehdoteta laajennettavaksi.

Pykälän 8 kohdan mukaan rangaistavaa olisi ydinvastuulain 23 §:ssä säädetyn ydinvahingon varalta edellytetyn vakuuttamisvelvollisuutta koskevan vaatimuksen noudattamatta jättäminen. Ydinvastuun järjestäminen perustuu ydinvahingon korvaamista koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Vakuutuksen tai muun järjestelyn puuttuminen ydinvahingon sattuessa olisi huomattava puute kansainvälisten velvoitteiden, mutta myös tosiasiallisen korvausvelvollisuuden toteutumisen kannalta. Velvoitteen noudattaminen on olennainen ydinlaitoksen ja ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen yleisen hyväksyttävyyden kannalta ja keskeinen sen varmistamiseksi, että ydinvahingon kustannukset eivät jää yhteiskunnan kannettavaksi, vaan ne katettaisiin ensi sijassa vakuutuksesta tai muulla ydinvastuulain mukaisella järjestelyllä. Mainituista syistä 8 kohdassa tarkoitettua laiminlyöntiä olisi pidettävä erityisen vakavana ja moitittavana, minkä vuoksi puutteet velvoitteen noudattamisessa olisi säädettävä rangaistavaksi. Kohta vastaisi voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädetyn ydinvastuulain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiä. Rangaistavuutta ei 8 kohdan osalta ehdoteta laajennettavaksi.

Pykälän 9 kohdan mukaan rangaistavaa olisi ydinenergian käytön valvontaa varten asennetun laitteen toiminnan estäminen tai haittaaminen muulla kuin ehdotetun ydinenergilain 361 §:n 2 momentissa tarkoitettulla erityisellä perusteella. Erityisiä perusteluita olisivat esim. turvallisuuden kannalta välttämätön toimenpide, joka voi liittyä mm. tulipalon sammuttamiseen

tai laitoksen turvallisuustoiminnon vaarantumisen estämiseen taikka muuhun vastaavaan ennakoimattomaan tilanteeseen. Mainitun pykälän perusteluissa on selostettu, millaisista laitteista on kysymys. Laitteen toiminnan estäminen voisi olla kysymyksessä esim., jos sen sähkönvirran syöttö estetään, tai laitteen toiminnan häittäminen esim. tiedonsiirtoa häiritsemällä. Rangaistavaa olisi esim. valvontakameran näkökentän peittäminen, mittauslaitteen sammuttaminen tai sinetin avaaminen ilman erityistä perustetta. Valvontalaitteilla valvotaan erityisesti toiminnanharjoittajan ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamista, ja ne ovat keskeisiä ydinaseiden leviämisen estämisen kannalta. Tästä syystä valvontalaitteiden toiminnan estämistä tai häittämistä olisi pidettävä erityisen moitittavana. Kohta vastaisi voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 5 kohtaa, mutta sääntelyä tarkennettaisiin hieman. Rangaistavuutta ei 9 kohdan osalta ehdoteta laajennettavaksi.

Voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 4 kohdassa rangaistavaksi säädetty teot eivät enää ehdotuksen mukaan olisi erikseen säädetty rangaistavia. Kyseiset teot liittyvät ydinlaitoksen käyttöön ryhtymiseen, ydinlaitoksen rakentamisen aloittamiseen tai muutoin ydinenergian käyttöön ryhtymiseen ennen kuin asianomainen viranomainen on todennut tiettyjä asioita. Näiden kannalta keskeinen sääntely on kumottavan lain 20 §:n 2 momentissa ja YEA 15 luvussa. Ehdotetussa ydinenergialaissa sääntely poikkeaa kumottavasta laista. Voimassa olevassa laissa rangaistavaksi säädetty teot ovat ehdotetun ydinenergialain 306–308 §:n mukaan osin luvan myöntämisen edellytyksiä. Ehdotetun ydinenergialain 32 luvussa säädettäisiin nykyistä tarkemmin ydinlaitoksen käyttöönotosta ja sen valvonnasta.

Voimassa olevan rikoslain 44 luvun 10 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetty teot eivät enää olisi ydinenergian käyttörikoksia, lukuun ottamatta ehdotettuun 6 kohtaan sisällytettyä varautumisvelvollisuuteen liittyvän tietojen toimittamisvelvollisuuden noudattamatta jättäminen. Rangaistavuudesta, joka koskee raportointiin, tietojen toimittamiseen tai ilmoituksiin taikka materiaali- tai käyttökirjanpitoon liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntiä, säädettäisiin ehdotetun ydinenergialain 404 §:ssä. Ehdotetun ydinenergialain 405 §:n 3 momentissa säädettäisiin ne bis in idem -periaatteesta.

Rikoslain 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään terveyden vaarantamisesta, joka liittyy ydinenergian käyttöön. Tärkeästä terveyden vaarantamisesta säädetään rikoslain 34 luvun 5 §:ssä. Rikoslain 48 luvussa säädetään ympäristörikoksista, ja mainittuun sääntelyyn liittyen uuden ympäristörikosdirektiivin velvoitteiden täytäntöönpanosta aiheutuvia muutoksia valmistellaan erikseen. Rangaistussääntelyä täydentäisivät ehdotetun ydinenergialain mukainen turvalvontarikkomus (403 §) ja seuraamusmaksu (404 §).

8.4 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. Lain soveltamisala. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että sitä sovellettaisiin myös ehdotetun ydinenergialain 404 §:ssä tarkoitettuun seuraamusmaksuun. Seuraamusmaksu olisi ehdotetussa ydinenergialaissa uusi. Tästä syystä asia on tarpeen ottaa huomioon sakon täytäntöönpanoa koskevassa sääntelyssä, jota seuraamusmaksun täytäntöönpanoon sovellettaisiin.

8.5 Painelaitelaki

1 §. Soveltamisala. Painelaitelakiin ehdotetaan täydentäviä säännöksiä 12 lukuun ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksessa käytettävistä painelaitteista ja uutta 13 a lukua ydinlaitoksen painelaitteista. Pykälän 4 momentti muutettaisiin tämän mukaisesti.

2 §. Määritelmät. Pykälään lisättäisiin kumotun 4 kohdan tilalle uusi 4 kohta ja uusi 4 a kohta. Ydinteknisellä painelaitteella tarkoitettaisiin 4 kohdan mukaan painelaitetta, joka on suunniteltu tai asennettu ehdotetussa ydinenergialaissa tarkoitettuun ydinlaitokseen ja jonka toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisten aineiden päästöjä. Nykyisin nämä ovat ydinenergialainsäädännön mukaan turvallisuusluokkiin 1–3 kuuluvia painelaitteita. Painelaitedirektiivin 1 artiklan 2 kohdan h alakohdan mukaan kyseiset painelaitteet eivät kuulu mainitun direktiivin soveltamisalaan. Ydinpolttoainetta sisältävä painelaite olisi ydintekninen painelaite ja samalla myös pykälän 32 kohdassa tarkoitettu kattilalaitos.

Pykälän uuden 4 a kohdan mukaan ydinlaitoksen painelaitteella tarkoitettaisiin ydinteknisten painelaitteiden lisäksi muita ydinlaitokseen suunniteltuja tai asennettuja painelaitteita. Tällaiset muut ydinlaitoksen painelaitteet on nykyisin luokiteltu EYT-luokkaan. EYT-luokan painelaitteiden toimintahäiriö ei voisi suoraan aiheuttaa radioaktiivista päästöä. Ne saatetaan kuitenkin asentaa niin lähelle ydinlaitoksen turvallisuusluokiteltuja järjestelmiä tai laitteita, että ne voivat häiriötilanteessa haitata turvallisuusluokitellun laitteen toimintaa tai jopa vaarantaa sen toiminnan. Tästä syystä niiden käytönaikainen valvonta poikkeaa muista painelaitteista.

Lisäksi ydinlaitoksessa tai sen laitosalueella voi sijaita painelaitteita erillään ydinlaitoksen turvallisuusluokitelluista järjestelmistä tai laitteista siten, että niillä ei arvioida olevan edes epäsuorasti vaikutusta ydinlaitoksen turvallisuuteen (esim. hitsaushallissa tai varastossa sijaitseva painelaite). Tällaisiin painelaitteisiin sovelletaan painelaitelakia, ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo niiden osalta painelaitelain säännösten noudattamista.

3 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälään lisättäisiin uusi 7 momentti, jossa olisi informatiivinen viittaus ehdotettuun ydinenergialakiin.

4 §. Valvontaviranomainen. Painelaitelakiin ehdotetaan täydentäviä säännöksiä 12 lukuun ydinaineiden ja ydinjätteen kuljetuksessa käytettävistä painelaitteista ja uutta ydinlaitosten painelaitteita koskevaa 13 a lukua. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin tämän mukaisesti. Ydinlaitoksen muut kuin ydintekniset painelaitteet valmistetaan ja saatetaan markkinoille kuitenkin 97 b §:n nojalla tämän lain mukaisesti. Tältä osin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) mukainen markkinavalvontaviranomainen.

12 luku - Kuljetettavan painelaitteen käyttö

95 a §. Ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen käytettävä painelaite. Pykälä olisi uusi. Tällä hetkellä painelaitteita ei ole käytössä ydinaineiden tai ydinjätteen kuljetuksessa.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus hoitaisi tarkastuslaitokselle 88 §:n 3 ja 4 momentissa säädetyt tehtävät, jos painelaitetta käytetään pykälässä tarkoitettussa ydinaineiden tai ydinjätteen kuljetuksessa. Säteilyturvakeskus voisi lisäksi hyväksyä tarkastuslaitoksen hoitamaan näitä tehtäviä, jos painelaitteessa kuljetetaan ehdotetun ydinenergialain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ydinaineita tai ydinjätteitä. Rajausta olisi vastaava kuin ehdotetun ydinenergialain säteilyturvallisuutta koskevien säännösten soveltamisen rajausta kuljetusten osalta. Tarkastuslaitoksen hyväksymiseen sovellettaisiin, mitä siitä ehdotetussa ydinenergialaissa säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen käytettävään painelaitteeseen ei sovellettaisi 88 §:n 5 momenttia, jossa säädetään käyttöönottotarkastuksen jälkeistä tarkastusta koskevasta poikkeuksesta.

13 a luku - Ydinlaitoksen painelaitteet

97 b §. *Lain soveltaminen ydinlaitoksen painelaitteisiin.* Pykälä olisi uusi, ja siinä säädettäisiin nykyistä tarkemmin ja selkeämmin painelaitelain soveltamisesta ydinlaitoksen painelaitteisiin. Nykyisin asiasta säädetään kumottavan lain 60 §:ssä ja tarkemmin YVL-ohjeessa E.3.

Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtana olisi, että painelaitelakia sovellettaisiin myös ydinlaitoksen painelaitteisiin. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin painelaitelain säännösten soveltamista koskevista rajoituksista.

Pykälän 2 momentin mukaan ydinlaitosten painelaitteisiin ei sovellettaisi 44–50, 73, 74 eikä 107 §:ää. Tarkastuslaitoksista säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa. Käytön valvojaa koskevat täydentävät 73 ja 74 §:n säännökset eivät sovellu ydinlaitoksen painelaitteisiin. Turvallisuustekniikan neuvottelukunnan toimialaan eivät kuuluisi ydinlaitoksen painelaitteet. Vireillä on turvallisuustekniikan neuvottelukunnan lakkauttaminen. Jos neuvottelukuntaa koskeva pykälä kumotaan, sitä ei enää olisi tarpeen mainita 2 momentissa.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinteknisiin painelaitteisiin ei sovellettaisi 8 §:ää, 16 §:n 2–5 momenttia eikä 17, 21, 23, 28, 30–35, 38, 40, 41 tai 43 §:ää. Ydinteknisten painelaitteiden vaatimuksista säädettäisiin täydentävästi ehdotetussa ydinenergialaissa, ja niiden vaatimustenmukaisuuden arviointi perustuisi kokonaisuudessaan ehdotetun ydinenergialain säännöksiin. Ydinlaitoksen muihin kuin ydinteknisiin painelaitteisiin sovellettaisiin painelaitelain 2–7 luvun säännöksiä, mikä tarkoittaisi painelaitedirektiiviin ja yksinkertaisten painesäiliöiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/29/EU perustuvien vaatimusten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen soveltamista. Ydinteknisiin painelaitteisiin sovellettaisiin 36, 37 ja 39 §:ää siltä osin kuin mainituissa pykälissä säädetään pätevöintilaitoksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviin ydinteknisiin painelaitteisiin (käytännössä turvallisuusluokan 1 ja osin turvallisuusluokan 2 painelaitteet) ei myöskään sovellettaisi 27 §:n yksinkertaisten painesäiliöiden EU-tyyppitarkastusta koskevaa säännöstä.

97 c §. *Ydinlaitosten painelaitteiden tarkastaminen.* Pykälä olisi uusi, ja siinä tarkennettaisiin ydinlaitosten painelaitteiden tarkastamiseen liittyvien säännösten soveltamista. Käytännössä muutosta nykytilaan ei ehdoteta.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitoksen painelaitteille tehtäisiin käyttöönottotarkastus, johon sovellettaisiin painelaitelain ensimmäistä määräaikaistarkastusta koskevia säännöksiä (ks. 51–53 ja 55 §). Näiden pykälien soveltamisesta olisi kuitenkin muutama poikkeus. Painelaitteen rekisteröintiä koskeva ilmoitus olisi 51 §:stä poiketen tehtävä Säteilyturvakeskukselle. Tarkastuksessa ydinlaitosten painelaitteisiin ei merkittäisi rekisterinumeroa eikä määräaikaistarkastuksen seuraavaa ajankohtaa eli 55 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohtaa ei sovellettaisi.

Pykälän 2 momentissa olisi viittaus ehdotettuun ydinenergialakiin, jossa keskeisiä olisivat 11, 15 ja 43 luku. Momentin mukaan tarkastuslaitoksen hyväksymiseen sovellettaisiin, mitä siitä ehdotetussa ydinenergialaissa säädetään. Ehdotetun ydinenergian 103 §:ssä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen ja sen hyväksymän tarkastuslaitoksen tarkastustoiminnan toimivallan jaosta sekä 436–438 §:ssä tarkastuslaitoksen hyväksymisestä.

97 d §. *Säteilyturvakeskuksen painelaiterekisteri.* Pykälä olisi uusi. Käytännössä Säteilyturvakeskus on jo nykyisin pitänyt ydinlaitoksen painelaitteista painelaiterekisteriä. Säteilyturvakeskuksen painelaitteita koskevaan rekisteriin merkittäisiin ne ydinlaitoksen painelaitteet, jotka 51 §:n 1 momentin mukaisesti voivat aiheuttaa merkittävää vaaraa. Kyseessä olisivat ydinlaitoksen prosesseihin kiinteästi kuuluvat painelaitteet ja muut ydinlaitoksen keskeisiin prosesseihin liitettävät tai toiminnoissa käytettävät painelaitteet, joiden rikkoutumisesta tai muusta toimintahäiriöstä voi aiheutua radioaktiivisten aineiden päästöjä.

Säteilyturvakeskus vastaisi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sijasta 77 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä. Säteilyturvakeskuksen painelaiterekisteriin merkittäisiin 77 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta 1 kohdassa mainittua rekisterinumeroa.

97 e §. *Ydinenergialaissa tarkoitetun luvanhaltijan vastuu.* Pykälä olisi uusi. Ehdotus vastaisi nykytilannetta. Kumottavan lain mukaan luvanhaltijalla on vastuu ydinlaitoksen turvallisuudesta. Pykälässä selvennettäisiin, että ehdotetussa ydinenergialaissa tarkoitettu luvanhaltija vastaisi ydinlaitosten painelaitteiden osalta myös painelaitelaissa säädettyistä omistajan ja haltijan velvollisuuksista, ks. esim. 6, 7, 10, 51–53, 57, 65 ja 67–70 §.

8.6 Kaivoslaki

3 §. *Lain suhde muuhun lainsäädäntöön.* Kaivoslakiin ehdotetut muutokset perustuvat ehdotetun ydinenergialain mukaisiin muutoksiin verrattuna kumottavaan lakiin. Lain 3 §:ssä muutettaisiin ydinenergialain säädösnumero.

33 §. *Lupaviranomaiset,*

43 §. *Uraanikaivosta koskeva lupahakemus,*

73 §. *Luvan siirto ja*

147 §. *Kaivostoiminnan lopettamispäätös.*

Ehdotetun ydinenergialain mukaan valtioneuvosto ei enää ratkaisisi uraanin tai toriumin tuottamista koskevia kaivoslupa-asioita. Tähän liittyen ehdotetaan kaivoslain 43 §:n kumoamista sekä 33 §:n 1 ja 2 momentin, 73 §:n 1 momentin ja 147 §:n 2 momentin muuttamista siltä osin kuin ne liittyvät kumottavassa laissa tarkoitettuun kaivostoimintaa koskevaan lupaan.

8.7 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

80 §. *Panostajien pätevyys ja järjestysohjeet.* Pykälässä korjattaisiin viittaus panostajalakiin (423/2016).

82 §. *Räjähteiden luovutusrajoitukset.* Pykälän 1 momentti muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 3 kohta. Ehdotus liittyy ehdotetun ydinenergialain 161 §:n 1 momentin 10 kohtaan, jonka mukaan turvallisuustarkastuksessa saisi käyttää koiraa myös räjähdysaineisiin liittyvään tarkastukseen. Turvahenkilön olisi täytettävä panostajalain 8 §:n 1 momentissa säädetty vaatimukset. Panostajalain 8 §:n 1 momentin mukaan edellytettäisiin koulutusta ja kuulustelun suorittamista. Tarkoituksena on esittää räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (819/2015) 50 §:n muuttamista.

8.8 Laki Finanssivalvonnasta

4 §. *Valvottavat.* Pykälän 6 momentissa korjattaisiin ehdotetun ydinenergilain säädösnumero.

71 §. *Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja.* Pykälän 1 momentin 11 f kohta muutettaisiin ottaen huomioon ehdotettu ydinenergilaki. Samalla sitä tarkennettaisiin siten, että luovutus sidottaisiin välttämättömyyskriteeriin perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti.

8.9 Turvallisuusselvityslaki

21 §. *Suppean henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvat tehtävät.* Turvallisuusselvityslain 21 §:n 1 momentin 5 kohta jaettaisiin useaksi kohdaksi ja sisältö muokattaisiin vastaamaan ehdotetun ydinenergilain mukaisia muutoksia. Turvallisuusselvityksen piiriin kuuluvia henkilöitä olisivat laajemmin turvallisuuden kannalta kriittisen tiedon kanssa tekemisissä olevat henkilöt, jotka voivat olla toiminnan eri tasoilta ylimpään johtoon asti.

Muutetussa 5 kohdassa säädettäisiin pääsystä ydinlaitokseen ja ydinaineen talteenottolaitokseen ja tällaisen laitoksen rakentamisalueelle vastaavasti kuin nykyisin 5 kohdassa säädetään pääsystä ydinlaitokseen ja sen rakentamisalueelle. Uudessa 5 a kohdassa säädettäisiin osallistumisesta 5 kohdassa tarkoitetun laitoksen suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöön vastaavasti kuin nykyisin säädetään 5 kohdassa ydinlaitosten osalta, mutta tarkennettaisiin, millaisista tiedoista on kyse. Uudessa 5 b kohdassa olisi nykyiseen 5 kohtaan verrattuna jonkin verran kattavammin paikat, joissa voi olla ydinaineisiin liittyvää toimintaa. Uudessa 5 c kohdassa turvallisuusselvitystä koskeva vaatimus olisi ydinaineiden kuljetuksen osalta vastaava kuin voimassa olevan lain 5 kohdassa. Lisäksi 5 c kohtaa selvennettäisiin siten, että pykälän mukainen henkilöturvallisuusselvitys koskisi myös ydinjätteiden kuljetukseen osallistuvia. Uusi 5 d kohta liittyy säteilylakiin ja vastaisi nykyisen 5 kohdan loppuosaa.

33 §. *Yritysturvallisuusselvityksen hakemiseen oikeutetut.* Pykälän 1 momentin 4 kohta muutettaisiin ottaen huomioon 21 §:n 1 momenttiin ehdotetut muutokset.

36 §. *Yritysturvallisuusselvityksen laatimisen edellytykset.* Pykälän 1 momentin 3 kohta muutettaisiin ottaen huomioon 21 §:n 1 momenttiin ehdotetut muutokset.

8.10 Pelastuslaki

48 §. *Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa korjattaisiin ehdotetun ydinenergilain säädösnumero ja muokattaisiin kohta ottaen huomioon ehdotettu ydinenergilaki. Ehdotetun ydinenergilain 5 §:n mukainen ydinlaitoksen määritelmä olisi keskeisiltä osin vastaava kuin kumottavan lain 3 §:n mukainen määritelmä. Ehdotetun ydinenergilain 17 luvussa säädetään valmiusjärjestelyjä koskevasta vaatimuksesta, josta voidaan 172 §:ssä säädetyllä tavalla poiketa.

8.11 Kyberturvallisuuslaki

26 §. *Valvovat viranomaiset.* Valvontaviranomaisia koskevassa 26 §:n muutosehdotuksessa siirrettäisiin ydinlaitoksiin liittyvä viranomaisvalvonta Säteilyturvakeskukselle, josta tulisi uusi valvova viranomainen. Muutos koskisi sähkön ja vedyn tuottajia silloin, kun tuottaminen tapahtuu ydinvoimalaitoksessa. Sekä Energiaviraston että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvonnan ala säilyisi muilta osin samana. Muutos olisi perusteltua, koska ydinlaitosten kyberturvallisuuskohdat liittyvät tiiviisti laitosten muun turvallisuuden varmistamiseen, jota valvoo Säteilyturvakeskus. Valvonta liittyy sekä laitosten turvallisuuden valvontaan että

turvajärjestelyihin, jota Säteilyturvakeskus tekee myös ydinenergiain perusteella. Kyberturvallisuuslain mukaisen valvonnan siirtäminen selkeyttäisi yleisesti toimivallanjakoa ydinlaitoksiin kohdistuvan valvonnan alalla ja mahdollistaisi kokonaisvaltaisemman turvallisuuden valvonnan. Rajapintojen vuoksi yhteistyötä viranomaisten välillä on kuitenkin tarpeen pitää yllä.

Ehdotetussa 26 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan muutoksissa rajattaisiin Säteilyturvakeskuksen valvonnan alaan kuuluvat laitokset pois Energiaviraston ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvonnasta, ja momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta, jossa määriteltäisiin Säteilyturvakeskuksen valvonnan ala koskemaan toiminnanharjoittajia, joilla on ydinlaitoksen käyttö lupa. Liitteeseen I lisättäisiin uusi 16 kohta, joka liittyisi 26 §:n 1 momentin uuteen 8 kohtaan. Liitteen I muutosehdotus on tämän esityksen lopussa erillisenä liitteenä.

Ehdotus tarkoittaisi myös esim. ydinjätteiden loppusijoituslaitostoimintaa harjoittavia, ydinjätteen käsittelytoimintaa harjoittavia tai ydinvoimalaitoksella kaukolämpöä tuottavia luvanhaltijoita. Kyse olisi kansallisesta laajennuksesta NIS 2 -direktiivin vähimmäisvaatimuksiin nähden, mutta laajennus on nähty tarpeelliseksi, sillä myös muiden ydinlaitosten toiminnassa kyberturvallisuuskohdat on olennaista ottaa huomioon ja esim. lämmön tuotannon laitoksiin tulisi kohdistaa vastaavanlaisia vaatimuksia kuin sähkön tuotannon laitoksiin.

8.12 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

10 §. Yhteysviranomainen. Pykälässä työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta yhteysviranomaisena muokattaisiin ottaen huomioon ehdotetun ydinenergiain ydinlaitosta koskevaa määritelmää. Toimivalta ei muuttuisi nykyisestä. Lisäksi korjattaisiin ehdotetun ydinenergiain säädösnumero.

11 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälän 2 momentissa tehtäisiin vastaava korjaus kuin 10 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta ei muuttuisi nykyisestä.

8.13 Rakentamislaki

1 §. Lain soveltamisala. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan rakentamislakia ei sovellettaisi ehdotetussa ydinenergiailaissa tarkoitettuun ydinlaitokseen, ellei ehdotetussa ydinenergiailaissa toisin säädetä.

8.14 Laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä

2 §. Soveltamisala. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan lakia ei sovellettaisi ehdotetussa ydinenergiailaissa tarkoitettuun ydintekniseen rakenteeseen. Tarkemmin tällaisista rakenteista ja niiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnista säädettäisiin ehdotetun ydinenergiain 11 luvussa.

8.15 Laki Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Tehtävät. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa korjattaisiin ehdotetun ydinenergiain säädösnumero. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 a kohta, jossa viitattaisiin kyberturvallisuuslakiin. Esitykseen sisältyy ehdotus kyberturvallisuuslain muuttamisesta.

9 Lakia alemman asteinen sääntely

9.1 Asetukset

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 5 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä ydinmateriaaleista vastaavasti kuin nykyisin säädetään YEA:n liitteessä A. Sääntelyssä on otettava huomioon EU-vientivalvonta-asetus, vientivalvontalaki, valvontasopimuksen lisäpöytäkirja sekä Suomen ja Euratomin tekemien ydinalan kahdenvälisen sopimusten ja muiden kansainvälisten ydinmateriaalivalvonnan sopimusten ja menettelyjen kattamat muut ydinmateriaalit.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 34 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin kyse on pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettusta vähäisestä määrästä ydinmateriaalia vastaavasti kuin säädetään YEA 12–15 ja 18 §:ssä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 42 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä sensitiivisistä ydinaineista vastaavasti kuin säädetään YEA:n liitteessä A. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 32 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitetuista ydinmateriaaleista ja valtioista Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti vastaavasti kuin säädetään YEA 9 §:ssä sekä sen liitteissä A ja B. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 25 §:n nojalla säätää tarkemmin poikkeuksista ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaa koskevien velvoitteiden noudattamisesta. Käsikirjaa ei esim. olisi tarpeen vaatia, kun toiminta on vähäistä tai kertaluonteista.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 46 ja 49 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä väestön potentiaalisen altistuksen rajoituksista ja väestön annosrajoituksista ja seurauksista, jotka voivat johtaa maa- ja vesialueiden käyttörajoituksiin, sekä 216 §:n nojalla säteilyaltistuksen annosrajoituksista loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen vastaavasti kuin säädetään YEA 3 a luvussa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 208 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä viranomaisvalvonnasta vapauttamisen edellytyksistä vastaavasti kuin säädetään YEA 10 c §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 148 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa ja 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista erityisistä halkeamiskelpoisista aineista vastaavasti kuin säädetään YEA 17 §:n 1 momentissa. Tarkempi sääntely perustuu keskeisiltä osin CPPNM-yleissopimukseen.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 123 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä luvanhaltijan ylimmältä johdolta vaadittavasta asiantuntemuksesta ja kelpoisuudesta sekä 204 ja 205 §:n nojalla ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmaan ja ydinjätehuoltosuunnitelmaan liittyen. Toistaiseksi ei ole tunnistettu tähän olevan tarvetta. Sääntely olisi ehdotetussa ydinernergialaissa yksityiskohtaisempaa verrattuna kumottavaan lakiin.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 226, 228, 229, 231, 232, 234, 236 ja 237 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta ja tähän liittyvistä vakuuksista tarkemmin vastaavasti kuin säädetään YEA 86–88, 91–93, 95, 97, 104 ja 107 §:ssä sekä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 251, 252, 255 ja 256 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaan liittyen vastaavasti kuin säädetään YEA 102, 103 ja 106 §:ssä sekä Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 274, 275, 279 ja 282 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyen vastaavasti kuin säädetään Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 259 §:n nojalla

antaa tarkempia säännöksiä varautumisrahaston varojen arvostamisesta, mutta toistaiseksi tähän ei ole tunnistettu olevan tarvetta.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 298, 309, 310, 316, 317 ja 324 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä periaatepäätöksestä ja ydinlaitosluvista ja niihin liittyvistä menettelyistä sekä vastaavasti 348 ja 349 §:n nojalla ydinaineen talteenottolaitoksen ja 221 §:n nojalla käsittely- ja varastointiluvan osalta. Tarkoitus olisi antaa säännöksiä tarpeellisilta osin ja vähemmän yksityiskohtaisesti kuin YEA 4, 5 ja 9 luvussa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 355 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä ja tarkistamisesta sekä 362 §:n nojalla tarkastuksen suorittamisesta ja tarkastuskertomuksen sisällöstä. Valvontasuunnitelmaa koskevaa sääntelyä olisi mahdollista mm. tarkentaa valvottavista kohteista, sovellettavista riskinarvioinnin perusteista, suunnitelman mukaisia määräaikaistarkastuksia ja muita tarkastuksia koskevista menettelyistä sekä tarkastusten määräväleistä ja niistä poikkeamisen perusteista.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 469 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sisällöstä vastaavasti kuin säädetään YEA 79 c §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 40 ja 224 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä tulli-ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista, 401 §:n nojalla kulkuneuvoa koskevista poikkeuksista lain säännösten soveltamiseen liittyen, 431 §:n nojalla liittyen työ- ja elinkeinoministeriölle tehtävistä hakemuksista sekä 436, 438 ja 444 §:n nojalla arviointilaitoksista, niiden hyväksymiseen liittyvästä menettelystä ja niitä koskevasta tietojenantovelvollisuudesta. Toistaiseksi ei ole tunnistettu olevan tarvetta antaa tarkempia säännöksiä mainittujen valtuussäännösten nojalla.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 18 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä ydinturvallisuusneuvottelukunnasta ja ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnasta osin vastaavasti kuin nykyisin (ks. valtioneuvoston asetukset 1015/2016 ja 1016/2016).

Kumottavan lain kanssa kumoutuisivat samanaikaisesti sen nojalla annetut valtioneuvoston asetukset (ks. 3.1 luku).

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 82 §:n nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä mainitun pykälän 1 momenttiin ehdotettuun uuteen 3 kohtaan liittyen. Sääntelytarve liittyisi räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 50 §:ään.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin 456 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä Säteilyturvakeskuksen maksujen perimisestä vastaavasti kuin on nykyisin noudatettu menettely.

9.2 Säteilyturvakeskuksen määräykset

Ehdotetun ydinenergialain mukaisten määräysten antovaltuuksien perusteella olisi tarkoitus antaa kokonaisuudessaan noin 20 määräyksen kokoelma, joka jakautuisi turvallisuutta ja suunnittelua, ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita, sijaintipaikkaa, käyttöturvallisuutta, säteilyturvallisuutta ja valmiustoimintaa, turvajärjestelyjä, johtamista ja organisaatiota, ydinjätehuoltoa ja loppusijoitusta, ydinmateriaalivalvontaa sekä laissa edellytettyjen Säteilyturvakeskuksen hyväksymisten tietoaineistoja ja muuta tietojen toimittamista koskeviin yksityiskohtaisiin määräyksiin. Kumottavan lain kanssa kumoutuisivat samanaikaisesti sen nojalla annetut STUK-määräykset ja YVL-ohjeet.

Keskeisiltä osin delegoitu lainsäädäntövalta vastaa aihepiireiltään sitä, mitä kumottavan lain nojalla on annettu STUK-määräyksissä ja YVL-ohjeissa. Keskeisenä muutoksena olisi sääntelyketjun vahvistaminen lain ja STUK-määräysten välillä selkeämmäksi siten, että perussääntely lain tasolla olisi nykyistä kattavampi ja loisi täsmällisemmät puitteet alemman asteiselle sääntelylle.

Lisäksi Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutta täydennettäisiin säteilylain 127 ja 128 §:ään ehdotetulla muutoksella.

9.3 Muut viranomaismääräykset

Finanssivalvonnalla olisi valtuus antaa 258, 285 ja 286 §:n nojalla tarkempia määräyksiä vastaavasti kuin kumottavan lain 52 d §:n 2 momentin nojalla. Toistaiseksi tällaisia ei ole annettu.

10 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2027.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Alueidenkäyttölain uudistaminen on vireillä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2026 alussa. Ehdotetussa ydinenergialaissa on viitattu voimassa olevaan alueidenkäyttölakiin. Ehdotettu ydinenergialaki on sovitettu yhteen valmisteilla olevan alueidenkäyttölain kanssa.

Ympäristörikosdirektiivi on kansallisesti pantava täytäntöön viimeistään 21.5.2026. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Rikoslain muutokset olisivat mahdollisesti tulossa voimaan samanaikaisesti kuin ehdotettu ydinenergialaki. Ehdotetussa ydinenergialaissa on pyritty ottamaan huomioon oikeusministeriössä valmisteltavana oleva esitys. Valmisteltavana olevassa esityksessä ei ole vielä otettu kantaa siihen, perustuuko se kumottavaan lakiin vai ehdotettuun lakiin, ja sen sovittaminen yhteen ehdotetun ydinenergialain sääntelyyn saattaa olla tarpeen varautua esitysten eduskuntakäsittelyjen yhteydessä. Tämä tarkoittaisi myös, että ehdotetun ydinenergialain 358 §:n 3 momenttiin olisi tarvittaessa lisättävä viittaus rikoslain ympäristörikosta koskevaan asianomaiseen lainkohtaan ja tarvittaessa muutettava 402 §:n 6 momenttia.

Sotilasräjähdeitä koskevan sääntelyn uudistaminen on vireillä. Valmistelun yhteydessä on myös tarkoitus arvioida ydinräjähdeitä koskevaa kieltoa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä tällä hallituskaudella. Asiaan liittyen on vireillä lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ydinenergialain 4 §:n ja 69 §:n sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta (lausuntopyynnön diaarinumero: VN/7624/2026).

Valmiuslain kokonaisuudistus on vireillä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Ehdotetun ydinenergialain 400 §:ssä säädettäisiin ydinlaitoksen toiminnasta poikkeusoloissa, ja säännöksessä on viittaus valmiuslakiin.

Vireillä on useita hallituksen esityksiä, joissa esitetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamista (HE 77/2025 vp, HE 90/2024 vp, HE 161/2025 vp, HE 175/2025 vp, ja HE 179/2025 vp) vastaavasti kuin esityksessä ehdotetaan.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy osaksi vuoden 2029 valtion talousarvioon.

Ehdotetun ydinenergilain mukaan otettaisiin käyttöön veroluonteinen valvontamaksu (ks. 45 luku), jonka Säteilyturvakeskus perisi maksuvelvollisilta ja tulouttaisi valtion talousarvioon. Vastaavasti valtion talousarvioon otettaisiin määräraha Säteilyturvakeskuksen valvontatoiminnan kustannuksiin. Ehdotetun ydinenergilain siirtymäsäännöksen (489 §) mukaan Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuutta ja valvontamaksua koskevia 45 luvun säännöksiä sovellettaisiin 1.1.2029 alkaen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Yleiset perustuslakia koskevat näkökohdat

Esityksessä ehdotettu ydinenergilaki sisältää useita perustuslain (731/1999) kannalta olennaisia ehdotuksia. Sääntelyllä on keskeinen vaikutus toiminnanharjoittajien elinkeinovapautta ja omaisuuden suojaa koskevaan perusoikeuteen sääntelyn asettaessa laajasti erilaisia toimintaa rajoittavia vaatimuksia niin organisatorisessa mielessä kuin laitosten teknisiä vaatimuksia koskien. Toisaalta sääntelyn keskeisenä tarkoituksena on luoda vaatimukset toiminnan turvalliseksi harjoittamiseksi, millä suojataan jokaisen oikeutta turvallisuuteen ja turvataan ympäristövastuuta koskevan perusoikeuden toteutumista.

Esityksen keskeinen tarkoitus on parantaa oikeusvaltioperiaatteen toteutumista säätämällä aikaisempaa täsmällisemmin viranomaismenettelyjä koskevista vaatimuksista ja päätöksenteon edellytyksistä. Lisäksi viranomaistoimintaan liittyen säädettäisiin täsmällisemmin myös perustuslain 80 §:ssä tarkoitetuista asetuksenantovaltuuksista ja Säteilyturvakeskukselle annettavista määräystenantovaltuuksista. Esityksellä on merkitystä myös perustuslain 81 §:n valtion veroja ja maksuja koskevien säännösten kannalta.

Esitys sisältää erityisesti turvajärjestelyjä koskevin osin ehdotuksia, joilla on vaikutusta henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden toteutumisen kannalta sekä myös yksityiselämän suojan ja omaisuuden suojan kannalta. Henkilöhyväksymisten ja tietyille henkilöstöryhmille asetettujen vaatimusten osalta esityksellä on liityntäpinta elinkeinovapauden toteutumiseen ja oikeuteen hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä. Jäljempänä arvioidaan tarkemmin eri asiakokonaisuuksiin liittyviä perusoikeusnäkökohtia.

Kumottavan lain poikkeuslakiluonteisuuden perustana oli eduskunnan asema päätettäessä yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentamisesta ja kansainvälistä valvontatehtävää hoitavan tarkastajan oikeudet (PeVL 17/1985 vp). Arvion mukaan nämä eivät enää jäljempänä tarkemmin selostetulla tavalla olisi perustuslain kannalta ongelmallisia.

12.2 Ydinenergian käytön luvanvaraisuus, hyväksymiset ja ilmoitukset viranomaiselle

12.2.1 Johdanto

Esitys sisältää runsaasti ydinenergian käytön luvanvaraisuuteen liittyviä ehdotuksia, luvanvaraisen toiminnan harjoittamiseen liittyviä erillisiä hyväksymismenettelyjä sekä henkilöhyväksymisiä ydinvoimalaitosten ohjaajien ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilön osalta. Nämä kaikki merkitsevät rajoitusta perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt elinkeinovapautta

perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti.

Yleisesti ydinlaitoksiin liittyvästä luvituksesta, luvanvaraiseen toimintaan liittyvistä erillishyväksymisistä, henkilöhyväksymisistä ja erilaisista ilmoitusvelvollisuuksista on todettava, että kyseessä on poikkeuksellisen laajaa turvallisuustarkastelua vaativa toimintakokonaisuus, jonka valvonta edellyttää laitoksen ja sen toiminnan yksityiskohtaista tarkastelua, jotta turvallisuudesta voidaan asianmukaisesti varmistua. Mahdollisista turvallisuuspuutteista seuraavista häiriö- ja onnettomuustilanteista voi seurata yhteiskunnalle mahdollisesti vakaviakin seurauksia (myös valtion rajat ylittäviä seurauksia), minkä vuoksi turvallisuuden valvontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota ja sitä voidaan pitää perusteltuna siitäkin huolimatta, että se merkitsee verrattain merkittävää rajoitusta perustuslain 18 §:n 1 momentissa suojattuun elinkeinovapauteen. Lisäksi on otettava huomioon toiminnasta syntyvä ydinjäte, jonka turvallisesta käsittelystä, varastoinnista ja loppusijoituksesta on huolehdittava siten, että siitä ei aiheudu vaaraa pitkälläkään aikavälillä, ja josta valtio ottaa lopullisesti vastuun sen jälkeen, kun loppusijoittamista koskevat toimet on saatu suoritettua.

12.2.2 Ydinlaitosten lupajärjestelmä

Ydinenergian käytön luvanvaraisuus perustuu suoraan sitä koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin, kuten ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen 7 artiklaan, ydinturvallisuusedirektiivin 4 artiklaan ja ydinjätedirektiivin 5 artiklaan. Ottaen huomioon muutoinakin toimintaan liittyvät riskit ja tarve monivaiheisesti varmistaa vaatimusten noudattaminen on lupamenettelyä pidettävä hyväksyttävänä myös perustuslain näkökulmasta. Esityksen mukaisesti ydinenergian käyttö olisi lähtökohtaisesti aina luvanvaraista.

Ydinlaitosten luvituksesta säädettäisiin ehdotetun ydinenergilain V osassa. Ydinlaitosten luvitus on rakennettu moniportaiseksi lähtien periaatepäätöksestä, jossa arvioidaan hankkeen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus, minkä jälkeen laitoksille vaaditaan rakentamislupa, käyttö lupa ja käytöstäpoistolupa. Lupamenettelyn moniportaisuuden arvioidaan merkitsevän keskimääräistä suurempaa rajoitusta elinkeinotoiminnan harjoittamiselle. Rajoitus on kuitenkin katsottava olevan hyväksyttävä suhteessa toimintaan liittyviin riskeihin, hankkeiden pitkäkestoisuuteen ja toiminnan laajuuteen. Ydinlaitoshankkeen turvallisuuteen liittyviä näkökohtia on välttämätöntä tarkastella elinkaaren eri vaiheissa. Hankkeen elinkaaren pituus ja sääntelyn kohteena olevan toiminnan laajuus ja monimutkaisuus ovat siinä määrin huomattavia, että turvallisuudesta ei voida varmistua, jos kyseessä olisi yksivaiheinen lupaprosessi. Tämä puoltaa toimintaa koskevan lupaharkinnan jakamista useampaan vaiheeseen.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta, ja merkitystä on mm. sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät oikeudellisesti sidotun harkinnan ja tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti (ks. esim. PeVL 69/2014 vp, s. 2/II). Ehdotettuun sääntelyyn sisältyy elementtejä sekä oikeudellisesti sidotusta harkinnasta että tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Erityisesti ydinlaitoshanketta koskevan periaatepäätöksen harkinta perustuu keskeisiltä osin tarkoituksenmukaisuusharkintaan (ks. 29 luku). Siinä arvioitaisiin hanketta yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden (mukaan lukien kokonaisturvallisuus) kannalta, ottaen huomioon mm. hankkeen hyödyt, haitat ja hankkeen tarpeellisuus energiahuollon kannalta, hankkeeseen sisältyviä riskejä sekä missä laajuudessa yhteiskunta on valmis kantamaan ydinlaitokseen ja sen ydinjätehuoltoon liittyviä riskejä. Harkintaan sisältyy myös enemmän oikeudelliseen harkintaan perustuvia hankkeen toteutettavuuteen liittyviä elementtejä, mutta kokonaisharkinta on luonteeltaan poliittista tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Ydinlaitoshankkeisiin liittyvien mahdollisten häiriö- ja

onnettomuustilanteiden aiheuttamien haitallisten vaikutusten ja ydinjätteisiin liittyvien erittäin pitkäaikaisten vaikutusten vuoksi sekä osin ydinlaitosten energiapoliittisen merkittävyyden vuoksi pidetään tarpeellisenä, että erityisesti hankkeeseen liittyvä ensimmäisen vaiheen harkinta olisi nimenomaisesti tarkoituksenmukaisuusharkintaa.

Esityksen mukaan ydinlaitoksen rakentaminen ja käyttö vaatisivat aina luvan (ks. 30 luku). Lisäksi ydinvoimalaitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja ydinteknisen laitoksen osalta vaaditaan myös käytöstäpoistoa koskeva lupa. Lupa-asian ratkaisee valtioneuvosto ydinvoimalaitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja loppusijoituslaitoksen osalta, ei kuitenkaan maaperäloppusijoituslaitoksen osalta. Säteilyturvakeskus toimisi lupaviranomaisena muiden laitosten osalta. Näiden lupaharkintaan liittyvän arvioinnin keskeisenä erona on, että yhteiskunnallisesti merkittävämpien laitosten (mm. ydinvoimalaitokset) osalta myös rakentamislupaa ja käyttölupaa koskevassa lupaharkinnassa arvioidaan yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta, mutta näissä tilanteissa harkinta kuitenkin painottuu periaatepäätökseen verrattuna huomattavasti enemmän oikeudelliseen harkintaan. Yhteiskunnallisesti merkittävimpien laitosten rakentamislupaa ja käyttölupaa koskevassa lupaharkinnassa arvioitaisiin hakijan omistusta ja muita hakijaan liittyviä seikkoja sen kannalta, vaarantavatko ne tai ovatko ne omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- ja huoltovarmuutta tai laitoksen luotettavaa käyttöä. Hakijalla olisi oikeus saada valtiolta kohtuulliseksi katsottava korvaus ydinlaitoksen rakentamisesta aiheutuneista välittömistä kustannuksista, jos valtioneuvosto hylkää ydinlaitoksen käyttölupaa koskevan hakemuksen yksinomaan yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuteen vedoten (ks. 326 §). Korvaukseen oikeuttavalla sääntelyllä parannetaan valtioneuvoston rakentamisluvan perusteella tehdyn investoinnin suojaa. Säteilyturvakeskuksen tekemään lupaharkintaan ei sisältyisi yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden harkintaa, vaan luvan myöntäminen perustuisi oikeudelliseen harkintaan. Luvan myöntämisen edellytykset perustuisivat käytännössä lain eri asiakokonaisuuksia koskevien vaatimusten täyttymisen arviointiin (esim. ydinlaitoksen sekä sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuus, organisaatiota koskevat vaatimukset, ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet ja ydinjätehuollon velvoitteet). Käytöstäpoistoa koskevan luvan myöntäminen tapahtuisi luvan myöntäjästä riippumatta puhtaasti oikeudellisen harkinnan perusteella (ks. 308 §). Luvan myöntämisen edellytyksien osalta on kuitenkin jossain määrin tarve jättää riittävästi liikkumavaraa sen suhteen, mikä katsotaan kyseisessä vaiheessa riittäväksi (esim. ydinpolttoainehuollon tai ydinjätehuollon kannalta), ja tällöin asian arviointi perustuisi kokonaisharkintaan.

Esityksen mukaan ydinlaitosluvassa olisi mahdollista antaa määräyksiä, jotka olisivat tarpeen ydinaseiden leviämisen estämiseksi sekä ydinlaitosten turvallisuuden ja ydinjätehuollon kannalta ja muutoinkin luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi (ks. 310 §). Perustuslakivaliokunta on lupaehdoista säädettäessä pitänyt tärkeänä sitä, että lupaehtojen antamisesta säädetään riittävän täsmällisesti, jotta viranomaisen toimivalta on tältä osin riittävän ohjautuvaa ja rajattua (PeVL 19/2002 vp, s. 2). Lisäksi olennaista on ollut se, että lupaviranomaista ei valtuuteta määräämään luvassa sellaisia ehtoja, joista tulisi säätää lailla (PeVL 56/2010 vp, s. 3). Ehdotetun säännöksen ei arvioida olevan tältä osin ristiriidassa valiokunnan tulkintakäytännön kanssa. Lupamääräysten antamisen katsotaan olevan asianmukaisesti rajattu tiettyihin asiakokonaisuuksiin, joita koskien laissa on riittävän yksityiskohtainen perussääntely, ja sitä täsmentävät tietyt alemman asteiset säännökset ja määräykset.

Esityksen mukaan ydinlaitoksen rakentamislupa voitaisiin myöntää toistaiseksi voimassa olevana, mutta siinä olisi asetettava määräaika hankkeen aloittamiselle (ks. 311 §). Ydinlaitoksen käytöstäpoistoa koskeva lupa olisi voimassa siihen asti, kunnes käytöstäpoisto

olisi saatettu päätökseen ja luvanhaltijan hakemuksesta käytöstäpoiston hyväksymisestä olisi tehty päätös, joka on lainvoimainen (ks. 313 §).

Ydinlaitoksen käyttöluva olisi voimassa määräajan (ks. 312 §:n 1 momentti). Käyttöluvan voimassaoloa voitaisiin jatkaa määräajan, jos turvallisuutta koskevat vaatimukset täyttyvät, luvanhaltija ei ole olennaisesti rikkonut velvoitteita ja ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon (ks. 312 §:n 2 momentti). Voimassaolon jatkamisen osalta harkintamarginaali ensimmäisen luvan myöntämiseen nähden on huomattavasti kapeampi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut (PeVL 32/2009 vp, s. 3/I), että luvan uudistamatta jättämisellä voi olla huomattavaa merkitystä elinkeinonharjoittajalle, joka on saattanut tehdä huomattavia ja pitkäjänteisiä investointeja luottaen luvan uudistamiseen määräajan jälkeenkin. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta on kuitenkin tulkittavissa, että elinkeinonharjoittaja ei voi perustellusti luottaa luvan uusimiseen, jos aikaisemmasta lupakaudesta olevia velvoitteita on hoitamatta. Elinkeinovapauden rajoittamisen suhteellisuusvaatimuksen näkökulmasta on myös asianmukaista, että luvan muuttamatta tai uudistamatta jättäminen sidotaan siihen, että tällaiset laiminlyönnit ovat riittävän vakavia ja olennaisia. Ehdotetun sääntelyn ei tältä osin arvioida olevan ongelmallinen perustuslain säännösten kannalta.

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin myös luvan muuttamisesta (ks. 314 §). Luvan muuttaminen olisi mahdollista luvanhaltijan hakemuksesta ja lisäksi viranomaislähtöisesti. Luvanhaltija olisi velvollinen hakemaan luvan muuttamista ennen olennaisen muutoksen toteuttamista ydinlaitoksessa tai sen toiminnassa. Viranomainen voisi yksipuolisesti muuttaa lupaa tai lupamääräyksiä tai täydentää niitä, jos se olisi välttämätöntä turvallisuuden varmistamiseksi tai Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden tai EU-velvoitteiden täyttämiseksi. Säteilyturvakeskus voisi tehdä myös valtioneuvostolle aloitteen lupamääräysten muuttamiseksi. Perustuslakivaliokunta on pitänyt luvan muuttamista viranomaisen aloitteesta mahdollisena rajatusti sellaisissa tilanteissa, joissa muutokset ovat välttämättömiä toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten takia (PeVL 62/2002 vp, s. 3/I). Turvallisuutta koskevin osin välttämättömyyskriteeri vastaa perustuslakivaliokunnan asettamaa tasoa viranomaislähtöiselle luvan muuttamiselle. Ottaen huomioon ydinalaan kohdistuvien kansainvälisten velvoitteiden määrä on välttämätöntä varautua myös niistä seuraaviin luvan muutostarpeisiin, ja vastaavasti niitä voidaan pitää toiminnan edellytyksissä tapahtuneina olennaisina muutoksina. Ehdotetun sääntelyn arvioidaan tältä osin olevan perustuslain mukainen.

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin lupapäätöksen peruuttamisesta (ks. 323 §). Lupapäätös voitaisiin peruuttaa usealla perusteella, jotka perustuvat virheellisten tietojen antamiseen tai laissa tai viranomaispäätöksissä annettujen velvoitteiden olennaiseen tai toistuvaan rikkomiseen taikka siihen, että luvan myöntämisen ja sitä kautta myös voimassa pitämisen edellytykset eivät täyty. Lisäksi lupa voitaisiin peruuttaa oikeuskelpoisuuden menettämisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt tarpeellisena sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (ks. esim. PeVL 31/2006 vp, s. 2, PeVL 8/2006 vp, s. 3/II, PeVL 48/2005vp, s. 2/I). Ydinlaitoslupien peruuttamisen edellytysten voidaan arvioida olevan tältä osin perustuslain mukaiset.

Esityksen mukaan rakentamislupa olisi voimassa toistaiseksi, mutta rakentamisluvan mukainen toiminta on aloitettava luvassa asetetussa määräajassa (ks. 311 §:n 1 momentti). Määräajalle olisi mahdollista hakea jatkoa, jos perustellusta syystä rakentamisluvan mukaista toimintaa ei voitaisi aloittaa asetetussa määräajassa (ks. 311 §:n 2 momentti). Tällä olisi merkitystä hakijan

oikeusturvan kannalta erityisesti tilanteissa, joissa viivästys johtuu hakijaan nähden ulkopuolisesta seikasta, kuten kaavoituksen viivästymisestä. Koska ydinlaitoshankkeita pidetään yhteiskunnan kannalta ja energiapoliittisesti merkittävänä hankkeina, energiapoliittisia ratkaisuja tehdään pitkällä ajanjaksolla energian tuotannon kokonaisuus huomioon ottaen ja ydinlaitoksella on koosta riippumatta vaikutuksia muuhun alueiden käyttöön, on perusteltua edellyttää hankkeiden etenevän riittävän hyvin niille asetetussa aikataulussa ja määräajan asettamista voidaan pitää hyväksyttävänä.

Ydinaineen talteenottolaitoksen (malmirikastuslaitos) lupajärjestelmää koskeva sääntely (ks. 34 luku) vastaisi keskeisiltä osin sellaisten ydinlaitosten rakentamislupaa ja käyttöilupaa koskevaa sääntelyä, joissa lupaviranomainen olisi Säteilyturvakeskus.

Kumottavan lain mukaan eduskunta päättää valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen voimaan jättämisestä tai kumoamisesta. Tämä on keskeisesti vaikuttanut siihen, että kumottava laki säädettiin poikkeuslain säätämisyjärjestyksessä (ks. PeVL 17/1985 vp). Esityksen mukaan valtioneuvoston periaatepäätös, jossa ydinlaitoshanke on todettu olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukainen, annettaisiin eduskunnalle selontekona (ks. 301 §). Ehdotettu menettely olisi perustuslain 3 §:ssä säädetyn valtiollisten tehtävien jaon ja parlamentarismin mukainen. Selonteko olisi perustuslain 46 §:ssä tarkoitettu eduskunnalle annettava muu kertomus, josta säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa. Periaatepäätöstä vaativien hankkeiden arvioidaan olevan siinä määrin merkityksellisiä yhteiskunnan ja valtion vastuiden kannalta, että eduskunnan informoiminen niistä on tärkeää. Sen sijaan erityistä vahvistamista koskevaa menettelyä ei ole arvioitu tarpeelliseksi eikä ehdotetun sääntelykokonaisuuden kannalta toimivaksi ratkaisuksi.

Ehdotetun ydinenergialain mukaan muualla kuin Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden käsittelyä ja varastointia varten valtioneuvosto voisi myöntää luvan (ks. 220 §). Asian periaatteellisuuden ja erityisen merkityksen takia luvan myöntämisen edellytykset ja lupamenettely noudattaisi ydinlaitoslupia koskevaa sääntelyä (ks. 221 §).

Luvan mukaisen toiminnan rajoittamista arvioidaan osana valvontaa ja hallinnollisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn arviointia.

12.2.3 Ydinmateriaalivalvontaan liittyvät luvat

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin ydinmateriaalivalvontaan liittyvästä lupajärjestelmästä. Lupajärjestelmän taustalla ovat erityisesti ydinmateriaaleihin liittyvä Suomea sitovista kansainvälisten sopimusten velvoitteista johtuva kontrollitarve ydinaseiden leviämisen estämiseksi. Tämän voidaan katsoa olevan painava yhteiskunnallinen peruste lupajärjestelmän tarpeelle.

Ehdotetun ydinenergialain 5 luvussa säädettäisiin ydinmateriaalivalvonnan lupajärjestelmästä ja sitä täydentävästä toimintailmoituksia koskevasta velvoitteesta. Toimintaluvan ala määriteltäisiin yksityiskohtaisesti ja se rajattaisiin ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkittävään toimintaan. Myös Suomea velvoittavan ydinalan kansainväliseen sopimukseen perustuva alkuperämaarajoitus edellyttäisi toimintalupaa koskevan velvoitteen soveltamista. Toimintailmoitusta sovellettaisiin lähtökohtaisesti muuhun ydinmateriaalivalvonnan soveltamisalaan kuuluvaan toimintaan.

Toimintaluvan myöntäisi Säteilyturvakeskus, ja lupaharkinta tapahtuisi oikeudelliseen harkintaan perustuen (ks. 31 §). Toimintaluvan harkinnassa arvioitaisiin myös, onko toiminnalle

hyväksyttävä peruste, joka ei ole ristiriidassa ydinmateriaalivalvontaa koskevien tavoitteiden kanssa. Tämä perustuisi keskeisesti ydinmateriaalin käyttötarkoituksen arviointiin siten, että ydinmateriaaleja ei käytetä ydinaseiden leviämisen edistämiseen. Siten kyse ei olisi tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Toimintalupa olisi luonteeltaan määräaikainen, ja se voidaan uusida soveltaen, mitä luvan myöntämisestä säädetään.

Ydinmateriaalivalvonnan luvissa olisi mahdollista antaa lupamääräyksiä (ks. 40 luku). Lupamääräysten ala olisi sidottu ydinmateriaalivalvontaa ja sitä koskevien kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamiseen, mitä voidaan pitää edellä ydinlaitoslupien yhteydessä esitetyn perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella viranomaisen toimintaa riittävästi ohjaavana ja rajattuna. Lisäksi luvassa voitaisiin määrätä, että päätös lakkaa olemassa voimasta, jos toimintaa ei aloiteta määräajassa luvan myöntämisestä tai se on ollut keskeytyneenä tai toimintaan liittyvä ydinlaitos- tai muu hanke on rauennut tai peruuntunut, mikä osaltaan on myös selkeästi harkintavaltaa rajaava lupaehtoja koskeva säännös. Toimintalupaa voitaisiin muuttaa hakemuksesta, mutta ei viranomaisaloitteisesti. Ehdotetun sääntelyn ei näiltä osin arvioida olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Pienlaitokseksi hyväksymistä ja yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä varten vaadittua lupaa koskeva sääntely (ks. 20, 32 ja 33 §) olisivat keskeisiltä osin yhdenmukaisia toimintalupaa koskevien luvan myöntämisen edellytysten, lupamääräysten, luvan muuttamisen ja peruuttamisen osalta. Ehdotetun sääntelyn ei näiltä osin arvioida olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseen liittyy lisäksi elinkeinovapauteen palautuva sopimusvapauden rajoitus, mikä on luonteeltaan tavanomaisesta poikkeavaa sääntelyä. Sääntelyn keskeinen tarkoitus on ehkäistä ydinaseiden leviämistä Suomea velvoittavien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti, minkä vuoksi säännöstä voidaan pitää perusteltuna. Lisäksi säännös rajoittuu tiettyihin ydinaseiden leviämisen estämisen kannalta kriittisiksi arvioituihin valtioihin, laitteisiin ja laitteistoihin, jolloin rajoite sopimusvapaudelle kohdistuisi vain rajallisiin tilanteisiin.

12.2.4 Hyväksymiset

Esitys pitää sisällään huomattavan määrän ydinlaitosten suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöön ja käytöstäpoistoon sekä ydinjätehuoltoon ja ydinmateriaalivalvontaan liittyviä erillishyväksymisiä (ks. esim. 4, 6, 7, 10, 11, 12, 14–17, 20–23, 32 ja 33 luku). Osa näistä on edellytyksenä varsinaisen ydinlaitosluvan myöntämiselle ja osa on luonteeltaan itsenäisiä, mutta luvanhaltijalla on kuitenkin oltava hyväksyminen viimeistään tietyssä laitoksen elinkaaren vaiheessa. Hyväksymisissä keskeistä on, että ne liittyvät pääosin tiiviisti ydinlaitosten turvallisuutta ja ydinjätehuollon velvoitteita toteuttavien osa-alueiden varmistamiseen. Käytännössä erilaisten hyväksymisten merkitys on jossain määrin lupaan rinnastettava, koska niiden myötä on mahdollista siirtyä hankkeessa seuraavaan vaiheeseen. Erillisiä hyväksymisiä on pidetty perusteltuina erityisesti sen vuoksi, että ydinlaitosten turvallisuus ja sen arviointi on kokonaisuutena niin laaja ja moniulotteinen, että sen käsitteleminen pelkästään lupavaiheen aikana esitettävän dokumentaation yhteydessä ei käytännössä ole mahdollista, ja se on sen vuoksi tarkoituksenmukaista jakaa erilaisiin osakokonaisuuksiin. Hyväksymisestä päättäisi Säteilyturvakeskus ja tietyissä ydinjätehuoltoa koskevissa asioissa työ- ja elinkeinoministeriö. Kyseiset hyväksymiset eivät sinänsä vaikuta oikeuteen harjoittaa toimintaa (PeVL 17/2009 vp, s. 3). Käytännössä ei kuitenkaan ole mahdollista ilman vaadittuja hyväksymisiä edetä vaiheesta seuraavaan, jolloin niistä muodostuu rajoite tai este toiminnan harjoittamiselle tai hankkeen edistämislle.

Perustuslain näkökulmasta olennaisia ovat vastaavasti kuin luvanvaraisen toiminnankin yhteydessä hyväksymisiin liittyvät menettelylliset vaatimukset, hyväksymisen edellytykset, päätöksissä annettavat määräykset, viranomaisen harkintavalta sekä hyväksymispäätöksen peruuttaminen. Jokaisesta hyväksymistä koskevasta asiasta säädettäisiin erikseen hyväksymisen edellytykset, ja ne perustuisivat aina oikeudelliseen harkintaan. Näitä hyväksymismenettelyjä koskevat tarkemmat menettelylliset säännökset sisältyisivät ehdotuksen VII osaan, ja menettelyt ovat näiltä osin valtaosin yhdenmukaiset. Edellytysten täytyessä asia olisi hyväksyttävä. Hyväksymistä koskevissa päätöksissä olisi mahdollista antaa määräyksiä, jotka pääosin liittyvät ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistamiseen ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseen (ks. 39 ja 41 luku) sekä ydinmateriaalivalvonnan velvoitteisiin (ks. 40 luku). Vastaavasti kuin ydinlaitoslupien yhteydessä, myös hyväksymispäätöksissä annettavien määräysten osalta voidaan niiden olevan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla riittävän rajattuja ja viranomaisen harkintavaltaa rajaavia ja ohjaavia.

Hyväksymispäätökset olisivat lähtökohtaisesti voimassa toistaiseksi (ks. 39–41 luku), jolloin niiden uudistamisen osalta ei ole tarpeen arvioida niitä perusteita, joita liittyy perustuslain näkökulmasta luvan uudistamiseen. Hyväksymispäätösten muuttamisen osalta muuttaminen tapahtuisi yksinomaan luvanhaltijan lähtökohdista eikä hyväksymisiin liittyviä muutoksia voisi tehdä viranomaisen aloitteesta (ks. 39–41 luku). Esitys ei olisi tältä osin ongelmallinen perustuslain kannalta.

Hyväksymispäätös voitaisiin peruuttaa viranomaisaloitteisesti olennaisesta laiminlyönnistä tai toiminnan korjaamatta jätetyistä puutteista johtuen taikka toiminnanharjoittajan hakemuksesta (ks. 39–41 luku). Esityksen voidaan katsoa tältä osin vastaavan perustuslakivaliokunnan aikaisemmin mainittua käytäntöä.

12.2.5 Henkilöihin liittyvät hyväksymiset

Ehdotetussa ydinenergialaissa olisi kaksi henkilöhyväksymisiin liittyvää ehdotusta, jotka ovat merkityksellisiä perustuslain 18 §:n 1 momentin elinkeinovapauden kanssa. Lisäksi turvahenkilöiden olisi täytettävä säädetyt vaatimukset voidakseen toimia turvahenkilönä, mm. vaaditaan vartijan koulutus (ks. 158 §). Sekä ydinvoimalaitoksen ohjaajana että turvajärjestelyjen vastuuhenkilön toimivien henkilöiden olisi erikseen oltava tehtävänsä Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä (ks. 131 ja 156 §). Vastaavasti kuin toimintaa koskevan luvanvaraisuuden osalta myös henkilöhyväksymisten osalta on katsottava, että niiden on oltava mahdollisia vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Ydinvoimalaitosten ohjaajien ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilön on katsottu olevan ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamisen kannalta siinä määrin keskeisiä, että heidän osaltaan olisi erityisiä turvallisuuteen palautuvia perusteita edellyttää hyväksymistä.

Ydinvoimalaitoksen ohjaajan ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymisen peruuttaminen voitaisiin tehdä hakemuksessa olleisiin virheellisiin tietoihin perustuen, puutteissa henkilön hyväksymistä koskevien vaatimuksien täyttymisessä, sellaisesta rikostuomiosta johtuen, joka osoittaisi henkilön olevan sopimaton tehtävään, henkilön tehtävien hoitamiseen liittyvistä laiminlyönneistä tai virheellisesti toimimisesta johtuen, jos toiminnasta on voinut aiheutua vaaraa ydinlaitoksen turvallisuudelle, sekä sen vuoksi, että henkilö on lopettanut kyseisen tehtävän hoitamisen, jota hyväksyminen koskee (ks. 429 §). Toiminnassa olevien puutteiden osalta olisi lisäksi annettava mahdollisuus toiminnan korjaamiseen ennen hyväksymisen peruuttamista. Vaikka perustuslakivaliokunta on katsonut rakennushankkeen työjohtajan hyväksymistä koskevan sääntelyn osalta, että kyse ei ollut vaikutuksiltaan vastaavasta seikasta verrattuna elinkeinoluvan peruuttamiseen, on asiassa silti kyse henkilön mahdollisuudesta

toimia kyseisessä tehtävässä, jolloin vaatimuksia laiminlyönnin olennaisuudesta sovellettaisiin myös tällaisiin hyväksymisten peruuttamisiin (PeVL 42/2013 vp, s. 3). Peruuttamista koskevat säännökset vastaisivat tältä osin perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä.

12.2.6 Ilmoitusvelvollisuudet

Ehdotettuun ydinenergialakiin sisältyisi runsaasti velvollisuuksia toimittaa tietoja Säteilyturvakeskukselle sen mukaan kuin etenkin säännösten noudattamisen valvonnan kannalta on arvioitu tarpeelliseksi (ks. mm. 34–36, 89, 168, 188–190, 212, 381–397, 410 ja 426–428 §). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että pelkästään ilmoitusvelvollisuudesta säättäminen ei ole elinkeinovapauden kannalta ongelmallista, jos viranomaisen ei edellytetä tekevän ilmoituksen johdosta päätöstä (PeVL 54/2002 vp, s. 3) tai jos ilmoituksen tekemättä jättäminen ei ole merkinnyt kieltoa harjoittaa toimintaa (PeVL 16/2009 vp, s. 3). Ehdotettu sääntely ei sisältäisi sellaisia ilmoitusvelvollisuuksia, jotka olisivat luonteeltaan rinnastettavissa valtiosääntöoikeudellisesti luvanvaraisuuteen (ks. PeVL 10/2012 vp, s. 4). Sen vuoksi ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallinen perustuslain kannalta näiltä osin.

12.3 Osallistumisoikeuden ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen

Perustuslain 2 §:ssä säädetään yksilön oikeudesta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklassa määrätään oikeudesta hyvään hallintoon, jonka mukaan jokaisella on oikeus tulla kuulluksi ennen kuin häntä vastaan ryhdytään yksittäiseen toimenpiteeseen, joka vaikuttaa häneen epäedullisesti. Yleisön osallistumisesta ympäristöä koskeviin asioihin on määrätty Århusin yleissopimuksen 3 artiklassa, jonka mukaan kukin sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla pyritään yhteensovittamaan yleisön tiedottamista, yleisön osallistumista ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevat säännökset ja turvaamaan 1 artiklan mukainen yleisön oikeus saada tietoa ja osallistumismahdollisuudet ympäristöasioissa. Asia liittyy myös perustuslain 20 §:ssä säädetyn ympäristöperusoikeuden toteutumiseen eli julkisen vallan velvoitteeseen pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Ehdotettu sääntely sisältää useita eritasoisia päätöksentekovaiheita, joista valtaosaan sovelletaan hallintolain sääntelyä sellaisenaan. Periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupaa koskevan hakemuksen käsittelystä säädettaisiin ehdotetussa 31 luvussa ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevan lupahakemuksen käsittelystä 34 luvussa. Ydinlaitosta koskevan rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytys olisi sijaintikunnan puolto. Lupaviranomaisella olisi velvollisuus pyytää lausuntoja sijaintikunnalta ja sen lähiympäristön kunnilta. Lisäksi sovelletaan asian selvittämistä koskevia vaatimuksia hallintolaista. Lupaviranomaisen olisi ennen periaatepäätöstä tai lupa-asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuus tehdä muistutuksia käsiteltävän asian johdosta, ja muilla kuin asianosaisilla olisi oltava mahdollisuus antaa asiassa mielipiteensä. Yleisön kuulemista koskevia velvoitteita seuraa myös SOVA-lain ja YVA-lain soveltamisesta asiassa, ja tämä täydentää osallistumisoikeuksien toteutumista päätöksenteon eri vaiheissa. Samoin sovelletaan hallintolakia, jonka 41 §:ssä säädetään vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta. Esityksen mukaisten osallistumisoikeuksien ja vaikuttamismahdollisuuksien voidaan arvioida täyttävän perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjassa asetetut osallistumisoikeuksia koskevat vaatimukset.

12.4 Muutoksenhaku

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta, jonka mukaan henkilöllä on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Muutoksenhausta säädettäisiin ehdotetun ydinenergialain 46 luvussa. Oikeusturvaa koskevat säännökset ovat keskeisiä myös perustuslain 20 §:ssä säädetyn ympäristöperusoikeuden kannalta, jonka mukaan jokaiselle on turvattava mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon.

Työ- ja elinkeinoministeriön, Säteilyturvakeskuksen, Valtion ydinjätehuoltorahaston ja tarkastuslaitoksen päätökseen saisi vaatia oikaisua hallintolain mukaisesti. Oikaisua ei olisi mahdollista hakea valtioneuvoston ratkaisemaan ydinlaitoksen lupa-asiaan, vaan siihen haettaisiin suoraan muutosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti. Kuten kumottavan lain mukaan, periaatepäätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Tämä perustuu ennen kaikkea siihen, että kyse on poliittisesta ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa sisältävästä päätöksestä ja kyse ei vielä ole esim. konkreettisesti tiettyyn sijaintipaikkaan liittyvästä hankkeesta, jossa sen vaikutuksia voitaisiin arvioida. Oikaisuvaatimus ei myöskään olisi käytössä seuraamusmaksun osalta ensivaiheen muutoksenhakukeinona. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan näiltä osin ongelmallinen perustuslain kannalta.

Ehdotetussa ydinenergialaissa olisi erityinen valitusoikeutta koskeva säännös, jonka mukaan valitusoikeus olisi asianosaisella sekä ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen lupien osalta sellaisella, jonka etua tai oikeutta asia saattaa koskea (ks. 465 §). Lisäksi rakentamisluvan osalta valitusoikeutta olisi laajennettu edelleen koskemaan sellaista rekisteröityä yhdistystä tai säätiötä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyvyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kyseiset ympäristövaikutukset ilmenevät. Ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen osalta rakentamislupaa koskevasta päätöksestä voisi valittaa myös laitoksen sijaintikunta. Lisäksi ydinlaitosta koskevan rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytys olisi sijaintikunnan puolto. Muualla kuin Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia koskevan valtioneuvoston luvan myöntämisen edellytys olisi sijaintikunnan puolto, ja sijaintikunnalla olisi myös valitusoikeus päätöksestä. Valitusoikeutta koskevat laajennukset panevat täytäntöön erityisesti Århusin yleissopimuksesta ja YVA-direktiivistä seuraavia velvoitteita muutoksenhakua koskevilta osin. Valitusoikeus koskisi myös rakentamisluvan muuttamista koskevaa päätöstä. Esityksen arvioidaan täyttävän oikeusturvaa koskevien velvoitteiden osalta perustuslaissa sekä mainitussa sopimuksessa ja direktiivissä asetetut vaatimukset.

12.5 Valvonta

12.5.1 Kansallisten viranomaisten valvontaoikeudet

Valvontaoikeudet

Ehdotetun ydinenergialain 35 luvussa säädettäisiin viranomaisvalvonnasta. Valvontaoikeudet koostuisivat pääasiassa tavanomaisista viranomaisvalvonnan oikeuksista, kuten tiedonsaantioikeudesta, tarkastusoikeudesta, oikeudesta tehdä velvoittavia päätöksiä sekä oikeudesta käyttää hallintopakkoa. Lain noudattamisen valvontaa varten viranomaisella olisi lisäksi oikeus asentaa valvonnassa tarvittavia laitteita.

Tiedonsaantioikeus

Tiedonsaantioikeus olisi voimassa lain säännösten ja Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamisen valvontaa varten. Valvontaviranomaisella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada ydinenergian käyttöä tai laissa tarkoitettua muuta toimintaa harjoittavalta tarpeelliset tiedot ja viranomaisilta välttämättömät tiedot. Lisäksi ydinlaitoksista ja ydinaineen talteenottolaitoksista ja niiden järjestelmiä koskevista suunnitelmista voitaisiin saada tarpeelliset tiedot sekä ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden, laitteiden, ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelua, valmistusta ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevat tiedot. Eri kategorioiden välinen jaottelu perustuu siihen, että tieto ei välttämättä aina tulisi luvanhaltijalta itseltään vaan tiedonsaantioikeus voisi joissain tilanteissa kohdistua laajemmin esim. alihankintaketjuun.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä on katsottu, että tiedonsaantioikeus voi kohdistua tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitetut tietosisällöt on pystytty luettelemaan laissa tyhjentävästi, ja muussa tilanteessa tiedonsaantioikeus perustuisi välttämättömiin tietoihin, jos tyhjentävää luetteloa ei voida tehdä (ks. esim. PeVL 13/2023 vp, s. 4). Viranomaisten osalta tiedonsaantioikeus perustuisi välttämättömiin tietoihin, sillä tietosisältö voi käytännössä määräytyä tapauskohtaisesti. Luvanhaltijan ja muiden laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavien osalta tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluvat tietosisällöt määriteltäisiin viranomaisiin nähden täsmällisemmin. Siitäkin huolimatta, että tiedonsaantioikeus on määritelty toimijan osalta tarpeellisiin tietoihin, rajautuu tiedonsaantioikeus käytännössä sen perusteella, mitä velvoitteita toimijoille on asetettu ja mitä näiden velvoitteiden valvonta edellyttää. Tiedonsaantioikeutta voidaan pitää laajana ottaen huomioon lakiin sisältyvä huomattava määrä erilaisia toiminnanharjoittajiin ja muihin toimijoihin kohdistuvia velvoitteita, mutta toisaalta, kuten muuallakin vastaavatyypisessä lainsäädännössä, viranomaisen tiedonsaantioikeus on tehokkaan valvonnan edellytys. Valvonnan tehokkuus on myös erityisen tärkeää ottaen huomioon toimintaan liittyvät mahdolliset riskit. Koska tiedonsaanti rajautuu käytännössä valvonnan alaa määrittäviin substanssisäännöksiin, on katsottu, että ehdotettu viranomaisen tiedonsaantioikeus voitaisiin rajata toimijoiden osalta tarpeellisiin tietoihin, ja tämä olisi yhdenmukainen perustuslain tulkintojen kanssa.

Tietojensaantioikeuden nojalla voi tulla käsiteltäväksi henkilötietoja, ja niiden suoja turvattaisiin ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla, kuten perustusvaliokunta on lähtökohtana pitänyt (esim. PeVL 21/2025 vp).

Muut valvontaoikeudet

Valvontaoikeuksien osalta oikeus päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan, on luonteeltaan tyypillinen valvontaoikeus, jota voidaan pitää tehokkaan valvonnan kannalta välttämättömänä. Esitys sisältää kuitenkin toiminnanharjoittajan toimintapaikan lisäksi oikeuden päästä paikkaan, jossa toimintaa tullaan harjoittamaan, mikä on tarpeen erityisesti sen vuoksi, että valvontaa voidaan kohdistaa myös sijaintipaikalle, jonne ei lupaa ole vielä toiminnalle myönnetty, mutta jossa tehdään sellaisia valmistelevia toimenpiteitä, joilla voi pitkällä aikavälillä olla merkitystä ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta. Käytännössä tämä tulee kyseeseen prosessin sellaisessa vaiheessa, jossa sijaintipaikkaa koskevat viranomaisprosessit Säteilyturvakeskukselle on käynnistetty. Esityksen ei voida tältä osin katsoa olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Pääsyoikeus voisi kohdistua myös sellaiseen paikkaan, jossa ei enää harjoiteta ydinenergian käyttöä, mutta jossa on toiminnan lopettamisen jälkeen edelleen tarve tehdä esim. säteilyvalvontaan liittyviä tarkastuksia. Toiminta on merkityksellistä erityisesti omaisuuden suojan kannalta, kun tällaisissa tilanteissa on mahdollista, että alueen tai tilan omistaja tai haltija on vaihtunut alkuperäisestä toiminnanharjoittajasta, jolloin mahdollinen jälkivalvonta

kohdistuisi uuden omistajan tai haltijan tilaan tai alueeseen. Erityisesti säteilyn aiheuttamista haitallisista vaikutuksista johtuen oikeutta voidaan kuitenkin pitää yleisesti perusoikeuksien kannalta perusteltuna. Lisäksi valvontaa varten olisi oikeus päästä myös muuhun paikkaan, jos sinne pääsy olisi välttämätöntä ydinaseiden leviämisen estämiseksi. Tämä koskisi erityisesti tilanteita, joissa pyritään varmistumaan siitä, että luvattomia tai ilmoittamattomia ydinmateriaaleja ei ole jollakin toiminnanharjoittajalla. Tässä tilanteessa pääsyoikeutta koskeva kynnys olisi kuitenkin muuhun pääsyoikeuteen verrattuna korkeammalla.

Esitykseen sisältyy myös säännökset oikeudesta suorittaa valvonnan edellyttämät kokeet ja mittaukset sekä ottaa näytteitä ja valokuvia. Toimivaltuutta voidaan pitää edellytyksenä tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi erityisesti, koska toimintaan liittyy merkittävästi sellaisia vaatimuksia, joiden valvonnan osalta ei voida silmämääräisesti todeta toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Kuva- ja muiden tallenteiden ottaminen voi puolestaan olla tarpeen valvontaan liittyvien havaintojen dokumentoimiseksi, mikä on ensinnäkin tarpeen tarkastushavaintojen dokumentoimiseksi, mutta myös luvanhaltijan oikeusturvan varmistamiseksi, jotta riittävä näyttö tarkastusten tuloksista johtuvien mahdollisten velvoitteiden toteen näyttämiseksi on olemassa. Toimivaltuuksien ei voida katsoa merkittävästi rajoittavan omaisuuden suojaa, ja toisaalta niillä on myös oikeusturvan toteutumisen kannalta keskeistä merkitystä.

Esitys sisältää säännöksiä valvontaa varten asennettavista laitteista, mikä poikkeaa tyypillisistä viranomaisvalvontaa koskevista valvontakeinoista. Käytännössä valvontaa varten asennettavat laitteet ovat merkityksellisiä ensinnäkin yksityiselämän suojan kannalta ja omaisuuden suojan kannalta riippuen asennettava laitteen ominaisuuksista. Ydinmateriaalivalvontaa varten asennettavat laitteet ovat tyypillisesti luonteeltaan kameravalvontaa tekeviä laitteita, joita asennetaan myös ydinalan kansainvälisten valvontasopimusten nojalla paikkoihin, joissa käsitellään ydinaineiden leviämisen estämisen kannalta merkityksellisiä ydinaineita. Tällaisten laitteiden voidaan katsoa perusoikeuksiin merkittävämmiin puuttuviksi verrattuna esim. säteilymittauslaitteisiin, joita tyypillisesti asennetaan laitosalueen ympäristöön ympäristön säteilytasojen selvittämiseksi. Jälkimmäiset laitteet puuttuvat lähinnä hyvin vähäisessä määrin omaisuuden suojaan ottaen huomioon laitteiden vähäiset omaisuuden käyttöä rajoittavat vaikutukset laitteen välittömässä lähiympäristössä. Tällaisten laitteiden ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslaissa säädetyn omaisuuden suojan kannalta eikä toiminnalla arvioida olevan yksityisyyden suojaan kohdistuvaa liityntäpintaa.

Sen sijaan ydinmateriaalivalvontaa asennettavien valvontalaitteiden tarkoitus on valvoa ja varmistaa, että ydinaseiden leviämisen kannalta olennaiset ydinaineet ovat ilmoitetuissa paikoissa. Kyse on siten ydinmateriaalien valvonnasta, ei esim. henkilöiden toiminnan valvonnasta laitoksilla. Kyseiset valvontalaitteet sijaitsevat tyypillisesti myös sellaisissa paikoissa, joissa oleskelu ja tarkastusten suorittaminen ei ole mahdollista tiloihin liittyvästä säteilyaltistuksesta johtuen, jolloin valvonta on kyettävä toteuttamaan vaihtoehtoisella tavalla. Tällöin valvonta käytännössä kohdistuu tiloihin ja siellä oleviin ydinmateriaaleihin ihmisten sijaan, mikä osaltaan vähentää laitteiden merkittävyyttä erityisesti yksityisyyden suojan kannalta. Ydinmateriaalivalvontaan liittyy hyvin painava yhteiskunnallinen ja kansainvälinen turvallisuutta koskeva intressi (esim. oikeus elämään, terveyden edistäminen ja vastuu ympäristöstä), minä vuoksi valvontalaitteiden asentamista voidaan pitää perusteltuna.

Valvontalaitteiden asentamisella on merkitystä myös omaisuuden suojan kannalta. Erityisesti laitokseen asennettavien valvontalaitteiden osalta esitys sisältää säännöksen siitä, että laitteiden asentamisesta ei saisi aiheutua vähäistä suurempaa haittaa luvanhaltijalle. Tämä saattaa kuitenkin edellyttää jonkinasteisia vähäisiä muutoksia ydinlaitoksella esim. laitteiden sähkönsyötön varmistamiseksi. Tätä ei kuitenkaan toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen

voida pitää sellaisena merkittävän omaisuuden suojan rajoittamisena, joka olisi ristiriidassa perustuslain omaisuuden suojaa koskevien säännösten kannalta.

Valvontalaitteiden asentamisen ja käytön voidaan katsoa olevan merkityksellistä perustuslaissa turvatun yksityiselämän suojan ja omaisuuden suojan kanalta. Sääntelylle katsotaan kuitenkin olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä tavoite ja sääntelyä voidaan pitää tästä näkökulmasta perusteltuna ja oikeasuhtaisena.

Esitys sisältää viranomaisvalvontaan tyypillisesti liittyvän tarkastusoikeuden, eikä sitä voida sellaisenaan pitää perustuslain kannalta ongelmallisena. Hieman tavanomaisista viranomaisen valvontaoikeuksista poiketen Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus myös tarkkailla lain mukaista toimintaa laitospaikalla, mikä käytännössä tarkoittaisi esim. laitosalueella toimivia paikallistarkastajia. Ottaen huomioon se, että ydinlaitosten eri toiminnan osa-alueisiin kohdistuu huomattava määrä vaatimuksia ja osa-alueilla on vaikutuksia toisiinsa, näiden valvominen yksittäisillä tarkastuksilla on käytännössä haastavaa, koska näistä ei saada riittävää kokonaiskuvaa turvallisuudesta.

Tarkastusten toteuttamiseen sovellettaisiin hallintolain 39 §:ää tarkastusten toteuttamisesta. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön ja hallintolain esitöiden mukaan hallintolain 39 §:ää sovelletaan sellaiseen viranomaisen toimivaltaan muun lain nojalla kuuluvaan tarkastukseen, jonka suorittaminen on tarpeen tietyn hallintoasian selvittämiseksi tai päätöksen edellytysten toteuttamiseksi. Viranomaisen muut valvontatyyppiset tarkastukset olisivat muun, tässä tapauksessa ydinenergiain varassa (ks. HE 72/2002 vp, s. 100–101, PeVL vp 5/2010 vp, s. 3). Ehdotetun ydinenergiain mukaiset tarkastukset sisältävät käytännössä sekä valvontatyyppistä tarkastamista että hallintoasian käsittelyyn liittyviä tarkastuksia. Ehdotetun 362 §:n mukaan tarkastuksiin sovelletaan hallintolain 39 §:ää vastaavasti kuin perustuslakivaliokunta on edellyttänyt mm. valmisteverolakia koskevassa lausunnossaan (PeVL 5/2010 vp, s. 3/II, PeVL vp 15/2014, s. 3/I). Esityksen ei katsota tältä osin olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Esityksen mukainen tarkastusoikeus kuitenkin ulottuisi tietyissä tilanteissa myös kotirauhan piiriin ulottuviin tiloihin, jos valvontatoimenpiteiden suorittaminen on välttämätöntä valvonnan kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja lisäksi on syytä epäillä tietyn rikoslaissa säädetyn rikoksen tunnusmerkistön täyttymistä. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti käytännössään katsonut, että kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan. Lisäksi tämä on mahdollista vain, jos kyse ei ole moitittavuudeltaan vähäisestä rikkomuksesta, josta säädetty rangaistus on enimmillään sakkoa (ks. esim. PeVL 106/2022 vp, s. 4). Esityksen katsotaan tältä osin täyttävän kotirauhan piiriin kuuluvan tarkastuksen perusoikeudelliset kriteerit.

Tutkintaoikeus

Onnettomuuksien, häiriötilanteiden ja vakavien turvallisuutta vaarantavien tapahtumien tutkinnalla tähdätään tulevaisuuden perusoikeusuhkien ennalta ehkäisemiseen hyödyntämällä tietoa, jota vakavien tapausten tutkinnasta voidaan saada (ks. 366 §). Tutkinnat siis tähtäävät vastaavien ongelmien ehkäisemiseen tulevaisuudessa. Tällaisia suojattavia oikeushyviä ydinlaitosten tapauksessa voisivat olla esim. perustuslain 20 §:n 2 momentin oikeus terveelliseen ympäristöön ja 18 §:n 1 momentin julkiselle vallalle asetettu velvoite huolehtia työvoiman suojelusta. Muita perusoikeuksia, jotka vakavissa tapauksissa saattaisivat tulla suojattaviksi, olisivat perustuslain 15 §:n omaisuuden suoja ja 7 §:n 1 momentin turvallisuutta koskeva perusoikeus. Kollektiiviperusoikeutena turvallisuuden suojaaminen voisi tulla

kyseeseen lähinnä yhteiskunnan poikkeustilanteissa, jollaiseksi voitaisiin katsoa sellainen ydinonnettomuus, josta aiheutuu vaikutuksia ydinlaitoksen ympäristöön ja mahdollisesti myös kauemmaksi ja jopa valtion rajojen ulkopuolelle. Tällöin kyseessä olisi kuitenkin todennäköisesti Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintavastuulla oleva suuronnettomuus.

Tutkintatoiminnassa saatettaisiin joutua rajoittamaan perusoikeuksia, jolloin perusoikeuksien rajoitukselta edellytetään lailla säätämisen lisäksi täsmällisyyttä, tarkkarajaisuutta ja oikeasuhtaisuutta sekä välttämättömyyttä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi (PeVL 16/2013 vp, s. 2/1, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I, PeVL 5/2009 vp, s. 3, PeVL 8/2006 vp). Tällaisia rajoituksia saattaisi kohdentua perustuslain 10 §:n yksityiselämän suojaan, 15 §:n omaisuuden suojaan, 9 §:n mukaiseen liikkumisvapauteen sekä 7 §:n 1 momentin henkilökohtaiseen vapauteen ja turvallisuuteen viranomaisen puuttumisen muodossa. Tästä syystä tutkinnan suorittaminen kytkettäisiin selkeään onnettomuus- tai vaaratilanteeseen ja tutkintamenettelyistä säädettäisiin tarkasti, jotta viranomaisen puuttuminen yksityisen vapauspiiriin voidaan katsoa oikeutetuksi sekä oikeusjärjestyksen ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaiseksi.

Tiedonsaantioikeudet muilta viranomaisilta rajattaisiin tutkinnan suorittamisen kannalta välttämättömiin tietoihin (ks. 367 §). Perusoikeuden ydinalueelle ulottuvat arkaluontoiset tiedot jätettäisiin kokonaan tiedonsaantioikeuksien ulkopuolelle, mikä puolestaan turvaisi tutkinnan kohteena olevien henkilöiden perustuslain 10 §:n mukaisen yksityiselämän suojaa. Tutkintaa koskevat tiedonsaantioikeudet laajentaisivat muualla ehdotetussa ydinenergialaissa säädettyjä tiedonsaantioikeuksia, mutta tutkintojen luonteen takia näitä tietosisältöjä ei voida ennalta täsmälleen määrittää. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan tällöin on edellytetty tietojen välttämättömyyskriteerin täyttymistä jonkin nimenomaisen tarkoituksen kannalta (PeVL 62/2010 vp, s. 4, PeVL 15/2018 vp, PeVL 17/2016 vp, PeVL 38/2016 vp). Henkilöä olisi mahdollista kuulla vain tämän suostumuksesta. Kuulemisessa olisi selvitettävä kuultavalle henkilölle tämän oikeudet ja velvollisuudet, jotta tutkinnan vuoksi hänelle ei tapahtuisi oikeuden menetyksiä esim. mahdollista rikostutkintaa ajatellen.

Tutkinnassa saatettaisiin joutua puuttumaan perustuslain 9 §:ssä tarkoitettuun liikkumisvapauteen, jos tutkinnan takia joudutaan eristämään alueita. Kun tämä on rajattu välttämättömäksi, tilapäiseksi ja lyhytaikaiseksi, voidaan arvioida, että sääntely ei olisi ongelmallinen liikkumisvapauden kannalta, joka ydinmerkitykseltään tarkoittaa toisentyppistä liikkumisvapautta.

Tutkinnalla saatettaisiin rajoittaa perustuslain 15 §:n mukaista omaisuuden suojaa, jos esim. tuotanto joudutaan tutkinnan vuoksi ajamaan alas tai ottamaan näytteitä ja irrottamaan esineitä niille tehtäviä tutkimuksia varten. Kun omaisuuden suojaan kohdistuvat perusoikeusrajoitukset rajataan vain välttämättömiin, voidaan katsoa yleisten rajoitusperusteiden täyttyvän riittävästi, koska tutkinnalla tähdätään muiden perusoikeuksien turvaamiseen tulevaisuudessa.

Perusoikeuksien yleisistä rajoitusedellytyksistä seuraa, että perusoikeuksien rajoittamisen olisi oltava täsmällistä ja sääntelyn tulee antaa riittävä ennustettavuus viranomaisen toimista (PeVL 15/1996 vp s. 2). Ehdotetuissa tutkintaa koskevissa säännöksissä säädettäisiin tarkkarajaisesti ja täsmällisesti siitä, millaisista tapahtumista tutkintoja voisi tehdä, kuka tutkintoja voisi tehdä, mitä menettelyitä tutkinnoissa käytettäisiin sekä siitä millaiset tutkintojen tiedonsaantioikeudet olisivat, mukaan lukien henkilöiden kuulemiset ja paikkatutkimukset. Perusoikeuteen kajoavan rajoituksen on oltava välttämätön hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi, mutta myös oikeasuhtainen, ja rajoittaminen on sallittua vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeutta vähemmän rajoittavin keinoin (PeVL 16/2013 vp, s. 2/1, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I, PeVL 5/2009 vp, s. 3, PeVL 8/2006 vp). Kuitenkaan edes lailla ei tule kajoa perusoikeuden ydinsisältöön (PeVL 23/1997 vp s. 2). Tutkinta olisi erityinen keino selvittää vakavien tapahtumien ja

vaaratilanteiden juurisyitä turvallisuuden parantamiseksi, jos sama tavoite ei olisi saatavilla muilla valvontaviranomaisen käytössä olevilla keinoilla. Tutkintakynnys kuitenkin nousisi selvästi verrattuna kumottavan lain 63 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaiseen tutkintaoikeuteen. Tutkintaa tekevän valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudet olisivat selvästi rajallisemmat turvallisuustutkintoihin nähden. Ehdotetulla tavalla rajattuna tutkinta nähtäisiin oikeasuhtaisena ja hyväksyttävänä sillä tavoiteltavaan päämäärään nähden ja samalla perusoikeuksien ydinalueiden koskemattomuus varmistettaisiin.

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt myös huolehtimaan oikeusturvajärjestelyjen riittävydestä ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta (Perusoikeustyöryhmä 1992, s. 44–48). Tutkintojen kohteen oikeusturvasta huolehdittaisiin antamalla tutkinnan seurauksena mahdollisesti annettavista velvoitteista erillinen valituskelpoinen hallintopäätös. Tutkintojen kuultavien oikeusturva ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattaminen varmistettaisiin sillä, että kuuleminen olisi vapaaehtoista ja kuultavalle tulisi selvittää ennen kuulemista tämän oikeudellinen asema, oikeudet ja velvollisuudet. Tutkintaa tekevän viranomaisen muistiinpanot eivät olisi tarkoitettu oikeudellisissa tutkimuksissa hyödynnettäviksi. Edellä olevan perusteella perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten voi katsoa täyttyvän ehdotetuissa tutkintaoikeutta koskevissa säännöksissä ja ehdotetut säännökset vastaisivat perustuslakivaliokunnan aiempaa käytäntöä.

12.5.2 Kansainväliset valvontaviranomaiset ja tietojen toimittaminen

Ehdotettu ydinenergialaki sisältäisi Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamista koskevan valvonnan järjestämiseksi myös muuta kuin suomalaisten viranomaisten valvontaa koskevaa sääntelyä. Kyse olisi lähtökohtaisesti Euroopan komission ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön valvonnasta.

Esityksen mukaan Euroopan komission ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön valvontaelimillä olisi pääosin vastaavat toimivaltuudet valvonnan osalta kuin Säteilyturvakeskuksella (ks. 365 §). Toimivaltuuksia rajaisi asiallisesti se, että niitä sovelletaan vain siltä osin kuin ydinalan kansainvälisistä velvoitteista johtuu eli käytännössä ydinmateriaalivalvontaan liittyvien laitteiden asentamiseen, ydinmateriaalien ja niiden käyttöpaikkojen tarkastuksiin sekä tällaista toimintaa harjoittavien ja niiden lähialueilla tapahtuvaan liikkumiseen. Kansainvälistä valvontatehtävää hoitavien tarkastajien olisi ehdotetun ydinenergialain mukaisesti oltava kansallisesti hyväksytyjä.

Kansainvälisen valvonnan mahdollistaminen on merkityksellinen perustuslain 1 §:n kannalta, jonka mukaan Suomi on täysivaltainen tasavalta. Suomi osallistuu perustuslain 1 §:n 3 momentin mukaan kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi. Ydinmateriaalivalvonnan voidaan katsoa suoraan liittyvän kansainväliseen yhteistyöhön rauhan turvaamiseksi, sillä sen tarkoituksena on ehkäistä ja estää ydinaseiden leviäminen. Ydinmateriaalivalvontaan liittyvät kansainväliset valvontavelvoitteet ovat olleet kumottavan lain säätämisen yhteydessä yksi syistä, joiden vuoksi laki on säädetty poikkeuslain säätämisyjärjestyksessä. Kansainvälisen yhteistyön muodot ovat kumottavan lain säätämisen jälkeen laajentuneet ja moninaistuneet, Suomi on liittynyt Euroopan unioniin ja perustuslaki on kokonaisuudessaan uudistettu. Sen vuoksi arvioidaan, että esityksen mukainen kansainvälinen valvonta ei olisi vastaavalla tavalla ongelmallinen kuin hallitusmuodon valossa tarkasteltuna.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut lisäpöytäkirjan kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä, että Kansainvälisen atomienergiajärjestön tarkastustoiminnalle on valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa poikkeuksellisen painavat terveyden ja elämän

suojaamiseen liittyvät perusteet ja että kansainvälistä valvontajärjestelmää on pidettävä valvontajärjestelmän tavoitteisiin nähden välttämättömänä (PeVL 11/2000 vp, s. 3–4). Valvontaan liittyvät kansainväliset velvoitteet eivät ole näiltä osin merkittävästi muuttuneet. Perustuslakivaliokunta on valvontasopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymisen yhteydessä todennut, että Suomen osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön koskevan perustuslain uuden säännöksen esitöiden mukaan sen nojalla on perusteltua lähteä siitä, että sellaiset kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät sellaisenaan merkitse valtion täysivaltaisuuden loukkausta ja lisäpöytäkirjasta aiheutuisi vain vähäisiä vaikutuksia valtion täysivaltaisuuteen, eivätkä valvontaa koskevat säännökset siten ole ristiriidassa perustuslain kanssa (PeVL 11/2000 vp, s. 4/II). Ehdotetun ydinenergiain valvontasäännökset olisivat linjassa nykyisten valvontasäännösten kanssa. Niiden ei myöskään arvioida olevan ongelmallisia perustuslain 1 §:n kannalta.

Ehdotetun ydinenergiain 15 § sisältää lisäksi säännöksen Suomea koskevien tietojen toimittamista Kansainväliselle atomienergiajärjestölle koskevasta viranomaisesta tehtävästä. Tehtävää hoitaisi Säteilyturvakeskus. Perustuslain 93 §:n 3 momentin mukaan ulkopoliittisesti merkittävien kannanottojen ilmoittamisesta kansainvälisille järjestöille vastaa ministeri, jonka toimialaan kansainväliset suhteet kuuluvat. Ydinmateriaalivalvontaan liittyvien raportointitietojen toimittamisen ei ole katsottu olevan sellainen merkittävä ulkopoliittinen kannanotto, joka olisi säädettävä ministeriön tehtäväksi, eikä esityksen katsota tältä osin olevan ongelmallinen perustuslain 93 §:n kannalta.

12.6 Virka-apu

Ehdotetun ydinenergiain mukainen virka-apusääntely (ks. 377 §) olisi merkityksellistä perustuslain oikeusvaltioperiaatteen kannalta. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee aina olla palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen. Toimivaltasääntely on yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että viranomaisen toimintaa ei voida rakentaa virka-apuinstituution varaan (PeVL 3/2022 vp s. 2).

Virka-apua koskevien ehdotusten käsittelyn yhteydessä hallintovaliokunta on nostanut esiin, että yksinomaan virka-avun antamisesta säätäminen toiselle viranomaiselle ei vielä ilmaise virka-avun antamiseen liittyvää toimivaltaa, vaan virka-avun antamiseen tulee olla joko yksilöidympi tai yleisempi sisällöllinen toimivalta lainsäädännössä (HaVL 29/2020 vp s. 6–7). Virka-avun osalta perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että virka-avun tulee perustua viranomaisen toimivaltaan hoitaa jotain tehtävää (PeVL 10/2005 vp, s. 2/II).

Ehdotettu virka-apua koskeva sääntely olisi kumottavan lain virka-apusääntelyä kattavampaa siinä määrin, että virka-apua olisi mahdollista pyytää nykyistä laajemmalla joukolla viranomaisia. Virka-apua koskevaan ehdotukseen sisältyvät tavanomaiset valvontaviranomaisen virka-apua koskevat viittaussäännökset ja sen lisäksi niitä täydentäviä poikkeuksellisia erityisesti erilaisia uhka- ja valmiustilanteita koskevia virka-apusäännöksiä.

Ehdotetuissa säännöksissä on huomattavasti kumottavaa lakia täsmällisemmin määritelty se, missä tilanteissa virka-apua voisi pyytää ja mitä virka-apu voisi pitää sisällään. Virka-apusäännösten valmistelussa on lähdetty siitä, että ne nimenomaisesti perustuvat sellaiseen toisen viranomaisen toimivaltaan tai hallussa olevaan välineistöön, johon valvontaviranomaiselle ei oman toimivaltansa perusteella ole toimivaltaa tai omaa kyvykkyyttä,

mutta jolle poikkeuksellisissa olosuhteissa voi esiintyä tarve. Tältä osin sääntelyn arvioidaan olevan perustuslain mukainen.

12.7 Turvajärjestelyt

Ehdotettuun ydinenergilakiin sisältyvät turvajärjestelyjä koskevat säännökset (ks. 16 luku) vastaisivat sisällöllisesti merkittäviltä osin kumottavan lain säännöksiä erityisesti voimankäyttöön ja toimivaltuuksiin liittyviltä osin. Näiden perustuslainmukaisuutta on arvioitu kumottavan lain muutosesityksessä (HE 8/2020 vp) ja siihen liittyvässä perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 20/2020 vp). Turvajärjestelyjen osalta valiokunta piti tuolloin erityisen tärkeänä, että vastuun yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta on kuuluttava poliisille eikä merkittävää julkisen vallan käyttöä saa antaa perustuslain 124 §:n mukaan muille kuin viranomaisille. Sääntely ei saa merkitä poliisitoiminnan osittaistakaan yksityistämistä, ja turvajärjestelyihin liittyvä voimakeinojen käytön tilapäisyysvaatimus on ollut tältä osin keskeinen. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin pitänyt perusteltuna sitä, että ydinlaitokselle on sen turvallisuusriskien vuoksi asetettava normaaleista turvallisuusjärjestelyistä poikkeavia erityisvaatimuksia ja että ydinlaitos itse ensi vaiheessa pyrkii varmistamaan oman turvallisuutensa turva- ja valmiusjärjestelyin sekä turvallisuusmääräyksiin samoin kuin varautumaan lainvastaisen toiminnan torjumiseen tarvittaessa voimakeinoin (PeVL 22/2020 vp, s. 2–3). Ehdotetussa ydinenergialaissa on lähdetty siitä, että turvajärjestelyjä koskeva sääntely olisi näiltä osin kumottavaa lakia vastaava ja täyttäisi siten sille perustuslaista johtuvat vaatimukset. Voimankäyttövälineitä ja koulutusta koskeva sääntely vastaisi kumottavan lain sääntelyä, jonka osalta asiaa koskeva perustuslainmukaisuuden arviointi on tehty silloisen esityksen yhteydessä, eikä esitys muuta näihin liittyviä lähtökohtia.

Esitykseen sisältyy kuitenkin joitain täydentäviä säännöksiä kumottavan lain turvajärjestelyjä koskeviin säännöksiin nähden. Perustuslain kannalta näistä merkittäviä ovat turvajärjestelyihin liittyvä alueellinen laajentuminen sellaisiin paikkoihin, joista ydinlaitosta koskevan liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolelta suoritetaan ydinlaitoksen ohjaamiseen liittyviä toimintoja. Muutos liittyy erityisesti mahdollisiin SMR-laitoksiin, joiden osalta on otettu huomioon niihin liittyvät erilaiset toteuttamismallit. Jos ydinlaitoksen ohjaamiseen liittyviä paikkoja sijaitsisi nykyisestä poiketen ydinlaitosta koskevan liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella, liittyy niihin myös vastaavanlaisia esim. turvallisuustarkastukseen ja voimankäyttöön liittyviä vaatimuksia kuin ydinlaitosta koskevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella (ks. 152 §). Turvahenkilöiden toimivaltuudet liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella olisivat kuitenkin rajatummalla, esim. miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttuminen ja koiran käyttämisestä koskeviin toimivaltuuksiin ei olisi oikeutta liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella (161 §). Kuten liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella, toimivalta olisi tilapäistä suhteessa poliisin toimivaltaan. Toimialue olisi luonteeltaan myös alueellisesti rajattu siitäkin huolimatta, että kyse olisi mainitun alueen ulkopuolisesta sijainnista. Tämä ei muuttaisi toiminnan laatua siinä määrin, että se olisi tulkittava aikaisempaan nähden merkittäväksi laajennukseksi perustuslain kannalta. Ydinlaitoksen toimintaa liittyviä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolisia tiloja voi olla muitakin, mutta ehdotus on rajattu toimivaltuuksien osalta vain sellaisiin tiloihin, joilla on erityistä merkitystä laitoksen turvallisuuden kannalta. Kyse olisi vain sellaisista tiloista, joista voidaan toteuttaa ydinlaitoksen ohjaamiseen kohdistuvia, turvallisuuteen vaikuttavia toimintoja. Tämä on tehty erityisesti sääntelyn tarkkarajaisuuteen ja oikeasuhtaisuuteen perustuen. Muita tiloja voitaisiin suojata tarvittaessa esim. vartijoita käyttämällä.

Hieman vastaava tilanne on kuljetusten turvajärjestelyjen osalta, joista säädetään jo kumottavassa laissa. Lisäksi liikkumis- ja oleskelurajoitusalueiden ulkopuolisten paikkojen

suojaaminen tulisi toteuttaa riskiperusteisesti, esim. ottaen huomioon sieltä mahdollisesti suoritettavien toimintojen merkittävyys, jolloin turvajärjestelyt olisi mitoitettava oikeasuhtaisesti niihin nähden.

Sääntelyä on myös täydennetty turvahenkilöihin sovellettavalla rikosoikeudellista virkavastuuta koskevalla säännöksellä (ks. 160 §:n 2 momentti), mitä perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä (PeVL 1/2008 vp, s. 3, PeVL 18/2007 vp, s. 7, PeVL 20/2006 vp, s. 2, PeVL 33/2004 vp, s. 7, PeVL 22/2020 vp s. 2).

Esityksen mukaan sääntelyä täydennettäisiin turvajärjestelyjen toteuttamista koskevilla säännöksillä, kun tiettyjen turvajärjestelyjä koskevien velvoitteiden toteuttamisesta säädettäisiin nykyistä selkeämmin. Näillä ei olisi merkitystä turvahenkilöille asetettujen toimivaltuuksien näkökulmasta, mutta niiden avulla selkeytetään turvajärjestelyjen toteuttamista koskevia velvoitteita esim. liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen valvonnan tai turvallisuustarkastuksen tekemisen osalta. Miehittämättömiin kulkuneuvoihin olisi mahdollista puuttua kuten kumottavan lain mukaan miehittämättömään ilma-alukseen, millä otettaisiin huomioon teknologioiden ja muun sääntelyn kehittyminen. Kyseisten säännösten ei arvioida olevan ongelmallisia perustuslain kannalta.

Ehdotettu sitomista koskeva säännös (ks. 164 §) olisi ydinenergialaissa uusi. Säännös selkeyttäisi toimivaltuuksia, koska kyse on voimakeinojen käytöstä, mutta ei voimankäyttövälineen käytöstä, jolloin asiasta on tarpeen säätää erikseen. Kyseinen säännös on merkityksellinen perustuslaissa suojatun henkilökohtaisen koskemattomuuden kannalta. Perustuslain 7 §:ssä säädetty henkilökohtaisen koskemattomuuden suoja koskee henkilön liikkumis- ja toimintavapauden rajoittamista esim. sitomalla tai kahlehtimalla. Vangin sitomisen on esim. katsottu muodostavan vakavaa puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (PeVL 20/2005 vp, s. 6/II).

Ehdotettu sitomista koskeva säännös olisi monelta osin vastaavalla tavalla rajattu kuin vangin sitomista koskeva säännös poliisilain 20 §:ssä, jonka perustuslakivaliokunta on katsonut täyttävän hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksen. Ensinnäkin sitomisen mahdollisuus on rajattu koskemaan vain tilanteita, joissa se on ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Lisäksi mahdollisuus sitomiseen olisi silloin, kun se katsotaan välttämättömäksi henkilön karkaamisen estämiseksi, mikä on perusteltua erityisesti tilanteissa, joissa henkilö täytyy saattaa poliisiin haltuun uhkaavan toiminnan seurauksena. Lisäksi henkilö voitaisiin sitoa uhkaavan väkivallan torjumiseksi ja väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi. Tämä on perusteltua erityisesti muiden henkilökohtaisen turvallisuuden varmistamisen kannalta. Valmistelun aikana on arvioitu, että ehdotettu sääntely täyttäisi tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä koskevat vaatimukset, toimivaltuuden käyttäminen on sidottu välttämättömyyskriteeriin ja toimenpide on rajattu ajallisesti vain välttämättömään tai siihen asti, kunnes henkilö on saatettu poliisiin haltuun.

Erona muihin sitomista koskeviin vastaaviin säännöksiin on se, että kyseisen toimenpiteen voisi viranomaisen sijaan suorittaa ydinlaitoksen turvahenkilö, jolloin turvahenkilö käyttäisi julkista valtaa rajoittaessaan henkilön liikkumis- ja toimintavapauksia. Vastaavasti kuin muiden turvahenkilöiden voimankäyttöä koskevien säännösten osalta kyse olisi väliaikaisesta toimenpiteestä, kunnes henkilö on saatettu poliisiin haltuun. Turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta olisi aina ilmoitettava viranomaisille, ja toimivalta siirtyy poliisille, kun poliisi on saapunut ottamaan johtovastuun ydinlaitoksella ja henkilö on saatettu tämän haltuun. Perustuslakivaliokunta on turvahenkilöitä koskevan muun sääntelyn yhteydessä katsonut, että toimivaltuuden tilapäisyys on ollut keskeistä sen hyväksyttävyyden suhteen perustuslain kannalta (PeVL 22/2020 vp, s. 2–3). Vastaava periaate toteutuu myös ehdotetussa sitomista

koskevassa sääntelyssä, ja se on luonteeltaan rinnastettavissa jo aikaisemmin turvahenkilölle asetettuihin toimivaltuuksiin. Sen vuoksi sen ei katsota olevan ristiriidassa perustuslain säännösten kanssa.

12.8 Lääkäriin ja terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus

Ehdotetussa ydinenergialaissa laajennettaisiin kumottavaan lakiin verrattuna hieman lääkärin ja muun terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeutta koskevan säännöksen alaa (ks. 380 §). Kumottavan lain mukaan ilmoitusoikeus koskee turvahenkilöitä ja ydinvoimalaitoksen ohjaajia. Ilmoitusoikeus koskisi ehdotetun ydinenergialain mukaan lisäksi turvajärjestelyjen vastuuhenkilöä ja muutoin ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen merkittävästi vaikuttavien toimintojen ohjaukseen osallistuvia henkilöitä. Ilmoitusoikeus olisi ydinvoimalaitoksen uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä koskevissa tilanteissa, jos henkilö on tutkimukseen tai tapaamiseen perustuvasta perustellusta syystä arvioitava soveltumattomaksi tehtävään tai aiheuttaisi vaaraa ydinvoimalaitoksen turvallisuudelle. Sääntelyä selkeytettäisiin lisäksi siten, että ilmoitusoikeus voisi koskea myös vastaavasti vaarallisten ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen osallistuvaa turvahenkilöä.

Säännöksen mukainen ilmoitusoikeus merkitsee puuttumista perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Lisämerkitystä asialle tuo se, että kyse on henkilön terveystiedoista, joita on pidettävä arkaluonteisina tietoina siitä huolimatta, ilmoitusoikeuden sisältöä koskeva säännös on rajattu koskemaan vain yleisluonteisesti tietoa siitä, että henkilö ei ole mahdollisesti soveltuva tehtäväänsä tai että hän voi olla vaaraksi ydinvoimalaitoksen taikka ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuudelle (ks. PeVL 22/2020 vp, s. 6).

Muutos on katsottu tarpeelliseksi sen vuoksi, että ydinvoimalaitoksilla työskentelee myös muissa turvallisuuden kannalta keskeisissä tehtävissä sellaisia henkilöitä, joiden osalta on pidettävä perusteltuna oikeutta tehdä vastaava ilmoitus. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilö toimii turvahenkilöiden toimintaa ohjaavana henkilönä. Henkilöjoukko, jota ilmoitus voi koskea, on edelleen rajattu, joskaan ei aivan yhtä täsmällisesti kuin kumottavassa laissa. Ydinvoimalaitosten toimintaan osallistuvan organisaation ja mahdollisesti tulevien organisaatioiden moninaisuudesta johtuen on katsottu aiheelliseksi jättää henkilöjoukon osalta vähäistä tulkinnanvaraa, jotta liian tiukalla rajauksella ei aiheutettaisi tilannetta, jossa turvallisuuden kannalta aiheellista ilmoitusta ei olisi oikeus tehdä. Ilmoituksesta tiedottamista ja viranomaisille ilmoittamista koskevat säännökset olisivat vastaavat kuin kumottavassa laissa, ja luovutettavien tietojen rajausta ja toisaalta niiden käsittelijät ja käsittelyä koskevat vaatimukset pysyisivät rajattuina, mitä perustuslakivaliokunta on asiaa koskevassa lausunnossaan (PeVL 22/2020 vp, s. 6–7) pitänyt perustuslain 10 §:n kannalta hyväksyttävänä. Ehdotetun sääntelyn arvioidaan näiltä osin olevan perustuslain mukainen.

Ilmoitusoikeudella on aikaisemmassa yhteydessä ja nyt ehdotetun säännöksen osalta perustuslain 7 §:n 1 momentin turvattuun oikeuteen palautuvia perusteita, ja sille voidaan nähdä hyväksyttävä peruste. Henkilöjoukko on rajattu samoin kuin henkilöstä annettavat tiedot ja niiden käsittelyn edellytykset. Säännöksen voidaan katsoa olevan oikeasuhtainen mahdolliseen toiminnasta aiheutuvaan haittaan nähden, ja sen ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 10 §:n 1 momentin ydinalueen koskemattomuutta koskevan vaatimuksen kanssa.

Esityksellä on merkitystä myös yksityisyyden suojan ja tietosuojan kannalta. Terveystietojen käsittelystä säädetään yleisellä tasolla EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Kansallisesti tietosuoja-asetusta täydentää ja täsmentää tietosuojalaki (1050/2018). Terveystietoja käsitellään mainitussa asetuksessa tarkoitettuina erityisinä henkilötietoryhminä asetuksen 9 artiklan

mukaan, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty, mutta poikkeaminen on kuitenkin mahdollista artiklan 2 kohdan käyttötarkoituksivaatimuksen täyttyessä. Ehdotettuun säännökseen soveltuu 9 artiklan 2 kohdan g alakohhta, jonka mukaan terveystietoja voidaan käsitellä, jos käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Edellytyksenä kuitenkin on, että terveystietojen käytön tulee olla oikeasuhtainen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Kansallisesti tietosuojalaissa on säädetty EU:n yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklaa täydentävästi erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelystä. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan erityisiä henkilötietoryhmiä voidaan käsitellä, jos tietojen käsittely perustuu suoraan säädettyyn lakiin tai johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Koska ehdotetun lain perusteella velvollisuus huolehtia ydinenergian käytön turvallisuudesta on luvanhaltijalla, voidaan henkilötietojen luovuttaminen ilmoitusoikeuden muodossa katsoa täyttävän tietosuojalain vaatimukset terveystietojen käsittelylle, koska luvanhaltijan velvollisuus turvallisuuden ylläpitämiseen perustuu lakiin.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan lisäksi henkilötietojen käsittelyn osalta tulee sovellettavaksi asetuksen 6 artikla, jossa säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Koska esityksessä tarkoitettussa tilanteessa olisi kyse terveystietojen varsinaisesta käyttötarkoituksesta poikkeamisesta, tulee sovellettavaksi artiklan 4 kohta, jossa säädetään käyttötarkoituksesta poikkeamisesta. Käyttötarkoituksesta poikkeaminen on mainitun kohdan mukaan mahdollista, jos se muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Asetuksen 23 artiklassa on tällaiseksi tavoitteeksi kirjattu mm. yleinen turvallisuus. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on yleisen turvallisuuden varmistaminen, jolloin alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeaminen olisi tältä osin mahdollista.

Terveystietojen osalta on tietosuojalaissa säädetty erityisistä suojatoimivaatimuksista, joita jokainen rekisterinpitäjä on velvollinen noudattamaan. Laki on voimassa yleislakina ja koskee myös ehdotuksen tilannetta. Kuitenkin, koska kyse on arkaluonteisista tiedoista, on säännöksen 2 ja 3 momenteissa säädetty vielä niistä erityisistä toimenpiteistä, joita terveystietojen luovuttamisen osalta tulee noudattaa ehdotettua ilmoitusoikeutta käytettäessä.

12.9 Seuraamussääntely

Ydinenergiainsäädännön seuraamusjärjestelmä uudistettaisiin. Nykyisin voimassa oleva, varsin yleiseen ja avoimeen sääntelyyn pohjautuva ydinenergian käyttörikos (RL 44:10) korvattaisiin täsmällisemmin määritellyllä hallinnollisella seuraamusmaksulla sekä uudistetulla ydinenergian käyttörikoksella. Myös rikoslain terveyden vaarantamista koskevaa sääntelyä (RL 34:4) uudistettaisiin siltä osin kuin se liittyy ehdotettuun ydinenergi lakiin. Lisäksi ehdotettuun ydinenergi lakiin lisättäisiin säännökset turvalvontarikkomuksesta. Seuraamuksista säädetäisiin ehdotetun ydinenergi lain 38 luvussa.

Sääntely on merkityksellistä perustuslain 8 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen sekä 21 §:ssä säädetyn oikeusturvavaatimuksen kannalta.

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohtekellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on

ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa (ks. esim. PeVL 7/2025, s. 2).

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, mutta sääntelyn tarkkuuden yleistä vaatimusta ei kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (esim. PeVL 13/2025 vp, s 4–5 ja PeVL 9/2018 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 13/2025 vp, s. 4 ja PeVL 9/2018 vp, s. 4) rikosoikeudellinen rangaistus ilmentää lähtökohtaisesti suurempaa moitittavuutta kuin neutraalimpi hallinnollinen seuraamus. Vähemmän haitallisiin ja moitittaviin tekoihin, joihin seuraamuksen liittäminen niiden haitallisuus huomioon ottaen on kuitenkin perusteltua, on tämän vuoksi tarkoituksenmukaista liittää hallinnollisia maksuseuraamuksia.

Esityksessä käytettäisiin säännöksiä, joissa on niin sanotun blankorangaistussääntelyn piirteitä, koska seuraamuksia koskevat säännökset saavat osin tai kokonaan asiallisen sisältönsä ydinenergialain säännöksistä. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään asettanut edellytyksiä blankorangaistustekniikan käytölle (esim. PeVL 63/2022, s. 6). Valtuutusketjujen on oltava täsmällisiä, rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset on kirjoitettava rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella ja nämä säännökset käsittävästä normistosta on käytävä ilmi myös niiden rikkomisen rangaistavuus sekä kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä on oltava jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi säädetystä teosta (PeVM 25/1994 vp, s. 8/I). Valiokunta on sittemmin pitänyt blankorikossääntelyn täsmentämistä myös edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelylle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 10/2016 vp, s. 8–9).

Rangaistussäännösten käyttöalan arvioidaan ehdotusten seurauksena supistuvan ja täsmentyvän. Lakiehdotuksissa seuraamukset jaotellaan rikkomusten tai laiminlyöntien vakavuuden mukaisesti. Rikoslaisissa säädettäisiin sellaisten tekojen rangaistavuudesta, jotka vaikuttavat suoraan haitallisesti ja merkittävästi turvallisuuteen, joista aiheutuu välitöntä haittaa, jotka ovat keskeisiä varautumisvelvollisuuden tai ydinvastuun kannalta taikka joista syntyy merkittävää haittaa ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamiselle tai kansainvälisille suhteille. Lisäksi teon olisi oltava yleisesti moitittava ja vaikutettava suoraan johonkin oikeushyvään. Tällaisten tekojen selvittäminen edellyttäisi pääsääntöisesti myös poliisin esitutkintatoimivaltuuksien käyttöä riittävän näytön saamiseksi.

Rikoslain 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan (terveyden vaarantaminen) ja 44 luvun 10 §:n (ydinenergian käyttörikos) mukaista rangaistussääntelyä tarkennettaisiin ja täsmennettäisiin merkittävästi. Rangaistavuutta ei ehdoteta laajennettavaksi. Ydinenergian käyttörikoksen osalta rangaistusasteikkoa ehdotetaan korotettavaksi yhdestä vuodesta vankeutta kahteen vuoteen, mitä on katsottava huomattavaksi rangaistusarvon nostamista ja sääntelyn ankaroittamista koskevaksi toimenpiteeksi. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan rangaistusseuraamuksen ankaruus on yhteydessä suhteellisuusvaatimukseen (PeVL 23/1997 vp, s. 2/II). Rangaistusseuraamuksen tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen, ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (PeVL 16/2013 vp, s. 2/I, PeVL 26/2014 vp, PeVL 56/2014 vp). Esityksen mukaan rangaistavuuden ala sidottaisiin tahallisuuteen tai törkeään huolimattomuuteen, kun voimassa olevan lain mukaan rangaistavuuden ala on sidottu tahallisuuteen tai huolimattomuuteen. Esityksen

mukainen rangaistavuuden ala ja rangaistusseuraamus olisivat vastaavat kuin säädetään rikoslain 44 luvun 11 §:ssä, jonka mukaista räjähdერიkosta on pidettävä moitittavuudeltaan vastaavana kuin ydinenergian käyttörikosta. Ehdotuksen voidaan katsoa täyttävän oikeasuhtaisuusvaatimusta koskevan tavoitteen.

Ehdotetussa ydinenergiialaissa säädettyä turvavalvontarikkomuksen alaan kuuluisi turvahenkilön noudatettavaksi säädettyjen velvollisuuksien rikkomisia (ks. 403 §). Turvavalvontarikkomuksesta voitaisiin tuomita rangaistus myös sille, joka oikeudettomasti käyttää turvahenkilön asua siten, että häntä voidaan pitää turvahenkilönä. Rangaistussäännökset olisivat tarpeellisia, koska turvahenkilöillä on valtuudet itsenäisen harkinnan perusteella puuttua muiden perusoikeuksiin esim. henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.

Hallinnollisten seuraamusten osalta kriteerinä on käytetty sitä, että teot ovat ydinenergian käyttörikokseen nähden vähäisempiä puutteita ydinenergiain mukaisten velvoitteiden noudattamisessa. Hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin kuuluisi erilaisia luvanhaltijan keskeisimpien velvoitteiden laiminlyöntejä. Laiminlyönnit olisivat pääsääntöisesti sellaisia, että niihin puuttuminen muilla hallinnollisilla keinoilla ei olisi tarkoituksenmukaista tai mahdollista. Hallinnollisen seuraamusmaksun käyttäminen olisi harkinnanvaraista, ja muut hallinnolliset valvontatoimet olisivat lähtökohtaisesti seuraamuksiin nähden ensisijaisia, jos ne ovat tehokkaita ja soveltuvia. Hallinnollisten seuraamusten kuuluminen keinovalikoimaan osaltaan turvaa tehokasta viranomaisvalvontaa. Lisäksi tekemuotoja määritettäessä on otettu huomioon se, että Säteilyturvakeskuksen toimivaltuudet ja tiedonsaantioikeudet olisivat riittävät asian selvittämisen kannalta ja asiassa ei tarvittaisi poliisin esitutkintaoikeuksia. Hallinnolliset seuraamusmaksut kohdistuisivat vain toiminnanharjoittajaan, eivätkä siten lähtökohtaisesti yksittäisiin luonnollisiin henkilöihin.

Ehdotettujen rangaistussäännösten osalta sääntelyn tarkkarajaisuutta koskevien vaatimusten arvioidaan toteutuvan, ja ehdotetun ydinenergiain säännöksissä on erityisesti yksilöity säännöskohtaisesti riittävällä täsmällisyydellä ne teot, joista seuraamuksia voi syntyä (ks. 403 ja 404 §). Rikoslain muutosehdotuksessa aivan vastaavaan täsmällisyyteen ei ole pyritty, jotta säännökset asettuisivat yhdenmukaiselle tasolle muiden rikoslain rangaistussäännösten kanssa, ja niiden soveltamisessa olisi tarvittavaa harkinnanvaraa. Siitäkin huolimatta on arvioitu, että tekotavat olisi riittävästi yksilöity laillisuusperiaatteen toteutumisen kannalta. Lakiehdotusten katsotaan täyttävän blankorangaistussäännöksille asetetut vaatimukset.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään ne bis in idem -kiellosta, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 7 kohdassa ja EU:n perusoikeuskirjan 50 artiklassa on määräykset kiellosta. Kiellon katsotaan sisältyvän myös perustuslain yksilön oikeusturvaa koskevan 21 §:n 2 momentin säännökseen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeista, jotka on lailla turvattava (PeVL 9/2012 vp, s. 3 ja PeVL 17/2013 vp, s. 3).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännössä kiellon soveltamisala ei rajoitu vain varsinaisiin rikosoikeudellista rangaistusta koskeviin tuomioihin, vaan se ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin (esim. Jussila v. Suomi 2006 ja unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-617/10 Åkerberg Fransson, 26.2.2013). Myös perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (esim. PeVL 9/2018 vp, s. 2, PeVL 2/2017 vp, s. 4–5, PeVL 14/2013 vp ja PeVL 17/2012 vp).

Perustuslakivaliokunta on todennut, että seuraamusmaksun sääntelyssä ei ole tarpeen pyrkiä täydelliseen aukottomuuteen suhteessa rikosoikeudelliseen sääntelyyn ne bis in idem -säännön noudattamiseksi. Tällainen pyrkimys saattaisi johtaa tarpeettoman yksityiskohtaisiin säännöksiin (PeVL 9/2012 vp, s. 4/I).

Rikosoikeudellinen ja hallinnollisia seuraamuksia koskeva sääntely on pyritty toteuttamaan niin, että selkeitä päällekkäisyyksiä niiden kesken ei olisi. Rikosoikeudellinen sääntely kohdistuisi pääasiassa sellaisiin tilanteisiin, joissa toimija toimii ilman lupaa tai luvan vastaisesti tai merkittäväällä tavalla jättää noudattamatta laissa säädettyä velvoitetta. Hallinnolliset seuraamukset kohdistuisivat pääasiassa yksittäisiin laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamatta jättämiseen.

Seuraamusmaksua ei ne bis in idem -kiellosta johtuen saa määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saa samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta. Tästä säädetäisiin ehdotetun ydinenergialain 405 §:n 3 momentissa.

Hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevien säännösten tulee perustuslakivaliokunnan mukaan täyttää sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (ks. esim. PeVL 28/2014 vp ja PeVL 15/2014 vp). Oikeasuhtaisuuteen liittyy kysymys seuraamusmaksun suuruudesta ja seuraamuksen määräämättä jättämisestä.

Seuraamusmaksu olisi suuruudeltaan enintään 100 000 euroa. Seuraamusmaksu määrättäisiin toiminnanharjoittajalle, joka lähtökohtaisesti on oikeushenkilö. Seuraamusmaksun enimmäismäärä on rahamäärältään verraten suuri, mutta se katsotaan perustelluksi yleisestäävyyden vaatimuksesta johtuen. Sääntelyyn ei katsota näissä yhteyksissä liittyvän seuraamusmaksun sanktioluonteeseen tai ankaruuteen viitaten sellaisia voimakkaasti korostuneita oikeusturvaintressejä, jotta seuraamusmaksusta päättäminen olisi säädettyä tuomioistuimen tai muun kollegiaalisen päätöksentekuelimen päätettäväksi (vrt. PeVL 14/2018 vp, s. 19–20).

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan sääntelyä hallinnollisista sanktioista verotusta koskien todennut, että seuraamuksen määräämättä jättämisen on välttämätöntä olla sidottua harkintaa (PeVL 39/2017 vp, PeVL 49/2017 vp). Lisäksi valiokunta on pitänyt välttämättömänä, että sääntelyä täydennetään nimenomaisella säännöksellä sanktion määräämättä jättämisestä kokonaan tai osittain esim. laiminlyönnin vähäisyyden tai sille osoitetun pätevän syyn perusteella tai muutenkin, jos sanktion määrääminen olisi erityisestä syystä kohtuutonta (PeVL 49/2017 vp). Seuraamusmaksuja koskevissa ehdotuksissa ehdotetaan tällaista sääntelyä maksun kohtuullistamisesta ja maksun määräämättä jättämisestä (ks. 405 §:n 3 momentti).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti katsottu, että hallinnolliset sanktiot eivät saa menettelyn puolesta muodostua perustuslain 21 §:ssä tarkoitetun syyttömyysolettaman vastaisiksi eivätkä ne voi perustua puhtaasti käännettyyn todistustaakkaan taikka ankaraan objektiiviseen vastuuseen (esim. PeVL 12/2019 vp, s. 8). Valiokunnan myötävaikutuksella on säädetty myös sellaisista hallinnollisista sanktioista, joiden määräämisessä ei nimenomaisesti edellytetä tekijän tuottamusta tai tahallisuutta (PeVL 57/2010 vp, PeVL 32/2005 vp).

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädetyn seuraamusmaksun määrääminen ei edellyttäisi tuottamusta tai tahallisuutta. Ydinenergia-alan toimijoilla on vaatimuksena ylläpitää johtamisjärjestelmää sekä määritellä ja ohjeistaa menettelynsä. Seuraamusmaksun piiriin kuuluvien velvoitteiden noudattaminen ei käytännössä riipu yhden henkilön työsuorituksesta.

Seuraamusmaksun käyttämisen edellytyksiin on useassa kohtaa kirjattu kriteeriksi se, että velvoitetta on olennaisesti tai toistuvasti laiminlyöty. Maksun määrääminen perustuisi hallintomenettelyyn ja Säteilyturvakeskuksen toimesta tapahtuvaan hallintoasian selvittämiseen. Seuraamusten käyttö olisi toissijaista muihin hallinnollisiin keinoihin nähden. Toissijaisuus ei ilmene nimenomaisesti säännöksistä, vaan muiden hallinnollisten keinojen matalammasta käyttökynnyksestä, hallinnon suhteellisuusperiaatteesta sekä seuraamusmaksua koskevien säännösten perusteluista. Seuraamusmaksusta voisi vapautua edellä selostetun mukaisesti sidottuun harkintaan perustuvan sääntelyn perusteella. Sääntelyn katsotaan olevan syyttömyysolettaman ja muutoinkin oikeusturvavaatimusten mukaisesti toteutettu.

Seuraamussäännösten oikeusturvavaatimukset täyttyvät hallinnollisen seuraamusmaksun osalta ydinenergialain muutoksenhakusäännöksen kautta (ks. 464 §), ja rikosoikeudellisten rangaistussäännösten osalta sovellettaisiin oikeudenkäymiskaarta (4-000/1734).

Esityksen mukaisen seuraamussääntelyn ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslain kanssa.

12.10 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskevaa sääntelyä uudistettiin merkittävästi kumottavan lain muutoksella 269/2021, joka tuli voimaan 1.5.2021. Rahastoa koskevaan sääntelyyn ei esitetä perustuslain kannalta merkittäviä muutoksia verrattuna kumottavaan lakiin. Rahasto on perustuslain 87 §:ssä tarkoitettu valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka on perustettu kumottavan lain säätämisen yhteydessä ja joka aloitti toimintansa vuonna 1988 tarkoituksenaan ydinjätehuollon kustannuksiin varautuminen. Varautumisrahaston rinnalle rahastoon perustettiin ydinlaitosten turvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusten rahoittamiseksi kaksi erillisvarallisuutta kumottavan lain muutoksella 1131/2003, joka tuli voimaan 1.1.2004. Erillisvarallisuudet yhdistettiin lain muutoksella 269/2021. Esityksen mukaisesti varautumisrahaston tarkoituksena olisi varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin ja tutkimusrahaston (kumottavassa laissa erillisvarallisuus) tarkoituksena jatkaa ydinlaitosten turvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvän tutkimuksen rahoittamista. Esityksen mukaan Valtion ydinjätehuoltorahasto ei laajenisi olennaisesti (ks. PeVL 35/2017 vp). Ehdotettuja säännösmuutoksia ei voida pitää perustuslain 87 §:n kannalta ongelmallisina.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon toimielinten yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (ks. HE 1/1998 vp, s. 174/II). Myös toimielimen toimikauden mahdollisen määräaikaisuuden on katsottu kuuluvan yleisiin perusteisiin (PeVL 12/2004 vp). Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunnan ja toimitusjohtajan tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, kuten luvanhaltijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia päätöksiä (ks. 22–27 luku). Ehdotetun ydinenergialain sääntely täyttäisi julkista valtaa koskevan lailla säätämistä koskevan vaatimuksen.

Esityksessä on myös muutoin otettu huomioon julkisen vallan käyttöön sekä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaisen hyvän hallinnon turvaamiseen liittyvät sääntelytarpeet. Koska Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja käyttäisi päätöksiä tehdessään julkista valtaa, olisi toimitusjohtaja nykyistä vastaavasti virkasuhteinen. Päätökset tehtäisiin esittelystä, mikä edistäisi asia- ja oikeuskysymysten selvittelyn riittävyttä ja päätöksen lainmukaisuuden selvittämistä. Myös esittelijänä toimivat olisivat virkasuhteisia, jolloin heihin sovelletaan perustuslain 118 §:ssä säädettyä virkavastuuta.

Esityksen mukaan ydinlaitosluvan hakija ja haltija olisivat edelleen velvollisia maksamaan vuosittain veroluonteiset maksut tutkimusrahastoon, joilla rahoitetaan tutkimushankkeita (ks. 26 luku). Esityksen mukainen maksuvelvollisuus vastaisi keskeisiltä osin kumottavan lain mukaista maksuvelvollisuutta. Toimijoiden kokoero otettaisiin kuitenkin perusmaksua koskevassa osuudessa kumottavaa lakia laajemmin huomioon.

Sääntelyä on arvioitava perustuslain 81 §:n 1 momentin kannalta. Valtion verosta säädetään sen mukaan lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee ilmetä yksiselitteisesti verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee myös olla sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrättäessä on sidottua (ks. esim. PeVL 48/2010 vp, PeVL 37/2009 vp ja PeVL 67/2002 vp). Ehdotetun ydinenergialain 26 luvun mukaan säädettäisiin kumottavaa lakia vastaavasti verovelvollisuuden perusteista ja piiristä sekä veron suuruuden perusteista yksiselitteisesti. Käyttämättä jääneiden varojen palauttamisesta maksuvelvollisille vuosittain säädettäisiin kattavammin. Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä olisi huolehtia maksujen perimisestä. Verovelvollisen oikeusturvan kannalta oikeus hakea muutosta rahaston päätökseen on keskeinen (ks. 46 luku).

Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskevien säännösehdotusten ei arvioida olevan perustuslain kannalta ongelmallisia.

12.11 Maksut ja verot Säteilyturvakeskuksen toiminnan rahoittamiseksi

12.11.1 Yleistä

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädettäisiin valvontamaksuista ja muista maksuista (ks. 45 luku). Sääntely on merkityksellistä perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan, 18 §:ssä säädetyn elinkeinovapauden sekä 81 §:ssä säädetyn valtion verojen ja maksujen kannalta.

Valtiosääntöoikeudelliset edellytykset verojen ja maksujen säätämiseksi ovat erilaiset, ja perustuslakivaliokunta on ottanut useita kertoja kantaa verojen ja maksujen eroihin (PeVL 61/2002 vp, PeVL 66/2002 vp, PeVL 67/2002 vp, PeVL 46/2004 vp, PeVL 12/2005 vp, PeVL 48/2010 vp, PeVL 52/2010 vp). Suorituksen maksuluonteen tunnusmerkkinä voidaan pitää vastikesuhdetta. Maksu on korvaus tai vastike julkisen vallan tuottamasta suoritteesta, kuten virkatoimesta tai palvelusta, joka on jollain tavalla yksilöitävissä. Jos maksu kerätään yleisemmin jonkin toiminnan rahoittamiseksi ilman yksilöitävää vastiketta, kyseessä on valtiosääntöoikeudellisesti vero. Maksun suuruuden tulee olla yhteydessä suoritteen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mitä suuremmaksi ero maksun ja suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannuksien välillä kasvaa, sitä todennäköisemmin kyse on verosta. Veron suuntaan viittaa se, jos suoritteen vastaanottamisesta ei voi kieltäytyä, vaan maksuvelvollisuus koskee suoraan kaikkia tietyn tunnusmerkistön mukaan määräytyviä oikeussubjekteja.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että sellaisten suoritteiden, joiden vastaanottamisesta ei voi kieltäytyä, maksu- tai veroluonne määräytyy kokonaisarvioinnin perusteella (PeVL 12/2005 vp, s. 3–4, PeVL 11/2014 vp, s. 5–7).

12.11.2 Valvontamaksu

Ehdotetun ydinenergialain mukaan ydinlaitosta ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevan rakentamisluvan ja käyttöluvan haltijalta sekä tällaista laitosta koskevan rakentamisluvan hakijalta perittäisiin valvontamaksuja (ks. 45 luku). Nämä maksut arvioidaan

valtiosääntöoikeudellisesti veroiksi, koska niiden perustana ei ole selvästi yksilöitävissä olevaa virkatoimea tai muuta suoritetta, johon maksu olisi sidottu. Maksuvelvollisuus koskisi myös suoraan lain perusteella tietyt tunnusmerkistöt täyttäviä toimijoita. Maksuja käytettäisiin yleisesti viranomaistoiminnan rahoittamiseen ydinenergian käytön valvonnassa. Ehdotetun ydinenergilain 45 luvussa olisi perustuslain 81 §:ssä edellytetyn mukaisesti säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta myös osin 46 luvussa.

12.11.3 Valvontasuunnitelmaan perustuvat maksut

Ehdotetussa ydinenergialaissa tarkoitettua toimintaa harjoittavilta perittäisiin maksuja Säteilyturvakeskuksen ja muiden viranomaisten tuottamista suoritteista. Ehdotetun ydinenergilain 355 §:ssä säädettäisiin valvontasuunnitelmasta. Ehdotetun ydinenergilain 45 luvun mukaan valvontasuunnitelman mukaisesta säännöllisestä valvonnasta sekä tietyistä muista valvontatoimista perittäisiin maksuja sen mukaan kuin valtion maksuperustelaissa säädetään julkisoikeudellisista suoritteista. Näissä olisi kysymys viranomaisaloitteisesti suoritteiden tuottamisesta. Sääntely on merkityksellistä perustuslain 81 §:ssä tarkoitettuja veroja ja maksuja koskevan sääntelyn kannalta.

Ehdotettujen säännösten mukaisesti maksuvelvollisuus kohdistuisi valvonnan kohteena oleviin tahoihin, mutta ei sen sijaan, kuten erilaisissa veroiksi katsotuissa valvontamaksuissa, kaikkiin laissa säädettyihin toimijoihin automaattisesti. Maksu liittyisi vain Säteilyturvakeskuksen tosiasiassa tekemiin tarkastuksiin ja muihin valvontatoimiin. Kun laissa viitattaisiin maksujen osalta valtion maksuperustelakiin, sovellettaviksi tulisivat kyseisen lain 6 §:n säännökset julkisoikeudellisten suoritteiden perusteista, kuten maksun omakustannusarvosta. Edellä esitetyt tekijät viittaavat siihen, maksut olisivat luonteeltaan perustuslain 81 §:n 2 momentissa tarkoitettuja maksuja. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 31/2018 vp) on käsitelty viranomaisaloitteisiin valvontatoimiin, tarkemmin ottaen tarkastuksiin, liittyviä maksuja.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut yhdeksi veron suuntaan viittaavaksi seikaksi sen, että suoritteesta ei voi kieltäytyä. Suoritusvelvollisuus ei kuitenkaan tässä tapauksessa koskisi suoraan lain nojalla tietyt tunnusmerkit täyttäviä oikeussubjekteja, mihin perustuslakivaliokunta on aiemmin viitannut, vaan ainoastaan niitä, joihin valvontatoimet ovat todellisuudessa kohdistuneet.

Valiokunta on valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissaan antanut merkitystä sille, että viranomaisen valvonnan kohteena olevat toiminnot ovat hyvin erityislaatuisia. Esityksen mukaan valvonnan kohteena olisivat ydinvoimalaitokset sekä tietyt muut laitokset ja ydinenergian käyttöpaikat. Maksullisuuden piirissä olevia toimintoja voidaan pitää erityislaatuisina. Maksut kohdistuisivat myös suppeaan joukkoon elinkeinonharjoittajia.

Valvonta perustuisi valvontasuunnitelmaan ja käytännössä esille tullessiin valvontatarpeisiin. Alalla toimiville elinkeinonharjoittajille on selvää, että viranomainen valvoo toimintaa suhteellisen tiiviisti ja tekee tarkastuksia oma-aloitteisesti. Valvonnan maksullisuuden ei sen vuoksi tällaisessa toiminnallisessa kontekstissa katsota puuttuvan sillä tavalla ennakoimattomasti esim. perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan tai 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen, että se tästä syystä muodostuisi valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi.

Huolimatta valvonnasta aiheutuviin maksuihin liittyvästä viranomaisen suoritteiden tietynasteisesta pakottavuudesta valvontasuunnitelmaan perustuvia maksuja katsotaan voitavan pitää nyt arvioitavassa erityisessä sääntely-yhteydessä valtiosääntöoikeudellisesti perustuslain

81 §:n 2 momentissa tarkoitettuina maksuina. Ne ovat vastikkeita viranomaisen yksilöidyistä virkatoimista, ja niiden suuruus on säädetty vastaamaan virkatoimista viranomaisille aiheutuvia kustannuksia. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 31/2018, vp) todennut, että perustuslain 81 §:n 2 momentti ei sulje pois maksullisuuden ulottamista sellaisiin viranomaisten virkatoimiin, jotka ovat luonteeltaan viranomaisaloitteisia.

Valvonnan maksullisuuden toteuttaminen maksullisten suoritteiden kautta veronkaltaisen sääntelyn sijasta mahdollistaisi myös paremmin sen huomioon ottamisen, että valvonnan kohteena olevan tahon suoriutuminen vaikuttaisi suoremmin maksuihin sekä tarkoittaisi turvallisen ja hyvin suoriutuvan valvottavan kannalta pienempiä maksuja.

Esityksen ei arvioida olevan perustuslain kannalta ongelmallinen veroa ja maksuja koskevien säännösten osalta.

12.12 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Tarkastuslaitoksia koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 124 §:n kannalta. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla ja vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Tarkastuslaitosta koskevan ehdotetun sääntelyn (ks. 11, 15 ja 43 luku) osalta voidaan katsoa, että siihen ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä, sen olevan tarkoituksenmukaista ja täyttävän muutkin perustuslain 124 §:ssä säädettyt ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä muodostuneet edellytykset (esim. PeVL 17/2021 vp kohta 78).

Tarkastuslaitoksen tehtävät liittyvät muihin kuin ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviin rakenteisiin, laitteisiin ja näiden varaosiin (ks. 11 ja 15 luku). Tehtävien tarkoituksenmukainen hoitaminen edellyttäisi sitä, että tarkastuslaitoksia voidaan käyttää muiden kuin ydinlaitosten turvallisuuden kannalta merkittävien rakenteiden, laitteiden ja näiden varaosien vaatimustenmukaisuuden arviointien ja tarkastusten tekemiseen. Tarkastuslaitosten käyttäminen mahdollistasi Säteilyturvakeskuksen resurssien kohdistamisen ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviin kohteisiin ja parantaisi luvanhaltijoiden kannalta arviointien ja tarkastusten saatavuutta (PeVL 16/2016 vp, PeVL 29/2013 vp).

Julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsäännön mukaan kuulua viranomaisille, ja tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti. Julkisella hallintotehtävällä viitataan verraten laajaan hallinnollisten tehtävien joukkoon, johon kuuluu esim. lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Esityksessä ehdotettujen tarkastuslaitosten tehtävien voidaan katsoa olevan sellaisia, että laitos samalla osallistuu julkisen vallan käyttöön. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (esim. PeVL 3/2009 vp, ja PeVL 20/2006 vp). Tarkastuslaitoksia koskevista vaatimuksista ja velvollisuuksista säädettäisiin ehdotetussa ydinenergialaissa (ks. 43 luku), minkä lisäksi tarkastuslaitosten olisi noudatettava ehdotetussa ydinenergialaissa tarkoitettua toiminnassaan hallinnon yleislakeja julkista hallintotehtävää hoitaessaan ja tarkastuslaitoksissa asioita käsittelevät toimivat tällöin virkavastuulla (PeVL 28/2001 vp). Tarkastuslaitoksen päätökseen saisi vaatia oikaisua ja oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen saisi hakea muutosta (ks. 464 §).

Ehdotetussa ydinenergialaissa säädetään lisäksi pätevöintielimistä, pätevöintilaitoksista, sertifiointilaitoksista ja testauslaitoksista. Pätevöintielimien tehtävät liittyvät tarkastusjärjestelmän mukaisen menetelmän soveltuvaksi vahvistamiseen (ks. 15 luku). Pätevöintilaitoksen tehtävät liittyvät pysyviä liitoksia ja ainetta rikkomatonta tarkastusta tekevien henkilöiden sekä liitosmenetelmien ja valmistusmenetelmien soveltuvaksi vahvistamiseen (ks. 141 ja 145 §). Sertifiointilaitoksen tehtävät liittyvät automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuuden arviointiin (ks. 109 §). Testauslaitoksen tehtävät liittyvät pätevytyihin määräaikaistarkastuksiin ja ainetta rikkomattomaan tarkastukseen (ks. 15 luku) sekä tiettyjen mittausten ja analyysien tekemiseen (ks. 63 ja 191 §). Mainituissa tehtävissä on kyse teknisistä vaatimustenmukaisuuden ja tarkastuksen palveluista sekä laadunvarmistuksen palveluista, ja näitä ei ole pidettävä julkisena hallintotehtävänä.

12.13 Lainsäädäntövallan delegointi

Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetusten antamisesta ja lainsäädäntövallan delegoimisesta. Sen mukaan valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan kuuluvat lain alaan. Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Kuten 9 jaksossa on selostettu, esitys sisältää useita asetuksenantovaltuuksia ja lukuisia määräystenantovaltuuksia erityisesti Säteilyturvakeskukselle. Valmistelussa on lähdetty siitä, että kyseessä ollessa erittäin monimutkainen ja tekninen sääntelyala, lainsäädäntövallan delegointi asetus- ja määräystasolle teknisempien tai lakia täsmentävien asiakokonaisuuksien osalta on perusteltua. Valmistelussa on kuitenkin kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että alemman asteisten säännösten perussääntely eli oikeuksien ja velvollisuuksien perusteet ja määräyksissä annettavien yksityiskohtien ylätasoinen reunaehdot ja perusteet tulevat suoraan lain tasolta.

Ehdotetut asetuksenantovaltuudet liittyvät erityisesti erilaisten raja-arvojen määrittämiseen, valtioneuvostolle ja työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettavien hakemusten sisältöön ja niihin liittyviin menettelyihin, ydinjätehuollon ja sen kustannuksiin varautumista koskevan suunnitteluaineiston sisältöön, Säteilyturvakeskuksen valvontasuunnitelmaan, neuvottelukuntiin ja maksuihin.

Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuudet koskevat luonteeltaan yksityiskohtaisempia teknisiä vaatimuksia erityisesti ydinmateriaalivalvonnan sekä ydinlaitosten, ydinjätteiden käsittelyn, varastoinnin ja loppusijoittamisen ja ydinaineen talteenottolaitoksen teknisen turvallisuuden toteuttamisesta, joita ei ole tarkoituksenmukaista käsitellä lain tasolla. Ehdotetussa ydinenergialaissa määriteltäisiin yleiset perusteet määräysten sisällölle ja teknisen toteutuksen hyväksymiseen liittyville menettelyille, mutta tarkemmat teknisluonteiset yksityiskohdat esim. laitostekniikasta tai ydinjätteiden käsittelyn menettelyistä jäisivät täsmennettäväksi määräystasolla. Lisäksi määräystenantovaltuuksia sisältyisi sellaisiin hallinnollisiin menettelyä koskeviin täydentäviin vaatimuksiin, jotka liittyvät nimenomaisesti Säteilyturvakeskuksessa käsiteltäviin asiakokonaisuuksiin. Määräyksiä olisi tarkoitus antaa toimitettavien tietojen osalta, mutta menettelyt olisi määritelty lain tasolla.

Perustuslakivaliokunta on esim. jäte- ja ympäristölainsäädännön osalta pitänyt tyypillisenä tilannetta, että huomattava osa yksityiskohtaisesta sääntelystä jätetään lakia alemman asteisiin

säännöksiin (ks. PeVL 24/2021 vp, s. 2). Valiokunta on pitänyt normaalia väljempää delegointisääntelyä puoltavina seikkoina tarpeen antaa tuotekohtaisia säännöksiä sekä velvoitteiden kohdistuessa määrätyillä aloilla kohdistuviin elinkeinonharjoittajiin (PeVL 1/2004 vp, s. 2). Finanssivalvontaa koskevien määräystenantovaltuuksien osalta perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettuna erityisenä syynä antaa viranomaisen määräyksiä, kun toimintaan liittyy runsaasti ammatillisia erityispiirteitä ja valtuuksia on pidetty perusteltuina toiminnan luonne ja erityispiirteet huomioiden (PeVL 24/2013 vp s. 3). Ehdotettu delegoitu sääntely kohdistuisi vain kapeaan joukkoon alan toimijoita ja toimiala on luonteeltaan varsin erityisluonteinen verrattuna moneen muuhun teollisuuden alaan. Toimintaan liittyy huomattava joukko yksityiskohtaisia sääntelytarpeita, joilla pyritään toiminnan eri osa-alueiden turvallisuuden varmistamiseen, mikä ulottuu yksityiskohtaisimmillaan erilaisten järjestelmien tai laitteiden teknisiin vaatimuksiin.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota delegoidun lainsäädäntövallan osalta myös siihen, että valtuudet eivät voi velvoitteiden perusteiden osalta jäädä täysin avoimiksi (PeVL 1/2004 vp s. 2). Esityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että laissa toimintaa koskeva perussääntely olisi riittävän vahvalla pohjalla, jotta sen nojalla annettavien määräysten ja niihin liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat reunaehdot kävisivät ilmi laista ja määräysten soveltamisen ala olisi täsmällinen. Rajapinnan tarkastelua on tehty rinnakkain alemman asteisen sääntelyn valmistelun kanssa. Esityksen katsotaan lainsäädäntövallan delegointia koskevin osin täyttävän perustuslaista sille seuraavat vaatimukset.

12.14 Turvallisuusselvitykset

Esitys sisältää ehdotuksen turvallisuusselvityslain muuttamiseksi ydinenergian käyttöä koskevan toiminnan osalta. Sääntelyn ala laajenisi hieman voimassa olevaan nähden, ja sääntely kattaisi siten laajemman henkilökunnan. Käytännössä ehdotus laajentaisi sääntelyn soveltamisen ydinaineen talteenottolaitoksen toimintaan, ja lisäksi sanamuotoa täsmennettäisiin ydinaineiden tuottamista ja käsittelyä koskeviin paikkoihin. Tosiasiallisesti ydinainetta koskeva muutos ei vaikuta turvallisuusselvityksen alaan merkittävästi, vaan kyse on sanamuodon täsmäntämisestä. Tällöin tosiasiallinen muutos turvallisuusselvityksen alassa liittyy erityisesti ydinaineen talteenottolaitosta koskevaan toimintaan.

Kumottavaan lakiin ja ehdotettuun ydinenergilakiin sisältyy turvallisuusselvitystä koskeva vaatimus (ks. 379 §), joka liittyy suoraan turvallisuusselvityslain sääntelyyn siitä, kenelle turvallisuusselvitys voidaan tehdä. Siten turvallisuusselvitysmahdollisuuden laajentamisella on tosiasiassa merkitystä myös siihen, kenestä se on velvollisuus hakea.

Ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnan luonteen vuoksi on turvallisuusselvitysten tekemistä pidetty tarkoituksenmukaisena erityisesti sen vuoksi, että asia on merkityksellinen ydinaseiden leviämisen estämisen kannalta. Ydinaineen talteenottolaitoksessa esim. tuotetun ydinaineen asianmukainen käsittely, huolehtiminen ja kirjanpito on tärkeää tämän tavoitteen kannalta, minkä vuoksi asian kanssa työskentelevien henkilöiden luotettavuudesta on tarpeen varmistua mahdollisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

Ehdotettu muutos merkitsee rajoitusta perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun yksityiselämän suojaan ja henkilötietojen suojaan. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta muutosta henkilötietojen käsittelyä koskevaan sääntelyyn. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt turvallisuusselvitysmenettelyä valtiosääntöoikeudellisesti erityisen ongelmallisena. Se on kuitenkin edellyttänyt, että menettelystä seuraavalla perusoikeusrajoituksella on hyväksyttävä peruste ja se on suhteellisuusvaatimuksen mukainen. Kyse on ennen kaikkea julkisten intressien suojaamisesta, jota perustuslakivaliokunta on pitänyt merkittävänä tekijänä hyväksyttävyyttä

arvioitaessa (PeVL 3/2014 vp, s. 2–3). Ydinaineiden väärinkäyttösmahdollisuudet ydinaseiden leviämiseen liittyen voidaan katsoa sellaisiksi, että ehdotetulla sääntelyllä on yhteiskunnallisesti painava peruste ja toimen katsotaan olevan oikeasuhtainen saavutettavaan etuun nähden.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon, koska esitykseen sisältyy useita perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä seikkoja. Perustuslakivaliokunnan lausunto olisi perusteltua saada etenkin turvajärjestelyjä koskevien säännösten osittaiseen laajentamiseen ydinlaitoksen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolelle ja turvahenkilöiden laajennettuun toimivaltuuteen käyttää sitomista voimakeinona (ks. 152, 161 ja 164 §).

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Ydinenergialaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset ydinenergian käytöstä

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa, että ydinenergian käyttö on ihmisten, ympäristön ja omaisuuden kannalta turvallista ja myös muutoin yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Tämän lain tarkoituksena on lisäksi varmistaa, että ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä.

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään:

- 1) ydinaineiden ja muiden ydinmateriaalien sekä ydinjätteiden hallussapidosta, valmistamisesta, tuottamisesta, luovutuksesta, käsittelystä, käyttämisestä, varastoinnista, tuonnista, viennistä, siirrosta ja kauttakulusta;
- 2) ydinpolttoainekiertoa liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta;
- 3) ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä sekä käytöstäpoistosta tai sulkemisesta;
- 4) ydinjätehuollosta;
- 5) ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksesta;
- 6) ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkityksellisten yksityisoikeudellisten sopimusten tekemisestä;
- 7) ydinalan kansainvälisiin sopimuksiin perustuvista muista kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuista velvoitteista.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Ydinenergian käyttöön sovelletaan Suomea velvoittavia ydinalan kansainvälisiä sopimuksia. Ydinenergian käyttöön ei kuitenkaan sovelleta ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (SopS 11/1981). Ydinaineiden hankintaan ja

ydinmateriaalivalvontaan sovelletaan lisäksi, mitä niistä Euratom-sopimuksessa määrätään ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetään.

Ydinmateriaalien viennistä, siirrosta ja kauttakulusta säädetään kaksikäyttötuotteiden vientiä, välitystä, teknistä apua, kauttakulkua ja siirtoa koskevan unionin valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 2021/821 (EU), jäljempänä *EU-vientivalvonta-asetus*, ja kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa (500/2024), jäljempänä *vientivalvontalaki*. Jos ydinmateriaali on samalla tämän lain mukaista ydinjätettä, sen vientiin, siirtoon ja kauttakulkuun sovelletaan kuitenkin tätä lakia.

Vastuusta ydinvahingon varalta säädetään ydinvastuulaissa (484/1972). Ydinvastuulain noudattamisen valvontaan sovelletaan tätä lakia.

Ydinenergian käyttöön sovelletaan säteilylakia (859/2018) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen sovelletaan lisäksi, mitä vaarallisten aineiden kuljetuksesta muualla säädetään.

Ydinlaitosten painelaitteisiin sekä ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen käytettäviin painelaitteisiin sovelletaan lisäksi, mitä painelaitelaissa (1144/2016) säädetään niistä sekä niiden tarkastamisesta ja valvonnasta. Ydinlaitosten sähkölaitteisiin sovelletaan lisäksi sähköturvallisuuslakia (1135/2016) ja paloturvallisuuslaitteisiin eräistä paloturvallisuuslaitteista annettua lakia (191/2024).

Ydinlaitokseen sovelletaan rakentamislakia (751/2023), mainitun lain 4 ja 12 lukua kuitenkin sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Lisäksi:

- 1) työturvallisuudesta ja työntekijöiden suojelusta säädetään työturvallisuuslaissa (738/2002);
- 2) ympäristön suojelusta säädetään ympäristönsuojelulaissa (527/2014);
- 3) alueiden suunnittelusta ja käytöstä säädetään alueidenkäyttölaissa (132/1999);
- 4) kaivosturvallisuudesta ja sen valvonnasta säädetään kaivoslaissa (621/2011);
- 5) muun kuin ydinjätteen tai radioaktiivisen jätteen huollosta säädetään jätelaissa (646/2011);
- 6) ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään viranomaisen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005);
- 7) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017);
- 8) kyberturvallisuutta koskevista riskienhallintavelvoitteista säädetään kyberturvallisuuslaissa (124/2025).

Työntekijän velvollisuudesta osallistua terveystarkastukseen säädetään työterveyshuoltolain (1383/2001) 13 §:ssä.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*).

4 §

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten suhde muuhun lainsäädäntöön

Ydinlaitoksen suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä sekä käytöstäpoistossa tai sulkemisessa on noudatettava, mitä muualla laissa säädetään ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle aiheutuvien vahinkojen estämistä koskevista velvollisuuksista, kuitenkin siten, että muun lain mukaiset terveyttä, turvallisuutta ja ympäristönsuojelua koskevat velvoitteet on toteutettava tavalla, joka ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *ydinenergian käytöllä* 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa;
- 2) *luonnonuraanilla* uraania, joka sisältää isotooppeja luonnossa esiintyvänä seoksena;
- 3) *väkevöidyllä uraanilla* uraania, jossa isotooppien 233 ja 235 yhteismäärän suhde isotoopin 238 määrään on suurempi kuin isotoopin 235 määrän suhde isotoopin 238 määrään luonnossa;
- 4) *erityisellä halkeamiskelpoisella aineella*:
 - a) plutoniumin isotooppia 239;
 - b) uraanin isotooppia 233;
 - c) väkevöityä uraania;
 - d) muuta kuin a–c alakohdassa tarkoitettua ainetta, joka sisältää yhtä tai useampaa mainituissa alakohdissa tarkoitetuista isotoopeista;
- 5) *lähtöaineella*:
 - a) luonnonuraania;
 - b) isotoopin 235 suhteen köyhdytettyä uraania;
 - c) toriumia;
 - d) mitä tahansa a–c alakohdassa mainittua ainetta sisältävää ainetta metallin, seoksen, kemiallisen yhdisteen tai malmirikasteen muodossa;
- 6) *uraani- tai toriumpitoisella malmilla* sellaista malmia, jossa keskimääräinen:
 - a) luonnonuraanin pitoisuus on suurempi kuin 1 kilogrammaa tonnissa; tai
 - b) toriumin pitoisuus on suurempi kuin 30 kilogrammaa tonnissa tai, jos kyse on monatsiitista, suurempi kuin 100 kilogrammaa tonnissa;
- 7) *ydinaineella*:
 - a) erityistä halkeamiskelpoista ainetta;
 - b) lähtöainetta;
 - c) uraani- tai toriumpitoista malmia;
- 8) *ydinmateriaalilla* Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden mukaisesti:
 - a) ydinaineita;
 - b) muita aineita kuin ydinaineita, jos ne ominaisuuksiensa vuoksi soveltuvat erityisesti käytettäväksi ydinenergian aikaansaamiseen;
 - c) sellaisia laitteita ja laitteistoja sekä niiden osia, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinlaitoksissa taikka ydinaineiden tai b alakohdassa tarkoitettujen aineiden valmistuksessa;
 - d) sellaisia laitteita ja laitteistoja sekä niiden osia, jotka ovat välttämättömiä c alakohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen valmistamiseksi;
 - e) sellaista ohjelmistoa ja teknologiaa, jota voidaan käyttää ydinaineiden, b alakohdassa tarkoitettujen aineiden taikka c tai d alakohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen kehittämiseen, tuottamiseen tai käyttämiseen, joka on saatettu kirjalliseen tai muuhun aineelliseen muotoon ja joka ei ole yleisesti saatavilla (*ydinalan tietoaaineisto*);
- 9) *tuonnilla* tuontia Suomeen Euroopan unionin tullialueen ulkopuolelta;
- 10) *viennillä* vientiä Suomesta Euroopan unionin tullialueen ulkopuolelle;
- 11) *siirrolla* Euroopan unionin tullialueen sisällä tapahtuvia siirtoja;
- 12) *alkuperämaarajoituksella* ydinmateriaalien tai muiden ydinenergian käyttöön liittyvien tuotteiden hallussapitoa, valmistusta, tuottamista, luovutusta, käsittelyä, käyttämistä, varastointia, tuontia, vientiä tai siirtoa koskevaa täydentävää rajoitusta tai veloitetta, joka perustuu Suomen tai Euroopan atomienergiayhteisön (*Euratom*) jonkin Euroopan unionin ulkopuolisen valtion tai valtioryhmittymän kanssa tekemään kahdensiväliseen ydinalan sopimukseen taikka Suomen toiselle valtiolle antamaan ydinenergian rauhanomaiseen käyttöön liittyvään sitoumukseen;

13) *Euratom-sopimuksella* Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusta (SopS 103/1994);

14) *Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksella* Euratomin ydinmateriaalivalvonnan täytäntöönpanosta annettua komission asetusta 2025/974 (Euratom);

15) *potentiaalisella altistuksella* säteilylain 4 §:n 12 kohdassa tarkoitettua potentiaalista altistusta;

16) *säteilytyöllä* ydinlaitoksessa, ydinaineen talteenottolaitoksessa taikka ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksessa tehtävää työtä, jossa työntekijälle voi aiheutua väestön annosrajaa suurempi säteilyannos;

17) *säteilytyöntekijällä* työntekijää, joka tekee säteilytyötä;

18) *valvonta- ja tarkkailualueella* säteilylain 91 §:ssä tarkoitettua valvonta- ja tarkkailualueita;

19) *säteilyturvallisuuspoikkeamalla* tapahtumaa, jonka seurauksena säteilyturvallisuus vaarantuu tai voi vaarantua;

20) *säteilyvaaratilanteella* säteilylain 4 §:n 31 kohdassa tarkoitettua säteilyvaaratilannetta;

21) *ulkopuolisella työntekijällä* ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan tai kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijan toimintaan osallistuvaa muuta kuin mainitun luvan tai hyväksymisen haltijan palveluksessa olevaa työntekijää, työharjoittelijaa ja opiskelijaa;

22) *työperäisellä altistuksella* säteilylain 4 §:n 36 kohdassa tarkoitettua työperäistä altistusta;

23) *vallitsevalla altistustilanteella* ionisoivan säteilyn aiheuttamaa altistustilannetta, joka ei ole säteilyvaaratilanne eikä ydinenergian käyttöä;

24) *väestöllä* henkilöitä, jotka eivät ole työntekijöitä, ulkopuolisia työntekijöitä, säteilylain 4 §:n 33 kohdassa tarkoitettuja säteilyvaaratyöntekijöitä eivätkä 30 kohdassa tarkoitettuja säteilyvaara-avustajia;

25) *väestön altistuksella* sellaista henkilön säteilyaltistusta, joka ei ole työperäistä altistusta;

26) *vapauttamisrajalla* säteilylain 85 §:n nojalla asetettua vapauttamisrajaa;

27) *radioaktiivisella aineella* ainetta, joka hajoaa itsestään ja lähettää ionisoivaa säteilyä;

28) *ydinpolttoaineella* ydinainetta ja siihen välittömästi liittyviä rakenteita valmistettuna sellaiseen muotoon, että se soveltuu käytettäväksi ydinten halkeamiseen perustuvan ketjureaktion aikaansaamiseen ydinvoimalaitoksessa;

29) *käytetyllä ydinpolttoaineella* ydinpolttoainetta, joka on säteilytetty reaktorin sydämessä ja pysyvästi poistettu sieltä;

30) *ydinjätteellä* sellaista käytettyä ydinpolttoainetta ja ydinlaitoksen käytön tai käytöstäpoiston yhteydessä tai seurauksena aktivoitunutta tai radioaktiivisella aineella kontaminoitunutta rakennetta, laitetta, tavaraa ja ainetta, jolle ei enää ole muuta hyväksyttävää käyttöä tämän lain mukaisesti, sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja muiden ydinjätteiden käsittelystä syntyneitä radioaktiivisia aineita sisältävää jätettä;

31) *hyvin matala-aktiivisella ydinjätteellä* sellaista ydinjätettä, jonka säteilyturvallisuuden kannalta merkittävien radioaktiivisten aineiden keskimääräinen pitoisuus on enintään 100 kilobecquerelia kilogrammaa kohti;

32) *ydinvoimalaitoksella* ydinlaitosta, jonka tarkoituksena on fissioon perustuen ydinreaktorin avulla tuottaa sähköä tai lämpöä;

33) *ydinteknisellä laitoksella* itsenäistä ydinlaitosta, jota käytetään:

a) erityisen halkeamiskelpoisen aineen tai lähtöaineen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon ja jossa kerralla säilytetään mainittuja ydinaineita yhteensä enemmän kuin yksi Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 2 artiklan 16 alakohdassa tarkoitettu efektiivinen kilogramma;

b) ydinjätteen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon, ei kuitenkaan loppusijoitukseen;

34) *ydinpolttoaineen tuotantolaitoksella* ydinlaitosta, jonka ensisijainen tarkoitus on:

a) ydinaineen isotoopin suhteen tapahtuva väkevöinti;

- b) ydinpolttoaineen valmistus;
- c) käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely;
- 35) *loppusijoituslaitoksella* ydinlaitosta, jonka ensisijainen tarkoitus on ydinjätteen sijoittaminen pysyväksi tarkoitettulla tavalla;
- 36) *maaperäloppusijoituslaitoksella* loppusijoituslaitosta, johon hyvin matala-aktiiviset jätteet sijoitetaan pysyväksi tarkoitettulla tavalla;
- 37) *ydinaineen talteenottolaitoksella* laitosta, jota käytetään lähtöaineen talteenottoon ja jossa:
 - a) kalenterivuoden aikana otetaan talteen luonnonuraania tai toriumia yli 10 000 kilogrammaa; tai
 - b) säilytetään kerralla yli 10 000 kilogrammaa uraania tai toriumia talteenoton tuloksena syntyneessä lähtöaineessa;
- 38) *ydinlaitoksella* ydinvoimalaitosta, ydinteknistä laitosta, ydinpolttoaineen tuotantolaitosta ja loppusijoituslaitosta, ei kuitenkaan ydinaineen talteenottolaitosta;
- 39) *liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella* aluetta, jossa ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen suojaamiseksi liikkumista ja oleskelua on poliisilain (872/2011) 9 luvun 8 §:n nojalla rajoitettu;
- 40) *laitosalueella* rajattua aluetta liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella;
- 41) *tietoaaineistolla* ydinalan tietoaaineistoa sekä asiakirjoista ja muista tiedoista muodostuvaa tietokokonaisuutta, joka liittyy ydinlaitoksiin, ydinaineen talteenottolaitoksiin taikka ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksiin;
- 42) *ydinlaitoksen rakennuksella* sellaista rakentamislain 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettua rakennusta, jossa on ydinlaitoksen toimintoja tai sen turvallisen toiminnan edellyttämiä huonetiloja;
- 43) *ydinteknisellä rakenteella* ydinlaitoksen rakennuksen tai ydinlaitoksen järjestelmän osaksi tarkoitettua ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkityksellistä rakennetta, joka koostuu vähintään kahdesta rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien sääntöjen yhdenmukaistamisesta ja asetuksen (EU) N:o 305/2011 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/3110 tarkoitettua rakennustuotteesta, mutta joka ei kuulu mainitussa asetuksessa tarkoitettun yhdenmukaistetun tuotestandardin soveltamisalaan tai jonka valmistaja ei ole hankkinut rakenteelle eurooppalaista teknistä arviointia mainitun asetuksen mukaisesti;
- 44) *ydinlaitoksen rakenteella* ydinteknistä rakennetta sekä muuta ydinlaitoksen rakennuksen tai ydinlaitoksen järjestelmän osaksi tarkoitettua ja ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkityksellistä rakennetta;
- 45) *ydinteknisellä koneella* koneista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/42/EY ja neuvoston direktiivin 73/361/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1230, jäljempänä *EU:n koneasetus*, 2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettua konetta ja vastaavaa tuotetta;
- 46) *ydinteknisellä painelaitteella* painelaitelain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua painelaitetta, joka on suunniteltu tai asennettu ydinlaitokseen ja jonka toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisten aineiden päästöjä;
- 47) *ydinlaitoksen painelaitteella* ydinteknistä painelaitetta ja muuta ydinlaitokseen suunniteltua tai asennettua painelaitetta;
- 48) *ydinteknisellä mekaanisella laitteella* ydinteknistä konetta ja ydinteknistä painelaitetta;
- 49) *ydinlaitoksen laitteella* ydinlaitokseen suunniteltua tai asennettua mekaanista ja muuta laitetta;
- 50) *laitoksen käytöstäpoistolla* ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen ja laitosalueen puhdistamista radioaktiivisista aineista ja laitoksen purkamista sekä näihin liittyviä valmistelevia toimenpiteitä;
- 51) *ydinjätteen varastoinnilla* ydinjätteen säilyttämistä ydinlaitoksessa tai sen osassa, josta se on tarkoitus siirtää myöhemmin pois;

52) *loppusijoituksella* ydinjätteiden sijoittamista pysyväksi tarkoitetulla tavalla loppusijoituslaitokseen;

53) *loppusijoituslaitoksen pysyvällä sulkemisella* laitoksen sulkemista pysyvästi sen jälkeen, kun ydinjätteet on loppusijoitettu siihen;

54) *pitkäaikaisturvallisuudella* loppusijoituksen turvallisuutta loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen;

55) *ydinjätehuollolla* ydinjätteiden käsittelyä, varastointia ja loppusijoitusta, ydinlaitoksen käytöstäpoistoa sekä loppusijoituslaitoksen sulkemista;

56) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä, yhteisöä ja säätiötä, joka harjoittaa ydinenergian käyttöä;

57) *luvanhaltijalla* ydinlaitoksen rakentamista, käyttöä tai käytöstäpoistoa koskevan luvan (*ydinlaitoslupa*) haltijaa;

58) *kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijalla* toiminnanharjoittajaa, jolla on tämän lain mukainen hyväksyminen ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen;

59) *nimellislämpöteholla* ydinvoimalaitoksen ydinreaktorin tai -reaktorien enimmäislämpötehoa käytössä.

Mitä tässä laissa säädetään lähtöaineesta ei sovelleta sellaiseen uraania tai toriumia sisältävään jätteeseen tai sivutuotteeseen, joka syntyy kaivoslain 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun kaivostoiminnan yhteydessä, malminrikastuksessa, ydinaineen talteenotossa tai metallinjalostuksessa tai niihin rinnastettavassa toiminnossa taikka näiden seurauksena, jos jätettä tai sivutuotetta ei siirretä ydinenergian käyttöön.

Jos ydinaine, ydinjäte, radioaktiivisia aineita sisältävä jäte tai 1 momentin 8 kohdan b–d alakohdassa tarkoitettu aine, laite tai laitteisto on tämän lain nojalla samanaikaisesti useampaa kuin yhtä mainituista, siihen sovelletaan kutakin erikseen koskevia tämän lain säännöksiä.

Tutkimusreaktoriin ja muuhun ydinlaitokseen, jossa on fissioon perustuva ydinreaktori, sovelletaan, mitä ydinvoimalaitoksista säädetään. Ydinlaitokseen, joka rakennetaan käytettäväksi kulkuneuvona yksinomaan Suomessa tai jota käytetään tällaisessa kulkuneuvossa tai sen voimanlähteenä, sovelletaan, mitä ydinlaitoksista säädetään. Jos tällainen muualle kuin Suomeen käytettäväksi tarkoitettu kulkuneuvo valmistetaan ja otetaan käyttöön Suomessa tai tällainen muualla käytössä oleva kulkuneuvo tuodaan korjattavaksi tai kunnossapitoa varten Suomeen, siihen sovelletaan sen ollessa Suomessa, mitä ydinlaitoksista säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään Suomessa syntyneistä ydinjätteistä, sovelletaan myös sellaisiin ydinjätteisiin, jotka syntyvät tällaisten ydinjätteiden käsittelystä muualla kuin Suomessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 8 kohdan b alakohdassa tarkoitetuista aineista, c ja d alakohdassa tarkoitetuista laitteista, laitteistoista ja osista sekä ydinalan tietoaaineistosta sen mukaan kuin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpaneminen ja Suomea sitovat ydinalan kansainväliset sopimusvelvoitteet edellyttävät.

2 luku

Yleiset periaatteet, velvollisuudet ja kiellot

6 §

Ydinräjähteitä koskeva kiello

Ydinräjähteiden tuonti tai siirto Suomeen samoin kuin niiden valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen Suomessa on kielletty.

7 §

Yhteiskunnan kokonaiset

Ydinenergian käytön on oltava, sen eri vaikutukset huomioon ottaen, yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

8 §

Ydinenergian käytön turvallisuus

Ydinenergian käytön on oltava turvallista, ja siitä ei saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle.

Toimenpiteet turvallisuuden varmistamiseksi on mitoitettava ja kohdennettava oikeassa suhteessa ydinenergian käytön riskeihin.

9 §

Ydinlaitoksen turvallisuus ja ydinjätehuolto

Ydinlaitoksen on oltava niin turvallinen kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on toteutettavissa. Ydinlaitoksen turvallisuutta on tarkasteltava kokonaisuutena ottaen huomioon inhimilliset, organisatoriset ja tekniset näkökohdat sekä näiden yhteisvaikutukset turvallisuuteen.

Luvanhaltijan on huolehdittava ydinlaitoksen turvallisuudesta ja varmistettava, että turvallisuuden ylläpitämiseen on riittävät edellytykset. Tätä velvollisuutta ei voi siirtää toiselle. Turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen on osoitettava luotettavasti. Turvallisuutta on parannettava oikea-aikaisesti sen mukaan kuin ydinlaitosten käytöstä saatujen kokemusten ja turvallisuustutkimuksen perusteella sekä tieteessä ja tekniikassa tapahtunut kehitys huomioon ottaen voidaan pitää ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta perusteltuna ja toimenpiteet ovat kohtuudella käytännöllisin toimenpitein toteutettavissa.

Luvanhaltijan on huolehdittava toimintansa osalta ydinjätehuollosta ja vastattava siihen liittyvistä kustannuksista.

Ydinaineen talteenottolaitokseen, sitä koskevan luvan haltijaan ja laitoksen toiminnassa syntyvien luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden huoltoon sovelletaan, mitä 1–3 momentissa säädetään ydinlaitoksesta, luvanhaltijasta ja ydinjätehuollosta.

10 §

Säteilysuojelun yleisten periaatteiden soveltaminen

Ydinenergian käyttö ja suojelutoimet ovat oikeutettuja, jos saavutettava kokonaishyöty on suurempi kuin aiheutuvat haitat.

Säteilysuojelun optimoimiseksi työperäinen altistus ja väestön altistus ionisoivalle säteilylle on ydinenergian käytössä pidettävä niin vähäisenä kuin se kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista.

Ydinenergian käytössä työntekijän ja väestön yksilön säteilyannos ei saa olla annosrajaa suurempi.

11 §

Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet

Ydinenergian käyttö on suunniteltava ja toteutettava siten, että ydinaseiden leviämistä ei edistetä ja ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet täytetään.

12 §

Ydinlaitosten ja ydinmateriaalien suojaaminen

Ydinlaitos ja ydinaineen talteenottolaitos on suojattava turvallisuutta vaarantavalta lainvastaiselta ja muulta tahalliselta toiminnalta.

Ydinenergian käytössä on suojattava ydinaineet ja muut ydinmateriaalit sekä ydinjätteet niiden käsittely- ja varastointipaikoilla lainvastaiselta toiminnalta, katoamiselta ja joutumiselta muuten sivullisten käsiin.

13 §

Varautuminen seurausten rajoittamiseksi

Ydinlaitoksessa, ydinaineen talteenottolaitoksessa sekä ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksessa on varauduttava ennakkojärjestelyin onnettomuuksien ja turvallisuutta heikentävien tapahtumien seurausten rajoittamiseen.

3 luku

Viranomaiset ja muut viranomaistehtävät

14 §

Valtioneuvosto ja ministeriöt

Valtioneuvosto ratkaisee ydinlaitoshanketta koskevan periaatepäätöksen ja lupa-asiat sen mukaan kuin tässä laissa säädetään ja hoitaa muut sille tässä laissa säädetty tehtävät.

Tämän lain noudattamisen valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriö toimii myös Euratom-sopimuksessa tarkoitettuna Suomen toimivaltaisena viranomaisena sekä valvoo ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevien säännösten noudattamista ja hoitaa muut sille tässä laissa säädetty tehtävät.

Ulkoministeriö on toimivaltainen viranomainen ydinmateriaalien viennissä ja siirrossa Suomesta, kun kyse on kaksikäyttötuotteesta, joka ei samalla ole tämän lain mukaista ydinjätettä.

15 §

Säteilyturvakeskus

Säteilyturvakeskus valvoo tämän lain säännösten noudattamista muilta kuin 14 §:ssä säädettyiltä osin sekä hoitaa muut sille tässä laissa säädetty tehtävät. Säteilyturvakeskus pitää yllä kansallista ydinmateriaalien valvontajärjestelmää ja valvoo Suomea velvoittavien lailla voimaan saatettujen ydinmateriaalivalvontaan liittyvien ja muiden ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisten velvoitteiden noudattamista siltä osin kuin valvonta ei kuulu työ- ja elinkeinoministeriölle.

Lisäksi Säteilyturvakeskus:

1) toimii Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 6 artiklassa tarkoitettuna laitosalueen edustajana;

2) toimii Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 37 artiklassa tarkoitettuna kansallisten ydinlaitosten ulkopuolisten sijoituspaikkojen vastuuviranomaisena ja vastaa mainittuja sijoituspaikkoja koskevien tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle mainitun asetuksen mukaisesti;

3) toimii radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta annetussa neuvoston direktiivissä 2006/117/Euratom, jäljempänä *jätésiirtodirektiivi*, tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena;

4) vastaa Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti ydinmateriaalivalvontaan liittyvien Suomen valtiota koskevien tietojen toimittamisesta Kansainväliselle atomienergiajärjestölle.

16 §

Tulli

Tulli valvoo ydinmateriaalien ja ydinjätteiden sekä kaksikäyttötuotteiden tuontia ja vientiä sekä kauttakulkua Suomen alueen kautta. Tullin suorittamassa valvonnassa sovelletaan tullilakia (304/2016).

17 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Valtion ydinjätehuoltorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka tehtävänä on huolehtia ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta, rahoittaa ydinlaitosten turvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvää tutkimusta sekä hoitaa muut sille tässä laissa säädetyt tehtävät.

18 §

Neuvottelukunnat

Säteilyturvakeskuksen yhteydessä toimivat seuraavat neuvottelukunnat, jotka työ- ja elinkeinoministeriö asettaa määräajaksi:

1) ydinlaitosten turvallisuuteen liittyvien asioiden valmistelua varten ydinturvallisuusneuvottelukunta;

2) ydinlaitosten, ydinaineen talteenottolaitosten sekä ydinaineen ja ydinjätteiden kuljetusten turvajärjestelyjen kehittämiseksi ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ydinturvallisuusneuvottelukunnan ja ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnan asettamisesta, kokoonpanosta, toimikaudesta ja tehtävistä.

II OSA

YDINMATERIAALIVALVONTA

4 luku

Ydinmateriaaleihin liittyvät velvollisuudet

19 §

Ydinmateriaaleja koskevat ilmoitus- ja seurantavelvollisuudet

Ydinmateriaalivalvonnan toteuttamiseksi toiminnanharjoittaja on velvollinen pitämään hallussaan ja vastuullaan olevista ydinmateriaaleista luotettavaan aineistoon perustuvaa materiaali- ja käyttökirjanpitoa sekä ilmoittamaan, antamaan tietoja ja raporttoimaan niistä Säteilyturvakeskukselle.

Toiminnanharjoittaja on myös velvollinen ilmoittamaan, antamaan tietoja ja raporttoimaan Säteilyturvakeskukselle hallussaan tai vastuullaan olevista paikoista, joissa harjoitetaan tai on tarkoitus harjoittaa ydinmateriaalien hallussapitoa, valmistusta, tuottamista, luovutusta, käsittelyä, käyttämistä tai varastointia (*ydinenergian käyttöpaikka*).

Ydinlaitoksessa tai muussa ydinenergian käyttöpaikassa ei saa olla ilmoitettuihin tietoihin sisältymättömiä ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkityksellisiä tiloja, materiaaleja eikä toimintoja.

20 §

Pienlaitoksen ydinaineisiin liittyvät ilmoitus- ja seurantavelvollisuudet

Toiminnanharjoittaja, jonka toiminnot tai osan niistä Säteilyturvakeskus on hyväksynyt Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 37 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi kansallisten ydinlaitosten ulkopuolisella sijoituspaikalla toimivaksi *pienlaitokseksi*, on velvollinen ylläpitämään ydinaineiden kirjanpito- ja valvontajärjestelmää mainitun asetuksen 9–11 artiklan mukaisesti. Säteilyturvakeskus vastaa pienlaitoksia koskevien tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle 15 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti.

Säteilyturvakeskus hyväksyy toiminnanharjoittajan toiminnot tai osan niistä pienlaitokseksi, jos niissä pidetään hallussa vähäisiä määriä lähtöaineita tai erityisiä halkeamiskelpoisia aineita ja hyväksymisestä ei aiheudu haittaa tämän lain tai Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisen valvonnan toimeenpanolle.

21 §

Ydinmateriaalien luovuttamiseen liittyvät velvollisuudet

Ydinmateriaaleja saa luovuttaa vain vastaanottajan annettua tähän suostumuksensa ja vastaanottotodistusta vastaan. Luovuttajan on huolehdittava siitä, että vastaanottaja saa käyttöönsä luovutettavia ydinmateriaaleja koskevan materiaali- ja käyttökirjanpidon keskeisiltä osin tai jäljennöksen siitä. Luovuttajan on lisäksi ennen luovutusta varmistettava, että vastaanottajalla on lupa, jos sellaista tämän lain mukaan vaaditaan.

Toiminnanharjoittajan, joka luovuttaa sellaista ydinmateriaalia tai muuta ydinenergian käyttöön liittyvää tuotetta, johon kohdistuu alkuperämaarajoitus, on ilmoitettava tästä luovutuksen saajalle. Myös luovutuksen saaja on velvollinen selvittämään tällaisen ydinmateriaalin tai muun tuotteen luovuttaneelta toiminnanharjoittajalta siihen alkuperämaarajoituksen takia kohdistetut velvoitteet ja rajoitukset sekä noudattamaan niitä.

22 §

Ydinmateriaalivalvontaa koskeva omavalvonta

Toiminnanharjoittajan on järjestettävä omavalvonta varmistamalla, että:

1) ydinmateriaaleja, ydinpolttoainekiertoa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja muuta ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkityksellistä toimintaa koskevat tiedot ovat oikein ja kattavia ja niitä hallitaan katkeamattomasti ydinaseiden leviämisen estämiseksi ja Suomea

sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten noudattamiseksi tarpeellisen valvonnan toteuttamiseksi;

2) ydinenergian käyttöpaikasta ilmoitettuihin tietoihin sisältyvät kaikki ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkitykselliset tilat, materiaalit ja toiminnot.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle viipymättä tapahtumista ja havainnoista, joilla voi olla olennaista merkitystä ydinmateriaalivalvonnan kannalta.

23 §

Toiminnanharjoittajan henkilöstöä koskeva vaatimus

Toiminnanharjoittajalla on oltava ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden hoitamiseksi riittävästi henkilöstöä, jolla on tarpeellinen koulutus, kokemus ja soveltuvuus sekä tosiasiallinen mahdollisuus tehtäviensä hoitamiseen. Toiminnanharjoittajan on järjestelmällisesti kehitettävä henkilöstön osaamista sen mukaan kuin ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet edellyttävät.

24 §

Ydinmateriaaleja koskevat turvajärjestelyt

Ydinmateriaaleja koskevien turvajärjestelyjen on oltava toiminnan ja ydinmateriaalivalvontaan liittyvien riskien kannalta riittävät, ja niitä on pidettävä ajan tasalla. Turvajärjestelyihin kuuluu ydinmateriaaleihin liittyvien riskien mukaan:

1) ydinmateriaalien ja ydinenergian käyttöpaikkojen suojaaminen rakenteellisesti, riittävällä henkilöstöllä, tietoturvallisuuden hallinnalla ja muulla tarvittavalla tavalla;

2) ydinmateriaalien sijaintipaikan säännöllinen varmistaminen;

3) pääsynhallinnan ja muiden teknisten valvontakeinojen käyttäminen.

Ydinenergian käyttöpaikan turvajärjestelyihin sovelletaan lisäksi ydinlaitosten turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä 16 luvun mukaisesti.

Turvajärjestelyjen sekä ydinenergian käytön turvallisuutta ja ydinmateriaalivalvontaa koskevien toimien on muodostettava yhteensopiva kokonaisuus.

25 §

Ydinmateriaalivalvonnan käsikirja

Toiminnanharjoittajalla on oltava ydinmateriaalivalvonnan käsikirja, jossa esitetään ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamiseksi tarvittavat menettelyt, vastuut ja velvollisuudet siten, että toiminnanharjoittajan vastuulla olevien ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattaminen voidaan sen perusteella luotettavasti toteuttaa ja todentaa.

Käsikirja on jo oltava ennen ydinmateriaalivalvontaan liittyvän toiminnan aloittamista tai, jos hankkeesta on Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaan tehtävä teknisiä perustietoja koskeva ilmoitus, ennen teknisiä perustietoja koskevaa ensimmäistä ilmoitusta. Käsikirja on pidettävä ajan tasalla. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että ajan tasalla oleva käsikirja on Säteilyturvakeskuksen käytettävissä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksia käsikirjaa koskevien velvoitteiden noudattamisesta, jos toiminnan merkitys ydinmateriaalivalvonnan kannalta on vähäinen ja kysymyksessä olevan velvoitteen noudattaminen ei ole tarpeen lain tarkoituksen toteutumisen tai Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden kannalta.

26 §

Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden soveltaminen ydinlaitokseen ja ydinaineen talteenottolaitokseen

Ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöönottoon, käyttöön sekä käytöstäpoistoon tai sulkemiseen liittyvien ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamiseen on varauduttava. Varautumista varten ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan rakentamisluvan tai käyttöluvan hakijalla ja haltijalla on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä suunnitelma ydinmateriaalivalvonnan järjestämisestä.

Hyväksymisen edellytyksenä on, että suunnitelma sisältää kuvauksen hankkeen aikataulusta siltä osin kuin sillä on merkitystä ydinmateriaalivalvonnan kannalta ja selvityksen toimenpiteistä, joilla ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamiseen varaudutaan laitoksen elinkaaren eri vaiheissa.

Suunnitelma on pidettävä ajan tasalla ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönottoon saakka.

27 §

Ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa koskeva lupavaatimus

Ydinmateriaaleihin liittyvää ydinenergian käyttöä varten on oltava toimintalupa tai muu lupa tai siitä on tehtävä toimintailmoitus tai muu ilmoitus sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Ydinmateriaaleihin liittyvää ydinenergian käyttöä, johon vaaditaan 5 luvun mukaan lupa tai toimintailmoitus, saa harjoittaa ainoastaan elinkeinotoimintalain (565/2023) 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu yhteisö tai säätiö.

28 §

Ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuus

Jos muu kuin ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija pitää hallussa, valmistaa, tuottaa, luovuttaa, käsittelee, käyttää tai varastoi ydinaineita, toiminnan säteilyturvallisuuteen sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta, radioaktiivisesta aineesta ja säteilytoiminnasta. Näihin ydinaineisiin sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään radioaktiivista ainetta sisältävistä säteilylähteistä. Toiminnasta syntyviin radioaktiivisiin jätteisiin sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään radioaktiivisista jätteistä.

Sen lisäksi, mitä säteilylaissa säädetään säteilyturvallisuudesta, 1 momentissa tarkoitetun toiminnanharjoittajan on varmistettava, että hallitsematonta ketjureaktiota ei tapahdu. Tällaisen toiminnanharjoittajan on lisäksi esitettävä ketjureaktion hallintaa koskevat toimet säteilylain 26 §:n mukaisessa säteilytoiminnan turvallisuusarviossa.

29 §

Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä sen mukaan kuin Suomea sitovat ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet edellyttävät:

- 1) materiaali- ja käyttökirjanpidosta;
- 2) ilmoitus-, tiedonanto- ja raportointivelvollisuuksista ja niihin liittyvistä määräajoista;
- 3) pienlaitokseksi hyväksymiseen liittyvästä vähäisestä lähtöaineen ja erityisen halkeamiskelpoisen aineen määrästä;

4) vastaanottotodistuksesta, alkuperämaarajoituksen noudattamisesta ja luovutuksen yhteydessä tapahtuvasta kirjanpitolietojen luovuttamisesta, kun ydinmateriaaleja tai muuta tietoaaineistoa luovutetaan;

5) omavalvonnasta ja siihen liittyvistä ilmoituksista;

6) ydinmateriaalivalvonnan tehtävissä toimivasta henkilöstöstä sekä sen koulutusta, kokemusta ja soveltuvuutta koskevista vaatimuksista;

7) ydinmateriaaleja koskevien turvajärjestelyjen mukaisista toimenpiteistä sekä niiden määräytymisestä erilaisten ydinmateriaalien mukaan;

8) ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaan sisällytettävistä asioista, sen toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle ja sen ylläpitämisestä;

9) ydinmateriaalivalvonnan huomioon ottamisesta ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen elinkaaren eri vaiheissa;

10) ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman sisällöstä.

Säteilyturvakeskus voi myös antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ketjureaktion hallinnasta muussa kuin ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnassa.

5 luku

Ydinmateriaalivalvonnan lupajärjestelmä ja ilmoitukset

30 §

Toimintalupaa koskeva vaatimus

Toimintaan on oltava toimintalupa, jos kyse on:

1) erityisten halkeamiskelpoisten aineiden tai lähtöaineiden hallussapidosta, valmistamisesta, tuottamisesta, käsittelystä, käyttämisestä, varastoinnista tai luovutuksesta;

2) ydinaineiden tuonnista tai siirrosta Suomeen;

3) 5 §:n 1 momentin 8 kohdan b–d alakohdassa tarkoitettujen ydinmateriaalien hallussapidosta, valmistamisesta, tuottamisesta, luovutuksesta, tuonnista tai siirrosta Suomeen;

4) sellaisen ydinalan tietoaaineiston hallussapidosta, luovutuksesta, tuonnista tai siirrosta Suomeen, johon kohdistuu alkuperämaarajoitus;

5) uraani- tai toriumpitoisen malmin viennistä tai Suomesta tapahtuvasta siirrosta.

Toimintaan ei kuitenkaan vaadita toimintalupaa, jos kyse on sellaisesta ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkitykseltään vähäisestä toiminnasta, josta on tehtävä toimintailmoitus.

31 §

Toimintalupaa koskeva harkinta

Säteilyturvakeskus myöntää toimintaluvan, jos:

1) hakijalla on edellytykset hoitaa ydinmateriaaleihin liittyvät velvollisuudet;

2) hakija on täyttänyt ydinmateriaalivalvonnan käsikirjaa koskevat velvoitteet;

3) ydinmateriaaleihin liittyvälle toiminnalle on hyväksyttävä peruste, joka ei ole ristiriidassa ydinmateriaalivalvonnan tavoitteiden toteutumisen kanssa;

4) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Säteilyturvakeskuksen on varmistettava ennen toimintaluvan myöntämistä tarvittaessa tarkastuksin, että toiminnanharjoittaja täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset, sekä lisäksi ennen:

1) ydinaineiden tuottamista, käsittelyä tai muuta käyttämistä koskevan toimintaluvan myöntämistä, että toiminnanharjoittaja on huolehtinut laitoksen teknisten perustietojen

toimittamista koskevasta velvollisuudesta Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisesti;

2) sellaisen ydinmateriaalin tuontia, vientiä, siirtoa, luovutusta tai hallussapitoa koskevan toimintaluvan myöntämistä, jonka mukainen toiminta kuuluu jonkin ydinalan kahdenvälisen sopimuksen soveltamisalaan, että sopimukseen perustuvia velvoitteita noudatetaan.

32 §

Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupavaatimus

Sellaisen yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseen, jonka tarkoituksena on osallistua 5 §:n 1 momentin 8 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitetun laitteen tai laitteiston valmistukseen, asentamiseen, rakentamiseen tai käyttämiseen, on oltava Säteilyturvakeskuksen lupa. Lupaa ei kuitenkaan vaadita, jos:

- 1) toiminta tapahtuu Euroopan unionin jäsenvaltion alueella;
- 2) toiminta tapahtuu tietyssä valtiossa Euroopan unionin alueen ulkopuolella ja kyseessä oleva laite tai laitteisto ei ole sensitiivinen;
- 3) kyse on työsopimuksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista laitteista, laitteistoista ja valtioista Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

33 §

Yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupaharkinta

Säteilyturvakeskus myöntää luvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseen, jos:

- 1) hakijalla on edellytykset huolehtia ydinaseiden leviämisen estämisestä ja hoitaa muut Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaiset velvoitteet;
- 2) sopimus toteutetaan sellaisessa valtiossa, joka on sitoutunut ydinaseiden leviämisen estämiseen ja ydinmateriaalien kansainväliseen valvontajärjestelmään;
- 3) sopimukselle on hyväksyttävä peruste ottaen huomioon tämän lain tavoitteet; ja
- 4) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

34 §

Toimintailmoitus

Toiminnasta on tehtävä Säteilyturvakeskukselle toimintailmoitus, jos toiminnan kohteena olevaan ydinmateriaaliin ei kohdistu alkuperämaaraajoitusta ja kyse on:

- 1) 5 §:n 1 momentin 8 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitettujen laitteiden, laitteistojen ja osien valmistamisesta;
- 2) ydinmateriaalivalvonnan kannalta vähäisestä määrästä ydinmateriaalia ja:
 - a) 5 §:n 1 momentin 8 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen aineiden hallussapidosta, valmistamisesta, tuottamisesta, luovutuksesta, tuonnista tai siirrosta Suomeen;
 - b) lähtöaineen hallussapidosta, käsittelystä, käyttämisestä, varastoisesta, tuonnista tai luovutuksesta; tai
 - c) erityisen halkeamiskelpoisen aineen luovutuksesta sellaiselle, jolla on toimintalupa tällaisen aineen hallussapitoon;
- 3) ydinmateriaalivalvonnan kannalta vähäisestä määrästä uraani- tai toriumpitoista malmia ja se:

a) tuodaan tai siirretään Suomeen; tai
b) siirretään Suomesta tai viedään valtioon, joka on ydinaseiden leviämisen estämisestä tehdyn sopimuksen (SopS 11/1970) osapuoli.

Toimintailmoitus on toimitettava riittävän ajoissa ennen kuin toiminta on tarkoitus aloittaa. Jos toimintaan vaaditaan ydinmateriaalivalvonnan käsikirja, se on toimitettava Säteilyturvakeskukselle viimeistään, kun toimintailmoitus tehdään. Toimintailmoituksessa ilmoitetuissa asioissa tapahtuneista muutoksia on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettusta vähäisestä määrästä.

35 §

Ydinmateriaalin vientiä koskeva ilmoitus

Sen, joka vie tai siirtää Suomesta ydinmateriaalia, on ilmoitettava asiasta Säteilyturvakeskukselle kahden viikon kuluessa viennistä tai siirrosta, jos kyseisen ydinmateriaalin luovutukseen Suomessa vaaditaan toimintalupa tai toimintailmoitus.

36 §

Ydinmateriaalivalvontaan liittyvät muut ilmoitukset

Toiminnanharjoittajan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle vuosittain helmikuun loppuun mennessä sen mukaan kuin Suomea velvoittavissa ydinmateriaalivalvontaa koskevista kansainvälisissä sopimuksissa edellytetään:

- 1) ilmoitus 5 §:n 1 momentin 8 kohdan b, c ja d alakohdassa tarkoitettujen aineiden, laitteiden, laitteistojen tai osien valmistamisesta edellisen kalenterivuoden aikana;
- 2) tiedot edellisen kalenterivuoden aikana tehdystä ydinpolttoainekierron prosessien ja järjestelmien kehittämiseen liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta;
- 3) ydinpolttoainekierron kehittämistä koskevat yleissuunnitelmat, jos toimintaan on tässä laissa tarkoitettu lupa tai hyväksyminen.

Toiminnasta vastaavan on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle riittävän ajoissa ennen 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnan aloittamista, jos toimintaa koskevan suunnitelman mukaan siinä kertyy jätteeseen tai sivutuotteeseen vuosittain yli 500 kg uraania tai toriumia siten, että kyseisessä jätteessä tai sivutuotteessa uraanin ja toriumin keskimääräinen pitoisuus ylittää uraani- tai toriumpitoiselle malmille säädetyt pitoisuusrajat. Jos asia ilmenee vasta toiminnan aikana, siitä on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle viipymättä. Toiminnasta vastaavan on lisäksi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle, jos edellä tarkoitettussa jätteessä tai sivutuotteessa luovutetaan toiselle toimijalle kerralla tai saman kalenterivuoden aikana yli 500 kg uraania tai toriumia. Ilmoitus on tehtävä kuukauden kuluessa luovutuksesta.

37 §

Ilmoituksia koskevat täydentävät säännökset

Edellä 34–36 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehtävä sähköisesti, ja siinä on esitettävä toiminnan valvonnan kannalta tarvittavat tiedot.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 34–36 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen toimittamisen ajankohdasta ja sähköisestä tekemisestä sekä ilmoitusten sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksistä ja tiedoista.

38 §

Ilmoitusten toimittamisen määräajan pidentäminen

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä, että 35 ja 36 §:ssä säädetystä määräajasta poiketaan, ja asettaa uuden määräajan.

Hyväksymisen edellytyksenä on, että sitä on haettu ennen määräajan päättymistä, poikkeamiselle on perusteltu syy ja määräajan ylittymisestä ei aiheudu haittaa Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamiselle.

39 §

Ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa koskeva täydentävä velvollisuus

Toiminnanharjoittajan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle samanaikaisesti tiedot, jotka se toimittaa Euratom-sopimuksen nojalla Euroopan komissiolle ydinmateriaalivalvontaa varten.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknislouhteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettusta tietojen toimittamisesta sille.

40 §

Tulli-ilmoituksessa ilmoitettavat tiedot ydinmateriaaleista

Toiminnanharjoittaja on velvollinen tulli-ilmoituksessa tai siihen liittyvässä selvityksessä ilmoittamaan, kun:

1) ydinaineita taikka 5 §:n 1 momentin 8 kohdan b–d alakohdassa tarkoitettuja aineita, laitteita, laitteistoja tai niiden osia tai e alakohdassa tarkoitettuja, tavaraksi luokiteltuja tietoaaineistoja tuodaan;

2) uraani- tai toriumpitoista malmia viedään.

Tulli-ilmoitukseen on lisäksi merkittävä tuontiin tai vientiin oikeuttavan toimintaluvan tai toimintailmoituksen numero, jos lupa tai ilmoitus vaaditaan tämän lain nojalla.

Tullin on tarkastettava ennen lähetyksen luovuttamista tullitoimipaikasta, että luovutuksen saajalla on tuontia koskeva toimintalupa tai tuonnista on tehty toimintailmoitus, jos sellainen vaaditaan tämän lain mukaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tulli-ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista.

6 luku

Ydinmateriaalivalvonnan säännösten soveltamisrajaukset

41 §

Ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamista koskeva rajaus

Mitä 4 ja 5 luvussa säädetään, ei sovelleta:

1) ympäristöön päästettyyn ydinaineeseen, jos kyse on 7 luvussa tai säteilylain 127 §:ssä tarkoitettua radioaktiivisten aineiden päästöstä;

2) ydinainetta sisältävään radioaktiiviseen jätteeseen, jos ydinmateriaalivalvonta on päättynyt jätteen alhaisen ydinainepitoisuuden perusteella;

3) muuhun kuin erityisesti ydinenergian käyttöön liittyvään toimintaan tarkoitetun lopputuotteen valmistuksessa käytettyyn ydinaineeseen, johon ei kohdistu alkuperämaaraajoitusta ja jota ei ole käytännössä mahdollista ottaa talteen;

4) muuhun kuin erityisesti ydinenergian käyttöön liittyvään toimintaan tarkoitetun lopputuotteen sisältämään ydinaineeseen, johon ei kohdistu alkuperämaaraajoitusta ja jota ei ole käytännössä mahdollista ottaa talteen;

5) ydinaineeseen, joka on instrumentin osana lääketieteellisessä tarkoituksessa sijoitettuna ihmisen kehoon;

6) lähtöaineeseen, jos kyse on malmirikasteesta, jossa uraanin tai toriumin pitoisuus ei ylitä uraani- tai toriumpitoiselle malmille säädettyjä pitoisuusrajoja ja jota ei kyseessä olevassa toiminnassa jatkojalosteta uraanin tai toriumin rikastamiseksi eikä luovuteta toiselle;

7) ydinaineeseen, johon Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaista valvontaa ei sovelleta jollain muulla kuin 1–6 kohdassa tarkoitetulla perusteella;

8) 5 §:n 1 momentin 8 kohdan b–d alakohdassa tarkoitettuun ydinmateriaaliin, jos:

a) sitä muutetaan pysyvästi siten, että se ei enää sovellu mainitussa alakohdassa tarkoitettuun käyttötarkoitukseen; tai

b) se loppusijoitetaan ja siihen mahdollisesti kohdistuva alkuperämaaraajoitus ei estä ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamista toimintakuntoisena.

Edellä 1 momentin 1–3 ja 7 kohdassa säädetty ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttaminen edellyttää myös, että on noudatettu asianomaiseen kohtaan sovellettavaa Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaista menettelyä.

Edellä 1 momentin 8 kohdassa säädetty ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttaminen edellyttää lisäksi, että Säteilyturvakeskus on hakemuksesta arvioinut mainitun kohdan a tai b alakohdassa säädetyn edellytyksen täyttyvän ja hyväksynyt ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamisen. Hakemus on toimitettava Säteilyturvakeskukselle viimeistään 30 päivää ennen kuin mainitussa kohdassa tarkoitettu toimenpide on tarkoitus toteuttaa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknislouhteisia määräyksiä 1 momentin 8 kohdassa säädettyistä ydinmateriaalien ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamista koskevista rajauksista.

42 §

Toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevat poikkeukset tietyissä tilanteissa

Toimintalupaa tai toimintailmoitusta ei vaadita:

1) ydinmateriaalin luovutukseen, jos luovutus tehdään sellaisen Suomesta tapahtuvan viennin tai siirron yhteydessä, jota koskee EU-vientivalvonta-asetuksessa tarkoitettu yksittäislupa tai koontilupa taikka tässä laissa tarkoitettu Säteilyturvakeskuksen ydinjätteen vientiä tai siirtoa Suomesta koskeva hyväksyminen;

2) lähtöaineen tai erityisen halkeamiskelpoisen aineen siirtoon Suomeen, jos kyse ei ole sensitiivisistä ydinaineista ja toimintaan ei kohdistu alkuperämaaraajoitusta;

3) 5 §:n 1 momentin 8 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitettujen laitteiden, laitteistojen ja osien hallussapitoon, valmistamiseen, tuottamiseen, luovutukseen, tuontiin tai siirtoon Suomeen, jos kyse ei ole EU-vientivalvonta-asetuksessa tarkoitettusta tuotteesta eikä ydinmateriaaliin kohdistu alkuperämaaraajoitusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sensitiivisistä ydinaineista.

43 §

Toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevan vaatimuksen soveltaminen ydinlaitosten toiminnassa

Toimintalupaa tai toimintailmoitusta ei vaadita, jos luvanhaltijalle luovutetaan ydinmateriaaleja ja ne tulevat käytettäväksi ydinlaitosluvassa tarkoitetussa toiminnassa.

Luvanhaltijalla on myös oikeus sen mukaan kuin ydinlaitosluvassa tarvittaessa tarkemmin määrätään ilman toimintalupaa tai toimintailmoitusta ydinlaitoksen toiminnassa tarvittavien ja toiminnan tuloksena syntyvien:

1) 5 §:n 1 momentin 8 kohdan a–d alakohdassa tarkoitettujen ydinmateriaalien hallussapitoon, valmistukseen, tuottamiseen, käsittelyyn, käyttämiseen ja varastointiin luvanhaltijan hallinnassa olevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella tai sen osalla;

2) ydinalan tietoaaineistojen hallussapitoon.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään luvanhaltijasta, sovelletaan myös ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan.

44 §

Toimintalupaa ja toimintailmoitusta koskevan vaatimuksen soveltaminen viranomaistoiminnassa

Säteilyturvakeskus saa harjoittaa ydinmateriaaleihin liittyvää toimintaa viranomaisena ilman toimintalupaa tai toimintailmoitusta. Sama koskee Kansainvälistä atomienergiajärjestöä ja Euroopan komissiota niiden suorittaessa 35 luvussa tarkoitettua valvontaa.

Säteilyturvakeskuksen on kuitenkin viranomaistoiminnassaan noudatettava:

- 1) 19 §:ää ydinmateriaaleja koskevista ilmoitus- ja seurantavelvollisuuksista;
- 2) 21 §:ää ydinmateriaalien luovuttamiseen liittyvistä velvollisuuksista;
- 3) 22 §:ää ydinmateriaalivalvontaa koskevasta omaavalvonnasta;
- 4) 23 §:ää toiminnanharjoittajan henkilöstöä koskevasta vaatimuksesta;
- 5) 24 §:ää ydinmateriaaleja koskevista turvajärjestelyistä;
- 6) 25 §:ää ydinmateriaalivalvonnan käsikirjasta;
- 7) 28 §:ää ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuudesta.

III OSA

YDINLAITOKSET

7 luku

Ydinlaitosten ja kuljetusten säteilyturvallisuus

45 §

Säteilyturvallisuutta koskevien säännösten soveltaminen kuljetuksiin

Mitä tässä luvussa säädetään säteilysuojelusta ja säteilyaltistuksen rajoittamisesta, sovelletaan, jos kuljetetaan muualla kuin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella kerralla aktiivisuudeltaan enemmän kuin 1 000 terabecquerelia olevaa:

- 1) erityistä halkeamiskelpoista ainetta;
- 2) käytettyä ydinpolttoainetta tai muuta ydinjätettä.

Luvanhaltija vastaa tässä luvussa säädettyjen kuljetusta koskevien velvoitteiden noudattamisesta, jos kuljetus liittyy luvanhaltijan ydinlaitoksen toimintaan ja luvanhaltija huolehtii kuljetuksen järjestämisestä. Muutoin velvoitteiden noudattamisesta vastaa kuljetusta

koskevan hyväksymisen haltija, ja tähän sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään luvanhaltijasta.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen radioaktiivisten aineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen sovelletaan, mitä säteilylaissa ja vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (541/2023) säädetään radioaktiivisten aineiden kuljetuksesta, kuitenkin siten, että luvanhaltijaan ja kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta, sekä säteilytyöntekijästä ja säteilytyöstä, mitä mainitussa laissa säädetään siinä tarkoitetusta säteilytyöntekijästä ja säteilytyöstä.

46 §

Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen häiriö- ja onnettomuustilanteissa

Ydinlaitoksen onnettomuustilanteissa radioaktiivisten aineiden päästöjen todennäköisyyden on oltava erittäin pieni, jos päästöt aiheuttaisivat:

- 1) laajoja väestöön kohdistuvia suojelutoimia;
- 2) vaikutukseltaan laajoja ja pitkäaikaisia maa- ja vesialueiden käyttörajoituksia; tai
- 3) väestöön kohdistuvia suojelutoimia ydinlaitoksen onnettomuuden aikaisessa vaiheessa.

Väestön potentiaalisen altistuksen on oltava sitä pienempi, mitä todennäköisemmästä häiriö- tai onnettomuustilanteesta on kyse.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä erilaisten häiriö- ja onnettomuustilanteiden osalta väestön potentiaalisen altistuksen rajoituksista sekä seurauksista, jotka voivat johtaa maa- ja vesialueiden käyttörajoituksiin.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä erilaisista häiriö- ja onnettomuustilanteista ja niihin liittyvistä radioaktiivisten aineiden päästöjen mahdollisuuden rajoista sekä potentiaalisen altistuksen ja mainittujen päästöjen seurausten arvioinnista.

47 §

Säteilyaltistuksen rajoittaminen ydinlaitoksessa

Ydinlaitoksesta aiheutuvaan säteilyaltistukseen sovelletaan, mitä säteilylain 8 §:ssä ja 10 §:n 2 momentin nojalla säädetään annosrajoista. Säteilyaltistuksen laskenta- ja määrittämisperusteisiin sovelletaan, mitä mainitun lain 10 §:n 1 momentin nojalla säädetään.

48 §

Ydinlaitoksesta aiheutuvan väestön altistuksen rajoittaminen

Luvanhaltijan on rajoitettava väestön altistusta erityisesti rajoittamalla:

- 1) radioaktiivisten aineiden leviämistä ydinlaitoksen ulkopuolelle riittävän tehokkaasti;
- 2) pääsyä ydinlaitokseen ja sen laitosalueelle.

49 §

Annosrajoitukset ja potentiaalista altistusta koskevat rajoitukset

Luvanhaltijan on asetettava työperäisen altistuksen annosrajoitukset, kollektiivisen työperäisen altistuksen annosrajoitukset ja potentiaalista työperäistä altistusta koskevat rajoitukset ydinlaitoksen toiminnan ominaispiirteet huomioon ottaen siten, että altistuksen ennakoidaan jäävän rajoitusta pienemmäksi säteilysuojelun optimoinnin tuloksena.

Potentiaalista työperäistä altistusta koskevien rajoitusten on perustuttava sellaisiin tunnistettuihin säteilyturvallisuuspoikkeamiin, joista voi aiheutua merkittävää säteilyaltistusta. Ulkopuolisen työntekijän työperäisen altistuksen annosrajoitukset on määriteltävä ulkopuolisen työntekijän työnantajan kanssa.

Lisäksi luvanhaltijan on asetettava työperäistä altistusta koskevat annosrajoitukset siten, että kaikista ydinlaitoksista ja ydinaineen talteenottolaitoksista sekä säteilylain nojalla luvanvaraisista toiminnoista aiheutuvan säteilyannoksen yhteismäärän ennakoidaan jäävän annosrajaa pienemmäksi. Sama koskee väestön annosrajoitusten asettamista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä väestön annosrajoituksista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä kollektiivisen työperäisen altistuksen annosrajoitusten asettamisesta.

50 §

Työntekijöiden säteilysuojelu

Säteilytyöntekijöiden säteilysuojelu on järjestettävä säteilylain 12 luvussa säädetyllä tavalla, kuitenkin siten, että:

- 1) luvanhaltijaan sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään toiminnanharjoittajasta;
- 2) säteilytyöntekijöihin sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään siinä tarkoitetuista säteilytyöntekijöistä;
- 3) säteilytyöhön sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään siinä tarkoitettusta säteilytyöstä;
- 4) ydinlaitoksen toimintaan ja kuljetuksiin sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään säteilytoiminnasta;
- 5) ydinlaitoksen toimintaan ja kuljetuksiin sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään turvallisuuslupaa edellyttävästä toiminnasta;
- 6) ydinlaitoksen valvonta-alue on altistusolosuhteiden perusteella jaettava vyöhykkeisiin;
- 7) kaikille ydinlaitoksella työskenteleville säteilytyöntekijöille on järjestettävä henkilökohtainen annostarkkailu mainitun lain 92 §:n 3 momentin mukaisesti.

Sen lisäksi, mitä säteilylain 12 luvussa säädetään työntekijöiden säteilysuojelusta, luvanhaltijalla on oltava tarvittavat huonetilat, laitteet, varusteet ja järjestelmälliset menettelyt säteilyolosuhteiden arvioimiseksi ja seuraamiseksi ydinlaitoksella sekä ydinlaitoksella tehtävien toimenpiteiden turvalliseen toteuttamiseen säteilyaltistuksen estämiseksi tai rajoittamiseksi. Toimenpiteet on suhteutettava säteilyaltistuksen määrään ja todennäköisyyteen. Luvanhaltijan on myös seurattava säännöllisesti muiden työntekijöiden kuin säteilytyöntekijöiden säteilyaltistusta, jos näiden altistus on säteilyaltistusta rajoittavista toimenpiteistä huolimatta suurempi kuin väestön annosrajoitus.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista vyöhykkeistä sekä 2 momentissa tarkoitetuista huonetiloista, laitteista, varusteista ja menettelyistä.

51 §

Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen

Ydinlaitos on suunniteltava ja sitä on käytettävä siten, että laitoksen toiminnasta aiheutuvat radioaktiivisten aineiden päästöt ympäristöön ja vesihuoltolain (119/2001) mukaiseen jätevesiviemäriin pidetään niin pienenä kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista ottaen huomioon niistä aiheutuva säteilyaltistus. Tätä varten on oltava tarvittavat järjestelmät ja järjestelyt.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjä rajoitetaan järjestelmällisesti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamiseen liittyvistä järjestelmistä ja järjestelyistä sekä jätevesiviemäriin tapahtuvan päästön aiheuttaman säteilyaltistuksen rajoittamisesta.

52 §

Radioaktiivisten aineiden päästöjen raja-arvot

Luvanhaltijalla on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymät radioaktiivisten aineiden päästöjen raja-arvot, joita sovelletaan ydinlaitokseen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että raja-arvojen mukaan väestön altistus ei ole annosrajoitusta suurempi.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä päästöjen raja-arvojen asettamisessa huomioon otettavista seikoista.

53 §

Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen tavoitearvot

Luvanhaltijan on asetettava ydinlaitoksen vuosittaisille radioaktiivisten aineiden päästöille tavoitearvot ennen kuin ydinlaitoksen käyttö aloitetaan. Tavoitearvojen on perustuttava laitoksen suunniteltuun häiriöttömään toimintaan ja niitä on tarvittaessa muutettava.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä radioaktiivisten päästöjen tavoitearvojen asettamisesta ja niihin liittyvän muutostarpeen arvioimisesta.

54 §

Ydinlaitoksen ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittäminen

Ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista on tehtävä ympäristön perustilaselvitys, jossa säteilymittauksin ja radioaktiivisten aineiden määrittämisin selvitetään toimintaa edeltävä ympäristön radioaktiivisuuden lähtötilanne. Ympäristön perustilaselvityksen tekemiseen liittyvät toimet ja tulokset on dokumentoitava.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ympäristön perustilaselvityksen tekemisestä ja sisällöstä.

55 §

Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen seurannan järjestäminen

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen seuranta järjestetään siten, että päästöt voidaan luotettavasti todentaa. Toteutuneita radioaktiivisten aineiden päästöjä on verrattava 52 §:ssä tarkoitettuihin raja-arvoihin ja 53 §:ssä tarkoitettuihin tavoitearvoihin. Jos 52 §:ssä tarkoitettuja raja-arvoja tai 53 §:ssä tarkoitettuja tavoitearvoja ylittyvät, luvanhaltijan on arvioitava ylittämiseen johtaneet syyt ja toteutettava tarvittaessa toimenpiteet päästöjen hallitsemiseksi tai vähentämiseksi.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä radioaktiivisten aineiden päästöjen seurannan järjestämisestä.

56 §

Ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun järjestäminen

Luvanhaltijan on huolehdittava ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun järjestämisestä siten, että seurataan väestön altistuksen kannalta merkittävimpiä säteilyaltistusreittejä annosrajoitusten noudattamisen todentamiseksi. Luvanhaltijan on myös huolehdittava siitä, että laitoksen toiminnasta aiheutuvat muutokset laitoksen ympäristön radioaktiivisuustasoissa tunnistetaan. Luvanhaltijan on säteilytarkkailussa lisäksi otettava huomioon muut käytettävissä olevat ympäristön radioaktiivisuutta koskevat tiedot.

Luvanhaltijalla on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelman hyväksymisen edellytyksenä on, että 1 momentissa säädetyt vaatimukset täyttyvät.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ympäristön säteilytarkkailun järjestämisestä ja sitä koskevasta suunnitelmasta.

57 §

Väestön altistuksen seuranta ydinlaitoksen ympäristössä

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että väestön altistusta ydinlaitoksen ympäristössä seurataan väestön annosrajoitusten noudattamisen valvomiseksi.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä väestön altistuksen seurannan järjestämisestä.

58 §

Säteilyaltistuksen rajoittaminen kuljetuksissa

Kuljetuksen osalta luvanhaltijaan sovelletaan, mitä säteilylain 15 luvussa säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuuksista rajoittaa väestön altistusta.

Kuljetuksesta aiheutuvan työperäisen altistuksen ja väestön altistuksen rajoittamiseen sovelletaan lisäksi, mitä siitä säteilylain 8 ja 9 §:ssä sekä 10 §:n nojalla säädetään.

59 §

Säteilyturvallisuusasiantuntija

Ydinlaitoksella ja kuljetuksessa on käytettävä säteilyturvallisuusasiantuntijaa työntekijöiden ja väestön säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa.

Säteilyturvallisuusasiantuntijaan sovelletaan, mitä säteilylain 32 §:ssä säädetään mainitun asiantuntijan käyttämisestä sekä mainitun lain 6 luvussa kelpoisuusvaatimuksista ja säteilysuojeluosaamisesta.

60 §

Säteilyturvallisuutta koskevat tietoaineistot

Ydinlaitoksen työntekijöiden ja ympäristön säteilyturvallisuuden varmistamista varten on oltava riittävä ohjeistus, joka sisältää säteilysuojelun hallinnollisen, operatiivisen ja teknisen toteutuksen. Ydinlaitoksessa ja kuljetuksessa työntekijän saatavilla on oltava tämän työtä koskevat säteilyturvallisuusohjeet ja muut työntekijän säteilyturvallisuutta koskevat tarpeelliset tietoaineistot.

Säteilyturvallisuutta koskevien asiakirjojen ja niihin rinnastettavien tietoaineistojen säilyttämiseen sovelletaan, mitä säteilylain 31 §:n 2 momentissa ja 3 momentin nojalla

säädetään säteilytoiminnan turvallisuutta koskevien asiakirjojen ja niihin rinnastettavien tietoaaineistojen säilyttämisestä.

61 §

Työntekijöiden säteilyturvallisuutta koskeva koulutus ja perehdytys

Ydinlaitoksen ja kuljetuksen työntekijöiden säteilyturvallisuutta koskevaan koulutukseen, perehdytykseen ja ammattitaitoa ylläpitävään täydennyskoulutukseen sovelletaan säteilylain 33 ja 34 §:ää. Luvanhaltijaan sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään toiminnanharjoittajasta.

62 §

Säteilymittaukset

Ydinlaitoksella on toteuttava turvallisuuden sekä työntekijöiden ja väestön säteilyturvallisuuden varmistamiseksi sekä ydinlaitoksen säteilyolosuhteiden seuraamiseksi riittävät säteilymittaukset. Säteilymittauksissa on käytettävä tarkoitukseen soveltuvia ja luotettavia säteilymittausjärjestelmiä.

Ydinlaitoksilla käytettäviin annosmittauspalveluihin ja kuljetusten yhteydessä tehtäviin säteilymittauksiin sovelletaan säteilylain 9 lukua.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista säteilymittausjärjestelmistä sekä säteilymittausten luotettavuuden varmistamisesta, kalibroinnista, mittaustarkkuudesta, käytöstä ja soveltuvuudesta käyttötarkoitukseen.

63 §

Mittausten ja analyysien tekeminen

Radioaktiivisten aineiden päästönäytteiden, ympäristön säteilytarkkailun näytteiden ja ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittämiseen liittyvien näytteiden sekä säteilyturvallisuuden kannalta merkittävät ja muuhun kuin jatkuvatoimimiseen mittaukseen perustuvat kemialliset ja radiokemialliset mittaukset ja analyysit saa tehdä päteväksi todettu testauslaitos.

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä, että 1 momentissa tarkoitettut mittaukset ja analyysit tehdään myös muualla kuin päteväksi todetussa testauslaitoksessa, jos tähän on perusteltu syy ja käytettävien menetelmien soveltuvuus ja tulosten laatu varmistetaan luotettavasti muulla tavalla.

8 luku

Ydinlaitoksen sijaintipaikka

64 §

Ydinlaitoksen sijaintipaikkaa koskevat vaatimukset

Ydinlaitoksen sijaintipaikan on sovellettava suunniteltuun toimintaan siten, että ydinlaitosta voidaan käyttää ja se voidaan poistaa käytöstä tai sulkea sijaintipaikalla turvallisesti ottaen huomioon paikalliset luonnon olosuhteet, lähiympäristön toiminnot ja väestö sekä laitokseen kohdistuvat ulkoiset turvallisuusuhat ja muut mahdolliset ulkoiset tapahtumat.

Loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan valinnassa on otettava huomioon myös loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuus.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä sijaintipaikan soveltuvuudesta.

65 §

Ydinlaitoksen suojavyöhyke

Ydinlaitoksella on oltava suojavyöhyke. Suojavyöhykkeen on oltava vähintään laitosalueen kokoinen, ja laitosalueen on sijaittava suojavyöhykkeellä.

Ydinlaitoksen suojavyöhykkeen on oltava sellainen, että onnettomuustilanteissa sen ulkopuolella ei suurella varmuudella ole säteilystä terveydelle suoraan aiheutuvien vakavien haittavaikutusten estämisestä tai rajoittamisesta johtuvaa väestön evakuoimistarvetta. Evakuointi on voitava toteuttaa tehokkaasti suojavyöhykkeen sisältä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä suojavyöhykkeen ominaisuuksista sekä haittavaikutusten estämiseksi ja rajoittamiseksi tarvittavista luvanhaltijan toimenpiteistä.

66 §

Ydinlaitoksen varautumisalue

Ydinlaitoksella on oltava varautumisalue.

Ydinlaitoksen varautumisalueen on oltava sellainen, että onnettomuustilanteessa sen ulkopuolella ei suurella varmuudella ole tarvetta kiireellisille toimenpiteille säteilystä väestön terveydelle aiheutuvien myöhäisten haittavaikutusten rajoittamiseksi.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä varautumisalueen ominaisuuksista ja haittavaikutusten rajoittamiseksi tarvittavien luvanhaltijan toimenpiteiden arvioinnista.

67 §

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuden arviointi

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuus on arvioitava. Soveltuvuuden arvioimiseksi on selvitettävä sijaintipaikan ominaisuudet, yleistiedot laitospaikalle suunnitelluista ydinlaitoksista ja niihin liittyvistä toiminnoista ja tiedot valmiusjärjestelyjen, turvajärjestelyjen ja kuljetusjärjestelyjen toteutettavuudesta sijaintipaikalla sekä kartoitettava sijaintipaikan lähiympäristö. Arvioinnissa on käytettävä luotettavia tutkimus-, laskenta- ja arviointimenetelmiä sekä riittävää asiantuntemusta ja laadunhallintaa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämisestä, soveltuvuuden arvioinnista, loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan pitkäaikaisturvallisuuteen vaikuttavista ominaisuuksista sekä vaadittavasta asiantuntemuksesta ja laadunhallinnasta.

68 §

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto

Säteilyturvakeskus antaa lausunnon ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuudesta. Loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto käsitellään ja ratkaistaan

samanaikaisesti kuin loppusijoituslaitoksen 81 §:ssä tarkoitettu ydinlaitoskonseptin arvion perusteella annettava lausunto.

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnossa on otettava kantaa hakijan esittämien suunnitelmien ja arvion perusteella suojavyöhykettä, varautumisaluetta, ydinlaitoksen ja kuljetusten turvajärjestelyjä ja ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevien vaatimusten täyttymiseen sekä ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusten toteutettavuuteen.

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnossa voidaan ottaa kantaa siihen, mitä 67 §:ssä tarkoitettussa selvittämisessä tai arvioinnissa käsiteltyjä asioita on selvitettävä tarkemmin täydentävissä tarkasteluissa.

69 §

Ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden määrittäminen

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuudesta tehdyn arvioinnin perusteella on määritettävä ydinlaitoksen sijaintipaikan ominaisuuksista johtuvat suunnitteluperusteet siten, että niiden mukaan suunniteltu ydinlaitos on sijaintipaikalla turvallinen. Loppusijoituslaitoksen osalta on lisäksi määritettävä sijaintipaikasta johtuvat suunnitteluperusteet siten, että otetaan alustavasti huomioon pitkäaikaisturvallisuus ja luonnollisten vapautumisesteiden turvallisuusominaisuudet.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä suunnitteluperusteiden määrittämisestä.

70 §

Ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistaminen

Säteilyturvakeskuksen on sitovassa lausunnossa vahvistettava ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvat suunnitteluperusteet. Lausunnon antaminen edellyttää, että sijaintipaikan arvioinnissa on noudatettu 64 ja 67 §:ää ja 69 §:ssä säädetty tavoitteet täyttyvät.

Säteilyturvakeskus voi ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevassa lausunnossa ottaa kantaa:

- 1) sijaintipaikalle sijoitettavien ydinlaitosten ja niihin liittyvien toimintojen turvallisuuden varmistamiseen;
- 2) ydinlaitosta valmisteleviin toimenpiteisiin sijaintipaikalla siten, että sijaintipaikan ominaisuuksien täydentävälle selvittämiselle ei muodostu esteitä;
- 3) ulkoisten tapahtumien ja ympäristössä olevien toimintojen ja ympäristön vaikutusten täydentäviin tutkimuksiin sekä niiden perusteella tehtäviin arviointeihin ja niistä seuraaviin vaikutuksiin laitoksen suunnittelussa.

71 §

Sijaintipaikan ominaisuuksien seuranta

Ydinlaitoksen sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämistä ja seurantaa on jatkettava ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön aikana. Tällöin on erityisesti arvioitava, onko:

- 1) ydinlaitoksen sijaintipaikalla tai sen läheisyydessä tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi sijaintipaikalle rakennettavien tai rakennettujen ydinlaitosten taikka ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetusten turvallisuuteen taikka valmiusjärjestelyjen tai turvajärjestelyjen toteuttamiseen;
- 2) sijaintipaikan ominaisuuksista saatu sellaista uutta tietoa, jolla on olennainen merkitys sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden kannalta.

Loppusijoituslaitoksen sijaintipaikan ominaisuuksia ja niissä tapahtuvia muutoksia on seurattava loppusijoituslaitoksen pysyvään sulkemiseen asti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä sijaintipaikan ominaisuuksien seurannasta.

9 luku

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset vaatimukset

72 §

Ydinlaitoksen suunnittelua koskevat vaatimukset

Ydinlaitos on suunniteltava turvalliseksi.

Suunnittelun ensisijainen tavoite turvallisuuden kannalta on onnettomuuksien estäminen. Ydinlaitoksen sekä sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden suunnittelussa on varauduttava ydinlaitoksen häiriö- ja onnettomuustilanteisiin. Varautuminen edellyttää suojautumista ulkoisilta ja sisäisiltä tapahtumilta, ikääntymisen hallintaa sekä turvallisuuteen liittyvien inhimillisten tekijöiden hallintaa. Onnettomuuden todennäköisyyden on oltava sitä pienempi, mitä vakavampi onnettomuuden seuraus saattaisi olla ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Turvallisuussuunnittelun perustana on käytettävä 46 §:ssä tarkoitettuja väestön potentiaalisen altistuksen rajoituksia.

Ydinlaitos on lisäksi suunniteltava siten, että ydinlaitos, sen järjestelmät, rakenteet ja laitteet sekä ydinlaitosta käyttävä ja turvaava organisaatio toimivat kokonaisuutena ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta luotettavasti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen suunnitteluperusteista, häiriö- ja onnettomuustilanteisiin sekä sisäisiin ja ulkoisiin uhkiin varautumisesta, turvallisuuteen liittyvien inhimillisten tekijöiden hallinnasta, ydinlaitoksen ja sitä käyttävän ja turvaavan organisaation muodostaman kokonaisuuden suunnittelusta sekä muista suunnittelussa huomioon otettavista seikoista.

73 §

Ydinlaitoksen turvallisuustoiminnot ja niiden suojaaminen

Ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamisessa on ensisijaisesti hyödynnettävä suunnitteluratkaisuin saavutettavissa olevia luontaisia turvallisuusominaisuuksia. Ydinlaitoksessa on oltava turvallisuustoiminnot, joilla varmistetaan häiriötilanteiden hallintaa, ehkäistään onnettomuustilanteiden syntymistä ja etenemistä sekä lievennetään onnettomuustilanteiden seurauksia.

Ydinlaitoksen turvallisuus on varmistettava peräkkäisillä ja toisistaan riippumattomilla suojauksilla. Turvallisuustoimintojen luotettavuuden varmistamiseksi on tarvittavassa laajuudessa käytettävä rinnakkaisia ja toisistaan erillään olevia osajärjestelmiä tai laitteita sekä keskenään erilaisia järjestelmiä ja laitteita.

Ydinlaitoksessa on oltava järjestelmät, rakenteet ja laitteet, jotka suojaavat ydinlaitosta ja sen turvallisuustoimintoja ulkoisilta ja sisäisiltä tapahtumilta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvallisuustoimintojen ja niiden suojaamisen suunnitteluperusteista ja toteutuksesta, peräkkäisistä ja toisistaan riippumattomista suojauksista sekä turvallisuustoimintojen luotettavuuden varmistamisen toteuttamisesta ydinlaitoksessa.

74 §

Ydinlaitoksen hallinta

Ydinlaitoksen ohjaamiseksi sekä sen tilan seuraamiseksi ja hallitsemiseksi on oltava tavanomaisessa käytössä sekä häiriö- ja onnettomuustilanteissa tarvittavat järjestelmät, menettelyt ja huonetilat.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista järjestelmistä, menettelyistä ja huonetiloista.

75 §

Ydinpolttoaineen ja ydinjätteiden käsittelyyn varautuminen

Ydinlaitos on suunniteltava sellaiseksi, että sen toiminnan yhteydessä tai seurauksena syntyy niin vähän ydinjätettä kuin kohtuudella on käytännöllisin toimenpitein toteutettavissa radioaktiivisuuden ja määrän suhteen ottaen huomioon ydinlaitoksen toiminnan laajuus ja tässä laissa säädetty turvallisuutta koskevat vaatimukset.

Ydinlaitoksessa on oltava järjestelmät, menettelyt ja huonetilat, jotka ovat tarpeen laitoksen ydinpolttoaineiden ja ydinjätteiden turvallista käsittelyä ja varastointia varten.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinjätteen syntymisen rajoittamiseen liittyvistä suunnitteluratkaisuista sekä ydinpolttoaineen ja ydinjätteiden käsittelyyn ja varastointiin tarkoitetuista järjestelmistä, menettelyistä ja huonetiloista.

76 §

Säteilyaltistuksen rajoittaminen suunnitteluratkaisuilla

Ydinlaitoksen huonetilat sekä huonetiloihin sijoitettavien järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden sijoittaminen on suunniteltava siten, että työntekijöiden säteilyaltistus on mahdollisimman pieni. Järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden materiaalivalinnoilla sekä muilla suunnitteluratkaisuilla on rajoitettava radioaktiivisten aineiden tarkoituksetonta syntymistä, kulkeutumista ja kertymistä.

Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet, laitteet ja huonetilat, joihin voi kertyä tai joissa voi muodostua työntekijöiden säteilyaltistuksen kannalta merkittäviä määriä radioaktiivisia aineita, on voitava puhdistaa radioaktiivisista aineista sen mukaan kuin se on tarkoituksenmukaista ja kohtuudella käytännöllisin toimenpitein mahdollista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä säteilytyöntekijöiden säteilyaltistuksen rajoittamiseen tarkoitetuista järjestelmistä, rakenteista ja laitteista ja muista siihen tarvittavista ydinlaitoksen suunnitteluratkaisuista.

77 §

Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet

Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet on suunniteltava, valmistettava, rakennettava, asennettava ja niitä on käytettävä siten kuin niiden merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta edellyttää. Sama koskee niihin kohdistettavia kunnossapitotoimenpiteitä, tarkastuksia ja kokeita. Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien ja niihin kuuluvien rakenteiden ja laitteiden käyttökuntoisuuden ylläpitoon ja ikääntymisen hallintaan on myös varauduttava. Lisäksi on varauduttava ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden ydinlaitoksen rakennusten ikääntymisen hallintaan.

Ydinlaitoksen järjestelmät, rakenteet ja laitteet on luokiteltava sen mukaan, mikä niiden merkitys on turvallisuustoimintojen toteuttamisessa (*turvallisuushuokitus*). Lisäksi ne on

luokiteltava sen mukaan, mitä niiden kestävyydeltä vaaditaan turvallisuustoimintojen toteuttamiseksi maanjäristystilanteissa (*maanjäristysluokitus*). Loppusijoituslaitoksen vapautumisesteiksi tarkoitetut rakenteet ja niihin välittömästi liittyvät rakenteet on luokiteltava sen mukaan, mikä niiden merkitys on pitkäaikaisturvallisuuden toteuttamisessa (*vaativuusluokitus*).

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun turvallisuustavoitteen toteuttamisesta, varautumisesta käyttökuntoisuuden ylläpitoon ja ikääntymisen hallintaan sekä järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuusluokituksista, maanjäristysluokituksista ja vaativuusluokituksista ja niiden vaikutuksesta ydinlaitosta koskevien vaatimusten soveltamiseen.

78 §

Ydinlaitoksen käytöstäpoistoon varautuminen

Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen suunnittelussa ja käytössä on varauduttava laitoksen turvalliseen käytöstäpoistoon. Käytöstäpoisto on myös suunniteltava siten, että syntyvän ydinjätteen määrä jää niin vähäiseksi kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen käytöstäpoiston suunnittelusta.

79 §

Pitkäaikaisturvallisuus loppusijoituslaitoksen suunnittelussa

Loppusijoituslaitos on suunniteltava siten, että radioaktiivisten aineiden pääsy elinympäristöön estyy mahdollisimman tehokkaasti loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen niin kauan kuin turvallisuus sitä vaatii. Loppusijoituslaitoksen suunnittelun on perustuttava sellaisiin pitkäaikaisturvallisuuden kannalta tarpeellisiin turvallisuustoimintoihin, joilla ydinjäte eristetään elinympäristöstä sekä radioaktiivisten aineiden vapautumista ja niiden kulkeutumista ympäristöön rajoitetaan. Nämä turvallisuustoiminnot on toteutettava toisiaan täydentävillä vapautumisesteillä. Loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuus ei saa olla riippuvainen yksittäisen pitkäaikaisturvallisuuden kannalta tarpeellisen turvallisuustoiminnon tai vapautumisesteen toiminnasta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä loppusijoituslaitosten pitkäaikaisturvallisuuden turvallisuustoimintojen ja vapautumisesteiden suunnitteluperusteista.

80 §

Ydinlaitoksen suunnittelua koskeva täydentävä vaatimus

Ydinlaitoksen suunnittelussa on varauduttava ydinmateriaalivalvontaa, säteilyvaaratilanteita, 173 §:n 1 momentissa tarkoitettuja valmiustilanteita ja muiden tässä laissa säädettyjen ydinlaitosta koskevien velvoitteiden noudattamiseen.

10 luku

Ydinlaitoksen suunnittelun arviointi ja hyväksyminen

81 §

Ydinlaitoskonseptin arviointi

Ydinlaitoksen turvallisuusperiaatteiden toteuttamisesta sekä rakenteellisista, teknisistä ja toiminnallisista ratkaisuista on oltava yleisen tason suunnitelma (*ydinlaitoskonsepti*), jonka Säteilyturvakeskuksen arvioi ennalta sen varmistamiseksi, että ydinlaitoksen suunnittelussa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään ydinlaitoksen turvallisuudesta, ja mahdollisten muutostarpeiden tunnistamiseksi niiltä osin kuin näihin voidaan vaikuttaa ydinlaitoksen suunnittelulla. Arvioinnissa on tarkasteltava:

- 1) ydinlaitoksen turvallisuuden perusteita ja loppusijoituslaitoksen osalta myös pitkäaikaisturvallisuuden perusteita;
- 2) turvallisuuden osoittamista laskennallisesti, kokeellisesti ja muilla menetelmillä;
- 3) ydinlaitoskonseptin suunnitteluun liittyviä menettelyitä, osaamista ja kokemusta sekä toimitusketjua ja sen hallintaa;
- 4) ydinjätehuollon toteutettavuutta;
- 5) ydinvoimalaitoksen osalta myös ydinpolttoainehuoltoon varautumista.

Säteilyturvakeskus antaa ydinlaitoskonseptin arvion perusteella hakijalle lausunnon. Lausunnossa otetaan kantaa siihen, voidaanko konseptin perusteella suunniteltavan ydinlaitoksen arvioida täyttävän tässä laissa ydinlaitoksen turvallisuudelle säädetyt vaatimukset ja onko konsepti suunniteltu riittävän valmiiksi rakentamislupahakemuksen vireilletuloa koskevan edellytyksen täyttämiseksi. Lausunnossa on myös todettava arvioinnissa esille tulleet ratkaisut, jotka edellyttävät ydinlaitoskonseptiin muutoksia turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttämiseksi ennen kuin rakentamislupaa haetaan.

Säteilyturvakeskus voi jättää ydinlaitoskonseptin arviointia koskevan hakemuksen tutkimatta, jos sen mukaisen ydinlaitoksen toteutuminen Suomessa on epävarmaa yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuteen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä. Säteilyturvakeskuksen on tarvittaessa pyydettävä asiasta työ- ja elinkeinoministeriön lausunto.

Loppusijoituslaitoksen ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto käsitellään ja ratkaistaan samanaikaisesti kuin laitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunto.

82 §

Ennakkotieto

Säteilyturvakeskus voi hakemuksesta antaa ennakkotiedon siitä, miltä osin ydinlaitokseen suunniteltu järjestelmä, rakenne tai laite tai niiden muodostama kokonaisuus taikka turvallisuuden osoittamisessa käytettävä menettely täyttää tässä laissa säädetyt vaatimukset. Ennakkotietoa koskeva hakemus voidaan käsitellä ja ratkaista, kun asiassa on annettu ydinlaitoskonseptia koskeva lausunto.

Säteilyturvakeskus noudattaa antamaansa ennakkotietoa hakemuksesta, kun se käsittelee ja ratkaisee tässä laissa tarkoitetun järjestelmää, rakennetta tai laitetta koskevan asian. Ennakkotietoa ei kuitenkaan noudateta, jos:

- 1) ennakkotietoa koskevassa hakemuksessa annetut tiedot olivat siinä määrin virheelliset tai puutteelliset, että sillä olisi ollut vaikutusta asian ratkaisemiseen;
- 2) ydinlaitoskonseptia tai ennakkotiedon kohteena olevaa järjestelmää, rakennetta tai laitetta on muutettu tavalla, jolla on muu kuin vähäinen merkitys laitoksen turvallisuuden kannalta, tai siten, että se ei enää vastaa sitä, mitä on ratkaistu ennakkotiedossa; tai
- 3) päätöksessä sovellettu lainkohta on muuttunut tai säännöksen tulkinta on muuttunut tuomioistuimen päätöksellä siten, että ennakkotiedossa ratkaistu asia ei enää ole voimassa olevan lain tai sen tulkinnan mukainen.

83 §

Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksyminen

Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että ydinlaitos täyttää tämän lain ydinlaitoksen turvallisuutta ja muut ydinlaitosta ja sen sijaintipaikkaa koskevat vaatimukset ottaen huomioon myös sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista ja ydinlaitoskonseptia koskevissa lausunnoissa esitetyt asiat.

84 §

Ydinlaitoksen suunnitteluperusteiden muuttaminen

Ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvien tai muiden ydinlaitoksen keskeisten suunnitteluperusteiden muuttamiseen on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen.

85 §

Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun muuttaminen rakentamisen aikana

Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnitteluun rakentamisen aikana tehtävää muutosta koskevan suunnitelman on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos se:

1) muuttaa ydinlaitoksen toiminnallista tai rakenteellista kokonaisuutta taikka ydinlaitoksen turvallisuustoimintoja toteuttavan järjestelmän tai järjestelmien suunnitteluperustetta, toimintaperiaatetta tai keskeisiä riippuvuuksia; tai

2) voi vaikuttaa ydinlaitoksen järjestelmän tai järjestelmien turvallisuustoimintojen suorittamiseen tai niiden suojaamiseen ulkoisilta tai sisäisiltä tapahtumilta.

86 §

Ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun merkittävä muuttaminen ydinlaitoksen käytön aikana

Ydinlaitokseen sen käytön aikana tehtävän muutoksen periaatesuunnitelman on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos muutos:

1) vaikuttaa ydinlaitoksen turvallisuustoimintojen toiminnalliseen tai rakenteelliseen kokonaisuuteen; tai

2) muuttaa ydinlaitoksen turvallisuustoimintoja toteuttavan järjestelmän tai järjestelmien suunnitteluperustetta, toimintaperiaatetta tai keskeisiä riippuvuuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua periaatesuunnitelmaa tarkentavan järjestelmän tai rakennuksen järjestelmäsuunnittelun on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä.

87 §

Ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttava muutos ydinlaitoksen käytön aikana

Ydinlaitokseen sen käytön aikana tehtävää muutosta koskevan suunnitelman on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos muutos voi vaikuttaa olennaisesti turvallisuustoimintojen suojaamiseen ulkoisilta tai sisäisiltä tapahtumilta tai ydinlaitoksen järjestelmän tai järjestelmien tai rakennusten turvallisuustoimintojen suorittamiseen.

88 §

Säteilymittausjärjestelmien muutokset ydinlaitoksen rakentamisen tai käytön aikana

Ydinlaitoksen muuhun kuin turvallisuustoimintoja ohjaavaan 62 §:n 1 momentissa tarkoitettuun säteilymittausjärjestelmään tehtävän muutoksen suunnitelman on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos muutos vaikuttaa olennaisesti säteilymittausjärjestelmän luotettavuuteen tai periaatteisiin.

89 §

Ydinlaitoksen järjestelmien vähäiset muutokset

Muista kuin 85–87 §:ssä tarkoitetuista, ydinlaitoksen rakentamisen tai käytön aikana turvallisuuden kannalta tärkeisiin järjestelmiin tehtävistä muutoksista on toimitettava ennen niiden toteuttamista Säteilyturvakeskukselle tiedoksi yhteenveto. Sama koskee ydinlaitoksen säteilymittausjärjestelmän muutosta lukuun ottamatta 85–88 §:ssä tarkoitettua muutosta.

90 §

Ydinlaitoksen järjestelmiin rinnastettavat kokonaisuudet

Ydinlaitoksen toiminnan kannalta ydinlaitoksen järjestelmään rinnastettavaan tärkeään kokonaisuuteen tehtävää muutosta koskevan suunnitelman on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, jos muutoksella voi olla muu kuin vähäinen vaikutus ydinlaitoksen turvallisuuteen tai ydinjätehuollon toteutukseen.

91 §

Ydinlaitosta koskevan suunnittelun hyväksyminen

Säteilyturvakeskus hyväksyy 84 §:ssä tarkoitetun suunnitteluperusteiden muuttamisen, 85, 87, 88 ja 90 §:ssä tarkoitetun muutossuunnitelman sekä 86 §:ssä tarkoitetun periaatesuunnitelman ja sitä tarkentavan järjestelmäsuunnittelun, jos 83 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät.

92 §

Muutosten vaikutus muihin ydinlaitosta koskeviin suunnitelmiin ja menettelyihin

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinmateriaalivalvontaa, ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallintaa, säteilyvaaratilanteita, turvajärjestelyjä, 173 §:n 1 momentissa tarkoitettuja valmiustilanteita ja käytöstäpoistoa koskevien sekä muiden tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamiseksi tehdään muutokset, jotka ovat tarpeen 84–90 §:ssä tarkoitettujen ydinlaitoksen ja sen järjestelmien muutosten takia.

93 §

Järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden luokituksen muuttaminen

Luvanhaltija voi hakea järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuusluokituksen ja maanjäristysluokituksen muuttamista myös muutoin kuin osana 84–88 ja 90 §:ssä tarkoitettuja

ydinlaitoksen ja sen järjestelmien muutoksia. Turvallisuusluokituksen ja maanjäristysluokituksen muuttamiseen sovelletaan 77 §:ää.

94 §

Loppusijoituslaitoksen suunnittelun muuttaminen tai tarkentaminen

Jos loppusijoituslaitoksen suunnittelua muutetaan tai tarkennetaan 84–88 §:ssä tarkoitetulla tavalla laitoksen rakentamisen tai käytön aikana, loppusijoituslaitoksen suunnittelun hyväksymisessä sovelletaan 91 §:ää siten, että vaikutus arvioidaan myös loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuuden kannalta.

Luvanhaltija saa hakea loppusijoituslaitoksen vapautumisesteeksi tarkoitetun ja siihen välittömästi liittyvän rakenteen vaatavuusluokituksen muuttamista myös muutoin kuin osana 84–88 §:ssä tarkoitettuja muutoksia. Vaativuusluokituksen muuttamiseen sovelletaan 77 §:ää.

95 §

Ydinlaitoksen turvallisuusseloste

Ydinlaitoksesta on laadittava turvallisuusseloste, joka sisältää ydinlaitoksen teknisen turvallisuuden arvioimiseksi tarvittavat tiedot ydinlaitoksesta, sen järjestelmistä, rakennuksista, rakenteista, laitteista, sijaintipaikasta, käyttötoiminnan periaatteista ja turvallisuuden osoittamisesta.

Ydinlaitoksen turvallisuusseloste on ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön aikana pidettävä ajan tasalla. Turvallisuusselosteeseen on sisällytettävä ydinlaitokseen tehdyt muutokset siten, että ydinlaitoksen turvallisuudesta säilyy riittävä kokonaiskäsitys.

96 §

Luvanhaltijan tietojenantovelvollisuus

Luvanhaltijan on pidettävä yleiskuvaus laitoksesta ja noudatetuista turvallisuusperiaatteista yleisesti nähtävillä.

Tietoaaineistojen salassapidosta säädetään 449 §:ssä.

97 §

Määräystenantovaltuus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä:

- 1) 85–88 §:ssä tarkoitetun suunnitelman sisällöstä;
- 2) 89 §:ssä tarkoitetun yhteenvedon sisällöstä;
- 3) 95 §:ssä tarkoitetun ydinlaitoksen turvallisuusselosteen sisällöstä.

11 luku

Ydinlaitoksen rakennukset, rakenteet ja laitteet

98 §

Ydinlaitoksen rakennuksia ja rakenteita koskevat tekniset vaatimukset

Ydinlaitoksen rakennukset on suunniteltava ja rakennettava ja sen rakenteet valittava tai suunniteltava ja valmistettava sekä asennettava ydinlaitokseen siten, että ydinlaitoksen turvallisuus ei vaarannu. Lisäksi on noudatettava, mitä rakentamislain 29, 31–34, 39 ja 40 §:ssä tai niiden nojalla säädetään rakentamisen ja rakenteiden olennaisista teknisistä vaatimuksista. Muilta osin rakentamislain 4 lukua ei sovelleta ydinlaitoksen rakennuksiin eikä rakenteisiin.

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä, että rakentamislain 31–34, 39 ja 40 §:n nojalla annetun säännöksen mukaisesta tarkemmasta teknisestä vaatimuksesta poiketaan, jos poikkeaminen on ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta välttämätöntä ja asianomaisen rakentamislaisissa tarkoitetun olennaisen teknisen vaatimuksen noudattaminen ei vaarannu.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen turvallisuuden edellyttämistä teknisistä ratkaisuksista ydinlaitoksen rakentamisessa ja sen rakenteissa.

99 §

Ydinlaitoksen laitteita koskevat tekniset vaatimukset

Ydinlaitoksen laitteet ja automaatiojärjestelmän järjestelmäalusta on valittava tai suunniteltava ja valmistettava sekä asennettava ydinlaitokseen siten, että ydinlaitoksen turvallisuus ei vaarannu.

Ydinteknisiin painelaitteisiin sovelletaan lisäksi, mitä painelaitelaissa säädetään niitä koskevista turvallisuusvaatimuksista. Ydinteknisten koneiden on täytettävä EU:n koneasetuksen mukaiset terveyttä ja turvallisuutta koskevat vaatimukset siltä osin kuin niiden noudattaminen ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta. Mainitun asetuksen mukainen terveyttä ja turvallisuutta koskeva tavoite on toteutettava muilta osin sellaisella tavalla, joka ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen turvallisuuden edellyttämistä teknisistä ratkaisuksista ydinteknisissä mekaanisissa laitteissa sekä sähkö- ja automaatiolaitteiden ja automaatiojärjestelmien järjestelmäalustojen laitteiden soveltuvuudesta ja asentamisesta ydinlaitokseen.

100 §

Ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskevien vaatimusten noudattamisen varmistaminen

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen rakenteen, laitteen ja automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuus arvioidaan sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Lisäksi sovelletaan, mitä muualla laissa tai Euroopan unionin asetuksessa säädetään rakenteiden ja laitteiden vaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnista.

101 §

Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden yleiset vaatimusmäärittelyt

Turvallisuuteen vaikuttaviin ydinlaitoksen rakenteisiin ja laitteisiin sovellettavat vaatimukset ja soveltamisohjeet, niiltä ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta edellytettävät tekniset ominaisuudet sekä näiden vaatimusten, soveltamisohjeiden ja teknisten ominaisuuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavat menettelyt on määriteltävä (*yleiset vaatimusmäärittelyt*). Yleiset vaatimusmäärittelyt on pidettävä ajan tasalla.

Yleisten vaatimusmäärittelyjen on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymät. Hyväksymisen edellytyksenä on, että ydinlaitoksen rakenteeseen tai laitteeseen sovellettavat vaatimukset,

soveltamisohjeet, edellyttävät tekniset ominaisuudet ja menettelyt muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, jonka perusteella rakenteen tai laitteen voidaan arvioida toimivan luotettavasti osana ydinlaitosta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä yleisiin vaatimusmäärittelyihin sisällytettävistä asiakokonaisuuksista ja yleisten vaatimusmäärittelyjen arvioinnin perusteista.

102 §

Ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita koskevat yksityiskohtaiset tekniset suunnitelmat

Turvallisuuteen vaikuttavasta ydinlaitoksen rakenteesta, laitteesta ja automaatiojärjestelmän järjestelmälustasta on laadittava yksityiskohtainen tekninen suunnitelma, jossa noudatetaan hyväksyttyä ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelua ja siihen hyväksyttyjä muutoksia ja tarkennuksia sekä asianomaista rakennetta tai laitetta koskevia hyväksyttyjä yleisiä vaatimusmäärittelyjä. Suunnitelmassa on kuvattava rakenne, laite tai järjestelmälusta, sen käyttöpaikkaan ydinlaitoksessa perustuvat suunnitteluperusteet ja ominaisuudet sekä suunnitelman noudattamisen varmistamiseksi sovellettavat menettelyt. Suunnitelmassa on myös selvitettävä, miten rakenne toimii ydinlaitoksen osana tai laite ydinlaitoksen järjestelmän osana siten, että ydinlaitoksen turvallisuus ei vaarannu.

Yksityiskohtaista teknistä suunnitelmaa ei vaadita sellaisille turvallisuuteen vaikuttaville ydinlaitoksen rakenteille tai laitteille, joiden osalta yleiset vaatimusmäärittelyt sisältävät 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja Säteilyturvakeskus on hyväksynyt poikkeamisen yksityiskohtaista teknistä suunnitelmaa koskevasta vaatimuksesta osana yleisten vaatimusmäärittelyjen hyväksymistä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä yksityiskohtaisiin teknisiin suunnitelmiin sisällytettävistä asiakokonaisuuksista.

103 §

Tarkastustoiminnan toimivallan jako

Säteilyturvakeskus:

- 1) tarkastaa yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman, jos kyse on:
 - a) ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävästä rakenteesta;
 - b) ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävästä ydinteknisestä mekaanisesta laitteesta tai sähkö- ja automaatiolaitteesta;
 - c) turvallisuuteen vaikuttavasta ydinlaitoksen automaatiojärjestelmän järjestelmälustasta;
- 2) tekee vaatimustenmukaisuuden arvioinnit, jos kyse on:
 - a) ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävästä ydinteknisestä rakenteesta tai mekaanisesta laitteesta;
 - b) ydinlaitoksen turvallisuustoimintojen toteuttamisen kannalta merkittävän ydinteknisten rakenteen tai mekaanisen laitteen varaosasta;
- 3) tekee käyttöönottotarkastukset ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävälle rakenteille ja ydinteknisille mekaanisille laitteille.

Säteilyturvakeskuksen hyväksymä tarkastuslaitos tekee muut kuin 1 momentissa tarkoitetut yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastukset, vaatimustenmukaisuuden arvioinnit ja käyttöönottotarkastukset, jos niitä edellytetään tehtäväksi turvallisuuteen vaikuttaville ydinlaitoksen rakenteille tai laitteille.

Säteilyturvakeskus vahvistaa ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden yksityiskohtaisen tarkastustoiminnan toimivallan jaon ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelusta tai sen muuttamisesta toimitettujen tietojen perusteella. Säteilyturvakeskus voi vahvistamista

koskevassa päätöksessä hyväksyä, että tarkastuslaitos tekee 1 momentin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetun yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamisen, 2 kohdassa tarkoitetut vaatimustenmukaisuuden arvioinnit tai 3 kohdassa tarkoitetut käyttöönotto tarkastukset siltä osin kuin tälle ei ole ydinlaitoksen turvallisuuteen liittyvän kokonaisarvioinnin perusteella estettä. Säteilyturvakeskus voi vahvistamista koskevassa päätöksessä myös hyväksyä, että Säteilyturvakeskuksen hyväksymä 436 §:ssä tarkoitettu omatarkastuslaitos saa tehdä 2 momentissa tarkoitettujen ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastukset ja niihin liittyvät vaatimustenmukaisuuden arvioinnit, jos rakenteen tai laitteen merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta ei edellytä riippumatonta tarkastusta. Säteilyturvakeskus voi luvanhaltijaa kuultuaan muuttaa vahvistettua tarkastustoiminnan toimivallan jakoa, jos se on perusteltua laitteen tai rakenteen turvallisuusmerkityksestä saadun uuden tiedon perusteella.

Säteilyturvakeskus voi hakemuksesta poiketa vahvistetusta tarkastustoiminnan toimivallan jaosta ja:

- 1) tarkastaa 2 momentissa tarkoitetun yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman, jos se liittyy kiinteästi sellaiseen yksityiskohtaiseen tekniseen suunnitelmaan, jonka tarkastaminen on Säteilyturvakeskuksen tehtävä;
- 2) tarkastaa 2 momentissa tarkoitetun yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tai tehdä 2 momentissa tarkoitetun vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tilanteessa, jossa vaadittua tarkastuslaitosta ei ole käytettävissä;
- 3) tehdä käyttöönotto tarkastuksen 2 momentissa tarkoitettulle rakenteelle tai laitteelle, jos se on käyttöönoton tavoitteen ja tehokkaan toteuttamisen kannalta perusteltua.

104 §

Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastaminen

Yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksessa selvitetään, täyttyvätkö 102 §:ssä säädetyt vaatimukset ja onko suunnitelma muutoinkin tehty ydinlaitoksen turvallisuutta koskevan tavoitteen kannalta asianmukaisesti sekä ottaen huomioon, mitä Säteilyturvakeskus on hyväksynyt sovellettavassa yleisessä vaatimusmäärittelyssä ja ydinlaitoksen järjestelmien osalta kokonais- ja järjestelmäsuunnittelussa ja siihen tehdyissä muutoksista. Ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen yksityiskohtainen tekninen suunnitelma tarkastetaan osana vaatimustenmukaisuuden arviointia. Kun Säteilyturvakeskus tarkastaa yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman, tarkastuksen perusteella tehdään päätös, jossa otetaan kantaa tarkastuksessa selvitettyihin asioihin ja suunnitelmaan vaadittaviin muutoksiin.

Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävän ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen valmistuksen saa aloittaa vasta, kun Säteilyturvakeskus on sitä koskevan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastuksessa todennut sen täyttävän säädetyt vaatimukset, jollei Säteilyturvakeskus ole perustellusta syystä yleisessä vaatimusmäärittelyssä hyväksynyt poikkeusta tästä vaatimuksesta. Tämä ei kuitenkaan rajoita sellaisten valmistukseen liittyvien toimenpiteiden suorittamista, joilla ei ole merkittävää vaikutusta valmiin rakenteen tai laitteen turvallisuuteen.

Jos tarkastetusta yksityiskohtaisesta teknisestä suunnitelmasta poiketaan siten, että tällä on vaikutusta ydinlaitoksen turvallisuuteen, suunnitelma on tältä osin tarkastettava uudestaan sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Muut poikkeamat on toimitettava tiedoksi 103 §:n mukaan toimivaltaiselle taholle.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 3 momentissa tarkoitetun poikkeuksen turvallisuusvaikutuksen arvioinnista ja poikkeusta koskeviin ilmoituksiin liittyvistä menettelyistä.

105 §

*Ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnin
perusteet*

Luvanhaltijan on toimitettava 103 §:ssä säädetyn toimivallan jaon mukaisesti Säteilyturvakeskukselle tai tarkastuslaitokselle vaatimustenmukaisuuden arviointia varten tarvittavat tiedot, suunnitelmat ja niiden perusteet sekä järjestettävä Säteilyturvakeskukselle tai tarkastuslaitokselle riittävät edellytykset valvoa valmistusta ja saada valmistajalta tietoja.

Sellaisen ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen, jonka vaatimustenmukaisuus on arvioitu tämän lain mukaisesti, saa asentaa ainoastaan sellaiseen ydinlaitokseen ja käyttää sellaisessa ydinlaitoksessa, johon se yleisten vaatimusmäärittelyjen ja yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman mukaan soveltuu.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta ja sitä varten tarvittavista tiedoista.

106 §

*Ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden
arviointimenettelyt*

Ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa tarkastetaan yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman lisäksi, että:

- 1) rakenteen tai laitteen valmistajalla on asianmukainen johtamisjärjestelmä ja muut edellytykset suunnitella ja valmistaa rakenne tai laite vaatimusten mukaisesti;
- 2) rakenne tai laite sekä sen valmistus on suunniteltu siten, että säädetyt vaatimukset täytetään, ja luvanhaltija on varmistanut tämän;
- 3) rakenne tai laite rakennetaan tai valmistetaan sitä koskevien vaatimusten mukaisesti;
- 4) rakenne tai laite on vaatimusten mukainen ottaen huomioon sen käyttöpaikka ydinlaitoksessa.

Jos kyse on sellaisesta 103 §:ssä tarkoitetusta yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamisesta ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, jonka tekee Säteilyturvakeskuksen hyväksymä tarkastuslaitos, arviointi saadaan tehdä 1 momentissa säädetystä poiketen myös siten, että yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamisen lisäksi:

- 1) rakenteelle tai laitteelle tehdään tyyppitarkastus ja sen tyyppimukaisuus varmistetaan ottaen huomioon rakenteen tai laitteen merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tarkastamalla ja valvomalla tuotannon laatujärjestelmää tai kohdistamalla tarkastuksia rakenteeseen tai laitteeseen; tai
- 2) valmistajan laatujärjestelmän asianmukaisuus tarkastetaan ja sen noudattamista valvotaan sekä valmistaja vakuuttaa ja varmistaa noudattavansa hyväksyttyä laatujärjestelmää.

Jos rakenteen tai laitteen vaatimustenmukaisuus on arvioitu 1 momentin mukaisesti ja sama valmistaja valmistaa muun ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua arviointia ei ole tarpeen tehdä uudestaan, ellei siihen ole ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta erityistä syytä. Edellytyksenä on lisäksi, että luvanhaltija vuosittain arvioi, että valmistajan ja valmistajan käyttämien testauslaitosten laatujärjestelmät ja johtamisjärjestelmät täyttävät mainitussa kohdassa säädetyn vaatimuksen sekä laatii arviointien tuloksista yhteenvedon.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinteknisten rakenteiden ja mekaanisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua johtamisjärjestelmästä.

107 §

Ydinteknisiin rakenteisiin ja mekaanisiin laitteisiin liittyvät luvanhaltijan täydentävät velvoitteet

Luvanhaltijan on varmistettava ennen ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen käyttöönottoa, että:

- 1) rakenne tai laite täyttää säädetyt vaatimukset;
- 2) rakenteen tai laitteen vaatimustenmukaisuus on arvioitu noudattaen siihen sovellettavaa vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyä;
- 3) rakenteen tai laitteen vaatimustenmukaisuus ei ole vaarantunut varastoinnin eikä kuljetuksen aikana;
- 4) rakenteen tai laitteen valmistaja on laatinut tekniset asiakirjat, ja ne ovat Säteilyturvakeskuksen tai tarkastuslaitoksen saatavilla;
- 5) rakenteeseen tai laitteeseen on kiinnitetty laitteen tunnistetiedot ja valmistajan tiedot;
- 6) rakenteeseen tai laitteeseen on liitetty turvallisen käytön kannalta tarpeelliset ohjeet ja turvallisuustiedot.

108 §

Pitkän valmistusajan vaativat ydintekniset rakenteet ja mekaaniset laitteet

Edellä 104 §:ssä säädetyistä poiketen Säteilyturvakeskus voi tarkastaa sellaisen ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävän ydinteknisen rakenteen tai mekaanisen laitteen yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman, joka vaatii pitkän valmistusajan, jos:

- 1) ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä on haettu tai luvanhaltija on aiemmin saanut hyväksymisen vastaavaa ydinlaitosta koskevalle kokonais- ja järjestelmäsuunnittelulle;
- 2) kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun hyväksymistä koskevassa hakemuksessa ja sen perusteella tehdyssä arvioinnissa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka estävät yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman tarkastamisen; ja
- 3) kyseistä rakennetta tai laitetta koskeva yleinen vaatimusmäärittely on hyväksytty tai sitä koskevassa yksityiskohtaisessa teknisessä suunnitelmassa on esitetty yleisessä vaatimusmäärittelyssä edellytetyt seikat riittävässä laajuudessa.

Luvanhaltijan on vuosittain arvioitava 1 momentissa tarkoitetun rakenteen tai laitteen valmistajan laatujärjestelmä ja valmistajan käyttämien testauslaitosten pätevyyden osoittaminen sekä laadittava arviointien tuloksista yhteenveto.

109 §

Automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuuden arviointi

Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävän automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuuden on oltava päteväksi todetun sertifiointilaitoksen arvioima.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa arvioinnissa tarkastetaan, että valmistajalla on asianmukainen johtamisjärjestelmä ja muut edellytykset suunnitella ja valmistaa järjestelmäalusta vaatimusten mukaisesti, sekä tyyppihyväksytään järjestelmäalustaan sisältyvät osat ja varmistetaan niiden olevan hyväksytyn tyypin mukaisia.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelystä.

110 §

Turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden käyttöönottotarkastus

Turvallisuuteen vaikuttavan ydinlaitoksen rakenteen, laitteen ja automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan saa ottaa käyttöön, kun sille on tehty käyttöönottotarkastus. Käyttöönottotarkastuksessa varmistetaan, että rakenne, laite tai järjestelmäalusta on asennettu käyttöpaikkaan siten, että se ei vaaranna ydinlaitoksen turvallisuutta. Käyttöönottotarkastuksessa varmistetaan myös, että yksityiskohtaista teknistä suunnitelmaa ja muutoinkin rakennetta, laitetta tai järjestelmäalustaa koskevia tämän lain vaatimuksia on noudatettu.

Ydinlaitoksen painelaitteiden käyttöönottotarkastukseen sovelletaan lisäksi, mitä siitä säädetään painelaitelaissa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä käyttöönottotarkastuksen sisällöstä.

111 §

Ydinlaitoksen rakentaminen

Ydinlaitoksen sijaintipaikalla ei saa tehdä ydinlaitoksen rakenteisiin liittyviä töitä ennen kuin ydinlaitoksen rakentamislupa on lainvoimainen, ellei 467 §:n nojalla ole muuta määrätty.

Ydinlaitoksen rakentamisessa on noudatettava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä suunnitelmia.

112 §

Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden korjaukset ja muutokset

Mitä tässä luvussa säädetään ydinlaitoksen rakenteita ja laitteita sekä automaatiojärjestelmän järjestelmäalustaa koskevista vaatimuksista, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, yleisistä vaatimusmäärittelyistä, yksityiskohtaisesta teknisestä suunnitelmasta ja käyttöönottotarkastuksesta, sovelletaan myös, kun rakennetta, laitetta tai järjestelmäalustaa korjataan tai muutetaan siten, että sillä voi olla merkitystä ydinlaitoksen turvallisuuteen.

12 luku

Ydinpolttoaine ja säätöelementit

113 §

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelu

Ydinpolttoaine sekä ketjureaktion hallintaan tarkoitetut kiinteässä olomuodossa olevat osat (*säätöelementit*) on suunniteltava siten, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ydinvoimalaitoksen reaktorissa, johon ne on tarkoitettu käytettäväksi. Lisäksi ydinpolttoaine ja säätöelementit on suunniteltava siten, että niiden kuljetus, käsittely, varastointi sekä jälleenkäsittely tai loppusijoittaminen voidaan toteuttaa turvallisesti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnitteluvaatimuksista.

114 §

Ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä koskevien suunnitelmien hyväksyminen

Ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä ja niiden valmistusta koskevien suunnitelmien sekä niihin tehtävien merkittävien muutosten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymiä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) 113 §:ssä säädetty vaatimukset täyttyvät;
- 2) Säteilyturvakeskukselle on järjestetty mahdollisuus tarvittavalla tavalla valvoa valmistusta;
- 3) hyväksymiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Muut kuin merkittävät muutokset ydinpolttoaineeseen ja säätöelementteihin ja niiden valmistusta koskeviin suunnitelmiin on toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi viipymättä suunnitelman muuttamisen jälkeen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinpolttoainetta ja säätöelementtejä koskevien suunnitelmien sisällöstä.

115 §

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien valmistus

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien valmistuksen saa aloittaa, kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt 114 §:ssä tarkoitetut suunnitelmat. Ennen suunnitelmien hyväksymistä valmistuksessa saa kuitenkin ryhtyä sellaisiin toimiin, joilla ei ole merkittävää vaikutusta ydinpolttoaineen tai säätöelementtien turvallisuuteen. Säteilyturvakeskus voi hyväksyä ydinpolttoaineen koe-erän valmistuksen aloittamisen ennen suunnitelmien hyväksymistä, jos se on perusteltua ydinpolttoaineen soveltuvuuden arvioimiseksi ja mainitun pykälän 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

Luvanhaltijan on varmistettava, että valmistuksessa noudatetaan 114 §:ssä tarkoitettuja hyväksytyjä suunnitelmia ja niitä koskevien Säteilyturvakeskuksen päätösten määräyksiä. Luvanhaltijan on ilmoitettava viipymättä Säteilyturvakeskukselle valmistukseen liittyvistä muista kuin vähäisistä poikkeamista. Lisäksi luvanhaltijan on huolehdittava ydinpolttoaine-erän yksilöimisestä siten, että se on tunnistettavissa ydinmateriaalivalvontaa, laadunvalvontaa ja muuta valvontaa varten. Polttoaineen ja säätöelementtien vaatimustenmukaisuuden arviointiin sovelletaan, mitä 105 §:n 1 momentissa ja 106 §:n 1 momentissa säädetään sekä 105 §:n 3 momentin ja 106 §:n 4 momentin nojalla määrätään ydinteknisen rakenteen ja mekaanisen laitteen vaatimustenmukaisuuden arvioinnista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä toimenpiteistä, jotka ovat sallittuja ennen suunnitelmien hyväksymistä sekä ydinpolttoaineen ja säätöelementtien valmistuksen valvonnasta.

116 §

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien hyväksyminen käyttöön

Ydinpolttoaine-erää ja säätöelementtejä saa käyttää ydinvoimalaitoksessa, kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt ne käyttöön. Hyväksymisen edellytyksenä on, että ydinpolttoaine-erä tai säätöelementit ovat hyväksytyjen suunnitelmien mukaisia tai suunnitelmista poikkeaminen ei vaaranna ydinvoimalaitoksen turvallisuutta ja että valmistuksessa on noudatettu 115 §:ää.

Jos kyse ei ole tiettyä ydinvoimalaitosta ja tiettyä käyttöjaksoa varten tarkoitetusta ydinpolttoaineesta tai tarkoitetuista säätöelementeistä taikka niiden turvallisuudesta ja laadusta on muuten kuin 115 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla mahdollista varmistua, Säteilyturvakeskus voi hyväksyä aiemmin valmistetun ydinpolttoaineen tai valmistettujen säätöelementtien käyttöön ottamisen ydinlaitoksessa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinpolttoaineen ja säätöelementtien hyväksymisestä käyttöön.

117 §

Ydinpolttoaineen käyttö ydinvoimalaitoksen reaktorissa

Ydinpolttoainetta on käytettävä ydinvoimalaitoksen reaktorissa siten, että ydinvoimalaitoksen turvallisuus ei vaarannu.

Ydinpolttoaineen käyttö ydinvoimalaitoksen reaktorissa edellyttää Säteilyturvakeskuksen hyväksymää suunnitelmaa jokaista reaktorin käyttöjaksoa varten. Hyväksymisen edellytyksenä on, että 1 momentissa säädetty edellytys täyttyy.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetusta suunnitelmasta.

118 §

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytönvalvonta ja kunnonvalvonta

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytön ja varastoinnin turvallisuus on varmistettava. Turvallisuuden varmistamiseksi luvanhaltijalla on oltava kirjalliset menettelyt ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytön ja kunnon valvomiseksi.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytön ja kunnon valvonnan menettelyjen sisällöstä.

119 §

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien korjaaminen

Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien purkaminen tarkastuksia varten sekä korjaaminen on toteutettava hallitusti ja niiden on tarkastusten tai korjausten jälkeen täytettävä 113 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset. Ydinpolttoaineen ja säätöelementtien korjaamista varten on oltava korjaussuunnitelma, joka on etukäteen toimitettava Säteilyturvakeskukselle.

Jos ydinpolttoaineen tai säätöelementin korjaamisessa on tarkoitus käyttää muita kuin valmistusta koskevan hyväksytyn suunnitelman mukaisia osia, niiden valmistusta varten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä suunnitelma. Hyväksymiseen sovelletaan, mitä 114 §:ssä säädetään siinä tarkoitettujen suunnitelmien hyväksymisestä.

Korjattua ydinpolttoainetta ja säätöelementtiä saa käyttää ydinvoimalaitoksessa sen jälkeen kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt sen käyttöön. Hyväksymiseen sovelletaan 116 §:n 1 momenttia. Lisäksi luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että korjatulle ydinpolttoaineelle tai säätöelementille tehdään tarvittavat tarkastukset ja testaukset, joilla osoitetaan soveltuvuus suunniteltuun käyttöön.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinpolttoaineen ja säätöelementtien korjaamisesta ja sitä koskevista suunnitelmista.

13 luku

Ydinlaitoksen organisaatio ja johtaminen

120 §

Ydinlaitoksen turvallisuuden edistäminen toiminnassa

Luvanhaltijan on edistettävä luvan mukaisessa toiminnassa sellaisia arvoja, asenteita ja toimintatapoja, jotka tukevat ydinlaitoksen turvallisuutta ja sen parantamista. Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavat havainnot ja tapahtumat tunnistetaan ja selvitetään ja että myös muiden ydinlaitosten havaintoja ja tapahtumia arvioidaan. Luvanhaltijan on toteutettava näiden perusteella tunnistetut tarpeelliset toimenpiteet.

Luvanhaltijan on arvioitava 1 momentissa tarkoitettuja arvoja, asenteita ja toimintatapoja säännöllisesti sekä lisäksi, jos niissä on aihetta olettaa olevan turvallisuutta heikentäviä piirteitä taikka ydinlaitoksen toiminnassa tai toimintaympäristössä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavaa tietoa vaihdetaan muiden sellaisten organisaatioiden kanssa, joiden toiminnalla voi olla vaikutusta ydinlaitoksen turvallisuuteen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen turvallisuutta edistävästä arvoista, asenteista ja toimintatavoista sekä niiden arvioimisesta, turvallisuutta kehittävästä toimista ja 3 momentissa tarkoitettua tiedonvaihdosta.

121 §

Johtamisjärjestelmä

Luvanhaltija vastaa siitä, että luvan mukaista toimintaa varten määritellään menettelyt, toimivaltuudet, vastuut ja velvollisuudet sekä näihin liittyvä ohjeistus sen mukaan kuin on tarpeen toiminnan harjoittamiseen tämän lain mukaisesti. Menettelyiden, toimivaltuuksien, vastuiden ja velvollisuuksien on oltava ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta oikeasuhtaisia, ja niissä on otettava huomioon inhimilliset ja organisatoriset tekijät. Luvanhaltijan muut tavoitteet eivät saa vaarantaa ydinlaitoksen turvallisuutta. Luvanhaltijan on myös huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen ja sen muutosten suunnittelussa noudatetaan turvallisuuden saavuttamiseksi riittäviä menettelyjä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden toteutumista varten luvanhaltijalla on oltava johtamisjärjestelmä, joka on pidettävä ajan tasalla ja jonka vaatimustenmukaisuutta on säännöllisesti arvioitava.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa säädetyistä menettelyistä ja vaatimuksista sekä 2 momentin mukaisen johtamisjärjestelmän sisällöstä ja ajan tasalla pitämisestä.

122 §

Ydinlaitoksen henkilöstö

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi on riittävästi henkilöstöä, jolla on tarpeellinen koulutus, kokemus ja soveltuvuus sekä tosiasiallinen mahdollisuus tehtäviensä hoitamiseen. Luvanhaltijan on järjestelmällisesti seurattava ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavan henkilöstön riittävyttä ja soveltuvuutta sekä varmistettava, että henkilöstön osaamista pidetään yllä ja kehitetään sen mukaan kuin ydinlaitoksen turvallisuus edellyttää.

Luvanhaltijan on määriteltävä henkilöstö, jonka on oltava ydinlaitoksella paikalla tai käytettävissä sen turvallisuuden varmistamiseksi. Luvanhaltijan on myös nimettävä ne henkilöt, jotka johtavat ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisiä toimintoja.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi tarvittavasta henkilöstöstä sekä sille asetetuista vaatimuksista ja sen osaamisen kehittämisestä.

123 §

Ylin johto

Luvanhaltijan hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä on oltava ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tarpeellinen asiantuntemus sekä muuta tehtävän hoitamisen vaatimaa osaamista ja kokemusta. Lisäksi hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten on oltava hyvämaineisia.

Luvanhaltijan ylimmällä johtajalla on oltava tehtävän hoitamisen kannalta riittävä ydinlaitoksen turvallisuutta ja sen sääntelyä koskeva asiantuntemus ja kokemus sekä soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Lisäksi hänen on oltava hyvämaineinen ja myös muutoin tehtävään soveltuva.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentin mukaan vaadittavasta asiantuntemuksesta ja kelpoisuudesta.

124 §

Hankintojen ja toimitusketjun hallinta

Luvanhaltija saa käyttää ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavassa toiminnassa ainoastaan sellaisia toimittajia ja alihankkijoita, jotka kykenevät toimittamaan ydinlaitoksen turvallisuuden edellyttämät, vaatimustenmukaiset tuotteet tai palvelut. Hankinnat on suunniteltava ja toteutettava turvallisuudelle asetettujen vaatimusten kannalta yhteensopivalla tavalla. Hankintojen ja toimitusketjun hallintaan on oltava asianmukaiset menettelyt.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä hankinnan ja toimitusketjun hallinnassa tarvittavista menettelyistä.

125 §

Sisäinen valvonta

Luvanhaltijan on huolehdittava ydinlaitoksen toiminnan, toimintojen ja teknisten ratkaisujen sisäisestä valvonnasta siten, että se on ydinlaitoksen turvallisuuden ja tämän lain säännösten noudattamisen varmistamisen kannalta riittävää.

Luvanhaltijan on ryhdyttävä toimiin sisäisessä valvonnassa havaittujen puutteiden korjaamiseksi ja niiden uusiutumisen estämiseksi sekä arvioitava tehtyjen toimien riittävyttä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä sisäisen valvonnan järjestämisestä.

126 §

Riippumaton ydinlaitoksen turvallisuusvalvonta

Luvanhaltijan on järjestettävä riippumaton ydinlaitoksen turvallisuusvalvonta, jonka tehtävänä on arvioida sisäisen valvonnan riittävyttä ja tehokkuutta sekä organisaation kykyä huolehtia muiden tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisesta.

Riippumattoman turvallisuusvalvonnan tuloksista ja toimenpidesuosituksista on säännöllisesti raportoitava organisaation ylimmälle johdolle, jonka on päätettävä, mihin toimiin tulosten ja suositusten perusteella ryhdytään.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä riippumattoman turvallisuusvalvonnan järjestämisestä.

127 §

Ydinlaitoksen muutosten hallinta

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen tekniset, organisatoriset ja toiminnalliset muutokset toteutetaan järjestelmällisesti ja hallitusti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen muutosten hallinnasta.

128 §

Ydinlaitoksen turvallisuusriskien ja -poikkeamien hallinta

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuteen liittyviä riskejä tunnistetaan ja hallitaan järjestelmällisesti.

Luvanhaltijan on myös huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuteen liittyviä poikkeamia hallitaan järjestelmällisesti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen turvallisuuteen liittyvien riskien ja poikkeamien hallintaan liittyvistä menettelyistä.

129 §

Tietoaaineiston hallinta

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta olennaista tietoaaineistoa ylläpidetään ja hallitaan järjestelmällisesti ydinlaitoksen elinkaaren aikana.

Luvanhaltijan on varmistettava, että se saa käyttöönsä tuotteiden ja palveluiden toimittajilta ja näiden alihankkijoilta riittävät tiedot siten, että ydinlaitoksen turvallisuudesta on mahdollista huolehtia sen elinkaaren aikana.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tietoaaineiston hallintaan liittyvistä menettelyistä.

14 luku

Ydinlaitoksen käyttö

130 §

Ydinlaitoksen käytön turvallisuus

Ydinlaitosta on käytettävä turvallisesti.

Ydinlaitoksen häiriö-, uhka- ja onnettomuustilanteissa on välittömästi ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen turvallisesta käytöstä sekä turvallisuuden kannalta tarpeellisista toimenpiteistä häiriö-, uhka- ja onnettomuustilanteissa.

131 §

Ydinvoimalaitoksen ohjaaja

Ydinvoimalaitoksessa on oltava laitoksen turvallisen käytön kannalta riittävä määrä laitoksen prosessin hallinnasta vastaavia ohjaajia, jotka Säteilyturvakeskus on hyväksynyt asianomaiseen tehtävään kyseisessä laitoksessa. Tällaisessa tehtävässä saa toimia vain sellainen henkilö, jolla on voimassa oleva hyväksyminen kyseistä tehtävää varten. Hyväksymisen edellytyksenä on:

1) tehtävän kannalta tarpeellinen yleinen tekninen koulutus ja kokemus sekä soveltuvuus tehtävän hoitamiseen;

2) kyseiseen tehtävään perehdyttävä erityinen koulutus; ja

3) osoitus tehtävän edellyttämästä osaamisesta.

Hyväksytyn ydinvoimalaitoksen ohjaajan on työskenneltävä säännöllisesti siinä tehtävässä, jota hyväksyminen koskee, sekä suoritettava hyväksytysti osaamisen ylläpidon edellyttämät kertauskoulutukset.

Luvanhaltijan on järjestettävä 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu koulutus sekä huolehdittava 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua osaamisen osoittamisesta ja varmistettava 1 kohdassa tarkoitettu soveltuvuus terveydentilan osalta työterveyshuollossa toteutettavilla terveystarkastuksilla vuosittain ja muutoin tarpeen mukaan.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinvoimalaitoksen ohjaajan tehtävässä edellytettävän koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä, osaamisen osoittamista koskevista toimenpiteistä ja järjestelyistä sekä ydinvoimalaitoksen ohjaajan tehtävän hoitamisesta ja sen edellyttämän pätevyyden ylläpidosta.

132 §

Ydinlaitoksen tilan valvonta ja ohjaus

Ydinlaitoksen tilaa on valvottava ja ohjattava järjestelmällisesti ja luotettavasti ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden käyttökuntoisuutta on valvottava järjestelmällisesti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinlaitoksen tilan valvonnan ja ohjauksen järjestämisestä sekä 2 momentissa tarkoitettua käyttökuntoisuuden valvonnan järjestämisestä.

133 §

Ydinlaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot

Ydinlaitosta varten on oltava turvallisuustekniset käyttöehdot, joissa määritellään ydinlaitoksen suunnitteluperusteiden ja turvallisuusanalyysien oletusten mukaisen käytön varmistamiseksi tarvittavat tekniset ja hallinnolliset vaatimukset. Turvallisuustekniset käyttöehdot on pidettävä ajan tasalla.

Turvallisuusteknisten käyttöehtojen soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin Säteilyturvakeskus on hyväksynyt käyttöehdot. Hyväksymisen edellytyksenä on, että käyttöehdot täyttävät niissä määritellyn toiminnan osalta 1 momentissa asetetun tavoitteen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvallisuusteknisiin käyttöehtoihin sisällytettävistä seikoista sekä niiden ajan tasalla pitämisen menettelyistä ja asianmukaisuuden varmistamisesta.

134 §

Turvallisuusteknisten käyttöehtojen noudattaminen ydinlaitoksessa

Ydinlaitosta on käytettävä turvallisuusteknisten käyttöehtojen mukaisesti.

Turvallisuusteknisistä käyttöehdoista saa poiketa ainoastaan, jos Säteilyturvakeskus on sen hyväksynyt etukäteen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että poikkeaminen on perusteltua ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta ja kokonaisarvioinnin perusteella ydinlaitoksen turvallisuustason ei arvioida mainittavasti heikkenevän. Jos käyttöehdoista poiketaan erehdyksen tai muun vastaavan syyn takia ilman etukäteen tehtyä hyväksymistä, poikkeaman merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta on arvioitava ja poikkeamasta on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluateisia määräyksiä ydinlaitoksen käyttämisestä turvallisuusteknisten käyttöehtojen mukaisesti ja niistä poikkeamiseen liittyvistä menettelyistä.

135 §

Ydinlaitoksen käyttöohjeet

Ydinlaitosta varten on oltava käyttöohjeet, joissa määritellään ydinlaitoksen turvallisen käytön edellyttämä laitoksen tilan valvonta ja ohjaaminen. Käyttöohjeissa on myös määriteltävä toimintatavat häiriö- ja onnettomuustilanteiden luotettavaan tunnistamiseen ja hallintaan.

Käyttöohjeet on laadittava ja niitä on pidettävä yllä järjestelmällisesti ja käyttäen luotettavia menetelmiä. Käyttöohjeiden soveltuvuus käyttötarkoitukseensa on varmistettava.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluateisia määräyksiä ydinlaitoksen käyttöohjeisiin sisällytettävistä kokonaisuuksista, käyttöohjeiden järjestelmällisestä laatisemisesta ja ylläpitämisestä sekä laatisemiseen ja ylläpitämiseen liittyvistä menetelmistä ja soveltuvuuden varmistamisesta.

136 §

Ydinlaitoksen pysäyttäminen ja uudelleen käynnistäminen

Ydinvoimalaitoksen pysäyttäminen ja uudelleen käynnistäminen on toteutettava turvallisesti. Ydinvoimalaitoksen pysäyttämisen ja uudelleen käynnistämisen välinen ajanjakso on suunniteltava. Suunnitelmaan on sisällytettävä arvio kyseisenä ajanjaksona toteutettavien toimenpiteiden vaikutuksista laitoksen turvallisuuteen.

Suunnitelma ja siihen sisältyvä turvallisuusarvio on toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi ennen kuin ydinvoimalaitos pysäytetään laajojen huolto- ja korjaustoimenpiteiden takia, ydinpolttoaineen vaihtamiseksi tai kohdistettaessa laitokseen laajuudeltaan tai merkittävyydeltään näihin rinnastettavia toimenpiteitä. Ydinvoimalaitos saadaan käynnistää tällaisten toimenpiteiden jälkeen uudelleen, kun Säteilyturvakeskus on tarkastuksessa todennut luvanhaltijan varmistaneen turvallisen käynnistämisen.

Muun ydinlaitoksen kuin ydinvoimalaitoksen pitkäaikainen toiminnan keskeyttäminen on suunniteltava, sen vaikutukset ydinlaitoksen turvallisuuteen on arvioitava ja tehtävä tarvittavat toimenpiteet turvallisuuden varmistamiseksi toiminnan keskeyttämisen aikana. Suunnitelmaan on sisällytettävä arvio kyseisenä ajanjaksona toteutettavien huolto- tai korjaustoimenpiteiden taikka muutostöiden vaikutuksesta ydinlaitoksen turvallisuuteen. Suunnitelma on toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi ennen toiminnan keskeyttämistä. Ydinlaitos saadaan käynnistää tällaisten toimenpiteiden jälkeen uudelleen, kun Säteilyturvakeskus on tarkastuksessa todennut luvanhaltijan varmistaneen turvallisen käynnistämisen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluateisia määräyksiä ydinvoimalaitoksen ja muun ydinlaitoksen pysäyttämistä ja uudelleen käynnistämistä koskevien suunnitelmien ja turvallisuusarvioiden sisällöstä ja niiden toimittamisesta Säteilyturvakeskukselle sekä menettelyistä käynnistämisen turvallisuuden varmistamiseksi.

15 luku

Ydinlaitoksen turvallisuuden varmistaminen ja kehittäminen

137 §

Turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttymisen osoittaminen

Ydinlaitoksen ja sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden turvallisuutta sekä niihin liittyvien inhimillisiä tekijöitä koskevien vaatimusten täyttyminen on osoitettava käyttäen sellaisia luotettavia menetelmiä ja menettelyitä, joiden tulokset voidaan todentaa ja jäljittää ydinlaitoksen elinkaaren aikana.

Loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen on arvioitava laitoksen elinkaaren aikana käyttäen luotettavia menetelmiä ja menettelyitä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskevien vaatimusten täyttymisen osoittamisesta ja loppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuutta koskevien vaatimusten täyttymisen arvioinnista sekä kyseisten vaatimusten täyttymisen osoittamiseen ja arviointiin käytettävistä menetelmistä ja menettelyistä.

138 §

Ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallinta

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden toiminnan luotettavuutta ja ikääntymistä hallitaan laitoksen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Ikääntymisen hallinnassa on otettava huomioon ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvonnan ja kunnossapidon järjestäminen, niihin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet sekä järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden merkitys ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta laitoksen käytön aikana.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ikääntymisen hallinnasta.

139 §

Ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvonta

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen rakennusten käyttö- ja huolto-ohjeiden laadinnassa ja kunnossapidossa noudatetaan, mitä rakentamislain 139 §:ssä ja 140 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetään pääsuunnittelijan ja rakennusten omistajan velvollisuuksista. Jos kyseisiä rakennusten omistajan kunnossapitovelvollisuuksia laiminlyödään, sovelletaan rakentamislain 141 §:ää. Muilta osin rakentamislain 12 lukua ei sovelleta ydinlaitoksen rakennuksissa tai rakenteissa.

Luvanhaltijan on seurattava ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden kuntoa ja huolehdittava niiden säännöllisestä tarkastamisesta. Lisäksi sovelletaan, mitä:

- 1) painelaitelaisissa säädetään ydinlaitoksen painelaitteiden määräaikaistarkastuksesta;
- 2) sähköturvallisuuslaissa säädetään sähkölaitteistojen määräaikaistarkastuksesta;
- 3) työturvallisuuslaissa säädetään nosto- ja siirtolaitteiden määräaikaistarkastuksesta;
- 4) eräistä paloturvallisuuslaitteista annetussa laissa säädetään paloturvallisuuslaitteiden määräaikaistarkastuksesta.

Jos rakenteen tai laitteen kunnonvalvonta edellyttää sen turvallisuusmerkityksen takia riippumatonta tarkastusta, Säteilyturvakeskus tekee ydinlaitosten turvallisuuden kannalta merkittävien rakenteiden ja laitteiden tarkastukset ja sen hyväksymä tarkastuslaitos muut

tarkastukset. Tarkastustoimivallan jaon vahvistamiseen sovelletaan 103 §:n 3 momenttia ja tarkastustoimivallan jaosta poikkeamiseen mainitun pykälän 4 momentin 3 kohtaa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettusta kunnonvalvonnasta ja siihen liittyvästä säännöllisestä tarkastamisesta.

140 §

Ikääntymisen hallintaohjelma

Luvanhaltijalla on oltava ikääntymisen hallinnan ja kunnonvalvonnan toimenpiteitä varten Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ikääntymisen hallintaohjelma, joka on pidettävä ajan tasalla. Ikääntymisen hallintaohjelmassa on kuvattava 138 §:ssä tarkoitettun ikääntymisen hallinnan ja 139 §:ssä tarkoitettun kunnonvalvonnan edellyttämät toimenpiteet.

Ikääntymisen hallintaohjelman hyväksymisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden on kuvattu ohjelmassa riittävän laajasti siten, että ikääntymisen hallinnasta ja kunnonvalvonnasta muodostuu ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukainen kokonaisuus.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ikääntymisen hallintaohjelman sisällöstä.

141 §

Ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden määräaikainen ainetta rikkomaton tarkastus

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että sellaisille ydinlaitoksen rakenteille ja mekaanisille laitteille, jotka ovat keskeisiä turvallisuustoimintojen toteuttamisen kannalta tai joilla on keskeinen merkitys radioaktiivisten aineiden päästöjen estämisen kannalta, tehdään määräajoin tarkastus, jossa luotettavasti arvioidaan niiden ominaisuuksien säilyminen ja eheys ilman niiden vahingoittamista tai pysyvää muuttamista (*ainetta rikkomaton tarkastus*). Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ainetta rikkomattomia tarkastuksia varten on suunnitelma, jota pidetään ajan tasalla, ja tarkastusten tulosten kirjaamisesta.

Ainetta rikkomattoman tarkastuksen saa tehdä 1 momentissa tarkoitetuille rakenteille tässä laissa tarkoitettun päteväntilaitoksen soveltuvaksi vahvistama henkilö ja mekaanisille laitteille tämän lain mukaan hyväksytty testauslaitos. Testauslaitoksen on mekaanisen laitteen ainetta rikkomattomassa tarkastuksessa käytettävä tämän lain mukaan hyväksytyn päteväntilaimen soveltuvaksi vahvistaman tarkastusjärjestelmän mukaista menetelmää (*pätevöity määräaikaistarkastus*).

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista ja niitä koskevista suunnitelmista sekä tarkastusjärjestelmien mukaisten menetelmien soveltuvaksi vahvistamisesta.

142 §

Pätevöityjen määräaikaistarkastusten ohjelma

Luvanhaltijalla on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä pätevyiden määräaikaistarkastusten ohjelma, joka on pidettävä ajan tasalla. Ohjelmassa on esitettävä tarkastettavat laitteet ja niiden tarkastuksessa noudatettavat soveltamisohjeet sekä tarkastuksia koskevat periaatteet ja suunnitelmat. Ohjelman hyväksymisen edellytyksenä on, että sen perusteella voidaan arvioida luotettavasti ja riittävän usein ohjelman soveltamisalaan kuuluvien laitteiden eheys. Ohjelman ja sitä täydentävien osien on oltava hyväksytty riittävän ajoissa ennen kuin ohjelman ja sen osien mukaiset tarkastukset aloitetaan.

Luvanhaltijan on lisäksi määriteltävä pätevyiden määräaikaistarkastusten ohjelman mukaisia tarkastuksia varten tarkastettavia kohteita koskevat tiedot ja tarkastustavoitteet, joiden on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymät. Hyväksymisen edellytyksenä on, että tiedot ja tarkastustavoitteet on määritelty kattavasti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä pätevyiden määräaikaistarkastusten ohjelmasta, sen mukaisista tarkastettavia kohteita koskevista tiedoista ja tarkastustavoitteista sekä näitä koskevien tietojen toimittamisesta.

143 §

Pätevöidyssä määräaikaistarkastuksessa havaittu poikkeama

Jos pätevöidyssä määräaikaistarkastuksessa todetaan, että laite ei täytä sille asetettua tarkastustavoitetta, sen käytön jatkamiseen ydinlaitoksessa on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksyminen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että luvanhaltija osoittaa laitteen käytön olevan tässä laissa tarkoitetulla tavalla turvallista laitteen suunnitellun käyttöjakson ajan.

144 §

Turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden laadunvalvonta

Turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden laadunvalvonnalla on varmistettava, että ne ovat hyväksytyn yksityiskohtaisen teknisen suunnitelman mukaisia.

Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittävän rakenteen tai laitteen laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia saa tehdä tämän lain mukaan hyväksytty testauslaitos. Päteväksi todettu testauslaitos saa tehdä sellaisen muun turvallisuuteen vaikuttavan ydinlaitoksen rakenteen ja laitteen laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia, jotka eivät ole ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviä.

Lisäksi rakenteen ja laitteen laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia saa tehdä sen mukaan kuin Säteilyturvakeskus on hyväksynyt tämän osana yleisten vaatimusmäärittelyjen mukaista rakenteen ja laitteen valmistusta.

145 §

Tiettyjen laitteiden tarkastusta koskevat täydentävät säännökset

Turvallisuuteen vaikuttavan, ydinlaitoksen yksittäin valmistettavan mekaanisen laitteen pysyviä liitoksia ja ainetta rikkomatonta tarkastusta tekevien henkilöiden sekä liitosmenetelmien ja muiden rakennemateriaalien ominaisuuksiin vaikuttavien valmistusmenetelmien on oltava tässä laissa tarkoitetun päteväintilaitoksen soveltuvaksi vahvistamia.

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä myös muun toimijan kuin päteväintilaitoksen soveltuvaksi vahvistamien henkilöiden, liitosmenetelmien ja 1 momentissa tarkoitettujen valmistusmenetelmien käyttämisen, jos osoitetaan henkilöiden pätevyiden olevan luotettavalla tavalla varmistettu ja mainittujen menetelmien olevan teknisesti vastaavalla tavalla luotettavasti varmistettu.

146 §

Ydinlaitoksen määräaikainen turvallisuusarviointi

Luvanhaltijan on vähintään kymmenen vuoden välein arvioitava ydinlaitoksen turvallisuus kokonaisuudessaan (*määräaikainen turvallisuusarviointi*). Määräaikaisen turvallisuusarvioinnin toteuttaminen on suunniteltava. Suunnitelmaan on sisällytettävä kuvaus arvioinnin laajuudesta, sisällöstä ja käytettävistä arviointimenetelmistä. Suunnitelma on toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi.

Määräaikaisessa turvallisuusarvioinnissa on arvioitava ydinlaitosta sen suunnittelussa käytettyjen perusteiden mukaan ja näiden perusteiden riittävyyttä ottaen huomioon, mitä ydinlaitoksen turvallisuudesta tässä laissa säädetään. Lisäksi siinä on tunnistettava kehittämistarpeet, jotka liittyvät ydinlaitoksen ja sen toiminnan turvallisuuteen, sekä tällöin otettava huomioon ydinlaitoksen ja sen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallinta, ydinlaitoksen organisaation johtaminen ja toiminta, ydinlaitoksiin liittyvät käyttökokemukset, sovellettavien säännösten ja määräysten mukaan vaatimustasossa tapahtunut kehitys, turvallisuustutkimuksen tulokset sekä tieteessä ja tekniikassa tapahtunut kehitys.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä määräaikaisen turvallisuusarvioinnin suunnittelemisesta, turvallisuusarviointiin sisällytettävistä seikoista ja käytettävistä arviointimenetelmistä.

147 §

Ydinlaitoksen määräaikaisen turvallisuusarvioinnin käsittely

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle määräaikaista turvallisuusarviointia koskeva aineisto, arvioinnin tulokset ja sen perusteella tehty johtopäätökset ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi ja kehittämiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Luvanhaltijan on myös toimitettava Säteilyturvakeskukselle julkinen tiivistelmä mainituista asioista ja julkaistava se.

Säteilyturvakeskus hyväksyy luvanhaltijan esittämät johtopäätökset ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi ja kehittämiseksi tarpeellisista toimenpiteistä, jos turvallisuusarviointi on tehty asianmukaisessa laajuudessa ja johtopäätökset perustuvat riittävän kattavaan ja huolelliseen arviointiin.

Jos kyse on ydinlaitoksesta, jolle valtioneuvosto on myöntänyt luvan, Säteilyturvakeskuksen on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedoksi 2 momentissa tarkoitettu päätös.

Säteilyturvallisuuskeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettun aineiston sisällöstä.

16 luku

Turvajärjestelyt

148 §

Turvajärjestelyjä koskevien säännösten soveltaminen ydinlaitoksiin ja muuhun ydinenergian käyttöön

Mitä tässä luvussa säädetään ydinlaitosten turvajärjestelyistä, sovelletaan:

- 1) ydinvoimalaitokseen;
- 2) ydinpolttoaineen tuotantolaitokseen;
- 3) käytetyn ydinpolttoaineen ja muun korkea-aktiivisen ydinjätteen käsittelyyn, varastointiin ja loppusijoittamiseen tarkoitettuun ydinlaitokseen;
- 4) muuhun kuin 1—3 kohdassa tarkoitettuun ydinlaitokseen, joka sijaitsee samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella kuin mainituissa kohdissa tarkoitettu ydinlaitos.

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun ydinlaitokseen, ydinaineen talteenottolaitokseen ja muuhun sellaiseen ydinenergian käyttöpaikkaan, jossa pidetään hallussa kerralla muuta kuin vähäistä määrää erityistä halkeamiskelpoista ainetta, sovelletaan ydinlaitosten turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Jos liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella on eri luvanhaltijoiden ydinlaitoksia, luvanhaltijoiden on huolehdittava näitä koskevien turvajärjestelyjen yhteen sovittamisesta.

Mitä tässä luvussa säädetään kuljetusten turvajärjestelyistä, sovelletaan, jos muualla kuin liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella kuljetetaan:

- 1) erityistä halkeamiskelpoista ainetta, jollei kerralla kuljetettavan aineen määrä ole vähäinen;
- 2) käytettyä ydinpolttoainetta ja sellaista reaktorin sydämessä säteilytettyä ydinpolttoainetta, joka on suunniteltu palautettavaksi reaktorin sydämeen sieltä poistamisen jälkeen;
- 3) muuta ydinjätettä kuin käytettyä ydinpolttoainetta, jos kerralla kuljetettavan ydinjätteen aktiivisuus on suurempi kuin 1 terabecquerelia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa ja 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista aineista.

149 §

Luvanhaltijan vastuu kuljetuksen turvajärjestelyistä

Luvanhaltija vastaa tässä luvussa säädettyjen kuljetuksen turvajärjestelyjä koskevien velvoitteiden noudattamisesta, jos kuljetus liittyy luvanhaltijan ydinlaitoksen toimintaan ja luvanhaltija huolehtii kuljetuksen järjestämisestä. Muutoin velvoitteiden noudattamisesta vastaa kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija. Tällöin tähän sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään luvanhaltijasta.

Kuljetuksen turvajärjestelyjen toteuttamista koskevat vastuut ja niiden siirtyminen kuljetuksen aikana on määritettävä kuljetuksen osapuolien kesken ennen kuljetukseen ryhtymistä.

150 §

Turvajärjestelyjen perusteet

Ydinlaitoksen ja kuljetuksen turvaamiseksi on oltava turvajärjestelyt, jotka ovat riittävät suhteessa ydinlaitoksen toimintaan ja kuljetuksiin liittyviin riskeihin tai muuhun ydinlaitoksen tai kuljetusten turvallisuutta vaarantavaan toimintaan ja niiden mahdollisiin seurauksiin sekä niitä koskevan tilannekuvan perusteella arvioituihin suojaustarpeisiin. Luvanhaltijan velvollisuutena on ylläpitää tilannekuvaa ja huolehtia turvajärjestelyistä sekä niiden arvioinnista ja kehittämisestä siltä osin kuin ne eivät kuulu viranomaisille.

Suojelupoliisi määrittelee ydinlaitosten toimintaan ja kuljetuksiin kohdistuvan lainvastaisen toiminnan uhkakuvan. Säteilyturvakeskus määrittelee turvajärjestelyjen suunnitteluperusteet uhkakuvan sekä sen ja muun ydinlaitoksen tai kuljetusten turvallisuutta vaarantavan toiminnan mahdollisten seurausten perusteella (*suunnitteluperusteuhka*). Luvanhaltijan turvajärjestelyjen on perustuttava suunnitteluperusteuhkaan. Turvajärjestelyjä tai kuljetusta koskevia suunnitelmia on muutettava, jos suunnitteluperusteuhkassa tai tilannekuvassa tapahtuneet muutokset sitä edellyttävät.

Myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan sovelletaan 1 ja 2 momenttia.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvajärjestelyjen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista sekä suojaustarpeiden arvioinnista.

151 §

Laitosalue ja turvajärjestelyjen vyöhykkeet

Luvanhaltijan on määriteltävä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeinen alue laitosalueeksi. Myös ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan on määriteltävä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella laitoksen turvallisuuden kannalta keskeinen alue laitosalueeksi.

Luvanhaltijan on määriteltävä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella ydinlaitoksen turvajärjestelyihin ja sen tietoverkkoihin liittyvien riskien perusteella vyöhykkeet siten, että turvajärjestelyjä voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti ja oikeasuhtaisesti eri vyöhykkeillä niihin liittyvien suojaustarpeiden mukaisesti. Vyöhykkeet on määritettävä siten, että turvallisuushkien havaitseminen ja vasteen toteuttaminen tapahtuu oikea-aikaisesti. Lisäksi vyöhykkeiden määrittämisessä on otettava huomioon ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta tärkeiden järjestelmien ja niihin kuuluvien rakenteiden ja laitteiden sekä turvallisuuden kannalta tärkeiden ydinlaitoksen rakennusten suojaamisen tarve.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettujen vyöhykkeiden määrittämisestä.

152 §

Laitosalueen valvonta

Luvanhaltijan on huolehdittava laitosalueen ja sen ulkopuolella sijaitsevien ydinlaitoksen ohjaamiseen tai valvontaan käytettävien tilojen ja tietojärjestelmien valvonnasta ja pääsynhallinnasta turvallisuutta vaarantavan toiminnan havaitsemiseksi ja estämiseksi. Valvonta on toteutettava siten, että turvallisuutta vaarantava toiminta voidaan havaita oikea-aikaisesti ja turvallisuuden kannalta riittävän kattavasti ja luotettavasti.

Ydinlaitoksen ja sen laitosalueen ulkopuolella sijaitsevien ydinlaitoksen ohjaamiseen tai valvontaan käytettävien tilojen henkilö- ja tavaraliikennettä on valvottava. Laitosalueelle tuleville henkilöille, kulkuneuvoille, tavaroille ja lähetyksille on tehtävä turvallisuustarkastus. Turvallisuustarkastus voidaan tarvittaessa tehdä myös laitosalueelta poistuttaessa. Turvallisuustarkastusta ei tehdä virkatehtävää suorittavalle poliisin, pelastustoimen, Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien henkilöstölle eikä näiden mukana oleville kulkuneuvoille, varusteille ja muille tavaroille. Turvallisuustarkastus voidaan jättää tekemättä riskiarvion perusteella myös muulle henkeen, terveyteen tai omaisuuteen kohdistuvan vakavan uhkan torjuntaan osallistuville henkilöille sekä näiden mukana oleville kulkuneuvoille, varusteille ja muille tavaroille.

Myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitetun laitoksen laitosalueen valvontaan sovelletaan 1 momenttia ja henkilö- ja tavaraliikenteen valvontaan 2 momenttia. Mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua muuta ydinenergian käyttöpaikkaa ja sinne pääsyä on valvottava.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä laitosalueen ja sen ulkopuolella sijaitsevien ydinlaitoksen ohjaamiseen tai valvontaan käytettävien tilojen valvonnasta, henkilö- ja tavaraliikenteen valvonnan toteuttamisesta sekä laitoksen tiloihin ja tietojärjestelmiin liittyvästä pääsynhallinnasta.

153 §

Turvaohjesääntö

Luvanhaltijalla on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ydinlaitoksen turvajärjestelyjä koskeva turvaohjesääntö, joka on pidettävä ajan tasalla.

Hyväksymisen edellytyksenä on, että ydinlaitosta varten on vahvistettu poliisilain 9 luvun 8 §:n nojalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalue ja turvaohjesäännössä esitetään riittävässä suhteessa suunnitteluperusteuhkaan ja tilannekuvaan tiedot:

- 1) turvajärjestelyistä vastaavan organisaation johtamisesta ja toiminnan järjestämisestä;
- 2) turvahenkilöiden tehtävistä ja vastuista turvajärjestelyistä vastaavassa organisaatiossa sekä turvahenkilöiltä vaadittavasta koulutuksesta ja koulutuksen järjestämisestä;
- 3) turvallisuustarkastuksista ja päihdetestauksesta;
- 4) ydinlaitoksen turvaamisesta;
- 5) turvahenkilöille ja muille turvajärjestelyihin osallistuville annettavasta keskeisimmästä ohjeistuksesta;
- 6) käytettävistä valvontavälineistä, voimankäyttövälineistä ja muusta varustuksesta;
- 7) turvajärjestelyihin liittyvästä harjoitustoiminnasta, voimankäyttövälineiden käyttötaidon varmistamisesta ja osoittamisesta;
- 8) yhteistoiminnasta poliisin ja muiden viranomaisten kanssa;
- 9) muista kuin 1—8 kohdassa tarkoitetuista tarpeellisista seikoista turvajärjestelyiden tavoitteiden turvaamiseksi.

Turvaohjesääntö on sovitettava yhteen pelastuslaissa (379/2011) tarkoitetun ulkoisen pelastussuunnitelman kanssa ilman että ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuus vaarantuu. Turvaohjesääntö on sovitettava yhteen niiden ydinlaitoksen ja kuljetusten turvaamiseen liittyvien poliisin suunnitelmien kanssa, joista luvanhaltija saa poliisilta tiedon.

154 §

Turvasuunnitelma

Ydinlaitosta varten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä turvasuunnitelma, joka on pidettävä ajan tasalla. Hyväksymisen edellytyksenä on, että turvasuunnitelmassa esitetään riittävällä tarkkuudella 150 §:n 1 momentissa tarkoitetut turvajärjestelyjen suunnitteluperusteet ja niihin perustuva turvajärjestelyjen tekninen, rakenteellinen ja organisatorinen toteutus sekä kuvaus turvajärjestelyjä koskevien tämän lain mukaisten vaatimusten täyttämisestä.

Myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan sovelletaan 1 momenttia.

Kuljetusta varten on laadittava turvasuunnitelma, jossa on esitettävä 1 momentissa tarkoitetut asiat kuljetusten osalta. Kuljetuksen turvasuunnitelma käsitellään ja ratkaistaan osana kuljetusta koskevan hakemuksen hyväksymistä 186 §:n mukaisesti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvasuunnitelman sisällöstä.

155 §

Turvajärjestelyjä koskeva varustelu

Luvanhaltijalla on oltava turvajärjestelyjä varten hälytyskeskus sekä turvajärjestelyjen edellyttämät muut tilat, välineet, varusteet ja viestintäjärjestelmät. Näiden toimintakuntoisuudesta on huolehdittava.

Myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan sovelletaan 1 momenttia.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä hälytyskeskuksen toiminnasta sekä turvajärjestelyjen välineistä, varusteista ja viestintäjärjestelmistä ja niiden toimintakuntoisuudesta huolehtimisesta.

156 §

Turvajärjestelyjen vastuuhenkilö

Ydinlaitoksella ja kuljetuksia varten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä turvajärjestelyjen vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on huolehtia ydinlaitoksen ja kuljetusten turvajärjestelyjä koskevien säännösten ja määräysten mukaisen toiminnan toteuttamisesta sekä turvahenkilöiden johtamisesta ja valvonnasta. Luvanhaltijan on varmistettava, että turvajärjestelyjen vastuuhenkilö on tässä tehtävässään sellaisessa asemassa, että hänellä on riittävä toimivalta ja tosiasiallinen mahdollisuus hoitaa tehtävänsä. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilöllä on oltava varahenkilö, johon sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään turvajärjestelyjen vastuuhenkilöstä.

Turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) henkilö on työsuhteessa luvanhaltijaan tai luvanhaltijan määräysvallassa olevaan yhtiöön;
- 2) henkilö on perehtynyt turvajärjestelyihin;
- 3) henkilöllä on tehtävien kannalta tarpeellinen koulutus, kokemus ja lainsäädännön tuntemus sekä tarpeelliset tiedot ydinlaitoksen ja kuljetusten turvallisuudesta;
- 4) henkilö soveltuu tehtävän hoitamiseen.

Säteilyturvakeskus voi erityisillä perusteilla hyväksyä 2 momentin 1 kohdasta poiketen myös sellaisen turvajärjestelyjen vastuuhenkilön, joka on työsuhteessa sellaiseen samalla liikumis- ja oleskelurajoitusalueella olevaan toiseen luvanhaltijaan, jonka kanssa turvajärjestelyt on 148 §:n 3 momentin perusteella sovitettava yhteen.

Myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettussa laitoksessa ja muussa ydinennergian käyttöpaikassa on oltava 2 momentin 1–4 kohdassa säädetty edellytykset täyttävä turvajärjestelyjen vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on huolehtia turvajärjestelyjä koskevien säännösten ja määräysten mukaisen toiminnan järjestämisestä, ja tällä varahenkilö. Lisäksi 148 §:n 2 momentissa tarkoitettua laitosta ja muuta ydinennergian käyttöpaikkaa koskevan luvan haltijaan sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään luvanhaltijan velvollisuudesta varmistaa turvajärjestelyjen vastuuhenkilön ja tämän varahenkilön toimivalta ja mahdollisuus hoitaa tehtävänsä.

157 §

Turvahenkilöiden käyttämistä koskeva vaatimus

Luvanhaltijalla on oltava turvahenkilöitä sen mukaan kuin suunnitteluperusteuhka ja tilannekuva edellyttävät. Turvahenkilön tehtävänä on turvata ydinlaitosta ja kuljetusta niiden turvallisuutta vaarantavalta toiminnalta ja sen mahdollisilta seurauksilta.

Turvahenkilöitä on käytettävä ydinlaitoksen rakentamisen, käytön ja käytöstäpoiston turvaamiseksi siihen asti, kunnes laitosalueella ei enää ole 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ydinaineita tai ydinjätteitä tai tällaiset ydinjätteet on loppusijoitettu laitosalueelle. Kuljetuksissa turvahenkilöitä on käytettävä koko kuljetuksen ajan, kunnes ydinaine tai ydinjäte on luovutettu vastaanottajalle, jollei kuljetuksen hyväksymistä koskevassa päätöksessä toisin määrätä.

Kuljetuksen turvaamiseksi saa käyttää turvahenkilön sijasta yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015), jäljempänä *turvapalvelulaki*, tarkoitettua vartijaa, jos kuljetetaan tuoretta ydinpolttoainetta tai aktiivisuudeltaan enintään vastaavaa erityistä halkeamiskelpoista ainetta.

Turvahenkilöitä saa käyttää ainoastaan 1 ja 2 momentin mukaisesti.

158 §

Turvahenkilöille asetetut vaatimukset

Luvanhaltija saa käyttää ainoastaan sellaista henkilöä turvahenkilönä, jolla on:

- 1) voimassa oleva turvapalvelulain 10 §:ssä tarkoitettu hyväksyminen;
- 2) tarpeellinen koulutus voimakeinojen käyttämisen oikeutuksen perusteisiin, niiden noudattamiseen käytännön tilanteissa ja tarvittavien voimankäyttövälineiden käyttämiseen;
- 3) suoritettuna vuosittaiset fyysisiä voimakeinoja ja voimankäyttövälineitä koskevat harjoittelut ja niitä koskevat tasokokeet;
- 4) tarpeellinen koulutus ja perehtyneisyys turvattavan kohteen erityisolosuhteisiin;
- 5) terveydentilansa puolesta edellytykset toimia tehtävässä, jotka luvanhaltija on varmistanut vuosittain ja muutoin tarpeen mukaan työterveyshuollossa toteutettavilla terveystarkastuksilla; ja

6) palvelussuhde luvanhaltijaan tai yksityisen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijaan.

Luvanhaltijan on välittömästi lopetettava henkilön käyttö turvahenkilönä, jos tämä ei täytä 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

Fyysisten voimakeinojen käyttöön sekä voimankäyttövälineen kantamiseen ja käyttöön vaadittavan täydentävän koulutuksen turvahenkilöille antaa turvapalvelulaissa tarkoitettu voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi hyväksytty koulutuksen antaja. Muiden kuin fyysisten voimakeinojen ja sellaisten voimankäyttövälineiden osalta, joita mainitun lain mukaiset vartijat ovat oikeutettuja käyttämään, koulutuksen antaa poliisi tai kyseisten voimankäyttövälineiden käyttämisen kouluttamiseen oikeutettu kouluttaja.

159 §

Turvahenkilön asu

Turvahenkilö tulee asunsa perusteella tunnistaa turvahenkilöksi. Asun ja siinä käytettävien merkkien on selvästi erotuttava poliisin, Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien, Tullin, Rikosseuraamuslaitoksen ja pelastustoimen käytössä olevista virkapuvuista ja sotilaspuvuista sekä niissä käytettävistä virallisista merkeistä ja teksteistä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvahenkilön asusta ja siinä käytettävistä merkeistä.

160 §

Turvahenkilön tehtävissä noudatettavat periaatteet

Turvahenkilön on tehtävissään noudatettava turvapalvelulain 6 §:ssä säädettyjä vartioimistehtävissä noudatettavia yleisiä periaatteita, 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa toimenpiteen peruste sen kohteena olevalle henkilölle tai tämän edustajalle ja 9 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta.

Turvahenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

161 §

Turvahenkilön toimivaltuudet

Turvahenkilöllä on 157 §:ssä tarkoitetun tehtävänsä suorittamiseksi oikeus ydinlaitosta koskevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella:

- 1) estää pääsy alueelle;
- 2) poistaa henkilö alueelta;
- 3) estää henkilöä pakenemasta;

4) ottaa henkilö kiinni, tarkastaa kiinni otettu henkilö ja hänen mukanaan olevat aineet ja esineet;

5) ottaa henkilöltä ihmisen tai omaisuuden vahingoittamiseen soveltuva aine tai esine pois;

6) poistaa este;

7) tehdä turvallisuustarkastus ja päihdetestaus 162 §:n mukaisesti;

8) puuttua ilmailulain (864/2014) 2 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitetun miehittämättömän ilma-aluksen taikka muun miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun 166 §:n mukaisesti;

9) pitää koiraa mukana noudattaen, mitä turvapalvelulain 21 §:ssä säädetään vartijan oikeudesta pitää koiraa mukana; sekä

10) käyttää voimankäyttöön ja turvallisuustarkastukseen koiraa, joka on hänen ohjauksessaan hyväksytysti suorittanut Poliisiammattikorkeakoulun asettamat koulutusvaatimukset ja täyttää turvapalvelulain 21 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa säädetyt edellytykset.

Turvahenkilöllä on 157 §:ssä tarkoitetun tehtävän suorittamiseksi oikeus liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavien toimintojen ohjaamiseen käytettävissä tiloissa käyttää 1 momentin 1–7 kohdissa säädettyjä toimivaltuuksia.

Turvahenkilöllä on 157 §:ssä tarkoitetun tehtävänsä suorittamiseksi oikeus liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella kuljetuksen turvaamiseksi:

1) käyttää 1 momentin 5–7 kohdassa tarkoitettuja toimivaltuuksia;

2) estää henkilöä osallistumasta tai puuttumasta kuljetukseen;

3) poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän vaarantaisi kuljetuksen turvallisuuden;

4) ottaa kiinni henkilö, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide ja kuljetukseen kohdistuvaa häiriötä tai vaaraa ei voida muuten poistaa.

162 §

Turvallisuustarkastus ja päihdetestaus

Turvahenkilöllä on oikeus suorittaa turvallisuustarkastus ydinlaitoksella ja sitä koskevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella työskentelevälle ja asioivalle henkilölle sekä näiden mukana oleville tai alueelle tuleville aineille, esineille ja kulkuneuvoille 152 §:n 2 momentin mukaisesti. Turvahenkilöllä on myös oikeus suorittaa turvallisuustarkastus kuljetukseen osallistuvalla henkilöllä sekä tämän mukana oleville aineille, esineille ja kulkuneuvoille. Tarkastus suoritetaan ensisijaisesti metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen. Tarkastus voidaan suorittaa myös 161 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettua koiraa käyttäen tai muulla sopivalla tavalla.

Turvahenkilöllä on lisäksi oikeus ottaa turvallisuustarkastuksessa pois henkilön tai omaisuuden vahingoittamiseen soveltuva aine tai esine. Tarkastuksen yhteydessä henkilöltä pois otetut aineet tai esineet on viipymättä luovutettava poliisille tai, jollei siihen lain mukaan ole estettä, palautettava henkilölle hänen poistuessaan ydinlaitosta koskevalta liikkumis- ja oleskelurajoitusalueelta tai, jos kyse on kuljetukseen liittyvästä turvallisuustarkastuksesta, kuljetuksen päätyttyä.

Ydinlaitoksella työskentelevä ja siellä asioiva henkilö sekä kuljetukseen osallistuva henkilö on turvahenkilön kehotuksesta velvollinen suorittamaan nautitun alkoholin tai muun huumaaavan aineen toteamiseksi tehtävän kokeen. Koetta ei kuitenkaan saa tehdä virkatehtävää suorittavalle poliisin, pelastustoimen, Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien henkilöstölle. Kokeen tekemiseen sovelletaan pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 2 §:ää.

Henkilö, joka kieltäytyy turvallisuustarkastuksesta tai alkoholin tai muun huumaaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta tai on päihdyttävien aineiden vaikutuksen alainen, on

poistettava ydinlaitosta koskevalta liikkumis- ja oleskelurajoitusalueelta tai hänen osallistumisensa kuljetukseen on estettävä.

Luvanhaltijan on tiedotettava ydinlaitoksessa tai sitä koskevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella työskenteleville ja siellä asioiville sekä kuljetukseen osallistuville turvallisuustarkastuksesta ja päihdetestauksesta.

Mitä 1–5 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaiseen ydinlaitoksen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella olevaan tilaan, josta voidaan ohjata laitoksen turvallisuuteen vaikuttavia toimintoja.

163 §

Turvahenkilön voimankäyttövälineet

Turvahenkilölle sallittuja voimankäyttövälineitä ovat:

- 1) ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettu ampuma-ase;
- 2) ampuma-aselain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin;
- 3) käsiraudat sekä sidontavyö ja jalkaraudat;
- 4) enintään 70 senttimetriä pitkä patukka sekä teleskooppipatukka;
- 5) 161 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettu koira;
- 6) paineilmakäyttöinen projektiililaukaisin ja etälamautin.

Voimankäyttövälineiden on oltava luvanhaltijan tai sen lukuun toimivan hallinnoimia.

Voimankäyttövälineiden kantamiseen sovelletaan, mitä turvapalvelulain 20 §:ssä säädetään vartijan voimankäyttövälineiden kantamistavasta. Kantamistavasta voidaan mainitussa pykälässä säädetyn lisäksi poiketa, jos se on perusteltua työturvallisuuden tai säteilyturvallisuuden vuoksi. Turvahenkilö saa kuitenkin kantaa ampuma-asetta vain, jos tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta sitä edellyttää.

164 §

Sitominen

Turvahenkilö saa rajoittaa ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuutta vaarantavan henkilön liikkumis- ja toimintavapautta käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi, henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Turvahenkilön suorittamaa henkilön liikkumis- tai toimintavapauden rajoittamista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä ja vain siihen asti, kunnes henkilö on saatettu poliisin haltuun.

165 §

Voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttö

Turvahenkilöllä on oikeus käyttää voimakeinoja ja voimankäyttövälineitä, jos henkilö pakenee kiinniottamista tai koettaa vastarintaa tekemällä välttää tai estää 161 §:n 1 momentin 1–8 kohdassa taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitetun toimenpiteen.

Käytettävien voimakeinojen on oltava tilanteeseen ja suojeltavaan etuun nähden välttämättömiä, puolustettavia ja oikeasuhtaisia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa.

Ampuma-asetta saa kuitenkin käyttää vain, jos henkilön toiminnasta voi seurata välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai ydinlaitoksen tai kuljetuksen turvallisuudelle.

ja lievempää keinoa uhkan torjumiseksi ei ole käytettävissä. Ampuma-asetta saa lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen, eläimen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi tai miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumiseksi. Ampuma-asetta saa käyttää väkijoukon hajottamiseksi vain, jos ampuma-aseessa käytetään kaasupatruunoita tai muita vastaavia patruunoita niistä erikseen annettujen määräysten mukaisesti. Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan laukauksen ampumista, tästä varoittamista ja ampuma-aseella uhkaamista.

Kiinniotetun henkilön kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006):

- 1) 1 luvun 3 §:ää vapautensa menettäneen oikeuksien rajoittamisesta;
- 2) 1 luvun 4 §:ää vapautensa menettäneen kohtelusta;
- 3) 2 luvun 2 §:n 1 momenttia vapaudenmenetyksestä ilmoittamisesta;
- 4) 2 luvun 3 §:n 1 momenttia säännöksistä ja säilytystilan oloista tiedottamisesta;
- 5) 3 luvun 1 §:ää sijoittamisesta säilytystilassa;
- 6) 5 luvun 1 §:ää terveyden- ja sairaanhoidosta;
- 7) 5 luvun 2 §:ää tilapäisestä hoidosta ja tutkimuksesta säilytystilan ulkopuolella;
- 8) 8 luvun 2 §:ää vapautensa menettäneen käytöksestä;
- 9) 9 luvun 1 §:ää valvonnasta säilytystilassa;
- 10) 12 luvun 1 §:ää teknisestä valvonnasta;
- 11) 12 luvun 2 §:ää tallentamisesta.

Kiinniotettu henkilö on viipymättä luovutettava poliisille ja häneltä pois otetut aineet tai esineet on viipymättä luovutettava poliisille tai, jollei siihen lain mukaan ole estettä, palautettava henkilölle.

166 §

Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttuminen

Turvahenkilöllä on ydinlaitoksen turvaamiseksi oikeus ottaa miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoja käyttäen tilapäisesti haltuun, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkuun, jos miehittämätön ilma-alus saapuu oikeudetta luvanhaltijan pysyvässä käytössä olevalle alueelle, jossa ilmailu on rajoitettu tai kielletty ilmailulain 11 tai 11 a §:n nojalla. Luvanhaltijan on luovutettava haltuun otettu miehittämätön ilma-alus viipymättä poliisille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen voimakeinojen käyttöön sovelletaan, mitä 165 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käytöstä. Edellä 1 momentissa tarkoitettua teknistä laitetta saa käyttää ainoastaan asianmukaisen koulutuksen saanut turvahenkilö. Teknistä laitetta saa käyttää vain lyhytaikaisesti sekä aiheuttamatta vaaraa ydinlaitoksen turvallisuudelle taikka vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle tai yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Lisäksi teknisen laitteen käyttöön sovelletaan, mitä 165 §:n 2 momentissa säädetään voimakeinojen käytöstä.

Turvahenkilöllä on ydinlaitoksen turvaamiseksi oikeus käsitellä miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi tai ilma-aluksen tai sen kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Tiedot radioviestinnästä, välitystiedot ja sijaintitiedot on luovutettava toimivaltaiselle viranomaiselle tai hävitettävä viipymättä tehtävän suorittamisen jälkeen, jollei laissa toisin säädetä.

Mitä 1–3 momentissa säädetään miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumisesta, sovelletaan myös muuhun miehittämättömään kulkuneuvoon, joka saapuu oikeudetta luvanhaltijan liikkumis- ja oleskelurajoitusalueelle.

167 §

Turvajärjestelyihin liittyvät ilmoitusvelvollisuudet

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että poliisille ilmoitetaan viipymättä tilanteesta, jossa todetaan tai on syytä epäillä ydinlaitoksen toimintaan tai kuljetukseen kohdistuvan turvallisuutta vaarantavaa toimintaa. Vastuu toiminnan johdosta siirtyy poliisille, kun päällystöön kuuluva poliisimies ilmoittaa ottavansa johtovastuun. Lisäksi luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että poliisille ilmoitetaan viipymättä ampuma-aseen käyttämisestä sekä Liikenne- ja viestintävirastolle, jos miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun on puututtu teknistä laitetta käyttäen 166 §:n nojalla.

Turvahenkilön velvollisuuteen laatia kiinniotto- tai voimankäyttötilannetta koskeva tapahtumailmoitus sekä luvanhaltijan velvollisuuteen säilyttää ja hävittää tapahtumailmoitukset sovelletaan, mitä turvapalvelulain 8 §:ssä säädetään vartijan velvollisuudesta laatia tapahtumailmoitus sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan velvollisuudesta säilyttää ja hävittää tapahtumailmoitukset. Tapahtumailmoitus on myös tehtävä miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta, käytön estämisestä ja haltuun ottamisesta.

Jos turvahenkilö on työtehtävissään saanut tietoonsa rikoslain 15 luvun 10 §:n 1 momentissa mainitun jo tehdyn rikoksen, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos turvahenkilön täytyisi antaa ilmi joku mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuista henkilöistä.

168 §

Turvajärjestelyihin liittyvät harjoitukset

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinlaitoksen ja kuljetusten turvajärjestelyjen toteuttamista harjoitellaan säännöllisesti.

Luvanhaltijan on ilmoitettava harjoituksista Säteilyturvakeskukselle ja muille asian kannalta keskeisille viranomaisille sekä varattava näille tarvittaessa mahdollisuus osallistua harjoitukseen.

Myös 148 §:n 2 momentissa tarkoitettuun laitokseen ja muuhun ydinenergian käyttöpaikkaan sovelletaan 1 ja 2 momenttia.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvajärjestelyihin liittyvästä harjoittelusta.

169 §

Turvajärjestelyihin liittyvät arvioinnit

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että riippumaton taho arvioi säännöllisesti ydinlaitoksen ja kuljetusten turvajärjestelyjen riittävyyttä. Arvioinnin tulokset on toimitettava tiedoksi Säteilyturvakeskukselle.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä turvajärjestelyihin liittyvästä riippumattoman tahon arvioinnista.

17 luku

Säteilyturvallisuuspoikkeamat ja valmiustilanteet

170 §

Säteilyturvallisuuspoikkeamat

Ydinlaitoksen toiminnassa on varauduttava säteilyturvallisuuspoikkeamiin. Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että säteilyturvallisuuspoikkeamien seuraukset ovat mahdollisimman

vähäiset. Tätä varten on oltava ajantasainen suunnitelma, jonka mukaisia toimia on harjoitettava toimintaan liittyvien riskien mukaisesti.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetusta varautumisesta, suunnitelmasta ja harjoittelusta.

171 §

Toimet säteilyturvallisuuspoikkeamassa

Säteilyturvallisuuspoikkeamassa luvanhaltijan on arvioitava tilanne ja ryhdyttävä säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisiin toimiin. Luvanhaltijan on viipymättä ilmoitettava säteilyturvallisuuspoikkeamasta aiheutuneesta merkittävästä altistuksesta ja sen syistä altistuneelle työntekijälle ja mahdollisuuksien mukaan muille altistuneille. Luvanhaltijan toimiin säteilyturvallisuuspoikkeaman jälkeen sovelletaan, mitä säteilylain 131 §:n 1–3 momentissa säädetään toiminnanharjoittajan toimista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä säteilyturvallisuuspoikkeamasta aiheutuneesta merkittävästä altistuksesta sekä 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

172 §

Valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevien säännösten soveltamisrajaus

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä poikkeuksia 173–181 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamiseen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) ydinlaitoksessa kerralla käsiteltävien tai varastoitavien ydinaineiden tai ydinjätteiden määrä on vähäinen tai ydinlaitosta poistetaan käytöstä;

2) säteilyturvallisuuden vaarantumisen riski toiminnassa on kokonaisuutena arvioiden ja ottaen huomioon mahdolliset häiriö- ja onnettomuustilanteet vähäinen;

3) mahdollisuus ydinlaitoksen häiriöstä tai onnettomuudesta aiheutuvalle väestön annosraja suuremmalle altistukselle on erittäin pieni; sekä

4) varautuminen häiriö- ja onnettomuustilanteisiin on riittävä.

173 §

Valmiusjärjestelyt

Ydinlaitosta varten on oltava valmiusjärjestelyt, joilla varaudutaan ydinlaitoksessa tapahtuviin onnettomuuksiin ja muihin ydinlaitoksen turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin sekä toteutetaan tällaisten tapahtumien edellyttämät toimenpiteet tilanteen hallitsemiseksi ja säteilyn haitallisten vaikutusten estämiseksi tai rajoittamiseksi (*valmiustilanne*).

Valmiusjärjestelyjen on perustuttava onnettomuuksia ja muihin ydinlaitoksen turvallisuutta heikentäviä tapahtumia koskeviin analyysihin ja niiden perusteella arvioituihin seurauksiin sekä ydinlaitoksen suunnitteluperusteista poikkeaviin tilanteisiin. Valmiusjärjestelyjen suunnittelussa on varauduttava siihen, että ydinlaitokselta voi päästä ulos radioaktiivisia aineita tavalla, josta aiheutuu säteilyvaaratilanne.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä valmiusjärjestelyjen suunnittelun ja toteuttamisen perusteista sekä valmiusjärjestelyjen ajantasaisuuden varmistamisesta.

174 §

Valmiusjärjestelyjen yhteensovittaminen

Ydinlaitosta koskevat valmiusjärjestelyt on sovittava yhteen viranomaisten laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa pelastuslain mukaisesti. Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia valmiusjärjestelyistä siltä osin kuin ne eivät kuulu viranomaisille sekä toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa valmiustilanteessa ja sen jälkitilanteessa.

Jos samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella on useita ydinlaitoksia tai ne sijaitsevat muuten toistensa välittömässä läheisyydessä, näitä ydinlaitoksia koskevat valmiusjärjestelyt on sovittava yhteen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 ja 2 momentissa säädetystä luvanhaltijan velvoitteesta.

175 §

Valmiusorganisaatio

Luvanhaltijalla on oltava ydinlaitosta varten valmiusorganisaatio, joka huolehtii valmiustilanteessa tarpeellisista toimenpiteistä tilanteen hallitsemiseksi ja säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi. Valmiustilanteessa valmiusorganisaatio voi määrätä turvallisuuden kannalta välttämättömiä toimenpiteitä samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella sijaitseville ydinlaitoksille. Näillä toimenpiteillä ei saa vaarantaa muiden ydinlaitosten turvallisuutta.

Valmiusorganisaatioon on kuuluttava riittävästi sellaisia valmiustilanteisiin koulutettuja henkilöitä, joiden toimivaltuudet, vastuut ja velvollisuudet valmiustilanteissa ovat selkeät. Luvanhaltijan on ylläpidettävä ja kehitettävä valmiusorganisaatioon kuuluvien henkilöiden osaamista järjestämällä säännöllisesti valmiusharjoituksia ja muulla tarvittavalla tavalla sekä tarvittaessa varmistettava osaaminen. Jos valmiustilanteesta seuraa säteilyvaaratilanne, valmiusorganisaatioon kuuluviin henkilöihin sovelletaan, mitä säteilylain 134 ja 135 §:ssä säädetään suojelutoimiin osallistuvien säteilysuojelusta. Valmiusorganisaatioon kuuluvien henkilöiden koulutukseen sovelletaan lisäksi, mitä mainitun lain 136 §:ssä säädetään koulutuksesta säteilyvaaratilanteiden varalta.

Valmiusorganisaatiolla on oltava tehtävien edellyttämät tilat, välineet, varusteet ja viestintäjärjestelmät.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä valmiusorganisaation toiminnasta, koulutusta koskevasta vaatimuksesta, valmiusharjoituksista ja valmiustilanteisiin varautumisesta sekä valmiusorganisaation tiloihin, välineisiin, varusteisiin ja viestintäjärjestelmiin liittyvistä teknisistä vaatimuksista.

176 §

Valmiussuunnitelma

Valmiusjärjestelyjä varten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä valmiussuunnitelma, joka on pidettävä ajan tasalla. Hyväksymisen edellytyksenä on, että valmiussuunnitelmassa esitetään siinä laajuudessa kuin se on tarpeen valmiusjärjestelyjen asianmukaisuuden varmistamiseksi ydinlaitoksen elinkaaren kussakin vaiheessa tiedot:

- 1) valmiusorganisaatiosta ja siihen kuuluvien vastuista ja velvollisuuksista;
- 2) valmiusjärjestelyihin kuuluvista toimenpiteistä;
- 3) valmiusjärjestelyjen edellyttämistä tiloista, välineistä, varusteista, viestintäjärjestelmistä ja tiedonsiirtojärjestelmästä;
- 4) hälytysjärjestelmistä ja järjestelyistä ydinlaitoksen lähialueen väestön varoittamiseksi;
- 5) valmiusjärjestelyihin liittyvästä koulutuksesta ja valmiusharjoituksista;

6) muista kuin 1—5 kohdassa tarkoitetuista valmiusjärjestelyjen kannalta tarpeellisista seikoista.

Luvanhaltijan on toimitettava hyväksytty valmiussuunnitelma hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä valmiussuunnitelman sisällöstä.

177 §

Ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjen toimintaohjeet

Ydinlaitoksen valmiusjärjestelyistä on oltava toimintaohjeet, joissa esitetään valmiusjärjestelyjen hallinnollinen, operatiivinen ja tekninen toteutus.

Valmiusjärjestelyjen toimintaohjeita on arvioitava säännöllisesti ja muutettava, jos arvioinnin perusteella ilmenee tähän tarvetta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä valmiusjärjestelyjen toimintaohjeisiin sisällytettävistä seikoista.

178 §

Tiedottaminen valmiustilanteeseen varautumisesta

Luvanhaltijan on yhteistyössä hyvinvointialueen pelastusviranomaisen ja Säteilyturvakeskuksen kanssa laadittava varautumisalueen väestölle ydinlaitoksen valmiustilanteiden varalta ohjeet. Muutoin valmiustilanteeseen varautumisesta tiedottamiseen sovelletaan, mitä säteilylain 133 §:ssä säädetään säteilyvaaratilanteesta tiedottamisesta.

179 §

Kulkuyhteyksien järjestäminen valmiustilanteessa

Luvanhaltijan on yhteistyössä hyvinvointialueen pelastusviranomaisen ja tarvittaessa muiden viranomaisten kanssa suunniteltava ydinlaitoksen kulkuyhteyksien järjestäminen valmiustilanteessa.

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen ja tarvittaessa muiden viranomaisten on valmiustilanteessa järjestettävä kulkuyhteydet ydinlaitokselle. Luvanhaltijan on avustettava viranomaisia.

180 §

Toiminta valmiustilanteissa

Luvanhaltijan on valmiustilanteessa viipymättä ryhdyttävä valmiussuunnitelman mukaisiin ja muihin tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen hallitsemiseksi ja säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Valmiustilanteessa toiminta on mitoitettava tilanteen vakavuuden edellyttämällä tavalla. Ydinlaitoksen valmiusorganisaatio antaa säteilylain 132 §:n mukaisiin väestön suojelun tavoitteisiin perustuvat suojelutoimia koskevat suositukset hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle, kunnes Säteilyturvakeskus ottaa niistä vastuun pelastuslain 46 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaisesti.

Ydinlaitoksen valmiusorganisaation on välittömästi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle ja tarvittaessa muille viranomaisille valmiustilanteeseen siirtymisestä ja sen kehityssuunnusteissa tapahtuneista muutoksista sekä pidettävä yllä tilannekuvaa valmiustilanteesta. Ydinlaitoksilta

on järjestettävä automaattinen tiedonsiirto ja tarvittavat varajärjestelyt, joilla välitetään valmiustilanteen arvioimiseksi olennaiset tiedot laitoksen tilasta ja sen kehitymisestä Säteilyturvakeskukselle ajantasaisesti ja luotettavasti. Valmiusorganisaation on tiedotettava valmiustilanteen kehitymisestä erikseen myös hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle ja tarvittaessa avustettava pelastusviranomaista valmiustilanteessa. Lisäksi valmiusorganisaation on toimitettava Ilmatieteen laitokselle tiedot päästöjen leviämisen arvioimiseksi.

Samalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella sijaitsevissa ydinlaitoksissa sekä niiden järjestelmissä, rakenteissa ja laitteissa saa valmiustilanteessa tehdä vahinkojen rajoittamiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä muutoksia ilman tässä laissa edellytettyä hyväksymistä. Tiedot tehdyistä muutoksista on toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi viipymättä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä valmiustilanteen aikana tehtävistä toimenpiteistä, tiedonsiirron toteutuksesta, tilanteen kehittymisen arvioinnin kannalta olennaisista tiedoista sekä 3 momentissa tarkoitetuista välttämättömistä muutoksista.

181 §

Valmiustilanteen purkaminen

Luvanhaltijan on purettava valmiustilanne, kun ydinlaitoksen tila on saatu vakaaksi, radioaktiivisten aineiden päästöt ovat hallinnassa ja vähäisiä sekä valmiussuunnitelman mukaiset ja muut tarpeelliset jälkitoimet on käynnistetty. Luvanhaltijan on huolehdittava toimenpiteistä, joilla laitoksen tila pidetään vakaana.

Jos ydinlaitoksen tavanomaista käyttöä on valmiustilanteen purkamisen jälkeen tarkoitus jatkaa, ydinlaitoksen uudelleen käynnistämiseksi on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä suunnitelma. Hyväksymisen edellytyksenä on, että suunnitelma sisältää laitoksen turvallisen käytön jatkamisen edellyttämät toimenpiteet ydinlaitoksessa, sen järjestelmissä, rakenteissa, laitteissa ja toiminnaissa sekä laitoksen toimintaa koskevassa tietoaaineistossa. Tilanteessa, jossa laitoksen tavanomaista käyttöä ei voida jatkaa, sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään ydinlaitoksen käytöstäpoistosta tai, jos kyse on loppusijoituslaitoksesta, mitä tässä laissa säädetään sen sulkemisesta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista jälkitoimista ja 2 momentissa tarkoitetun suunnitelman sisällöstä.

182 §

Ydinlaitoksen säteilyvaaratilanne ja siirtyminen vallitsevaan altistustilanteeseen

Sellaiseen ydinlaitoksen säteilyvaaratilanteeseen, joka ei samalla ole valmiustilanne, sovelletaan säteilylain 132 ja 134–136 §:ää.

Kun säteilyvaaran rajoittamiseksi välttämättömät toimet on tehty, valtioneuvosto päättää siirtymisestä ydinlaitoksen säteilyvaaratilanteesta vallitsevaan altistustilanteeseen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella ja Säteilyturvakeskus liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Säteilyturvakeskus antaa liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella määräykset turvallisuuden varmistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä vallitsevaan altistustilanteeseen siirtymisen jälkeen.

183 §

Radioaktiivisten aineiden leviäminen kuljetuksen aikana

Jos 45 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kuljetuksessa leviää ympäristöön radioaktiivisia aineita, luvanhaltijan on ryhdyttävä välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin säteilyaltistuksen

ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Luvanhaltijan on huolehdittava aktivoituneiden tai radioaktiivisilla aineilla kontaminoituneiden alueiden, tilojen ja niiden rakenteiden puhdistamisesta sekä vastattava näiden toimenpiteiden kustannuksista. Luvanhaltija ei saa perusteettomasti pitkittää puhdistustoimenpiteiden suorittamista. Jos radioaktiivisten aineiden määrää ei kohtuullisin toimin saada vapauttamisrajaa pienemmäksi, luvanhaltijan on esitettävä Säteilyturvakeskukselle suunnitelma aluetta, tilaa ja rakenteita koskevista toimista. Jos kuljetuksesta vastaa luvanhaltijan sijasta kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija, tämän on huolehdittava mainittujen luvanhaltijan velvoitteiden noudattamisesta.

Mitä 182 §:n 2 momentissa säädetään vallitsevaan altistustilanteeseen siirtymisestä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueen ulkopuolella, sovelletaan myös kuljetukseen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä kuljetukseen liittyvästä puhdistamisesta.

184 §

Vallitseva altistustilanne

Ydinlaitoksen ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kuljetukseen liittyvässä vallitsevassa altistustilanteessa noudatetaan säteilylain 138 §:n 1 ja 4 momenttia sekä 140 ja 141 §:ää. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään toiminnanharjoittajasta, sovelletaan myös luvanhaltijaan ja kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan.

18 luku

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetus

185 §

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksyminen

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä, kun kuljetetaan 45 §:n 1 momentissa tai 148 §:n 4 momentissa tarkoitettuja ydinaineita tai ydinjätteitä.

Kuljetuksen hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) 7 ja 16 luvussa säädetyt hakemuksessa tarkoitettuun kuljetukseen sovellettavat vaatimukset täyttyvät;
- 2) kuljetusta koskeva vahingonkorvausvastuu on järjestetty ydinvastuulain mukaisesti;
- 3) hakija on hakenut Säteilyturvakeskukselta radioaktiivisten aineiden kuljetusjärjestelyjen hyväksymistä vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukaisesti;
- 4) hyväksymisen myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

186 §

Kuljetuksen hyväksymistä koskevan asian käsittely ja ratkaiseminen

Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen hyväksymistä koskeva hakemus ja vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukainen radioaktiivisten aineiden kuljetuksen hyväksymistä koskeva hakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Asiat käsitellään vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukaisessa menettelyssä noudattaen, mitä tässä laissa säädetään hakemuksen ja päätöksen sisällöstä.

Kuljetusta koskevassa päätöksessä hyväksytään kuljetusjärjestelyt ja niihin liittyvä turvasuunnitelma, jos sitä 154 §:n 3 momentin mukaan edellytetään.

Kuljetuksen hyväksymistä koskeva päätös voi koskea yksittäistä tai samankaltaisia toistuvia kuljetuksia.

187 §

Vastuu hyväksytystä kuljetuksesta

Hyväksytyn kuljetuksen säteilyturvallisuudesta ja turvajärjestelyistä sekä hyväksymistä koskevassa päätöksessä annettujen määräysten noudattamisesta vastaa se kuljetukseen sisältyviä ja siihen liittyviä tehtäviä tai toimenpiteitä suorittava, johon hyväksymistä koskeva päätös on välittömästi kohdistettu.

Hyväksytystä kuljetuksesta saa kuljetuksen aikana poiketa vain odottamattomista ja pakottavista syistä.

188 §

Muutos hyväksytyssä kuljetuksessa

Jos kuljetuksen säteilyturvallisuutta tai turvajärjestelyjä koskevien velvoitteiden noudattamisessa tapahtuu vähäisiä muutoksia verrattuna siihen, mikä on käsitelty kuljetuksen hyväksymisen yhteydessä, tai kuljetustapahtumaa muutetaan tavalla, jolla on enintään vähäistä merkitystä turvajärjestelyn kannalta, asiasta on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle viipymättä.

189 §

Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetusta koskevat ilmoitusvelvollisuudet

Säteilyturvakeskukselle on tehtävä ilmoitus sellaisesta yksittäisestä kuljetustapahtumasta, jota toistuvia kuljetustapahtumia koskevan kuljetuksen hyväksymispäätös koskee. Ilmoitukseen on sisällytettävä tieto kuljetuksen ajankohdasta ja vähäisistä muutoksista verrattuna siihen, mikä on käsitelty kuljetuksen hyväksymisen yhteydessä. Kuljetuksesta vastaavan on tehtävä ilmoitus vähintään kuukausi ennen kuljetustapahtumaa.

Kuljetuksen lopullinen aikataulu ja reitti sekä kuljetuksen yhteyshenkilön yhteystiedot on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle ennen kuljetukseen ryhtymistä. Lisäksi erillinen ilmoitus on tehtävä ydinaseiden leviämisen estämisen kannalta erityisen merkittävien ydinaineiden kuljetuksesta riittävän ajoissa ennen kuljetuksen aloittamista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta.

190 §

Hyväksymisvaatimuksesta vapautettuja kuljetuksia koskeva ilmoitusvelvollisuus

Säteilyturvakeskukselle on tehtävä ilmoitus, kun kuljetetaan muita kuin 185 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ydinaineita tai ydinjätteitä. Ilmoitukseen on sisällytettävä kuljetusta sekä kuljetettavia ydinjätteitä ja ydinaineita koskevat keskeiset tiedot. Kuljetuksen lähettäjän on tehtävä ilmoitus vähintään kaksi viikkoa ennen kuin kuljetukseen on tarkoitus ryhtyä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta.

19 luku

Ydinaineen talteenottolaitos

191 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen säteilyturvallisuus

Ydinaineen talteenottolaitokseen ja tällaisen laitoksen luvan haltijaan sovelletaan, mitä 46–52, 54–57 ja 59–61 §:ssä säädetään ydinlaitoksesta ja luvanhaltijasta, ei kuitenkaan, mitä 49 §:ssä säädetään kollektiivisen työperäisen altistuksen annosrajoituksista eikä 50 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohtaa.

Ydinaineen talteenottolaitoksen radioaktiivisten aineiden päästönäytteiden, ympäristön säteilytarkkailun näytteiden ja ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittämiseen liittyviin mittauksiin ja analyysihin sovelletaan, mitä niistä ydinlaitosten osalta säädetään 63 §:ssä.

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuden ja säteilyolosuhteiden seuraamiseksi tehtävissä säteilymittauksissa on käytettävä tarkoitukseen soveltuvia ja luotettavia säteilymittausjärjestelmiä. Säteilysäilytystuksen arvioimiseksi ja laitoksen työntekijöiden säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tehtäviin mittauksiin sovelletaan säteilylain 9 lukua.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 3 momentissa tarkoitetuista säteilymittausjärjestelmistä, niiden luotettavuuden varmistamisesta, kalibroinnista, mittauksen tarkkuudesta, käytöstä ja soveltuvuudesta käyttötarkoitukseen.

192 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset vaatimukset

Ydinaineen talteenottolaitokseen ja sen järjestelmiin sekä sen toiminnan yhteydessä syntyvään luonnon radioaktiivisia aineita sisältävään jätteeseen sovelletaan, mitä 72 ja 74–76 §:ssä, 77 §:n 1 momentissa ja 78 ja 80 §:ssä säädetään sekä 77 §:n 3 momentin nojalla määrätään ydinlaitoksesta ja sen järjestelmästä sekä ydinjätteestä.

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuden varmistamisessa on ensisijaisesti hyödynnettävä suunnitteluratkaisuin saavutettavissa olevia luontaisia turvallisuusominaisuuksia.

193 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuusseloste

Ydinaineen talteenottolaitoksesta on laadittava turvallisuusseloste, joka sisältää laitoksen teknisen turvallisuuden arvioimiseksi tarvittavat tiedot laitoksesta ja sen järjestelmästä, käyttötoiminnan periaatteista ja turvallisuuden osoittamisesta.

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuusselostetta on laitoksen rakentamisen ja käytön aikana pidettävä ajan tasalla. Turvallisuusselosteeseen on sisällytettävä laitokseen tehdyt muutokset siten, että laitoksen turvallisuudesta säilyy riittävä kokonaiskäsitys.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuusselosteen sisällöstä.

194 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen organisaatio ja johtaminen

Ydinaineen talteenottolaitokseen ja tällaista laitosta koskevan luvan haltijaan sovelletaan, mitä 13 luvussa säädetään ydinlaitoksen ja luvanhaltijan organisaatiosta ja johtamisesta, ei kuitenkaan 123 eikä 126 §:ää.

195 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttö

Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöön sovelletaan, mitä 130 §:ssä ja 132 §:n 1 momentissa säädetään sekä 132 §:n 3 momentin nojalla määrätään ydinlaitoksen käytöstä.

196 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuden varmistaminen ja kehittäminen

Ydinaineen talteenottolaitoksen järjestelmiä koskevien vaatimusten täyttyminen on osoitettava käyttäen sellaisia luotettavia menetelmiä ja menettelyitä, joiden tulokset voidaan todentaa ja jäljittää laitoksen elinkaaren aikana.

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan on seurattava laitoksen ja sen järjestelmien kuntoa siten kuin laitoksen turvallisuus edellyttää.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttymisen osoittamisesta ja siihen käytettävistä menetelmistä ja menettelyistä sekä laitoksen ja sen järjestelmien kunnonvalvonnasta.

197 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvajärjestelyt

Ydinaineen talteenottolaitokseen sovelletaan ydinlaitosten turvajärjestelyjä koskevia säännöksiä 16 luvun mukaisesti.

198 §

Säteilyturvallisuuspoikkeamat ja säteilyvaaratilanteet ydinaineen talteenottolaitoksessa

Ydinaineen talteenottolaitokseen ja tällaista laitosta koskevan luvan haltijaan sovelletaan, mitä säteilylain 16 luvussa sekä 138–141 §:ssä säädetään turvallisuuspäätöstä edellyttävästä toiminnasta ja toiminnanharjoittajasta. Vaadittavasta vakuudesta ja siitä suoritettavista kustannuksista säädetään tämän lain 290–292 §:ssä.

IV OSA

YDINJÄTEHUOLTO

20 luku

Ydinjätehuollon periaatteet ja vaatimukset

199 §

Vastuu ydinjätehuollosta ja sen kustannuksista

Luvanhaltija vastaa toimintansa yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden ydinjätehuollosta ja siihen liittyvien toimenpiteiden asianmukaisesta valmistelemisesta sekä näiden kustannuksista (*huolehtimisvelvollisuus*).

Huolehtimisvelvollisuuteen ei vaikuta ydinlaitosluvan voimassaolon päättymisen tai luvan peruuttaminen.

Mitä tässä laissa säädetään ydinjätteistä, ei sovelleta, jos kyse on 51 §:ssä tarkoitettusta tai onnettomuuden seurauksena syntyneestä, laitosalueen ulkopuolelle ulottuvasta radioaktiivisten aineiden päästöstä. Onnettomuuden seurauksena syntyneeseen radioaktiivisten aineiden päästöjen aiheuttamiin toimiin laitosalueen ulkopuolelle sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään radioaktiivisesta jätteestä.

200 §

Luvanhaltijan oikeus ydinjätteisiin liittyvään toimintaan

Luvanhaltijalla on oikeus, sen mukaan kuin ydinlaitosluvassa tarvittaessa tarkemmin määrätään, pitää hallussa, tuottaa, käsitellä, käyttää ja varastoida luvan mukaisessa toiminnassa tai sen seurauksena syntyviä tai luvan mukaisesti ydinlaitokseen tuotavia ydinjätteitä ydinlaitoksessa tai laitosalueella.

Muulla kuin ydinlaitoksessa tai laitosalueella saa pitää hallussa, tuottaa, käsitellä, käyttää ja varastoida ydinjätteitä ainoastaan sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

201 §

Ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuus

Ydinjätehuollon toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa on ensisijaisesti huolehdittava turvallisuudesta.

Ydinjätteiden ominaisuudet on selvitettävä ja ydinjätteet on lajiteltava ja luokiteltava ominaisuuksiensa perusteella sekä pakattava ja muutoin käsiteltävä varastoinnin ja loppusijoituksen kannalta turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Luvanhaltijan, jonka ydinlaitokseen ydinjätteitä luovutetaan varastoitavaksi, on varmistettava, että vastaanotettavat jätteet ja jätepakkaukset voidaan käsitellä ja varastoida turvallisesti ja loppusijoituksen turvallisuudesta on asianmukainen suunnitelma. Luvanhaltijan, jonka ydinlaitokseen ydinjätteitä luovutetaan loppusijoitettavaksi, on varmistettava, että loppusijoitus voidaan toteuttaa turvallisesti. Luvanhaltijan on myös varmistettava, että ydinlaitosluvan mukaan ydinjätteiden vastaanottaminen on mahdollista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinjätteiden ominaisuuksien selvittämisestä sekä ydinjätteiden lajittelusta, luokittelusta, käsittelystä ja varastoinnista.

202 §

Ydinjätteiden määrä ja radioaktiivisuus

Ydinlaitosten toiminnan yhteydessä tai seurauksena syntyneen ydinjätteen määrä ja radioaktiivisuus on pidettävä niin pienenä kuin kohtuudella käytännöllisin toimenpitein on mahdollista, kuitenkin siten, että tässä laissa säädettyjen turvallisuutta koskevien vaatimusten noudattaminen ei vaarannu. Ydinjätteiden määrän kehitystä on seurattava ja tehtävä tarvittavat toimenpiteet syntyvien ydinjätteiden määrän rajoittamiseksi.

203 §

Tiedot ydinjätteistä ja arvio niiden määrän kehityksestä

Luvanhaltijan on pidettävä kirjaa varastoiduista ja loppusijoitetuista ydinjätteistä. Kirjanpidosta on käytävä ilmi jätepakkauksia ja niiden sijaintia koskevat tiedot sekä kuhunkin jätepakkaukseen sisältyvien ydinjätteiden tiedot. Lisäksi kirjanpitoon on sisällytettävä muut huolehtimisvelvollisuuden noudattamisen valvomiseksi tarvittavat tiedot.

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle:

1) yhteenveto ydinjätteistä koskevasta kirjanpidosta kalenterivuositain ydinlaitoksen käytön aloittamisesta lukien;

2) arvio syntyvien ydinjätteiden määrästä kolmen vuoden välein ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntämisestä lukien.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä kirjanpitoon sisällytettävistä tiedoista, kirjanpitoaineiston säilytystavasta ja tietojen toimittamisesta.

204 §

Ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelma

Ydinlaitosta varten on oltava työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymä ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelma, jossa vahvistetaan ydinjätehuollossa noudatettavat periaatteet ja ydinjätehuollon toimenpiteiden toteuttamisessa noudatettava aikataulu.

Ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymisen edellytyksenä on, että suunnitelma perustuu menetelmiin, joiden turvallisuudesta ja luotettavuudesta on riittävästi näyttöä, sen laatimisessa on noudatettu, mitä tässä laissa säädetään ydinjätehuollosta, ja se sisältää riittävässä laajuudessa:

1) suunnitellut toimenpiteet ydinjätehuollon toteuttamiseksi;

2) luvanhaltijan vastuiden ja velvollisuuksien järjestämistä koskevat tiedot;

3) muut kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut ydinjätehuollon valmistelua koskevat tiedot;

4) selvityksen:

a) ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistosta ja toiminnan lopettamisesta ja niiden vaiheista, laitosalueen lopputilasta, laitoksen käytöstäpoiston aikana syntyvien ydinjätteiden huoltotoimenpiteistä sekä mainittujen toimenpiteiden aikataulusta;

b) loppusijoituslaitoksen sulkemisesta sekä sen vaiheista ja aikataulusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjoista.

205 §

Ydinjätehuoltosuunnitelma

Ydinlaitosta varten on oltava työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymä ydinjätehuoltosuunnitelma. Suunnitelma on toimitettava ensimmäisen kerran kolmen vuoden kuluessa ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymisestä ja sen jälkeen sitä on päivitettävä vähintään joka kolmas vuosi.

Ydinjätehuoltosuunnitelman hyväksymisen edellytyksenä on, että se perustuu hyväksyttyyn ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmaan ja siihen sisältyy riittävässä laajuudessa ottaen huomioon luvanhaltijan ydinlaitosten elinkaaren vaihe:

1) kuvaus suunnitelluista ydinjätehuollon tutkimus-, kehitys- ja muista toimenpiteistä seuraavalle kolmelle vuodelle ja yleispiirteinen kuvaus mainitun ajanjakson jälkeisille kolmelle vuodelle;

2) tiedot tehdyistä ydinjätehuollon järjestämisestä koskevista sopimuksista tai muista järjestelyistä;

3) ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelmassa hyväksyttyihin toimenpiteisiin, aikatauluihin tai menetelmiin suunnitellut merkittävät muutokset siten, että menetelmiin suunniteltujen muutosten osalta niiden turvallisuudesta ja luotettavuudesta on riittävästi näyttöä;

4) muut kuin 1–3 kohdassa tarkoitetut huolehtimisvelvollisuuden arvioimiseksi tarpeelliset selvitykset.

Ydinjätehuoltosuunnitelman päivityksen hyväksyminen edellyttää 2 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi, että päivitys sisältää riittävässä laajuudessa selvityksen toteutetuista ydinjätehuollon toimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ydinjätehuoltosuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjoista.

206 §

Ydinjätehuoltosuunnitelman noudattaminen

Luvanhaltijan on toteutettava hyväksytyn ydinjätehuoltosuunnitelman mukaiset toimenpiteet olennaisilta osin.

207 §

Ydinlaitoksen käytöstäpoiston suunnittelu

Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistoa varten on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä käytöstäpoistosuunnitelma. Käytöstäpoistosuunnitelma on päivitettävä vähintään joka kuudes vuosi, kunnes laitoksen purkaminen on aloitettu. Säteilyturvakeskus voi erityisistä syistä vaatia myös muutoin käytöstäpoistosuunnitelman päivittämistä.

Käytöstäpoistosuunnitelman ja sen päivitysten hyväksymisen edellytyksenä on, että ne ovat sisällöltään riittävän yksityiskohtaisia ottaen huomioon, millaisesta ydinlaitoksesta on kysymys ja mikä on sen elinkaaren vaihe, ja niistä käy ilmi ainakin:

1) laitoksen purkamisen ja muun käytöstäpoiston menetelmä ja sen turvallisuus;

2) laitoksen käytöstäpoistoon liittyvän ydinjätteen käsittelyä, varastointia ja loppusijoittamista koskevat suunnitelmat;

3) laitoksen käytöstäpoiston toteutusvaiheet aikatauluineen;

4) laitosalueen suunniteltu lopputila.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä käytöstäpoistosuunnitelmaan sisällytettävistä seikoista ja 1 momentissa tarkoitetuista erityisistä syistä käytöstäpoistosuunnitelman päivittämiseksi.

208 §

Ydinjätteiden vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä, että ydinjäte vapautetaan tämän lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) ydinjäte ei ole sellaista ydinmateriaalia, johon tätä lakia sovelletaan;

2) ydinjätteessä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ole vapauttamisrajaa suurempi tai jätteeseen liittyvästä toiminnasta aiheutuva altistus ja potentiaalinen altistus ovat vapauttamisrajan ylittymisestä huolimatta niin vähäisiä, että jätteestä ei aiheudu terveyshaittaa;

3) vapauttamisesta saavutettava hyöty on suurempi kuin siitä aiheutuva haitta ja lähtökohtaisesti turvallista; ja

4) ydinjätettä ei ole tarkoituksellisesti laimennettu siten, että 2 kohdassa säädetty edellytys täyttyisi.

Kun Säteilyturvakeskus on tehnyt 1 momentissa tarkoitettua hyväksymistä koskevan päätöksen, päätöksessä tarkoitetut jätteet ovat jätelaissa tarkoitettuja jätteitä ja niihin sovelletaan tämän lain sijasta jätelakia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta tilanteesta, jossa vapauttamisrajan ylittymisestä huolimatta ei aiheudu terveyshaittaa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen asioiden osoittamisesta.

209 §

Ydinlaitoksen rakennuksen ja laitosalueen osan vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä, että aktivoitunut tai radioaktiivisella aineella kontaminoitunut ydinlaitoksen rakennus tai sen osa taikka laitosalueen osa vapautetaan tämän lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että rakennuksessa tai sen osassa taikka laitosalueen osalla olevan radioaktiivisen aineen määrä täyttää 208 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn edellytyksen ja tämä osoitetaan luotettavasti noudattamalla Säteilyturvakeskuksen hyväksymää suunnitelmaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) suunnitelmassa on yksilöity suunnitelman kohteena oleva rakennus tai sen osa tai laitosalueen osa sekä aikataulu; ja

2) suunnitelman mukaiset radioaktiivisuuden mittausten menetelmät, käytetyt mittauslaitteet ja mittaukseen osallistuvien asiantuntemus varmistavat luotettavan mittaustuloksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu valvonnasta vapauttaminen ratkaistaan 337 §:ssä tarkoitetun käytöstäpoistetuksi hyväksymisen yhteydessä. Säteilyturvakeskus voi myös ratkaista asian ydinlaitoksen rakennuksen tai laitosalueen osan osalta hyväksytyn suunnitelman mukaisen toiminnan tarkastuksen perusteella.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettusta suunnitelmasta.

210 §

Ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen hyväksyminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä ydinjätteelle uuden käyttötarkoituksen, jos:

1) sille on hyväksyttävä peruste;

2) sen toteuttamiselle on taloudelliset ja muut edellytykset;

3) siitä ei aiheudu vaaraa turvallisuudelle; ja

4) se on muutoinkin yhteiskunnan kokonaisedun mukainen.

Kun työ- ja elinkeinoministeriö on hyväksynyt ydinjätteelle uuden käyttötarkoituksen, se ei enää ole tässä laissa tarkoitettua ydinjätettä. Uuden käyttötarkoituksen mukaisessa toiminnassa syntyvään ydinjätteeseen sovelletaan tätä lakia. Jos uuden käyttötarkoituksen mukaisessa toiminnassa syntyy muuta radioaktiivisia aineita sisältävää jätettä, sellaiseen jätteeseen sovelletaan säteilylakia.

211 §

Huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä, että samalla kun ydinjätteet luovutetaan, myös niitä koskeva huolehtimisvelvollisuus siirretään kokonaan tai osaksi toiselle. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) vastaanottaja on antanut suostumuksensa siirtämiseen;
- 2) vastaanottajalla on:
 - a) ydinlaitoslupa, joka oikeuttaa siirrettävien ydinjätteiden hallussapitoon, käsittelyyn ja varastointiin; tai
 - b) loppusijoituslaitosta koskeva lupa, joka oikeuttaa siirrettävien ydinjätteiden hallussapitoon, käsittelyyn ja loppusijoittamiseen sekä tarvittaessa varastointiin, jos huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen koskee ydinjätteiden loppusijoittamista;
- 3) huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen ei vaaranna ydinjätehuollon toteuttamista ja sen kustannuksiin varautumista; ja
- 4) huolehtimisvelvollisuuden siirtäminen ei vaaranna ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden noudattamista.

Kun huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen hyväksymistä koskeva päätös on lainvoimainen:

- 1) vastaanottajan on noudatettava toimenpiteen kohteena olevien ydinjätteiden osalta, mitä tässä laissa säädetään huolehtimisvelvollisuudesta ja varautumisvelvollisuudesta;
- 2) luvanhaltijalla, jolta huolehtimisvelvollisuus on siirretty, ei enää ole huolehtimisvelvollisuutta siirtämisen hyväksymistä koskevassa päätöksessä tarkoitetuista ydinjätteistä sen mukaan kuin päätöksessä tarkemmin määrätään.

212 §

Ydinjätteiden luovuttamista koskeva ilmoitus

Sen lisäksi, mitä 211 §:ssä säädetään, ydinjätteet saa luovuttaa toiselle luvanhaltijalle ilman huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä. Ydinjätteitä saa kuitenkin luovuttaa vain sellaiselle luvanhaltijalle, joka on antanut suostumuksensa niiden vastaanottamiseen ja jolla on tässä laissa tarkoitettu lupa luovutettavan ydinjätteen hallussapitoon, käsittelyyn ja varastointiin tai loppusijoittamiseen.

Luvanhaltijan, joka luovuttaa ydinjätteitä 1 momentin mukaisesti toiselle luvanhaltijalle, on ilmoitettava tästä Säteilyturvakeskukselle etukäteen. Ilmoituksessa on oltava selvitys siitä, että 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

213 §

Ydinjätteiden siirtäminen liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella

Pakkauksen, jota käytetään käytetyn ydinpolttoaineen siirtämisessä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella, on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että pakkaus soveltuu käytetyn ydinpolttoaineen turvalliseen siirtämiseen.

Jos Säteilyturvakeskus on hyväksynyt pakkauksen rakennetyypin vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain nojalla ja kyseinen pakkaus soveltuu käytetyn ydinpolttoaineen turvalliseen siirtämiseen, ei 1 momentissa tarkoitettua hyväksymistä edellytetä.

Siirrettäessä liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella käytettyä ydinpolttoainetta on käytettävä 1 tai 2 momentissa tarkoitettua pakkausta, turvallisuuden kannalta soveltuvia kulkuneuvoja, välineitä ja reittejä ja siirrettäessä muita ydinjätteitä turvallisuuden kannalta soveltuvia pakkauksia, kulkuneuvoja ja välineitä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinjätteiden siirtämiseen käytettävistä pakkauksista, kulkuneuvoista, välineistä ja reiteistä.

Ydinjätteiden tutkiminen sekä rakenteiden ja laitteiden käsittely Suomessa

Luvanhaltija saa luovuttaa vähäisiä määriä ydinjätteitä tutkittavaksi tutkimuslaitokseen Suomessa. Luovutettavien ydinjätteiden määrän on vastattava käytettävässä tutkimusmenetelmässä tarvittavaa määrää. Luvanhaltija saa myös luovuttaa ydinlaitoksen aktivoituneen tai radioaktiivisella aineella kontaminoituneen rakenteen tai laitteen huoltoa, puhdistamista tai korjaamista varten toiminnanharjoittajalle Suomessa. Tutkimuslaitokseen, toiminnanharjoittajaan ja ydinjätteeseen sovelletaan tällöin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta sekä radioaktiivisen jätteen hallussapidosta, säilyttämisestä ja varastoinnista.

Tutkimusnäyte ja tutkimuksen seurauksena syntynyt ydinjäte on palautettava luvanhaltijalle. Sama koskee huollettua, puhdistettua tai korjattua rakennetta tai laitetta sekä näiden toimenpiteiden seurauksena syntyneitä ydinjätettä.

Edellä 2 momentissa säädetystä poiketen Säteilyturvakeskus voi kuitenkin hyväksyä, että tutkimuslaitos huolehtii sellaisten tutkittujen ydinjätteiden jätehuollosta, joiden palauttaminen luvanhaltijalle ei ole tarkoituksenmukaista. Tutkimuslaitokseen ja ydinjätteisiin sovelletaan tällöin, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta ja radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että tutkimuslaitos on sitoutunut huolehtimaan jätehuollosta ja täyttää säteilylaissa säädetty edellytykset. Huolehtimisvelvollisuuden katsotaan päättyneen kyseisten ydinjätteiden osalta, kun Säteilyturvakeskus on tehnyt mainitun päätöksen tutkittujen ydinjätteiden jätehuollosta ja päätös on lainvoimainen.

Radioaktiivisten jätteiden hallussapito, käsittely, varastointi ja loppusijoittaminen

Luvanhaltija saa sen mukaan kuin ydinlaitosluvassa tarvittaessa tarkennetaan pitää hallussa, käsitellä, varastoida tai loppusijoittaa myös säteilylain soveltamisalaan kuuluvia radioaktiivisia jätteitä. Tällöin näiden jätteiden jätehuollon toimenpiteisiin sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään ydinjätteiden jätehuollon toimenpiteistä.

Luvanhaltijalla on 1 momentissa tarkoitetuista radioaktiivista jätteistä huolehtimisvelvollisuus sen mukaan kuin tässä laissa säädetään ydinjätteitä koskevasta huolehtimisvelvollisuudesta, kun radioaktiiviset jätteet on loppusijoitettu. Tällöin näihin jätteisiin sovelletaan muutoinkin säteilylain sijasta, mitä tässä laissa säädetään ydinjätteistä ja loppusijoituksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä, että huolehtimisvelvollisuus siirretään jo aiemmin luvanhaltijalle. Hyväksymisen edellytyksenä on, että radioaktiiviset jätteet luovuttanut antaa suostumuksensa huolehtimisvelvollisuuden siirtämiseen ja jätteitä koskeva kustannuksiin varautuminen on asianmukaisesti ratkaistu.

Ydinjätteiden loppusijoitus sekä niiden tuontia, vientiä ja siirtoa koskevat rajoitukset*Ydinjätteiden loppusijoitusta koskevat velvollisuudet*

Suomessa syntyneet ydinjätteet on loppusijoitettava Suomeen.

Ydinjätteet on loppusijoitettava siten, että säteilyaltistuksen vaikutukset ihmisiin ja ympäristöön pysyvät käytettävissä olevan tiedon perusteella hyväksyttävänä ja että pitkäaikaisturvallisuuden varmistaminen ei edellytä loppusijoituspaikan valvontaa pitkällä aikavälillä. Maaperäloppusijoituslaitoksen pitkäaikaisturvallisuuden edellytyksenä on, että valvonta tai muut toimenpiteet eivät enää ole tarpeen, kun on kulunut 200 vuotta loppusijoituslaitoksen pysyvästä sulkemisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä säteilyaltistuksen annosrajoituksista loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen.

217 §

Poikkeus ydinjätteiden loppusijoitusta koskevasta velvollisuudesta

Edellä 216 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä ydinjätteiden loppusijoituksen muualla kuin Suomessa, jos:

1) järjestelyllä ei ole sanottavaa merkitystä luvanhaltijan huolehtimisvelvollisuuden kannalta ja kyseessä olevien ydinjätteiden määrä on vähäinen;

2) järjestely on merkittävän taloudellisen tai muun painavan syyn vuoksi perusteltu;

3) Suomella on ydinjätteiden luovutuksen ajankohtana voimassa yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten annetun neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom 4 artiklassa tarkoitettu sopimus toisen valtion kanssa; ja

4) ydinjätehuollon toimijoiden välillä on tehty sitova sopimus, joka kattaa loppusijoituksen ja muut tarvittavat ydinjätehuollon toimenpiteet ja on toteuttamiskelpoinen ottaen huomioon sopimuksen toteuttamisen aikataulu sekä muut ehdot.

Jos 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu sopimus on tehty muun kuin Euroopan unionin jäsenvaltion kanssa, sen sisällöstä on ilmoitettava Euroopan komissiolle ja toteutettava kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että:

1) vastaanottava valtio on tehnyt Euroopan atomienergiayhteisön kanssa sopimuksen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta tai on osapuolena käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevassa yleissopimuksessa (SopS 36/2001);

2) vastaanottavalla valtiolla on radioaktiivisen jätteen loppusijoitusta ja sitä valmistelevia toimenpiteitä koskeva ohjelma, jonka tavoitteet edustavat korkeaa turvallisuustasoa ja vastaavat tässä laissa asetettuja tavoitteita; ja

3) vastaanottavan valtion loppusijoituslaitokselle on annettu lupa kyseisen ydinjäte-erän loppusijoitusta varten, se on toiminnassa ennen niiden luovuttamista ja sitä hallinnoidaan vastaanottavan valtion 2 kohdassa tarkoitetussa ohjelmassa vahvistettujen vaatimusten mukaisesti.

218 §

Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittely ja varastointi muualla

Suomessa syntyneet ydinjätteet on käsiteltävä ja varastoitava Suomessa.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen työ- ja elinkeinoministeriö voi kuitenkin hyväksyä Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelyn ja lyhytaikaisen varastoinnin muualla kuin Suomessa. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) huolehtimisvelvollisuuden noudattaminen ei vaarannu;

2) ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet täytetään; ja

3) kyseisten ydinjätteiden ja niiden käsittelyn tai varastoinnin yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden loppusijoitus on hyväksytty toteutettavaksi 217 §:n mukaisesti muualla kuin Suomessa tai 219 §:n 3 momentin mukaisesti Suomessa.

219 §

Muualla syntyneiden ydinjätteiden loppusijoitusta koskeva kielto

Ydinjätteitä ja niihin rinnastettavia radioaktiivisia jätteitä, jotka ovat syntyneet muualla kuin Suomessa, ei saa loppusijoittaa Suomessa.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä muualla syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden loppusijoittamisen Suomessa, jos:

- 1) järjestelyllä ei ole sanottavaa merkitystä ydinjätteet vastaanottavan huolehtimisvelvollisuuden kannalta ja kyseessä olevien ydinjätteiden määrä on vähäinen;
- 2) niiden ydinjätehuolto on Suomessa järjestetty ja sen kustannuksiin on varauduttu;
- 3) järjestely on myös muutoin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla yhteiskunnan kokonaisedun mukainen; ja
- 4) 217 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä ulkomailta syntyneen ydinjätteen loppusijoituksen Suomessa, jos kyseessä on Suomessa tapahtuneessa ydinenergian käytössä aktivoituneen tai radioaktiivisella aineella kontaminoituneen rakenteen tai laitteen ulkomailta tapahtuvan huollon, käsittelyn, lyhytaikaisen varastoinnin tai käytöstäpoiston yhteydessä muodostunut ydinjäte ja palautettavan ydinjätteen aktiivisuus ei olennaisesti eroa Suomesta viedyn rakenteen tai laitteen alkuperäisestä aktiivisuudesta.

220 §

Muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittely ja varastointi Suomessa

Ydinjätteitä ja niihin rinnastettavia radioaktiivisia jätteitä, joka ovat syntyneet muualla kuin Suomessa, ei saa käsitellä eikä varastoida Suomessa.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen valtioneuvosto voi myöntää luvan muualla syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden käsittelyyn ja lyhytaikaiseen varastointiin Suomessa (*ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa*), jos 7–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti mainittujen jätteiden käsittelyssä ja varastoinnissa sekä:

- 1) kunta, jossa toimintaa on hakemuksen mukaan tarkoitus harjoittaa, on puoltanut hanketta;
- 2) se johtuu Suomessa toteutettavasta toiminnasta, joka on merkittävän taloudellisen tai muun painavan syyn vuoksi perusteltua;
- 3) vastaanottajan ydinlaitoslupa oikeuttaa asianomaisten jätteiden käsittelyyn ja varastointiin sekä käsittely ja varastointi toteutetaan muutoinkin turvallisesti;
- 4) ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet täytetään;
- 5) ydinjätehuollon toimijoiden välillä on tehty sitova sopimus, joka kattaa ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden ja niiden käsittelyn tai varastoinnin yhteydessä tai seurauksena syntyvien jätteiden tarvittavat ydinjätehuollon toimenpiteet ja on toteuttamiskelpoinen ottaen huomioon sopimuksen toteuttamisen aikataulu sekä muut ehdot;
- 6) valtio, josta ydinjäte tai siihen rinnastettava radioaktiivinen jäte tuodaan tai siirretään käsiteltäväksi tai varastoitavaksi, on antanut sitoumuksensa huolehtia 5 kohdassa tarkoitetuista jätteistä turvallisesti ja vastuullisesti;
- 7) luvan hakija on asettanut riittävän vakuuden sen varalta, että ydinjätehuoltoon liittyviä toimenpiteitä joudutaan 5 kohdassa tarkoitettusta sopimuksesta ja 6 kohdassa tarkoitettusta sitoumuksesta huolimatta toteuttamaan Suomessa, ja jossa on myös otettu huomioon kustannusarvioihin liittyvä epävarmuus korottamalla arvioitujen kustannusten määrää 25 prosentilla;

8) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädetystä poiketen työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä, että vähäisiä määriä muualla syntyneitä ydinjätteitä ja niihin rinnastettavia radioaktiivisia jätteitä käsitellään ja varastoidaan lyhytaikaisesti Suomessa, jos:

1) käsittely ja varastointi ovat Suomessa tehtävän jätteiden tutkimuksen takia perusteltua ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaista;

2) kyseessä olevien jätteiden määrä vastaa käytettävässä tutkimusmenetelmässä tarvittavaa määrää;

3) tutkimuslaitos sekä jätteiden käsittely ja varastointi täyttävät 214 §:n 1 momentissa säädetty ja siinä tarkoitetut säteilylaissa säädetty edellytykset sekä käsittely ja varastointi toteutetaan muutoinkin turvallisesti;

4) ydinmateriaalivalvonnan velvoitteet täytetään;

5) ydinjätehuolto on järjestetty 2 momentin 5 ja 6 kohdan mukaisesti taikka kyse on sellaisista jätteistä, joiden palauttaminen ei ole tarkoituksenmukaista, ja:

a) jätehuollon kustannuksiin Suomessa on varauduttu;

b) Säteilyturvakeskus on hyväksynyt, että tutkimuslaitos huolehtii tutkittujen jätteiden jätehuollon toteuttamisesta soveltaen, mitä 214 §:n 3 momentissa säädetään hyväksymisen edellytyksistä, ja että tutkimuslaitokseen ja jätteisiin sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajasta ja radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä; ja

c) 217 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät;

6) hyväksymiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

221 §

Ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupaa koskevat täydentävät säännökset

Ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupaa koskevaan hakemukseen ja sen käsittelyyn sovelletaan, mitä 316 §:n 2–4 momentissa säädetään ydinlaitoslupaa koskevasta hakemuksesta, 317 §:n 1 momentissa ja 4 momentin nojalla ja 318 §:ssä säädetään ydinlaitoksen lupa-asian käsittelystä sekä 319 §:ssä säädetään ydinlaitoslupaa koskevan hakemuksen tiedoksiannosta ja hakemuksesta tiedottamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö on asiassa lupaviranomainen.

Ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa on voimassa määräajan. Lupapäätöksessä on asetettava määräaika, jolloin ydinjätteet tai niihin rinnastettavat radioaktiiviset jätteet on viimeistään vietävä pois tai siirrettävä Suomesta. Lupapäätöksessä on annettava määräykset, jotka ovat tarpeen ydinaseiden leviämisen estämiseksi ja ydinjätehuollon velvollisuuksien noudattamiseksi sekä luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi. Lisäksi lupapäätökseen sovelletaan, mitä 309 §:ssä säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen sisällöstä ja 320 §:n 1 ja 3 momentissa lupapäätöksen antamisesta ja siitä tiedottamisesta. Ydinjätteiden käsittely- ja varastointiluvan peruuttamiseen sovelletaan, mitä 323 §:ssä säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen peruuttamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tahoista, joilta on pyydetty lausunto ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupaa koskevasta hakemuksesta, sekä lupapäätöksen sisällöstä.

222 §

Muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia koskeva vakuus

Edellä 220 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitetuksi muualla syntyneiden ydinjätteiden käsittelyä ja varastointia varten vaadituksi vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Vakuus on asetettava työ-

ja elinkeinoministeriön eduksi ennen kyseisten jätteiden tuontia tai siirtoa Suomeen. Vakuuden on oltava voimassa kolme kuukautta senkin jälkeen, kun kyseiset jätteet on viety tai siirretty pois Suomesta. Ministeriön on hakemuksesta vapautettava vakuus, kun kyseiset jätteet on viety tai siirretty Suomesta ja tästä on kulunut kolme kuukautta.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus ryhtyä vakuuden realisointiin, jos ydinjätteitä tai niihin rinnastettavia radioaktiivisia jätteitä ei ole asetetussa määräajassa viety pois tai siirretty Suomesta. Ennen vakuuden realisointia työ- ja elinkeinoministeriön on määrättävä 369 §:n mukaisesti toiminnanharjoittaja täyttämään velvollisuutensa. Vakuus voidaan käyttää teettämistoimien kustannusten kattamiseen.

223 §

Ydinjätteiden tuonnin, viennin ja siirron toteuttamista koskeva hyväksyminen

Ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden tuonti, vienti, siirto ja kauttakulku Suomen alueen kautta on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ennen kuin se toteutetaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että toimenpiteen toteuttamisessa noudatetaan jätesiirtodirektiivissä säädettyjä menettelyjä sekä toimintaan on saatu tässä laissa edellytetyt luvat ja hyväksymiset tai niistä on tehty ilmoitus tämän lain mukaisesti.

Jos kyse on sellaisen ydinjätteen viennistä tai siirrosta Suomesta, joka on samanaikaisesti ydinmateriaalia, hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi, että noudatetaan, mitä vientivalvontalain 10 §:ssä säädetään lupaharkinnasta.

Sen lisäksi, mitä jätesiirtodirektiivin 17 artiklassa säädetään, Säteilyturvakeskus julkaisee mainitussa artiklassa tarkoitetun vakioasiakirjan toisinnon määräyskokoelmassaan.

224 §

Tulli-ilmoituksessa ilmoitettavat tiedot ydinjätteistä

Luvanhaltija on velvollinen tulli-ilmoituksessa tai siihen liittyvässä selvityksessä ilmoittamaan, kun ydinjätteitä tuodaan tai viedään. Tulli-ilmoitukseen on merkittävä tuontiin tai vientiin oikeuttavan hyväksymispäätöksen numero.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tulli-ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista.

225 §

Ydinjätteiden palauttaminen loppusijoituslaitoksesta

Ydinjätteiden palauttaminen loppusijoituslaitoksesta on oltava mahdollista ennen loppusijoituslaitoksen pysyvää sulkemista, jos se on turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Tämä ei kuitenkaan saa vaarantaa laitoksen käyttöturvallisuutta tai pitkäaikaisturvallisuutta eikä muiden loppusijoitettujen ydinjätteiden pitkäaikaisturvallisuutta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinjätteiden palauttamisen turvallisuudesta.

22 luku

Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin

226 §

Luvanhaltijan varautumisvelvollisuus

Luvanhaltijan on varauduttava ydinjätehuollon kustannuksiin. Luvanhaltija täyttää varautumisvelvollisuutensa maksamalla jäljempänä säädetty maksut Valtion ydinjätehuoltorahaston ylläpitämään varautumisrahastoon ja luovuttamalla maksuvelvollisuutensa laiminlyönnin varalta valtiolle jäljempänä säädetty vakuudet.

Varautumisvelvollisuutta koskevia säännöksiä sovellettaessa ydinjätehuollosta aiheutuvina kustannuksina pidetään myös:

1) sellaisten 5 §:n 1 momentin 30 kohdassa tarkoitettujen aktivoituneiden tai radioaktiivisella aineella kontaminoituneiden rakenteiden, laitteiden, tavaroiden ja aineiden jätehuollon kustannuksia, joita ei vielä ole poistettu käytöstä;

2) sellaisia ydinjätehuoltoon liittyviä hallinto- ja muita kustannuksia, jotka tulevaisuudessa aiheutuvat näitä toimenpiteitä hoitavan organisaation ylläpitämisestä;

3) sellaisia kustannuksia, jotka tulevaisuudessa aiheutuvat ydinjätehuoltoon liittyvistä viranomaisen toimenpiteistä ja jotka luvanhaltija on velvollinen korvaamaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ydinjätehuollon kustannuksista, joiden katsotaan kuuluvan varautumisvelvollisuuteen, ja kustannusten määrittämisessä käytettävistä menettelyistä.

227 §

Luvanhaltijan vastuumäärä

Luvanhaltijan toiminnan yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden ydinjätehuollosta tulevaisuudessa aiheutuvien menojen arvioidun määrän (*vastuumäärä*) on perustuttava hyväksytyn ydinjätehuoltosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden kustannusarvioon.

228 §

Luvanhaltijan vastuumäärän arviointi

Luvanhaltijan on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle kolmen vuoden välein:

1) arvio vastuumääristä kuluvalle ja seuraavalle kahdelle kalenterivuodelle;

2) alustava arvio vastuumääristä 1 kohdassa tarkoitettua ajanjaksoa seuraavalle kahdelle kalenterivuodelle;

3) arvio ydinjätehuollon kokonaiskustannuksista 2 kohdassa tarkoitettua ajanjaksoa seuraavalle kahdelle kalenterivuodelle;

4) selvitys edellisen kolmen kalenterivuoden aikana tehdyistä ydinjätehuollon toimenpiteistä ja näiden toimenpiteiden mahdollisesta vaikutuksesta 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin vastuumääriin.

Luvanhaltijan on kuitenkin toimitettava 1 momentissa tarkoitettut arviot ja selvitykset vuosittain toiminnan:

1) alkuvaiheessa, jos luvanhaltijan vastuumäärää ei ole aiemmin vahvistettu; sekä

2) loppuvaiheessa, kun luvanhaltijan ydinlaitosten käytöstäpoisto ja loppusijoituslaitoksen sulkeminen on aloitettu.

Luvanhaltijan on arvioinnissa käytettävä luotettaviksi katsottavia hinta- ja kustannustietoja, ja niihin liittyvä epävarmuus on kohtuullisessa määrin otettava huomioon vastuumäärää nostavana. Arviot vastuumääristä on toimitettava sekä sen kalenterivuoden hinta- ja kustannustasossa, jolloin laskelma tehdään, että sen kalenterivuoden hinta- ja kustannustasossa, jota laskelma koskee. Kun luvanhaltija toimittaa ministeriölle ensimmäisen kerran 1 momentissa tarkoitettut arviot, ministeriö hyväksyy arvioinnin perusteet varmistettuaan

kustannus- ja hintatietojen ja laskelman oikeellisuuden ja luotettavuuden sekä johdonmukaisuuden suhteessa hyväksyttyyn ydinjätehuoltosuunnitelmaan.

Jos luvanhaltija laiminlyö 1–3 momentissa säädetyn velvollisuuden työ- ja elinkeinoministeriön kehotuksesta huolimatta, ministeriön on hankittava arvio vastuumääristä ydinjätehuoltoon perehtyneeltä riippumattomalta asiantuntijalta tai yhteisöltä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ydinjätehuollon kustannusten huomioon ottamisesta vastuumäärää arvioitaessa, arvioinnin oikeellisuuden ja luotettavuuden varmistamisesta sekä arvioiden ja selvitysten toimittamisessa noudatettavasta menettelystä.

229 §

Luvanhaltijan rahasto-osuus ja rahastotavoite

Luvanhaltijan varojen määrän varautumisrahastossa (*rahasto-osuus*) on kunakin kalenterivuonna saavutettava tavoite (*rahastotavoite*), joka on yhtä suuri kuin edellisen kalenterivuoden vastuumäärä.

Kun on kyse uudesta ydinvoimalaitoksesta, luvanhaltijan rahastotavoite jaksotetaan ydinjätehuollon kustannusvaikutusten tasaamiseksi kuitenkin siten, että rahastotavoite on ydinvoimalaitoksen eri toimintavuosina määräsuuruinen osa siitä vastuumäärästä, joka laitoksesta luvanhaltijalle aiheutuu. Rahastotavoitteen suhdetta tähän vastuumäärään lisätään tällöin vähitellen niin, että rahastotavoite saavuttaa vastuumäärän riittävän ajoissa ennen ydinvoimalaitoksen toiminnan arvioitua päättymistä. Jaksottamisaika saa olla enintään 40 vuotta. Jaksottamisajan pituudesta päätetään luvanhaltijan hakemuksesta, kun vastuumäärän arvioinnin perusteet hyväksytään 228 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti.

Kun kyse on loppusijoituslaitoksesta, luvanhaltijan rahastotavoitteeseen on sisällytettävä loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeiset tarvittavat kohtuulliset valtion valvonta- ja muut toimenpidekustannukset jaksotettuna tasasuuruksina erinä viimeistään loppusijoituslaitoksen arvioidun käyttöajan kymmenen viimeisen vuoden aikana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä menettelystä, jota noudattaen rahastotavoite lasketaan 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

230 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa kolmen vuoden välein kolmannen kalenterivuoden lopussa kunkin luvanhaltijan kuluvan ja kahta sitä edeltävän kalenterivuoden vastuumäärät sekä seuraaville kolmelle kalenterivuodelle rahastotavoitteet ja alustavasti vastuumäärät. Luvanhaltijoita koskevat päätökset tehdään samalle kolmen vuoden ajanjaksolle.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi 1 momentissa säädetystä poiketen vahvistaa vuosittain kalenterivuoden lopussa luvanhaltijan rahastotavoitteen seuraavalle kalenterivuodelle, kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän ja alustavasti vastuumäärät sitä seuraaville kahdelle kalenterivuodelle, jos kyse on sellaisen uuden luvanhaltijan toiminnan alkuvaiheesta, jolle ei ole aiemmin tehty 1 momentissa tarkoitettua vahvistamista koskevaa päätöstä, tai sellaisen luvanhaltijan toiminnan loppuvaiheesta, jonka ydinlaitosten käytöstäpoisto ja loppusijoituslaitoksen sulkeminen on aloitettu.

Rahastotavoite vahvistetaan sen kalenterivuoden hinta- ja kustannustasossa, jonka vastuumäärän perusteella rahastotavoite määräytyy. Vastuumäärät ja alustavat vastuumäärät vahvistetaan sen kalenterivuoden hinta- ja kustannustasossa, jota päätös koskee.

231 §

Rahastotavoitteen vahvistamiseen liittyvät poikkeukset

Jos 230 §:n 1 momentin nojalla tehtävässä työ- ja elinkeinoministeriön päätöksessä vahvistetaan luvanhaltijan kuluvan kalenterivuoden vastuumääräksi vähintään 20 ja enintään 25 prosenttia tai, jos se johtaa luvanhaltijan kannalta edullisempaan lopputulokseen, vähintään 20 ja enintään 100 miljoonaa euroa suuremmaksi kuin aiemmin alustavasti vahvistettu saman kalenterivuoden alustava vastuumäärä ja muutos ei johdu siitä, että ydinjätehuollon toimenpiteitä on toteutettu oleellisesti vähemmän kuin vastuumäärän arvion perustana olevassa laskelmassa on oletettu, työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä, että osa vastuumäärän muutoksesta voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle kalenterivuodelle. Toiselle kalenterivuodelle vahvistettava rahastotavoite ei kuitenkaan saa olla pienempi kuin ensimmäiselle kalenterivuodelle vahvistettava rahastotavoite.

Jos ydinjätehuollon kustannukset nousevat aiemmin arvioiduista poikkeuksellisen tapahtuman seurauksena tai muusta erityisestä syystä ja vastuumäärän muutos on suurempi kuin 1 momentissa säädetty, työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä, että näin muodostuneisiin uusiin kustannuksiin perustuva rahastotavoitteen muutos jaksotetaan enintään viiden vuoden aikana tasasuuruiseksi eriksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä menettelystä, jota noudattaen rahastotavoite vahvistetaan 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

232 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen tarkistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön voi kalenterivuoden lopussa tarkistaa 230 §:n 1 momentissa tarkoitettussa päätöksessä vahvistetun vastuumäärän kuluvan kalenterivuoden osalta sekä vahvistetut rahastotavoitteet ja alustavat vastuumäärät, jos:

1) luvanhaltijan toiminnassa tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka lisäävät muutoin kuin vähäisessä määrin luvanhaltijan toiminnan yhteydessä tai seurauksena syntyvien ydinjätteiden määrää;

2) suunnitellut ydinjätehuollon toimenpiteet viivästyvät muutoin kuin vähäisessä määrin;

3) huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen seurauksena vahvistettu kuluvan kalenterivuoden vastuumäärä sekä vahvistetut rahastotavoitteet ja alustavat vastuumäärät alenevat luovuttajan osalta yhtä paljon kuin ne kasvavat vastaanottajan osalta.

Luvanhaltijan on haettava vastuumäärän ja rahastotavoitteen tarkistamista ja toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle 228 §:n 1 momentissa tarkoitettut arviot ja selvitykset, jos tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu muutos tai 2 kohdassa tarkoitettu viivästyminen on kokonaisuutena arvioiden olennainen. Luvanhaltijan vastuumäärän arviointiin sovelletaan 228 §:ää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vastuumäärän ja rahastotavoitteen tarkistamisessa noudatettavasta menettelystä.

233 §

Luvanhaltijan ydinjätehuoltomaksu

Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa vuosittain ydinjätehuoltomaksun, jonka luvanhaltija on velvollinen suorittamaan varautumisrahastoon rahasto-osuuden nostamiseksi rahastotavoitteen suuruiseksi.

Ydinjätehuoltomaksu on suoritettava siten, että maaliskuun viimeisen päivän rahasto-osuus on yhtä suuri kuin saman kalenterivuoden rahastotavoite. Rahaston on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle, jos luvanhaltija laiminlyö maksuvelvollisuutensa.

234 §

Vakuusjärjestelyt ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseksi

Luvanhaltijan on luovutettava valtiolle vakuuksia siten, että niiden yhteismäärä vastaa kuluvan vuoden kesäkuun lopussa määrää, joka saadaan korottamalla edelliselle kalenterivuodelle vahvistettua vastuumäärää kymmenellä prosentilla ja vähentämällä siitä kuluvalla kalenterivuodelle vahvistettu rahastotavoite. Laskelmassa vastuumäärä korjataan ensin edellisen kalenterivuoden kustannustasoon. Ensimmäisen kerran luvanhaltijan on kuitenkin luovutettava mainittu määrä vakuuksia kuukauden kuluessa siitä, kun ydinlaitoksen käyttö lupa on tullut lainvoimaiseksi tai pantu täytäntöön lainvoimaa vailla olevana.

Käytettävien vakuuksien on oltava työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymät. Vakuudeksi ministeriö voi hyväksyä vähintään viisi vuotta voimassa olevan:

- 1) vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;
- 2) suomalaisen talletuspankin antaman omavelkaisen takauksen;
- 3) suomalaisen yhteisön antaman omavelkaisen takauksen, joka luotettavuudeltaan vastaa 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vakuutta;
- 4) panttaussitoumuksen suomalaisen talletuspankin pankkitilillä oleviin luvanhaltijan varoihin;
- 5) muuhun kuin ydinlaitoksen kiinteistöön kohdistuvan kiinteistökiinnityksen, joka on enintään 75 prosenttia kiinteistön todennäköisestä luovutushinnasta ja luotettavuudeltaan vastaa 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vakuutta.

Luvanhaltijan on tehtävä työ- ja elinkeinoministeriölle ehdotus 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden noudattamiseksi riittävän ajoissa ennen kuin vakuuksien on oltava valtiolle luovutettu. Ministeriö voi hyväksyä ehdotuksen, jos vakuuksien yhteismäärä on 1 momentissa säädetyn mukainen ja vakuudet on hyväksytty 2 momentissa tarkoitetussa päätöksessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuksien hyväksyttävyyden arvioinnin perusteista ja hyväksymisessä sovellettavasta menettelystä.

235 §

Ylimääräinen ydinjätehuoltomaksu

Jos luvanhaltija ei luovuta valtiolle vakuuksia 234 §:n mukaisesti, työ- ja elinkeinoministeriön on määrättävä luvanhaltija suorittamaan varautumisrahastoon puuttuvaa määrää vastaava ylimääräinen ydinjätehuoltomaksu viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun vakuuksien on oltava luovutettu 234 §:n 1 momentin mukaisesti. Valtion ydinjätehuoltorahaston on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle, jos luvanhaltija laiminlyö maksuvelvollisuutensa.

236 §

Valtiolle luovutettujen vakuuksien palauttaminen

Jos luvanhaltijan valtiolle luovuttamia vakuuksia on enemmän kuin 234 §:n 1 momentin mukaan vaaditaan, työ- ja elinkeinoministeriön on palautettava ylimenevää osaa vastaavat vakuudet kuluvan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä, jos luvanhaltija on täyttänyt ydinjätehuoltomaksua koskevan velvollisuutensa ja valtiolla ei ole saatavia 23 luvun mukaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuksien palauttamisessa noudatettavasta menettelystä.

237 §

Valtiolle luovutetun vakuuden muuttaminen rahaksi

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus ryhtyä valtiolle luovutetun vakuuden rahaksi muuttamiseen, jos luvanhaltija:

1) on laiminlyönyt ydinjätehuoltomaksun suorittamisen 233 §:n mukaisesti tai ylimääräisen ydinjätehuoltomaksun suorittamisen 235 §:n mukaisesti; ja

2) ministeriön kehotuksesta huolimatta ei ole korjannut puutetta asetetussa määräajassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuuksien rahaksi muuttamisessa noudatettavasta menettelystä.

23 luku

Ydinjätehuollon kustannusten korvaaminen valtiolle

238 §

Luovutettavaksi määrättyjä ydinjätteitä koskeva vastuumäärä

Kun valtioneuvosto on tehnyt 374 §:ssä tarkoitetun päätöksen ydinjätteiden luovuttamisesta valtiolle, työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuollon menoja vastaavan vastuumäärän. Samalla ministeriö vahvistaa niiden luvanhaltijan tuottamien ydinjätteiden ydinjätehuollon menoja vastaavan vastuumäärän, joita luovuttamisesta tehty päätös ei koske. Tämän jälkeen ministeriö vahvistaa vuosittain kunkin kalenterivuoden lopussa luvanhaltijan kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän ja alustavasti vastuumäärät sitä seuraaville kahdelle kalenterivuodelle.

Valtiolle luovutettujen ydinjätteiden vastuumäärään ja sen arviointiin sovelletaan 227 ja 228 §:ää. Työ- ja elinkeinoministeriön on tarvittaessa selvitettävä erikseen edellisen kolmen kalenterivuoden aikana tehdyt ydinjätehuollon toimenpiteet ja näiden toimenpiteiden vaikutus kuluvan kalenterivuoden vastuumäärään.

239 §

Valtion saatavan kattaminen ja luvanhaltijan kateosuus

Kun valtiolle luovutettuja ydinjätteitä koskeva vastuumäärä on ensimmäisen kerran vahvistettu 238 §:n mukaisesti, Valtion ydinjätehuoltorahaston on erotettava luvanhaltijan rahasto-osuudesta osuus, joka vastaa luovutettuja ydinjätteitä vastaavan vastuumäärän suhteellista osuutta 238 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vastuumäärien yhteenlasketusta määrästä. Luvanhaltijan rahasto-osuudesta erotettu osuus on varautumisrahastossa varattuna käytettäväksi luvanhaltijan valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuollon kustannuksiin, joista luvanhaltija on edelleen vastuussa (*luvanhaltijan kateosuus*).

Jos luvanhaltijan kateosuuteen siirretty määrä on pienempi kuin luovutettuja ydinjätteitä vastaava vastuumäärä, luvanhaltijan on suoritettava jäljelle jäävä valtion saatava varautumisrahastolle luvanhaltijan kateosuuteen lisättäväksi kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vastuumäärä on 238 §:n mukaisesti vahvistettu. Siltä osin kuin luvanhaltija laiminlyö tämän velvollisuuden, työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus muuttaa luvanhaltijan valtiolle luovuttamia vakuuksia rahaksi, jolloin näin saadut varat lisätään luvanhaltijan kateosuuteen.

Luvanhaltijalla varautumisrahastosta oleva laina on sanottava irti erääntymään kuukauden kuluessa siltä osin kuin se vastaa valtion saatavaa.

240 §

Katetarve

Luvanhaltijan kateosuuden on kunakin kalenterivuonna saavutettava tavoite (*katetarve*), joka saadaan korottamalla 25 prosentilla valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuollon kustannuksia vastaavaa edellisen kalenterivuoden vastuumäärää.

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa katetarpeen seuraavalle kalenterivuodelle ensimmäisen kerran samalla kun se vahvistaa valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuollon menoja vastaavan vastuumäärän. Tämän jälkeen ministeriö vahvistaa kunkin kalenterivuoden lopussa seuraavan kalenterivuoden katetarpeen. Jos luvanhaltijan rahastotavoite on jaksotettu 229 §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti, työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä, että jaksottaminen lopetetaan.

241 §

Katetarpeeseen perustuva valtion saatava

Työ- ja elinkeinoministeriön vahvistettua katetarpeen valtiolle syntyy luvanhaltijalta määrältään katetarvetta vastaava, vaadittaessa maksettava saatava.

242 §

Katemaksu

Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa vuosittain katemaksun, jonka luvanhaltija on velvollinen suorittamaan varautumisrahastoon kateosuuden nostamiseksi vahvistetun katetarpeen suuruiseksi.

Katemaksu on suoritettava siten, että maaliskuun viimeisen päivän luvanhaltijan kateosuus on yhtä suuri kuin saman kalenterivuoden katetarve. Rahaston on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle, jos luvanhaltija laiminlyö maksuvelvollisuutensa.

243 §

Katetarpeeseen liittyvät vakuudet

Luvanhaltijan on luovutettava valtiolle vakuuksia siten, että niiden yhteismäärä vastaa kuluvan vuoden kesäkuun lopussa määrää, joka saadaan korottamalla edelliselle kalenterivuodelle vahvistettua valtiolle luovutettujen ydinjätteiden vastuumäärää 25 prosentilla ja vähentämällä siitä kuluvalle vuodelle vahvistettu luvanhaltijan katetarve.

Vakuudeksi hyväksymiseen sovelletaan lisäksi 234 §:ää.

244 §

Ylimääräinen katemaksu

Jos luvanhaltija ei luovuta valtiolle vakuuksia 243 §:n mukaisesti, on luvanhaltijan suoritettava varautumisrahastolle puuttuvaa määrää vastaava ylimääräinen katemaksu

viimeistään kuukauden kuluessa 243 §:ssä säädetyn määräajan päättymisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää ylimääräisen katemaksun suuruuden.

Valtion ydinjätehuoltorahaston on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle, jos luvanhaltija laiminlyö ylimääräistä katemaksua koskevan maksuvelvollisuutensa.

245 §

Katetarpeeseen liittyvien vakuuksien palauttaminen tai rahaksi muuttaminen

Jos luvanhaltijan valtiolle luovuttamia vakuuksia on enemmän kuin 243 §:n mukaan vaaditaan, työ- ja elinkeinoministeriön on palautettava ylimenevää osaa vastaavat vakuudet luvanhaltijalle kuluvan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä, jos luvanhaltija on täyttänyt katemaksua koskevan velvollisuutensa.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus ryhtyä valtiolle luovutetun vakuuden rahaksi muuttamiseen, jos luvanhaltija on laiminlyönyt katemaksun suorittamisen 242 §:n mukaisesti tai ylimääräisen katemaksun suorittamisen 244 §:n mukaisesti.

246 §

Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeiset valtion kustannukset

Kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi, sulkemisen jälkeen tarvittavien valtion valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannusten kattamiseksi Valtion ydinjätehuoltorahaston on erotettava luvanhaltijan rahasto-osuudesta mainittuihin kustannuksiin varattu osuus valtion kateosuuteen.

247 §

Kateosuuksiin siirrettyjen osuuksien vähentäminen rahasto-osuudesta

Kun luvanhaltijan rahasto-osuudesta on 239 §:n 1 momentin mukaisesti siirretty osuus luvanhaltijan kateosuuteen tai 246 §:n mukaisesti valtion kateosuuteen, Valtion ydinjätehuoltorahaston on vähennettävä luvanhaltijan rahasto-osuudesta kateosuuteen siirretty määrä.

248 §

Kateosuuden käyttäminen

Valtio saa käyttää luvanhaltijan kateosuudessa olevia varoja luvanhaltijalta valtiolle siirrettyjen ydinjätteiden ydinjätehuollon kustannuksiin sekä valtion kateosuudessa olevia varoja loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisiin valtion valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannuksiin.

249 §

Luvanhaltijan kateosuuden ylijäämän palauttaminen

Kun valtiolle luovutettuja ydinjätteitä koskevien ydinjätehuollon kustannukset on suoritettu luvanhaltijan kateosuudesta, Valtion ydinjätehuoltorahaston on palautettava mahdollinen ylijäämä luvanhaltijalle.

24 luku

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminta

250 §

Varautumisrahaston varojen lainaaminen luvanhaltijalle

Luvanhaltijalla, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on vahvistanut rahastotavoitteet seuraavalle kolmelle kalenterivuodelle, on oikeus saada Valtion ydinjätehuoltorahastosta lainaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tätä oikeutta ei kuitenkaan ole siltä osin kuin erääntyneen lainan tai sen koron maksu on laiminlyöty. Luvanhaltijan tulee ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä viimeistään rahaston ilmoittamana määräpäivänä.

Luvanhaltijalla saa olla rahastolta lainassa enintään 60 prosenttia siitä määrästä, joka saadaan vähentämällä luvanhaltijalle vahvistetusta rahastotavoitteesta luvanhaltijan osuus rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta laina-aikana arvion mukaan aiheutuvat kustannukset. Jos seuraavalle kolmelle kalenterivuodelle vahvistetut rahastotavoitteet poikkeavat määrältään toisistaan, käytetään määrältään pienintä rahastotavoitetta.

Luvanhaltijan osakkeenomistajilla on oikeus käyttää luvanhaltijan oikeutta saada lainaa rahastolta siltä osin kuin luvanhaltija ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määräämällä tavalla.

251 §

Lainauksen ehdot ja vakuusvaatimus

Edellä 250 §:ssä tarkoitetun lainan korko on sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan viitekorkoon, johon on varautumisrahaston pääoman arvon säilymiseksi ja tuoton turvaamiseksi lisättävä erityinen korkomarginaali. Lisäksi laina saadaan myöntää ainoastaan turvaavia vakuuksia vastaan. Lainansaaja on velvollinen pitämään vakuutena olevan irtaimen tai kiinteän omaisuuden riittävästi vakuutettuna.

Valtion ydinjätehuoltorahaston on valvottava vuosittain ja tarvittaessa useammin, että turvaavien vakuuksien vakuusarvoa on edelleen pidettävä riittävänä. Jos vakuutta ei enää voida pitää riittävänä, rahastolla on oikeus vaatia lisävakuus tai uusi vakuus ja asettaa määräaika, jonka kuluessa sellainen vakuus on annettava. Jos turvaavien vakuuksien vakuusarvo ylittää lainan turvaamiseksi tarvittavan määrän, rahaston on luvanhaltijaa kuultuaan viipymättä palautettava ylimenevää osaa vastaavat vakuudet.

Rahastolla on oikeus ryhtyä turvaavan vakuuden rahaksi muuttamiseen lainasopimuksessa tarkemmin sovitulla tavalla, jos erääntyneen lainan tai sen koron maksaminen on kehotuksesta huolimatta laiminlyöty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lainan vakuuksista sekä niiden palauttamisesta ja rahaksi muuttamisesta, sovellettavasta lainan viitekorosta ja siihen lisättävästä korkomarginaalista sekä muista lainojen yleisistä ehdoista.

252 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen sijoittaminen valtion velkakirjoihin

Vähintään 20 prosenttia varautumisrahaston siitä varallisuudesta, joka saadaan laskemalla yhteen 250 §:n 2 momentin mukaisessa laskelmassa käytetyt rahastotavoitteet ja 230 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetut rahastotavoitteet sekä vähentämällä tästä summasta 250 §:n 2

momentissa tarkoitetut kustannukset, on valtion käytettävissä ja Valtion ydinjätehuoltorahasto saa sijoittaa sen Suomen valtion velkakirjoihin tai valtion talousarviossa siirtää rahastosta määrääjäksi valtiovarastoon.

Varautumisrahaston kateosuuksissa oleva varallisuus on kokonaisuudessaan sijoitettava 1 momentin mukaisesti.

Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, valtion talousarvioon on vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 251 §:n 1 momentissa säädettyä lainan korkoa määrältään vastaavan korvauksen maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettynä valtiovarastoon.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä varojen siirtämisestä valtiovarastoon.

253 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta

Valtion ydinjätehuoltorahaston on sijoitettava vähintään 20 prosenttia 252 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rahaston varallisuudesta muutoin kuin 250 tai 252 §:n mukaisesti ja tällöin huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuuden arvioinnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että rahaston maksuvalmius on rahaston toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu.

Rahaston varoja ei kuitenkaan saa sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin välineisiin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estä rahaston varojen sijoittamista sellaisiin sijoitusrahastolain (213/2019) 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus edellä tarkoitettujen yritysten välineisiin on vähäinen.

254 §

Sijoitusten vähimmäisosuuksien varmistaminen

Valtion ydinjätehuoltorahaston on varmistettava kolmen vuoden välein 31 päivän maaliskuuta tilanteen mukaan, että 252 §:n 1 momentin ja 253 §:n 1 momentin mukaiset sijoitustoimintaa koskevat vähimmäisosuudet täytetään. Vähimmäisosuuksia laskettaessa on kuitenkin käytettävä luvanhaltijoille kuluvalle kalenterivuodelle vahvistettuja rahastotavoitteita. Rahaston on viipymättä tehtävä tarvittavat muutokset sijoitustoiminnassa vähimmäisosuuksia koskevien vaatimuksen täyttämiseksi sekä päätettävä 250 §:ssä tarkoitettu lainauksesta siten, että mainitun pykälän 2 momentissa säädetty enimmäisosuutta koskeva vaatimus täyttyy.

255 §

Suojaosuus

Sijoitustoimintaan liittyvien riskien varalta Valtion ydinjätehuoltorahaston on vaadittava luvanhaltijalta suojaosuus, joka on kolme prosenttia luvanhaltijan kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Suojaosuus katetaan ensisijaisesti 261 §:ssä tarkoitettulla ylijäämällä. Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa kalenterivuosittain luvanhaltijalta vaadittavan suojaosuuden määrän.

Luvanhaltijan on luovutettava Valtion ydinjätehuoltorahastolle 234 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja vakuuksia siten, että maaliskuun viimeisenä päivänä vakuuksien yhteismäärä vastaa 1 momentissa tarkoitettua suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä ei

kata sitä taikka luvanhaltija ei ole luovuttanut varojaan suojaosuuteen. Siltä osin kuin suojaosuuteen on luovutettu varoja, niiden sijoittamiseen sovelletaan 252 ja 253 §:ää.

Jos 2 momentissa mainittuna ajankohtana luvanhaltijan luovuttamia vakuuksia ja varoja on enemmän kuin 1 momentin mukaan edellytetään, Valtion ydinjätehuoltorahaston on viipymättä palautettava luvanhaltijalle ylimenevää osaa vastaavia vakuuksia ja varoja. Ensisijaisesti palautetaan vakuuksia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suojaosuuden kattamisessa noudatettavasta menettelystä.

256 §

Täydentävä suojaosuus

Jos Valtion ydinjätehuoltorahasto toteaa sijoitustoimintaan liittyviä yllättäviä ja ennakoimattomia tappioriskejä taikka sellaista markkinahintoihin liittyvää poikkeuksellista vaihtelua tai epävarmuutta, joka on lisännyt tai voi lisätä hintojen vaihtelua, rahasto voi vaatia luvanhaltijalta täydentävää suojaosuutta. Luvanhaltijan on kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä luovutettava rahastolle 234 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja vakuuksia siten, että niiden yhteismäärä vastaa kahta prosenttia luvanhaltijan kalenterivuoden rahastotavoitteesta.

Rahaston on viipymättä palautettava luvanhaltijalle täydentävän suojaosuuden kattamiseen luovutetut vakuudet, kun rahasto arvioi, että niihin ei enää ole tarvetta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä täydentävän suojaosuuden kattamisessa noudatettavasta menettelystä.

257 §

Varautumisrahaston varojen riittävyyden varmistaminen

Valtion ydinjätehuoltorahaston on seurattava riittävän tehokkaasti varautumisrahaston varojen arvon kehitystä. Jos luvanhaltijan rahasto-osuus alenee jonain ajankohtana kalenterivuoden aikana enemmän kuin viisi prosenttia verrattuna kalenterivuoden rahastotavoitteeseen, rahaston on vaadittava luvanhaltijalta täydentäviä vakuuksia. Luvanhaltijan on kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä luovutettava rahastolle 234 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta.

Luvanhaltijan rahasto-osuus saa vuosineljänneksen lopussa olla enintään kolme prosenttia alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos aleneminen on tätä suurempi, rahaston on vaadittava luvanhaltijalta täydentäviä vakuuksia. Luvanhaltijan on kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä luovutettava rahastolle 234 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella.

258 §

Finanssivalvonnan määräystenantovaltuus

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvän riskienhallinnan järjestämisestä.

25 luku

Rahasto-osuuksien ja kateosuuksien hallinnointi

259 §

Varautumisrahaston varojen arvostaminen

Valtion ydinjätehuoltorahaston talousarvion laatimiseen sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988). Varautumisrahaston varat arvostetaan kuitenkin kirjanpidossa ja sen yhteydessä järjestettävässä muussa seurannassa, tilinpäätöksessä ja laskentatoimessa seuraavasti:

- 1) lainat luvanhaltijoille tai näiden osakkeenomistajille nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon;
- 2) euromääräiset rahavarat nimellisarvoon ja muu valuutta Euroopan keskuspankin julkaisemaan valuuttakurssiin;
- 3) julkisen kaupankäynnin kohteena viranomaisen valvonnassa olevalla markkinalla Suomessa tai ulkomailla olevat osakkeet ja muut rahoitusinstrumentit, joukkovelkakirjalainat ja muut velallisen sitoumuksesta annetut arvopaperit sekä sijoitusrahasto-osuudet markkina-arvoon;
- 4) muu kuin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu varallisuus kirjanpitoarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä varautumisrahaston varojen arvostamisesta.

260 §

Varautumisrahaston voitto ja tappio

Jos varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuottojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä verrattuna rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlaskettuun määrään:

- 1) on suurempi, Valtion ydinjätehuoltorahaston on varautumisrahaston näin saamalla kalenterivuoden voitolla hyvitetävä kalenterivuoden viimeisen päivän rahasto-osuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina;
- 2) on pienempi, varautumisrahastolle näin aiheutuneella kalenterivuoden tappiolla veloitetaan kalenterivuoden viimeisen päivän rahasto-osuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa laskelmassa vähennetään kunkin ajankohdan rahasto-osuudesta kyseisen luvanhaltijan rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta tuona ajankohtana vielä maksamatta oleva korko.

Jos varautumisrahastossa on lisäksi luvanhaltijan tai valtion kateosuuksia, näistä saatujen sijoitustoiminnan tuottojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten voitto tai tappio kohdistetaan 1 momentin mukaisesti kateosuuksiin siinä suhteessa kuin vastaavat kateosuudet ovat olleet kalenterivuoden aikana rahaston varoina. Varautumisrahaston voittoa tai tappiota laskettaessa otetaan kuitenkin tällöin huomioon sijoitustoiminnan tuottoina ainoastaan Suomen valtion velkakirjoista saadut korkotulot ja valtiovarastossa olleista varoista saadut korvaukset.

261 §

Ylijäämän palauttaminen

Jos luvanhaltijan kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen kalenterivuoden viimeisen päivän rahasto-osuus, johon on kohdistettu luvanhaltijan osuus rahaston voitosta tai tappiosta, Valtion ydinjätehuoltorahaston on palautettava tämä ylijäämä luvanhaltijalle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä siltä osin kuin se ylittää luvanhaltijalta vaadittuun suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahasto saa käyttää luvanhaltijalta olevaa saatavaa luvanhaltijan suostumuksella samalle luvanhaltijalle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi luvanhaltijalle 250 §:ssä tarkoitetun lainan ehtojen mukaisesti.

Jos kalenterivuoden luvanhaltijan katetarve on pienempi kuin edellisen kalenterivuoden viimeisen päivän luvanhaltijan kateosuus, johon on kohdistettu luvanhaltijan osuus rahaston voitosta tai tappiosta, Valtion ydinjätehuoltorahaston on palautettava tämä ylijäämä luvanhaltijalle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

262 §

Luvanhaltijan rahasto-osuuden vahvistaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa luvanhaltijan vuoden viimeisen päivän rahasto-osuuden varautumisrahastossa. Vuoden viimeisen päivän rahasto-osuus saadaan lisäämällä viimeksi vahvistettuun rahasto-osuuteen tai vähentämällä siitä luvanhaltijan osuus 260 §:n 1 ja 2 momentin mukaan lasketusta voitosta tai tappiosta sekä kalenterivuoden aikana tapahtuneet tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetut muutokset.

Luvanhaltijan rahasto-osuuden suhteellinen osuus varautumisrahaston varoista muuttuu, jos viimeksi vahvistetun rahasto-osuuden jälkeen:

- 1) luvanhaltija maksaa ydinjätehuoltomaksua tai luvanhaltijalle palautuu ylijäämää;
- 2) varoja siirretään luvanhaltijoiden rahasto-osuuksien välillä huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen seurauksena;
- 3) varoja siirretään luvanhaltijan kateosuuteen tai valtion kateosuuteen.

263 §

Luvanhaltijan kateosuuden vahvistaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa luvanhaltijan vuoden viimeisen päivän kateosuuden varautumisrahastossa. Vuoden viimeisen päivän kateosuus saadaan lisäämällä viimeksi vahvistettuun kateosuuteen tai vähentämällä siitä luvanhaltijan osuus 260 §:n 3 momentin mukaan lasketusta voitosta tai tappiosta sekä kalenterivuoden aikana tapahtuneet tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetut muutokset.

Luvanhaltijan kateosuuden suhteellinen osuus varautumisrahaston varoista muuttuu, jos viimeksi vahvistetun kateosuuden jälkeen:

- 1) luvanhaltija maksaa katemaksua tai luvanhaltijalle palautuu ylijäämää;
- 2) varoja siirretään luvanhaltijan kateosuuteen tai valtion kateosuuteen.

264 §

Luvanhaltijan varat varautumisrahastossa

Luvanhaltijan rahasto-osuuden lisäksi luvanhaltijan varoja varautumisrahastossa ovat suojaosuuden kattamiseksi maksetut varat. Luvanhaltijan varoja ovat myös ylimääräiseen ydinjätehuoltomaksuun ja ylimääräiseen katemaksuun perustuvat varat sekä luvanhaltijan kateosuudessa olevat varat.

265 §

Valtion kateosuuden vahvistaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa valtion vuoden viimeisen päivän kateosuuden varautumisrahastossa. Vuoden viimeisen päivän kateosuus saadaan vähentämällä viimeksi vahvistetusta kateosuudesta loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen tarvittavien valtion valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannusten kattamiseksi kalenterivuoden aikana käytetyt varat sekä lisäämällä siihen tai vähentämällä siitä kateosuuden osuus 260 §:n 3 momentin mukaan lasketusta voitosta tai tappiosta.

26 luku

Valtion ydinjätehuoltorahaston avustukset

266 §

Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää luvanhaltijoiden ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittymistä sekä varmistaa, että viranomaisten ja luvanhaltijoiden saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muuta osaamista. Lisäksi rahasto voi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten.

267 §

Luvanhaltijalta kerättävät maksut avustusten rahoittamiseen

Luvanhaltija, jolla on lupa ydinvoimalaitoksen rakentamiseen tai käyttöön, ja se, joka on hakenut lupaa tällaisen laitoksen rakentamiseen, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahaston ylläpitämään tutkimusrahastoon tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseksi vuosittain perusmaksun 480 euroa kultakin luvan mukaiselta tai lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta, kuitenkin enintään 270 000 euroa kunkin maksuvelvollisen osalta. Lisäksi luvanhaltijan on vuosittain suoritettava tehomaksu, joka on kultakin luvan mukaiselta nimellislämpötehon megawatilta 240 euroa tai, jos luvassa tarkoitettu ydinvoimalaitos perustuu muuhun kuin Suomessa yleisesti käytössä olevaan teknologiaan, 480 euroa.

Luvanhaltija, jolla on lupa ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen rakentamiseen tai käyttöön, on velvollinen suorittamaan tutkimusrahastoon vuosittain perusmaksun 270 000 euroa ja perusmaksun lisäosan 540 000 euroa. Se, joka on hakenut lupaa tällaisen laitoksen rakentamiseen, on velvollinen suorittamaan tutkimusrahastoon vuosittain perusmaksun 270 000 euroa.

Luvanhaltija, jolla on lupa 1 tai 2 momentissa tarkoitettun tai muun ydinlaitoksen käyttöön, on velvollinen suorittamaan tutkimusrahastoon vuosittain vastuumäärään perustuvan maksun, joka on edeltävälle kalenterivuodelle kohdistettu vastuumäärä kerrottuna 0,07 prosentilla tai, jos luvassa tarkoitettu ydinvoimalaitos perustuu muuhun kuin Suomessa yleisesti käytössä olevaan teknologiaan, kerrottuna 0,14 prosentilla.

268 §

Maksuvelvollisuutta koskevat täydentävät säännökset

Edellä 267 §:ssä tarkoitettu perusmaksu on maksettava jokaiselta kalenterivuodelta, jonka 1 päivänä tammikuuta luvanhaltijalla on voimassa oleva 267 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu lupa tai vireillä tällaista lupaa koskeva hakemus.

Edellä 267 §:n 1 momentissa tarkoitetun tehomaksun ja 2 momentissa tarkoitetun perusmaksun lisäosan suuruus määräytyy kunkin kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä, jos luvanhaltijalla on tällöin voimassa oleva ydinvoimalaitosta tai ydinpolttoaineen tuotantolaitosta koskeva rakentamislupa tai käyttölupa. Rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan kalenterivuoden osalta.

Edellä 267 §:n 3 momentissa tarkoitetun maksun suuruus määräytyy kunkin kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä, jos luvanhaltijalle on edelliselle kalenterivuodelle kohdistettu vastuumäärä.

Valtion ydinjätehuoltorahasto lähettää maksuvelvollisille maksuvelvollisuutta koskevan päätöksen viimeistään 30 päivää ennen eräpäivää. Maksuunpano voidaan toimittaa ilman että maksuvelvolliselle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Päätös voidaan antaa tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

269 §

Maksuvelvollisuuden päätyminen

Ydinvoimalaitosta koskevaan lupaan perustuva maksuvelvollisuus päättyy sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin ydinlaitosta ei käyttöluvan mukaan enää saa käyttää energian tuotannossa tai jolloin luvanhaltija on käyttöluvan voimassaolon aikana ilmoittanut työ- ja elinkeinoministeriölle lopullisesti luopuneensa energian tuotannosta ydinvoimalaitoksessa.

Ydinteknistä laitosta ja ydinpolttoaineen tuotantolaitosta koskevaan lupaan perustuva maksuvelvollisuus päättyy sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin lupa laitoksen käytöstäpoistoon on myönnetty.

Loppusijoituslaitosta koskevaan lupaan perustuva maksuvelvollisuus päättyy sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin loppusijoituslaitos on hyväksytty pysyvästi suljetuksi.

270 §

Tutkimusrahaston varallisuus

Edellä 267 §:ssä tarkoitetut maksut muodostavat tutkimusrahaston varallisuuden, joka on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Tutkimusrahaston varallisuutta vähentävät:

- 1) myönnettyt avustukset siltä osin kuin ne on maksettu;
- 2) maksuvelvolliselle 272 §:n mukaan palautetut varat;
- 3) sen tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuneet kustannukset;
- 4) avustuspäätösten valmistelusta sekä avustusta saaneiden hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuneet kustannukset.

Tutkimusrahaston varallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

- 1) siitä saadut satunnaiset tuotot;
- 2) myönnettyt avustukset siltä osin kuin rahasto on perinyt ne takaisin;
- 3) myönnettyt avustukset siltä osin kuin ne ovat jääneet käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

271 §

Avustusten myöntäminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan tutkimusrahaston varallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu jo tehdyillä avustuspäätöksillä eikä siihen sisälly rahastolle syntyneitä saatavia.

Rahasto päättää hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla 266 §:ssä säädettyjä tavoitteita. Etusija annetaan hankkeille, joiden arvioidaan tuottavan laaja-alaisesti hyödynnettävää tutkimustietoa. Ennen avustusten myöntämistä on pyydettävä työ- ja elinkeinoministeriöltä, Säteilyturvakeskukselta ja luvanhaltijoilta lausunto. Avustusta ei kuitenkaan voida myöntää sellaisille hankkeille, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinlaitosten valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

272 §

Varojen palauttaminen maksuvelvollisille

Jos 266 §:ssä säädettyjen tavoitteiden kannalta ei ole perusteltua käyttää kaikkia jaettavissa olevia tutkimusrahaston varoja tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen, rahaston on jätettävä vastaava osa varoista jakamatta.

Kalenterivuoden aikana jakamatta jääneet varat ja sellaiset avustusten myöntämistä koskevin päätöksiin sidotut varat, jotka jäävät kalenterivuoden aikana käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun syyn vuoksi, Valtion ydinjätehuoltorahaston on palautettava ilman aiheutonta viivytystä maksuvelvollisille maksujen suhteessa.

273 §

Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely

Avustukseen sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

Valtion ydinjätehuoltorahasto hoitaa valtionavustuslaissa valtionapuviranomaiselle säädetyt tehtävät.

27 luku

Valtion ydinjätehuoltorahasto

274 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävät

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on huolehtia 22, 23 ja 26 luvussa tarkoitettujen maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen hallinnoimisesta ja sijoittamisesta sekä hoitaa muut sille 22–26 ja tässä luvussa säädetyt tehtävät. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahaston tehtävistä.

275 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston yleinen ohjaus ja valvonta

Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä, rahaston

talouden hoitoa ja rahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä. Ministeriöllä on oikeus saada rahastolta tarvitsemansa tiedot ja selvitykset.

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätöksen ja talousarvion, jotka jakautuvat varautumisrahastoa ja tutkimusrahastoa koskeviin osiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä talousarvion vahvistamisesta noudatettavasta menettelystä ja kirjanpidon järjestämisestä.

276 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston tilintarkastajien asettaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan Valtion ydinjätehuoltorahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettua tilintarkastajaa. Toisen tilintarkastajista tulee olla tilintarkastuslaissa tarkoitettu JHT-tilintarkastaja ja toisen mainitussa laissa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Työ- ja elinkeinoministeriön on pyydettävä ehdotus KHT-tilintarkastajaksi tai tilintarkastusyhteisöksi sellaisilta luvanhaltijoilta, joilla on vahvistettu rahasto-osuus.

Tilintarkastajien palkkiot vahvistaa työ- ja elinkeinoministeriö.

277 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston tilintarkastajien tehtävät

Tilintarkastajien on tarkastettava Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta tilintarkastuskertomus, jossa on erityisesti lausuttava:

1) siitä, onko tilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

2) siitä, antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot rahaston toiminnan tuloksesta ja tuloksellisuudesta sekä taloudellisesta asemasta;

3) siitä, onko rahaston hallintoa ja toimintaa hoidettu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

4) tilinpäätöksen vahvistamisesta; sekä

5) rahaston tuloksen käsittelystä rahaston johtokunnan ehdottamalla tavalla.

Kun tilintarkastus on tehty, tilintarkastajien on tehtävä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen sekä lausutaan siitä, onko tilinpäätös laadittu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Jos tilintarkastaja tilikauden aikana havaitsee merkittävää huomauttamista tarkastettavan yhteisön hallinnosta ja taloudesta, on asiasta viipymättä ilmoitettava rahaston johtokunnalle, työ- ja elinkeinoministeriölle sekä niille luvanhaltijoille, joilla on vahvistettu rahasto-osuus varautumisrahastossa.

Rahaston johtokunta ja henkilökunta ovat velvollisia avustamaan tarvittaessa tilintarkastajaa tarkastuksen suorittamisessa.

278 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta

Valtion ydinjätehuoltorahastolla on johtokunta, jonka valtioneuvosto nimittää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä. Yksi jäsenistä on määrättävä työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä. Johtokunnan jäsenen tulee olla

hyvämaineinen. Johtokunnassa tulee olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus sekä muu johtokunnan tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellinen asiantuntemus. Finanssivalvonnan on annettava johtokuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemuksesta lausunto työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi vapauttaa johtokunnan jäsenen tehtävästään. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot sekä vahvistaa johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on läsnä. Läsnä olevista yhden on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

Johtokunnan puheenjohtajaan ja muihin jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

279 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunnan tehtävät

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunnan tehtävänä on:

- 1) huolehtia rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;
- 2) päättää rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittävistä ja laajakantoisista asioista;
- 3) johtaa ja valvoo rahaston sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset 280 §:n mukaisesti;
- 4) päättää avustuksen myöntämisestä tutkimus- ja infrastruktuurihankkeelle, jos tuen määrä ylittää 200 000 euroa, ja myönnetyn avustuksen takaisinperinnästä;
- 5) huolehtia rahaston kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä;
- 6) ratkaista rahaston päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine rahaston päätöksiä koskevissa valitusasioissa;
- 7) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle esitys rahaston vuotuiseksi talousarvioksi;
- 8) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;
- 9) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus sekä toimittaa ne työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä johtokunnan tehtävistä.

280 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen

Johtokunnan tehtävänä on Valtion ydinjätehuoltorahaston varautumisrahaston varojen sijoitustoimintaan liittyen:

- 1) päättää lainojen myöntämisestä ja irtisanomisesta, vakuuksien hyväksymisestä, tarvittaessa vakuuksien muuttamisesta rahaksi sekä lainoja koskevista yksityiskohtaisista ehdoista;
- 2) päättää sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista;
- 3) päättää sijoitustoiminnassa käytettävistä sijoitusmuodoista;
- 4) päättää sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin ja niiden tuottotavoitteista;
- 5) hyväksyä vuosittain varautumisrahaston varojen sijoitussuunnitelma, jossa tulee erityisesti ottaa huomioon rahaston luonne ja sijoitustoiminnan vaatimukset sekä työ- ja elinkeinoministeriön 275 §:n 1 momentin nojalla antamat määräykset;

6) päättää varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavista periaatteista;

7) päättää varainhoitajista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja tuottavista tahoista sekä näiden kanssa laadittavista sopimuksista;

8) päättää tarvittaessa täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta ja sen määrästä kunkin luvanhaltijan osalta sekä siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta;

9) hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista.

Lisäksi johtokunnan tehtävänä on vahvistaa periaatteet siitä, miten varautumisrahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella. Näissä periaatteissa on kuvattava yleisellä tasolla näiden kohdeyhteisöjen osalta omistajaohjauksen liittyminen sijoitusstrategiaan, menettelytavat kohdeyhteisöjen toiminnan seuraamiseksi sijoitusstrategian kannalta merkityksellisissä asioissa, menettelytavat äänioikeuden ja muiden osakkeisiin liittyvien oikeuksien käyttämiseksi kohdeyhteisöissä sekä miten rahasto käy vuoropuhelua kohdeyhteisöjen, niiden muiden osakkeenomistajien ja sidosryhmien kanssa. Rahaston on julkistettava periaatteet tai selvitys siitä, miksi tästä julkistamisesta poiketaan osittain tai kokonaan.

281 §

Sijoitusneuvottelukunta

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on sijoitusneuvottelukunta, joka valmistelee neuvoa-antavasti johtokunnalle rahaston sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavia periaatteita sekä suosituksia sijoitustoiminnan kehittämiseksi, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin, varainhoitopalveluista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluista.

Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi kerralla neuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen sellaisia luvanhaltijoita, joilla on vahvistettu rahasto-osuus. Neuvottelukunnan jäsenillä tulee olla hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä Finanssivalvonnan on annettava lausunto sijoitusneuvottelukuntaan esitettävien henkilöiden sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemuksesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot.

282 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta

Valtion ydinjätehuoltorahastolla on toimitusjohtaja, tämän sijainen ja tehtäviensä asianmukaiseksi hoitamiseksi riittävä määrä henkilöstöä. Nämä ovat työ- ja elinkeinoministeriön rahaston tehtäviin määräämiä ministeriön virkamiehiä. Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään toimitusjohtajasta. Rahastolla on oikeus käyttää valtioneuvoston yhteisiä konsernipalveluita. Lisäksi rahasto voi käyttää muiden kuin viranomaisten tuottamia palveluita sijoitustoimintaan liittyen sekä avustusten hallinnoinnissa siltä osin kuin siihen ei liity julkisen vallan käyttöä.

Valtion ydinjätehuoltorahasto korvaa rahaston tehtävien hoitamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle aiheutuneet kustannukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahaston hallinnon järjestämisestä, henkilökunnasta ja kustannusten korvaamisesta työ- ja elinkeinoministeriölle.

283 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtajan tehtävät

Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja hoitaa rahaston juoksevaa hallintoa johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä seuraa sijoitussalkun kehitystä ja ryhtyy sen osalta tarvittaessa toimiin. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että rahaston kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava johtokunnalle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen johtokunnan tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi toimitusjohtajan on annettava niille luvanhaltijoille, joille on vahvistettu rahasto-osuus, tarpeelliset tiedot luvanhaltijoille kuuluvien, rahastoon liittyvien velvollisuuksien hoitamiseksi.

Toimitusjohtaja ratkaisee rahastossa ratkaistavat asiat esittelystä, jollei päätösvalta kuulu johtokunnalle. Toimitusjohtaja saa kuitenkin ryhtyä rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittäviin ja laajakantoisiin toimiin ainoastaan tilanteessa, jossa johtokunnan päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta rahaston toiminnalle olennaista haittaa. Tällöin johtokunnalle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

284 §

Velvollisuus tehdä sisäpiiri-ilmoitus

Valtion ydinjätehuoltorahaston sisäpiiriläinen on velvollinen ilmoittamaan säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevia osakkeita ja sellaisia rahoitusvälineitä, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella, koskevat tiedot 286 §:ssä tarkoitettuun rahaston sisäpiirirekisteriin (*sisäpiiri-ilmoitus*).

Valtion ydinjätehuoltorahaston sisäpiiriläisellä tarkoitetaan:

1) rahaston johtokunnan puheenjohtajaa ja muuta jäsentä, toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa ja tilintarkastusyhteisön toimihenkilöä, jolla on päävastuu rahaston tilintarkastuksesta;

2) muuta kuin 1 kohdassa tarkoitettua rahaston palveluksessa olevaa henkilöä, jolla on mahdollisuus vaikuttaa rahaston varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen tai joka muutoin saa säännöllisesti haltuunsa rahaston varojen sijoittamista koskevia osakkeita tai rahoitusvälineitä koskevaa sisäpiiritietoa.

285 §

Sisäpiiri-ilmoitus

Sisäpiiri-ilmoituksessa on mainittava:

1) vajaavaltainen, jonka edunvalvoja sisäpiiriläinen on;

2) yhteisö tai säätiö, jossa sisäpiiriläisellä tai 1 kohdassa tarkoitettulla vajaavaltaisella on suoraan tai välillisesti määräysvalta;

3) sisäpiiriläisen sekä 1 kohdassa tarkoitettun vajaavaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitettun yhteisön tai säätiön omistamat säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevat osakkeet ja sellaiset rahoitusvälineet, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella.

Sisäpiiri-ilmoitukseen on sisällytettävä asianomaisen henkilön, yhteisön tai säätiön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot sekä osakkeita ja muita rahoitusvälineitä koskevat tiedot.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa siltä osin kuin ne koskevat sellaista asunto-osakeyhtiötä, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 28 luvun 2 §:ssä

tarkoitettua keskinäistä kiinteistöosaakeyhtiötä, aatteellista tai taloudellista yhdistystä taikka voittoa tavoittelematonta yhteisöä, joka ei käy säännöllisesti kauppaa rahoitusvälineellä. Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista osakkeista tai rahoitusvälineistä ei myöskään tarvitse tehdä sisäpiiri-ilmoitusta, jos ne on liitetty arvo-osuusjärjestelmään ja rahasto on järjestänyt menettelyn, jossa tiedot saadaan arvo-osuusjärjestelmästä.

Sisäpiiri-ilmoitus on tehtävä neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty tai määrätty 284 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tehtävään. Sisäpiiriläisen on tehtävässä ollessaan seitsemän päivän kuluessa ilmoitettava rahastolle:

1) 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuilla osakkeilla ja rahoitusvälineillä tehdyt hankinnat ja luovutukset, jos omistuksen muutos on vähintään 5 000 euroa;

2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitettut tässä pykälässä tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuvat muutokset.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta.

286 §

Sisäpiirirekisteri

Valtion ydinjätehuoltorahaston on markkinoiden väärinkäytön ehkäisemiseksi pidettävä sisäpiiri-ilmoituksista rekisteriä (*sisäpiirirekisteri*), josta ilmenevät kunkin sisäpiiriläisen kohdalla sisäpiiriläisen, 285 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun vajaavaltaisen ja 2 kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön omistamat mainitussa momentissa tarkoitetut osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset. Jos tiedot saadaan mainitun pykälän 3 momentin mukaisesti, sisäpiirirekisteri voidaan tältä osin muodostaa arvo-osuusjärjestelmästä saatavista tiedoista.

Sisäpiirirekisteriin merkityt tiedot on säilytettävä viisi vuotta tiedon merkitsemisestä. Jokaisella on oikeus saada kuluja korvaamista vastaan otteita ja jäljennöksiä rekisterin tiedoista. Tietojensaantioikeus ei kuitenkaan koske luonnollisen henkilön henkilötunnusta eikä osoitetta eikä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimeä.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

28 luku

Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuolto

287 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuolto

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija vastaa toimintansa yhteydessä tai seurauksena syntyvistä luonnon radioaktiivisia aineita sisältävistä jätteistä ja on velvollinen huolehtimaan niiden loppukäsittelystä. Luvan haltijan tämän lain mukaisiin jätehuollon vastuisiin ja velvollisuuksiin ei vaikuta luvan voimassaolon päättyminen tai luvan peruuttaminen.

Ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnassa syntyvien luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuollon toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa on ensisijaisesti huolehdittava turvallisuudesta. Lisäksi näiden jätteiden jätehuoltoon sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään työperäisen ja väestön altistuksen rajoittamisesta mainitun lain 78 §:n 3 momentissa tarkoitettujen jätteiden osalta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä loppukäsittelyn turvallisesta toteuttamisesta.

288 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelma

Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviä jätteitä varten on oltava jätehuoltosuunnitelma, joka sisältää suunnitellut toimenpiteet kyseisten jätteiden käsittelystä, varastoinnista ja muusta jätehuollosta sekä loppukäsittelyn toteuttamista koskevat periaatteet. Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelma on pidettävä ajan tasalla.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuoltosuunnitelmasta.

289 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen jätekirjanpito

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan on pidettävä kirjaa toiminnassa syntyvistä luonnon radioaktiivisia aineita sisältävistä jätteistä ja niiden loppukäsittelystä. Kirjanpidosta on käytävä ilmi näiden jätteiden määrä ja laatu.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinaineen talteenottolaitoksen jätekirjanpidon järjestämisestä.

290 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen vakuus

Ydinaineen talteenottolaitosta varten on asetettava luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden loppukäsittelystä ja muusta jätehuollosta sekä mahdollisista laitoksen ja sen ympäristön puhdistustoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten varalta vakuus.

Asetettavan vakuuden on oltava riittävä ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnan laatu ja laajuus, toimintaa varten annettavat lupamääräykset ja muun lain nojalla vaaditut vakuudet toiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteisiin ja jätteiden käsittelytoimintaan huomioon ottaen.

291 §

Vakuuden asettaminen

Säteilyturvakeskus päättää 290 §:ssä tarkoitetun vakuuden asettamisesta. Säteilyturvakeskuksen on tarkistettava vakuuden suuruutta, jos tämä on tarpeen olosuhteissa tai toiminnassa tapahtuneen muutoksen takia.

Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus ja pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vakuus on asetettava Säteilyturvakeskukselle, joka valvoo korvauksen saajan etua vakuuden asettamisessa sekä tarvittaessa toimii vakuuden rahaksi muuttamista ja varojen jakamista koskevilla asioissa.

292 §

Vakuudesta suoritettavat kustannukset

Edellä 290 §:ssä tarkoitetusta vakuudesta voidaan suorittaa ne kustannukset, jotka ovat tarpeen tässä laissa säädettyjen tai ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöluvassa määrättyjen laitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviin jätteisiin liittyvien jätehuollon velvoitteiden suorittamiseksi sekä 290 §:ssä tarkoitettujen puhdistustoimenpiteiden suorittamiseksi.

293 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta

Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden vapauttamiseen tämä lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta sovelletaan, mitä 208 §:ssä säädetään ydinjätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamisesta.

294 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen rakennuksen ja laitosalueen osan vapauttaminen tämän lain mukaisesta valvonnasta

Ydinaineen talteenottolaitoksen rakennuksen tai sen osan tai laitosalueen osan vapauttamiseen tämän lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta sovelletaan, mitä 209 §:ssä säädetään ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan tai laitosalueen osan vapauttamisesta tämän lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta. Ydinaineen talteenottolaitoksen rakennuksella tarkoitetaan tässä sellaista rakentamislain 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettua rakennusta, jossa on laitoksen toimintoja tai sen turvallisen toiminnan edellyttämiä huonetiloja.

V OSA

YDINLAITOKSEN RAKENTAMINEN, KÄYTTÖÖN OTTAMINEN JA KÄYTÖSTÄPOISTO

29 luku

Periaatepäättös ydinlaitoshankkeesta

295 §

Periaatepäättöstä koskeva vaatimus

Ydinvoimalaitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja muun loppusijoituslaitoksen kuin maaperäloppusijoituslaitoksen toteuttamisen edellytyksenä on periaatepäättös hankkeeseen sisältyvien ydinlaitosten sekä niihin liittyvien toimintojen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuudesta (*periaatepäättös*).

296 §

Toimivaltaiset viranomaiset periaatepäättöstä koskevassa asiassa

Valtioneuvosto ratkaisee periaatepäättöstä koskevan asian. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa periaatepäättöstä koskevan hakemuksen käsittelystä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ratkaisee kuitenkin periaatepäätöstä koskevan asian, jos ydinvoimalaitoshanke käsittää yhden tai useamman ydinvoimalaitoksen, joiden nimellislämpöteho on yhteensä enintään 50 megawattia.

297 §

Periaatepäätöksen hyväksymisen edellytykset

Periaatepäätöksen hyväksyminen perustuu kokonaisarviointiin, jossa asiaa on harkittava yhteiskunnan kokonaisedun kannalta ja otettava huomioon ydinlaitoshankkeesta aiheutuvat hyödyt ja haitat, kiinnittäen erityisesti huomiota:

- 1) hankkeen tarpeellisuuteen energiahuollon kannalta;
- 2) hankkeen arvioituihin taloudellisiin, ympäristö- ja muihin vaikutuksiin;
- 3) hankkeen toteutettavuuteen ja siihen, miten hankesuunnitelmassa on otettu huomioon tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattaminen;
- 4) hankekehittäjän osaamiseen sekä taloudellisiin ja muihin edellytyksiin toteuttaa hankkeeseen liittyvä suunnittelu ja kehittäminen;
- 5) suunnitellun luvanhaltijan osaamiseen sekä taloudellisiin ja muihin edellytyksiin rakennuttaa hankkeeseen sisältyvät ydinlaitokset ja käyttää niitä turvallisesti ja muutoin tämän lain mukaisesti;
- 6) hankkeen aikatauluun;
- 7) hankkeen arvioituihin riskeihin.

298 §

Periaatepäätöksen sisältö

Jos ydinlaitoshankkeen arvioidaan olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukainen, asiassa tehdään periaatepäätös. Periaatepäätöksessä on esitettävä perusteet, joiden mukaan arviointi on tehty. Siinä on myös selostettava yleispiirteisesti hankkeeseen sisältyvät ydinlaitokset ja niihin liittyvät toiminnot, jotka ovat tarpeen ydinpolttoainehuollon ja ydinjätehuollon järjestämiseksi.

Periaatepäätöstä koskeva hakemus on hylättävä, jos ydinlaitoshankkeen ei kokonaisharkinnan perusteella arvioida olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukainen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ydinlaitoshankkeesta periaatepäätökseen sisällytettävistä seikoista.

299 §

Periaatepäätöksessä annettavat määräykset

Periaatepäätöksessä voidaan antaa ne määräykset, jotka ovat tarpeen 7–13 §:ssä säädettyjen yleisten periaatteiden ja velvollisuuksien toteuttamiseksi.

300 §

Periaatepäätöksessä asetettava määräaika

Periaatepäätöksessä on asetettava määräaika, jonka kuluessa periaatepäätöksen mukainen ydinvoimalaitosta, ydinpolttoaineen tuotantolaitosta tai muuta loppusijoituslaitosta kuin maaperäloppusijoituslaitosta koskeva rakentamislupahakemus on tultava vireille sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Jos periaatepäätökseen sisältyy useita 1 momentissa tarkoitettuja ydinlaitoksia, on periaatepäätöksessä lisäksi asetettava määräaika, jonka jälkeen tällaiselle laitokselle ei enää ole mahdollista hakea rakentamislupaa.

301 §

Selonteko periaatepäätöksestä eduskunnalle

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon periaatepäätöksestään.

302 §

Periaatepäätöksessä asetetun määräajan jatkaminen

Periaatepäätöksessä rakentamislupahakemuksen jättämistä varten asetettua määräaika voidaan 296 §:n mukaan ratkaisuvallan viranomaisen päätöksellä jatkaa kerran enintään kahdella vuodella, jos tällä arvioidaan olevan enintään vähäinen merkitys yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuutta koskevan harkinnan kannalta ja periaatepäätöksen haltija on tehokkaasti ja järjestelmällisesti edistänyt ydinlaitoshankkeen toteutumista.

30 luku

Ydinlaitosluvat

303 §

Ydinlaitoksen lupavaatimus

Ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttöön on oltava tämän lain mukainen lupa.

Lisäksi ydinvoimalaitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja ydinteknisen laitoksen käytöstäpoistoon on oltava tämän lain mukainen lupa. Mainittua lupaa on haettava hyvissä ajoin ennen käyttöluvan voimassaolon päättymistä ja viimeistään, kun laitoksen käyttöluvassa tarkoitettu toiminta on päättynyt ja laitoksessa ei ole käytettyä ydinpolttoainetta.

304 §

Lupaviranomaiset

Valtioneuvosto ratkaisee ydinvoimalaitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen rakentamista, käyttöä ja käytöstäpoistoa koskevat lupa-asiat sekä muun loppusijoituslaitoksen kuin maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamista ja käyttöä koskevat lupa-asiat. Työ- ja elinkeinoministeriö on valtioneuvostossa ratkaistavien asioiden osalta lupaviranomainen.

Säteilyturvakeskus ratkaisee ydinteknisen laitoksen rakentamista, käyttöä ja käytöstäpoistoa sekä maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamista ja käyttöä koskevat lupa-asiat.

305 §

Rakentamislupahakemuksen vireilletulo

Ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen vireilletulo edellytyksenä on, että:

1) lupaa hakee:

a) se, johon periaatepäätös on välittömästi kohdistettu; tai

b) periaatepäätöksessä tarkoitettu suunniteltu luvanhaltija, kun tämä on periaatepäätöksen mukaan toinen kuin se, johon periaatepäätös on välittömästi kohdistettu;

2) hakemus sisältää suunnitellun ydinlaitoksen sijaintikunnan lausunnon, jonka mukaan hakemuksen mukaisen ydinlaitoksen rakentamista puolletaan;

3) hakemus tehdään periaatepäätöksen mukaisessa määräajassa ja ydinlaitos sisältyy periaatepäätöksen mukaiseen ydinlaitoshankkeeseen tai kyseessä on tällaisen ydinlaitoksen kannalta tarpeellinen ydintekninen laitos tai maaperäloppusijoituslaitos;

4) Säteilyturvakeskus on ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnossaan todennut, että hakemuksessa tarkoitettuun ydinlaitokseen ja muihin toimintoihin liittyvät valmiusjärjestelyt, turvajärjestelyt ja kuljetusjärjestelyt voidaan sijaintipaikalla toteuttaa niitä koskevien vaatimusten mukaisesti;

5) Säteilyturvakeskus on sitovalla lausunnollaan vahvistanut ydinlaitoksen sijaintipaikasta johtuvat suunnitteluperusteet;

6) hakija on selvittänyt, että ydinlaitoksen sijaintipaikalla tai sen läheisyydessä ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia tai sijaintipaikan ominaisuuksista ei ole saatu sellaista uutta tietoa, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa 4 tai 5 kohdassa tarkoitettussa lausunnossa käsiteltäviin asioihin;

7) Säteilyturvakeskus on ydinlaitoskonseptia koskevassa lausunnossa todennut, että konseptin perusteella suunniteltavan ydinlaitoksen voidaan arvioida täyttävän ydinlaitoksen turvallisuudelle tässä laissa säädetty vaatimukset;

8) hakija on huolehtinut siitä, että ydinlaitoskonseptia koskevan lausunnon mukaan ydinlaitoksen turvallisuudelle tässä laissa säädettyjen vaatimusten kannalta tarpeelliseksi arvioidut muutokset konseptiin on toteutettu ja vahvistetut sijaintipaikasta johtuvat suunnitteluperusteet on otettu huomioon;

9) hakija on huolehtinut Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen mukaisten teknisten perustietojen toimittamista koskevasta velvollisuudesta.

306 §

Rakentamisluvan myöntämisen edellytykset

Lupa ydinlaitoksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos 8–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti ydinlaitoksen rakentamisessa ja käytössä sekä:

1) hakijalla on käytettäväänään tarpeellinen asiantuntemus ja johtamisjärjestelmä sekä riittävät taloudelliset ja muut edellytykset rakentaa ydinlaitos tämän lain mukaisesti;

2) hakija on varmistanut, että ydinlaitoksen suunnitteluun ja toimitukseen osallistuvilla keskeisillä toimittajilla ja alihankkijoilla on edellytykset toimittaa ydinlaitoksen turvallisuuden edellyttämä, vaatimustenmukainen tuote tai palvelu;

3) suunnitelmat ydinlaitoksen käyttötavasta, käyttöorganisaatiosta, ydinpolttoainehuollosta ja sen toiminnan kannalta tarpeellisista toiminnoista ja järjestelyistä ovat tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisen kannalta riittävät ja asianmukaiset;

4) ydinlaitoksen käyttötoiminnan rahoitusta koskevat suunnitelmat ovat riittävät ja asianmukaiset;

5) ydinlaitoksen rakentamista varten on varattu alue alueidenkäyttölain mukaisessa asemakaavassa ja hakijalla on oikeus käyttää ydinlaitoksen sijaintipaikkaa ydinlaitoksen rakentamiseen;

6) ydinlaitoksen suunniteltu suojavyöhyke on laajuudeltaan riittävä sekä tarvittavat suojelutoimet ovat toteutettavissa suunnitellulla suojavyöhykkeellä ja varautumisalueella;

7) suunnitellut toimenpiteet ydinlaitoksen ja sen rakentamisen ympäristörasituksen rajoittamiseksi ovat riittävät ja asianmukaiset;

8) työ- ja elinkeinoministeriö on hyväksynyt ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman;

9) Säteilyturvakeskus on hyväksynyt seuraavat asiakirjat siten, että ne ovat riittävät ottaen huomioon ydinlaitoksen rakentamisvaihe:

- a) suunnitelma ydinmateriaalivalvonnan järjestämiseksi;
- b) ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelu;
- c) turvaohjesääntö ja turvasuunnitelma;

10) ydinlaitosta koskevien suunnitelmien perusteella arvioidaan, että laitos muutoinkin kuin 6–9 kohdassa tarkoitettujen edellytysten osalta täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset;

11) suunnitellun ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttöön liittyvien ydinalan kansainvälisten sopimusten Suomea sitovien velvoitteiden noudattamisesta on huolehdittu asianmukaisesti;

12) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Valtioneuvoston luvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) hakijan omistus tai muut hakijaan liittyvät seikat eivät vaaranna tai ole omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- ja huoltovarmuutta tai ydinlaitoksen luotettavaa käyttöä; ja

2) ydinlaitoksen rakentaminen ja käyttö on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

307 §

Käyttöluvan myöntämisen edellytykset

Lupa ydinlaitoksen käyttämiseen voidaan myöntää, jos 8–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti ydinlaitoksen käytössä ja:

1) hakijalla on lupa hakemuksessa tarkoitetun ydinlaitoksen rakentamiseen tai lupaa hakee rakentamisluvassa tarkoitettu suunniteltu luvanhaltija, jos tämä on rakentamisluvan mukaan toinen kuin se, johon rakentamislupa on välittömästi kohdistettu;

2) rakentamislupaa ja siinä annettuja määräyksiä on noudatettu;

3) hakijalla on käytettävänäään tarpeellinen asiantuntemus ja johtamisjärjestelmä sekä riittävät taloudelliset ja muut edellytykset käyttää ydinlaitosta tämän lain mukaisesti;

4) ydinlaitoksen käyttöorganisaatio, ydinpolttoainehuolto ja laitoksen toiminnan kannalta tarpeelliset toiminnot ja järjestelyt ovat tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisen kannalta riittävät ja asianmukaiset;

5) toimenpiteet ydinlaitoksen ympäristörasituksen rajoittamiseksi ovat riittävät ja asianmukaiset;

6) työ- ja elinkeinoministeriö on hyväksynyt ydinjätehuoltosuunnitelman;

7) Säteilyturvakeskus on hyväksynyt seuraavat asiakirjat siten, että ne ovat riittävät ottaen huomioon ydinlaitoksen käyttöönotto ja suunniteltu käyttöaika:

- a) suunnitelma ydinmateriaalivalvonnan järjestämiseksi;
- b) turvaohjesääntö ja turvasuunnitelma;
- c) valmiussuunnitelma;

d) käytöstäpoistosuunnitelma, jos kyse on ydinvoimalaitoksesta, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksesta tai ydinteknisestä laitoksesta;

e) turvallisuustekniset käyttöehdot ja niiden osana ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen raja-arvot;

f) ikääntymisen hallintaohjelma;

g) suunnitelma ympäristön säteilytarkkailun järjestämisestä;

8) ydinlaitos muutoinkin kuin 2–7 kohdassa tarkoitettujen edellytysten osalta täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset;

9) ydinlaitoksen käyttöön liittyvien ydinalan kansainvälisten sopimusten Suomea sitovien velvoitteiden noudattamisesta on huolehdittu asianmukaisesti;

10) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Valtioneuvoston luvan myöntäminen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) hakijan omistus tai muut hakijaan liittyvät seikat eivät vaaranna tai ole omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- ja huoltovarmuutta tai ydinlaitoksen luotettavaa käyttöä; ja

2) hakemuksessa tarkoitettu toiminta on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Jos käyttölupaa koskevan hakemuksen mukaan lupapäätöksen siirtämistä on tarkoitus välittömästi hakea sen tultua lainvoimaiseksi ja suunniteltu käyttöluvan haltija on antanut suostumuksensa tähän, voidaan käyttöluvan myöntämisen edellytyksiä arvioida myös vastaanottajan kannalta.

308 §

Käytöstäpoistoluvan myöntämisen edellytykset

Lupa ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistoon myönnetään, jos 8–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti ydinlaitoksen käytöstäpoistossa sekä:

1) Säteilyturvakeskus on ydinlaitoksen käytöstäpoiston vaihe huomioon ottaen hyväksynyt:

a) turvaohjesäännön ja turvasuunnitelman;

b) valmiussuunnitelman;

c) käytöstäpoistosuunnitelman;

2) hakijalla on käytettävänäään tarpeellinen asiantuntemus ja johtamisjärjestelmä sekä riittävät taloudelliset ja muut edellytykset poistaa ydinlaitos käytöstä tämän lain mukaisesti;

3) hakijalla on menettelyt, joilla varmistetaan, että ydinlaitoksen käytöstäpoistoon osallistuvilla keskeisillä toimittajilla ja alihankkijoilla on edellytykset toimittaa käytöstäpoiston turvallisuuden edellyttämä, vaatimustenmukainen tuote tai palvelu;

4) ydinlaitoksen käytöstäpoiston suunnittelussa ympäristönsuojelu on asianmukaisesti otettu huomioon;

5) ydinlaitoksen käytöstäpoisto muutoinkin kuin 1–4 kohdassa tarkoitettujen edellytysten osalta täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset;

6) ydinlaitoksen käytöstäpoistoon liittyvien ydinalan kansainvälisten sopimusten Suomea sitovien velvoitteiden noudattamisesta on huolehdittu;

7) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

309 §

Lupapäätöksen sisältö

Sen lisäksi, mitä hallintolain 44 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä, ydinlaitoksen rakentamista, käyttöä ja käytöstäpoistoa koskevassa lupapäätöksessä on vastattava lausunnoissa, muistutuksissa ja mielipiteissä tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin. Päätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätökseen on sisällytettävä mainitun lain 23 §:ssä tarkoitettu perusteltu päätelmä. Lisäksi lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Arvioinnin huomioon ottamisesta säädetään tarkemmin mainitun lain 4 luvussa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupapäätöksen sisällöstä.

310 §

Lupamääräykset

Ydinlaitoslupaa koskevassa päätöksessä on annettava määräykset, jotka ovat tarpeen ydinaseiden leviämisen estämiseksi, ydinlaitoksen turvallisuuden ja ydinjätehuollon velvollisuuksien kannalta sekä muutoin luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi. Jos kyse on valtioneuvoston myöntämästä luvasta, lupapäätöksessä on otettava huomioon Säteilyturvakeskuksen lausunnossa esitetyt ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat ehdotukset. Lupa on lisäksi sisällytettävä määräykset merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi tarpeellisista toimista sekä tarpeelliset määräykset hankkeen ympäristövaikutusten seurannasta hankkeesta aiheutuvien merkittävien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi, jos asiassa sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Ydinvoimalaitoksen rakentamista ja käyttöä koskevassa lupapäätöksessä on määrättävä nimellislämpöteho.

Ydinlaitoksen käytöstäpoistoa koskevassa lupapäätöksessä on määriteltävä tarkemmin ajankohta, jolloin merkittäviä määriä radioaktiivisia aineita sisältävien ja käytöstäpoiston turvallisuuden kannalta merkittävien ydinlaitoksen osien tai järjestelmien purkamisen saa aloittaa.

Jos ydinlaitoksen käyttöä tai käytöstäpoistoa koskevan luvan mukaan ydinlaitoksessa saa pitää hallussa, tuottaa, käsitellä, varastoida tai loppusijoittaa ydinjätteitä, luvassa voidaan määrätä, että luvan nojalla ydinlaitoksessa saa pitää hallussa, käsitellä, varastoida tai loppusijoittaa myös säteilylain soveltamisalaan kuuluvassa toiminnassa syntyneitä radioaktiivisia jätteitä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupamääräysten sisällöstä.

311 §

Rakentamisluvan voimassaolo ja siinä asetetun määräajan jatkaminen

Ydinlaitoksen rakentamislupa on voimassa toistaiseksi. Rakentamisluvassa on asetettava määräaika, jolloin luvan mukaisen ydinlaitoksen rakentamiseen ja rakenteisiin liittyvät työt on viimeistään aloitettava. Jos lupa on sisällytettävä useita ydinlaitoksia, on lisäksi asetettava määräaika, jonka jälkeen ydinlaitoksen rakentamista ei enää voi aloittaa.

Rakentamisluvassa asetettua määräaika voidaan perustellusta syystä jatkaa kerran enintään kahdella vuodella, jos luvanhaltija on tehokkaasti ja järjestelmällisesti edistänyt ydinlaitoksen rakentamisen aloittamista.

312 §

Käyttöluvan voimassaolo ja sen jatkaminen

Ydinlaitoksen käyttölupa on voimassa määräajan, jonka pituutta on harkittava ottaen huomioon toiminnan arvioitu kesto sekä tarve toiminnan aikana varmistaa 8–13 §:ssä säädettyjen yleisten periaatteiden ja velvollisuuksien sekä tässä laissa säädettyjen ydinmateriaalivalvontaa, ydinlaitoksia ja ydinjätehuoltoa koskevien vaatimusten noudattaminen.

Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaoloa voidaan jatkaa määräajan, jonka pituutta on harkittava 1 momentin mukaisesti. Käyttöluvan voimassaolon jatkaminen edellyttää, että:

1) ydinlaitosta koskeva määräaikainen turvallisuusarviointi on ajan tasalla ja sen perusteella voidaan katsoa, että tässä laissa säädettyjen turvallisuutta koskevien vaatimusten noudattamisesta huolehditaan asianmukaisesti ydinlaitoksen suunnitellun käyttöajan ajan;

2) toimenpiteet ydinlaitoksen ympäristörasituksen rajoittamiseksi ovat riittävät ja asianmukaiset suunnitellun käyttöajan ajan;

3) ydinlaitoksen käyttöön liittyvien ydinalan kansainvälisten sopimusten Suomea sitovien velvoitteiden noudattamisesta on huolehdittu;

4) luvanhaltija ei ole lupaan perustuvassa toiminnassa olennaisesti laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia, lupaa tai valvontaviranomaisen päätöstä taikka ydinvastuulain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta; laiminlyöntien olennaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti laiminlyöntien suunnitelmallisuus, niiden kesto ja toistuvuus sekä laiminlyönneistä aiheutuneiden vahinkojen määrä;

5) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Loppusijoituslaitosta koskevan käyttöluvan voimassaolo päättyy luvassa määrättyinä ajankohtana. Jos loppusijoituslaitos hyväksytään pysyvästi suljetuksi sitä ennen, päättyy luvan voimassaolo, kun sulkemista koskeva päätös on lainvoimainen.

313 §

Käytöstäpoistoluvan voimassaolo

Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistolupa on voimassa toistaiseksi. Luvan voimassaolo päättyy, kun laitos on hyväksytty käytöstäpoistetuksi ja päätös on lainvoimainen.

314 §

Luvan muuttaminen

Ydinlaitoslupaa voidaan luvanhaltijan hakemuksesta muuttaa. Ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden tai ydinjätteiden määrää lisäävä tai muu olennainen muutos ydinlaitoksessa tai sen toiminnassa edellyttää asianomaisen luvan muuttamista. Luvanhaltijan on haettava asianomaisen luvan muuttamista hyvissä ajoin ennen kuin muutos on tarkoitus toteuttaa. Luvan muuttamisen edellytyksiin sovelletaan, mitä 306–308 §:ssä säädetään asianomaisen luvan myöntämisen edellytyksistä.

Lupaa voidaan lupaviranomaisen aloitteesta muuttaa tai täydentää, jos:

1) ydinlaitoksesta taikka ydinjätteistä tai ydinjätehuollosta aiheutuva vaara poikkeaa olennaisesti ennalta arvioidusta;

2) ydinmateriaaleihin, ydinlaitokseen tai ydinjätehuoltoon liittyvästä toiminnasta voi aiheutua tässä laissa kielletty seuraus;

3) ydinlaitoksen toimintaympäristö on luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttunut ja luvan muuttaminen on tämän vuoksi tarpeen; tai

4) luvan muuttaminen on tarpeen luvan myöntämisen jälkeen laissa, Euroopan unionin säädöksessä annetun tai ydinalan kansainvälisen sopimuksen Suomea sitovan ydinmateriaalivalvontaa, ydinlaitoksen turvallisuutta, säteilyturvallisuutta tai ydinjätehuoltoa koskevan yksilöidyn vaatimuksen täyttämiseksi.

Kun kyse on valtioneuvoston myöntämästä luvasta, aloitteen lupamääräysten muuttamiseksi voi tehdä myös Säteilyturvakeskus.

31 luku

Periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupaa koskevat täydentävät säännökset

315 §

Periaatepäätöksen ja ydinlaitosluvan hakija

Periaatepäätöstä sekä lupaa ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttöön ja käytöstäpoistoon saa hakea elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisö tai säätiö.

316 §

Periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupaa koskeva hakemus

Periaatepäätöstä koskevaan hakemukseen on liitettävä periaatepäätöksen harkinnassa tarvittava selvitys ydinlaitoshankkeesta ja sen vaikutuksista sekä asian ympäristö- ja muun arvioinnin kannalta merkityksellisistä seikoista.

Ydinlaitoslupaa koskevaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys hakemuksessa tarkoitettusta toiminnasta ja sen vaikutuksista sekä luvan myöntämisen edellytysten ja muista asian arvioinnin kannalta merkityksellisistä seikoista. Rakentamislupaa koskevaan hakemukseen on lisäksi liitettävä selvitys vireilletulon edellytysten täyttymisestä. Jos hakemus koskee hanketta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, hakemukseen on liitettävä annetun lain mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, hakemukseen on liitettävä myös mainitun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä.

Hakemuksesta on käytävä tarvittaessa ilmi, mihin aineistoon ja laskenta-, tutkimus- tai arviointimenetelmään annetut tiedot perustuvat. Hakemus on toimitettava lupaviranomaiselle sähköisesti. Lupaviranomaisen pyynnöstä on toimitettava paperitulosteena olevia kappaleita hakemusasikirjoista, jos se on tarpeen asian käsittelyn vuoksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä periaatepäätöstä ja ydinlaitoslupaa koskevan hakemuksen sisällöstä ja sen sähköisestä tekemisestä sekä hakemukseen sisällytettävistä tai liitettävistä tiedoista.

317 §

Lausunnot

Periaatepäätöstä ja valtioneuvostossa ratkaistavaa lupa-asiaa koskevasta hakemuksesta pyydetään lausunto Säteilyturvakeskukselta sekä asian harkinnan kannalta keskeisiltä ministeriöiltä ja muilta viranomaisilta. Säteilyturvakeskuksessa ratkaistavaa lupa-asiaa koskevasta hakemuksesta pyydetään lausunto asian harkinnan kannalta keskeisiltä viranomaisilta. Ydinlaitoslupaa koskevasta hakemuksesta pyydetään lausunto ydinlaitoshankkeen sijaintikunnalta ja sen lähiympäristön kunnilta.

Ydinlaitoshankkeesta pyydetään Euroopan komissiolta lausunto sen mukaan kuin Euratom-sopimuksessa edellytetään. Menettelystä hankkeissa, joilla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:ssä. Lupaviranomaisen velvoitteista Suomen rajojen läheisyyteen rakennettavien ydinlaitosten osalta määrätään Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä maiden välisten rajojen läheisyyteen rakennettavien ydinlaitosten turvallisuuskysymyksiin liittyvän yhteydenoton suuntaviivoista tehdyssä sopimuksessa (SopS 19/1977).

Asian selvittämisvelvollisuudesta, selvityspyynnöstä ja selvityksen antamiselle asetettavasta määräajasta säädetään lisäksi hallintolaissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tahoista, joilta 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa on pyydettävä.

318 §

Muistutukset ja mielipiteet

Lupaviranomaisen on ennen periaatepäätöksen tai lupa-asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuus tehdä muistutuksia käsiteltävän asian johdosta. Muille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Kuulemisesta ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta säädetään lisäksi hallintolaissa.

319 §

Hakemuksen tiedoksianto ja hakemuksesta tiedottaminen

Lupaviranomaisen on annettava periaatepäätöstä tai ydinlaitoslupaa koskeva hakemus tiedoksi julkisella kuulutuksella hallintolain 62 a ja 62 b §:n mukaisesti. Kuulutus on annettava erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Jos samalla hakijalla on samanaikaisesti vireillä samalle sijaintipaikalle hakemus valtioneuvoston luvaksi ja hakemus Säteilyturvakeskuksen luvaksi, lupaviranomaiset voivat yhdessä tiedottaa hakemuksista.

320 §

Periaatepäätöksen ja lupapäätöksen antaminen ja niistä tiedottaminen

Periaatepäätös ja ydinlaitoslupaa koskeva päätös lähetetään hakijalle sekä tiedoksi niille tahoille, joilta on pyydetty lausunto. Sama koskee päätöstä, jolla periaatepäätöstä koskeva hakemus on hylätty.

Ydinlaitoksen rakentamislupaa koskeva päätös lähetetään myös tiedoksi niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, ja siitä ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voidaan päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Periaatepäätös ja ydinlaitoslupaa koskeva päätös annetaan lisäksi tiedoksi julkisella kuulutuksella hallintolain 62 a ja 62 b §:n mukaisesti. Ydinlaitoksen rakentamislupapäätöstä koskevassa kuulutuksessa on mainittava myös päätöstä koskeva valitusaike.

Jos ydinlaitoshankkeella on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, sovelletaan lisäksi, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:n 2 momentissa säädetään lupapäätöksen ja sen olennaisia osia koskevien käännojen toimittamisesta.

321 §

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain soveltaminen periaatepäätökseen

Periaatepäätöksen valmisteluun ja hyväksymiseen sovelletaan lisäksi, mitä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa säädetään ympäristöarvioinnista. Mainitussa laissa edellytetyt selvitykset ja arviointi sovitetaan mahdollisuuksien mukaan yhteen tämän lain 297 §:ssä tarkoitettujen selvitysten ja arviointien kanssa.

322 §

Lupapäätöksen siirtäminen

Luvanhaltijan hakemuksesta ydinlaitoslupa voidaan siirtää. Asian ratkaisee työ- ja elinkeinoministeriö, jos valtioneuvosto on myöntänyt luvan, ja muutoin Säteilyturvakeskus.

Ydinlaitosluvan siirtäminen voidaan hyväksyä, jos:

- 1) lupapäätöksen vastaanottaja on antanut suostumuksensa siirtämiseen;
- 2) lupapäätöksen vastaanottaja täyttää vastaavat vaatimukset kuin asianomaiselta luvan hakijalta ja luvanhaltijalta tämän lain mukaan edellytetään;
- 3) ennen siirtämistä syntyneitä ydinjätteitä koskeva huolehtimisvelvollisuus ja kustannuksiin varautuminen on asianmukaisesti ratkaistu;
- 4) siirtäminen ei vaaranna tämän lain mukaisten ydinmateriaalivalvontaa, ydinlaitoksen turvallisuutta tai ydinjätehuoltoa koskevien velvoitteiden noudattamista.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätös luvan siirtämiseksi edellyttää lisäksi, että järjestely on yhteiskunnan kokonaisedun mukainen.

Lupapäätöksen vastaanottajan on viipymättä huolehdittava ydinjätehuoltosuunnitelman päivittämisestä sen mukaan kuin se on vastaanotettujen ydinjätteiden osalta tarpeen.

323 §

Ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen peruuttaminen

Ydinlaitosluvan myöntänyt viranomaisen voi peruuttaa luvan kokonaan, jos:

- 1) hakija on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämisen edellytyksiin;
- 2) luvanhaltija ei täytä luvan myöntämisen edellytyksiä;
- 3) luvanhaltija on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta, lupaa tai valvontaviranomaisen päätöstä taikka ydinvastuulain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta;
- 4) toiminnan arvioidaan olennaisella tavalla vaarantavan tai olevan omiaan vaarantamaan turvallisuutta, energian toimitus- tai huoltovarmuutta tai ydinlaitoksen luotettavaa käyttöä;
- 5) luvan saanut yhteisö tai säätiö purkautuu tai luvanhaltija lopettaa muuten toimintansa, asetetaan konkurssiin tai menettää muuten oikeuskelpoisuutensa.

Jos kyse on 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettusta perusteesta ja ilmenneet puutteet, vaarantuminen, rikkomukset tai laiminlyönnit voidaan korjata tai ne ovat vähäisiä, asianomaiselle luvanhaltijalle on ennen päätöksen tekemistä asetettava määräaika korjata puute, vaarantuminen, rikkomus tai laiminlyönti.

Luvan peruuttamista koskevassa päätöksessä voidaan antaa ydinmateriaalivalvonnan, ydinlaitoksen turvallisuuden tai ydinjätehuollon tässä laissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisen kannalta tarpeellisia määräyksiä.

324 §

Säännösten soveltaminen määräajan jatkamista sekä lupapäätöksen muuttamista, voimassaolon jatkamista ja siirtämistä koskevaan asiaan

Periaatepäätöksessä ja rakentamisluvassa asetetun määräajan jatkamista ja käyttöluvan voimassaolon jatkamista sekä ydinlaitosluvan muuttamista ja siirtämistä koskevaan hakemukseen on liitettävä selvitys asian arvioinnin kannalta merkityksellisistä seikoista. Hakemukseen ja sen käsittelyyn sovelletaan 316 §:n 3 momenttia ja 317–319 §:ää sekä mitä 316 §:n 4 momentin nojalla säädetään. Päätökseen sovelletaan 309 ja 310 §:ää. Päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovelletaan 320 §:ää sekä periaatepäätöksen osalta myös viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tahoista, joilta 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa on pyydettävä.

325 §

Säännösten soveltaminen lupapäätöksen peruuttamiseen

Lupapäätöksen peruuttamista koskevassa asiassa on pyydetty lausunto asian harkinnan kannalta keskeisiltä viranomaisilta. Asian käsittelyn sovelletaan myös 318 §:ää. Päätös lähetetään luvanhaltijalle ja tiedoksi niille tahoille, joilta on pyydetty lausunto. Päätöksestä tiedotetaan 320 §:n 3 momentin mukaisesti.

326 §

Korvaus käyttöilupaa koskevan hakemuksen hylkäämisestä

Jos ydinlaitoksen käyttöilupaa koskeva hakemus hylätään yksinomaan 307 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella, hakijalla on oikeus saada valtiolta kohtuulliseksi korvaus ydinlaitoksen rakentamisesta aiheutuneista välittömistä kustannuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja korvaukseen oikeutetun on pyrittävä sopimukseen korvauksen määrästä. Sopimus on saatettava valtioneuvoston vahvistettavaksi.

Jos korvauksesta ei sovita, asia ratkaistaan hallintoriita-asiana oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti.

32 luku

Ydinlaitoksen ja sen muutosten käyttöönotto

327 §

Ydinlaitoksen ja sen turvallisuuteen vaikuttavien muutosten käyttöönotto

Ydinlaitoksen käyttöönoton aikana on koekäytöllä ja tarvittaessa muulla tavoin osoitettava järjestelmällisesti ja riittävän perusteellisesti, että ydinlaitos sekä sen järjestelmät, rakenteet ja laitteet toimivat tavalla, joka varmistaa ydinlaitoksen turvallisuuden.

Ydinlaitoksen käyttöönoton aikana on myös varmistettava, että 121 ja 122 §:ssä säädetty vaatimukset täytetään sen mukaan kuin käyttöönoton vaihe edellyttää.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaisiin ydinlaitoksen järjestelmiin ja niihin rinnastettaviin kokonaisuuksiin tehtäviin muutoksiin laitoksen käytön aikana, joista säädetään 85–90 §:ssä.

328 §

Ydinlaitoksen ja laajojen laitosmuutosten käyttöönottosuunnitelma

Luvanhaltijalla on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä ydinlaitoksen käyttöönottosuunnitelma. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) suunnitelman mukaan käyttöönotto toteutetaan ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi järjestelmällisesti ja riittävän perusteellisesti;
- 2) suunnitelma sisältää ydinlaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi tehtävät koekäytöt ja tarvittaessa muut toimenpiteet;
- 3) suunnitelmassa käyttöönottoon liittyvä vastuut ja velvollisuudet on kuvattu selvästi;
- 4) suunnitelman mukaan käyttöönoton arvioidaan olevan turvallista.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös ydinlaitoksen käytön aikana tehtävään sellaiseen laajaan laitosmuutokseen, joka vaikuttaa useisiin laitoksen turvallisuuden kannalta tärkeisiin järjestelmiin ja jonka turvallisuuden varmistaminen edellyttää laaja-alaisesti koekäyttöjä.

329 §

Tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin aloittaminen ydinvoimalaitoksessa

Ydinvoimalaitoksessa tuoreen ydinpolttoaineen käsittelyn ja varastoinnin saa aloittaa, kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt varastoinnin aloittamisen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) ydinvastuulain mukainen vakuuttamisvelvollisuutta koskeva vaatimus täyttyy;
- 2) tuoreen ydinpolttoaineen käsittely ja varastointi täyttävät tässä laissa säädetty turvallisuutta koskevat ja muut vaatimukset;
- 3) hyväksymiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

330 §

Ydinpolttoaineen lataaminen ydinvoimalaitoksen reaktoriin

Ydinpolttoaineen saa ensimmäisen kerran ladata ydinvoimalaitoksen reaktoriin, kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt toimenpiteen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) ydinvastuulain mukainen vakuuttamisvelvollisuutta koskeva vaatimus täyttyy;
- 2) ne tässä laissa säädetty turvallisuutta koskevat vaatimukset, jotka ovat olennaisia lataamisen ja siitä alkavan käyttöönottovaiheen turvallisuuden kannalta, täyttyvät;
- 3) ydinvoimalaitoksessa on hyväksyttyjä ohjaajia riittävästi käyttöönottovaiheen turvallisuuden kannalta;
- 4) hyväksymiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

331 §

Ydinvoimalaitoksen käytön aloittaminen

Ydinvoimalaitoksen käyttö alkaa, kun sen reaktori käynnistetään ensimmäisen kerran. Käytön saa aloittaa, kun ydinvoimalaitoksella on käyttö lupa ja Säteilyturvakeskus on hyväksynyt reaktorin ensimmäisen käynnistämisen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) ydinvoimalaitos täyttää tässä laissa säädetty turvallisuutta koskevat vaatimukset;
- 2) ympäristön radioaktiivisuuden perustila on selvitetty 54 §:n mukaisesti;
- 3) hyväksymiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että ydinvoimalaitoksen reaktori käynnistetään turvallisesti.

332 §

Ydinvoimalaitoksen ja ydinvoimalaitoksen laajojen laitosmuutosten käyttöönoton vaiheiden valvonta

Sen jälkeen, kun ydinvoimalaitoksen reaktori on käynnistetty ensimmäisen kerran, käyttöönottosuunnitelman mukaisen ydinvoimalaitoksen käyttöönoton seuraavaan vaiheeseen siirtyminen edellyttää Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä sen mukaan kuin

käyttöönottosuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä on määrätty. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) tarvittavat koekäytöt ja muut toimet on tehty riittävässä laajuudessa osoittamaan ydinvoimalaitoksen turvallisuus;
- 2) mahdollisten havaittujen poikkeavien tapahtumien perusteet on asianmukaisesti selvitetty ja tarvittavat korjaukset tehty;
- 3) luvanhaltijalla on edellytykset toteuttaa seuraava vaihe turvallisesti;
- 4) ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kannalta ei muutoinkaan ole estettä siirtyä käyttöönoton seuraavaan vaiheeseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös ydinvoimalaitoksen käytön aikana tehtävään laajaan laitosmuutokseen, jos sitä on edellytetty laitosmuutoksen käyttöönottosuunnitelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä.

333 §

Muiden ydinlaitosten kuin ydinvoimalaitoksen käytön aloittaminen

Ydinteknisen laitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen ja loppusijoituslaitoksen käyttö alkaa, kun tällaiseen laitokseen tuodaan ensimmäisen kerran ydinainetta tai ydinjätettä. Käytön saa aloittaa, kun ydinlaitoksella on käyttö lupa ja Säteilyturvakeskus on hyväksynyt käytön aloittamisen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) ydinvastuulain mukainen vakuuttamisvelvollisuutta koskeva vaatimus täyttyy;
- 2) ydinlaitos täyttää tässä laissa säädetty turvallisuutta koskevat ja muut vaatimukset;
- 3) luvanhaltijaa koskevat vaatimukset täyttyvät;
- 4) ympäristön radioaktiivisuuden perustila on selvitetty 54 §:n mukaisesti.

334 §

Määräystenantovaltuus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä:

- 1) ydinlaitoksen järjestelmällisestä käyttöönotosta;
- 2) ydinlaitoksen turvallisen käyttöönoton osoittamisesta;
- 3) ydinlaitoksen käyttöönottosuunnitelman sisällöstä sekä muista ydinlaitoksen käyttöönottoon liittyvistä suunnitelmista ja näiden sisällöstä;
- 4) ydinvoimalaitoksen käynnistämisen turvallisuuden varmistamiseksi tarvittavista menettelyistä.

33 luku

Ydinlaitoksen käytöstäpoisto tai sulkeminen

335 §

Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoisto

Kun ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käyttö on lopetettu ja laitoksessa ei enää ole ydinpolttoainetta, laitosta on pidettävä sellaisessa kunnossa, että laitoksen käytöstäpoisto voidaan toteuttaa turvallisesti. Käytöstäpoistoon liittyviä toimenpiteitä ei saa lykätä, ellei se ole perusteltua käytöstäpoiston turvallisuuden tai sen tehokkaan ja turvallisen toteuttamisen kannalta. Merkittäviä määriä radioaktiivisia aineita

sisältävien ja käytöstäpoiston turvallisuuteen vaikuttavien ydinlaitoksen osien tai järjestelmien purkamista ei kuitenkaan saa aloittaa, ennen kuin käytöstäpoistolupa on myönnetty.

Luvanhaltijan on käytöstäpoistossa huolehdittava ensisijaisesti turvallisuudesta ja siihen liittyvien inhimillisten tekijöiden hallinnasta sekä varauduttava häiriö- ja onnettomuustilanteisiin ja suojattava ydinlaitos ulkoisilta ja sisäisiltä tapahtumilta. Luvanhaltijan on myös noudatettava hyväksyttyä ydinjätehuoltosuunnitelmaa ja käytöstäpoistosuunnitelmaa. Luvanhaltijan on lisäksi huolehdittava siitä, että käytöstäpoistettavan laitoksen ydinjätteet loppusijoitetaan.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä käytöstäpoiston teknisestä toteuttamisesta.

336 §

Radioaktiivisuuden selvittäminen käytöstäpoiston yhteydessä

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että käytöstäpoistettavan ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden radioaktiivisuus selvitetään sekä laitosalueelle jäävien radioaktiivisten aineiden pitkäaikaisvaikutukset arvioidaan. Lisäksi luvanhaltijan on arvioitava tarvittavan valvontajakson pituus, jos laitosalueelle jäävien radioaktiivisten aineiden määrää ei voida kohtuullisin toimenpitein saada vapauttamisrajan alle.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetusta radioaktiivisuuden selvittämisestä ja pitkäaikaisvaikutusten arvioinnista.

337 §

Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen hyväksyminen käytöstäpoistetuksi

Säteilyturvakeskus hyväksyy ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistetuksi, jos:

1) laitoksen ydinjätteet on varastoitu, loppusijoitettu tai niistä on muutoin huolehdittu tässä laissa säädetyllä tavalla; sekä

2) laitoksessa ja sitä koskevalla laitosalueen osalla jäljellä oleva radioaktiivisten aineiden määrä täyttää 208 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn edellytyksen.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen Säteilyturvakeskus voi hyväksyä laitoksen käytöstäpoistetuksi, jos 1 momentin 2 kohdassa säädettyä edellytystä ei kohtuullisista toimenpiteistä huolimatta saada täytettyä ja radioaktiivisista aineista aiheutuva terveyshaitta voidaan ehkäistä 341 §:n 2 momentin mukaisilla toimenpiderajoituksilla tai -kielloilla.

Kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen tai ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistetuksi ja päätös on lainvoimainen, päätöksessä tarkoitettu laitos ei enää ole tässä laissa tarkoitettu ydinlaitos eikä siihen sovelleta, mitä tässä laissa säädetään ydinlaitoksesta.

338 §

Loppusijoituslaitoksen sulkemisen suunnittelu

Loppusijoituslaitoksesta on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä sulkemissuunnitelma ennen kuin laitoksen pysyvä sulkeminen aloitetaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että suunnitelma on sisällöltään riittävän yksityiskohtainen loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen ja sulkemisen jälkeisen pitkäaikaisturvallisuuden varmistamiseksi sekä sisältää:

1) selvityksen laitoksen pysyvän sulkemisen toteutusvaiheista aikatauluineen;

2) suunnitelman laitosaluetta koskevista merkinnöistä alueella ja kiinteistötietojärjestelmässä pysyvän sulkemisen jälkeen sekä selvityksen muista keinoista, joiden avulla tieto loppusijoituslaitoksesta ja siihen sijoitetuista ydinjätteistä säilyy pidemmällä aikavälillä;

3) ehdotuksen laitosalueen valvonnasta ja muista tarpeellisista toimenpiteistä pysyvän sulkemisen jälkeen;

4) suunnitelman pysyvästi suljetussa laitoksessa olevien ydinaineiden ja muiden ydinmateriaalien valvontaa koskevista järjestelyistä Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten mukaisesti; ja

5) muun kuin 1–4 kohdassa tarkoitetun sulkemisen turvallisuuden ja pysyvän sulkemisen jälkeisen pitkäaikaisturvallisuuden varmistamiseksi tarvittavan selvityksen.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä sulkemissuunnitelmaan sisällytettävistä seikoista.

339 §

Loppusijoituslaitoksen sulkeminen pysyvästi

Loppusijoituslaitoksen sulkemiseen pysyvästi on ryhdyttävä ilman aiheetonta viivytystä, kun laitokseen on viety kaikki siihen loppusijoitettavaksi tarkoitettu ydinjäte.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että loppusijoituslaitoksen sulkemisessa noudatetaan hyväksyttyä ydinjätehuoltosuunnitelmaa ja sulkemissuunnitelmaa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä loppusijoituslaitoksen sulkemisen teknisestä toteuttamisesta.

340 §

Loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen hyväksyminen

Säteilyturvakeskus hyväksyy loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi, jos:

1) sulkemisessa on noudatettu hyväksyttyä sulkemissuunnitelmaa ja sulkeminen on muutoinkin tehty turvallisesti;

2) sulkemisen jälkeistä aikaa koskeva pitkäaikaisturvallisuus on arvioitu asianmukaisesti ja pitkäaikaisturvallisuutta koskevien vaatimusten voidaan olettaa täyttyvän;

3) laitosta koskeva tietoaaineisto on siirretty Säteilyturvakeskukselle;

4) Valtion ydinjätehuoltorahastossa on varattuna riittävästi varoja sulkemisen jälkeen tarvittavien valtion valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannuksia varten;

5) tässä laissa säädettyä estettä pysyvän sulkemisen hyväksymiselle ei ole.

Kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt loppusijoituslaitoksen pysyvästi suljetuksi ja päätös on lainvoimainen, se ei enää ole tässä laissa tarkoitettu ydinlaitos eikä siihen sovelleta, mitä tässä laissa säädetään ydinlaitoksesta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta tietoaaineistosta.

341 §

Toimenpiderajoitukset ja -kiellot

Säteilyturvakeskuksen on määrättävä säteilyturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömistä toimenpiderajoituksista ja -kielloista kiinteistölle, jossa pysyvästi suljetuksi hyväksytty loppusijoituslaitos sijaitsee.

Säteilyturvakeskuksen on myös määrättävä toimenpiderajoituksista ja -kielloista kiinteistölle, jossa käytöstäpoistettu ydinlaitos sijaitsee, jos se on 337 §:n 2 momentin mukaan terveyshaitan

ehkäisemisen kannalta välttämätöntä. Määrättävät toimenpiderajoitukset ja -kiellot saavat enintään kohtuullisessa määrin rajoittaa tai estää alueen käyttöä.

Säteilyturvakeskuksen on huolehdittava, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiderajoituksista ja -kielloista tehdään merkintä kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettuun kiinteistötietojärjestelmään.

342 §

Huolehtimisvelvollisuuden päättyminen

Huolehtimisvelvollisuuden päättyminen edellyttää, että:

1) luvanhaltijan ydinvoimalaitokset, ydintekniset laitokset ja ydinpolttoaineen tuotantolaitokset on 337 §:n mukaisesti hyväksytty käytöstäpoistetuksi; sekä

2) huolehtimisvelvollisuuteen kuuluvat ydinjätteet on:

a) sijoitettu loppusijoituslaitokseen, joka on 340 §:n mukaisesti hyväksytty pysyvästi suljetuksi;

b) luovutettu hyväksytysti toiselle luvanhaltijalle, jolle on myös siirretty niitä koskeva huolehtimisvelvollisuus 211 §:n mukaisesti;

c) luovutettu tutkimusta varten tutkimuslaitokselle, joka on hyväksytty huolehtimaan jätehuollon toimenpiteistä 214 §:n 3 momentin mukaisesti; tai

d) siirretty Suomen oikeudenkäyttövallan ulkopuolelle 217 §:ssä tarkoitetun päätöksen nojalla.

Työ- ja elinkeinoministeriön on hyväksyttävä huolehtimisvelvollisuus päättyneeksi, kun 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja valtiolle tulevaisuudessa aiheutuvien valvonta- ja muiden toimenpiteiden kustannusten korvaamiseen on varattuna riittävästi varoja Valtion ydinjätehuoltorahastossa.

343 §

Ydinjätteiden siirtäminen valtiolle

Kun loppusijoituslaitos on 340 §:n mukaan hyväksytty pysyvästi suljetuksi, laitoksessa olevat ydinjätteet ja niitä koskeva omistusoikeus siirtyvät valtiolle.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös loppusijoituslaitoksen laitospaikan hallinta- tai käyttöoikeuden siirtymistä valtiolle siltä osin kuin valvonta ja muut toimenpiteet sitä edellyttävät.

344 §

Vastuu ydinjätteistä loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeen

Valtio vastaa sille 343 §:n mukaan siirtyneiden ydinjätteiden ja pysyvästi suljetun loppusijoituslaitoksen laitospaikan valvonnasta ja muista toimenpiteistä.

Säteilyturvakeskus huolehtii loppusijoituslaitoksen pysyvän sulkemisen jälkeisestä valvonnasta ja päättää siihen liittyvistä toimenpiteistä. Muutoin toimenpiteistä päättää työ- ja elinkeinoministeriö.

34 luku

Ydinaineen talteenottolaitoksen rakentaminen, käyttöönotto ja käytöstäpoisto

345 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen lupavaatimus

Ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiseen ja käyttöön on oltava tämän lain mukainen Säteilyturvakeskuksen lupa.

346 §

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan rakentamisluvan myöntämisen edellytykset

Lupa ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos 8–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti laitoksen rakentamisessa ja käytössä sekä:

1) hakijalla on käytettävänäään tarpeellinen asiantuntemus ja johtamisjärjestelmä sekä riittävät taloudelliset ja muut edellytykset rakentaa laitos tämän lain mukaisesti;

2) laitoksen suunnittelu täyttää 191 ja 192 §:ssä tarkoitetut turvallisuutta koskevat vaatimukset;

3) suunnitelmat laitoksen käyttötavasta, käyttöorganisaatiosta ja sen toiminnan kannalta tarpeellisista toiminnoista ja järjestelyistä ovat tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisen kannalta riittävät ja asianmukaiset;

4) laitoksen käyttötoiminnan rahoitusta koskevat suunnitelmat ovat riittävät ja asianmukaiset;

5) toimenpiteet laitoksen ympäristörasituksen rajoittamiseksi ovat riittävät ja asianmukaiset sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on laadittu ja perustellun päätelmän ajantasaisuus tarvittaessa varmistettu, jos niitä mainitun lain mukaan vaaditaan;

6) laitoksen rakentamista varten on varattu alue alueidenkäyttölain mukaisessa asemakaavassa ja hakijalla on oikeus käyttää laitoksen sijaintipaikkaa laitoksen rakentamiseen;

7) Säteilyturvakeskus on hyväksynyt seuraavat suunnitelmat siten, että ne ovat riittävät ottaen huomioon laitoksen rakentamisvaihe:

a) suunnitelma ydinmateriaalivalvonnan järjestämisestä;

b) turvasuunnitelma;

8) laitosta koskevien suunnitelmien perusteella voidaan arvioida, että laitos muutoinkin kuin 1–3, 5 ja 7 kohdassa tarkoitettujen edellytysten osalta täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset;

9) suunnitellun laitoksen rakentamiseen ja käyttöön liittyvien ydinalan kansainvälisten sopimusten Suomea sitovien velvoitteiden noudattamisesta on huolehdittu asianmukaisesti;

10) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

347 §

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan käyttöluvan myöntämisen edellytykset

Lupa ydinaineen talteenottolaitoksen käyttämiseen voidaan myöntää, jos 8–13 §:ssä säädettyt yleiset periaatteet ja velvollisuudet toteutuvat asianmukaisesti laitoksen käytössä ja:

1) hakijalla on lupa hakemuksessa tarkoitetun laitoksen rakentamiseen;

2) hakija on noudattanut laitoksen rakentamisessa rakentamislupaa ja siinä annettuja määräyksiä;

3) hakijalla on käytettävänäään tarpeellinen asiantuntemus ja johtamisjärjestelmä sekä riittävät taloudelliset ja muut edellytykset käyttää laitosta tämän lain mukaisesti;

4) laitoksen käyttöorganisaatio sekä laitoksen toiminnan kannalta tarpeelliset toiminnot ja järjestelyt ovat tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisen kannalta riittävät ja asianmukaiset;

5) toimenpiteet laitoksen ympäristöasituksien rajoittamiseksi ovat riittävät ja asianmukaiset sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on laadittu ja perustellun päätelmän ajantasaisuus tarvittaessa varmistettu, jos niitä mainitun lain mukaan vaaditaan;

6) laitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviä jätteitä koskeva jätehuoltosuunnitelma on laadittu 288 §:n mukaisesti;

7) Säteilyturvakeskus on hyväksynyt seuraavat asiakirjat, tiedot ja vakuuden siten, että ne ovat riittävät ottaen huomioon laitoksen käyttöönotto ja suunniteltu käyttöaika:

- a) suunnitelma ydinmateriaalivalvonnan järjestämiseksi;
- b) turvasuunnitelma;
- c) laitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen raja-arvot;
- d) ympäristön säteilytarkkailun järjestämistä koskeva suunnitelma;
- e) vakuus luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuollon velvoitteiden hoitamisesta ja mahdollisista puhdistustoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten varalta;

8) laitos muutoinkin kuin 2–7 kohdassa tarkoitettujen edellytysten osalta täyttää tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset;

9) laitokseen käyttöön liittyvien ydinalan kansainvälisten sopimusten Suomea sitovien velvoitteiden noudattamisesta on huolehdittu asianmukaisesti;

10) luvan myöntämiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

348 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen lupahakemus ja sen käsittely

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevaan lupahakemukseen sovelletaan, mitä 315–319 §:ssä säädetään ydinlaitoksen lupaa koskevasta hakijasta, hakemuksesta ja sen käsittelystä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tahoista, joilta on pyydetty lausunto ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa ja käyttö lupaa koskevasta hakemuksesta.

349 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen lupapäätöstä koskevat täydentävät säännökset

Ydinaineen talteenottolaitoksen lupapäätökseen sovelletaan, mitä 309 §:ssä, 310 §:n 1 momentissa ja 5 momentin nojalla, 311 §:ssä, 312 §:n 1 ja 2 momentissa, 314 ja 320 §:ssä sekä 322 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa säädetään ydinlaitoslupasta. Edellä 314 §:n 1 momentissa säädettyä luvan muuttamista koskevaa vaatimusta sovelletaan kuitenkin siten, että luvan haltijan on haettava luvan muuttamista, jos luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden määrä kasvaa tai laitoksessa tai sen toiminnassa tapahtuu muu olennainen muutos. Lisäksi ydinaineen talteenottolaitoksen vakuuden riittävyys on tarkistettava ja tarvittaessa asetettava lisävakuu, ennen kuin ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöluvan voimassaolon jatkamisesta tai sen muuttamisesta tai siirtämisestä päätetään. Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan käyttöluvan siirtäminen ei vapauta 290 §:ssä tarkoitettua vakuutta.

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevassa rakentamisluvassa asetetun määräajan ja käyttöluvan voimassaolon jatkamista sekä luvan muuttamista ja siirtämistä koskevaan hakemukseen on liitettävä selvitys asian arvioinnin kannalta merkityksellisistä seikoista. Hakemuksesta pyydetään lausunto asian harkinnan kannalta keskeisiltä viranomaisilta, ja sen käsittelyyn sovelletaan myös, mitä 316 §:n 3 momentissa ja 4 momentin nojalla sekä 318 ja 319

§:ssä säädetään ydinlaitoksen lupaa koskevasta hakemuksesta ja sen käsittelystä. Päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen sovelletaan, mitä 320 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen antamisesta ja siitä tiedottamisesta.

Mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa lainkohdissa säädetään luvanhaltijasta, ydinjätteistä ja ydinjätehuollosta, sovelletaan ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan sekä laitoksen toiminnassa syntyviin luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviin jätteisiin ja niiden jätehuoltoon.

Ydinaineen talteenottolaitoksen sijaintipaikalla ei saa tehdä laitoksen rakenteisiin liittyviä töitä ennen kuin rakentamislupa on lainvoimainen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tahoista, joilta 2 momentin mukaan lausuntoa on pyydetty, ja lupapäätöksen sisällöstä.

350 §

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan lupapäätöksen peruuttaminen

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan lupapäätöksen peruuttamiseen sovelletaan, mitä 323 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa sekä 2 momentissa säädetään ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen peruuttamisesta. Luvan peruuttamista koskevassa päätöksessä voidaan antaa ydinmateriaalivalvonnan, laitoksen turvallisuuden ja jätehuollon tässä laissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisen kannalta tarpeellisia määräyksiä.

Lisäksi lupapäätöksen peruuttamiseen sovelletaan, mitä 325 §:ssä säädetään asian käsittelystä sekä päätöksen tiedoksi antamisesta ja siitä tiedottamisesta. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään luvanhaltijasta, sovelletaan ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan.

351 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen käyttöönotto

Ydinaineen talteenottolaitoksen ja sen järjestelmien sekä niiden muutosten käyttöönottoon sovelletaan, mitä 327 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään ja 334 §:n nojalla määrätään ydinlaitoksen ja sen järjestelmien käyttöönotosta.

Ydinaineen talteenottolaitoksen käytön saa aloittaa, kun laitoksella on käyttö lupa ja Säteilyturvakeskus on hyväksynyt käytön aloittamisen. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) ydinaineen talteenottolaitos täyttää tässä laissa säädettyä turvallisuutta koskevat ja muut vaatimukset;
- 2) ympäristön radioaktiivisuuden perustila on selvitetty sen mukaan kuin 54 §:ssä säädetään ydinlaitoksen ympäristön radioaktiivisuuden perustilan selvittämisestä;
- 3) hyväksymiselle ei ole tässä laissa säädettyä estettä.

352 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoiston suunnittelu

Ydinaineen talteenottolaitoksesta on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä käytöstäpoistosuunnitelma ennen kuin laitoksen käytöstäpoisto aloitetaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että suunnitelma on riittävän yksityiskohtainen ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisen käytöstäpoiston varmistamiseksi ja sisältää ainakin selvitykset laitoksen:

- 1) ja laitosalueen puhdistamisesta radioaktiivisista aineista sekä laitoksen purkamisen tai muun käytöstäpoiston menetelmästä ja sen turvallisuudesta;
- 2) käytöstäpoiston toteutusvaiheista aikatauluineen;

- 3) laitosalueen suunnitellusta lopputilasta;
4) toiminnassa syntyneiden luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden vaarattomiksi tekemisestä ja tarvittaessa loppukäsittelystä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä käytöstäpoistosuunnitelmaan sisällytettävistä seikoista.

353 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoisto

Ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoistoon on ryhdyttävä viipymättä, kun ydinaineen talteenotto toiminta on lopetettu. Tällöin laitos ja laitosalue on puhdistettava radioaktiivisista aineista tai laitos purettava turvallisesti sekä huolehdittava toiminnasta syntyneistä luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden loppukäsittelystä ja muusta huollosta. Käytöstäpoistossa on huolehdittava työntekijöiden, väestön ja ympäristön säteilyturvallisuudesta.

Luvan haltijan myös huolehdittava siitä, että käytöstäpoistossa noudatetaan hyväksyttyä käytöstäpoistosuunnitelmaa.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoiston teknisestä toteuttamisesta.

354 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen hyväksyminen käytöstäpoistetuksi

Säteilyturvakeskus hyväksyy ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoistetuksi, jos talteenottolaitoksen rakennuksissa ja laitosalueen maaperässä jäljellä olevien radioaktiivisten aineiden määrä ei ole vapauttamisrajaa suurempi. Säteilyturvakeskus voi myös hyväksyä ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoistetuksi, vaikka radioaktiivisten aineiden määrä on vapauttamisrajaa suurempi, jos:

1) laitoksessa ja laitosalueella jäljellä oleva radioaktiivisten aineiden määrä täyttää 208 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn edellytyksen; tai

2) radioaktiivisten aineiden määrää ei voida kohtuullisin toimenpitein saada riittävän alhaiselle tasolle ja niistä aiheutuva terveyshaitta voidaan ehkäistä toimenpiderajoituksilla tai -kielloilla.

Säteilyturvakeskuksen on määrättävä toimenpiderajoituksista ja -kielloista kiinteistölle, jossa käytöstäpoistettu ydinaineen talteenottolaitos sijaitsee, jos se on 1 momentin 2 kohdan mukaan terveyshaitan ehkäisemisen kannalta välttämätöntä. Määrättävät toimenpiderajoitukset ja -kiellot saavat enintään kohtuullisessa määrin rajoittaa tai estää alueen käyttöä. Kiinteistötietojärjestelmään tehtäviin merkintöihin sovelletaan 341 §:n 3 momenttia.

Kun Säteilyturvakeskus on hyväksynyt ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoistetuksi ja päätös on lainvoimainen, päätöksessä tarkoitettu laitos ei enää ole tässä laissa tarkoitettu ydinaineen talteenottolaitos eikä siihen sovelleta, mitä tässä laissa säädetään tällaisesta laitoksesta. Säteilyturvakeskuksen on samalla myös vapautettava 290 §:ssä tarkoitettu vakuus.

VI OSA

Valvonta ja hallintopakko sekä seuraamukset

35 luku

Valvonta ja hallintopakko

355 §

Valvontasuunnitelman mukainen valvonta

Säteilyturvakeskus laatii tämän lain mukaan valvontansa piiriin kuuluvan toiminnan säännöllisestä valvonnasta valvontasuunnitelman, jolla saadaan valvottavan toiminnan riskit huomioon ottaen riittävä tilannekuva ja varmuus ydinenergian käytön turvallisuudesta sekä tämän lain säännösten noudattamisesta. Säteilyturvakeskus tarkistaa valvontasuunnitelman säännöllisesti.

Valvontasuunnitelmassa on ainakin oltava tiedot:

1) turvallisuuden kannalta keskeisistä ydinlaitosten ja muiden toimijoiden toiminnoista, joihin valvontaa kohdistetaan;

2) riskiperusteisesta valvonnasta ja valvonnan kohdentamisesta;

3) säännöllisistä tarkastuksista;

4) muista kuin 1–3 kohdassa tarkoitetuista säännöllisistä valvontatoimista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta sekä sen sisällöstä ja tarkistamisesta.

356 §

Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta

Finanssivalvonta valvoo Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamista ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista. Finanssivalvonta on velvollinen ilmoittamaan valvonnassa havaitsemistaan puutteista työ- ja elinkeinoministeriölle. Valvontaan sovelletaan lisäksi Finanssivalvonnasta annettua lakia (878/2008) ja valvontamaksuun Finanssivalvonnan valvontamaksuista annettua lakia (1209/2023).

357 §

Tiedonsaantioikeus

Säteilyturvakeskuksella ja muulla tässä laissa tarkoitetulla valvontaviranomaisella on oikeus tämän lain säännösten ja Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamisen valvontaa varten saada salassapitosäännösten estämättä:

1) ydinenergian käyttöä ja muuta tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavalta tarpeellisia tietoja sekä viranomaisilta välttämättömiä tietoja;

2) ydinlaitoksesta ja ydinaineen talteenottolaitoksesta sekä niiden järjestelmiä koskevista suunnitelmista tarpeelliset tiedot;

3) ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden, laitteiden, ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelua, valmistusta ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevat tiedot.

Finanssivalvonnan tiedonsaantioikeuteen sovelletaan Finanssivalvonnasta annetun lain 18 §:ää.

358 §

Tarkastusoikeus

Säteilyturvakeskuksella ja muulla tässä laissa tarkoitetulla valvontaviranomaisella on oikeus tämän lain säännösten ja Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden noudattamisen valvontaa varten:

1) kulkea toisen alueella siten, että siitä ei aiheudu vähäistä suurempaa haittaa kiinteistön omistajalle tai haltijalle;

2) päästä paikkaan, jossa ydinenergian käyttöä tullaan hakemuksen mukaan harjoittamaan, harjoitetaan tai on harjoitettu, tai tällaisen paikan läheisyyteen taikka muuhun paikkaan, johon pääsy on välttämätöntä ydinaseiden leviämisen estämisen valvomiseksi;

3) suorittaa korvauksetta valvonnan edellyttämät kokeet ja mittaukset, ottaa ja saada tarvittavat näytteet, valokuvat ja muut mahdolliset tallenteet;

4) asentaa valvonnan edellyttämät laitteet 2 kohdassa tarkoitettuun paikkaan tai sen läheisyyteen;

5) tarkkailla ydinlaitosten tai ydinaineen talteenottolaitosten toimintaa sekä niiden radioaktiivisten aineiden päästöjä ja muita vaikutuksia;

6) tehdä tarkastuksia ja käyttää niissä 1–5 kohdan mukaisia keinoja.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle ja muulle tässä laissa tarkoitetulle valvontaviranomaiselle viipymättä, jos 1 momentissa tarkoitettujen valvontatoimenpiteiden suorittamista tarkastuskohteissa ei voida toteuttaa turvallisesti tai tarkastuksen tarkoituksen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Ilmoituksessa on kuvattava ja perusteltava syy, minkä vuoksi valvontatoimenpidettä ei ole mahdollista toteuttaa turvallisesti tai tarkoituksenmukaisesti, ja rajoituksen kesto. Ilmoitus ei estä valvontatoimenpiteen suorittamista, jos viranomainen ilmoituksesta huolimatta katsoo valvontatoimenpiteen suorittamisen olevan välttämätöntä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden saa tehdä rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuihin tiloihin ainoastaan, jos toimenpide on välttämätön valvonnan kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on syytä epäillä, että on tehty mainitun lain 34 luvun 4, 6, 9 §:ssä tai 44 luvun 10 tai 12 §:ssä tarkoitettu rikos.

Finanssivalvonnan tarkastusoikeuteen sovelletaan Finanssivalvonnasta annetun lain 24 §:ää.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettusta ilmoituksesta.

359 §

Säteilyturvakeskuksen oikeus ympäristön säteilytarkkailuun

Säteilyturvakeskuksella on oikeus tarkkailla ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen ympäristöä todentaakseen laitoksen vaikutuksen ympäristön radioaktiivisuuteen.

Lisäksi Säteilyturvakeskuksella on oikeus tehdä mittauksia ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen ympäristössä laitosta koskevassa ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvityksessä esitettyjen tietojen arvioimiseksi sen jälkeen, kun laitokselle on myönnetty rakentamislupa.

360 §

Tarkastus häiriö- tai vaaratilanteissa

Jos ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen häiriö- tai vaaratilanteen, laitosta koskevan luvan tai päätöksen noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on perusteltua aihetta olettaa, että laitoksesta aiheutuu tai voi aiheutua vaaraa turvallisuudelle, Säteilyturvakeskuksen on tarkastettava tarvittavilta osin laitos ja sen toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla.

Jos ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen liittyvän vaaratilanteen, kuljetuksen hyväksymistä koskevan päätöksen noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on perusteltua aihetta olettaa, että kuljetuksesta aiheutuu tai voi aiheutua vaaraa turvallisuudelle,

Säteilyturvakeskuksen on tarkastettava kuljetusjärjestelyt ja tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattaminen.

361 §

Viranomaisen asentamat laitteet

Edellä 358 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen Säteilyturvakeskuksen laitteiden asentamisesta on ilmoitettava toiminnanharjoittajalle. Toiminnanharjoittajalle ei saa aiheutua laitteiden asentamisesta tarpeetonta haittaa. Jos laitteita asennetaan muulle kuin toiminnanharjoittajan hallinnassa olevalle alueelle, on tästä ilmoitettava kiinteistön omistajalle ja tarvittaessa erikseen sen haltijalle, ja tällöin laitteiden asentamisesta ja käytöstä ei saa aiheutua vähäistä suurempaa haittaa.

Edellä 1 momentin mukaisesti valvontaa varten asennettuihin laitteisiin ei saa kajota tai niiden toimintaan puuttua ilman erityistä perustetta. Ydinmateriaalivalvonnan järjestämiseksi asennettuihin Euroopan komission tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön laitteisiin kajoamiseen ja niiden toimintaan puuttumiseen sovelletaan, mitä niistä erikseen säädetään.

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että laitteiden asentamiselle ja käytölle on asianmukaiset edellytykset, sekä toteutettava riittävät toimenpiteet 2 momentissa tarkoitettuihin laitteisiin kajoamisen tai niiden toimintaan puuttumisen ehkäisemiseksi hallinnassaan olevalla alueella.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista erityisistä perusteista.

362 §

Tarkastusmenettely

Määräaikaississa valvontatarkastuksissa ja muussa valvonnallisessa tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Tarkastuksessa asianosaisena, jota asia välittömästi koskee, pidetään kuitenkin vain tarkastuksen kohteena olevaa toiminnanharjoittajaa tai muuta tarkastettavan kohteen, ydinmateriaalin, tuotteen, tilan tai alueen haltijaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastuksen suorittamisesta ja tarkastuskertomuksen sisällöstä.

363 §

Valvonnassa tarvittavat tilat ja suojavarusteet

Luvanhaltijan on Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä korvauksetta järjestettävä ydinvoimalaitoksella tapahtuvaa säännöllistä ja pidempiaikaista valvontaa varten Säteilyturvakeskuksen käyttöön valvonnassa tarvittavat tilat. Tilojen on sovellettava toimistotyöhön. Jos tiloissa tarvitaan pysyviä tietoliikenneyhteyksiä, niiden hankinnasta, ylläpidosta, tietoturvasta ja soveltuvuudesta Säteilyturvakeskuksen tarpeisiin vastaa Säteilyturvakeskus.

Luvanhaltijan ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan on Säteilyturvakeskuksen pyynnöstä korvauksetta järjestettävä tässä laissa tarkoitettua valvontaa suorittavalle suojavarusteet, jotka ovat tarpeen ottaen huomioon säteilyturvallisuus ja tarkastettavan ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen erityispiirteet.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettuja tiloja koskevista vaatimuksista.

364 §

Yhteistyövelvoite tarkastuksessa

Tarkastuksen kohteena olevan tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavan on tehtävä yhteistyötä tarkastuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja vaadittaessa esitettävä Säteilyturvakeskukselle ja muulle tässä laissa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle kirjallisina tai sähköisessä muodossa tämän lain noudattamisen valvontaa varten tehtävää tarkastusta varten asiakirjat ja tiedot, joilla voi olla merkitystä tämän lain säännösten noudattamisen valvonnassa.

365 §

Ydinalan kansainvälisten sopimusten noudattamisen valvonta

Suomea velvoittavien ydinalan kansainvälisten sopimusten noudattamisen valvontaan sovelletaan 357, 358 ja 361 §:ää, 363 §:n 2 momenttia ja 364 §:ää. Tällaisessa valvonnassa saa tehdä 358 §:n 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä sellainen kansainvälistä valvontatehtävää hoitava tarkastaja, joka on tämän pykälän 2 tai 3 momentissa säädetyn perusteella hyväksytty. Säteilyturvakeskuksen on oltava läsnä kansainvälistä valvontatehtävää hoitavien tarkastajien tehdessä valvontaa ydinenergian käyttöpaikoilla, kuitenkin siten, että tästä ei seuraa viivettä tai häiritseä tarkastuksen tekemiselle. Edellä 362 §:ssä tarkoitettulla asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa. Muutoin tarkastukseen sovelletaan asianomaista Suomea velvoittavaa ydinalan kansainvälistä sopimusta.

Säteilyturvakeskuksen on hyväksyttävä kansainvälistä valvontatehtävää hoitava tarkastaja, jollei arvioida hänen toimintansa voivan vaarantaa ydinenergian käytön turvallisuutta tai ydinaseiden leviämisen estämistä. Säteilyturvakeskuksen on ennen kansainvälistä valvontatehtävää hoitavien tarkastajien hyväksymistä pyydettävä ehdotetuista kansainvälistä valvontatehtävää hoitavista tarkastajista niiden luvanhaltijoiden lausunnot, joita tarkastus koskee.

Jos Säteilyturvakeskus ei 2 momentissa tarkoitetuista perusteista johtuen hyväksy kansainvälistä valvontatehtävää hoitavaa tarkastajaa, sen on siirrettävä asian käsittely ja ratkaiseminen työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriö voi hyväksyä kansainvälistä valvontatehtävää hoitavan tarkastajan, jos sen arvioidaan olevan perusteltua ottaen huomioon 7–13 §:ssä säädetty yleiset periaatteet ja velvollisuudet.

366 §

Säteilyturvakeskuksen tutkintaoikeus

Säteilyturvakeskus voi tutkia ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen toiminnassa sattuneen häiriö- tai onnettomuustilanteen tai muun turvallisuutta vaarantavan vakavan vaaratilanteen, jos se on tapahtumien syyn selvittämisen tai vastaavien tapahtumien ehkäisemisen kannalta tarpeellista. Säteilyturvakeskus voi myös tutkia sellaisia merkittäviä ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyviä tapahtumia, jotka jatkuessaan voivat johtaa turvallisuuden vaarantumiseen. Suuronnettomuuksien tutkinnasta säädetään turvallisuustutkintalaissa (525/2011).

Tutkinnassa selvitetään tapahtumien kulku, tapahtuman syntyyn johtaneet syyt ja muut siihen vaikuttaneet tekijät. Tutkintaa suorittavien henkilöiden on oltava riippumattomia tutkittavasta valvonta-asiasta.

Tutkinnasta laaditaan julkinen raportti, jossa voidaan antaa suosituksia turvallisuuden parantamiseksi. Säteilyturvakeskuksen on tarvittaessa ryhdyttävä valvontatoimiin.

367 §

Tiedonsaanti ja muut oikeudet tutkinnassa

Sen lisäksi, mitä tiedonsaantioikeudesta säädetään 357 §:ssä, Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada tutkinnan kohteelta sellaiset muut tiedot, jotka ovat välttämättömiä tutkinnan suorittamiseksi. Lisäksi Säteilyturvakeskuksella on oikeus tutkinnan suorittamiseksi saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömät tiedot muulta viranomaiselta sekä esitutkintaviranomaiselta sen suorittamasta esitutkinnasta.

Tutkinnassa voidaan kuulla tapahtuman osapuolia, kolmansia osapuolia sekä näiden palveluksessa olevia henkilöitä. Henkilöä voidaan kuulla vain, jos hän on antanut tähän suostumuksensa. Henkilölle on kerrottava kuulemisen tarkoitus, kuultavan oikeudet ja velvollisuudet sekä tutkinnan mahdolliset seuraukset.

Säteilyturvakeskuksen tiedonsaantioikeus ei koske yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja taikka sähköisen viestinnän sisältö-, välitys- tai sijaintitietoja eikä kyberturvallisuuslain 19 §:ssä tarkoitetun CSIRT-yksikön käsittelemiä tietoja.

Säteilyturvakeskuksella on tarvittaessa oikeus tilapäisesti ja lyhytaikaisesti rajoittaa liikkumista tutkintapaikalla sekä oikeus ottaa haltuun esineitä ja asiakirjoja ja tehdä näille tutkimuksia, jos se on tutkinnan suorittamisen kannalta välttämätöntä.

368 §

Toiminnan keskeyttäminen ja rajoittaminen

Säteilyturvakeskus voi päättää toiminnanharjoittajan luvan mukaisen toiminnan keskeyttämisestä tai rajoittamisesta, jos toiminnasta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, toiminta ei ole sitä koskevien Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteiden mukaista tai toiminnanharjoittaja rikkoo merkittävästi tässä laissa säädettyjä velvoitteita. Toiminta voidaan keskeyttää tai sitä voidaan rajoittaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä ja vain siihen saakka, kunnes päätöksen antamiseen johtanut syy on lakannut olemasta.

Jos luvanhaltija tai kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija ei ole täyttänyt ydinvastuulain mukaisia velvollisuuksiaan, Säteilyturvakeskus voi päättää toiminnan keskeyttämisestä tai rajoittamisesta, kunnes päätöksen antamiseen johtanut syy on lakannut olemasta.

Kiireellisessä tapauksessa, jossa toiminnasta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, toiminnan keskeyttäminen tai rajoittaminen voidaan tehdä välittömänä hallintopakkoa koskevana toimenä enintään 14 päivän ajaksi.

369 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Säteilyturvakeskus voivat:

1) kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia, jatkamasta tai toistamasta säännöksen vastaista menettelyä;

2) määrätä tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittavan korjaamaan toiminnan sellaiseksi, että se täyttää tässä laissa säädetty vaatimukset ja Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteet.

Korjaavien toimenpiteiden toteuttamiselle on asetettava määräaika. Päätöksessä voidaan velvoittaa ilmoittamaan puutteiden korjaamisesta ja siitä, mihin toimiin päätöksen johdosta on ryhdytty.

370 §

Turvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin velvoittaminen

Säteilyturvakeskus voi määrätä luvanhaltijan toteuttamaan ydinlaitosten turvallisuuden parantamiseksi toimenpiteet, jotka ovat perusteltuja ydinlaitosten käytöstä saatujen kokemusten, turvallisuustutkimuksen tai tieteessä ja tekniikassa tapahtuneen kehityksen perusteella tehtyjen uusien johtopäätösten mukaan, kohtuudella käytännöllisin toimenpitein toteutettavissa ja oikeasuhtaisissa niiden turvallisuutta parantavaan vaikutukseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden.

371 §

Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Säteilyturvakeskus voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään.

Esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai oikeudenkäynnissä ei saa luonnollisen henkilön rikosvastuuseen saattamiseksi käyttää sellaisia luonnollisen henkilön tässä laissa säädetyn tai sen nojalla määrätyn tiedonantovelvollisuuden perusteella antamia tietoja, jotka on saatu asettamalla hänelle sakon uhka velvollisuuden täyttämiseksi.

372 §

Ydinmateriaalien haltuunotto

Jos toiminnanharjoittaja ei noudata 369 §:n nojalla annettua määräystä ydinmateriaaleihin liittyvien velvollisuuksien täyttämisestä ja toiminnanharjoittajan menettely kokonaisuutena arvioiden on perusteltu syy olettaa, että velvollisuuksia tai osaa niistä ei voida toiminnanharjoittajan toimenpitein toteuttaa, Säteilyturvakeskus voi päättää, että ydinmateriaalit otetaan valtion haltuun ja valtio huolehtii ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden täyttämisestä.

Toiminnanharjoittajan on korvattava valtiolle haltuun otettuihin ydinmateriaaleihin liittyvien ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden hoitamisesta sekä niiden käsittelystä, varastoinnista ja tarvittaessa loppusijoituksesta tai loppukäsittelystä aiheutuvat kustannukset. Kustannusten perimisestä säädetään 462 §:ssä.

Haltuunotto päättyy, jos ydinmateriaali takavarikoidaan pakkokeinolain mukaisesti tai se tuomitaan valtiolle menetetyksi.

373 §

Ydinaineita koskeva toissijainen huolehtimisvelvollisuus

Jos muu toiminnanharjoittaja kuin ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija ei voi ilman kohtuuttomia kustannuksia palauttaa käytöstä poistettua ydinainetta sen toimittajalle tai luovuttaa sitä muulle toimijalle, Säteilyturvakeskus voi hakemuksesta päättää, että valtio huolehtii ydinaineisiin liittyvistä ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista.

Toiminnanharjoittaja on velvollinen korvaamaan valtiolle aiheutuvat kustannukset 372 §:n mukaisesti.

Käytöstä poistettuihin ydinaineisiin, jotka samalla ovat säteilylaissa tarkoitettuja radioaktiivisia jätteitä, sovelletaan lisäksi mainitun lain 80 §:n 3 momenttia.

374 §

Ydinjätteiden luovuttaminen valtiolle ydinjätehuollon toimenpiteitä varten

Jos luvanhaltija ei noudata 369 §:n nojalla annettua määräystä ydinjätehuoltoon liittyvien velvollisuuksien täyttämisestä ja luvanhaltijan menettely kokonaisuutena arvioiden on perusteltu syy olettaa, että ydinjätehuoltoa tai osaa siitä ei voida luvanhaltijan toimenpitein toteuttaa, valtioneuvosto voi päättää, että ydinjätteet luovutetaan valtiolle ja valtio huolehtii niiden toimenpiteiden suorittamisesta, joita ydinjätehuolto vielä edellyttää.

Jos 1 momentissa tarkoitettu päätös tehdään, valtio vastaa sen jälkeen päätöksessä tarkoitettujen ydinjätteiden ydinjätehuollon vielä suorittamatta olevista toimenpiteistä ja luvanhaltija näistä toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista.

375 §

Luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden luovuttaminen valtiolle jätehuollon toimenpiteitä varten

Jos ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija ei noudata 369 §:n nojalla annettua määräystä luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuoltoon liittyvien velvollisuuksien täyttämisestä ja luvan haltijan menettely kokonaisuutena arvioiden on perusteltu syy olettaa, että velvollisuuksia tai osaa niistä ei voida luvan haltijan toimenpitein toteuttaa, Säteilyturvakeskus voi päättää, että valtio huolehtii loppukäsittelyn ja muiden jätehuollon edellyttämien toimenpiteiden suorittamisesta.

Luvan haltijan on korvattava valtiolle 1 momentissa tarkoitettujen jätteiden jätehuollon toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneet kustannukset. Kustannusten korvaamiseen käytetään ensisijaisesti 290 §:ssä tarkoitettua vakuutta, josta suoritettavista kustannuksista säädetään 292 §:ssä.

376 §

Valtion haltuun tulleet ydinmateriaalit ja ydinjätteet

Ydinmateriaali ja ydinjäte siirtyvät valtion haltuun, jos ne eivät ole niiden käyttöön tai hallussapitoon tämän lain mukaan oikeutetun toiminnanharjoittajan hallussa ja niistä tämän lain mukaan vastuussa olevaa toiminnanharjoittajaa ei pystytä selvittämään.

Valtion on huolehdittava siitä, että tämän lain mukaisia velvollisuuksia noudatetaan 1 momentissa tarkoitettujen ydinmateriaalien ja ydinjätteiden osalta. Jos näistä toimenpiteistä huolehtii Säteilyturvakeskus, tämän lain mukaista lupaa tai hyväksymistä ei vaadita toimenpiteiden suorittamiseen. Säteilyturvakeskuksen on tällöin noudatettava, mitä tässä laissa säädetään turvallisuudesta.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös muihin tämän lain mukaan valtion haltuun tuleviin ydinmateriaaleihin, ydinjätteisiin ja luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviin jätteisiin.

377 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain 9 luvun 1 §:ssä. Rajavartiolaitoksen velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä. Pelastusviranomaisen virka-avusta säädetään pelastuslain 50 §:ssä.

Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada valmiustilanteessa Rajavartiolaitokselta välineistöä säteilymittausten toteuttamiseksi.

Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada Puolustusvoimilta valmiustilanteessa tai ydinlaitoksen turvallisuuteen kohdistuvassa uhkatilanteessa välineistöä tarvittavien mittausten suorittamiseksi ja muuta virka-apua.

Tässä laissa tarkoitettulla valvontaviranomaisella on oikeus saada Tullilta virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen vientiä, tuontia ja kauttakulkua koskevien säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa. Lisäksi Säteilyturvakeskuksella on oikeus saada Tullilta virka-apua kulkuneuvojen säteilymittausten toteuttamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen on annettava toisilleen pyynnöstä virka-apua niiden tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Virka-avusta aiheutuneista kustannuksista vastaa virka-avun pyytäjä, jollei asiasta toisin sovita. Virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

378 §

Ulkopuoliset asiantuntijat

Säteilyturvakeskus voi valvontatoiminnassaan tai 366 §:ssä tarkoitettussa tutkinnassa käyttää apunaan ulkopuolista asiantuntijaa tarkastusten, tutkimusten, selvitysten ja mittausten tekemiseen valvonnan tai tutkinnan kannalta merkityksellisen seikan selvittämisessä.

Ulkopuolisella asiantuntijalla on oltava tehtäviensä edellyttämä asiantuntemus. Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

379 §

Turvallisuusselvitystä koskeva velvollisuus

Voimassa oleva turvallisuusselvityslain (726/2014) tarkoitettu turvallisuusselvitys vaaditaan sellaiselta luvan haltijalta tai tämän toimittajalta tai alihankkijalta palvelussuhteessa olevalta tai mainittujen toimijoiden toimeksiantotehtävää hoitavalta henkilöltä, jolla on itsenäinen kulkuoikeus turvallisuusselvityslain 21 §:n 1 momentin 5 tai 5 b kohdassa tarkoitettulle alueelle tai pääsy mainitun lain 19 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 21 §:n 1 momentin 1 tai 5 a kohdassa tarkoitettuun tietoon.

Mitä 1 momentissa säädetään turvallisuusselvityksestä, sovelletaan myös henkilöön, joka osallistuu sellaiseen turvallisuusselvityslain 21 §:n 1 momentin 5 c kohdassa tarkoitettuun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen, joka on hyväksyttävä tämän lain mukaisesti.

Sen, jolla on tässä laissa tarkoitettu lupa tai kuljetusta koskeva hyväksyminen tai joka hakee tällaista lupaa tai hyväksymistä, on varmistettava, että 1 ja 2 momentissa edellytetty turvallisuusselvitys on tehty ennen kuin henkilö otetaan palvelussuhteeseen tai toimeksiantosuhteeseen taikka tuote tai palvelu päätetään hankkia toimittajalta tai alihankkijalta, sekä huolehdittava turvallisuusselvityksen pitämisestä voimassa ja pidettävä kirjaa voimassa olevista turvallisuusselvityksistä.

380 §

Terveysthuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus

Lääkäri ja muu terveysthuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveysthuollon ammattihenkilö saa salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa:

1) ydinvoimalaitokseen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot henkilöstä, joka toimii turvahenkilönä, turvajärjestelyjen vastuuhenkilönä, ydinvoimalaitoksen ohjaajana tai muutoin osallistuu ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen merkittävästi vaikuttavien toimintojen ohjaukseen ydinvoimalaitoksella ja jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen tai tutkimuksen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveystilansa tai käyttäytymisensä perusteella soveltumaton tehtäväänsä ja vaaraksi ydinvoimalaitoksen turvallisuudelle;

2) tämän lain 45 §:n 1 momentissa ja 148 §:n 4 momentissa tarkoitettujen ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot kuljetukseen osallistuvasta turvahenkilöstä, jos hän on potilastietojen ja henkilön tapaamisen tai tutkimuksen perusteella saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syyt epäillä kuljetukseen kohdistuvaa uhkaa.

Ennen 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tekemistä henkilölle on kerrottava oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveystilan vaikutuksesta henkilön toimintakykyyn tehtävässään. Ilmoituksessa voidaan antaa tieto vain siitä, että ilmoituksen kohteena oleva henkilö ei mahdollisesti ole soveltuva tehtäväänsä tai että hän voi olla vaaraksi ydinvoimalaitoksen tai kuljetuksen turvallisuudelle. Ilmoituksen saa tehdä vain luvanhaltijan määrittämälle luvanhaltijan edustajalle sekä lisäksi turvahenkilöistä poliisille ja muista kuin turvahenkilöistä Säteilyturvakeskukselle. Luvanhaltijan on varmistettava, että poliisi ja Säteilyturvakeskus ovat saaneet ilmoituksen.

Luvanhaltija, poliisi ja Säteilyturvakeskus saavat käyttää ilmoituksessa annettua tietoa ainoastaan välttämättömien ja välittömien ydinvoimalaitoksen tai kuljetuksen turvallisuuden edellyttämien toimenpiteiden suorittamiseen. Ilmoituksen sisältämät tiedot on hävitettävä heti kun niitä ei enää tarvita turvallisuutta koskevien toimenpiteiden suorittamiseen. Luvanhaltijan oikeudesta käsitellä terveystilaa koskevia tietoja säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004).

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään luvanhaltijasta, sovelletaan kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan, kun tämä vastaa tässä laissa säädettyjen kuljetusta koskevien velvoitteiden noudattamisesta.

36 luku

Tietojen toimittaminen Säteilyturvakeskukselle ydinlaitosten valvontaa varten

381 §

Säännöllinen tietojen toimittaminen

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle säännöllisesti tietoja:

- 1) turvallisuuteen vaikuttavasta toiminnastaan;
- 2) ydinlaitoksen rakentamisesta, käytöstä ja käytöstäpoistosta;
- 3) ydinlaitoksen järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden ikääntymisen hallinnasta;
- 4) ydinlaitoksen rakennusten, rakenteiden ja laitteiden kunnonvalvonnasta;
- 5) ydinlaitoksesta aiheutuvista radioaktiivisten aineiden päästöistä;
- 6) ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailusta;
- 7) loppusijoituslaitoksen pysyvästä sulkemisesta suhteessa toiminnan vaiheeseen ja laajuuteen siinä määrin kuin sen on tarpeen turvallisuuden valvontaa varten.

Toimitettavista tiedoista ja niiden toimittamisen aikataulusta on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksymä suunnitelma. Hyväksymisen edellytyksenä on, että ydinlaitoksen rakentamisen, käytön ja käytöstäpoiston turvallisuuden valvontaa varten saadaan säännöllisesti riittävän kattavasti tietoa.

382 §

Ydinlaitoksen tapahtumista ilmoittaminen

Luvanhaltijan on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle viipymättä tapahtumista ja havainnoista, joilla voi olla olennaista merkitystä ydinlaitoksen tai kuljetusten turvallisuuden tai säteilyturvallisuuden kannalta. Säteilyturvallisuuspoikkeamista ja valmiustilanteista ilmoittamiseen sovelletaan, mitä niistä erikseen tässä laissa säädetään. Painelaitteiden vaurio- ja onnettomuustilanteista ilmoittamisesta säädetään painelaitelain 10 §:ssä ja merkittävien kyberturvallisuutta koskevien poikkeamien ilmoittamisesta kyberturvallisuuslain 11 §:ssä.

Luvanhaltijan on myös toimitettava Säteilyturvakeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen tapahtumien ja havaintojen johdosta tehdyt selvitykset.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään luvanhaltijasta, sovelletaan kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan, kun tämä vastaa tässä laissa säädettyjen kuljetusta koskevien velvoitteiden noudattamisesta.

383 §

Tietojen toimittaminen luvanhaltijan toimintaan liittyvistä muutoksista

Luvanhaltijan on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle, jos luvanhaltijan toimintaan kohdistuu sellainen muutos, joka voi vaikuttaa ydinlaitoksen turvallisuuteen. Luvanhaltijan on myös ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle sellaisesta toimitus- tai alihankintaketjuun kohdistuvasta muutoksesta, joka voi vaikuttaa merkittävästi ydinlaitoksen turvallisuuteen. Ilmoitus on tehtävä ennen muutoksen toteuttamista ja toimitus- ja alihankintaketjun osalta viipymättä luvanhaltijan saatua asiasta tiedon.

384 §

Johtamisjärjestelmää, asiantuntemusta sekä toimitus- ja alihankintaketjuja koskevien tietojen toimittaminen

Sen, joka hakee lupaa ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttöön tai käytöstäpoistoon, on samanaikaisesti toimitettava Säteilyturvakeskukselle kuvaus hankkeen toteuttamisesta, johtamisjärjestelmästä, laadunhallinnasta, asiantuntemuksesta ja henkilöstöresursseista sekä toimintaan osallistuvista organisaatioista ja näiden rooleista. Tietoja on toimitettava niiltä osin kuin se on tarpeen turvallisuuden varmistamiseksi. Vastaavat tiedot on toimitettava laajojen laitosmuutosten yhteydessä sekä lisäksi vastaanottajasta, jos ydinlaitoslupan siirtämistä haetaan.

385 §

Tietojen toimittaminen ydinlaitoksen johdosta

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle tiedot luvanhaltijan ylimmästä johtajasta sekä henkilöistä, jotka vastaavat ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta keskeisten toimintojen johtamisesta, näiden soveltuvuudesta tehtäväänsä sekä näitä koskevista henkilö- ja tehtävämuutoksista.

Luvanhaltijan on myös toimitettava Säteilyturvakeskukselle tieto siitä, miten luvanhaltijan hallitusta tai vastaavaa toimielintä koskeva 123 §:ssä säädetty vaatimus täytetään sekä hallitukseen tai vastaavaan toimielimeen liittyvistä henkilömuutoksista.

386 §

Tietojen toimittaminen inhimillisten tekijöiden hallinnasta

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle selvitykset 72 §:n 2 momentissa tarkoitetusta turvallisuuteen liittyvien inhimillisten tekijöiden hallinnasta.

387 §

Ydinlaitoksen ja sen muutosten käyttöönottoa koskevien tietojen toimittaminen

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle:

- 1) käyttöönottosuunnitelmaa tarkentavat turvallisuuden kannalta keskeiset suunnitelmat, suunnitelmiin liittyvät perustelut ja ohjeistus sekä käyttöönoton vaiheita koskevat selvitykset;
- 2) käyttöönoton keskeiset tulokset;
- 3) muut kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut ydinlaitoksen tai sen turvallisuuteen vaikuttavien muutosten käyttöönoton kannalta keskeisiä seikkoja koskevat tiedot.

388 §

Ydinlaitoksen turvallisuusteknisiä käyttöehtoja, käyttöohjeita ja turvallisuusselostetta koskevien tietojen toimittaminen

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että Säteilyturvakeskuksella on käytettävissä ajantasaiset:

- 1) turvallisuustekniset käyttöehdot alkaen siitä, kun ne on ensimmäisen kerran hyväksytty;
- 2) ydinlaitoksen käyttöohjeet ja niiden soveltamiseen liittyvä keskeinen muu aineisto ydinvoimalaitoksen osalta alkaen siitä, kun ydinpolttoaineen lataaminen reaktoriin on aloitettu, ja muiden ydinlaitosten osalta alkaen laitoksen käytön aloittamisesta;
- 3) turvallisuusseloste alkaen sen ensimmäisestä Säteilyturvakeskukselle toimittamisesta siten, että ydinlaitoksenturvallisuudesta säilyy riittävä kokonaiskäsitys.

389 §

Tietojen toimittaminen ydinpolttoaineeseen ja säätöelementteihin liittyen

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle:

- 1) ydinpolttoaineen ja säätöelementtien käytön ja kunnon valvonnan menettelyt sekä niihin tehdyt merkittävät muutokset;
- 2) ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelun ja valmistuksen laadunvarmistusta koskevat suunnitelmat ja niihin liittyvät menettelyt;
- 3) ydinpolttoaineen ja säätöelementtien suunnittelun ja valmistuksen laadunvarmistuksen tulokset;
- 4) yhteenveto ydinpolttoaineen ja säätöelementtien tarkastuksista ja tarkastusten tulokset;
- 5) yhteenveto ydinpolttoaineen ja säätöelementtien toimitusketjuun osallistuvista toimijoista;
- 6) keskeiset tiedot luvanhaltijan käyttämää ydinpolttoainetta koskevista käyttökokemuksista ja tutkimuksista.

390 §

Tietojen toimittaminen pätevyidystä määräaikaistarkastuksista

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle:

- 1) päteväintielinten soveltuvaksi vahvistamien tarkastusjärjestelmien tulosaineistot vähintään yhtä kuukautta ennen tarkastuksen tekemistä;
- 2) alustavat tulokset pätevyidystä määräaikaistarkastuksista heti tarkastuksen jälkeen;
- 3) selvitys pätevyiden määräaikaistarkastusten toteutetuista tarkastuksista ja saaduista tuloksista kuuden kuukauden kuluessa tarkastuksen tekemisestä.

391 §

Yhteenveto valmistajaa ja testauslaitoksia koskevista arvioinneista

Sovellettaessa 106 §:n 3 momentin tai 108 §:n 2 momentin mukaista menettelyä, luvanhaltijan on kalenterivuositain toimitettava Säteilyturvakeskukselle selvitys valmistajien ja testauslaitosten luvanhaltijan lukuun tehtävästä toiminnasta ja sen vaatimustenmukaisuudesta. Jos tarkastuslaitos soveltaa 106 §:n 3 momentissa säädettyä menettelyä, selvitys on toimitettava tarkastuslaitokselle.

392 §

Ydinlaitoksen säteilyturvallisuutta koskevien tietojen toimittaminen

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle:

- 1) työperäisen altistuksen rajoituksia koskevat tiedot ennen kuin ydinlaitoksesta voi aiheutua työperäistä altistusta;
- 2) ydinlaitoksen valvonta- ja tarkkailualueista tiedot sekä alueiden rajoihin tehtävistä säteilyturvallisuuden kannalta merkittävistä muutoksista ennen niiden käyttöön ottamista;
- 3) ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöjen tavoitearvot ennen ydinlaitoksen käytön aloittamista, ja niitä koskevat muutokset;
- 4) tieto säteilyturvallisuuspoikkeamasta viipymättä;
- 5) tiedot sellaisista säteilyaltistuksen kannalta merkittävistä puhdistustöistä, joissa 76 §:n 2 momentissa tarkoitettuja järjestelmiä, rakenteita ja laitteita puhdistetaan radioaktiivisista aineista, ja niissä käytettävistä menettelyistä ennen toimenpiteiden suorittamista;
- 6) tiedot 50 §:n 2 momentissa tarkoitetuista työntekijöiden säteilysuojelun järjestämistä koskevista menettelyistä.

393 §

Ulkoisia säteilyn annosnopeuksia koskevan mittaustiedon toimittaminen

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle ydinlaitoksen jatkuvatoimisten ulkoisen säteilyn annosnopeuden mittausten tiedot ajantasaisesti.

394 §

Valmiusjärjestelyihin liittyvien tietojen toimittaminen

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle 177 §:ssä tarkoitetut valmiusjärjestelyjen toimintaohjeet ja niihin tehty muut kuin vähäiset muutokset. Lisäksi

luvanhaltijan on toimitettava 175 §:ssä ja pelastuslain 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua harjoitusta koskeva suunnitelma ja harjoituksen perusteella laadittu raportti.

395 §

Tietojen toimittaminen sijaintipaikan ominaisuuksien seurannasta

Ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuuslausunnon haltijan ja sijaintipaikasta johtuvien suunnitteluperusteiden vahvistamista koskevan lausunnon haltijan sekä niihin käyttöoikeuden saaneen on toimitettava Säteilyturvakeskukselle sijaintipaikan ominaisuuksien selvittämistä ja soveltuvuuden arviointia koskevat täydentävät tiedot, jos seurannan aikana tulee esille sijaintipaikan soveltuvuuden arviointiin ja vahvistettuihin suunnitteluperusteisiin vaikuttavia seikkoja.

396 §

Selvitys ydinvastuulain mukaisen velvollisuuden noudattamisesta

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle ydinvahingosta johtuvan vastuun varalle otettua vakuutusta koskeva vakuutuskirja vakuutuskauden alussa tai muu osoitus siitä, että ydinvastuulain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta koskevaa vaatimus on täytetty.

397 §

Tietojen toimittaminen ydinaineen talteenottolaitoksesta

Mitä 381 §:n 2 momentissa säädetään suunnitelman hyväksymisestä sekä 381–385 ja 387 §:ssä, 388 §:n 3 kohdassa sekä 392 §:n 1, 2, 4 ja 6 kohdassa luvanhaltijan velvollisuudesta toimittaa tietoja ydinlaitosten valvontaa varten, sovelletaan ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijaan tällaisen laitoksen valvontaa varten toimitettaviin tietoihin ja tietojen toimittamiseen liittyvän suunnitelman hyväksymiseen.

398 §

Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 381–397 §:ssä tarkoitetuista tiedoista, niiden ilmoittamisesta ja toimittamisesta.

37 luku

Poikkeuksia koskevat säännökset

399 §

Poikkeaminen Säteilyturvakeskuksen määräyksestä

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä yksittäistapauksessa poikkeuksen tämän lain nojalla annetusta ja tätä lakia tarkentavasta määräyksestä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että määräyksen mukaisen vaatimuksen soveltaminen olisi asiaan vaikuttavat seikat ja olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta tai teknisesti epätarkoituksenmukaista sekä luvanhaltija tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija tai muu toiminnanharjoittaja esittää

vaatimuksen sijasta sovellettavan menettelytavan tai ratkaisun ja osoittaa sen toteuttavan tämän lain mukaisen turvallisuustason.

400 §

Ydinlaitoksen toiminta poikkeusoloissa

Säteilyturvakeskus voi valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitettujen poikkeusolojen vallitessa tai mainitun pykälän 1 momentin 6 kohdan d alakohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen ehkäisemiseksi hyväksyä sellaisia poikkeuksia tämän lain nojalla annetun määräyksen yksityiskohtaisista vaatimuksista, jotka ovat tarpeellisia väestön suojelun ja toimeentulon, maan talouselämän sekä valtakunnan alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden kannalta välttämättömän energian tuotannon ylläpitämiseksi. Hyväksytty poikkeus on voimassa päätöksessä määrätyn ajan myös hyväksymiseen johtaneiden olosuhteiden päätyttyä. Poikkeuksen turvallisuusmerkityksen tulee olla suhteessa vallitsevien tai ehkäistävien poikkeusolojen vakavuuteen. Hyväksytyt poikkeukset kokonaisuutena tarkasteltuna eivät saa vaarantaa ydinlaitoksen turvallisuutta.

401 §

Kulkuneuvossa olevaa ydinlaitosta koskevat poikkeukset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua kulkuneuvoa koskevia poikkeuksia tässä laissa säädetyistä ydinlaitosta ja sen järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskevista vaatimuksista sekä lupa-, ilmoitus-, huolto- ja tarkastusvelvoitteista, jos kulkuneuvosta mahdollisesti aiheutuva henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahingon vaara on vähäinen ja kysymyksessä olevan vaatimuksen tai velvoitteen noudattaminen ei ole tarpeen lain tarkoituksen toteutumisen kannalta.

38 luku

Seuraamukset

402 §

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta säädetään rikoslain 17 luvun 6 §:ssä.

Rangaistus terveyden vaarantamisesta säädetään rikoslain 34 luvun 4 ja 5 §:ssä ja yleisvaaran tuottamuksesta 7 ja 8 §:ssä.

Rangaistus ydinräjähderikoksesta säädetään rikoslain 34 luvun 6 §:ssä ja sen valmistelusta 9 §:n 2 momentissa.

Rangaistus tämän lain salassapitoa koskevien velvoitteiden rikkomisesta säädetään rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:ssä.

Rangaistus ydinenergian käyttörikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 10 §:ssä.

Rangaistus ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1, 2 ja 4 §:ssä.

403 §

Turvavaltontarikkomus

Turvahenkilö, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta jättää noudattamatta

- 1) 163 §:n turvahenkilön voimankäyttövälineitä koskevia säännöksiä tai 165 §:n 1–3 momentin voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttöä koskevia säännöksiä,
- 2) 162 §:ssä säädettyjä turvallisuustarkastusta ja päihdetestausta koskevia velvoitteita,
- 3) turvahenkilön asua koskevia 159 §:n säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä, kun turvahenkilön käyttäminen perustuu 157 §:ään, tai
- 4) kiinniotetun henkilön kohtelusta 165 §:n 4 momentissa säädettyjä velvoitteita, on tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *turvavalvontarikkomuksesta* sakkoon.

Turvavalvontarikkomuksesta tuomitaan myös se, joka oikeudettomasti käyttää turvahenkilön asua siten, että häntä voidaan pitää turvahenkilönä, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

404 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä toiminnanharjoittajalle, jonka toiminnassa:

- 1) olennaisesti laiminlyödään 19 §:ssä säädetty velvollisuus pitää ydinmateriaaleihin liittyvää kirjanpitoa taikka laiminlyödään 19 §:ssä säädetty tietojen toimittamista tai raportointia koskeva velvollisuus siten, että Suomea velvoittavan ydinalan kansainvälisen sopimuksen mukainen valtiota koskevien tietojen toimittaminen vaarantuu;
- 2) luovutetaan 21 §:n vastaisesti ydinmateriaalia vastaanottajalle, jolla ei ole tämän lain mukaan vaadittavaa lupaa;
- 3) harjoitetaan ydinmateriaaleihin liittyvää ydinenergian käyttöä ennen kuin 34 §:ssä säädetty toimintailmoitus on tehty taikka ilman 30 §:ssä säädettyä toimintalupaa siten, että siitä on vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetyille ydinenergian käytön valvonalle;
- 4) olennaisesti tai toistuvasti laiminlyödään 35 §:ssä, 36 §:n 1 momentissa tai 39 §:ssä säädetty ydinmateriaalivalvontaan liittyvien ilmoitusten tekeminen tai tietojen toimittaminen;
- 5) toteutetaan ydinlaitoksen järjestelmään kohdistuva muutos ydinlaitoksen käytön aikana ilman 87 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;
- 6) asennetaan ydintekninen rakenne tai mekaaninen laite tai käytetään sitä muualla kuin 105 §:n 2 momentissa tarkoitetussa ydinlaitoksessa;
- 7) otetaan käyttöön ydinpolttoainetta tai säätöelementti ilman 116 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;
- 8) käytetään ydinvoimalaitoksen ohjaajan hyväksymistä edellyttävässä tehtävässä henkilöä, jolla ei ole 131 §:ssä säädettyä hyväksymistä;
- 9) poiketaan toistuvasta tai suunnitellusti ydinlaitoksen turvallisuusteknisistä käyttöehdoista ilman 134 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;
- 10) toistuvasti jätetään 134 §:ssä säädetty ilmoitus turvallisuusteknisistä käyttöehdoista poikkeamisesta tekemättä tai sen tekemisessä toistuvasti ja perusteettomasti viivytellään;
- 11) olennaisesti laiminlyödään 139 §:n 2 momentissa säädetty ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden kunnon seuraaminen;
- 12) jatketaan sellaisen laitteen käyttämistä ydinlaitoksessa, joka ei täytä tarkastustavoitetta, ilman 143 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;
- 13) olennaisesti laiminlyödään 157 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukainen turvahenkilöiden käyttö;
- 14) käytetään turvahenkilöitä muuten kuin 157 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyllä tavalla;
- 15) jätetään 180 §:n 2 momentissa säädetty ilmoitus valmiustilanteeseen siirtymisestä tekemättä Säteilyturvakeskukselle tai ilmoituksen tekemisessä viivytellään perusteettomasti;

16) olennaisesti laiminlyödään varastoituja ja loppusijoitettuja ydinjätteitä koskeva 203 §:ssä säädetty kirjanpito;

17) olennaisesti laiminlyödään ydinaineen talteenottolaitoksen 289 §:ssä säädetty kirjanpito, joka koskee luonnon radioaktiivisia aineita sisältäviä jätteitä ja niiden loppukäsittelyä;

18) aloitetaan tuoreen ydinpolttoaineen käsittely tai varastointi ydinvoimalaitoksessa ilman 329 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;

19) ladataan ydinpolttoaine ensimmäistä kertaa reaktoriin ilman 330 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;

20) käynnistetään ydinvoimalaitoksen reaktori ensimmäisen kerran ilman 331 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti;

21) siirrytään ydinvoimalaitoksen tai sen laajan muutoksen käyttöönotossa käyttöönoton seuraavaan vaiheeseen ilman 332 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti tilanteessa, jossa hyväksymistä edellytetään;

22) aloitetaan ydinteknisen laitoksen, ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen tai loppusijoituslaitoksen käyttö ilman 333 §:ssä säädettyä hyväksymistä tai hyväksymisen vastaisesti taikka käynnistetään mainittu laitos ilman 136 §:n 3 momentissa tarkoitettua tarkastusta;

23) perusteettomasti viivytellään säteilyturvallisuuspoikkeamasta 392 §:n nojalla tehtävän ilmoituksen tekemisessä.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös:

1) kuljetuksen hyväksymispäätöksen haltijalle, joka laiminlyö 189 §:ssä säädetyn kuljetusta koskevan ilmoitusvelvollisuuden;

2) kuljetuksen lähettäjälle, joka laiminlyö 190 §:ssä säädetyn kuljetusta koskevan ilmoitusvelvollisuuden.

405 §

Seuraamusmaksun määrä ja täytäntöönpano

Säteilyturvakeskus määrää 404 §:ssä säädetyn seuraamusmaksun.

Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Seuraamusmaksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kesto aika sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä saavutettu hyöty ja sillä aiheutettu vahinko, jos ne ovat määritettävissä. Arvioinnissa on otettava huomioon myös toiminnanharjoittajan yhteistyö Säteilyturvakeskuksen kanssa asian selvittämiseksi ja toimenpiteet rikkomisen toistumisen estämiseksi, muut ja aiemmat ydinenergian käyttöä koskeviin säännöksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit sekä menettelyn muut mahdolliset vaikutukset.

Seuraamusmaksua voidaan kohtuullistaa tai jättää se kokonaan määräämättä, jos laiminlyönti on vähäinen, ydinenergian käytön turvallisuuden tai ydinmateriaalivalvonnan velvoitteiden kannalta kokonaisuutena vähämerkityksinen tai laiminlyönnille on pätevä syy tai jos seuraamusmaksun määrääminen olosuhteet huomioon ottaen on muutoin kohtuutonta. Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli viisi vuotta. Jos rikkomus tai laiminlyönti on ollut jatkuvaa, määräaika lasketaan siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on päättynyt. Seuraamusmaksua ei saa myöskään määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saa samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

VII OSA

LUPAVIRANOMAISEN PÄÄTÖKSIÄ KOSKEVAT ASIAT

39 luku

Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymispäätöksiä koskevat asiat

406 §

Hakija

Hyväksymistä taikka vahvistamista tai siihen liittyvää tarkistamista työ- ja elinkeinoministeriöltä saa hakea luvanhaltija asiassa, joka koskee 204, 205, 210, 211, 215, 217–220, 228–232, 234 ja 342 §:ssä säädettyä hyväksymistä taikka vahvistamista tai siihen liittyvää tarkistamista. Lisäksi 204 §:ssä säädettyä hyväksymistä saa hakea se, jolla on ydinlaitoshanketta koskeva periaatepäätös. Edellä 220 §:n 3 momentissa säädettyä hyväksymistä saa hakea toiminnanharjoittaja, joka vastaisi mainituissa lainkohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä.

407 §

Ydinjätehuoltoon liittyvissä päätöksissä annettavat määräykset

Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa päätöksessään, joka koskee:

- 1) ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksymistä, ydinjätehuollon turvallisen ja vastuullisen toteuttamisen kannalta tarpeellisia määräyksiä;
- 2) ydinjätehuoltosuunnitelman hyväksymistä, ydinjätehuollon toteuttamisen kehittämisen kannalta tarpeellisia määräyksiä ottaen huomioiden ydinlaitoksen elinkaaren vaihe;
- 3) huolehtimisvelvollisuuden siirtämistä koskevaa hyväksymistä, määräyksiä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen järjestämisestä luovuttajalta vastaanottajalle siirtyvän huolehtimisvelvollisuuden osalta sekä huolehtimisvelvollisuuden siirtämisen tavasta ja aikataulusta;
- 4) poikkeuksen hyväksymistä ydinjätteiden käsittelyä, varastointia tai loppusijoitusta Suomessa koskevasta velvollisuudesta tai sellaisesta kiellosta, joka koskee muualla syntyneiden ydinjätteiden ja niihin rinnastettavien radioaktiivisten jätteiden käsittelyä tai varastointia Suomessa tai loppusijoitusta Suomeen, määräyksiä huolehtimisvelvollisuuteen liittyen, ydinjätehuollon taloudellisen varautumisen järjestämisestä, ydinjätehuollon suunnittelusta, toteutuksesta ja aikataulusta sekä jätteiden kuljetuksen, viennin, tuonnin tai siirron valmistelusta ja toteuttamisesta;
- 5) ydinjätteen uuden käyttötarkoituksen hyväksymistä, jos uusi käyttöpaikka on ydinlaitoksessa, määräyksiä tuotteen käytössä syntyvien ydinjätteiden huomioon ottamisesta huolehtimisvelvollisuudessa, ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta, ydinjätehuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä ydinjätehuollon turvallisuudesta ja aikataulusta;
- 6) huolehtimisvelvollisuuden päättämisen hyväksymistä, määräyksiä liittyen ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen päättämiseen;
- 7) ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista, määräyksiä kustannuksiin varautumisen toteuttamisesta ja sen aikataulusta.

408 §

Ydinjätehuoltoon liittyvien päätöksen voimassaolo

Työ- ja elinkeinoministeriön ydinjätehuoltoon liittyvä päätös on voimassa toistaiseksi. Edellä 234 §:ssä tarkoitettu vakuudeksi hyväksymistä koskeva päätös on kuitenkin voimassa enintään kymmenen vuotta.

409 §

Ydinjätehuoltoon liittyvän päätöksen peruuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi peruuttaa 406 §:ssä tarkoitetun päätöksensä kokonaan tai osittain, jos se on perustunut virheellisiin tietoihin asiaan vaikuttavista tosiasioista. Peruuttaminen edellyttää, että päätöksen haltijalle on varattu tilaisuus kohtuullisessa määräajassa korjata puute, jos se päätöksen haltijan toimin on mahdollista.

40 luku

Säteilyturvakeskuksen ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvia lupa- ja hyväksymispäätöksiä sekä ilmoituksia koskevat asiat

410 §

Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen hakija ja ilmoitusvelvollinen

Sen, joka aikoo harjoittaa 2 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa tai tehdä 6 kohdassa tarkoitetun sopimuksen, on haettava lupaa tai hyväksymistä tai tehtävä ilmoitus 5 luvun mukaisesti.

Pienlaitokseksi hyväksymistä voi hakea toiminnanharjoittaja, joka täyttää 20 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset. Toimintaluvan ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan hakijan sekä toimintailmoituksen tekijän on täytettävä 27 §:n 2 momentissa säädetty vaatimus.

Edellä 26 §:ssä säädettyä hyväksymistä saa hakea se, joka hakee lupaa ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiseen tai käyttöön tai jolla on kyseinen lupa.

411 §

Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvassa lupa- tai hyväksymispäätöksessä annettavat määräykset

Pienlaitokseksi hyväksymistä koskevassa päätöksessä voidaan antaa kansallisen ydinlaitosten ulkopuolisen sijoituspaikan valvonnan tai Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisia määräyksiä.

Päätöksessä, joka koskee toimintalupaa, lupaa ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemiseksi ja ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymistä, voidaan antaa ydinmateriaalivalvonnan tai ydinalan kahdenvälisen sopimusten velvoitteiden noudattamisen kannalta tarpeellisia määräyksiä.

Ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamista koskevassa päätöksessä on määrättävä ajankohta, jolloin 4 ja 5 luvun säännöksiä ei enää sovelleta päätöksessä tarkoitettuihin ydinmateriaaleihin.

412 §

Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen voimassaolo

Päätös, joka koskee pienlaitokseksi hyväksymistä, ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymistä tai ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamista, on voimassa toistaiseksi.

Toimintalupa ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskeva lupa on voimassa määräajan, kuitenkin enintään kymmenen vuotta. Toimintaluvassa voidaan määrätä, että se lakkaa olemasta voimassa, jos toimintaa ei aloiteta määräajassa luvan myöntämisestä tai se on ollut keskeytyneenä määrätyn ajan tai siihen liittyvä ydinlaitos- tai muu hanke on rauennut tai peruuntunut. Yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan voimassaolo päättyy, jos luvassa tarkoitettu sopimus lakkaa olemasta voimassa.

413 §

Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen muuttaminen

Toiminnanharjoittaja, johon lupa tai hyväksymispäätös on kohdistettu, voi hakea sen muuttamista.

Ydinmateriaalivalvonnan järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymistä koskevan päätöksen muuttamista on haettava, jos suunnitelmaan tehdään muita kuin ydinmateriaalivalvonnan tavoitteiden kannalta vähäisiä muutoksia. Toimintaluvan ja yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan muuttamista on haettava, jos luvan myöntämisen edellytyksissä tapahtuu muita kuin vähäisiä muutoksia verrattuna siihen, mikä on hyväksytty lupaa koskevan päätöksen yhteydessä.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista vähäisistä muutoksista.

414 §

Ydinmateriaalivalvonnan lupiin ja hyväksymisiin liittyvät ilmoitusvelvollisuudet

Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle:

- 1) sellaisista vähäisistä muutoksista, jotka eivät 413 §:n 2 momentin mukaan edellytä hakemusta päätöksen tai luvan muuttamiseksi;
- 2) ydinmateriaalivalvontaa koskevien säännösten soveltamisesta vapauttamista koskevassa päätöksessä tarkoitettuun ydinmateriaaliin 41 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan kohdistettavan toimenpiteen ajankohtaa koskevasta muutoksesta.

415 §

Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan lupa- tai hyväksymispäätöksen peruuttaminen

Säteilyturvakeskus voi peruuttaa pienlaitokseksi hyväksymiseksi koskevan päätöksensä sekä toimintaluvan ja ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevan luvan sen haltijan hakemuksesta tai, jos:

- 1) hakija on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymisen tai luvan myöntämisen edellytyksiin;
- 2) toiminnanharjoittaja ei enää täytä pienlaitokseksi hyväksymistä koskevia tai mainittujen lupien myöntämisen edellytyksiä ja puutetta ei ole korjattu asetetussa määräajassa;
- 3) luvan tai päätöksen haltija on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä ydinmateriaalivalvonnan velvoitetta tai ydinmateriaalivalvontaa koskevaa päätöstä ja puutetta ei ole korjattu asetetussa määräajassa;

4) luvan tai päätöksen haltija tai sen saanut yhteisö tai säätiö purkautuu, lopettaa muuten toimintansa, joutuu konkurssiin tai muuten menettää oikeuskelpoisuutensa.

Säteilyturvakeskuksen on toimintaluvan peruuttamista koskevassa päätöksessään määrättävä, miten päätöksessä tarkoitettujen ydinmateriaalien osalta on meneteltävä. Ydinmateriaalien haltuunotosta säädetään 372 §:ssä.

41 luku

Säteilyturvakeskuksen ydinlaitoksiin ja ydinaineen talteenottolaitoksiin liittyviä päätöksiä ja lausuntoja koskevat asiat

416 §

Lausunnon ja ennakkotiedon hakija

Edellä 68 ja 70 §:ssä tarkoitettua lausuntoa saa hakea Säteilyturvakeskukselta sellainen elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisö tai säätiö, jolla on hallinnassaan ydinlaitoksen sijaintipaikka tai maakaaren (540/1995) 2 luvun 7 §:ssä tarkoitettu esisopimus hallinnan saamiseksi sijaintipaikkaan.

Edellä 81 §:ssä tarkoitettua lausuntoa saa hakea Säteilyturvakeskukselta elinkeinotoimintalain 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisö tai säätiö.

Ydinlaitoskonseptista annetun myönteisen lausunnon haltija tai siihen käyttöoikeuden saanut saa hakea Säteilyturvakeskukselta 82 §:ssä tarkoitettua ennakkotietoa.

417 §

Ydinlaitoksen, ydinjätehuollon ja kuljetuksen turvallisuuteen liittyvän hyväksymisen hakija

Hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta saa hakea luvanhaltija asiassa, joka koskee 56 §:n 2 momentissa, 63 §:n 2 momentissa, 84–88, 90, 93 ja 94 §:ssä, 98 §:n 2 momentissa, 101, 103, 104, 114–117, 119, 131, 133, 134, 140, 142, 143, 145, 147, 153, 154, 156, 172, 176, 181, 182, 185, 207–209, 213, 214, 223, 328–333, 337, 338, 340, 381, 399 ja 400 §:ssä säädettyä hyväksymistä. Ydinlaitoskonseptista annetun myönteisen lausunnon haltija tai siihen käyttöoikeuden saanut saa hakea 83 §:ssä säädettyä hyväksymistä. Kun 220 §:n 3 momentin 5 kohdan b alakohdan nojalla sovelletaan 214 §:n 3 momenttia, tutkimuslaitos saa hakea jätehuollon toteuttamista koskevaa hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta.

Myös se, jolla on ydinlaitoshanketta koskeva periaatepäätös, saa hakea 98, 101, 153, 154, 156 ja 172 §:ssä säädettyä hyväksymistä. Lisäksi se, joka aikoo kuljettaa ydinaineita tai ydinjätteitä, saa hakea 185 §:ssä säädettyä hyväksymistä.

Luvanhaltijat ja ne, joilla on ydinlaitoshanketta koskeva periaatepäätös, saavat myös yhdessä hakea 101 §:ssä säädettyä hyväksymistä.

418 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvän hyväksymispäätöksen hakija

Hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta saa hakea ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija asiassa, joka koskee 56 §:ssä, 63 §:n 2 momentissa, 154, 208, 209, 291, 351, 352, 354, 381 ja 399 §:ssä säädettyä hyväksymistä.

Lisäksi 154 §:ssä säädettyä hyväksymistä saa hakea se, jolla on ydinaineen talteenottolaitosta koskeva rakentamislupahakemus vireillä.

419 §

Määräykset ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistamiseksi

Säteilyturvakeskus voi 417 §:ssä tarkoitetussa hyväksymispäätöksessään antaa päätöksen myöntämisen edellytysten toteuttamisen ja turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä:

- 1) ydinlaitoksen ympäristön säteilytarkkailun toteuttamisesta;
- 2) ydinlaitoksesta ja sen järjestelmistä sekä niitä koskevista suunnitelmista ja niihin liittyvästä turvallisuuden osoittamisesta;
- 3) ydinlaitoksen rakennuksesta, rakenteista ja laitteista sekä niihin sovellettavista vaatimuksista;
- 4) yksityiskohtaiseen tekniseen suunnitelmaan liittyvistä täydentävistä selvityksistä sekä valmistuksen tai asennuksen aikana huomioon otettavista seikoista;
- 5) ydinpolttoaineesta ja säätöelementeistä sekä niitä koskevista suunnitelmista;
- 6) käytetyn ydinpolttoaineen siirtämiseen käytettävästä pakkauksesta;
- 7) ydinlaitoksen ja sitä koskevien laajojen laitosmuutosten käyttöönotosta sekä käyttöönoton keskeisiä vaiheita koskevista täydentävistä hyväksymis- ja tarkastusvelvoitteista, jotka ovat tarpeen turvallisen käyttöönoton varmistamiseksi eri vaiheissa;
- 8) ydinlaitoksen turvallisuusteknisistä käyttöehdoista ja niistä poikkeamisesta;
- 9) ydinvoimalaitoksen ohjaajan tehtävistä ja niiden hoitamisesta sekä ydinvoimalaitoksista, joita ydinvoimalaitoksen ohjaajan hyväksymispäätös koskee;
- 10) ydinlaitoksen turvajärjestelyistä;
- 11) ydinlaitoksen turvajärjestelyn vastuuhenkilön ja turvahenkilön tehtävistä ja niiden hoitamisesta;
- 12) ydinlaitoksen valmiussuunnitelmasta;
- 13) ydinjätehuollon toimien toteuttamisesta;
- 14) ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistosta;
- 15) loppusijoituslaitoksen sulkemisesta;
- 16) tietojen säännöllisestä toimittamisesta valvontaa varten;
- 17) ydinjätteiden vientivalvontaa koskevista velvoitteista;
- 18) muista kuin 1–17 kohdassa tarkoitetuista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja päätöksen edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

Säteilyturvakeskus voi antaa valmiusjärjestelyjä ja valmiustilanteita koskevien säännösten soveltamisrajausta koskevassa päätöksessään sellaisia 173–181 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamiseen liittyviä määräyksiä, jotka ovat tarpeen valmiustilanteeseen varautumiseksi ja tarpeellisten toimien toteuttamiseksi valmiustilanteessa.

Säteilyturvakeskus voi ennakkotietoa koskevassa päätöksessään antaa määräyksiä päätöksen soveltamista koskevista rajoituksista.

420 §

Viranomaisvalvonnasta vapauttamiseen liittyvät määräykset

Säteilyturvakeskus voi antaa terveyshaitan ehkäisemiseksi, turvallisuuden varmistamiseksi ja säteilysuojelun toteuttamiseksi tarpeellisia määräyksiä päätöksessään, joka koskee:

- 1) ydinjätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamista;
- 2) ydinlaitoksen rakennuksen tai sen osan taikka laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamista.

421 §

Kuljetusten turvallisuutta koskevat määräykset

Säteilyturvakeskus voi antaa kuljetuksen hyväksymistä koskevassa päätöksessään määräyksiä, jotka ovat tarpeen kuljetusten säteilyturvallisuuden tai turvajärjestelyjen toteuttamiseksi, sekä tarvittaessa ajankohdasta, jolloin kuljetuksessa ei vaadita turvahenkilöitä.

422 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevat määräykset

Säteilyturvakeskus voi 418 §:ssä tarkoitetussa hyväksymispäätöksessään antaa päätöksen myöntämisen edellytysten toteuttamisen ja turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä:

- 1) ydinaineen talteenottolaitoksen ympäristön säteilytarkkailun toteuttamisesta;
- 2) ydinaineen talteenottolaitoksen turvajärjestelyistä;
- 3) ydinaineen talteenottolaitoksen käytöstäpoistosta;
- 4) tietojen säännöllisestä toimittamisesta valvontaa varten;
- 5) muista kuin 1–4 kohdassa tarkoitetuista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja päätöksen edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

Ydinaineen talteenottolaitoksen luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden sekä tällaisen laitoksen tai sen osan tai laitosalueen osan viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskeviin määräyksiin sovelletaan, mitä 420 §:ssä säädetään terveyshaitan ehkäisemiseksi, turvallisuuden varmistamiseksi ja säteilysuojelun toteuttamiseksi tarpeellisista määräyksistä sekä määräyksestä, joka koskee rakennuksen tai sen osan tai laitosalueen osan vapauttamista tämän lain mukaisesta viranomaisvalvonnasta.

423 §

Ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän päätöksen voimassaolo

Ydinvoimalaitoksen ohjaajan hyväksymistä koskeva päätös on voimassa määräajan, joka on enintään kaksi vuotta, kun ohjaaja hyväksytään kyseiseen tehtävään ensimmäisen kerran, ja muutoin enintään neljä vuotta ottaen huomioon ydinvoimalaitoksen ohjaajan osaaminen. Turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymistä koskeva päätös voidaan määrätä olemaan voimassa määräajan. Ydinjätteiden tuonnin, viennin ja siirron toteuttamista koskeva hyväksymispäätös on voimassa määräajan, joka on enintään kolme vuotta.

Muutoin kuin 1 momentissa säädetyiltä osin 417 §:ssä tarkoitettu ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvä hyväksymispäätös on voimassa toistaiseksi, jollei hakemuksesta muuta johdu tai jäljempänä toisin säädetä.

Ennakkotietoa koskeva päätös ja päätös, jonka mukaan hyväksytään poikkeaminen Säteilyturvakeskuksen määräyksen vaatimuksesta, voidaan määrätä olemaan voimassa määräajan.

424 §

Kuljetuksen hyväksymistä koskevan päätöksen voimassaolo

Kuljetuksen hyväksymistä koskeva päätös on voimassa määräajan, joka on enintään kolme vuotta.

Kuljetuksen hyväksymistä koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että se lakkaa olemasta voimassa, jos toimintaa ei aloiteta määräajassa päätöksen antamisesta tai se on ollut keskeytyneenä määrätyn ajan.

425 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvän päätöksen voimassaolo

Edellä 418 §:ssä tarkoitettu ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvä hyväksymispäätös on voimassa toistaiseksi, jollei hakemuksesta muuta johdu tai jäljempänä toisin säädetä.

426 §

Ydinlaitoksen ja ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän päätöksen muuttaminen

Luvanhaltija voi hakea Säteilyturvakeskukselta 417 §:ssä tarkoitettua asiaa koskevan ydinlaitoksen tai ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvän hyväksymispäätöksen muuttamista. Hyväksymispäätöksen muuttamista on kuitenkin haettava, jos muutetaan:

- 1) päätöksessä hyväksyttyä turvasuunnitelmaa;
- 2) muutoin kuin vähäisellä tavalla päätöksessä hyväksyttyjä turvallisuusteknisiä käyttöehtoja tai hyväksyttyä ikääntymisen hallintaohjelmaa, pätevyöityjen määräaikaistarkastusten ohjelmaa, valmiussuunnitelmaa, ydinlaitoksen tai sen laajojen laitosmuutosten käyttöönottosuunnitelmaa;
- 3) merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä ympäristön säteilytarkkailun toteuttamista koskevaa suunnitelmaa;
- 4) merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä muuta kuin 1–3 kohdassa tarkoitettua ydinlaitoksen tai ydinjätehuollon turvallisuuteen liittyvää asiaa.

Luvanhaltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettussa asiassa tehtävä muutos tiedoksi ennen sen toteuttamista, jos muutos ei mainitun kohdan mukaan edellytä asianomaisen hyväksymispäätöksen muuttamista koskevaa hakemusta.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä siitä, milloin on kyse 1 momentissa tarkoitettua muutoksesta.

427 §

Kuljetuksen hyväksymispäätöksen muuttaminen

Luvanhaltija tai kuljetusta koskevan hyväksymisen haltija voi hakea Säteilyturvakeskukselta kuljetusta koskevan hyväksymispäätöksen muuttamista. Hyväksymispäätöksen muuttamista on kuitenkin haettava, jos hyväksyttyyn kuljetukseen tehdään muita kuin vähäisiä muutoksia säteilyturvallisuutta, turvasuunnitelmaa tai kuljetusjärjestelyjä koskevissa asioissa. Vähäisiä muutoksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään 188 §:ssä.

428 §

Ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuuteen liittyvän päätöksen muuttaminen

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltija voi hakea Säteilyturvakeskukselta 418 §:ssä tarkoitettua asiaa koskevan hyväksymispäätöksen muuttamista. Hyväksymispäätöksen muuttamista on kuitenkin haettava, jos muutetaan:

- 1) päätöksessä hyväksyttyä turvasuunnitelmaa;
- 2) merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä ympäristön säteilytarkkailun toteuttamista koskevaa suunnitelmaa;
- 3) merkittävästi päätöksessä hyväksyttyä muuta kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua laitoksen turvallisuuteen liittyvää asiaa.

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle hyväksytyyn ympäristön säteilytarkkailun toteuttamista koskevaan suunnitelmaan tehtävä muu kuin merkittävä muutos tiedoksi ennen sen toteuttamista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä siitä, milloin on kyse 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetusta muutoksesta.

429 §

Ydinlaitoksen, ydinjätehuollon, ydinaineen talteenottolaitoksen ja kuljetuksen turvallisuuteen liittyvän päätöksen sekä ennakkotiedon ja lausunnon peruuttaminen

Säteilyturvakeskus voi peruuttaa 417 ja 418 §:ssä tarkoitetun päätöksensä kokonaan tai osittain, jos päätöksen haltija:

- 1) hakee sen peruuttamista;
- 2) on olennaisella tavalla laiminlyönyt velvollisuuden hakea siihen muutosta 426–428 §:n mukaisesti.

Säteilyturvakeskus voi myös peruuttaa ydinvoimalaitoksen ohjaajan tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hakemuksesta tätä koskevan hyväksymispäätöksen kokonaan tai määräajaksi. Lisäksi Säteilyturvakeskus voi peruuttaa mainitun päätöksen kokonaan tai määräajaksi, jos:

- 1) hyväksymistä koskevassa hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymiseen;
- 2) ohjaajaksi hyväksytty ei täytä 131 §:ssä tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilöksi hyväksytty ei täytä 156 §:ssä säädettyjä edellytyksiä eikä puutetta ole korjattu asetetussa määräajassa;
- 3) ohjaajaksi tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilöksi hyväksytty henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla sellaisesta rikoksesta, jonka perusteella hänen katsotaan olevan sopimaton tehtävään;
- 4) ohjaajaksi tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilöksi hyväksytty henkilö on menetellyt toiminnassa olennaisesti virheellisesti tai laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai hyväksymispäätöstä siten, että siitä on voinut aiheutua vaaraa ydinlaitoksen turvallisuudelle;
- 5) ohjaajaksi tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilöksi hyväksytty henkilö on pysyvästi lopettanut tehtävät, joita hyväksyminen koskee.

Säteilyturvakeskus voi peruuttaa muun 417 tai 418 §:ssä tarkoitetun hyväksymispäätöksen kuin ydinvoimalaitoksen ohjaajan tai turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hyväksymispäätöksen sekä 416 §:ssä tarkoitetun lausunnon ja ennakkotietoa koskevan päätöksen, jos se on perustunut virheellisiin tietoihin asiaan vaikuttavista tosiasioista tai olosuhteet ovat päätöksen tai lausunnon antamisen jälkeen olennaisesti muuttuneet. Peruuttaminen edellyttää, että päätöksen tai lausunnon haltijalle on varattu tilaisuus kohtuullisessa määräajassa korjata puute, milloin se päätöksen tai lausunnon haltijan toimin on mahdollista.

Kuljetuksen hyväksymistä koskevan päätöksen peruuttamiseen sovelletaan lisäksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 138 §:ää.

430 §

Päätöksen peruuttamiseen liittyvät täydentävät säännökset

Jos ydinjätteiden tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden viranomaisvalvonnasta vapauttamista koskeva päätös peruutetaan, se, johon päätös on kohdistettu, on velvollinen huolehtimaan päätöksessä tarkoitetuista jätteistä siltä osin kuin se mahdollista ja käytännöllisin toimin toteutettavissa.

Säteilyturvakeskus voi pitää ydinvoimalaitoksen ohjaajan ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilön hoitamasta tehtäviään, kun hyväksymispäätöksen peruuttaminen on tullut

vireille aina siihen asti, kunnes päätös hyväksymispäätöksen peruuttamisesta on tullut lainvoimaiseksi.

42 luku

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen päätöksiin liittyvät täydentävät säännökset

431 §

Hakemus

Edellä 406 §:ssä tarkoitettu asia pannaan työ- ja elinkeinoministeriössä sekä 410, 417 ja 418 §:ssä tarkoitettu asia Säteilyturvakeskuksessa vireille hakemuksella, joka on toimitettava sähköisesti. Hakemukseen on liitettävä viranomaisharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys siitä, miten hyväksymisen edellytykset täytetään, sekä muut viranomaisharkinnan kannalta merkitykselliset selvitykset ja tarvittavat tiedot. Hakemuksesta on käytävä tarvittaessa ilmi, mihin aineistoon ja laskenta-, tutkimus- tai arviointimenetelmään annetut tiedot perustuvat. Hakemuksen laatimista varten hakijalla on oltava käytettävissään riittävä asiantuntemus. Hyväksymispäätöksen muuttamista koskeva hakemus on tehtävä riittävän ajoissa ennen kuin muutos on tarkoitus tehdä.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös 416 §:ssä tarkoitetun lausuntoa ja ennakkotietoa koskevan asian vireille panemiseen Säteilyturvakeskuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriölle tehtävän hakemuksen sisällöstä ja sen sähköisestä tekemisestä sekä hakemukseen liitettävistä selvityksistä ja tiedoista.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä Säteilyturvakeskukselle tehtävän hakemuksen sisällöstä ja sen sähköisestä tekemisestä sekä hakemukseen liitettävistä selvityksistä ja tiedoista.

432 §

Viranomaisharkinnan perusteet

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Säteilyturvakeskus hyväksyvät hakemuksen, jos tässä laissa säädetyt ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset asiassa täytetään.

433 §

Tiedustelu luvanvaraisuudesta

Työ- ja elinkeinoministeriön antaa hakemuksen perusteella lausunnon siitä, onko hakemuksessa yksilöityyn toimintaan haettava lupa tai vaaditaanko siihen hyväksymistä, jos kyse on ydinlaitoslupaa koskevasta asiasta taikka ministeriön toimivaltaan kuuluvasta ydinjätteitä tai ydinjätehuoltoa koskevasta hyväksymisestä.

Säteilyturvakeskus antaa muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista asioista hakemuksen perusteella lausunnon siitä, onko hakemuksessa yksilöityyn toimintaan haettava lupa, vaaditaanko siihen hyväksymistä vai onko siitä tehtävä ilmoitus.

434 §

Ennakkoarviointi

Säteilyturvakeskus voi ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta koskevaa hanketta suunnittelevan hakemuksesta arvioida tämän laatimia laitosta ja sen sijaintipaikkaa koskevia suunnitelmia sekä antaa alustavia ohjeita siitä, mitä laitoksen turvallisuuden osalta sellaisissa suunnitelmissa olisi otettava huomioon ja vaaditaanko tämän lain mukaan Säteilyturvakeskuksen lausuntoa tai hyväksymistä tai näiden muuttamista.

435 §

Säteilyturvakeskuksen lausunnon tai ennakkotietoa koskevan päätöksen siirtäminen toiselle

Edellä 416 §:ssä tarkoitettu lausunto tai ennakkotietoa koskeva päätös voidaan siirtää tai käyttöoikeus siihen luovuttaa toiselle. Vastaanottajan on täytettävä vastaavat vaatimukset kuin lausunnon tai päätöksen hakijalta edellytetään sekä saatava käyttöönsä lausunnon tai päätöksen valmisteluun liittyvät merkitykselliset aineistot tai jäljennös niistä.

Sen, joka siirtää 1 momentissa tarkoitetun lausunnon tai päätöksen tai luovuttaa sitä koskevan käyttöoikeuden toiselle, on viipymättä ilmoitettava asiasta Säteilyturvakeskukselle. Ilmoituksessa on oltava selvitys siitä, miten 1 momentissa säädetty edellytykset täytetään. Lausuntoa tai ennakkotietoa ei noudateta sen vastaanottajan osalta, jos 1 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista merkityksellisistä aineistoista.

VIII OSA

Erinäiset säännökset

43 luku

Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset

436 §

Arviointilaitoksia koskevat vaatimukset

Tarkastuslaitoksella, testauslaitoksella ja päteväntielimellä (*arviointilaitokset*) on oltava tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä varten:

- 1) riippumattomuus;
- 2) riittävästi omaa henkilöstöä, jolla on tarvittava ammattitaito ja kokemus;
- 3) sellaiset tilat, menetelmät, laitteet ja laadunhallintajärjestelmät, joita tehtävien asianmukainen suorittaminen edellyttää; sekä
- 4) toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava riittäväksi katsottava järjestely vahingon varalta.

Jos tarkastuslaitoksen oikeudet tehdä vaatimustenmukaisuuden arviointia ja tarkastuksia rajataan yksinomaan tietyille käyttäjäryhmille (*omatarkastuslaitos*), edellytetään siltä lisäksi sellaista tunnistettavaa rakennetta, jonka perusteella toiminnan luotettavuudesta ja riippumattomuudesta on mahdollista varmistua. Omatarkastuslaitos ei saa luvanhaltijan organisaatiossa olla vastuussa arvioimiensa tai tarkastamiensa rakenteiden ja laitteiden suunnittelusta, valmistuksesta, toimituksista, asennuksesta, käytöstä eikä huollosta, eikä se saa olla osallisena sellaisessa toiminnassa, joka vaikuttaisi sen arviointien tai tarkastustoimien puolueettomuuteen tai luotettavuuteen. Omatarkastuslaitokselta ei edellytetä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua vastuuvakuutusta tai vastaavaa järjestelyä, jos vastuu tarkastuksista

kuuluu organisaatiolle, jonka osa laitos on. Omatarkastuslaitokseen sovelletaan muutoin, mitä tässä laissa säädetään tarkastuslaitoksista.

Mitä 2 momentissa säädetään omatarkastuslaitoksesta, sovelletaan myös luvanhaltijan tai valmistajan omaan testauslaitokseen, jonka oikeus tehdä laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkovia tai rikkomattomia tarkastuksia rajataan koskemaan yksinomaan kyseistä luvanhaltijaa tai valmistajaa. Luvanhaltijan testauslaitokseen, jonka oikeudet tehdä 63 §:ssä tarkoitettuja mittauksia ja analyysyjä rajataan koskemaan yksinomaan kyseistä luvanhaltijaa, ei sovelleta 1 momentin 1 ja 4 kohtaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arviointilaitoksia koskevista vaatimuksista.

437 §

Arviointilaitoksen hyväksyminen

Säteilyturvakeskus voi hyväksyä:

1) tarkastuslaitoksen hakemuksesta Suomessa rekisteröidyn tarkastuslaitoksen tai tällaisen osan;

2) luvanhaltijan hakemuksesta Suomessa rekisteröidyn päteväntielimen tai tällaisen osan;

3) luvanhaltijan hakemuksesta yhteisön tai säätiön taikka tällaisen osan testauslaitokseksi.

Arviointilaitoksen hyväksymisen edellytyksenä on, että 436 §:ssä säädetty vaatimukset täyttyvät. Vaatimusten täyttymisestä on oltava osoituksena Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön antama akkreditointitodistus. Säteilyturvakeskus voi myös hyväksyä, että vaatimusten täyttyminen osoitetaan muulla tavalla, joka antaa riittävän varmuuden niiden täyttymisestä.

Jos tarkastuslaitoksen tehtävänä on ydinlaitoksen rakennusteknisten rakenteiden suunnitelmien tarkastaminen, hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi, että tarkastuslaitoksella on toimeksianto- tai palvelussuhteessa rakentamislain 83 §:ssä säädetty kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä.

438 §

Hyväksymistä koskeva päätös ja hyväksymismenettely

Arviointilaitoksen hyväksymispäätöksessä määritetään tarkemmin laitoksen tehtävät sekä annetaan toimintaa koskevat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset. Päätös voidaan antaa määräajaksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä menettelystä, jossa arviointilaitos hyväksytään, ja hyväksymisen edellytysten arvioinnista.

439 §

Tarkastuslaitoksen tehtävät

Säteilyturvakeskuksen hyväksymä tarkastuslaitos saa sen mukaan kuin 103 §:n nojalla vahvistetaan tarkastaa yksityiskohtaiset tekniset suunnitelmat ja hoitaa vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvät tehtävät 104–106 §:n mukaisesti, tehdä ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden käyttöönottotarkastukset 110 §:n mukaisesti ja määräaikaistarkastukset 139 §:n mukaisesti.

Omatarkastuslaitos saa tehdä vaatimustenmukaisuuden arviointeja ja tarkastuksia vain sen luvanhaltijan rakenteille ja laitteille, jonka organisaation osa se on.

440 §

Pätevöintielimen tehtävät

Säteilyturvakeskuksen hyväksymä pätevöintielin saa vahvistaa soveltuvaksi tarkastusjärjestelmän mukaisen menetelmän, jota on käytettävä tiettyjen ydinvoimalaitoksen laitteiden ainetta rikkomattomassa tarkastuksessa 141 §:n mukaisesti.

441 §

Testauslaitoksen tehtävät

Säteilyturvakeskuksen hyväksymä testauslaitos saa tehdä:

- 1) pätevoidyt määräaikaistarkastukset 141 §:n mukaisesti;
- 2) ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia 144 §:n 2 momentin mukaisesti.

Testauslaitos, joka on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön antamalla akkreditointitodistuksella:

1) tai tähän rinnastettavalla tavalla todettu päteväksi tekemään sellaisia 144 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ainetta rikkomattomia tarkastuksia, jotka eivät ole ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviä, saa hoitaa mainittuja tehtäviä;

2) todettu päteväksi tekemään 63 §:ssä tarkoitettuja mittauksia ja analyysyjä, saa hoitaa mainittuja tehtäviä.

Lisäksi muu kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettu testauslaitos saa tehdä 144 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ydinlaitoksen rakenteiden ja laitteiden laadunvalvontaan liittyviä ainetta rikkomattomia tarkastuksia sen mukaan kuin yleisten vaatimusmäärittelyn hyväksymistä koskevassa päätöksessä tarkemmin määrätään. Myös muualla kuin 2 momentissa tarkoitettussa testauslaitoksessa saa tehdä 63 §:ssä tarkoitettuja mittauksia ja analyysyjä sen mukaan kuin 63 §:n 2 momentissa tarkoitettussa hyväksymispäätöksessä tarkemmin määrätään.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös luvanhaltijan tai valmistajan omaan testauslaitokseen, jos 436 §:ssä säädetyt edellytykset tällaisen testauslaitoksen osalta täyttyvät.

442 §

Sertifiointilaitoksen tehtävät

Sertifiointilaitos, joka on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön antamalla todistuksella tai tähän rinnastettavalla tavalla todettu päteväksi tekemään 109 §:ssä tarkoitettun automaatiojärjestelmän järjestelmäalustan vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, saa hoitaa mainittua tehtävää.

443 §

Pätevöintilaitoksen tehtävät

Painelaitelain 2 §:n 27 kohdassa tarkoitettu pätevöintilaitos saa vahvistaa soveltuvaksi 141 §:n 2 momentissa ja 145 §:n 1 momentissa tarkoitettua ainetta rikkomattomia tarkastuksia tekeviä henkilöitä sekä 145 §:n 1 momentissa tarkoitettuja pysyviä liitoksia tekeviä henkilöitä, liitosmenetelmiä ja valmistusmenetelmiä.

444 §

Arviointilaitoksen ja sertifiointilaitoksen yleiset velvollisuudet

Arviointilaitoksen ja sertifiointilaitoksen tulee seurata tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä ja toimialansa sääntelyn kehittymistä. Niiden on lisäksi annettava Säteilyturvakeskukselle tiedot havaitsemistaan ydinlaitoksen turvallisuutta merkittävästi vaarantavista seikoista.

Pätevöintilaitosta koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään painelaitelain 37 §:ssä sekä yleisistä velvollisuuksista ja velvollisuudesta antaa tietoja mainitun lain 39 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta velvollisuudesta antaa tietoja.

445 §

Arviointilaitosta koskevat täydentävät velvollisuudet

Tarkastuslaitosten on Säteilyturvakeskuksen kanssa yhteistyössä huolehdittava toiminnan yhtenäisyydestä ja sen kehittämisestä. Tarkastuslaitoksen on myös vuosittain annettava Säteilyturvakeskukselle tiedoksi kertomus toiminnastaan tässä laissa säädettyjen tehtävien osalta.

Tarkastuslaitoksen on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle hyväksymisen edellytyksiä koskevasta muutoksesta. Luvanhaltijan on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle testauslaitoksen ja pätevöintielimen hyväksymisen edellytyksiä koskevasta muutoksesta.

446 §

Tarkastuslaitokseen sovellettava muu lainsäädäntö

Tarkastuslaitoksen henkilökunta toimii tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan rikosoikeudellisella virkavastuulla. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

447 §

Arviointilaitoksen hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Säteilyturvakeskus voi muuttaa arviointilaitoksen hyväksymistä koskevassa päätöksessä määriteltyjä tehtäviä, jos hyväksymisen edellytyksissä tapahtuu olennaisia muutoksia. Tällöin sovelletaan, mitä 436–438 §:ssä säädetään hyväksymisestä ja sen edellytyksistä sekä hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja hyväksymismenettelystä. Säteilyturvakeskus voi myös muuttaa päätöstä, jos se on tarpeen sen varmistamiseksi, että 439–441 §:ssä tarkoitettut tehtävät suoritetaan asianmukaisesti. Tällöin sovelletaan, mitä 438 §:ssä säädetään hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja hyväksymismenettelystä.

Säteilyturvakeskus voi peruuttaa arviointilaitoksen hyväksymistä koskevan päätöksen, jos:

- 1) hakemuksessa tai sen liitteessä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet päätökseen liittyvään harkintaan;
- 2) arviointilaitos ei täytä hyväksymisen edellytyksiä; tai
- 3) arviointilaitos on kirjallisesta huomautuksesta huolimatta toistuvasti tai olennaisesti laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai hyväksymispäätöstä, ja toiminnassa esiintynyttä puutetta ei ole kohtuullisessa määräajassa korjattu.

44 Luku

Tietoturvallisuus, salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Salassa pidettävän ja muun tietoaaineiston tietoturvallisuus

Sen, jolla on ydinlaitoslupa tai muu lupa ydinenenergian käyttöön, ja tämän toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluvan sekä muiden tässä laissa tarkoitettujen toimijoiden on huolehdittava salassa pidettävään ja muuhun tietoaaineistoon liittyvästä tietoturvallisuudesta niiden suojaustarpeen edellyttämällä tavalla. Ydinalan tietoaaineistot on lisäksi suojattava turvajärjestelyillä 24 §:n mukaisesti.

Tässä laissa tarkoitettujen toimijoiden on huolehdittava siitä, että salassa pidettävä tietoaaineisto tunnistetaan ja siihen sisältyvät salassa pidettävät tiedot merkitään asianmukaisella tavalla sekä estetään sivullisten pääsy salassa pidettävään tietoaaineistoon.

Salassa pidettävää tietoaaineistoa on säilytettävä ja käsiteltävä tiloissa tai tietojärjestelmissä, joissa asiakirjojen ja materiaalien sekä niihin sisältyvien tietojen suojaamisesta on mahdollista huolehtia siten, että niiden luottamuksellisuudesta, eheydestä ja saatavuudesta voidaan varmistua riittävällä tavalla. Salassa pidettävää tietoaaineistoa luotaessa, kopioitaessa, siirrettäessä, jaettaessa, säilytettäessä, hävitettäessä tai muutoin käsiteltäessä sen suojaaminen on varmistettava riittävällä tavalla.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia teknisluonteisia määräyksiä salassa pidettävän ja muun tietoaaineiston tietoturvallisuudesta.

Tietoaaineistojen salassapito

Pysyvästi salassa pidettäviä tietoaaineistoja ovat:

- 1) ydinalan tietoaaineistot;
- 2) ydinlaitoksen turvallisuustoimintojen toteuttamiseen tarkoitettuja järjestelmiä, rakenteita ja laitteita koskevat sekä ydinaineen talteenottolaitoksen osalta kyseisiä järjestelmiä koskevat tietoaaineistot siltä osin kuin ne sisältävät tietoja, joiden ilmaiseminen sivulliselle voi vaarantaa sellaisen laitoksen turvallisuuden ja laitosta koskee tässä laissa tarkoitettu lupa tai sen rakentamista koskeva lupahakemus on vireillä;
- 3) tässä laissa tarkoitettuja turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat tietoaaineistot, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista;
- 4) tässä laissa tarkoitettut valmiussuunnitelmat, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna valmiusjärjestelyjen tarkoituksen toteutumista;
- 5) ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusta koskevat järjestelyt ja turvasuunnitelma, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna kuljetuksen turvallisuutta.

Oikeus salassa pidettävän tietoaaineiston käsittelyyn

Se, jolla on lupa ydinenenergian käyttöön tai joka valmistelee tällaista lupaa koskevaa hakemusta, saa ottaa vastaan, pitää hallussa, valmistaa ja käsitellä salassa pidettävää tietoaaineistoa siltä osin kuin se liittyy luvan mukaiseen toimintaan tai lupahakemuksen valmisteluun sekä luovuttaa sitä sellaiselle sen toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluvalla, jonka tehtävien hoitamisen kannalta tietoaaineisto on välttämätöntä, ja 120 §:n 3 momentissa tarkoitettulle toimijalle siltä osin kuin se on välttämätöntä mainitussa momentissa edellytetyn tiedonvaihdon kannalta. Muille salassa pidettävää tietoaaineistoa ei saa luovuttaa.

Mitä 1 momentissa säädetään ydinenergian käyttöä koskevan luvan haltijasta ja tällaista lupaa koskevaa hakemusta valmistelevasta, sovelletaan vastaavasti kuljetusta koskevan hyväksymisen haltijaan tai tällaista hyväksymistä koskevaa hakemusta valmistelevaan sekä näiden toimitus- ja alihankintaketjuun kuuluviin toimijoihin.

Ydinalan tietoaaineistoa saa kuitenkin ottaa vastaan, pitää hallussa, valmistaa ja käsitellä se, jonka tehtävien hoitamisen kannalta tietoaaineisto on välttämätöntä. Ydinalan tietoaaineiston hallussapitoon, luovutukseen, tuontiin tai siirtoon Suomeen on lisäksi oltava toimintalupa sen mukaan kuin 30 ja 31 §:ssä säädetään. Luvanhaltijan ja ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijan oikeudesta ydinalan tietoaaineiston hallussapitoon säädetään 43 §:ssä.

451 §

Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä hyväksikäytön kielto

Salassa pidettävää tietoaaineistoa saa käyttää vain sellaiseen tämän lain mukaiseen tarkoitukseen, jota varten se on laadittu, jollei jäljempänä muuta säädetä tai muusta lainsäädännöstä muuta johdu. Salassa pidettävää tietoaaineistoa, sen kopiota tai tulostetta ei saa näyttää, luovuttaa tai muulla tavalla saattaa sivullisen nähtäväksi ilman tässä laissa säädettyä perustetta.

Se toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluva tai muu toimija, jolle 450 §:n nojalla on luovutettu salassa pidettävää tietoa, ei saa paljastaa tietoaaineiston salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan toimijan palveluksessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta tämän lain mukaan on salassapitovelvollisuus.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu toimitus- tai alihankintaketjuun kuuluva tai muu toimija ei saa käyttää salassa pidettävää tietoaaineistoa omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi eikä paljastaa tällaista tietoaaineistoa senkään jälkeen, kun toimeksianto- tai palvelussuhde on päättynyt.

Viranomaiseen palvelussuhteessa olevan ja viranomaisessa muutoin toimivan samoin kuin viranomaisen toimeksiannosta toimivan ja tämän palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäytön kieltoon sovelletaan, mitä niistä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

452 §

Salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta koskevien säännösten soveltaminen suullisesti saatuihin tietoihin

Mitä 449–451 §:ssä säädetään salassa pidettävästä tietoaaineistosta, sovelletaan myös tietoihin, jotka on saatu suullisesti tai voidaan saada havainnoimalla, jos tällaisia tietoja sisältävät asiakirjat olisivat salassa pidettäviä 449 §:n perusteella.

453 §

Tietojen luovuttaminen salassapitovelvollisuuden estämättä

Säteilyturvakeskus ja muut tässä laissa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset saavat salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja toisilleen tämän lain noudattamisen valvontaa varten sekä syyttäjälle, poliisille, Rajavartiolaitokselle ja Tullille rikoksen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi.

Säteilyturvakeskus saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja:

1) Euroopan komissiolle ja Kansainväliselle atomienergiajärjestölle Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusten noudattamisen valvontaa varten;

2) toisen valtion ydinlaitosten ja säteilyturvallisuuden valvonnasta vastaavalle viranomaiselle ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteistyön edistämiseksi, jos se on välttämätöntä ja tiedon luovuttamisesta ei arvioida aiheutuvan haittaa ydinlaitosten turvallisuudelle.

Lisäksi Säteilyturvakeskus saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

1) yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetussa laissa (310/2025) tarkoitetulle valvontaviranomaiselle, joka valvoo mainitun lain 19 §:n mukaan sen nojalla säädettyjen ja määrättyjen velvollisuuksien noudattamista, välttämättömät tiedot sen valvontatehtävien hoitamiseksi;

2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikölle välttämättömät tiedot sen tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

454 §

Suunnitteluperusteuhkaa koskevien tietojen luovuttaminen

Säteilyturvakeskus voi luovuttaa tässä laissa tarkoitettujen turvajärjestelyjen sekä ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen suunnittelun toteuttamiseksi tarpeelliset 150 §:n 2 momentissa tarkoitetut suunnitteluperusteuhkaa koskevat tiedot salassapitosäännösten estämättä sille, jolla on perusteltu tarve käyttää suunnitteluperusteuhkaa turvajärjestelyjen tai laitoksen suunnittelussa ja tiedon antamisen ei arvioida vaarantavan turvajärjestelyjen toteuttamista tai laitosten turvallisuutta. Se, jolle on luovutettu suunnitteluperusteuhkaa koskevia tietoja, ei 450 §:ssä säädetystä poiketen saa luovuttaa niitä edelleen.

Suunnitteluperusteuhkaa koskevia tietoja luovutettaessa Säteilyturvakeskuksen on varmistuttava tiedon riittävästä suojaamisesta ja siitä, että tietoja käsitteleville on tehty turvallisuusselvitys 379 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Säteilyturvakeskus saa lisäksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja toisen valtion ydinlaitosten ja säteilyturvallisuuden valvonnasta vastaavalle viranomaiselle ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteistyön edistämiseksi, jos se on välttämätöntä ja tiedon luovuttamisesta ei arvioida aiheutuvan haittaa ydinlaitosten turvallisuudelle.

Lisäksi suunnitteluperusteuhkaa koskevien tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisen tavasta.

455 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen neuvottelukuntien käyttöön

Säteilyturvakeskus voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ydinturvallisuusneuvottelukunnalle sen tehtävien hoitamisessa välttämättömiä tietoja.

Säteilyturvakeskus ja ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnassa jäsenenä olevat viranomaiset voivat salassapitosäännösten estämättä luovuttaa mainitulle neuvottelukunnalle sen tehtävien hoitamisessa tarvittavia, omiin lakisääteisiin tehtäviinsä liittyviä välttämättömiä tietoja.

Neuvottelukunnan jäsenen ja kokoukseen osallistuvaan muuhun asiantuntijaan sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä säädetään viranomaisen palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta sekä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

45 Luku

Valvontamaksu ja muut maksut

456 §

Maksut

Tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, Säteilyturvakeskus voi periä maksun:

1) laatimaansa valvontasuunnitelmaan perustuvista säännöllisistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista;

2) tarkastuksista ja muista valvontatoimista 360 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa;

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 368–370 §:ssä tarkoitetun päätöksen, kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi.

Säteilyturvakeskus voi käyttää maksujen perimisessä kuukausittaista laskutusta ja vuosittaista asiakaskohtaista tasauslaskutusta maksujen kustannusvastaavuuden varmistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa tarkoitettusta maksujen perimisestä.

457 §

Valvontamaksun perusteet

Säteilyturvakeskus perii luvanhaltijoilta ja ydinlaitoksen rakentamisluvan hakijoilta tässä laissa tarkoitetuista mainittua laitosta koskevista viranomaistoimista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuotuisen valvontamaksun. Säteilyturvakeskus perii myös ydinaineen talteenottolaitosta koskevan luvan haltijalta ja tällaista laitosta koskevan rakentamisluvan hakijalta tässä laissa tarkoitetuista mainittua laitosta koskevista viranomaistoimista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuotuisen valvontamaksun.

Valvontamaksu muodostuu perusmaksusta ja lisämaksusta 458 §:n mukaisesti.

458 §

Valvontamaksun suuruus

Luvanhaltija, jolla on lupa ydinvoimalaitoksen rakentamiseen tai käyttöön, ja se, joka on hakenut lupaa tällaisen laitoksen rakentamiseen, on velvollinen suorittamaan vuosittain perusmaksun 85,50 euroa kultakin luvan mukaiselta tai lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta, kuitenkin enintään 48 000 euroa kunkin maksuvelvollisen osalta. Lisäksi luvanhaltijan on vuosittain suoritettava lisämaksu, joka on kultakin luvan mukaiselta nimellislämpötehon megawatilta 42,75 euroa.

Luvanhaltija, jolla on lupa ydinpolttoaineen tuotantolaitoksen rakentamiseen tai käyttöön, ja se, joka on hakenut lupaa tällaisen laitoksen rakentamiseen, on velvollinen suorittamaan vuosittain perusmaksun 48 000 euroa. Lisäksi luvanhaltijan on vuosittain suoritettava lisämaksu 96 000 euroa. Se, jolla on lupa ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamiseen tai käyttöön tai joka on hakenut lupaa tällaisen laitoksen rakentamiseen, on velvollinen suorittamaan vuosittain perusmaksun 5 000 euroa.

Luvanhaltija, jolle on vahvistettu vastuumäärä, on velvollinen suorittamaan vuosittain vastuumäärään perustuvan lisämaksun, joka on edeltävälle kalenterivuodelle kohdistettu vastuumäärä kerrottuna 0,0135 prosentilla.

459 §

Valvontamaksuvelvollisuutta koskevat täydentävät säännökset

Edellä 458 §:ssä tarkoitettu perusmaksu on maksettava jokaiselta kalenterivuodelta, jolloin 1 päivänä tammikuuta 458 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu lupa on voimassa tai tällaista lupaa koskeva hakemus on vireillä.

Edellä 458 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen lisämaksun suuruus määräytyy kunkin kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä, jos luvanhaltijalla on tällöin voimassa oleva ydinvoimalaitosta tai ydinpolttoaineen tuotantolaitosta koskeva rakentamislupa tai käyttö lupa.

Edellä 458 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lisämaksun suuruus määräytyy kunkin kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä, jos luvanhaltijalle on edelliselle kalenterivuodelle kohdistettu vastuumäärä.

460 §

Maksuvelvollisuuden päättyminen

Perusmaksua ja lisämaksua koskeva maksuvelvollisuus päättyy sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin 458 §:n 1 tai 2 momentissa säädetty lupa tai lupahakemusta koskeva edellytys ei enää täyty.

Vastuumäärään perustuva maksuvelvollisuus päättyy sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin 458 §:n 3 momentissa säädetty vastuumäärä koskeva edellytys ei enää täyty.

Jos rakentamisluvan mukainen hanke jää toteuttamatta, maksuvelvollisuuden päättymisen edellyttää, että asiasta ilmoitetaan työ- ja elinkeinoministeriölle. Jos ilmoitus tehdään kesäkuun loppuun mennessä, maksuvelvollisuutta ei enää ole seuraavana kalenterivuonna.

461 §

Valvontamaksun määrääminen

Valvontamaksu määrätään kultakin kalenterivuodelta, ja se erääntyy vuosittain maksettavaksi Säteilyturvakeskuksen määräämänä ajankohtana. Säteilyturvakeskus lähettää maksuvelvollisille maksupäätöksen valvontamaksusta viimeistään 21 päivää ennen eräpäivää. Maksuunpano voidaan toimittaa ilman että maksuvelvolliselle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Päätös voidaan antaa tiedoksi hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksi antona.

462 §

Julkisten saatavien periminen

Julkisten saatavien perimisestä ilman tuomiota tai päätöstä sekä oikeudesta tehdä maksua koskeva perustevalitus säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Edellä 1 momentissa mainittua lakia sovelletaan myös ydinjätehuoltomaksuun ja muihin maksuihin, jotka luvanhaltija on tämän lain mukaan velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle.

463 §

Korko

Jos tässä laissa tarkoitettu maksu viivästyy, sille on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:ssä säädetty viivästyskorko. Viivästyskoron sijasta Säteilyturvakeskus voi periä kymmenen euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta tämän lain nojalla määrättyyn seuraamusmaksuun tai uhkasakkoon.

Jos 457 §:ssä tarkoitettua valvontamaksua palautetaan oikaisun tai muutoksenhaun johdosta, palautettavalle maksulle maksetaan veronkantolain (11/2018) 38 §:ssä säädetty hyvityskorko maksun suorittamispäivää seuraavasta päivästä siihen päivään, jona palautettava määrä veloitetaan Säteilyturvakeskuksen tililtä. Hyvityskorko lasketaan päiväkohtaisesti todellisten kalenteripäivien mukaan.

46 Luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

464 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun työ- ja elinkeinoministeriön, Säteilyturvakeskuksen, Valtion ydinjätehuoltorahaston ja tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua. Säteilyturvakeskuksen seuraamusmaksun määräämistä koskevaan päätökseen ei kuitenkaan saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta valittamalla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen, seuraamusmaksun määräämistä koskevaan päätökseen ja valtioneuvoston yleisistunnossa tehtyyn päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Ydinlaitoshanketta koskevaan periaatepäätökseen tai päätökseen, jolla periaatepäätöstä koskeva hakemus hylätään, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Haettaessa muutosta Valtion ydinjätehuoltorahaston päätökseen on rahaston ennen oikaisuvaatimuksen ratkaisemista tai vastineen antamista valitusasiassa pyydettävä lausunto työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Valtion viranomaisen määräämään maksuun, johon sovelletaan valtion maksuperustelakia, haetaan kuitenkin muutosta siten kuin valtion maksuperustelaissa säädetään.

465 §

Valitusoikeus

Valitusoikeus on asianosaisella. Ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa, käyttö lupaa ja käytöstäpoistolupaa koskevasta päätöksestä on valitusoikeus myös sillä, jonka etua tai oikeutta asia saattaa koskea.

Lisäksi valitusoikeus on:

1) ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevasta päätöksestä rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät;

2) ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevasta päätöksestä sekä ydinjätteiden käsittely- ja varastointiluvasta laitoksen sijaintikunnalla.

466 §

Päätöksen täytäntöönpano

Tämän lain 228, 230, 233–235, 238, 240, 242–244, 255–257, 268 ja 461 §:ssä tarkoitettua päätöstä on noudatettava lainvoimaa vailla olevana.

Päätöksen tehnyt viranomainen voi määrätä, että 368 ja 369 §:ssä tarkoitettua päätöstä on noudatettava lainvoimaa vailla olevana.

Valtion ydinjätehuoltorahaston 271 §:ssä tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoon sovelletaan valtionavustuslain 35 §:ää.

467 §

Ydinlaitoslupaa koskevan päätöksen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana

Ydinlaitoslupaa koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että toiminta voidaan aloittaa lupapäätöstä noudattaen ennen kuin lupapäätös on lainvoimainen. Määräämisen edellytyksenä on, että:

- 1) hakija on esittänyt perustellun syy toiminnan aloittamiselle;
- 2) täytäntöönpano ei tee muutoksenhakua hyödyttömäksi;
- 3) hakija asettaa 234 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun vakuuden niiden edunmenetysten tai kustannusten korvaamiseksi, joita lupapäätöksen kumoaminen tai muuttaminen voi aiheuttaa.

Lupapäätöksessä voidaan tarvittaessa antaa toiminnan aloittamista koskevia määräyksiä ja määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta.

Lupa-asian ratkaissut viranomainen voi päätöksellään hyväksyä täytäntöönpanon 1 momentissa säädetyin edellytyksin valitusajan kuluessa tai 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta. Tällöin sovelletaan, mitä 316 §:n 3 momentissa ja 4 momentin nojalla säädetään lupahakemuksesta, 317–319 §:ssä lupa-asian käsittelystä, 309 §:n 1 momentissa ja 3 momentin nojalla lupapäätöksen sisällöstä sekä 320 §:ssä lupapäätöksen antamisesta ja siitä tiedottamisesta. Lisäksi lupaviranomaisen on viipymättä toimitettava jäljennös päätöksestä asianomaiselle hallinto-oikeudelle ja muutosta hakeneille. Se, joka on valittanut lupapäätöksestä, voi hallinto-oikeudessa vaatia luvan täytäntöönpanoa koskevan määräyksen kumoamista tai muuttamista ilman että hänen olisi siitä erikseen valitettava.

47 Luku

Kansallinen ohjelma ja kansainväliset vertaisarvioinnit

468 §

Ydinlaitosten turvallisuuden ja ydinjätehuollon kansallinen kehys

Ydinlaitosten turvallisuutta koskevaan kansalliseen kehykseen kuuluu, mitä tässä laissa ja muualla säädetään ydinlaitosten turvallisuudesta ja sen noudattamisen valvonnasta sekä viranomaisista ja muista toiminnanharjoittajista. Tähän kehykseen eivät kuitenkaan kuulu mainitut asiat siltä osin kuin ne koskevat loppusijoituslaitosta tai sellaisia muualla kuin ydinlaitoksen laitosalueella sijaitsevia ydinjätteiden varastoja, joissa ei varastoida käytettyä ydinpolttoainetta.

Ydinjätehuollon kansalliseen kehykseen kuuluu, mitä tässä laissa ja muualla säädetään ydinjätehuoltoa toteuttavista ydinlaitoksista, ydinjätehuollosta ja sen kustannuksiin

varautumisesta ja niitä koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta sekä viranomaisista ja muista toiminnanharjoittajista.

Ydinlaitosten turvallisuuden ja ydinjätehuollon kansallinen järjestelmä muodostuu ydinlaitosten turvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä ja ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä.

469 §

Kansallinen ydinjätehuollon ohjelma

Työ- ja elinkeinoministeriö laatii yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa kansallisen ydinjätehuollon ohjelman. Ohjelmassa kuvataan ydinjätehuollon kansallinen toimintapolitiikka, yleiset tavoitteet ja periaatteet, ydinjätteiden määrät, sijaintipaikat sekä arvio ydinjätehuollon kustannuksista ja aikataulusta. Kansallinen ydinjätehuollon ohjelma ja säteilylain 87 §:ssä tarkoitettu radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallinen ohjelma muodostavat ydinjätteen ja muun radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan kansallisen ohjelman.

Kansallista ydinjätehuollon ohjelmaa laadittaessa yleisölle on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä. Työ- ja elinkeinoministeriön on tiedotettava ohjelman laatimisen käynnistymisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sisällöstä.

470 §

Kansallinen itsearviointi

Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii siitä, että kansallinen itsearviointi suoritetaan Suomea sitovien Euratom-sopimukseen perustuvien velvoitteiden mukaisesti:

- 1) joka kymmenes vuosi:
 - a) ydinlaitosten turvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä ja sääntelykokonaisuudesta;
 - b) ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä ja sääntelykokonaisuudesta;
 - c) ydinjätehuollon kansallisesta ohjelmasta ja sen toteuttamisesta;
- 2) jos tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä ydinlaitosten turvallisuuden kannalta.

Säteilyturvakeskus vastaa siitä, että itsearviointi suoritetaan Suomea sitovien Euratom-sopimukseen perustuvien velvoitteiden mukaisesti joka kuudes vuosi ydinlaitosten turvallisuutta koskevaan kansalliseen kehykseen kuuluvien ydinlaitosten turvallisuutta koskevasta erityisaiheesta.

471 §

Kansainväliset vertaisarvioinnit

Työ- ja elinkeinoministeriön on pyydettävä kansainvälinen vertaisarviointi Suomea sitovien Euratom-sopimukseen perustuvien velvoitteiden mukaisesti:

- 1) joka kymmenes vuosi:
 - a) ydinlaitosten turvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä;
 - b) ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä;
 - c) ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta ohjelmasta;
- 2) joka kuudes vuosi ydinlaitosten turvallisuuteen liittyvästä erityisaiheesta;

3) jos tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä ydinlaitosten turvallisuuden kannalta.

472 §

Kansallisen ydinjätehuollon ohjelman päivittäminen

Kansallinen ydinjätehuollon ohjelma on tarvittaessa päivitettävä kansallisen itsearvioinnin ja kansainvälisen vertaisarvioinnin tulosten perusteella sekä muutoinkin, jos ydinjätehuollossa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

OSA IX

LOPPUSÄÄNNÖKSET

48 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

473 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

474 §

Kumoamissäännös

Tällä lailla kumotaan ydinenergialaki (990/1987), jäljempänä *kumottava laki*.

Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetussa laissa olevalla viittauksella kumottavaan lakiin tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta tähän lakiin. Vastaavasti jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottavaan lakiin, viittauksella tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta tähän lakiin. Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottavassa laissa tarkoitettuun ydinjätteeseen tai ydinjätehuoltomaksuun, viittauksella tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta tässä laissa tarkoitettuun ydinjätteeseen ja ydinjätehuoltomaksuun.

475 §

Vireillä olevat asiat

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleet asiat käsitellään ja ratkaistaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Jos muutoksenhakutuomioistuimien tämän lain voimaan tultua kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

476 §

Eräiden vireillä olevien lupa-asioiden käsittely ja ratkaiseminen

Jos kumottavan lain nojalla annetun ja tämän lain nojalla voimaan jätetyn valtioneuvoston periaatepäätöksen perusteella haetaan tämän lain mukaista ydinlaitoksen rakentamislupaa, hakemuksen vireilletuloon sovelletaan tämän lain 305 §:n 1, 3, 5 ja 9 kohtaa.

Kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskeva, tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva lupahakemus käsitellään ja ratkaistaan noudattaen tämän lain ydinaineen talteenottolaitoksen rakentamislupaa koskevia säännöksiä ja luvan muuttamista koskeva hakemus noudattaen tämän lain luvan muuttamista koskevia säännöksiä, jos hakemuksessa tarkoitettu toiminta vastaa tässä laissa säädetyn ydinaineen talteenottolaitoksen toimintaa. Hakemus siirtyy tämän lain voimaan tullessa Säteilyturvakeskukseen.

Kumottavan lain 2 §:n 1 momentin 4 a kohdassa tarkoitettua toimintaa koskeva, tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva lupahakemus käsitellään ja ratkaistaan noudattaen tämän lain maaperäloppusijoituslaitoksen rakentamislupaa koskevia säännöksiä. Kumottavassa laissa tarkoitettua kuljetuslupaa koskeva, tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva hakemus käsitellään ja ratkaistaan noudattaen tämän lain ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen hyväksymistä koskevia säännöksiä.

477 §

Ennen tämän lain voimaan tuloa annetut päätökset

Kumottavan lain nojalla annetut valtioneuvoston periaatepäätökset sekä ydinlaitoksia, ydinjätehuoltoa ja sen kustannuksiin varautumista ja muuta ydinenergian käyttöä koskevat lupa- ja muut päätökset jäävät voimaan päätöksen mukaisesti, jollei jäljempänä toisin säädetä.

478 §

Luvanvaraisuuden lakkaaminen

Jos toiminta ei enää tämän lain mukaan edellytä lupaa tai hyväksymistä, raukeaa kumottavan lain nojalla annettu lupa tai hyväksyminen vastaavalta osin tämän lain voimaan tullessa. Jos tällaista toimintaa koskeva hakemus on vireillä, sen käsittely jää sillensä.

479 §

Ydinlaitoksia koskevat yleiset siirtymäsäännökset

Ydinlaitos, jota koskeva rakentamislupa tai käyttölupa on voimassa tämän lain tullessa voimaan, sekä sen organisaatio ja johtaminen ja sen rakenteisiin ja laitteisiin sovellettava tarkastustoimivallan jako on saatettava tämän lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2032, jollei jäljempänä muuta säädetä. Jos luvassa annettu määräys on ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, sovelletaan tätä lakia. Kumottavan lain 7 r §:n 3 momentin nojalla tehty päätös, jolla on hyväksytty poikkeus kumottavan lain nojalla määrättyjen yksityiskohtaisten vaatimusten noudattamisesta, on voimassa mainittuun päivään, jollei päätöksen mukaan sen voimassaolo pääty aiemmin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen ydinlaitosten:

1) järjestelmille, rakenteille, laitteille, tietoaaineistoille, ohjaajille ja turvajärjestelyjen vastuuhenkilöille ei edellytetä tässä laissa säädettyä Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä, jos sisällöltään vastaava hyväksyminen on voimassa tämän lain tullessa voimaan;

2) suojavyöhykkeet ja varautumisalueet jäävät voimaan sellaisina kuin ne ovat tämän lain tullessa voimaan;

3) ennen tämän lain voimaan tuloa käyttöön otettuihin, kumottavan lain vaatimukset täyttäviin:

a) ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttaviin rakenteisiin ja laitteisiin ei sovelleta tämän lain 101 §:ää, jos niihin ei tehdä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavia muutoksia tämän lain tultua voimaan, eikä niiden varaosiin tämän lain 102–107 §:ää, jos ne on valmistettu ennen tämän lain voimaantuloa kumottavan lain vaatimusten mukaisesti ja niihin ei tehdä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavia muutoksia tämän lain tultua voimaan;

b) ydinteknisiin rakenteisiin ja mekaanisiin laitteisiin ei sovelleta tämän lain 107 §:ää.

Ydinvoimalaitokseen, joka on rakennettu ja jonka käyttämiseen on myönnetty lupa ensimmäisen kerran ennen vuotta 1990, sovelletaan tämän lain 46 §:ää vain siltä osin kuin sen perusteella ydinvoimalaitoksen turvallisuuden parantaminen on perusteltua ja toteutettavissa kohtuudella käytännöllisin toimenpitein, jotka ovat oikeasuhtaisia niiden turvallisuutta parantavaan vaikutukseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin nähden.

480 §

Ydinaineen talteenottolaitosta koskevat yleiset siirtymäsäännökset

Kaivos- ja malminrikastustoimintaan, jota koskeva kumottavan lain 21 §:n nojalla annettu lupa on voimassa tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain ydinaineen talteenottolaitosta koskevia säännöksiä. Jos luvassa annettu määräys on ristiriidassa tämän lain säännösten kanssa, sovelletaan tätä lakia. Toiminta on saatettava tämän lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2032, jollei jäljempänä muuta säädetä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun laitoksen tietoaineistoille ei edellytetä tässä laissa säädettyä Säteilyturvakeskuksen hyväksymistä, jos sisällöltään vastaava hyväksyminen on voimassa tämän lain tullessa voimaan.

Säteilyturvakeskuksen on viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2027 vaadittava 1 momentissa tarkoitetun luvan haltijalta tämän lain mukainen ydinaineen talteenottolaitosta koskeva vakuus ja annettava enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Vakuuden määräämistä koskevaa päätöstä on noudatettava lainvoimaa vailla olevana.

481 §

Säännöllistä tietojen toimittamista koskeva suunnitelma

Edellä 479 ja 480 §:ssä tarkoitetun luvan haltijan on haettava 381 §:n 2 momentissa tarkoitetun säännöllistä tietojen toimittamista koskevan suunnitelman hyväksymistä Säteilyturvakeskukselta viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2028. Säännölliseen tietojen toimittamiseen sovelletaan kumottavaa lakia, kunnes Säteilyturvakeskus on hyväksynyt mainitun suunnitelman.

482 §

Lupapäätöksen ja muun päätöksen muuttaminen, peruuttaminen ja siirtäminen

Kumottavan lain nojalla annettuun toimintalupaan, ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemistä koskevaan lupaan sekä ydinlaitosta ja kaivos- ja malminrikastustoimintaa koskevaan lupaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään asianomaista toimintaa koskevan luvan muuttamisesta ja peruuttamisesta. Kumottavan lain nojalla annettuun ydinlaitosta ja kaivos- ja malminrikastustoimintaan koskevaan lupaan sovelletaan myös, mitä tässä laissa säädetään asianomaista toimintaa koskevan luvan siirtämisestä.

Kumottavan lain nojalla annettuun Säteilyturvakeskuksen hyväksymispäätökseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään Säteilyturvakeskuksen hyväksymispäätöksen muuttamisesta ja peruuttamisesta.

483 §

Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolon jatkaminen

Kumottavan lain nojalla annettuun ydinlaitoksen käyttöluvaan ja 480 §:ssä tarkoitettuun lupaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään käyttöluvan voimassaolon jatkamisesta. Tällöin lupaharkinnassa otetaan huomioon myös kumottavan lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten laiminlyönti.

484 §

Valvonta, hallintopakko ja seuraamukset

Tämän lain 35 luvun säännöksiä valvonnasta ja hallintopakosta sekä 38 luvun säännöksiä seuraamuksista sovelletaan myös sellaiseen ydinenergian käyttöön, jota varten on myönnetty lupa tai joka on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa.

485 §

Kuljetuslupaa ja säteilylain mukaista turvallisuushupaa koskevat siirtymäsäännökset

Kumottavan lain nojalla annetun ja tämän lain nojalla voimaan jätetyn kuljetusluvan perusteella saa kuljettaa ydinaineita tai ydinjätteitä luvan mukaisesti, kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2027, jos Säteilyturvakeskuksen hyväksyy erikseen kuljetussuunnitelman ja turvasuunnitelman. Hyväksymiseen sovelletaan kumottavaa lakia. Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetus on oltava tämän lain mukaisesti hyväksytty 1 päivästä tammikuuta 2028.

Jos ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuuden varmistamiseksi vaaditaan tämän lain perusteella säteilylaissa tarkoitettua turvallisuushupaa, on sitä haettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2029. Turvallisuushupa on kuitenkin oltava voimassa ennen kumottavan lain nojalla annetun toimintaluvan voimassaolon päättymistä.

486 §

Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevat siirtymäsäännökset

Luvanhaltijan on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle tämän lain mukainen ydinjätehuoltosuunnitelma kolmen vuoden kuluessa edellisen suunnitelman toimittamisesta ja Säteilyturvakeskukselle tämän lain mukainen käytöstäpoistosuunnitelma kuuden vuoden kuluessa edellisen suunnitelman toimittamisesta. Lisäksi luvanhaltijan, jolla on tämän lain tullessa voimaan kumottavan lain 52 a §:ssä tarkoitettua lainaa, on toimitettava ministeriölle vastuumäärän arviointia varten tämän lain 228 §:n 1 momentissa tarkoitetut arviot ja selvitykset siten, että tämän lain 230 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös on mahdollista tehdä vuonna 2028.

Kumottavan lain 44 ja 45 §:n mukaiset vakuudet siirtyvän tämän lain 234 §:ssä tarkoitetuiksi vakuuksiksi.

487 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa koskevat siirtymäsäännökset

Kumottavan lain 52 a §:n 1 momentin nojalla tehdyt lainasopimukset jäävät voimaan laina-ajan loppuun lainasopimuksessa tarkemmin sovitun mukaisesti. Kun tämän lain 250 §:n nojalla vuonna 2029 päätetään varautumisrahaston varojen lainaamisesta, laina-aika saa mainitun pykälän 1 momentissa säädetystä poiketen olla enintään 38 kuukautta.

Kumottavan lain 52 c §:n 1 momentin mukaiset vakuudet siirtyvät tämän lain 255 §:ssä tarkoitetuiksi vakuuksiksi, kumottavan lain 52 c §:n 2 momentin mukaiset vakuudet siirtyvät tämän lain 257 §:n 1 momentin mukaisiksi vakuuksiksi, kumottavan lain 52 c §:n 3 momentin mukaiset vakuudet siirtyvät tämän lain 257 §:n 2 momentin mukaisiksi vakuuksiksi ja kumottavan lain 52 c §:n 4 momentin mukaiset vakuudet siirtyvät tämän lain 256 §:n mukaisiksi vakuuksiksi.

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitusten vähimmäisosuuksien varmistamiseen sovelletaan kumottavan lain 52 a §:n 3 momenttia ja 52 b §:n 1 momenttia 31 päivään joulukuuta 2028. Rahaston sijoitusten vähimmäisosuuksien varmistamista koskevaa tämän lain 254 §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2029.

488 §

Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskevat täydentävät siirtymäsäännökset

Kumottavan lain nojalla nimitetty Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta ja sijoitusneuvottelukunta sekä asetetut tilintarkastajat jatkavat toimikautensa loppuun.

Valtion ydinjätehuoltorahaston avustusten rahoittamiseen sovelletaan kumottavan lain 53 b §:n 1–3 momenttia 31 päivään joulukuuta 2028. Luvanhaltijalta kerättäviin maksuihin sovelletaan tämän lain 267 ja 268 §:ää 1 päivästä tammikuuta 2029.

Kumottavan lain 53 c §:ssä tarkoitettu Valtion ydinjätehuoltorahaston erillisvarallisuus siirtyy tämän lain 270 §:ssä tarkoitetuksi Valtion ydinjätehuoltorahaston tutkimusrahaston varallisuudeksi.

Kumottavan lain 53 d §:n mukaan jakamatta jääneet varat ja sellaiset avustusten myöntämistä koskevin päätösin sidotut varat, jotka ovat jääneet käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun syyn vuoksi, on viipymättä palautettava kumottavan lain 53 b §:n mukaan maksuvelvollisille maksujen suhteessa tämän lain tultua voimaan.

489 §

Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuutta ja valvontamaksua koskevat siirtymäsäännökset

Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuuteen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä 31 päivään joulukuuta 2028. Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuutta ja valvontamaksua koskevia tämän lain 45 luvun säännöksiä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2029.

490 §

Neuvottelukuntia koskevat siirtymäsäännökset

Kumottavan lain 56 §:n nojalla asetetut neuvottelukunnat jatkavat toimikautensa loppuun, ja niihin sovelletaan, mitä neuvottelukunnista tässä laissa ja sen nojalla säädetään.

2.

Laki

säteilylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (859/2018) 3 §:n 1 momentti, 72 §:n 1 momentti, 80 §:n 3 momentti, 83 §:n 2 momentti, 84 §:n 1 momentti, 86 §, 87 §:n 1 momentti, 127 §:n 4 ja 6 momentti, 128 § ja 185 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 84 §:n 1 momentti laissa 1165/2022, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi 4 a § ja 81 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Soveltamisala ja sen rajaukset

Lisäksi tätä lakia sovelletaan fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain soveltamisesta ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydinenergian käyttöön säädetään ydinenergialaissa.

4 a §

Säteilylain soveltaminen fuusioreaktion kokeelliseen käyttöön

Fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään säteilyn käytöstä, ja siinä käytettäviin tai syntyviin radioaktiivisiin aineisiin sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään säteilylähteistä.

72 §

Luovuttajan, vastaanottajan ja kuljetuksen suorittajan velvollisuudet

Säteilylähteen, jonka hallussapito edellyttää turvallisuuslupaa, saa luovuttaa vain sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla on tarvittava turvallisuuslupa. Luovuttajan on varmistuttava siitä, että vastaanottajalla on tarvittava turvallisuuslupa. Lisäksi ydinenergialain 28 §:ssä tarkoitetun ydinaineen saa luovuttaa mainitussa laissa tarkoitetulle luvanhaltijalle käytettäväksi ydinlaitosluvassa tarkoitetussa toiminnassa. Sellaisen ydinaineen, joka on samalla tässä laissa

tarkoitettua radioaktiivista jätettä, luovuttamisesta luvanhaltijalle säädetään 83 §:n 2 momentissa.

80 §

Toissijainen huolehtimisvelvollisuus

Valtio huolehtii hakemuksesta radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä, jos käytöstä poistettavaa säteilylähdettä ei voida palauttaa valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttaa muulle toimijalle. Valtio voi huolehtia radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä myös, jos sitä palauttamisesta tai luovuttamisesta aiheutuvista poikkeuksellisen suurista kustannuksista tai muista painavista syistä johtuen on pidettävä aiheellisenä.

81 §

Eräiden säännösten soveltaminen radioaktiivisiin jätteisiin

Turvallisuuslupaa ei vaadita ydinenergialaissa tarkoitetulta luvanhaltijalta, jolle luovutetaan radioaktiivista jätettä käsiteltäväksi, varastoitavaksi tai loppusijoitettavaksi, siltä osin kuin mainittu toiminta on sallittua ydinlaitosluvassa.

83 §

Säteilylähteiden ja käyttötilojen käytöstä poistaminen

Toiminnanharjoittajan on poistettava käytöstä tarpeettomaksi käyneet turvallisuuslupaa edellyttävät radioaktiivista ainetta sisältävät säteilylähteet palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttamalla ne muulle sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa. Tarpeeton säteilylähde ja muut tässä laissa tarkoitetut radioaktiiviset jätteet saadaan luovuttaa myös ydinenergialaissa tarkoitetulle luvanhaltijalle mainitun lain mukaisesti. Lähde voidaan kuitenkin varastoida palauttamatta tai luovuttamatta sitä, jos lähteen puoliintumisaika ja aktiivisuus on sellainen, että se voidaan vanhentaa turvallisesti.

84 §

Uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset

Säteilytoiminnasta peräisin olevaa jätettä ja muuta materiaalia sekä 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä saa sen radioaktiivisuuden estämättä uudelleen käyttää, kierrättää, hyödyntää ja loppukäsittää noudattaen jätelakia, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ole 85 §:n mukaista vapauttamisrajaa suurempi. Lisäksi edellytyksenä on, että jäte ei sisällä ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinaineita.

86 §

Kierrätysmetallin käsittely ja orvot lähteet

Toimintaan, jossa kierrätysmetalleja käsitellään tai varastoidaan vähintään 100 000 tonnia vuodessa, on oltava turvallisuuslupa.

Toiminnassa, jossa kierrätysmetallia käsitellään tai varastoidaan vähintään 20 000 tonnia vuodessa, on varauduttava huolehtimaan työntekijöiden ja väestön säteilysuojelusta. Säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa on käytettävä säteilyturvallisuusasiantuntijaa 32 §:n 3 momentin mukaisesti.

Kierrätysmetallia käsittelevän tai varastoivan toimijan on välittömästi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle, jos sillä on epäily tai tieto orvon lähteen löytymisestä, sulattamisesta tai sen aiheuttamasta merkittävästä kontaminaatiosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun tapahtuman seurauksena kontaminoituneisiin tuotteisiin, jätteisiin ja muihin materiaaleihin sovelletaan 84 §:ää.

87 §

Jätehuollon kansallinen toimintapolitiikka ja ohjelma

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallisen ohjelman, jossa esitetään radioaktiivisten jätteiden jätehuollon yleiset tavoitteet ja periaatteet, jätteiden määrät, sijaintipaikat sekä arvio jätehuollon kustannuksista ja aikatauluista. Radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallinen ohjelma ja ydinenergialain 469 §:ssä tarkoitettu kansallinen ydinjätehuollon ohjelma muodostavat ydinjätteen ja muun radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan kansallisen ohjelman.

127 §

Päästöt ja niiden raja-arvot

Toiminnanharjoittajan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle säännöllisesti tietoja 2 momentin nojalla myönnettyssä luvassa tarkoitetuista päästöistä ja niiden seurannasta. Päästörajaa suuremmasta päästöstä on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi vähäisten päästöjen yleisistä raja-arvoista sekä tarkemmat teknisluonteiset määräykset päästöjä ja niiden seurantaan koskevasta suunnitelmasta, päästöjen seurannasta ja kirjanpidosta sekä tietojen toimittamisesta ja päästörajaa suuremmasta päästöstä ilmoittamisesta.

128 §

Väestön altistuksen seuranta

Turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa toiminnanharjoittajan on seurattava säännöllisiin arviointeihin ja tarvittaessa mittauksiin perustuen väestön altistusta, jos se on suurempi kuin yksi kolmasosa kyseistä toimintaa koskevasta annosrajoituksesta säteilyaltistusta rajoittavista toimenpiteistä huolimatta.

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa väestön altistuksen seurantaan liittyvien mittausten tuloksista, tehdyistä arvioinneista ja arvioituista väestön annoksista sekä toimitettava Säteilyturvakeskukselle säännöllisesti tietoja niistä. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava

viipymättä Säteilyturvakeskukselle, jos seuranta osoittaa, että väestön altistus voi olla annosrajoitusta suurempi tai suurempi kuin jokin väestön altistuksen seuranta koskeva Säteilyturvakeskuksen asettama toimintaraja taikka jokin väestön altistuksen seuranta koskeva Säteilyturvakeskuksen asettama ehto ei toteudu.

Jos väestön altistusta on seurattava päästöjen vuoksi, toiminnanharjoittajan on ennen toiminnan aloittamista tehtävä ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvitys, jossa säteilymittauksin ja radioaktiivisten aineiden määrityksin selvitetään toimintaa edeltävä ympäristön radioaktiivisuuden lähtötilanne.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat teknisluonteiset määräykset 1 momentissa tarkoitetun seurannan järjestämisestä, 2 momentissa tarkoitetusta kirjanpidosta ja ilmoittamisesta sekä radioaktiivisuuden perustilaselvityksen tekemisestä.

185 §

Säteilyrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

5) luovuttaa 72 §:n 1 momentin vastaisesti säteilylähteen sille, jolla ei ole toimintaan tarvittavaa turvallisuuslupaa tai ydinenergialain nojalla edellytettyä lupaa,

on tuomittava, jollei teko ole olosuhteet huomioon ottaen vähäinen tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *säteilyrikkomuksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:n 2 momentti sekä 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta ja 44 luvun 10 §, sellaisina kuin ne ovat, 17 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1087/2015 sekä 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta ja 44 luvun 10 § laissa 400/2002, seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

6 §

Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä tarkoitetaan tässä pykälässä:

- 1) järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetussa laissa (472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen rinnastettavaa henkilöä taikka heitä kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön pyynnöstä avustavaa matkustajaa;
- 2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa apuna olevaa järjestyksenvalvojaa;
- 3) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) tarkoitettua vartijaa ja järjestyksenvalvojaa; sekä
- 4) ydinenergialaissa (/) tarkoitettua turvahenkilöä.

34 luku

Yleisvaarallisista rikoksista

4 §

Terveysten vaarantaminen

Joka

- 4) jättää noudattamatta
 - a) ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuutta koskevan ydinenergialain 28 §:n 2 momentissa säädetyn vaatimuksen,
 - b) ydinenergialain 48, 50, 51, 98, 99, 117, 122, 130–132, 152, 180 tai 335 §:ssä säädetyn ydinlaitoksen tai sen käyttöönoton, käytön, käytöstäpoiston tai sulkemisen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen,
 - c) ydinenergialain 48, 50, 51, 122 tai 130 §:ssä, 132 §:n 1 momentissa taikka 152 tai 353 §:ssä säädetyn ydinaineen talteenottolaitoksen tai sen käyttöönoton, käytön tai käytöstäpoiston turvallisuutta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen,
 - d) ydinenergialain 50 §:ssä, 58 §:n 1 momentissa tai 183 §:ssä säädetyn ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen tai

e) ydinenergialain 201 tai 213 §:ssä säädetyn ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuutta koskevan velvollisuuden tai mainitun lain 287 §:ssä säädetyn luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuollon turvallisuutta koskevan velvollisuuden tai

sitä, että teko on omiaan aiheuttamaan yleistä hengen tai terveyden vaaraa, on tuomittava *terveyden vaarantamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

10 §

Ydinenergian käyttörikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) ilman ydinenergialain 303 §:ssä edellytettyä käyttö lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti käyttää ydinvoimalaitosta taikka käynnistää sen uudelleen ilman 136 §:n 2 momentissa tarkoitettua tarkastusta,

2) muutoin kuin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ilman ydinenergialain 30 tai 34 luvussa edellytettyä lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti ryhtyy rakentamaan ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta, ottaa sen käyttöön tai käyttää sitä tai poistaa sen käytöstä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle taikka siitä on vaaraa toisen omaisuudelle,

3) ilman ydinenergialain 205, 207, 210, 213, 214, 217–219 §:ssä tai 220 §:n 3 momentissa edellytettyä hyväksymistä tai hyväksymispäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti tai ilman 220 §:n 2 momentissa edellytettyä lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti pitää hallussa, tuottaa, käsittelee, käyttää, varastoi tai loppusijoittaa ydinjätteitä taikka rikkoo 218–220 §:ssä säädetyn ydinjätteiden loppusijoitusta, tuontia, vientiä, siirtoa tai luovutusta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen,

4) ilman ydinenergialain 185 §:ssä edellytettyä hyväksymistä tai hyväksymistä koskevassa päätöksessä annettujen määräysten vastaisesti kuljettaa ydinaineita tai ydinjätteitä,

5) jättää noudattamatta ydinenergialain 28 §:n 2 momentissa säädetyn ydinaineen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, 48, 50, 51 §:ssä, 58 §:n 1 momentissa, 98, 99, 117 122, 130–132, 152, 327, 335 tai 353 §:ssä säädetyn ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, 183 §:ssä säädetyn ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuutta koskevan velvollisuuden tai 201, 213 tai 287 §:ssä säädetyn ydinjätteiden tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden käsittelyn, varastoinnin, loppusijoituksen tai loppukäsittelyn turvallisuutta koskevan velvollisuuden taikka sellaista velvollisuutta koskevan mainitun lain 50 §:n 3 momentin, 51 §:n 3 momentin, 98 §:n 3 momentin, 99 §:n 3 momentin, 117 §:n 3 momentin, 122 §:n 3 momentin, 130 §:n 3 momentin, 131 §:n 4 momentin, 132 §:n 3 momentin, 152 §:n 4 momentin, 183 §:n 3 momentin, 201 §:n 4 momentin, 213 §:n 4 momentin, 287 §:n 3 momentin, 335 §:n 3 momentin tai 353 §:n 3 momentin nojalla annetun määräyksen taikka toiminnan keskeyttämistä tai rajoittamista koskevan ydinenergialain 368 §:n nojalla annetun kiellon tai määräyksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle taikka siitä on vaaraa toisen omaisuudelle,

6) jättää noudattamatta ydinenergialain 226, 233–235, 239 tai 242–244 §:ssä säädetyn varautumisvelvollisuuden tai sen kannalta olennaisen 228 §:ssä tai 232 §:n 2 momentissa säädetyn arvioiden, selvitysten tai tietojen toimittamisvelvollisuuden siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiselle, taikka jättää noudattamatta 234 §:n 1 momentissa säädetyn vakuuksien ensimmäistä luovuttamista koskevan velvollisuuden,

7) ilman ydinenergialain 30 §:ssä edellytettyä toimintalupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti harjoittaa mainittua lupaa edellyttävää toimintaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle,

8) jättää noudattamatta ydinvastuulain (484/1972) 23 §:ssä säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden taikka

9) muulla kuin ydinenergialain 361 §:n 2 momentissa tarkoitettulla erityisellä perusteella estää tai haittaa ydinenergian käytön valvontaa varten asennetun laitteen toimintaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *ydinenergian käyttörikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 63 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1379/2025, sekä
lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 416/2025, 860/2025, 979/2025, 1080/2025, 1149/2025, 1379/2025 ja 18/2026, uusi 64 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään seuraavien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanosta:

63) eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetun lain (1377/2025) 4 luvussa tarkoitetut seuraamusmaksut;

64) ydinenergialain (/) 404 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

painelaitelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan painelaitelain (1144/2016) 1 §:n 4 momentti, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 797/2017 ja 254/2022, lailla 797/2017 kumotun 4 kohdan tilalle uusi 4 kohta sekä uusi 4 a kohta, 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 254/2022, uusi 7 momentti, 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 995/2018, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 95 a § ja 13 a luku seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tämän lain soveltamisesta ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksessa käytettäviin painelaitteisiin säädetään 12 luvussa ja ydinlaitosten painelaitteisiin 13 a luvussa.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *ydinteknisellä painelaitteella* painelaitetta, joka on suunniteltu tai asennettu ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydinlaitokseen ja jonka toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisten aineiden päästöjä;

4 a) *ydinlaitoksen painelaitteella* ydinteknistä painelaitetta ja muuta ydinlaitokseen suunniteltua tai asennettua painelaitetta;

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Ydinlaitosten painelaitteista säädetään lisäksi ydinenergialaissa.

4 §

Valvontaviranomainen

Ydinlaitosten painelaitteiden sekä ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen tarkoitettujen painelaitteiden osalta tämän lain noudattamista valvoo Säteilyturvakeskus.

12 luku

Kuljetettavan painelaitteen käyttö

95 a §

Ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen käytettävä painelaite

Säteilyturvakeskus hoitaa tarkastuslaitokselle 88 §:n 3 ja 4 momentissa säädetty tehtävät, jos painelaitetta käytetään ydinenergialaissa tarkoitetun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen. Säteilyturvakeskus voi hyväksyä tarkastuslaitoksen hoitamaan mainittuja tehtäviä, jos painelaitteessa kuljetetaan muita kuin ydinenergialain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ydinaineita tai ydinjätteitä. Tarkastuslaitoksen hyväksymiseen sovelletaan, mitä siitä ydinenergialaissa säädetään.

Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen käytettävään painelaitteeseen ei sovelleta 88 §:n 5 momenttia.

13 a luku

Ydinlaitoksen painelaitteet

97 b §

Lain soveltaminen ydinlaitosten painelaitteisiin

Ydinlaitosten painelaitteisiin sovelletaan tätä lakia.

Ydinlaitosten painelaitteisiin ei kuitenkaan sovelleta 44–50, 73, 74 eikä 107 §:ää.

Ydinteknisiin painelaitteisiin ei sovelleta 8 §:ää, 16 §:n 2–5 momenttia eikä 17, 21, 23, 28, 30–35, 38, 40, 41 tai 43 §:ää. Niihin sovelletaan 36, 37 ja 39 §:ää siltä osin kuin mainituissa pykälissä säädetään pätevöintilaitoksesta. Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviin ydinteknisiin painelaitteisiin ei sovelleta 27 §:ää.

97 c §

Ydinlaitosten painelaitteiden tarkastaminen

Ydinlaitosten painelaitteille tehdään käyttöönottotarkastus, johon sovelletaan, mitä 51–53 ja 55 §:ssä säädetään ensimmäisestä määräaikaistarkastuksesta. Rekisteröintiä koskeva ilmoitus on kuitenkin aina tehtävä Säteilyturvakeskukselle. Tarkastuksessa ydinlaitosten painelaitteisiin ei merkitä rekisterinumeroa eikä määräaikaistarkastuksen seuraavaa ajankohtaa.

Säteilyturvakeskus tai Säteilyturvakeskuksen hyväksymä tarkastuslaitos tekee tässä laissa tarkoitetut tarkastukset ydinenergialain mukaisesti. Tarkastuslaitoksen hyväksymiseen sovelletaan, mitä siitä ydinenergialaissa säädetään.

97 d §

Säteilyturvakeskuksen painelaiterekisteri

Säteilyturvakeskus pitää yllä rekisteriä ydinlaitoksen painelaitteista, jotka 51 §:n mukaan on rekisteröitävä. Säteilyturvakeskus vastaa 77 §:n 1 momentissa tarkoitetuista rekisteriin liittyvistä tehtävistä. Säteilyturvakeskuksen rekisteriin merkitään mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetut tiedot lukuun ottamatta rekisterinumeroa.

97 e §

Ydinenergialaissa tarkoitetun luvanhaltijan vastuu

Ydinenergialaissa tarkoitettu luvanhaltija vastaa ydinlaitosten painelaitteiden osalta tässä laissa säädettyistä omistajan ja haltijan velvollisuuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kaivoslain (621/2011) 43 § sekä
muutetaan 3 §, 33 §:n 1 ja 2 momentti, 73 §:n 1 momentti ja 147 §:n 2 momentti, sellaisena
kuin niistä on 3 § laissa 796/2023, seuraavasti:

3 §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Lupa- tai muun asian ratkaisemisesta ja muutoin tämän lain mukaan toimimisesta säädetään tämän lain lisäksi luonnonsuojelulaissa (9/2023), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), erämaalaissa (62/1991), alueidenkäyttölaissa (132/1999), rakentamislaisissa (751/2023), vesilaissa (587/2011), poronhoitolaissa (848/1990), säteilylaissa (859/2018), ydinenergialaissa (/), muinaismuistolaissa (295/1963), maastoliikennelaissa (1710/1995), patoturvallisuuslaissa (494/2009), hallintolaissa (434/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), saamelaiskäräjistä annetussa laissa, saamen kielilaissa (1086/2003), kielilaissa (423/2003), ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetussa laissa (172/2012), eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetussa laissa (470/2019), valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla annetussa laissa (469/2019) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi annetussa laissa (468/2019) sekä lisäksi muualla laissa.

33 §

Lupaviranomaiset

Valtioneuvosto ratkaisee kaivosalueenlunastuslupa-asian.
Kaivosviranomainen ratkaisee varausilmoituksia, malminetsintälupia, kaivoslupia ja kullanhuuhtontalupia koskevat asiat.

73 §

Luvan siirto

Malminetsintälupa, kaivoslupa ja kullanhuuhtontalupa voidaan siirtää toiselle. Siirron saajan tulee täyttää vastaavat vaatimukset kuin luvanhaltijalta tämän lain mukaan edellytetään.

147 §

Kaivostoiminnan lopettamispäätös

Kaivosviranomaisen on tehtävä kaivostoiminnan lopettamispäätös, kun 143 §:ssä ja 144 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet on olennaisilta osin tehty siten kuin yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi on tarpeen. Jos kyse on kaivostoiminnasta, jossa on tuotettu uraania tai toriumia, kaivosviranomainen ei kuitenkaan saa tehdä lopettamispäätöstä, ennen kuin Säteilyturvakeskus on todennut lopettamistoimenpiteet säteilyturvallisuuden kannalta asianmukaisesti tehdyiksi ja hyväksynyt ne.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 80 ja 82 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 80 § ja 82 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 82 §:n 1 momentti laissa 358/2015, seuraavasti:

80 §

Panostajien pätevyys ja järjestysohjeet

Panostajien pätevyysvaatimuksista ja räjäytys- ja louhintatöiden järjestysohjeista säädetään panostajalaissa (423/2016) ja työturvallisuuslaissa (738/2002).

82 §

Räjähteiden luovutusrajoitukset

Räjähteitä saa luovuttaa:

- 1) sille, jolla on lupa valmistaa tai varastoida räjähteitä;
 - 2) toiminnanharjoittajalle, joka elinkeinotoimintana harjoittaa räjäytys- ja louhintatyötä ja jonka palveluksessa on panostajalaissa tarkoitettu panostaja;
 - 3) vähäisiä määriä ydinenergialaissa (/) tarkoitettulle turvahenkilölle, joka tarvitsee räjähteitä mainitun lain 161 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisesti turvallisuustarkastuksessa käytettävän koiran kouluttamiseen ja joka täyttää panostajalain 8 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset.
- _____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momentti ja 71 §:n 1 momentin 11 f kohta, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 6 momentti laissa 556/2024 ja 71 §:n 1 momentin 11 f kohta laissa 270/2021, seuraavasti:

4 §

Valvottavat

Finanssivalvonta valvoo valtion eläkerahaston ja Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista sekä kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006), ydinenergialaissa (/) ja kirkkolaissa (652/2023).

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

11 f) työ- ja elinkeinoministeriölle siinä laajuudessa kuin 2 momentista poiketen on välttämätöntä sen ydinenergialaissa säädettyjen ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista sekä Valtion ydinjätehuoltorahaston ohjausta ja valvontaa koskevien tehtävien hoitamista varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

turvallisuusselvityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuusselvityslain (726/2014) 21 §:n 1 momentin 5 kohta, 33 §:n 1 momentin 4 kohta ja 36 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 21 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 965/2020 ja 36 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 931/2016, sekä lisätään 21 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 910/2019, 266/2020 ja 965/2020, uusi 5 a–5 d kohta seuraavasti:

21 §

Suppean henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvat tehtävät

Suppea henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka:

5) pääsee ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydinlaitokseen tai ydinaineen talteenottolaitokseen taikka tällaisen laitoksen rakentamisalueelle;

5 a) osallistumalla 5 kohdassa tarkoitetun laitoksen suunnitteluun, rakentamiseen tai käyttöön saa laitoksesta tietoja, joiden paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa laitoksen turvallisuuden vaarantumisen;

5 b) pääsee paikkaan, jossa valmistetaan, tuotetaan, käsitellään, käytetään tai varastoidaan ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinaineita;

5 c) osallistuu ydinenergialaissa tarkoitetun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen;

5 d) pääsee sellaiseen säteilylähteen käyttöpaikkaan tai varastointitilaan, jossa sijaitsevien radioaktiivisten aineiden määrä vastaa säteilylainsäädännössä tarkoitettua korkea-aktiivisen umpilähteen aktiivisuustasoa tai on sitä korkeampi;

33 §

Yritysturvallisuusselvityksen hakemiseen oikeutetut

Yritysturvallisuusselvitystä voi hakea:

4) 21 §:n 1 momentin 5, 5 a–5 d ja 6 kohdassa tarkoitettua toimintaa valvova viranomainen.

36 §

Yritysturvallisuusselvityksen laatimisen edellytykset

Yritysturvallisuusselvitys voidaan laatia, jos selvitys on tarpeen yrityksen arvioimiseksi, kun:

3) toimintaa valvova viranomainen pyytää yritysturvallisuusselvitystä sellaisesta yrityksestä, joka harjoittaa 21 §:n 1 momentin 5, 5 a–5 d tai 6 kohdassa tarkoitettua toimintaa tai on

osallistumassa aliurakoitsijana hankkeeseen, jossa sillä tai sen työntekijöillä on pääsy mainituissa lainkohdissa tarkoitettuihin tietoihin taikka tiloihin tai alueelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

pelastuslain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 48 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 861/2025, seuraavasti:

48 §

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on:

1) sellainen ydinenergialaissa (/) tarkoitettu ydinlaitos, jolla on mainitun lain 17 luvun mukaan oltava valmiusjärjestelyt;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

kyberturvallisuuslain 26 §:n ja liitteen I muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kyberturvallisuuslain (124/2025) 26 §:n 1 momentin 2, 3 ja 7 kohta sekä
lisätään kyberturvallisuuslain 26 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta ja liitteeseen I uusi 16 kohta
seuraavasti:

26 §

Valvovat viranomaiset

Tämän lain, sen nojalla annettujen määräysten ja NIS 2 -direktiivin nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo:

2) Energiavirasto siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdissa 8 ja 9 sekä kohdan 10 alakohdissa a–c ja kohdan 12 alakohdassa b tarkoitetuista toimijoista lukuun ottamatta liitteen I kohdassa 16 tarkoitettuja toimijoita;

3) Turvallisuus- ja kemikaalivirasto siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdan 10 alakohdissa d–g, kohdassa 11, kohdan 12 alakohdassa a sekä liitteen II kohdissa 6 ja 11–13 tarkoitetuista toimijoista lukuun ottamatta liitteen I kohdassa 16 tarkoitettuja toimijoita;

7) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdan 13 alakohdissa c–f ja liitteen II kohdissa 9 ja 10 tarkoitetuista toimijoista;

8) Säteilyturvakeskus siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdassa 16 tarkoitetuista toimijoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 10 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 10 § ja 11 §:n
2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 819/2025, seuraavasti:

10 §

Yhteysviranomainen

Yhteysviranomaisena toimii Lupa- ja valvontavirasto. Yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö, jos hanke koskee ydinenergialaissa (/) tarkoitettua ydinlaitosta.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen hankkeissa, jotka koskevat ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

rakentamislain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rakentamislain (751/2023) 1 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydinlaitokseen, ellei ydinenergialaissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain (954/2012) 2 §:ään,
sellaisena kuin se on laissa 958/2018, uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydintekniseen rakenteeseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Säteilyturvakeskuksesta annetun lain (1164/2022) 2 §:n 1 momentin 1 kohta,
lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 4 a kohta seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Säteilyturvakeskukselle kuuluvat:

1) ydinenergialaissa (/) säädetyt tehtävät;

4 a) kyberturvallisuuslaissa (124/2025) säädetyt tehtävät;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 12.3.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

2.

Laki

säteilylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (859/2018) 3 §:n 1 momentti, 72 §:n 1 momentti, 80 §:n 3 momentti, 83 §:n 2 momentti, 84 §:n 1 momentti, 86 §, 87 §:n 1 momentti, 127 §:n 4 ja 6 momentti, 128 § ja 185 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 84 §:n 1 momentti laissa 1165/2022, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi 4 a § ja 81 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

2 §

2 §

Soveltamisala ja sen rajaukset

Soveltamisala ja sen rajaukset

Lisäksi tätä lakia sovelletaan fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön.

3 §

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain soveltamisesta ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuun ydinenergian käyttöön säädetään ydinenergialaissa.

Tämän lain soveltamisesta ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydinenergian käyttöön säädetään ydinenergialaissa.

4 a §

Säteilylain soveltaminen fuusioreaktion kokeelliseen käyttöön

Fuusioreaktorin kokeelliseen käyttöön sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään säteilyn käytöstä, ja siinä käytettäviin tai syntyviin radioaktiivisiin aineisiin sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään säteilylähteistä.

72 §

72 §

Luovuttajan, vastaanottajan ja kuljetuksen suorittajan velvollisuudet

Luovuttajan, vastaanottajan ja kuljetuksen suorittajan velvollisuudet

Säteilylähteen, jonka hallussapito edellyttää turvallisuuslupaa, saa luovuttaa vain sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla on tarvittava turvallisuuslupa. Luovuttajan on varmistuttava siitä, että vastaanottajalla on tarvittava turvallisuuslupa.

Säteilylähteen, jonka hallussapito edellyttää turvallisuuslupaa, saa luovuttaa vain sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla on tarvittava turvallisuuslupa. Luovuttajan on varmistuttava siitä, että vastaanottajalla on tarvittava turvallisuuslupa. *Lisäksi ydinenergialain 28 §:ssä tarkoitetun ydinaineen saa luovuttaa mainitussa laissa tarkoitettulle luvanhaltijalle käytettäväksi ydinlaitosluvassa tarkoitettussa toiminnassa. Sellaisen ydinaineen, joka on samalla tässä laissa tarkoitettua radioaktiivista jätettä, luovuttamisesta luvanhaltijalle säädetään 83 §:n 2 momentissa.*

80 §

80 §

Toissijainen huolehtimisvelvollisuus

Toissijainen huolehtimisvelvollisuus

Jos ei ole toiminnanharjoittajaa, jonka toimialaan kuuluu radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekeminen tai toiminnanharjoittaja ei voi palauttaa käytöstä poistettua säteilylähdettä valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttaa sitä muulle toiminnanharjoittajalle, valtio huolehtii radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekemisestä.

Valtio huolehtii hakemuksesta radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä, jos käytöstä poistettavaa säteilylähdettä ei voida palauttaa valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttaa muulle toimijalle. Valtio voi huolehtia radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä myös, jos sitä palauttamisesta tai luovuttamisesta aiheutuviin poikkeuksellisen suurista kustannuksista tai muista painavista syistä johtuen on pidettävä aiheellisenä.

81 §

81 §

*Eräiden säännösten soveltaminen
radioaktiivisiin jätteisiin*

*Eräiden säännösten soveltaminen
radioaktiivisiin jätteisiin*

83 §

*Säteilylähteiden ja käyttötilojen käytöstä
poistaminen*

Toiminnanharjoittajan on poistettava tarpeettomaksi käyneet turvallisuuslupaa edellyttävät radioaktiivista ainetta sisältävät säteilylähteet palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttamalla ne muulle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa. Lähde voidaan kuitenkin varastoida palauttamatta tai luovuttamatta sitä, jos lähteen puoliintumisaika ja aktiivisuus on sellainen, että se voidaan vanhentaa turvallisesti.

84 §

*Uudelleenkäytön, kierrättämisen,
hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset*

Säteilytoiminnasta peräisin olevaa jätettä ja muuta materiaalia sekä 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä saa sen radioaktiivisuuden estämättä uudelleen käyttää, kierrättää, hyödyntää ja loppukäsittää noudattaen jätelakia, jos siinä olevan radioaktiivisen

Turvallisuuslupaa ei vaadita ydinenergialaissa tarkoitetulta luvanhaltijalta, jolle luovutetaan radioaktiivista jätettä käsiteltäväksi, varastoitavaksi tai loppusijoitettavaksi, siltä osin kuin mainittu toiminta on sallittua ydinlaitosluvassa.

83 §

*Säteilylähteiden ja käyttötilojen käytöstä
poistaminen*

Toiminnanharjoittajan on poistettava käytöstä tarpeettomaksi käyneet turvallisuuslupaa edellyttävät radioaktiivista ainetta sisältävät säteilylähteet palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttamalla ne muulle sellaiselle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa. Tarpeeton säteilylähde ja muut tässä laissa tarkoitetut radioaktiiviset jätteet saadaan luovuttaa myös ydinenergialaissa tarkoitetulle luvanhaltijalle mainitun lain mukaisesti. Lähde voidaan kuitenkin varastoida palauttamatta tai luovuttamatta sitä, jos lähteen puoliintumisaika ja aktiivisuus on sellainen, että se voidaan vanhentaa turvallisesti.

84 §

*Uudelleenkäytön, kierrättämisen,
hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset*

Säteilytoiminnasta peräisin olevaa jätettä ja muuta materiaalia sekä 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä saa sen radioaktiivisuuden estämättä uudelleen käyttää, kierrättää, hyödyntää ja loppukäsittää noudattaen jätelakia, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ole 85 §:n mukaista

Voimassa oleva laki

aineen määrä ei ole 85 §:n 2 momentin mukaista vapauttamisrajaa suurempi.

86 §

Orvot lähteet

Toimintaan, jossa *toistuvasti* käsitellään tai varastoidaan *orpoja lähteitä*, on oltava turvallisuuslupa.

Toiminnanharjoittajan on välittömästi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle, jos sillä on epäily tai tieto orvon lähteen löytymisestä, sulattamisesta tai sen aiheuttamasta merkittävästä kontaminaatiosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun tapahtuman seurauksena kontaminoituneisiin tuotteisiin, jätteisiin ja muihin materiaaleihin sovelletaan 84 §:ää.

87 §

Jätehuollon kansallinen toimintapolitiikka ja ohjelma

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallisen ohjelman, jossa esitetään radioaktiivisten jätteiden jätehuollon yleiset tavoitteet ja periaatteet, jätteiden määrät, sijaintipaikat sekä arvio jätehuollon kustannuksista ja aikatauluista.

Ehdotus

vapauttamisrajaa suurempi. *Lisäksi edellytyksenä on, että jäte ei sisällä ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinaineita.*

86 §

Kierrätysmetallin käsittely ja orvot lähteet

Toimintaan, jossa *kierrätysmetalleja* käsitellään tai varastoidaan *vähintään 100 000 tonnia vuodessa*, on oltava turvallisuuslupa.

Toiminnassa, jossa kierrätysmetallia käsitellään tai varastoidaan vähintään 20 000 tonnia vuodessa, on varauduttava huolehtimaan työntekijöiden ja väestön säteilysuojelusta. Säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa on käytettävä säteilyturvallisuusasiantuntijaa 32 §:n 3 momentin mukaisesti.

Kierrätysmetallia käsittelevän tai varastoivan toimijan on välittömästi ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle, jos sillä on epäily tai tieto orvon lähteen löytymisestä, sulattamisesta tai sen aiheuttamasta merkittävästä kontaminaatiosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun tapahtuman seurauksena kontaminoituneisiin tuotteisiin, jätteisiin ja muihin materiaaleihin sovelletaan 84 §:ää.

87 §

Jätehuollon kansallinen toimintapolitiikka ja ohjelma

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallisen ohjelman, jossa esitetään radioaktiivisten jätteiden jätehuollon yleiset tavoitteet ja periaatteet, jätteiden määrät, sijaintipaikat sekä arvio jätehuollon kustannuksista ja aikatauluista. *Radioaktiivisten jätteiden jätehuollon kansallinen ohjelma ja ydinenergialain 469 §:ssä tarkoitettu kansallinen ydinjätehuollon ohjelma muodostavat ydinjätteen ja muun*

radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan kansallisen ohjelman.

127 §

Päästöt ja niiden raja-arvot

Toiminnanharjoittajan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle säännöllisesti tietoja 2 momentin nojalla myönnetyssä luvassa tarkoitetuista päästöistä ja niiden seurannasta.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi vähäisten päästöjen yleisistä raja-arvoista sekä tarkemmat teknisluonteiset määräykset päästöjä ja niiden seurantaa koskevasta suunnitelmasta, päästöjen seurannasta ja kirjanpidosta sekä tietojen toimittamisesta.

128 §

Väestön altistuksen seuranta

Turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa toiminnanharjoittajan on seurattava säännöllisiin arviointeihin ja tarvittaessa mittauksiin perustuen väestön altistusta, jos se on suurempi kuin yksi kolmasosa kyseistä toimintaa koskevasta annosrajoituksesta säteilyaltistusta rajoittavista toimenpiteistä huolimatta.

127 §

Päästöt ja niiden raja-arvot

Toiminnanharjoittajan on toimitettava Säteilyturvakeskukselle säännöllisesti tietoja 2 momentin nojalla myönnetyssä luvassa tarkoitetuista päästöistä ja niiden seurannasta. Päästörajaa suuremmasta päästöstä on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi vähäisten päästöjen yleisistä raja-arvoista sekä tarkemmat teknisluonteiset määräykset päästöjä ja niiden seurantaa koskevasta suunnitelmasta, päästöjen seurannasta ja kirjanpidosta sekä tietojen toimittamisesta ja päästörajaa suuremmasta päästöstä ilmoittamisesta.

128 §

Väestön altistuksen seuranta

Turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa toiminnanharjoittajan on seurattava säännöllisiin arviointeihin ja tarvittaessa mittauksiin perustuen väestön altistusta, jos se on suurempi kuin yksi kolmasosa kyseistä toimintaa koskevasta annosrajoituksesta säteilyaltistusta rajoittavista toimenpiteistä huolimatta.

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa väestön altistuksen seurantaan liittyvien mittausten tuloksista, tehdyistä arvioinneista ja arvioiduista väestön annoksista sekä toimitettava Säteilyturvakeskukselle säännöllisesti tietoja niistä. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava viipymättä Säteilyturvakeskukselle, jos seuranta osoittaa, että väestön altistus voi olla annosrajoitusta suurempi tai suurempi

Jos väestön altistusta on seurattava päästöjen vuoksi, toiminnanharjoittajan on ennen toiminnan aloittamista tehtävä ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvitys, jossa säteilymittauksin ja radioaktiivisten aineiden määrityksin selvitetään toimintaa edeltävä ympäristön radioaktiivisuuden lähtötilanne.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat teknisluonteiset määräykset 1 momentissa tarkoitetun seurannan järjestämisestä sekä radioaktiivisuuden perustilaselvityksen tekemisestä.

185 §

Säteilyrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

5) luovuttaa 72 §:n 1 momentin vastaisesti säteilylähteen sille, jolla ei ole tarvittavaa 48 §:n 1 momentissa tarkoitettua turvallisuuslupaa,

on tuomittava, jollei teko ole olosuhteet huomioon ottaen vähäinen tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *säteilyrikkomuksesta* sakkoon.

kuin jokin väestön altistuksen seuranta koskeva Säteilyturvakeskuksen asettama toimintaraja taikka jokin väestön altistuksen seuranta koskeva Säteilyturvakeskuksen asettama ehto ei toteudu.

Jos väestön altistusta on seurattava päästöjen vuoksi, toiminnanharjoittajan on ennen toiminnan aloittamista tehtävä ympäristön radioaktiivisuuden perustilaselvitys, jossa säteilymittauksin ja radioaktiivisten aineiden määrityksin selvitetään toimintaa edeltävä ympäristön radioaktiivisuuden lähtötilanne.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat teknisluonteiset määräykset 1 momentissa tarkoitetun seurannan järjestämisestä, 2 momentissa tarkoitetusta kirjanpidosta ja ilmoittamisesta sekä radioaktiivisuuden perustilaselvityksen tekemisestä.

185 §

Säteilyrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

5) luovuttaa 72 §:n 1 momentin vastaisesti säteilylähteen sille, jolla ei ole *toimintaan* tarvittavaa turvallisuuslupaa tai *ydinenergiain nojalla edellytettyä lupaa*,

on tuomittava, jollei teko ole olosuhteet huomioon ottaen vähäinen tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *säteilyrikkomuksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:n 2 momentti sekä 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta ja 44 luvun 10 §, sellaisina kuin ne ovat, 17 luvun 6 §:n 2 momentti laissa 1087/2015 sekä 34 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta ja 44 luvun 10 § laissa 400/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 luku

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

6 §

6 §

*Järjestystä ylläpitävän henkilön
vastustaminen*

*Järjestystä ylläpitävän henkilön
vastustaminen*

Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä
tarkoitetaan tässä pykälässä:

1) järjestyksen pitämisestä
joukkoliikenteessä annetussa laissa
(472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen
rinnastettavaa henkilöä taikka heitä
kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön
pyynnöstä avustavaa matkustajaa;

2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta
annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua
matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa
apuna olevaa järjestyksenvalvojaa; *sekä*

3) yksityisistä turvallisuuspalveluista
annetussa laissa (1085/2015) tarkoitettua
vartijaa ja järjestyksenvalvojaa.

Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä
tarkoitetaan tässä pykälässä:

1) järjestyksen pitämisestä
joukkoliikenteessä annetussa laissa
(472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen
rinnastettavaa henkilöä taikka heitä
kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön
pyynnöstä avustavaa matkustajaa;

2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta
annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua
matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa
apuna olevaa järjestyksenvalvojaa;

3) yksityisistä turvallisuuspalveluista
annetussa laissa (1085/2015) tarkoitettua
vartijaa ja järjestyksenvalvojaa; *sekä*

4) *ydinenergialaissa (/) tarkoitettua
turvahenkilöä.*

34 luku

34 luku

Yleisvaarallisista rikoksista

Yleisvaarallisista rikoksista

4 §

4 §

Terveiden vaarantaminen

Terveiden vaarantaminen

Joka	Joka
4) käyttää ydinainetta tai ydinjätettä taikka toimii ydinenergiaa käytettäessä ydinenergiain (990/1987) vastaisesti tai	4) jättää noudattamatta a) ydinaineisiin liittyvän toiminnan säteilyturvallisuutta koskevan ydinenergiain 28 §:n 2 momentissa säädetyn vaatimuksen, b) ydinenergiain 48, 50, 51, 98, 99, 117, 122, 130–132, 152, 180 tai 335 §:ssä säädetyn ydinlaitoksen tai sen käyttöönoton, käytön, käytöstäpoiston tai sulkemisen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen, c) ydinenergiain 48, 50, 51, 122 tai 130 §:ssä, 132 §:n 1 momentissa taikka 152 tai 353 §:ssä säädetyn ydinaineen talteenottolaitoksen tai sen käyttöönoton, käytön tai käytöstäpoiston turvallisuutta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen, d) ydinenergiain 50 §:ssä, 58 §:n 1 momentissa tai 183 §:ssä säädetyn ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen tai e) ydinenergiain 201 tai 213 §:ssä säädetyn ydinjätehuollon toimenpiteiden turvallisuutta koskevan velvollisuuden tai mainitun lain 287 §:ssä säädetyn luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuollon turvallisuutta koskevan velvollisuuden tai
siten, että teko on omiaan aiheuttamaan yleistä hengen tai terveyden vaaraa, on tuomittava terveyden vaarantamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.	siten, että teko on omiaan aiheuttamaan yleistä hengen tai terveyden vaaraa, on tuomittava terveyden vaarantamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.
44 luku	44 luku
Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista	Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista
10 §	10 §

Ydinenergian käyttörikos

Ydinenergian käyttörikos

Joka ydinenergian lain taikka sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) ilman lupaa käyttää ydinenergiaa tai jättää noudattamatta ydinenergian käyttöön myönnetyn luvan ehtoja,

1) ilman ydinenergian lain 303 §:ssä edellytettyä käyttö lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti käyttää ydinvoimalaitosta taikka käynnistää sen uudelleen ilman 136 §:n 2 momentissa tarkoitettua tarkastusta,

2) jättää noudattamatta ydinenergian käytön turvallisuutta, ydinjätehuoltoon liittyvää huolehtimisvelvollisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä taikka sellaisia pelastuspalvelujärjestelyjä, jotka eivät kuulu viranomaisille, koskevia säännöksiä tai yleisiä tai yksittäistapausta koskevia määräyksiä,

2) muutoin kuin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ilman ydinenergian lain 30 tai 34 luvussa edellytettyä lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti ryhtyy rakentamaan ydinlaitosta tai ydinaineen talteenottolaitosta, ottaa sen käyttöön tai käyttää sitä tai poistaa sen käytöstä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydin alan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle taikka siitä on vaaraa toisen omaisuudelle,

3) jättää jätehuoltovelvollisena täyttämättä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisvelvollisuutensa tai ryhtyy käyttämään ydinlaitosta ennen kuin asianomainen viranomainen on todennut mainitun velvollisuuden täytetyksi taikka jättää ilmoittamatta ilmoitusvelvollisuuden alaisesta toiminnasta,

3) ilman ydinenergian lain 205, 207, 210, 213, 214, 217–219 §:ssä tai 220 §:n 3 momentissa edellytettyä hyväksymistä tai hyväksymispäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti tai ilman 220 §:n 2 momentissa edellytettyä lupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti pitää hallussa, tuottaa, käsittelee, käyttää, varastoi tai loppusijoittaa ydinjätteitä taikka rikkoo 218–220 §:ssä säädetyn ydinjätteiden loppusijoitusta, tuontia, vientiä, siirtoa tai luovutusta koskevan velvollisuuden, kiellon tai rajoituksen,

4) ryhtyy käyttämään ydinlaitosta tai, aloittamatta ydinlaitoksen rakentamista, ryhtyy muutoin käyttämään ydinenergiaa ennen kuin asianomainen viranomainen on todennut, milloin toiminta sitä edellyttää, turvallisuusvaatimukset täytetyiksi, turva- ja valmiusjärjestelyt riittäviksi, ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisen valvonnan asianmukaisesti järjestetyksi ja vahingonkorvausvastuun toiminnan yhteydessä sattuvan ydinvahingon varalta järjestetyksi siitä säädetyllä tavalla,

4) ilman ydinenergian lain 185 §:ssä edellytettyä hyväksymistä tai hyväksymistä koskevassa päätöksessä annettujen määräysten vastaisesti kuljettaa ydinaineita tai ydinjätteitä,

5) muusta kuin turvallisuuden varmistamiseksi pakottavasta syystä estää tai haittaa ydinenergian käytön valvontaa varten asennetun laitteen toimintaa taikka

5) jättää noudattamatta ydinenergian lain 28 §:n 2 momentissa säädetyn ydinaineen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, 48, 50, 51 §:ssä, 58 §:n 1 momentissa, 98, 99, 117

6) laiminlyö velvollisuutensa antaa vahvistettujen kaavojen mukaiset raportit tai muut tarvittavat tiedot ja ilmoitukset taikka jättää pitämättä vahvistettujen kaavojen mukaista materiaali- tai käyttökirjanpitoa,

122, 130–132, 152, 327, 335 tai 353 §:ssä säädetyn ydinlaitoksen tai ydinaineen talteenottolaitoksen turvallisuutta koskevan velvollisuuden, 183 §:ssä säädetyn ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksen turvallisuutta koskevan velvollisuuden tai 201, 213 tai 287 §:ssä säädetyn ydinjätteiden tai luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden käsittelyn, varastoinnin, loppusijoituksen tai loppukäsittelyn turvallisuutta koskevan velvollisuuden taikka sellaista velvollisuutta koskevan mainitun lain 50 §:n 3 momentin, 51 §:n 3 momentin, 98 §:n 3 momentin, 99 §:n 3 momentin, 117 §:n 3 momentin, 122 §:n 3 momentin, 130 §:n 3 momentin, 131 §:n 4 momentin, 132 §:n 3 momentin, 152 §:n 4 momentin, 183 §:n 3 momentin, 201 §:n 4 momentin, 213 §:n 4 momentin, 287 §:n 3 momentin, 335 §:n 3 momentin tai 353 §:n 3 momentin nojalla annetun määräyksen taikka toiminnan keskeyttämistä tai rajoittamista koskevan ydinenergialain 368 §:n nojalla annetun kiellon tai määräyksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan kansainvälisissä sopimuksissa edellytetylle ydinenergian käytön valvonnalle taikka siitä on vaaraa toisen omaisuudelle,

6) jättää noudattamatta ydinenergialain 226, 233–235, 239 tai 242–244 §:ssä säädetyn varautumisvelvollisuuden tai sen kannalta olennaisen 228 §:ssä tai 232 §:n 2 momentissa säädetyn arvioiden, selvitysten tai tietojen toimittamisvelvollisuuden siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiselle, taikka jättää noudattamatta 234 §:n 1 momentissa säädetyn vakuuksien ensimmäistä luovuttamista koskevan velvollisuuden,

7) ilman ydinenergialain 30 §:ssä edellytettyä toimintalupaa tai lupapäätöksessä annettujen määräysten vastaisesti harjoittaa mainittua lupaa edellyttävää toimintaa, siten, että teko on omiaan aiheuttamaan muuta kuin vähäistä haittaa Suomea sitovissa ydinalan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kansainvälisissä sopimuksissa edellytetyille ydinenergian käytön valvonnalle,

8) jättää noudattamatta ydinvastuulain (484/1972) 23 §:ssä säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden taikka

9) muulla kuin ydinenergialain 361 §:n 2 momentissa tarkoitetulla erityisellä perusteella estää tai haittaa ydinenergian käytön valvontaa varten asennetun laitteen toimintaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ydinenergian käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Ydinenergian käyttörikoksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö ydinvastuulain (484/1972) mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai taloudellisen takuun asettamisen.

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ydinenergian käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 63 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1379/2025, sekä
lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 416/2025, 860/2025, 979/2025, 1080/2025, 1149/2025, 1379/2025 ja 18/2026, uusi 64 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään seuraavien
rangaistusluonteisten hallinnollisten
seuraamusten täytäntöönpanosta:

63) eräiden tekoälyjärjestelmien
valvonnasta annetun lain (1377/2025) 4
luvussa tarkoitetut seuraamusmaksut.

Tässä laissa säädetään seuraavien
rangaistusluonteisten hallinnollisten
seuraamusten täytäntöönpanosta:

63) eräiden tekoälyjärjestelmien
valvonnasta annetun lain (1377/2025) 4
luvussa tarkoitetut seuraamusmaksut;
64) ydinenergialain (/) 404 §:ssä
tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

painelaitelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan painelaitelain (1144/2016) 1 §:n 4 momentti, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 797/2017 ja 254/2022, lailla 797/2017
kumotun 4 kohdan tilalle uusi 4 kohta sekä uusi 4 a kohta, 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa
254/2022, uusi 7 momentti, 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 995/2018, uusi 4 momentti sekä
lakiin uusi 95 a § ja 13 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tämän lain soveltamisesta ydinlaitosten
painelaitteisiin ja ydinaineiden tai
ydinjätteiden kuljetuksessa käytettäviin
painelaitteisiin säädetään ydinenergialaissa
(990/1987).

Tämän lain soveltamisesta ydinaineiden ja
ydinjätteiden kuljetuksessa käytettäviin
painelaitteisiin säädetään 12 luvussa ja
ydinlaitosten painelaitteisiin 13 a luvussa.

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) **ydinteknisellä painelaitteella**
painelaitetta, joka on suunniteltu tai asennettu
ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun
ydinlaitokseen ja jonka toimintahäiriö voi
aiheuttaa radioaktiivisten aineiden päästöjä;

4 a) **ydinlaitoksen painelaitteella**
ydinteknistä painelaitetta ja muuta
ydinlaitokseen suunniteltua tai asennettua
painelaitetta;

3 §

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ydinlaitosten painelaitteista säädetään lisäksi ydinenergialaissa.

4 §

Valvontaviranomainen

4 §

Valvontaviranomainen

12 luku

Kuljetettavan painelaitteen käyttö

12 luku

Kuljetettavan painelaitteen käyttö

95 a §

Ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen käytettävä painelaite

Säteilyturvakeskus hoitaa tarkastuslaitokselle 88 §:n 3 ja 4 momentissa säädetty tehtävät, jos painelaitetta käytetään ydinenergialaissa tarkoitetun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen. Säteilyturvakeskus voi hyväksyä tarkastuslaitoksen hoitamaan mainittuja tehtäviä, jos painelaitteessa kuljetetaan muita kuin ydinenergialain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ydinaineita tai ydinjätteitä. Tarkastuslaitoksen hyväksymiseen sovelletaan, mitä siitä ydinenergialaissa säädetään.

Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen käytettävään painelaitteeseen ei sovelleta 88 §:n 5 momenttia.

13 a luku

Ydinlaitoksen painelaitteet

97 b §

*Lain soveltaminen ydinlaitosten
painelaitteisiin*

Ydinlaitosten painelaitteisiin sovelletaan tätä lakia.

Ydinlaitosten painelaitteisiin ei kuitenkaan sovelleta 44–50, 73, 74 eikä 107 §:ää.

Ydinteknisiin painelaitteisiin ei sovelleta 8 §:ää, 16 §:n 2–5 momenttia eikä 17, 21, 23, 28, 30–35, 38, 40, 41 tai 43 §:ää. Niihin sovelletaan 36, 37 ja 39 §:ää siltä osin kuin mainituissa pykälissä säädetään pätevöintilaitoksesta. Ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta merkittäviin ydinteknisiin painelaitteisiin ei sovelleta 27 §:ää.

97 c §

Ydinlaitosten painelaitteiden tarkastaminen

Ydinlaitosten painelaitteille tehdään käyttöönottotarkastus, johon sovelletaan, mitä 51–53 ja 55 §:ssä säädetään ensimmäisestä määräaikaistarkastuksesta. Rekisteröintiä koskeva ilmoitus on kuitenkin aina tehtävä Säteilyturvakeskukselle. Tarkastuksessa ydinlaitosten painelaitteisiin ei merkitä rekisterinumeroa eikä määräaikaistarkastuksen seuraavaa ajankohtaa.

Säteilyturvakeskus tai Säteilyturvakeskuksen hyväksymä tarkastuslaitos tekee tässä laissa tarkoitetut tarkastukset ydinenergialain mukaisesti. Tarkastuslaitoksen hyväksymiseen sovelletaan, mitä siitä ydinenergialaissa säädetään.

97 d §

Säteilyturvakeskuksen painelaiterekisteri

Säteilyturvakeskus pitää yllä rekisteriä ydinlaitoksen painelaitteista, jotka 51 §:n mukaan on rekisteröitävä. Säteilyturvakeskus

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vastaa 77 §:n 1 momentissa tarkoitetuista rekisteriin liittyvistä tehtävistä. Säteilyturvakeskuksen rekisteriin merkitään mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta rekisterinumeroa.

97 e §

Ydinenergialaissa tarkoitetun luvanhaltijan vastuu

Ydinenergialaissa tarkoitettu luvanhaltija vastaa ydinlaitosten painelaitteiden osalta tässä laissa säädettyistä omistajan ja haltijan velvollisuuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kaivoslain (621/2011) 43 § sekä
muutetaan 3 §, 33 §:n 1 ja 2 momentti, 73 §:n 1 momentti ja 147 §:n 2 momentti, sellaisena
kuin niistä on 3 § laissa 796/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Lupa- tai muun asian ratkaisemisesta ja muutoin tämän lain mukaan toimimisesta säädetään tämän lain lisäksi luonnonsuojelulaissa (9/2023), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), erämaalaissa (62/1991), alueidenkäyttölaissa (132/1999), rakentamislaisissa (751/2023), vesilaissa (587/2011), poronhoitolaissa (848/1990), säteilylaissa (859/2018), ydinenergialaissa (990/1987), muinaismuistolaissa (295/1963), maastoliikennelaissa (1710/1995), patoturvallisuuslaissa (494/2009), hallintolaissa (434/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), saamelaiskäräjistä annetussa laissa, saamen kielilaissa (1086/2003), kielilaissa (423/2003), ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetussa laissa (172/2012), eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetussa laissa (470/2019), valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetussa laissa (469/2019) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi annetussa laissa (468/2019) sekä lisäksi muualla laissa.

Lupa- tai muun asian ratkaisemisesta ja muutoin tämän lain mukaan toimimisesta säädetään tämän lain lisäksi luonnonsuojelulaissa (9/2023), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), erämaalaissa (62/1991), alueidenkäyttölaissa (132/1999), rakentamislaisissa (751/2023), vesilaissa (587/2011), poronhoitolaissa (848/1990), säteilylaissa (859/2018), ydinenergialaissa (/), muinaismuistolaissa (295/1963), maastoliikennelaissa (1710/1995), patoturvallisuuslaissa (494/2009), hallintolaissa (434/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), saamelaiskäräjistä annetussa laissa, saamen kielilaissa (1086/2003), kielilaissa (423/2003), ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetussa laissa (172/2012), eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetussa laissa (470/2019), valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetussa laissa (469/2019) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi annetussa laissa (468/2019) sekä lisäksi muualla laissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 §

33 §

Lupaviranomaiset

Lupaviranomaiset

Valtioneuvosto ratkaisee
kaivosaluelunastuslupa-asian ja uraanin tai
toriumin tuottamista koskevan kaivoslupa-
asian.

Valtioneuvosto ratkaisee
kaivosaluelunastuslupa-asian.

Kaivosviranomaisen ratkaisee
varausilmoituksia, malminetsintälupia ja
kullanhuuhdontalupia sekä muita kuin 1
momentissa tarkoitettuja kaivoslupia
koskevat asiat.

Kaivosviranomaisen ratkaisee
varausilmoituksia, malminetsintälupia,
kaivoslupia ja kullanhuuhdontalupia koskevat
asiat.

43 §

Uraanikaivosta koskeva lupahakemus

(kumotaan 43 §)

Uraanin tai toriumin tuottamista koskeva
kaivoslupahakemus ja samaa toimintaa
tarkoittava ydinenergiain mukainen
lupahakemus käsitellään yhdessä ja
ratkaistaan samalla päätöksellä. Lisäksi
lupamenettelystä säädetään ydinenergiain
23 §:ssä.

73 §

73 §

Luvan siirto

Luvan siirto

Malminetsintälupa, kaivoslupa ja
kullanhuuhdontalupa voidaan siirtää toiselle.
Siirron saajan tulee täyttää vastaavat
vaatimukset kuin luvanhaltijalta tämän lain
mukaan edellytetään. Uraanin tai toriumin
tuottamista koskevan kaivosluvan siirron
saajalla tulee lisäksi olla ydinenergiain
mukainen lupa kaivostoimintaan.

Malminetsintälupa, kaivoslupa ja
kullanhuuhdontalupa voidaan siirtää toiselle.
Siirron saajan tulee täyttää vastaavat
vaatimukset kuin luvanhaltijalta tämän lain
mukaan edellytetään.

147 §

147 §

Kaivostoiminnan lopettamispäätös

Kaivostoiminnan lopettamispäätös

Kaivosviranomaisen on tehtävä
kaivostoiminnan lopettamispäätös, kun 143
§:ssä ja 144 §:n 1 momentissa tarkoitett

Kaivosviranomaisen on tehtävä
kaivostoiminnan lopettamispäätös, kun 143
§:ssä ja 144 §:n 1 momentissa tarkoitett

Voimassa oleva laki

toimenpiteet on olennaisilta osin tehty siten kuin yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi on tarpeen. Jos kyse on kaivostoiminnasta, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, kaivosviranomaisen ei kuitenkaan saa tehdä lopettamispäätöstä, ennen kuin Säteilyturvakeskus on todennut lopettamistoimenpiteet säteily- ja ydinturvallisuuden kannalta asianmukaisesti tehdyiksi ja hyväksynyt ne.

Ehdotus

toimenpiteet on olennaisilta osin tehty siten kuin yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi on tarpeen. Jos kyse on kaivostoiminnasta, *jossa on tuotettu uraania tai toriumia*, kaivosviranomaisen ei kuitenkaan saa tehdä lopettamispäätöstä, ennen kuin Säteilyturvakeskus on todennut lopettamistoimenpiteet *säteilyturvallisuuden* kannalta asianmukaisesti tehdyiksi ja hyväksynyt ne.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 80 ja 82 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 80 § ja 82 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 82 §:n 1 momentti laissa 358/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

80 §

Panostajien pätevyys ja järjestysohjeet

Panostajien pätevyysvaatimuksista ja räjäytys- ja louhintatöiden järjestysohjeista on voimassa, mitä niistä panostajalaissa (219/2000) ja työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään.

82 §

Räjähteiden luovutusrajoitukset

Räjähteitä saa luovuttaa:

- 1) sille, jolla on lupa valmistaa tai varastoida räjähteitä;
- 2) toiminnanharjoittajalle, joka elinkeinotoimintana harjoittaa räjäytys- ja louhintatyötä ja jonka palveluksessa on panostajalaissa tarkoitettu panostaja.

80 §

Panostajien pätevyys ja järjestysohjeet

Panostajien pätevyysvaatimuksista ja räjäytys- ja louhintatöiden järjestysohjeista säädetään panostajalaissa (423/2016) ja työturvallisuuslaissa (738/2002).

82 §

Räjähteiden luovutusrajoitukset

Räjähteitä saa luovuttaa:

- 1) sille, jolla on lupa valmistaa tai varastoida räjähteitä;
- 2) toiminnanharjoittajalle, joka elinkeinotoimintana harjoittaa räjäytys- ja louhintatyötä ja jonka palveluksessa on panostajalaissa tarkoitettu panostaja;
- 3) vähäisiä määriä ydinenergialaissa (/) tarkoitettulle turvahenkilölle, joka tarvitsee räjähteitä mainitun lain 161 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisesti turvallisuustarkastuksessa käytettävän koiran kouluttamiseen ja joka täyttää panostajalain 8 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momentti ja 71 §:n 1 momentin 11 f kohta, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 6 momentti laissa 556/2024 ja 71 §:n 1 momentin 11 f kohta laissa 270/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Valvottavat

Valvottavat

Finanssivalvonta valvoo valtion
eläkerahaston ja Valtion
ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä
sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta
koskevien säännösten noudattamista sekä
kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä
säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta
annetussa laissa (1297/2006),
ydinenergialaissa (990/1987) ja kirkkolaissa
(652/2023).

Finanssivalvonta valvoo valtion
eläkerahaston ja Valtion
ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä
sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta
koskevien säännösten noudattamista sekä
kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä
säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta
annetussa laissa (1297/2006),
ydinenergialaissa (/) ja kirkkolaissa
(652/2023).

71 §

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan
julkisuudesta annetussa laissa (621/1999)
säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus
luovuttaa salassapitosäännösten estämättä
tietoja:

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan
julkisuudesta annetussa laissa (621/1999)
säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus
luovuttaa salassapitosäännösten estämättä
tietoja:

11 f) työ- ja elinkeinoministeriölle sen
ydinenergialain 7 luvussa säädettyjen
tehtävien hoitamista varten;

11 f) työ- ja elinkeinoministeriölle *siinä*
laajuudessa kuin 2 momentista poiketen on
välttämätöntä sen ydinenergialaissa
säädettyjen ydinjätehuollon kustannuksiin
varautumista *sekä* Valtion
ydinjätehuoltorahaston ohjausta ja valvontaa
koskevien tehtävien hoitamista varten;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

turvallisuusselvityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuusselvityslain (726/2014) 21 §:n 1 momentin 5 kohta, 33 §:n 1 momentin 4 kohta ja 36 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 21 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 965/2020 ja 36 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 931/2016, sekä
lisätään 21 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 910/2019, 266/2020 ja 965/2020, uusi 5 a–5 d kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

*Suppean henkilöturvallisuusselvityksen
piiriin kuuluvat tehtävät*

Suppea henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka:

5) osallistuu ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen taikka pääsee ydinlaitokseen tai pääsemällä ydinlaitoksen rakentamisalueelle tai muutoin osallistumalla ydinlaitoksen suunnitteluun tai rakentamiseen saa tietoja ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä taikka pääsee ydinaineen käyttö- tai varastointitilaan tai sellaiseen säteilylähteen käyttöpaikkaan tai varastointitilaan, jossa sijaitsevien radioaktiivisten aineiden määrä vastaa säteilylainsäädännössä tarkoitettua korkea-aktiivisen umpilähteen aktiivisuustasoa tai on sitä korkeampi;

21 §

*Suppean henkilöturvallisuusselvityksen
piiriin kuuluvat tehtävät*

Suppea henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka:

5) pääsee ydinenergialaissa (/) tarkoitettuun ydinlaitokseen tai ydinaineen talteenottolaitokseen taikka tällaisen laitoksen rakentamisalueelle;

5 a) osallistumalla 5 kohdassa tarkoitetun laitoksen suunnitteluun, rakentamiseen tai käyttöön saa laitoksesta tietoja, joiden paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa laitoksen turvallisuuden vaarantumisen;

5 b) pääsee paikkaan, jossa valmistetaan, tuotetaan, käsitellään, käytetään tai varastoidaan ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinaineita;

5 c) osallistuu ydinenergialaissa tarkoitetun ydinaineen tai ydinjätteen kuljetukseen;

5 d) pääsee sellaiseen säteilylähteen käyttöpaikkaan tai varastointitilaan, jossa sijaitsevien radioaktiivisten aineiden määrä vastaa säteilylainsäädännössä tarkoitettua korkea-aktiivisen umpilähteen aktiivisuustasoa tai on sitä korkeampi;

33 §

*Yritysturvallisuusselvityksen hakemiseen
oikeutetut*

Yritysturvallisuusselvitystä voi hakea:

4) 21 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa
tarkoitettua toimintaa valvova viranomainen.

33 §

*Yritysturvallisuusselvityksen hakemiseen
oikeutetut*

Yritysturvallisuusselvitystä voi hakea:

4) 21 §:n 1 momentin 5, 5 a–5 d ja 6
kohdassa tarkoitettua toimintaa valvova
viranomainen.

36 §

*Yritysturvallisuusselvityksen laatimisen
edellytykset*

Yritysturvallisuusselvitys voidaan laatia,
jos selvitys on tarpeen yrityksen
arvioimiseksi, kun:

3) toimintaa valvova viranomainen pyytää
yritysturvallisuusselvitystä sellaisesta
yrityksestä, joka harjoittaa 21 §:n 1 momentin
5 tai 6 kohdassa tarkoitettua toimintaa tai on
osallistumassa aliurakoitsijana hankkeeseen,
jossa sillä tai sen työntekijöillä on pääsy
mainituissa lainkohdissa tarkoitettuihin
tietoihin taikka tiloihin tai alueelle.

36 §

*Yritysturvallisuusselvityksen laatimisen
edellytykset*

Yritysturvallisuusselvitys voidaan laatia,
jos selvitys on tarpeen yrityksen
arvioimiseksi, kun:

3) toimintaa valvova viranomainen pyytää
yritysturvallisuusselvitystä sellaisesta
yrityksestä, joka harjoittaa 21 §:n 1 momentin
5, 5 a–5 d tai 6 kohdassa tarkoitettua toimintaa
tai on osallistumassa aliurakoitsijana
hankkeeseen, jossa sillä tai sen työntekijöillä
on pääsy mainituissa lainkohdissa
tarkoitettuihin tietoihin taikka tiloihin tai
alueelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

pelastuslain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 48 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa
861/2025, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 §

48 §

*Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden
ulkoinen pelastussuunnitelma*

*Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden
ulkoinen pelastussuunnitelma*

Pelastuslaitoksen on laadittava
onnettomuuden varalle ulkoinen
pelastussuunnitelma yhteistyössä
asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa
alueille, joilla on:

1) ydinenergiain (990/1987) 3 §:n 1
momentin 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos;

Pelastuslaitoksen on laadittava
onnettomuuden varalle ulkoinen
pelastussuunnitelma yhteistyössä
asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa
alueille, joilla on:

1) sellainen ydinenergiailaissa (/)
tarkoitettu ydinlaitos, jolla on mainitun lain
17 luvun mukaan oltava valmiusjärjestelyt;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

kyberturvallisuuslain 26 §:n ja liitteen I muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kyberturvallisuuslain (124/2025) 26 §:n 1 momentin 2, 3 ja 7 kohta sekä
lisätään kyberturvallisuuslain 26 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta ja liitteeseen I uusi 16 kohta
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Valvovat viranomaiset

Valvovat viranomaiset

Tämän lain, sen nojalla annettujen määräysten ja NIS 2 -direktiivin nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo:

Tämän lain, sen nojalla annettujen määräysten ja NIS 2 -direktiivin nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo:

2) Energiavirasto siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdissa 8 ja 9 sekä kohdan 10 alakohdissa a–c ja kohdan 12 alakohdassa b tarkoitetuista toimijoista;

2) Energiavirasto siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdissa 8 ja 9 sekä kohdan 10 alakohdissa a–c ja kohdan 12 alakohdassa b tarkoitetuista toimijoista *lukuun ottamatta liitteen I kohdassa 16 tarkoitettuja toimijoita;*

3) Turvallisuus- ja kemikaalivirasto siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdan 10 alakohdissa d–g, kohdassa 11, kohdan 12 alakohdassa a sekä liitteen II kohdissa 6 ja 11–13 tarkoitetuista toimijoista

3) Turvallisuus- ja kemikaalivirasto siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdan 10 alakohdissa d–g, kohdassa 11, kohdan 12 alakohdassa a sekä liitteen II kohdissa 6 ja 11–13 tarkoitetuista toimijoista *lukuun ottamatta liitteen I kohdassa 16 tarkoitettuja toimijoita;*

7) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdan 13 alakohdissa c–f ja liitteen II kohdissa 9 ja 10 tarkoitetuista toimijoista.

7) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdan 13 alakohdissa c–f ja liitteen II kohdissa 9 ja 10 tarkoitetuista toimijoista;

8) Säteilyturvakeskus siltä osin kuin kyse on liitteen I kohdassa 16 tarkoitetuista toimijoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Liite I

Liite I

Toimijat, jotka harjoittavat seuraavaa toimintaa tai ovat seuraavaa toimijatyyppejä:

Toimijat, jotka harjoittavat seuraavaa toimintaa tai ovat seuraavaa toimijatyyppejä:

16. Toiminnanharjoittajat, joilla on ydinenergialaissa (/) tarkoitettu ydinlaitoksen käyttö lupa

12.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 10 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 10 § ja 11 §:n
2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 819/2025, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Yhteysviranomainen

Yhteysviranomainen

Yhteysviranomaisena toimii Lupa- ja valvontavirasto. Yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö, kun hanke koskee ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa käsitellään tai varastoidaan tai jonne loppusijoitetaan ydinjätteitä. Ydinenergialain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kaivos- ja malminrikastustoiminnassa, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, yhteysviranomaisena toimii kuitenkin Lupa- ja valvontavirasto.

Yhteysviranomaisena toimii Lupa- ja valvontavirasto. Yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö, jos hanke koskee ydinenergialaissa (/) tarkoitettua ydinlaitosta.

11 §

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Toimivaltainen viranomainen

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen hankkeissa, jotka koskevat ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa käsitellään tai varastoidaan tai jonne loppusijoitetaan ydinjätteitä. Ydinenergialain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua kaivos- ja malminrikastustoiminnassa, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, päätöksen tekee kuitenkin Lupa- ja valvontavirasto.

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen hankkeissa, jotka koskevat ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

rakentamislain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rakentamislain (751/2023) 1 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

*Tätä lakia ei sovelleta ydinenergialaissa (/
) tarkoitettuun ydinlaitokseen, ellei
ydinenergialaissa toisin säädetä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain (954/2012) 2 §:ään,
sellaisena kuin se on laissa 958/2018, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

*Tätä lakia ei sovelleta ydinenergialaissa (/
) tarkoitettuun ydintekniseen rakenteeseen.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Säteilyturvakeskuksesta annetun lain (1164/2022) 2 §:n 1 momentin 1 kohta,
lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 4 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Säteilyturvakeskukselle kuuluvat:
1) ydinenergialaissa (990/1987) säädetyt
tehtävät;

Säteilyturvakeskukselle kuuluvat:
1) ydinenergialaissa (/) säädetyt tehtävät;

4 a) kyberturvallisuuslaissa (124/2025)
säädetyt tehtävät;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Muut liitteet
11. lakiehdotuksen
Liite I

11.

Laki kyberturvallisuuslain 26 §:n ja liitteen I muuttamisesta

Liite I

Toimijat, jotka harjoittavat seuraavaa toimintaa tai ovat seuraavaa toimijatyyppejä:

16. Toiminnanharjoittajat, joilla on ydinenergialaissa (/) tarkoitettu ydinlaitoksen
käyttölupa.